ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MEHMED FAHREDDİN BURSAVİ VE GÜLZÂR-I İRFÂN İSİMLİ BİYOGRAFİK ESERİ(İNCELEME-METİN-DİZİN)

Bilal GÜZEL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK
Prof. Dr. Tuba Işınsu İSEN DURMUŞ

DOKTORA TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

EKİM 2021

ankara
HBM

MEHMED FAHREDDİN BURSAVİ VE GÜLZÂR-I İRFÂN İSİMLİ BİYOGRAFİK ESERİ(İNCELEME-METİN-DİZİN)

Bilal GÜZEL

DOKTORA TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EKİM 2021

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Bilal GÜZEL

MEHMED FAHREDDİN BURSAVÎ VE GÜLZÂR-I İRFÂN İSİMLİ BİYOGRAFİK ESERİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

(Doktora Tezi)

Bilal GÜZEL

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ekim 2021

ÖZET

Bu çalışmada Mehmed Fahreddin Bursavi'nin 19. yüzyılın ortalarında yazdığı *Gülzâr-ı İrfân* isimli biyografik eseri ele alınmaktadır. Anadolu sahası Türk edebiyatında ilk örnekleri 16.yüzyılın başlarında verilen biyografik eserler artan bilgi birikim ile zamanla gelişip çeşitli türlere ayrılmıştır. Bu türlerden birisi de herhangi bir şehir veya bölgeyi merkeze alan vefeyât-nâmelerdir. Bu çalışmanın konusu olan *Gülzâr-ı İrfân,* Türk edebiyatında en çok vefeyât-nâme yazılan şehir Bursa'yı konu alanların en hacimli olanıdır. Bu çalışmada, *Gülzâr-ı İrfân*'ın Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriyye 1098, Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 1923 ve Kadir Atlansoy özel kütüphanesinde bulunan üç nüshasından hareketle tenkitli metnini oluşturmak, eseri şekil ve içerik özellikleri açısından değerlendirmek, kendisinden önce yazılan ve yazarın model aldığını belirttiği iki Bursa vefeyât-nâmesi ile karşılaştırmak amaçlanmıştır. Oluşturulan tenkitli metne göre *Gülzâr-ı İrfân*'da Bursa'nın fethinden başlanarak yazıldığı 1847 yılına kadar olan dönemde Bursa'da yaşamış ve bu şehre defnedilmiş toplumun her tabakasının önemli kişilerinden oluşan 624 biyografinin yer aldığı saptanmıştır. Tabakat usulüne göre tertip edilmiş ve klasik Osmanlı nesir üslubu ile yazılan bu eserde Mehmed Fahreddin'in kendisinden önce yazılan *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sulehâ* isimli iki Bursa vefeyât-nâmesinden büyük ölçüde yararlandığı tespit edilmiştir.

Bilim Kodu: 31402
Anahtar Kelimeler: Biyografi, Bursa, vefeyât-nâme, şehir biyografisi, Mehmed Fahreddin Bursavi, Gülzâr-ı İrfân.
Sayfa Adedi: 888
Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK
Prof. Dr. Tuba Işınsu İSEN DURMUŞ

MEHMED FAHREDDIN BURSAVÎ AND HIS BIOGRAPHICAL WORK ENTITLED GÜLZÂR-I İRFÂN (ANALYSIS – TEXT – INDEX)

(Ph. D. Thesis)

Bilal GÜZEL

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

October 2021

ABSTRACT

In this study, Gülzâr-ı İrfân, which is the biographical work of Mehmed Fahreddin Bursavi, written in the middle of the 19th century is discussed. The biographical works, the first examples of which were given in the Turkish literature in the Anatolian area at the beginning of the 16th century, have evolved over time with increasing knowledge and divided into various types. One of these types is the *"vefeyât-nâma"*, which places a city or a region in the center. The subject of this study, Gülzâr-ı İrfân, is the most voluminous one among those which were written for Bursa - the city that *vefeyât-nâma* was written for most. In this study, it was aimed to create the criticized text of Gülzâr-ı İrfân, to evaluate the work in terms of its shape and content features, to compare it with the two Bursa *vefeyât-nâmas* written before the author and which the author stated as a model for him. To analyze the work, three copies were used, which are at Ali Emiri Millet Library Şeriyye 1098, Süleymaniye Library Atıf Efendi 1923 and Kadir Atlansoy private library. According to the criticized text created, it was determined that Gülzâr-ı İrfân was written starting from the conquest of Bursa and there were 624 biographies consisting of important people from all stratifications of the society who lived and buried in this city. In this work, which was prepared in accordance with the *Tabakat* method and written in the classical Ottoman prose style, it was determined that Mehmed Fahreddin benefited greatly from the two Bursa *vefeyât-nâmas* which are Güldeste-i Riyâz-ı İrfân and Gülzâr-ı Sulehâ written before him.

Science Code: 31402
Keywords: Biography, Bursa, vefeyât-nâma, city biography, Mehmed Fahreddin Bursavi, Gülzâr-ı İrfân.
The number of pages: 888
Advisors: Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK
Prof. Dr. Tuba Işınsu İSEN DURMUŞ

TEŞEKKÜR

Bu tezi hazırlarken çok değerli yardımlar gördüm. Öncelikle tezin konusunun tespitinden başlayarak bugüne kadar ki gelen süreçte bana değerli zamanını ayırıp tezi baştan sona titizlikle kontrol eden, akademik hayatımda beni her zaman destekleyen, kendisinden ilmi ve insani olarak çok şey öğrendiğim sayın hocam Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a rehberliği ve yardımı için müteşekkirim. Aynı şekilde kıymetli zamanını bana cömertçe ayırıp tezime büyük katkılar sağlayan danışman hocam sayın Prof. Dr. Tuba Işınsu İSEN DURMUŞ'a; bana her zaman her konuda destek olan ve tezime çok değerli katkılar sunan sayın hocam Prof. Dr. Ayşe YILDIZ'a; metinde karşılaştığım pek çok güçlüğün çözümünde yol gösteren sayın hocam Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ'a; *Gülzâr-ı İrfân*'ın özel kütüphanesindeki nüshasını benimle paylaşan Dr. Öğrt. Üyesi Kadir ATLANSOY'a teşekkür ederim. Akademik hayata başlamama vesile olup beni her zaman destekleyen sayın hocam Prof. Dr. İskender PALA'ya ve lütfedip tezimi okuyarak ufuk açıcı tavsiye ve yönlendirmelerde bulunan sayın hocam Prof. Dr. Mustafa İSEN'e şükranlarımı arz ederim.

Bilal GÜZEL

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLOLARIN LİSTESİ xi

KISALTMALAR xii

1. GİRİŞ 1

Vefeyât/ Vefeyât-Nâme 1

İslâm Medeniyetinde Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri 9

Türk Kültüründe Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri 11

Şehir-Bölge Vefeyât-nâmeleri 12

Bursa Vefeyât-nâmeleri 13

Edirne Vefeyât-nâmeleri 16

Bağdat Vefeyât-nâmeleri 16

İstanbul Vefeyât-nâmeleri 17

Çorum Vefeyât-nâmesi 17

Kronolojik Vefeyât-nâmeler 18

2.MEHMED FAHREDDİN BURSAVÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ 21

2.1. Hayatı 21

2.2. Eserleri 23

3. GÜLZÂR-I İRFÂN 25

3.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Şekil Unsurları 25

3.1.1. İsmi 25

3.1.2. Yazılış Tarihi ve Yeri 25

3.1.3. Yazılış Nedeni 26
3.1.4. Sunulduğu Kişi 26
3.1.5. Türü 27
3.1.6. Önemi 27
3.1.7. Kaynakları 28
3.1.7.1.Yazılı kaynaklar 28
3.1.7.1.1. Doğrudan atıf yapılan kaynaklar 28
3.1.7.1.2. Doğrudan ismi verilmeyen kaynaklar 30
3.1.7.2. Sözlü kaynaklar 31
3.1.7.3. Adı zikredilmediği halde kullanılan kaynaklar 32
3.1.8. Nüshaları 32
3.1.8.1. Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Kitaplığı numara 1923 (SÜ). 33
3.1.8.2. Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriye Sicilleri numara 1098 (AE)..... 33
3.1.8.3. Kadir Atlansoy Özel Kütüphanesi (KA) 34
3.1.8.4.Nüshaların değerlendirilmesi 35
3.2. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Muhteva Unsurları 37
3.2.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Bölümleri 37
3.2.2. *Gülzâr-ı İrfân*'da Yer Alan Biyografiler 41
3.2.3.Biyografilerde Kullanılan Kompozisyon 60
3.2.4. *Gülzâr-ı İrfân*'da Biyografisi Yer Alan Şairler 63
3.2.5. *Gülzâr-ı İrfân*'daki Şair ve Şiir Değerlendirmeleri 64
3.2.6. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Dil ve Üslup Özellikleri 66
3.2.6.1. *Gülzâr-ı İrfân*'da seci ve aliterasyon kullanımı 68
3.2.6.1.1. Seci kullanımı 68
3.2.6.1.2. Aliterasyon kullanımı 69
3.2.6.2. Kelime kadrosu 70

3.2.6.3. Zincirleme tamlamalar 70
3.2.6.4. Doğum ifadeleri 71
3.2.6.4.1. Padişahlar için kullanılan doğum ifadeleri 71
3.2.6.4.2. Şehzadeler için kullanılan doğum ifadeleri 72
3.2.6.4.3. Diğer şahıslar için kullanılan doğum ifadeleri 72
3.2.6.4.3.2. Genel doğum ifadeleri 74
3.2.6.5. Ölüm ifadeleri 74
3.2.6.5.1. Padişahlar için kullanılan ölüm ifadeleri 75
3.2.6.5.2. Şehzadeler için kullanılan ölüm ifadeleri 75
3.2.6.5.3. Diğer şahıslar için kullanılan ölüm ifadeleri 76
3.2.6.5.3.1. İsim/lakab, meslek ve mensubiyet ilgili ölüm ifadeleri 76
3.2.6.5.3.2. Ölüm sebebi ve zamanı ile ilgili ölüm ifadeleri 77
3.2.6.5.3.3. Genel ölüm ifadeleri 78
3.2.6.6. Bursa tasvirleri 79
3.2.6.7. İktibaslar, manzum kısımlar ve dua ifadeleri 80
3.2.6.7.1. İktibaslar 80
3.2.6.7.2. Manzum kısımlar 81
3.2.6.7.3. Dua ifadeleri 82
4.GÜLZÂR-I İRFÂN'IN GÜLDESTE-İ RİYÂZ-I İRFÂN VE GÜLZÂR-I SULEHÂ İLE KARŞILAŞTIRILMASI 85
4.1. Gülzâr-ı İrfân'ın Güldeste-i Riyâz-ı İrfân İle Karşılaştırılması 85
4.1.1. *Gülzâr-ı İrfân* ile *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'ın Şekil Açısından Karşılaştırılması 86
4.1.2. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı İrfân*'da Yer Alan Ortak Biyografiler 87
4.1.3. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'da Olup *Gülzâr-ı İrfân*'da Olmayan Biyografiler 92

4.1.4. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da Ortak Olan Üç Biyografinin Karşılaştırılması 96
4.1.4.1. Ahmet Paşa biyografisinin karşılaştırılması 97
4.1.4.2. Lâmiî Çelebi biyografisinin karşılaştırılması 101
4.1.4.3. Sehmî biyografisinin karşılaştırılması 106
4.2. *Gülzâr-ı İrfân* İle *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın Karşılaştırılması 110
4.2.1. *Gülzâr-ı İrfân* ile *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın Şekil Açısından Karşılaştırılması 110
4.2.2. *Gülzâr-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Yer Alan Ortak Biyografiler 111
4.2.3. *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Olup *Gülzâr-ı İrfân*'da Olmayan Biyografiler 113
4.2.4. *Gülzâr-ı Sulehâ* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da Ortak Olan Üç Biyografinin Karşılaştırılması 116
4.2.4.1. Mustafa Huldî biyografisinin karşılaştırılması 116
4.2.4.2. Mehmed Na'îm biyografisinin karşılaştırılması 121
4.2.4.3. Levhî Hüseyin biyografisinin karşılaştırılması 124
5. SONUÇ 131
KAYNAKLAR 135
METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR 139
METİN 141
ÖZGEÇMİŞ 831
DİZİN 837
Yer Adları Dizini 837
Özel Adlar Dizini 851
Eser Adları Dizini 884

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo **Sayfa**

Tablo-1. 5

Tablo-2. 38

Tablo-3. 58

Tablo-4. 97

Tablo-5 101

Tablo-6 106

Tablo-7. 116

Tablo-8. 121

Tablo-9 124

KISALTMALAR

AE: Gülzâr-ı İrfân Ali Emiri Millet Kütüphanesi nüshası

c.: Cilt

haz.: Hazırlayan

KA: Gülzâr-ı İrfân Kadir Atlansoy Şahsi Kütüphanesinde bulunan nüsha.

nu: Numara

ö. : Ölüm tarihi

s.: Sayfa Numarası

SÜ: Gülzâr-ı İrfân Süleymaniye Kütüphanesi nüshası

t.t.: Telif tarihi

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

vb.: ve benzeri

vd. : ve diğerleri

vr. : Varak numarası

Yay. : Yayınları

H.: Hicri

1. GİRİŞ

Biyografi, tanınmış kişilerin hayat hikâyelerinden bahseden türdür. Başlangıçta tarih bilimin alt dalı olan biyografi daha sonra gelişerek müstakil bir yapıya kavuşmuştur. Tarih, bugünden önceki zamanlarda yaşanan olayları ve bu olayların kahramanlarını konu alır. Yaşanmış olaylar kadar onları meydana getiren şahısların hayat hikâyesi de önemlidir. Biyografi, hadiseleri meydana getiren insanların hayatlarını konu alır. Bu yüzden doğu medeniyetlerinde ve batı medeniyetlerinde tarih içinde biyografiye büyük önem verilmiştir (Adıvar 1952'den aktaran İsen 2010: 3).

Biyografiye İslam dünyasında daha çok önem verilmiştir. Çünkü Hz. Peygamber'in hayat ve faaliyetlerinin incelenmesi ile İslam tarihçiliği başlamıştır. Başlangıç dönem İslam tarihçiliğinin en önemli konusunu hadis toplama faaliyetleri oluşturmuştur. Bir hadisin doğruluğu büyük ölçüde isnadın doğruluğuna ve kesintisizliğine bağlıdır. Hadisi rivayet eden kişiler ile ilgili biyografik veriler hadisin doğruluğunun da senedi sayılmıştır. Bununla beraber başta Hz. Peygamber ve sahabeler olmak üzere önemli din büyüklerinin hayatlarını topluma sunma arzusu da biyografi bilimini İslam medeniyetinde canlı tutmuştur.

İlerleyen asırlarda yaşanan siyasi ve sosyal gelişmelerle siyasi tarih hanedanlıklara ait yıllığa dönüşmüş, bilgin ve muhaddisler ise biyografi alanına yönelip peygamberin varisleri olan bilginlerin hayatlarını anlatmayı gerçek tarihçilik saymışlardır. Bu sebeple bir gurubun ve zümrenin biyografilerini bir araya getiren daha çok eser yazılmaya başlanmıştır. Böylelikle biyografi türü gelişmiş sadece dini kişilikleri değil toplumun her katmanından önemli kişilerin biyografilerini de ihtiva etmiştir. Artan biyografi yazımı ile bu tür belirli alt başlıklara ayrılmıştır[1].

Bu alt başlıklardan birisi de vefeyât/vefeyât-nâmedir.

Vefeyât/ Vefeyât-Nâme

Vefeyât, Arapça "ölüm, ölüm belgesi" anlamlarına gelen "vefât" sözcüğünün çoğuludur (Devellioğlu 2003: 1143; Ayverdi 2011: 3351; Kanar 2008: 1567). Vefeyât, ilk olarak 'hadis âlimlerinin ve râvilerinin vefat tarihleri' anlamına gelecek

[1] Bu kısım "İsen, Mustafa(2010). *Tezkireden Biyografiye*. İstanbul: Kapı Yayınları. s.3-5." ten özetlenmiştir.

şekilde kullanılırken daha sonra bu tarihleri içeren eserlerin adı olmuştur (Efendioğlu 2012: 603). Vefeyât, 13. yüzyıla kadar 'vefat edenler' anlamını ve bu konuda yazılan eserleri karşılamıştır, daha sonra ise genişleyerek 'biyografi eserleri' anlamını almıştır (Efendioğlu 2012: 603). Vefeyâtların tabakat kitaplarından farklı olarak ortak bir grup (tabaka) oluşturan kişilerin biyografilerini değil vefat tarihleri esas alınan kişilerin biyografilerini barındırdığı belirtilmiştir (Avcı 2010: 297).

Türk edebiyatında çoğunlukla vefeyâtın sonuna Farsça 'nâme' kelimesi getirilmiş ve vefeyât-nâme şeklinde kullanılmıştır. Vefeyât-nâme türü ile ilgili çağdaş araştırmacılar çeşitli tanımlar yapmış, içeriği ve kapsamına dair çeşitli görüşler belirtmişlerdir.

Bu konuda ilk tanımı yapan Agah Sırrı Levend 'vefeyât'ı ünlü kişilerin yalnız ölüm tarihlerini, kimilerinin de ölüm tarihleriyle birlikte "nasb, nakil ve azil" tarihlerini, kimilerinin de çok kısa biyografyalarını kaydeden eserler olarak tanımlamıştır (Levend 2008: 422).

Abdulkerim Abdulkadiroğlu, vefeyât-nâmeleri belirli şehirlerde yetişen, vefat eden ve oralarda gömülü bulunan mühim kimselerin hal tercümelerini ve varsa eserlerinden bölümleri veren kitaplar olarak tanımlamıştır (Abdulkadiroğlu 1988: 10).

Kadir Atlansoy, belli yerde doğup büyümüş veya oraya gelip yerleşmiş, ömrünün geri kalanını orada geçirmiş önemli kişilerin hayat hikâyelerini içeren eserler olarak tanımlayıp vefeyât-nâmelerin tabakat ve hâl tercümeleri niteliğini taşıdığını ve mesleklere dair yazılan eserler grubunun özelliklerini de ihtiva ettiğini belirtmiştir (Atlansoy 1998: 77).

Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever vefeyât-nâmeyi belli bir yerde doğup büyümüş veya o yere gelip yerleşip ömür sürmüş önemli kişilerin hayatına dair bilgileri ihtiva eden eserlere verilen isimler olarak tanımlayıp (Hızlı ve Yurtsever 2000: 17) bu eserlerin bir kısmının da belli bir şehre bağlı kalmaksızın belirli tarihler arasında yaşamış kimseler hakkında bilgi verdiğini söylemişlerdir (Hızlı ve Yurtsever 2000: 18).

Ahmet A. Şentürk ve Ahmet Kartal, Agah Sırrı Levend gibi vefeyât-nâmeleri meşhur kişilerin sadece ölüm tarihlerini vermeyi amaç edinen bazen söz konusu

edilen şahsın ölüm tarihleriyle beraber "nasb, azil ve tedîb" yıllarını çok kısa hal tercümeleriyle beraber veren tür olarak tanımlamıştır (Şentürk ve Kartal 2008: 534).

Ramazan Ekinci, vefeyât-nâmeler için Agah Sırrı Levend'in tanımına yakın bir tanım yapıp (Ekinci 2013: 27) bu türü şehirler ve şahıslarla ilgili olanlar olarak iki farklı gruba ayırmıştır (Ekinci 2013: 28).

Vefeyât-nâmelerle ilgili en son ve en tafsilatlı çalışmayı yapan Suat Donuk, vefat etmiş birden fazla kişinin yaşam bilgilerini, vefatları esas alarak konu edinen tezkire, menâkıbnâme, silsilenâme, siyer gibi diğer biyografik türlerin özelliklerini taşımayan mensur eserleri vefeyât-nâme olarak tanımlamıştır (Donuk 2016: 25). Suat Donuk, vefeyât-nâmeleri 'tüm kesimlere yönelik vefeyât-nâmeler' ve 'belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeler' olmak üzere iki ana gruba ayırıp bu gruplardan da tüm kesimlere yönelik vefeyât-nâmeleri 'kronolojik' ve 'alfabetik vefeyât-nâmeler'; belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeleri ise 'mesleki zümre vefeyât-nâmeleri' ve 'şehir-bölge vefeyât-nâmeleri' olmak üzere ikişer alt bölüme ayırmıştır (Donuk 2016: 32).

Görüldüğü üzere vefeyât/vefeyât-nâme için bir birinden farklı tanımlar yapılmıştır. Yukarıdaki tanımlardan Efendioğlu'nun tanımı Arap edebiyatı göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Aynı şekilde Avcı'nın vefeyâtın tabakat eserlerinden farklı olarak tespit ettiği yönü de Arap edebiyatında bu adla yazılan eserler içindir. Türk edebiyatında bu tanıma uyan eser yoktur. Baştan sona kadar vefat kayıtlarından oluşan bir eser telif edilmemiştir. Türk edebiyatında bu tanıma en yakın eser adında vefeyât ismi geçen ilk telif eserlerden olma özelliğini de barındıran Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin'in *Vefeyât-ı Pür-İber li-Ûli'l-elbâb men-İhteber'*idir. Ancak bu eserde vefat kayıtlarının yanında ciddi miktarda biyografik bilgi de yer almaktadır (Donuk 2016: 36-38). Bu yüzden Arap edebiyatında yazılan vefeyât-nâmeler için yapılan bu tanım Türk edebiyatında yazılan vefeyât örneklerini kapsamamaktadır.

Türk edebiyatı araştırmacılarının vefeyât için yaptığı tanımlar birbirinden farklıdır. Agah Sırrı Levend'in tanımı vefeyât başlığı ile yazılan eserlerin bir ikisi dışında kalanları kapsamamaktadır. Levend'in yukarıda verilen tanımını adında vefeyât geçen Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin'in *Vefeyât-ı Pür-İber li-Ûli'l-elbâb men-İhteber'*i ve Üsküdarlı Mehmed Hasîb'in *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*'si uygun olsa da yazılan diğer vefeyâtlara uymamaktadır. Örneğin 17. yüzyılın ortalarında

Baldırzâde Selisî'nin yazdığı *Ravza-i Evliyâ(Vefeyât-ı Selîsî)* ve bu esere zeyil olarak yazılan adında da vefeyât geçen İsmail Beliğ'in *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*'ında biyografiler tabakat usulüne göre tasnif edilmiş ve bahsedilen kişilerin biyografileri çok ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Levend'in tanımı bu eserler için yeterli değildir. Aynı şekilde Ahmet A. Şentürk ve Ahmet Kartal'ın tanımı da bu sebeple Türk edebiyatında yazılan vefeyâtlar için kapsayıcı değildir. Vefeyât başlığı ile yazılan pek çok eser bu tanımın dışında kalmaktadır.

Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Kadir Atlansoy ve Mefail Hızlı ile Murat Yurtsever'in vefeyât-nâmeler için yaptığı tanım bir birine yakındır. Bu araştırmacılar vefeyât-nâmeleri bir şehri veya bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli şahısların biyografilerini anlatan eserler olarak tanımlamışlardır. Abdulkadiroğlu ve Atlansoy bu tanımın dışında kalan vefeyâtlar için her hangi bir şey söylememişlerdir. Hızlı ve Yurtsever tanımlarından sonra vefeyâtların bir kısmının bu tanıma uymadığını bir şehre bağlı kalmaksızın belirli tarihler arasında yaşamış kimseler hakkında bilgi verdiğini söylemiştir (Hızlı ve Yurtsever 2000: 18).

Suat Donuk, vefeyâtın tanımını ve kapsamını genişletmiş biyografik türlerden bir kaçı hariç (Tabakat, Terceme-i Hâl, Tezkire, Menâkıb-nâme, Silsile-nâme, Hilye, Ensâb, Siyer ve Megâzî) geri kalanları vefeyât başlığı altında toplamıştır. Bu tanım ve tasnife göre vefeyât-nâme biyografik türdeki eserlerin genel adı olmuştur. Ancak bu tanım ve tasnifin bizce izaha muhtaç yanları vardır. Öncelikle iki farklı tür olarak belirtilen tabakat ve vefeyâtı bir birinden ayıran özelliklerin neler olduğu açıklanmalıdır. Suat Donuk'un "belirli bir kesime yönelik vefeyât-nâmeler" başlığı altına topladığı eserlerin hemen hepsi tabakat usulüne göre tertip edilmiştir ve bu eserlerin çok azının isminde vefeyât geçmektedir. Türk edebiyatı için vefeyât, tabakat türünü de kapsayan daha genel bir ad olarak kabul ediliyor ise vefeyâtdan farklı türler olarak belirtilen diğer türlerin neden bu kapsama girmediği de açıklanmalıdır.

Suat Donuk, tezkireleri vefeyât-nâmelerden ayıran farkın, vefeyât-nâmelerde sadece vefat etmiş kişilerin biyografisine yer verilmesine karşın tezkirelerde hayatta olan şairlerin de yer alması olduğunu belirtmiştir (Donuk 2016: 9). Ancak Suat Donuk'un çiçekçi vefeyât-nâmesi olarak saydığı (Donuk 2016: 69) Ubeydî'nin *Netâyicü'l-ezhâr*'ında biyografisi anlatılan iki yüz iki kişiden yüz beş tanesi hayattadır (Kılıç

2017: 10). Bu durumda *Netâyicü'l-ezhâr* vefeyât-nâme tanımı içerisine girmemesine rağmen bu kapsamda değerlendirilmiştir. Eğer biyografik bir eserin vefeyât-nâme kabul edilmesi için vefat etmiş kişilerin biyografilerini anlatması gerekiyorsa menâkıb-nâme, silsile-nâme gibi örnekler olmak üzere vefat eden kişilerin biyografisini anlatan türlerin neden vefeyât tanımı dışında kaldığı da izah edilmelidir.

Bütün bu değerlendirmelerden sonra Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünün ne ifade ettiğini daha iyi anlamak için bu türde yazılan eserleri bir tablo halinde görmek faydalı olacaktır:

	Eser	**Müellif**	**Telif Tarihi**	**İçeriği**			
				Vefat Kaydı	**Biyografi**	**Vefat Kaydı+ Biyografi**	**Şehir-Bölge Biyografisi**
1	Vefeyât-ı Pür-iber li-ûli'l-elbâb men-İhteber	Alaybeyizâde Mehmed Emin	1666-67			+	
2	Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye	Üsküdârî Mehmed Hasîb	1794			+	
3	Vefeyât-ı Ayvansarâyî	Hafız Hüseyin Ayvansarâyî	1787		+		
4	Vefeyât-ı Kibâr	Ahmed Câvid Efendi	1800-01			+	
5	Vefeyât-nâme(Menâkı	Mehmed bin Sadî	1630'dan önce.				+

	b-ı Zeyniyye)						
6	Ravzâ-i Evliyâ(Vefeyât-ı Baldırzâde)	Baldırâde Selîsî Mehmed	1649				+
7	Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân	İsmail Beliğ	1722				+
8	Vefeyât-nâme	Süleymân Hâlis	1751-52				+
9	Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ	Ahmed Ziyâeddin	1782				+
10	Ravzatü'l-muflihûn	Gazzîzâde AbdullatÎf	1814				+
11	Hulâsatü'l-vefeyât	Gazzîzâde AbdullatÎf	?				+
12	Zübdetü'l-vekâyi der-Belde-i Celîle-i Bursa	Bakırcı Râşid Mehmed	1814				+
13	Gülzâr-ı İrfân	Mehmed Fahreddin	1847				+
14	Yâdigâr-ı Şemsî	Mehmed Şemseddin	1911-12				+

15	Enîsü'l-müsâmirîn	Abdurrahman Hıbrî Efendi	1636-37				+
16	Riyâz-ı Belde-i Edirne	Ahmed Bâdî Efendi	1900				+
17	Gülşen-i Hulefâ	Nazmîzâde Hüseyin Murtaza	1730-31				+
18	Câmiu'l-envâr fî Menâkıbi'l-ahyâr(Tezkire-i Evliyâ-yı Bağdat)	Nazmîzâde Hüseyin Murtaza	?				+
19	Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl	Hafız Hüseyin Ayvansarâyî	1786-87				+
20	Tezkire-i Makâmât	Ali İzzet Efendi	?				+
21	Hadîkatü'l-cevâmi	Hafız Hüseyin Ayvansarâyî	1768-69				+
22	Zeyl-i Hadîkatü'l-cevâmî	Ali Sâtı Efendi	1837-38				+
23	Dürrehâü'l-cevâmi	Süleyman Besim	1859-60				+

24	Tuhfe-i Râgıbîn	Sıtkîzâde Ahmed Reşid Efendi	1832-33				+
Toplam				-	1	3	20

Tablo-1.1: Türk Edebiyatında Yazılan Vefeyât-nâmeler

Tabloya Türk edebiyatında vefeyât ismi ile yazılan eserler, bu eserlere yazılan zeyiller ile adında geçmese de vefeyât isimli eserler ile benzer tarzda yazılan eserler dâhil edilmiştir. Tabloda yer alan eserler içerikleri bakımından vefat kaydı, biyografi, vefat kaydı+biyografi, şehir-bölge biyografisi olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere Türk edebiyatında Arap edebiyatındaki ilk dönem örneklerinde olduğu gibi sadece vefat kayıtlarından oluşan eser yazılmamıştır. Tabloya dâhil edilen yirmi dört eserden üç tanesi hem vefat kaydı hem biyografi içerirken, bir tanesi biyografi içermektedir, geri kalan yirmi eserde ise şehir-bölge merkezli biyografiler yer almaktadır. Vefeyât-nâme türü eserler içindeki şehir-bölge biyografisi yer alanların oranı yaklaşık yüzde seksen dörttür (%83,3). Bu da vefeyât-nâmeler için şehir-bölge biyografisi merkezli bir tanım yapmayı zorunlu kılmaktadır.

Bize göre, Türk edebiyatında vefeyât-nâme istisnaları olmakla beraber bir şehri veya bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli kişilerin biyografilerini içeren eserlerdir. Türk edebiyatında yazılan şehir biyografilerinin ilklerinden olan Baldırzâde Selîsî'nin *Ravza-i Evliyâ* (t.t.1649) adıyla meşhur eseri başta müellif nüshası olmak üzere yedi nüshada vefeyât/vefeyât-nâme olarak adlandırılmıştır (Hızlı ve Yurtsever 2000: 26). Bu durumda Türk edebiyatında isminde vefeyât geçen ilk eserin bir şehir-bölge biyografisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bütün bunlar göz önünde bulundurularak vefeyât-nâmeler için bizim önerdiğimiz tanım "bir şehir-bölgeyi merkeze alarak orada vefat etmiş önemli kişilerin biyografilerini anlatan eserler"dir. Bu tanımın dışında kalan dört vefeyât-nâmeyi ise 'Kronolojik

Vefeyât-nâmeler' başlığı altında toplamak isabetli olacaktır. Çünkü şehir-bölge vefeyât-nâmeleri tabakat usulüyle yazılırken diğer dört eser bir şehir-bölgeye bağlı kalmaksızın belirli tarih aralığında vefat eden önemli kişilerin biyografilerine kronolojik olarak yer vermiştir.

İslâm Medeniyetinde Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri

Vefeyât veya vefeyât-nâmelerin ortaya çıkışı pek çok biyografik türde olduğu gibi İslam tarihine dayanmaktadır. İslam'ın ilk dönemlerinde hadis tenkitçileri hadis rivayet eden kişileri güvenirlik açısından araştırmaya koyulmuş, râvilerin doğum, ölüm tarihleri, yaşları ve kimlik bilgileri tespit edilerek yalan hadis uydurmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır (Efendioğlu 2012: 603). Hadis ilmi ile başlayan vefeyât türü ilerleyen yüzyıllarda genişlemiş, diğer âlimlerin, meşhur kişilerin, hükümdar ve vali gibi kişileri tanıtıp vefat tarihlerini veren eserlere ad olmuştur (Efendioğlu 2012: 604). Vefeyât-nâmeler ilk başlarda kronolojik olarak yazılmıştır, daha sonra ise alfabetik olarak yazılmıştır (Efendioğlu 2012: 604). 13. yüzyıla kadar vefat edenler anlamında kullanılan "vefeyât" kelimesi daha sonra biyografik eserler anlamında kullanılmıştır (Efendioğlu 2012: 604).

İslam'ın ilk asırlarından itibaren bu türde pek çok eser yazılmıştır. Ebu'l-kâsım el-Begavî'nin (ö. 317/927) *Târîhu Vefâti'ş-şüyûh*'ı, İbn Zer er-Rabaî'nin (ö.379/989) *Târûhu Mevlidi'l-Ulemâ ve Vefeyâtihim*'i, Habbâl'in (ö. 482/1090) *El-Vefeyât*'ı Radiyyüddin es-Sâgânî'nin (ö.650/ 1252) *Derrü's-sahâbe fî Beyâni Mevâzi'i Vefeyâti's-sahabe*'si İbn Râfi es-Sellâmî (ö.774/1372) ve İbn Kunfüz'ün (ö. 810/1407) *El-Vefeyât*'ı ilk dönemde yazılan önemli eserlerdendir (Efendioğlu 2012: 604).

İslam medeniyetinde bu tür için dönüm noktası İbn Hallikân'ın (ö.681/1282) *Vefeyâtu'l-a'yân*'ıdır. *Vefeyâtu'l-a'yân* kendisinden önce bu adla yazılan eserlerden tertip ve içerik bakımından farklıdır. Daha evvel yazılan biyografik eserler tabakat usulüne göre yazılırken İbn Hallikân ilk defa alfabetik sıraya göre biyografik eser yazmıştır. Kendisinden evvel yazılan biyografik eserlerde dini kişiliklerin biyografisi anlatılırken *Vefeyâtu'l-a'yân*'da İslam'ın ilk dönemlerinden kendi zamanına kadar gelen sürede her hangi bir alanda şöhrete kavuşmuş sekiz yüzden fazla kişinin

biyografisi yer almaktadır. Bu alanda yazılan ilk eser olarak İbn Hallikân'in *Vefeyâtu'l-a'yân*'ı kabul edilmektedir (Özaydın 1999: 18). Esere daha sonra pek çok zeyil yazılmıştır. *Vefeyâtu'l-a'yân*'dan sonra en meşhur eder Safedî'nin (ö. 764/1363) *El-Vâfî bi'l-Vefeyât*'ıdır. Eserde alfabetik sırayla yazılmış on dört bin biyografi yer almaktadır (Durmuş 2008: 448).

İslam medeniyetinde biyografi eserlerinin bir kısmı belli bir şehir-bölge merkeze alınarak yazılmıştır. Bu eserlerden bazıları şunlardır:

Hatîb el-Bağdadî'nin *Târîhû Bağdât* isimli eserinde müellifin yaşadığı döneme kadar Bağdat'ta yaşamış veya buraya gelen kişilerden yedi bin sekiz yüz otuz bir kişinin biyografisi anlatılmıştır. Esere Abdülkerîm b. Muhammed es-Sem'ânî, İbnü'd-Dübeysî ve İbnü'n-Neccâr zeyil yazmıştır. Ebü'l-Kāsım İbn Asâkir'in *Târîḫu Medîneti Dımaşḳ* adlı eserinde Suriye'de yaşamış kişilerin biyografisi alfabetik olarak anlatılmış ve eser seksen cilt halinde yayınlanmıştır. Lisânüddin İbnü'l-Hatîb, *el-İḥâṭa fî aḫbâri Ġırnâṭa* isimli eserinde Gırnata şehrinin tarihi, coğrafi ve topografik özellikleri yanı sıra şehirle her hangi bir bağlantısı olan kişilerin biyografilerine de yer vermiştir. Bu türün İran coğrafyasındaki yazılan örnekleri ise Hasan Kummî'nin Târîh-i Kum, Mâferrûhî'nin *Mehâsinü İşfahân*, İbn Zerkûb'un *Şîrâz-nâme*'si; İbn Funduk'un *Târîh-i Beyhak*'ı, Nâdir Mirza'nın *Târîh-i Tebrîz*'i ile anonim *Târîh-i Sîstân* sayılmaktadır. İbnü'l-Faradî'nin *Târîhu ʿulemâʾi'l-Endelüs*'ü ve zeyilleri Humeydî'nin *Cezvetü'l-muktebis*, Dabbî'nin *Buġyetü'l-mültemis*, İbn Beşküvâl'in *Kitâbü's-Sıla fî târîhi eʾimmeti'l-Endelüs*'ü, İbnü'l-Ebbâr'ın *et-Tekmile li-Kitâbi's-Sıla* ve İbnü'z-Zübeyr es-Sekafî'nin *Sılatü's-Sıla*'sı şehir biyografilerinin Endülüs için yazılanlarıdır. İbnü'l-Ahmer'in *Büyûtâtü Fâsi'l-kübrâ*'sı Fas'ın meşhur aileleriyle eşrafına ait biyografileri içermektedir. Takıyyüddin el-Fâsî'nin *el-ʿİkdü's-semîn fî târîhi'l-beledi'l-emîn*'i, Şemseddin es-Sehâvî'nin 7. yüzyıldan itibaren Medine ile ilgisi olan kişilerin biyografisini anlattığı *et-Tuḥfetü'l-latîfe fî târîhi'l-Medîneti'ş-şerîfe*'si, Radıyyüddin İbnü'l-Hanbelî'nin çağdaşı Halepli âlimler ve Haleb'e dışarıdan gelen bilginlerin biyografisini anlattığı *Dürrü'l-habeb fî târîhi aʿyâni Haleb*'i ve Abdülhay el-Hasenî'nin , 7-20. yüzyıllar arasında Hindistan'da yaşayan dört bin beşyüz kadar âlim, mutasavvıf, edip, devlet ve siyaset adamının biyografisini anlattığı *Nüzhetü'l-havâtır* adlı eseri de şehir biyografisi türündedir (Avcı 2010: 298).

Görüldüğü üzere İslam medeniyetinde şehir-bölge biyografisi yazılan yerlerin ortak özelliği önemli kültürel merkezler olmalarıdır. Arap coğrafyasında Bağdat, Şam, Haleb, Medine, Gırnata; İran coğrafyasında Şiraz, Tebriz, Isfahan, Kum önemli kültür merkezleridir. Bu şehirlerin kültürel birikimi şehir biyografisi için çok elverişli olduğu için buralarla ilgili pek çok şehir biyografisi yazılmıştır. Birazdan görüleceği üzere bu durum Türk edebiyatı için de aynı şekilde tezahür edecek, şehir biyografileri önemli kültürel merkezler için yazılacaktır.

Türk Kültüründe Vefeyât-nâme ve Şehir Biyografileri

Türk edebiyatının ilk biyografik eserlerini 15. yüzyılın sonunda Ali Şîr Nevâyî yazmıştır. Nevâyî, Molla Câmî'nin *Nefâhatü'l-Üns* isimli eserini ilavelerle tercüme etmiş ve *Mecâlisü'n-Nefâyis* isimli şair tezkiresini telif etmiştir. Anadolu sahasında ise Bursa'da 1521 yılında Lâmiî Çelebi tarafından yazılan *Tercüme-i Nefehâtü'l-Üns* bu türün ilk örneğidir. Anadolu sahası Türk edebiyatında biyografik eser yazma geleneği Bursa'da başlamıştır. Lâmiî'den kısa süre sonra Sehî Bey'in Edirne'de yazdığı *Heşt-Behişt* isimli eser ile şair tezkiresi yazma geleneği Anadolu sahasında da başlamış ve bu yüzyılda türün en önemli örnekleri verilmiştir. Yine bu yüzyılda Taşköprîzâde Ahmed Efendi, ulemâ ve şeyhlerin biyografisine yer verdiği *Şakâiku'n-Nu'mâniyye* isimli eserini yazmıştır. Aynı asırda *Şakâiku'n-Nu'mâniyye'*ye zeyiller yazılmaya başlanmıştır. Böylelikle biyografi türü gelişip, olgunlaşmış artan malzeme ile tür çeşitli başlıklara ayrılmıştır. Bu başlıklardan birisi de vefeyât/vefeyât-nâmelerdir.

Türk edebiyatında vefeyât ismi ile müstakil eserler 17. yüzyıldan sonra yazılmaya başlanmıştır. Alaybeyizâde Mehmed Emin'in *Vefeyât-ı Pür-iber li-ûli'l-elbâb men-İhteber*'i kaynaklarda bu isimle yazılan ilk eser olarak gösterilmektedir. Ancak Baldırzâde Selîsî'nin yazdığı *Ravza-i Evliyâ* ismiyle meşhur eseri başta müellif nüshası olmak üzere yedi nüshada vefeyât/vefeyât-nâme olarak adlandırılmıştır (Hızlı ve Yurtsever 2000: 26). Yani ilk defa vefeyât ismi bir şehir biyografisi için kullanılmıştır.

Yukarıda de belirtildiği gibi Türk edebiyatının vefeyât-nâme türünde yazılan eserler çok büyük oranda şehir-bölge biyografisini içermektedir. Türk edebiyatında ilk defa bir şehir-bölge biyografisi Edirne şehri için 1637-37 yıllarında yazılan *Enîsü'l-Müsâmirîn* isimli eserdir. Bunu Bursa için 1649 yılında yazılan *Ravzâ-i Evliyâ*

(*Vefeyât-ı Selîsî*) izlemiştir. Şehir biyografisi yazma geleneğinin bu iki şehirde başlaması şaşırtıcı değildir. Her iki şehir de Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış önemli kültür merkezleridir. Aynı zamanda bu şehirlerden Bursa'da Anadolu sahasının ilk biyografik eseri, Edirne'de ilk şair tezkiresi yazıldığı da göz önünde bulundurulursa yüz yıllar içerisinde artan bilgi ve birikim buraları şehir biyografisi yazılmaya hazır hale getirmiştir. Özellikle Bursa için yazılan şehir biyografileri Selîsî'den sonra bir gelenek olmuş bir zincirin halkaları şeklinde 20. yüzyılın başına kadar yazılmaya devem etmiştir.

Türk edebiyatında yazılan şehir biyografileri ile ilgili dikkati çeken husus İstanbul'un bütünü için yazılmamış olmasıdır. Bizce bunun sebebi İstanbul'un biyografik bilgi açısından çok zengin olması hem bir eserin hacmini çok aşacağı için hem de bir kişinin bu kadar çok bilgiyi toplamasının neredeyse imkânsız olduğu için olmalıdır. Bu yüzden İstanbul için yazılan şehir biyografileri bazı semtlerle sınırlı tutulmuştur.

Şehir biyografisi yazılan bir diğer şehir Bağdat'tır. Bağdat hem İslam dünyası için hem de Osmanlı Devleti için en önemli ilim, kültür merkezlerinden birisidir. Osmanlı döneminde de bu şehirde önemli sayıda bilim ve sanat insanı yetişmiştir. Bağdat'ın bilim ve kültür merkezi olması ve Osmanlı döneminde de bu vasfını devam ettirmesi bu şehri de şehir biyografisi yazılmaya hazır hale getirmiştir.

Bu sahada yazılan eserlerden en şaşırtıcı olanı Çorum şehiri için yazılan vefeyât-nâmedir. Çorum o dönem için önemli kültür merkezi olmamasına rağmen şehir biyografisi yazılmıştır. Bunun sebebi bizce önemli kültür merkezlerine gitmiş orada iyi bir eğitim almış Çorumlu bir müellifin kişisel gayretidir.

Şehir-Bölge Vefeyât-nâmeleri

Yukarıda da belirtildiği gibi Türk edebiyatında ilk şehir biyografisi Edirne için yazılmış, bundan kısa bir süre sonra ise Bursa için yazılmıştır. Şehir biyografisi yazımı Bursa'da bu bir gelenek haline gelmiş 20.yüzyılın başına kadar silsile halinde yazılmaya devam edilmiştir. Bu türün en karakteristik ve en güzel örnekleri Bursa için yazılan vefeyât-nâmelerdir. Bu yüzden tanıtmaya ilk olarak Bursa vefeyât-nâmelerinden başlayacağız.

Bursa Vefeyât-nâmeleri

***Ravza-i Evliyâ*-Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi (ö.1650)**

Ravza-i Evliyâ, Bursa hakkında yazılan ilk müstakil vefeyât-nâmedir (Abdulkadiroğlu 1992: 9). Eserin diğer ismi *Vefeyât-ı Selîsî*'dir. *Ravza-i Evliyâ*'da Bursa'nın fethinden 17. yüzyılın ortalarına kadar Bursa'da yaşamış ve defnedilmiş iki yüz elli yedi kişinin biyografisi anlatılmıştır (Hızlı ve Yurtsever 2000: 63). Eser Mefail Hızlı ve Murat Yurtsever tarafından yayımlanmıştır (Hızlı ve Yurtsever 2000).

***Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*-İsmail Beliğ(ö.1730)**

Ravza-i Evliyâ'dan sonra yazılan ikinci Bursa vefeyât-nâmesi olan *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* 1722 tarihinde tamamlanmıştır. Tabakat yöntemi ile yazılan eserde toplam beş yüz elli beş kişinin biyografisi anlatılmıştır (Donuk 2016: 161). Güldeste, bir mukaddime ve "Gülbün" adı verilen beş bölümden oluşmaktadır. Birinci gülbünde padişahlar, şehzâdeler,vezirler; İkinci gülbünde şeyhler, dervişler, vaizler, meczuplar, abdallar; üçüncü gülbünde kadılar, müderrisler, seyyitler; dördüncü gülbünde şairler; beşinci gülbünde musikişinaslar, meddahlar ve hekimler yer almaktadır (Donuk 2016: 161). Eser Suat Donuk tarafından yayımlanmıştır(Donuk 2016).

***Bursa'da Medfûn Ba'z-ı Meşâyihin Menâkıbı*-Derviş Hasan(ö.1724)**

Agah Sırı Levend, bu eseri Bursa vefeyât-nâmesi olarak tanıtmış (Levend 2008: 410-411) daha sonra da kaynaklarda aynı bilgi tekrar edegelmiştir. Ancak yapılan son çalışmalarda Levend'in tanıttığı eserin Bursa vefeyât-nâmesi değil Enfî Hasan (ö.1724)'ın yazdığı *Tezkiretü'l-Müteahhirîn'*in eksik bir nüshası olduğu anlaşılmıştır (Güzel 2020: 270-276).

***Vefeyât-nâme*-Süleymân Hâlis Efendi(ö.1759)**

Eser, *Ravza-i Evliyâ*'ya zeyildir. *Ravza-i Evliyâ*'nın bıraktığı 1748 yılından 1752 yılına kadar vefat etmiş kişilerin biyografisi anlatılmaktadır. Eserin bilinen tek nüshası şahıs kütüphanesindedir (Atlansoy 1998: 98-99).

***Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*-Ahmed Ziyâeddin Efendi(ö.1784)**

Eser, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'a zeyil olarak yazılmıştır. *Güldeste*'nin bıraktığı 1722 yılından 1782 yılına kadar olan süreçte Bursa'ya defnedilmiş önemli kişilerin biyografise yer verilmiştir. *Gülzâr-ı Sulehâ*, tabakat usulü ile yazılmıştır. Eser, bir mukaddime, "Gülbün" adı verilen beş ana bölüm ile "Fasl" adı verilen beş alt bölümden oluşmaktadır. *Gülzar-ı Suleha*'da toplamda iki yüz on altı kişinin biyografisi anlatılmıştır (Kara 1995: 486).

***Ravzatü'l-muflihûn*-Gazzîzâde Şeyh Abdüllatif Efendi(ö.1832)**

Gazzîzâde Abdüllatif, iki tane Bursa vefeyât-nâmesi yazmıştır. Bunlardan ilki olan *Ravzatü'l-muflihûn Gülzâr-ı Sülehâ*'ya zeyildir. Eser, "Ravza" adı verilen yedi bölümden oluşmaktadır. Gazzîzâde Abdüllatif, *Gülzâr-ı Sülehâ*'nın kaldığı yerden 1814 yılına kadar vefat eden kişilerin biyografisini anlatmıştır (Donuk 2016: 73).

***Hulâsatü'l-vefeyât*-Gazzîzâde Şeyh Abdüllatif Efendi(ö.1832)**

Eser, adından da anlaşılacağı gibi özet tarzında bir vefeyât-nâmedir. Gazzîzâde Abdüllatif, bu eserinde Bursa ile ilgisi olan altı padişah ve yüz yetmiş iki şeyhin biyografisini anlatmıştır. (Donuk: 2016: 73).

***Zübdetü'l-vekâyi der-belde-i Celîle-i Burusa*-Bakırcı Râşid Mehmed(ö.1816)**

Eser, bir mukaddime, "hutbe" adı verilen otuz bölüm ve bir hatimeden meydana gelmiştir. Yazar, Osman Bey'den II. Mahmut'a kadar olan Osmanlı padişahlarının biyografilerini ve dönemlerinde vefat edip Bursa ile ilgisi olan şehzade, âlim, şair, hattat, musiki üstatları, meddahlar, hekimler ve tanınmış ağaların biyografilerini anlatmıştır (Levend 2008: 410).

***Gülzâr-ı İrfân*-Seyyid Mehmed Fahreddin Bursavi(ö.1856)**

Bursa vefeyât-nâmelerinin en hacimlisi olan *Gülzâr-ı İrfân* hakkında bu çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı bilgi verilecektir.

Yâdigâr-ı Şemsî-Mehmed Şemseddin Efendi(ö.1936)

Yâdigâr-ı Şemsî, Bursa vefeyât-nâmelerinin sonuncudur. Yazar, eserin mukaddimesinde *Ravza-i Evliyâ* ve zeyillerinin bıraktığı yerden bin dokuz yüz on bir tarihine kadar vefat eden kişilerin biyografilerini anlatmak istediğini beyan etmiştir. Eserde biyografiler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. İki ana bölümden oluşan *Yâdigâr-ı Şemsî'nin* ilk bölümünde Bursa'da yer alan dergâhları ve bu dergâhlardan yetişen şeyhleri tanıtmıştır. İkinci bölümde ise âlimlerin, meşhur kişilerin ve şairlerin biyografileri yer almaktadır (Levend 2008: 411). Eser Mustafa Kara ve Kadir Atlansoy tarafından yayımlanmıştır (Kara ve Atlansoy 1997).

Bursa Kütüğü-Kâmil Kepecioğlu(ö.1952)

Eser bine yakın Bursa Şeriyye Sicilli taranarak yazılmıştır. Yazar on beş yılda yazdığı eserine alfabetik olarak Bursa'nın siyasî, iktisadî, içtimaî, idarî, ilmî, edebî, dinî, askerî ve hukukî bütün konuları, şahıs ve müesseseleri hakkında bilgi vermiştir (Algül vd 2009: 10). *Bursa Kütüğü* kaynaklarda vefeyât-nâmeler arasında sayılmamaktadır. Ancak eserde Bursa şehri ile ilgisi olan pek çok şahsın biyografisine yer verildiği için önemli bir müracaat kaynağıdır. Bu sebeple Bursa vefeyât-nâmeleri arasında *Bursa Kütüğü* hakkında da bilgi verilmiştir. Eser, komisyon tarafından dört cilt halinde yayımlanmıştır (Algül vd. 2009).

Vefeyât-nâme(Menâkıb-ı Zeyniyye)-Mehmed bin Sadî(ö.1630)

Kadir Atlansoy tarafından bilim dünyasına tanıtılan eser Bursa Zeyniyye Dergahı'nda şeyhlik yapmış kişilerin biyografilerine yer vermektedir. Eserin başında Zeyniyye Tarikatı'nın silsilesine yer verilmiştir. Daha sonra Bursa Zeyniyye Dergâhı'nda seccade-nişin olmuş şeyhlerin biyografileri kısaca anlatılmıştır (Atlansoy 1998a: 47-49)

Edirne Vefeyât-nâmeleri

***Enîsü'l-müsâmirîn*-Abdurrahman Hıbrî Efendi(ö.1659)**

Türk edebiyatında bir şehir için yazılan ilk vefeyât-nâme Edirne şehri hakkında yazılmıştır. Abdurrahman Hıbrî, eserine kısa bir Edirne tarihi ile başlamıştır. Daha sonra şehrin Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesinden başlayarak eserin yazıldığı 1636-37 tarihine kadar olan sürede vefat edip Edirne'ye gömülmüş olan ulemâ, meşâyih, şair ve ediplerin biyografilerine yer verilmiştir. Eser on dört fasıl halinde yazılmıştır (İlgürel 1995: 243).

***Riyâz-ı Belde-i Edirne*-Ahmed Bâdî Efendi(ö.1910)**

Ahmed Bâdî eserini *Enîsü'l-müsâmirîn*'e zeyl olarak yazmıştır. Yazar *Enîsü'l-müsâmirîn'*in yanlışlarını düzeltmiş ve gerekli gördüğü eklemeleri yaparak üç ciltlik bir eser meydana getirmiştir. Eserin ilk cildinde Edirne'nin camileri, mescitleri, medreseleri, tekkeleri, zaviyeleri, hamamları, köprüleri ve çarşıları anlatılmıştır. İkinci ciltte valiler, kadılar, vezirler, emirler, âlimler, şeyhler, hattatlar ve şairlerin biyografisi anlatılmıştır. Üçüncü ciltte ise Edirne'ye bağlı yerleşim yerleri tanıtılarak buralarda yer alan âlimler, şeyhler ve şairlerin biyografileri özetlenmiştir. Eser Niyazi Adıgüzel ve Raşit Gündoğdu tarafından yayımlanmıştır (Adıgüzel ve Gündoğdu 2014).

Bağdat Vefeyât-nâmeleri

***Gülşen-i Hulefâ*-Nazmîzâde Hüseyin Murtaza(ö.1723)**

Türk edebiyatından yazılan üç Bağdat Vefeyât-nâmesi'nden ikisini Nazmîzâde Hüseyin Murtaza yazmıştır. Nazmîzâde, bu konuda ilk eseri olan *Gülşen-i Hulefâ*'da Bağdat'ın kuruluşundan başlayarak Abbâsî halîfelerinden, Hulâgu, Timur, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Şah İsmail'in Bağdat'a hâkimiyetleri, şehrin Osmanlılar tarafından fethedilmesi ve bu zamandan bin yedi yüz on yedi yılına kadar görev yapmış Osmanlı valilerinin biyografilerini anlatmıştır (Karataş 2001: 3). Eser üzerine Mehmet Karataş tarafından bir doktora tezi hazırlanmıştır (Karataş 2001).

***Câmiu'l-envâr fî Menâkıbi'l-ahyâr*-Nazmîzâde Hüseyin Murtaza(ö.1723)**

Nazmîzâde Hüseyin Murtaza'nın ikinci Bağdat Vefeyât-nâmesi olan bu eseri *Tezkire-i Evliya-i Bağdat* adıyla da bilinir. Kitapta Yuşâ Peygamber ve IV. Halife Ali'den başlayarak Bağdat ve civarında medfun yüz yetmiş kadar kişinin biyografisi anlatılmıştır (Karataş 2001: 5).

Devhatü'l-vüzerâ- Resûl Havî Efendi

Resûl Hâvi Efendi, eserini *Gülşen-i Hulefâ*'ya zeyil olarak yazmıştır. Eserde 1720-1825 yılları arasında Bağdat'ta görev yapan Osmanlı valilerinin biyografileri yer almaktadır (Babinger 1992: 275-76).

İstanbul Vefeyât-nâmeleri

Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Ricâl-Ayvansarâylı Hâfız Hüseyin(ö.1787)

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî bu eserini 1776-77 yılında yazmaya başlamıştır ve tahminen 1787 yılında tamamlamıştır (Derin 1978: XVI). Eser dört bölüm olarak tertip edilmiştir. Birinci bölümde padişahların biyografileri anlatılmıştır. İkinci bölümde İstanbul ve civarında medfun devlet büyüklerinin; üçüncü bölümde hayrâtı İstanbul'da olan, mezarı ise başka yerde olan devlet büyüklerinin, dördüncü bölümde ise hayrâtı ve mezarı İstanbul dışında olan devlet büyüklerinin biyografileri anlatılmıştır (Derin 1978: XV-XVI). Eserde biyografisine yer verilen kişilerin ortak paydası olarak İstanbul seçildiği için İstanbul Vefeyât-nâmesi olarak kabul etmektedir (Donuk 2016: 76-77). Eser Fahri Ç. Derin tarafından yayımlanmıştır (Derin 1978).

Çorum Vefeyât-nâmesi

Tezkire-i Makâmât-Ali İzzet Efendi(ö.?)

Ali İzzet Efendi, bu eserinde mezarı Çorum'da bulunan âlimlerim, şairlerin ve ünlü kişilerin bazılarının biyografilerini anlatmıştır (Ortakçı 2014: 1). Bir başka Çorumlu Feyzî Ahmed (ö.1909) ise bu eseri aynı adla genişleterek yayımlamıştır (Ortakçı 2014).

Kronolojik Vefeyât-nâmeler

Yukarıda dört vefeyât-nâmenin bir şehir-bölgeye bağlı kalmadan belirli tarih aralığında vefat eden önemli kişilerin biyografilerine kronolojik olarak yer verdikleri belirtilmişti. Bu eserler şunlardır:

***Vefeyât-ı Pür-iber li-Ûli'l-elbâb men-ihteber*-Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin(ö.?)**

Alaybeyizâde Şeyh Mehmed Emin'in yazdığı Türk edebiyatında adında Vefeyât geçen ilk eser olma özelliğine sahiptir (Donuk 2016: 36). Eser, hicretin birinci yılından başlayarak eserin tamamlandığı Hicri 1086 (1675) yılına kadar gerçekleşen olaylar ve vefatların kronolojik olarak sıralanmasını içerir. Eserin Osmanlı Devleti'nin anlatıldığı bölümlerinde vefat kayıtlarının yanı sıra tarihi ve biyografik bilgiler de verilmektedir (Donuk 2016: 36).

***Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*-Üsküdârî Seyyid Mehmed Hasîb(ö.1786)**

Eserde Hz. Âdem'den başlayarak peygamberlerin, halifelerin, İslam büyüklerinin, on iki imam ve çocuklarının, peygamber hanımlarının adları; Osmanlı padişah ve şehzadelerinin, valide sultanların, şeyhülislam, sadrazam ve diğer devlet büyüklerinin görev ve ölüm tarihleri kronolojik olarak sıralanır. Müellif eserinde Üsküdar ve Koca Mustafa Paşa'da yer alan Hüdâyî tekkelerindeki şeyhlerin ölüm tarihlerini de belirtmiştir (Ekinci 2013: 33).

***Vefeyât-ı Kibâr*-Ahmed Câvid Efendi(ö.1803)**

Eserin adının ne olduğu ve kimin tarafından yazıldığı kesin değildir, tahmini olarak tespit edilmiştir (Donuk 2016: 45). *Vefeyât-ı Kibâr*'da sahabe, tâbiîn, halîfe, emîr, melik, mezhep imamı, vali, kadı, müfessir, muhaddis, fakih, nahiv âlimi, şair, edip, şeyh, lügat yazarı, hadis hâfızı, hekim, şârih, evliya, şeyhülkurâ, tarihçi, sûfî, hoşnüvîs, müellif, padişah, vezir, şeyhülislâm, kazasker ve kâtib zümrelerinin ileri gelenlerinin kısa yaşam öyküleri yer alır (Donuk 2016: 47). *Vefeyât-ı Kibâr,*

Üsküdârî Seyyid Hasîb'in *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*'sinin etkisi ile yazılmıştır (Donuk 2016: 47).

Vefeyât-ı Ayvansarâyî-Ayvansarâylı Hâfız Hüseyin(ö.1787)

Ayvansarâyî'nin vefeyat-nâme türündeki bu eserinde 1219-1784 (H.616-1199) yılları arasında vefat etmiş iki yüz doksan dört şahsın kısa biyografileri yer almaktadır. Ayvansarâyî eserinde herhangi bir tertip gözetmemiştir. Kronolojik sisteme yakındır. Ramazan Ekinci'nin kanaatine göre *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* tamamlanmamış bir eserdir (Ekinci 2013: 72). Eser üzerine Ramazan Ekinci tarafından önce yüksek lisans tezi hazırlanmış daha sonra bu çalışma kitaplaştırılmıştır (Ekinci 2013).

Görüldüğü üzere Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünde yazlan eserlerin büyük bir çoğunluğu bir şehir-bölgeyi merkeze alarak yazılmışdır. Vefeyât-nâme yazılan şehirlerin hemen hepsi önemli siyasi ve kültürel merkezdir. Başta Bursa ve Edirne olmak üzere Osmanlı kültürel hayatının önemli şehirlerinin bilgi ve birikimi müelliflerin vefeyât-nâme yazmasını kolaylaştırmıştır. Özellikle de Bursa'da bu durum bir gelenek haline gelmiş ve yaklaşık iki yüz elli yıl boyunca belirli aralıklarala bir birinin devamı niteliğinde eserler yazılmıştır.

Şehir-bölge vefeyâtlarının dışında kalan dört eserden üçü kronolojik tertip ile yazılmıştır. Bir eser ise (*Vefeyât-ı Ayvansâyî*) kronolojik tertipe yakın olmasına rağmen iki tertip tarzına da uymamaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi bu eserin tamamlanmamış olması büyük olasılıkdır. Bütün bunlar da Türk edebiyatı için vefeyât-nâmelerin şehir-bölge biyografisi olduğunu göstermektedir.

2.MEHMED FAHREDDİN BURSAVÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Hayatı

Mehmed Fahreddin hakkında en ayrıntılı bilgi veren biyografik kaynak Bursa vefeyât-nâmelerinin sonuncusu olan *Yâdigâr-ı Şemsî*'dir. Buna göre Mehmed Fahreddin kendi asrının ulemasından ders alıp fazilet ve kemalat ile akranlarının önüne geçmiştir. Yazdığı *Gülzâr-ı İrfân* isimli eseri Bursa'ya teşrifinde Abdülmecid Han'a sunmuş bunun karşılığında kaydıhayat şartı ile beş yüz kuruş maaşa bağlanmıştır. Şiire de ilgisi olan Mehmed Fahreddin, şiirlerinde Fahrî mahlasını kullanmıştır. Mehmed Fahreddin, Gazzîzade Abdullatif'in kızı Hüsniye Hanım ile evlenmiş, çocukları olmamıştır. Mehmed Fahreddin 1272/1855 yılında Bursa Çekirge'de vefat etmiştir (Kara ve Atlansoy 1997: 170; 172-173).

Mehmed Fahreddin'in yaşadığı dönemi kapsayan biyografik kaynaklardan *Sicill-i Osmânî*, *Osmanlı Müellifleri*, *Kâmûsu'l-âlâm* ve *Tuhfe-i Nâilî*'de Mehmed Fahreddin hakkında bilgi yer almamaktadır. Yalnız F. Babinger, eserinde Mehmed Fahreddin'in ölüm tarihini 1272/1855 olarak belirtmiştir (Üçok 1992: 341)

Biyografik kaynaklarda verilen yukardaki bilgilerin dışında *Gülzâr-ı İrfân*'ın Ali Emiri ve Süleymaniye nüshalarının başında Mehmed Fahreddin'in "tercüme-i hâli" kaydedilmiştir.

Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'ın başına kaydedilen "tercüme-i hâli"nin çeviri yazısı şu şekildedir:

26 Recep 1272

Nārlı Şeyḫi Faḫrü'd-dīn Efendi merḥūmuñ tercüme-i ḥālī

Cāmiʿ-i Kitāb Es-Seyyid Meḥemmed Faḫrü'd-dīn Efendi İbnü's-Seyyid Şeyḫ Aḥmed Şerefü'd-dīn Efendi ibnü's-Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Bedrü'd-dīn Efendi İbnü's-

Seyyid Eş-Şeyḫü'l-Celîl Meḥemmed Ṣadrü'd-dîn Efendi *ḳuddise sırrıhu* biñ iki yüz yedi senesi ḳadem-nihāde-i ʿālem-i şühūd olup taḥṣîl-i ʿilm ü ʿirfāna beẕl-i mechūd iderek biñ iki yüz yigirmi yedi senesi Ẕi'l-ḳaʿde'niñ on beşinci ḫamîs gicesi Nārlı ḫānḳāhı meşāyiḫi ṣırasında masṭūru'l-evṣāf pederleri müşārun ileyh Şerefü'd-dîn Efendi irtiḥālinde maḳāmına ḳuʿūd ve ḳırḳ beş sene miḳdarı icrā-yı āyîn ile evḳāt-güẕār iken biñ iki yüz yetmiş iki senesi şehr-i Receb'iñ yigirmi altıncı çehārşenbe güni irtiḥāl-i dār-ı beḳā idüp leyle-i Miʿrāc-ı Seyyidü'l-Enbiyā'da ḫānḳāh-ı ecdādında defîn-i ḫāk-i siyāh ḳılındı (AE vr. Ia, SÜ vr. IIa).

Mehmed Fahreddin, eserinde kendisi hakkında pek bilgi vermemiştir. Sadece imamlar bölümünde biyografisini anlattığı Kara Hafız Ahmed Efendi'nin kendisine Kur'ân öğreten kişi olduğunu belirtmiştir (AE, vr. 346b).

Bütün bu bilgiler toparlanınca Mehmed Fahreddin'in biyografisi şöyledir:

Adı Mehmed Fahreddin'dir. Şiirlerinde Fahrî mahlasını kullanmıştır. 1207/1792-93 yılında Bursa'da dünyaya gelmiştir. Babası Bursa Narlı Tekkesi şeyhi Ahmed Şerefüddin Efendi (ö.1812-13)'dir. Mehmed Fahreddin, dönemin Bursa'daki önemli âlimlerinden ders almış, Kara Hafız Ahmed Efendi'den Kuran okumayı öğrenmiştir. 1227/1812-13 yılında babasının ölümü üzerine henüz yirmi yaşında iken Bursa Narlı Tekkesi'nin şeyhi olmuş ve ölünceye kadar toplam kırk beş sene bu makamda kalmıştır. Mehmed Fahreddin, dönemin tanınmış şeyhlerinden Gazzîzâde Abdullatif (ö.1832)'in kızı Hüsniye Hanım ile evlenmiş ancak bu evlilikten bir çocuk dünyaya gelmemiştir. Yazdığı *Gülzâr-ı İrfân* isimli eseri Bursa'ya geldiğinde Osmanlı sultanı Abdulmecid Han (ö.1861)'a sunmuş ve bunun karşılığında ölünceye kadar beş yüz kuruş maaşa bağlanmıştır. Mehmed Fahreddin, 1272/1855 yılının

Recep ayının yirmi altıncı günü Bursa Çekirge'de vefat etmiş, Narlı Tekkesi'nde babası ve ecdadının yanına defnedilmiştir.

2.2. Eserleri

Mehmed Fahreddin'in bilinen tek eseri Bursa Vefeyât-nâmesi olan *Gülzâr-ı İrfân*'dır. Bu çalışmanın konusu olan *Gülzâr-ı İrfân* hakkında ikinci bölümde ayrıntılı bilgi verilecektir. *Yâdigâr-ı Şemsî*'de Mehmed Fahreddin'in şiir yazdığı da belirtilip (Kara ve Atlansoy 1997: 172) eser içinde farklı yerlerde Mehmed Fahreddin'in Fahrî mahlası ile yazdığı tarih şiirlerinden bir kıta ve iki beyit kaydedilmiştir (Kara ve Atlansoy 1997: 108, 169-170, 376). Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'da şiir yazdığına dair bilgi vermemiş ve kendi şiirlerinden her hangi birisini de kullanmamıştır. Bu yüzden onun şairlik yönü hakkında mahlası ve elde bulunan bir kıta, iki beyitten başka bir bilgiye sahip değiliz.

3. GÜLZÂR-I İRFÂN

Mehmed Fahreddin'in bilinen tek eseri *Gülzâr-ı İrfân*'dır. Eser Bursa Vefeyât-nâmesi'dir. Bu çalışmanın da konusu olan eserin özellikleri şunlardır:

3.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Şekil Unsurları

3.1.1. İsmi

Mehmed Fahreddin, eserine uzun bir mukaddime yazıp, eseri hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Bu bilgilerden bir tanesi de eserin ismidir. Mehmed Fahreddin, mukaddemesinde eserinin isminin *Gülzâr-ı İrfân* olduğunu şu cümle ile belirtmiştir:

"...baʿż-ı z̲evāt-ı sütūde-evṣāf cümleten bu mecelle-i leṭā'if-e̲sere derc ü isʿāf olınaraḳ mürvārīd-i menāḳıbāt-ı ḥaḳīḳiyeleri keşīde-i silk-i imlā Nām-ı *Gülzār-ı ʿİrfān* ile zīnet-ārā *ḳılınup...* (AE, vr.4a)"

Mehmed Fahreddin, aynı şekilde hatime bölümünde de eserin isminin *Gülzâr-ı İrfân* olduğunu "...işbu *Gülzār-ı ʿİrfān...* (AE, vr.382a)" ifadesiyle yinelemiştir.

3.1.2. Yazılış Tarihi ve Yeri

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmaya ne zaman başladığı ve kaç yılda tamamladığı hakkında eserin içinde bilgi vermemiştir. Mukaddimede eserin müsveddelerini iki yılda yazdığını ancak bir müddet temize geçiremediğini söylemekle yetinmiştir. Ancak AE ve SÜ nüshalarının 2a yaprağında yer alan der-kenarda eserini 1258/1842-43 yılında yazmaya başladığını ve beş yılda tamamladığını belirtip bu beş yıl içinde ölüp Bursa'ya defnedilen kişilerin hal tercümelerinin de yeri geldikçe ilgili sınıfa zeyil edileceğini belirtmiştir. Bu bilgiden *Gülzâr-ı İrfân*'ın 1258/1842-43 yılında yazılmaya başlandığı ve beş yılda tamamlandığı anlaşılıyor.

Mehmed Fahreddin, eserini ne zaman ve nerede tamamladığını *Gülzâr-ı İrfân*'ın hatime bölümünde belirtmiştir. Buna göre *Gülzâr-ı İrfân* 1263/1847 senesinin Zilkade ayının yirmi yedinci günü Bursa'da tamamlanmıştır.

3.1.3. Yazılış Nedeni

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı neden yazdığını eserin mukaddimesinde şöyle açıklamaktadır:

Mehmed Fahreddin, Bursa'ya dışardan gelip yaşamış veya bu şehirde doğup burada ölmüş başta padişahlar olmak üzere pek çok önemli insanın olduğunu bunların hal tercümelerinin yazılmasının önemini anlatmıştır. İsmail Beliğ'in, Bursa'nın fethinden 1135/1722-23 senesine kadar olan kısmı, Eşrefzade Ahmed Ziyaeddin'in ise bu tarihten 1196/1781-82 yılına kadar olan kısmı yazdığını belirtip ardından bu eserlerin nüshasının az olup ulaşmanın çok zor olduğunu söylemiştir. Diğer taraftan Eşrefzade Ahmed Ziyaeddin'in eserini yazdığı yıldan 1258/1842-43 yılının başlarına gelinceye kadar Bursa'da defnedilmiş her zümreden önemli kişilerin hal tercümelerinin de yazılması gerektiğini eklemiştir. Mehmed Fahreddin, yukardaki iki sebepten Bursa'nın fethinden kendi dönemine kadar olan süreçte Bursa'da defnedilmiş önemli kişilerin biyografilerini bir eserde toplamayı uzun süre düşündüğünü ve sonunda *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmaya karar verdiğini belirtmiştir (AE, vr. 2a-3b).

3.1.4. Sunulduğu Kişi

Mehmed Fahreddin, eserinin mukaddime bölümünde eserini dönemin Osmanlı sultanı Abdulmecid Han (ö.1861) için yazdığını ve Bursa'ya geldiğinde kendilerine taktim ettiğini belirtmiştir. Eserin sonuna yazdığı takrizde ise *Gülzâr-ı İrfân*'ı

sunduğunda padişahtan tekkesinin onarılmasını istediğini belirtmiştir. Mehmed Fahreddin'in bu isteği padişah tarafından kabul edilmiş, tekkesi tamir ettirilmiş ve kendisine beş yüz kuruş maaş bağlanmıştır.

3.1.5. Türü

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan kişilerin ortak özelliği Bursa'da defnedilmiş olmalarıdır. Eserde Bursa'nın fethinden itibaren Bursa'da doğmuş veya Bursa'ya gelip burada yaşayıp ölünce de bu şehre defnedilmiş kişilerin biyografileri anlatılmaktadır. Bu nedenle *Gülzâr-ı İrfân*'ın türü şehir-bölge vefeyât-nâmesidir.

3.1.6. Önemi

Gülzâr-ı İrfân, Bursa vefeyât-nâmeleri içinde en geniş hacimli olanıdır. Bursa'nın fethinden başlayarak kendi yazıldığı 1263/1847 yılına kadar Bursa'da defnedilmiş başta padişahlar olmak üzere toplumun her katmanından önemli kişilerin biyografilerini tek eserde toplamıştır. Eserde toplam altı yüz yirmi dört kişinin biyografisi yer almaktadır. Bu kişiler sadece Bursa şehri için değil Türk tarihi ve kültürü için de önemli şahıslardır.

Gülzâr-ı İrfân'da Bursa dergâhları, tekkeleri, mezarlıkları, camileri, medreseleri, hamamları hakkında bilgiler yer almaktadır. Hatta bu mekânların kimler tarafından ve ne zaman yaptırıldığı, yüzyıllar içindeki durumu, yıkılması, tamir ettirilmesi gibi pek çok konuda bilgi verilmiştir. Eser bu yönüyle de Bursa şehir tarihi için önemli başvuru kaynağıdır. Bursa yer adlarından bugün unutulan veya kullanımdan düşen pek çoğu *Gülzâr-ı İrfân*'da geçmektedir. Bu sebeple *Gülzâr-ı İrfân* hem Bursa araştırmaları için hem de Türk kültürü araştırmaları için önemli bir başvuru kaynağıdır.

3.1.7. Kaynakları

Eski kültürün özelliklerinden birisi de yazarların ilmi eserlerde kullandıkları kaynakları söylememesidir (İsen 2010: 115). Eserini yazarken yararlandığı kaynakları belirtenler ise bugünkü ilmi usulle kaynakçasını tasnif etmemişler ve kaynaklardan elde ettikleri bilgiyi kendi kişisel görüşleri olarak sunmuşlardır (İsen 2010: 115).

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ın mukaddimesinde veya hatimesinde eserini yazarken kullandığı kaynaklara dair her hangi bir bilgi vermemiştir. Ancak eserinde yeri geldikçe kullandığı kaynakların ismini belirtmiştir. Bu kaynaklar derlendiğinde *Gülzâr-ı İrfân*'ın kaynakçası genel olarak ortaya çıkacaktır. *Gülzâr-ı İrfân*'ın kaynaklarını yazılı kaynaklar ve sözlü kaynaklar olmak üzere iki kategoriye ayırmak mümkünüdür.

3.1.7.1.Yazılı kaynaklar

Mehmed Fahreddin, ilmi bir eser yazdığı için kendisinden önce yazılan kaynaklardan faydalanmıştır. Eserini daha muteber kılmak amacıyla pek çok yerde verdiği bilgileri hangi kaynak veya kaynaklardan aldığını belirtmiştir. Başta tarih kitapları olmak üzere çok geniş bir yelpazede kendisinden önce yazılan pek çok kitabı taradığı belli olan Mehmed Fahreddin bunların kimi zaman doğrudan adını söylemiş kimi zaman da genel olarak türünü belirtmiştir.

3.1.7.1.1. Doğrudan atıf yapılan kaynaklar

Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'da doğrudan ismini andığı eserler ve bu eserlerin AE ve KA nüshalarında geçtiği varak numaraları şunlardır:

* Hoca Sadeddin-*Tâcü't-Tevârîh.* AE, vr.7b, 23a, 31b, 39a, 44a, 62a,62a,62b, 66a, 69a, 89b.

* Reşidüddin Fazullah-*Câmi'u't-Tevârîh.* AE, vr. 48b.

* Karaçelebizade Abdülaziz-*Ravzatü'l-Ebrâr.* AE, vr. 1b,84b.

* Nâimâ-*Nâimâ Târîhi.* AE, vr. 86a.

* Râşid Efendi- *Râşid Efendi Târîhi.* AE, vr. 88a.

* Gelibolulu Mustafa Âlî- *Künhü'l-Ahbâr*, AE, vr. 190a.

* Gelibolulu Mustafa Âlî-*Nevâdirü'l-Hikem*, AE, vr. 210b.

* Lâmiî Çelebi-*Terceme-i Nefehâtü'l-Üns*, AE, vr. 60b, 61a.

* Hasan Hoca İbn Yusuf-*Müzîlü'ş-Şükûk*, AE, vr. 99b.

* Nevîzâde Atâyî-*Hadâ'iku'l-hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâik*, AE, vr. 83b, 95b, 106a, 190b, 216a, 228b, 236a; KA, vr. 99b.

* Kâfzâde Fâizî-*Zübdetü'l-Eşâr*, AE, vr. 70a, 83a.

* Latîfî-*Tezkiretü'ş-Şuarâ*, AE, vr. 50a, 211a.

* İsmail Beliğ-*Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, AE, vr. 25b, 48b, 177a, 209a, 236a.

* Bâldırzâde Mehmet Efendi-*Ravza-i Evliyâ*, AE, vr. 109a.

* Eşrefzâde Ahmed Ziyaeddin-*Gülzâr-ı Sulehâ*, AE, vr. 125a, 126b, 142b.

* Sahhaf Emir/Süleyman Efendi-*Vefeyât*, AE, vr. 219a.

Görüldüğü üzre Mehmed Fahreddin, eserini yazarken kendisinden önce yazılan başta biyografik eserler olmak üzere pek çok eseri taramış ve yer yer bunları kaynak göstermiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın kaynakları arasında kendisinden önce yazılan Bursa vefeyât-nâmelerin hemen hepsinin olması dikkat çekici detaylardan birisidir.

Mehmed Fahreddin, Bursanın biyografi bilgi birikimini kullanmış, kendisinden önceki eserleri gözden geçirip onların bıraktığı yerden kendi dönemine kadar olan boşluğu da tamamlamıştır.

3.1.7.1.2. Doğrudan ismi verilmeyen kaynaklar

Mehmed Fahreddin, eserini yazarken kullandığı bazı kaynakların doğrudan adını vermeyip bilgiyi aldığı kitabın türünü "tarih kitaplarında kayıtlıdır, kütüb-i selefde kayıtlıdır" gibi ifadelerle söylemiştir. Bunlar:

*baʿż-ı kütüb-i tevārīḫte ḫāme-ṭırāz-ı rivāyetdir, AE, vr. 29b.

* kütüb-i selefde Zeberced denmekle şöhre, AE, vr. 38b.

* menḳūl-ı veḳāyiʿ-i nevādir-nüvisāndır ki, AE, vr. 40b.

* baʿż-ı kütüb-i tevārīḫde nüvişte-pīrādır, AE, vr. 46b.

* baʿż-ı menāḳıb kitāblarında AE, vr. 48b.

* Kütüb-i muʿtebere-i tevārīḫīde mesṭūr olduġu üzre AE, vr. 50b.

* baʿż-ı Tevārīḫ-i muʿtemed-i ʿaliyede Ḳoca Muṣṭafā Paşa olmaḳ üzre menḳūldür, AE, vr. 60a.

* nüvişte-i ṣaḥīfe-i tārīḫ-i muʿteberdir ki, AE, vr. 60a.

* baʿż-ı müverrihīn-i nādiredānıñ taḥrīrleri, AE, vr. 82a.

* baʿż-ı kütüb-i tevārīḫde mesṭūr-ı ṣaḥīfe-i ṣudūrdur, AE, vr. 105b.

* kütüb-i vefeyāt-ı ḳadīmede mesṭūr, AE, vr. 133b.

* kütüb-i vefeyātlarda mesṭūrdur, AE, vr. 235b.

3.1.7.2. Sözlü kaynaklar

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazarken yazılı kaynakların yanı sıra sözlü kaynaklardan da faydalanmıştır. Bunu da yeri geldikçe eserinde belirtmiştir. Mehmed Fahreddin, özel olarak bilgiyi duyduğu kişi veya kişilerin adlarını anmaz. İstisnai olarak sadece bir biyografide bilgiyi nakleden kişinin ismini anmıştır. Halveti Şeyhi Hayreddin Efendi'nin biyografisi anlatılırken "Şeyḫ ʿAbdu'l-ḳādir Efendi'den menḳūldur ki (AE, vr. 108b.) " ifadesi kullanılmıştır. Ancak İsmail Beliğ de *Güldeste*'de aynı biyografide kaynak olarak aynı kişiyi vermiştir (Donuk 2016: 328). Bu durumda Mehmed Fahreddin, eserinin kaynaklarından birisi olan *Güldeste-i Rirâz-ı İrfân*'dan aldığı ifadeyi aynen aktarmış olmalıdır. Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ın sözlü kaynaklarını genel ifadeler ile belirtir. Bunlar:

* mervīdir ki, AE, vr. 41a.

* menḳūldür (ki) , AE, vr. 47b,109b, 73b, 323a, 365a, 365b.

* rivāyet-i ṣıdḳ-intimā, AE, vr. 47b.

* ṣuleḥā-yı Şām'dan baʿż-ı eʿazze-i kirāmdan menḳūldür ki, AE, vr. 66a.

* rivāyet-i uḫrāda, AE, vr. 231b, 237a.

* baʿż-ı ehl-i vuḳūfdan mervīdir, AE, vr. 341a.

* baʿż-ı eʿizze-i kirāmıñ rivāyet-baḫş-ı ṣafḫa-i taḥḳīḳ olduḳları üzre AE, vr. 97b.

* baʿż-ı eʿazz-ı kirām rivāyet-i ṣıdḳ-iltisāmları üzre, AE, vr. 102b.

* rivāyeti meşhūrdur, AE, vr. 298b.

* bu rivāyet menḳūl-i sıḳāt-ı ṣaḥīḥü'l-kelimātdır ki, AE,vr. 307a.

* olmaḳ üzre menḳūl ü meẕkūrdır, AE, vr. 324a.

* olmaḳ üzre menḳūldür, AE, vr.68a, 328b, 365b.

* menḳūl olup, KA, vr. 391a.

* diyü menḳūldür, AE, vr. 229b.

3.1.7.3. Adı zikredilmediği halde kullanılan kaynaklar

Mehmed Fahreddin, eserinde yararlandığı halde bazı kaynakların adını vermemiştir. Bunlar kendisinden önce yazılan Bursa vefeyât-nâmeleridir:

*Gazzî-zâde Abdullatif-Ravzatü'l-Muflihûn

* Gazzî-zâde Abdullatif-Hulâsatü'l-vefeyât

Gülzâr-ı İrfân'ın yazılı kaynaklarında Mehmed Fahreddin'in kendisinden evvel yazılan Bursa vefeyât-nâmelerini taradığı ve eserinde kaynak olarak kullandığı belirtilmişti. Mehmed Fahreddin, Gazzî-zâde Abdullatif'in yazdığı yukardaki iki eser hariç diğer Bursa vefeyât-nâmelerini kaynak olarak göstermiştir. Her ne kadar Mehmed Fahreddin bu eserlerin ismini zikretmese de biz yukarıdaki iki eseri de taradığı kanaatindeyiz. Çünkü *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan bazı biyografiler *Ravzatü'l-Muflihûn*'da da bulunmaktadır. Örneğin Eşref-zâde Ahmed Ziyaeddin, Eşref-zâde Mehmed Eşref, Kalenderhane şeyhi Neşâtî Efendi bunlardan bir kaçıdır. Diğer yandan bu iki eserin müellifi Gazzî-zâde Abdullatif'in Mehmed Fahreddin'in kayınpederi olduğu da göz önünde bulundurulursa *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmadan önce bunları taramaması ve kaynak olarak kulanmaması mümkün değildir.

3.1.8. Nüshaları

Gülzâr-ı İrfân'ın bilinen üç nüshası vardır. Bunlardan biri Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 1923, diğeri Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriyye 1098

numarada kayıtlıdır. Üçüncü nüsha ise Kadir Atlansoy'un özel kütüphanesinde yer almaktadır.

3.1.8.1. Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Kitaplığı numara 1923 (SÜ)

Özellikleri: 235x170-150x90 ölçülerinde, 362 varak, 23 satır, talik yazı, kahverengi meşin hafif yaldızlı cilt, aharlı kâğıt. Nüshada vakıf mührü bulunmaktadır. Nüshanın baş tarafında başka birisi müellifin biyografisini yazmıştır. Bundan sonraki iki varakta elli altı murabba içinde bölüm başlıklarını, içeriklerini ve sayfa numaralarını gösteren bir fihrist vardır.

İstinsah tarihi: 1269/1852-53.

Müstensih: Mevlevî Mehmed Zeki Dede.

Baş: Hakâyık-ı hamd u sipâs-ı bî-hadd...

Son: Müstaʿid kıl yog ise lutfunla istiʿdâdım

Sana güçlük mi var ey Şâh-ı kerem-muʿtâdım

3.1.8.2. Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriye Sicilleri numara 1098 (AE)

Özellikleri: 223x172 ölçülerinde, 383 varak, 17 satır, rika yazı, arkası siyah meşin üstü bez kaplı cilt, eser-i cedid kâğıt. Nüshanın baş tarafında müellifin biyografisini yer almaktadır. Nüshada Ali Emiri'nin vakıf mührü yer almaktadır. Bundan sonraki varakta elli altı murabba içinde bölüm başlıklarını, içeriklerini ve sayfa numaralarını gösteren bir fihrist vardır.

İstinsah tarihi: 1269/1852-53.

Müstensih: Mevlevî Mehmed Zeki Dede.

Baş: Hakâyık-ı hamd u sipâs-ı bî-hadd...

Son: Müstaʿid kıl yog ise lutfunla istiʿdâdım

Sana güçlük mi var ey Şâh-ı kerem-muʿtâdım

3.1.8.3. Kadir Atlansoy Özel Kütüphanesi (KA)

Aslı kayıp olan bu nüshanın fotokopisini Mehmed Şemseddin Özel kütüphanesinden bulup bilim dünyasına tanıtan Kadir Atlansoy'dur (Atlansoy 1998:116).

Özellikleri: 150x90 ölçülerinde, 396 varak, 23 satır, nesih yazı. Nüshanın başında iki varakta elli altı murabba içinde bölüm başlıklarını, içeriklerini ve sayfa numaralarını gösteren bir fihrist ile biyografisi anlatılan kişilerin listesi yer almaktadır. Nüsha nesih yazı ile yazılmıştır. Eldeki mevcut fotokopide 1b yaprağından sonra iki varak eksiktir. Aynı şekilde 36a yaprağından sonra da bir varak eksiktir. Bazı varakların ise yerleri karışmıştır. Nüshadaki bu eksik ve karışık varaklar nüshanın aslından mı kaynaklı yoksa fotokopi ile çoğaltılırken gözden mi kaçtı tespit etmek şimdilik mümkün değil.

İstinsah tarihi: 1269/1852-53.

Müstensih: Bursavî Seyyid Mustafa

Baş: Hakâyık-ı hamd u sipâs-ı bî-hadd...

Son: Müstaʿid kıl yog ise lutfunla istiʿdâdım

Sana güçlük mi var ey Şâh-ı kerem-muʿtâdım

3.1.8.4.Nüshaların değerlendirilmesi

Gülzâr-ı İrfân'ın müellif elinden çıkan nüshası veya müsvedde nüshası bulanmamaktadır. *Gülzâr-ı İrfân*'ın yukarda tanıtılan üç nüshası da aynı koldan gelmektedir. AE ve SÜ nüshaları aynı hattatın elinden çıkmıştır. Mevlevi Mehmed Zeki Dede, Mehmed Fahreddin'den aldığı müsvedde nüshayı temize çekmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın üç nüshasından ilk istinsah edileni AE'dir. Daha sonra Mevlevi Mehmed Zeki Dede AE nüshasından SÜ nüshası bire bir çoğaltmıştır. Bu SÜ nüshasının 361b varağında müstensihin söylendiği kısımda AE'den farklı olarak "nüsha-i sâniyesinin terkîmine" ifadesinden anlaşılmaktadır. Aynı kısımda KA'da "nüsha-i sâlisesinin terkîmine" ifadesi yer almaktadır. Buradan ilk olarak AE nüshasının istinsah edildiğini, ondan SÜ nüshasının istinsah edildiğini daha sonra da KA nüshasının istinsah edildiğini öğreniyoruz.

AE ve SÜ nüshaları bir birinin aynısıdır. Bu iki nüsha arsında hemen hemen hiç fark yoktur. Derkenarların yeri bile aynıdır. KA nüshası bu iki nüshaya çok benzemektedir. Pek çok yerde diğer iki nüshada yer alan derkenarlar KA'da da aynı bölümde, aynı şekilde yer almaktadır. KA nüshasında diğer iki nüshada yer alan otuz bir biyografi yer almamaktadır. Buna mukabil diğer iki nüshada olmayan on üç biyografi ilave edilmiştir. Esere bu denli geniş bir müdahaleyi müstensih yapmayacağına göre Mehmed Fahreddin, ilk iki nüshadan sonra eseri yeniden gözden geçirip ilaveler ve çıkartmalar yapmış olmalıdır.

Gülzâr-ı İrfân'ın tenkitli metni oluşturulurken aynı müstensih elinden çıkan ve bir birinden çoğaltılan AE ve SÜ nüshalarından ilk istinsah edilen nüsha olan AE kolbaşı olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden SÜ nüshası tenkitli metne dâhil edilmemiştir. KA nüshası ise AE nüshasına çok benzemesine rağmen yukarıda belirtilen biyografi sayılarındaki farklılıklardan dolayı bir başka kolbaşı nüsha

olarak kabul edilmiştir. Tenkitli metin kurulurken AE ve KA nüshaları kullanılmıştır.

3.2. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Muhteva Unsurları

3.2.1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Bölümleri

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ın mukaddimesinde başka yerlerde doğmuş olmasına rağmen Bursa'ya gelip mezarı bu şehirde olan ve Bursa'da doğup, yaşayıp, ölen kişilerin biyografilerini eserine aldığını belirtmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*, "ravza" adı verilen on ana bölüm ve "tabaka" adı verilen sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Mehmed Fahreddin, niçin böyle bir bölümlendirme yaptığını eserin mukaddimesinde söylemiştir, buna göre *Gülzâr-ı İrfân*, aşere-i mübeşşere'ye göre on ravzaya, cennetin sekiz kapısına göre de sekiz tabakaya ayrılmıştır (AE,vr. 4a).

Ravza-i Evvel (Birinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan padişahlar; Ravza-i Sânî (İkinci ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan şehzadeler; Ravza-i Sâlis (Üçüncü Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan vezirler ve emirler; Tabaka-i Evvel (Birinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan şeyhülislamlar; Tabaka-i Sânî (İkinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan kazaskerler; Ravza-i Râbi (Dördüncü Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan evliya ve hankah kuran şeyhler; Tabaka-i Sâlis (Üçüncü Tabaka)'de bazı zaviyelerin şeyhleri; Tabaka-i Râbi (Dördüncü Tabaka)'de bazı tarikatların halifeleri; Ravza-i Hâmis (Beşinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan mevâlî, Ravza-i Sâdis (Altıncı Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan ulema ve müderrisler; Ravza-i Sâbi (Yedinci Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan abdallar ve meczuplar; Tabaka-i Hâmis (Beşinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan vaizler; Ravza-i Sâmin (sekizinci ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan Ders-i Ammlar; Ravza-i Tâsi (Dokuzuncu Ravza)'de mezarı Bursa'da bulunan dedeler; Tabaka-i Sâdis (Altıncı Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan imamlar ve hatipler; Tabaka-i Sâbi (Yedinci Tabaka)'de mezarı Bursa'da bulunan musikişinaslar; Tabaka-i Sâmin (Sekizinci Tabaka)'de veya mezarı Bursa'da bulunan şairler; Ravza-i Aşer (Onuncu Ravza)'de zikretmeye değer bazı kişiler ve hatime yer almaktadır.

Gülzâr-ı İrfân'ın bölümlerinde biyografilerine yer verilen zümrelerin yer aldığı tablo aşağıdaki gibidir:

<table>
<tr><th colspan="4">GÜLZÂR-I İRFÂN</th></tr>
<tr><td>Ravza-i Evvel</td><td colspan="3">Padişahlar</td></tr>
<tr><td>Ravza-i Sânî</td><td colspan="3">Şehzadeler</td></tr>
<tr><td>Ravza-i Sâlis</td><td colspan="3">Vezirler ve Emirler</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>Tabaka-i Evvel</td><td colspan="2">Şeyhülislamlar</td></tr>
<tr><td>Tabaka-i Sânî</td><td colspan="2">Kazaskerler</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Ravza-i Râbi</td><td colspan="2">Evliya ve Bursa Hankahların Şeyhleri</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4"></td><td>1.Emir Sultan Hankahı Şeyhleri</td></tr>
<tr><td>2.Zeyniyye Zaviyesi Şeyhleri</td></tr>
<tr><td>3.Eşref-i Rûmî Zaviyesi Zadegânı</td></tr>
<tr><td>4.Üftade Zaviyesi Zadegânı</td></tr>
</table>

		5.Ahmed Paşa Zaviyesi Şeyhleri
		6.Mevlevi Dergâhı Şeyhleri
		7.Üç Kozlar Zaviyesi Şeyhleri
		8.Nasûhiyye Zaviyesi Şeyhleri
		9.Enarlı Hankahı Şeyhleri
		10.Nakşıbendiye Zaviyesi Şeyhleri
		11.Yakub Efendi Zaviyesi Şeyhleri
		12.Mısrî Zaviyesi Şeyhleri
		13.Ahmed Gazzî Hankahı Şeyhleri
		14.İsmail Hakkı Hankahı Şeyhleri
		15.Temennâ Zaviyesi Şeyhleri

		16.Çarşamba Zaviyesi Şeyhleri
	Tabaka-i Sâlis	Bazı Zaviyelerin Şeyhleri
	Tabaka-i Râbi	Bazı Tarikatların Şeyhleri
Ravza-i Hâmis	Mevâlî	
Ravza-i Sâdis	Ulema ve Müderrisler	
Ravza-i Sâbi	Abdallar ve Meczuplar	
	Tabaka-i Hâmis	Vaizler
Ravza-i Sâmin	Ders-i Âmlar.	
Ravza-i Tâsi	Dedeler	
	Tabaka-i Sâdis	İmamlar ve Hatipler.
	Tabaka-i Sâbi	Musikişinaslar
	Tabaka-i Sâmin	Şairler
Ravza-i Âşer	Bazı Kişiler, Hatime	

Tablo-2: **Gülzâr-ı İrfân**

3.2.2. *Gülzâr-ı İrfân*'da Yer Alan Biyografiler

Kurulan tenkitli metne göre *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam altı yüz yirmi dört biyografi yer almaktadır. Bölümler içinde en çok biyografi yüz elli bir biyografi ile dördüncü ravzada yer almaktadır. Bu bölümde evliya, Bursa'da hankah kuran şeyhlerin biyografileri ile bu hankahlarda şeyhlik yapan önemli kişilerin hal tercümeleri anlatılır. *Gülzâr-ı İrfân*'ın en çok biyografinin yer aldığı ikinci bölümü altıncı ravzadır. Altıncı ravzada toplam yüz kırk beş ulema ve müderrisin biyografisi anlatılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da en az biyografinin olduğu bölüm birinci ravzadır. Bu bölümde toplam altı Osmanlı padişahının biyografisi anlatılır. Bu bölüm kişi sayısı az olmasına rağmen eserin en hacimli bölümüdür. Padişahların biyografileri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. İkinci tabaka da biyografisi sayısı en az olan bölümlerden birisidir. Bu bölümde sekiz kazaskerin biyografisi yer alır.

Gülzâr-ı İrfân'da biyografiler ayrı ayrı başlıklar altında anlatılır. Ancak bazı yerlerde bunun aksine bir başlık altında birden fazla kişinin anlatıldığı da olmuştur. Metinde beş yerde bu durumla karşılaşılmıştır. Bunlardan üçünde iki biyografi tek başlıkta birleştirilirken ikisinde üç biyografi tek başlıkta birleştirilmiştir: "Şeh-zāde Orḫan bin Sulṭān Maḥmūd ve Sulṭān Mūsā ve Sulṭān Mīr (AE, vr. 61b)"; "Ṭuz Bāzārī-Zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi ve Meḥemmed Esʿad Efendi (AE, vr. 220b)"; "Ḳāżī-zāde Aḥmed Necīb Mollā Efendi ve Esʿad Mollā ve Ṣāliḥ Mollā"; "Menteş-zādelerden ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi ve ʿAbduʾl-Kerīm Efendi ve ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi (AE, vr. 247b.)"; "Mecnūn Dede Lokmān Dede (AE, vr.324b.)".

Mehmed Fahreddin, biyografilerin sonunda yalnızca KA nüshasında "Nazargah-ı Hazret-i Üveysüʾl-Karanî, Nazargâh-ı Şeyh Ebû İshak Kâzrûnî**,** Nazargâh-ı Yunus Emre ve Nazargah-ı Karaca Ahmed (KA, vr. 390a-3191a)" başlıkları altında Bursa'da bulunan dört makam hakkında da bilgi verir. Bu bölümlerde adı geçen kişiler

hakkında biyografik bilgiler de verildiği için bu kısımlar da biyografilere dâhil edilmiştir.

Gülzâr-ı İrfân'da biyografileri anlatılan şahıslar sırası ile şunlardır:

Ravza-i Evvel

Birinci ravzada kronolojik olarak altı Osmanlı Padişahının biyografisi ayrıntılı olarak anlatılmıştır:

1. Sulṭān ʿOs̲mān Ġāzī İbni Erṭuġrul bin Süleymān Şāh 2. Sulṭān Orḫan İbnüʾs-Sulṭān ʿOs̲mān 3. Sulṭān Murād-ı Evvel El-Müştehīr Ḫudāvendigār Ġāzī 4. El-Ġāzī Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān 5. Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī 6. Sulṭān Murād Ḫān-ı S̲ānī

Ravza-i Sânî

İkinci ravzada mezarı Bursa'da bulunan otuz bir Osmanlı şehzadesinin biyografisi kronolojik olarak anlatılmıştır:

1. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn bin Sulṭān ʿOs̲mān Ḫān 2. Şeh-zāde Ḳāsım Çelebi Bin Sulṭān Orḫan 3. Şeh-zāde İbrāhīm Çelebi bin Ḫudāvendigār 4. Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebi bin Murād-ı Evvel 5. Şeh-zāde Savcı Beg İbni Ḫudāvendigār Ġāzī 6. Şeh-zāde Erṭuġrıl bin Sulṭān Yıldırım 7. Şeh-zāde ʿĪsā Çelebi bin Yıldırım Ḫān 8. Şeh-zāde Emīr Süleymān Bin Yıldırım Ḫān 9. Şeh-zāde Mūsā Çelebi bin Yıldırım Ḫān 10. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān 11. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān 12. Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān 13. Şeh-zāde Sulṭān Yūsuf bin Meḥemmed Ḫān 14. Şeh-zāde Orḫan Çelebi Bin Emīr Süleymān 15. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Murād Ḫān-ı S̲ānī 16. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Bin Sulṭān Murād 17. Şeh-zāde Küçük Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Murād Ḫān 18. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān 19. Şeh-zāde Sulṭān ʿAbduʾllāh Bin Sulṭān Bāyezīd 20. Cem Sulṭān İbni Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed

Ḫān 21. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlem-şāh bin Bāyezid Ḫān 22. Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Bin Bāyezīd Ḫān 23. Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd Bin Sulṭān Bāyezīd Ḫān 24. Şeh-zāde Orḫan bin Sulṭān Maḥmūd 25. Şeh-zāde Orḫan bin Sulṭān Mūsā 26. Şeh-zāde Orḫan bin Sulṭān Mīr 27. Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Bin Sulṭān Şehinşāh 28. Şeh-zāde ʿOs̱mān Şāh Bin Şeh-zāde ʿAlem-şāh 29. Şeh-zāde Sulṭān Ḳorḳud Bin Bāyezīd Ḫān 30. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Bāyezīd Ḫān 31. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Süleymān Ḫān

Ravza-i Sâlis

Üçüncü ravzada vezirlerin ve emirlerin biyografileri anlatılmaktadır. Bu bölümde yirmi vezir, altı emirin biyografisi anlatılmıştır:

Vezirler

1. ʿAli Beg-zāde Timurtaş Paşa 2. Ġāzī Timurṭaş Paşa 3. Ḥayrüʾd-dīn Paşa-zāde ʿAlī Paşa 4. El-Ḥāc ʿİvaż Paşa 5. ʿAlī Paşa-zāde İbrāhīm Paşa 6. Ḥamza Beg-zāde Ḳara Muṣṭafā Paşa 7. Cezerī Ḳāsım Paşa 8. Fenārī-zāde Aḥmed Paşa 9. Veliyyüʾd-dīn -zāde Aḥmed Paşa 10. Ṣadr-ı Aʿẓam Ḳoca Muṣṭafā Paşa 11. Mīr Ġāzī-zāde Es-Seyyid Caʿfer Paşa 12. Mīr-āḫūr Muṣṭafā Paşa 13. Ṭāhir ʿÖmer-zāde ʿOs̱mān Paşa 14. El-Ḥāc ʿAzīz Aḥmed Paşa 15. Eginli El-Ḥāc Muṣṭafā Paşa 16. Türk ʿOsmān Paşa 17. Reşīd Muṣṭafā Paşa 18. ʿAbduʾl-ḳādir Paşa 19. İçelli ʿĀbidīn Paşa 20. El-Ḥāc Velī Paşa

Emirler

1. Timurtaş Paşa-zāde Oruc Beg 2. Şehlā İbrāhīm Paşa 3. Timurtaş Paşa-zāde Umūr Beg 4. Çerāġ Beg 5. Bāyezīd Paşa-zāde ʿĪsā Beg 6. Ġāzī Ḥamza Beg

Tabaka-i Evvel

Birinci tabakada şeyhülislamların biyografisi yer alır. Bu bölümde on şeyhülislamın biyografisi anlatılmaktadır:

1. Şeyḫü'l-İslām Mevlānā Mollā Fenārī 2. Şeyḫü'l-İslām Mevlānā Mollā Yegān 3. Şeyḫü'l-İslām Mevlānā Mollā Ḫüsrev 4. Şeyḫü'l-İslām ʿAbdu'l-Ḳādir Efendi 5. Şeyḫü'l-İslām Ḫāce-zāde Meḥemmed Mesʿūd Efendi 6. Şeyḫü'l-İslām Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdu'l-ʿAzīz Efendi 7. Şeyḫü'l-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi 8. Şeyḫü'l-islām İmām Meḥemmed Efendi 9. Şeyḫü'l-islām Ḳara Ḫalīl Efendi-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 10. Şeyḫü'l-islām Ṣāliḥ Efendi-zāde Meḥemmed Emīn Efendi

Tabaka-i Sânî

İkinci tabakada kazaskerlerin biyografileri yer almaktadır. Bu bölümde toplam sekiz biyografi anlatılır:

1. Ḫāce-zāde Muṣṭafā Müṣliḥü'd-dīn Efendi 2. Fenārī-zāde ʿAlī ʿAlā'ü'd-dīn Efendi 3. Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 4. Muʿallim-zāde Aḥmed Efendi 5. ʿAbdu'l-ġanī Efendi 6. Ḳaraçelebi-zāde Ḥüsāmü'd-dīn Efendi bin Meḥemmed bin Ḥüsāme'd-dīn 7. Es-Seyyid İbrāhīm Efendi 8. Maḥmūd Çavuş-zāde Aḥmed Şemsü'd-dīn Efendi

Ravza-i Râbi

Bu ravzada evliya ve hankah kuran şeyhlerin biyografiler anlatılır. Dördüncü ravza iki bölümden oluşur. İlk bölümde kırk iki tane evliya ve hankah kuran şeyhlerin biyografileri; ikinci bölümde ise bu hankahların postnişinlerinin ve zadegânlarının biyografileri anlatılır. Mehmed Fahreddin, bu kısıma "ravza-i ezkâr" başlığı vermiştir.

1. Ḥażret-i Sulṭān Emīr Seyyid Meḥemmedü'l-Buḫārī 2. Ḥażret-i Abdāl Murād 3. Ḥāżret-i Seyyid Nāṣıru'd-dīn Buḫārī 4. Ḥażret-i Abdāl Meḥemmed 5. Şeyḫ ʿAbdu'l-Laṭīf-i Muḳaddesī 6. Ḥażretü'ş-Şeyḫ Pīr Meḥemmed-i Üftāde 7. Ḥażretü'ş-Şeyḫ Seyyid Uṣūl 8. Şeyḫ Ẓuhūrī 9. Sulṭānü'l-ʿĀşıḳīn ʿAlī-Mest 10. Ḥażret-i Aḳ Bıyıḳ Sulṭān 11. Buḫārīyü'l-Aṣl Pīr Emīr Sulṭān 12. Ḥażretü'ş-Şeyḫ Aḥmed İlāhī 13.

Ḥażretüʾş-Şeyḫ Baḥrī Baba 14. Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İsḥaḳ Efendi 15. Şeyḫ ʿAbduʾl-müʾmin Efendi 16. Ḥażretüʾş-Şeyḫ Aḥmed Mīr Budalā 17. Köse ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi 18. Ḥażretüʾş-Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi 19. Şeyḫ ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 20. Ḥażretüʾş-Şeyḫ Aḥmed Cenūbī 21. Şeyḫ Eyyūb Efendi El-Celvetī 22. Eş-şeyḫ Ramażān Baba Efendi 23. Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi 24. Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Ḳādirī 25. Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi El-Ḫalvetī 26. Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Eşrefī 27. Açıḳbaş Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Maḥmūd Efendi 28. Üftāde-zāde Ḳuṭb-ı Şeyḫ İbrāhīm Efendi 29. Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi El-Burusevī 30. Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Enārī 31. Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi 32. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Burusevī-zāde 33. Ḥażretüʾş-şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳı 34. Eşref-zāde Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi 35. Ṣuḥfī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 36. Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī 37. Ḥikmetī Şeyḫ Meḥemmed Efendi el-Celvetī 38. Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi 39. Şeyḫ Nuʿmān Efendi El-Üveysī 40. Eş-Şeyḫ El-Ḥāc ʿAbduʾllāh Efendi El-Münzevī 41. Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi 42. Şeyḫ Ḫalīl Efendi El-Ḳayġulı.

Ravza-i Ezkâr

Emir Sultan Zaviyesi Şeyhleri

1. eş-Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi 2. Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi 3. Şeyḫ Dāvūd Efendi 4. Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Aḥmed Baba Efendi 5. Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 6. Şeyḫ Aḥmed Efendi 7. Şeyḫ İbrāhīm Efendi 8. Şeyḫ Luṭfuʾllāh-ı Sānī Efendi 9. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 10. Şeyḫ ʿAlī Efendi 11. ʿAzīz-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 12. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 13. Şeyḫ İbrāhīm Efendi 14. Şeyḫ İsḥāḳ Efendi 15. Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi 16. Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Reşīd Efendi 17. Ḥācı Aḥmed Efendi

Zeyniyye Zaviyesi Şeyhleri

1. Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendi 2. Şeyḫ Ḥācı Ḫalīfe Efendi 3. Boluvī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 4. Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi 5. Muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 6. Seyyid

Şeyḫ ʿAlī Efendi 7. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 8. Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi 9. Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi 10. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 11. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 12. Şeyḫ Kemāl Efendi 13. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 14. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 15. Şeyḫ Saʿdüʾd-dīn Efendi 16. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi

Eşrefoğlu Rûmî Zadegânı

1. Eşref-zāde ʿAbduʾs-selām Efendi 2. Eşref-zāde Meḥemmed ʿAvnuʾllāh Efendi 3. Eşref-zāde El-Ḥāc Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi 4. Eşref-zāde ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ibni Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi 5. Eşref-zāde Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi 6. Eşref-zāde Meḥemmed Eşref Efendi 7. Eşref-zāde Meḥemmed ʿĀrif Efendi 8. Eşref-zāde Meḥemmed Necmüʾd-dīn Efendi 9. Eşref-zāde Meḥemmed Ḥabīb Efendi 10. Eşref-zāde Celālüʾd-dīn Efendi 11. Eşref-zāde Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi 12. Eşref-zāde Şemsüʾd-dīn Efendi

Üftâde Zadegânı

1. Üftāde Efendi-zāde Meḥemmed Beg Efendi 2. Üftāde Efendi-zāde Muṣṭafā Efendi 3. Üftāde Efendi-zāde Meḥemmed Efendi 4. Üftāde-zāde Muṣṭafā Efendi 5. Üftāde-zāde Ḫayrüʾd-dīn Efendi 6. Üftāde-zāde Muṣṭafā Efendi 7. Üftāde-zāde Aḥmed Efendi 8. Üftāde-zāde Meḥemmed Burhānüʾd-dīn Efendi

Ahmet Paşa Zaviyesi Şeyhleri

1. Şeyḫ ʿAlī Efendi 2. Şeyḫ Süleymān Efendi 3. Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi 4. Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 5. Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi 6. Ṭablī-zāde Şeyḫ ʿAḳlī ʿAlī Efendi

Bursa Mevlevihanesi Şeyhleri

1. Ṣāliḥ Dede Efendi 2. Meḥemmed Dede Efendi 3. Ṣāliḥ Dede Efendi 4. Meḥemmed Dede Efendi 5. Meḥemmed Ṣādıḳ Dede Efendi 6. ʿAṭāʾuʾllāh Dede Efendi 7. Aḥmed Dede Efendi

Üçkozlar Hankahı Şeyhleri

1. Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdī Efendi 2. Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 3. Burusevī Efendi-zāde ʿAbdī Efendi 4. Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi 5. Burusevī Efedi-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 6. Burusevī Efendi-zāde Meḥemmed Ṣafīyüʾd-dīn Efendi 7. Burusevī Efendi-zāde Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi 8. Burusevī Efendi-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi

Nasûhiyye Zadegânı

1. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 2. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Naṣūḥ Efendi 3. Naṣūḥ-zāde Kem-ter Şeyḫ ʿAlī Efendi 4. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi

Enarlı Hankahı Şeyhleri

1. Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Mollā Efendi İbni el-Ḥāc Muṣṭafā Efendi 2. Muṣṭafā Efendi İbn Ebū Bekr Çelebi 3. Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi 4. Aḥmed Şerefüʾd-dīn Efendi

Nakşıbendiye Zaviyesi Şeyhleri

1. Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi 2. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 3. Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi 4. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 5. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 6. Şeyḫ ʿAbdī Efendi

Şeyh Yakub Efendi Zadegânı

1. Yaʿkūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 2. Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi 3. Yaʿḳūb Efendi-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi

Misrî Zaviyesi Şeyhleri

1. Mışrī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi 2. Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi 3. Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi

Ahmed Gazzî Zadegânı

1.Aḥmed-zāde Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi 2. Aḥmed Ġazzī-zāde Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 3. Şeyḫ Aḥmed-zāde ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi

İsmail Hakkı Hankahı Şeyhleri

1. Ḥaḳḳī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi 2. Ḥikmetī-zāde Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi 3. Ḥikmetī-zāde Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi 4. Ḥikmetī-zāde Şeyḫ İsmaʿīl Efendi

Temennâ Zaviyesi Şeyhleri

1. Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi 2. Şeyḫ Ḳadrī Efendi 3. Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi 4. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi

Çarşamba Zaviyesi Şeyhleri

1. Şeyḫ Meḥemmed Ġavs̱ī Efendi 2. Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Efendi 3. Şeyḫ Ḳāsım Efendi 4. Şeyḫ Meḥemmed Rāşid Efendi

Tabaka-i Sâlis

Üçüncü tabakada Bursa zaviyelerinde şeyhlik yapmış bazı kişilerin biyografileri anlatılmıştır. Bölümde yer alan biyografi sayısı kırk birdir :

1. Müştemil-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 2. Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 3. Şeyḫ İlāhī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 4. İlāhī-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi 5. Şeyḫ ʿAbduʾn-Nebī Efendi 6. Şeyḫ ʿAbduʾl-ġanī Efendi 7. Şeyḫ ʿAbduʾl-ḳādir Efendi El-Ḫalvetī 8. Kilīmī Şeyḫ Aḥmed Efendi 9. Şeyḫ ʿAbduʾr-raḥīm Efendi El-Ḫalvetī 10. Şeyḫ Seyyid Kemāl Efendi El-Celvetī 11. Şeyḫ Ebūbekr Dede Efendi 12. İştibī-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed

Efendi 13. Şeyḫ Yaḥyā Efendi El-Celvetī 14. Şemleli-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi Gülşenī 15. Mumcı-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi 16. Mermer-ser Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-kerīm Efendi 17. Sükūnī Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Ḫalvetī 18. Pīr Emīr Sulṭān Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi 19. Ḳāsım-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Efendi 20. Muġlavī Şeyḫ ʿOs̱mān Efendi El-Ḫalvetī 21. Şeyḫ Aḥmed Efendi 22. Yamalı Ḫalīl Efendi El-Ḳādirī 23. Bāldır-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi En-Naḳşbendī 24. Şeyḫ Süleymān Efendi 25. Şeyḫ ʿAlī Efendi 26. Aʿrec Şeyḫ Meḥemmed Efendi 27. Şeyḫ Maḥmūd Efendi 28. Sālim Efendi El-Ḫalvetī 29. Şeyḫ Muṣṭafā Neşāṭī Efendi 30. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 31. Meḥemmed Saʿīd Efendi 32. Ḫalīl Efendi 33. Şeyḫ Aḥmed Efendi 34. Şeyḫ İbrāhīm 35. Rifāʿī Şeyḫi Maḥmūd Efendi 36. Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi 37. Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi 38. Şeyḫ Paşa Baba Efendi 39. Meḥemmed Saʿīd Efendi 40. Şeyḫ Emīn Efendi Ḥafīdī Meḥemmed Emīn Efendi 41. Seyyid Süleymān Efendi

Tabaka-i Râbi

Dördüncü tabakada bazı tarikatların halifelerinin biyografileri anlatılmaktadır. Bu bölümde elli üç biyografi yer alır:

1. Şeyḫ Süleymān Efendi 2. Şeyḫ Velī Şemsüʾd-dīn 3. Evlād-ı ʿAbduʾl-ḳādirüʾl-Geylānīʾden Caʿfer Efendi 4. Şeyḫ Ḫıżr Dede Efendi El-Muḳʿad 5. Ḳaraca Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi 6. Şeyḫ Şücāʿüʾd-dīn Efendi En-Naḳşbendī 7. Şeyḫ Emruʾllāh Efendi 8. Ṣūfī-zāde Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 9. Mollā Ayās Zeynī 10. Ṭavīl Muṣliḥüʾd-dīn Efendi 11. Maḥmūd Lāmiʿī Biñ ʿOs̱mān Bin Naḳḳāş ʿAlī 12. Ḳuşcı ʿAbdī Efendi İbnüʾs-Seyyid Yūsuf 13. Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Bisṭāmī 14. Şeyḫ ʿAṭāʾullāh Efendi En-Naḳşbendī 15. Mis̱ḳālī Şeyḫ Meḥemmed Efendi En-Naḳbendī 16. Murāddiyye İmāmı Şeyḫ Muḥyīʾd-dīn Efendi 17. Ḳabā-dūz Şeyḫ Ḥasan Efendi Bayramī 18. Çulcı Şeyḫ Ḫalīl Efendi En-Naḳşbendī 19. Müʾez̲z̲in-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Ḳādirī 20. Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī 21. Kebābcı-zāde

Şeyḫ Bostān Efendi el-Ḫalvetī 22. Ṣaçlı Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Celvetī 23. Ṣūfī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi En-Naḳşbendī 24. Etmekci-zāde Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-ḳādir Efendi El-Bayramī 25. Şeyḫ ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī 26. Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḳādirī 27. Şeyḫ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī 28. Özbeg Şeyḫ Pīr Meḥemmed Efendi 29. Şeyḫ Ṣunʿuʾllāh Efendi El-Celvetī 30. Ḳara Baba-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī 31. Ḥażret-i Emīr Türbedārı Şeyḫ Meḥemmed Reşīd Efendi 32. Şeyḫ Mūsā Efendi El-Eşrefī 33. Radovişli Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Celvetī 34. Aḳ Ḥāşiye Şeyḫ Muṣṭafā Efendi El-Ḫalvetī 35. Ṣoġancı Dāmādı Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī 36. Şeyḫ Ẓuhūrī Efendi El-ʿUşşāḳī 37. Çeşmeci-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi En-Naḳşbendī 38. Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi 39. Şeyḫ Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī 40. Ḳumlalı Şeyḫ ʿÖmer Efendi El-Eşrefī 41. Ḥalīm-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 42. Münzevī Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Efendi 43. Murādiyyeli Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī 44. Şeyḫ ʿAbduʾl-Celīl Efendi 45. Seyyid Baba Şeyḫ Meḥemmed Efendi 46. Şöhretī Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī 47. Şeyḫ Feyżuʾllāh El-Ḫalvetī 48. Saʿīd Efendi-zāde Meḥemmed Emīn Efendi 49. Ḳırımī Keşfī Efendi En-Naḳşbendī 50. Aḥmed Rāşid Efendi El-Eşrefī 51. ʿAlī Ṣıddīḳ Baba Efendi 52. Fincānī-zāde Şerīf ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī 53. Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi

Ravza-i Hâmis

Beşinci ravzada Mevali biyografisi anlatılır. Bu bölümde kırk üç biyografi yer almaktadır:

1. Ḳoca Maḥmūd Efendi 2. Fenārī-zāde Yūsuf Bālī Efendi 3. Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 4. Yegān-zāde Eyyühüm Aḥmed Efendi 5. Ḥıżr Beg Efendi-zāde Yaʿḳūb Paşa Efendi 6. Aşcı-zāde Ḥasan Efendi İbni Meḥemmed 7. İsrāfīl-zāde Faḫrüʾd-dīn Efendi 8. Ḳāẓī-zāde Ḳāsım Efendi 9. Dāvūd Efendi 10. ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 11. Yāvuz Pīrī Efendi 12. Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi 13. Menteş-zāde

Meḥemmed Efendi 14. Ḳadrī-zāde Zeynüʾl-ʿābidīn Efendi 15. Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi 16. Girih-gīr-zāde İbrāhīm Efendi 17. Bāldır-zāde Selīsī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 18. Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 19. Hindī-zāde Ramażān Efendi İbni ʿAbduʾllāh Efendi 20. Bāldır-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi 21. Ṭavīl ʿAlī Efendi 22. Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi 23. Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Efendi 24. At Bāzārī Aḥmed Efendi 25. Seyfī-zāde İbrāhīm Efendi 26. Hādī-zāde ʿAbduʾllāh Mollā Efendi 27. Süleymān Efendi 28. ʿĀṭıf-zāde Maḥemmed Emīn Efendi 29. Menteş-zāde ʿAbduʾr-raḥīm Efendi 30. Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Efendi 31. Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 32. Meḥemmed Esʿad Efendi 33. Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendi 34. Ḳāżī-zāde Aḥmed Necīb Mollā Efendi 35. Ḳāżī-zāde Esʿad Mollā 36. Ḳāżī-zāde Ṣāliḥ Mollā 37. ʿAbduʾr-rezzāḳ Nevres Efendi 38. Şāmī-zāde Muṣṭafā Efendi 39. Meḥemmed Selīm Mollā Efendi 40. Cizye-dār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi 41. ʿAbduʾllāh Mollā-zāde Meḥemmed Esʿad Efendi 42. Ḥüseyn Efendi-zāde Meḥemmed Refīʿ Efendi 43. Feyżī-zāde Şerīf Aḥmed Efendi

Ravza-i Sâdis

Altıncı ravzada ulema ve müderrislerin biyografileri anlatılır. Eserin en hacimli ikinci bölümü olan bu bölümde yüz kırk beş biyografi yer alır:

1. Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 2. Mevlānā Ḫıżr Şāh Efendi 3. Ḳaraca Aḥmed Efendi 4. Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn Mollā Ḫayālī 5. Dervīş Meḥemmed Efendi 6. Fenārī-zāde Muḥaşşī Ḥasan Çelebi Efendi 7. Mevlānā Mollā Zīrek Meḥemmed Efendi 8. İlyās Efendi İbni İbrāhīm 9. Aydınlı Şemsī Efendi 10. Mollā Yegān-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 11. Ġıyāsüʾd-dīn Efendi Paşa Çelebi 12. Ḫıżr Beg Efendi-zāde Müftī Aḥmed Paşa 13. Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi 14. Ḥasan Paşa İbni ʿAlāʾüʾd-dīn Esved 15. Seydī ʿAlī-zāde Yaʿḳūb Efendi 16. Sulṭāniyye Müderrisi Ḳoca Muṣṭafā Paşa-zāde Meḥemmed Efendi 17. Mollā Yegān-zāde Yūsuf Bālī Efendi 18.

Yegān-zāde Yūsuf Sinānüʾd-dīn Efendi 19. Ehlīce Muḥyüʾd-dīn Efendi 20. Manav Bālī Efendi 21. Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 22. İbrāhīm Dede Efendi İbni Yaḫşī Bin İbrāhīm 23. Aḥmed Şemsüʾd-dīn Mollā Diñḳoz 24. İmām-zāde Aḥmed Efendi 25. Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi 26. Muʿīd Ḫayrüʾd-dīn Efendi 27. Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi 28. İlāhī-zāde ʿAlī Efendi 29. Manav Ḫalīl Efendi 30. Köse Şemsī Efendi 31. Şaḳḳuʾl-Ḳamer Aḥmed Efendi 32. Ḥüsām-zāde Muṣṭafā Efendi 33. İlāhī-zāde Es-Seyyid Yūsuf Efendi 34. Ḳāżī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Çelebi 35. Menteş-zāde Maḥmūd Efendi 36. Es-Seyyid Nūrüʾd-dīn Efendi İbni Es-Seyyid Meḥemmed Bedīʿ Bin Es-Seyyid ʿAbduʾr-raḥīm Eş-Şirvānī 37. Çendik Muṣṭafā Efendi 38. Manav Aḥmed Efendi 39. Kām-rān-zāde ʿAlī Efendi 40. Kemān-keş Muṣlī Efendi 41. Muṣannif Meḥemmed Efendi 42. Çömez Aḥmed Efendi 43. Sirke-zāde İbrāhīm Efendi İbni ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 44. Vānī Dāmādı Muṣṭafā Efendi 45. ʿUryānī ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 46. Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi 47. Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi 48. Menteş-zādelerden ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi 49. Menteş-zādelerden ʿAbduʾl-Kerīm Efendi 50. ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 51. Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbdī Efendi 52. İlāhī-zāde Es-Seyyid Zeynüʾl-ʿĀbīdīn Efendi 53. Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi 54. Ṭrabzonī Meḥemmed Efendi 55. ʿÖmer Efendi İbn ʿAbduʾr-Raḥmān 56. Fenārī-zāde Seyyid İbrāhīm Efendi 57. ʿAynī Ekber Meḥemmed Efendi 58. Ḍaḥkī Muṣṭafā Efendi 59. Bāḳī-zāde Muṣṭafā Efendi 60. Meḥemmed Remzī Efendi 61. Ḳāżī-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi 62. Maʿālī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi 63. Dede Meḥemmed Efendi İbni Muṣṭafā Efendi 64. Rebīb Muṣṭafā Efendi İbni ʿÖmer Efendi 65. Şiblī-zāde Meḥemmed Efendi 66. Es-Seyyid ʿAlī Efendi 67. Kūsec ʿAlī Efendi 68. Çeşm-i Siyāh Fāriġ Muṣṭafā Efendi İbni Yūsuf 69. Bayram-zāde ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi 70. Ḳāżī-zāde İbrāhīm Efendi 71. Mevc-zāde ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 72. Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi 73. Cizye-dār-zāde Maḥmūd Efendi 74. ʿAbdī-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi 75. Menteş-zāde Maḥmūd Efendi 76. ʿUryānī-zāde Şeyḫ

Meḥemmed Efendi 77. Levḥī Ḥüseyn Efendi 78. Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Ṣādıḳ Efendi 79. ʿUryānī-zāde ʿAbdu'llāh Efendi 80. Ḫāce-zāde Meḥemmed Efendi 81. Ṣaḥḥāf Emīr Süleymān Efendi 82. Emīn Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed ʿAzīz Efendi 83. Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendi 84. Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi 85. Pīr Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi 86. Ḥācı ʿİvaż-zāde Saʿdü'd-dīn Efendi 87. Manav-zāde ʿAbdu'l-Ġafūr Efendi 88. El-Ḥāc Aḥmed Efendi 89. Muḥaddiṯ Ḥasan Efendi 90. Seyyid ʿÖmer-zāde El-Ḥāc ʿÖmer Efendi 91. Egerci-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi 92. Mıṣrīyyü'l-Ḥāc Muṣṭafā Efendi 93. Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi 94. ʿAynī Ekber-zāde ʿAbdu'l-Ġafūr Efendi 95. Ḳaltaḳcı-zāde Ḫalīl Efendi 96. Egerci-zāde ʿOṯmān Efendi 97. ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 98. Pīr Ḳāżī-zāde Muṣṭafā Efendi 99. Türkmen-zāde ʿAbdu'r-Raḥīm Efendi 100. Ṭahārī-zāde Dede Luṭfu'llāh Efendi 101. İmām-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 102. Kilisli ʿAbdu'llāh Efendi 103. ʿAṭṭār-zāde ʿAlī Efendi 104. Remzī-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi 105. Orḫan İmāmı-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 106. Aḫısḫavī Fāżıl Ḥasan Efendi 107. Āmedī ʿAbdu'llāh Efendi 108. Ḳara Ṣāliḥ Efendi-zāde Ḥüseyn Efendi 109. Nūrü'd-dīn Efendi-zāde Meḥemmed Hāşim Efendi 110. Cumʿa Şeyḫi-zāde Meḥemmed Kemālü'd-dīn Efendi 111. Aḥmed Kefevī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi 112. Ḥācı ʿAbdu'llāh Aġa-zāde Meḥemmed Efendi 113. El-Ḥāc Ebū Bekir Efendi 114. İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Selīm Efendi 115. Ḥüseyn Efendi-zāde Aḥmed Münīb Efendi 116. Ḥamāmī-zāde Muṣṭafā Efendi 117. Keçeci-zāde Efendi Dāmādı ʿAbdu'l-Laṭīf Efendi 118. Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı-zāde Maḥmūd Efendi 119. Orḫan İmāmī-zāde Aḥmed Reşīd Efendi 120. Geyveli ʿAlī Efendi 121. Mevc-zāde Ḥüseyn Efendi 122. Ḥāfıẓ ʿAbdu'r-Raḥmān Efendi 123. ʿAynī Ekber-zāde Meḥemmed Faḫrüd'd-dīn Efendi 124. Ḫāce İsmaʿīl Efendi 125. Aḳṣu Ḳaryeli-zāde Meḥemmed Emīn Efendi 126. Ṣūfī-zāde Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi 127. Niẓām-zāde Meḥemmemd Niẓāmü'd-dīn Efendi 128. ʿAbdī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi 129. Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi 130. Es-Seyyid Ḥamza Efendi 131. Saʿdī-zāde ʿAbdu'llāh Efendi

132. Caʿfer Efendi-zāde Dāmād Meḥemmed Rāşid Efendi 133. ʿUryānī-zāde Muṣṭafā Efendi 134. Ḳurrā Meḥemmed Efendi 135. Tarḫana-zāde Ḥafīdī Süleymān Şerīf Efendi 136. Feyżī-zāde İsmaʿīl Efendi 137. Kefevī-zāde İsmaʿīl Nūrüʾd-dīn Efendi 138. Meḥemmed Rāşid Efendi 139. Kefevī-zāde Aḥmed Münīb Efendi 140. Türkmen-zāde İbrāhīm Fehmī Efendi 141. Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṭāhir Efendi 142. Ferāʾiżī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 143. Cizye-dār-zāde Meḥemmed Rāḳım Efendi 144. Ṭahārī-zāde Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi 145. Belenli Ḫāce Es-Seyyid ʿOsmān Efendi

Ravza-i Sâbi

Yedinci Ravza'da abdallar ve meczupların biyografiler anlatılır. Bu bölümde on beş biyografi yer almaktadır:

1. Mūsā Baba 2. Niʿmetuʾllāh Velī 3. Baba Zākir 4. Alaca Ḫırḳalı 5. Dūġlı Baba 6. Yoġurtlı Baba 7. Şeyḫ Meḥemmed El-Küşterī 8. Tīz Viren Sulṭān 9. Maḥmūd Ḥayrān 10. Ṭuzcı Baba 11. Rüstem Ḫalīfe 12. Özbek ʿAbduʾr-raḥmān Baba 13. Bektāşī Mürsel Baba 14. Hindī Baba El-Ḳādirī 15. Aʿyān-zāde Mecẓūb Meḥemmed Baba

Tabaka-i Hâmis

Beşinci tabakada vaizlerin biyografileri anlatılmaktadır. Bu bölümde toplam yirmi sekiz vaizin biyografisi yer alır:

1. Mollā ʿArab Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ 2. Vāʿiẓ Şeyḫ Bālī Efendi En-Naḳşbendī 3. Şeyḫ ʿÖmer Efendi El-Vaʿiẓ 4. Sürmeli Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ 5. Eş-Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Vāʿiẓ 6. Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 7. Tācir-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ 8. El-Ḥāc Bayram Efendi El-Vāʿiẓ 9. Şeyḫ Muḫtār Efendi El-Vāʿiẓ 10. Eş-Şeyḫ İbrāhīm Efendi El-Vāʿiẓ 11. Ḥāfıẓ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ 12. Müʾezzin-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 13. Şeyḫ Muʿīd Efendi El-Vāʿiẓ 14. Vāʿiẓ Ḥasan Efendi 15. Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi El-Vāʿiẓ 16. Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendi 17.

Şeyḫ İsmaʿīl Efendi El-Vāʿiẓ 18. ʿĪsā Efendi El-Vāʿiẓ 19. Ḳabāyī Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 20. Hindī Ḫāce Meḥemmed Efendi 21. Nūrüʾd-dīn Efendi El-Vāʿiẓ 22. Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ 23. Ḥasan Efendi El-Vāʿiẓ 24. Aḫaveyn Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓüʾl-Celvetī 25. Ṣūfī Eş-Şeyḫ Ebūbekr Efendi El-Vāʿiẓ 26. Sürmeli Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ 27. Nūrüʾd-dīn Efendi-zāde Meḥemmed Emīn Efendi 28. Ḥācı Ḫāce Aḥmed Ḥikmet Efendi El-Vāʿiẓ

Ravza-i Sâmin

Sekizinci ravzada Ders-i Âmların biyografileri anlatılır. Bu bölümde yer alan biyografi sayısı on dokuzdur:

1. Kürdī Meḥemmed Efendi 2. Hidāyetuʾllāh Efendi 3. Aʿrec İbrāhīm Efendi 4. Egerci-zāde Meḥemmed Efendi 5. Şirvānī ʿAlī Efendi 6. Anṭaliye Müftīsi Yūsuf Efendi 7. Ḳara Ḥācı Ṣāliḥ Efendi 8. Kütükci-zāde El-Ḥāc Aḥmed Efendi 9. Erzincānī Muṣṭafā Efendi 10. Es-Seyyid Nūḥ Efendi 11. Ferāʾiżī Meḥemmed Efendi 12. Tirevī Ḥasan Efendi 13. Muʿallim-i Mekteb-i Reyḥān Paşa ʿOs̱mān Efendi 14. ʿArab ʿAbduʾllāh Efendi 15. Bandırmalı ʿÖmer Efendi 16. Cebelī ʿOs̱mān Efendi 17. Zileli Meḥemmed Efendi 18. Velī-zāde ʿAlī Efendi 19. Ḫalīl Efendi

Ravza-i Tâsi

Dokuzuncu ravzada dedelerin biyografileri anlatılır. Bu bölümde toplam kırk altı dedenin biyografisi anlatılır:

1. Ḥācı Muṣṭafā Dede 2. Buḫarī ʿAlī Dede 3. ʿAlī Şīr Dede 4. Seyyid Behlūl Pīr Dede 5. Dāvūd Dede 6. Bahār Dede 7. Yürigen Dede 8. Ġāʾib Dede 9. Mecnūn Dede 10. Loḳmān Dede 11. Ḥaṣīr-pūş Dede 12. Gözlice Dede 13. Bāyezīd Dede 14. Zerde Dede 15. Eşrefī Sinān Dede 16. Mecz̲ūb Meḥemmed Dede 17. Başmacı Aḥmed Dede 18. Ḥamza Dede 19. Muʿabbir Velī Dede 20. Taḳıyye-dūz Meḥemmed Dede 21. Eskici

Meḥemmed Dede 22. Meczūb Meḥemmed Dede 23. ʿĪsā Dede 24. Ṣamtī ʿAlī Dede 25. Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dede 26. Boyacı Aḥmed Dede 27. Eşrefī Yaʿḳūb Dede 28. Çıḳrıḳcı Aḥmed Dede 29. ʿAbduʾl-Bāḳī Dede 30. Mūsā Dede 31. Çaḳır Meḥemmed Dede 32. Muḳʿad Dervīş Muṣṭafā Dede 33. Oyun Muṣṭafā Dede 34. Eşrefī Meḥemmed Dede 35. Süleymān Dede 36. ʿUryānī-zāde ʿAbduʾl-kerīm Dede 37. Ḳurd Dede 38. Ḳara Destār Aḥmed Dede 39. Nāy-zen ʿĀrif Dede 40. Eskici Ṣāliḥ Dede 41. Bektaşī Ḥācı Meḥemmed Dede 42. Ḳara Ḳayış(?) Ḫalīl Dede 43. İbrāhīm Dede 44. Ḫākī Dede 45. Zeynüʾl-ʿĀbidīn Dede 46. ʿAbduʾr-Raḥmān Dede

Tabaka-i Sâdis

Altıncı tabakada imamlar ve hatiplerin biyografileri anlatılır. Bu bölümde toplam otuz biyografi yer almaktadır.

1. ʿAlī Efendi El-ʿAclūnī 2. Bedrüʾd-dīn Ḫalīfe 3. ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 4. ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 5. ʿĪsā Efendi 6. Bāldır-zāde Muṣṭafā Efendi İbni ʿAlī Dede 7. Ḳarabaş Şeyḫ Meḥemmed Efendi 8. Ḳara Ḫaṭīb ʿAbduʾllāh Efendi 9. Ḫaṭṭāṭ Yūsuf Efendi 10. ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi İbni Ḫalīl Efendi 11. Kürd-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi 12. ʿAbdüʾṣ-Ṣamed Efendi 13. Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā Efendi 14. Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendi 15. Ḫaṭṭāṭ Ṭaybī Muṣṭafā Efendi 16. ʿAlī Efendi 17. Ḳanḳarpuz-zāde Ḫaṭṭāṭ Aḥmed Efendi 18. Bülbül Ḥāfıẓ ʿAbduʾllāh Efendi 19. İbrāhīm Efendi 20. Meḥemmed Emīn Efendi 21. Ḥāfıẓ Eyyūb Efendi 22. Ḥāfıẓ Meḥemmed Efendi 23. Sāʿatci Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi 24. Ḳara Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi İbni el-Ḥāc ʿÖmer 25. Ḥāfıẓ Aḥmed Beg Efendi 26. Receb-zāde Es-Seyyid Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi 27. Ḫāce Ḥāfıẓ ʿAlī Efendi 28. Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi 29. Murabbaʿ-zāde Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi 30. Anḳaralı Ḥāfıẓ ʿÖmer Efendi

Tabaka-i Sâbi

Yedinci tabakada musikişinasların biyografileri anlatılır. Bu bölümde toplam yirmi sekiz biyografi yer alır:

1. Esved Dervīş ʿAlī 2. Dervīş Ṣadāyī 3. ʿUbeydī Efendi 4. Mevlūdī ʿOs̲mān Efendi 5. Dervīş ʿAbdī 6. Hāvyār-zāde Ḥüseyn Efendi 7. Çatal Ṣaḳal Dervīş Muṣṭafā Efendi 8. Ṣarıca-zāde İbrāhīm Efendi 9. Sulṭān İmāmı Muṣṭafā Efendi 10. Sulṭān İmāmı-zāde Niẓāmüʾd-dīn Efendi 11. Ḫātim Meḥemmed Efendi 12. Ḫaste-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 13. Ḳapan Kātibi-zāde Muṣṭafā Efendi 14. Cumʿa Beg-zāde El-Ḥāc Ṣāliḥ Efendi 15. Çıḳrıḳrcı-zāde Siyāhī Aḥmed Efendi 16. Ḳocagöz-zāde Muṣṭafā Efendi 17. Laz El-Ḥāc Ḥasan Efendi 18. Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendi 19. Aʿmā Ṣādıḳ Efendi 20. Ḳaraböcek-zāde Münādī Aḥmed Efendi 21. Ḳaṭırcı-zāde ʿAbduʾr-raḥmān Efendi 22. Ṣūfī-zāde Aḥmed Efendi 23. Ṣıçancı(?)-zāde ʿAlī Efendi 24. Bayṭār-zāde Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendi 25. Ṣoḳḳı(?) -zāde İbrāhīm Efendi 26. Ḳalburcı-zāde Meḥemmed Efendi 27. Şerīf Efendi El-Celvetī 28. Hāşim Efendi-zāde Meḥemmed Muḥyiʾd-Dīn Efendi

Tabaka-i Sâmin

Sekizinci tabakada şairlerin biyografileri anlatılır. Bu bölümde yirmi iki tane şairin biyografisi anlatılmıştır:

1. Lāmiʿī Efendi-zāde Meḥemmed Lemʿī Efendi 2. Cinānī Efendi 3. Hevāyī Muṣṭafā Efendi 4. Sehmī Meḥemmed Efendi 5. Vaʿdī Efendi 6. Naḳīb-zāde Niʿmetuʾllāh Efendi 7. ʿĀṣımī Meḥemmed Efendi 8. Naḳīb-zāde Şeyḫī Efendi 9. Sebzī Meḥemmed Efendi İbn ʿAbdī 10. Vaḥīd Efendi 11. Ḥüsām-zāde Ṣunʿī Çelebi 12. Kātib Muḫliṣ Muṣṭafā Efendi 13. Resīm Muṣṭafā Efendi 14. Ḫuldī Muṣṭafā Efendi 15. Şāhīn Emīr-zāde İsmaʿīl Belīġ Efendi 16. Meḥemmed Naʿīm Efendi 17. ʿAbduʾṣ-Ṣamed-zāde Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi 18. Mevlevī Mollāsı-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 19. ʿOs̲mān Nüzhet Efendi 20. ʿOs̲mān Efendi-zāde Meḥemmed Rāşid Efendi 21. Yaġcı-zāde Meḥemmed ʿAvnī Efendi 22. Ḥācı Şerīf-aġa-zāde Meḥemmed ʿİffet Efendi

Ravza-i Âşir

Onuncu ravzada zikredilmeye değer bazı kişilerin biyografiler anlatılmıştır. Bu bölümde diğer bölümerdeki tasnifin dışında kalan kişilere yer verilmiştir. Bunlar çeşitli yönleri ile ön plana çıkan meşhur kişilerdir. Örneğin tanınmış doktorlara, meşhur meddah Lalin Kaba'ya bu bölümde yer verilmiştir. Onuncu ravzada yirmi iki biyografi yer almaktadır:

1. Leys Çelebi Ḥamza Efendi 2. Ṭaşḳun Ḫalīfe 3. Eflaṭun-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi 4. Ḥasan Cān Efendi El-Iṣfahānī 5. Seyyid Ḥüseyn Erzincānī 6. Laʿlīn-ḳabā Muṣatafā Efendi 7. Dervīş Kāmilüʾl-Mevlevī 8. Vāʿiẓ ʿAbduʾllāh Efendi-zāde Meḥemmed Efendi 9. Çiçekci-zāde Ṭabīb Efendi 10. Ḥāẕıḳ ʿÖmer Efendi 11. Seyyid ʿÖmer-zāde Ḫalīl Efendi 12. Muṣṭafā Efendi 13. İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Nūrüʾd-dīn Efendi 14. ʿAbduʾl-Ḳādir Kirāmī Efendi 15. Ḳudsī Meḥemmed Efendi 16. Yaḥnī-Ḳapan-zāde Aḥmed Ḥasīb Efendi 17. Lapa-zāde Sāʿatci Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi 18. Ḥāfıẓ ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi 19. Naẓargāh-ı Ḥażret-i Üveysüʾl-Ḳaranī 20. Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī 21. Naẓargāh-ı Ḥażretüʾş-Şeyḫ Yūnus Emre 22. Naẓargāh-ı Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed

Bölüm	Bölümdeki Biyografi Sayıları	Toplam
Ravza-i Evvel	6	6
Ravza-i Sânî	31	31
Ravza-i Sâlis	20 +6	26
Tabaka-i Evvel	10	10

Tabaka-i Sânî	8	8
Ravza-i Râbi	42+17+16+12+8+6+7+8+4+ 4+6+ 3+3+3+4+4 +4	151
Tabaka-i Sâlis	41	41
Tabaka-i Râbi	53	53
Ravza-i Hâmis	43	43
Ravza-i Sâdis	145	145
Ravza-i Sâbi	15	15
Tabaka-i Hâmis	28	28
Ravza-i Sâmin	19	19
Ravza-i Tâsi	46	46
Tabaka-i Sâdis	30	30
Tabaka-i Sâbi	28	28
Tabaka-i Sâmin	22	22
Ravza-i Âşir	22	22
Tüm Bölümlerin Toplamı:		**624**

Tablo-3: Bölümlerin Biyogrfi Sayıları Tablosu

3.2.3.Biyografilerde Kullanılan Kompozisyon

Gülzâr-ı İrfân'da anlatılan biyografilerde büyük oranda aynı çerçeve kullanılmıştır. Anlatılan kişinin doğum yerinden başlanılır, eğer biliniyorsa doğum tarihi, nesep ve aile bilgileri, eğitimi, mensubiyeti, yaptığı görevler, varsa eserleri, ölüm tarihi ve mezar yeri biyografilerdeki genel çerçevedir. Ancak bölümlere göre veya anlatılan kişiye göre bu temel çerçeveye bazı eklemeler yahut çıkartmalar yapılmıştır.

Birinci ravzada padişah biyografilerinde secili ve edebi ifadelerin yer aldığı başlıklar kullanılmıştır. İlk biyografi olan Osman Bey'in biyografisinde Osmanlıların nesebi hakkında tarih kitapları kaynak gösterilerek ayrıntılı bilgi verilmiştir. Padişah biyografilerinde diğer biyografilerde olmayan bir özellik olarak "hilyeleri" alt başlığı altında paadişahların fiziki potreleri tasvir edilmiştir. Padişah biyografilerinde padişahların siyasi faaliyetleri ve fetihleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu bölümler tarih kitaplarını çağrıştırmaktadır. Nitekim bu bölümlerde Mehmed Fahreddin, tarih kitaplarını kaynak göstermiştir.

İkinci ravzada şehzade biyografilerinde, şehzadelerin baba isimleri, doğum tarih ve yerleri verilir. Daha sonra eğer varsa şehzadenin siyasi faaliyetleri anlatılır. Son olarak şehzadenin ölüm tarihi, ölüm nedeni ve mezarı hakkında bilgi verilir. Bu bölümde altı şehzadenin biyografisi çok ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bunlar Şehzade Alaeddin, Şehzade Emir Süleyman, Cem Sultan, Şehzade Korkut, Şehzade Mustafa'dır.

Üçüncü ravzada vezirlerin ve emirlerin biyografilerinde öncelikle biyografisi anlatılan kişinin hangi padişaha vezirlik yaptığı hakkında bilgi verilir. Daha sonra nesebi, siyasi faaliyetleri, vefat tarihi ve vefat yeri, mezarının bulunduğu yer hakkında bilgi verilip varsa hayratları belirtilir.

Birinci tabakada şeyhülislamların biyografilerinde genel çerçeveye ek olarak biyografisi anlatılan kişinin ders aldığı hocalar, ders verdiği medreseler, telif veya tercüme ettiği eserler yerleştirilmiştir. İkinci tabakada anlatılan kazıaskerlerin biyografilerinin şablonu da şeyhülislam biyografileri ile aynıdır.

Dördüncü ravzada eliya biyografilerinde genel çerçeveye ek olarak evliya keşf ü keramet sahibi oldukları belirtilir. Çoğunlukla evliya kerametlerine örnek verilmez. Ancak kimi biyografilerde hastaları iyileştirmesi gibi kerametlerden kısaca bahsedilir. Bu bölümde sayfa kenarlarında "tarikat-i halvetiyye, tarikat-ı mevleviyye" gibi başlıklarla bu tarikatların silsilesi söylenmiştir. Bu ravzanın ikinci bölümünde biyografileri anlatılan şeyhlerin kaç yıl şeyhlik yaptığı da genel çerçeveye eklenmiştir.

Üçüncü tabakada ve dördüncü tabakada zaviyelerin ve tarikatların bazı şeyhlerinin biyografileri anlatılırken genel çerçeve bozulmaz. Bu iki tabakada biyografisi anlatılan kişilerin tarikata nasıl ve kim vasıtası ile girdikleri hakkında bilgi verilir.

Beşinci ravzada mevali biyografileri anlatılırken genel çerçeveye ek olarak hangi yılda hangi medresede, hangi unvan ile göreve başladığı bilgisi verilir. Aynı şekilde altıncı ravzada müderrislerin biyografileri anlatılırken de görev yaptıkları medreseler kronolojik olarak aktarılır.

Yedinci ravzada yer alan abdalların biyografisi *Gülzâr-ı İrfân*'daki biyografiler içinde en kısa olanlardır. Bu bölümde biyografisi anlatılan kişinin doğum yeri, Bursa'ya gelişi kısaca söylendikten sonra Bursa'da ikamet ettiği yer hakkında bilgi verilir. Bu bölümde bir iki cümle ile biyografisi anlatılan kişilerin kerametlerinden de bahsedilir.

Beşinci tabakada yer alan vaizlerin biyografileri ile sekizinci ravzada yer alan ders-i âmların biyografileri birbirine benzemektedir. Bu bölümlerde genel çerçeveye ek olarak biyografisi anlatılan kişilerin hangi camilerde görev aldıkları belirtilir.

Dokuzuncu ravzada dedelerin biyografileri yedinci ravzada yer alan abdalların biyografilerine benzerlik göstermektedir. Bu kısımdaki biyografiler diğer bölümlere göre daha kısa, dili de daha sadedir.

Altıncı tabakada imamların biyografileri, yedinci tabakada da musikişinasların biyografileri anlatılmaktadır. Bu biyografilerde de genel çerçeve uyulmuştur.

Sekizinci tabakada yer alan şairlerin biyografileri diğer bölümlere göre bazı farklılıklar içerir. Bu bölümde genel çerçeveye ek olarak şairlerin mizaci özellikleri hakkında bilgi verilip şiirleri kısa ifadelerle değerlendirilmiştir. Diğer bölümlerden farklı olarak şairlerin biyografilerinden sonra şiirlerinden örnekler verilir. Verilen örnek şiir sayısı fazla değildir. Bir beyit ile altı beyit arasında değişir.

Kitabın son bölümü olan onuncu ravzada da anlatılan biyografilerde genel çerçevenin dışına çıkılmamış, anlatılan kişilerin hayatı hakkında kronolojik olarak bilgi verilmiştir.

Genel çerçevenin dışında bazı biyografilerde biyografisi anlatılan kişinin çocukları veya kardeşleri ve bunların yaptığı görevler hakkında da kısaca bilgi verilmiştir. Bununla toplam on beş biyografide karşılaşılmaktadır. Bu durumdaki biyografilerden on üçünde asıl biyografi sahibinin oğulları; ikisinde de kardeşleri hakkında bilgi verilmiştir. Örneğin müderrisler bölümünde anlatılan Levhî Hüseyin Efendi biyografisinde oğulları Mehmed Rıza, Mehmed Said ve Abdullah Efendi hakkında da bilgi verilmiştir.

3.2.4. *Gülzâr-ı İrfân*'da Biyografisi Yer Alan Şairler

Gülzâr-ı İrfân'ın sekizinci tabakasının şair biyografilerine ayrıldığı yukarıda belirtilmişti. Sekizinci tabakada yirmi iki şairin biyografisine yer verilmiştir. Bunun dışında *Gülzâr-ı İrfân*'da meslek veya mensubiyetleri dolayısıyla farklı bölümlerde biyografisi anlatılan şairler de yer almaktadır. Şiir yazdığı bilinmesine rağmen Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'da bu yönde bilgi vermediği kişiler aşağıdaki listeye dâhil edilmemiştir. Örneğin Şehzade Korkut'un biyografisinde musikişinaslığından bahsedildiği halde şairlik yönünden bahsedilmemiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam yetmiş sekiz şairin biyografisi yer almaktadır. Bu da eserde yer alan toplam biyografi adedinin yaklaşık yüzde on ikisine denk gelmektedir.

Gülzâr-ı İrfân'ın sekizinci tabakasında yer alan şairlerin listesi yukarda verildiği için burada tekrar edilmeyecektir. Eserde şairler bölümü dışında biyografilerine yer verilen şairlerin listesi şöyledir:

1.Sulṭān Murād Ḫān-ı S̱ānī 2. Cem Sulṭān İbni Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān 3.Ṭāhir ʿÖmer-zāde ʿOs̱mān Paşa 4.Şeyḫüʾl-İslām Meḥemmed Mesʿūd Efend 5.Şeyḫ Maḥmūd Lāmiʿī Biñ ʿOs̱mān Bin Naḳḳāş ʿAlī 6.Veliyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa 7.Cezerī Ḳāsım Paşa (Sāfī) 8.Açıḳbaş Maḥmūd Efendi (Resmī) 9.Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi El-Burusevī (Burusevī) 10.Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Enārī (Seyyid) 11.Ṣuḥfī Şeyḫ Meḥemmed Efendi (Ṣuḥfī) 12.Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi (Ṣadrī) 13.Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi (Necīb) 14.Mevlevī Meḥemmed Dede Efendi (Şeyḫī) 15.Kemter Şeyḫ ʿAlī Efendi (Kemter) 16.Ġazzī-zādeMuṣṭafā Efendi (Nesīb) 17.Ḳāsım-zāde Meḥemmed Efendi (Seyyid) 18.ʿAlī Ṣıddīḳ Baba Efendi (Ṣıddīḳ) 19.Nūrüʾd-dīn Efendi Meḥemmed Bedīʿ (Ḫālī) 20.Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi (Ḫāce, Ahmedī) 21.Dervīş ʿAbdī (Muṭīʿ) 22.ʿAbduʾl-Ḳādir Kirāmī Efendi (Ḳudret) 23. ʿAbduʾl-ġanī Efendi 24.Baḥrī Baba 25.Şeyḫ Aḥmed Cenūbī 26.Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi

27.Cizye-dār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi 28.Mollā Zīrek Meḥemmed Efendi 29.Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi 30.Meḥemmed Remzī Efendi 31.Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā ʿĀşım Efendi 32.Meḥemmed ʿAzīz Efendi 33.Müʾezzin-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi (Ḳāniʿī) 34.Ḳara Çelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi 35. Şeyḫ Süleymān Efendi (Süleyman Çelebi) 36.Ḥüseyn Efendi-zāde Aḥmed Münīb Efendi 37.Türkmen-zāde İbrāhīm Fehmī Efendi 38.Ferāʾiżī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 39.Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Ḫüsrev 40.Eşref-zāde Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi 41.Eşref-zāde Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi 42.Eşref-zāde Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi: 43.Eşref-zāde Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi 44.Ṭablī-zāde ʿAḳlī ʿAlī Efendi 45.Bāldır-zāde Selīsī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 46.ʿAbduʾr-rezzāḳ Nevres Efendi 47.Levḥī Ḥüseyn Efendi 48.Çatal Ṣaḳal Dervīş Muṣṭafā Efendi 49. Şeyḫ Meḥemmed El-Küşterī 50. Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 51. Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Fenārī 52. Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳı 53. Aḥmed Rāşid Efendi El-Eşrefī 54. İbrāhīm Dede Efendi İbni Yaḫşī Bin İbrāhīm 55. İmām-zāde Aḥmed Efendi.56. Şemsī Efendi

Yukarda listesi verilen elli altı kişinin *Gülzâr-ı İrfân*'da şairlik yönleri ön plana çıkartılmamış, sadece bu yönleri belirtilmekle yetinilmiştir. Mehmed Fahreddin, bu kişilerin biyografilerinde ya doğrudan şiir yazdıklarını söylemiş ya da mahlaslarını söylemiştir. Bir iki tanesi dışında bunların şiirlerinden örneklere de yer vermemiştir.

3.2.5. *Gülzâr-ı İrfân*'daki Şair ve Şiir Değerlendirmeleri

Gülzâr-ı İrfân, vefeyât-nâme türünde bir eser olduğu için yazılmasındaki maksat kişilerin biyografileri hakkında bilgi vermektir. Bu durum şair biyografilerinde de değişmemiş, Mehmed Fahreddin şairlerin biyografilerine yönelik ayrıntılı bilgiler vermiştir. Biyografisi anlatılan şairin şiirlerinden çok az örnek verilmiştir. Bu yönü

ile *Gülzâr-ı İrfân*'ın şairlerin anlatıldığı bölümü 16. yüzyıl şuara tezkirelerine benzemektedir.

Gülzâr-ı İrfân'da şair biyografilerinde şairlerin şairlik mizaçlarına ve şiirlerine dair şuara tezkirelerinde olduğu gibi ayrıntılı bir değerlendirme yoktur. Değerlendirmeler daha çok kısa ve kalıp ifadelerle yapılmıştır. Eserde şairler bölümünde yer almayan ancak şair oldukları söylenen kişilerle ilgili değerlendirme hemen hemen hiç yoktur. Sadece şiir yazdıkları söylenilir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın şair biyografilerinin anlatıldığı sekizinci tabakasında şairlerin mizacına ve şiirine dair aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır:

Cinânî Efendi ile ilgili "*fünūn-ı Edebiyye'de māhir bir üstād-ı mefḳūdu'l-miṣl şāʿir idi*; *elsine-i ṣalāṣede naẓm u neṣre ḳādir bī-naẓīr münşi ve ḫūb şāʿir idi* (AE, vr. 362a)" ifadeleri kullanılmıştır. Hevâyî Mustafa için ise "*Ṭabʿ-ı hüner-sāz ile gāh-be-gāh āzmāyiş-i eşʿār-ı āb-dār edip* (AE, vr. 362a)" ifadeleri kullanılarak şiiri âb-dâr tabiri ile nitelendirilmiştir. Sehmî'nin şiirleri "*tīr-i naẓm-ı tāze-zebān-ı dürüst-ʿayārı* (AE, vr. 362a)" tâze-zebân ve dürüst ayar olarak tanımlanmıştır. Sebzî, "*çemenistān-ı şiʿr ü inşānıñ serv-i bülendi* (AE, vr. 365b)" olarak nitelendirişmiş şiirleri hakkında ise "*ebyāt u eşʿārı vādī-i tāze-i zebānda nazikâne...* (AE, vr. 365b)" denilmiştir. Vâhid'in şairliği ve şiirleri "*Merḥūm-ı mezbūruñ ṭabʿ-ı suḫan-perdāzı nāzik ü yegāne ve eşʿār-ı dürer-bārı ṭarz-ı gülşen-i zebān-ı tāzede üstādāne idi ...* (AE, vr. 366a)" ifadeleri ile tavsif edilir. Kâtib hakkında *"ekṣer-i maḳṭaʿ-ı ġazelde maḫlaṣ-perverīde māhir ṭabʿ-ı şūḫı ḫoş bir şāʿir-i rind-i sebük-rūḥ ve nedīm-i beẕle-gūy u meclis-ārālıḳda miṣli ʿadīm idi* (AE, vr. 367a)" ifadelerini kullanır. Resîm, hakkında ise "*istiḳāmet-i ṭabʿı yegāne ve güftār-ı sencīde-ʿayārı üstādāne olup...* (AE, vr. 367b)" der. Huldî, hakkında "*ehl-i ḳalem-i ḫoş-nüvīs ḫaṭṭı gibi naẓm u neṣri daḫı pāk ü nefīs* (AE, vr. 368a)" denilir. Mehmed Fahreddin'in bu bölümde

en çok övdüğü kişi İsmail Beliğ'dir. Beliğ hakkında *"Merḥūm-ı mūmā ileyh rind-i ẓarīf merd-i ʿarīf tārīḫ-gūylıḳda daḫı bī-naẓīr ve semt-i teġazzülde ṣīt-ı mahāreti resīde-i gūş-ı ṣaġīr ü kebīr zübde-i erbāb-ı kemāl meḥāsinüʾş-şiyem veʾl-ḫıṣāl idi...* (AE, vr. 368a)" ifadelerini kullanmıştır. Ṣādıḳ'ın şiirleri hakkında "*zülāl-i naẓm u eşʿārı ġıll u ġışdan pāk u münaḳḳaḥ* (AE, vr. 369b)" nitelemesini yapmıştır. Nüzhet'in şiirleri hakkında ise "*naẓm-ı ṣafā-baḫşı ḥüsn-i dilberān gibi perrān* (AE, vr. 370a)" demiştir. Râşid'in şiirlerini "*naẓm u ḳaṣāʾid ü şiʿr-i şīrīn-edā-yı dil-güşāsı miṯāl-i rūy-ı ḫūbān ferec-baḫş-ı ḳulūb-ı erbāb-ı ʿirfān* (AE, vr. 370b)" ifadeleri ile övmüştür.

Şairler hakkındaki bu övgü ve değerlendirme ifadeleri aynı şekliyle Mehmed Fahreddin'in kedi eserine model aldığı *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sulehâ*'da da yer almaktadır. Mehmed Fahreddin, bu şairleri beğendiği için övgü ifadelerini de kaynak eserdeki gibi aynen almış olmalıdır. Burada dikkat çeken hususlardan bir tanesi vefeyât-nâme yazarlarının tezkire teriminolojisine hâkim olduğu ve şairleri değerlendirirken bu terimlerden faydalındıklarıdır.

3.2.6. *Gülzâr-ı İrfân*'ın Dil ve Üslup Özellikleri

Kelime anlamı oluş, yapış biçimi, tutulan yol, tarz, usûl anlamlarına gelen (Ayverdi 2011: 3315) üslûb Türkçe'de Fransızca style karşılığında kullanılmıştır (Kahraman 2012: 387). Bir edebiyat terimi olarak üslup, duygu ve düşünceleri dile gitirme şekline, kelimelerin seçiminde onların terkibine, cümle ve parağraflar haline gelişine, söz ve yazı sanatlarıyla günlük dilin dışına çıkılması şeklinde tanımlanmaktadır. Edebi eserlerde üslup yazara, devire, türe, konuya ve okura bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Kahraman 2012: 387).

Türk edebiyatında nesir üslubu 15. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış, 16. ve 17. yüzyıllarda klasik nesir üslubu oluşmuştur. Nesir üslubunun oluşması ile beraber üslup tasnifleri de yapılmıştır. Âşık Çelebi nesri "a'lâ" ve "ednâ" olarak ikiye ayırmıştır (Kılıç 2010: 120). Recaizade Mahmut Ekrem Ekrem, nesir uslubunu "üslûb-ı sâde", "üslûb-ı müzeyyen" ve "üslûb-ı âlî" olarak üçe ayırır (Yetiş 2010: 514). Tahir Olgun, "nesr-i mürsel" ve "nesr-i müseccâ" biçiminde ikiye ayırmıştır (İsen 2011: 149). Fahir İz, nesir üslubunu "sade", "orta" ve "süslü" olmak üzere üçe ayırır (İz 1996: V-VI). M. Fatih Köksal, "sade nesir (üslûb-ı sâde)", "orta nesir (üslûb-ı mutavassıt)", "süslü nesir (üslûb-ı müzeyyen)" ve "ağdalı nesir (üslûb-ı âlî)" olarak dörde ayırır (Okuyucu vd 2011: 16-19). Mustafa İsen ise nesir üslubunu "folklorik/şifahi üslup", "ilmî üslup", "resmî üslüp" ve "bedîî/estetik üslup" olmak üzere dörde ayırmıştır (İsen 2011: 149).

Nesir üslubuyla ilgili yukardaki tasniflerden sonra *Gülzâr-ı İrfân*'ın, dil ve üslup özelliklerini belirlemeden önce Mehmed Fahreddin'in kendisine model aldığı aynı türde yazılan İsmail Beliğ'in Bursa vefeyât-nâmesi *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'ın üslup özelliklerine bakmak yerinde olacaktır. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* üzerine çalışan Suat Donuk, eserin dil ve üslup özellikleri üzerine yaptığı değerlendirmede eserin süslü nesir ile yazıldığını belirtmiştir (Donuk 2016: 182-184).

Gülzâr-ı İrfân'ın üslubu ile ilgili değerlendirme yapmadan önce eserde üslubu oluşturan temel öğeleri tespit etmek faydalı olacaktır. Seci, aliterasyon kullanımı, kelime kadrosu, zincirleme tamlamalar, doğum ifadeleri, ölüm ifadeleri, Bursa tasvirleri, iktibaslar, manzum kısımlar ve dua ifadeleri *Gülzâr-ı İrfân*'ın üslubunun temel öğeleridir. Şuana kadar vefeyât-nâmelerin üslubu ile ilgili bir çalışma yapılmadığı için *Gülzâr-ı İrfân*'ın üslup özelliklerin tespitinde kullanılacak başlıklar tarafımızdan tespit edilmiştir.

3.2.6.1. *Gülzâr-ı İrfân*'da seci ve aliterasyon kullanımı

3.2.6.1.1. Seci kullanımı

Sözlüklerde, güvercin ve kumru gibi kuşların ötüşü (Devellioğlu 2003: 927; Ayverdi 2011: 2739; Naci 2006: 469) anlamına gelen seci kelimesi bir edebiyat terimi olarak nesirde fasıla adı verilen kısımların bitiş kelimelerindeki uyum anlamında kullanılan söz sanatıdır (Saraç 2000: 225). *Gülzâr-ı İrfân*'ın üslubunun en belirgin özelliklerinden bir tanesi seci kullanımıdır. Mehmed Fahreddin, gerek sanatlı bir anlatım kurmak, gerekse iyi bir nasir olduğunu göstermek için metnin başından sonuna kadar secili anlatım kullanmıştır. Bölümlere veya anlatılan biyografilere göre secinin oranında artış veya azalma olsa da bütün biyografilerde secili kullanım görülmektedir. Mukaddime, hatime ve padişah biyografilerinin anlatıldığı bölümlerde seci oranı fazlayken diğer bölümlerde nispeten daha azdır.

Aşağıda eserin mukaddime, padişah biyografileri, abdal/meczup biyografilerinden ve hatime bölümünden alınan seci örnekleri yer almaktadır.

İlk örnek mukaddime bölümündedir. Bu bölümde seci kullanım oranının yoğun olduğu gözükmektedir:

kütüb-i mezbūrede nüvişte-i ṣaḥīfe-i bey**ān** olan pādşāh**ān**-ı ʿiẓām ve şeh-zādeg**ān**-ı sidre-ḫır**ām** ve vüzerā-i kir**ām** ve evliyā-i maʿālī-maḳ**ām** ve şeyḫ-i meşāyiḫü'l-isl**ām** ve ṣudūr-ı feżā'il-irtis**ām** ve mevālī-i fiḫ**ām**... (AE, vr. 2b).

İkinci örnek padişah biyografilerindendir. Padişah biyografilerinde de secili bir anlatım tercih edilmiştir:

Iḳlīd-i ḳufl-güşā-yı ebvāb-ı memālikistān fātiḥ-i Burusa Ebuʾl-ġuzāt Sulṭān Orḫan altı yüz seksen tārīḫinde ṣulb-i pāk-i Sulṭān ʿOs̱mān Ġāzīʾden ṭāliʿ u raḫş̱ān olup... (AE, vr. 11b).

Aşağıdaki örnek *Gülzâr-ı İrfân*'ın dilinin en sade olduğu bölümlerden birisi olan dokuzuncu ravzadan (dedeler) Bâyezîd Dede biyografisindendir. Daha önceki örneklere nazaran seci sayısının azaldığı gözükmektedir:

Ḳudemā-yı ṣuleḥā-yı kirāmdan ve sālik-i meslek-i ṣūfiyye-i ḥaḳīḳat-ittisāmdan olup medīne-i Burusa ẕeylinde Tīmūrtaş Maḥallesi taḥtında reh-güẕārda kār-gīr mescid-i şerīf binā edip...(AE, vr. 325a).

Son örnek *Gülzâr-ı İrfân*'ın hatime bölümündendir. Bu örnekte de seci sayısının arttığı gözükmektedir:

Cenāb-ı tensīḳ-fermā-yı eczā-i kāʾināt ve şīrāze-dūz-ı muṣāḥif-i mevcūdāt ḥażretleriniñ tevfīḳāt-ı İlāhiyyesi refīḳ ve evliyā-i kirām-i ʿālī-ṭabaḳāt ḥużarātınıñ himem-i ḳudsiyyesi bedreḳa-i ṭarīḳ olup... (AE, vr. 382a).

3.2.6.1.2. Aliterasyon kullanımı

Klasik Osmanlı nesrinde estetik üslupta secinin yanı sıra aliterasyon da kullanılmıştır. Şiirde ve nesirde aynı ünsüzü içeren kelimelerin kullanılması olarak tanımlanan (Coşkun 2012: 230) aliterasyonu Mehmed Fahreddin de eserinde kullanmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan aliterasyon örneklerinden bazıları şunlardır:

Ḥaḳāyıḳ-ı ḥamd ü sipās-ı bī-ḥadd... (AE, vr. 1b).

merḥūm-ı müşārun ileyh muvaḳḳar ü muḥteşem... (AE, vr. 86b).

Masḳaṭ-ı reʾsi diyār-ı Rūm-ı āsāyiş-rüsūmdan... (AE, vr. 366a).

ʿatabe-i ʿulemā-i ʿaṣrına taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün... (AE, vr. 367b).

3.2.6.2. Kelime kadrosu

Gülzâr-ı İrfân'da kullanılan kelimeler çok büyük oranda Arapça ve Farsça'dır. Fiiller ve yardımcı fiiler Türkçe'den alınmıştır. Eserde 'agac denizi(orman), buyuruldu(ferman)" gibi bir iki örnek dışında arkaik Türkçe kelimeye yer verilmemiştir.

3.2.6.3. Zincirleme tamlamalar

*Gülzâr-ı İrfâ*n'da yazar hüner göstermek ve sanatlı bir anlatıma ulaşmak amacıyla zincirleme tamlamalar kullanmıştır. Metnin hemen hemen bütün bölümlerinde zincirleme tamlamalara yer verilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın çeşitli bölümlerinden alınan zincirleme tamlamaların bazları şunlardır:

* ḥayy-i lā-yemūt mālik-i mülk-i melekūt olan...(AE, vr. 1b).

* vücūd-ı feżāʾil-nümūd-ı ʿulemā-yı sutūde-eṭvār...(AE, vr. 1b).

*türbe-i münevvere-i maʿālī-ittisām-ı peyġamberān...(AE,vr.2a).

* pāy-ı taḫt-ı ḳadīm-i devlet-i ʿaliyye-i ʿOs̱māniyyeden....(AE,vr.2a).

* bi-ʿināyetiʾllāhiʾl-kerīmiʾl-Mennān...(AE,vr.3a)

* cām-ı Cem-āyīn-i silsile-nāme-i ṣāḥib-i sübḥā-yı neseblerin...(AE,vr.5a)

* duʿā-yı devām-ı eyyām-ı ʿömr ü salṭanat-ı pādşāhīye...(AE,vr.97a)

* nāʾil-i gencīne-i esrār-ı bī-pāyān-ı Kird-gārī...(AE,vr.97b)

* Elmās-pāre-i kelām-ı ḫayr-encām-ı ḥażret-i şeyḫi...(AE,vr.109b)

* Dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusa-i cennet-vesīmede...(AE,vr.249a)

* ʿUlemā-yı be-nām-ı devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-ḳıyāmdan...(AE, vr.278b)

* fāris-i esb-i tünd-ḫūy-ı meydān-ı şecāʿat...(AE,vr.289a)

* sālik-i meslek-i ʿaliyye-i ḫ*ā*cegān-ı ʿālī-şān...(AE,vr.290b)

* iḥyā-künende-i sünnet-i seniyye-i Ḥażret-i Ḫalīlüʾr-Raḥmān...(AE,vr.291a)

* vāṣıl-ı kungure-i menāre-i çerḫ-i devvār...(AE,vr.306b)

* gürisne-çeşmān-ı dünyā-perest-i ebnā-yı zamane...(AE, vr.313b)

* ʿāzim-i ṣuffa-i ṣafā-efzā-yı dāruʾl-ḳarār...(AE,vr.321b)

* dāḫil-i silküʾl-leʾāl-i zümre-i ḥuffāẓ-ı zamān-ı saʿādet-iḳtirān...(AE,vr.346b)

* Reşk-i nüzhet-serāy-ı ḫuld-i berīn-i maḥrūse-i Burusaʾda...(AE,vr.363b)

* bülbül-i güyā-yı naġme-perdāz-ı būstān-ı pür-ezhār-ı feṣāḥat...(AE,vr.368a)

* dāḫil-i ṣufūf-ı eşrāf-ı ümmet-i Nebī-i āḫirüʾz-zamān...(AE,vr. 381a)

* pīrāye-güzīn-i taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı tācdārī...(AE,vr. 382a)

3.2.6.4. Doğum ifadeleri

Geleneksel şark biyografisinde çoğunlukla önemli kişilerden başkasının doğum tarihlerine yer verilmez. *Gülzâr-ı İrfân*'da da aynı şekilde padişahlar başta olmak üzere önemli kişilerin doğum tarihleri verilmiş diğer kişilerin ise doğum yerleri hakkında bilgi verilmiştir. Kişilerin doğumları hakkında bilgi verilirken de çok az istisna dışında süslü edebi ifadeler kullanılmaya özen gösterilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'da doğum için kullanılan en basit ifade "vilâdetleri ve tevellüdleri"dir. Bu ifadeler de çok sınırlı sayıda kullanılmıştır.

3.2.6.4.1. Padişahlar için kullanılan doğum ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan padişahların doğum ifadelerinde serîr, iklim, evreng, erîke gibi saltanatı çağrıştıracak kelimeler kullanılır. Bunun yanı sıra padişahların soylarının temizliğine de vurgu yapılır:

Osman Bey'in doğumu için "ḳadem-nihāde-i erīke-i vücūd olup... (AE,vr. 6a)"; Orhan Bey için "ṣulb-i pāk-i Sulṭān ʿOs̱mān Ġāzī'den ṭāliʿ u raḫşān olup... (AE, vr. 11b)"; I.Murad için "revnaḳ-efzā-yı serīr-i vücūd ve cilve-nümā-yı iḳlīm-i şuhūd olup (AE, vr. 23a) "; Yıldırım Beyâzîd'ın doğumu için "velādet-i ʿaliyyeleri vālid-i mācidleriniñ teşrīf-i evreng-i salṭanat buyurdıḳları leyle-i müteyemminede şeref-vuḳūʿ olup (AE, vr. 30b)"; I.Mehmed için "ṣulb-i muṭahhara-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān'dan pertev-efzā-yı erīke-i vücūd ve żiyā-baḫşā-yı iḳlīm-i şühūd olup... (AE, vr. 39b)" ve II. Murad için "ihtizāz-nümā-yı erīke-i devrān olup...(AE, vr. 44a)" ifadeleri kullanılmıştır.

3.2.6.4.2. Şehzadeler için kullanılan doğum ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da şehzadelerin pek çoğunun doğum tarihleri söylenmemiştir. Bu yüzden hepsi için doğum ifadesi kullanılmamıştır. Şehzadeler için kullanılan doğum ifadelerinde neseplerinin temizliğine vurgu yapılmış pertev-endâz, teşrîf-dâde gibi övücü ifadeler kullanılmıştır.

3.2.6.4.3. Diğer şahıslar için kullanılan doğum ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan pek çok kişinin doğum tarihi bilinmediği için ya bu konudan hiç bahsedilmemiş ya da doğduğu yer söylenip oradan "zuhûr, bürûz" gibi ifadeler kullanılmıştır. Yukarıdaki iki zümrenin dışında kalan şahıslar için kullanılan doğum ifadelerini biyografisi anlatılan kişinin ismi/lakabı, mesleği ile ilgili olan doğum ifadeleri, doğduğu yerle ilgili olan doğum ifadeleri ve genel doğum ifadeleri olarak üç başlığa ayırmak mümkündür. *Gülzâr-ı İrfân*'da tespit edilen üç yüz bir doğum ifadesinden yüz sekseni (%59,8) genel doğum ifadesidir. Genel doğum ifadesinden sonra en çok isim/lakap ile ilgili doğum ifadeleri

kullanılmıştır. Bu katagoride yetmiş iki (%23,9) ifade yer alır. Diğer katagorilerden meslek ile ilgili yirmi dört (%9,8); doğum yeri ile ilgili on dokuz (%6,3) ifade bulunur.

3.2.6.4.3.1. İsim/lakab, meslek, doğum yeri ile ilgili doğum ifadeleri

Mehmed Fahreddin, biyografisini anlattığı kişinin doğumundan bahsederken genel doğum ifadeleri dışında isim, lakab, mensubiyet ve mesleğini çağrıştıracak ifadeler de kullanmaktadır. Bunlar içinde en yoğun olarak kullanılan isim veya lakabı çağrıştıracak ifadelerdir. Örneğin Lâmiî Çelebi'nin doğumundan bahsederken "**āftāb**-ı feyż-i Ezelī'den istifāżā-i **nūr**-ı şuʿūr edip... (AE, vr. 191b)" ifadesini kullanarak şairin ismi ile tenasüp yapmıştır. Ya da ismi Nuh olan kişinin doğumu "**Sefīne**-i vücūdı **lücce**-i **ʿummān**-ı ʿademden **şurṭa**-i tevfīḳ-i Ḫudā ile İçel diyārında **sāḥil-nişīn**-i ẓuhūr olan... (AE, vr. 315b)" ifadesini kullanarak isminden mülhem Nuh peygamberin tufan olayını anımsatacak ifadeler kullanmıştır.

Doğum ifadelerinde biyografisi anlatılan kişilerin mesleklerini çağrıştıracak kelime ve ifadelerin kullanıldığı yukarıda belirtilmişti. Şeyhlik yapan kişilerin doğum ifadelerinde "tekye-ḫāne-i vücūda vażʿ-ı ḳudūm edip (AE, vr.152a)" ifadesinde olduğu gibi tekke vurgusu yapılmaktadır. Doğum ifadelerindeki meslek çağrışımı bununla sınırlı değildir, diğer meslekleri çağrıştıracak ifadeler de kullanılmıştır. Örneğin Mevlûdî Osman Efendi'nin biyografisini anlatırken de onun mesleği olan musikişinasşlığı çağrıştıracak "**āheng-ṭırāz**-ı **maḳām**-ı vücūd olan... (AE, vr. 350a)" ifadesi kullanılmıştır.

Doğum ifadelerinde bir başka tercih de kişinin doğduğu yerle ilgili göndermeler yapmaktır. Özellikle denize kıyısı olan yerlerde doğan kişiler için bunu

çağrıştıracak kelimeler seçilmiştir. Örneğin Trabzon'da doğan Hasan Efendi için "**mevc-zen**-i **ḳulzum**-i ʿālem-i ẓuhūr...(AE, vr. 354a)" ifadesi kullanılmıştır.

3.2.6.4.3.2. Genel doğum ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da çoğunlukla genel doğum ifadeleri kullanıldığı yukarıda belirtilmişti. Bu ifadeler "teşrīf-sāz-ı ʿālem-i vücūd ol-(AE, vr.83a), ḳadem-resā-yı ʿālem-i şühūd ol- (AE, vr. 87b), dil-sitān-ı vücūda vaż'-ı ḳadem et- (AE, vr. 136b), ʿālem-i kevne vāṣıl ol- (AE, vr. 157a), dāʾire-i kevne ḳadem-zen et- (AE, vr. 164b), pā-nihāde-i mehd-i vücūd ol-(AE, vr. 201a), meclis-i şühūda nüzūl et-(AE, vr. 217a)" gibi ifadelerdir.

3.2.6.5. Ölüm ifadeleri

Tasavvufi düşünce insan zihnini en çok meşgul eden konulardan birisi olan ölümü korkulur olmaktan çıkartmış, özlenir kılıp hayatla ölümü bir araya getirmiştir (İsen 2012: 33). Bu bakış açısı zamanla Müslüman dünyasının da bakış açısı haline gelmiş ölümle ilgili zihniyeti oluşturmuştur (İsen 2012: 34). *Gülzâr-ı İrfân*'da kullanılan ölüm ifadelerinde de bu bakış açısı mevcuttur. Ölüm ifadelerinde çoğunlukla baki âleme geçiş vurgusu yapılıp ölüm cennete gidiş için bir geçit olarak görülmüştür. Yazar hiçbir biyografide ölmek fiilini kullanmamıştır. Bunun yerine ölüm ifadesini güzel benzetmelerle olabildiğine süsleyerek ölümün soğuk yüzünü okuyucuya hissettirmeden vermeye çalışmıştır.

Gülzâr-ı İrfân, vefeyât-nâme türünde olduğu için Mehmed Fahreddin, bütün biyografilerde ölüm tarihlerini titizlikle vermeye çalışmıştır. Ölüm tarihi bilinmeyenleri de söyleyip varsa tahminleri veya rivayetleri bildirmiştir.

Gülzâr-ı İrfân'da kullanılan ölüm ifadeleri şu şekilde tasnif edilebilir:

3.2.6.5.1. Padişahlar için kullanılan ölüm ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan altı padişah için kullanılan ölüm ifadelerinde daha çok saltanat, taht, tac, iklim, erike gibi padişahların makamını çağrıştıracak kelime ve ifadeler kullanılmıştır:

Osman Bey için "nevbet-i salṭanatları tamām ve müddet-i ʿömr-i ʿazīzleri feẕleke-i ḥüsn-i ḫitām olup... (AE, vr. 11b.)"; Orhan Bey'in ölümü için "ʿazm-künende-i iḳlīm-i cāvidān ve murġ-i rūḥ-ı pür-fütūḥları gülşen-serāy-ı Firdevsʾe ṭayerān eyledi.(AE, vr. 22b)"; I. Murad için "*el-mevtü keʾsün küllü nāsin şāribuhā* peymānesini sene-i mezbūrede sāḳī-i bezm-i ʿālem-i bāḳī elinden nūş edip rūḥ-ı revānları taḫtgāh-ı iḳlīm-i beḳāya ʿazm ü rıḥlet eyledi (AE,vr. 29b)"; Yıldırım Beyâzîd'ın ölümü için "ol şehriyār-ı melek-sīmā külliyen terk-i tāc u taḫt-ı dünyā ve iḫtiyār-ı erīke-i ʿuḳbā edip (AE 38b)"; I.Mehmed için "gülistān-ı ʿömr-i ʿazīzine bād-ı ḫazān-ı fenā vezān olup gül-berg-i vücūd-ı laṭīfleri pejmürde-i serdī-i mevt ol... (AE, vr. 43b)"; II. Murad'ın ölümü için ise "rūḥ-ı pür-fütūḥları ālāyiş-i dār-ı fenādan rū-gerdān ve taḫt-nişīn-i dārüʾl-emān-ı raḥmet-i raḥmān olup... (AE, vr. 49b)" ifadeleri kullanılmıştır.

3.2.6.5.2. Şehzadeler için kullanılan ölüm ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da şehzadeler için kullanılan ölüm ifadelerinde dikkati çeken husus şehzadenin mizaci özelliklerini veya ölüm sebebini hatırlatan ifadelerin kullanılıyor olmasıdır. Örneğin saltanat kavgası dolayısıyla gözlerine mil çektirilen Şehzade Savcı Bey'in ölümü için "temāşā-yı ārāyiş-i fānī cihāndan külliyen göz yummuş...(AE, vr. 52b)" ifadeleri kullanılmıştır. İşrete düşkünlüğü bilinen ve bu

biyografisinde de vurgulanan Şehzade Emîr Çelebi için "mest-i ser-endāz-ı şehādet olduḳda...(AE, vr. 54a)" ifadesine yer verilmiş, vebadan ölen Şehzade Mahmud için ise "şifā-ḫāne-i ʿuḳbāya irtiḥāl edip...(AE, vr. 56b)" ifadesi kullanılarak şehzadenin hastalıktan öldüğü telmih edilmiştir. Genç yaşta öldüğü biyografisinde bildirilen Şehzade Ahmed için bunu çağrıştıracak "evrāḳ-ı nihāl-i ʿömri ḫazān-dīde-i bād-ı fenā (AE, vr. 57a)" ifadesi kullanılmıştır.

3.2.6.5.3. Diğer şahıslar için kullanılan ölüm ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da padişahlar ve şehzadeler dışında kalan şahıslar için kullanılan ölüm ifadelerini üç başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar, biyografisi anlatılan kişinin ismi/lakabı, mensubiyeti ve mesleği ile ilgili olan ölüm ifadeleri; ölüm sebebi/zamanı ile ilgili olan ölüm ifadeleri ve genel ölüm ifadelerdir.

3.2.6.5.3.1. İsim/lakab, meslek ve mensubiyet ilgili ölüm ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'daki ölüm ifadelerinin büyük bir kısmı bu başlık altına dâhil edilebilir. Mehmed Fahreddin, biyografisini anlattığı kişiler için ölüm ifadesi kullanırken onun ismini veya lakabını çağrıştıracak, mensubiyetini belirten veya mesleğini çağrıştıracak kelimeler ve tabirler kullanmaya özen göstermiştir. Mehmed Fahreddin, biyografilerdeki ölüm ifadelerinde bahsettiği kişinin ismini çağrıştıracak yüz yirmi bir (%21,2) ölüm ifadesi; mesleğini çağrıştıracak yüz otuz dört (%23,5) ölüm ifadesi; mensubiyetini çağrıştıracak yirmi üç (%4,04) ölüm ifadesi kullanmıştır. Mensubiyet ile ilgili ölüm ifadelerin bir kaç istisna dışında hemen hepsi Mevlevilik ile ilgili çağrışımlardır. Ölüm ifadeleriyle ilgili örnekler:

Mehmed Fahreddin, Alî-Mest'in ölümünü anlatırken "dest-i **sāḳī**-i ecelden **ayaġ**-ı **bāde**-i memātı **nūş** ve dil-i cāvidānı **mest** ü medhūş olup...(AE, vr. 104b)" ifadesini

kullanırken mest kelimesi ile tanasüp oluşturacak kelime ve tabirlere yer vermiştir. Aynı şekilde İsa Bey'in ölümü için kullandığı "**rūḥ**-ı şerīfi **ʿālem-i bālā**-yı melekūta **ʿurūc** edip...(AE, vr. 79a)" ifadesinde İsa isminden mülhem İsa peygamberin yöğe yükselişini çağrıştıracak kelimeler kullanmıştır. Lakabı Mumcuzade olan Hasan Efendi için "**şemʿ-i** ḥayāt-ı nā-pāydārı **püf-zede**-i **bād**-ı memāt olup (AE, vr. 176a)" ifadesinde mum ile ilgili tabirlere yer vermiştir.

Mehmed Fahreddin, biyografisini anlattığı kişinin mensubiyeti ile ilgili kelime ve kavramlarla da ölüm ifadesini belirtmiştir. Örneğin Mevlevi Mehmet Dede için kullandığı "peyk-i ecel **naẓar-ı nāy-zen** ile nigāh itdikde **döne döne** ḳaṣr-ı Firdevse rū-be-rāh olup... (AE, vr. 152b)" ifadesinde sema ile ilgili tabirler yer almaktadır. Aynı şekilde Nakşbendî şeyhi Abdullah için kullandığı "**zuḫruf**-ı dünyā-yı denīden rū-gerdān (AE, vr. 163b)" ifadedesinde biyografisi anlatılan kişinin mensubiyetine gönderme yapmıştır.

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan kişilerin meslekleri ile ilgili ölüm ifadeleri de kullanılmıştır. Örneğin Bursa Kadısı Mahmut Efendi için kullanılan "**manṣıb**-ı ʿömri temām ve ʿāzim-i **maḥkeme**-i dārü'ş-selām olup" ifadesinde kadılık ile ilgili tabirler yer almaktadır. Müderris Ahmed Efendi için ise "rūḥ-ı şerīfi **dersiyye**-i ʿālem-i beḳāya revān olup... (AE, vr. 237a)" ifadesini kullanarak bahsedilen kişinin müderris olduğunu hatırlatmaktadır.

3.2.6.5.3.2. Ölüm sebebi ve zamanı ile ilgili ölüm ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'da biyografisi anlatılan kişinin ölüm sebebini ve öldüğü zaman dilimini çağrıştıracak ölüm ifadeleri de kullanılmıştır. Mehmed Fahreddin, bu katagoride toplam elli sekiz (%10,1) ölüm ifadesine yer vermiştir.

Örneğin ömrünün sonunda ağır bir hastalık geçirip uzun süre iyileşemeyen Abdulgani Efendi için "rūḥ-ı laṭīfī **şifā-ḫāne**-i beḳāya intiḳāl edip...(AE, vr. 94b)" ifadesi kullanılmıştır. Savaşta şehit olup ölen Umur Bey için ise "gülşen-serāy-ı **Firdevs-i aʿlāda** mesken-ṭırāz oldı (AE,vr. 78b)" denilerek şehitliğinden mülhem Firdevs cennetine yerleştiği söylenmiştir. Gözüne mil çektirilen ve uzun süre uğraştığı halde gözünü tedavi ettiremeyen İvaz Paşa'nın ölümü için "cūyā-yı **kiḥāl**-i **şifā-ḫāne**-i beḳā ol... (AE, vr. 68b)" tabiri kullanılmıştır. Ramazan ayı içinde ölen Vaiz Ali Efendi için ise "leyle-i Ḳadrʾinde żiyāfet-ḫāne-i Rabb-i kerīmde ifṭār edip...(AE, vr.304a)" ifadesi ile öldüğü zaman dilimine gönderme yapılmıştır.

3.2.6.5.3.3. Genel ölüm ifadeleri

Padişah ve şehzadeler dışında kalan diğer şahıslar için kullanılan ölüm ifadelerinden en çok kullanılanı genel ölüm ifadeleridir. Tespit edilen beş yüz altmış dokuz ölüm ifadesinden iki yüz otuz üçü (%40,9) genel ölüm ifadesidir. Genel ölüm ifadelerinde çoğunlukla beka vurgusu yapılmış, ölen kişinin cennete gittiği söylenmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu İslami zihniyetin yansımasıdır.

Bunlar "ʿāzim-i iḳlīm-i beḳā et-(AE, vr.7b), rū-be-rāh-ı dāruʾl-beḳā ol- (AE, vr. 94a), ʿazm-i rāḥat-ḫāne-i beḳā et- (AE,vr.98b), dāruʾl-beḳāya irtiḥāl et- (AE,vr.94b), müteveccih-i dāruʾl-beḳā ol- (AE, vr.154a), ʿazm-i ḫuld-i berīn (AE,vr. 132b), ʿazm-i sefer-i milket-i beḳā (AE,vr.135a), ʿazm-i dāruʾl-cinān et- (AE,vr.138a), ʿālem-i beḳāya rū-be-rāh ol- (AE, vr. 170a), ʿazm-i gülistān-i cinān et- (AE, vr. 196b), ʿazm-i riyāż-i cinān et- (AE, vr. 232a)" gibi ifadelerdir.

Gülzâr-ı İrfân'da yer alan ölüm ifadelerinden on sekiz tanesi yukardaki tasnifin dışında kalmaktadır. Bu ölüm ifadeleri sıra dışıdır. Hemen hemen bütün ölüm ifadeleri İslami düşünce tarzının bir yansıması iken on iki ölüm ifadesinde ölen

kişinin "iḳlīm-i ʿademe rū-be-rāh...(AE, vr,67b); müteveccih-i dāruʾl-mülk-i ʿadem olup...(AE,vr.150a)" gibi ifadelerle yokluk alemine gittiği söylenmiştir. Bu söyleyiş İslami düşünce ile taban tabana zıttır. Altı ölüm ifadesinde ise ölen kişinin "ʿazm-i dār-ı cezā (AE,vr. 75a); ʿazm-künende-i dār-ı cezā (AE,vr.226a)" gibi ifadelerle ceza yurduna gittiği söylenmiştir. Olumsuz ölüm ifadesi kullanılan on sekiz kişiden dördü (Eginli Mustafâ Paşa, İçelli Âbidîn Paşa, Şehlâ İbrâhîm Paşa, Ferhâd Aġa) padişah tarafından cezalandırılıp Bursa'ya sürgüne gönderilen devlet adamıdır. Diğer on dört kişinin biyografisinde olumsuz herhangi bir durum bulunmamaktadır. Hatta biyografide övülüp sonunda olumsuz ölüm ifadesi kullanılanlar da vardır. Örneğin Muabbir Velî Dede biyografisinde övülmesine rağmen onun için olumsuz olan "ḫāb-nişīn-i ʿadem-ābāde şürūʿ edip...(AE,vr.326b)" ifadesi kullanılmıştır.

3.2.6.6. Bursa tasvirleri

Gülzâr-ı İrfân, Bursa vefeyât-nâmesi olduğundan içinde Bursa'ya dair pek çok tasvir ve niteleyici ifadeler yer almaktadır. *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan Bursa tasvirleri gerçekçi mekân tasviri değildir. Metinde yazıldığı dönemin Bursa'sının tasvirleri ile karşılaşılmaz. Bursa tasvirlerinde daha çok idealize edilmiş bir şehir vardır. Bursa için genel olarak "mahrusa, mehmiyye ve medine" ifadeleri kullanılır. Ancak, bu genel ifadelerin dışında Bursa için pek çok övgü ifadesine de yer verilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan Bursa övgü ifadeleri şunlardır:

"medīne-i İrem-naẓīr-i Burusa (AE, vr. 15a), medīne-i bihiştāsā-yı Burusa(AE, vr. 25a), şehr-i nāzenīn-i Burusa(AE, vr. 36a), belde-i cennetāsā-yı Burusa (AE 39a), ḳalʿa-i vaḥşet-nümā-yı Burusa (AE, vr. 40b), ḳalʿa-i muʿaẓẓama-i Burusa (AE, vr. 41a), zemīn-i müşk-āgīn-i Burusa (AE, vr. 41b), ḥiṣār-ı Ḫavernaḳ-āsār-ı Burusa (AE, vr. 52a), ḥiṣār-ı dil-keşāsār-ı Burusa (AE, vr. 59a), maḥrūsa-i dil-güşā-yı Burusa (AE,

vr. 78b), belde-i Burusa-i bihişt-teʾvem(AE,vr.114b), dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i Burusa (AE, vr. 163a), Medīne-i feraḥ-fezā-yı Burusa (AE, vr. 185b), ufḳ-ı burc-ı evliyā medīne-i Burusaʾda (AE,vr.255a), arż-ı muḳaddese-i Burusa (AE,vr. 262b), ravżatün min riyāżiʾl-cinān olan medīne-i Burusa(AE, vr. 263b), burc-ı evliyā ve meşhed-i aṣfiyā medīne-i Burusa(AE, vr.265a), Maḥrūsa-i cennet-miṣāl-i Burusa(AE, vr. 308a), maḥrūsa-i Burusa-i Cennet-āṣār(AE, vr. 309a), devḥa-i ḥadīḳa-i feraḥ-fezā-yı Burusa(AE, vr.329a), gülzār-ı maḥrūsa-i Burusa(AE, vr. 353a), reşk-i nüzhet-serāy-ı ḫuld-i berīn maḥrūsa-i Burusa (AE, vr. 363b), müşābih-i ḫuld-i berīn olan maḥrūsa-i Burusa (AE, vr. 367b), maḥrūsa-i feraḥ-ābād-ı Burusa(AE, vr. 373b), şehr-i dil-nişīn Burusa(AE, vr. 381b).

3.2.6.7. İktibaslar, manzum kısımlar ve dua ifadeleri

Gülzâr-ı İrfân'ın üslup özelliklerinden bir tanesi de anlattığı konuya uygun Arapça Farsça iktibaslara yer vermesi ve aynı şekilde anlatılan konunun bütünlüğüne uygun manzum ifadeler kullanmasıdır.

3.2.6.7.1. İktibaslar

Gülzâr-ı İrfân'da metin içinde konunun bütünlüğüne uygun Arapça veya Farsça iktibaslar yapılmaktadır. Arapça iktibaslar çoğunlukla ayet ve hadistir. Ayet ve hadis dışında kalıp ifade ve darbımeseller de kullanılmıştır. Farsça iktibaslar ise daha çok manzum ifadelerdir. *Gülzâr-ı İrfân*'da kullanılan iktibaslar metnin hacmine göre fazla değildir. İktibasların en yoğun kullanıldığı bölüm mukaddime ve hatimedir. *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam kırk iki ayet, on beş de hadis iktibas edilmiştir. Metnin hacmi göz önünde bulundurulunca bu oldukça küçük bir

rakamdır. Ayet ve hadis dışında elli yerde Arapça kalıp ifade, darbımesel gibi iktibas kullanılmıştır.

3.2.6.7.2. Manzum kısımlar

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'da anlatımı tek düzelikten kurtarmak ve anlattığı konunun etkisini artırmak için manzum ifadelerden yararlanmıştır. Alıntı yaptığı beyit, bend veya mısradan sonra "müfâdınca, müeddâsınca, fehvâsınca, lâmiasınca, edâsınca, zemzemesince..." gibi ifadeler kullanmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da anlatımı daha etkili kılmak için kırk yedi Türkçe, altı Farsça, iki Arapça beyit; on dört Türkçe, iki Farsça mısra; iki Türkçe kıta; bir Türkçe nazm kullanılmıştır. Bu sayılara biyografisi anlatılan şairlerin şiirlerinden verilen örnekler dâhil değildir. Görüldüğü gibi *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan manzum kısımlar da metnin hacmine göre fazla değildir.

Bazı biyograflerde, biyografisi anlatılan kişilerin ölümü için yazılan tarih şiirlerine de yer verilmiştir. Ancak bunun oranı çok düşüktür. Metnin bütününde yirmi üç tarih şiiri bulunmaktadır.

Aynı şekilde şairler bölümü dışında biyografisi anlatılan ancak şairlik yönü de olan kişilerin şiirlerinden örnek verilmiştir. Bunun da örneği azdır. Biyografisi anlatılan şairlerin şiirlerinden örnekler genellikle bir iki beyitle sınırlı tutulmuştur. Şiirlerinden en fazla örnek verilen şair beş beyit bir rubai ile İffet'tir. Mehmed Fahreddin, sekizinci tabaka şairler bölümünde biyografisine yer verdiği dört şairin ise şiirlerinden örnek vermemiştir. Bunlar İsmail Beliğ, Mehmed Sâdık, Mehmed Sa'îd, Mehmed Râşid'dir.

3.2.6.7.3. Dua ifadeleri

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'da adı geçen veya biyografisi anlatılan önemli kişiler için dua ifadelerine yer vermiştir. Bunlar kalıp ifadelerdir ve sık sık tekrar eder. Osmanlı padişah ve şehzadeleri için genellikle "*Eskenehu'llāhi fī-ġurefi'l-cinān(Allah onu cennet köşklerine yerleştisin)"* ifadesini; din ve tarikat büyükleri için ise "*ḳuddise sırruhu ,ḳuddise sırruhu'l-ʿālī, ḳuddise sırruhu'l-celī, ḳuddise sırruhu'l-bārī, ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz, ḳuddise sırruhu'l-Müsteʿān, ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr, ḳuddise sırruhu'l-bāḳī..."* gibi dua ifadeleri kullanılmıştır. Bunların kullanımında dikkat çeken husus dua edilen kişinin ismi ile secili ifadeler tercih edilmiş olmasıdır. Örneğin Mehmet En**ârî** için "*ḳuddise sırruhu'l-B**ārî***"; Şeyh Em**īr** için "*ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭ**īr**"*; Mevlana C**âmî** için *ḳuddise sırruhu's-s**āmī*** ifadelerine yer verilmiştir.

Bütün bu seci, aliterasyon kullanımı; kelime kadrosu, zincirleme tamlamalar; doğum ifadeleri, ölüm ifadeleri; Bursa tasvirleri, manzum kısımlar, iktibaslar, dua ifadeleri göz önüne alındığında *Gülzâr-ı İrfân*'ın bedîî/estetik üslup ile yazıldığı anlaşılmaktadır. Mehmed Fahreddin'in kendisine model olarak aldığı *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* da benzer üslup ile yazılmıştır. Bu üslup bizce yazarların bireysel üslubundan ziyade vefeyât-nâme türünün genel üslubudur.

Gülzâr-ı İrfân'ın dil ve üslubu 18.yüzyıl tezkirelerini andırmaktadır. Biyografilerde bilgi vermenin yanısıra sanat kaygısı da güdülmüştür. Yukarıda örnekleri görülen seci, aliterasyon kullanımı, zincirleme tamlamalar, doğum ve ölüm ifadelerindeki sanatlı söyleyişler bunun kanıtıdır.

Klasik dönem nesir eserlerinde olduğu gibi *Gülzâr-ı İrfân* da baştan sona kadar aynı estetik üslubun aynı tonu ile yazılmamıştır. Klasik dönem nesir eserlerinde bir eserin içinde farklı dil ve üslup düzeylerine uygun bölümler yer aldığı (İsen 2011:

149) ve anlatılan kişiye, olaya göre değişen kalıplanmış bazı yapıların kullanıldığı (İsen 2011: 153) bilinmektedir. *Gülzâr-ı İrfân* da bu açısından genel yapıya uymaktadır. Eserin bölümleri arasında dilde ve üslupta değişmeler görülmektedir. Örneğin mukaddime, hatime ve padişah biyografilerinin anlatıldığı bölümler ile diğer bölümlerin üslubu arasında kelime kadrosu, seci kullanımı gibi konularda bariz bir fark vardır. Dil ve anlatımdaki fark sadece bölümler arasında değil bazen aynı bölüm içindeki farklı kişilerin biyografilerinde de değişmektedir. Bir nevi biyografisi anlatılan kişiye göre dil ve üslup tercihi yapılmıştır. Ancak bütün biyografilerde sanat kaygısı güdülmüş, hiçbir biyografide alalade söyleyiş ve anlatıma yer verilmemiştir.

4.GÜLZÂR-I İRFÂN'IN GÜLDESTE-İ RİYÂZ-I İRFÂN VE GÜLZÂR-I SULEHÂ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Gülzâr-ı İrfân, kendisinden önce yazılan Bursa vefeyât-nâmesi *Gülzâr-ı Sülehâ*'ya zeyil olarak yazılmıştır. *Gülzâr-ı Sülehâ* ise Güldeste*-i Riyâz-ı İrfân*'a zeyil olarak yazılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*, üç halkalı bu biyografi zincirinin üçüncü halkasıdır. Mehmed Fahreddin, eserinin mukaddimesinde *Gülzâr-ı İrfân*'ın hem kendisinden önce yazılan iki Bursa vefeyât-nâmesini kapsadığını hem de *Gülzâr-ı Sülehâ*'nın kaldığı 1781-82 yılından eserini yazmaya başladığı 1842 yılına kadar olan altmış yıllık sürede vefat edenleri bu iki esere zeyil olarak yazdığını belirtmiştir. Bu sebeple *Gülzâr-ı İrfân*, kendisinden önce yazılan *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sülehâ* ile karşılaştırılacaktır. Her üç eserde ortak biyografi olmadığı için *Gülzâr-ı İrfân* önce *Güldeste* ile daha sonra da *Gülzâr-ı Sulehâ* ile karşılaştırılacaktır.

4.1. Gülzâr-ı İrfân'ın Güldeste-i Riyâz-ı İrfân[2] İle Karşılaştırılması

Tam adıyla *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân* İsmail Beliğ tarafından 1722 yılında yazılmıştır. *Güldeste*, *Ravza-i Evliyâ*'dan sonra yazılan ikinci Bursa vefeyât-nâmesidir. Eserde toplam beş yüz elli beş biyografi yer almaktadır (Donuk 2016: 161). Eser hem dil ve üslup hem de biyografi sayısı olarak en önemli Bursa vefeyât-nâmelerinden birisidir.

[2] Karşılaştırma için "Donuk, Suat(2016).*Türk Edebiyatında Vefeyât-nâme ve İsmail Beliğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı.* Ankara: Gece Kitaplığı." künyeli çalışma kullanılmıştır.

4.1.1. *Gülzâr-ı İrfân* ile *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'ın Şekil Açısından Karşılaştırılması

Her iki eser de tabakat usülüne göre tertip edilmişlerdir. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, "Gülbün" adı verilen beş ana bölüm ile "Gülnihal" adı verilen üç alt bölümden meydana gelmiştir. *Gülzâr-ı İrfân* ise "Ravza" adı verilen on ana bölüm ile "tabaka" adı verilen sekiz alt bölümden meydana gelmektedir. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'da bölümlerin başında bölümlerin içeriğine dair açıklama yer alırken *Gülzâr-ı İrfân*'da yer almaz. Her iki eserde de mukaddime ve hatime bölümleri yer almaktadır.

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da padişah, şehzade ve vezirler bir "gülbün"de anlatılırken *Gülzâr-ı İrfân*'da her bir grup ayrı ayrı "ravzalar"da anlatılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'dan farklı olarak iki tabaka halinde şeyhülislamlar ve kadıaskerin biyografilerine de yer verilmiştir. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'da ve *Gülzâr-ı İrfân*'da şeyhler ve dervişler için bir bölüm ayrılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da *Güldeste*'den farklı olarak şeyhler zaviyelerine göre tasnif edilmiştir. *Güldeste*'de kadı ve müderrisler tek bölümde anlatılırken *Gülzâr-ı İrfân*'da ulema ve müderrisler aynı bölümde anlatılmış, kadılar için müstakil bir bölüm ayrılmıştır. *Güldeste*'de alt bölümde anlatılan mezcup ve apdallar için *Gülzâr-ı İrfân*'da ana bölüm ayrılmıştır. Her iki eserde de vaizler, alt bölümde anlatılmaktadır. *Güldeste*'de şairler ana bölümde anlatılırken *Gülzâr-ı İrfân*'da alt bölümde anlatılmışdır. *Güldeste*'de seyyidler için bir alt bölüm ayrılmıştır ancak *Gülzâr-ı İrfân*'da seyidler için ayrılan özel bir bölüm yoktur. Yeri geldikçe biyografisi anlatılan kişinin seyidliği vurgulanır. *Güldeste*'nin beşinci "gülbün"ünde musikişinaslar ve meddahlar ve hekimler anlatılır. *Gülzâr-ı İrfân*'da musikişinaslar için bir alt bölüm ayrılmıştır ancak meddah ve hekimler için özel bir bölüm yoktur. Bu grupların önde gelenlerine *Gülzâr-ı İrfân*'da "bazı kişiler"in anlatıldığı onuncu

"ravza"da yer verilmiştir. *Güldeste*'den farklı olarak *Gülzâr-ı İrfân*'da ders-i âmlar için bir ana bölüm, imamlar ve hatipler için de bir alt bölüm ayrılmıştır.

4.1.2. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı İrfân*'da Yer Alan Ortak Biyografiler

Güldetse-i Riyâz-ı İrfân'ın bilimsel neşrine göre eserde toplam beş yüz elli beş biyografi yer almaktadır (Donuk 2016: 161). Bu biyografilerden üç yüz otuz dördünü Mehmed Fahreddin eserine almış iki yüz yirmi bir tanesini ise almamıştır. Mehmed Fahreddin, eserine *Güldeste*'deki biyografileri hangi kıstasa göre aldığını veya almadığını açıklamamıştır. Her iki eserde de yer alan ortak biyografiler şunlardır:

1. Sulṭān ʿOs̲mān Ġāzī 2. Sulṭān Orḫan 3. Sulṭān Murād-ı Evvel 4. Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān 5. Sulṭān Meḥemmed Ḫān 6. Sulṭān Murād Ḫān-ı S̲ānī 7. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn 8. Şeh-zāde Ḳāsım Çelebi 9. Şeh-zāde İbrāhīm Çelebi 10. Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebi 11. Şeh-zāde Savcı Beg 12. Şeh-zāde Erṭuġrıl 13. Şeh-zāde ʿĪsā Çelebi 14. Şeh-zāde Emīr Süleymān 15. Şeh-zāde Mūsā Çelebi 16. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān 17. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān 18. Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd 19. Şeh-zāde Sulṭān Yūsuf 20. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed 21. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn 22. Şeh-zāde Küçük Sulṭān Aḥmed 23. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān 24. Şeh-zāde Sulṭān ʿAbduʾllāh Bin Sulṭān Bāyezīd 25. Cem Sulṭān İbni Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān 26. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlem-şāh 27. Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Bin Bāyezīd Ḫān 28. Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd Bin Sulṭān Bāyezīd Ḫān 29. Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed 30. Şeh-zāde ʿOs̲mān Şāh 31. Şeh-zāde Sulṭān Ḳorḳud 32. Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed 33. Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Süleymān Ḫān 34. Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd 35. Şeh-zāde Sulṭān Mūsā 36. Şeh-zāde Sulṭān Mīr. 37. Ḫayrüʾd-dīn Paşa-zāde ʿAlī Paşa 38. Ġāzī Timurṭaş Paşa 39. ʿAli Beg-zāde Timurtaş Paşa 40. El-

Ḥāc ʿİvaż Paşa 41. ʿAlī Paşa-zāde İbrāhīm Paşa 42. Ḥamza Beg-zāde Ḳara Muṣṭafā Paşa 43. Cezerī Ḳāsım Paşa 44. Fenārī-zāde Aḥmed Paşa 45. Ḳoca Muṣṭafā Paşa 46. Es-Seyyid Caʿfer Paşa 47. Çerāġ Beg 48. Sulṭān Emīr Seyyid Meḥemmedü'l-Buḫārī 49. Ḥācı Muṣṭafā Dede 50. Şeyḫ Bedrü'd-dīn Efendi 51. Şeyḫ Luṭfu'llāh Efendi 52. Şeyḫ Dāvūd Efendi 53. Şeyḫ ʿAbdu'r-Raḥmān Efendi 54. Şeyḫ Aḥmed Efendi 55. Şeyḫ İbrāhīm Efendi 56. Şeyḫ Luṭfu'llāh-ı Ṣānī Efendi 57. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 58. Şeyḫ ʿAlī Efendi 59. ʿAzīz-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 60. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 61. Şeyḫ İbrāhīm Efendi 62. Şeyḫ Tācü'd-dīn Efendi 63. Şeyḫ Ḥācı Ḫalīfe Efendi 64. Boluvī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 65. Şeyḫ Ṣafīyyü'd-dīn Efendi 66. Muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 67. Şeyḫ ʿAlī Efendi 68. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 69. Şeyḫ ʿAbdu'l-ʿAzīz Efendi 70. Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi 71. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 72. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 73. Şeyḫ Kemāl Efendi 74. Şeyḫ Üftāde Efendi 75. Şeyḫ Meḥemmed Beg Efendi 76. Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 77. Üftāde Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 78. Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 79. Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi 80. Şeyḫ ʿAlī Efendi 81. Şeyḫ Süleymān Efendi 82. Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi 83. Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 84. Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi 85. Ṣūfī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 86. Şeyḫ Ṣāliḥ Dede Efendi 87. Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi 88. Şeyḫ Eyyūb Efendi 89. Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm Efendi 90. Şeyḫ Yaḥyā Efendi 91. Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi 92. Yaʿkūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 93. Ṣūfī-zāde Şeyḫ ʿAbdu'r-Raḥmān Efendi 94. Şeyḫ Aḥmed Cünūnī 95. Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn Efendi 96. Şeyḫ İsḥaḳ Efendi 97. Şeyḫ Ḥüsāmü'd-dīn Efendi 98. Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Efendi 99. Şeyḫ Aḥmed İlāhī100. İlāhī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 101. İlāhī-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi 102. Şeyḫ Süleymān Efendi 103. Şeyḫ Caʿfer Efendi 104. Şeyḫ Aḥmed Efendi 105. Müştemil-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 106. Şeyḫ ʿAṭā'ullāh Efendi 107. Şemleli-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi 108. Açıḳbaş Şeyḫ Maḥmūd Efendi 109. Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi 110. Özbeg Şeyḫ Pīr Meḥemmed Efendi 111. İştibī-zāde

Seyyid Şeyḫ Aḥmed Efendi 112. Şeyḫ Ebūbekr Dede Efendi 113. Mermer-ser ʿAbduʾl-kerīm Efendi 114. Şeyḫ ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī 115. Başmacı Aḥmed Dede 116. Şeyḫ Ḫalīl Efendi 117. Miskālī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 118. Şeyḫ İbrāhīm Efendi 119. Ḳabā-dūz Şeyḫ Ḥasan Efendi 120. Şeyḫ Emruʾllāh Efendi 121. Şeyḫ Süleymān Efendi 122. Şeyḫ Süleymān Efendi 123. Şeyḫ ʿAbduʾl-ḳādir Efendi 124. Şeyḫ ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi125. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 126. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Naṣūḥ Efendi 127. Şeyḫ Ṣunʿuʾllāh Efendi 128. Lāmiʿī Biñ ʿOsmān Bin Naḳḳāş ʿAlī 129. Ṭavīl Eş-Şeyḫ Muṣliḥüʾd-dīn Efendi 130. Müʾezzin-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 131. Şeyḫ ʿAbduʾl-ġanī Efendi 132. Kilīmī Şeyḫ Aḥmed Efendi 133. Mumcı-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi 134. Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi 135. Ḳarabaş Şeyḫ Meḥemmed Efendi 136. Şeyḫ ʿOsmān Efendi 137. Köse ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi 138. Şeyḫ Bostān Efendi 139. Sükūnī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 140. Mollā ʿArab Meḥemmed Efendi 141. Ṭaşḳun Ḫalīfe 142. Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 143. Eş-Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Vāʿiẓ 144. Şeyḫ Velī Şemsüʾd-dīn 145. Vāʿiẓ Şeyḫ Bālī Efendi 146. Sürmeli Şeyḫ Meḥemmed Efendi 147. Tācir-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 148. El-Ḥāc Bayram Efendi El-Vāʿiẓ 149. Şeyḫ ʿÖmer Efendi El-Vaʿiẓ 150. Şeyḫ ʿAbduʾl-ḳādir Efendi 151. Şeyḫ Muḫtār Efendi 152. Şeyḫ İbrāhīm Efendi El-Vaʿiẓ 153. Ḥāfıẓ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 154. Müʾezzin-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi 155. Vāʿiẓ Ḥasan Efendi 156. Şeyḫ ʿAbduʾl-müʾmin Efendi 157. Şeyḫ Muʿīd Efendi 158. Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi El-Vāʿiẓ 159. Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendi 160. Şeyḫ İsmaʿīl Efendi 161. ʿĪsā Efendi El-Vāʿiẓ 162. Abdāl Murād 163. Mūsā Baba 164. Ece Sulṭān 165. Bāyezīd Dede 166. Zerde Dede 167. Gözlice Dede 168. ʿAlī Şīr Dede 169. Alaca Ḫırḳalı 170. Seyyid Nāṣıruʾd-dīn Buḫārī 171. ʿAlī Mest 172. Abdāl Meḥemmed 173. Seyyid Behlūl 174. Seyyid Uṣūl 175. Dāvūd Dede 176. Aḳ Bıyıḳ Sulṭān 177. Mecūn Dede 178. Loḳmān Dede 179. Niʿmetuʾllāh Velī 180. Ḥaşīr-pūş Dede 181. Eskici Meḥemmed Dede 182. Mīr Budalā 183. Yürigen Dede 184. Şeyḫ Meḥemmed El-

Küşterī 185. Rüstem Ḫalīfe 186. Mecẕūb Meḥemmed Dede 187. Maḥmūd-ı Ḥayrān 188. Bahār Dede 189. Eşrefī Sinān Dede 190. Ramażān Baba 191. Muḳʿad Dervīş Muṣṭafā Dede 192. Taḳıyye-dūz Meḥemmed Dede 193. Dūġlı Baba 194. Mevlānā Ḫıżr Şāh Efendi 195. Ṣamtī ʿAlī Dede 196. Ḥamza Dede 197. Velī Dede 198. Buḫārī ʿAlī Dede 199. ʿĪsā Dede 200. Baba Ẕākir 201. Meḥemmed Dede 202. Mevlānā Mollā Fenārī 203. Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 204. Fenārī-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 205. Fenārī-zāde Yūsuf Bālī Efendi 206. Şāh Meḥemmed Efendi 207. Muḥaşşī Ḥasan Çelebi Efendi 208. Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 209. Mollā Yegān 210. Mollā Yegān-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 211. Mollā Yegān-zāde Yūsuf Bālī Efendi 212. Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 213. Yegān-zāde Eyyühüm Aḥmed Efendi 214. Yūsuf Sinānüʾd-dīn Efendi 215. Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi 216. Mevlānā Mollā Ḫüsrev 217. Muṣṭafā Muṣliḥüʾd-dīn Efendi 218. Mollā Zīrek Meḥemmed Efendi 219. Şemsüʾd-dīn El-Müştehir Bi-Mollā Ḫayālī 220. Ḳoca Maḥmūd Efendi 221. Müftī Aḥmed Paşa 222. Yaʿḳūb Paşa Efendi 223. Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi 224. Ġıyāṡüʾd-dīn Efendi 225. Mollā Ayās Zeynī 226. Ehlīce Muḥyiʾd-dīn Efendi 227. Ḳaraca Aḥmed Efendi 228. Şemsüʾd-dīn Mollā Diñḳoz 229. Şaḳḳuʾl-Ḳamer Aḥmed Efendi 230. Ḳuşcı ʿAbdī Efendi 231. ʿAlī-zāde Yaʿḳūb Efendi 232. İsrāfīl-zāde Faḫrüʾd-dīn Efendi 233. Ḥasan Paşa İbn ʿAlāʾüʾd-dīn Esved 234. Ḳoca Muṣṭafā Paşa-zāde Meḥemmed Efendi 235. Dervīş Meḥemmed Efendi 236. Aşcı-zāde Ḥasan Efendi237. Burusa Ḳāżīsi Dāvūd Efendi 238. Yaḫşī Bin İbrāhīm 239. Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Bisṭāmī 240. ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 241. Ḥasan Cān Efendi 242. Muʿallim-zāde Aḥmed Efendi 243. İlyās Efendi İbn İbrāhīm 244. Leys Çelebi Ḥamza Efendi 245. Yāvuz Pīrī Efendi 246. İmām-zāde Aḥmed Efendi 247. Manav Bālī Efendi 248. Ḥüsām-zāde Muṣṭafā Efendi 249. Şeyḫüʾl-İslām ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi 250. Zeynüʾl-ʿābidīn Efendi 251. ʿAbduʾl-ġanī Efendi 252. Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi bin Meḥemmed bin Ḥüsāmeʾd-dīn 253. Ḳara Çelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi 254. Muʿīd

Ḫayrüʾd-dīn Efendi 255. Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi 256. Şām Mollāsı Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi 257. Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi İbn Meḥemmed 258. Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi 259. Manav Ḫalīl Efendi 260. Köse Şemsī Efendi 261. İlāhī-zāde ʿAlī Efendi 262. İlāhī-zāde Es-Seyyid Yūsuf Efendi 263. İlāhī-zāde Zeynüʾl-ʿĀbidīn Efendi 264. Menteş-zāde Meḥemmed Efendi 265. Menteş-zāde Maḥmūd Efendi 266. Menteş-zāde ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi 267. Menteş-zāde ʿAbduʾl-Kerīm Efendi 268. Menteş-zāde ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 269. Girih-gīr-zāde İbrāhīm Efendi 270. Bāldır-zāde Selīsī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 271. ʿAbduʾr-raḥīm Eş-Şirvānī 272. Hindī-zāde Ramażān Efendi 273. Şeyḫüʾl-İslām Ḫāce-zāde Meḥemmed Mesʿūd Efendi 274. Manav Aḥmed Efendi 275. Çendik Muṣṭafā Efendi 276. Kām-rān-zāde ʿAlī Efendi 277. Bāldır-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi 278. Kürdī Meḥemmed Efendi 279. Hidāyetuʾllāh Efendi 280. Muṣannif Meḥemmed Efendi 281. Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Efendi 282. Ṭavīl ʿAlī Efendi 283. Şeyḫüʾl-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi 284. Sirke-zāde İbrāhīm Efendi 285. Çömez Aḥmed Efendi 286. At Bāzārī Aḥmed Efendi 287. Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi 288. ʿUryānī ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 289. İsḥaḳ Ḫācesi Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi 290. Şeh-zāde Ḫācesi Es-Seyyid İbrāhīm Efendi 291. Seyfī-zāde İbrāhīm Efendi 292. Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi 293. Ṭrabzonī Meḥemmed Efendi 294. Menteş-zāde ʿAbduʾr-raḥīm Efendi 295. ʿAlī Efendi El-ʿAclūnī 296. Bedrüʾd-dīn Ḫalīfe 297. Muṣṭafā Efendi İbni ʿAlī Dede 298. Eflaṭun-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi 299. ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi 300. Ḳaraca Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi 301. Ḳara Ḫaṭīb ʿAbduʾllāh Efendi 302. Ḥażret-i Emīr İmāmı ʿĪsā Efendi 303. Aʿrec İbrāhīm Efendi 304. Veliyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa 305. Baḥrī Baba 306. Cinānī Efendi 307. Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi 308. Resīm Muṣṭafā Efendi 309. Sebzī Meḥemmed Efendi 310. Naḳīb-zāde Şeyḫī Efendi 311. Sehmī Meḥemmed Efendi 312. Ḥüsām-zāde Ṣunʿī Çelebi 313. ʿĀṣımī Meḥemmed Efendi 314. Ṭablī-zāde Şeyḫ ʿAḳlī ʿAlī Efendi 315. Lāmiʿī Efendi-zāde

Meḥemmed Lemʿî Efendi 316. Kātib Muḫliṣ Muṣṭafā Efendi 317. Şeyḫ Şücāʿüʾd-dīn Efendi 318. Seyyid Niʿmetuʾllāh Efendi 319. Vaʿdî Efendi 320. Vaḥîd Efendi 321. Hevāyî Muṣṭafā Efendi 322. Esved Dervîş ʿAlî 323. Dervîş Ṣadāyî 324. ʿUbeydî Efendi 325. Mevlūdî ʿOsmān Efendi 326. Dervîş ʿAbdî 327. Hāvyār-zāde Ḥüseyn Efendi 328. Çatal Ṣaḳal Dervîş Muṣṭafā Efendi 329. Ṣarıca-zāde İbrāhîm Efendi 330. Sulṭān İmāmı Muṣṭafā Efendi 331. Laʿlîn-ḳabā Muṣatafā Efendi 332. Dervîş Kāmilüʾl-Mevlevî 333. Kemān-keş Muṣlî Efendi 334. Seyyid Mehemmed Efendi

4.1.3. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'da Olup *Gülzâr-ı İrfân*'da Olmayan Biyografiler

Güldeste'de olan biyografilerden iki yüz yirmi birini Mehmed Fahreddin'in *Gülzâr-ı İrfân*'a almadığı yukarda belirtilmişti. *Güldeste*'de olduğu halde *Gülzâr-ı İrân*'a alınmayan biyografiler şunlardır:

1. İne Beg Ṣubası, 2. Emîr Ġāzî 3. Şeyḫ Ḥasan Ḫāce İbn Yūsuf 4. Şeyḫ ʿAbduʾl-latîf-i Ḳudsî, 5. ʿAbdullatîf Çelebi, 6. Şeyḫ Ḳāsım Efendi 7. Seyyid Şeyḫ Kemāl Efendi 8. Şeyḫ İlāhî-i Dîger 9. Gîsūdār Aḥmed Efendi 10. Şeyḫ ʿAbduʾl-latîf 11. Şeyḫ Muḥammed El-Ḥalebî 12. Şeyḫ ʿAbduʿl-ganî Efendi 13. Şeyḫ ʿAbduʾr-raḥîm Efendi 14. Şeyḫ Meḥemmed Eşrefî 15. Şeyḫ Meḥemmed Mıṣrî el-Marūf bi-Niyāzî 16. Şeyḫ Seyyid ʿAlî bin Meymūn-ı Maġribî 17. Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vānî 18. Bayraklı Dede 19. Ḥācet Baba 20. Ḥamîdler Dedesi 21. Ḥācî ʿAlî Dede 22. Zeytūn Dede 23. Selçuk Ġāzî 24. Kaplan Ġāzî 25. Lāleli Dede 26. Meḥemmed Dede 27. Âhūlı Baba 28. Ḳara Beg 29. Yegān-zāde Celāl Efendi 30. Şücā Efendi 31. Şeyḫ-zāde Abduʾl-latîf Efendi 32. ʿAbduʾl-vāḥid Efendi 33. Haydar bin Maḥmūd 34. Manav Ḥasan Efendi 35. Ḳuṭbuʾd-dīn Meḥemmed 36. ʿAlî Şîrāzî 37. Ehlice-zāde 38. Ḥācî Baba 39. Seyyid ʿAlî-i ʿAcemî 40. Ḳāżî-zāde Ḳāsım Efendi 41. Süleymān Efendi İbn Dāvūd 42. ʿAlî Efendi İbn Dāvūd 43. Şerefüʾd-dīn Kemāl 44. Ṣalahaʾd-dīn 45. Seyyid Murtaża Efendi 46. Ḳara

Pīrī Efendi 47. Ḳaraferyevī Muṣṭafā Efendi 48. Süfyān Efendi 49. Cihān-zāde Alāʾeʾd-dīn Efendi 50. Mecnūn ʿOsmān Efendi 51. Kemāl-zāde Meḥemmed Efendi 52. Seyyid ʿAlī-zāde Abduʾllāh 53. Aḥmed Çelebi İbn Seyyid ʿAlī 54. Baġdādī-zāde Ḥasan Çelebi 55. Ṣaruhānī Muṣṭafā Efendi 56. Kābil-vücūd ʿAlī Efendi 57. Kābil-vücūd-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi 58. Kumsı-zāde Aḥmed Efendi 59. Ḥaṭīb-zāde Aḥmed Efendi 60. ʿAcem Abduʾl-ġanī Efendi 61. Velī Beg-zāde ʿAlī Efendi 62. Zeynī-zāde Abduʾllāh Efendi 63. Şems Efendi 64. Ḳaṣṣāb-zāde İbrāhīm Efendi 65. Ḥāfıẓ Ebūbekr Efendi 66. Tatar Ḥasan Efendi 67. Alāʾeʾd-dīn Efendi 68. İlāhī-zāde Seyyid Meḥemmed 69. İlāhī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 70. İlāhī-zāde Receb Efendi 71. Derzī-zāde Bostān Efendi 72. ʿAcem Meḥemmed Efendi 73. Bıyıklı Ḥasan Efendi 74. Bakkāl-zāde Meḥemmed Efendi 75. Berk-zāde Bostān Efendi 76. Gökdereli-zāde Aḥmed Efendi 77. Menteş-zāde Meḥemmed Efendi 78. Naʿl-bend-zāde Meḥemmed Efendi 79. Piyāde Meḥemmed Efendi 80. Selīsī-i Dīger 81. Habīl-zāde Meḥemmed Efendi 82. ʿAlī Cān Efendi 83. Ḳurd Meḥemmed Efendi 84. Hirre-zāde Meḥemmed Efendi 85. Manav-zāde ʿAbduʾr-Raḥman Efendi 86. Ḳayyum-zāde Muṣṭafā Efendi 87. Gökdereli-zāde Meḥemmed Efendi 88. Hābīl-zāde ʿÖmer Efendi 89. Husrev Efendi 90.Atā-zāde Meḥemmed Efendi 91. Bıçakcı-zāde ʿAlī Efendi 92. Ṭavīl Nūh Efendi 93. Murād Efendi 94. Bolvadinī Meḥemmed Efendi 95. Ḥamza-zāde Meḥemmed Efendi 96. Yūsuf Efendi 97. Lapa Ḥüseyn Efendi 98. Aḥmed-i Gīlānī 99.Menteş-zāde Dāmādı İbrāhīm fendi 100. Ṣımtī Birāderi Muṣṭafā Efendi 101. Çizmeci-zāde İsmaʿīl Efendi 102. Zeyniʾd-dīn Ḥısmı Meḥemmed Efendi 103. Ḥācī ʿÖmer-zāde İbrāhīm Efendi 104. Ḳızıḳlı Meḥemmed Efendi 105. Hırā-zāde Ḥüseyn Efendi 106. Ḳavanos İbrāhīm Efendi 107. ʿAcem-zāde Muḫtārī Muṣṭafā Efendi 108. Maḥmūd-zāde Meḥemmed Efendi 109. Mütebaḥḥir Meḥemmed Efendi 110. Mütebaḥḥir ʿAbduʾllāh Efendi 111. Mütebaḥḥir ʿAbduʾllāh Efendi 112. ʿAbduʾl-kādir Receb Efendi 113. Bādincānī Meḥemmed Efendi 114. Bıçakcı-zāde Muṣṭafā Efendi 115. Ḳāsım Efendi İbni ʿAlī 116.

Şeyḫ Meḥemmed Efendi 117. Zübāb Aḥmed Efendi 118. Dāmād Muṣṭafā Efendi 119. Burusevī ʿAbduʾn-Nebī Efendi 120. Ḳahveci-zāde Meḥemmed Efendi 121. İbrāhīm Efendi 122. Süleymān Efendi 123. Bādincānī-zāde ʿAbduʾllāh Çelebi 124. Muʿīd-zāde Fazlī Efendi 125. Riyāżī-zāde Maḥmūd Efendi 126. Tagıstānī Meḥemmed Efendi 127. Nūreʾd-dīn-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 128. Ḳayyūmcı-zāde İsmaʿīl Efendi 129. Zevc-i Ḫāmis Meḥemmed Efendi 130. Vānī-zāde Aḥmed Efendi 131. Seyyid Süleymān Efendi 132. Vānī Hafīdi Ebūbekr Efendi 133. Çömez-zāde İsmaʿīl Efendi 134. Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbduʾr-raḥmān Efendi 135. Ḫāce-zāde Nāʿibī Meḥemmed Efendi 136. Pīr-i Ḳalem Ḫācesi Meḥemmed Efendi 137. Dāmād Ḥasan Efendi 138. Çizmeci-zāde ʿAlī Efendi 139. Seyyid Maḥmūd Efendi 140. Ḳastamonī Meḥemmed Efendi 141. Şeyḫüʾl-İslām-zāde Aḥmed Efendi 142. Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi 143. Seyyid Nuʿmān Efendi 144. Vānī-zāde Ḥüseyn Efendi 145. ʿÖmer Efendi İbn ʿAbduʾr-raḥmān 146. Fenārī-zāde İbrāhīm Efendi 147. Ḥāfıẓ-zāde Sālih Efendi 148. Ḥāfıẓ Yūsuf Efendi 149. Ḥilmī Meḥemmed Efendi 150. Seyyid ʿAbduʾl-Muṭṭalib 151. Naḳīb Meḥemmed Efendi 152. Seyyid Ḥüseyn Efendi 153. Ḳarasili Muhyiʾd-dīn Efendi 154. Hıra-zāde Meḥemmed Efendi 155. İmām-zāde Meḥemmed Efendi 156. Naḳīb Seyyid Ḥasan Çelebi 157. Bezci-zāde Meḥemmed Efendi 158. Sirke-zāde Muṣṭafā çelebi 159. Selīm-zāde Meḥemmed Efendi 160. Seyyid ʿAlī Efendi 161. Bāyezīd Efendi 162. Muʿallim ʿAlī Efendi 163. Ṣarı İsmaʿīl Efendi 164. ʿAbacı-zāde Muṣṭafā Çelebi 165. Ḥaṭīb Meḥemmed Efendi İbn Zekeriyā 166. Meḥemmed Efendi İbn Aḥmed Efendi 167. Şerbetī-zāde İbrāhīm Efendi 168. Sinek-zāde İbāhīm Efendi 169. Muʿallim ʿOs̱mān Efendi 170. Pārepāre-zāde Aḥmed Çelebi 171. Ānī Efendi 172. Edībī 173. Enverī Dede 174. Āz̲erī 175. Celīlī 176. Ḥilmī 177. Hibrī Efendi 178. Ḥarīmī 179. Ḫüsrevī 180. Ḥisālī 181. Ḫaylī Beg 182. Zihnī 183. Raḥmī 184. Rıżāyī 185. Remzī 186. Şemsī 187. Şevḳī-i Ḳadīm 188. Şevḳī Çelebi 189. Ṣubḥī 190. Ṭālib Efendi 191. ʿAbdī Çelebi 192. ʿÂşıḳ Çelebi 193. ʿAvnī Efendi 194. ʿÂrif Çelebi 195. Ġazālī 196. Fikrī-i Bursevī 197. Fürūgī

198. Faḫrī 199. Ḳandī 200. Lemʿī-i Dīger 201. Muʿīdī 202. Mīrī 203. Nāzik ʿAbdu'llāh Efendi 204. Nişārī 205. Nihālī 206. Necmī 207. Naʿīmī 208. Nācī Efendi 209. Vāḥidī 210. Hicrī 211. Ḥāşimī 212. İnegölli Muṣṭafā Çelebi 213. Ḳurbānī ʿĪsā 214. Nūh-zāde Muṣṭafā 215. Pertevī-zāde Aḥmed Çelebi 216. Faḫrī Çelebi 217. Bozacı-zāde İbrāhīm Çelebi 218. Aġa-zāde Nakşī 219. ʿAcem ʿAlī Çelebi 220. Müneccim Meḥemmed 221. Duʿācızāde ʿAbdu'l-kerīm Efendi

Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'deki biyografileri hangi kritere göre eserine aldığını veya almadığını açıklamamıştır. *Güldeste*'de olmasına rağmen *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan iki yüz yirmi bir biyografi incelendiğinde bunların ortak özelliklerinin bulunmadığı görülmektedir. Mehmed Fahreddin, eserine almadığı biyografilerde doğum yeri, doğum veya ölüm tarihi, ırk, mezhep, tarikat, meslek gibi konularda ayrım gözetmemiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan biyografilerden kırk tanesinin *Güldeste*'nin tenkitli metninde bazı nüshalarda bulunmadığı belirtilmiştir (Donuk 2016). Bu da Mehmed Fahreddin'in eksik bir nüshayı kullandığını akla getirmektedir. *Güldetse*'de olmasına rağmen *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan biyografilerden dört tanesinde anlatılan kişinin Bursa'yla alakası olmasına rağmen mezarının bu şehirde olmadığı tespit edilmiştir (Örneğin Niyâzî Mısrî). Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'deki biyografileri seçerken anlatılan kişinin mezarının Bursa'da olmasına dikkat etmiş, mezarı Bursa'da olmayanı her ne kadar bu şehirle bir bağlantısı da olsa eserine almamış olmalıdır. Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'de biyografileri artarda yer alan aynı mahlaslı kişilerden daha az meşhur olanı eserine almamıştır. Örneğin Selîsî mahlası ile anlatılan iki kişiden Baldırzâde Selîsî'yi eserine almış, *Güldeste*'de "Selîsî-i Dîger" (Donuk 2016: 573) olarak yer alan Selîsî'yi eserine almamıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan biyografilerin bir kısmının

ortak özelliği de *Güldeste*'de biyografileri artarda anlatılan baba-oğul, abi-kardeş, amca-yeğen vb. kişilerden ikincisin biyografisinin alınmamış olmasıdır. Ancak bunda bir tutarlılık yoktur. Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'de artarda anlatılan biyografilerden bazısının her ikisini de eserine alırken kimilerinde ikinci biyografiyi eserine almamıştır. Örneğin *Güldeste*'de biyografileri artarda anlatılan Safiyyüddin-zâde Mehmed Çelebi (Donuk 2016: 304) ve Birâder-i Mihteri Abdu'l-latîf Çelebi(Donuk 2016: 305)'den ikincisinin biyografisi *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmazken, biyografileri aynı şekilde anlatılan Abdullah Efendi İbn Alî Efendi(Donuk 2016: 425) ve Birâderi Şeyh Abdu'l-bâkî Efendi(Donuk 2016: 426)'nin her ikisinin biyografisi de *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmıştır.

4.1.4. *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da Ortak Olan Üç Biyografinin Karşılaştırılması

Yukarıda *Güldeste* ile *Gülzâr-ı İrân*'da ortak üç yüz otuz dört biyografinin bulunduğu belirtilmişti. Bu ortak biyografilerden üç tanesi karşılaştırılarak her iki eser arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır. Karşılaştırmak için seçilen biyografilerin şair biyografisi olması tercih edilmiş ve on beş, an altı ve on yedinci yüzyıllardan birer biyografi seçilmiştir. Seçilen biyografiler on beşinci yüzyıldan Ahmet Paşa(ö.1496-97), on altıncı yüzyıldan Lâmiî Çelebi(ö.1532) ve on yedinci yüzyıldan Sehmî(ö.1651-52)'dir.

4.1.4.1. Ahmet Paşa biyografisinin karşılaştırılması

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân	*Gülzâr-ı İrfân*
Aḥmed Paşa İbn Veliyyü'd-dīn el-Ḥüseynī Vālidi mezbūr Veliyyü'd-dīn, Nev'ī-zāde 'Aṭāyī *Ẕeyl-i Şaḳā'iḳ*'ında mesṭūr oldıġı üzere fużalā-yı 'aṣrdan olup maḥrūse-i Burusa'da Sulṭān Murād Ḫān-ı S̱ānī müderrisi ve andan dārü'n-naṣr ve'l-meymene ḳāżīsi olup 'ahd-i devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥ'de ṣadru'l-ḳużāt ve mu'allim-i sulṭānī ve ṣadr-ı vezāret ile fā'iz-i emānī olmış idi. Ṣāḥib-i terceme maḥmiye-i Edrine'de ḳadem-nih-i minaṣṣa-i ẓuhūr ve ḳābil-i feyż-i şu'ūr olup yeke-tāzān-ı şu'arā-yı köhne-zebānuñ a'lāsı ve naẓm-āverān-ı pesendīde-gūyān-ı ḳudemānuñ pīşvāsıdur. Ṣāhid-i eş'ār-ı Türkiyye'ye ārāyiş-i şīve-i dil-firībi evvel bunlar virüp الألافضل المقدم ṭırāzı ile muṭarraz olmışlardur. Ṣaḥīfe-i *Ḥasan Çelebi Teẕkiresi*'nde zīver-i suṭūr-ı beyāndur ki mezbūruñ evā'il-i kūdek-i şi'rinde ol ḳadar melāḥat ü ān olmayup bī-nemek ü nā-puḫte iken şu'arā-yı 'Acem'den Şirvānī Mīr 'Alī, mānend-i sübḥa-i lü'lü'-i lālā, otuz üç dāne girān-bahā, ṣadef-i ṭab'ından perveriş-yāfte ġazel-i ra'nā ihdā itmekle müṭāla'a-endāz olmaġın; **Beyt** مشو بمرتبه پست از سخن قانع که طول عمر بلندی سخنست	**Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa** Vālid-i muḥteremleri Veliyyüʾd-dīn El-Ḥüseynī Sulṭān Murād-ı S̱ānī Medresesi müderrisi ve baʿdehu dāruʾn-naṣr veʾl-meymene maḥmiyye-i Edirne ḳāżīsı olup ṣāḥib-i terceme maḥmiyye-i Edirneʾde ḳadem-nih-i mınaṣṣa-i ẓuhūr ve ḳābil-i feyż-i şuʿūr olduḳda teżyīʿ-i ser-māye-i evḳāt itmeyüp taḥṣīl-i envāʿ-ı levāzım-ı ʿulūm edip biżāʿa-i ʿilm ü kemāl ile müşārun biʾl-benān ve ṣūret-i fünūn-ı şiʿr ü inşāda ʿadīmüʾl-aḳrān olmaġın ʿahd-ı salṭanat-ı Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda Medrese-i S̱emāniyyeʾniñ birine müderris ve neşr-i cevāhir-i ʿulūma muvāẓib ü mümāris olmuş idi. Evāsıṭ-ı devlet-i pādşāh-ı müşārun ileyhde muʿallim-i sulṭānī ve baʿdehu mesned-i vālā-yı vezārete neyl ile fāʾiz-i imānī olup ekṣer-i zamān serāy-ı dil-güşā-yı şāhānede mütevessid-i visāde-i ʿizz ü ʿunvān ve maẓhar-ı muṣāḥebet-i şehriyārī şeref-i ʿulyāsıyla güller gibi şād u ḫandān iken baʿż-ı nifāḳ-ı pīşegān-ı ḥased-endīş ġulāmān-ı sāde-rūyān-ı Enderūn-ı humāyūndan birine dil-dāde ve neşʾe-i bāde-i viṣālini ṭaleb ü temennādadır deyü semʿ-i Meḥemmed Ḫānʾa ilḳā itmeleriyle berāy-ı imtiḥān cevān-ı maʿhūduñ ṭaraf-ı ʿiẕār-ı tābdārından gīsūvān-ı ʿanberīn-i mūy-ı Tātārın bürīde edip ḫalvet-i germ-ābede müşārun ileyh

vezni üzere mīzān-ı suḫanda sencīde-‘ayār olmışdur.

Nādire-perdāzān-ı ġarībe-edā bu vechle ṣaḥīfe-ṭırāz-ı naḳl ü beyān olurlar ki ol eyyāmda mezbūrı ba‘ż-ı nifāḳ-pīşegān-ı ḥased-endīş “Ġulāmān-ı sāde-rūyān-ı enderūn-ı serāy-ı hümāyūndan birine dil-dādedür.” diyü sem‘-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān’a ilḳā itmeleriyle berāy-ı imtiḥān cüvān-ı ma‘hūduñ ṭaraf-ı ‘iẕār-ı tābdārından gīsūvān-ı ‘anberīn-mūy-ı tār tārın bürīde idüp ḫalvet-i germ-ābede müşārün-ileyh Aḥmed Paşa’ya def‘-i teşnegī [içün] bir kāse şerbet-i şehd-ābe-i serd irsāl iderler. Mezbūr daḫı ol şūḫ-ı dil-ārānuñ gül-berg-i ruḫsārın sāye-i zülf-i semen-sādan ḫālī görüp bi’l-bedāhe;

Beyt

Zülfin gidermiş ol ṣanem kāfirlıġın ḳomaz henüz

Zünnārını kesmiş velī daḫı Müselmān olmamış

didiginden pādişāh āgāh olıcaḳ mezbūrı helāk ḳaṣdıyla ḳapuciyān oṭalarında ḥabse fermān itmişler idi. Mezbūr daḫı ‘avāṭıf-ı şehr-yār-ı mekārim-şi‘ārdan cürmini ‘afv recāsıyla “kerem” redīfinde bir ḳaṣīde ṭarḥ idüp ‘atebe-i ‘aliyyeye irsāl itmiş idi.

Maṭla‘

Ey muḥīṭ-i keremüñ ḳaṭresi ‘ummān-ı kerem

Bāġ-ı cūd ebr-i kefüñden ṭolu bārān-ı kerem

Ḳul günāh itse ne var ‘afv-i şehenşāh ḳanı

Aḥmed Paşaʾya defᶜ-i teşnegī bir kāse-i şehd-ābe-i serd irsāl ederler. Mezbūr daḫı ol şūḫ-ı dil-ārānıñ gül-berg-i ruḫsārın sāye-i zülf-i semen-sādan ḫālī görüp biʾl-bedāhe **Beyt:**

Zülfün gidermiş ol ṣanem kāfirliġin ḳoymaz henüz

Zünnārını kesmiş velī daḫı Müselmān olmamış

dediginden pādşāh-ı āgāh dil-āgāh olıcaḳ mezbūrı helāk ḳaṣdıyla Ḳapuciyān oṭalarına ḥabse fermān etmişler idi. Paşa-yı mezbūr daḫı ᶜavāṭıf-ı şehriyār-ı mekārim-şiᶜārdan cürmini ᶜafv recāsıyla Kerem redīfinde bir Ḳaṣīde ṭarḥ u inşā ve ᶜatabe-i ᶜaliyye-i Sulṭānīʾye isrā eder. **Maṭlaᶜ:**

Ey muḥīṭ-i keremiñ ḳaṭresi ᶜummān-ı kerem

Bāġ-ı cūd ebr-i kefinden ṭolu bārān-ı kerem

Ḳul günāh itse ne var ᶜafv-ı şehinşāh ḳanı

Tutalım iki elim ḳanda imiş ḳān-ı kerem

Bundan ṣoñra defter-i cürm ü ḫaṭāsı resīde-i ḳalem-i ᶜafv-ı şehriyār-ı günāh-baḫşā olup ḥarem-i ḳurb-ı iltifātdan dūr ve yevmī otuz aḳçe ile maḥrūse-i Burusaʾda Sulṭān Orḫan tevliyeti ile mesrūr buyurmuşlar idi. Baᶜdehu ḥażret-i Emīr tevliyet-i şerīfi ile āyīne-i dilden defᶜ-i keder ve bundan ṣoñra ibḳā-yı vezāretle Mīr-livā-yı Sulṭānöñi ve baᶜdehu emāret-i livā-yı Anḳara ve Tire ile behrever ve ᶜahd-ı devlet-i

Ṭutalum iki elüm ḳanda imiş ḳanı kerem

Bundan ṣoñra defter-i cürm ü ḫaṭāsı resīd-i ḳalem-i ‘afv-i şehr-yār-ı güneh-baḫşā olup ḥarīm-i ḳurb-i iltifātdan dūr, yevmī otuz aḳçe ile maḥmiye-i Burusa’da Orḫān Tevliyeti ile mesrūr itmişler idi. Ba‘dehu Ḥażret-i Emīr Vaḳfı mütevellīsi olup tamāmī-i müddet-i sālde mīr-livā-yı Sulṭānöñi olup imāret-i livā-yı Anḳara ve Tire ile behrever ve ‘ahd-i devlet-i Bāyezīd Ḫān’da vālī-i maḥrūse-i Burusa olup nihāl-i ümīdi pür-berg ü ber olmış idi. ‘Āḳıbetü’l-ḥāl ṭoḳuz yüz iki tārīḫinde maṭla‘-ı ḳaṣīde-i ‘ömr-i ‘azīzi resīde-i maḳṭa‘-ı memāt olup Murādiyye Cāmi‘i muḥāzīsinde kendüler binā eyledigi medrese-i celīle ḳurbında vāḳi‘ ḳubbede mestūr-i ḳabr-i pür-nūrdur. Vefātına Eflāṭūn-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi’nüñ tārīḫidür ki nüvişte-i kitābe-i bāb-ı medfenidür:

Tārīḫ

هذ مشكوه انوار لمن

عده الرحمن عن ممدوحه

قال روح القدس فى تاريخه

ان فى الجنات ماوى روحه

Dīger

Göçdi meded şā‘ir-i Rūm

Merḥūm-ı mezbūr kerem ü seḫā ile meşhūr, şerīfü’n-neseb, refī‘u’l-ḳadr ü mü’eddeb, ‘ömrinde tezevvüc itmeyüp tīġ gibi mücerred ü Bāyezīd Ḫān-ı Velī’de vālī-i maḥrūse-i Burusa olup nihāl-i ümmīdi pür-berg ü ber olmuş idi. ᶜĀḳıbetü’l-ḥāl ṭoḳuz yüz iki tārīḫinde ribāṭ-ı köhne-saḳf-ı ᶜālem-i fānīden serāy-ı naᶜīm-i cāvidānīye irtiḥāl edip Sulṭān Murād-ı Ṯānī cāmiᶜ-i şerīfi muḥāẕīsinde eṯer-i dest-i ikṭidārı olan medrese-i celīle ḳurbında vāḳıᶜ ḳubbede mestūr-ı nihān-ḫāne-i ḫāk-i ġufrān oldı.Vefātına Eflaṭun-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi’niñ tārīḫidir ki nüvişte-i kitābe-i bāb-ı türbe-i şerīfesidir. **Tārīḫ:**

Hāzih meşkūtü envāri li-men

İddetü’r-raḥmāni ᶜan-meḥdūdihi

Ḳāle Ruḥü’l-ḳuds fī tārīḫihi

İnne fī-cennāti me’vā rūḥahu

paşa-yı mezbūr kerem ü seḫā ile meşhūr Seyyid-i ṣaḥīḥü’n-neseb ve refīᶜü’l-ḳadr ü mü’eddeb yekke-tāzān-ı şuᶜarā-yı belāġat-nişānıñ aᶜlāsı ve naẓm-āverān-ı pesendīde-gūyānıñ ḳudemā-yı pīşvāsı olup müddet-i ᶜömründe dā’ire-i izdivaca vaż‘-ı ḳadem itmeyüp tīġ gibi mücerred-i tābnāk ve mir’āt-ı ḳalbi ġubār-ı ḳayd-ı ehl ü ᶜiyālden pāk olmaġla nisbet-i şāhid-i dil-nüvāzī ile müttehem idi. Bu bir ḳaç ebyāt-ı laṭīf ol ẕāt-ı şerīf-i bī-naẓīriñ enfās-ı nefīsesinden bedīd dīvānlarından münteḫabdır. **Beyt:**

Güş-ı benefşeden ṣaḳın ey ᶜandelīb-i mest

Gül ḥüsni rāzın açma ki yeriñ ḳulaġı var

pāk, mir'āt-i ḳalbi ġubār-ı ḳayd-ı ehl ü ʻıyālden tābnāk idi. Binā-ber-īn nisbet-i şāhid-bāzī ile ittihām iderler idi. Rivāyet olınur ki merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥ bir mesīregāh-ı neşāṭ-efzāda muṣāḥibi mezbūr ile geşt ü güẕār eṡnāsında mezbūruñ dil-beste-i rişte-i ʻalāḳası oldıġı maḥbūb-i müsteṡnā ʻaḳīb-i mübāreke-i pādişāhīde dāmen-gīr-i taʻẓīm olaraḳ āheste-ḫırām iken zemīne ḥoḳḳa-i dehān-ı nāzikinden büzāḳ endāz oldıḳda mezbūr ḫafiyyeten, يا ليتنى كنت ترابا diyince pādişāh-ı ʻārif nev-ʻummā mezbūruñ nüktesine vāḳıf olup cüvān-ı ẓarīfe "Aḥmed ne söyler?" diyü istifsār itdikde ol şūḫ-ı ṭannāz-ı nükte-perdāz daḫı و يقول الكافر يا ليتنى كنت ترابا dir." diyü bu laṭīfe-i nüzhet-engīzi ilḳā-yı semʻ-i hümāyūn-ı pādişāhī itmişdür. Bu birḳaç ebyāt-ı laṭīf ol ẕāt-ı şerīf-i bī-naẓīrüñ enfās-ı nefīselerinen bedīd ve dīvānlarından münteḫabdur: **Ebyāt** Güş-ı benefşeden ṣaḳın ey ʻandelīb-i mest Gül ḥüsni rāzın açma ki yirüñ ḳulaġı var **Ve Lehu** Ṣan leşker-i Firʻavn idi ol ḫaṭṭ-ı siyeh-kār Kim ʻārıżı ābında helāk eyledi Mūsā **Ve Lehu** Ol serv-i sīm-ten ṣoyınup çıḳsa cāmeden	**Dīger** Ṣan leşker-i Firʻavn idi ol ḫaṭṭ-ı siyeh-kār Kim ʻārıżı ābında helāk eyledi Mūsā **Dīger** Ol serv-i sīm-ten ṣoyunup çıḳsa cāmeden Ol dem gören ṣanur ki bulutdan ḳamer çıḳar (AE, vr. 70b-72a)

Ol dem gören ṣanur ki bulutdan ḳamer çıḳar (Donuk 2016: 664-667).	

Tablo-4: Ahmet Paşa Biyografisinin Karşılaştırılması

Görüldüğü üzere her iki eserdeki Ahmet Paşa biyografisi bir birine çok benzemektedir. *Güldeste*'de Ahmet Paşa şairler bölümünde anlatılmış, *Gülzâr-ı İrfân*'da ise kazaskerler bölümünde anlatılmıştır. Bunun dışında verilen bilgilerden başlamak üzere, cümle kalıpları, kelime yapıları bir birinin hemen hemen aynısıdır. Şairden seçilen örnek şiirler ve şairin ölümü için yazılan Arapça kıta bire bir aynıdır. *Gülzâr-ı İrfân*'da *Güldeste*'nin Ahmet Paşa biyografisinde yer alan Ali Şîr Nevâyî'nin otuz üç şiirine Ahmet Paşa'nın nazire yazdığı bilgisi ile Fatih Sultan Mehmet ile mesirede geçen anektod yer almamaktadır. Aynı şekilde Ahmet Paşanın ölümü için yazılan Türkçe tarih mısraı da *Gülzâr-ı İrfân*'da yer almamaktadır. Birde *Güldeste*'de Ahmet Paşa biyografisi için Atâyî'nin *Zeyl-i Şakâık*'ı ve *Hasan Çelebi Tezkiresi* kaynak gösterilirken Gülzâr-*ı İrfân*'da verilen bilgiler için herhangi bir kaynak gösterilmemiştir.

4.1.4.2. Lâmiî Çelebi biyografisinin karşılaştırılması

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân	***Gülzâr-ı İrfân***
eş-Şeyḫ Maḥmūd bin ʻOs̱mān bin ʻAlī en-Naḳḳāş el-Müştehir bi-Lāmiʻī	**Şeyḫ Maḥmūd Lāmiʿī Biñ ʿOs̱mān Bin Naḳḳāş ʿAlī**
Mevlānā ʻAṭā'u'llāh bin Yaḥyā el-maʻrūf bi-Nevʻī-zāde, *Ḥadā'iḳu'l-ḥaḳā'ik* nām ẕeyl-i *Şaḳā'ik*'ında bu güne şükūfe-rīz-i çemen-ṣuffe-i beyān olur ki Timur-ı ṣāḥib-ẓuhūr memālik-i Rūm-ı rāḥat-rüsūma ḫayme-pīrā-yı nüzūl oldığı maḥall, mezbūr ʻAlī ki cedd-i aʻlā-yı Lāmiʻī Çelebi'dür,	Şems-i felekü'l-faẓīlet ve'l-efḍāl ve ḳuṭb-ı dā'iretü'l-ʿirfān ve'l-ikmāl mümā ileyh Şeyḫ Lāmiʿī maḥrūse-i Burusa'da ḳarīn-i ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i Ezelī'den istifāżā-yı nūr-ı şuʿūr edip taḥṣīl-i ʿilm ü maʿārif ve tekmīl-i fünūn-ı leṭā'if etmekle ʿālem-i şiʿr ü inşānıñ mihr-i sāṭıʿı ve āsmān-ı belāġat u feṣāḥatıñ bedr-i lāmiʿi

emīr-i mezkūr ile ma‘an ḥadā-senc-i maṭiyye-i ‘ubūr olmışdur. Vilāyet-i Semerḳand’da ta‘līm-i ṣanāyi‘-i bedī‘a-i naḳş-perdāzī itmegin nuḳūş-ı ḫurde-kārīde üstād olup sürūc-ı münaḳḳaşayı bilād-ı Rūm’da anlar iḥdās itmişlerdür.

Beyt

Hüner levḥ-i dile naḳş itmedür taṣvīr-i cānānı

Ḳurı ṣūret yazup dīvāra ey Bihzād n’eylersün

resmince mezbūr ‘Alī daḫı ṣuver-i ḥayātı bi’l-külliye1 şüyīde-i levḥ-i vücūd itdikde Burusa Ḥiṣārı dāḫilinde binā eyledigi mescid-i şerīf ḳurbında medfūndur.

Şems-i felekü’l-fażīlet ve’l-efżāl ve ḳuṭb-ı dā’iretü’l-‘irfān ve’l-kemāl mūmā-ileyh Şeyḫ Maḥmūd Lāmi‘ī maḥrūse-i Burusa’da ḳarīn-i ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezeliyyeden istifāża-i nūr-ı şu‘ūr idüp taḥṣīl-i ‘ilm ü ma‘ārif ve tekmīl-i fünūn-ı leṭā’if itmekle ‘ālem-i şi‘r ü inşānuñ mihr-i sāṭı‘ı ve āsmān-ı belāġat ü feṣāḥatüñ bedr-i lāmi‘i olmışdur. Fuḥūl-i ‘ulemādan Mollā Aḫaveyn ve el-Ḥācc Ḥasan-zāde’den telemmüẕ eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-ı taṣavvufa raġbet ve küllü yevm otuz beş akçe vaẓīfe ile ḳanā‘at eylemişler. Vālidi ‘Osmān Çelebi, Sulṭān Bāyezīd Ḫān merḥūmuñ defterdār-ı ‘ālī-vaḳārı olup bunlar ḥisāb-ı yevme lā-yenfe‘udan ḫaşyet ve cenāb-ı Muḥāsibü’l-a‘māl-i kibriyādan dehşet idüp naḳş-bend-i nigār-ḫane-i kerāmet ve ḳuṭb-ı erbāb-ı velāyet, maḳbūl-i Ḥażret-i Bārī, olmuşdur. Fuḥūl-i ʿulemādan Mollā Aḥaveyn El-Ḥāc Ḥasan-zādeʾden telemmüẕ eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye raġbet ve kūşe-nişīn-i dāʾire-i ḳanāʿat olup vālidi ʿOsmān çelebi devr-i Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾda Defterdār-ı ʿālī-vaḳār olduḳda bunlar ḥisāb-ı *yevm-i lā-yenfaʿu*ʾdan ḫaşyet ve cenāb-ı Muḥāsinüʾl-aʿmāl-i kibriyādan dehşet edip Naḳşbend-i nigār-ḫāne-i kerāmet ve ḳuṭb-ı erbāb-ı velāyet maḳbūl-i ḥażret-i Bārī İstanbulʾda āsūde Es-Seyyid Aḥmedüʾl-Buḫārīʾye irādet ve niçe eyyām ḫidmet ederek tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat edip baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾda seccāde-pīrā-yı irşād iken **Beyt:**

Şikest itdiñ anıñ da cām-ı ʿömrin bezm-i fānīde

Aña ey sāḳī-i gerdūn dimişken Cāmī-i sānī

ṭoḳuz yüz otuz sekiz tārīḫinde rū-gerdān-ı iḳbāl-i nuḳūş-ı fānī ve dil-dāde-i temāşā-yı bihişt-i Cāvidānī olup ḥiṣār-ı belde-i mezbūrede ceddi Naḳḳāş ʿAlī Mescidi ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i pāk-i mezārdır. Merḥūm-ı müşārun ileyhiñ ḥaḳḳā ki ẕāt-ı şerīfi tavṣīf ü taʿrīfden müstaġnī taḥṣīl-i kemālāt-ı insāniyye ve tekmīl-i merātib-i ʿaliyye-i Rabbāniyye etmiş ẓāhir u bāṭını maʿmūr ve āftāb-ı vücūd-ı laṭīfi lāmiʿüʾl-envār idügi keʾş-şems fī-vasaṭiʾn-nehār maʿrūf u meşhūrdur. Şiʿrde beytüʾl-ḳaṣīde ve nesrde vāsıṭatüʾl-ʿıḳd olup niçe resāʾil ü müʾellefātı ʿilm-i taṣavvufda ve ʿilm-i şiʿr ü inşāda yed-i ṭūlāsı olmaġın niçe kütüb-i muṣannifātı mütedāvildir. Ekser-i Mevlānā Cāmī *ḳuddise sırruhuʾs-sāmī*

İstanbul'da āsūde Seyyid Aḥmed-i Buḫārī'ye irādet ve niçe eyyām ḫıdmet itmekle tekmīl-i ṭarīḳat itmiş idi. Ba'dehu medīne-i mezbūrede seccāde-nişīn-i irşād iken;

Beyt

Şikest itdüñ anuñ da cām-ı 'ömrin bezm-i fānīde

Aña ey sāḳī-i gerdūn dimişken Cāmī-i Sānī

ṭoḳuz yüz otuz sekiz tārīḫinde rū-gerdān-ı iḳbāl-i nuḳūş-ı fānī ve dil-dāde-i temāşā-yı bihişt-i cāvidānī olup ceddi mārrü'z-zikr Naḳḳāş 'Alī Mescidi ḥażīresinde mütevārī-i ḫāk-i pāk-i mezārdur. Vefātına müverriḫ-i şīrīn-edā Ḳandī'nüñ tārīḫidür:

Tārīḫ

شد زدنیا قط اهل معرفت

در بهشت جاودان مسرور باد

رحمت بیحد بروح پاک او

هر زمان با مغفرت مسرور یاد

قندی داع باو تاریخ کفت

قبر و جای لا معی پر نور باد

Tārīḫ-i Dīger

Lāmi'īnüñ ide Ḥaḳ rūḥını şād

Merḥūm-ı müşārün-ileyhüñ ḥaḳḳā ki z̲āt-ı şerīfi ta'rīf ü tavṣīfden müstaġnī, taḥṣīl-i kemālāt-ı insāniyye ve tekmīl-i merātib-i 'aliyye-i Rabbāniyye itmiş, ẓāhir ü bāṭını ma'mūr ve āftāb-ı vücūd-ı laṭīfi lāmi'u'n-nūr idigi *ke'ş-şemsü fī vasaṭi'n-nehār* ma'rūf u meşhūrdur.

ḥażretleriniñ ās̲ārını terceme etmekle Cāmī-i Rūm dinmekle beyne'l-ahālī mevsūm idi. Z̲eyl-i Şaḳāyıḳ olan *Ḥadāyıḳu'l-Ḥaḳāyıḳ*'da Nevʿī-zāde ʿAṭā'ullāh Efendi bu güne şükūfe-rīz-i çemen-ṣuffe-i beyān olur ki Timur-ı ṣāḥib-ẓuhūr memālik-i Rūm'a ḫayme-zen-i nüzūl olduġu zamān cedd-i aʿlā-yı Lāmiʿī Naḳḳāş ʿAlī emīr-i mez̲kūr ile maʿan ḥidā-senc-i maṭiyye-i ʿubūr olup vilāyet-i Semerḳand'da taʿallüm-i ṣınāyiʿ-i bedīʿa-i naḳş-perdāzī etmegin nuḳūş-ı ḫurde-kārīde üstād olup sürūc-ı münaḳḳaşayı bilād-ı Rūm'a anlar iḥdās̲ etmişdir. Mezbūr ʿAlī daḫı ṣūret-i ḥayātı bi'l-külliye şūyide-i levḥ-i vücūd etdikde binā eyledigi mescid-i şerīf ḳurbunda medfūn olmuşdur (AE, vr.191b-192a).

Şi‘rde beytü’l-ḳaṣīde ve neṣrde vāsıṭatü’l-‘ıḳd olup niçe resā’il ü mü’ellefātı ve ‘ilm-i taṣavvuf u fenn-i şi‘r ü inşāda yed-i ṭūlāsı olmaġın niçe kütüb-i muṣannefātı mütedāvildür. Ekṣer Mevlānā Cāmī *ḳuddise sırruhu’s-sāmī* ḥażretlerinüñ āṣārını terceme itmekle Cāmī-i Rūm dinmekle beyne’l-ehālī mevsūmdur. Neṣrde olan kütüb-i leṭāfet-intisābı *Terceme-i Nefeḥātü’l-üns* ki merḥūm Sulṭān Süleymān devrinde ḥayyiz-i ẓuhūra gelüp *Fütūḥu’l-mücāhidīn li-Tervīḥi Ḳulūbi’l-müşāhidīn* nāmıyla tamġa-zededür, ve *Ḥüsn ü Dil* ve *Şerefü’l-insān* ve *‘İbret-nümā* ve *Menḳabeti Üveysü’l-ḳaranī* ve *Terceme-i Şevāhidü’n-nübüvve* ve *Şerḥ-i Dībāce-i Gülistān* ve *Şerḥ-i Mu‘ammā-yı Esmā’ü’l-ḥüsnā* ki Mīr Ḥüseyn-i Nişābūrī’nüñ ṭoḳsan ṭoḳuz esmā-yı şerīfeye olan yüz ‘aded ebyātını şerḥ idüp *Mir’ātü’l-esmā* diyü nām-zed itmişlerdür, ve *Bahār ü Ḫazān* ve *Münşe’āt* ve *Mecma‘u’l-leṭā’if* ve *Münāẓara-i Nefs ü Rūḥ* ve naẓmda olan kütüb-i nefīseleri *Dīvān-ı Eş‘ār* ki İbrāhīm Paşa’ya itḥāf itmişdür, on biñ beyt ḳadar ma‘dūddur, ve *Ferhād-nāme* ve *Vāmıḳ u ‘Aẕrā* ve *Veys ü Rāmīn* ve *Absāl ü Salāmān* ve *Şem‘ ü Pervāne* ve *Cāber-nāme* ve lisān-ı Fārisī’de *Luġat-ı Heft-peyker* ve *Şehr-engīz-i Burusa* ve *Gūy u Çevgān* (Bu kitāb-ı celīlü’l-ḳadrı meddāḥ-ı Resūl-i Ekrem ṣalla’llāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem mefḫar-i erbāb-ı belāġat ü beyān olan Ḥassan *raḍiya’llāhu ‘anhu* cenābını rü’yāda görüp işāret-i ‘aliyyeleri ile şürū‘ itdüm,	

diyü ṣaḥīfe-i dībācede ṣebt ü taḥrīr ider.) ve *Maḳtel-i Ḥażret-i İmām Ḥüseyn -raḍiya'llāhu ʻanhu-*, mervīdür ki1 ol ʻaṣrda bir vāʻiẓ-i ʻArab terk-i mürāʻāt-ı edeb idüp mecālis ü maḥāfilde "*Maḳtel-i Ḥażret-i İmām Ḥüseyn* ḳırā'atı küfre aḳrebdür." didikde Lāmiʻī merḥūm sūḫte-i nā'ire-i ġayret olmaġın kitāb-ı mezbūrı cemʻ ü tenmīḳa ṣarf-ı himmet idüp ḳāżī-i şehr Aşcı-zāde Ḥasan Efendi ve vāʻiẓ-i mezbūr ve aʻyān ü eşrāf ü cumhūr maḥżarlarında Cāmiʻ-i Kebīr'de kürsī üzerine ḳırā'at ve daḫḫāl-i mezbūrı şāyeste-i tevbīḫ ve sezāvār-ı taʻzīr-i lisān itmişlerdür.

Merḥūm-ı mezbūruñ ṭabʻ-ı laṭīflerinden ṣādır olan güftār-ı dürer-bārları lā-yuʻadd ve lā-yuḥṣā olup ol cümleden bu nümūne ile iktifā olındı:

Ġazel

Dem-be-dem cān ü göñül iñlese ney gibi revā
Kim ki sen serve göñül vire olur ehl-i hevā
Ṣabra döndi dehenüm hicr-i lebüñ derdi ile
Gerçi dirler ki ḳoruḳ ṣabr ile olur ḥelvā
Kimse bilmezdi gelüp gitdigini kūyuña hīç
İtmeseydi ṣaçıñuñ būyı nesīmi rüsvā
İçmezüm şerbetüñi eyleme gül renc-i ḳadem
Terk-i cāndur çü ṭabībā maraż-ı ʻaşḳa devā
Ḫūn-bahāyı dudaġuñdan dilerüm didi gözüñ
ʻĀşıḳuñ ḫūnı hederdür ve ʻaleyhi'l-fetvā
Lāmiʻī anuñ-içün cān ü dili eyledi terk

Rāh-ı ‘aşḳuñda senüñ itmeyeler tā ġavġā (Donuk 2016: 389-393)	

Tablo-5: Lâmiî Çelebi Biyografisinin Karşılaştırılması

Her iki eserdeki Lâmiî Çelebi biyografisine bakınca Ahmet Paşa'da olduğu gibi bir birine çok benzediği gözükmektedir. Yalnız *Gülzâr-ı İrfân*'da *Güldeste*'de olduğu gibi Lâmiî'nin bütün eserleri tek tek sayılmamış nazım ve nesir pek çok eseri olduğu söylenmiştir. Bu yüzden *Gülzâr-ı İrfân*'ın Lâmiî Çelebi biyografisi daha kısadır. Bunun dışında *Güldeste*'de Lâmiî Çelebi'nin ölümü için biri Farça kıta biri Türkçe mısra olmak üzere iki tarih şiiri bulunurken *Gülzâr-ı İrfân*'da bu tarih şiirlerine yer verilmemiştir. Aynı şekilde *Güldeste*'de Lâmiî Çelebi'nin bir gazeline yer verilirken *Gülzâr-ı İrfân*'da Lâmiî Çelebi'den örnek şiire yer verilmemiştir. İki eser arasındaki bir diğer farklılık ise bilgiler birebir aynı olmakla beraber Lâmiî Çelebi'nin babası Nakkaş Ali'den *Güldeste*'de Lâmiî biyografisinin başından bahsedilmişken *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografinin sonunda bahsedilmiştir. Her iki eserde de Lâmiî'nin biyografisi şairler bölümünde değil şeyhler bölümünde anlatılmıştır.

4.1.4.3. Sehmî biyografisinin karşılaştırılması

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân	***Gülzâr-ı İrfân***
Sehmī Efendi Gencīne-i maʿārifden sehm-i vāfire ḥāʾiz Bursevī	**Sehmī Meḥemmed Efendi** Gencīne-i maʿārifden sehm-i vāfire ḥāʾiz

Meḥemmed Çelebi'dür. Çivi-zāde Efendi'den mülāzemetle kām-revā olup sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā olmışdur. Ḥaḳḳā ki kemān-ı ṭab'-ı belāġat-iḫtişāşından ḫalāṣ bulan tīr-i naẓm-ı tāze-zebān-ı dürüst-'ayārı rāst-rev-i nişāne-i ḳabūl-i erbāb-ı 'irfān olup 'ilm ü ma'rifetden sehm-i evfā ve ḥaẓẓı vāfir ṣāḥibi oldığı bī-gümāndur. *Cām-ı Gītī-nümā* nām kitāb-ı belāġat-nişābı ve Burusa'da olan evliyā-yı kirāmuñ menāḳıb-ı 'aliyyelerini müştemil bir mecmū'a-i feṣāḥat-intisābı ve müretteb *Dīvān*-ı tāze-'ünvānı cilveger-i minaṣṣa-i ẓuhūrdur. Biñ elli beş tārīḫinde sehm-i ḥayātı dest-i ecelde ḳavs-i ḳażādan pertāb idüp Temennā ḳurbında olan mezāristānda serve ḳarīb resīde-i nişāne-i seng-i ser-menzil-i ḳabr oldı. Bu ġazel-i bī-bedel gülzār-ı ṭab'-ı laṭīfinden çīdedür: Ġazel Çeküp dest-i ta'arruż 'ālemüñ nezdīk ü dūrından Tehī ḳıl sāġar-ı āmāli ṣahbā-yı sürūrından Süleymān gibi taḫtuñ zīb-i dūş-i iftiḫār itse Yine būy-ı tesellī ber-ṭaraf bād-ı ġurūrından Çeküp germ ile serdin naḳd-i cān virdüñ ne kām alduñ Bu gülzār-ı fenānuñ mīve-i şīrīn ü şūrından Girībān-ı ḫayāli kimse ḫod yoḳdur ḫalāṣ itmiş Ecel cellādınuñ ser-pençe-i pür-tāb u zūrından Ḳanı bir merd-i kāmil levḥ-i maḥfūẓ-ı dil-i Sehmī	Burusevī Meḥemmed Efendiʾdir. Çivī-zāde Efendiʾden mülāzemetle kām-revā baʿdehu sālik-i ṭarīḳ-i ḳażā olmuş idi. Ḥaḳḳa ki kemān-ı ṭabʿ-ı belāġat-iḫtişāşından ḫalāṣ bulan tīr-i naẓm-ı tāze-zebān-ı dürüst-ʿayārı rāst-rev-nişāne-i ḳabūl-i erbāb-ı ʿirfān olup ʿilm ü maʿrifetden sehm-i evfā ve ḥaẓẓ-ı vāfir ṣāḥibi olduġu bī-gümāndır. *Cām-ı Gītī-nümā*-nām kitāb-ı belāġat-nişābı ve Burusaʾda olan evliyā-yı kirāmıñ menāḳıb-ı ʿaliyyelerini müştemil bir mecmūʿa-i feṣāḥat-intisābı ve müretteb Dīvān-ı tāze-ʿunvānı cilveger-i minaṣṣa-i ẓuhūrdır. Biñ elli beş tārīḫinde sehm-i ḥayātı dest-i ecelde ḳavs-i ḳażādan pertāb edip Temennā ḳurbunda olan mezāristanında serve ḳarīb resīde-i nişāne-i seng-i ser-menzil-i ḳabr oldı. Bu ḳıṭʿa-i nev-resīde gülzār-ı ṭabʿ-ı laṭīfinden çīdedir. **Ḳıṭʿa:** Şīve fenninde kemāl ile şuʿūrı ammā Yoḳ vuḳūfı elem-i ʿaşḳa o sīmīn bedeniñ Girye-i Sehmī-i dil-ḫasteye eyler ḫande Damdan düşmemiş aḥvālini bilmez düşenin(AE, vr. 363a)

İde kesb-i teraḳḳī pertev-i nūr-ı şu‘ūrından Bu birḳaç beyt-i ra‘nā daḫı müntaḫab-ı *Dīvān*-ı pür-‘ünvānıdur: Ebyāt Tünd-bād-ı nālem eylerdi sipihri ser-nigūn Dest-i nār-ı ḥayret-i ḥüsnüñ gelū-gīr olmasa Ve Lehu Seyr-i dīdāra olur perde hücūm-i eşküm Cenneti baḫt-ı bedüm dūzaḫ-ı ḥırmān eyler Ve Lehu Bulmaz esbāb-ı recā mertebe-i ḥüsn-i ḳabūl Dil-i dānāda nişān-ı ṭama‘-ı ḫām olmaz Ḳıṭ‘a Şīve fenninde kemāl ile şu‘ūrı amma Yoḳ vuḳūfı elem-i1 ‘aşḳa o sīmīn-bedenüñ Girye-i Sehmī-i dil-ḫasteye eyler ḫande Damdan düşmemiş aḥvālini bilmez düşenüñ Bī-nuḳaṭ bir ḳaṣīdesi olup maṭla‘ı budur: Maṭla‘ Ele alsam heves-i la‘lüñ ile ke’s-i müdām Dil-i siḥr-āver olur maṭla‘-ı mihr-i ilhām Sāde-rūlarla ele ke’s-i müdām alsam eger Diñlemem dirse de sālūs-i ḥased-kār-ı ḥarām (Donuk 2016: 695-697)	

Tablo-6: Sehmî Biyografisinin Karşılaştırılması

Her iki eserdeki Sehmî biyografisine bakıldığı zaman biyografik bilgilerin hiç fark olmaksızın cümle cümle hatta kelime kelime birebir aynı olduğu gözükmektedir. Biyografi kısımında *Gülzâr-ı İrfân*'da *Güldeste*'den farklı olarak tek kelime yer almaktadır. *Güldeste*'de Sehmî için kullanılan "Çelebi" ifadesinin yerine *Gülzâr-ı İrfân*'da "Efendi" kullanılmıştır. *Güldeste*'de Sehmî'nin şiirlerine örnek olarak 1 gazel, 1 kıta, 5 beyit verilirken *Gülzâr-ı İrfân*'da örnek olarak bir kıta verilmiştir. Bu da *Güldeste*'de örnek verilen kıtanın aynısıdır.

Karşılaştırılan örnek biyografilerde görüldüğü üzere Mehmed Fahreddin, Gülzâr*-ı İrfân*'ı yazarken *Güldeste*'den büyük ölçüde yararlanmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi her iki eserde ortak olan üçyüz otuz üç biyografi bulunmaktadır. Bu ortak biyografilerdeki bilgiler *Güldeste* ile hemen hemen aynıdır. Mehmed Fahreddin, bazı biyografilerde *Güldeste*'yi kaynak göstermiştir ancak pek çoğunda kaynağı söylemeden *Güldeste*'den yararlanmıştır. Ortak biyografilerin çoğunluğu *Güldeste* ile aynıdır ancak kimi biyografiler *Güldeste*'ye göre daha genişken kimi biyografiler de *Güldeste*'den özetlenerek oluşturulmuştur. Örneğin Seyyid Mehmed Efendi'nin biyografisi *Güldeste'*de kısa iken (Donuk 2016: 335) *Gülzâr-ı İrfân*'da çok ayrıntılı anlatılmıştır (AE, vr. 115a-116b). Şemleli-zâde Ahmed'in biyografisi *Güldeste*'de ayrıntılı anlatılırken, şairliği hakkında bilgi verilip şiirlerinden çok sayıda örnekler verilirken (Donuk 2016: 362-364) *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografi kısaca anlatılmış, şairliği hakkında bilgi verilmemiştir, örnek şiir de bulunmamaktadır (AE, vr. 175b).

4.2. *Gülzâr-ı İrfân* İle *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın Karşılaştırılması

Gülzâr-ı Sulehâ, Eşrefzâde Ahmed Ziyaeddin (ö.1784) tarafından yazılan Bursa vefeyât-nâmesidir. Eser *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'a zeyil olarak yazılmıştır. İsmail Beliğ'in bıraktığı 1135/1722 yılından 1196/1781-82 yılına kadar Bursa'da vefat etmiş 216 kişinin biyografisi anlatılmıştır (Atlansoy 1998: 100). Yukarıda da belirtildiği gibi *Gülzâr-ı İrfân*, *Güldeste* ve *Gülzâr-ı Sulehâ*'da yer alan biyografileri hem kapsayacak şekilde hem de *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın kaldığı 1782 yılından kendi yazıldığı 1842 yılına kadar olan 60 yıllık dönemi de zeyil yapacak şekilde yazılmıştır.

4.2.1. *Gülzâr-ı İrfân* ile *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın Şekil Açısından Karşılaştırılması

Gülzâr-ı Sulehâ, bir mukaddime bir hatime ve "gülbün" adı verilen beş ana bölüm ile "fasıl" adı verilen beş alt bölümden oluşmaktadır. Eserde her gülbünden sonra bir fasıl yazılmıştır. Eser bu yönü ile *Güldeste* ve *Gülzâr-ı İrfân*'a göre daha sistematiktir. *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Bursa'nın feth edildiği tarih temel alınmadığı için padişahlar, şahzadeler ve devlet adamlarının biyografisi yer almaz.

Gülzâr-ı Sulehâ'nın bölümleri ve bu bölümlerde biyografisi anlatılan zümre sırası ille şu şekildedir:

1.Gülbün Meşayıh, 1.Fasıl Vaizan, 2.Gülbün Mevali, 2.Fasıl Müderrisler, 3.Gülbün Dedeler, 3. Fasıl Suleha, 4.Gülbün Şuara, 4.Fasıl Nüdema, 5.Gülbün Hattatan, 5. Fasıl Musikîşinasan, taliban, tîrendazan(Atlansoy 1998: 100; Kara 1995: 486).

Güldeste ve *Gülzâr-ı İrfân*'dan farklı olarak *Gülzâr-ı Sulehâ*'da nedimler, hattatlar için de birer bölüm ayrılmıştır ve beşinci fasılda tirendazların da biyografisine yer verilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân* ve *Güldeste*'de olmasına rağmen *Gülzâr-ı Sulehâ*'da abdal ve meczupların biyografisine yer verilmemiştir. Aynı şekilde imam ve hatiplerin biyografisi de *Gülzâr-ı Sulehâ*'da yer almaz.

4.2.2. *Gülzâr-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Yer Alan Ortak Biyografiler

Gülzâr-ı Sulehâ'nın yazma nüshasında iki yüz on altı biyografi bulunmaktadır[3]. Bu biyografilerden yüz yirmi sekizi *Gülzâr-ı İrfân* ile ortaktır. Her iki eserde bulunan biyografiler şunlardır:

1. Mışrī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi 2. Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳı El-Celvetī 3. Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdī Efendi 4. Naṣūḥ-zāde Kemter Şeyḫ ʿAlī Efendi 5. Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi 6. Eşref-zāde Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi 7. Eşref-zāde ʿAbduʾs-selām Efendi 8. Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī 9. Şeyḫ İsḥāḳ Efendi 10. Meḥemmed Dede Efendi 11. Şeyḫ Mūsā Efendi El-Eşrefī 12. Radovişli Şeyḫ ʿAlī Efendi 13. Meḥemmed ʿAvnuʾllāh Efendi 14. Şeyḫ Saʿdüʾd-dīn Efendi 15. Yaʿḳūb Efendi-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 16. Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi 17. Şeyḫ Meḥemmed Ġavsī Efendi 18. Baḥrī Bābā-zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi 19. Bektāşī Mürsel Baba 20. Ḥikmetī Şeyḫ Meḥemmed Efendi 21. Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 22. Üftāde-zāde Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi 23. Şeyḫ Ẓuhūrī Efendi El-ʿUşşāḳī 24. Yamalı Şeyḫ Ḫalīl Efendi 25. Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi 26. Bāldır-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 27. Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi 28. Çeşmeci-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi 29. Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi 30. Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi 31. Şeyḫ Nuʿmān Efendi El-Üveysī 32. Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi 33. Şeyḫ Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī 34. Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Meḥemmed Ṣādıḳ Dede Efendi 35. Çehārşenbe Zāviyesi Şeyḫi Ḳāsım Efendi 36. Ḳumlalı Şeyḫ ʿÖmer Efendi 37. Başcı Zāviyesi Şeyḫi Süleymān Efendi 38. Ḥammām Tekyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi 39. Ḥalīm-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 40. Aʿrec Şeyḫ Meḥemmed Efendi 41. Cezbedār-zāde Zāviyesi Şeyḫi Maḥmūd Efendi 42. Naḳşbendī

[3] *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın bilimsel neşri olmadığı için biyografilerin listesi "Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin Efendi, *Gülzar-ı Sülehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*, Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Orhan nu: 1018/2." künyeli yazma eserden çıkartılmıştır.

Şeyḫi Meḥemmed Efendi 43. Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi 44. Hindī Ḫāce Meḥemmed Efendi 45. Nūrüʾd-dīn Efendi El-Vāʿiẓ 46. Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ 47. Şeyḫ Ḥasan Efendi El-Vāʿiẓ 48. Aḫaveyn Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ 49. Ṣūfī Eş-Şeyḫ Ebūbekr Efendi 50. Hādī-zāde ʿAbduʾllāh Mollā Efendi 51. Diyār-ı Bekr Mollāsı Süleymān Efendi 52. Menteş-zāde ʿAbduʾr-raḥīm Efendi 53. Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Efendi 54. Ṣofya Mollāsı Ḳāżī-zāde ʿAlī Efendi 55. ʿAynī Ekber Meḥemmed Efendi 56. Ḍaḥkī Muṣṭafā Efendi 57. Bāḳī-zāde Muṣṭafā Efendi 58. Meḥemmed Remzī Efendi 59. Ḳāżī-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi 60. Maʿālī-zāde Meḥemmed Efendi 61. Dede Meḥemmed Efendi 62. Rebīb Muṣṭafā Efendi İbni ʿÖmer Efendi 63. Şiblī-zāde Meḥemmed Efendi 64. Murād-ı Sānī İmāmı ʿAlī Efendi 65. Çeşm-i Siyāh Fāriġ Muṣṭafā Efendi 66. Bayram-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi 67. Ḳāżī-zāde İbrāhīm Efendi 68. Mevc-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi 69. Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi 70. Cizyedār-zāde Maḥmūd Efendi 71. ʿAbdī-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi 72. Menteş-zāde Maḥmūd Efendi 73. ʿUryānī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 74. Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Ṣādıḳ Efendi 75. ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 76. Ḫāce-zāde Meḥemmed Efendi 77. Ṣaḥḥāf Emīr Süleymān Efendi 78. Emīn Efendi-zāde Meḥemmed ʿAzīz Efendi 79. Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendi 80. Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi 81. Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi 82. ʿİvaż-zāde Ders-i ʿĀm Saʿdüʾd-dīn Efendi 83. Manav-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi 84. Ders-i ʿĀm El-Ḥāc Aḥmed Efendi 85. Muḥaddiṣ Ḥasan Efendi 86. Ḳanḳarpuz-zāde Ḫaṭṭāṭ Aḥmed Efendi 87. ʿÖmer-zāde ʿÖmer Efendi 88. Egerci-zāde Meḥemmed Efendi 89. Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dede 90. Boyacı Aḥmed Dede 91. Özbeg ʿAbduʾr-raḥmān Baba 92. Üftāde Türbe-dārı ʿAbduʾl-Bāḳī Dede 93. Mūsā Dede 94. Hindī Baba El-Ḳādirī 95. Çaḳır Meḥemmed Dede 96. ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi İbni Ḫalīl Efendi 97. ʿAbduʾllāh Efendi-zāde Meḥemmed Efendi 98. Meḥemmed Reşīd Efendi 99. Şirvānī ʿAlī Efendi 100. ʿAbdüʾṣ-Ṣamed Efendi 101. Aḳ Ḥāşiye Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 102. Ders-i ʿĀm Es-

Seyyid Yūsuf Efendi 103. Ṣoġancı Dāmādı Aḥmed Efendi 104. Meḥemmed Saʿīd Efendi 105. Ḳara Ḥācı Ṣāliḥ Efendi 106. Kütükci-zāde Aḥmed Efendi 107. Bülbül Ḥāfıẓ ʿAbduʾllāh Efendi 108. Erzincānī Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi 109. Ḫuldī Muṣṭafā Efendi 110. Şāhīn Emīr-zāde İsmaʿīl Belīġ Efendi 111. Levḥī Ḥüseyn Efendi 112. Meḥemmed Naʿīm Efendi 113. Ḫaṭṭāṭ Yūsuf Efendi 114. Kürd-zāde İbrāhīm Efendi 115. Ṭuz BāzārıCāmiʿi İmāmı Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā Efendi 116. Ḫaṭṭāṭ Ṭaybī Muṣṭafā Efendi 117. Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendi 118. Sulṭān İmāmı-zāde Niẓāmüʾd-dīn Efendi 119. Ḫātim Meḥemmed Efendi 120. Eşrefī Yaʿḳūb Dede 121. Ḫaste-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 122. Ḳapan Kātibi-zāde Muṣṭafā Efendi 123. Cumʿa Beg-zāde Ṣāliḥ Efendi 124. Çıḳrıḳcı-zāde Siyāhī Aḥmed Efendi 125. Ḳocagöz-zāde Muṣṭafā Efendi 126. Ṭabīb Ḥāẕıḳ ʿÖmer Efendi 127. Çiçekci-zāde Ṭabīb Efendi 128. Çıḳrıḳcı Aḥmed Dede

4.2.3. *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Olup *Gülzâr-ı İrfân*'da Olmayan Biyografiler

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'a *Gülzâr-ı Sulehâ*'da olan biyografilerden seksen sekiz tanesini almamıştır. *Gülzâr-ı Sulehâ*'da olmasına rağmen *Gülzâr-ı İrfân*'da olmayan biyografiler şunlardır:

1. Ḳara Baba-zâde Eş-Şeyḫ İbrāhīm 2. Şeyḫ Meḥemmed Efendi 3. Şeyḫ Mürsel Efendi El-Celvetī 4. Eş-Şeyh İsmāʾil Efendi El-Ḫalvetī 5. Şeyḫ Meḥemmed Sahfî Efendi 6. Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi 7. Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi 8. Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi 9. Selāmī Zāviyesi Şeyḫi Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi 10. Bāḳi-zāde ʿAbduʾl-hādi Efendi 11. Vānīzāde Meḥemmed Efendi 12. Tokat Mollası Hātif Ḥasan Efendi 13. Filibe Mollāsı Hādizāde Emīn Efendi 14. Aḥmed Ḥāsib Efendi 15. Nūrüʾd-dīn-zâde Muṣṭafā Efendi 16. İlāhī-zāde Süleymān Efendi 17. Manav-zāde Meḥemmed Efendi 18. Ḫāce-zāde Maḥmūd Efendi 19. Ḳızıḳlı-zāde Meḥemmed Efendi 20. Türkmen-zāde Meḥemmed Efendi 21. Menteş-zâde Meḥemmed Efendi 22. Müneccim ʿAbduʾllah

Efendi 23. Müneccim ʿAbduʾllah Efendi 24. Şiblī-zāde Ḥāmid Efendi 25. Hādī-zāde Yaḥyā Efendi 26. Remzīzāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 27. Menteş-zāde Ṭavīl Ḫalīl Efendi 28. Naḳībüʾl-Eşrāf Şahābüʾd-dīn Efendi 29. Efecik-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 30. Bāḳī-zāde ʿAbduʾl-Fettāḥ Efendi 31. Şeşbeş-zāde İbrāhīm Efendi 32. ʿÖmer Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi 33. ʿAbduʾllah Mollā-zāde Meḥemmed Rıżā Efendi 34. ʿAbduʾr-raḥīm Efendi 35. Vānī-zāde Ḥüseyn fendi 36. Şiblī-zāde ʿAlī Efendi 37. Levḥī-zāde Meḥemmed Rıżā Efendi 38. Ḳāżī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi 39. ʿUryānī-zāde Aḥmed Efendi 40. Şeyḫī-zāde Meḥemmed Efendi 41. Şeyḫ Metnuʾllāh(?) Efendi 42. ʿÖmer Efendi-zāde Muṣṭafā Efendi 43. Bāyezīd Paşa Müderrisi İsmāʾil Efendi 44. Emīn Efendi-zāde Meḥemmed Hāşim Efendi 45. Ḳızıḳlı-zāde Mūsā Efendi. 46. Deñizlili Süleymān Efendi 47. Yürek-zāde Meḥemmed Efendi 48. Tāḳyeci-zāde İbrāhīm Efendi 49. Naḳībüʾl-Eşrāf İbrāhīm Efendi 50. Çuḳacızāde İbrāhīm Efendi 51. ʿAbduʾl-müʾmin Efendi 52. Meḥemmed Şerīf Efendi 53. Mesʿūd-zāde Meḥemmed Emīn Efendi 54. Ders-i ʿĀm Mūsā Efendi 55. Bāldır-zāde Meḥemmed Selīm Efendi 56. Bostān-zāde ʿAlī Efendi 57. Anbārī-zāde Derviş ʿAbduʾllāh 58. Derviş ʿAbduʾllāh El-Ḫalvetī 59. Ebūbekr Efendi 60. Meḥemmed Efendi El-Celvetī 61. Bāḳī-zāde Meḥemmed Şerīf Efendi 62. İsmaʿīl Efendi En-Naḳşbendī 63. İmām Aḥmed Efendi 64. ʿAṭṭār-ı Sānī Muṣṭafā Efendi 65. Velī Ḳāżī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi 66. Anṭalayı Aḥmed Efendi 67. Ḳızpınārī Meḥemmed Efendi 68. Ḥāṣzāde Ḫalīl Efendi 69. Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Aḥmed Efendi 70. Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Süleymān Efendi 71. ʿAṭṭār Ferāʾizī Yūsuf Efendi 72. Haẓret-i Emīr Ḫaṭībi ʿAlī Efendi 73. Aʿrec Aḥmed Efendi 74. Ebū İsḥaḳ Muʿallim-ḫānesi Ḫācesi Ḥüseyn Efendi 75. Ḫādimī Meḥemmed Efendi 76. Maẓlūmī Meḥemmed Efendi 77. Rāḳım İbrāhīm Efendi 78. Şāʿir Seyyid Feyżī 79. Bāldırzāde Meḥemmed Efendi 80. Altun-zāde İbrāhīm Efendi 81. Efecik-zāde Aḥmed Aġa 82. Hāşim-zāde Meḥemmed Efendi 83. Ḳabāḳ-zāde Mollā Muṣṭafā 84. Çavuş-zāde Meḥemmed Aġa 85. Ṭūbā

İbrāhīm Efendi 86. Çörekçi-zâde İbrahim Efendi 87. ʿAbdī-zāde ʿAlī Efendi 88. Başkātibī Zeynü'l-ʿābidīn Efendi

Mehmed Fahreddin, tıpkı *Güldeste*'de olduğu gibi *Gülzâr-ı Sülehâ*'dan da eserine aldığı veya almadığı biyografilerde hangi ölçütü uyguladığını açıklamamıştır. Bu gözle bakıldığında *Gülzâr-ı Sülehâ*'da olmasına rağmen *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan seksen sekiz biyogarfi ortak bir paydada toplanmamaktadır. Belki Mehmed Fahreddin, tıpkı *Güldeste*'de olduğu gibi *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın eksik bir nüshasını kullandığı için biyografilerin bir kısmını eserine dâhil edememiştir. Elde *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın tenkitli metni olmadığı için şimdilik bunu söylemek mümkün değildir. *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan seksen sekiz biyografinin doğum yeri, doğum veya ölüm tarihi, ırk, mezhep, tarikat, meslek gibi konularda ortak paydası bulunmamaktadır. Sadece dikkati çeken *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın bölümlerinden birinci fasıl ve beşinci gülbündeki biyografilerin tamamının *Gülzâr-ı İrfân*'a alındığı; dördüncü fasıldakilerin ise hiç birinin alınmadığıdır. Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı Sulehâ*'dan eserine alacağı biyografileri seçerken kendisince önemli bulduklarını eserine dâhil etmiş, önemli bulmadıklarını ise dâhil etmemiş olmalıdır. Örneğin *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın beşinci gülbününde yer alan altı şairden dördünü (Huldî, İsmail Beliğ, Levhî, Naîm) eserine almış, ikisini (Râkım, Feyzî) ise almamıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmayan iki şairin (Râkım, Feyzî) esere alınmamayı gerektirecek ortak bir paydası tespit edilememiştir.

4.2.4. *Gülzâr-ı Sulehâ* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da Ortak Olan Üç Biyografinin Karşılaştırılması

Yukarıda *Gülzâr-ı Sulehâ* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da ortak yüz yirmi sekiz biyografinin bulunduğu belirtilmişti. Her iki eserde de yer alan biyografilerden üç tanesi karşılaştırılarak *Gülzâr-ı Sulehâ* ve *Gülzâr-ı İrfân* arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır. Karşılaştırılacak biyografiler *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın dördüncü "gülbün"ünden yani şairler bölümünden seçilmiştir. Seçilen biyografiler Mustafa Huldî (ö.1725-26), Mehmed Na'îm (ö.1752), Levhî Hüseyin (ö.1751-52)'dir.

4.2.4.1. Mustafa Huldî biyografisinin karşılaştırılması

Gülzâr-ı Sulehâ	*Gülzâr-ı İrfân*
Ḫuldī Muṣṭafā Efendi İbni İsmaʿīl Çelebi	**Ḫuldī Muṣṭafā Efendi**
Müşābih ü mümasil-i ḫuld-i berīn olan maḥrūse-i Burusaʾda Manāstır Maḥallesiʾnde biñ yetmiş sekiz tārīḫinde ẓuhūra ḳarīn ve ʿatabe-i ʿulemā-yı ʿaṣrına taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün vāżıʿ-ı cebīn olup taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārif ve naẓm u neṯrde evḳātını ṣarif olduḳda Ḫuldī Muṣṭafā Efendi diyü müşārün biʾl-benān maʿlūm-ı pīr ü cüvānān olmış idi. Ḫāl-i pesendīde-ḫışāli Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi ve ʿUryānī ʿAlī Efendi ḥażretlerinden telemmüẕ süfre-i ifādelerinden tenāvül ü teleẕẕüẕ idüp baʿde iḳmāliʾl-fünūn Vānī-zāde Şeyḫ Ebū Bekir Efendi ibn Aḥmed Efendi ibn Vānī Şeyḫ Meḥmed Efendinüñ duḫter-i saʿd-aḫterlerini tezevvüc	Müşābih-i ḫuld-i berīn olan maḥrūse-i Burusaʾda Manāstır Maḥallesiʾnde sāḥa-i ẓuhūra ḳarīn ve ʿatabe-i ʿulemā-yı ʿaṣrına taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün vāżıʿ-ı cebīn olup taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārif ve naẓm u neṯrde evḳātını ṣarif olduḳda ḫāl-i pesendīde-ḫışāli Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi ve ʿUryānī ʿAlī Efendi-nām fużalādan telemmüẕ süfre-i ifādelerinden tenāvül ü teleẕẕüẕ edip baʿde-i iḳmālüʾl-fünūn Sulṭān Orḫan ʿimāret-i ʿāmiresinde meşīḫat ve muḥāsebe ḳaleminde kitābet ḫidmeti ile imrār-ı vaḳt ü sāʿat üzre iken biñ yüz otuz sekiz sālinde zeḫārif-i dünyādan rū-gerdān ve ālāyiş-i mā-sivādan dest-efşān olup Bıñarbaşıʾnda Mevlevī-

itmek ile memnun olmuş idi. Ḳayın aṭası ṣāḥibüʾt-tercemeyi mülazım ve Mekktūbī Efendi maḳamına ḳāʾim idüp mūmā ileyh ise erbāb-ı keyfden ṣāḥib-i tabīʿat ve gāh ü bī-gāh meʾmūr oldıġı emri īfāya ʿadem-i ḳudretinden nāşī bir ay defʿ-i ṣıḳlet ḳayın pederlerinden mufāraḳat ve Sulṭān Orḫan ʿaleyhiʾr-raḥmeti veʾl-ġufrān ʿimāret-i ʿāmiresinde meşīḫat ve muḥāsebe ḳaleminde kitābet ḫidmeti ile imrār-ı vaḳt ü sāʿat üzre iken biñ yüz otuz sekiz 1138 sāli recebüʾl-mücerrebinüñ yigirmi sebt güni ʿömr-i ʿazīzleri şast sāle oldıḳda zeḫārif-i dünyādan rū-gerdān ve ālāyiş-i mā-sivādan dest-efşān olup ḫāhiş-ker-i der-āġūş-ı ḫūr-ı ʿīn ve rūḥ-ı revanı rāhī-i ḫuld-i berīn olmışdur. Pınar-başı ḫāmūşānında Mevlevī-ḫāneye nāẓır bir maḥall-i mürtefiʿde defīn ve raḥmet-i Ḫudāʾyā rehīndür. Tārīḫ-i vefatlarına zuḫruʾl-küttāb veʾş-şuʿārā Meḥmed Naʿīm Efendi bu gūne beyan u edā itmişlerdür:

Ḫuldī ṣāḥib-i kemal ü maʿrifet

Şāʿir-i pākize ṭabʿ-ı ḫoş kelam

Müfred ü fenn-i ġazelde ferd idi

Ṣakk u neṣr ü naẓmı bulmışdı niẓām

Her fünūn içre çıḳarmışdı bir ad

Bā-ḫuṣūṣ ʿilm-i muʿammāda be-nām

Geçdi ʿömri fürḳat ü ḥasret ile

Almadı āġūşa bānū-yı merām

ḫāne ḥiẕāsında bir maḥall-i mürtefiʿde defīn ve der-āġūş-kün-ı ḥavrā-yı ḫuld-i berīndir. Merḥūm-ı mezbūr ehl-i ḳalem-i ḥoş-nüvīs ḫaṭṭı gibi naẓm u neṣri daḫı pāk ü nefīs tārik-i külfet u nīgū-sīret ekṣeriyyā kütüb-i tevārīḫ-i selef muṭālaʿasında olup şekkerīn-ṣoḥbet u muʿāşere ve yegāne-i erbāb-ı nedāmet ü müsāhere idi. Bu murabbaʿ-ı laṭīf-i feṣāḥat-perdāz gülzār-ı ṭabʿından çīde olunan āṣār-ı eşʿārındandır.

Murabbaʿ:

Göñlüm yine bir serv-ḳadde yār olayım dir

Āzāde iken derde giriftār olayım dir

Şimdi yeñi başdan yine dīvānelik ister

Āşüfte-i ser-i ṭurra-i ṭarrār olayım dir(AE, vr. 367b-368a)

Öyle çaldı yine kim dest-i ḳażā Olamaz ber pāḫ tā rūz-ı ḳıyām Bezm-gāh-ı dünyadan ancaḳ hemān Dest-i sākī-i eceldn gördi cām Esb-i tābūtuñ sürüp taʿcīl ile Rāh-ı ʿAdni eyledi bir iki kām Merdümān-ı dīde-veş aḥbābını Eşk-i ḥasret eyledi ġarḳ-ı tamam ʿAzm idüp ṭāvūs-ı rūḥı Sidreye Sedd-i reh olmaya bu nīlī ḫıyām Ḫūr u Ġılmānı enīsi eyleye Ḳabri içre Ḥażret-i Rabbiʾl-enām Didiler tārīh-i fevtüñ Ḫuldiyā Rūḥ-ı pāküñ eyleye ḫuldī maḳām Mevlānā-yı mezbūr ehl-i ḳalem-i ḥoş-nüvīs ḫaṭṭı gibi naẓm u neṯri daḫı pāk ü nefīs idi. Beyt: العشق مرض وراء الحب ليس له وراء ولوكان المسخ مطبيباً feḥvāsınca Manav-zāde İsmāʿīl nām bir tāze-i sāde-rū ve bir ḫūb-ı ʿişve-ger-i dil-cūnuñ ʿışḳına giriftar ve āteş-i hecriyle zār u zebun u bīmār olup maḥbūb-ı mezbūruñ medḥine dimişdür. Şiʿr: Āşūb-ı cihān yaʿnī Manav-zāde ki ol şūḫ	

Ṣayd eyledi murġ-ı dili şeh-bāz-ı nigāhı Nuẓẓāra kühen-i niʿmet-i luṭfıyla pür itmiş varsaḳ ne ʿaceb biz daḫı ḳuzġuñluġa gāhī diyü murabbaʿ-ı laṭīf-i feṣaḥāt-perdāz daḫı gülzār-ı laṭīfinden çīde olınan āṯār-ı eşʿārından ki ṣabā maḳāmında beste olınup mecālis-i erbāb-ı ṭabʿda zümre-i mūsīḳī-şināsān terennüm olurlar. **Murabbaʿ:** Göñlüm yine bir serv-ḳadde yār olayım dir Āzāde iken derde giriftār olayım dir Şimdi yeñi başdan yine dīvānelik ister Āşüfte-i ser-i ṭurra-i ṭarrār olayım dir Mevlānā-yı mezbūr tārik-i külfet u nīgū-sīret olup bār-ı ḫademeden āzāde ve neʿūnet-i beytini bi-nefsihi piyade-rüyʿet idüp çarşudan iştirāʿ eyledigi ḥaml-ı ṯaḳīli ʿibādet olmaḳ üzre aḥbābına daḫı virmezler imiş. Ekṯeriyyā kütüb-i tevārīḫ-i selef muṭālaʿasında olup şīrīn ṣoḥbet u muʿāşere ve yegāne-i erbāb-ı nüdāmet ü müsāmere imişler. Çarşudan ḳavun ve ḳarpuz miṯilli mīve ibtiyāʿında baʿdeʾl-ḳaṭʿ dil-ḫāhı üzre ẓuhūr iderse bilā-teʾhīr bāyiʿine gelüp senden aldıġum mīve-i maʿhūduñ ṯemen-i misli ve ḳıymet-i ʿadli hengām-ı ḳaṭʿumda maʿlūm oldı diyü bir miḳdār aḳçe daḫı virürler imiş. Devlet-i ʿaliyyede ḳāḍī-ʿasker ve feżāʾil-i hüner-perver merḥūm ʿĀrif-zāde ʿAbdüʾl-bāḳī Efendi	

ḥażretleri maḥrūsa-i Burūsayı menfiyyen teşrīflerinde şuᶜārā-yı şehrden nice ḳavābil birer eser irāʾeti ile bezm-i sāmīlerine dāḫil oldıḳlarında ṣāḥibüʾt-terceme daḫı bir nev ḳumāş-ı kār-gāh-ı leṭāfet ve mensūc-ı tār u pūd selaset ḳaṣīde-i nefyde ki zāde-i ṭabᶜ-ı maṭbūᶜaları olup mümā ileyhüñ medḥ ü aṭrāsı ḥaḳḳında idi. ᶜAẓīm maḳbūl ü pesendīdeleri olup mükerrem olmışlardur ki maṭlaᶜı budur.Maṭlaᶜ: Gördüm ki vār münasebeti ḥüsn-i yār ile Āḫir ᶜalāḳa eyledim evvel bahar ile Kendi aḥbāb-ı ṣadāḳat-nişāblarına böyle ḫiṭāb iderler imiş ki dāḫil-i maḥalle-i Manāstırda burç üzre olan menzilümde ṭāʾife-i cin olup ḥaṭṭā benümle enīs idi. Baᶜżen ḫarġūş ṣūretinde gelüp raḳabem üzre cülūs ider ve ben daḫı destüm ile ẓahrını nüvāziş ider idüm diyü naḳl iderler imiş. El-ḥāsıl mevlānā-yı müşārun ileyh bir ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt ve bir merd-i ḥāvīyiʾl-kemālāt imişler (Atlansoy 1998: 351-354).	

Tablo-7: Mustafa Huldî Biyografisinin Karşılaştırılması

Her iki eserdeki Mustafa Huldî biyografisine bakıldığı zaman *Gülzâr-ı İrfân*'da yer alan biyografinin *Gülzâr-ı Sulehâ*'dan özetlendiği görülmektedir. *Gülzâr-ı İrfân*'da Huldî hakkında verilen bilgiler ve söylenen sözler *Gülzâr-ı Sulehâ*'nın hemen hemen aynısıdır. *Gülzâr-ı İrfân*'da verilen şiir örneği de *Gülzâr-ı Sulehâ*'dan

alınmıştır. *Gülzâr-ı Sulehâ*'da olmasına rağmen bazı bilgileri Mehmed Fahreddin eserine almamıştır. Bunlar Huldî'nin evliliği, Huldî'nin ölümü için yazlan tarih kıtası, Huldî'nin Manav-zâde İsmail adında birisi için yazdığı şiir ve Huldî'ye dair birkaç anektottur.

4.2.4.2. Mehmed Na'îm biyografisinin karşılaştırılması

Gülzâr-ı Sulehâ	*Gülzâr-ı İrfân*
Naʿīm Meḥemmed Efendi Tücāh-ı maḥmiye-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde Ḳāsım Paşa ḳaṣabasında niʿmet-i vücūdı āş-pez-i yed-i ḳudret ile puḫte ve taʿlīm ü terbiye-i esātiẕe-i kirām ile çāşnī-dār olup leẕāʾiẕ-i ʿilm ü ʿirfānı endūḫte olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet ve ḥirfet-i ḳazzāzī ile iktisāb-ı vech-i maʿīşet idüp bu ḥāl üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken **Beyt** Kemāl ehli bulur her yerde pīrin Kemālüñ yoġ ise her yerde yerin feḥvāsınca merḥūm-ı mezbūruñ ḳadr ü ḥaysiyyeti faḫrüʾl-mevālī ẓuhruʾl-ahālī Hādī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi ḥażretlerinüñ maʿlūm-ı saʿādetleri olduḳda maḥkeme-i ṣuġrāda kātib itmekle şānını iʿlā vü menzilesin bālā itmişler idi. Cüsse-i laṭīfleri żaʿīf ü naḥīf ve şiʿr ü inşā ile ʿārif pertev-i mihr-i ʿirfān ile tāb-nāk ḫoş-nüvīs ü ṣaakkāk idi. 1166 Ramażān-ı şerīfinde niʿmet-i vücūdı maṭbaḫ-ı	**Maḥkeme-i Ṣuġrā Kātibi Meḥemmed Naʿīm Efendi** Maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde Ḳāsım Paşa ḳaṣabasında niʿmet-i vücūdı āş-pez-i yed-i ḳudret ile puḫte ve taʿlīm ü terbiye-i esātiẕe-i kirām ile çāşnī-dār olup leẕāʾiẕ-i ʿilm ü ʿirfānı endūḫte olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet ve ḥirfet-i ḳazzāzī ile iktisāb-ı vech-i maʿīşet edip bu ḥāl üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken **Beyt:** Kemāl ehli bulur her yerde yerin Kemālüñ yoġ ise her yerde yerin müfādınca merḥūm-ı mezbūruñ şuʿā-yı ḳadr ü ḥaysiyyeti faḫrüʾl-mevālī Hādī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi merḥūmuñ münʿakis-i mirʾāt-ı ʿilm-i daḳīḳadānları olduḳda maḥkeme-i ṣuġrāda kātib etmekle rütbe-i hüner ü maʿārifini iʿlā ve pāye-i menzilesin bālā etmiş idi. Biñ yüz altmış altı Ramażān-ı şerīfinde niʿmet-i vücūdı maṭbaḫ-ı cihāndan nā-bedīd ve ʿāzim-i dāruʾn-

cihāndan nā-bedīd ve ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm-i cāvīd oldı. Pıñar-başı Mezār-istānında medfūndır. Bu ġazel-i bī-bedel ve baʿż-ı ebyāt-ı bī-ḫalelleri teberrüken taḥrīr olındı.Ġazel Meylüm ne gül-sitāna vü ne verd-i aladur Kūy-ı behişt-i yara vü seyr-i cemāledür Der-ḫāb seyr iden ruḫ-ı ḫūy-gerdesin seḥer Dir ḳaṭre ḳaṭre verd-i ter üstünde jāledür Gūyā dehen-i ṭabaḳçe-i rūy-ı nigārda Memlū şarāb-ı gül ile piyāledür Pür pür nişan-ı būse degül ʿārıżuñ şehā Açmış kenār-ı cüda benefşīce lāledür Lāyıḳ ḳapansa rūzine-i dīde-i raḳīb Zīrā ḥarīm-i kaṣr-ı cemāle ḥavāledür Bir ḫoş nezāketle Naʿīm al ayaġuñı Meyli bu çarḫ-ı ḥīle-gerüñ mekr ü āledür Ebyāt Bu keşmekeş ki sürme-i ḫāk-i rehüñ içün Āvāza ṭutdı ʿālemi tā Iṣfahāna dek Derd-i ḳaşuñda hecr kemānuñ çekenlerüñ Çıḳdı ḥadeng-i lāleleri Kehkeşāna dek Çoḳ kīl ü ḳāl oldı müyānı-y-çūn ortada Ḳaldı belī dinilmedi tā imtiḥāna dek Gördüñ mi ṭoġrı söyle ey ḳadd-i ḳıyāmetī Nādīdedür Naʿīm o tenasüp bu ana dek	naʿīm-i cāvīd olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr pertev-i mihr-i ʿirfān ile tābnāk ḫoş-nüvīs ve ṣakkāk. Cüsse-i laṭīfleri żaʿīf ü naḫīf ve şiʿr ü inşā ile ʿarīf idi. İş bu naẓm-ı pend-edā zāde-i ṭabʿ-ı leṭāfet-intimālarıdır. **Ebyāt:** İtme ey māh ṣaḳın daʿva-i ḥüsn-i cāvīd Gelicek şāhid-i ḫaṭṭıñ yüziñi ḳara ider Ṭaşt-ı sīmīn ṭutar ṣanma dilā vaḳt-i terāş Mihr-i rūyında küsūf-ı ḫaṭṭa nuẓẓāre ider Ger suʾāl ider eyler ise ḫaste Naʿīmā ḥālin Şerbet-i laʿli gibi yoḳdır aña çāre ider(AE, vr. 368b-369a).

ve lehū Bāzār-ı ʿışḳı seyr iderek ey ḳamer-cebīn Sen āf-tāb-ı ḥüsne göñül aldı Müşterī Eylerdi zinde olsalar ol şāh-ı bezm-i ḥüsn Faġfūrī kāse-i çīnī vü sāḳī-i Sikenderī Bu naẓm-ı pāk-sādeyi görse ey Nāʿīm Teslīm olurdı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī vü Enverī ve lehū İtme ey māh şaḳın daʿvī-i ḥüsn-i cāvīd Gelicek şāhid-i ḫaṭṭıñ yüziñi ḳara ider Ṭaşt-ı sīmīn ṭutar şanma dilā vaḳt-i terāş Mihr-i rūyında küsūf-ı ḫaṭṭa nuẓẓāre ider Ger suʾāl ider eyler ise ḫaste Naʿīmā ḥālini Şerbet-i laʿli gibi yoḳdır aña çāre ider Şeyḫüʾl-islām ʿAbduʾllāh Efendi dāmādı Aḥmed Efendi 1148 tārīḫinde Burūsa mevleviyyeti ile şeref-yāb oldıḳda bu tārīḫ-i ḫoş-āyendeyi söylemişlerdür, Tārīḫ: Yine luṭf itdi ahālī-i Nurūsaya Ḫudā Oldılar cümlesi anda endūh olmadan sālim Yine bir fāżıl-ı ʿallāmeti ḳıldı irsal İde maẓlūma zamanında müdara ẓālim Ḳıldı seccade-i Aḥmedde saʿādetle ḳarār Oldı şerʿi nebevī rāhına ʿāzim-i cāzim Göricek māh-ı nev-rūze-i ʿadlin civar	

Oldılar niyyet-i ḫāliṣ ile çevre ṣa’im Eşḳiyā zümresinüñ oldı vücūdı nā-būd Bīm ü ḫavfından olup eyledigine nādim Ṣadr-ı fetvāda daḫı gösterse ol ẕātı Ḫudā Böyle ʿālī güherüñ dilde duʿāsı lāzım İki tārīḫ-i ḳudūmüñ didi bir beyt içre Dāʿī-i bende-i efgende Naʿīm-i nāzım Ḥamd ola Vāhibe tevfīḳ idüp aña refīḳ Geldi şehre hele bir ʿāḳil ü dānā ḥākim (Atlansoy 1998:357-359).	
Tablo-8: Mehmed Na‘îm Biyografisinin Karşılaştırılması	

Her iki eserde yer alan Mehmed Na‘îm biyografisine bakıldığı zaman biyografi kısmının bir birinin hemen hemen aynısı olduğu gözükmektedir. *Gülzâr-ı İrfân*’da yer alan şiir örneği *Gülzâr-ı Sulehâ*’dan alınmıştır. İki eser arasındaki tek fark *Gülzâr-ı Sulehâ*’da çok daha fazla şiir örneği bulunmaktadır. *Gülzâr-ı Sulehâ*’da Mehmed Na‘îm’e ait bir gazel, bir tarih kıtası, on tane de beyit bulunurken *Gülzâr-ı İrfân*’da üç beyit bulunmaktadır. Bu örnekler de *Gülzâr-ı Sulehâ*’da bulunan şiir örneklerindendir.

4.2.4.3. Levhî Hüseyin biyografisinin karşılaştırılması

Gülzâr-ı Sulehâ	*Gülzâr-ı İrfân*
Levḥī Ḥüseyn Efendi Dīdār-ı pür-envārı maḥallāt-ı medīne-i	**Ḥasan Paşa Medresesi Müderrisi Levḥī Ḥüseyn Efendi:**

Burusaʾdan Ḥācī İskender Maḥallesiʾnde ṭāliʿ vü lāyiḥ ve micmer-i ḳalbinde rāyiḥa-i ṭayībe-i ʿabīr-i ʿirfān-ı fāyiḥ ve sinn-i temyīze vāṣıl u sāṭıḥ olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣrınıñ gülistān-ı feżāʾilinden ḫūşe-çīn ve āsitān-ı ahālī-i āşiyānlarında ser-zemīn olup nihāl-i ümmīdi berūmend ve Mıṣr-ı maʿārifde nebāt u ḳand ḫuṣūṣan şiʿr ü inşāda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġın Levḥī Ḥüseyn Efendi diyü şöhre-bend oldı. Bāb-ı maḥkeme-i Burusaʾda kātib ve ṣakk u inşāda aḳrānına ġālib ve Şiblī-zāde cezīre-i Midilliʾye nefy olunduḳda yerlerine reʾīsüʾl-küttāb olup denānīr ü derāhim sürūrı maḫzen-i ḳalbine cālib olmuş idi. Mülāzemet ü tedrīsden daḫı vāye-dār ve pāye-i mūṣile-i Ṣaḥnʾla Ḥasan Paşa Medresesiʾne vuṣūl ile pür-iftiḫār idi. Ammā ʿālem-i belagat u hünerüñ şems-i ezheri ve āsmān-ı feṣāḥat u imlā ve fülk-i berāʿat ü inşānuñ mihr-i enveri olmaġın zümre-i müderrisīn-i kirāmda taḥrīr olunmayup gürūh-ı şuʿārā-yı selaset-şiʿārda terḳīm olındı. Ḥaḳḳā ki eşʿār-ı ābdārınuñ ṣafā-i endāz u uẕūbet edāsı āb-ı revān gibi ṣāfī vü cārī ve āyine-i rūy-i mehveşān miṯāli küdūret u rekāketden ġubār-ı ʿaybdan münezzeh ü ʿārīdür. Bu ḥāl üzre şiʿr ü inşā vü kitabet ü imlā ile güẕārende-i evḳāt iken 1165 sālinde mıḳrāż-ı mevtle şāh-beyt-i ḳaṣīde-i ʿömri bürīde olup rāhī-i rāhī-i cennāt-ı ʿāliyāt oldı. Deveciler Maḳberesiʾnde Ḥaṣīr-pūş Dede ḳurbunda mütevārīdir. Eşʿār-ı pür-ṣafā vü güftār-ı cān-fezālarından bu ġazel-i bī-naẓīr u	Dīdār-ı pür-envārı maḥallāt-ı medīne-i Burusaʾdan Ḥācī İskender Maḥallesiʾnde ṭāliʿ u lāyiḥ ve micmer-i ḳalbinde rāyiḥa-i ṭayyibe-i ʿabīr-i ʿirfān-ı fāyiḥ ve sinn-i temyīze vāṣıl u sāṭıḥ olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣrınıñ gülistān-ı feżāʾilinden ḫūşe-çīn ve āsitān-ı ahālī-i āşiyānlarında ser-zemīn olup nihāl-i ümmīdi berūmend ve Mıṣr-ı maʿārifde nebāt u ḳand ḫuṣūṣan şiʿr ü inşāda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġın Levḥī Ḥüseyn Efendi diyü şöhre-bend oldı. Bāb-ı maḥkeme-i Burusaʾda kātib ve ṣakk u inşāda aḳrānına ġālib ve Şiblī-zāde cezīre-i Midilliʾye nefy olunduḳda yerlerine reʾīsüʾl-küttāb olup denānīr ü derāhim sürūrı maḫzen-i ḳalbine cālib olmuş idi. Mülāzemet ü tedrīsden daḫı vāye-dār ve pāye-i mūṣile-i Ṣaḥnʾla Ḥasan Paşa Medresesiʾne vuṣūl ile pür-iftiḫār olup bu ḥāl üzre şiʿr ü inşā ve kitābet ü imlā ile güẕārende-i evḳāt iken biñ yüz altmış beş sālinde miḳrāż-ı mevtle şāh-beyt-i ḳaṣīde-i ʿömri bürīde olup rāhī-i cennāt-ı ʿāliyāt oldı. Deveciler Maḳberesiʾnde Ḥaṣīr-pūş Dede ḳurbunda mütevārīdir ve āṯār-ı ʿilmiyye ve şiʿriyyelerinden manẓūm bir Miʿrāciyyeleri daḫı vardır ki süllem-i kāḫ-ı bālā-yı ʿirfān ve şāhid-i zībā-yı ḳaṣr-ı īḳāndır (AE, vr. 258b-259a).

baʿż-ı ebyāt-ı leṭāfet-semīrleri taḥrīr olındı. Ġazel Ġazeller gül gül olmuş gül-bün-i eşʿār mecmuʿā Nihāl-i gül-varaḳlar şiʿr güle gülẕār mecmuʿā Tesellī-baḫş olur erbāb-ı ʿaşḳa künc-i miḥnetde Olur her dem enīs-i ʿāşıḳ ġam-ḫ*ā*r mecmuʿā Mey ü maḥbūbuñ anda mündericdür ḥālī ser-tā-pā Sezādur dinilürse maḥzen-i esrar mecmuʿā Dimem mecmuʿā şol evrāḳa kim çıḳmaz meʾāl andan Odur mecmuʿā kim ẕevḳi ola der-kār mecmuʿā Lisān-ı ḥālle keyfiyyet-i ʿışḳı beyan eyler Anun çūn gitmez elden Levḥīyā her bār mecmuʿā Ebyāt Geçdi ḫadeng-i ġamze-i Tātārı cāna dek Gitdi ṣadā-yı şast kemānı Keşāna dek Dildār-ı nağme olsa ki devr-i revān ile Raḳṣān cilve eylese vāfir zamana dek Reftār-ı Rüstemānesi ʿuşşāḳı Zāl ider Ol āfetüñ çıḳar nesebi Ḳahramaāna dek Peyrev olup cenāb-ı emīnāya Levḥīyā Çıḳdum ʿulüvv-i himmet ile āsmāna dek ve lehū	

ʿAmā kim mevrid-i envāʿ-ı niʿamā-yı ilāhīdür Simāṭ-ı feyż-i Bārīdür muẓāhir dāyelerdür hep ʿAmādur kim revāʾic-gāh-ı kālāy-ı taʿayyündür Ẓuhūrāt-ı tecellī ʿāşıḳa ser-māyelerdür hep Efendi derdi artar ehl-i rütbe bulduḳca Baḳan deerd-i ser-i erbāb-ı cāha pāyelerdür hep ve lehū Ġoncalar mānend-i aḫker ḫārlardur çün şerer Ḫırmen-i kül-i külḫan pür-tāb olur sensiz baña Dil olur fersūde bezm-i meyde mānend-i kettān Şuʿle-i mīnā-yı mey mehtāb olur snsiz baña Levḥī-i şeydāyı celb eder ḫayāl-ı kākülin Pīç ü tābı her ṭaraf ḳullāb olur sensiz baña ve lehū Yār bī-raḥm u felek kec-rev u baḫtum vardan Ḳaldı iş Ḥaḳḳa daḫı çare-ger olmaz peydā Vādī-i hecre düşüp güm-şode rāhum Levḥī Cāna geldüm baña bir rāh-ber olmaz peydā ve bu tārīḫ-i ḫoş-āyendeleri daḫı zāviye-i Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳīya ḫoş vāḳiʿ olmışdur. Şeyḫ Ḥaḳḳī Efendi ṭāle beḳāhu Yapdı bir böyle dil-güşā dergâh Gülşen-i bülbülān-ı Celvetiyyān Ḥālet-efzā-yı ʿāşıḳ-ı evvāh	

Geldi tārīḫ içün bu beyt-i ʿacīb Levḥīyā sūy-ı ġaybdan nāgāh Oldı tekye-i ḳavī bi-emriʾllāh Diyelüm lā ilahe illaʾllāh ve āṯār-ı ʿilmiyye ve şiʿriyyelerinden manẓūm bir Miʿrāciyyeleri daḫı vardır ki süllem-i kāḫ-ı bālā-yı ʿirfān ve şāhid-i zībā-yı ḳaṣr-ı īḳāndır.Beyt سطورش نردبان قصر عرفان نقاطش میخ کاخسقف از عان (Atlansoy 1998: 354-357).	

Tablo-9: Levhî Hüseyin Biyografisinin Karşılaştırılması

Görevi müderrislik olan Levhî Hüseyin, *Gülzâr-ı Sulehâ*'da şairler bölümüne alınmıştır, *Gülzâr-ı İrfân*'da ise müderrisler bölümünde anlatılmaktadır. *Gülzâr-ı İrfân*'daki Levhî Hüseyin'in biyografisi de karşılaştırılan diğer iki biyografide olduğu gibi *Gülzâr-ı Sulehâ*'ya çok benzemektedir. Verilen bilgiler, kullanılan kelime ve ifadeler bir birinin neredeyse aynısıdır. Biografik kısımdaki tek fark *Gülzâr-ı Sulehâ*'da Levhî'nin neden müderrisler bölümüne değil de şairler bölümüne alındığının açıklanmış olmasıdır. *Gülzâr-ı İrfân*'da Levhî müderrisler bölümüne alındığı için bu bölüm çıkartılmış olmalıdır. Levhî Hüseyin biyografisindeki en büyük fark *Gülzâr-ı Sulehâ*'da şaire ait yirmi iki beyit örnek verilirken *Gülzâr-ı İrfân*'da örnek şiire yer verilmemiş Levhî'nin şair olduğu söylenmekle yetinilmiştir.

Karşılaştırılan üç biyografide görüldüğü üzere Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazarken kaynak eser olarak aldığı *Gülzâr-ı Sulehâ*'daki bilgi ve ifadeleri aynen

eserine almıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da kimi biyografilerde *Gülzâr-ı Sulehâ*'yı kaynak göstermiştir ancak çoğunlukla yukarıdaki örneklerde olduğu gibi kaynak göstermeden *Gülzâr-ı Sulehâ*'daki biyografiyi bire bir eserine almıştır.

5. SONUÇ

"*Mehmed Fahreddin Bursavî ve Gülzâr-ı İrfân İsimli Biyografik Eseri(İnceleme-Metin-Dizin)*" başlıklı bu tezin konusu 19. yüzyılda Mehmed Fahreddin Bursavî tarafından yazılmış *Gülzâr-ı İrfân* isimli biyografik eserdir. Çalışma giriş, inceleme, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Bu tez ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tezin giriş bölümünde biyografik bir tür olan vefeyât-nâmenin tanımı üzerinde durulmuş, Türk edebiyatında yapılan tanımlar ve tasnifler sıralanmıştır. Türk edebiyatında vefeyât-nâme türünde yazılan eserler üzerinden bu tanım ve tasniflerin doğruluğu tartışılıp yeni bir tanım ve tasnif önerilmiştir. Buna göre vefeyât-nâmeler istisnası olmakla beraber şehir-bölge merkezli biyografik eserlerdir. Türk edebiyatında yazılan vefeyât-nâmelerin yaklaşık %84'ü bu tanım kapsamına girmektedir. Bu tanımın dışında kalan eserler ise "kronolojik vefeyât-nâmeler' başlığı altında toplanmıştır.

Tez çalışmasında ilk olarak *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni oluşturulmuştur. Bunun için de öncelikle eserin nüshaları değerlendirilmiştir. *Gülzâr-ı İrfân*'ın bilinen üç nüshası bulunmaktadır. Bunlar Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi 1923 (SÜ), Ali Emiri Millet Kütüphanesi Şeriyye 1098 (AE) numaralarda kayıtlı nüshalar ile Kadir Atlansoy özel kütüphanesinde bulunan nüshadır (KA). Yapılan değerlendirmeye göre bu üç nüshadan ilk olarak AE nüshasının yazıldığı, SÜ nüshasının aynı müstensih tarafından AE nüshasından bire bir istinsah edildiği tespit edilmiştir. Bu yüzden SÜ nüshası tenkitli metne dâhil edilmemiştir. KA nüshası ise diğer iki nüshaya çok benzemesine rağmen bu nüshada diğer iki nüshada olan biyografilerden otuz birinin yer almadığı ve diğer iki nüshada olmayan on üç biyografinin eklendiği tespit edilmiştir. Bu yüzden AE ve KA nüshaları kolbaşı sayılarak *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni bu iki nüshadan oluşturulmuştur. Eserin üzerine yapılan inceleme oluşturulan bu tenkitli metin esas alınarak yapılmıştır.

Kurulan tenkitli metne göre *Gülzâr-ı İrfân* ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

* *Gülzâr-ı İrfân*'da altı yüz yirmi dört biyografi yer almaktadır. Eser bu hali ile Bursa vefeyât-nâmelerin en hacimlisidir.

* *Gülzâr-ı İrfân*, 1258/1842-43 yılında Bursa Narlı Tekkesi'nde yazılmaya başlanmış ve 1263/1847 yılında aynı yerde tamamlamıştır. Eserin yazımı beş yıl sürmüştür.

* Mehmed Fahreddin, Bursa'nın fethinden kendi dönemine kadar olan süreçte Bursa'da defnedilen önemli kişilerin biyografilerinin tek eserde toplanması gerektiğini düşünerek *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*, dönemin Osmanlı Sultanı Abdulmecid Han (ö.1861)'a Bursa'ya geldiğinde sunulmuştur. Bunun karşılığında da Mehmed Fahreddin maaşa bağlanmış ve şeyhlik yaptığı Narlı Tekkesi tamir ettirilmiştir.

* Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*'ı yazarken yazılı ve sözlü pek çok kaynaktan faydalanmıştır. Özellikle de kendisinden önce yazılan Bursa vefeyât-nâmelerin hemen hepsini taramıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm ile 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Mehmed Fahreddin, eserinin mukaddimesinde belirttiğine göre *Gülzâr-ı İrfân*, aşere-i mübeşşereye göre on ana bölüme, cennetin sekiz kapısına göre de sekiz alt bölüme ayrılmıştır. Eserin her bir bölümünde farklı zümreye ait kişilerin biyografisi anlatılmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*'ın bölümleri arasında en çok biyografi dördüncü 'ravza'da yer almaktadır. Bu bölümde Bursa'da medfun evliya ve şeyhlerden oluşan yüz elli bir biyografi bulanmaktadır. Biyografi sayısının en fazla olduğu ikinci bölüm ise altıncı 'ravza'dır. Bu bölümde yüz kırk beş âlim ve müderrisin biyografisi anlatılmıştır. *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografi sayısının en az olduğu bölüm birinci ravzadır. Bu bölümde altı Osmanlı padişahının biyografisi yer alır. Padişahların anlatıldığı bölüm biyografi sayısı bakımından eserin en küçük bölümüdür ancak hacim bakımından en geniş bölümlerden birisidir.

* *Gülzâr-ı İrfân*'da biyografilerde genel bir şablon kullanılmıştır. Biyografilerde sırasıyla anlatılan kişinin doğum yeri, nesebi, eğitim aşamaları, mesleği, görev yerleri, intisabı, varsa eserleri, ölüm tarihi ve mezarının yeri hakkında bilgi verilmiş anlatılan kişiye ve bölüme göre bu şablona ufak eklemeler veya çıkartmalar yapılmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân*'da toplam yetmiş sekiz şairin biyografisine yer verilmiştir. Bunlardan yirmi iki tanesi şairler bölümünde anlatılırken geri kalanları diğer bölümlerde anlatılmış şairlik yönleri vurgulanmıştır.

* *Gülzâr-ı İrfân,* 19. yüzyılın ortalarında yazılmış olmasına rağmen klasik estetik nesir üslubu ile kaleme alınmıştır. Eserde bölümlere ve biyografilere göre sıklığı değişmekle beraber baştan sona kadar secili ve sanatlı bir anlatım yer almaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde *Gülzâr-ı İrfân*, kendisinden evvel yazılan Bursa vefeyât-nâmeleri *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ve *Gülzâr-ı Sulehâ* ile karşılaştırılmıştır.

Gülzâr-ı İrfân'ın *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân* ile karşılaştırması ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

* Mehmed Fahreddin, *Güldeste*'yi model almasına rağmen bölümlendirme olarak ondan farklı bir yol izlemiştir. *Güldeste*, 'gülbün' adı verilen beş ana bölüm 'gülnihal' adı verilen üç alt bölümden oluşurken *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm, 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölümden meydana gelmiştir.

* *Güldeste*'de yer alan beş yüz elli beş biyografiden üç yüz otuz dördü *Gülzâr-ı İrfân*'a alınmış; iki yüz yirmi biri ise alınmamıştır. Mehmed Fahreddin'in bu seçimi neye göre yaptığı tespit edilememiştir.

* *Güldeste* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da ortak olan üç biyografi karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma sonucunda Mehmed Fahreddin'in kaynak eserdeki biyografiyi hiç değiştirmeden neredeyse bire bir eserine aldığı tespit edilmiştir.

Gülzâr-ı İrfân'ın *Gülzâr-ı Sülehâ* ile karşılaştırması ile şu sonuçlara varılmıştır:

* Mehmed Fahreddin, bölümlendirme konusunda *Gülzâr-ı Sülehâ*'dan da farklı bir yol izlemiştir. *Gülzâr-ı Sülehâ*, 'gülbün' adı verilen beş ana bölüm ile 'fasıl' adı verilen beş alt bölümden oluşurken *Gülzâr-ı İrfân*, 'ravza' adı verilen on ana bölüm, 'tabaka' adı verilen sekiz alt bölüme ayrılmıştır.

* *Gülzâr-ı Sülehâ'*nın kullanılan yazma nüshasında yer alan iki yüz on altı biyografiden yüz yirmi sekizi *Gülzâr-ı İrfân* ile ortaktır. Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı Sulehâ*'da yer alan seksen sekiz biyografiyi ise eserine almamıştır. Bu seçimin neye göre yapıldığı tespit edilememiştir.

* *Gülzâr-ı Sulehâ* ile *Gülzâr-ı İrfân*'da ortak olan üç biyografi karşılaştırılmış, bunun sonucunda tıpkı *Güldeste* örneğinde olduğu gibi Mehmed Fahreddin'in kaynak eserdeki biyografiyi hiç değiştirmeden neredeyse bire bir eserine aldığı tespit edilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni verilmiştir. Beşinci bölümde ise tenkitli metinde geçen şahıs isimleri, eser isimleri, yer ve mekân isimlerinin dizini verilmiştir.

Gülzâr-ı İrfân, Bursa şehir tarihi için önemli başvuru kaynaklarından birisidir. Bursa'nın dergâhları, tekkeleri, medreseleri hakkında önemli bilgilere yer vermektedir. Bu mekânların kuruluşları, banileri, burada görev alanlar önemli kişiler, buraların yüzyıllar içindeki durumu, kimler tarafından tamir ettirildiği yeri geldikçe anlatılmıştır. Aynı şekilde Bursa mezarlıkları ve burada medfun kişiler hakkında da bilgiler yer almaktadır. Bursa şehrinin bugün kullanımdan düşen veya unutulan pek çok yer ve mekân adı *Gülzâr-ı İrfân*'da geçmektedir.

Gülzâr-ı İrfân'da Bursa'daki ilmi hayat, kültürel ortam, tasafvufi hayat hakkında da bilgiler yer almaktadır. Eserde Bursa medreseleri ve bu medreselerde görev alan müderrisler hakkında bilgiler verilmiştir. Aynı şekilde tekke ve dergâhların postnişinleri hakkında da bilgiler verilmiştir. Eserde Bursa'ya sürgüne gönderilen devlet adamları ve bunların sürgün nedenleri ile ilgili bilgiler bulmak da mümkündür.

Sonuç olarak *Gülzâr-ı İrfân*, hem Bursa şehir tarihi hem de Türk kültür tarihi açısından önemli başvuru kaynaklarından birisidir.

KAYNAKLAR

Abdulkadir, Abdulkerimoğlu(1992). "Baldırzâde Mehmed Efendi", *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.5. s.8-9.

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim(1988). *Beliğ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Adıgüzel, Niyazi ve Gündoğdu, Raşid(2014). *Ahmed Bâdi Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne*. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.

Adıgüzel, Niyazi(2008). *Edirneli Ahmed Bâdî'nin "Riyâz-ı Belde-i Edirne" Adlı Eserinin Tezkire Kısmı*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

Algül, Hüseyin vd.(2009). *Kâmil Kepecioğlu Bursa Kütüğü*. 4 Cilt. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.

Atlansoy, Kadir (1998a). "Edebiyat Tarihi kaynağı Olarak Bursa Vefeyâtnâmeleri I. Mehmed b. Sa'dî'nin Bursa Vefeyâtı." *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, c.18: 47-67.

Atlansoy, Kadir(1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyâtnâmelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitapevi.

Avcı, Casim(2010). "Tabakat: " *TDV İslam Ansiklopedisi,* Ankara: c.39. s.297-299.

Babinger, Franz(1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Çev. Coşkun Üçok. Ankara: KB Yayınları.

Coşkun, Menderes(2012). *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Derin, Fahri Ç.(1978). *Hafız Hüseyin Ayvansarayî Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Donuk, Suat(2016). *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Beliğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Durmuş, İsmail (2008). "Safedî", *TDV İslam Ansiklopedisi,* Ankara: c.35. s.447-450.

Efendioğlu, Mehmet(2012). "Vefeyât", *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.42, s.603.

Ekinci, Ramazan(2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. İstanbu: Buhara Yayınları.

Erkan, Mustafa(1996).”Gülzâr-ı İrfân”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.14. s.259-260.

Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin Efendi, *Gülzar-ı Sülehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*, Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Orhan nu: 1018/2.

Gazzî-zâde Abdullatîf, *Ravzatü'l-Muflihûn*, Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Orhan nu:1041.

“Gülzâr-ı İrfân”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Dergah Yayınları, c.3,s.401.

Hızlı, Mefail ve Yurtsever, Murat(2000). *Ravza-i Evliya Baldırızade Selîsî Şeyh Mehmed*. Bursa: Arasta Yayınları.

İlgürel, Mücteba(1995). “Enîsü'l-müsâmirîn”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.11, s.243.

İsen, Mustafa (2011). “XVI. Yüzyılda Nesir”. *XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

İsen, Mustafa(2010). *Tezkireden Biyografiye*. İstanbul: Kapı Yayınları.

İsen, Mustafa(2012). *Dile Duran Ölüm Klasik Türk Edebiyatında Mersiyeler*. İstanbul: Kapı Yayınları.

İz, Fahir(1996). *Eski Türk Edebiyatında Nesir*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kahraman, Âlim(2012). “Üslûb(Türk Edebiyatı)”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.42. s.387.

Kaplanoğlu, Arif(1998). *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*. Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları.

Kara, Mustafa ve Atlansoy, Kadir(1997*). Mehmed Şemseddin Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî*. Bursa: Uludağ Yayınları.

Kara, Mustafa(1995). *Eşrefzâde Ahmed Ziyâeddin*. *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.11. s. 485-486.

Karataş,Mehmet(2001). *Nazmî-zâde Murtaza'nın Gülşen-i Hulefâ'sının Tenkitli Transkripsiyonu*. Atatürk Üniversitesi. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Kılıç, Esra(2017). *Ubeydî, Netâyicü'l-ezhâr.* Kültür Bakanlığı E-kitap. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54132,53556neteyicu39l-ezhar-ubeydipdfpdf.pdf?0[Erişim Tarihi: 05.04.2019].

Kılıç, Filiz(hzl.)(2010). *Âşık Çelebi, Meşâirü'ş-Şuarâ İnceleme-Metin*. 3 Cilt. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

Levend, Agâh Sırrı(2008).*Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.

Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân*. Ali Emiri Millet Kütüphanesi. Şeriyye 1098.

Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân.* Kadir Atlansoy Özel Kütüphanesi.

Mehmed Fahreddin. *Gülzâr-ı İrfân*. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Atıf Efendi 1923.

"Mehmed Fahreddin", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, c.6, s.207.

Okuyucu, Cihan, Ahmet Kartal, Fatih Köksal(2011). *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Ortakçı, Altuğ(2014). "Feyzî, Ahmed" , *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1874[Erişim Tarihi: 10.04.2019].

Ortakçı, Altuğ(2014). "İzzet" , *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2141[Erişim Tarihi:10.04.2019].

Özaydın, Abdulkerim(1999). "İbn Hallikân", *TDV İslam Ansiklopedisi,* Ankara: c.20. s.17-19.

Özcan, Abdulkadir(2010). "Tabakât(Osmanlı Dönemi)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul. C39. s.300.

Saraç, Yekta(2000). *Klasik Edebiyat Bilgisi-Belâgat*. İstanbul: Re Yay.

Şentürk,Ahmet Atilla ve Kartal, Ahmet(2008). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Yetiş, Kazım(2010). "Ta'lîm-i Edebiyyât", *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: c.39. s. 514-515.

Yılmaz, Ahmet(2006). “Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin”, *TDV İslam Ansiklopedisi,* Ankara: c.32.s.114.

Yılmaz, Mehmet (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yayınları.

METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. *Gülzâr-ı İrfân*'ın tenkitli metni, Ali Emiri (AE) ve Kadir Atlansoy (KA) nüshalarından hazırlanmıştır.

2. Metnin yazma nüshalarındaki varak numaraları ilgili yerlerde dip not ile gösterilmiştir.

3. Nüsha farklarının olduğu yere dip not konulmuştur. Dipnotta nüsha farkı bulunan ifade yazılıp iki nokta (:) işareti konulmuş, farklar işaretten sonra verilmiştir.

5. Kelimelerin yazımında ünlü uyumuna uyulmuştur.

6. Metinde silik çıkmış yerler "…" şeklinde gösterilip dipnotta belirtilmiştir.

8. Metinde geçen Arapça ve Farsça kısımlar Latin harflerine aktarılıp, italik yazı ile gösterilmiş ve anlamları dipnotla belirtilmiştir.

9. Metnin tespitinde, bilimsel metin neşri çalışmalarında kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*[4] adlı makalesindeki esaslara uyulmuştur.

10. Mensur kısımlarda noktalama işaretleri kullanılmış, manzum kısımlarda ise kullanılmamıştır.

11. Derkenarlar metnin akışını ve bütünlüğünü bozmamak için biyografilerin sonuna yazılıp dipnotta bulundukları varak numaraları belirtilmiştir.

12. Metinde geçen ayet ve hadisler Latin harfleri ile italik olarak yazılıp, anlamları ve kaynakları dip notta belirtilmiştir.

13. Okunuşundan emin olunamayan sözcüklerin yanına soru işareti (?) konulup, kelimenin aslı dipnotta gösterilmiştir.

14. Farsça bazı kelimelerde yer alan vâv-ı ma'dûde "ḫ*ā*n, ḫ*ā*ce, ḫ*ā*b" örneklerinde olduğu gibi eğik uzun a (*ā*) ile gösterildi.

[4] İsmail ÜNVER, " Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi, C. XI, S. 1, Ankara 1993, s.51-89.

15. Metinde aşağıdaki çeviri yazı sistemi kullanılmıştır:

ا	Aa / Ee	س	Ss
آ	Āā	ش	Ṣṣ
أ	د	ص	Ṣṣ
ب	Bb / -P-p	ض	Ḍḍ / Żż
پ	Pp	ط	Ṭṭ
ت	Tt	ظ	Ẓẓ
ث	S̲s̲	ع	ʿ
ج	Cc	غ	Ġġ
چ	Çç	ف	Ff
ح	Ḥḥ	ق	Ḳḳ
خ	Ḫḫ	ك	Kk/Gg/Gg/Ññ
خواَ	*ā*	ل	Ll
د	Dd	م	Mm
ذ	Z̲z̲	ن	Nn
ر	Rr	ه	Hh
ز	Zz	و	Vv / Ūū / Oo /Öö
ژ	Jj	ي ى	Yy / Iı / Īī

METİN

GÜLZĀR-I ʿİRFĀN

Eʿūẕu billāhi mineʾş-şeyṭāniʾr-racīm

Bismilahiʾr-raḥmāniʾr-raḥīm

Ḥaḳāyıḳ-ı ḥamd ü sipās-ı bī-ḥadd ve daḳāyıḳ-ı şükr-i bī-ḳıyās u lā-yuʿad ḥayy-i lā-yemūt mālik-i mülk-i melekūt[5] olan Allāh ʿaẕīmuʾş-şān ḥażretleriniñ merfūʿ-ı dergāh-ı ʿizz u iclāli ḳılınmaġa elyaḳ u aḥrādır ki ẕāt-ı insānı meʾāl-ı münīf-i aḥsen-i taḳvīm üzre serā-perde-i buṭūndan şekl-i müstaḥsene vücūda getürüp *ʿalleme biʾl-ḳalem ʿallemeʾl-insān mā lem yaʿlem*[6] mışdaḳınca taḥṣīl-i ʿulūm-ı dīniyye ve tekmīl-i kemālāt-ı ʿaḳliyye vü naḳliyyeye tevfīḳ-baḫşā-yı iḳtidār ve vücūd-ı feżāʾil-nümūd-ı ʿulemā-yı sutūde-eṭvār ile medāris-i kevn ü mekānı pīrāye-dār eylemiş ve biʾl-ḫuṣūṣ niçelerine feżā-yı ʿaşḳ u şevḳde *ceẕbetün min-ceẕebātiʾr-raḥmān*[7] bendine ḳayd *veʾl-ʿārif ṣayyāduʾl-ḥaḳ*[8] edāsınca dāne-i muḥabbetle ṣayd edip ʿaleʾl-ıṭlāḳ mecẕūb-ı maʿānī-i meẕāḳ ve niçe ẕevāt-ı maʿālī-nişānı esrār-ı ʿulūm-ı İlāhiyye ve maʿārif-i ġayr-ı mütenāhiyye-i rābbāniyyesine aʿlemiyyetle ḥarem-i ʿizzet-i aḥdiyyesine maḥrem *ve leḳad kerremnā benī ādeme*[9] feḥvā-yı kerāmet-iḥtivāsı üzre mükāşefāt-ı aḥvāl-i ġaybiyye ve kerāmāt-ı ʿilmiyye ve kevniyye ile muḥterem eyleyüp bī-reyb u iḫtilāf revnaḳ-ārā-yı ʿālem-i enfüs u āfāḳ etmişdir. Nesāʾim-i ṣalāvāt-ı mütenevviʿāt-ı bī-ġāye ve ẕarrārī-i teslīmāt-ı mütelemmiʿāt-ı mālā-nihāye ol sulṭān-ı taḫtgāh-ı levlāk ve ḥaḳan-ı iḳlīm-i *ve mā-erselnāk*[10] ṣāḥib-i ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ ʿālī-ḳadr-i ḫalvet-serāy-ı iḫtiṣāṣ ḥabīb-i muḥterem-i Rabbüʾl- ālemīn[11] ḫātemüʾl-enbiyā[12] ve ḫātimetüʾl-mürselīn ṭūṭī-i şekker-maḳāl *ve mā yenṭıḳu ʿaniʾl-hevā*[13] mekḥūl-ı kuḥl-ı dīde-fezā-yı *mā*

[5] melekūt: - AE

[6] O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir. Kurʾân, Alak/ 4-5.

[7] Allâhʾın cezbelerinden bir cezbe

[8] Arif, hakikatın avcısıdır.

[9] *Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık.* Kurʾân,İsra/70.

[10] (Ey Muhammed) Seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.Kurʾân, Enbiya/107.

[11] 2a KA,

[12] KA nüshasında 1bʾden sonra iki varak eksik bulunmaktadır.

[13] *O, nefis arzusu ile konuşmaz.* Kurʾân,Necm/3

zāġaʾl-baṣaru ve mā ṭagā[14] mirʾāt-ı mücellā-yı z̲āt-ı Ḫudā şefīᶜ-i rūz-ı cezā pādşāh-ı her-dü-serā ḥażret-i Muḥammedüʾl-Muṣṭafā *ᶜaleyhi efḍaluʾṣ- ṣalavāti ve ezkaʾt-teḥāyā*[15] efendimiziñ ᶜarşdan ḳadri muᶜallā-ter olan Ravża-i Muṭahhara-i ᶜālī-maḳām ve türbe-i münevvere-i maᶜālī-ittisām-ı peyġamberānlarına ī̲sār u ihdā olsun ki neyyir-i ᶜālem-efrūz-ı risāleti heme-i sāhire-i ġabrā-yı cihāna şuᶜle-endāz-ı fevz u saᶜādet ve bedr-i münīr[16]-i muᶜcizāt-ı bāhirüʾl-āyātı żiyā-efşān-ı dīde-i ḫayr-ı ümmet olup aḥkām-ı şerīᶜat-ı Aḥmediyyesi bāᶜi̲ṣ-i ḳıyām-ı dīn ü dünyā ve eṭvār-ı ṭarīḳat-ı Muḥammediyye ve esrār-ı velāyet-i Muṣṭafāviyyesi ḥayāt-baḫş ḳılup erbāb-ı ṣıdḳ u ṣafā ve vesīle-i iᶜtilā-yı menzilet-i ᶜuşşāḳ-ı Ḫudā oldı. Leṭāʾif-i durūd u selām ve şerāʾif-i taḥiyyāt-ı miskiyyüʾl-ḫitām ḫulefā-yı kirām-ı maᶜdelet-āyīn ve āl-i evlād-ı saᶜādet-ḳarīn ḫuṣūṣan aṣḥāb-ı aḫyār ve mühācirīn u enṣār *rıḍvānaʾllāhi teᶜālā ᶜaleyhüm ecmaᶜīn*[17] ḥażerātınıñ ervāḥ-ı ṭayyibe ve enfās-ı zekiyyelerine sezāvārdır ki *aṣḥabi keʾn-nücūm bi-eyyihim iḳtedeytum ihtedeytum*[18] lāmiᶜasınca her birleri sālikān-ı rāh-ı sedād ve müteveccih-i meslek-i ᶜaliyye-i rüşd ü reşādları olan ümem-i ṣadāḳat-şiᶜāre kevākib-i seyyāre-i āsmān-ı hidāyet olup icrā-yı muḳteżā-yı şerᶜ-i metīnde neşr-i envār-ı efkār ile ṭabaḳāt-serāy-ı dīn-i mübīni rūşen ve iḥyā-yı mezāyā-yı sünen-i Seyyidüʾl-Mürselīnde zevāyā-yı ehl-i yaḳīnī ᶜayn-ı gülşen etmişlerdir. Baᶜdezīn zübde-i zümre-i ᶜuṣāt-ı müʾmünīn ve ḫāk-i ḳadem-i evliyā-yı kāmilīn Es-Seyyid Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn İbnüʾs-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Şerefüʾd-dīn Enārlı Şeyḫi-zāde-nām şikeste-derūn u dil-i sāde rūy-ı sunḥundan refᶜ-i niḳāb edip pīş-ı erbāb-ı irfān u īḳāne bu vechle dehen-güşā-yı ifāde olur ki pāy-ı taḫt-ı ḳadīm-i devlet-i ᶜaliyye-i ᶜOs̲māniyyeden maḥrūse-i Burusa *Ṣānehallahā Teᶜālā*[19] ᶜaniʾl-beʾsāde āsūde-nişīn-i derūn-ı ḳıbāb ve mestūr-ı nihān-ḫāne-i türāb-ı müşg-nāb olan z̲evāt-ı ᶜanḳā-cenāb ve niçe dürr-i vücūd-ı nāyāb-ı bī-ḥadd ü bī-ḥişāb olup her birlerine s̲ebt-i silk-i beyān güncāyiş-i nā-pez̲īr-i ḥavṣalā-yı kilk-i vaḳāyiᶜ-i nüvīsān olmaġın faḳaṭ maḳāmāt-ı ᶜāliyeleri maᶜlūm u

[14] *Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.* Kurʾân,Necm/17.

[15] Salavatın en faziletlisi ve selamların en pakı Oʾnun üzerine olsun.

[16] 2a AE

[17] Allah onların hepsinden razı olsun.

[18] Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olsanız hidayete erersiniz. Hadis (Yılmaz 2013: 53).

[19] Yüce Allah onu korusun.

meşhūd ve merḳad-i laṭīfeleri mevcūd-ı ḥaẕīre-i şühūd[20] olan ẕevāt-ı kirām-ı maʿālī-ittisāmıñ baʿżıları diyār-ı āḫerden taḥrīk-i pāy-ı seyāḥatle bu şehr-i İrem-naẕīre ḳadem-resā ve baʿżıları daḫı bu belde-i burc-ı evliyāda maṭlaʿ-i ʿālem-i ġaybdan bezm-i şehādete pertev-efzā olup baʿdehu bi-emriʾllāhi teʿālā vāṣıl-ı raḥmetgāh-ı Raḥmān ve ecsād-ı maġfiret-āyātları bu ḫāk-i ʿıṭrnākda mütevārī-i ṣandūḳa-i ġufrān olan bu ḳadar ẕevāt-ı pāk-güher ve meḥāsin-nişānıñ menāḳıb-ı şerīfelerin tertīb-i dil-firīb üzre tārīḫ-i fetḥ-i Burusa olan yedi yüz yigirmi altı sālinden biñ yüz otuz beş senesine gelince şikār-geh-i şiʿr ü inşā-yı belīġanıñ bāz-ı tīz-rev-i ser-i bülendi Şāhīn Emīr-zāde Es-Seyyid İsmaʿīl Belīġ Efendi ve tārīḫ-i meẕkūrdan biñ yüz ṭoḳsan altı ḫilāline degin sipihr-i ʿulūm u maʿārifiñ aḫter-i ercmendi Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi ḫāme-i Behzādī-nijād-ı ṣıdḳ-iʿtiyād ile naḳş u taṣvīr ve ṣaḥāyif-i maḥfūẓaya tenmīḳ ü tezbīr buyurmuşlar. Ḥaḳḳā ki bu mekteb-i maʿārif-i kevniyyede böyle eşer-i vāżıḥuʾl-ibticāliñ cemʿ ü teʾlīfine muvaffaḳ olmuşlar ise de nüsḫa-i sāniyesi bile rütbe-i nedretde ve ḥikāye-i eslāf-ı maġfiret-ittişāfe dil-dāde olan ẕevāt-ı sürūşī-nihāde dest-ber-āverde-i ḥuṣūli derece-i ġāyetde mertebe-i ʿusretde olmaġla kütüb-i mezbūrede nüvişte-i ṣaḥīfe-i beyān olan pādşāhān-ı ʿiẓām ve şeh-zādegān-ı sidre-ḫırām ve vüzerā-yı kirām ve evliyā-yı maʿālī-maḳām ve şeyḫ-i meşāyiḫüʾl-İslām ve ṣudūr-ı feżāʾil-irtisām ve mevālī-i fiḫām ve ʿulemā-yı meḥāsin-menḳabet ve biʾl-cümle aṣḥāb-ı ṭarīḳat kāmilen ḫāme-ṭırāzende-i teẕkār ve faḳat her gürūh-ı şerāfet-şükūhda bulunan meşāhīr-i ẕevāt-ı kirāmıñ terācime-i şerīfleri biʾl-intiḫāb ḫulāṣa vü iḫtişār olunup biñ yüz ṭoksan altı[21] senesinden biñ iki yüz elli sekiz evāʾiline gelince bu şehr-i dil-ārāda rū-be-rāh-ı menzilgāh-ı beḳā ve ten-i pākleri bu belde-i mübārekede defīn-i laḥd-ı raḥmet-i Ḫudā olan bunca meşāyiḫ-i sütūde-eşer ve ʿulemā-yı fażīlet-güster ve vüzerā-yı maʿdelet-fermā ve mevālī-i ḥukūmet-pīrā ve müderrisīn-i merāsim-ʿunvān ve dedegān-ı ṣāf-menişān eʾimme vü ḫuṭebā vü ẕākirān ü şuʿarā ve baʿż-ı ẕevāt-ı nīk-simātıñ müceddeden terācime-i aḥvāl-i ṣıḥḥat-iştimālleri cemʿ ü iddiḫār olaraḳ cümlesi mücellide-i vāḥidede ketb ü işʿār ḳılınmaḳ bu ʿāciz-i ʿadīmüʾl-biżāʿaya niçe şühūr u āvān eʿazz-ı

[20] 2b AE

[21] 3a AE

meʾārib-i cenān ve aḫaṣṣ-ı maṭālib-i dil-i perīşān olmaġın bi-ʿināyetiʾllāhiʾl-kerīmiʾl-Mennān teşmīr-i sāʿid-i ihtimām ve ṣarf-ı yārā-yı ḳudret-i eyyām ederek merḥūmān-ı mesbūḳuʾl-beyānıñ āṯār-ı celīlelerinde münderic-i terācime-i ẕevāt-ı meḥāsin-eṭvār baʿdeʾl-iḫtiṣār biñ yüz ṭoḳsan altı sālinden sene-i meẕkūreye degin altmış bir sene ẓarfında daḫı bu belde-i ṭayyibede ʿazm-i mülk-i ʿadem ve sāḥa-i ḫāk-i fenāya vażʿ-ı ḳadem edip şāyān-ı terḳīm ü beyān olan ẕevāt-ı meḥāsin-āṯārıñ dest-res olabildigim miḳdārı terācime-i aḥvāl-i ḥaḳīḳiyyeleri yegān yegān pīrān-ı sāl-ḫorde-i devrāndan tefaḳḳud ü istinbā ve baʿżıları daḫı muʿāṣaret ḥasebiyle mażbūṭ-ı ṭūmār-ı ḫāṭır-ı şikeste-edā olaraḳ cemʿ ü tesvīdine mübāderet ve iki sene-i kāmile temāmında ṣūret-i kāmile-i müsevvedesi müyesser-kerde-i cenāb-ı Īzed-i ẕiʾl-ḳudret olmuş ise de ḥaḳḳ-i ʿācizānemde vezān olan tünd-bād-ı ekdār-ı mütenevviʿa-i kevniyyeden gāh sekīnet ḥāliñ iḫtilāli ve ʿādet-i beşeriyyeden bulunan ʿillet-i muḫtelife-i bedeniyye ile gāhī ṭabīʿat-ı pür-melāliñ inḥilāli ḥasebiyle tebyīż ü terḳīme bir vechle müsāʿade-i vaḳt ü zamān olmadıġından niçe şühūr u ʿavām kūşe-i zevāyā-yı ihmāl ve cil-bend-i ḫafāyā-yı imhālde mūy-ı jūlīde[22]-i ser-i zengiyān gibi müşevveşüʾl-endām ḳalmış idi. Çünkü bu mihmān-ḫāne-i milket-i fenāda cāy-ı ārām u beḳā muḥāl ve bezm-i sūr-i sürūrında cemʿiyyet-i mihr ü vefā ʿadīmüʾl-iḫtimāl olup bir gün ola ki vürūd-ı ecel-i mevʿūd ile müddet-i ʿömr-i dervīşānem resīde-i derece-i intihā ve zāviye-i ʿālem-i beḳāya vuḳūʿ-ı ʿazm u rıḥlet-i rū-nümā olduḳda bunca zamān taʿab u meşāḳ firāvān ile cevf-i yerāʿa-i rāst-kirdārdan icrā-yı midād-ı iḳtidār olınan böyle teʾlīf-i nāfiʿüʾl-meʾāl ʿārıża-i sekte-i teʾḫīr ile miṣāl-i berg-i pejmürde dest-i tezelzül-nümā-yı rūzgārda maḥv-şude olıcaġı pey-der-pey teẕekkür ve ṣūret-i perāşīde-i müseveddātdan *ʿalā-vechiʾl-etemm*[23] cihet-i vaḥdet-i tebyīże sevḳ-i ḳalem olınaraḳ ḥaḳāyıḳ-ı cüll-i mikneti nüsḫa-i merāma taḫşiye ve tāziyāne-i himmetle eşheb-i saʿy u ġayreti ḥulbe-i ḫitāma temşiye eylemek ercaḥ u evlā idügi dem-be-dem tefekkür olınmaġın ḥālā sebḳ-fermā-yı kitāb-ı müsteṭāb-ı ʿadālet ve naẓm-ārā-yı silküʾl-leʾāl-i manẓūme-i salṭanat-i ḫalīfe-i rūy-ı zemīn eşrefüʾl-mülūk veʾs-selāṭīn pādşāh-ı kerrār iṣr-i şehinşāh-ı Bāyezīd serīr-i ḳuṭb-ı felek-i

[22] 3b AE

[23] Tam bir şekilde.

iḳbāl noḳṭa-i dāʾire-i devlet ü iclāl ġurre-i nāṣıye-i şerīʿat-ı ġarrā ve dürre-i tāc-ı millet-i beyżā maẓhar-ı müfād-ı *le-ʿalā ḫuluḳin ʿaẓīm*[24] Kerīm ibni kerīm ibni kerīm şehriyār-ı ḫayr-ḫalef nūr-ı bāṣıra-i tācdārān-ı selef sulṭānuʾl-berreyn ve ḫaḳanuʾl-baḥreyn ḫādimüʾl-ḥıṭṭa-ı Ḥarameyn-i Şerīfeyn velī-niʿmet-i ʿālem-i ʿālemiyān ve rūḥ-ı revān-ı cihān-ı cihāniyān es-Sulṭān İbnüʾs-Sulṭān İbniʾs-Sulṭāniʾs-Sulṭān ʿAbduʾl-Mecīd Ḫān İbnüʾs-Sulṭān Maḥmūd Ḫān İbnüʾs-Sulṭān ʿAbduʾl-Ḥamīd Ḫān *ḫalledaʾllāhi ḫilāfetehu ve ebbede salṭanatahu ilā-inḳıżāʾi ṣaḥāyifiʾd-devrān*[25] efendimiz ḥażretleriniñ nām-ı nāmī-i humāyūnlarına dībāce-perdāzı ve ism-i sāmī-i mesʿadet-maḳrūnlarına[26] ʿunvān-ṭırāzım şeref-i maʿālī-menḳabetin biʾl-iḥrāz ʿahd-i ṣabāḥat-āṣār-ı salṭanat-ı şehinşāhīlerinde işbu teʾlīf dāʿī-i ḳadīm ruḳʿa-ı sevād-nişān-ı perīşān[27]-edādan ṣafḥa-i sefīd-sīmā-yı beyāne tecmīʿ ü terḳīm olınmaḳ tertīb ü taṣmīm ḳılınmış olduġından bālāda mesṭūr müddet-i meẕkūr miyānında ʿāzim-i dārüʾs-sürūr olan ẕevāt-ı maġfiret-meʾsūruñ her birleri pīrāyiş-efzā-yı ihtizāz olduḳları ṣınf-ı maḫṣūṣaları ẕeyline teẕyīl ü irdāf ve tārīḫ-i fetḥ-i Burusaʾdan biñ iki yüz elli yedi Ẕiʾl-ḥicce-i şerīfesine gelince pādşāhān-ı ʿiẓām ve şeh-zādegān-ı kirām vüzerā-yı maʿdelet-ʿalem ve umerā-yı ṣadāḳat-şiyem şeyḫ-i meşāyiḫüʾl-müslimīn ve ṣudūr-ı feżāʾil-ḳarīn ʿaleʾl-ḫuṣūṣ evliyā-yı ʿālī-şān ve meşāyiḫ-i ḫānḳāh-ı ẕikr-ʿunvān pūst-nişīnān-ı maʿālī-nihād ve zādegān-ı pāk-nijād meşāyiḫ-i baʿż-ı zevāyā-yı evliyā ve ḫulefā-yı ḥaḳāyıḳ-āşnā mevālī-i meḥāsin-rehīn ve gürūh-ı ʿulemā vü müderrisīn zümre-i abdālān-ı dil-āgāh ve mecẕūbān-ı ḥaḳāyıḳ-iktināh vāʿiẓān-ı neṣāyiḥ-şiʿār ve ders-i ʿāmān-ı dirāset-āṣār dedegān-ı ṣafvet-nihādān ve ʿāṣıḳān-ı ḥaḳīḳat-nişān eʾimme vü ḫuṭabā ve muḳtedā-yı saʿādet-intimā zümre-i mūsīḳī-şināsān ve gürūh-ı ẕākirān-ı ḫoş-elḥān zümre-i şuʿarā-yı belāġat-iʿcāz ve suḫanverān-ı muʿciz-ibrāz ve baʿż-ı ẕevāt-ı sütūde-evṣāf cümleten bu mecelle-i leṭāʾif-eṣere derc ü isʿāf olınaraḳ mürvārīd-i menāḳıbāt-ı ḥaḳīḳiyeleri keşīde-i silk-i imlā nām-ı *Gülzār-ı ʿİrfān* ile zīnet-ārā ḳılınup *ʿinde ẕikriʾṣ-ṣāliḥīn tenezzülüʾr-*

[24] Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin. Kurʾân, Kalem/4 .

[25] Allah onun hilafetini daim eylesin. Dünyanın sayfaları son bulana kadar saltanatı sürsün.

[26] 2a KA

[27] 4a AE

raḥmete[28]müfādınca muṭālaʿa-i ḥikāyāt-ı eslāf-ı kirāma nis̲ār-ı envār-ı ibṣār eden iḫvān-ı vefā-ıḳtirāne berāy-ı vesīle-i ḫayr-duʿā min ġayri ḥaddin dest-āvīz-i ʿabd-i nā-çīz olmaḳ niyyet-i ḫālişesiyle tesāvī aʿdād-ı ʿaşere-i mübeşşere ravżāt-ı ʿaşere ve hem-şumār-ı ebvāb-ı cinān-ı ṭabaḳāt-ı s̲emāniye-i[29] ṣıḥḥat-meʾās̲ire üzre tertīb ü tanẓīmine ibtidār ḳılınmış

Beyt:

[fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün]

Men kiy-em Ṣaʾib ki dest ez āstīn bīrūn kunem[30]

Der beyābānī ki nāḫun mī-güzārend şīrhā[31]

edāsınca egerçi bu vādīlerde şaḳḳ-ı şefe-i güftār ve taḥrīk-i ḫāme-i tez̲kāre ʿadem-i liyāḳatim āşkār ve şāyān-ı pesend-i maʿārifmendān olur. İfāde-i ḥüsn-i kelāme ifṣāḥa-i nāṭıḳamda miknet-i idāre olmadıġı bedīdār ise de kārgeh-i ṣāḥib-i ser-māye-i ʿilm ü ʿirfāna ʿarż-ı kālā-yı hüner olmayup ecell-i merām-ı dil-i nā-kām evliyā-yı āgāh ve fużalā-yı intibāh ḥażerātınıñ türāb-ı müşk-nāb-ı ʿālīyelerine ʿācizāne ḫidmet ve bu kitāb-ı müsteṭābe çekilen kedd ü meşaḳḳat muḳābili dem-i āḫirde bā-selāmet-i īmān teslīm-i rūḥ-ı revān ve rūz-ı cezāda şefāʿat-i ʿaẓmālarına neyl ile şādmān olmaḳ emniyyesiyle *mütevekkilen ʿalaʾllāh*[32] ve *mütevāsilen ilā-rūḥāniyyeti ehliʾllāh*[33] rūḥāniyye-i ehluʾllāh tebyīż ü terḳīmine ruḫṣat-gezā-yı ḫāme-i izbār olınmışdır. *Min Allāhiʾl-ʿavni veʾt-tevfīḳ*[34] *niʿmeʾl-muʿīn ve niʿmeʾr-refīḳ*[35] Ravża-i Evvel pādşāhān-ı ʿālī-şān gül-feşān-ı gülzār-ı beyān olur. Ravża-i S̲ānī şeh-zādegān-ı sidre-ḫırāmānı ḳalem-rīz-i benefşezār-ı ʿayān olur. Ravża-i S̲āli̲s vüzerā-yı Āṣaf-nihād ve ümerā-yı ṣıdḳ-iʿtiyādı debdebe-nümā-yı rütbe beyān olur. Ṭabaḳa-i Evvel şeyḫ-i meşāyiḫüʾl-İslām-ı feżāʾil-irtisāmı ḫāme-güz̲ār-ı ḳırṭāṣ-ı tez̲kār olur. Ṭabaḳa-i

[28] Sâlihlerin anıldığı yere rahmet yağar.

[29] 2b KA

[30] 4b AE

[31] Aslanların bile tırnak atmadığı (korkudan titrediği) çölde ey Saʾib ben kimim ki elimi koldan çıkarayım(bir hareket edeyim)?

[32] Allahʾa tevekkül ederek.

[33] Allah dostunun ruhaniyetinin aracılığıyla.

[34] Yardım ve başarı Allahʾtandır.

[35] O ne güzel bir yardımcı ve ne güzel bir gerçek dosttur.

Sānī ṣudūr-ı fiḫām-ı zeviʾl-iḫtirāmı zebīre-pīrā-yı ruḳʿa-i iʿlān olur. Ravża-i Rābiʿ evliyā-yı ʿālī-şān ve meşāyiḫ-i bānī-i ḫānḳāh-ı zikr-ʿunvānı nüvişte-i ṭūmār-ı tavṣīf eder. Ravża-i Ezkār pūst-nişīnān ile zādegān-ı pāk-nijādānı zikr ü beyān eder. Ṭabaḳa-i Sālis meşāyiḫ-i baʿż-ı zevāyāyı ḫalḳa-bend-i ezkār olur. Ṭabaḳa-i Rābiʿ ḫulefā-yı kirām-ı ṭuruḳ-ı ʿāliyeyi yād u īrād eder. Ravża-i Ḫāmis mevālī-i ʿiẓāmı imżā-sāz-ı veslīḳa-i iʿlām olur[36]. Ravża-i sādis ʿulemā-yı füḫūm ve müderrisīn-i ehl-i rüsūmı[37] maḳāle-perdāz-ı taḥḳīḳ olur. Ravża-i Sābiʿ abdālān-ı dil-āgāh ve meczūbān-ı ḥaḳāyıḳ-iktināhı taʿrīf ü tenmīḳ eder. Ṭabaḳa-i Ḫāmis vāʿiẓān-ı ʿazbuʾl-beyānı gūyā-yı kürsī-i tedḳīḳ olur. Ravża-i Sāmin ders-i āmān-ı fażīlet-iḳtirānı ifāde vü taḳrīr eder.Ravża-i Tāsiʿ dedegān-ı meḥāsin-nişānı ifhām eder. Ṭabaḳa-i Sādis eʾimme vü ḫuṭebā-yı taḥrīme-bend-i sāḥa-i beyān olur. Ṭabaḳa-i Sābiʿ zümre-i müsīḳī-şināsān ve gürūh-ı zākirān-ı ḫūb-enfāsı naġme-sāz-ı perde-i beyān olur. Ṭabaḳa-i Sāmin şuʿarā-yı belāġat-iʿcāzı işʿār eder. Ravża-i ʿāşir baʿż-ı zevāt-ı şāyān-ı zikr ü beyānı beyān ile ḫātime-pezīr-i mertebe-i tezkīr olur.

Der-Kenār: İş bu *Gülzār-ı ʿİrfān*-ı niḳāb-ı sevād-nişān sermā-yı müsevveddeden biñ iki yüz altmış üç tārīḫi evvel-bahārında ifāża-i bered-i ʿināyāt-ı Kirdgārī ve dest-yārī-i ḫāme-i iḫtişāş-kārī ile çemen-şafā-yı güşāyiş-nümā-yı tebyīże naḳş u tersīm ḳılınmasına mübāderet olmuş olmaġın biñ iki yüz elli yedi senesinden tārīḫ-i mezkūre gelince müddet-i penç-sāl içinde ʿazm-i gülşen-serāy-ı bihişt-i berīn ve ecsād-ı maġfiret-eserleri bu belde-i ṭayyibede āsūde vü defīn olup sezā-vār-ı yād u tezkār olan baʿż-ı zevāt-ı maʿālī-ḫıṣāl pes-mānde-i kuhsār-ı berfnāk imhāl olmaḳ ġayr-ı şāyān olduġundan icmāl-i terācime-i aḥvālleri kitāb-ı mezbūrede kendi ṣınıfları zeyline nām-ı nāmīleri yegān yegān zikr ü beyān olsa gerekdir. *İnşaʾaʾllāhu teʿālā.*

Der-Kenār: İbnü Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedreʾd-dīn İbnüʾs-Seyyidüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadreʾd-dīn İbnüʾş-Şeyḫ Muṣṭafā

[36] 5a AE

[37] 3a KA

RAVŻA-İ EVVEL

Pādişāhān-ı ʿālī-Şān Gül-Feşān-ı Gül-Zār Beyān Olur

Ser-maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i iḳbāl şehr-i yārān-ı cihān-penāh Sulṭān ʿOs̱mān Ġāzī İbni Erṭuġrul bin Süleymān Şāh: Devlet-i ʿaliyye-i ebed-iktināhıñ imāme-i sübḥa-i dürrüʾn-niẓām-ı lāmiʿüʾl-imtiyāzı Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī Ḥażretleri cām-ı Cem-āyīn-i silsile-nāme-i ṣāḥib-i sübḥā-yı neseblerin bu nesaḳ-i ʿanʿane ile Cenāb-ı Yāfes̱ bin Ebuʾl-beşer-i s̱ānī Ḥażret-i Nūḥ *ʿaleyhiʾs-selāme* vā-beste etmiş ve *Ravżatüʾl-Ebrār*-nām tārīḫde Ḳara Çelebi-zāde Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi bu güne lüʾlü-pāş-ı sāḥa-i beyāndır ki cedd-i emcedleri evlād-ı Ḳayı Ḫāndan Süleymān Şāh serīr-ārā-yı belde-i Īrān-zemīn iken ġavāʾil-i şerr ü şūr-ı Çengiz-i fitne-engīz ilcāsıyla mīrān-ı ḳabāʾil-i hırās-nihādān-ı ʿAcemʾe tefriḳa vāḳıʿ olmaġın, Süleymān Şāh gerden-beste-i ṭavḳ-ı ittibāʿ olan etbāʿ ile ʿazīmet-i diyār-ı Rūm-ı āsāyiş-rüsūm edip Erzincānʾı merkez-i rāyāt-ı ḳarār ve baʿde müddet-i ḥarekāt ḥubb-ı vaṭan ʿinān-rubā-yı raḫş-ı iḫtiyār[38] olup mesken-i ḳadīmlerine ʿavdet taṣmīmi ile şehr-i Ḥaleb ḳurbunda Ḳalʿa-i Caʿber maʿberinden güz̲ār ederken altı yüz otuz üç sālinde sinn-i şerīfleri resīde-i ser-menzil-i sittīn olduḳda sīlī-ḫor-ı emvāc-ı nehr-i Fırāt ile Süleymān[39] Şāhʾıñ keştī-i ḥayātı tebāh ve cevher-i vücūdı Caʿber Ḳaʿlaʾsı öñünde vedīʿa-i ḫāk-i siyāh olup bu vaḳʿa-ı fāciʿa ẓuhūrı müteʿallıḳāt u ḥavāşīye telāşı verüp bir fırḳa merḥūm-ı merḳūmuñ iki oġlu ile semt-i vaṭana ʿāzim ve beş yüz dilīr-i dil-āver ile Erṭuġrul Ġāzī tekrār diyār-ı Rūm-ı Cennet-rüsūm ṭarafına cāzim olup ṭoġrı ṣaḥrā-yı Pasinʾe ḍarb-i ṭavīle-i nüzūl edip Sürmeli Çuḳur-nām vādīde kuḥl-ı keşīde-i ārām olduḳları hengām istīzān-ı iskān içün bir nefer-i ḫaber-resān taḫt-ı ḳadīme-i şirz̲ime-i Yunaniyān olan belde-i Ḳonyaʾda Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Keyḳubād ḥużūrına irsāl eyledikde dest-āvīz-i kālā-yı niyāzları şāyān-ı endāze-i ḥüsn-i ḳabūl olup Ḳaraṭaġ-nām maḥalde iskāna fermān olıcaḳ Erṭuġrul Ġāzī mevżiʿ-i mez̲kūrdan ṭayy-ı ḥayme-i iḳāmet ve fermān-fermā-yı kişver-i Rūm olan Sulṭān Alāʾüʾd-dīn civārına vuṣūl bulmaları ʿasker-i Tatar meydān-ı gīrūdārda sipāh-ı sulṭānı āvāre-i ṣaḥrā-yı perīşānī idecegi zamāne muṣādif olup Erṭuġrul Ġāzīʾniñ muḳaddimāt-ı imdād u iʿānetleri

[38] 5b AE

[39] 3b KA

ʿaks-i ḳażiyye-i ẓuhūrını intāc etmegin Sulṭān-ı Rūm-ı muḳadem-i ẓafer-tevʾemlerin ikrām-ı tām ile talaḳḳī edip maẓhar-ı envāʿ-ı aʿazāz ve ḍarb-ı ḫıyām-ārām etmeleri çün memleketinden Sögüd-nām ḳaṣabayı ifrāz edip ol ḳabīle-i ṣad-iftikāre iḳāmete icāzet-dāde oldı. Alāʾüʾd-dīn Keyḳubād altı yüz otuz altı tārīḫinde terk-i kevn-i fesād edip oġlu Key Ḫüsrev mālik-i memālik ile dil-şād oldı. Keyḳubād niṣāb-ı ʿilm u ʿamele[40] mālik ve meslek-i ʿadl ü dāda sālik pādşāh-ı dīndār u raʿiyyet-nüvāz ve şehriyār-ı merāḥim-şiʿār u merākim-perdāz idi Seyyid Burhānüʾd-dīn-i Muḥaḳḳıḳ-ı Tırmızī ve Mevlānā Celālüʾd-dīn-i Rūmī ve Ṣadrüʾd-dīn-i Ḳonevī ve Şemsüʾd-dīn-i Tebrīzī ḥażerātı müddet-i salṭanat-ı Alāʾüʾd-dīn Keyḳubādʾda mevcūd-ı sāḥa-i vücūd olduḳları *Ravżatüʾl- Ebrār*ʾda ḫāme-güẕār-ı işʿārdır. Altı yüz yetmiş iki tārīḫinde Mülūk-ı Selçuḳiyyeʾden[41] Ġıyāṯüʾd-dīn Keyḫüsrev-i Ṯānī müddet-i salṭanatında vāḳıf-ı esrār-ı kitāb-ı maʿnevī ve nāẓım-ı silküʾl-leʾāl-i Meṯnevī Ḥażret-i Mevlānā Celālüʾd-dīn-i Rūmī medīne-i Ḳonyaʾda tekye-geh-i fenādan ṭayy-ı seccāde-i ārām **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿiün]

Pīşter ā pīşter ā cān-ı men

Peyk-i der-i ḥażret-i sulṭān-ı men[42]

diyerek ḫānḳāh-ı ʿālem-i lāhūta ʿazm u ḫırām buyurmuşlar ve sene-i mezbūrede çendān māh mürūrunda vāriṯ-i Şeyḫ Muḥyiʾd-dīniʾl-ʿArabī olan Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn-i Ḳonevī *ḳuddise sırruhu* ḥażretleri daḫı bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-mennān, muḳīm-i ṣadr-ı ḥarem-serāy-ı cinān olmuşlardır. Ġıyāṯüʾd-dīn Keyḫüsrevʾiñ çerāġ-ı ḥayāt-ı müsteʿārı Erzincānʾda altı yüz seksen iki sālinda Ḫaḳan-ı ḳabīle-i Moġol Aḥmed Ḫānʾıñ sell-i şemşīr-i āb-dār-ı ġadrı ile munṭafī olduḳda salṭanat-ı devlet-i Selçuḳiyye müsellem-i dest-i Sulṭān Mesʿūd olup ol daḫı baʿdeʾl-mefḳūd memālik-i Selçukiyye ile ʿAlāʾüʾd-dīn Keykubād-ı Ṯānī ḥāʾiz-i mertebe-i kām-rānī oldı. Ertuġrul Ġāzī niçe sinīn ḳaṣaba-i mezbūrede mekīn olup ol civārda olan diyār-ı küffārı fersūde-i sümm-i semend-i ġāzīyān-ı ẓafer-pīşe etdikten ṣoñra irtikā-yı sinn-

[40] 6a AE

[41] 4a KA

[42] Ey benim canım ve benim sultan hazretlerimin ulağı olan (sen) yaklaş daha da yaklaş.

i şerīfleri pāye-i tisʿīne vuṣūl bulduḳda altı yüz seksen tārīḫinde raḫş-ı ḥayātdan fütāde ve Sögüd-nām maḳāmda kendi per-dāḫte-i dest-i āsārı olan buḳʿa-i laṭīfede ṣafḥa-i ḫāke rū-nihāde oldı ṣaḥīfe-i tārīḫ-i icmāl-i tevḳīʿīde rīg-pāş-ı ṭuġrā-yı rivāyetdir ki Sulṭān ʿOsmān Ġāzī altı yüz elli yedi sālinde ṣulb-i pāk-i Erṭuġrul Ġāzīʾden ḳadem-nihāde[43]-i erīke-i vücūd olup ol dībāce-ṭırāz-ı nüsḫa-i humāyūn-ı selāṭiniñ **Ḥilyeleri:** Esmerüʾl-levn vasaṭüʾl-ḳāme ṭavīlüʾz-zirāʿeyn ʿayn-ı vesīʿüʾṣ-ṣadr-ı peyveste-ebrū müdevverüʾl-çihre leẕīẕüʾl-kelām olup ḳırmızı çuḳadan Ḫorasanī tāc iktisā edip Çaġātāyī destār-ı perīşān üzerine ṭaylesān āşkār ederler idi. Zamān-ı irtiḥāl-i vālid-i büzürgvārlarında tevsen-i sinn-i saʿādetleri yigirmi yedinci menzile[44] vażʿ-ı pā etmiş bir nev-cüvān ve meslek-i ḥasene-i pederlerine sālik bir vücūd-ı pür-sūd ʿadīmüʾl-aḳrān olmaġla mesned-i vālid-i mükerremlerine nāʾil ve ḳılādebend-i emr u fermānları olan leşker-i ṣıdḳ-eserlerinde şādī vü meserret ḥāṣıl olmuş idi. Ol şehriyār-ı Dārā-ḥaşem şecāʿat u mehābetde ḳalem-i ʿalem ḥavza-i ḥukūmetlerinde olan fuḳarā vü reʿāyāya raḥm u şefḳatde müsellem-i ʿālem ḫuṣūṣan meşāyiḫ-i kirām ve ʿulemāyı fiḫām ḥażerātına muḥibb u rāġıb ve meclis-i ṣoḥbetlerine ṭālib olmaġın ol ʿahd-ı meserret-efzāda çille-keş-i ḫalvet-ḫāne-i ṭāʿāt-ı Ḫudā ve ser-çeşme-i gürūh-ı evliyā Şeyḫ Edebālī *ḳuddise sırruhuʾl-celīl*[45] ḥażretleriniñ girih-gīr-i çengāl-irādeti olup ol pādşāh-ı dil-āgāh bir şeb secencel-i ʿālem-i maʿnāda müşāhede buyurduḳları ruʾyā-yı ġarībe-i ṣıdḳ-intimānıñ muḳteżā-yı meḥāsin-iḥtivāsı üzre ʿazīz-i mezbūre dāmād olup Cenāb-i Ḥaḳḳıñ ʿināyet-i İlāhiyyesiyle ve ol güzīde-i zümre-i evliyānıñ imdād-ı ḳudsiyyesiyle yevmen-feyevmen āsār-ı ḳudret u miknet der-kār ve ān-be-ān furūġ-ı şemʿ-i devlet ü iḳbālleri şuʿledār oldı. *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de Mevlānā Ḫāce Saʿdüʾd-dīn Efendi bu vechle raḳam-zede-i yerāʿa-i bāhirüʾl-berāʿadır ki bi-tevfīḳiʾl-Mevlā Sulṭān ʿOsmān Ḥażretlerinde vufūr-ı ḳudret ve mezīd-i cüll-i ḳuvvet peydā ve cünūd-ı ẓafer-mevʿūdlarında küffār-ı ḫāksār ile ceng ü peykārda ser-māye-i liyāḳat rū-nümā olmaġın ümerā-yı ṣıdḳ-kirdārlarıyla biʾl-meşveret eṭrāf u enḥāyı[46] yed-i menḥūs-i melāʿīn-i dūzaḫ-ḳarīnden istiḫlāṣa himmet olunup

[43] 6b AE

[44] 4b KA

[45] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[46] 7a AE

Ḳaracaḥiṣārʾıñ fetḥi murād-ı hümāyūnları olmaġla evvelā müsteʿīnān-ı biʾllāhiʾl-mennān İnegöl ve Ḳulaca ḳalʿaları üzerine taḥrīk-i esb-i sebük-cevelān ve anda olan küffār-ı ḫaybet-nişān ṭamaʿ-ı şīr-i şemşīr-i bürrān ve emvāl u eşyāları tārāc-ı dest-i yaġmāgerān ve ḳalʿa-ı mezbūreler yed-i taṣarruf-ı erzān olduḳdan ṣoñra Ḳaracaḥiṣārʾa ketībe-rān-ı celādet ve ber-vech-i suhūlet yed-i melāʿīn-i bed-āyīnden taḫlīṣ ile[47] fāʾiż-i nīk-nām u şöhret olundu bu esnāda baʿż-ı ḳılāʿ-i küffār daḫı mülḥaḳ-ı fetḥ-i cedīd ve niçe melāʿīn-i muʿannidīn dūçār-ı ḳayd-bend-i şedīd olmuşdur. Sulṭān ʿOsmān Ġāzī Ḥażretleriniñ birāderleri Savcı Beg bu ġazāda esnā-yı ceng u veġāda giriftār-ı ḥavāle-i ḥamle-i aʿdā ve nūş-ı ṣahbā-yı şehādetle dāḫil-i zümre-i şühedā olup vālid-i muḥteremleri Erṭuġrul Ġāzīʾniñ türbe-i saʿādetinde āsūde-nişīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Sulṭān ʿOsmān Ḫān ḥażretleri güncīde-i dest-i iḳtidār olan Ḳaracaḥiṣārʾda ẓıll-efgen-i ārām u ḳarār ve gencīne-i zāt-ı sütūde-ṣıfātlarında mevdūʿ-ı cevher-i rüşd ü sedād ve şecāʿat u āsār-ı raḥm u şefḳat-güsterī-i raʿiyyet muḳteżāsı zīr-i ḥukūmetlerinde olan reʿāya vü berāyā ḥaḳlarında der-kār bulunan reʾfet u merḥametleri bāʿiṣ-i celb-i ḳulūb-ı ʿibād olmaġın eṭrāf-ı memālikde olan nās fevc-ā-fevc sāye-i ʿadāletlerine iltiCā ve resm-i ʿubūdiyyet vü iṭāʿati teʾdiye vü īfā edip kemāl-i izdiḥām-ı nāsdan Ḳaracaḥiṣārʾda bir cāmiʿ-i şerīf-i zībā inşā ve ḥākim ü imām naṣbıyla emr-i şerīʿat icrā ḳılınmış ve bu ṣūretde[48] behiyye-i fütūḥāt altı yüz seksen yedi tārīḫinde mirʾāt-ı ḳaderden cilve-resā olmaġın Ṭursun Faḳīh-nām bir fāżıl-ı yegāne ism-i sāmī-i Sulṭān ʿOsmānʾa ḫuṭbe-pervāz olmuşdur. Ber-nehc-i işāret ḍarb-ı dest-i tīġ-i ḫūn-āşāmla eyādī-i küffār-ı melālet-kārdan naḫcīr-bend-i dām-ı rām[49] olan ḳalʿa-i remīde-i İslāmiyāna żamīme-i dāmen-i memālik-i Selçukiyān ve ʿaleʾl-ḫuṣūṣ bu evānda ol ḫānedāna müstevlī olan leşker-i Tatar vuḳūʿ-i imdād-ı Sulṭān ʿOsmān ile perīşān olmaġla bu esnāda taḫt-ı devlet-i Selçuḳiyānʾda bulunan Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn-i Sānī eşk-rīz-i bükā ve hezār-ı taḥiyyāt u senādan ṣoñra ʿalā-nehciʾt-taʿẓīm teblīġ-i yarlıġ-i belīġ ile ṭabl-ı ʿalem u nefīr ü kūs u esb ü şemşīr irsāl[50] ve tesyīr edip ḥavza-i fetḥ u tesḫīre aldıḳları memleketleri Sulṭān ʿOsmān

[47] 5a KA

[48] ṣūretde: ṣūret KA

[49] 7b AE

[50] 5b KA

Ġāzīʾye hībe vü temlīk etmişdir. *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de der-āġūş-ı beyān olduġu üzre bundan aḳdemce Yārḥiṣār tekurınuñ duḫteri Bilecik tekurınuñ ḥarām-zādesine nām-zed olup bu hengām icrā-yı resm-i sūr-ı melālet-encām Bilecik civārında Çaḳırpıñar ṣaḥrāsında taṣvīr-kerde tekur-ı felāket-irtisām olmaġın maḥall-i mezbūra tekurān ol eṭrāf-ı celb u daʿvet olunmuş ve cümlesi ʿayş u nūş ile ser-gerdān ve ḫamyāze-i ḫammār-ı bāde ile mest u ḥayrān bulunmuş olduḳları ḥālde Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān maʿiyyetlerinde olan ġuzāt-ı şecāʿat-ʿunvān ile Bilecik ḳalʿası fetḥine süvār-ı rehvār-ı ılġar u iḳdām ve derūn-ı ḳalʿada bulunan küffār-ı zişt-endām sell-i seyf ile ḳatl u iʿdām olduġu tekur-ı mesfūr ḳalʿa-i mezbūruñ maʿlūmı olduḳda hemān terk-i sürūr-ı sūr edip taḫlīṣ-i ḳalʿa ümmīdiyle sulṭān-ı ʿālī-şānı taʿḳībe dāmen-be-miyān-ı ihtimām olduḳda cümlesi ser-tā-ser pā-zede-i şemşīr-i ṣamṣām ve ḳalʿa-i mez̲kūre der-ḳabża-i ehl-i İslām olduḳdan ṣoñra Sulṭān-ı nev-cāh Yārḥiṣār ḳalʿasına rū-be-rāh olup baʿdeʾl-muḥāṣara ceng u cidāle ibtidār ve derūn-ı ḳalʿada mevcūd olan küffār-ı ḫabāʾiṣ̱-nümūd saṭvet-i ṣavlet-i ehl-i İslāmʾa ʿadem-i taḥammül ü iḳtidār ile meydān-ı kār u zārda leked-ḫorde-i süyūf-ı ġuzāt-i ẓafer-kirdār ve ḳalʿa-i mezbūre[51] cümle emvāl u eşyā-yı firāvān ve cebe-ḫāne vü esliḥa-i bī-pāyān ile dāḫil-i ḳalem-rev-i sulṭān-ı nuṣret-medār oldı. Bilecik tekurınuñ oġlu içün tezyīn olunan duḫter-i şīrīn ḫaclegāh-i viṣāline Sulṭān-ı ʿālī-şānıñ ferzend-i fürūzende-aḫterleri Sulṭān Orḫan Ḥażretleri dāḫil olup Sulṭān Murād-ı Evvel ve Süleymān Paşa ol muḫaddere-i ʿiṣmet-penāhdan encümen-efrūz-ı vücūd ve pertev-endūz-ı şühūd olmuşlardır. Ol duḫter-i nīk-aḫteriñ nāmı Nilüfer olup[52] ḥavālī-i Burusaʾdan cereyān eden nehriñ üzerine bir cisr-i üstüvār binā etmekle ḥālā ol cūybār-ı ḫoş-güvāriñ Nilüfer denmekle şöhreti cārīdir. Burusa ḥiṣārında Ḍarb-ḫāne Maḥallesiʾnde olan mescid-i şerīf daḫı nām-zed-i sikke-i ḥasenātıdır. Bi-emriʾllāhiʾl-müteʿāl ḫāẓīre-i fenādan ṣuffa-i ṣafā-efzā-yı beḳāya intiḳāl eyledikde türbe-i Sulṭān Orḫanʾda nühüfte-i ḫaclegāh-ı mezār-ı lāmiʾüʾl-envārdır. *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de rāyet-güşā-yı rivāyetdir ki Sulṭān-ı bāhirüʾl-ʿunvān Ġāzī ʿOs̱mān Ḫān Ḥażretleriniñ zīr-i ḥimāye-i ʿaliyyelerinde müsterīḥüʾl-bāl olan Ḫarmanḳaya Ḥākimi Köse Miḫal her ne ḳadar alūde-dāmen-i çirk-āb-ı

[51] 8a AE

[52] 6a KA

rāh-ı ḍalāl ise de pādşāh-ı nev-cāh ḥażretleriniñ eṭvār-ı ʿālem-pesendlerine çeşm-i imʿān u diḳḳat ile ṣarf-ı nigāh ve ne saʿādetmend olduḳlarını istiknāh etmegin esbāb-ı suhūlet-i ġazāda ve dāʾimā ḫayr-ḫāh-ı Sulṭān-ı taḳvā-penāh idi. Civār-ı memālik-i humāyūnlarında olan Lefke ve Yeñice ve Aḳḥiṣār ve Geyve ve Tekurbıñarı vilāyetleri keşīde-i silk-i tesḫīr eʿazz meʾāb-ı mā-fiʾż-ẓamīr pādşāh-ı Felāṭūn-maṣīr olmaġla yevmen mineʾl-eyyām Köse Miḫal ḥużūr-ı hümāyunlarına iḥżār ve emr-i ġazāya dāʾir baʿż-ı güftār yād u teẕkār olunaraḳ ol sulṭān-ı pāk-nijād mesfūrı ḥüsn-i muʿāmele-i laṭīfe ile talṭīf ü dil-şād ve dāʾire-i şeref-i taṣdīḳe duḫūlı teklīfini serd u īrād[53] eylediklerinde pertev-i ḫūrşīd-i tevfīḳ reh-nümā-yı taḥḳīḳ olup derḥāl mezbūr Köse Miḫal ʿizz-i ḳabūl-i İslām ile rū-gerdān-ı küfr ü ʿiṣyān ve vāṣıl-ı ser-menzil-i saʿādet-i īmān olmaġla bālāda ḫāme-güẕār-ı tasṭīr vilāyetlerin fetḥi emrinde muhtedī-i mezbūruñ ḥüsn-i tedbīri netīce-peẕīr ve vilāyet ile ber-vech-i yesīr żabṭ u tesḫīr olmuşdur. Altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuz senesi ḥudūdunda Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn-i S̱ānīʾyi cünd-i bī-īmān Ġazan Ḫān leked-kūb-ı ḫuyūl-i hücūm etmekle zīr-i ḥukūmetinde olan memāliki niçe sāl ṭāʾife-i[54] Moġolʾa intiḳāl edip seyf-i ṣārim-i ʿaʿdādan zaḫm-ḫorde-i bī-dād olan ümerā-yı devlet-i Selçuḳiyān ve cünūd-ı bergeşte-ḥālān-ı perīşānüʾl-eṭvār pīrāmen-i ordu-yı hümāyūn-ı Sulṭān ʿOs̱mānʾda ḳarār eylediler. ʿĀḳıbet Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn daḫı iḳlīm-i ʿademe irtiḥāl etmegin Sulṭān ʿOs̱mān-ı bāhirüʾl-iclāl ol diyār-ı dil-ārāda kesb-i şeref-i istiḳlāl edip ẓıll-ı ẓalīl-i ʿināyetlerine ilticā eden ümerā-yı devlet-i Selçuḳiyyeʾye envāʿ-ı iʿzāz u ikrām ve ahālī-i fuḳarā vü reʿāyāya evvelkiden ziyāde ʿadl u inṣāfa beẕl-i yārā-yı ihtimām etmeleriyle taḫt-ı ḥukūmet-i ʿadāletlerinde olan memālik u büldān peyveste-i derece-i ʿumrān olmaġın bilād-ı sāʾirede olan reʿāyā vü berāyā dāḫil-i zümre-i müʿeyyitleri olmaġa biñ cān ile ḫāhiş-gerān olmuşlar idi. Sulṭān ʿOs̱mān Ḥażretleri dest-i tesḫīre rām olan bilād-ı ferruḫ-āyātıñ vüsʿat ü taḥammülüne ve evlād-ı kirām u ümerā-yı ṣıdḳ-irtisāmlarınıñ kes̱ret ü tecemmülüne naẓaran mekāyid-i aʿdādan ḥıfẓ u ḥirāset bābında her bir ḳażāya żābiṭ naṣbı mertebe-i vücūbda olmaġın yedi yüz bir tārīḫinde Ḳaraḥiṣār sancaġı şeh-zāde-i cüvān-baḫtları Sulṭān Orḫan ʿuhdesine erzān Eskişehrʾi

[53] 8b AE

[54] 6b KA

Gündüz Begʾe ve İnöñi Uyġud(?)[55] Beyʾe Yārḥiṣārʾı Ḥasan Begʾe ve İnegölʾü Ṭurgud Begʾe tevcīh ü[56] iḥsān ve Bilecikʾi ḳayınpederleri Şeyḫ Edebālī Ḥażretleriʾniñ ḫānḳāh-ı şerīflerine berāy-ı ṭaʿāmiyye-i fuḳarā vü dervīşān vaḳf u şarṭ edip maḫdūm-ı mükerremleri Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Ḥażretleri vālide-i muḥteremleriyle ʿazīz-i müşārun ileyhiñ dāʾire-i ʿaliyyelerinde mekṣ ü iskāna fermān buyrulup kendüleri biʾl-ʿizz veʾl-iḥtişām Yeñişehr ṭarafına ʿaṭf-ı ʿinān-ı maṭiyye-i ʿitizām eylediler. Ol ḥavālī bu eṣnāda bir feżā-yı ḫāli olmaġın ḥālā Yeñişehr nāmıyla şöhret-nümā olan ḳaṣabayı müceddeden ṭarḥ-endāz-ı inşā ve maʿiyyet-i şehryārīlerinde olan ümerā vü sergerdaña aʿlā kāşāneler ve mesācid ü ḥammām ve bu ḳadar büyūt[57] dekākīn binā ve ol şehr-i dil-güşā taḫtgāh-ı pādşāh-ı maʿdelet-baḫşā oldı. Bu āvān-ı meymenet-iḳtirānda ḫaylī ʿasker-i ẓafer-peykere şeh-zāde Sulṭān Orḫan-ı sipehdār ve emr-i sulṭān-ı sipihr-iḳtidār ile Ḳocasancaġı dāḫilinde olan nāḥiye-i Aḳyazı fetḥine tesyār olundu. Şeh-zāde-i ẓafer-mersūm nāḥiye-i mezbūrede vāḳıʿ ḥiṣār-ı küffār üzerine naʿra-künān-ı hücūm olup burc-ı bārū-yı ʿināddа pāydār üzre bulunan melāʿīn maẓhar-ı teʾdīb-i şemşīr ve niçeleri esīr-i derbend-i zencīr olup baḳiyetüʾs-süyūf-ı küffār-ı bed-şiʿār āvāre-i dest-i idbār-ı firār ve tekur-ı İznikmid ʿindinde ḳarār etmegin dört beş ʿaded ḳalʿa-i üstüvār żamm u ilḥāḳ-ı memālik-i pādşāh-ı kām-kār olduḳda dāḫil-i taḫt-ı raʿiyyet olan ahālī nāʾil-i istimālet ve şeh-zāde-i ʿālī-menḳabet cānib-i vālid-i mükerremlerine muẓafferān ʿavdet buyurdılar. *Ṣolaḳzāde Hemdemī Tārīḫi*'nde bu vechle nüvişte-pīrā-yı beyāndır ki dībāce-bend-i ʿunvān-ṭırāz-ı ẓafer-nāme-i diyār-ı İslām Sulṭān ʿOṣmān-ı şevket-irtisām reh-i havlnāk-ı ġazāda şemşīr be-dest-i ihtimām olup küffār-ı dūzaḫ-ḳarārdan niçe ḳalʿa-i āhenīn-nihādı fetḥ u tesḫīr eyledigi gūş-zed-i[58] Tekfur-ı Burusa Bürs-i laʿīn olduḳda kendi mānendi tünd-ḫūy tekfurān-ı bed-kīş-i ḫayl-endīş ile hem-zebān-ı vifāḳ ve zünnār-bend-i ʿahd u mīṣāḳ olup meydān-ı bī-muḥābāda pervāz ve Ḳoyunḥiṣārʾı muḳābelesinde muḳāteleye āġāz ve ol sāḥa-yı fesīḫüʾl-mesāḥada muḥārebe-perdāz olduḳlarında **Naẓm:**

---

[55] Nüshalarda اوبغود şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

[56] 9a AE

[57] 7a KA

[58] 9b AE

Cuyūşān miṣle aʿdāduʾn-nücūm

ʿAleʾl-āʿdā-i ḳahren keʾr-rücūm

müʾeddāsınca ʿāḳıbet şāhid-i dil-cūy-ı ẓafer-miyān ketībe-i İslāmda cilveger olup esnā-yı muḥārebede tekur-ı ḳaʿa-i Kestel mānend-i kelb-i esfel muḳīm-şikence-i ḫāne-i merg ü helāk ve niçe küffār daḫı fütāde-i ḫāk-i maġāk olduḳda sāʾir tekurān-ı saḫt-dilān gürīz ü firār ve yeksere-i kefere-i fecere ḥavālī-i felek-fersā-yı Burusaʾya imāle-i licām-ı esb-i ılġar ve pādşāh-ı[59] kişver-güşā ḥażretleri daḫı ʿaḳab-gīrān-ı düşmen-i bed-kirdār ve beden-i nāzenīn ḳalʿa-i Burusaʾda ʿinān-keş olup miṣāl-i zerrīn niṭāḳ ihtimām-ı iḥāṭada teşmīr-i sāḳ etmişdi. Velākin tāʾife-i dūzaḫ-ārā-yı küffārdan taḫlīṣ-i girībān-ı cān idebilenler ḳalʿa-i āsmān-sāy-ı Burusaʾya taḥaṣṣun edip cemiʿyyet-i küffār-i bī-şumār ve ḥadd-i ser-ḥadd-i taḥmīnden bisyār olmaġla ol sulṭān-ı ġazā-muʿtād kemer-i ʿizzet-beste-i miyān erbāb-ı cihād edip ḳalʿa-i Burusa niçe günler maḥṣūr olmuş iken ẓuhūr-ı baʿż-ı ʿavāʾiḳ-ı müşāhede-i şāhid-i raʿnā-yı ẓafere ʿāʾıḳ olmaġın ḳalʿanıñ iki cānibinden ḥavāle-i üstüvār-ı bedīʿüʾṭ-ṭarḥ esāsına ber-zede-i dāmān olup evvelā Ḳapluca ḥammāmı muḥāẕīsine īcād olunan ḳulle-i müstaḥkemeye birāder-zādeleri Aḳ Timurʾu bir miḳdār cünd-i ġazā-pīşe ile nigehbān ve dāmen-i kuhsār-ı pür-şükūha muttaṣıl Çamlıca-nām mesīregāh ḳurbunda bir ḳulle-i metīneye daḫı Balabancıḳ-nām şīr-i pīşe-i veġāyı gümāşte-i ceng-cūyān edip ol iki ġāzī-i pāk-ṭıynet muteraḳḳıb-ı kemīn-i furṣat oldılar. Ḳaṣaba-i Bilecikʾde seccāde-nişīn olan zümre-i evliyā-yı kirāmdan Ḳaramanīyyüʾl-aṣl Şeyḫ Edebālī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[60] ḥażretleriniñ sinn ü sālleri yüz yigirmi ḥaddine vāṣıl olup işbu yedi yüz yigirmi altı tārīḫi ḫilālinde ʿālem-i beḳāya ʿaṭf-ı ʿinān-ı rıḥlet ve ḳaṣaba-i mezbūrede olan türbe-i saʿādetlerine mütevārī-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. Sulṭān ʿOsmān Ġāzī miṣāl-i nihāl-i serefrāzī taḫtgāhları olan Yeñişehr ṣavbına ḫırām ve lezzet-i ġazavāt-ı maḥāl-i sāʾireye iştiġāl ile şīrīn-kām olmuşlar idi.

Feṯḥ-i Burusa: Ruḫṣat-ı feṯḥ-i Burusa cünūd-ı esb-efgen-i İslāmʾa muḳadder olmayup bu esnāda ber-muḳteżā-yı ʿādet-i devrān gül-berg-i mizāc-ı nāzük-i Sulṭān ʿOsmān şikeste-

[59] 7b KA

[60] Yüce sırrı kutsansın.

reng-i bād-ı ḫazān olmaġın cüyūş-ı deryā-ḫurūş ile tekrār muḥāṣara-i ḳalʿa-i Burusa nev-bāve-i ʿömr-i ʿazīzleri ṣaff-der-i meġāzī Şeh-zāde Orḫan Ġāzīʾniñ sipurde-i ʿuhde-i iḳtidārı[61] ḳılınup ʿasākir-i bī-şumār bahādırān-ı zūr-ı āzmāya ser-dār ve bundan aḳdem ḥużūr-ı humāyūnlarında maẓhar-ı şeref-i İslām ve ʿaḳl-ı kiyāsetle be-nām olan Köse Miḫal ṣāḥib-i iḳbāli bu ḫuṣūṣa nigehdār ve Burusa ve Eṭrenos ḳalʿaları fetḥine tesyār buyurdular. Şeh-zāde-i ʿālī-şān ve Miḫāl-i pür-ʿirfān aḳdemce Eṭrenos fetḥini çesbān görmeleriyle ḳażā-yı Eṭrenos üzerine teveccüh olunup Tekur-ı Eṭrenos olan menḫūsuñ ceyş-i bī-emān-ı İslāmda olan şaʿşaʿa-i cevher-i şevket u iḳtidār çeşm-i ḳudret-i ictisārını ḫīre-dār etmegin miyān-ı ẓalām-ı şebde girīz-i vādī-i ġuyūbet ve ḳalʿa-i mezbūre ber-nech-ı yesīr-āverde-i dest-i tesḫīr ve ahālī-i ol ḥavālī ḳabūl-ı resm-i raʿiyyet ile yerlerinde taḳrīr olunduḳdan ṣoñra tekur-ı mürtekib ẕıll-i firār eyādī-i leşker-i ʿadū-şikāra giriftār olmaġın kelle-i bī-devleti ġalṭīde-i meydān-ı ḫüsrān ve Eṭranos[62] ḳalʿası bā-emr-i şeh-zāde-i daḳīḳadān hedm olunaraḳ ḫāk ile yeksān oldı andan ʿasākir-i encüm-şumār ve kemāl-i şevket ü şükūh-ı vaḳār ile cānib-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı sebük-reftār ve seyl-ṣıfat Bıñarbaşıʾndan muḳābele-i ḥişārda mehābet-nümā-yı ḳarār oldılar.Bālāda beyān u ifāde olduġu üzre müceddeden inşā olunan ḳullelerde olan ser-gerdegān-ı mücāhidīn ḳalʿa-i Burusaʾyı heşt sāl ʿaleʾt-tevālī gürūh-ı ġāzīyān-ı ġayūrān ile muḥāṣara vü taẓyīḳe berçīde-i dāmān olmalarıyla aḥvāl-i küffār-ı ḍalālet-meʾāl derece-i ġāyetde perīşān olmuş idi. Bu defʿa ṣebāt u iḳdāmları ḳarār-gīr merkez-i pāydār olmayacaġı müstebān ve nevā-yı nāle-i kūçek ü büzürg-ı küffār resīde-i āsmān ve ṣadā-yı nāḳūs-ı dil-ḫırāşları erġanūnuʾl-emān olaraḳ miftāḥ-ı ḳalʿa-ı Burusaʾyı teslīm-i cānib-i seniyye-i Sulṭān Orḫan eylediklerinde **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Ḳullesine çün dikildi rāʾyet-i nuṣret-nümā

Ḳalʿa barmaḳ ḳaldırup İslāma geldi gūyiyā

[61] 8a KA

[62] 10b AE

Tekur-ı bī-şuʿūr Miḫal Beg vāsıṭasıyla otuz biñ zer-i meskūk-ı kāmilüʾl-ʿayāra[63] niçe ḫīşāvend ü tebār-ı dūzaḫ-ḳarārın iştirā edip Gemlik-nām sāḥil-i baḥrdan keştī-süvār ve ḥimāye-i nekbet-pāye-i tekfur-ı ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde basṭ-ı būriyā-yı pāre-i ḳarār olmuşdur. Fe-ḥamden sümme ḥamden bu feṭḥ-i mübīn yedi yüz yigirmi altı tārīḫinde muʿāvenet-i evliyā-yı kāmilīn-i kerāmet-āyīn ile serā-perde-i ḳaderden sāḥa-i vücūda gelmişdir. Bu feṭḥ-i celīle şāʿir-i şīrīn-gū-yı ʿahddan Ṭālib Çelebi bu tārīḫ-i raʿnāyı gūyā olmuşdur. **Tārīḫ:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Zihī feṭḥ u ẓafer el-ḥamdüʾlillāh

Ki aldı Burusaʾyı Sulṭān Orḫan

Didim ey Ṭālibī tārīḫin anıñ

Alındı Burusa oldı dār-ı īmān

çünki şeh-zāde Sulṭān Orḫan vālid-i maʿālī-ʿunvānlarınıñ ʿillet-i niḳrīsden mizāc-ı saʿādetleri munḫarif olduġı ḥalde bu ġazāya teveccüh ü ḥareket buyurmuşlar idi[64]. Eşnā-yı muḥāṣara-i ḥiṣār-ı Burusaʾda peder-i muḥteremleri iḫtiżār üzre bulunduġı ḫaberleri peyder-pey peyām-ı ḳāṣıd ile sāmiʿa-i şerīflerine vāṣıl u vārid olmaḳda bulunmuş idi. Ḳalʿa-i Burusaʾnıñ levāzım-ı żabṭ u rabṭını tanẓīm u ikmāl u ḳarār pādşāh-ı kerāmet-āşār olan Yeñişehr ṣavbına miṣāl-i hümā-yı hümāyūn-fāl taḥrīk-i rikāb-ı istiʿcāl edip baʿdeʾl-vuṣūl ḥużūr-ı peder-i pāk-güherlerine duḫūl eyledikde ol pādşāh-ı maġfiret-nişān dīdār-ı şeh-zādelerini müşāhede ile şādmān olup lākin iştidād-ı ʿillet rābıṭa-i ḳuvā-yı vücūd-ı pür-sūdları derece-i ġāyetde perīşān ve fiʾl-ḥaḳīḳa kendülerinde ʿalāmet-i irtiḥāl nümāyān ve şumār-ı sübḥa-i sinn-i saʿādetleri altmış ṭoḳuz aʿdādına bāliġ olmuş bir pīr-i rūşen-żamīr-i maʿālī-nişān olmaġla emr-i āḫiret umūr-ı salṭanat ve zümre-i reʿāyā ve berāyāya ʿadl ü merḥamet ve ḥimāye-i mülk ü millet ve her bir umūr u ḫuṣūṣda aḥkām-ı şerīʿat-ı muṭahharaya kemāl-i temessük ile ḥüsn-i ḥareket olunmasına dāʾir vāriş-i tāc u taḫt şeh-

[63] 8b KA

[64] 11a AE

zāde-i cüvān-baḫtlarına vaṣiyyet-i günāgün ve naṣīḥat-ı selāmet-nümūn eyledikden ṣoñra lisān-ı şerīfleri kelime-i ṭayyībe-i ẕikr u tevḥīd ederek sene-i mezbūre olan[65] yedi yüz yigirmi altı sālinde nevbet-i salṭanatları temām ve müddet-i ʿömr-i ʿazīzleri feẕleke-i ḥüsn-i ḫitām olup Yeñişehrʾde rūḥ-ı pür-fütūḥları ṣaḥn-ı gülzār-ı naʿīme ḫırām eyledi. Cesed-i mübārekleri ġasl u tekfīn ve maḥrūse-i Burusaʾya kemāl-i taʿẓīm u iclāl ile badeʾn-naḳl ḳalʿa-ı Burusaʾda sīmīn-ḳubbe denmekle selefde maʿrūf u meşhūr olan buḳʿa-i laṭīfede mānend-i külçe-i sīm mütevārī-i ṣandūḳa-i türāb-ı maġfiret-ḳarīn olmuşlardır. Bālāda derc ü işʿār olduġı üzre altı yüz seksen yedi senesi Ḳaracaḥiṣār fetḥinde Ṭursun Faḳīh-nām fāżıl-ı be-nām ism-i sāmīlerine ḫuṭbe-ḫᾱn olduġuna iʿtibāren müddet-i salṭanatları otuz ṭoḳuz[66] sāle ittiṣāl bulur ve altı yüz ṭoksan ṭoḳuz ḫilālinde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn-i Ṣānī ʿāzim-i riyāż-ı cāvidānī olup Yeñişehrʾi müceddeden binā vü inşā ve anda taḫt-ı humāyūna cülūs ile rehīn-i mertebe-i şeref ü vālā olmalarına naẓaran yigirmi altı demek olur pādşāh-ı maġfūr-ı müşārun ileyh mevc-āver-i deryā-yı kerem u ʿaṭā ve bād-be-dest bir vücūd-ı bī-hemtā olup kef-i ʿaṭiyye-pāşıyla niçe fuḳarā-yı mürde-dilānı iḥyā ve erāmil ü eytāma her rūz libās-ı cedīde-i fāḫire elbās u ihdā ederler idi. Ḥattā reh-peymā-yı milket-i beḳā olduḳlarında gencīneleri nüḳūd-ı sīm u zerden tehī ve hemyāneleri nuḳre-i rāyiceden ḫālī ancaḳ bir iki esb-i ṣabā-reftār ile bir ḳaç şemşīr-i bürrān ve reme-i güsfendān ḳalmışdır. Eṣer-i ḫayrātlarından Ḳaracaḥiṣārʾda bir cāmiʿ-i zībā-endāmları mevcūd ve maḳarr-ı ārāmları olan Yeñişehrʾde cāmiʿ ü ḥammāmları meşhūd u sāḥa-i şuhūddur. *Eskenallāhi teʿālā fī-ġurefiʾl-cinān*[67].

Ṣābiḥ-i Baḥr-ı Bī-Pāyān-ı Ġufrān Sulṭān Orḫan İbnüʾs-Sulṭān ʿOṣmān:

Iḳlīd-i ḳufl-güşā-yı ebvāb-ı memālikistān fātiḥ-i Burusa Ebuʾl-ġuzāt Sulṭān Orḫan altı yüz seksen tārīḫinde ṣulb-i pāk-i Sulṭān ʿOṣmān Ġāzīʾden ṭāliʿ ü raḫşān olup **Ḥilyeleri**: ṭavīlüʾl-ḳāme sīmāları[68] min vech beyāża māʾil ala gözlü ḳoç burunlu peyveste ebrū vesīʿüʾṣ-ṣadr ġayūr bir pādşāh-ı ẕī-şān idi ʿıḳdüʾl-cevāhir-i sinn-i şerīfleri ḳırk altı dāneye muntaẓam u

[65] 9a KA

[66] 11b AE

[67] Allah onu cennetlerin köşklerine yerleştirsin.

[68] 9b KA

maʿdūd iken peder-i muḫteremleri irtiḥālinde intiḳāl-i nevbet-i ḫilāfetle maḥrūse-i Burusaʾda teşrīf-sāz-ı taḫt-ı salṭanat olduḳlarında erkān-ı devlet-i ʿOs̱māniyye icrā-yı resm-i bīʿata ibtidār ve maḳām-ı ʿubūdiyyet ve rıżā-cūyīde pergārāsā s̱ābit ve ber-ḳarār oldılar[69]. Zamān-ı mesʿadet-nişān-ı Sulṭān ʿOs̱mānʾda Ḳocaeli sancaġı vasaṭında vāḳıʿ Ṣamandıra ve Aydos ḳalʿalarınıñ fetḥine Aḳca Ḳoca ve Ḳoñur Beg meʾmūr olup evvelā Ṣamandıra ḳalʿasınıñ muḥāṣarasına mübāderetleri es̱nāsında peyām-ı irtiḥāl-i Sulṭān ʿOs̱mān ile maḥzūn ve ḫaber-i meserret-es̱er intiḳāl-i salṭanat-ı Sulṭān Orḫan ile maḥẓūẓ u memnūn olmuşlar idi. Ol iki nām-dār emr ü fermān-ı pādşāh-ı nev-cāha müteraḳḳıb u intiẓār üzre bulunmuşlar iken pādşāh-ı naṣr-teʿallum cānib-i ʿālīlerinden ḳalʿa-i mezbūreleriñ fetḥine müceddeden meʾmūriyetleri ẓuhūriyle şād u ḫurrem olup Ṣamandıra ḳalʿasınıñ muḥāṣarasına be-tekrār bez̲l-i yārā-yı iḳtidār ḳılınup imdād-ı cenāb-ı Rabb-i Ḳadīr ile ber-vech-i yesīr fetḥ u tesḫīr ve tekur-ı bed-semīr daḫı derbend-i esīr olduḳda mesfūr-ı maḫz̲ūluñ recāsına mebnī ḳatl ü iʿdāmından ṣarf-ı naẓar-ı siyāset ve miyān-ı tekurān eṭrāfda baʿdeʾl-müzāyede şehr-i İzmid tekurı olan ʿavrat bedel-i s̱emen-i evfā ile iştirāsına ġayret etmiş ve baʿdehu Aydos ḳalʿasınıñ muḥāṣarasına mübāşeret olunup ḳalʿa-i mezbūre ġāyetle metīn u sengīn ve burc-ı bārū-yı cidārı esās-ı müstaḥkeme üzerine inşā olmuş bir ḥışn-ı ḥaṣīn olmaġla taḥaṣṣun eden küffār-ı melʿanet-nihād metānet-i ḳalʿaya istinād ve teslīm-i miftāḥ etmekde ḫaylī ʿināد etmeleriyle müddet-i muḥāṣara imtidād bulduḳda ġuzāt-ı şecāʿat-nişān kemer-i ġayreti beste-miyān edip ṣarf-ı zūr-ı bāzū-yı ḳudret ve sell-i seyf-i[70] ṣārim-i celādet ve muḳteżā-yı ṭāliʿ-i hümāyūn-ı ḫaḳan-ı ʿālī-menḳabet ṣūret-i fetḥi āyīne-i ḳaderden cilveger ve ʿasākir-i ẓafer-meʾās̱ir emvāl-i ġanāʾime maẓhar oldılar Aydos Tekurunuñ duḫteri olan ẓarīfe-i ṣāḥib-cemāl muteḥayyizān-ı ümerā-yı ʿasākirden ʿarṣa-i heycānın serefrāzı ʿAbduʾr-Raḥmān Ġāzī-nām cüvānıñ kemend-i ʿaşḳına giriftār ve cān[71]-ı āzādesi ḳayd-i vird-i ḥasrete dūçār olmaġın sevdā-yı ʿaşḳ-ı cānān ile ol duḫter-i pākīze-edānıñ fetḥ-i ḳalʿada verā-yı perde-i ḫafādan rū-nümūn olan muʿāvenet-i külliyesi mūceb-i suhūlet-i fetḥ-i ḥiṣār olduġu münʿakis-i mirʾāt-ı ʿalem-i Sulṭān-ı z̲eviʾl-iḳtidār olduḳda ol

[69] 12a AE

[70] 10a KA

[71] 12b AE

maḥbūbe-i ʿanberīn-gīsū ve maḥcūbe-i ʿişve-bīn u dil-cū bā-emr-i pādşāh-ı mekārim-nişān mezbūr ʿAbduʾr-Raḥmān Ġāzīʾye ʿaḳd u nikāḥ olup ṭarafeyn şād u ḫandān buyurulmuşdur.

Feṯḥ-i İznikmid:

Livā-yı Ḳocaeliʾde kāʾin-i belde-i İzmid mineʾl-ḳadīm maʿmūr u ābād bir şehr-i ʿaẓīm olup İskender-i Rūmīʾniñ babası feylesofuñ cāy-ı ḳarārı ve İskender-i mesfūruñ daḫı şikem-i teng ü tar-ı māder-i murdārından maḥall-i ẓuhūr-ı ḍalālet-kirdārı idi. Ol zamān şehr-i mezbūruñ ismi Makedon denmekle şöhret-nişān olmaġla İskender-i Rūmī-nām İskender-i Makedonī ile be-nām olmuş idi. Bu şehr-i dil-güşānıñ miḳdār-ı ferāsiḫ-i rābiʿ buʿd u mesāfesinde bir każā-yı vāsiʿ olup vasaṭında bir göl-i deryāmānend ve civārında Aġac Deñizi taʿbīr etdikleri dıraḫtān-ı dil-pesend ve dil denmekle meşhūr olan ḫalīc daḫı şehr-i mezbūra muttaṣıl olup ol esnāda evlād-ı ḳayāşireden Belaḳonya[72] nāmında bir ʿavretiñ zīr-i destinde idi. Ḫulāṣa-i kelām şehr-i mezbūr keşīde-i silk-i teshīr u rām olunmaḳ cāy-gīr-i żamīr-i pādşāh-ı enām olmaġın yidi yüz yigirmi yidi tārīḫinde biʾl-ʿizz veʾl-celāl cānib-i İzmidʾe teveccüh ü vech-i iḳbāl buyurdılar cisr-i Ṣaḳariyyeʾden biʾl-ʿubūr mevkib-i humāyūn-ı ḥavālī-i şehr-i mezbūre[73] pertev-baḫş-ı vürūd olduḳda Ḳoyunḥişārʾınıñ tekurı İzmid żābıṭasınıñ birāder-i zukūrı olmaġla feṯḥ-i ḳalʿa-ı İzmidʾden aḳdem[74] Ḳoyunḥişārʾınıñ gümāşte-i çerāgāh-ı teshīr olunması taṣvīb-kerde-i ümerā-yı cellād-taʿallum olmaġın ḳalʿa-ı mezbūreniñ muḥāṣarasına emr ü fermān[75] olunduḳda mubārizān-ı bahādır-nijādān ḳażā-yı nāgehānī gibi müstevlī olup ḳalʿa-i mezbūreyi muḥāṭ u maḥāṣara ve işāle-i şemşīr-i ābdār ile ḫaylī muḥārebe vü münāẓara olunmuş ise de Ḳaloyan dedikleri kelb-i ʿaḳūr ʿasker ü mühimmātına maġrūr olup ʿadem-i teslīm-i ḳalʿada metānet etmiş idi. Be-ḥikmet-i ḳādir ü ḳayyūm esnā-yı ceng ü peykārda cānib-i ʿasker-i İslāmʾdan olaraḳ kemān-ı ḳażādan levḥa-i sīne-i murdārına bir tīr-i ciger-sūz işābet etmegin mānend-i taḳla-bāz kebūter

[72] İsim nüshalarda "Ḳalaḳonya" şeklinde yazılmıştır. Doğrusu Belaḳonya olduğu için(Danişmend 1971: 23) bu yazım tarcih edildi.

[73] 10b KA

[74] Ḳoyunḥişārʾınıñ tekurı İzmid żābıṭasınıñ birāder-i zukūrı olmaġla feṯḥ-i ḳalʿa-ı İzmidʾden aḳdem: -AE

[75] 13a AE

tekur-ı mezbūr bālā-yı burc-ı ḥişārdan esfel-i ḫāke zīr u zeber olduḳda leşker-i muḳātele-perdāz miṣāl-i şāhīn-i tīz-pervāz ol ḫabīṣiñ üzerine ecniḥa-güşā der-ʿaḳab-ı ser-neḳbet-i mudārını bedenden cüdā etdiler. Pes ahālī-i ḳalʿa bu ḥāl-i felāket-maʾāli gördüklerinde āteş-i ḫayf u ḫaşyet câme-i ṣabr u ārāmların sūzān ber-vech-i istīmāl teslīm-i ḳalʿada ber-zede-i dāmān oldılar bu ḫaber-i feth-i dil-cū ve ser-i maḳṭūʿ-ı tekur-ı bed-ḫū serīr-i şevket-maṣīr-i ḫaḳanīye isrā olunduḳda ruʾesā-yı ʿasker u cünūd-ı ẓafer-eṣerleriniñ bu ḫidmet-i dil-pesendleri şāyeste-i sitāyiş u taḥsīn ve iḥsān-ı bī-ġāyāt-ı şāhāneye maẓhariyetle kām-bīn oldılar bundan ṣoñra bā-emr-i humāyūn ser-i maḳṭūʿ naẓargāh-ı Belaḳonya olan İzmid ḳalʿası pīşgāhına mevżūʿ olduḳda tekur-ı İzmidʾiñ nāgāh kelle-i ḳarındāşı manẓūr-ı dīde-i ḫūn-pāşı olduḳda daha ziyāde dil-ḫırāşınıñ bāʿiṣ-i bīm ü telāşı olmaġın kāffe-i muteʿallikāt u ḥavāşī ile ol zen-i ḫātır-şiken ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾye ʿazīmine ruḫṣat olmaḳ şarṭıyla teslīm-i ḳalʿada mendil-be-gerdānüʾl-emān olmaġın müsāʿade-i şehriyār-ı ṣāḥib-i merḥamet ile keştīlere[76] süvār[77] olup ḳalʿa-ı Ḳosṭanṭiniyyeʾye vāṣıl ve ḳalʿa-ı nāzenīn-i İzmid taḥt-ı taṣarruf-ı sulṭān-ı devrāna dāḫil olmuşdur. Aydos ḳalʿası İzmidʾe aḳreb-i ḳurbiyyeti ḥasebiyle esāsından ḳalʿ ü ḳamʿ olunup derūn-ı şehr-i İzmidʾde vāḳıʿ kenīsālar cāmiʿ ve bir kenīsā daḫı ḥucerāt ʿilāvesiyle bir medrese-i envār-ı lāmiʿ ḳılınup erbāb-ı cihāta medār-ı vaẓāʾif-i civārda kāʾin baʿż-ı ḳurrā vaḳf u şarṭ ve ḳurrāhā-yı sāʾire tīmār-ı sipāhīye rabṭ olunup ḳalʿa-i İzmidʾe mużāfātıyla eşref-i ümerā-yı devlet-i ʿaliyyeden Aḳca Ḳoca-nām Ġāzīʾye teveccüh ü iḥsān ve mekāyid-i şerr-i aʿdādan ṣıyānet bābında leb-i deryā-yı tevābiʿ Aḳca Ḳocaʾdan Ḳara Mürsel-nām dil-āver ʿuhdesine tefvīż ü erzān ḳılınmışdır. Ḥālā Ḳara Mürsel deyü meşhūr olan ḳaryeler ol ġāzīye mensūbdur.Bu esnāda livā-yı Ḳocaeli mutaṣarrıfı Aḳca Ḳoca-nām emīr-i be-nām iḳlīm-i beḳāya ḫırām eyledigi ordu-yı humāyūnda ḫāk-i pāy-i pādşāhīye ʿarż u inhā olunduḳda teʾessüf-i vāfireden ṣoñra livā-yı Ḳocaeli şeh-zāde-i cüvān-baḫtları Süleymān Paşa ḥażretlerine tevcīh buyurulmuşdır. Ol hengām İzmid tavābiʿinden ṭarīḳ-i İstanbulʾda kāʾin Hereke nāmıyla meşhūr bir ḳalʿa-i metīn olup içinde olan küffār-ı melʿanet-şiʿār ʿimāret-i ḥışn-ı mezbūre

[76] 13b AE

[77] 11a KA

iġtirār edip bāʿiş-i cāy-ı selāmet olan ṭaraf-ı şāhāneye deḫālete ʿadem-i raġbet ve teslīm-i ḳalʿada taʿannud u metānet etmeleriyle cānib-i pādşāh-ı kişver-güşādan Timur Ṭaş Begʾiñ pederi ʿAlī Beg bir miḳdār ʿasker-i ẓafer-peykere ser-dār ve feṭḥ-i ḳalʿa-i mezbūreye meʾmūr u tesyār olup mīr-i mezbūr muʿattabında olan şicʿān-ı bahādırān ile ḳalʿa-i mezbūreyi[78] ser-tā-be-ser muḥāṣara edip derūnında olan küffār-ı muʿannidīniñ tīġ-i ser-tīz-i āteş-feşān ile ḫāne-i miknet ü iḳtidārları sūzān ve ḳalʿa-i meẕkūre bā-imdād-ı ḳadīrüʾl-mennān ṣarf-ı zūr-ı bāzū-yı ġāziyān ile baʿdeʾl-feṭḥ emr-i pādşāh-ı ṣāḥib-ḳırān ile biʾl-külliyye[79] hedm ü taḫrībe şāyān oldı ʿAlī Begʾiñ esnā-yı muḥārebede işābet-i tīr ile bi-ḳażāʾiʾl-celīl bir gözü ʿalīl olmuş idi. Pādşāh-ı ʿālem-penāh ḥażretleriniñ naẓar-i ʿaliyyelerine maẓhariyyetle maġbūṭuʾl-aḳrān ve bu ḫidmet-i müstevcibüʾl-mefḫareti muḳābelesinde sürme-i celāl-baḫş-ı iltifāt-ı şehriyārī ile dīde-i derūnı dıraḫşān oldı. Sulṭān Orḫan Ġāzī bi-nuṣretiʾl-kerīmiʾl-müsteʿān bu güne fütūḥāt-ı celīleye neyl ile şādmān olup maḳar-ı salṭanatları olan medīne-i Burusaʾya ʿavdet ve şehr-i dil-güşā-yı mezbūrda sāye-endāz-ı şevket ve müfārıḳ-ı enāma neşr-i envār-ı ʿadālet buyurdılar. Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn ḥażretleri Bilecikʾde Şeyḫ Edebālī ḫānḳāh-ı şerīfinde kūşe-nişīn-i ʿuzlet ve çille-güzīn-i ferāġat idi. Bu esnāda birāder-i mihter-i ʿālī-tebārları Sulṭān Orḫan Ḥażretleriniñ feṭḥ-i ḳalʿa-ı İzmid ile nāʾil-i feṭḥ-i cedīd olduḳları mesmūʿı olduḳda tebrīk-i fütūḥāt ve ziyāret-i sulṭān-ı İskender-dārāt ārzūsuyla maḥrūse-i Burusaʾya teşrīf buyurdılar. Şeh-zāde-i müşārun ileyh ʿāḳil ü kāmil fünūn-ı ḥüsn-i tedbīrde māhir bir ẕāt-ı nīk-ḫaṣāʾil olmaġla baʿż-ı ḳavānīn-i ḥasene īcād edip devlet-i Orḫaniyyeʾyi tezyīn etdikden ṣoñra cünūd-ı Sulṭānī ile ṭavāʾif-i ʿasākir-i milel-i sāʾire miyānını tefrīḳ u temyīz içün leşker-i nuṣret-eser-i pādşāhīye *"ḫayrüʾs-seyābiʾl-beyaż*[80]"medlūlunca beyāż külāhlar iksā[81] olunmaġla vech-i devlet-i ʿOsmāniyye tebyīż olundu. Zīnet-baḫş-ı taḫt-ı serefrāzı Sulṭān Orḫan Ḫān Ġāzī ʿadl ü dād-ı feṭḥ-i bilād ve ḳatl-i erbāb-ı ʿinād etmekde pādşāh-ı bī-mānend ve sulṭān-ı ser-bülend olmaġla eʿazz-i meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Ḳādiriyye ve pīr-

[78] 14a AE

[79] 11b KA

[80] Giysilerinizin en hayırlısı beyaz olandır. Hadis(Yılmaz 2013: 213).

[81] 14b AE

i ẕeviʾl-ḳadriʾş-şāmiḫ meslek-i seniyye-i Eşrefiyyeden olup sekiz yüz yetmiş dört sālinde ʿazm-i ḫānḳāh-ı ʿālem-i lā-hūt eden ḳuṭbüʾl-āfāḳ ġavṯüʾl-ʿuşşāḳ Eşref-zāde ʿAbduʾllāh Rūmī *ḳuddise sırruhuʾl-ḳayyūmī* ḥażretleriniñ masḳaṭ-i reʾs-i ʿulyāsı[82] ve maḥall-i meşhed-i şerīf-i kerāmet-intimāsı olan ḳalem-rev-i ḥukūmet-i devlet-i ʿOṯmāniyyeden pīrāmen-i memālik-i İslāmiyyede vāḳıʿ belde-i İzniḳ eyādī-i müşrikīnden nezʿ ü istirdād olmaḳ eʿazz-ı murād-ı derūn-ı sulṭān-ı ẓafer-taḥḳīḳ olup bu āvānda pāy-māl-i tevsen-i ʿasker-i mülūkāne olmaġa müsteḥaḳ u uḥrā tekur-ı ḳalʿa olan nekbetden ḥarekāt-ı ġayr-ı lāyıḳa rū-nümā olmaġla sulṭān-ı ʿālīşān tertīb-i ʿasākir-i bī-pāyān ve tanẓīm-i mühimmāt-ı firāvān ile itmām-ı levāzım-ı cihāda beẕl-i himmet ve yedi yüz otuz bir tārīḫinde maḥrūse-i Burusaʾdan ḥareket edip kemāl-i şevket ü iḳtidār ile cānib-i İzniḳʾe ʿaṭf-ı ʿinān-ı raḫş-ı ṣabā-reftār ve pīşgāh-ı ḳalʿada ḍarb-ı ṭavīle-i ḳarār buyurduḳlarında derūn-ı ḳalʿada olan küffār-ı dūzaḫ-mekān pā-zede-i ḫuyūl-i cünd-i bī-emān olmaḳdan ṣıyāneten pādşāh-ı ṣāḥib-i şefḳat ṣavb-ı ʿālīlerinden teklīf-i ḳabūl-i raʿiyyet olunduḳda tekur-ı bed-ḫaṣlet kemāl-i ġurūr u naḫvetden teslīm-i ḳalʿa ile taḫt-ı raʿiyyete duḫūle raġbet etmediginden bā-emr-i şehriyārī ḳalʿa-ı İzniḳ cuyūş-ı deryā-ḫurūş ile muḥāṣara vü taẕyīḳ olduḳda tekur-ı ḥışn-ı mezbūr olan[83] ḫannās seyl-ṣıfat muhāceme-i leşker-i ʿadū-şikār ile maẓhar-ı ḳahr u demār olıcaġını iḥsās edip ber-vech-i sālim ḳalʿa-ı Ḳosṭanṭiniyyeʾye ʿāzim olmaḳ niyāz u recāsıyla ol menḫūs-ı meʾyūs miftāḥ-ı ḳalʿayı taḳdīm-i ḥuẓūr-ı ʿaliyye-i pādşāh-ı ʿadālet-meʾnūs eyledikde ḥimāye-i merḥamet-i ḫaḳanī ile tekur-ı rū-siyāh ez-derūn keşīde-i medd-i āh ederek ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾye cānib-i baḥrdan rū-be-rāh oldı. Pes Sulṭān-ı nuṣret-elīf derūn-ı şehr-i İznikʾi ḳudūm-ı mesʿadet-mersūm-ı mulūkāneleriyle teşrīf edip bir kāfirī-binā-yı kenīsā medrese ve māʿ-adā cevāmiʿ ḳılınmış ve şāriḥ-i *Füṣūṣ* Mevlānā Dāvūd-ı Ḳayṣerī anda müderris naṣb olunmuş ve devlet-i āl-i ʿOṯmān *enāraʾllāhi berāhīnehum*[84] ḥażarātında eñ evvel medrese inşāsı bunlardan ṣudūr-ı ẓuhūr eylemiş ve baʿdehu Sulṭān-ı felek-ʿunvān ḥażretleri[85] muẓafferen medīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾya müteveccih-i

[82] 12a KA

[83] 15a AE

[84] Allah onların delillerini aydınlatsın.

[85] 12b KA

maṭiyye-i iʿtizām ve evreng-nişīn-i ʿizz ü iḥtirām olmuşdur. Maḥrūse-i Burusaʾda muḳīm-i serāy-ı humāyūn-ı maʿdelet-āyīn olan Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Ḥażretleri bundan aḳdem bā-irāde-i pādşāh-ı mesned-ṣıdār-ı taʿaẕẕumāya irtiḳā ile müfteḫir ü mübāhī idi. Bu esnāda ki yedi yüz otuz bir tārīḫinde müşārun ileyhüñ biʾl-istīfā infiṣālinden ferzend-i necābet-ḳarīn ḥażret-i ḫaḳan-ı nuṣret-rehīn Şeh-zāde Süleymān Paşa mertebe-i vālā-yı vekālet-i kübrāya iḳʿād ile dil-şād buyurulmuşdur. Civār-ı ḥavālī-i livā-yı Ḳocaeli olan Göynük ve Ṭaraḳlı ve Mudurnı vilāyetlerin feṭḥ u tesḫīri ṣadr-ı aʿẓam-ı şeh-zāde Süleymān Paşaʾnıñ cāy-gīr-i żamīri olmaġla ḳażāhā-yı mezbūreye ketībe-rān-ı celādet olduḳda ol vilāyetleriñ tekurları şeh-zāde-i ʿālī-şānı[86] istiḳbāl ve bilā-ceng ü cidāl arż-ı mezellet ve ḳabūl-i raʿiyyet ile ḫoş-ḥāl oldılar. Sulṭān Orḫan Ġāzī Ḥażretleriniñ her bār nuḫbe-i efkār-ı dil-i ilhām-āsārları teʾyīd-i dīn-i maḥmidet ve tevsīʿ-i dāʾire-i memleket ve tevfīr-i zümre-i raʿiyyet olmaġın civār-ı maḳar-ı salṭanatları olan leb-i deryāda vāḳıʿ Gemlik ḳalʿasınıñ feṭḥi maṭlūb-ı humāyūnları olmaġla ḳalʿa-ı mezbūreyi āverde-i dest-i tesḫīr içün erkān-ı devlet ve ümerā-yı salṭanatlarıyla meşveret buyurduḳlarında der-ceng-i evvel ḥareket-i zāt-ı şehriyāri tecvīz olunmayup bir miḳdār ʿasākir irsāliyle muḥāṣara-i ḳalʿaya mübāderet baʿdehu pādşāh-ı ʿālem-penāh ḥażretleriniñ ʿazīmet buyurmaların taṣvīb etmiş olduḳlarından ümerā-yı devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-intimālarından Timur Ṭaş Beg beş yüz nefer-i ʿasākir-i ẓafer-peykere ser-dār naṣb olunup ḳalʿa-ı mezbūreyi muḥāṣaraya meʾmūr olmuş idi. Mīr Timur Ṭaş maʿiyyetinde bulunan dīn ḳarındaşları ile muḥāṣara-i ḳalʿaya āheng u şuʿle-pāş şemşīr-i mücellā-yı celādet olaraḳ tertīb-i ḳıtāl ü ceng ile ahālī-i ḥiṣārıñ başına dünyāyı teng etmiş idi. Pes duḫūl-i evvel-bahārda pādşāh-ı dārā-ġulām[87] cānib-i Gemlikʾe tevcīh-i semend-i zībā-ḫırām ve tekrār muḥāṣara-i ḳalʿaya iḳdām ve niçe küffār-ı bed-fercām ṭuʿme-i şīr-i şemşīr-intiḳām olduḳda tekur-ı melʿūn ʿasker-i hezīmet-nişānınıñ aḥvāli dīgergūn ve livā-yı istidrācınıñ ceng-i ser-nigūn olduġunu muʿāyene eyledikde bāb-ı ḥiṣārı güşād hezār nāle vü feryād ile ruḫ-sūde-i ḫāk-i pāy-ı Sulṭān-ı Rüstem-nihād ve ḳabūl-i rüsūm-ı raʿiyyet ile dil-şād oldı. Yedi yüz otuz dört senesinde ḥiṣār-ı Gemlik bu

[86] 15b AE

[87] 13a KA

vechle keşīde-i ṣafḥa-i memālik-i pādşāh-ı enām olup kendüleri daḫı bā-ʿizz ü vaḳār maḥrūse-i Burusaʾya taḥrīk-i zimām-ı eşheb-i ṣabā-reftār[88] buyurmuşlardır. Pādşāh-ı mekārim-baḫşā ḥażretleri dest-māye-i ʿömr-i girān-bahāların hem-vāre ṣarf-ı nehc-i cihād u ġazā ve riʿāyet-sāz-ı ḫavāṭır-ı ġuzāt ile taḥṣīl-i rıżā-yı Ḫudā etmegin kemed-i fetḥ ü tesḫīre çekdigi diyār-ı Ḫavernaḳ-āsārda ġınāʾim-ı firāvān ile māl-ā-māl niçe genc-i Şāyegānīʾye mālik olduḳda *meniʾştiyāḳe ileʾl-cenne sāriʿiʾl-ḫayrāt*[89] meʾālini teʾemmül edip yedi yüz otuz altı tārīḫinde medīne-i Burusaʾda ḫālişan li-vechiʾllāhi teʿāla bir cāmiʿ-i bī-misāl ve civārında bir ʿimāret ve tāb-ḫāne-i müsāfirīn ġurabā-yı mükedderüʾl-aḥvāl binā ve ḥişār-ı ḳalʿada türbe-i saʿādetleri ḳurbunda bir medrese-i raʿnā inşā edip tūde tūde ḫırmen gibi hem-yāne-i zer-i kāmilüʾl-ʿayārı beẕl ü īsār etmişdir.

Żabṭ-ı Balıkesrī ve Livā-yı Ḳarasi: Ḳaresi sancaġı fiʾl-aṣl Selçuḳiyye pādşāhları taḥt-ı taṣarrufunda olup rişte-i devlet-i āl-i Selçuḳ girih-beste-i inḳirāż olduḳda devlet-i müşārun ileyh ümerāsından ʿAclān Beg nāmında bir pīr-i rūşen-żamīr ü ṣāḥib-i ʿaḳl u tedbīr destinde ḳarār-gīr olmuş merḳūm ʿAclān Beg merd-i dānā bir ẕāt-ı pāk-ṭıynet olmaġla gerek Sulṭān ʿOsmān ve gerek Sulṭān Orḫan Ḥażretleriʾne kemāl-i iṭāʿat ve dāʾimā ol ḫānedān-ı ʿadālet-ʿunvāna ṣadāḳat üzre ḥüsn-i ḥareket edip ḥattā Ṭursun Beg-nām necl-i necībini pādşāh-ı sipihr-iḳtidārıñ ḫāk-i pāy-i[90] humāyūnlarında ṭursun ve ol dergāh-ı saʿādet-penāhda terbiye görsün deyü ʿatebe-i süreyyā-yı mertebe-i Sulṭānīye irsāl etmegin Ṭursun Beg daḫı mānend-i şeh-zādegān-ı firişte-ḫırām serāy-ı humāyūnda hemīşe envāʿ-ı niʿam-ı firāvān-ı tācdārī ile şīrīn-kām ve deyden-i ḳadīm-i mülūk-ı devrān üzre levāzım-ı terbiyesinde beẕl-i bāṣıra-i ihtimām olmuş idi. Yedi yüz otuz yedi tārīḫinde mezbūr[91] ʿAclān Beg dār-ı beḳāya irtiḥāl ve mesnedi veled-i kebīri olan Yādigāra intiḳāl edip mezbūr yevmen-fe-yevmen kesb-i ḳuvvet ü ḳudret etdikce cibilliyet-i reddiyesi muḳteżāsınca zīr-i destinde olan reʿāyā vü berāyāya dest-i meẓālim ü taʿadiyātı dırāz ve meydan-ı ġadr u iʿtisāfda esb-i tīz-reftār renc ü ġınā bī-muḥābā-yı cevelānda velvele-perdāz olmaġın aʿyān

[88] 16a AE

[89] Cenneti arzu eden iyi işler (peşinde) koşar.

[90] 13b KA

[91] 16b AE

u eşrāfı kendüden nefret ve rükn-i rekīn-i devlet-i ʿAclān olan Ḥācī İl Beg-nām merd-i be-nām ile ʿaḳd-i peyvend-i meşveret edip beglerinden serīr-i şevket-maṣīr-i cenāb-ı Sulṭān Orḫan Ḫānīʾye refʿ-i refʿe-i iştikā ve Ṭursun Beg mesned-i pederine naṣb olunmaḳ üzre ṭaraflarına irsāl buyurulmasını tażarruʿ u recā etmişler idi. Pādşāh-ı maḳādir-şinās Ṭursun Begʾi pederi mesnedine iclās içün Balıkesrī ṭarafına taḫrīk-rikāb-ı maṭāyā-yı iʿtizām buyurdılar.Esnā-yı ʿazm-i rāhda mevkib-i humāyūn Miḫalic ḳażāsına resīde olduḳda ednā-yı hucūm-ı ʿasker-i cihād-perverīde ile Miḫalic ve Kirmasti ḳalʿaleri ḳabża-i taṣarrufa keşīde olup ahālīleri kemākān yerlerinde taḳrīr anlar daḫı ḳabūl-i raʿiyyet ile nāʾil-i luṭf-ı keşīr oldılar pādşāh-ı Rüstem-nihād ḥażretleriniñ devlet ü iclāl ile Balıkesrī ḥavālīsine neşr-i eşiʿʿa-i envār-ı cemāl buyurduḳları peyāmı ümerā-yı devlet-i ʿAclānʾıñ zīver-i mesāmiʿ-i şād-kāmīleri olduḳda cümleten merāsim-i istiḳbāle mübāderet bir ḳaç merḥale ilerüden raġām-ı tūtiyā-fām senābikülʾl-ḫayl-i mülūkāneyi kuḥl-keşīde-i ʿubūdiyyet etdiklerinde[92] her birleri yegān yegān nīm-kirişme-i nigāh-ı iltifāt-ı pādşāhīye neyl ile ḫāʾiz-i derece-i sürūr-ı mefḫaret oldılar mezbūr maḫdūm-ı ʿAclān ṣavlet-i Sulṭān-ı maʿālīʿunvāndan hırāsān olup Balıkesrīʾden Berġama ḳalʿasına maṭiyye-zen-i firār[93] ve anda taḥaṣṣun u ḳarār etmiş ve pādşāh-ı firişte-ḫaṣlet ḥażretleriniñ ol ḥavālīlere ẓıll-efgen-i şevket ve ẕāt-ı humāyūn-ı mülūkānelerine iḫtiyār[94]-ı külfet-i taʿab u meşaḳḳat buyurmalarından murād-ı ʿaliyyeleri ancaḳ ahālī vü fuḳarāyı renciş ü āzārdan ṣıyānet ve lāzıme-i ḫāṣṣa-i ḫışāl-i pādşāhī üzre ḥākim-i ʿādil naṣbıyla dāmen-i ʿibādʾllāhı ḫār-ḫār-ı cevr ü āzārdan ḥıfẓ u ḥirāsetden ʿibāret bulunmuş olduġundan firārī-i mezbūr ile henūz bilā-emr-i şerʿ-i şerīf-i ʿadālet-efrūz ceng ü cidāle ibtidār ile ahālīyi ol ḥavālīniñ ḫırmen-i āsāyiş-ḥāllerine āteş-endūz olmaḳ ḥimāyeten ḥimāyetülʾl-ʿibād revā-dāşte-i şīme-i mekārim-muʿtād olmadıġından ümerā-yı devlet-i ʿAclān ḥużūr-ı humāyūnlarına celb ü iḥżāra fermān buyurılup cümlesi ʿatabe-i ʿulyā-yı mülūkāneye nāṣiyye-sāy-ı rıḳḳıyyet olduḳlarında pādşāh-ı merḥamet-āṣār dehen-güşā-yı ġonçe-i güftār olup buyurdılar ki şimdi bī-vech-i şerʿ-i şerīf miyān-i İslāmiyānda muḥārebe vü ḳıtāl ile bī-cürm ü günāh olan

[92] 14a KA

[93] 17a AE

[94] iḫtiyār: iḫtiṣār KA

reʿāyā vü berāyāyı pāy-māl etmek maḥż-ı vebāldir bu iki şeh-zāde bir naḫl-i zībādan nābit mīve-i şīrīn-terdir mesned-i pederlerine biʾl-iştirāk mālik ve ḥimāye-i reʿāyā vü berāyā meslek-i ḫayriyyesine sālik olsunlar deyü ümerā-yı devlet-i merḳūmeye reʾy ü irāde-i seniyyelerine iʿlān u işāʿat ve cümleten Berġama ḥiṣārı pīşgāhında firārī-i mezbūre ifāde olunmaġa emr ü fermān buyurdılar. Ümerā-yı devlet-i sālifüʾl-beyān ve Ṭursun Beg-nām nev-cüvān Berġamaʾya ḫaṭve-endāz-ı musāraʿat ve muḥāẕī-i ḥiṣāra baʿdeʾl-vuṣūl ümerā-yı ṣadāḳat-intimā firārī-i bed-şiʿāre mūcib-i mefhūm irāde-i mülūkāneyi taḳrīr u beyāna mübāşeret etdikleri ḫilālde ol ẓālim-i ḫūn-ḫārıñ dest-i ġadrinde[95] olan kemān-ı bī-amān-ı ḳażā[96]-nişānından endāḫt etdigi tīr-i dil-sūza sīne-i Ṭursun Beg āmāc ve der-ʿaḳab nūş-ı şehd-i şehādetle dil ü cānı pür-intihāc oldı. Pes bu ḫaber-i melālet-eser semʿ-i humāyūna vāṣıl olduḳda ol pādşāh-ı merḥamet-kār mīr-i maẓlūmuñ bu vechle irtiḥāline ġāyet mükedder olup ṣadef-i çeşm-i nāzenīn-i şehriyārīlerinden leʾālī-i eşk-i firāvānı zemīne nisār eylediklerinden ṣoñra vilāyet-i ʿAclān żamīme-i memālik-i āl-i ʿOsmān ḳılınmaḳ murād-ı humāyūnumdur. Ḫāʾin-i bed-kāre tebaʿiyyet sevdāsında olanlar aña gitsünler müşfiḳ ü ṭarafdārımız bulunanlar bunda ḳalsunlar deyü şevket-efzā-yı sāḥa-i ṣudūr olan emr ü irāde-i şāhāneleri delālet-i dellāl ile cümle-i ahālīye beyān ve Berġama ḥiṣārında bulunan mīr-i Berġama Yoriş'e(?)[97] fermān oldı ahālī-i Ḳarasi pādşāh-ı enāmıñ ḥüsn-i edā-yı maʿdelet-intimāsına ḫayrān ve fevc-ā-fevc ḫāk-i pāy-i humāyūnlarına misāl-i seyl-i bī-pāyān revān oldılar.Bu hengām-ı hengāme-nümāda ahālī-i Berġama bu ḥiṣār degil niçe ḳılāʿ-i üstüvār ol şehriyār-ı ṣāḥib-i iḳtidāra pāydār olmayacaġı derk u iḥsās edip mīr-i firārī redīf-i maṭiyye-i ʿazīmet ve cümleten ḫāk-i pāy-i merāḥim-iḥtivā-yı mülūkāneye ruḫ-sūde-i ʿubūdiyyet olup mīr-i mücrimiñ mā-ḥaṣal-i günāhı şāyān-i mertebe-i ʿafv u iḥsān-ı pādşāhī buyurulmasın eşk-rīz-i nāle vü efġān olaraḳ tażarruʿ-künān olduḳlarında muḳteżā-yı sīret-i raḥm u şefḳat-i Sulṭān-ı melāʾik-eser ḳatl ü ḳışāşından ṣarf-ı naẓar olunup mezbūr mīr-i maḥcūr Burusaʾda iḳāmete meʾmūr olup iki sene mürūrunda belde-i mezkūrda

[95] 14b KA

[96] 17b AE

[97] Nüshalarda şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

revende-i ʿālem-i cezā olmuşdur. Livā-yı Ḳarasi cemīʿ-i mużāfātıyla bu vechle żabṭ u tesḫīr ve ahālīleri yerlerinde taḳrīr olunduḳdan ṣoñra livā-yı[98] mezbūruñ licām-i idāresi Şeh-zāde Süleymān Paşa ḥażretleriniñ dest-i iḳtidārına imāle ve tedbīr-i umūr-ı memleket daḫı Ḥācī İl Beg Ġāzī Fāżıl ve Ece Beg ve Evrenos Beg[99] nāmān dil-āverlere iḥāle olunup pādşāh-ı ẓafer-şümūl daḫı maḥrūse-i Burusa ṣavbına avd u ḳüfūl buyurdılar. Fetḥ-i Anaḫor ve Emrudlı Eli ve baʿż-ı ḳılāʿ-i küffār bu ḥiṣārlarda olan küffār-ı ḫāksār ol ḥavālīde olan ehl-i islāmı dāʾimā ızrārdan ḫālī olmadıḳları mesmūʿ-ı şehriyār-ı İskender-vaḳār olmaġla yedi yüz otuz sekiz tārīḫi evvel-bahārında Anaḫor cānibine güẕār buyrılup tekur-ı ḥiṣār-ı Anaḫorʾuñ fer u şükūh ve şevket-i sulṭānī manẓūr-ı dīde-i ḫūn-feşānī olduḳda vehle-i ūlāda teslīm-i ḥiṣār ile maẓhar-ı ʿafv u merḥamet-i Tācdārī oldı. Andan Emrudlı Eli ḥiṣārı muḥaṣāraya āġāz olunduḳda tekur u ahālīsi nāle vü fiġāna dem-sāz ve teslīm-i ḥiṣār ile nāʾil-i istimālet-i pādşāh-ı dil-nüvāz oldılar. Bu eṣnāda ol eṭrāf u enḥāda vāḳıʿ ḳılāʿıñ tekurları ḫāk-i pāy-i humāyūna vażʿ-ı cebīn-i iṭāʿat ve ḳabūl-i ʿaḳd-ı ẕimmet eylediler. Baʿdehu intifāʿ-ı sezāvār baʿż-ı ḳılāʿ şuʿāʿ-i millet-i beyżā ile iltimāʿ ḳılunup mā-ʿadā şāyān-ı inhidām ve kendüleri daḫı serīr-i salṭanatlarına irḫā-yı zimām-ı esb-i sebük-ḫırām buyurdılar.

İbtidā-yı ʿUbūr-kerden-i Ehl-i İslām Be-cānib-i Rūmeli: Memālik-i şimāliyyeden memleket-i Rūmeli ki mezīd-i leṭāfet ile mevṣūf ve kemāl-i iʿtidāl ile maʿrūf olup niçe ḳılāʿ-i refīʿa ve memālik-i vesīʿayı ḥāvī ve füsḥat-feżā-yı nefīsede cennete müsāvī ve cevānib-i ṣelāseden bir ṭarafı Baḥr-ı Siyāh ve bir ṭarafı Ṭuna Nehriʾne muttaṣıl ve bir cānibi daḫı niçe kuhsār-ı ser-bülendī müştemil bu cümle-i müstaḥsene ile cevānib-i şettāsı raṣīn u metīn[100] ve ahālīleri dest-dırāzī-i düşmenden emīn ve ol diyār-ı feraḥ-fezāda ṣafā-yı ḫāṭır ile mekīn olup niçe emvāl-i behiyyeyi cemʿ ü tevfīr ve vaḳt-i intihāz-ı furṣatda diyārlarına maġrūren cānib-i Anaṭoluʾdan ol semtlere ḳarīb bilād-ı dil-firīb-i devlet-i ʿOṣmāniyye ahālīlerinden baʿż-ı ehl-i İslāmʾı esīr etdikleri ol ser-ḥadāt[101] muḥāfıẓları serīr-i maʿdelet-maṣīr-i

[98] 18a AE
[99] 15a KA
[100] 18b AE
[101] 15b KA

ḫaḳanīye ʿarż u taḳrīr etdiklerinden ehl-i īmānı keyd-i ṭāʾife-i bī-dīn ü īmāndan maḥż-ı ṣıyānet ve mücerred tevsīʿ-i beledān u memleket mülābesiyle ol vilāyetler āverde-i dest-i iḳtidār ve şuʿāʿ-ı envār-ı İslāmiyye ile şuʿle-dār ḳılınmaḳ eʿazz-ı meʾrib-i derūn-ı pādşāh-ı ẓafer-nümūn olup lākin bu emr-i ʿasīrüʾl-ilāc ṣāḥib-i ḥüsn-i tedbīr ve fenn-i ġazā-yı ġarrāda ḥuzzāḳ-ı Felāṭūn-semīr bir ẕāt-ı ʿadīmüʾl-aḳrānıñ ʿuhde-i maḳderet-i ʿaddesine iḥāle ü tefvīże muḥtāc olamaġın sālifüʾl-eẕkār ol diyār-ı bihişt-āṣārıñ fetḥ ü tesḫīrine ḳādir ḫīn-i muḥārebede aʿdā-yı eşrārıñ hücūmunı müdāvāt ḫayl-i ḫarabbiyye ile defʿine muḳtedir ṣadr-ı aʿẓam-ı celādet-pīrā ve şeh-zāde-i maʿreke-ārā Süleymān Paşa Ḥażretleriʾnden mā-ʿadā devlet-i ʿaliyyelerinde bir dilīr-i şecāʿat-semīr olmadıġından bu dāʿiye-i māfiʾż-żamīrleri ferd-i vāḥide ibrāz u işʿār olunmayup gencīne-i ḳalb-i humāyūnlarında cevher-i cām gibi mektūm idi.Bu esnāda şeh-zāde-i serv-i āzādeleri Süleymān Paşa naʿīm-i ḫoş-güvār mülāḳāt-ı vālid-i mekārim-şiʿārları ārzūsıyla manṣıbları livā-yı Ḳarasiʾden Burusaʾya ḳadem-zen-i vürūd ve mülāḳāt-ı peder-i muḥteremleri ile meserret-nümūd olmuş idi. Vaḳten mineʾl-evḳāt esnā-yı idāre-i keʾs-i şehd-i ṣoḥbet ü kelimātda ol sulṭān-ı sipihr-iḳtidār şeh-zāde-i ġayret-medārlarına istiḥṣāl-i ḳılāʿ-i Rūmeliʾye dāʾir serd-i güftār ve ārzū-yı derūn-ı ṣafvet-nümūnların teẕkār buyurduḳlarında şeh-zāde-i ser-efrāz ṣadef-i dehen[102]-i tenglerin bāz ve kelām-ı dürrüʾn-niẓām-ı beyāna āġāz bu ṭarz-ı dil-nüvāz üzre nāṭıḳa-perdāz olup demiş ki ol diyār bu bende-i ṣadāḳat-kārlarına maḥall-i ḳarār olan livā-yı Ḳarasiʾye civārdır. Himmet-i şehriyār-i kām-kār bu ḳullarına muʿīn ü meded-kār olur ise ʿināyet-i cenāb-i Kirdgār ile fetḥ ü tesḫīri ümmīddāram ki dāḫil-i taḥt-ı iḳtidār ola kelām-ı cān-fezā-yı şeh-zāde-i maḳderet-intimā mūcib-i güşāyiş-i ḫāṭır-ı pādşāh-ı kişver-güşā olduḳda ol[103] vezīr-i ġayūr fetḥ-i memālik-i Rūmeliʾye meʾmūr oldı.Şemere-i şecere-i ṭayyibe-i şehriyār-i cihān ve ferzend-i dil-pesend-i Sulṭān Orḫan müşārun ileyh Süleymān Paşa maḥrūse-i Burusaʾdan bā-iẕn-i Sulṭān-ı kerāmet-intimā manṣıbları olan livā-yı Karasiʾye reh-peymā olup Balıkesrīʾye biʾl-vuṣūl bu ḫuṣūṣı erkān-ı divān-ı muʿallā-ʿunvānlarıyla ledīʾl-meşveret memālik-i meẕkūreye güẕāre

[102] 19a AE

[103] 16a KA

civār olan Aydıncık ṣavbına sevḳ-i tek-āver-i rehvār ümerā-yı ṣadāḳat-eṣer ve bir miḳdār ʿasākir-i ẓafer-peyker ile vaḳtā ki ḫaṭṭ-ı Aydıncık mevkib-ı sipehdārīye maḥall-i ḳarār olduḳda anda nüzhet-ḫāne-i Belḳīs ki Temāşāgāh nāmıyla meşhūr ḳaṣr-ı dil-nişīn-i Süleymānīʾdir. Mirʾāt-ı ʿacībe-nümā-yı temāşāʾīyān olan ḳaṣr-ı maʿālī-pāyeye Süleymān-ı zamān ve ümerā-yı livā-yı emāretleri dil-āverān ile ṣuʿūd ve metevessid-i visāde-i ḳuʿūd olduḳlarında her birleri engüşt-ber-dehān-ı ḥayret ve andan cānib-i sāḥil-i deryāye ecniḥa-güşā-yı nehżat oldılar. Eṭrāf-ı sevāḥilde olan müntehā-yı dıraḫtāndan baʿż-ı şecere-i çesbān ḳaṭʿ u ḳalʿ ve iki ʿaded kebīrüʾl-cirm ṣāl tanẓīm u inşā birle derūnına niçe ālāt-ı ceng ü cidāl ve edavāt-ı ḥarb ü ḳıtāl vażʿ olunup birine şeh-zāde ḥażretleri ile Aḳ Ṣunḡur Aġa ve Ḳaraoġlan-zāde ve Ḳara Timur Taş ve Ḳara Ḥasan-zāde ve Aḳca Ḳoca-zāde ve Balabancıḳ Beg mānend ḳırḳ ʿaded dil-āver süvār ve dīger ṣāla Ḥācī İl Beg ve Ece Beg ve Ġāzī[104] Fāżıl Beg ve Evrenos Beg ile niçe ketāʾib ġālib-i rākib olup **Beyt:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Ṣal keştī-i umūrıñı baḥr-i tevekküle aḳ

Aç bādbān-ı himmeti yan gel de seyre baḳ

edāsınca ṣālların rūy-ı deryāya ṣaldılar. Ve ḥażret-i tevfīḳ kendülere refīḳ olup imdād u iʿāne-i müsehhelüʾl-umūr ile cümleten diyār-ı Rūmʾa ʿubūr eylediler. Rūmeli küffārından bundan aḳdem bir nefer-i kāfir-i bed-ṭıynet sāḥil-i Anaṭoluʾya ber-taḳrīb geçmiş bulunup mesfūr esīr-i dest-i leşker-i İslām olmuş idi. Delāletiyle evvelā Çimni ḳalʿası fetḥine ʿazīmet ü muhāceme[105] millet-i İslāmiyyeden ġaflet üzre olup ḳalʿa-ı mezbūrede mütemekkin ehl-i ḍalālet üzerlerine pençe-zen-i hücūm bi-ʿināyetiʾl-ḳādiriʾl-ḳayyūm ḥışn-ı merḳūm giriftār-ı kemend-i cünd-i[106] ẓafer-mersūm ve ber-vech-i yesīr ahālī-i ḫüsrān-maʾālī cümleten esīr ve mevcūd-ı mersā-yı şühūd olan sefīneleri keşīde-i kenār-ı tesḫīr olduḳda der-ʿaḳab sefāʾin-i meẕkūre sāḥil-i Anaṭoluʾya tesyīr ve beş biñ neferden mütecāviz ʿasākir-i nuṣret-niṣāb biʾl-irkāb cānib-i Rūmeliʾye celb ḳılınaraḳ ġuzāt-ı bahādırān-ı pāk-ṣıfat tevfīr ü tekṯīr

[104] 19b AE

[105] 16b KA

[106] cünd-i: - KA

olunmuşdur.Bu esnāda Bolayır ve Aḳca Limānʾda bir miḳdār sefāʾin-i küffār mersā-nişīn-i ḳarār olduġu vāṣıl-ı semʿ-i ser-dār-ı ʿālī-tebār olduḳda ol şeb-i mezbūr niçe dil-āverān-ı şecāʿat-mevfūr ile Ece Beg bā-emr-i ser-dār-ı ekrem taḥrīk-i mihmīz-i ılġar ve sefāʾin-i mesbūḳuʾl-ezkār ser-tā-ser iḥrāḳ biʾn-nār ve Bolayır u Aḳca Līmān ḳalʿaları daḫı bu vechle āverde-i dest-i iḳtidār olundu aḳdemce āġūş-ı tesḫīre rām olan Çimni ḳalʿası üserāsı delāletiyle ol maḥalle ḳarīb Aya Şilonya Ḳalʿası fetḥine ol leyl-i mezbūr ketībe-rān-ı ihtimām ve bir gece içinde ol daḫı naṣīb-i ehl-i İslām olup ahālīleri ʿalā mākān yerlerinde teḳrīr ü ibḳā[107] ve esbāb-ı levāzım-ı żabṭ u rabṭı ikmāl u īfā buyurulmuşdur. Ol semte civār olan Gelibolı ḥiṣārı Ḳalabolı denmekle meşhūr tekur taṣarrufunda idi. Ser-dār-ı ṣāḥib-i cāh u celāl olan Şeh-zāde Süleymān Paşa ḥażretleriniñ inẓimām-ı ḥüsn-i tedbīr-i Felāṭūn-pesendī ile naʿra-i ḥarb ü ḳıtāl ve ṣadā-yı tekbīr ü tehlīl şecaʿān-ı ẓafer-iştimāl ol eṭrāf ü inḥāyı leb-ā-leb māl-ā-māl etmekle tekur-ı mezbūruñ fersūde-i semm semend-i leşker-i İslām-ı bī-amān olıcāġı ḳarībüʾl-iḥtimāl olmaġla ḥimāye-i tekur ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde basṭ-ı būriyā-pāre-i ḳarār etmek üzre[108] bir şeb muʿtalliḳāt u ḥavāşī ile süvār-ı keştī-i firār olduḳda Gelibolı küffārı ber-vech-i istīmān-teslīm-i ḥiṣār ve ḳabūl-i raʿiyyet ile vaṭanlarında pāy-dār-ı cāy-ı ḳarār oldılar. Gelibolı ki baḥr-i sefīd ṭarafından düvel-i Avrupaʾnıñ İstanbulʾa maʿberi ve süfün-ı bilād-ı şimāliyyeniñ reh-güẕārıdır. Fiʾllāhiʾl-ḥamd veʾl-minne yedi yüz altmış tārīḫinde bu vechle keşīde-i silk-i tesḫīr ve żamīme-i memālik-i pādşāh-ı kişver-gīr olup emr-i muḥāfaẓası cānib-i şeh-zāde-i vālā-şāndan Ece Beg ve Ġāzī Fāżıl Beg-nām dil-āverlere tevcīh ü iḥsān ve fetḥ-i ḳılāʿ ol ḥavālī ʿuhde-i liyāḳatlarine erzān olundu bu esnāda şeh-zāde-i dilīr Ḥācī İl Begʾi tesḫīr-i ḳalʿa-i Maʿalḳaraʾya tesyīr edip ol Ġāzī-i serefrāz fetḥi emrinde dest-i muḥārebeyi dırāz etmegin şehr-i mezbūr daḫı maḳar-ı ehl-i İslām ve emāreti kendüye tevcīh ü inʿām oldı. Ibṣala ḳalʿasınıñ bu eyyām teveccüh-i şeh-zāde-i ḳudsi-ḫırām ile fetḥi muḳadder ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı Tekfurṭaġı daḫı kemend-i cüyūş-ı bī-amāna musaḫḫar oldı.

Meşveret Kerden-i Mülūk-ı küffār bi-İttisāl-i Şeh-zāde Süleymān Paşa-yı Celādet-medār:

[107] 20a AE

[108] 17a KA

Şeh-zāde Süleymān Paşa ḥażretleri diyār-ı Rūmeliʾde meymene-i müyessere-i müddet-i yesīre niçe ḳılāʿ-i raṣānet-endām-ı küffārı esāsī-i ʿināyet-i vāhibüʾl-āmāl ile żamīme-i diyār-ı İslām ederek memālik-i küffārda eẓhār-ı celālet[109] ile iştihār buldıgı Efrenc ve Rodos ve Eflaḳ ve Bulġar ve Nemçe mülūkı ve ḥukkām-ı vilāyet-i Leş cümleten giriftār-ı ḳayd-ı telāş olup şeh-zāde-i şīr-pīşe ceng ü peykānıñ bu gūne eṭvār-ı sürūşī-pesend ile meslek-i ḥasene-i dilīrāneye sālik ve giderek meḥāsin-i tedbīr-i dil-peẕīr ile memālik-i vesīʿalarına mālik olup cümleten fütāde-i maġāk-ı helāk olıcaḳların teyaḳḳun u idrāk edip şöyle meşveret ve Tekur-ı ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyye olan murdār ol esnāda cümlesiniñ ser-dārı olmaġın anıñla daḫı biʾl-aḫbār bu vechle maʿiyyet ederek ittifāḳ ve altmış[110] pāre sefīneye otuz biñ ceng-āver ʿasker-i hezīmet-eser taʿbiye edip on beş biñ kilāb-ı ʿav-ʿav-ārā Ṭuzla üzerinden Seydī Ḳavaġıʾna dökmek ve otuz pāre keştī-i neḳbet-medār ile on beş biñ melāʿīn-i dūzaḫ-ḳarār boġaza irsāl edip Gelibolı maʿberini sedd etmek üzre ʿahd u mīsāḳ eylemişler idi.

İntiḳāl-i Şeh-zāde Ġāzī Süleymān Paşa be-dār-ı beḳā:

Ser-dār-ı ekrem ve vekīl-i muṭlaḳ pādşāh-ı naṣr-ı taʿallum Şeh-zāde Süleymān Paşa Ḥażretleri dervīş-nihād ve muḥibb-i meşāyiḫ ü zühhād olup ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ḥażret-i Mevlānā min-külliʾl-vücūhu evliyā Ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı kerāmet-penāhīlerine intisāb ve ol ṭarīḳat-i ʿaliyyeden ḫaylī iktisāb etmişler idi. Bir gece ʿālem-i maʿnāda cānib-i ġaybdan kendüleriniñ irtiḥāli ve ʿasākir-i İslāmʾıñ istīlā-yı küffār ile ıżṭırāb-ı ḥāli işāret ü īmā olmaġın ol sāʿat ḫābdan bīdār ve tā-be-ṣabāḥ tevbe vü istiġfāre sübḥa-şumār-i ibtidār olup aleʾṣ-ṣabāḥ maʿiyetlerinde olan rüʾesā-yı ʿaskeriyyeden ümerā-yı devlet-i ʿaliyyeyi nezd-i celādetlerine celb ü daʿvet ve cümlesine ḫiṭāben vaṣiyyet ve muḳteżā-yı maʿnā kendüleriniñ ʿāzim-i mülk-i beḳā ve nefīr-i ʿām üzre muhācemeten küffār-ı ḍalālet-peymāyı ifāde vü işāret *kem min-fiʾetin ḳalīletin ġalebet fiʾeten keşīraten bi-ʿiẕniʾllāhi*[111] medlūlunca[112] imdād-ı ġaybiyye-i Rabbüʾl-ʿibāda iʿtimād edip muḳābele-i küffārda *ke-*

[109] 20b AE

[110] 17b KA

[111] Allahʾın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır.Kurʾân, Bakara/249.

[112] 21a AE

ennehum bünyānun merṣūṣ[113] sābit ü üstüvār ve ʿarṣa-i ceng ü ḳitālde mānend-i āhen cidār ber-ḳarār olmalarına dāʾir nişār-ı cevāhir-i pend ü naṣīḥat buyurduḳlarından ṣoñra cümlesi ḥazīn ü melūl mekān-ı maḥṣūṣlarına ʿavdet ü ḳufūl eylediler şeh-zāde-i müşārun ileyh ḥażretleri ʿālem-i ḳabda muʿāyene buyurduḳları maʿnādan küffārıñ keşret-i cemʿiyyeti eleminden mirʾāt-ı ṭabʿ-ı laṭīfleri jeng-beste-i kudūret olmaġın ʿādet-i Sulṭānī[114] üzre ḥavālī-i Bolayırʾda semed-i āteş-ʿinānların ṣayd u şikār niyyetine keşīde-i eṭrāf u eknāf ederken sümm-i pāy-ı esbleri şikāf-ı sīne-i zemīne güzār etdikde ol şāhīn-i evc-i muʿallā bālā-yı tek-āver-i ser-keş-licāmdan cānib-i esfel-i zemīne cüdā ve rūḥ-ı şerīfleri ṭāʾir-i cilvegāh-ı beḳā oldı.Pes bu ḫaber-i melālet-eser mesāmiʿ-ı ümerā-yı devletlerine yetdikde hemān cümleten şikārgāhe bāl-güşā-yı musāraʿat ve ol şeh-zāde-i maʿālī-menḳabet ḥażretleriniñ gül-berg-i ḥayātı vezān-ı bād-ı fenā ile ḫazān-dīde ve pister-i ḫāk-i siyāhda ġunūde gördüklerinde ez-dil u cān nālān u giryān ve ṣadā-yı āh u efġānları ʿarşı lerzān ederek ol vücūd-ı maġfiret-ālūdı Bolayırʾa baʿdeʾl-īṣāl şerāʾiṭ-i ġasl ü tekfīni icrā ve levāzım-ı ṣalāt-ı cenāze-i saʿādetleri edā ʿaḳībinde eser-i dest-i ḫayrātları olan mescid-i şerīf muḳābelesinde naʿş-ı nūr-pāşları tevdīʿ-i raḥmetgāh-ı Īzed-i müteʿāl ḳılınmışdır. Burusa ḥiṣārında Ḥelvāyī Maḥallesiʾnde olan mescid-i laṭīf bu şeh-zāde-i ḳudsī-ḫırāmıñ nümūne-i āsārındandır. Velādetleri yedi yüz on altı tārīḫinde olup rıḥletleri yedi yüz altmış senesinde olmaġla sinn ü sālleri ḳırk beş aʿdādına müntehī olmuş olur.

Hücūm-ı Küffār ber-ʿasākir-i İslām-ı nuṣret-medār:

Bolayırʾda şeref-pīrā[115]-yı arām olan ʿasākir-i İslām vefāt-ı şeh-zāde-i bihişt-maḳām ile ālūde-i reng-i siyāh-ı ālām olmuş iken bālāda ḫāme-güzār-ı ifhām olunduġu üzre altmış ʿaded sefāʾin-i küffārıñ otuz pāresi tesdīd-i boġaz etmek içün Gelibolı maʿberine ifrāz ve otuz pāresinde olan on beş biñ melāʿīn-i heybet-nişān Ṭuzla üzerinden Seydī Ḳavaġıʾna ḫaṭve-endāz ve andan Bolayır üzerine bār-āver-i sıḳlet olaraḳ şemşīr be-dest ʿadāvet-i

[113] Onlar birbirine kenetlenmiş sağlam bir yapı gibidir.

[114] 18a KA

[115] 21b AE

ceng-i bī-āheng-i firangāneye dem-sāz üzre bulunduḳları peyām-ı dehşet-[116] encāmı Bolayırʾda ümerā-yı devlet-i ʿOs̱māniyyeʾniñ ḳarīn-i sāmiʿa-i ḥayret-irtisāmı olmaġla bundan aḳdem cānib-i Anaṭoluʾdan Rūmeliʾye celb ḳılınan leşker-i firişte-es̱er beş altı biñ miḳdārı dilīr-i dil-āver olup biñ beş yüzden mütecāviz cüyūş-ı nuṣret-ḳarīn Gelibolıʾda pīrāye-güzīn ve mā-ʿadāsı fetḥ olunan ḳılāʿıñ emr-i muḥāfaẓasına taʿyīn olunmuş olmaġla Bolayırʾda bulunan ümerā-yı nīk-nām maʿiyetlerinde olan biñ beş yüz ʿaded cünūd-ı ẓafer-mevʿūd ile *mütevekkilen ʿaleʾllāhiʾl-Vedūd*[117] küffar-ı ḫāksār üzerine nümūd oldılar vuḳūʿ-ı muḳābele-i küffār ve şürūʿ-ı ceng ü peykārda bi-ḥikmetiʾl-melikiʾl-celīl ʿasākir-i İslāmʾa müstevlī olan żaʿf-ı küllī ḥasebiyle cümleten māʾil-i semt-i necāt olduḳları es̱nāda cenāb-ı ḫayruʾn-nāṣırīn ṭaraf-ı Sübḥāniyesinden zemzeme-ṭırāz-ı meydān-ı ẓuhūr olan melāʾike-i müsevvemīnden süvār-ı esb-i celādet bu ḳadar biñ cünd-i bī-emān maʿneviyye-i ẓafer-āyīn-i zümre-i eşrāra şerāre-bār-ı şemşīr-i intiḳām ve leşker-i İslām daḫı bu ʿināyet-i İlāhiyyeyi reʾyüʾl-ʿayn müşāhede eylediklerinde be-tekrār şükr-i bisyār ederek müteveccih-i cānib-i kār u zār olaraḳ dest-dırāzī-i suyūf-ı Ṣamṣām olduḳlarında niçe ʿadū-yı kine-cū maẓhar-ı ḳahr u tedmīr[118] ve niçeleri lis̱ām-ı ṭuʿme-i şīr-i şemşīr ve niçeleri daḫı giriftār-ı der-bend-i zencīr olup baḳiyye-i küffār-ı bed-nişān gerek bārān-i dīde gibi bīm-i cān ile sefīneleri ṭarafına üftān u ḫīzān ve andan yelken kürek vaṭan-ı menḫūslarına girīzān oldılar. Bes Gelibolı muḥāz̤īsinde otuz pāre sefīne ile nekbet-endāz-ı nuḥūset olan küffār-ı bed-ṭıynet Bolayır ṣaḥrāsında es̱nā-yı muḥārebe-i ʿaẓmāda ebnā-yı cinsleriniñ çāşnī-dār olduḳları semm-i helāhil-i inhizāmdan nıṣfından ziyādesi endāḫte-i derekāt-ı saḳar ve eks̱erīsi esīr-i dest-i ġuzāt-ı şecāʿat-güster[119] ve māʿdāsı gürīz-i vādī-i eyneʾl-meferr olduḳları Bolayırʾdan Gelibolıʾya isrā ḳılınan üserādan biʾl-istimāʿ bu ḫaber-i ġayr-ı meʾmūl gūş-ı bī-hūşlarına mevṣūl olduġu anda istīlā-yı ḫavf u ḫaşiyyet-i tefrīḳa-sāz-ı s̱ebāt u cemʿiyyetleri olmaġın hemān ṭayy-ı ḥarīṭa-i keştī-ḳarār ve şirāʿ-güşā-yı z̤ill u idbār-ı diyār-ı nekbet medārlarına firār eylediler. Keşīde-i ḳırṭās-ı ḥaḳāyıḳ-şināsolduġu üzre

[116] 18b KA

[117] Vedûd olan Allahʾa tevekkül ederek.

[118] 22a AE

[119] 19a KA

ʿasākir-i İslāmʾa cānib-i cenāb-ı Rabbüʾl-ʿibāddan melāʾike-i müsevvemīn ile imdād olaraḳ taḫteʾl-ḳahr-ı şemşīrde kendüleriñ ḫarāb u ber-bād olduḳları ḳışṣa-i ṣaḥīḥasını giriftār-ı kemend-i zencīr olan üserā-yı nekbet peymān-zed-i ġuzāt-ı ẓafer-āyāta naḳl-ı mācerā etmişlerdir. *Fe-subḥāneʾl-ḳādiriʾl-ḳayyūm.*

İstimāʿ-Kerden-i Pādşāh-ı Enām Vefāt-ı Şeh-zāde-i Ḳudsī-ḫırām:

Rūmeli diyārında olan ümerā-yı nīk-nām ser-guẕeşt-i ṣūret-i ḥāllerin pādşāh-ı Dārā-iḫtişām ḥażretlerine ʿarż u iʿlām etmek üzre ḳarār-dāde olup kendülerine maḳām-ı ser-dār-ı ekremīde şeh-zāde Sulṭān Murād Ḥażretleriniñ lüzūmını ifāde ẓımnında hem vefāt-ı şeh-zāde-i ʿālī-şānı derc ü beyān ve hem de ḥaḳlarında niçe biñ sürūş-ı deryā-ḫurūş ile ẓuhūrāt-ı imdād-ı İlāhiyyeyi iʿlān ederek semm ü tiryākdan mürekkeb bir ḳıṭʿa-ı ʿarżıḥāl[120] terḳīm ü taḥrīr ve taḳdīm-i ʿatebe-i ʿulyā-yı Sulṭān-ı Sikender-serīr eylediler. Egerçi ḫaber-i fetḥ ü ẓaferden ol pādşāh-ı ṣāḥib-i taḫt u tāc mesrūr u ibtihāc oldı velākin ciger-kūşeleri şeh-zāde-i serv-i āzādeleriniñ izbār-ı keyfiyyet-i irtiḥāli manẓūr-ı humāyūnları olduḳda vaḳt-i pīrīde böyle vücūd-ı nā-yāb şeh-zāde-i dilīriñ vefātıyla ḳaṣr-ı derūnları ḫarāb ve āteş-i yeʾs-i mātem ile cigerleri kebāb olmaġın muḳteżā-yı şīve-i şiven-kede-i devrān mānend-i ebr-i nīsān çeşm-i girye-engīzlerinden eşk-i dürleri zemīne rīzān olup geceler tā-be-seḥer ṣadā-yı *innā liʾllāhi*[121] ve nidā-yı *biʾllāhi*[122] ile ẓalām-ı leylī beyāż-ı ṣubḥa tebdīl ve gündüzlerde enīn u āh u feryād-ı cān-kāh ile sefīd-i nehārı siyāh-ı leyle taḥvīl edip encām-ı kār bu ḥādiṣe-i melālet-āsārdan berg-i gül-i raʿnā-yı mizāc-ı leṭāfet-imtizācları pejmürde-i tünd-bād-ı aḫzān olup yevmen-fe-yevmen bir hem-zede-i ıżṭırāb ve semere-i bāġ-ı murādları Sulṭān Murād Ḥażretlerini velīʾüʾl-ʿahd-ı taḫt-ı salṭanat ile kām-yāb edip yedi yüz altmış bir tārīḫindedir ki vefāt-ı şeh-zādelerinden iki māh mürūrunda **Beyt**:

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Heb seniñ-çündür benim dünyā cefāsın çekdigim

Yoḫsa ʿömrüm varı sensiz neyleyim dünyāyı ben

[120] 22b AE

[121] Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allahʾa aidiz.Kuʾân, Bakara/156.

[122] Allahʾa yemin olsun ki.

diyerek ʿazm-künende-i iḳlīm-i cāvidān ve murġ-i rūḥ-ı pür-fütūḥları gülşen-serāy-ı Firdevsʾe ṭayerān eyledi vücūd-ı mesʿūdları ḳalʿa-i Burusaʾda meşhūr ḳubbe-i refīʿada mestūr-ı ḳabr-i pür-nūrdur.Velādetleri altı yüz seksen senesinde ve cülūsları yedi yüz yigirmi altı tārīḫinde vāḳıʿ olup zamān-ı salṭanatları otuz beş ve müddet-i ʿömr-i ʿazīzleri seksen bir sāl olur. *Revvaḥallāhi rūḥahu bi-keremin*[123] tārīḫ-i irtiḥālleridir.Pādşāh-ı maġfūr şecīʿ ü mehīb vaḳūr u edīb fuḳarā-perver ʿināyet-güster dervīş-nihād bir sulṭān-ı vālā-nijād idi. Belde-i Amasiyyeʾye ḳarīb Ṣulıca Ḳaraöyük ḳariyesinde Ḥācī Bektaş-ı Velī *ḳuddise*[124] *sırruhuʾl-celī*[125] ḥażretleriyle mülāḳāt etmiş ve ol ʿazīz-i müstecābuʾd-daʿveniñ daʿavāt-ı ḫayriyyesine neyl ile maʿālī-ṣıfāt olmuşdur.

Pādşāh-ı mülk-i ḥaḳīḳī vü mecāzī Sulṭān Murād-ı Evvel El-Müştehīr Ḫudāvendigār Ġāzī:

Ṣaḥīfe-i *Tācüʾt-Tevārīḫ*ʾde zīnet-feşān-ı beyān u izbār olduġu üzre cenāb-ı Ġāzī-i Ḫudāvendigār ṣulb-i tābnāk-ı Sulṭān Orḫan Ġāzīʾden yedi yüz yigirmi altı tārīḫinde revnaḳ-efzā-yı serīr-i vücūd ve cilve-nümā-yı iḳlīm-i şuhūd olup vālid-i muḥteremleri müteveccih-i kişver-i beḳā olduḳdan ṣoñra yedi yüz altmış bir senesinde gülgūn-ı sebük-ḫīz-i sinn-i saʿādetleri menzil-i sāl otuz beşe[126] bāliġ olduḳda maḥrūse-i Burusaʾda taḫt-ı vālid-i maʿdelet-penāhı ve evreng-i mīnā-reng-i pādşāhīye ol sulṭān-ı celādet-meʾnūs *biʾl-yümni veʾl-ibticāl*[127] cülūs edip vükāla-yı devlet ve ümerā-yı salṭanat cümleten icrā-yı merāsim-i dāmen-būs-ı bīʿat eylediler. Ḳulūb-ı enām vefāt-ı Sulṭān Orḫan ile pür-ālām olmuş iken bālā-nişīn-i erīke-i Salṭanat-ı Sulṭān Murād ile ġonçe-i murādları güşād olmuş idi. Zīrā ẓıll-i ẓelīl-i ḥażret-i Perverdigār olan Ġāzī Ḫudāvendigārʾıñ ṣīt-i aheng-i mehābet ve ṣadā-yı gül-bāng-ı şecāʿatları diyār-ı küffār u mesāmiʿ-i ṣıġār u kibāre velvele-endāz-ı iştihār olmuş ve mezīd-i celādet ile fünūn-ı ḥarb u ḳıtālde eşiʿʿa-i āvāze-i mehāretleri cemīʿ-i eṭrāf u eknāfı şuʿle-dār eylemiş idi. Bu vaḳār u heybet ve şükūh-ı vālā-ḥaşmet ile yine maḳām-ı merḥamet ü inṣāfda ḍarb-ı meṣel ve lisān-ı mülūkānelerinden ṣudūr eden kelām-ı ḥalāvet-

[123] Allah keremiyle onun ruhuna rahatlık versin.

[124] 23a AE

[125] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[126] 20a KA

[127] Yücelik ve bereketle.

ittisāmları aʿlā mineʾl-ʿasel idi. **Ḥilyeleri:** Vasaṭuʾl-ḳāme müdevver çihre melīḥ-nigāh güşāde-dendān bülend-gerdān bir pādşāh-ı ʿadīmüʾl-aḳrān olup üskūf-i zer-endūd üzre Yusūfī destār ḫam-ender-ḫam bedīʿüʾl-üslūb ʿimāme ki medīne-i Burusaʾda merāḳıd-i laṭīfe-i selāṭīn-i kirāmda[128] meşhūd ḫurde-bünyāndır. Ve zamān-ı ḥayātlarında zīver-i ser-i mübārekleri olduġu kütüb-i tevārīḫde dūḫte-i küleh-kūşe-i beyāndır.Bu āvān-ı düşmen-i devlet-i āl-i ʿOs̱mān olan İbni Ḳaraman furṣat-bīn bir şaḫṣ-ı felāket-ḳarīn olmaġla diyār-ı Ḳaramanʾda rāyet-efrāz-ı ṭuġyān ve ol zāʿ-i siyeh gülistān-ı baʿż-ı memālik-i ʿOs̱mānīyyeʾye taḥrīk-i mıhmīz-i cesāret ve teşbīk-i çengāl-i ḫasārete dāmen-be-miyān-ı ʿadāvet olduġu maʿlūm-ı celālet-mersūm-ı şehriyārīleri olduḳda ol Sulṭān-ı ẓafer-cāzib niçe ketāʾib-i ġālib ile diyār-ı Ḳaramanʾa sevḳ-i maṭiyye-i nehżat buyurdılar[129]. Ḳaramanoġlu dedikleri bī-ār u nāmūs neşʾe-i ṣahbā-yı ẓaferden meʾyūs olıcaḳ ẕıll-i firārı iḫtiyār ve müteşebbis̱-i dāmen-i raḥm u şefḳat-ı cenāb-ı Ḫudāvendigār olduḳda ḫaṣīṣe-i dīrīne-i şān-ı ubbehet-nişān-ı pādşāhī üzre cürm ü ʿiṣyānı maẓhar-ı ʿafv u iḥsān-ı Sulṭān-ı müʾeyyid ve ol bī-edeb selībüʾl-ḥayā ahālī-i memālik-i devlet-i ʿOs̱māniyyeʾye dest-dırāzī-i cevr ü ezādan ḳaṣr-ı yed eyledi.Sulṭān Murād-ı murād-baḫşā ḳalem-rev-i Anaṭoluʾya ḫār-āzār ṭavāʾif-i muḫtelifeden ḥirāset bābında neşr-i şemşīr-i mücellā eyledikden ṣoñra birāderleri Süleymān Paşa merḥūmuñ ʿālem-i beḳāya irtiḥālinden bu vaḳte degin Rūmeli diyārında ḳılāʿ-i güzīn-i mekīn olan ʿasākir-i müʾminīn bilā-ẓahīr u muʿīn olmaġın yedi yüz altmış üç tārīḫi evāʾilinde kemāl-i şevket ü vaḳār ile Rūmeli cānibine güẕār ve Bolayırʾda meşhed-ārā-yı maġfiret-i ġaffār olan birāderleri Ġāzī Süleymān Paşa ḥażretleriniñ ḳabr-i şerīfini ziyārete ibtidār baʿdehu mütevekkilen ʿalaʾllāh ve mütevessilen ilā-rūḥāniyyeti Resūluʾllāh feṭḥ-i memālik-i şed-i nıṭāḳ-ı ihtimām edip evvelā Banṭoz-nām ḥisārı muḥāṣaraya ḳıyām yevmen mineʾl-eyyām muḳābele-i ḥişāra naṣb-ı ḫiyām olunduḳda tekur-ı maḳhūrı istīlā-yı raʿb u ḫaşyet ġarīḳ-i baḥr-ı ḥayret etmegin ber-vech-i şürūṭ-ı istimālet ṭaraf-ı şehriyār-ı ṣāḥib[130]-i iḳtidāra teslīm-i ḳalʿaya mübāderet eyledi. **Feṭḥ-i Çorlu ve Misini:** Ḥişār-ı Banṭoz żamīme-i memleket pādşāh-ı şevket-mevfūr ḳılındıḳtan ṣoñra Çorlu ḥişārı niçe ʿasākir-i encüm-

[128] 23b AE

[129] 20b KA

[130] 24a AE

şumār ile maḥṣūr olup tekurı olan murdār tīġ-ı āteş-bār-ı Ġāzī-Ḫudāvendigār ne elmās-pāre-i cevher-dārdır henūz bilmemiş ve mülūk-ı ʿOs̱māniyān ne dilīr-i şerīr-i şecāʿat-maşīr henūz ol rūbāh-ı sūrāḫ-ı ḍalāliñ ḳalb-i siyāhına es̱er ḳılmamış bir pelīd-i ḫārvār olmaġla cānib-i şehriyār-ı ʿālī-tebārdan ḳabūl-ı cizye ile teklīf-i iṭāʿat ve muʿāmele-i luṭfiyye ile celb-i derūnına raġbet olunduḳca[131] ol ḫar-ı lā-yefhem kendüyi bir ādem ẓanniyle izdiyād bulan bī-edebāne ḥareketi pādşāh-ı nev-cāh ḥażretleriniñ vesīle-i taḥrīk-i ʿırḳ-ı ʿarīḳ-i ġayreti olmaġın ḳalʿa-i mezbūre cevānib-i şettādan maḥṣūr ve tażayyuḳ ile derūnunda taḥaṣṣun eden kefere-i bed-aḫter üzerine bez̲l-i eşiʿʿa-i şemşīr ve ḳuvvet-i ḳāhire-i cihān-gīrleriyle fetẖ u tesḫīrine sāʿid-i ihtimāmların teşmīr buyurmuşlar. Fe-liʾllāhiʾl-ḥamd veʾl-minnet z̲ikr olunan ḥiṣār-ı üstüvār zūr-ı bāzū-yı iḳtidār ile dāḫil-i eyādī-i ġuzāt-ı ẓafer-ittiṣāf ve memālik-i İslāmiyye-i şāhāneye żamīme ü irdāf ḳılınmış ve bā-emr-i pādşāh-ı kişver-güşā kāffe-i emvāl ü eşyā ve evlād u ʿıyāl-i küffār-ı ḍalālet-peymāyı ʿasākir-i nuṣret-intimā tārāc u yaġmā eylemişdir. Tekur-ı ḥiṣār-ı mezbūr der-beste-i dest ü pā ḫużūr-ı humāyūna geldikde kelle-i bī-devleti tīġ-ı ser-tīz-i ḳahr ile ġalṭīde-i ḫāk-i fenā ve ser-i maḳṭūʿ-ı nekbet-medārı tekurān-ı küffār-ı eṭrāfa ihdā olunduḳdan ṣoñra Çorlu ḳalʿası bā-emr-i sulṭān-ı maʿālī-nişān ḫākle yeksān ve baʿdehu Misini ḳalʿası fetḥine leşker-i bī-pāyān ile ʿaṭf-ı ʿinān buyurdılar.Tekurı ʿadem-i ḳudretini iz̲ʿān edip ber-vech-i istīmān teslīm-i ḳalʿa ve ḳabūl-ı ʿaḳd-ı z̲immet ile şāyeste-i raḥm u iḥsān oldı. **Fetḥ-i Dimetoḳa:** Ḥācī İl Beg ve Evrenos Beg-nām dil-āverler[132] şeh-zāde Süleymān Paşa merḥūm ile Rūmeliʾye reh-peymā-yı iʿtizām olup bu iki ser-dār-ı nāmdārıñ cünbiş-i şecīʿāne ve eṭvār-ı ġayūraneleriyle niçe küffār-ı ʿanīd ḳabża-i taṣarrufa keşīd ve yedi yüz altmış iki tārīḫinde kenār-ı nehr-i Mericʾde vāḳıʿ nām-ı ḳalʿa-i Burġazʾı Ḥācī İl Beg Ġāzī ḫāme-i şemşīr-i serefrāzı ile defter-i ʿahda küffārdan resīd etdikde ḥiṣār-ı mezbūrı niçe ʿasākir-i muḥrebe-cūyān ile kendiye mekān etmiş bir şeb-i deycūr niçe ʿasker-i manṣūr ile ḳalʿa-ı Burġazʾdan ḫurūc ve ārzū-yı fetḥ-i ḥiṣār-ı Dimetoḳa ile ol cānibe ḫaṭve-i cünbān-ı vülūc olup ḳalʿa-i mezbūreniñ

[131] 21a KA

[132] 24b AE

muḥāṣarasına beẕl-i yārā-yı[133] ihtimām ve cünūd-ı nuṣret-encām melāʿīn-i felāket-ḳarīne pençe-zen-i hucūm u iḳdām ve esnā-yı kārzārda levş-i vücūd-ı küffār-ı bed-fercām iltiḳām-ı ḫulḳūm-ı tīġ-i intiḳām ve ol ḥışn-ı ḥaṣīn ki fetḥi ārzū-yı selāṭīn-i ʿiẓām idi ber-vech-i sühūlet yedi yüz altmış üç sālinde derūnunda mevcūd bu ḳadar eşyā-yı nefīse-i nā-maʿdūd ile naṣīb-kerde-i dest-i İslām-ı ẓafer-nümūd olup Ḥācī İl Beg bir ʿarż-ı ḥāl-i feraḥ-nāme imlā ve ḫaber-i fetḥ-i meserret-efzāyı ḫāk-i pāy-ı hümāyūn-ı mülūkāneye isrā eylemiş ve dilīr-i celādet-meʾnūs Ġāzī Mīr Evrenos daḫı Keşan ḳalʿasını zūr-ı bāzū-yı ḳuvvetle aḫz-i yed-i tekur-ı menḫūs etmiş ve rikāb-ı ḳamer-tāb-ı Sulṭānīʾye ruḫ-sūde olmuş idi. Nāme-res Ḥācī İl Begʾi peyām-ı behcet-irtisām ile bu hengām nāṣıye-sāy-ı ʿatabe-i ʿulyā-yı pādşāh-ı Dārā-ġulām olmaġın bu iki peyġām-ı feraḥ-encām mūceb-i ibtihāc-ı derūn-ı ḥażret-i Ḫudāvendigār ve müstevcib-i şādī-i dil kāffe-i ʿasākir-i nuṣret-āsār olmuşdır. Bundan ṣoñra Ḥācī İl Beg Dimetoḳaʾnıñ lāzıme-i żabṭını silsile-i ikmāle rabṭ edip ḫāk-i pāy-i hümāyūna ihdāya şāyān eşyā-yı nefāyis-i firāvān[134] ile taḳbīl-i ḥāşiye-i bisāṭ-ı devlet-i menāṭ eylemişdir. Dimetoḳa şehriniñ āb u hevāsı mizāc-ı leṭāfet-imtizāc-ı şehriyārīye muvāfıḳ olmaġın ẕāt-ı şāhāneleriçün bir serāy-ı dil-güşā binā vü inşā birle ol pādşāh-ı dil-nüvāz şehr-i mezbūrı taḫtgāh-ı ittiḫāẕ edip anda revnaḳ-ṭırāz-ı serīr-i serefrāz oldılar.Bu esnāda Edirne şehriniñ fetḥi eʿazz-ı murād-ı humāyūn olmaġın Lālā Şāhīn Paşa-yı ser-dār niçe ʿasākir-i ṣalābet-medār ile Edirne ṣavbına tesyār olundu. Paşa-yı nāmdār Edirneʾye ʿazm ü ılġar ve muḥāṣara-i ḥiṣār eyledikde ḳalʿada olan küffār ʿinādında ışrār edip fetḥi ḫuṣūṣı pādşāh-ı kām-kārıñ teşrīflerine der-kār olduġunı Lālā Şāhīn Paşa rikāb-ı müsteṭāba ʿarż[135] u ifāde ve bir ḳadem aḳdem Edirne ṣavbına süvār-ı eşheb-i musāʿaretlerin ṭaleb ü temennāda olduḳda pādşāh-i ʿālem-penāh ḥażretleri Dimetoḳaʾdan fekk-i ṭınāb-ı iḳāmet ve bā-vaḳār u ḥaşmet Edirne fetḥine ʿazīmet ve ḳalʿa-ı mezbūreyi tekrār muḥāṣaraya mübāderet buyurdılar. Şehr-i mezbūr civārında Meric nehriniñ vaḳt-i seyelānı olmaġla tekurı olan Anderya bir gece evlād u ʿıyāl-i nekbet-iştimāliyle sefīne-süvār Enez ḳalʿasına bādbān-güşā-yı firār olduḳda ḳalʿada olan küffār müstaʿidüʾl-laʿne ferdā-yı rūz ber-vech-i

[133] 21b KA

[134] 25a AE

[135] 22a KA

istīmān miftāḥ-ı ḥiṣārı taḳdīm-i nezd-i pādşāh-ı ẓafer-endūz eylediler. Bu şehr-i güzīn bā-midād-ı cenāb-ı ḫayrüʾn-nāṣırīn yedi yüz altmış üç senesi evāḫirinde dāḫil-i taḥt-ı iḳtidār-ı ġuzāt-ı mūvaḥḥidīn olup pādşāh-ı şecāʿat-ḳarīn muḥāfaẓasına Lālā Şāhīn Paşaʾyı taʿyīn edip maḳar-ı mesʿadet-meʾāṣirleri Dimetoḳa şehrine *biʾl-ʿizzi veʾl-iclāl*[136] irḫā-yı ʿinān-ı iḳbāl buyurmuşlar ve Edirne nāmı żābiṭi olan Anderya nāmıyla taḥrīf olunmuşdur. Sulṭān Murād-ı mekārim-nihād diyār-ı Rūmeli[137]de bir sene-i kāmile bu vechle fütūḥāt-ı dil-ārā ile imrār-ı ezmān u eḥyān edip bu esnāda taḫtgāh-ı ḳadīm olan medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya sāye-endāz-ı maʿdelet olmaḳ murād-ı humāyūnları olmaġla vüzerā-yı devlet ve ümerā-yı salṭanatların meʾmūr-ı fetḥ-i memālik-i eṭrāf ve kendüleri Gelibolı maʿberinden maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ü inṣırāf buyurdılar. Kitāb-ı Vefeyāt-ı cenāb-ı Belīġ-i belīġ-edāda keşīde-i yarlıġ-i teblīġ ü beyāndır ki tekur-ı tünd-ḫūy-ı ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyye bir miḳdār kefere-i melʿanet-şiʿār ile keştīlere süvār ve müsāʿade-i rūzgār ile Yaylāḳ-ābād cānibine resen-resā-yı ṭavḳ-ı laʿnet olaraḳ gelmişler ve ceyş-i İslām-ı şīr-ṣalābet ile kārzāre āmāde olmuşlar idi. Ḫudāvendigār-ı dād-pīşe vü şefḳat-nihād āgāh ve ġuzāt-ı İslām ile rū-be-rāh olup kemīngāhdan hücūm-ı leşker-i küffar-ı[138] meşʾūm etmegin cünūd-ı pādşāh-ı enām ġālib ve ʿasker-i āʿdā-yı bed-fercām münhezim ü hārib olduḳda tekur-ı bī-amān süvār-ı sefīne-i ḫīzān ve ḳalʿa-ı Ḳosṭanṭiniyyeʾye girīzān olmaġın baḳiye-i ṭuʿme-i şemşīr olan melāʿīn-i saḳar-mekīn esāmilerin ḳayd-ı defter-i isārī etdikleri demde Sulṭān Murād-ı ẓafer-nişān iltifāt-baḫş-ı nigāh-ı miyān-ı silsile-i esīrān olduḳlarında bir üstād-ı ḫurdedān neccār-ı hüner-i Sinimmārʾı kemend-i esāretden āzād ve dil-i vīrān-şudesin dest-i iḥsān u ʿaṭā ile ābād edip maḥrūse-i Burusa ḫāricinde Çekirge-nām cāy-ı neşāṭ-efzāda binā olunmuş cāmiʿ-i raʿnā ve fevḳinde medrese-i bī-hemtāları esāsına vażʿ-ı ḳadem-i ihtimām etmişlerdir. Fiʾl-ḥaḳīḳa nā-dīde-i çeşm-i rūzgār bir cāmiʿ-i medrese-tevʾem ve bir maʿbed-i laṭīf-i maṭbūʿuʾṭ-ṭarḥ-ı ḫurremdir ki bānī-i ḫurde-bīn o nāzenīn-i naẓẓare-firībi vücūda getürünce ne ḳadar fürūġ-dīde-i[139] ḳudret-nisār ve ne mertebe bezl-i nuḳūd-ı ʿazīzüʾl-

[136] Azamet ve büyüklükle.

[137] 25b AE

[138] 22b KA

[139] 26a AE

vücūd-ı kīse-i iḳtidār etmişdir. Bundan mā-ʿadā māʾ-i ḥārr-ı İlāhī üzre zamān-ı küffārda binā olunmuş Ḳabluca-nām ḥammām-ı ṣafā-resān ki elsine-i nāsda Eski Ḳabluca denilmekle şöhret-nişāndır. Bīrūn-ı leṭāfet-meşḥūnuna bir cāmekān-ı dil-keş-endām ẓamm etmişlerdir. Mürūr-ı eyyām ve kürūr-ı aʿvām ile baʿż-ı eṭrāfında şuʾbe-i inhidām ile[140] muʿāyene olmaġın ṭoḳuz yüz on altı tārīḫinde merḥūm Sulṭān Bāyezīd-i Velī ol cāmekān-ı bī-bedeli müceddeden iki ḳubbe olaraḳ binā vü inşā eylemişdir.Ḥażret-i pādşāh-ı müşārun ileyh ḳablucada cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿleri binā olunurken seyr ü temāşā ve cāsūs-ı nezāket-maḥsūs-ı naẓar-ı şerīfleri āmed-şod-i zīr ü bālā iken sāʿid-ı ṣayyāda mevżūʿ bir bāz-ı şikār-bāz cevv-i ḳubbe-i āsmān-ṭırāz-ı ṭāḳa pervāz edip āḫirüʾl-emr kenār-ı ḳubbe-i Ilıcaʾda yāḫūd cāmiʿ-i meẕkūr-ı zībāda ḳarār-sāz olduḳda nüzūldan ibā ve iẓhār-ı taʿannüd nā-bercā etmekle nāʾire-i[141] celāl-i Ḫudāvendigār şerāre-bār olup "ḳurıyıḳal" dediklerinde ol bāz-ı ʿanīd fiʾl-ḥāl maḥż-ı ḳadīd olup ḳalmışdır. Aḳdem-i tāsiʿ sāl-i tārīḫ-i teʾlīf-ḳadr āvīḫte-i cidār-ı türbe-i pādşāh-ı kerāmet-āsār olmaḳ üzre mevcūd u meşhūd dīde-i ehl-i şuhūd idi. Muḳteżā-yı ḳażā vü ḳader dest-dırāzī-i düzdān-ı sirḳat-nişān ile mefḳūd oldı. Lāne-i dehān-ı durūġ lāf-gūyān-ı zamāneden uçurma ḳıyās olunmaya ki ol bāz-ı ḳadīd-i mezbūr manẓūr-ı çeşm-i ʿabd-ı pür-ḳuṣūr olmuşdur. Ol lücce-i nā-ḳaʿr-ı ḳulzüm-i kerāmetden zīnet-baḫş-ı kenāre-i ẓuhūr olan ḫāriḳadandır ki ḥavālī-i İstanbulʾa ḳarīb İncegiz nevāḥīsinden Polanya-nām bir ḥiṣār-ı raṣīnüʾl-bünyān ki rifʿatde hem-ser-i ṭāḳ-ı āsmān idi. Eṭrāfında mütemekkin küffār-ı dūzaḫ-ḳarār[142] hırās-ı tīġ-ı bürrān-ı leşker-i İslāmiyāndan firār edip ol ḥışn-ı metīne taḥaṣṣun etmekle fetḥi bābında pādşāh-ı murād-baḫşā biʾz-ẕāt iḫtiyār-ı külfet-i ʿazīmet edip ḳalʿa-i mezbūre baʿdeʾl-muḥāṣara on beş gün miḳdārı ceng ü cidāl ve ḥarb ü ḳıtāl olup ḥiṣār-ı üstüvārıñ fetḥi muḥāl olmaġla ʿasker-i İslām ol ḳuṭb-ı aʿẓam-ı cihān ve pādşāh-ı kerāmet-ʿunvān cānib-i humāyūnlarından ol ḳalʿa-ı pūlād-nihādıñ mülāyemeti içün istidʿā-yı teveccüh ü duʿā etdiklerinde ʿanber-pāre-i ġayret-i şehriyārī āteş-i ciger-sūz micmere-i ḳalb-i humāyūnlarından riḳḳatle ġaleyān etmekle ol ḳalʿa-ı sengīn-dile ḥiddetle nigāh meger Ḫālıḳ-ı ẕüʾl-celāl seng-i ḳahr ile seni vīrān eyleye deyü per-tāb-ı ḫadeng-i ser-

[140] ile: - AE

[141] 23A KA

[142] 26b AE

tīz-i āh etdiklerinde be-emr-i ḳahhār-ı ḳadīr ol ḳalʿa-i āhenīn cevānib-i erbāʿsından pey-ā-pey vuḳūʿ-ı inhidām ile lemḥüʾl-başarda ḫarāb u yebāb ve ṣūret-i fetḥ ü tesḫīri bu vechle müyesser-kerde-i Īzed-i Vehhāb olmuşdur. Ḥattā pādşāh-ı dil-āgāh ḥażretleri dūş-ı mübāreklerin bir dıraḫta ittikā edip müteraḳḳib ẓuhūrāt-ı[143] ġaybiyye iken nüvīd-eser-i duʿā-perdāḫte-i şimāḫ-ı kerāmet-intimāları olduḳda tebessüm-künān ol aġaca şecere-i ʿalā ve ol ḳalʿa-ı maḳhūreyi Tañrı Yıḳdığı deyü nām-zed etmişlerdir. Pes pādşāh-ı mekārim-ḫaşlet ḥażretleriniñ ḫayrāt-ı bāhirüʾl-āyātları olan ebniye-i fāʾizetüʾl-berekātlari iki sene-i müteyemmine ẓarfında vāṣıl-ı derece-i itmām olmaġın iʿlā-yı kelime-i ʿulyā mülābesesiyle maʿiyyet-i humāyūnlarında niçe cünūd-ı şerīr-efkend-i bī-mānend ile cānib-i Rūmeliʾye taḥrīk-i raḫş-ı ser-bülend edip Gelibolı maʿberinden süvār-ı zevraḳçe-i iḳbāl ve Dimetoḳa şehrinde serāy-ı humāyūnlarında sāye-endāz ubbehet ü iclāl oldılar. Edirne ḳurbunda[144] Çirmen nāmıyla meşhūr olan ḥiṣār keşīde-i silk-i iḳtidār olmaḳ murād-ı ʿaliyye-i tācdārīleri olmaġla bir miḳdār ʿasākir-i ẓafer-kirdār muḥāṣara-i ḥiṣār eylediklerinde derūnunda küffār-ı ḫeybet-nişān ṣarṣar-ı tünd-reftār-ı hücūm-ı İslāmiyānʾdan hirāsān olup ber-vech-i istīmān teslīm-i ḥiṣār-ı mārruʾl-beyān eylediler.Yedi yüz altmış sekiz sālinde ḥiṣār-ı Çirmen levs-i vücūd-ı ḫüsrān-nümūd kefere-i bed-aḫterden yed-i muʾeyyed-i ġuzāt-ı ġayret-āsār ile taṭhīr-i beden eyledikde ol cāy-ı feraḥ-baḫṣā şāyeste-i iltifāt-ı pādşāh-ı maʿdelet-pīrā olup ẕāt-ı humāyūn-ı mülūkāneleriçün bir serāy-ı nüzhet-serā ṭarḥ-endāz-ı inşāsına emr ü irāde buyrulmuş olmaġla eṭrāf-ı memālik-i ʿOsmāniyyeʾde olan nādirdāndan neccār-ı hünermend ve niçe ressāmān-ı Mānī-mānend celb ü istiḥżār ve anlar daḫı mā-ḥaṣal ser-māye-i hünerlerin ḫarc u nisār ederek ber-vefḳ-i dil-ḫāh-ı pādşāh-ı ʿālem-penāh şāhid-i nāzende-i ḥüsn-ḫitāmı serā-perde-i ḳaderden rū-nümā olduḳdan ṣoñra vüzerā-yı devlet ü erkān-ı salṭanatlarına ol serāy-ı dil-cūnuñ civārında niçe ebniye-i ʿāliye ibdāʿ u iḫtirāʿ etdirilmiş ve şehriyār-ı dīndār ḥażretleri ḫālişan li-vechiʾllāhiʾl-ġaffār mesācid ü medāris inşād ve müsāfirīn-i lā-mekān içün ārāmgāh ve zümre-i fuḳarā vü dervīşāne ḫānḳāh ve

[143] 23b KA

[144] 27a AE

taʿallüm-i Ḳuʾrān-ı ṣıbyān içün muʿallim-ḫāneler ve bendegān-ı[145] sāʾirelerine laṭīf kāşāneler bu ḳadar ḫān u ḥammām ve bāġ u būstān-ı dil-ārām īcād ve ol maḥall-i nev-bünyād ser-tā-ser maʿmūr u ābād ḳılındıḳdan ṣoñra taḫtgāh-ı ḥażret-i Sulṭān Murād olup zamān-ı yesīrde tavaṭṭun-ı cemʿ-i keşīr ile bir şehr-i dil-peẕīr olmuşdur. İşbu yedi yüz yetmiş iki tārīḫinde[146] Edirne muḥāfıẓı bulunan Lālā Şāhīn Paşa Rūmeli begler begligi rütbe-i refīʿasıyla kām-revā ve kişver-i küffār-ı felāket-āşārıñ bilād-ı fiten bünyādını tārāc u yaġmā içün tertīb olunan ʿasākir-i encüm-şumāre ser-dār naṣb olunup ol vezīr-i ġayūr fetḥ-i memālik Rūmeliʾye meʾmūr buyuruldı. Pes pādşāh-ı ʿālīmenḳabet Maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ve ol şehr-i dil-ārāyı ḳuḍūm-ı mesʿadet-lüzūmlarıyla ḳarīn-i mesārr u behcet buyurdılar.Sulṭān Murād-ı mekārim-muʿtād Burusaʾda taḫt-nişīn-i ʿadl ü dād iken şeh-zāde-i cüvān-baḫtlarından Şeh-zāde[147] Sulṭān Bāyezīd Ḫān ve Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebiʾniñ sünnet-i seniyye-i emr-i ḫitānları icrāsınıñ hengām-ı meserret-irtisāmı ḥulūl etmiş olmaġın bā-emr-i pādşāh-ı felekʿunvān Burusa ḳurbunda ṣaḥrā-yı vesīʿüʾl-inḥā-yı Yeñişehrʾde tertīb-sāz-ı ḥüsn-i mübāderet ḳılınan cemʿiyyet-i sūr-ı humāyūn meserret-nümūn-ı İskenderāneʾye daʿvetleri lāzım gelen biʾl-cümle vükelā vü ümerā-yı muṣādaḳat-ı rehīn ve ʿulemā vü meşāyiḫ-i muḫālaṣat-ı ḳarīn iṭʿām-ı ṭaʿām-ı Ḫüsrevāneʾden şīrīn-kām ve ikrām u inʿām-ı mülūkāne ile be-kām ve emr-i ḫitān daḫı vāṣıl-ı mertebe-i ḫitām olduḳdan ṣoñra Sulṭān-ı ṣāḥib-i vaḳār Burusaʾdan biʾl-ʿizz veʾl-iḳtidār Rūmeliʾye imāle-i licām edip Edirneʾde olan serāy-ı ʿālīlerinde evreng-nişīn-i ārām oldılar. Devlet-i ʿaliyye-i Ḫudāvendigārīde Ḳāżīʿ-asker-i feżāʾil-güster olan Çandarlı Ḳara Ḫalīl Efendi bu hengām şāyān-ı rütbe-i vālā-yı vezāret ve sezāvār-mesned-i muʿallā-yı ṣadāret buyurulmuş ve bā-nuṭḳ-ı humāyūn-ı sulṭān-ı ḳadrdān[148] Ḫayrüʾd-dīn Paşa laḳabıyla ṭırāzende-i kisve-i nām u şān olmuşdur.Bundan aḳdem ve bu āvān-ı mesʿadet-tevʾemde fetḥ-i memālike meʾmūr olan[149] ümerā-yı celādet-neşūruñ inẓimām-ı saʿy u ġayret-i dilīrāneleriyle Filibe ve Ṣofya ve Niş ü Silistre ve Aydos ve Ḳırḳ Kenīsā ve Ṣamaḳo ve Ḳavala ve Köstendil ve Ṭırnova ve

[145] 24a KA
[146] 27b AE
[147] şeh-zāde: - AE
[148] 24b KA
[149] 28a AE

Manastır ve Zaġra ve Pirlepe ve Yanbolı ve Süzebolu ve Ḫayrabolı ve Nigbolı ve Gümülcine ve Ḳarin Ovası gibi bilād-ı Rūmeliʾden maʿdūd ḳılāʿ-i metānet-nümūd dest-ber-āverde-i ġuzāt-ı ẓafer-mevʿūd ve bunuñ emṯāli niçe ḥiṣār-ı reṣānet-endūd ʿilāve-i ẕeyl-i memālik-i pādşāh-ı merāḥim-ālūd ḳılınmışdır. Feṯḥ-i memālik-i küffāre meʾmūriyyetle Rūmeli cānibinde ser-dār-ı ketībe-rān-ı celādet olan Lālā Şāhīn Paşa bu eṯnāda ki yedi yüz yetmiş sekiz tārīḫidir ʿārıż-ı cān-güdāz-ı ʿazl ile saḳīm ve bā-rütbe-i mīr-i mīrānī-i mesned-i sipeh-sālārīye irtiḳā ile kevkeb-i baḫt-ı Timurtaş Paşa evc-i iḳbālde müstaḳīm oldı.Sulṭān Murād Ḫān bu defʿa daḫı niçe zamān taḫtgāh-ı Edirneʾde şuʿle-bār-ı envār-ı raḥm ve reʾfet ü iḥsān ve niçe niçe bir fütūḥāt-ı celīleye neyl ile gül-ġonçe-i murād-ı şehriyārīleri şüküfte vü ḫandān olup bu hengām maḥrūse-i Burusa ṣavbına Gelibolı maʿberinden teveccüh-raḫş-ı raḫşende-i ḫırām bıyurdılar. Cānib-i Anaṭoluʾda vāḳıʿ niçe ḥiṣār-ı üstüvār ʿahd-ı salṭanatlarında dāḫil-i zīr-i ḥimāye-i şevket-medār olduḳdan ṣoñra Anḳara ve Kütahiyye ve Simav ve Ṭavşanlı ve Begşehri ve Seydī Şehri ve Yalvaç ve Ḳaraaġac ve Isbarṭa miṯüllü bilād-ı cesīme kimi zūr-ı bāzū-yı cünd-i bī-amān ile ve kimisi ber-vech-i istīmān memālik-i maḥrūsetüʾl-mesālik-i mülūkāneye żamīme ḳılınmışdır. Ḥāmī-i dīn u millet ve muḥyī-i farż u sünnet Sulṭān Murād-ı meḥāsin-menḳabet ḥażretleriniñ ṯemere-i devḥa-i fuʾād[150] ve mīve-i bāġ-ı murādları Şeh-zāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān dāʾire-i ḥarem-serāy-ı humāyūnda envāʿ-ı iʿzāz ile perveriş-yāb ve müsāʿde-i kevkeb-i devrān ile[151] ihtizāz[152]-nümā-yı kāḫ-ı Ḥavernaḳ-āṯār ḥaḳḳ-ı şebāb olmaġın ol tāze-nihāl-i ʿadīmüʾl-miṯāl-i dil-cūyı bir nev-reste-i nāzende-edā-yı çeşm-i āhū ve bir gül-çihre-i cān-fezā-yı ʿanberīn-gīsū ile ḥacle-i izdivācda hem-ser-i visāde-i ibtihāc olmaḳ zamān-ı mesʿadet-iḳtirānı iḳtirān eylemiş ve bu eṯnāda maḥrūse-i Burusaʾda velīme-i meserret-vesīmesi cemʿiyyetine mübāderet ḳılınmaḳ tanẓīm-kerde-i cenāb-ı Ḫudāvendigārʾı bulunmuş olmaġla sūr-ı pür-sürūr-i mülūkāneye vüzerā ve vükelā ve ümerā ve ʿulemā ve meşāyiḫ ve eʾimme ve ḫuṭebā ve ṣuleḥā aḥbāb-ı ġarīb ḍaʿvet ve mülūk-ı eṭrāfa daḫı vāsıṭa-i berīd-i nāme-resān ile iʿlān u işāʿat olunup on beş günden mütecāviz eṭʿime-i şehiyye-i gün-ā-gün ve zümre-i müstaḥiḳḳīn ʿaṭāyā-yı

[150] 28b AE

[151] 25a KA

[152] ihtizāz: İhtizām KA

seniyye-i iḥsān-nümūn-ı şāhāne ile cümlesi ʿālī miḳdār derecātühüm maẓhar-ı dest-māye-i niʿam u luṭf u ʿināyet olmuşlardır.Vüzerā-yı kirām ve ümerā-yı emāret-irtisāmlarınıñ taḳdīm-i ʿatebe-i ʿaliyyeleri eyledikleri bu ḳadar eşyā-yı nefīse-i bī-pāyān ve niçe cevārī ü ġılmānān-ı feraḥ-resān cümleten mülūk-ı eṭrāfa ihdā ve cevānib-i mülūkdan ḫāk-i pāy-ı sidre-tevʾemlerine ẓuhūr eden bunca hedāyā-yı merġūbe-i mütenevviʿ-i firāvān *bi-ecmaʿihim*[153] vüzerā vü vükelā vü ümerā-yı devletlerine iʿṭā buyurmuşlardır. Şumārı ḫāric-i ḥadd-i inḥiṣār olan bu ḳadar eşyā-yı laṭīfe-i nādire-i rūzgārdan şey-i vāḥid ol pādşāh-ı kerīmüʾl-ḫiṣāl idḫāl-i gencīne-i mekārim-iştimālleri etmemişlerdir. Zihī cūd u seḫā zihī kerem ü ʿaṭā ʿasākir-i İslāmiyyeden kerreten baʿde uḥrā çāşnigīr-i elmās-pāre-i ḳahr u demār olan mülūk-ı ḥīle[154]-sülūk nişāra bu esnāda zīr-i perde-i nifāḳdan birbirleriyle zünnār-ārā-yı ittifāḳ ve Rūmeliʾde Kosova-nām deşt-i pehnāda ʿasākir-i İslām ile tertīb-sāz-ı kārzār olmaḳ üzre ṣanem-ḫāne-i ḫulyā-yı seḳāmet-āsārlarında ʿahd u mīsāḳ etmişler yedi yüz ṭoḳsan bir[155] tārīḫinde ve niçe enbūh-ı leşker-i kilāb-nihād ile dört beş nefer-i Ḳral-ı ḍelālet-meʾāl ṣaḥrā-yı mezbūra bār-āver-i nüḫūset olmuşlar. Pes Sulṭān Murād-ı cihād-muʿtād bunca ecnād-ı ẓafer-iʿtiyād ile Kosovaʾya irḫā-yı ʿinān-ı esb-i istiʿcāl ve muḳābele-i küffārda misāl-i sedd-i sedīd-i İskender basṭ-ı ḫıyām-ı şevket ü iclāl buyurdılar. Pādşāh-ı firişte-ḫıṣāl şeb-i yevm-i ceng ü cidāl seccāde-i ʿibādet-iştimāllerinde dest-ber-āverde-i dergāh-ı müyesserüʾl-murādāt olup cüyūş-ı ṣalābet-penāhıñ nāʾil-i girān-ḳadr-i nuṣret ve kendüleriniñ bu cemʿiyyetgāh-ı bāzār-ı cān-furūşān-ı ġuzātda mest-i sulāfetüʾṣ-ṣahbā-yı şehādet olmalarını temennī etmişler idi. Leʾālī-i duʿāları keşīde-i silk-i ḳabūl-i dergāh-ı Ḫudā olup ṣubḥ-ı ṣabāḥ-ı surādıḳāt-ı ẓalām-ı leylden nümāyān ve şems-i münīr-i felek basīṭa-i rūy-ı zemīne żiyā-efşān olduḳda küffār-ı bed-fiʿāl şöyle tertīb-i ṣufūfa dāmen be-miyān-ı iştiġāl oldılar ki rūzgārıñ mürūrı muḥāl idi. Pādşāh-ı enām daḫı tertīb-i ṣufūf-ı ceyş-i ẓafer-encāma baʿdeʾl-ihtimām ṭarafından nāʾire-i ceng ü cidāl-iştiʿāl ve āvāze-i ḥarb ü ḳıtāl mesāmiʿ-i mele-i aʿlāya ittiṣāl bulup esnā-yı gīrūdārda leşker-i küffār kemend-i inhizāma giriftār ve baḳiyyetüʾs-süyūf olan küffār-ı ḫāksār cerād-ı münteşirāsā āvāre-i

[153] Onların hepsiyle.

[154] 29a AE

[155] 25b KA

beyābān-ı firār ve levş-i[156] vücūd-ı eşrār-ı felāket-āşār niçe ʿaḳab-gīrān-ı İslāmʾda ṭuʿme-i şīr-i şemşīr-i āteş-bār olduḳlarında Ḫudāvendigār Ġāzī ḫuddām-ı şüreyyā-niẓām rikāb-ı humāyūnlarıyla miyān-ı puşte-i küştegān melāʿīn-i nekbet-nişānda ḫāme-i benān ile ḥisāb-ı mürdegān ederler iken nīze-güzerān-ı meydān-ı şecāʿatiñ zaḫm-ḫorde-i ālāt-ı ḥarb u cerāḥati olan Miloş Niḳolo denmekle iştihār bir kāfir-i iblīs-nihād-ı ḫūn-ḫār iẓhār-ı ārzū-keş-i dāmen-būsı ve ṭaleb-cū-yı telḳīn-i īmān-ı[157] hidāyet-meʾnūsī ile bā-müsāʿade-i seniyye-i şehriyārī ḥużūr-ı humāyūnlarına gelüp ḫufte-i āstīn-i şeʾāmet-ḳarīni olan ḫancer-i zehr-āşāmı ḥavāle-i nāf-ı ṣāf-ı pādşāh-ı nīk-evṣāf eyledikde *el-mevtü keʾsün küllü nāsin ṣāribuhā*[158]peymānesini sene-i mezbūrede sāḳī-i bezm-i ʿālem-i bāḳī elinden nūş edip rūḥ-ı revānları taḫtgāh-ı iḳlīm-i beḳāya ʿazm ü rıḥlet eyledi. Bā-emr-i Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫānī cenāze-i maġfiret-nişānları maḥrūse-i Burusaʾya naḳl ü īṣāl olunup Çekirgeʾde vāḳıʿ cāmiʿ-i lāmiʿleri ḳurbunda türbe-i muṭahhara-i humāyūnlarında ber-dāşte-i dūş-ı taʿẓīm u iclāl-i firāvān cesed-i mübārekleri vedīʿa-i meşhed-i raḥmet-i Raḥmān olmuşdur. Sinn-i saʿādetleri altmış beş ve müddet-i salṭanatları otuz bir senedir. *Revvaḥallāhi rūḥahu min-nefeḫāti'l-cinān*[159] bundan ṣoñra ḥużūr-ı ʿaliyye-i pādşāhān-ı ʿOsmāniyyeʾde iḫtirāʿ-güsterde-i zemīn olan āstīn-i ṭavīlüʾz-zeyl taḳbīl ḳılınmaḳ ḳānūn-ı şehriyārī olmuşdur deyü baʿż-ı kütüb-i tevārīḫte ḫāme-ṭırāz-ı rivāyetdir. Pādşāh-ı müşārun ileyh *esbaġallāhi niʿamehu ʿaleyhi*[160] ṣāḥib-i dād u diheş ü ʿaṭā seḫā-meşreb bir vücūd-ı muḥterem pīşe-i cāʾize[161]-fermā olup Çekirgeʾde cāmiʿ-i sāṭiʿüʾl-burhānlarından mā-ʿadā Mevlānā Şemsüʾd-dīn Meḥemmedüʾl-Fenārī terġīb-i ḳıyām-ı ṣaf-ı cemāʿat içün niçe muḳaddime-i kitābe īrād etmekle ḳalʿa-i Burusaʾda serāy-ı humāyūnları muḥāẕīsinde yedi yüz altmış sekiz sālinde bir cāmiʿ-i muḳaddes zemīne vażʿ-ı esās-raṣīn etmişlerdir. Ḥālā miyān-ı ṣıġār u kibārda Ḥiṣār Cāmiʿi deyü meşhūrdur. Ve Gökdere maḳseminde kār-gīr bir cāmiʿ-i vālā ḳaṣaba-i Bilecikʾde ve Yeñişehrʾde daḫı cāmiʿ-i levāmiʿ-efkendeleri olup ve

[156] 29b AE

[157] 26a KA

[158] Ölüm bir kadehtir herkes ondan içer.

[159] Allah onun ruhunu cennetlerin esintisiyle rahatlatsın.

[160] Allah ona nimetlerini bol bol versin.

[161] 30a AE

yine Yeñişehr'de Pūstīn-pūş Dede-nām bir ʿazīz-i müʾessirüʾn-nefese zāviye-i laṭīfe binā vü inşā buyurmuşlardır.

Żiyā-güster-i Evreng-i Ḫilāfet-ʿunvān El-Ġāzī Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān:

Bālāda keşīde-i silk-i[162] beyān olduġu üzre sulṭān-ı manṣūruʾl-livā Ḥażret-i Ġāzī Ḫudāvendigār-ı bihişt-ḳarār ḫaṭve-peymā-yı milket-i beḳā olduḳda necl-i mükerrem-i şehzāde-i muḥteremleri Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ḥażretleri yedi yüz ṭoḳsan iki Ramażān-ı şerīfinde maḥrūse-i Burusaʾda serīr-i gerdūn-maṣīr-i ʿOs̱mānīʾye şuʿle-feşān-ı envār-ı ḫilāfet olup vüzerā-yı devlet ve ümerā-yı salṭanatıñ bu defʿada Kosova muḥārebe-i ʿuẓmāsında vuḳūʿ-yāfte-i meydān-ı ṣalābet olan eṭvār-ı cān-sipārāne ile ḥareket-i meḥāsin-menḳabetleri ve ṭavāʾif-i ʿaskeriyye-i bendeleriniñ resīde-i gūş-ı çarḫ-ı kebūd olan ṣadā-yı kūs-ı saṭvet-i dilīrāneleri şāyān-ı mertebe-i taḥsīn şīme-i kerīme-i ḳadrdānīleri olmaġın vükelā-yı devlet *ʿalā-miḳdāri merātibihim*[163] iltifāt-ı mekārim-āyāt-ı mülūkānelerine sezā ve ṭavāʾif-i ʿaskeriyye yegān yegān ʿaṭāyā-yı seniyye-i firāvān-ı şāhānlerine aḥrā buyurdılar. Şehriyār-ı nev-cāh ḥażretleriniñ vilādet-i ʿaliyyeleri vālid-i mācidleriniñ[164] teşrīf-i evreng-i salṭanat buyurdıḳları leyle-i müteyemminede şeref-vuḳūʿ olup **Ḥilye-i beşereleri:** beyāż u ḥamrā māʾil ala gözlü arslan sīmālu ḳumral liḥye seyrek dişlü ḳavī-i heykel Sulṭān-ı z̲ī-şān idi. Ek̲seriyyā cāme-i laṭīfleri ḫurde-kārān-ı nessecān-ı Burusaʾya maḫṣūṣ zer-endūd ḳaṭīfeden idi. Yıldırım telaḳḳubına bāʿi̲s zamān-ı germ-ā-germ-i pirḫāş u pür-aşūbda mi̲sāl-i berḳ-i ḫāṭif ṣaʿṣaʿa-pāş-ı şemşīr-i bürrān ve kemāl-i şecāʿat ile āteş-i āsmān olmalarından nāşīdir **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Mi̲sāl-i ḫalḳa-i zülf-i girih-gīr ḫam-ender-ḫam

Biri birine ḳoydı tīġ-i ḳahrı kāfiristānı

[162] 26B KA

[163] Mertebelerine göre.

[164] 30b AE

Pādşāh-ı Dārā-ʿunvān aʿnī Yıldırım Bāyezīd Ḫān emr-i ġazāya dāʾir-i ʿādet-i mülūk-ı İslāmiyān ile sünnet-i seniyyeye-i vālid-i cennet-mekānlarını icrā vü iḥyāya teşmīr-sāz-ı dāmen-i ʿazīmet olup sene-i mezbūre āḫirinde medīne-i Burusaʾdan ḥareket ve maḥmiyye-i Edirne ṣavbına taḥrīḳ-rikāb-ı nehżat edip ol şehr-i dil-ārāda tekmīl-i hengām-ı eyyām-ı şitāya degin pīrāye-[165] baḫşā olup tanẓīm-i ʿasākir-i İslāmiye ve tetmīm-i levāzımāt-ı seferiyyeye beẕl-i yārā-yı maḳderet ṭoḳsan üç evvel bahārında vüzerā-yı devlet ve ümerā-yı salṭanatların fetḥ-i memālik-i küffār içün eṭrāf-ı vesīʿatüʾl-eknāf-ı Rūmeliʾye taʿyīn ü tesyār buyurdılar bu eṣnāda ʿādet-i cibiliyye-i redīyesi üzre Ḳaramanoġlu ʿAlī Beg dedikleri Pīr-i bī-şuʿūr Ṣaruḫan ve Aydın ve Menteşa memālik-i mālikleriyle munaḳḳaṭa-bend-i ʿahd u peymān ve cümleten diyār-ı Anaṭoluʾya ʿalem-güşā-yı ʿudvān üzre bulunduḳları Edirneʾde pādşāh-ı dil-āgāh ḥażretleriniñ sāmiʿa-i intibāhları olduḳda şehr-i dil-güşā-yı Edirneʾden belde-i bihiştāsā-yı Burusaʾya rū-be-rāh olup buġāt-ı mārruʾl-beyān[166] üzerlerine sevḳ-i leşker-i ceng-cūyān olunduḳda İbni Ḳaraman-ı bī-ʿār u nāmūs bir pīr-i nā-tuvān olmaġla biʾl-istīmān ʿafv u merḥamet-i ṣāḥib-ḳırāna şāyān ve tekrār vilāyeti kendüye iḥsān diyār-ı Ṣaruḫan ve eyālet-i Aydın ve vilāyet-i Menteşa ḥākimleri ʿuhdesinden delālet-i zūr-ı bāzū-yı celāletle nezʿ ü istirdād ve żamīme-i memālik-i Sulṭān-ı Rüstem-nihād ḳılınmışdır.Bālāda işʿār u ifāde olduġu üzre Sulṭān-ı İskender-iḳtidār ḥażretleri niçe ʿasākir-i nuṣret-meʾāṣir ile vüzerā-yı nīk-nām ve ümerā-yı ṣıdḳ-irtisāmların ḳahr u tedmīr-i aʿdā-yı bed-kār ve taḫrīb-i diyār-ı nekbet-medār-ı küffāra sevḳ ü isrā buyurmuşlar idi. Bu eṣnāda Timur Taş Paşa-yı Ġāzī Lās diyārına seylāsā revān ve ḳahr u istīṣāl-i melāʿīn-i ḫüsrān-ḳarīne pençe-zenān olup ṭāʾife-i mezbūreniñ rāst geldikleri maḥallerini taḫrīb ü iḥrāḳ ve niçe nisā vü ṣıbyānı seby u istirḳāḳ ve baʿż-ı büldān-ı maʿmūrelerin keşīde-i silk-i tesḫīr ve emvāl-i ġanāʾim-i dilīr ile maḥrūse-i Burusaʾda ruḫ-sūde-i pādşāh-ı maʿdelet-maṣīr oldı. Ḫaylī ecnād-ı ẓafer-iʿtiyād ile paşa-yı yigid eyālet-i Bosnaʾda olan küffār-ı ʿanīd üzerine pençe-zen-i hücūm ve niçe aʿdā-yı meşʾūm ġazā-yı ejder-i şemşīr-i ḥulḳūm olduḳdan ṣoñra

[165] 27a KA

[166] 31a AE

bu ḳadar emvāl[167] ü eşyā ve ṣıbyān u nisā nehb u ġāret ve muẓafferān belde-i ṭayyibe-i ʿulyā-yı sulṭānīye nāṣiye-sāz-ı ʿubūdiyyet oldı ve Fīrūz Beg daḫı niçe leşker-i dil-efrūz ile Vidin ṭaraflarına mürūr ve nehr-i Ṭunaʾdan ʿubūr edip Eflaḳ diyārına imāle-i licām-ı ılġar ve aʿdā-yı felāket-āsār ile ināre-i nāʾire-i ḥarb u peykār ve niçe melāʿīn-i dūzaḫ-ḳarārı ḳanṭara-i tīġ-ı āb-dārdan imrār etdikden ṣoñra[168] ġanāʾim-i vefīr-i bī-şumār ve esīr-i keşīr-i ġayr-ı inḥiṣār aḫz u tārāc ve kemāl-i sürūr u ibtihāc ile ʿavd u inṣırāf edip cebīn-sāy-ı südde-i seniyye-i pādşāh-ı memdūḥuʾl-evṣāf olmuşdur. *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de Mevlānā Saʿdüʾd-dīn Efendi şīrāze-bend-i mecmūʿa-i beyāndır ki bu vechle enbāşte-i hem-yāne-i ġanāʾim olan nüḳūd-ı denānīr-i bī-ḳıyāsı Sulṭān Yıldırım Ḫān ṣarf-ı vücūh-ı ḫayrāt u ḥasenāt mülāḥaẓasında olmaġın maḥrūse-i Burusaʾda bir cāmiʿ-i dil-güşā ve civārında bir medrese vü ʿimāret ü dārüʾş-şifā bināsına ber-zede-i dāmān olduḳlarından mā-ʿadā mānend-i āb-ı kevşer ve ʿuẕūbet u ṣafā ile mevṣūf Aḳcaʿalan denmekle maʿrūf ʿayn-ı dil-cū-yı ḫoş-güvārı cāmiʿ-i şerīflerine cereyān içün **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Olursa nʾola zaḥmı leẕīẕ ey dil-i kemter

Gūyā ki kemer ābıdır ol beldeki ḫancer

müʾeddāsınca refīʿ kemerler ve mensīʿ ṭāḳlar vażʿ etmişlerdir ki ileʾl-ān teşnegān-ı nefsīde-lebānī-i burūc-ı şehüdā-yı Kerbelā sīr-āb u reyyān etmededir *Saḳaʾllāhi şerāhu*[169] Sulṭān Yıldırım Ḫān Ḥażretleriniñ naḳd-ı vaḳtleri cihet-i aʿlā-yı emr-i ġazāya maṣrūf ve licām-ı eşheb-i teveccüh-i mülūkāneleri her bār semt-i tevessüʿ-i memālike maʿṭūf olmaġın ṣaḥābe-i kirām zamān-ı saʿādet-ʿunvānlarından berü mülūk-ı İslāmiyye miyānında feṯḥ-i ḳalʿa-i dil-nişīn-i İstanbul ḥasretüʾs-selāṭīn olup miyān-ı baḥrında vāḳıʿ ol ḥışn-ı ḥaṣīni tesḫīre rām etmek içün niçe şehriyār-ı ẕī-şevket bī-ārām olmuş iken ṣūret-i feṯḥi bir mülūk-ı devrāne nümāyān[170] olmamış ḳalmış idi. Ḳalʿa-i mezbūreniñ feṯḥ ü tesḫīri eʿazz-ı

[167] 27b KA

[168] 31b AE

[169] Allah onun toprağını sulasın.

[170] 28a KA

muʾarrib-i żamīr-i pādşāh-ı kişver-gīr olmaġın bu hengām tekur-ı ḳalʿa-ı mezbūr olan murdārıñ taḫrīb ḫānmānına bādī[171] olur ḥarekāt-ı nā-hemvār-ı nekbet-i iʿtiyādi bedīdār olmaġla pādşāh-ı maʿālī-nişāb miṣāl-i berḳ-i āteş-i pür-tāb Rūmeliʾye ʿazm ü şitāb edip maḥmiyye-i Edirneʾde cemʿ-i leşker-i bī-pāyān ve tanẓīm-i mühimmāt-ı firāvān eyledikden ṣoñra cānib-i ḳalʿa-ı Ḳosṭanṭiniyyeʾye süvār-ı semend-i sebük-reftār ve ḳalʿa-ı merḳūmeyi muḥāṣaraya ibtidār buyurdılar. Ḳalʿa-ı mezbūre niçe eyyām maḥṣūr olmuş ve ṣūret-i fetḥi āġūş-ı merāma girmiş rütbesine gelmiş idi. Üngürüs Ḳralı olan menḫūs otuz biñ ʿasker-i hezīmet-eṣer ile Ṭuna Nehriʾnden Nigbolı ḳalʿasını muḥāṣaraya āġāz ve cünūd-ı İslāmiyye ile muḥārebeye müheyyā-sāz olduġu ser-ḥaddāt-ı manṣūra muḥāfiẓları taḳrīrlerinden maʿlūm-ı pādşāhī olmaġın ol sulṭānüʾl-müʾeyyed İstanbul muḥāṣarasıdan nāçār keff-i yed edip Üngürüs küffārı üzerine taḥrīk-i ʿinān-ı istiʿcāl ve muḳābele-i aʿdāda ḍarb-ı bārgāh-ı iclāl buyurdılar. Ferdā-yı rūz pādşāh-ı celādet-endūz tertīb-i ṣufūf-ı ʿasākire ḳıyām hemān aʿdā-yı liʾām üzerlerine sell-i ḥusām ḫazʿ-ı ʿām-ı intiḳām eylediklerinde ʿavn u ʿināyet-i melikü'l-ʿāllām ile bī-ḥadd ü ḳıyās melāʿīn-i nesnās-istīnās vāṣıl-ı derekāt-ı nīrān ve niçe küffār-ı muʿannedīn daḫı giriftār-ı pençe-i ġuzāt-ı nuṣret-nişān olmaġın mübārizān-i ceng-āzmā-yı İslām *ve inne cundenā le-humuʾl-ġālibūn*[172]fermān-ı beşāret-ʿunvānına maẓhar ve muḫāẕīl-i küffār-ı liʾām *fe-ẕūḳuʾl-ʿaẕẕābe bimā kuntum teksibūn*[173] vaʿīdiyle muʿaẕẕeb ü müdemmer olmaġla derḥāl Nigbolı ṣaḥāsı dimā-yı necis-āgīn-i müşrikīn ile mālī ve ol eṭrāf u ḥavālī küşte-i bed-sirişte-i aʿdā-yı dīn ile niçe puşteleri ḥāvī olup baḳiyyetüʾs-süyūf[174] olanlar üftān[175] u ḫīzān ser-bevādī-i ẕıll u ḫüsrān ve diyār-ı nekbet-medārlarına girīzān oldılar. Pes pādşāh-ı Sikender-ḫaṣāʾil bu defʿada bī-ḥadd ü ḥisāb emvāl-i ġanāʾim-i bī-pāyāna nāʾil olup memnūnen ve müteşekkiren maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ve işāʿa-i envār-ı raḥm u reʾfet buyurdılar. **Binā-yı Cāmiʿ-i Kebīr:** Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ḥażretleri mülūk-ı ihānet-sülūk-ı eṭrāf-ı memālikden Vulḳ Oġlunuñ ṣāḥib-i ḥüsn ü cemāl ve cāzibe vü ān ü melāḥatda ʿadīmüʾl-emṣāl hemşīresini mezbūruñ kemāl-i niyāz u recāsıyla

[171] 32a AE

[172] Şüphesiz ordularımız galip gelecektir. Kurʾân,Saffat/173.

[173] Artık kazanmış olduğunuz şeylere karşılık, azabı tadın. Kurʾân,Araf/39.

[174] 32b AE

[175] 28b KA

bundan aḳdem keşīde-i silk-i izdivāc buyurmuşlar idi. Ol zen-i ḥīle-bāzıñ niçe şīve-i edālarıyla her bār ḥużūr-ı humāyūnlarında hezār niyāz-ı cilve-nümā-yı nāz-perver ve ṭāḳat-güdāz-ı beliyyesiyle viḳāye-i ahālī vü raʿiyyet ile ḥüsn-i idāre-i umūr-ı mülke ʿadem-i ṣarf-ı efkār ve muḳteżā-yı ʿādet-i ṭabīʿat-ı beşeriyye üzre ẕāt-ı hümā-yı hümāyūnları ol perī-rūyuñ kemend-i zülfüne giriftār olmaġın evḳāt u sāʿātleri ālām-ı derd-i ʿaşḳ ile imrār edip vükelā-yı devlet-i ʿaliyye daḫı muḳteżā-yı vaḳt ü zamān üzre meḥāsin-i mesālike sālik ve āsāyiş-i ahālī-i memālike mālik olamadıḳlarından zümre-i raʿiyyet penç-sāl niçe meẓālim ü taʿdiyātda perīşānüʾl-aḥvāl olmuşlar idi. Nigbolı ṣaḥrāsında Üngürüs küffārı muḥārebesinden ṣoñra bedreḳa-i hidāyet-nümā-yı taḳdīr-i İlahī ile ol Sulṭān-ı pāk-nijād eyyām-ı hevā vü āvān-ı ẕevḳ u ṣafāda güẕerān eden ālāyiş-i menāhīden[176] dest-şūyīde-i māʾüʾl-ḥayāt-ı tevbe-kārī olup der-āġūş-ı gencīne-i merām olan ġanāʾim-i meḥāsin-encām ile vasaṭ-ı şehr-i Burusaʾda yedi yüz ṭoḳsan sekiz sālinde *ḫālişen li-vechiʾllāhi teʿālā*[177] bir cāmiʿ-i refīʿüʾl-bünyān inşā vü ibdāʿına dāmen-be-miyān ihtimām itmām olmuşlardır ki ṭarḥ-ı maṭbūʿ-ı dil-güşāsına ser ü şān-ı āsmānī firīfte ve ṭarz-ı merġūb bedīʿüʾl-üslūb nüzhet-efzāsına ḫurde-bīnān-ı hüner-sencān-ı cihān meftūn u şīftedir **Şiʿr:**

Cāmiʿuʾl-eṣnāfiʾl-meḥāsin cāmiʿ

Ve nūrüʾl-hüdā fīhi bād ve lāmiʿ[178]

[179]evvelā burūc-ı eṣnā-yı ʿaşr miṣāli ʿimād-ı şāmiḫüʾl-bünyādı ki imāmān-ı düvāzdehāsā ṣaf-ārā-yı ḳıyāmdır. Her bir sütūn-ı ḥālet-nümūnda ṭaraf ṭaraf nüvişte-i ḫuṭūṭ-ı ġarīb ve nüḳūş-ı dil-firībe nigārger Mānī ve Behzād nigeh-sāz vaḳt-i rüsūmı olduḳda engüşt-i güzīde-i ḥayret u istiġrābla ṣūret-i dīvār olması nefsüʾl-emr-i mülāḥaza-ı üstād-ı be-nāmdır.Ve ol ḳıbāb-ı ʿışrīn-i āsmānsāy-ı felek-müvāzī ki ṭāʾir-i nigāh her biriniñ defʿaten kungure-i muʿallāsına pervāze mecāl muḥāldir. Ve ol minber-i laṭīf-i ḫurde-kār ve miḥrāb-ı şerīf-i pür-naḳş-ı nigār ki neşīd-i manẓūme-i muḥassenātında ḫaṭīb-i müzerkeş-ridā-yı

[176] 33a AE

[177] Samimi bir şekilde yüce Allahʾın rızasını hedef alarak

[178] Güzellikler sınıfının hepsini toplar, Onda hidayet nuru parıldamaktadır.

[179] 29a KA

minber-i vālā-yı buleġā-yı dem-beste vü lāldir. Ve ol iki menāre-i zībā şeb u rūz riyā-pīşegān-ı pārsāāsā dergāh-ı Vācibüʾl-ʿaṭāyāʾya destgüşā-yı duʿādır. Ve ol şādervān-ı ṣāf-nümūn ki miyān-ı sāḥa-i cāmiʿ-i meẕkūrda basṭ-ı seccāde etmiş güyā menbaʿ-ı cūd u seḫā bir merd-i ẕū-fünūndur. Ve her ṭāḳ-ı ḳubbe-i refīʿada[180] āvīze olmuş çerḫ-i ḳanādīl-i fürūzende ki teʾsīr-i enfās-ı zāʾirān ile miṣāl-i ḫalḳa-i tevḥīd āheste-deverān-ı cilvegāh-ı rūḥānī etmekdedir. Fiʾl-cümle ḳalem-i müverriḫīn-i belāġat-raḳam bu cāmiʿ-i mefḳūdüʾn-naẓīrde niçe lāl ü ebkem olmasın kim bāʿiṯ-i binā-yı şeref-intimāsı ve bādī-i vażʿ-ı raṣīn-esāsı güzīde-i evlād-ı Sulṭānüʾl-enbiyā ve pādşāh-ı ḳalem-rev-i aṣfiyā el-meşhūr beyniʾl-enām bi-sulṭāniʾl-Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[181] ḥażretleridir ve minber-i muṣannaʿ-i bülend-pāyesine vażʿ-ı ḳadem-i ḫuceste-dem eden ḫaṭīb-i dil-keş ṣadā-yı sāmiʿ-firībi ve vāʿiẓ-i kürsī-nişīn-i naṣīḥat-güy-ı edīb ü lebībi Ḥācī Bayram-ı Velī-i āgāh-diliñ mürşid-i irşād-penāhı Şeyḫ Ḥāmid-i Aḳsarāyī gibi bir ʿazīz-i kem-yāb u bī-naẓīr ve Ṣomuncı Baba denmekle beyneʾl-ahālī şehirdir. *Ekkedallāhi bünyānehā ve sebbede erkānehā*[182] şehriyār-ı ʿālem Yıldırım Bāyezīd Ḫān-ı ẓafer-ʿalem[183] ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾyi yed-i küffārdan pençe-i tesḫīre çekmek içün muḥāṣara etdikleri hengām Üngürüs keferesiniñ Rūmeliʾde ġavāʾil-i ġaleyānı müşāhede-i rūy-ı tesḫīre perde-keş-i māniʿ olmaġın ol sene-i mübārekede istīṣāl-i kefere-i Üngürüs ile ḳāniʿ olmuşlar ve maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet buyurmuşlar idi. Velākin feṯḥ-i ḳalʿa-i İstanbul eʿazz-ı murād-ı dil-i pādşāh-ı ẓafer-meşmūl olmaġla bu sene-i müteyemminede feṯḥ ü tesḫīrine niyyet ve cānib-i İstanbulʾa teveccüh ü ʿazīmet ve muḥāṣara-i ḳalʿaya be-tekrār teşmīr-i sāḳ-ı iḳtidār buyurdılar. Tekur-ı ḳalʿa-ı mezbūr olan ehl-i meẕellet müdāfaʿ-i dil-āverān-ı mücāhidīne cüʾret edip berāy-ı icrā-yı ceng ü cidāl efrāz eyledigi ʿasker-i hezīmet-meʾāl civār-ı İstanbulʾda cünd-i bī-amān-ı İslām ile vuḳūʿ bulan mukāfaḥa u muṭāraḥada[184] münhezimen cānib-i ḳalʿaya firār ve ceyş-i ḥamiyyet-nümūd daḫı verālarından taʿḳībe ḳadem-resā-yı ibtidār ve niçe kefere-i dūzaḫ-ḳarār ṭuʿme-i dehān-ı şemşīr-i ṣāʿiḳa-āṯār olduġu meşhūd-ı tekur-ı melʿanet-şiʿār olduḳda

[180] 33b AE

[181] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[182] Allah onun binasını sağlam kılsın. Temellerini güçlü kılsın.

[183] 29b KA

[184] 34a AE

ʿināḍ-ı teslīm-i ḳalʿada ışrār eyledigi ḥālde taḥaṣṣun üzre olduġu ḥışn-ı üstüvār-ı ḫoş-endām dest-i tesḫīr-i ʿasākir-i İslāmʾa rām olıcaġı emr-i āşkār ve ḥīn-i muḥārebede hücūm-ı leşker-i ṭāḳat-şiken-i İslāmiyāne bārū-yı ḥişār-ārāmlarında olan yārā-yı ġayret ü iḳtidāmlarınıñ sekte-i tezelzüle giriftāriyyeti *Bi-eyyi vechin kān*[185] vuḳūʿ bulucaġı der-kār olmaġla tekur-ı mezbūr ḳabūl-i cizye ile ʿarż-ı iṭāʿat ve ʿaḳd-ı peyvend-i zimmet edip derūn-ı ḳalʿada niçe ehl-i İslām-ı pīrāye-baḫşā-yı ibḳā ve aḥkām-ı şerīʿat-ı ġarrā icrā ve cevāmiʿ ü maḥkeme inşā ve sikke-i sīm u zer nām-ı humāyūn ile zīnet-ārā olup faḳat tekur-ı mezbūr-ı kemā fiʾs-sābıḳ derūn-ı ḳalʿada iskān ve emāreti ʿuhdesine iḥsān olmaḳ üzre delālet-i vüzerā-yı ʿiẓām ile ḫāk-i pāy-ı tācdārīden mürāʿāt-ı şerāʾiṭ-i ādāb u niyāz ile tażarruʿ u iltimās olunduḳda bu şürūṭ-ı[186]müteʿaddide üzerine pādşāh-ı şefḳat-nihād ḥażretleriniñ nezd-i şāhānelerinde niyāz-ı tekur-ı felāket-nümūn rütbe-i ḳabūle maḳrūn olduḳda memālik-i ʿOs̱māniyyeden Ṭaraḳcı Yeñice ve Göynük ḳażālarından niçe ehl-i İslām derūn-ı ḳalʿa-i İstanbulʾa naḳl ü iʿzām ḳılunup dört beş ʿaded maḥallāt peydā ve bir ḳaç cevāmiʿ binā ve bir bāb maḥkeme inşā ve tekur-ı mezbūr daḫı bir senelik cizyesin temāmen ḫāk-i pāy-ı humāyūna teʾdiye u īfā eyledikden ṣoñra sulṭān-ı maʿālī-ʿunvān ḥażretleri maḳar-ı salṭanatları medīne-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān edip taḫt-ı[187] ʿālī-baḫt-ı ʿOs̱mānī ẕāt-ı mekārim-iḫtivā-yı ṣāḥib-ḳırānī ile kesb-i şeref-i lā-yuḥṣā eylemişdir ve ẓuhūr-ı vaḳʿa-i Timurʾa ḳadar zülāl-i şerʿ-i muṭahhar ol kişverde cārī olmuş idi.Bundan aḳdem Üngürüs Ḳralınıñ ser-zede-i ẓuhūr olan ḥarekāt-ı şenīʿası iġbirār-ı ḳalb-i mülūkāneyi mūceb olmaġla sevḳ-i ʿasākir-i bisyār ile ek̲ser-i vilāyet u büldānı taḫrīb u pāymāl ü ol bī-dīn bu vechle teʾdīb ü gūş-māl buyuruldu.Bu es̱nā-yı meyāmin-intimā Timur Taş Paşa fetḥ-i memālik-i Anaṭoluʾya meʾmūrān isrā ḳılınup ol vezīr-i ġayūr Kanḳırı şehrini maḥṣūr ve ahālīsini geregi gibi rencūr etmekle ḥişār-ı mezbūr biʾt-temām naṣīb-i ʿasākir-i ẓafer-ittisām ve baʿdehu medīnetüʾl-ḥukemā olan ḳalʿa-i Adana dār-ı İslām dest-i Türkmanʾdan Behisne ve Malaṭya ve Kürd ṭāʾifesinden Divrik ve ḥişār-ı Dārende ve ḳalʿa-i Kemaḫ bunuñ em̲sāli niçe ḳılāʿ-i raṣīn żamīme-i memālik-i pādşāh-ı maʿdelet-āyīn ḳılınmışdır.Yedi yüz ṭoḳsan üç

[185] Herhangi bir şekilde.

[186] 30a KA

[187] 34b AE

tārīḫinden sekiz yüz sāline gelince āġūş-ı tesḫīre keşīde olan diyār-ı Anaṭolu ve memālik-i Rūmeliʾde bu ḳadar ḳılāʿ-i raṣīnüʾl-bünyān ki fetḥ ü tesḫīri biʾẕ-ẕāt pādşāh-ı enām ve baʿżıları ümerā-yı nīk-nāmdan ṣudūr etmiş. Ez-ān cümle cezīre-i Moraʾnıñ fetḥi mülābesesiyle pādşāh-ı Nerīmān-ṣavlet cānib-i[188] Rūmeliʾye ʿazīmet ve Ḳaraferyeʾde bir ʿimāret inşāsına beẕl-i nuḳre-i rāʾic-ihtimām ve cezīre-i mezbūrede baʿż-ı ḳılāʿ-i metānet-fercām kemend-i merāma rām olmuş ve şehriyār-ı Ḥaydar-sīret şehr-i dil-nişīn-i Edirneʾye muʿāvedet edip anda daḫı bir cāmiʿ ü ʿimāret bināsına hemyān-güşā-yı himmet olmuşlardır. Bu esnāda Germiyanoġlu Yaʿḳūb Beg saṭvet-i pādşāh-ı cihāndan ḫavf-dār ve kām-zen-i[189] vādī-i firār ve kisrā-yı ʿAcem Şāh Timur yanında ḳarār etmekle eyālet-i Kütahiyye ile Ġāzī Timur Taş Paşa-i kām-kār oldı.

Ẓuhūr-ı Timur-ı pür-şürūr ve muḥāṣeme-i Yıldırım Ḫān-ı Pür-ġayūr:

Sulṭān Aḥmed-i Celāyirī ki Baġdād u ʿIrāḳ-ı ʿArab u Tebrīz māliki idi. Ve Ḳaraḳoyunlı Meḥemmed Beg-zāde Ḳara Yūsuf Beg ki Azerbaycan māliki idi. Mücerred-peyām-ı ḳurb-ı Timur-ı ṣāḥib-i ẓuhūr ile bī-ḥużūr olmaġın Dicleʾden ʿubūr edip ol kelb-i ʿaḳūr şehr-i Baġdādʾa pençe-zen-i istīlā olduġu manẓūrı olıcaḳ bu iki Sulṭān deşt-i Kerbelāʾdan ecniha-perdāz ve belde-i Ḥalebʾden Mışır Pādşāhʾı pāyende-i ārām-sāz oldılar. Baʿde müddet Sulṭān Berḳūḳ imdādıyla tekrār Ḥalebʾe gelüp Timurʾuñ Deşt-i Ḳıpçaḳʾa tevcīh-i rāyet-i ʿazīmet etdigi mesmūʿaları olduḳda Sulṭān Aḥmed Baġdādʾa ve Ḳara Yūsuf Azerbaycanʾa taḥrīk-i rikāb-ı musāraʿat edip tekrār mesned-i ḥukūmete neyl ile kām-kār oldılar. Bu esnāda Sulṭān Aḥmed kendüye ḫilāf-ı vāḳıʿ ḳaṣd-ı bed iḥtimāli ile erkān-ı salṭanatdan ḫaylī nüfūsı müsāfir-i diyār-ı ʿadem edip bu rütbe-i şifā-yı ṣadr ḥāṣıl olmaġın ancaḳ altı nefer-i ḫavāṣṣı ile nihānī ḥavālī-i müstevlī-i Azerbaycan olan Ḳara Yūsuf Türkmanīʾye şitāb vesāʾirelerin daḫı ʿalef-i tīġ-ı telef etmek içün Ḳara Yūsuf ile biʾl-maʿiyye Baġdādʾa pā-der rikāb olmuş idi. Ol ḫilālde Timuruñ fetḥ u ẓafer birle Gürcistanʾdan rücūʿı ve Sivas ṭarafına ḥareket esbābı tedārüküne şürūʿı Sulṭān Aḥmed ile Ḳara Yūsuf Begʾiñ mesmūʿı olduḳda

[188] 30b KA

[189] 35a AE

kişver-i vücūdların leşker-i raʿb u hırās-ı istīlā[190] etmekle bārize-i idbāra süvār ve Ḥaleb yolundan Sulṭān-ı Rūm olan Yıldırım Ḫān Ḥażretleriniñ[191] sāye-i ʿaliyyesinde sebük-sār-ı ʿinān-ı ḳarār olup dest-i bī-dād-ı Timurʾdan girībān-ı câme-i feryādı çāk ve eşk-i çeşm-i şikāyeti āġūşte-i ḫāk eylediler kelb-i ʿaḳūr-ı Timur-ı bī-nūr Sivasʾa bār-āver-i şerr ü şūr olup ḥiṣār-ı Sivasʾı mehdūmüʾl-esās eyledi. Ḳalʿa-i Sivas ki āl-i Selçuḳiyyeʾden ʿAlāʾüʾd-dīn-i Keyḳubādʾıñ mezār-ı saʿy u ictihādıyla binā olunmuş bir ḥiṣār-ı üstüvār idi. Ol şāmiḫüʾl-bünyādı ḫarāb ve ahālīsiniñ cigerlerini tīġ-i ser-tīz-i ġadr ile kebāb etdikden ṣoñra belde-i Ḥaleb ile şehr-i Şāmʾı ḫāne-i baḫt-ı şūmı gibi vīrān ḳatl ü esr ile sükkānın perīşān edip Sulṭān Ferecʾi Şām ḳurbunda perde-i seyl-āb-ı inhizām baʿdehu tekrār Baġdād ṭarafına imāle-i licām edip şehr-i Baġdādʾı Hülāgūʾdan ziyāde taḫrīb ve ahālīsini suḫte-i āteş-i taʿẕīb edip andan cānib-i Erzincānʾa ʿaṭf-ı ʿinān ve ol kişveri daḫı ḫāk ile yeksān eyledi.

ʿAzīmet-i Yıldırım Ḫān be-feṭḥ-i ḳalʿa-ı Erzincān:

Erzincān ḳalʿası ḥudūd-ı İslāmiyyeʾde vāḳıʿ olup belde-i mezbūrede Timur ṭarafından vālī olan Ṭahretin-nām kimesneden Sulṭān Aḥmed ile Ḳara Yūsufʾuñ ḫāk-i pāy-ı humāyūnda ifāde-i netāyicüʾl-aġrāżlarına mebnī Yıldırım Ḫān Ḥażretleri Ṭahretin-nām melʿūndan ṭaleb-i bāc u ḫarāc etmişler ve ol ḫāʾin-i bī-edebiñ ḫaylī nüḳūd-ı firāvānı enbāşte-i genc-i şāyegānīleri ḳılınmış idi. Ṭahretin-i mezbūr bu keyfiyyeti ṭaraf-ı Timur-ı gürgānīye şikāyet-nāme ile beyān etmiş ve bu mādde iki sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān miyānına müġāyeret-resān olmuş idi. Ṭahretin-nām bī-ṭahāretiñ[192] tertīb etdigi ṣūret-i ġamz u nifāḳ beyneʾs-sulṭān-ı müʾeddī-şiḳāḳ olmaġın ol melʿūnı teʾdīb u tekdīr derūn-ı Yıldırım Ḫānʾda cāy-gīr olmaġla Erzincān feṭḥine ʿaṭf-ı ʿinān ve muḥāṣasına ber-zede-i dāmān olduḳlarında[193] vehle-i ūlāda keşīde-i dest-i iḳtidār ve Ṭahretin-i melʿūn zencīr-i teʿẕībe der-bend ile istiḥḳār ve emāret-i ḳalʿa-i Erzincān ile Ḳara Yūsuf Beg nāʾil-i mesārr olmuş iken ḥākim-i Baġdād Sulṭān Aḥmedʾiñ niyāz u recāsıyla ol esīr-i nā-şād kemend-i esāretden āzād tekrār emāret-i Erzincān ile dil-şād buyurulmuş idi.Faḳaṭ nifāḳ-ı müverreşüʾş-şiḳāḳına mücāzāt ṭarīḳıyle

[190] 31a KA

[191] 35b AE

[192] 36a AE

[193] 31b KA

evlād u ʿıyāli kendüye verilmeyüp maʿiyyet-i Sulṭān-ı maʿdelet-āyīn ile şehr-i nāzenīn-i Burusaʾya gelüp ārām-nişīn oldılar.

ʿAvdet-i Sulṭān Aḥmed Der-i Baġdād:

Timurʾuñ Baġdādʾdan dūr olduġı aḫbārı Sulṭān Aḥmedʾi bī-ḳarār edip ḳāʾid-i ḥubbüʾl-vaṭan ʿinān-rubā-yı ārām olmaġın Ḳara Yūsufʾı dergāh-ı saʿādet-penāh-ı Yıldırım Ḫānīʾde terk edip iẕn ü imdād-ı pādşāh-ı şefḳat-nihād ile semt-i ʿArabʾa ʿazīmet ve kenār-ı nehr-i Fıraṭʾdan cānib-i Baġdādʾa müsāraʿat eyledi. Yevmen mineʾl-eyyām vāṣıl-ı dārüʾs-selām olup gördü ki Timurʾı bī-dād ol bihişt-ābādı ḫarāb u berbād etmiş Sulṭān Aḥmed kemāl-i ġayretinden ṭolayı Baġdādʾı maʿmūr u abād etmegi murād edip saʿy u ictihād üzre iken hücūm-ı leşker-i menḫūsüʾl-eṯer Timurʾı ile Sulṭān Aḥmed tekrār āvāre-i ṣaḥrā-yı bī-ser ü sāmānı ve bir müddet kişver-i ʿIraḳ-ı ʿArab ārāmgāh-ı sipās-ı gürgānī oldı.Vālī-i vilāyet-i Erzincān olan Ṭahretin-nām-ı bed-fercām Yıldırım Ḫān ḥażretlerinden nāme-i şikāyet-nümā ile irsāl-i peyām[194] ve evlād u ʿıyāliniñ cānib-i Yıldırım Ḫānīʾden istirdādını istirḥām etmiş idi. Timur-ı ṣāḥib-i ẓuhūr bāʿiṯ-i tehyīc-i āteş-bār-ı ġażab-ı şehriyār-ı şevket-mevfūr olur. Kelimāt-ı nā-revā ve taʿbīrāt-ı ġayr-ı lāyıḳ u sezā ile nāme taḥrīr ü imlā ve dergāh-ı Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾa vāsıṭa-i sefīri ile ibʿāṯ u isrā edip Ṭahretin-nām melʿūnuñ evlād u ʿıyāliniñ ṭarafına irsālini dest-güşā-yı recā ve ruḳʿa-peymā-yı temennā oldı. Nezd-i Yıldırım Ḫān-ı ġayūra bu güne basṭ olan kālā-yı nā-revāc-ı recā-yı[195] Timur şāyeste-i destgāh-ı ḳabūl olmayup Sulṭān-ı ʿālī-şān ḥażretleri bu meʾāl-ı hidāyet-iştimāl üzre terḳīm-nāmeye emr u fermān buyurmuşlardır ki Ṭahretin gibi münāfıḳ-ḫiṣāl kemend-i ḳahr u istīṣāl şecīʿānemizden ḫalāṣ olmaḳ muḥāl idi. Viṯāḳ-ı esāretden āzād ve tekrār ḥukūmet-i Erzincān ile ber-murād olması seniñ tevābiʿ-i zümre-i etbāʿıñ olduġundan olmayup dergāh-ı saʿādet-penāhımızda eʿazz-ı mihmān olan Sulṭān Aḥmed recāsından iḳtiżā eylemiş ve *baʿdeʾl-lüteyyā veʾlletī*[196]evlād u ʿıyāliniñ kendüsünden ʿināyet ü iḥsān buyurulması mertebe-i iḥtimālde bulunmuş ise de seniñ gibi bed-meẕheb ü kūr-ı bī-nūr u edeb ḥerīfiñ

[194] 36b AE

[195] 32a KA

[196] Büyük musibetten sonra o ki.

icrā-yı resm-i iltimāse şuḳḳa-efrāz-ı cesāretiñ bundan ṣoñra Ṭahretin melʿūnuñ şemşīr-i āteş-bār-ı celādetimizde iḥtirāḳı ve evlād u ensābınıñ dāʾire-i imtidād-ı esārete iltiḥāḳı derkār olduġundan mā-ʿadā bu āvānda baʿż-ı memālik maḥrūse-i şāhānemize ḫaṭve-zen-i ʿudvān olaraḳ dest-i ḥırṣ u āzı dırāz ve ahālīsini mübtelā-yı āh-ı cān-güdāz eylemekde olduġun bu esnāda resīde-i sāmiʿa-i celādet-ʿunvānım olmaġla üzeriñe leşker-i bī-pāyān ile seylāsā revān ve ʿasker-i[197] ġāret-gerānıñ ġarīḳ-i baḥr-ı ʿamīḳ-i ḫüsrān olmaḳ ve muvāfıḳ-ı taḳdīr-i Yezdān ise seniñ daḫı cān-ı cebīniñ guncīde-i kemend-i şemşīr-i siyāset-āyīn ve ḫūn-ı murdārıñ pāşīde-i rūy-ı zemīn ḳılınmaḳ taşmīm-kerdemiz bulunmuşdur deyü nüvişte vü imlā olan nāme-i Yıldırım Ḫānī bir yed-i nāme-res-i Timur-i gürgānī ile firistāde-i ṣavb-ı melʿanet-nişānı ḳılınmışdır. Timurʾuñ nebīresi Mirzā Muḥammed-nām ẓālim ü ḫūn-ḫār Kemāḫ ḳalʿasını feṭḥ ile kām-kār olmuş ve Timur daḫı belde-i mezbūreye ol esnāda gelmiş idi. Pes nāme-i Yıldırım Ḫānī Kemāḫ ḳalʿasında vāṣıl-ı dest-i Timur-ı bī-īmānī olmaġın nāme-i humāyūn manẓūr-ı dīde-i ḫasāret-nümūnı olduḳda ol melʿūnuñ ḫāṭırı müşevveş ü lisān-ı[198]dūzaḫ-nişānı pür-āteş olup nāʾire-i ġażab u dimāġ sevdā-zedesini pür-dūd ve bu āteş ile derūnı numūne-i nār-ı Nemrud olmuş ve tekrār ḳırṭās-ı feżāḥata niçe turrehāt-ı bīmaʿnī nigāşte vü taḥrīr ve sefir-i dīger ile cānib-i seniyye-i Yıldırım Ḫānīʾye tesyīr edip ve niçe ʿasker-i Tatar-ı ġāret-kār ile Sivas ṣaḥrāsına ʿazīmete mübāderet ve Yıldırım Bāyezīd Ḫān Ḥażretleriyle ceng u peykāre kemer-beste-i niyyet olmuş idi. Ber-vech-i terḳīm-i ḳalem-i dil-teng Timur-ı Leng ikmāl-i esbāb-ı ceng etdikden ṣoñra ʿasker-i firāvān ile Sivas ṣaḥrāsına ṭoġrı ḥarekāt ve ġaleyānı mesmūʿ-ı Sulṭān Yıldırım Ḫānī olduḳda Timur üzerine leşker-i firāvān ile rāyet-güşā-yı nehżat taṣvīb-kerde-i pādşāh-ı pür-ġayret olmaġın Timur-ı ṣāḥib-i ẓuhūr ile rū-be-rū muḥārebeye cürʾet müʾeddā-yı netīce-i nedāmet olduġu āşkār olmaġla vüzerā-yı devlet ve vükelā-yı salṭanatıñ ḥużūr-ı fāʾiżüʾn-nūr-ı humāyūnlarında ifāde-i Ḥaḳḳ-ı kelām-ı ṣıdḳ-encāmda[199] dehen-güşā-yı ictisār olduḳları neṣāyiḥ-i ḫayriyyet-encāmları ġayr-ı müfīd ve ol melʿūnuñ ṭarafından daḫı peyder-pey ẓāhir u bedīd olan eṭvār-ı bī-edebāne bāʿis-i temevvüc-i deryā-yı ġayret-i şāhāne olmaġın maḥrūse-i

[197] 37a AE

[198] 32b KA

[199] 37b AE

Burusaʾdan ʿasākir-i encüm-şumār ile Toḳat cānibine ʿaṭf-ı ʿinān-ı semend-i Düldülmānend ve mumāʿnaʿat-ı mürūr-ı ʿasker-i Timur içün derbendleri sedd ü bend buyurdılar. Sivas ṣaḥrāsında ecnād-i devlet-i ʿOs̱māniyye[200] ile kārzārda ṣuʿūbet der-kār olmaġla Timur Ḳayṣeriyye yolundan ʿubūr edip Ḳalʿa-ı Selāsil denmekle meşhūr olan Anḳara ḳurbunda vāḳıʿ deşt-i pehnāya ḫayme-zen-i vuṣūl ve der-ʿaḳab Yıldırım Ḫān ḥażretleri daḫı mis̱āl-i berḳ-i ḫāṭıf ṣaḥrā-yı mezbūre pīrāye-bāhş-ı nüzūl oldı.

Muḳābele-i Ḥażret-i Yıldırım Ḫānī Bā-Timur-ı Gürgānī:

Sekiz yüz dört Ẕiʾl-ḥicceʾsiniñ on ṭoḳuzuncı yevm-i cumʿa iki deryā-yı pür-emvāc yaʿnī iki pādşāh-ı ṣāḥib-i taḫt u tāc muḥārebe-i ʿuẓmāya bir rütbelerde āġāz[201] eylediler ki külfet-i taʿbīrinde lisān-ı cāmiʿüʾl-ḥurūf lāl ve ḳalem-i şikeste raḳm-ı resm-i taṣvīrinde bī-mecāldir. Ṣadā-yı kūs u nefīr ve ġulġule-i tehlīl ü tekbīr felek-i es̱īre teʾs̱īr edip Süheyl-i esbān ve naʿra-i dil-āverān āsmāne velvele ve āvāze-i ḥarb u ḳıtāl ve nidā-yı dellāl-i cān-ı ricāl rūy-ı zemīne zelzele verüp ber-nehc-i taḳrīr-i ḫāme-i dil-i müstemend secencel-i müşeyyet *Tuʿizzu men teşāʾu ve tuẕillu men teşāʾ*[202] feḥvāsından ṣūret-i ışlāḥ-ı ẕātüʾl-beyn huveydā olmayup iki Sulṭān-ı ser-bülend tecribe-i ṭāliʿ-i devlet-i ẓafer-peyvend edip Anḳara ṣaḥrāsında tertīb-sāz-ı muḳātele olduḳları bezm-i rezmde cünūd-ı muntaẓama-i Yıldırım Ḫānī ʿadem-i s̱ebāt u istiḳāmetle mis̱āl-i gīsū-yı dil-ber-i fettānī[203] kām-zen-i vādī-i perīşānī olmaġın be-ḥükm-i ḳażā vü ḳader Timur-ı bed-kehr neşve-dār-ı bāde-i ẓafer oldı. Pes Yıldırım Bāyezīd Ḫān aḥvāl-i şeh-zādegān ile keyfiyet-i ʿasākir-i ṣıdḳ-ʿunvānlarına kesb-i ıṭṭılāʿ içün ol maḥall-ber-maḥall refīʿa-i ḫaṭve-i cünbān ve eṭrāf-ı ol ḥavālīye nigerān olduḳlarında efendisi uġrına böyle bir gün içün vücūdını ṣaḳlayan erler ve cān-ı ʿazīzini rāh-ı ṣadāḳatde fedā eden dil-āverler kimi mecrūh olmuş āh u giryān edip yatur ve kimisi cān-ı şīrīnini Ḥaḳḳʾa teslīm etmiş pister-i ḫūn-ı ḫāk üzre yatur gördüklerinde devlet ü iḳbālleriniñ ġāyete ve ḳuvvet-i ṭāliʿ-i humāyūnlarınıñ nihāyete vuṣūl buldıġını bilüp ve visāde-i ḥükm-i ḳażāya ser-nihāde olup ol rūz-ı ciger-sūz-ı hengām-ı bāhe ḳadar muḳābele-

[200] ʿOs̱māniye: İslāmiye KA

[201] 33a KA

[202] Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Kurʾân,Al-i İmran/26.

[203] 38a AE

i aʿdāda pāydār ve ʿindeʾl-ʿişā ḍarb-ı şemşīr-i şārim ile merdāne ṣaf-ı aʿdāyı çāk ve niçe bī-īmānı giriftār-ı ḳayd-ı helāk ederek ol süvār-ı meydān-ı celādet müteveccih-i semt-i selāmet olup esnā-yı ʿazm ü ılġar cevād-ı ṭarīfi nijādları laġzīde-i pā ile fütāde ve pādşāh-ı enām daḫı ol içinde piyāde ḳalup taʿḳībe taʿyīn olan nesl-i Cengiz-i fitne-engīzden Maḥmūd Ḫān-nām ḫūn-rīz ol şīr-pīşe-i veġāyı sāyebān-ı Timurʾa dest-āvīz etmiş idi. Ṭarafından niçe kelimāt-ı kināye-āmīz maġz-ḫırāş vuḳūʿundan ṣoñra ol pādşāh-ı ferişte-cemāl aḥvāl-i çegūnegī-i şeh-zādelerinden suʾāl buyurduḳlarında Timur ṭarafından cānib-i taḥḳīḳ u taḥarrīye firistāde ḳılınan vāsıṭa-i mütecessān ile Şeh-zāde Muṣṭafā Çelebi esnā-yı maʿreke-i kārzārda mestūr-ı perde-i ġaybūbet ve ḥayāt u memātı vāṣıl-ı rütbe-i ṣıḥḥat olmayup Şeh-zāde Emīr Süleymān Burusaʾya andan maḥmiyye-i Edirneʾye[204] ve Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān fermān-revā olduġu Amasiyyeʾye rāyet-güşā-yı ʿazīmet ve ʿĪsā Çelebi daḫı cūyā-yı semt-i selāmet olduḳları ifāde vü iḫbār ve Şeh-zāde Mūsā Çelebi bulunup nezd-i Yıldırım Ḫānīʾye iḥżār eylediler. Yıldırım Bāyezīd Ḫān ordu-yı Timur-ı bed-nişānda pīrāye-baḫş-ı ʿunvān olup pādşāh-ı ġayūruñ kemāl-i rütbe-i ikrām u aʿzārında dāmen-be-miyān-ı ihtimām olup mürebbaʿ-nişīn-i taḫt-ı revān kütüb-i selefde Zeberced denmekle şöhre Aḳşehrʾe geldiklerinde Timur-ı nekbet-mevfūr diyār-ı Anaṭoluʾyu dār-ı āḫireti gibi ḫarāb u vīrān eyledigiñden āyīne-i ṣāf-żamīr-i Yıldırım Ḫān keder-pezīr olup **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Elā mevtun yubāʿu feʾşterīhi

Fe-hāzaʾl-ʿayşu mā lā-ḫayru fīhi[205]

edāsınca temennī-i mevt edip Aḳşehrʾe vuṣūl bulduḳları demde kesret-i ġumūm ve hücūm-ı hümūm ile mübtelā-yı żīḳuʾn-nefs u ḫafaḳān olmuşlar idi. Ḥazzāḳ-ı eṭibbā-yı Timurʾuñ müʿālece vü müdāvātı kārger u teʾsīr olmayup ʿillet-i bedeniyyeleri yevmen-fe-yevmen müzdād u şedīd olduġından sekiz yüz beş Şaʿbān-ı şerīfiniñ on ṭoḳuzuncı yevmüʾl-ḫamīs ol şehriyār-ı melek-sīmā külliyen terk-i tāc u taḫt-ı dünyā ve iḫtiyār-ı erīke-i ʿuḳbā edip rāy-ı

[204] 38b AE

[205] Ölüm satılırsa onu satın alın. Yaşamak ondan daha iyi bir şey değildir.

Timur-ı Gürgānī ile cesed-i pāk-i Yıldırım Ḫānī Aḳşehrʾe Şeyḫ Maḥmūd-ı Ḥayrānī ḳabr-i şerīfíne vedīʿa olundu. Bundan ṣoñra Timur-ı bed-ṭıynet nām-ı kūtāh-ḳadd u ḳāmet Kütahiyyeʾye[206] ḳadem-zen-i melʿanet olduḳda Nebīresi Mirzā Muḥammedʾi Burusaʾya niçe ʿasker-i ġāret-gerān ile meʾmūr edip ol ẓālim-i ḫūn-ḫār daḫı nāḥiye-i dūzaḫdan vezān olan bād-ı semūm ile hem-ʿinān Burusaʾya taʿarruż-resān olup ol kāfir-i melʿanet-niṣāb Cāmiʿ-i Kebīrʾi[207] ışṭabl-ı devābb etdikten başḳa ahālī-i Burusaʾnıñ kāffe-i emvāl ü eşyāsını tarac ve ṣıġār u kibārını taʿzīb ü izʿāc etdikten ṣoñra Kütahiyyeʾye ʿavdetinde cān-ı ḫabīsi endāḫte-i çāh-ı nīrān olduġu ḫaberi Timurʾuñ cemʿiyyet-i sevād-ı ḫāṭırını perīşān edip ol bī-dīn ʿażż-ı nevāciz-i nedāmet ve dest-zen-i ḥüzn ü kudūret olaraḳ diyār-ı nekbet-medārīne süvār-ı esb-i esef ve fiten ü iḫtilāli memālik-i ʿOsmāniyyeʾden biʾl-külliye ber-ṭaraf olduḳda maḥrūse-i Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleri Germiyanoġlu Yaʿḳūb Begʾden vālid-i bihişt-āşiyānlarınıñ naʿş-ı raḥmet-naḳşını ṭaleb-künān ve ol tābūt-ı mübārekiñ belde-i cennetāsā-yı Burusaʾya kemāl-i taʿẓīm-i firāvān ile irsālini emr ü fermān buyurdılar. İbni Germiyan ḳabr-i Şeyḫ Maḥmūd-ı Ḥayrānʾda mevdūʿ tābūt-ı Yıldırım Ḫānʾı iḫrāc edip niçe nüfūs-ı kesīre refāḳatiyle medīne-i Burusaʾya irsāl eyledi. Vaḳtā ki tābūt-ı maġfiret-menūṭ bī-müdānī sāmiʿa-res-i Meḥemmed Ḫānī olduḳda erkān-ı devlet vükelā-yı salṭanatları ile iki üç sāʿat ilerden istiḳbāl-i hezār-ı taʿẓīm u ibtiḥāc ol tābūt-ı muʿallā ber-dūş-ı enāmil-i aʿlā vü ednā ve dūd-ı kebūd-ı ʿanber ü ʿūd ile laḫlaḫa-fersā-yı meşāmm-ı sākinān-ı mele-i aʿlā olaraḳ Burusaʾya vāṣıl olduḳda kendi eser-i dest-i ḫayrātları olan cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿ-i muḥāzīsinde inşā buyurduḳları türbe-i saʿādetlerinde cesed-i mesʿūdları içün ḫafr olunan ṣandūḳa-i müşk-engīzlerine yevm-i irtiḥālleriniñ ḳırḳ birinci güni tedfīn ü taḳbīr olunmuştur. Pādşāh-ı müşārun ileyh cesūr[208] dīndār bir şehriyār-ı ʿālī-tebār olup ṭabīʿat[209]-ı pür-ṣafvetleri ṣıfāt-ı memdūḥdan olan cūd u seḫā ve bezl ü iʿṭāya mecbūr ve fuḳarā vü żuʿafā ḥaḳḳında raḥm u şefḳatleri ġayr-ı maḥṣūr sinn-i ʿömr-i

[206] 34a KA

[207] 39a AE

[208] 34b KA

[209] 39a AE

saʿādetleri ḳırḳ dört derecātına mütenāhiz ve müddet-i salṭanatları on dört seneyi sālini[210] ḥāʾiz olmuş idi. *Eskenehuʾllāhi teʿālā fī-dāriʾl-cinān*[211].

ʿUnvān-ṭırāz-ı Evreng-i Serefrāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī:

Tārīḫ-i *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de zīver-i tīcān-ı ṣaḥīfe-i beyāndır ki Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān yedi yüz seksen bir sālinde ṣulb-i muṭahhara-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾdan pertev-efzā-yı erīke-i vücūd ve żiyā-baḫşā-yı iḳlīm-i şühūd olup vālid-i büzürgvār-ı ʿālī-tebārları taḫt-nişīn-i kişver-i beḳā olduḳdan ṣoñra Timur-ı şūm gülzār-ı diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūmdan refʿ-i çerāgāh-ı meşʾūm ve diyār-ı nüḥūset-āsārına ḫaṭve-peymā-yı ḳudūm olduḳda ol Sulṭān-ı felek-ʿunvān ḥażretleri belde-i Amasiyyeʾden Mudurnı ḥavālīsine ẓıll-efgen-i nüzūl ve eṭrāf u inḥādın fevc-ā-fevc ḫāk-i pāy-ı humāyūnlarına revān olan ʿasākir-i firāvān ile maḥrūse-i Burusaʾya mesʿadet-nümā-yı vuṣūl olduḳlarında belde-i ṭayyibe-i mezbūrede taḫt-ı salṭanata cülūs ve biʾl-cümle mevcūd olan erkān-ı devlet ve rüʾesā-yı cünūd-ı ẓafer-menḳabet ʿalā-tefāvut merātibihüm dāmen-i humāyūnların būs edip resm-i bīʿati icrā şarṭ-ı tebrīk-i salṭanatı īfā eylediler. Pes pādşāh-ı celādet-āsār sālik-i mesālik-i żabṭ-ı memālik olup tekrār Amasiyye ve Toḳat cāniblerine taḥrīk-i rikāb-ı raḫş-ı ṣabā-reftār buyurdılar. Vaḳʿa-i Timurʾdan ṣoñra memālik-i devlet-i ʿOsmāniyye niçe mutaġallibe[212]-i ṭavāʾif-i mülūka giriftār olması *bi-eyyi vechi kān*[213] emr-i müstebān idi.Cenāb-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān tīġ-i bī-dirīġ-i bürrān ile ʿarṣa-i memāliki levs-i vücūd-ı zümre-i eşrār-ı bed-kirdārdan pāk ve neşr-i şuʿā-yı envār-ı ʿadl ü dād ile niçe diyār-ı dil-ārāyı tābnāk eylemiş dört ʿaded[214] pādşāhān-ı ʿiẓāmıñ ḳuvvet-i ḳāhire ile silk-i tesḫīre çekdikleri memālik-i vesīʿanıñ ol şehriyār-ı dīndār müceddeden fātiḥ-i kişver-güşāsı olup ve bunlardan māʿ-adā ʿahd-ı salṭanatlarında sell-i seyf-i Şamşām ve ṣarf-ı zūr-ı bāzū-yı intiḳām ile niçe ḳılāʿ-i raşīne ve niçe ḥiṣār-ı metīne diyār-ı Ḫavernaḳ-āsārlarına ḥüsn-i ʿilāve buyurulmuşdur. **Ḥilyeleri:** Beşūşüʾl-vech lezīzüʾl-kelām mevzūnüʾl-ḳāme nāzük-ṭabīʿat ḫoş-sīmā ʿāḳil ü dānā pādşāh-ı

[210] seneyi: sālini KA

[211] *Allah teala onu cennetinde ikamet ettirsin.*

[212] 40a AE

[213] Her ne surette olursa olsun.

[214] 35a KA

mekārim-pīrā idi. Subḥa-i lüʾlüʾ-i sinn-i şerīfleri otuz altı daneye maʿdūd iken sekiz yüz on altı tārīḫinde birāderleri Şeh-zāde Mūsā Çelebiʾniñ maḥmiyye-i Edirneʾde ḥarekāt-ı ġayr-ı lāyıḳı muceb-i iġbirār-ı gül-ġonçe-i ṭabʿ-ı humāyūnları olmaġın muḥāfaẓa-i ḳalʿa-i Burusa vüzerā-yı ʿiẓāmdan El-Ḥāc ʿİvaż Paşaʾya tefvīż ü iḥāle ve ʿinān-ı semend-i ʿazīmeti semt-i maḥmiyye-i Edirneʾye imāle etmişler idi. Edirne civārında Çamurlar ṣaḥrāsında vuḳūʿ bulan kārzārda birāderleri Mūsā Çelebiʾniñ sīne-i murġ-ı rūḥı dāne-i tüfeng-i dehān-ı ecele hedef ve keş-ā-keş-i cidāl-i daġdaġa-fersā-yı birāderleri düvāzdeh sāl mürūrunda ber-ṭaraf olmaġın ol Sulṭān-ı ʿālī-şān maḥmiyye-i Edirneʾde olan serīr-i şevket-maṣīr-i şāhāneye nūr-pāş-ı ʿizz ü ʿunvān olmuşlar ve vüzerā-yı celādet-intimā ve ümerā-yı ṣadāḳat-iḥtivā ve ṭavāʾif-i ʿaskeriyyeye muḥārebe-cūyānların nīm kirişme-i iltifāt bāhirüʾl-ġāyāt-şehriyārīlerine şāyān buyurmuşlardır[215]. Menḳūl-ı veḳāyiʿ-i nevādir-nüvīsāndır ki bu esnāda ḳabīle-i Ḳaramaniyān-ı bed-peymāndan Meḥemmed Beg-nām bir ʿahd-şiken-i tünd-ḫilḳat rām-ı ḳalʿa-i vaḥşet-nümā-yı Burusaʾya ruḫṣatdır deyü ʿasker-i Etrāk-ı düşmen-idrāk ile reh-zenāsā kemīn-nişīn-i muḥāṣara olmuşlar idi. Muḥāfiẓ-ı ḳalʿa El-Ḥāc ʿİvaż Paşa kemer-i ġayreti der-miyān edip dervāzeleri beste-i yed-i ḫisset ve otuz[216] dört gün miḳdārı ceng ü āşūb-ı cān-ḫırāş ġayret etdikleri maḥall-i Edirneʾden türbe-i Ġāzī-i Ḫudāvendigāra defn içün irsāl olunan naʿş-ı şehādet-naḳş-ı Şeh-zāde Mūsā Çelebi Ḳaramanoġlu nā-be-kārıñ vāṣıl-ı güş-ı nā-hūşı olduḳda cünūd-ı müteʿannidesiyle **Mıṣrāʿ:**

Eger ḫāhī selāmet der-kenārest[217]

vādīsinden tāziyāne-zen-i tegāver-i firār olmuşdur. **Muṭāyebe:**

Mervīdir ki Ḳaramanoġluʾnuñ ẓurefā-yı beẕle-bāz-ı Etrākden Ḫarman Ṭanası dinmeḳle mülaḳḳab bir ʿaẓīmüʾl-cüsse nedīmi olup şitāb üzre girīzāne cism-i saḳīliniñ taḥammüli olmadığından nāşī güm-geşte-i tāb ü tüvān bu güne seng-i felāḫan-ı zebān olur ki be-hey ḫāne-ḫarāb zümre-i selāṭīn-i āl-i ʿOsmānʾıñ taḫt-ı tābūt-ı mevtāsından bu rütbelerde lerzān ve remīde-dil olunca liḳā-yı ġażanfer-i zindegānīsinden terk-i cān u ten eyleyeceğiñ bī-

[215] 40b AE

[216] 35b KA

[217] Eger sıhhat ve sağlık istiyorsan o sahildedir.

iştibāhdır dedikde İbni Ḳaraman semend-i āteşdān-ı tehavvür olup *Belāʾüʾl-insān mineʾl-lisān*[218] feḥvāsınca ol şaḫṣ-ı denīniñ cism-i pehn-āverini bir dıraḫta āvīḫte-i resīmān-ı mürg etmişdir. Bu āvānda Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī rākib olduḳları bālā-yı raḫş-ı serefrāzından zemīne fütāde ve vücūd-ı behbūd-ı humāyūnları bir miḳdār āzürde olmaġla maḥmiyye-i Edirneʾde bir aydan ziyāde visāde-i rencūrīye ser-nihāde olmalarıyla ḫalḳ-i ʿālem mübtelā-yı ḥüzn ü elem olup rūzān u şebān nāle-i cān-kāh[219] ile dergāh-ı reʾfet-i destgāh-ı ḥekīmüʾl-müteʿālden ʿilāc-ı berʾüʾs-sāʿa recā etdiklerinde eṣer-i icābet-i duʿā ẓuhūr edip dārū-ḫāne-i ġaybdan şerbet-i şifā-sāz-ı ʿāfiyet vāṣıl ve mīzāc-ı nāzenīn-i Sulṭānīde kemāl-i ṣıḥḥat ḥāṣıl olduḳda dāruʾn-naṣr veʾl-meymeneden taḫtgāh-ı ḳadīm-i Burusa ṣavbına leşker-i ḫüceste-ḳadem ile ḫayme-zen-i ṣaḥrā-yı nüzūl olduḳlarında bundan aḳdem[220] iḳdām-ı ḫuyūl-i cünd-i düşmenān tārācgerān ile dil-i mübtelā-yı ʿāşıḳ-ı sitem-dīde-i ḫūbān-ı ġamze-kār gibi ḫarāb ve raḫne-dār olan ḳalʿa-i muʿaẓẓama-i Burusa naẓar-ı humāyūn-ı merḥamet-nümūnlarına dūçār olmaġla destyārī-i himmet-i ʿaliyyeleriyle maʿmūr edip **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Dil-i vīrān-şudemiz ol şeh-i pākīze-nijād

Geldi teşrīfi ile itdi ser-ā-pā ābād

maẓmūnı üzre ahālī-i şikeste-dilān-ı şehr-i mezbūrı mesrūr u iḥyā etmişler idi. Cerāʾim-i mā-sabaḳ ḥasebiyle İbni Ḳaraman-nām ebleh u aḥmaḳ teʾdīb ü tekdīre müsteḥaḳ olmaġın bu hengām Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı ẓafer-encām ḫāʾin-i mezbūr üzerine ketāʾib-i vāfire-i celādet-irtisām ile süvār-ı eşheb-i iʿtizām olup yevmen mineʾl-eyyām deşt-i diyār-ı Ḳaramanʾa naṣb-ı ḫıyām buyurmuşlar idi. Vezīr-i dilīr-i Bāyezīd Paşa niçe ʿasker-i şecāʿat-peymā ile bir gece içinde ordu İbni Ḳaramanʾa şeb-ḫūn ṭarīḳiyle pençe-zenān-ı hücūm ve İbni Ḳaraman ile oġlu olan bed peymān gencīde-i kemend-i leşker-i ẓafer-mersūm olduḳda ol iki ḫāʾin-i siyāh-rū elleri baġlu ve cigerleri dāġlu ḥużūr-ı pādşāh-ı ṣāḥib-ḳırānīye

[218] İnsanın belası dilindendir.

[219] 41a AE

[220] 36a KA

geldiklerinde İbni Ḳaraman sirişk-i girye-i nedāmet ü pīşmānī dīde-i pür-ḫūnından mānend-i seyl-i firāvānī revān ve nāle vü efġān sūz-ı dil ü cān ederek ruḫ-sūde-i ḫāk-i ʿatebe-i Sulṭān[221] Meḥemmed Ḫān olup ser-zede-i sāḥa-i ẓuhūr olan ḳabāyiḥ ü cenāyiḥinden āb-nām tevbe ü istiġfār ile dest-şūyīde-i ferāġat ve iʿtiṣām-peẕīr dāmen-i ʿafv u iḥsān-ı pādşāh-ı ṣāḥib-i şefḳat olmaġla dest-beste-i ḳıyām olan inẓimām-ı şefāʿat ve vüzerā-yı ʿiẓām ile ol iki mücrim-i şāyeste ʿafv u merḥamet-i şehriyārī ve tekrār vilāyeti kendüye tevcīh ü iḥsān ile pā-nihāde-i süllem-i kām-kārī olmuş idi. **Beyt:**

Dü çīz ḥāṣıl-ı ʿömr est ḫayr u nām-ı nīkū

Ez-īn çu derguẕerī küllü men ʿaleyhā fān[222]

[223]müʾeddāsınca mirʾāt-ı tābnāk-ı żamīr-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾa lāyiḥ oldı ki bu güẕergāh-ı fenānıñ evreng-i āsāyiş u ālāyiş-i serīʿüʾz-zevāl ve dār-ı dünyānıñ envāʿ-ı elvān-ı nüḳūşı bī-meʾāl olup kār-ı cemīl pes-mānde-i eser-i celīl ile taḥṣīl-i nīk-nāmdır. Pes bināʾen ʿaleyh sekiz yüz yigirmi bir tārīḫinde zemīn-i müşk-āgīn-i Burusaʾda cāmiʿ-i nüzhet-efzāları ṭarḥına vażʿ-ı esās edip muṣannaʿ zer-nigār kāşīler ile her cānibi dil-keş ve her mevżiʿi biri birinden laṭīf naḳş-ı ʿazīb ile ṣafā-baḫş etmişlerdir ki derūn-ı meşmūnı mehbiṭ-i envār-ı füyūżāt-ı Subḥāniyye ve sāḥa-i mesʿadet mesāḥası mevrid-i vüfūr-ı tecelliyāt-ı Ṣamedāniyye ile aʿmade-i refīʿüʾl-bünyānı ʿamūd-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳa ʿadīl ve ḳubbe-i zer-nigār-ı muʿallā revāḳı günbed-i çerḫ-i nīlgūne meşīl ruḫām-ı ṭāḳāti āyīne gibi mücellā ve sütūn-ı zevāyāsı ḳalb-i pārsā gibi muṣaffā ḳanādīl-i żiyā-baḫşāsı Pervīn-i felege ber-ā-ber ve şemse-i zerrīn-i naḳşı ḳurṣ-ı ḫūrşīde hem-ser olduġu maʿlūm-ı erbāb-ı istidlāl-naẓardır. Bu eser-i ʿālem-pesende-i dil-cūdan mā-ʿadā bir medrese-i celīle binā ve miṣāl-i günbed-i ḥażrā-yı felek medfenleri olan ḳubbe-i zümrüdgūn-i vālā ki Yeşil[224] ʿİmāret denmekle maʿlūm-ı pīr ü bernādır.

[221] 41b AE

[222] Ömrün neticesi iki şeydir: iyilik ve iyi ad. Bu ikisinden başka her şey yok olacaktır.

[223] 36b KA

[224] 42a AE

Maḳtūlī-i Börklüce Muṣṭafā ve Ḫod-bin Kemāl ve Şeyḫ Bedrü'd-dīn be-himmet-i Sulṭānü'l-Ġuzāt ve'l-Mücāhidīn:

Şeh-zāde Mūsā Çelebi maḥmiyye-i Edirne'de fermān-revā iken *Kitāb-ı Teshīl* ve *Cāmi'ü'l-Fuṣūlīn* mü'ellifi fużalā-yı dehrden Şeyḫ Bedrü'd-dīn-nām 'ālim-i niḥrīri ḳāżī-'asker edip Şeh-zāde-i mezbūrdan ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī Edirne'de taḫt-nişīn-i serefrāzı olduḳda Şeyḫ Bedrü'd-dīn'i belde-i İzniḳ'de iḳāmete me'mūr ve şehriyye biñ 'aded zer-i meskūk-ı 'Osmānī ile mesrūr buyurmuşlar idi. Şeyḫ-i mezbūruñ 'ulūm-ı ẓāhir ve ḥaḳāyıḳ-ı bāṭınada kemāli der-kār olmaġın zümre-i şākirdān ve ṭā'ife-i[225] ṣūfiyānı istikṣār bulmaġın esnā-yı ḳāżī'-askerīde ketḫüdāsı olan Börklüce Muṣṭafā'yı Aydın cānibine bi'l-istiḫlāf irsāl etmiş idi. Mezbūr Muṣṭafā ḥīle vü āl ile ol cānibde niçe etrāk-ı bī-idrākı iġfāl edip beş biñe ḳarīb mürīd peydā etmiş ve emāret-i fitne vü mefsedet eṭvār-ı bed-kerdāndan hüveydā olmuş ve gün-be-gün daha olmaḳda bulunmuş olduġu ḫaberleri sāmi'a-resān-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān olmaġla şaḳī-i mezbūruñ ḳatl ü i'dāmı bābında Şeh-zāde Sulṭān Murād ile vezīr-i ma'reke-pīrā Bāyezīd Paşa cānib-i Aydın'a me'mūr u isrā ḳılınmış idi. Pes 'asākir-i Sulṭān Murād-ı cihād-mu'tād leşker-i şaḳī-i bed-nihād ile muṭāraḥa-i ḳar'a-i kārzār etdiklerinde şaḳī-i meẕkūr eyādī-i şec'an-ı ẓafer-nişān-ı Sulṭānī'ye dūçār ve ser-i nekbet-eseri şāyān-ı ser-pençe-i şemşīr-i ḫūn-bār olmaġla müte'allıḳāṭ ve ḥavāşī-i felāket-nişānı āvāre-i beyābān-ı meẕellet u perīşānī olup merḳūm şaḳī-i ma'dūmuñ icrā-yı mel'anet ü fesādda pā-dāşı[226] Ḫod-bin Kemāl livā-yı istidrācına üç biñ miḳdārı ziyy-i mürīdānda eşḥāṣ-ı muḫtelife-i mefsedet-iştimāl cem' etmiş idi. Anıñ daḫı üzerine ref'-i şeh-bāl-i isti'cāl olup bir miḳdār ceng ü cidāl ile 'asker-i hezīmet-eser-i İbni Kemāl maẕhar-ı kesr u ḳitāl ve kendüsi daḫı giriftār-ı kemend-i ḳahr u celāl oldı. Bu vechle rāyet-güşā-yı baġī vü ṭuġyān olan Börklüce Muṣṭafā ve Ḫod-bin Kemāl-nām düşmen-i devlet ḳatl ü tenkīlleri içün üzerlerine sevḳ-i cünd-i bī-amān olunduġu ḫaber-i vaḥşet-eseri belde-i İzniḳ'de Şeyḫ Bedrü'd-dīn'iñ gūşına vāṣıl ve ṣavma'a-i derūnunda cülle-i sūz-ı ḫavf-ı vaḥşet ḥāṣıl olduḳda hemān İzniḳ'den ṭayy-ı ṭūmār-ḳarār ve diyār-ı İsfendiyār'dan vilāyet-i Eflaḳ'a firār edip

[225] KA nüshasında burada bir varak eksik.

[226] 42b AE

iżlāl-ı Şeyāṭīn-i ins-i nā-fercām ile ṣabr u sükūnı bī-ārām olup Eflaḳ ḥavālīsinde ṣūfiyān-ı ṣāf-menişān Zeyyinʾde(?)[227] niçe eşrār-ı bed-kirdār başına cemʿ ü iddiḫār ve ḫurūc-ı ʿaleʾs-sulṭān ḳabīḥasın iḫtiyār ve Silistre ṭaraflarına gelüp āmāde-i ceng ü peykār olmuş ve bu esnāda ārzū-yı fetḥ ü tesḫīri içün mevkib-i humāyūn Selanik ṭaraflarında bulunmuş olmaġla ḫilāf-ı meʾmūl-ı şeyḫ-i mezbūr ṭarafından ẓuhūr eden bu güne vażʿ-ı güstāḫāne münkeşif-i żamīr-i münīr-i ḥażret-i mülūkāne olduḳda eṭrāf-ı şehr-i Selanik ġāret ile iktifā ve şeyḫ-i mezbūr üzerine irsāl-i ecnād-ı ẓafer-pīrā içün deşt-i pehnā-yı belde-i Siroz ḳudūm-i mesʿadet-merkūz Sulṭān-ı felek-ʿunvān ile mānend-i gülistān-ı feraḥ-endūz ve şeref-i iḳāmet-i ẕāt-ı humāyūn ile ol meymenet-āmūz dem-i nev-rūz olup maʿiyyet-i şeyḫ-i mezbūrda olan zümre-i buġāt-ı ʿadīmüʾn-necāt üzerine[228] sevḳ-i ʿasākir-i nuṣret-efrūz oldı. Pes ʿasākir-i pādşāhī ile şeyḫ-i mezbūruñ leşker-i ḍalālet-penāhī miyānında teḳābül-i ṣaffeyn vuḳūʿ bulduḳda ceyş-i bed-kīş-i aʿdā derd-i ser-i ḫumār-ı inhizāma giriftār ve şeyḫ-i mezbūr perīşānüʾl-eṭvār Deli Orman Cengelistānʾa firār etmiş idi. Bu esnāda cānib-i Aydınʾda mezbūrānıñ peyām-ı ḳatl ü iʿdāmı şeyḫiñ rüʾesā-yı ʿaskeri beyninde şāyiʿ ve nüḳūd-ı ḳuvvet u şuʿūrları güm-geşte vü żāyiʿ olduḳda viḳāya-i ser-māye-i ḥayāt-ı żımnında Şeyḫ Bedrüʾd-dīnʾi ḥayyen muḳayyed-i derbend-i ihtimām teslīm-i ḥużūr-ı pādşāh-ı İskender-iḥtişām eylediler. Sulṭān-ı ḳadrdān ḥażretleri tertīb-i cezāsını reʾy-i işābet-ārā-yı ʿulemāya ḥavāle buyurmuşlar idi. Pes ʿulemā-yı devlet-i Meḥemmed Ḫānī şeyḫ-i mezbūre taḥrīk-i şefe-i ṭaʿn u melāmet etdikden ṣoñra Saʿdüʾd-dīn-i Taftāzānī şākirdlerinden Ḥaydar Herevī ḥall-i hirāḳa-i demi emrinde imżā-sāz-ı ḳırṭās-ı fetvā olmaġın ol fāżıl-ı nām-dār irtikāb eyledigi ḳabāḥat-i nā-ṣavāb mülābesesiyle[229] Siroz bāzārında ber-dār olundu. *Ẕālike taḳdīrüʾl-ʿAzīziʾl-ʿAlīm*[230] Miḫāl Oġlu Meḥemmed Beg ki Şeh-zāde Mūsā Çelebiʾniñ Beglerbegisi idi. Zamān-ı şehādet-i şeh-zāde-i mezbūrda nā-peydā-yı beydā-yı tesettür ü iḫtifā olmuş iken sū-be-sū cüst-i cū olunup bu āvān-ı fütāde-i dām-ı taḥarrī olmaġın rütbe-i meẕkūreden ʿazl ü tenkīl ve Toḳatʾda bedevī-i çār-ı ṭāḳ-ı

[227]Nüshalarda şeklinde yazlan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

[228] 43a AE

[229] 37a KA

[230] Bu, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allahʾın takdiri (düzenlemesi)dir. Kurʾân, Yasin/38.

ḳalʿasında ḥabs ile teẕlīl olundu. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleri ẓıll-efken-i şevket olduḳları ṣaḥrā-yı Sirozʾdan fekk-i evtād-ı bārgāh-ı celālet ve maḥmiyye-i Edirneʾye ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿavdet[231] edip taḫt-ı humāyūnlarında çār-bāş-nişīn-i salṭanat oldılar. Bir ḳaç māh mürūrunda ferāc-ı leṭāfet-imtizāc-ı şāhānelerine ʿārıża-i inḥirāf ile ser-nihāde-i visāde-i bīmārī olup gün-be-gün ʿillet-i vücūd-ı nāzenīn-i şehriyārīleri kesb-i şiddet ve bu dāʾ-i bī-devādan iḳlīm-i beḳāya ʿazm ü rıḥlet ideceklerin ẕihn-i pāk-i tābnākları şehādet etmegin çāşnī-gīr başı ʿUlvān Beg-nām nāme-resān bā-emr-i pādşāh-ı kerāmet-nişān tesyīr-i ṣavb-ı Sulṭān Murād Ḫān oldı. Pes maḥmiyye-i Edirneʾde Sulṭān-ı ʿālī-şānıñ gülistān-ı ʿömr-i ʿazīzine bād-ı ḫazān-ı fenā vezān olup sekiz yüz yigirmi dört Cemāẕīyüʾl-ūlāsınıñ evāʾilinde gül-berg-i vücūd-ı laṭīfleri pejmürde-i serdī-i mevt olduḳda şeh-zāde-i ʿālī-nijād-ı Sulṭān Murād Rūmiyye-i ṣuġrādan teşrīf-sāz-ı taḫtgāh-ı Burusa idince vüzerā-yı Āṣaf-nihād ḳırḳ iki gün cenāzelerini vedīʿa-i ṣandūḳa-i muḥāfaẓa edip rūy-ı murād-ı fuʾādları tutuḳ-ı ārzūdan ẓuhūr etdikde cesed-i Sulṭān-ı Meḥemmed Ḫānī irsāl-i cānib-i Burusa eylediler. Pes naʿş-ı maġfiret-naḳş-ı pādşāh-ı maġfūr Burusaʾya teḳarrüb eyledikde istiḳbāl vecībesi baʿdeʾl-edā tābūt-ı raḥmet-nişānları zīver-i benān-ı ṣıġār u kibār ve ḳurb-ı cāmiʿ-i refīʿalarında vāḳıʿ[232] türbe-i ḫażrāda defn ile cism-i laṭīfini vedīʿa-i ḫāk-i maġfiret-i Kirdgār eylediler. Pādşāh-ı müşārun ileyh biʾl-benān meḥāsin-i aḫlāḳ-ı mekārim ü işfāḳ ile meşhūr-ı ʿālemiyān be-her yevm-i Cumʿa cemʿ olan fuḳarāyı iṭʿām ve ehl-i iḥtiyāca inʿām edip ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ahālī-i Ḥaremeyn-i Muḥteremeynʾe her sāl mebāliġ-i keşīre irsāl ü infāḳ ol arāżī-i muḳaddeseniñ fuḳarā vü muḥtācīnini fāḳadan ıṭlāḳ ederler idi. Meşāyiḫ-i[233] ṣūfiyye ḥażerātına muḥibb ü munceẕib ve zümre-i dervīşān u ṣuleḥāya müşfiḳ ü murtaġıb ḳuṭb-ı cihān Emīr Sulṭān ḥażretleriniñ dest-i kerāmetlerinden aḫz-ı nisbet eylemiş ve ol ʿazīz-i ʿazīzüʾl-ḳadriñ daʿavāt-ı ḫayriyesin şāyān-ı iġtinām etmişdir. Müddet-i ʿömr-i saʿādetleri ḳırḳ üç sāl olup on bir sene zamān-ı devletleri fetret-ı şeh-zādegān ile güẕerān edip istiḳlāl üzre müddet-i salṭanatları sekiz seneden penç rūz noḳṣāndır.

Pīrāye-baḫş-ı taḫt-ı vālā-yı maʿdelet-ʿunvānī Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānī:

[231] 43b AE

[232] 37b KA

[233] 44a AE

Dād-pīrā-yı ḳalem-rev-ı cihān Sulṭān Murād Ḫān ṣulb-i muṭahhara-i cenāb-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾdan sekiz yüz beş tārīḫinde ihtizāz-nümā-yı erīke-i devrān olup serīr-i şevket-maṣīr vālid-i büzürgvārlarına cülūs buyurduḳlarında meṭāliʿ-i seniyyenden āftāb-ı sinn-i şerīfleri henüz on sekizinci derecede nūr-efşān olup **Ḥilyeleri:** Vasaṭüʾl-ḳāme güşāde-cebīn-i beşereleri ḥumrete māʾil sefīd-sīmā. Ala gözlü ḳumral ḳaşlu beşūşuʾl-vech sütūde-ḫıṣāl aḫlāḳ-ı ḥasene ṣāḥibi pādşāh-ı ʿadīmüʾl-miṯāl idi. *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de Ḫāce Saʿdüʾd-dīn Efendi dest-i ḳalem-i Rüstem-şiyem ile şemşīr-i muraṣṣaʿ-ġılāf-ı rivāyeti bu güne keşīde-i meydān-ı beyān etmişdir ki sekiz yüz yigirmi dört sālinde pādşāh-ı Ḥaydar-nihād cenāb-ı Sulṭān Murād maḥrūse-i Burusaʾda teşrīf-i evreng-i salṭanat ve baʿdehu maḥmiyye-i Edirneʾde olan taḫt-ı humāyūna cülūs[234] ile ahālī-i kişver-i Rūmʾı nāʾil-i dest-māye-i ferḥān vüzerā-yı devlet u vükelā-yı salṭanatların āṯār-ı ber-güzīde-i iltifāt-ı mülūkānelerine şāyān ile mesrūr u ḫandān etdiklerinden ṣoñra be-tekrār debdebe vü dārāt[235] ile maḥrūse-i Burusaʾya imāle-i licām-ı esb-i sebük-reftār tanẓīm-i umūr-ı ʿibād ve taʿmīr-i ḳulūb-i ehl-i bilād ile iştiġāl üzre iken sekiz yüz yigirmi beş tārīḫinde Düzme Muṣṭafā nāmında bir şaḫṣ-ı bed-kīş Selanik ṭaraflarından ẓuhūr u ḫurūc ve ol ḥavālīde niçe eşḫāṣ-ı muḫtelife-i evbāşı livā-yı hezīmet-iḫtivāsına cemʿ edip Yıldırım Bāyezīd Ḫān ile Timur-ı gürgānī muḥārebesinde güm-nām-ı vādī-i beyābānī olan Şeh-zāde Muṣṭafā Çelebi benemdür deyü daʿvā-yı salṭanat ve nevbet-i cülūs-ı taḫt benimdür deyü iẓhār-ı şeyṭanet ederek şāhiḳa-i baġī vü ṭuġyāna ʿurūc edip Vardar Yeñicesiʾne ḳadem-zen-i vulūc olduḳda Evrenos Oġulları terk-i ʿār u nāmūs edip fermān-ı şaḳī-i mezbūr-ı saḫte-kāre iṭāʿat etmişler ve Sirozʾa geldikde ahālīsi żarūrī ḳalʿayı teslīm ile ʿaḳd-i bīʿat eylemişler.[236] Ḫulāṣa-i kelām ol şaḫṣ-ı bed-fercām bu vechle daʿvā-yı bāṭıla cesāret edip Burusaʾya āmāde-i ʿazīmet üzre olduġu ḫaber-i mūḥiş-eṣeri belde-i Burusaʾda mesmūʿ-ı Sulṭān Murād-ı Ṯānī olduḳda evāʾil-i ʿahd-i salṭanatları olmaġla ġonçe-i nev-ḫīz-i gül-mizāc-ı ʿālīleri ziyāde mükedder ve ḫāṭır-ı humāyūnları muġber olup erkān-ı devlet-i ʿaliyyeleriyle sünnet-i seniyye-i meşverete ibtidār buyurduḳlarında Ṣadr-ı Aʿẓam İbrāhīm Paşa ve El-Ḥāc ʿİvaż Paşa ḥużūr-ı

[234] 38A KA

[235] 44b AE

[236] eylemişler : etmişlerdir KA

humāyūnda şu resme taḳrīr ü ifāde etdiler ki Bāyezīd Paşa ḳuluñuz ʿāḳil ü müdebbir ve fünūn-ı muḥārebede mezīd şecāʿatle müştehīr bir vezīr-i rūşen-żamīr olup hem Rūmeli ümerāsı ez-ḳadīm yār u āşnāsıdır. Bir miḳdār ʿasākire ser-dār ve Rūmeliʾye meʾmūr[237] u tesyār buyurulmaḳ evlādır[238] deyü reʾy ü istiṣḥāb eylediler. Bu tedbīr-i nā-pezīr muḳteżā-yı taḳdīr-i muvāfıḳ ṭabʿ-ı pādşāh-ı İskender-semīr olmaġın Bāyezīd Paşa düzme-i bed-peymā üzerine isrā buyuruldı. Ol vezīr-i ġayūr niçe ʿasākir-i mevfūr ile Gelibolı maʿberinden ʿubūr Rūmeliʾye mürūr edip leşker-i bisyār şaḳī-i murdar-ı bī-ḥadd ü şumār idi. Paşa-yı merḳūm şaḫṣ-ı bed-şiʿār elinde rıṭl-i girān-ı şehādetle fütāde-i ḫāk-ı helāk olmaġın Düzme Muṣṭafā-nām melʿanet-nişān ʿasker-i bī-pāyān ile mānend-i seyl-i enhār Gelibolıʾdan imrār ve Miḥalic ṣaḥrāsında basṭ-ı çerāgāh-ı ḳarār eyledi. Pes şehādet-i Bāyezīd Paşa ile şaḳī-i mezbūruñ ṣaḥrā-yı mezkūre pā-nihāde-i sıḳlet olduġu pādşāh-ı nev-cāh ḥażretleriniñ resīde-i sāmiʿa-i intibāhları olduḳda ol şehriyār-ı ḳadrdān-ı münkesirüʾl-cenān ol ʿaṣrıñ meşāyiḫ-i kirāmından ḥüsn-i teveccüh ü himmet-i istidʿā ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ol demde seccāde-güster-i buḳʿa-i ḥayāt olan sulṭānüʾl-evliyā Ḥażret-i Emīr Seyyid Muḥammedüʾl-Buḫārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[239] cenāb-ı ʿālīsine ilticā ve duʿā-yı serīʿüʾt-teʾsīrlerin recā buyurmuşlar idi. Ol ʿazīz-i dil-nüvāz devlet-i ʿOsmānī devām-ı iḳbālini ve Düzmeʾniñ iʿdām u zevālini der-kār ve vāhibüʾl-āmālden dest-güşā-yı niyāz olduḳda eser-i icābet-i duʿāya dāʾir ẓuhūr eden işāret-i ġaybiyyeyi ol Sulṭān-ı kişver-i vilāyet Sulṭān-ı taḫtgāh-ı ḫilāfet ḥażretlerine müjde-künān ve mübārek dest-i kerāmet-peyvesteleriyle tīġ-ı zerrīn-niyām-ı şehriyārīyi beste-miyān pādşāh-ı ʿālī-şān etmişlerdir. Pes Sulṭān Murād-ı cihād-muʿtād kemāl-i ṣıdḳ u iʿtiḳād ile müdāfaʿa-i şaḳī-i mezbūre süvār-ı raḫş-ı zībā-ḫırām Ulubād kenārında olan cisri kesr etdirüp anda ḫayme-pīrā-yı ārām[240] oldılar. Bu esnāda ḳarīḥa-i ilhām-ı ṣarīḥa-i tācdārīden Timurtaş Paşa-zādelerinden Umūr Beg ve Oruc Beg[241] kemāşetgān rütbe-i vezāret olan zümre-i vüzerāya ilḫāḳ ve neyyir-i iḳbālleri teveccühāt-ı şāhāne ile bāhirüʾl-işrāḳ olup Umūr Paşa niçe ġuzāt-ı ẓafer-simāt ile muḳābele-i aʿdāda

[237] 45a AE

[238] 38b KA

[239] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[240] 45b AE

[241] 39a KA

ceng ü peykāra meʾmūr olup paşa-yı mezbūr nıṣfüʾl-leylde nehrin ḳarşu ṭarafına iḫfā-yı reh-peymā ve ḳuvvetüʾẓ-ẓahr olaraḳ vezīr-i ṯānī El-Ḥāc ʿİvaż Paşa der-ʿaḳab verāsından isrā olundu. Bu āvān Düzme-i ḍelālet-nişānıñ iki mīzāb-ı enfinden dem-i firāvān bilā-infiṣāl feverān ve inḳıṭāʿı ʿadīmüʾl-imkān olmaġla ḥāl-i felāket-meʾāli bu vechle perīşān olmuş idi. Pes vezīr-i dilīr Ġāzī Umūr Paşa bir gece içinde şeb-ḫūn-ı zemīnde şerẕime-i şeḳāvet-pīşe üzerine sell-i seyf-i ṣamṣām vaḳti vāfiri ḫorīde-i şīr-i şemşīr-i intiḳām ve taḫlīṣ-i girībān-ı cān eden baḳiyye-i eşrār-ı felāket-encām gürūhan gürūh girīzān vādī-i güm-nām olmaġın Düzme dedikleri nām-ı ḳabīḥüʾl-efʿāl livā-yı istidrācınıñ ḳarīnüʾz-zevāl ve şirẕime-i hezīmet-eṯeri müstaʿidd-i istīṣāl olduġun derk cümle-i māl u menāl ve kāffe-i ādāt-ı ḥarb u ḳıtāli terk edip esb-i idbāre süvār ve Gelibolı maʿberinden Rūmeliʾne firār ṣadr-ı aʿẓam maḳām-ı ḫande-fermāsında olan İzmir oġlu Cüneyd Beg-nām ḫāʾin-i dīn ü devlet daḫı Aydın ilinde ḳarār eyledi. Ḥācī ʿİvaż Paşa-nām şecīʿ-i dilīr şaḳī-i firārīniñ cümle-i eşyā vü emvāl-i keṯīresin keşīde-i żabṭ u tesḫīr edip Ulubād nehriniñ cisri müceddeden bünyād ve peyām-ı feraḥ-ābād vāsıṭa-i ḫaber-resān ile irsāl-i ḥużūr-ı Sulṭān Murād ve müteraḳḳıb-ı ḳudūm-i humāyūnları olduġunı serd-i īrād eyledi. Ferdā-yı rūz pādşāh-ı ẓafer-efrūz ḥażretleri cisr-i nev-inşāddan ʿubūr ve ḳarşu cānibe mürūr edip sāye-endāz-ı şevket-i iclāl oldılar. Ẓuhūr-ı[242] āṯār-ı ġażab u celāl-i Sulṭān-ı ṣāḥibüʾl-iḳbālden teb-zede-i lerzān olan Rūmeli ümerāsı El-Ḥāc ʿİvāż Paşaʾnıñ şefāʿat ü recāsıyla ḳayd-ı meẕellet ü rüsvāyīden ḫalāṣ ve ʿafv u merḥamet-i şehriyārīye maẓharriyetle ḳadr ü menziletleri bāhirüʾl-iḫtiṣāṣ oldı. Pes Sulṭān-ı maʿālī-ʿunvān ol maḥalden ḥareket Rūmeliʾne ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet buyurduḳları saḫte-kār-ı nekbet-āṯārıñ maʿlūmı olduḳda Bolayır yolundan firār ve Edirneʾde ḳarār eyledi. Pādşāh-ı kām-kār taʿḳībe taḥrīk-i rehvār-ı ılġar eyledikde Edirneʾden kemāl-i bīm ü hırāsān ile Ḳızıl Aġac Yeñicesiʾne girīzān olmuş idi. Maʿiyyetinde olan ser-gerdegān-ı zümre-i buġāt berāy-ı vesīle-i cāy-ı necāt ol şaḳī-i rūbāh-ṣıfātı beste-i dest ü pā eyādī-i leşker-i ʿaḳab-gīrāne teslīme ibtidā eylediler ol mechūl-ı maḥẕūl dergāh-ı maʿdelet-iktināh Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānīye mevṣūl olduḳda Edirne ḥiṣārı dīvārında maṣlūb ve cāme-i müsteʿār-ı ḥayātı bu üslūb ile meslūb oldı. Düzme Muṣṭafāʾya tabʿiyyet

[242] 46a AE

ile ḫānedān-ı bülend-i eyvān-ı devlet-i ʿOs̱māniyyeʾye īṣāl şer ü müfside ictirā eden İzmir Oġlu Cüneyd Beg üzerine Oruc Paşaʾdan ṣoñra ümerā-yı nāmdārān-ı salṭanatlarından Ḥamza Beg niçe cüyūş-ı deryā-ḥurūş ile meʾmūr ve mīr-i mezbūr niçe ʿasākir-i ẓafer-mevfūr ile ḳalʿa-i İzmirʾi maḥṣūr etmiş idi. Es̱nā-yı ceng ü peykārde Cüneyd Beg-nām şikeste-żamīr-i peser-i bed-es̱eri ile eyādī-i şecīʿāne esīr olduḳda ol iki ehl-i fesād-ı māder-zādıñ kelle-i bī-devletleri tīġ-i bürrān ile ḳaṭʿ ve şecere-i zindegānīleri uṣūlünden ḳalʿ ü ḳamʿ olunduḳdan ṣoñra sekiz yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde memālik-i İzmir żamīme-i ḳalem-rev-i pādşāh-ı şevket-maṣīr ḳılındı. Sekiz[243] yüz otuz bir sālinde pādşāh-ı meḥāsin-ḫaṣlet maḥrūse-i Burusaʾdan maḥmiyye-i Edirne nehżat ve ümerā-yı ser-ḥadāt-ı[244] manṣūreden İsḥāk Begʾi Lās diyārını nehb ü ġārāte meʾmūr edip kendüleri Ergene Köprisi bināsına mübāşeret buyurdılar. Maḥall-i cisr-i mezbūr āṣiyān-ı ḥarām-zādegān olmaḳ üzre meşhūr olup anda niçe ġanī vü faḳīr dest-i ḳıṭāʿ-ı ṭarīḳde esīr olur idi. Ḫār u ḫāşāk-ı maḥall-i mez̲kūr baʿdeʾl-iḥrāḳ yetmiş dört ṭāḳ-ı bülend üzre keşīde bir ḳanṭara-i refīʿa iḥdās̱ u inşā ve ḳurbunda Ergene-nām ḳaṣabayı binā ve anda bir cāmiʿ ü ʿimāret iḥyā buyurmuşlardır ki Germiyanoġlu Yaʿḳūb Beg ki bir pīr-i ḫuceste-tedbīr idi. Bu es̱nāda Edirneʾde ḫāk-i ʿatabe-i ʿulyā-yı pādşāhīye cebīn-sāy-ı rıḳḳıyyet ve vilāyet-i Germiyan biʾt-temām teslīm ile tecdīd-i ʿaḳd-i bīʿat etmiş.Vilāyet-i Germiyan mülḥaḳātıyla Umūr Paşa-zāde ʿOs̱mān Begʾe tevcīh ü iḥsān buyrulmuşdur. Ṣadr-ı Aʿẓam İbrāhīm Paşa bu es̱nāda iḳlīm-i beḳāya ḫırāmān ve oġlu Ḫalīl Paşa ṣadāret-i vālā-yı ʿuẓmāya sezā vü şāyān buyuruldı. Müşārun ileyh İbrāhīm Paşa merḥūmuñ cenāzesi Edirneʾden Burusaʾya baʿdeʾl-īṣāl es̱er-i dest-i ḫayrātı olan cāmiʿ-i şerīf muḥāz̲īsinde vāḳıʿ muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i raḥmet-i müteʿāl olduġu baʿż-ı kütüb-i tevārīḫde nüvişte-pīrādır. Pādşāh-ı cihān Sulṭān Murād Ḫān ḥażretleriniñ feṭḥ-i ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyye eʿazz-i meʾrīb-i derūn-ı humāyūnları olmaġla tedārükāt-ı ḳaviyye-i mevfūre ve ʿasākir-i bī-şumār-ı manṣūre ile cānib-i İstanbulʾa müteveccih-i vech-i iʿtizām ve ḳalʿa-i mezbūreyi muḥāṣarada mınṭıḳa-bend-i ihtimām

[243] 46b AE

[244] 40a KA

olmuşlar idi. Ṣūret-i tesẖīri mütevārī-i merkez-i tesyīr olmuş iken muḳteżā-yı taḳdīr[245] ẓuhūr-ı baʿż-ı ġavāʾil ṣuret-i tesẖīre perde-keş-i ḥāʾil oldı. Bu sene-i müteyemmine ki sekiz yüz otuz üç tārīẖidir. Receb-i şerīfiñ yedinci yevm-i Cumʿa-i şerīfe bāġ-ı murād-ı Sulṭān Murādʾda gül-i Meḥemmed açıldı[246]. ve devḥa-i salṭanatda maẓhar-ı kerīme-i *aṣluhā ṯābitun ve ferʿuhā fiʾs-semā*[247] bir nihāl-i müṯemmerüʾl-āmāl ve dil-güşā-yı ẓāhir ü peydā oldı ki ṯemerātı āfāḳa ṣaçıldı. Yaʿnī şehriyār-ı ʿālem Sulṭān Murād Ḥażretleriniñ medīne-i Burusaʾda Sulṭān Meḥemmed-nām şeh-zāde-i serv-i āzādeleri mehd-ārā-yı ʿālem-i vücūd ve āġūş-ı pīrā-yı dāye-i şühūd olup şeh-zāde-i müşārun ileyh ṣoñra fātiḥ-i ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyye olmuşdur ve āvāze-i ṣalāḥ u celādetiyle ḳubbe-i cevf-i ḫażrā ṭolmuşdur. Bu eṯnāda feṭḥ-i ḳalʿa-i Semendire ārzūsıyla Sulṭān Murād-ı ġazā-muʿtād niçe leşker-i Rüstem-nihād ile süvār-ı semend-i celādet ve ḳalʿa-i mezbūreyi cevānib-i şettādan ḥaşr u tażyīḳe dāmen-be-miyān-ı ġayret olup ḳalʿa-i Semendire bir ḥiṣār-ı üstüvār olmaġla derūnunda olan küffār ʿināddında ışrār edip bilā-infiṣāl iki aydan ziyāde muḥāṣarasıyla iştiġāl olunmuş idi. Āẖirüʾl-emr żābiṭi olan Vulḳ Oġlu-nām ẖūn-rīz diyār-ı Nemçeʾye maṭiyye-zen-i gürīz olmaġın ḳalʿa-i mezbūrede olan kefere-i nā-pāydār ber-vech-i istīmān teslīm-i ḥiṣār eylediklerinde pādşāh-ı Dārā-ġulām Semendire ḳalʿasını maḳar-ı ehl-i İslām edip cānib-i Edirneʾye ʿavdet buyurdılar. Bu rivāyet-i ṣıdḳ-intimā ṣaḥāyif-i kütüb-i tevārīẖde nigāşte-ārādır ki Sulṭān Murād-ı murād-baẖşānıñ zamān-ı salṭanatlarında niçe ḳalʿa-i ʿasīrüʾl-feṭḥ muʿāvenet-i müyesserüʾl-murādāt ile tesẖīr olup żamīme-i memālik-i İslāmiyye olduḳda *Es-Selāmetü fiʾl-vaḥdeti*[248] mefhūmınca baʿdeʾl-yevm müheyyā-sāz-ı mühimmāt-ı sefer-i dāruʾl-beḳā ve kūşe-i kīrdārüʾl-amān vaḥdet ü inzivā olmaḳ murād-ı ʿaliyyeleri olup belde-i Maġnisaʾda serīr[249]-ārā-yı emāret olan ferzend-i lebībleri Şeh-zāde Meḥemmed Ḫān ġavāʾil-i ser-ḥadd-i ṣabāveti mütecāviz ve sinn-i saʿādetleri on beşinci pāyeye mütenāhiz olmaġla veliyy-i ʿahd-ı taẖtgāh-ı salṭanat ve Ṣadr-ı Aʿẓam Ḫalīl Paşa[250] ve Şihābüʾd-dīn Paşa ve

[245] 47a AE

[246] 40b KA

[247] Kökü sağlam, dalları göğe yükselen. Kurʾân, İbrahim/24

[248] Selamet birliktedir.

[249] 47b AE

[250] 41a KA

Ṣarıca Paşaʾyı maʿiyyet-i şeh-zāde-i müşārun ileyhde olmaġla emr ü işāret edip cenāb-ı saʿādet-meʾābları vüzerā-yı ʿiẓām-ı nīk-nāmdan İsḥāḳ Paşa ile şehr-i Maġnisaʾya teveccüh ü iḳbāl buyurdılar. Pes pādşāh-ı surūşī-nihād Sulṭān Murādʾıñ rū-gerdān-ı iḳbāl-i ʿālem-i kevn ü fesād olduġun āhen-dilān-ı aʿdā-yı dīn-i mübīn aʿnī kefere-i melʿanet-ḳarīn güş etdiklerinde iḫtilāl-i dimāġdan ḫayāl edip seng-pāre-i mıḳnāṭıs-ı aḫz-ı intiḳām olmaḳ üzre mülūk-ı küffār-ı ḍelālet-nişān birbirleriyle zünnār-bend-i ʿahd ü peymān olup her ṭarafdan tünd-bād-ı saḫt-ı eyyām-ı şitā ve ʿavāṣıf-ı ḳıyāmet-engīz-i zemherīr-i sermā gibi hücūm u istīlā etmişler idi. Sulṭān Murād-ı ḫayr-endīş-i raʿiyyet-penāh bu cemʿiyyet-i bedīhiʾẕ-ẓuhūrdan āgāh olduḳda belde-i Maġnisaʾdan fekk-i ṭınāb-ı iḳāmet ve Edirne ṣavbına taḥrīk-i rikāb-ı müsāraʿat edip ṣaḥrā-yı belde-i mezbūrede mevcūd ʿasākir-i ẓafer-nümūd ile aʿdā-yı dīn üzerine seyl-ṣıfat revān ve mübāşeret-i kārzāre fermān buyırmalarıyla sekiz yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde Varna ḥavālisinde iki ceyş-i bī-pāyān *Mereceʾl-baḥreyni yelteḳıyānī*[251] olup ḫilāl-i muḥārebede kefere-i fecere giriftār-ı kemend-i inhizām ve Ḳral-ı bed-fiʿāl-i Nemçe daḫı dūçār-ı ḳayd-ı helāk u iʿdām olmaġın baḳiyetüʾs-süyūf-ı küffār-ı eşrār gürūhān gürūh diyār-ı melʿanet-āsārlarına firār etmişlerdir. Menḳūldür ki muḳarribān-ı dergāh-ı pādşāhīden ʿAzab Beg[252]-nām bir merd-i süḫan-şināṣ-ı meclis-ārā ki medīne-i Burusaʾda mescid-i ʿAzab Paşa ol merd-i nīk-ḫıṣāliñ nümūne-i āsār-ı ḫayrātıdır. Murād Ḫān ḥażretleri baʿdeʾẕ-ẓafer ʿarṣa-i maʿrekegāhı geşt ü güẕār esnāsında buyurmuşlar ki ʿAzab ne ʿacebdir ki bu ḳadar mürdegān-ı cünd-i tersāda bir sefīd-rīş sāl-ḫorde-i nā-dīde serā-pā cüvān-ı tāze-resīdedir. ʿAzab Beg daḫı cevābında pādşāhım eger bunlar ṣahbā-yı[253] *eş-şebābu şuʿbetün mineʾl-cünūn*[254] neşvesinden ser-mest-i naḫvet olmasalar pīrān-ı rūzgār-dīde-i kār-āzmūde gibi endīşeger-i encām-ı aḥvāl olup bu mertebe pāy-māl-i ḫuyūl-i āteş-ʿinān olmazlar idi dedikde dāver-i murād-āver ḥażretleri bu mażmūn-ı nüzhet-nümūndan misāl-i gül ʿāṭır-ı şüküfte-ḫāṭır olmuş ve terġīb-i vüzerā-yı daḳāyıḳ-şināṣ ve iltimās-ı ʿasākir-i ẓafer-istīnās daḫı vuḳūʿ bulmuş olmaġla “Kelle ṣaġ olsun cihānda bulunur aña külāh”

[251] (Suyu acı ve tatlı) iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermişdir. Kurʾân,Rahman/19.

[252] 48a AE

[253] 41b KA

[254] Gençlik bir tür deliliktir.

diyerek ciger-kūşeleri Şeh-zāde Meḥemmed Ḫānʾı ḳarārgāhlarına ʿavdet etdirüp cenāb-ı ʿālīleri keʾl-evvel maḥmiyye-i Edirneʾde sekiz yüz ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde teşrīf-i taḫt-ı salṭanat etmişlerdir. Sekiz yüz elli bir sālinde şeh-zāde-i ʿālī-cāh Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾıñ şehr-i Maġnisaʾda Bāyezīd nāmında bir necl-i necīb ve şeh-zāde-i erībleri revnaḳ-efzā-yı bezm-i vücūd ve gehvāre-pīrā-yı ʿālem-i şuhūd olduġunı Edirneʾde müjde-resān ile Sulṭān Murād Ḫān Ḥażretleriniñ maʿlūm-ı şehriyārīleri olduḳda taḳdīm-i şükr-i Ḫudā-yı bī-çūn ve müjdecileriñ ceyb-i āmālleri naḳdīne-i ʿaṭāyā-yı vāfire ile meşḥūn ḳılınmış ve ol Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı ferīḫüʾl-cenān ve ẕāʾiḳa-i ʿirfānlarında oġul balı leẕẕeti nümāyān olmuşdur bu āvān-ı ẓafer-ʿunvān ki sekiz yüz elli dört tārīḫidir Kosova-nām deşt[255]-i pehnāda cemʿiyyet-sāz-ı muḥārebe olan küffar-ı bī-pāyān üzerine Sulṭān Murād Ḫān leşker-i ʿadū-şikār-ı firāvān ile ʿaṭf-ı ʿinān edip sene-i mezbūre Şaʿbānʾınıñ dördünci yevm-i Cumʿaʾa teḳābül farīḳīn vuḳūʿunda ṣaḥrā-yı Kosova ṣadā-yı kūs-ı ẓafer-meʾnūs ile ʿarṣa-i ḳıyāmete māʾil ve naʿra-i dil-āverān-ı İslām ve hāy-ı vāy-ı küffār-ı liʾām ile rūy-ı zemīn mütezelzel olup esnā-yı ceng u peykārda bād-ı nuṣret cānib-i ʿasākir-i İslāmʾa vezān olmaġın niçe küffār-ı dūzaḫ-nişān ṭuʿme-i[256] şīr-i şemşīr-i bürrān ve niçeleri esīr-i kemend-i ġuzāt-ı şecāʿat-ʿunvān ve baḳiyye-i melāʿīn-i nekbet-āyīn vilāyetleri ṭarafına üftān u ḫīzān girīzān olduḳdan ṣoñra Sulṭān Murād Ḫān-ı Ġāzī maḥmiyye-i Edirne ṣavbına irḫā-yı ʿinān-ı esb-i serefrāzı buyurdılar. Şāhīn Emīr-zāde Belīġ İsmāʿil Efendi Burusaʾya müteʿalliḳ kitāb-ı *Vefeyāt*ʾında keşīde-pīrā-yı imlādır ki ḫānedān-ı āl-i ʿOsmānʾdan ḫūrşīd-i pertev-endāz-ı eşʿār-ı belāġat-şiʿār evvelen bunlarıñ ufḳ-ı ṭabʿ-ı laṭīflerinden ṭulūʿ u burūz edip ʿıḳdüʾl-leʾāl-i manẓūme bu şehriyār-ı tācdārıñ ʿahd-ı salṭanatlarında naẓar-ı raġbet ile āvīḫte-i gerden-ı istiḥsān olmuşdur. Ḥattā biʾz-zāt ṭabʿ-ı şerīfleri māʾil-i şiʿr-i āb-dār u dil-dāde-i güftār-ı nükteverān sencīde-i ʿayār olup haftada iki gün ʿulemā vü şuʿarāyı hemçü-pervīn dīvān-ı āsmānāsālarına ṣaf-nişīn edip gül-güş-ı mübāḥeşe-i ʿilmiyye ve istimāʿ-i münāẓara-i şāʿiriyye etdiklerinde **Beyt:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

[255] 48b AE

[256] 42a KA

Cevher-i tīġ-ı ṭabʿ-ı ehl-i kemāl

Ṣayḳal-ı iʿtibār ile açılır

deyü riʿāyet-sāz-ı ḫavāṭır-ı erbāb-ı istiʿdād ve her biriniñ fevḳaʾl-meʾmūl dil-i vīrānelerin taʿmīr-i yed-i cāʾize-fermālarıyla ābād ederler idi. *Cāmiʿüʾt-tevārīḫ*'de[257] mersūm-ı Kātib Meḥemmed-i merḥūmdur ki Sulṭān Murād Ḫānʾıñ maḥmiyye-i Edirneʾde iḳāmet ve baʿż-ı mesīregāh-ı feraḥ-baḫşāyı temāşāya raġbet etdikleri maḥall-i Cisr-i Miḫalʾden ṭavr-ı iḥtişāmāne-i şehriyārī ile güẕerān üzre iken reh-güẕārda bir pīr-i rūşen-żamīr ve bir dervīş-i ʿabā-pūş-ı faḳīr ki baʿż-ı menāḳıb kitāblarında fuḳarā-yı ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[258]den El-Ḥāc ʿĪsā Dede olmaḳ üzre mervīdir müttekā-pīrā-yı ʿaṣā bu güftār-ı cān-sūz ile nidā edip demiş ki "Ey pādşāh-ı ʿālem bu dār-ı fenā bī-beḳā iken nedir bu tertīb-i esbāb-ı sürūr tābi ki bu ġaflet u ġurūr ṭarīḳ-i āḫirete tedārük hengāmıdır tevbe[259] vü inābet eyyāmıdır. Ey sulṭān-ı ʿālī-cāh ber-taḥḳīḳ bu maʿnādan āgāh ol eyyām u sāl nihāyet buldı. Yaḳın bil ki peymāne-i ʿömr ṭoldı." Bu kelām-ı kerāmet-encām mesmūʿ-ı pādşāh-ı enām olduḳda ʿan ḳarīb *küllü nefsin ẕāʾiḳatüʾl-mevt*[260] nūş-dārūsundan bī-hūş olıcaḳların endīşe ederek serāy-ı humāyūnlarına geldiklerinde mübtelā-yı ṣadāʿ-ı müferriṭe-i bī-ʿilāc olmaġın der-ʿaḳab tecdīd-i tevbe vü inābeye taḥrīk-i şefe-i dehān ve bundan aḳdem nüvişte-pīrā-yı ruḳʿa-i beyān olan vaṣiyyet-nāmeleri ki anda niçe veṣāyā-yı ḥüsne ve umūr-ı Salṭanat ve niẓām-ı devlete müteʿallıḳ-i tedābīr-i müstaḥsene derc ü işʿār olunmuş ve Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleri vaṣī-i muḫtār ve Ṣadr-ı Aʿẓam Ḫalīl Paşa daḫı neẓārete iḫtiyār buyurulmuş idi. Ol Vaṣiyyet-nāmeʾniñ ṣandūḳa-i muḥāfaẓadan iḫrācını emr ü fermān edip maẓmūn-ı ḥikmet-nümūnına vüzerā-yı ʿiẓām ve ʿulemā-yı kirāmı iştihād ve Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ ʿucāleten Edirne ṣavbına ḳadem-resā-yı[261] mecīʾtlerin īrād buyırdılar. Pes ser-i saʿādetlerine ṭārī olan ʿillet-i ṣudāʿ-ı ʿadīmüʾl-inḳıtāʿ sāʿat-be-sāʿat müştedd ve inḥirāf-ı mīzāc-ı humāyūnları ānen-fe-ānen mümtedd olup

[257] 49a AE

[258] Yüce sırrı kutsansın.

[259] 42b KA

[260] Her canlı ölümü tadacaktır. Kurʾân,Al-i İmran/185.

[261] 49b AE

dervīş-i mezbūruñ ḫiṭābı sekiz yüz elli beş Muḥarremʾiniñ ibtidā güni idi. Üçünci rūz-ı Cumʿa rūḥ-ı pür-fütūḥları ālāyiş-i dār-ı fenādan rū-gerdān ve taḫt-nişīn-i dāruʾl-emān-ı raḥmet-i Raḥmān olup emr-i pādşāh-ı meḥāsinüʾl-efʿāl ile Sulṭān Meḥemmed Ḫān āsitānesine daʿvet-nāme irsāl olunmuş idi. Vaḳtā ki mektūb-ı nihānī vāṣıl-ı dest-i Meḥemmed Ḫānī olduḳda ol şāh-ı nev-cüvān āh u efġān eyleyerek nesīm-i seḥer gibi maḥmiyye-i Edirneʾye mesʿadet-baḫşā olup māh-ı mezbūruñ on altıncı yevm-i ḫāmis defʿa-i sāniye taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı salṭanata cālis oldılar. Bā-emr-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānī Burusaʾya īṣāl[262] olunan naʿş-ı raḥmet-naḳş-ı Murād-ı Sānī nihāyet taʿẓīm ü iclāl ile vāṣıl olduḳda cesed-i laṭīfleri eser-i bināları olan ḳubbe-i vālāda defīn-i laḥd-ı maġfiret Īzed-i Yezdānī ḳılınmışdır. Pādşāh-ı maġfiret-nişān ṣāḥib-i ṭabʿ-ı laṭīf kerīmüʾl-aḫlāḳ ve fuḳarā vü żuʿafāya iḥsān u ʿaṭāda meşhūruʾl-afāḳ olup be-her sene kendi yed-i mekārim-perverleriyle sādāt-ı kirāma biñ ʿaded zer-i meskūk-ı ʿOsmānī iʿṭā ve her sāl ahālī-i Ḥaremeyn-i Şerīfeynʾe ʿaṭāyā-yı mütekāsire irsāl ü isrā edip ʿahd-ı salṭanatlarında niçe fuḳarā vü mesākīn ẓıll-i suʾāli ʿizz-i ḥāle tebdīl ve ṣūret-i faḳr-ı sevād-ı sīmāyı ruḫ-ı sefīd-nümā-yı ġınāya taḥvīl etmişler idi. Ekseriyyā nüḳūd-ı ʿömr-i ʿazīzleri vücūh-ı müberrāt ü ḥasenāta maṣrūf olmaġın evvelā maḥmiyye-i Edirneʾde Üç Şerefelü denmekle maʿrūf cāmiʿ-i şerīfiñ[263] cevānib-i erbaʿasına çār menāre-i lāmiʿüʾl-envār ki **Beyt:**

[feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl]

Dönüp[dür] menāre nihāl-i güle

Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule

meʾāline mā-sadaḳdır ve yine belde-i mezbūrede sekiz yüz elli tārīḫinde bir cāmiʿ-i laṭīf ü ʿimāret-i ʿāmire ṭarḥ edip ḳurbında Ḥażret-i Mevlānā *ḳuddise sırruhüʾl-aʿlā*nıñ fuḳarāsına bir zāvīye-i raʿnā ve bir medrese-i refīʿa ve bir dāruʾl-ḥadīs ü muʿallim-ḫāne ve fuḳarā vü mesākīn içün müsāfir-ḫāne ve ıṣṭabl-ḫāne binā etmişlerdir ve maḥrūse-i Burusaʾda cāmiʿ-i zībā ve medrese-i feraḥ-baḫşā ve ʿimāret ü tāb-ḫāne ve ḥālā maḥall-i medfen-i niçe şeh-

[262] 43a KA

[263] 50a AE

zādegān-ı kirām olan ḳıbāb-ı muʿallā iḥdāṯ u inşā ve Cisr-i Ergeneʾden başḳa Selanik ile Yeñişehr ḳenār-ı beyninde bir cisr-i ʿadīmüʾn-naẕīr bünyād buyurmuşlardır ki taʿbīr-i güncāyiş-i nā-peẕīr-i ḥavṣala-i taḳrīrdir.Ve yine belde-i Burusaʾda mütevārī-i merḳad-ı raḥmet-i cenāb-ı Ṣamed olan Abdāl Meḥemmed-nām ʿazīz ve mecẕūb-ı İlāhī ḥażretleriniñ üzerine bir ḳubbe-i maṣnūʿa īcād u iḥyāsına muvafıḳ olmuşlardır. *Nevvarallāhi mazcaʿahu ve taḳbelü ḫayrātihī*[264] [265] vilādetleri sekiz yüz beş tārīḫinde olmaġla sāl-i irtiḥāllerine naẓaran aʿdād-ı ʿömr-i humāyūnları ḳırḳ ṭoḳuz ve müddet-i salṭanatları otuz bir sāl olur. *Teẕkire-i Laṭīfī*de mesṭūr olduġu üzre bu gül-ġonce-i dil-cū ol pādşāh-ı suḫandānıñ gülistān-ı ṭabʿ-ı nāzükānelerinden çīdedir. **Ġazel:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Uyḫuda dün gice cānım gibi cānān gördüm

Ten-i efsürdede ḳalḳup eṣer-i cān gördüm

Leblerin ḫasta iken aġzıma aldım biʾllāh

Ey ṭabīb-i dil ü cān derdime dermān gördüm

Edrene gerçi güzeller yeridir ey hem-dem

Bursaʾda daḫı niçe dil-ber-i fettān gördüm

Nāgehān ben bu gice ḳadre irüp Ḳablucaʾda

Bir gümüşden yapılu serv-i ḫırāmān gördüm

Ey Murādī şeh-i devrān iken el-ān seni

[264] Allah, onun kabrini nurlandırsın ve iyiliklerini kabul buyursun.

[265] 43b KA

Zülfine ḳılmış esīr bir şeh-i ḫūbān gördüm

Der-Kenār[266]**:**Menāḳıb-ı ʿālīleriyle ṣaḥāyif-i kitāb-ı şerīf-peẕīrā-yı nişāb-ı bī-ḥisāb olan pādşāh-ı ʿalī-şān *ʿaleyhimü'r-raḥmete ve'l-ġufrān*[267] ḥażerātınıñ cevāmiʿ-i şerīfe ve türbe-i laṭīfeleriyle şeh-zādegān-ı kirāmıñ türbe-i saʿādetleri bā-irāde-i seniyye-i pādşāh-ı rūşen-żamīr her birlerine başḳa başḳa ṣarf-ı dirhem ü dīnār-ı keşīr ḳaplanaraḳ taʿmīr ve ʿimāme-i saʿādet ve bi'l-cümle ṣandūḳahā-yı maġfiret-menḳabetleriniñ pūşīdeleri tecdīd ve nev-ḳālīçe-i reng-āmīz-i leṭāfet-engīz ile derūnları ferş u teşyīd birle zīnet-peẕīr ḳılınup sāye-i mübārret-vāye-i ḥażret-i şāhānede pīrāyiş-baḫşā-yı ṣuret-i ʿumrān ile zībāyiş-nümā-yı dīde-i devrān olaraḳ cümlesi ḳılup evliyā'ullāh gibi maʿmūr u abādān olmuş cenāb-ı Rabb-i Vedūd pādşāh-ı muḫalledü'l-iḳbāl ve şehen-şāh-ı keşīrü'n-nevāl pādşāhımız efendimiz ḥażretleriniñ eyyām-ı ʿömr-i devlet ve iḳbāl ü salṭanaṭların ilā-yevmi'l-mevʿūd memdūd ve kemāl-i ʿāḳıbet meserrāt-ı nā-maʿdūd ile ẕāt-ı ḳudsiyyet-simāt-ı mülūkānelerin taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı ḫilāfetlerinde ebed-nümūd buyursun. Biñ iki yüz altmış sāli evvel-bahārında icdād-ı maʿālī-nijādlarınıñ merāḳıd-i ʿalīlerini ziyāret ve ahālī-i fuḳarāyı maẓhar-ı behār-ı berr ü ʿināyet eylemek niyyet-i behiyyesiyle luṭfen u keremen medīne-i Burusa'yı teşrīf-i saʿādet elīf-i şāhānelerinde türbehā-yı saʿādetleri ḥīn-i ziyāretlerinde maʿmūriyyet u raṣānet ve esbāb-ı lāyıḳa-i iḥtirāmdan olan envāʿ-ı zīb u zīneti manẓūr-ı mekārim-mevfūr-ı humāyūnları olduḳda muḳteżā-yı irāde-i seniyye-i mülūkāneleri üzre kemāl-i leṭāfet ü ṭerāvet ile termīm ü ḥüsn-i intiẓāmına mezīd-i diḳḳat ü iʿtinā olunaraḳ ber-vech-i müstaḥsen tatmīm ḳılınmış olduġu nezd-i maʿālī-vefd-i cihānbānīlerinde bāʿiş-i maḥẓūẓiyyet-i ʿālī olduġundan şāyān-ı rütbe-i istiḥsān ve bundan böyle müşārun ileyhüm ḥażerātıñ türbe-i münīfeleriyle sā'ir-i buḳāʿ-i şerīfeniñ ḥüsn-i leṭāfet ve neẓāfetlerine diḳḳat u ihtimām olunmasına Burusa evḳāf müdīri Ḥācī Ḫalīl Efendi bendelerine emr ü fermān-ı humāyūnları erzān buyurulmuşdur.

RAVŻA-İ ŞĀNĪ

[266] Der-kenār AE'de 50a-50b; KA'da 43b-44a'da kayıtlıdır.

[267] Bağışlanma ve rahmet onların üzerine olsun.

Şeh-Zādegān-ı Sidre-Ḫırāmānı[268] Ḳalem-Rīz-i Benefşezār-ı ʿIyān Olur

Pīrāye-i güzīn Ṣadr-ı muʿallā-ʿunvān, Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn bin Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān:

Şeh-zāde-i maʿdelet-āyīn Sulṭān ʿAlaʾüʾd-dīn Ḥażretleri nev-bāve-i naḫl-i vücūd-ı Sulṭān ʿOs̱mān ve birāder-i cān-ber-ā-ber-i Sulṭān Orḫanʾdır. Kütüb-i muʿtebere-i tevārīḫīde mesṭūr olduġu üzre vālid-i mācidleri zamānında ḳaṣaba-i Bilecikʾde seccāde-nişīn-i ʿālī Şeyḫ Edebālī *ḳuddise sırruhuʾl-celīl*[269] ḥacer-i terbiyesinde perverde olup taḥṣīl-i maʿārif ü kemāl simāṭ-ı feżāʾil-i dāruʾl-ifādelerinden fāʾizüʾn-nevāl-i āmāl olmuşlar idi. Yedi yüz yigirmi sekiz tārīḫinde birāderleri Sulṭān Orḫan Ḫān çār-bāliş-nişīn-i erīke-i şehriyārī olduḳda tebrīk-i cülūs-ı evreng-i ḫilāfet ḳaṣdıyla şeh-zāde-i firişte-ḫaṣlet Bilecikʾden maḥrūse-i Burusaʾya nehżat ve birāderleri sulṭān-ı müşārun ileyh ile mülāḳāt edip ḳāʾid-i ḫıred-i işābet-e̱seri Sulṭān Orḫanʾa bu maḳūle-i gūyā-yı pend ü naṣīḥat[270] olup demiş idi ki "bu mihmān-ḫāne-i naḳş-ı ber-āb-ı ḫūrşīd-i iḳbālī zūd-ı zevāl ve tābūt-süvār-ı rū-be-rāh-ı dāruʾl-ʿadem olmamız berāʿat-ı istihlāl-i bi-eyyiḥāldir. Bārī bu mey-kede-i köhne-bünyān-ı cihānda cān-ı hūşyār cürʿa-çeşn-i peymāne-i ṣahbā-yı mevt olmadın taḥṣīl-i neşve-i rūḥānī ve bu ḥarābezār-ı fānīde çend rūze bir bıżāʿi-i nāfiʿayı īcād u ibḳā ile zindgānī idegör" deyü muvāfıḳ-ı niẓām baʿż-ı ḳavānīn-i şehriyārī icrāsına bāʿi̱s olup evvelā ism-i sāmī-i Sulṭānī ʿaḳīb-i ḫuṭbe-i menābirde te̱ḳīr ve Sulṭān ʿOs̱mān Ḥażretleriniñ ʿahd-i şerīflerinden zamān-ı ḫilāfet-i Sulṭān Orḫanʾa gelince ḳalem-rev-i ḥukūmet-i devlet-i ʿOs̱māniyede rāʾic olan icnās-ı nüḳūd esāmī-i selāṭīn-i Selçuḳiyye ile meskūk iken şeh-zāde-i Sikender-żamīriñ reʾy-i işābet-ḳarīni üzre vücūh-ı derāhim ü denānīr nām-ı nāmī-i Sulṭān Orḫan ile[271] zīnet-pe̱zīr oldı ve kisve vü libāsda sipāh u raʿiyyet beynine imtiyāz ve ceng-i ḳalʿada süvārīden piyāde-i ciger-dār olmaḳ üzre leşker-i nev-peydā ifrāz etmişdir. Sulṭān Orḫan āyīne-i ṭabʿ-ı birāderlerinde bu rüşd ü sedādı müşāhede etmekle yedi yüz yigirmi ṭoḳuz senesinde mesned-i vezārete şāyān edip Kete ḳażāsına tābiʿ Fodra-nām ḳariyeyi temlīkiyyet üzre iḥsān etmiş vüzerā-yı devlet-i ʿOs̱mānīyyeʾde ṣadr-ı pīrā-yı vekālet-i

[268] 50b AE

[269] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[270] 44a KA

[271] 51a AE

küberā olanlarıñ evvel ü aḳdemi bu şeh-zāde-i ʿalī-şān olmuşdur. Şeh-zāde-i ʿālī Şeyḫ Edebālī taḥt-ı terbiyesinde terbiye görmüş zāhid-meşreb ü ʿuḳbā-maṭlab u dervīş-nihād raḳīḳü'l-fuʾād taḳvā-penāh bir ẕāt-ı pür-intibāh olmaġla idāre-i umūr-ı mülkden mizāc-ı leṭāfetlerinde fütūr ẓuhūr edip baʿde ẕā fetḳ u retḳ mehāmmda maʿẕūriyyeti ẓāhir ve rüʾyet-i meṣāliḥ-i ʿubbādda ʿadem-i iḳtidārı bāhir olmaġın kūşe[272]- nişīn-i ʿibādāt u ṭāʿāt olmaḳ üzre mesned-i ṣadāretden ʿazl u infiṣālini ʿatebe-i ʿaliyye-i sulṭānīden recā vü niyāz eyledikde Sulṭān Orḫan Ḥażretleriniñ nezd-i ʿālīlerinde iʿtiẕārları maḳbūl yedi yüz otuz bir tārīḫinde mesned-i vezāretden maʿzūl olup emāret-i livā-yı Biġa ʿuhdesine tevcīh ü ʿināyet ve şeh-zāde-i mezbūr livā-yı meẕkūre ʿazīmet etmiş idi. Yedi yüz otuz iki senesi ḫilālinde ḳalʿa-ı Biġaʾda ʿāzim-i ḫuld-i berīn olup cesed-i muṭahharları Burusaʾya baʿdeʾn-naḳl peder-i büzürgvārları Sulṭān ʿOsmān Ḥażretleriniñ cānib-i yesārında āsūde vü defīndir. Şeh-zāde-i mezbūr kūşe-i ferāġ-ı iḫtiyār etmiş ṣāḥib-i ʿaḳl u dāniş ve mezīd-i fehm ü bīniş ile mevṣūf olup ḫayrāt-ı bāhirüʾl-berekātlerinden ḳalʿa-i Burusaʾda kār-gīr bir cāmiʿ-i zībā ve germ-ābe-i ṣafā-resā inşā ḳılmış ve sālifüʾẕ-ẕikr Foṭra ḳaryesiyle Yörükli ve Timurcı ve Misebolı ḳaryelerini[273] cāmiʿ-i şerīflerine şarṭ u vaḳf etmişdir *teḳabbülüʾllahi ḫayrātihī*[274].

Şeh-zāde Ḳāsım Çelebi Bin Sulṭān Orḫan:

Ṣābiḥ-i baḥr-ı ġufrān Sulṭān Orḫan Ḫān ḥażretleriniñ evlād-ı ʿOsmānī-nijādlarından olup henūz ʿālem-i ṣabāvetden rāyiż-i tek-āver-i rīḳüʾş-şebāb olmadın gelü-gīr-i dest-i ecel ol ṭıfl-ı nāz-perverdi ġunūde-i gehvāre-i ʿadem edip maḥrūse-i Burusaʾda vālid-i mācidi ḳurbında medfūndur.

Şeh-zāde İbrāhīm Çelebi bin Ḫudāvendigār:

Şeh-zāde-i mezbūr ġarīḳ-i ḳulzüm-i raḥmet-i Raḥmān Ḫudāvendigār-ı bihişt-mekān ḥażretleriniñ evlād-ı ferişte-nihād ve gül-i nev-resīde-i bāġ-ı fuʾādlarından olup dest-i dāye-i nāz u naʿīmde perverde ve ḥarem-i ʿişmet-serāy-ı tevḳīr ü tekrīmde terbiyyet-kerde

[272] 44b KA

[273] 51b AE

[274] Allah iyiliklerini kabul buyursun.

iken devn-i sinnüʾl-bülūġ-ı şemʿ-i ḥayātı bī-fürūġ olduḳda murġ-ı rūḥ-ı laṭīfi ʿazm-i dārüʾs-selām ve türbe-i Sulṭān Ġāzī[275] Orḫan Ḫānʾda ittiḥāẕ-ı maḳām eyledi.

Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebi bin Murād-ı Evvel:

Pādşāh-ı serīr-ārā-yı iḳtidār merḥūm Ġāzī-i Ḫudāvendigār ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden yedi yüz altmış bir sālinde pīrāye-i meclis-i şühūd ve pā-nihāde-i gehvāre-i girye-nümūd olan Yaʿḳūb Çelebi yāver-i neşv ü nemā ile menzil-res-i āvān-ı şebāb olduḳda ber-vech-i emāret Ḳaresi livāsına vālī ve şehr-i Balıkesīrʾde çār-bāş-nişīn-i mesned-i ʿālī olmuş idi. Yedi yüz ṭoḳsan bir tārīḫinde vālidi Ḫudāvendigār Ġāzī Kosovaʾda gūş-ı ṣadā-yı kūs-ı şehādet etdikde şeh-zāde-i mezbūr ol bezm-i rezmde keşīde-i şaḥm-ı ḫanṭal-ı inhirām olan küffār-ı nekbet-āsārıñ ʿakībinde ġuzāt-ı İslām ile şuʿle-pāş-ı şemşīr-i muḥārebe olaraḳ pey-rev-i cünd-i ġāret-zede olduġu maḥalde birāderi Sulṭān Yıldırım Ḫān taḫt-ı maḥlūle-i vālidine cülūs ile kām-zen olmuş idi. Şeh-zāde-i ṣāf-dil pederi şehādeti ve birāderi salṭanatından ġāfil olaraḳ emvāl-i ġanāyim ile[276] cānib-i ordu-yı humāyūna ʿāʾid ü ʿāzim iken nāgāh esnā-yı rāhda vereşe-i ḫāʾinişgerān-ı salṭanatıñ taʿaddī-i dimāġ-ı niẓāmüʾl-mülk-i ʿāleme mūceb-i iḫtilāldir deyü cellād-ı bī-emān merg-i pençesinde zebūn ve defʿ-i fitne-i mevhūma içün selāṭīn-i āl-i ʿOsmān birāderānı şehristān-ı ʿademe göndermek ḳānūn oldı. Cesed-i şerīfi Burusa civārında Çekirge-nām maḥalde vālidi Ḫudāvendigār türbe-i muṭahharasında mestūr-ı ḫāk-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur.

Şeh-zāde Savcı Beg İbni Ḫudāvendigār Ġāzī:

Şeh-zāde-i mezbūr ṣulb-i pāk-i cenāb-ı Ḫudāvendigārʾdan yedi yüz yetmiş üç senesinde dīde-güşā-yı neẓẓāre-i bāġ-ı ʿālem olup ḳāmet-i dil-cūları nihāl-i tāze gibi ḥadīḳa-i ḥarem-serāy-ı humāyūnda ṭarī-sāz-ı[277] bahār-ı behcet ve bir sehī-serv-i ḫırām-engīz-i çemenistān-ı melāḥat olduḳları eyyāmda vālid-i mācidleri tevsīʿ-i bilād içün Rūmeliʾye ʿaṭf-ı ʿinān-ı şeb-dīz-i cihād edip evlād-ı maʿālī-nijādlarından Bāyezīd Ḫānı Kütahiyyeʾye ve Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebiʾyi Ḳaresi sancaġına ve şeh-zāde-i mezbūrı ḥiṣār-ı Ḫavernaḳ-āsār-ı Burusaʾya

[275] 45a KA

[276] 52a AE

[277] 45b KA

muḥāfıẓ taʿyīn buyurmuşlar idi. Şeh-zāde meyyāl-i ṭabīʿat ser-mest-i bāde-i nā-güvār-i bezm-i ḥadāṯet olmaġın ḥamīr-māye-i fesād baʿż-ı aʿyān-ı nifāḳ-pīşe-i tünd-nihād iġrāsıyla serīr-i cihāngīrī-i pederlerine cülūsa cürʾet ve itlāf-ı kenz-i beytüʾl-māl edip nāmına ḫuṭbe ile iẓhār-ı ḳabāḥat etdigi avāzesi maḥmiyye-i Edirneʾde mesmūʿ-ı humāyūn cenāb-ı Ḫudāvendigār olduḳda mevcūd bulunan leşker ile āheste āheste ol cānibe ʿinān-keş-i ʿazīmet olup şaḥrā-yı ḳażā-yı Keteʾde ceyş-i ḥayl-endīş-i şeh-zāde-i siyeh-kār ile ḫilāl-i kārzārda şeh-zāde-i pāy-laġzīde giriftār-ı kemend-i inhizām olmaġın gerden-beste ḥużūr-ı peder-i büzürg-varlarına geldikde cenāb-ı Ḫudāvendigār *ʿaleyhi raḥmetiʾl-ġaffār* mülāḥaẓa-i ʿafv u ʿināyet ile neṣāyiḥ-i pederāne-i müşfiḳāneye mübāderet[278] buyurduḳlarında şeh-zāde-i ḫod-pesendiñ semʿ-i rüşdi penbe-i ġaflet ile sedd ü bend olmaġın naṣīḥat-i sulṭānī ile sūdmend olmayup muġāyir-i nāmūs-ı salṭanat ve muḫall-i şān u devlet güftār-ı nā-sezāya āġāz eyledikde āteşīn mīl-i ḥadīd merdüm-i çeşmine sedd ü sedīd olup Sulṭān-ı mesʿadet-ʿunvān ṭarafına kec-naẓar etmegin ḥākim-i maḥkeme-i ḳażā vü ḳader fermān-ı bī-dermānı üzre temāşāgāh-ı dünyā-yı bī-beḳāya nāẓır manẓara-i dīdesine perde-i ḥavāle-keşīde olup mürūr-ı endek-i zamānda ki yedi yüz seksen yedi tārīḫidir temāşā-yı ārāyiş-i fānī cihāndan külliyen göz yummuş[279] cesed-i laṭīfi cedd-i aʿẓamları Sulṭān ʿOsmān Ḫān ḥażretleriniñ türbe-i ʿālīlerine mütevārī-i serīr-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur.

Şeh-zāde Erṭuġrıl bin Sulṭān Yıldırım:

Merḥūm u bihişt-āşīyān Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān Ḥażretleriniñ şeh-zāde-i serv-i āzādelerinden Şeh-zāde Erṭuġrılʾdır ki yedi yüz yetmiş sekiz tārīḫinde ṣulb-i pāk-i pādşāh-ı müşārun ileyhden dāʾire-i vücūda vażʿ-ı ḳadem edip be-ʿināyet-i Ḫālıḳüʾl-ʿibād eşheb-i sebük-ḫırām-ı sinn ü sāli resīde-i ser-menzil-i rüşd ü sedād olduḳda vālid-i mācidleri ʿahdinde emāret-i livā-yı Aydın ile ḳarīrüʾl-ʿayn iken yedi yüz ṭoḳsan dört tārīḫinde girībān-ı ḥayātı pençe-i bī-amān-ı ecele giriftār olup emr-i *İrciʿī*ye lebbeyk-zen-i icābet ve ṭoġru ḳarārgāh-ı mülk-i beḳāya ʿazīmet etmekle ḳalʿa-i Burusaʾda Tekecik Oġlı

[278] 52b AE

[279] 46a KA

Maḥallesiʾnde kendi eser-i dest-i iḳtidārı olan mescid-i şerīf sāḥasında mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur.

Şeh-zāde ʿĪsā Çelebi bin Yıldırım Ḫān:

Zamān-ı daġdaġa-engīz-i ebnā-yı Yıldırım Ḫān şūriş-i ġavġā ile imtidād bulduḳda şeh-zāde ber-geşte-i rūzgār-ı ʿĪsā Çelebi ḫoş-nişīn-i serīr-i iḳbāl olmayup āvāre-i feyāfī-i büldān üç defʿa[280] birāderi Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ile tertīb-sāz olduġu bezm-i rezmde kevkeb-i ṭāliʿi kendüye yār olmayup girīzān ve rūy-ı āsāyiş-i biʾl-külliye dīdesinden nihān olmaġın biʾż-żarūrī Tekfur-ı Ḳosṭanṭiniyyeʾye nehżat ve anda niçe müddet istirāḥat etmiş idi. Bu esnāda birāderi Mīr Süleymānʾıñ Edirneʾde deryā-yı şefḳati telāṭum-rīz olup şeh-zāde-i mezbūrı tekfurdan recā edip maḥrūse-i Burusa emāreti ile nām-zed eylemiş idi. Ahālī-i Burusa çenber-i iṭāʿat-ı ʿĪsā Çelebiʾden[281] gerden-firāz olup dervāze-i şehri beste ve mirʾāt-ı ḳalb-i şeh-zāde-i merḳūmı şikeste etmişler idi. Şeh-zāde daḫı kemer-i ġayreti der-miyān u muḥāṣara-i ḳalʿada diḳḳat-i firāvān eyledigi Toḳat ḥavālisinde birāderi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾıñ maʿlūmı olduḳda leşker-i bī-pāyān ile üzerine hücūm ve bu ʿasker-i ceng-āvere taḥammül edemeyecegi meczūm olmaġın **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün]

Ẕerreler ḳarşu ṭurur mı mihr-i raḫşāndır gelen

Cūylar ṭāḳat getürmez baḥr-i ʿummāndır gelen

maṭlaʿını gūyā olaraḳ şeh-zāde-i idāre-reftār Eskişehr ḥavālisine firār edip bīhūde pūyān-ı deşt ü hāmūn ve tekāpū-yı ārām-sūz ile aḥvālī dīgergūn iken sekiz yüz on iki sālinde Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾıñ cāsūs ihtimāmıyla bir ḥammāmda aḫẕ olunup ḥamāme-i rūḥ-ı şerīfi āvāre-i lāne-i beden olduḳda Burusaʾda pederleri Sulṭān Yıldırım Ḫān türbesinde cesedi mevżūʿ-ı ṣandūḳa-i zemīndir.

Şeh-zāde Emīr Süleymān Bin Yıldırım Ḫān: Şeh-zāde-i suḫandān Mīr Süleymān sebʿa-i seyyāre gibi pertev-endāz burc-ı vücūd olan heft evlād-ı Yıldırım Ḫānʾıñ büzürgteri ve

[280] 53a AE

[281] 46b KA

naẓaran-lehüm cümlesiniñ bahādır-ı şecāʿat-güsteri idi. Vālid-i mācidleri serāy-ı sipenc-i vaḫşet-āyīnden ʿazm-i ḫuld-i berīn etdikde *el-mülkü li-men ġalebe*[282] feḥvāsınca biʾl-istiḳlāl[283] taḫt-ı Süleymān-pāye-i Edirneʾde revnaḳ-efzā-yı ʿizz ü iḳbāl olmuş idi. Şeh-zāde-i mezbūr nev-sinn ü sāl nā-dīde-i germ ü serd-i rūzgār olmaġın dest-dāde-i iḳbāl pā-der rikāb-ı fānīyi hemvāre-i dil-ḫāh üzre ḳarār-dāde ḳıyās edip **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı

Benimdir sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

terennümātıyla Edirneʾniñ müferriḥ germ-ābelerinden ṭarḥ-ı bezmgāh-ı[284] germ-ā-germ-i bāde-i nāb ve sāḳī-i mehveşān-ı perī-peyker ile müdām ʿālem-i āb eder idi. Şeh-zādeʾniñ reviş-i mestānesinden dimāġ-ı ʿālem-efsürde ve tīġ-i ser-tīz-i bī-dād-ı üstüḫān-güdāzından reʿāyā vü berāyā biʾl-külliye rem-kerde olmaġla ḫafiyyeten Burusaʾda Sulṭān Meḥemmed Ḫān āsitānesine teşekkī-nāmeler imlā ve birāderleri Mūsā Çelebiʾniñ taḫt-ı ʿunvān-ı dāye-i Edirneʾye şāyān buyurulmaḳ bābında irsāl ü iʿzāmını ez-cān u dil niyāz u recā etmişler idi. Bu esnāda Emīr Süleymān cānib-i Anaṭoluʾya birāderleri Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ile ʿasker-i firāvān ile revān olup bir kerre deşt-i pehnā-yı Anḳaraʾda ve bir defʿa Burusa ḳurbında Yeñişehr ṣaḥrāsında āzmāyiş-i ṭāliʿ-i iḳbāl żımnında ṭarḥ-ı ḳurʿa-i ḥarb ü ḳıtāl etdiklerinde Şeh-zāde Emīr Süleymān ʿaskeri giriftār-ı kemend-i inhizām olup kendüsi Burusaʾya ʿavdet ü iʿtizām edip germ-ābe-i ṣafā-resān-ı Burusaʾda meşġūl-i ʿīş u nūş ve ṣūret-i aḥvālini ferāmūş etmiş idi. Reʾy ü irāde-i Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ile bu hengām taḫtgāh-ı Edirneʾyi dest-i merāma rām ārzūsıyla Şeh-zāde Mūsā Çelebiʾniñ Rūmeliʾye ḳadem-zen-i hücūmı Burusaʾda Emīr Süleymānʾıñ maʿlūmı olduḳda neşʾe-i dimāġı mübeddel-i derd-i ḫumār ve der-ʿaḳab cānib-i Edirneʾye taḥrīk-i rehvār ve der-ceng-i evvel-i Şeh-zāde Mūsā Çelebi leşkerini tārmār etdikde şeh-zāde-i mezbūr *meʾvā ileʾl-*

[282] Mülk, galip gelenindir.

[283] 53b AE

[284] 47A KA

cebel[285] medlūllıyla ʿamel edip[286] ḫavāṣṣ-ı ḫuddāmıyla seʿbüʾl-menāl rüʾūs-i cibāli ārāmgāh ve feyż-i enfās-ı seḥeri merrāde-res-i tenessüm-i rūḥuʾllāh eyledi. Pes cenāb-ı Mīr Süleymān deʾb-i ḳadīmi üzre ḥammāmlarda ʿīş u ʿişret ve ẕevḳ u ṣoḥbet ile ser-mest ü ḥayrān olduġu Şeh-zāde[287] Mūsā Çelebiʾniñ cezm-kerde-i īḳānı olmaġın ol cānibe cünūd-ı bī-pāyān ile mānend-i seyl-i şitābān olup maḥmiyye-i Edirneʾye ittiṣāl ve āmāde-i ceng ü cidāl olduġu zamān Şeh-zāde Mīr Süleymān bir germ-ābede peymāne-gerdān idi. Cām-ı ʿahd-ı devlet-i nā-fercāmından neşʾe-dār-ı mey-i nāb-ı maḳṣūd u merām olan ḳurenā-yı ṣıdḳ-irtisāmı birāderi Mūsā Çelebiʾniñ ʿasker-i deryā-miṣāl ile ne ḳadar ki nüzūlini ifāde ederler müfīd olup ışġā etmez ve ne deñlü muḳaddemāt-ı ḫaşiyyet-engīz īrād ederler ise mütefaṭṭın olup terk-i sāġar-ı ṣahbā eylemez ʿāḳıbet *iẕā cāʾeʾl-ḳażā ʿamaʾl-baṣar*[288] müʾeddāsınca mevcūd olan ʿaskeri şemşīr-i cedel ve kendü daḫı biʾż-żarūrī ḳarārı firāra mübeddel edip Dögüncüler ḳaryesi denmekle maʿrūf bir kend-i mātem-kedede humā-yı ẕāt-ı humāyūnı dest-i dehḳān-ı nā-hūşa düşen bāz gibi müʾāḫaẕe olunmış idi. Şeh-zāde-i esīr-i bāde tāc u taḫtını bāde verdigini ümerā-yı devleti müşāhede eylediklerinde cümleten ruḫ-sūde-i ḫāk-i ʿubūdiyyet ve Edirneʾye baʿdeʾd-duḫūl Mūsā Çelebiʾye ʿarż-ı iṭāʿat ve ʿaḳd-i bīʿat eylediler. Şeh-zāde Mīr Süleymān sekiz yüz on üç sālinde ḳarye-i mezbūrede mest-i ser-endāz-ı şehādet olduḳda naʿş-ı saʿādetleri Burusaʾda cedd-i büzürgvārı Ġāzī Ḫudāvendigār türbesinden āsūde vü defīndir.Velādeti yedi yüz seksen iki ve sinn ü sāli pāye-i selāsīne henūz ḳadem-nümūd olup müddet-i emāreti sekiz sene iki ay on üç gündür. Şeh-zāde-i mezbūr egerçi nūş-ı ʿīş u ʿişretle şöhre-i enām ve şikest-i şīşe-i neng ü nām etmişdir. Velākin şecāʿatde[289] mānend-i Rüstem ve seḫāvetde reşk-āver-i dil-i Ḫātem ve behcetde Yūsuf miṣāli müsellem idi[290]. Āstānesine ilticā eden rūy-ı faḳrı görmez ve bir kerre nāʾil-i luṭfı olan teng-desti neye dirler bilmez idi. Aḥmedī *İskender-nāme*'sini bunların nāmına īcād edip maẓhar-ı luṭf u iḥsānı olmuşdur. Edirneʾde Cāmiʿ-i ʿAtīḳ

[285] Dağ sığınağı.

[286] 54a AE

[287] 47b KA

[288] Kader de varsa göz kör olur.

[289] 54b AE

[290] 48a KA

bināsına vażʿ-ı esās edip itmāmına nüḳūd-ı ser-māye-i ʿömrī īfā etmemekle birāderi Mūsā Çelebi tekmīline dāmen-der-miyān olmuşdur.

Şeh-zāde Mūsā Çelebi bin Yıldırım Ḫān:

Merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ḥażretleriniñ ṣulb-i tābnāklarından pertev-endāz-ı erīke-i vücūd olan Şeh-zāde Sulṭān Mūsāʾdır. Sekiz yüz on dört tārīḫinde mihr-i iḳbāl-i cihān ufḳ-ı vücūd-ı Mīr Süleymānʾda nihān olup şeh-zāde-i mezbūr maḥmiyye-i Edirneʾde serīr-ārā-yı mesned-i ʿizz ü ḥużūr olmuş idi. Birāderi Mīr Süleymānʾıñ perveriş-yāfte-i sımāṭ-ı iḥsānı olan ümerā-yı kīne-güẕārı birer laʿbla rubūde-i çengāl-i müdāhene ederek firīfte ve seng-i intiḳām ile mirʾāt-ı ḥayātlarını şikeste edip bu ṭavr-ı nā-maʿḳūl ile miyān-ı ṣıġār u kibārda medḫūl olduġundan mā-ʿadā muḳteżā-yı ḥiddet-i sinn-i ḥadāṣet birāder-i ʿālī-güherleri Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriyle beynlerinde merbūṭ olan rişte-i ʿahd u ḥüsn-i muʿāşeret giderek müʾeddī-i mübāyenet olmaġın Sulṭān Meḥemmed Ḫān leşker-i bī-pāyān ile İstanbul maʿberinden bā-ʿiʿāne-i tekfur Rūmeliʾye mürūr edip Çamurlar Ṣaḥrāsı denmekle şöhret-dāde deşt-i pehnāda Şeh-zāde Mūsā Çelebi ile āheng-i ceng ü ġavġā ve tecribe-i baḫt-ı muʿāvenet-intimā etdiklerinde nesīm-i ẓafer cānib-i Meḥemmed Ḫānʾe vezān ve Mūsā Çelebi ʿaskeri perīşān olmaġın Mūsā Çelebi merdāne tīġ-ı āteş-bār ile ṣaf-ı ʿasākiri çāk ve niçe dil-āverleri ihlāk ederek taḥrīk-peymā-yı rikāb-ı istiʿcāl ḳarār[291] iken kemāl-i ḥayretden süvār[292] olduġu esb-i ser-keş-licāmı idāreye muḳtedir olamayup eṣnā-yı gurīzde çamura düşüp taʿḳīb edenler zenbūr-ı belā gibi başına üşüp ol serv-i āzāde ḳayd u bende fütāde olup ḥużūr-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾa geldikde zih-i kemān ile fāḫteāsā gülū-yı ḥayātına ṭavḳ-beste sekiz yüz on altı senesinde ḳumrī-i rūḥı ḳafes-i bedenden āşiyān-ı ḳadīmine pervāz eyleyüp cesed-i laṭīfi Burusaʾya isrā ve türbe-i Ḫudāvendigār Ġāzīʾde ṣandūḳa-i ḫāk-i fenāda nühüfte oldı. Müddet-i emāreti iki sene yedi ay ve yigirmi gündür. Bundan ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleri umūr-ı eṭrāf u eknāfı ber-vech-i uḥrā rüʾyet ve ser-ḥadāt-ı İslāmiyyeye taḳviyyet verilüp ümerā-yı cihād-pīşe daḫı maẓhar-i iltifāt u ʿināyet olduḳdan ṣoñra

[291] 48b KA

[292] 55a AE

Edirneʾye tevcīh-i maṭiyye-i iʿtizām bir vaḳt-i saʿīdde serīr-i şevket-maṣīr-i cihāndārīye cülūs ile be-kām olmuşlar ve ol sulṭān-ı bāhirüʾl-iclāl pederleri vefātı tārīḫinden on bir sāl mürūrunda Anaṭolu ve Rūmeli memālikinde istiḳlāl bulmuşlardır.

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān: Āvān-ı ṭufūliyyetde Ḥamīd livāsına vālī olan Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafāʾdır ki Germiyanoġlu bu şeh-zāde-i ḫıredmendi kendi ferzend-i dil-bendi maḳāmına şāyeste edip manẓūr-ı dīde-i iltifāt etmiştir. Sekiz yüz yigirmi beş tārīḫinde pederleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve birāder-i büzürgvārları Sulṭān Murād-ı muʿallā-baḫt vāriṣ-i tāc u taḫt olduġu hengāmda Düzme Muṣṭafā-nām şaḳī ẓuhūr ve Rūmeli ṭarafından Anaṭolu cānibine mürūr etmekle Sulṭān Murād Ḫān bāġī-i bed-fercām defʿine irḫā-yı ʿinān-ı iḳdām edip şeh-zāde-i mezbūrı serīr-i[293] emāretinde cā-nişīn ve nigehdārende-i umūr-ı müslimīn etmiş idi. Şeh-zāde-i tāze-res Germiyanoġlu taḥrīki ile[294] şehriyār-ı müstaḳil olmaġa heves edip yanına bir miḳdār ʿavām-ı hevām cemʿiyyeti ile lālāsı olan Şarābdār İlyās Sipehsālār ve ārzū-yı taḫtgāh-ı Burusa ile fenā-yı şehrde Fidyeḳızığı-nām ḳaryede naṣb-ı ḫıyām-ı ḳarār edip duḫūl-i ḳalʿaya ṭarīḳ-i eshel mülāḥaẓasında olduḳda ahālī-i Burusa daḫı bu şerāre-i ḫānmān-sūz-ı bedīhiʾẓ-ẓuhūrdan güm-geşte-i ser-māye-i şuʿūr olup kendülerin istiḫlāṣ içün tażarruʿ-künān nāme taḥrīr ve Aḫī Yaʿḳūb ve Aḫī Ḳadem-nām iki ḫaber-res-i suḫan-şināsla irsal-i pīşgāh-ı şeh-zāde-i sāde-żamīr etmişler idi. Şeh-zāde-i sevdā-zede vāḳıf olduḳda ümmīd-i fetḥ-i Burusaʾdan meʾyūs olup muḥāṣara-i ḳalʿa-i İzniḳʾe tevcīh-i ẕihn edip gitmiş idi. Sulṭān Murād-ı Cem-cāh birāderiniñ ārzū-yı żabṭ-ı İzniḳ etdiginden āgāh olup ʿaleʾl-fevr Şarābdār İlyās ile muḥāfıẓ-ı ḳalʿa olan ʿAlī Begʾe zīr-i kelīm-i ḫafādan varaḳa tenmīḳ edip demiş idi ki teslīm-i ḳalʿa taḳrībī ile şeh-zādeniñ bi-eyyi vechin kāne naḳş-ı vücūdı ṣaḥīfe-i ḥayātdan gezlik-i ser-tīz-i endīşe ile ḥakkederseñiz ber-vefḳ-i merām temām nevāziş-i ḫāṭır-ı endūhgīnimde ihtimām etmiş olursunuz żımnında menāṣıb-i ʿaliyye ve cevāʾiz-i behiyye ile mücāzāt olursuñuz ve illā ḫilāf-ı marżī-i meʾmūl-i muġāyir ḥarekāt ile muʿātab u mesʾūl olmañız emr-i muḳarrerdir deyü tenbīh-i ekīd etmiş idi. Şeh-zādeniñ lālāsı ve her

[293] 49A KA

[294] 55b AE

umūrunda muḳtedāsı Şarābdār İlyas ki bundan aḳdem ṭaraf-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān'dan firār ve Şeh-zāde Emīr Süleymān yanında töhmet-nūş-ı ṣahbā-yı ḳarār etmek ile ḫavf-dār idi[295]. Defʿ-i ġā'ile-i vaḥşet ve taḥṣīl-i menāṣıb ü rifʿāt mülābesesiyle ʿAlī Beg ile ber-ā-ber ḫuṣūṣ-ı mezbūrı der-ʿuhde ve iltizām edip tabaṣbuṣ-ı ḫoş[296] āmedī semtinden şeh-zādeye kemāl-i taʿẓīm ve bilā-ceng ü ġavgā ḳalʿayı teslīm etdiklerinde şeh-zāde-i endek-şuʿūr mesrūr olup bir ḳaç eyyām İzniḳ'de basṭ-ı bisāṭ-ı ḥużūr etmiş idi. Baʿde zamān-ı Sulṭān Murād ʿasākir-i bahādır-nihād ile pīşgāh-ı ḳalʿaya nüzūl etdikde ol iki şaḫṣ-ı bed-kīş şeh-zāde-i mezbūrı gümāşte-i ḥużūr-ı Sulṭān Murād etdiklerinde iṭfā-yı nāʿre-i iḫtilāl mülāḥaẓasıyla reh-güẕār-ı ḫāric-i İzniḳ'de bir şecere-i tīn taḥtında nūşende-i cām-ı ser-şār-ı şehādet vücūd-ı mesʿūdı vālid-i bihişt-āşiyānī türbe-i ḫażrāsında laḥd-nişīn-i maġfiret olmuşdur.

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān:

Āsūde-güzīn-i serīr-i serāy-ı cinān merḥūm Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ ṣulb-i muṭahharalarından ḥadīḳa-i ʿālem-i fenāya nümāyende-i naḫl-i zībā-yı ḳad olan Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed henūz rüşd ü zekā ile beyneʾl-aḳrān mümtāz ü ser-āmed iken birāderi Sulṭān Murād-ı Sānī Ḥażretleriniñ emr-i ḳażā-cereyānı ile sekiz yüz otuz iki sālinde mülḥaḳ-i zümre-i şühedā ve gül-berg-i cism-i laṭīfi maḥrūse-i Burusa'da ḳurb-ı merḳad-i şeh-zādegānda rīḫte-i ḫāk-i fenā oldı.

Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān:

Bu şeh-zāde-i vālā-ḳadr ki merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ ṣulb-i enverlerinden burcüʾş-şeref-i vücūda ṭāliʿ olmuş ferzend-i pāk-güherleridir.Taḫt-ı salṭanatda nigāh-ı raġbeti āşkār ve bir vaḳt-i furṣatda esbāb-ı taḥṣīline teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām etmekligi iḫtimāli emr-i bedīdārdır deyü baʿż-ı ḳurenā-yı ẓāhir-bīnā-yı devlet reʾy-i nā-ṣavāblarıyla bā-emr-i pādşāh-ı[297] şevket-delīl āteşīn mīl-i ḥadīd ile merdüm-i dīdesi ʿalīl olup bu ḥāl-i nā-bīnā ile kūşe-gīr-i ṣavmaʿa-i vā-veylā iken sekiz yüz otuz iki

[295] 49b KA

[296] 56a AE

[297] 50a KA

tārīḫinde ẓuhūr eden vebā-yı ʿaẓīmde şifā[298]-ḫāne-i ʿuḳbāya irtiḥāl edip Sulṭān Murād-ı S̱ānī dāʾiresinde defīn-i merḳad-i raḥmet-i Raḥmān oldı.

Şeh-zāde Sulṭān Yūsuf bin Meḥemmed Ḫān:

Müşārun ileyh Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ evlād-ı ʿOs̱mānī-nijādlarından olup bu şeh-zāde-i serv-i ḫırāmıñ daḫı ruḫ-ı zībā-yı evreng-i salṭanata naẓar-ı taʿalluḳ u sevdāsı ve lez̲z̲et-i viṣāl-i ḫilāfete dimāġ-ı muḥabbetinde iştihāsı şāʾibe-i ḫired-fersāsı birāderleri Sulṭān Murād Ḫānʾıñ mūcib-i daġdaġa-i derūn-ı ṣafvet-efzāsı olmaġın keşīde-i mīl-i ḥadīd birle fürūġ-ı bāṣırası nā-būd u nā-bedīd olup bu ḥāl-i pür-melāl ile sākin-i dāruʾl-aḥzān iken sekiz yüz otuz ikinci sāl-i şīven-meʾālinde ṭaʿne-i ṭāʿūn ile silk-i zümre-i şühedāya dāḫil ve murġ-ı rūḥ-ı şerīfi gülşen-sezā-yı cināna vāṣıl olup Sulṭān Murād-ı S̱ānī dāʾiresinde birāderleri Sulṭān Maḥmūd ḳurbında medfūndur.

Şeh-zāde Orḫan Çelebi Bin Emīr Süleymān:

Bu şeh-zāde-i sehī-ḫırām Şeh-zāde Emīr Süleymānʾıñ ferzend-i necābet-ittisāmı olup pederleri Edirneʾde sāḳī-i bezm-i ʿālem-i bāḳī elinden nūş-ı gülgūn-ı cām-ı şehādet etdikde şeh-zāde-i āvāre-reftār ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾye firār ve anda biraz eyyām temekkün ü ḳarār etmiş idi. Baʿdehu tekfūr-ı maḳhūruñ ve yanında olan baʿż-ı ḳurenā-yı bī-şuʿūruñ taḥrīki ile başına bir ṭaḳım buġāt-ı yaġmā-gerānı cemʿ edip ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾden ḫurūc ve z̲irve-i kūh-ı ṭuġyāna ʿurūc edip maḥmiyye-i Edirne civārında ḳaṣabāt u ḳurāyı pā-zede-i ḫuyūl-i ḫasāret ve emvāl-i müslimīni nehb ü ġāret eyledigi pādşāh-ı[299] zamān Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾıñ maʿlūmı olmaġla üzerine bir miḳdār ʿasker sevḳ-i irsāl olunduḳda vehle-i ūlāda cemʿiyyet-i leşker-i şeh-zāde eṭrāfa perīşān[300] ve kendi daḫı fütāde-i pençe-i ṣayyād-ı bī-amān ve teslīm-i ḥużūr Sulṭān Meḥemmed Ḫān olduḳda ḥall-i irāḳa-i deminden ṣarf-ı enẓār ve revzene-i dīdeleri keşīde-i mīl-i ḥadīd zaḥmına giriftār ve vālide-i muḥteremesiyle Burusaʾya tesyār olunmuş idi. Sekiz yüz otuz iki senesinde peymāne-keş-i

[298] 56b AE

[299] 50b KA

[300] 57a AE

ṣahbā-yı memāt olmuş bu şīven-kede-i fenāda biʾl-külliye göz yummuşdur. Şeh-zāde Maḥmūd ve Yūsuf Çelebiler medfūn olduḳları ḳubbede mestūr-ı ḫāk-i ʿıṭırnākdır.

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Murād Ḫān-ı Sānī:

Āstāne-i luṭf u ʿināyetde bī-sehīm u müdānī merḥūm Sulṭān Murād Ḫān-ı Sānī Ḥażretleriniñ nev-bāve-i naḫl-i vücūdı olan Sulṭān Aḥmed sāye-i hümā-vāye-i vālid-i büzürgvārlarında nemā-yāfte-i sāḥa-i rüşd ü sedād olduḳda Amasiyye sancaġına vālī-i vālā-ḥaşm ve taḥṣīl-i ḥüsn-i ṣīt ile ṣūret-i raʿnā-yı ḥālī müzeyyen u muḥteşem olup livā-yı mezbūrda bālā-nişīn-i ṣadr-ı emāret iken sekiz yüz ḳırḳ beş senesinde evrāḳ-ı nihāl-i ʿömri ḫazān-dīde-i bād-ı fenā ve naʿş-ı raḥmet-nakşları Burusaʾya baʿdeʾn-naḳl peder-i muḥteremleri türbe-i humāyūnı dāʾiresinde mütevārī-i perde-i türāb-ı müşk-nāb-ı maġfiret-i Ḫudā oldı.

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Bin Sulṭān Murād:

Şeh-zāde-i nīk-baḫt u ḫurde-bīn aʿnī Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn sekiz yüz yigirmi altı senesinde ṣulb-i pāk-i Sulṭān Murād-ı Sānīʾden teşrīf-dāde-i mesned-i vücūd ve ḳadem-nihāde-i erīke-i şühūd olup birāderleri Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed maḥlūlinden Amasiyye sancaġı ʿuhde-i iḳtidārına tevcīh ü iʿṭā olup belde-i mezbūrede ḥükm-i maʿdelet-fermāların[301] ber-nehc-i ṣadāḳat ḥüsn-i icrā etmekde iken sekiz yüz ḳırḳ altı tārīḫinde vālidi Sulṭān Murād-ı murād-baḫşā vefaʿātla şikeste-i peymāne-i peymān eden ḳabāḥat-ı nā-fehm İbni Ḳaraman'ı teʾdīb içün ʿasker-i ẓafer-reh-ber ile rāyet-güşā ve bādiye-peymā[302] olduḳlarında Şeh-zāde-i mezbūrı Amasiyyeʾden daʿvet ve ol daḫı teslīm-kerden-i icābet edip leşker-i eyāleti ile gelüp vālid-i keşīrüʾl-meḥāmidīne mülāḳāt etmiş idi. Ḳaramanoġluʾnuñ defter-i cürmi maẓhar-ı ḳalem-i ʿafv-ı şehriyārī ve ḥarekāt-ı bī-edebānesinden tevbe vü istiġfārı maḳbūl-i nezd-i ḥażret-i tācdārī olduḳda şeh-zāde-i firişte-ḫaṣlet iẕn-i sulṭānī ile ḳarārgāhlarına nehżat etmiş idi. Sinn ü sālleri henūz ʿıḳd-ı sāliṣe bāliġ olmadın sene-i merḳūmede nüzhet-ābād-ı beḳāya naḳl-i rāḥat-ı iḳāmet eyleyüp cesed-i laṭīfi bā-emr-i pādşāh-ı dād-baḫşā

[301] 51A KA

[302] 57b AE

Burusaʾya naḳl ü isrā olunup vālid-i mācidi türbe-i muṭahharası civārında olan ḳubbede ʿıṭr-sā-yı ḫāk-i pāk-i mezārdır.

Şeh-zāde Küçük Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Murād Ḫān:

Cennet-mekān Sulṭān Murād Ḫān Ḥażretleriniñ İsfendiyāroġlu kerīmesinden mütevellid şeh-zāde-i vālā-nijādları Sulṭān Aḥmedʾdir ki henūz ser-ḥad-i ṣabāvetden ḳażā-yı vasīʿüʾl-eknāf-ı şebāba dāḫil olmamış iken maḥmiyye-i Edirneʾde serāy-ı humāyūn-ı pādşāhīde ġunūde-i mehd-i ʿizz ü nāz olduġu ḥālde tārīḫ-i vefāt-ı pederlerinde birāderleri Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān defter-i şühūddan raḳm-ı vücūdın ḥakkedip vālid-i firdevs-nişīnleri ile Burusaʾda āsūde-i meşhed-i maġfiret oldılar.

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān:

Sekiz yüz elli dört sāl-i meymenet-iştimālinde Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā ḫalvet-ḫāne-i raḥm-i māderden ḫurūc ve ṣuffe-i çār-pāye-i ʿanāṣıra ʿurūc edip esb-i[303] sebük-ḫırām-ı eyyām ile şehristān-ı ṣabāveti güẕer etdikde Mīr-livā-yı Ḳaraman olam Pīr Aḥmed Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı ʿadālet-baḫşa menfūrüʾṭ-ṭabʿ ḥareket eyledigi eclden maʿzūl ve cāygāhına[304] şeh-zāde-i mezbūr mevṣūl oldı. Sekiz yüz yetmiş üç tārīḫinde şeh-zāde-i Rüstem-sīret Develi Ḳaraḥiṣār tesḫīrine şütür-süvār-ı ʿazīmet olup ḳalʿa-i mezbūreniñ żābiṭi olan Ḳaramanoġlu Atmaca Beg diyār-ı Ḳaramanʾda bir merd-i cesūr iken ol şaḳī-i bed-şiʿār ṣavlet-i şeh-zāde-i Ḥaydar-nihāda muḳāvemete ʿadīmüʾl-iḳtidār ve mürtekib-i ẕıll-ı firār olmaġın mizāc-ı laṭīf-i şeh-zāde şiddet-i germī-i hevādan bir miḳdār şikeste olup bu ḥareket-i ʿanīfe ol ẕāt-ı firişte-simāṭe müceb-i izdiyād-ı keşīfe olmaġın henūz Ḳonyaʾya pīrāye-i nüzūl olmadın sekiz yüz yetmiş ṭoḳuz sālinde Nigde ḳurbunda Bozpazarcıġʾa baʿdeʾl-vuṣūl daḳaʿ-ı tezāḫum-i veciʿ-i ḳulınc żımnında istiḫmām ve bīrūn-ı ḥamāme ḥırām etdigi hengām cāme-i ḥayātı cāmekān-ı fenāda sürūḳ-ı düzdān-i ecel ve ḥamāme-i rūḥı ʿāzim-i dergāh-ı Ḫudā-yı ʿazze ve cell olduġu ḫaber-i mūḥiş-eẕeri semʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾa vāṣıl olduḳda derūn-ı feyż-meşḥūnlarında pāre-i yeʾs ü mātem ḥāṣıl olmaġın ol

[303] 51b KA

[304] 58a AE

pādşāh-ı kām-kārıñ ebr-i nīsān müjgānları lü'lü'-bār olup Burusa'da Sulṭān Murād-ı S̱ānī dā'iresinde olan ḳıbāb-ı şeh-zādegāndan Şeh-zāde Sulṭān ʿAlā'ü'd-dīn ḳubbesine defne emr ü fermān olundu. Naʿş-ı laṭīf-i şeh-zāde Lālāları Aḥmed Beg ve Defterdārı Umūr Beg-zāde ʿOs̱mān Beg maʿrifetleriyle Burusa'ya naḳl olunup bā-fermān-ı pādşāh-ı maʿdelet-engīz Sulṭān ʿAlā'ü'd-dīn merḳadı civārında mütevārī-i türāb-ı ʿıṭr-āmīz oldı.

Şeh-zāde Sulṭān ʿAbdu'llāh Bin Sulṭān Bāyezīd:

Sulṭān Bāyezīd-i velāyet-ʿunvānıñ bi-ḥisabi's-sinn ekber evlādı Sulṭān ʿAbdu'llāh'dır ki[305] cedd-i emcedleri[306] Ebu'l-fetḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ʿahd-ı devletlerinde livā-yı Ṣaruḫan ʿuhde-i liyāḳatına tevcīh ü erzān olup niçe müddet şehr-i Maġnisa'da mesned[307]-ārā-yı emāret ve rāyet-peymā-yı ḥukūmet iken Mīr-livā-yı Ḳaraman olan Şeh-zāde Cem Sulṭān birāderleri Sulṭān Bāyezid Ḫān ile ṣudūr eden ceng ü ġavġāda şeh-zāde-i serv-i ḫırām cürʿa-keş-i peymāne-i mey-i inhizām olup derd-i ḫumār-ı firāre dūçār olduḳda ḥukūmet-i livā-yı mezbūr Şeh-zāde Sulṭān ʿAbdu'llāh'da ḳarār etmiş idi. Henūz żabṭına ʿaṭf-ı ʿinān-ı kümeyt-i ʿazīmet olup reh-güz̲ārda Çuḳur Çemen-nām mevżiʿde Şeh-zāde Cem'iñ Sipehdārı Maḥmūd Beg'e teṣādüf etdikde birbirlerine naʿra-zenān-ı tīġ-keşān-ı hücūm olup bāb-ı ẓafer ṭarafeyne mesdūd olmaġın Gedik Aḥmed Paşa şeh-zāde-i mezbūrı Ḳaraḥiṣār ṣāḥibe-i nüzūle terġīb etmekle niçe eyyām anda mek̲s u ārām etmiş ve baʿde zamānīn ḫumār-ı derd-i ser cām-ı fıtrat-ı Sulṭān Cem ke'l-ʿadem olduḳda bilā-mezāḥim mesned-i emāret-i livā-yı Ḳaraman'da ḳā'im olmuş idi. Sekiz yüz seksen sekiz Ramażān-ı şerīfinde şerbet-i mevt ile ifṭār edip rūḥ-ı laṭīfi ʿāzimü'd-dāri'l-ḳarār ve cesed-i saʿādetleri Burusa'ya baʿde'n-naḳl Sulṭān Murād-ı S̱ānī dā'iresinde defīn-i mezār-ı raḥmet-medār ve mütevārī-i zīr-i ḫāk-i müşg-bār oldı. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh*.[308]

Şeh-zāde-i Maʿārif-ʿunvān Cem Sulṭān İbni Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān:

[305] 52a KA

[306] emcedleri: emcedi AE

[307] 58b AE

[308] Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

Şeh-zāde-i saʿīd-i saʿādet-mezīdiñ sekiz yüz altmış dört tārīḫinde maḥmiyye-i Edirneʾde burc-ı şeref-i Meḥemmed Ḫānʾdan vücūd-ı pür-sūdı hilāl-i ʿīd gibi bedīd olup henūz sinn-i şerīfleri deh sāl iken eyālet-i Ḳasṭamonı ile şādmān ve sekiz yüz yetmiş ṭoḳuz senesinde vālī-i livā-yı Ḳaraman olan birāderleri Sulṭān Muṣṭafā ʿāzim-i dāruʾl-beḳā olduḳda livā-yı meẕkūre ʿuhde-i dirāyetlerine iḥsān[309] buyurulmuş ve heşt sāl diyār-ı Ḳaramanʾda fermān-revā olup zamān-ı zūr-azmā-yı pençe-gīrī-i şebāb[310] olmaġın taḥṣīl-i fenn-i silaḥ-şorī ve tekmīl-i hüner-i gün-ā-gün-ı maʿnevī vü ṣūrī eylemiş idi. Sekiz yüz seksen altı sālinde vālid-i Dārā-eẕerleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān muḳīm-i ġurfe-i cinān olduḳda birāderleri Bāyezīd Ḫān müstaʿid-i tāc u taḫt ve şāyān-ı dest-yārī-i iḳbāl-i baḫt olup bu şeh-zāde-i Ḫātem-şiyem reşk ü ʿizzetinden āvāre-i deşt-i ġam olmaġın bir niçe müddet mürūrunda eşḫāṣ-ı fitne-endīş-i ʿarbede-cūyāndan baʿż-ı bed-kīş kāse-i siyāh-cām-ı devlet-i Cemʾden bāde-i gül-fām-ı dil-ḫāh görmek ümmīdi ile şeh-zāde-i ṣāf-żamīri ḫāhişger-i āġūş-ı şāhid-i salṭanat evvelā ḳalʿa-i nāzenīn-i Burusaʾyı tesḫīre ʿazīmet etdirmişler idi. Şeh-zāde-i mezbūrı daḫı dāruʾl-ḥukūmeti olan belde-i Ḳonyaʾdan ḥavālī-i Burusaʾya ḥayme-pīrā-yı nüzūl ve muḥāṣara-i ḥiṣār-ı dil-keşāṣār-ı Burusaʾya meşġūl olup ṭaraf-ı Bāyezīd Ḫānʾdan meʾmūr ve isrā olan iki biñ miḳdārı ʿasker ile İlyās Paşa Ḳabluca ḳurbında āheng-āşūb u ġavġā iken Cem Sulṭān ber-taḳrīb derūn-ı ḳalʿa-ı Burusaʾya ḳadem-resā ve dest-yāfte olan genc-i Şāygānī ḳabża-i taṣarrufa çeküp on sekiz gün miḳdārı fermān-fermā-yı dāruʾl-ḥukūmet-i Burusa olup bu peyām-ı hūş-rubā mesmūʿ-ı şehriyār-ı mesʿadet-pīrā olduḳda muṭayyebe-i ārāmdan selb-i ʿināN-ı iḫtiyār ve Yeñişehr ṣaḥrāsına leşker-i bī-şumār ile ʿazm ü ılġar edip feżā-yı ḳażā-yı mezbūrda iki birāder āzmāyiş-baḫt-ı nuṣret-āver etmege ber-ā-ber olduḳlarında Sulṭān Bāyezīdʾiñ ṭāliʿ-i mesʿūdları yāver olmaġın Şeh-zāde Cem ḳāmet-i iḳbāli ḫam *yevme yefirruʾl-merʾu min-aḫīhi*[311]medlūli üzre ʿināN-keş-i hāmūn-ı hezīmet[312] edip vālide-i muḥtereme ve müteʿallikāt ḫademesin alup Mıṣr-ı Ḳāhireʾden[313] iʿānet-i Ḳaytaba ile Mekke-i Mükerremeʾye ʿazīmet edip niçe zamān ol dāruʾl-emānda basṭ-ı visāde-

[309] 52b KA

[310] 59a AE

[311] Kişi o gün, kendi kardeşinden kaçar. Kurʾân,Abese/34.

[312] 53a KA

[313] 59b AE

i mücāveret ve baʿdehu sekiz yüz seksen yedi Muḥarremʾinde Mıṣrʾa ʿavdet edip ebnā-yı Ḳaramaniyānda Ḳāsım Beg-nām şaḫṣ-ı bed-sirişt şeh-zāde-i āzādeyi hezār-ı meḳāyid-i durūġ-āmīz ve sevḳ-i hevā-yı salṭanata müteʿallıḳa pençe-i giriftār-ı meserret-engīz ile firīfte etdikde şeh-zāde-i mezbūr daḫı belde-i Ḳāhireʾden taḥmīl-i esterān-ı bār-keş-i seyāḥat birle ḫaṭṭ-ı maʿmūre-i Ḥalebʾe nüzūl ve bu esnāda Rūmeli ümerāsından şeh-zādeniñ ṭarafdārı ve teshīl-i esbāb-ı umūrunda muʿāvenet-şiʿārı olan Ṭrabzonlı Meḥemmed Aġa pā-ber-rikāb-ı esb-i firār Ḥalebʾe duḫūl Cem Sulṭān nezdine ḳadem-zen-i vuṣūl olduḳda şeh-zāde-i mersūm taṣavvur-ı ʿazīmeti ḫayyiz-i ẓuhūra getürüp tevcīh-i maṭiyye-i cānib-i Rūm ve eyālet-i Ḳaraman ṭaraflarına ḳudūm edip az vaḳtde tedārük-i leşker-i firāvān ve diyār-ı Ḳaramanʾı muḥāṣaraya şitābān etmiş idi. Ḳāʿidetüʾl-mülk-i livā-yı Ḳaraman ve medīne-i Ḳonyaʾda rāʾyet-efzā-yı ḥükm ü fermān olan Şeh-zāde Sulṭān ʿAbduʾllāh ile teḳābül-i ṣaffeyn vuḳūʿında Cem Sulṭān ʿaskeri perīşān ve Şeh-zāde-i sāde-cenān taḫlīṣ-i ḳayd-ı cān sevdāsına düşüp resm-perdāz-ı vādī-i girīzān ve baʿdehu cānib-i deryādan Rodosʾa şirāʿ-güşā-yı ʿazm ü revān olmuşdur ve żābiṭ-i ḳalʿa-ı Rodos olan Tekfur-ı menḫūs ol gevher-i girān-māyeyi ārāyiş-i bāzār-ı bendergāh-ı Firengistān etmiş idi. On üç sene muḳteżā-yı şīve-i taḳdīr-i Ḫālıḳ-ı bī-çūn Şeh-zāde-i sūḫte-derūn giriftār-ı gerdiş-i nā-hemvār-ı gerdūn-ı dūn olaraḳ yed-i aʿdāda gūy u çevgān ve memleket-i küffār-ı bed-kārda kebāb-senc-i hicrān olmuşdur ki ser-guzeşt-i āteşīn-edāsını naḳl ü taḥrīrde ney-pāre-i[314] ḫāme-i ʿācizī sūzān[315] ve bu şeh-zāde-i ḳudsī-ḫırāmıñ mesṭūr-ı nāṣıye-i maḳdūrı olan derd u ālām u meşaḳḳat selāṭīn-i ʿOsmāniyyeden bir şeh-zādeye vuḳūʿ ve ġurbet illerde bu maḳūle çille-i dil-sūz-ı esāret bir serv-i āzāde ḥaḳḳında şuyūʿ bulmayup ser-encām-ı Cem-i ḥayret-nümānıñ taḳrīr u tafṣīl-i mūcib-i ekdār-ı derūn zümre-i ġayret-keşān olmaġın terk-i iṭnāb etmek münāsib görüldi.ʿĀḳıbet ṭaraf-ı Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾdan irsāl olunan bir ser-terāş-ı bī-raḥm-ı maġz-pāş ki baʿż-ı tevārīḫ-i muʿtemed-i ʿaliyyede Ḳoca Muṣṭafā Paşa olmaḳ üzre menḳūldür. Sikkīn-i zehr-ālūd ile ser-i şeh-zāde-i felāket-zedeyi terāş “Cām-ı raḥmetden eyledi Cem nūş” mefhūmunca sāʾir-i mest-i ṣahbā-yı şehādet olan birāderlerine

[314] 60a AE

[315] 53B KA

ayaḳ-dāş eyledi. Bu ḫaber-i muṣîbet-eşer-i kāviş-i ciger daḫı nüvişte-i ṣaḥîfe-i târîḫ-i muʿteberdir ki şeh-zāde ser-i mübārekleriniñ vecaʿından bî-ḳarār olup cezr-i med-i nefs-i ramaḳ eşnāsında Mıṣrʾda olan vālide-i müşfiklerinden ciger-kūşesi Şeh-zāde Cemʾe nāme-i ciger-sūz-ı mażmūn-ı iştiyāḳ-nümūn vārid olup ser-i bālîne götürdüklerinde müṭālaʿaya ʿadem-i ḳudretlerinden nāşî **Beyt:**

[mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün]

Ḳırāʾat ḳıl o mektūbı ki gūş-ı cāna ses gelsün

Ne var ʿāşıḳ dem-i nezʿimde bārî bir nefes gelsün

diyerek ışġā müyesser olmayup ṭoḳuz yüz senesi Cemāzîyeʾl-evvelîsiniñ ṭoḳuzıncı se-şenbe gecesi şāh-bāz-ı rūḥ-ı laṭîfleri lāne-i ʿiliyyîne pervāz eyledi. Vaṣiyetleri üzre vezîrleri Celāl Beg ve Sinān Beg ġasl edip kendi destārını kefen edip cemāʿat-i ḫuddām ile namāzına ṣaf-beste-i ḳıyām ve ol ṣandūḳa-i cevāhir-i maʿārifiñ cevfîni misk ü ʿanber ile māl-ā-māl etdikden ṣoñra mevżūʿ-ı tābūt-ı āhen ve cesed-i muṭahharaları iḫrāc-ı memālik-i küffār ve arżî-i muḳaddesden maḥrūse-i Burusaʾda türbe-i Sulṭān Murād-ı Ŝānî civārında olan[316] ḳubbede[317] mestūr-ı ḫāk-i müşk-bār-ı maġfiret-medār oldı *Eskenehuʾllāhi fî-ġurefiʾl-cinān*[318]

ʿulūm u maʿārif-i cāʿmiʿî Mevlānā Şeyḫ Lāmiʿî târîḫ-i vefātlarını bu resme gūyā olmuşdur **Beyt:**

[mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün]

Bahār-ı devlet-i Cem çün ḫazānî yāft ez ḥayf

Resid ez ġayb târîḫeş zi-dünyā raḫt Cem vā ḥayf[319]

[316] 54A KA

[317] 60b AE

[318] Allah onu cennetin köşklerine yerleştirsin.

[319] Cemʾin devletinin baharı, sonbahara ulaştığında yazık, gayıptan geldi tarihi (dünyadan eşyalarını toparladı) yazık.

şeh-zāde-i mezbūr şūḫ-ḫilḳat mevzūn-ṭabīʿat olup eşnā-yı tenhā-yı ġurbet ve maḥall-i ıżṭırāb-ı ḳurbetde āzmāyiş-i şiʿr-i ābdār ile tesliye-baḫş-ı ḫāṭır-ı bī-ḳarār u ārām-dil bergeşte-i rūzgār ederler idi. Ṣāḥib-i dīvān-ı belāġat-ʿunvān olup bu beyt-i laṭīf bāġ-ı ṭabʿından ser-zededir **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā

Sübḥānehu ḳadīren ceʿaleʾl-leyle libāsen[320]

Ḫāce Süleymānʾıñ *Cemşīd ü Ḫūrşīd*-nām Fārsī manẓūmesini vālidi Sulṭān Meḥemmed Ḫān nāmına terceme edip bu beyt andan nümūnedir **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Ne gök yüzünde meh ḳalur ne ḫūrşīd

Ne yer yüzinde Cem ḳalur ne Cemşīd

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlem-şāh bin Bāyezīd Ḫān:

Sekiz yüz yetmiş bir sālinde ṣulb-i pāk-i Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾdan ser-ber āverde-i cilvegāh-ı ẓuhūr olan Şeh-zāde ʿAlem-şāh sāye-i mekārim-i dāye-i vālid-i dil-āgāhda rāʾyet-güşāyı feżā-yı rüşd ü intibāh olduḳda cānib-i seniyyüʾl-menāḳıb-ı peder-i vālā-güherlerinden emāret-i livā-yı Ṣaruḥan ʿuhde-i ṣadāḳat-ʿuddesine iḥsān olmaġın şehr-i dil-güşā-yı Maġnisaʾda mesned-ārā-yı ḥükm-i maʿdelet-nişān iken vücūd-ı pür-sūdına müstevlī olan ʿillet dem-be-dem kesb-i şiddet ve imdād-ı müdāvāt-ı eṭibbā ile taḥṣīl-i ṣıḥḥat mümkin olmayup āḫirüʾl-emr ṭoḳuz yüz sekiz tārīḫinde ʿāzim-i civār-ı Ḥayy-ı Ḳayyūm ve maḥrūse-i Burusaʾda Sulṭān Murād-ı Ṯānī dāʾiresinde defīn-i ḫākdān-ı maġfiret-lüzūm oldı. Şeyḫ Lāmiʿī Efendiʾnin kān-ı ṭabʿından lemʿa-rīz-i cevāhir-i belāġat olan[321] tārīḫ-i ġarrādır.**Beyt**[322]**:**

[320] O, her kusurdan münezzehtir ve herşeye gücü yetendir.

[321] 54b KA

[322] 61a AE

[müfteʿilün fāʿilünmüfteʿilün fāʿilün]

Çünki elif ḳāmeti düşdi o şāhıñ yere

Dil didi tārīḫini māt ʿAlemşāh Beg

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Bin Bāyezīd Ḫān:

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed sāye-i vālid-i büzürgvār-ı maʿālī-ʿunvānlarında perverde olaraḳ ġonca-i vaḳt-i ḥadāṯeti vāṣıl-ı hengām-ı bahār-ı ʿirfān u istiʿdād olduḳda Begşehri livāsınıñ Mīri ve mesned-ārā-yı ʿizz ü ʿiḳbāliñ be-nām-ı şöhret-peẕīri olmuş idi. Peder-i cennet-maḳarları Sulṭān Bāyezīd Ḫān Ḳaramanoġlu İbrāhīm Begʾi teʾdīb içün ḳalem-rev-i Anaṭoluʾya ʿazm-künān olmaġın Şeh-zāde-i mezbūr ṭarz-ı nā-nümūde-i mīrān-ı zamāne ve ṭavr-ı bedīʿüʾl-üslūb-ı muḥteşemāne ile peder-i pāk-güher-i ʿazīzüʾl-vücūdına mülāḳat etmiş idi. Baʿdehu Şeh-zāde-i nīk-ḫiṣāl livā-yı Begşehrʾden biʾl-infiṣāl vilāyet-i Kefe kef-i iḳtidārına ʿināyet ve livā-yı mezbūrda mesned-ārā-yı emāret iken *bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-celīl*[323] mizāc-ı leṭāfet-imtizācına müstevlī olan dāʾ-i bī-devā tedābir-i muʿālece-i eṭibbā-yı zamāneden nefret u ibā etmekle ṭoḳuz yüz on sālinde diyār-ı Kefeʾde vedīʿa-i cān-ı ʿazīzin kef-i ḥażret-i ʿAzrāʾilʾe teslīm ve ʿazm-ḳonende-i dār-ı Naʿīm olmaġla cesedi Burusaʾya naḳl ü isrā ve türbe-i Ḫudāvendigār Ġāzīʾde āsūde-i ṣandūḳa-i ḫāk-i fenā oldı.

Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd Bin Sulṭān Bāyezīd Ḫān:

Sekiz yüz seksen tārīḫinde Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd ʿırḳ-ı ṭāhire-i Sulṭān Bāyezīdʾden ḳadem-nihāde-i sāḥa-i vücūd olup henūz ʿunfuvān-ı şebābda iken vālī-i livā-yı Ḳasṭamonı olup baʿdehu ṭoḳuz yüz tārīḫinde emāret-i livā-yı Ṣaruḫan ile neyl-i āmāl ve baʿdehu Maġnisaʾda mesned-nişīn-i iḳbāl olmuş idi. *Bi-emriʾllāhiʾl-vedūd*[324] ṭoḳuz yüz on üç senesinde bu serāy-ı si-penç-i vaḥşet-āyīn-i fenādān dāruʾl-üns-i beḳāda iḥrāz-ı maḳāmuʾn-maḥmūd edip naʿş-ı şerīfi Burusaʾya[325] baʿdeʾn-naḳl ḳurb-i merḳad-i vālā-yı Sulṭān Murād-ı

[323] Bütün mevcudatın gerçek sahibi olan Allahʾın emriyle.

[324] Sevilen gerçek ve tek varlık olan Allahʾın emriyle.

[325] 61b AE

Sānīʾde muʿtekef-i[326] ḫalvet-ḫāne-i meşhed-i muḳaddes oldı.Livā-yı Ḳasṭamonıʾda fermān-revā iken emlaḥüʾş-şuʿarā-yı selef Necātī ol şeh-zāde-i Maḥmūdüʾl-ḫışāliñ ṭuġrā-nüvīsi ve rūz u şeb muṣāḥib-i enīs ü celīsi olmuş idi. Cenāb-ı şeh-zāde mürebbī-i aṣḥāb-ı kemāl olmaġın dergāh-ı bī-kes-penāhī erbāb-ı maʿārifle māl-ā-māl ve būse-i cāy-ı şifāh-ı aṣḥāb-ı āmāl idi. Vefātına āsmān-ı hüneriñ mihr-i sāṭiʿi Mevlānā Şeyḫ Maḥmūduʾl-Lāmiʿī bu tārīḫ-i selāset-edāyı gūyā olmuşdur. **Tārīḫ:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Dār-ı fenādan itdi çü Maḥmūd Ḫān sefer

Tārīḫ kıldı fevtine Ḥaḳ raḥmet eylesün

Şeh-zāde Orḫan bin Sulṭān Maḥmūd ve Sulṭān Mūsā ve Sulṭān Mīr:

Bu şeh-zādegān-ı cüvān-baḫtān ḫırāmān-sāz-ı sāḥa-i devrān olup ṭoḳuz yüz on sekiz tārīḫinde Ḳahramān-ı zamān Sulṭān Selīm Ḫān zīver-i taḫt-ı āl-i ʿOsmān olduḳda bunlar maḥrūse-i bihiştāsā-yı Burusaʾda kūşe-nişīn-i emn ü emān ve cūyende-i berr ü iḥsān-ı pādşāh-ı cihān iken sene-i mezbūrede Sulṭān Selīm Ḫān ḥażretleri birāderleri Sulṭān Aḥmed ġāʾilesini defʿe niyyet ve medīne-i Burusaʾya ẓıll-efken-i şevket olup yevmen mineʾl-eyyām ṭabʿ-ı mülūkāneleri ecdād-ı aʿẓām *enārallāhi merāḳidehum*[327]türbe-i ʿālīlerini ziyārete māʾil ve ziyāret-i ervāḥ-ı ḳudsiyye-i müşārun ileyhümden feyż ü fütūḥ ḥāṣıl olduḳdan ṣoñra feżā-yı nüzhet-efzāyı belde-i mezbūreden birine teşrīfe raġbet ve bu üç ḳuzılar daḫı ol cāy-ı hercāyī-nişāna celb ü daʿvet olunmuş idi.Teʿaddüd-i vereşe-i salṭanat mizāc-ı memālike mūceb-i iḫtilāl u fetret olmaġın şeh-zāde-i mūmā ileyhüm maḥall-i merḳūmede rişte-i ʿömrleri sikkīn-i zehr-ālūd-ı mergle bürīde ve sāṭūr-ı cellād-ı ḳażā ḫūn-ı serlerin ḫāke çekīde edip mest-i ser-gerdānı ṣahbā-yı şehādet olan ervāḥ-ı laṭīfeleri āġūş-ı ḥūrā-yı ʿilliyīnde[328] cilveger Sulṭān Murād-ı Sānī dāʾiresinde ġunūde-i gül-bister-i merāḳıd-ı maġfiret-eser oldılar.

[326] 55a KA

[327] Allah onların kabirlerini nurlandırsın.

[328] 62a AE

Şeh-zāde Sulṭān[329] Meḥemmed Bin Sulṭān Şehinşāh:

Şeh-zāde Şehinşāh bin Sulṭān Bāyezīdʾıñ ṣulb-i pākinden ḳadem-nihāde-i serīr-i vücūd olan Şeh-zāde Meḥemmed Şāhʾdır ki Mīr-livā-yı Nigde iken vālidi Şeh-zāde Şehinşāh ṭoḳuz yüz on altı senesi evāḫirinde rū-be-rāh-ı dergāh-ı İlāh olup İstanbulʾda vāḳıʿ ceddi Ebuʾl-feṯḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān türbe-i humāyūnı ḳurbında defīn-i ḫāk-i siyāh olduḳda ḥavza-i taṣarrufunda olan emāret-i livā-yı Ḳaraman ʿuhdesine erzān ḳılınmış idi. Ṭoḳuz yüz on sekiz sālinde Şeh-zāde Sulṭān Aḥmedʾiñ rāʾyet-efrāz-ı ṭuġyānı medīne-i Ḳonyaʾda şeh-zāde-i mezbūruñ murġ-ı rāḥatınıñ bāʿiṣ-i perrānı olmaġın maḥrūse-i Burusaʾya ḳadem-zen olmuş idi. Ḫāce Tārīḫinde nüvişte olduġu üzre şeh-zādegān-ı sāliseniñ dördüncüsi olaraḳ sene-i mezbūrede ol rūz-ı ciger-sūzda ṣadme-i ḳahr-ı sulṭān-ı dehr ile semend-i germ-ʿinān-ı ḥayātdan ḫāk-i merge fütāde ve visāde-i şehādete ser-nihāde olup servistān-ı bihiştde fāḫteveş āşiyān ve cesed-i şerīfi türbe-i Sulṭān Murād-ı Ṯānī civārında defīn-i laḥd-ı maġfiret-nişān oldı.

Şeh-zāde ʿOṯmān Şāh Bin Şeh-zāde ʿAlem-şāh:

Sulṭān Bāyezīd Ḫān *ʿaleyhiʾr-raḥmeti veʾr-rıḍvāneke*[330] evlād-ı maʿālī-nijādlerından Şeh-zāde ʿAlemşāh Beg şeh-zādesi ve ḥadīḳa-i necābet u dirāyetiñ serv-i āzādesi Şeh-zāde ʿOṯmān Şāh ʿahd-ı salṭanat-ı cedd-i büzürgvārlarında livā-yı Kanḳıraʾya vālī ve gusterende-i seccāde-i ʿālī iken zamān-ı fetret ḥareket-i şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Ḫānʾda maḥrūse-i Burusaʾya gelüp rıżā-cūy-ı emr ü fermān-ı sulṭān-ı devrān iken *Tācüʾt-Tevārīḫ*ʾde keşīde-pīrā-yı silk-i beyān olduġu vech üzre[331] ṭoḳuz yüz on sekiz sālinde Burusaʾda şeh-zādegān-ı erbaʿanıñ beşincisi olaraḳ yevm-i merḳūmda nūş-ı şerbet-i şehd-i şehādet ile ʿāzim-i gülistān-ı cennet ve ḳurb-ı türbe-i Murād Ḫān-ı Ṯānīʾde[332] āsūde-nişīn-i serīr-i maġfiret oldı.

Şeh-zāde Sulṭān Ḳorḳud Bin Bāyezīd Ḫān:

[329] 55b KA

[330] Senin rahmet ve hoşnutluğun onun üzerine olsun.

[331] 62b AE

[332] 56A KA

Ṣaḥīfe-i *Tācü'ṭ-Tevārīḫ*'de çekīde-i ḫāme-i ʿanberīn-i Ḫāce Saʿadü'd-dīn Efendi'dir ki şeh-zāde-i saʿīd Sulṭān Ḳorḳud bin Sulṭān Bāyezīd birāderleri Sulṭān Selīm Ḫān'dan süllem-i sinde iki pāye-i refīʿ olup ʿahd-ı salṭanat-ı vālid-i mācidlerinde livā-yı Teke'ye mutaṣarrıf iken seng-lāḫ-ı ṣaḳīlü'l-hevā-yı belde-i mezbūreden remīde-dil olmaḳ ḥasebiyle peder-i vālā-güherlerinden cüyā-yı mirvaḥa-i merḥamet ve mübādele-i Ṣaruḫan ile şehr-i dil-güşā-yı Maġnisa'da mesned-ārā-yı emāret ve müttekā-pīrā-yı visāde-i ḥukūmet olmuş idi. Ṭoḳuz yüz on sekiz sāli evā'ilinde baʿż-ı ümerā-yı ʿarbede-endīş şeh-zāde-i ṣāf-meniş ṭarafına ḫufīt tabaṣbuṣ-nümā nāmeler imlā edip demişler ki vālid-i büzürgvārıñ Bāyezīd Ḫān birāderiñ Selīm Ḫān'dan rū-gerdān seni taḫtgāhına velī-i ʿahd etmek eʿazz-ı murād-ı ḫālişü'l-cenānīdir. Hemān re'y-i pesendīde ve tedbīr-i iṣābet-kerde-i güzīde budur ki ʿucāletü'l-vaḳt Der-i ʿaliyyeye gelüp rikāb-ı humāyūna ruḫ-sūde olasız dedikleri şeh-zādeniñ maʿlūmı olduḳda bi-eyyi-ḥāl nehżatı istiṣḥāb görüp üç nefer ġulām ile Miḫalic'den Der-i ʿaliyyeye reh-peymā ve bir maḥall-i münāsibde iḫtifā etmiş idi. Bu arada irāde-i ḳassām-ı ḳażā sihām-ı devlet ü iḳbāli beyne'l-iḫvān taḳsīmde şehriyār-ı selīmü'l-eṭvāre taḫṣīṣ etmegin şeh-zāde-i mezbūr ṣıfru'l-yed ḫā'iben belde-i Maġnisa'ya revān ve ṭabaḳçe-i ḥarāmından tefekkuh etdigi mīvehāyı sevdā-yı ḫām-ı gelū-yı ḫāhişinde bāʿiṣ-efzūnı buḥrān-ı aḥzān olmuş ve ber-nehc-i muḥarrer cenāb-ı Sulṭān Selīm Ḫānī evreng-nişīn-i ṣāḥib-ḳırānī olduḳda livā-yı Ṣaruḫan'ı ʿuhde-i birāderlerine kemākān erzān ve şeh-zāde-i mezbūr daḫı *İleyye mā şā'allāhi teʿālā*[333] rıżā-dāde-i emr ü fermānları[334] olmaḳ üzre ʿaḳd-ı peyvend-i peymān etmiş idi.Ol sulṭān-ı ser-āmed defʿ-i ġā'ile-i ġaleyān Sulṭān Aḥmed żımnında maḥrūse-i Burusa'yı ḳudūm-i humāyūnlarıyla teşrīf buyurduḳlarında niçe eyyām mürūrunda birāderi şeh-zāde-i mezbūruñ ʿahd ü peymānı üzre mir'āt-ı żamīrī yā jengār-ı hevā-yı salṭanatdan pāk yoḫsa taḥṣīl-i merām derūne-i ārzū-yı nā-kemīdür deyü tecessüs-künān ve berāy-ı imtiḥān vükelā-yı devlet lisānından sāḫte varaḳ-pāre peydā edip serīr-i vālā-yı vālidine cülūs ittifāḳ-ı ümerā-yı mezāyā-şināsān-ı maʿdelet-me'nūsdur deyü ifāde eyledikde şeh-zāde-i sāde-dil bu kelām-ı nükte-āmīzi rāst ve muvāfıḳ-ı dil-ḫāh ẓann edip

[333] Bana Yüce Allah'ın istediği gibi.

[334] 56b KA

esrār-ı mektūmesin ifşā ve dāʿiye-i māfiʾż-żamīrini inhā etmiş idi. Selīm Ḫān daḫı şeh-zāde-i mezbūrı maẓhar-ı ser-pençe-i şemşīr-i bürrān etmek niyyeti ile medīne-i Burusaʾdan cünūd-ı meṣāf-cūyān-ı deryā-miṣāl ile belde-i Maġnisaʾya seyl-ṣıfat ʿazīmetini Sulṭān Ḳorḳud güş etmekle bīm ü ḫaşyetinden bezmgāhında rūz u şeb kāse-gerdān-ı ḫidmet olan bende-i fermānı Piyāle-nām lālālarıyla birer esb-i sebük-reftāre süvār ve hemān Teke semtine firār eylediler. Şehriyār-ı kām-kār birāderleriniñ firārından ḫaberdār olduḳda memālik-i Anaṭoluʾya neşr-i evāmir olunup der-bendleri şöyle sedd ü bend etdiler ki şeh-zāde degil murġ-ı āzāde bile mürūra mecāl bulmaḳ muḥāl idi. Şeh-zāde-i ġurbet-zede Piyāle ile ḫāṭır u ḫayāle gelmez dest-i çille-i meşaḳḳat-i rūzgāre giriftār ve Teke illerinde ġār-ı teng-i tārda[335] taḥaṣṣun-ı ḳarār edip ol meh-i burc-ı leṭāfet ve perverde-i nāz u niʿmet olan vücūd-ı nāzenīniñ heme-i evḳātı behcet ü sürūr ve maḳāmı cāme-ḫāb u ḥużūr iken ḫāksār u aç ve ġarīb ü muḥtāc ne āşnādan eser ve ne diyārdan ḫaber olup ʿömr-i ʿazīzi āh u enīn ile güzer ederek ecv-i peyġūle-i tārīkde nuhufte ve dīde-i mütecessisān-ı aḥmaḳ-naẓarāndan nihān u ḫufte olup[336] her çend cüst ü cūda dāmen-be-miyān-ı ihtimām ve deşt ü hāmūnī tek u pūda bād-pāy-ı iḳdām oldılar ise de ol gevher-i şeb-tāb-ı maʿārif ü hüneri bulmaḳ ʿadīmüʾl-imkān ve ol şeb-çerāġ-ı gencīne-i feżāʾili ele getürmek ḫāric-i vusʿ-i insān idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr pādşāh-ı selīmüʾl-ḳalb ile Mīr-livā-yı Teke Ḳāsım Begʾden şeh-zādeniñ gumāşte-i dām-ı rām olmasın ṭaleb eyledikde *el-İbrām yuḥaṣṣıluʾl-merām*[337] mefḥūmınca taʿyīn-i leşker-i saʿy-ı tām ile ol andelīb-i evc-i kemāl şikār olunup cānib-i Selīm Ḫānʾdan taḳdīm-i şerbet-i şehādete meʾmūr olan Sinān Aġa-nām şaḫṣ-ı bī-amān delāletiyle ṭoḳuz yüz on sekiz sālinde şeh-zāde-i serv-i āzādeniñ nūr-ı ḥayātı ḳıṣṣa-i ḥulḳūmundan mefḳūd ve zümre-i vālā-yı şühedādan maʿdūd olduḳda mezbūr Piyāle gülünden cüdā düşmüş bülbül-i pür-nāle gibi bu ḫāl-i pür-melāle feryād-künān ve müşt-i yeʾs-i mātem ile sīnesin āl ḳān eyledi. Cesed-i mübārek-i şeh-zāde Burusaʾya firistāde olup biʾl-vuṣūl cedd-i emced-i büzürgvārları Sulṭān Orḫan cānib-i yemīninde muḳīm-i ṣandūḳa-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envār ve enīs-i ġam-güsārı olan Piyāle-i ber-geşte-i rūzgār daḫı ol buḳʿa-i şerīfede pāyān-ı

[335] 63b AE

[336] 57a KA

[337] Israr, hedefe ulaştırır.

ʿömrine ḳadar türbedār olmuşdur. Şeh-zāde-i müşārun ileyh nāzük-mizāc ġurbet illerinde bunca vaḳt āc-ı bī-ʿilāc yek dilim nān-ı ʿazīze[338] muḥtāc fütāde-i pister-i ḫāk-ı meẕellet olaraḳ nūş-ı gülgūn-ı peymāne-i şehādet eyledigi Sulṭān Selīm Ḫānʾıñ maʿlūmı olduḳda mirʾāt-ı ṭabʿ-ı laṭīfeleri jeng-peẕīr-i keder-i evfā ve jāle-rīz-i eşk-i bükā olmuşdur. Şeh-zāde-i mezbūr aṣnāf-ı evṣāf-ı kemālde bī-miṯāl ve cāmiʿ-i envāʿ-ı muḥsināt-ḫıṣāl olup ʿilm-i Fıḳıhʾda meẕāhib-i erbaʿa cemʿile bir kitāb-ı müsteṭāb teʾlīfe muvaffaḳ olmuş ve *Şerḥ-i Mevāḳıf-ı Cürcānī*'ye eṯnā-yı istifāde-i taʿlīḳ ḥavāşī etmişdir. Fenn-i mūsiḳīʾde temām mahāreti olup[339] baʿż-ı pīş-rev ü pesendīde īcād ve Rūḥ-efzā-nām sāzlarını ele aldıḳca naġamāt-ı ḥālet-engīzde dāġ ber-dil-i Ḥüseyn-i ʿAvvād olduġundan ġayrı sāz-nüvāḫt-ı ʿAcemʾden Zeynüʾl-Ābidīn-nām bir üstād-ı mūsīḳī-şināsı celb edip andan taʿallüm-i ḳavāʿid-i fenn-i edvār eylemiş idi. *Eskenehuʾllāhi fī-ravżatiʾl-cinān*[340].

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Bāyezīd Ḫān:

Şeh-zāde-i müşārun ileyh burc-ı şeref-i ṣulb-i pāk-i Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾdan sekiz yüz yetmiş iki tārīḫinde ʿālem-i ʿanāṣır-ı vücūda ṭāliʿ ü raḫşān ve mirʾāt-ı eṭvār-ı aḥvālinden ṣūret-i istiʿdād-ı māder-zād nümāyān olup vālid-i büzürgvārları sekiz yüz seksen altı senesinde revnaḳ-ṭırāz-ı taḫt-ı serefrāzı olduḳda livā-yı Amasiyye ʿuhdesine tevcīh olmuş idi. Müsāʿade-i devrān-ı bed-fercām ve imtidād-ı iḳbāl-i eyyām ḥasebiyle belde-i Amasiyyeʾnıñ maḥall-i feraḥ-fezālarında ṭarḥ-efken-i meclis-i rindāne-i bī-pervā ve neşve-i ṣahbā-yı nābla hem-vāre ṭarab-engīz ü zemzeme-pīrā idi. Şeh-zāde-i mezbūr birāderānınıñ bi-ḥasebiʾs-sinniʾl-ekberi ve evāḫir-i ʿahd-ı salṭanat-ı peder-i mekārim-eṯeri olmaġın gül-çihre-i cān-fezā-yı taḫt-ı salṭanata dil-dāde ve ṭaraf-ı vālā-yı peder-i pāk-güherlerinden kendüye ferāġ buyurulmasın ṭaleb ü temennāda olmaġla āyīne-i devr-i Aḥmediyyeʾden müşāhede[341]-i ṣūret-i āmāl-i derūniyye ḫulyāsında olan baʿż-ı ḳurenā-yı ḫod-pesendānıñ reʾy-i nā-ṣavāblarıyla velī-i ʿahd-ı taḫt-ı vālid-i büzürgvārı olmaḳ üzre cānib-i Bāyezīd Ḫānʾdan ṭaraf-ı şeh-zādeye daʿvet-nāme-i aṣdār ü irsāl etdirmişler idi. Bināʾen ʿaleyh ṭoḳuz

[338] 64a AE

[339] 57b KA

[340] Allah onu cennet bahçelerine yerleştirsin.

[341] 64b AE

yüz on sekiz senesi evāʾilinde Amasiyyeʾden taḥrīk-i ʿinān-ı raḫş-ı iḫtiyār ve taḥṣīl-i sevdā-yı salṭanat ḫulyāsıyla Üsküdārʾa gelip Maldepeʾde ḳarār etmiş idi. Şeh-zāde-i pür-hevā ʿĪş u nūşa mübtelā olmaġın ʿarṣagāh-ı ġazavātda cevelān-kerde-i esb-i serverī ve vādī-i raʿiyyet-perverīde-i ṭabʿ-ı ʿadālet-güsteri[342] olmadığından taḫt-ı salṭanata cülūsa baʿż-ı aṣdıḳa-i devlet-i ʿaliyyeniñ sedd-i sedīd-i mumānaʿatı ve birāderleri Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleriniñ ārzū-yı cülūs-ı serīr-i salṭanat ile bu esnāda derūn-ı İstanbulʾda Yeñibāġçe-nām maḥalle-i ṭarāvet-baḫş iḳāmeti Üsküdārʾda mesmūʿ-ı devleti olduḳda dūçār-ı ḳayd-ı saṭveti ḫavfıyle ʿārıż olan ʿillet-i teḥāşī-i cān-ḫırāşı ile süvār-ı esb-i telāşī olup ol şeh-zāde-i baḫt-ı siyāh maḥrūm-ı neyl-i dil-ḫāh diyār-ı Ḳaramanʾa rū-be-rāh oldı. Pes tevfīḳ-i İlahī Sulṭān Selīm Ḫānʾıñ püşt ü penāhı olmaġla peder-i cennet-maḳarları ferāġından sene-i mezbūrede evreng-i salṭanata cülūs buyurdılar. Vaḳtā ki peyām-ı cülūs-ı Selīm Ḫānī ḥavālī-i Ḳonyaʾda ḥavāle-i semʿ-i şeh-zāde-i bī-ser ü sāmānı olduḳda ḥarāret-i ġıbṭa-i derūnı efzūn ve tekāpū-yı deşt ü hāmūn olaraḳ diyār-ı Anaṭoluʾda ʿalem-efrāz-ı geşt ü güẕārı ve maʿiyyetinde bulunan leşker-i yaġmā-gerānıñ emvāl-i müslimīne dest-dırāzī-i ictisārı müceb-i iġbirār-ı derūn-ı şehriyārī olup şeh-zāde-i sāde-dili teʾdīb ü gūşmāl ḳaṣdıyla ṭoḳuz yüz on sekiz tārīḫinde Der-i Saʿādetʾden ḥareket ve cānib-i deryādan Anaṭoluʾya ḳadem-res-i duḫūl[343] ve mevkib-i humāyūn Anḳara ṣaḥrāsına ledeʾl-vuṣūl ṭaraf-ı pādşāh-ı enāmdan Malḳoç-zāde ʿAlī Beg-nām emīr-i be-nām naṣb-i ṭalīʿa-i ʿasker ḳılınaraḳ muḥārebeye taʿyīn olunduġu şeh-zāde-i müşārun ileyhiñ gūşına vāṣıl ve muḳābelede ʿadem-i ḳudret-i leşkerinden kendüde yeʾs ü fütūr ḥāṣıl olup diyār-ı Ḳaramanʾdan Amasiyyeʾye firār ve ṭalīʿa-i ʿasākir olan ʿAlī Beg taʿḳībe ılġar idicek andan Toḳatʾa tevcīh-i maṭiyye-i firār eyledi. Bu esnāda manṣıb-ı şeh-zāde olan livā-yı Amasiyye ile Dāvūd Paşa-zāde Muṣṭafā Beg kām-kār ve pādşāh-ı sipihr iḳtidār daḫı bu sene-i mübārekede eyyām-ı şitāyı maḥrūse-i Burusaʾda güẕāra ḳarār[344] verüp birāderlerinden aḫz-ı intiḳāmı evvel bahāra tevḳīf ve belde-i Burusaʾyı teşrīf buyurdılar. Dāvūd Paşa-zāde Muṣṭafā Beg Amasiyyeʾde kār-fermā olduġu ḫaberi Şeh-zāde Sulṭān Aḥmedʾiñ semʿine ilḳā olduḳda beden-sūz-ı tāb u ıżṭırāb olup bir

[342] 58a KA

[343] 65a AE

[344] 58b KA

miḳdār siyāh kīne-güẕār ile üzerine sevḳ maṭāya-yı iʿtizām ve belde-i mezbūreyi āġūş-ı tesḫīre rām etdikden ṣoñra ḥulūl-ı evvel bahārda cüyūş-ı deryā-ḫurūş Sulṭān Selīm Ḫān ile Yeñişehr ṣaḥrāsında teḳābül-i ṣaffeyen vāḳıʿ olup şeh-zāde-i mezbūr yeʾs ü ḥirmān ile İzniḳ ṭarafına girīzān ve eṣnā-yı firārda bālā-yı esb-i rehvārdan zemīne ġalṭān olup sene-i mezbūrede taʿḳīb edenler delāletiyle rūḥ-ı laṭīfi vāṣıl-ı ravża-i rıḍvān ve cesedi Burusaʾda hem-civār-ı Sulṭān Murād Ḫān oldı. "Sebeb-i rāḥat-ı Rūm" tārīḫ-i vefāt-ı şeh-zāde-i mersūmdur. Ṭaraf-ı Selīm Ḫānʾdan ṣahbā-yı şehādeti teklīfe meʾmūr olan Sinān Aġaʾya Sulṭān Aḥmed Ḫān ḫızāne-i serāy-ı beḳāya taḳdīm cevāhir-i gerān-ḳadr-ı cān deminde ḳıymetinde iḳlīm-i ḫarācına bedel olur. Bir ḫātem-i zī-bahāyı engüştünden iḫrāc ve mezbūr Sinān Aġaʾya teslīm edip[345] demiş ki birāderim Selīm Ḫānʾa gül-deste-i duʿā itḥāfından ṣoñra bizden yādigār ve bu taḳrīb ile ferāmūş-kerde-i ḫāṭırları olmamıza iʿtibār buyurmaları der-ḫāstır deyü vaṣiyyet edip Sinān Aġa daḫı bir dest-māye-i zer-nigār ile ḫātem-i gevher-nigīni nihāde-i serīr-i Selīm Ḫān ve leʾālī-i güftār-ı şeh-zādeyi keşīde-i rişte-i beyān eyledikde Sulṭān-ı Selīmüʾl-eṭvār girye-i bī-iḫtiyār etmişdir. Şeh-zāde-i mezbūr Ḫātemāsā ṣāḥib-i cūd u seḫā ve kān-ı mürüvvet ü ʿaṭā olup evlādından Murād-nām şeh-zāde-i pāk-nihād Kisrā-yı ʿAcem Şāh İsmaʿīl cānibine ve Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn-nām şeh-zādesi Sulṭān-ı Mıṣr ṭarafına ʿazm edip sāl-hā-yı sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken şemʿ-i[346] ḥayātları püf-kerde-i nefes-i melekü'l-mevt olmuşdur.

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Süleymān Ḫān:

Şeh-zāde-i suḫandān vālid-i mācidi Sulṭān-ı cihānbān Süleymān Ḫān henüz pīrāye-baḫş-ı taḫt-ı salṭanat olmadan ṭoḳuz yüz yigirmi bir tārīḫinde belde-i dil-güşā-yı Maġnisaʾda beẕl-i eşhiʿʿa-i mehd-i vücūd olup mānend-i serv-i cinān ḳāmet-i dil-cūları gitdikce cilve-künān ve Ḫāceleri *Baḥr-i Maʿārif* ṣāḥibi Muṣṭafā Sürūrīʾniñ maṭlaʿüʾl-envār-ı türbelerinde hilāl-i istiʿdādı fürūġ-ı kemāl ile tābān olduḳda taḫmīnen ṭoḳuz yüz[347] elli senelerinde peder-i vālā-güher-i ʿālī-tebārları ṭarafından livā-yı Amasiyye ʿuhdelerine tevcīh ü iḥsān

[345] 65b AE

[346] 59a KA

[347] yüz: - AE

buyurulmuş ve şeh-zāde-i ʿālī-şān ekber-i evlād-ı Süleymān Ḫānʾdan bulunmuş bir mihr-i sipihr-i ʿirfān olmaġla baʿż-ı kesān-ı ṭıynet-i bed dāġ-ber-dil-i reşk ü ḥased olup vücūd-ı nāzenīn-i şeh-zādeyi nā-būd-ı beyābān-ı merg etmek mülāḥaẓasıyla müteraḳḳıb-ı kemīngāh-ı furṣat olmuşlar idi. Tā ol deme gelince ki ṭoḳuz yüz altmış tārīḫidir mālik-i ḳalem-rev-i Īrān olan şāh-ı Ṣīʿaʾnıñ ḥarekāt-ı şenīʿesi cezm-kerde-i Süleymānī ve mūcib-i muḥarrik-i ʿırḳ-ı cemʿīyet-i ṣāḥib-ḳırānī olup pertev-i āftāb-ı cemāl ve şuʿle-i sūz u tāb-ı celāl ile diyār-ı şarḳı ġarḳ-ı nūr u nār etmek içün debdebe vü dārāt ile Üsküdārʾa ʿubūr ve kişver-i Īrānʾa sevḳ-i ʿasker-i manṣūr olup vaḳtā ki Amasiyye ḳurbunda Erikli-nām ḳaṣabaya sāye-endāz-ı ḫıyām-ı ārām olunduḳda şeh-zāde-i firişte-simāt-ı şükūh u şalābet ü dārāt ile Aḳdepe-nām mevżiʿde pederlerine mülāḳat edip şāyeste-i envāʿ-ı nevāziş ü iltifāt olmuş idi. Baʿż-ı vükelā-yı ġadr-āyīniñ dīg-i ḥased-i sīneleri ġaleyān ve ḥużūr-ı Sulṭānīʾye vesīle-i ḫadşe-i sāmiʿa-i derūn olur nifāḳāne-i ġamz-ı bī-inṣāfāne dāmen be-miyān olmuşlar idi. *Men yesmaʿ yaḫilf*[348] müʾeddāsınca erbāb-ı ʿırżıñ bu-güne tertīb etdikleri muḳaddemāt-ı[349] tezvīr muntic-i inḥirāf-żamīr Ḫaḳan-ı kişver-gīr olup bālāda meẕkūr tārīḫ-i mezbūrda esnā-yı nıṣf-ı ẓalām-ı leyl Aḳdepe-nām maḥall-i pür-veylde gūyiyā muḥāfaẓa-i salṭanat-ı dünyā ḫulyāsıyla şeh-zāde-i merḳūmuñ ṭūmār-ı ʿömr-i ʿazīzi pīçīde-i dest-i ḳahr-ı rūzgār-ı ġaddār olup cesed-i saʿādetleri Burusaʾya firistāde ve cedd-i büzürgvārı Sulṭān Murād-ı Ṯānī türbe-i humāyūnı ḳurbına müşerref olan Cem Sulṭān ve Sulṭān Aḥmed medfūn olduḳları derūn-ı ḳubbe-i vālāda bālīn-i ḫāk-i ġufrāne ser-nihāde oldı. Ṣuleḥā-yı Şāmʾdan baʿż-ı eʿazze-i kirāmdan menḳūldür ki Sulṭān Süleymān silk-i ricāluʾllāhda muntaẓam iken ṣudūr-ı bī-cürm ü günāh şeh-zāde-i mezbūrı muḥāfaẓa-i salṭanat içün ḳatl ü iʿdāma iḳdāmı menzelesinden saḳṭa-i tenezzül ve ḳuvā-yı taṣarruf-ı rūḥānīsine sekte-i tezelzül vermişdir. Āḫir-i ʿömründe *ṭaleben li-mirżātiʾllāhi teʿālā*[350] kemāl-i żaʿf-ı beden ve nā-dürüstī-i ten ile metāʿib-i sefer-i Üngürüs mükeffer-i ẕünūb olup mertebe-i[351] vālālarına iʿāde olundular deyü zīver-efzā-yı ṣaḥīfe-i rivāyetdir. Şuʿarā-yı

[348] Duyan cevap verir.

[349] 59b KA

[350] Yüce Allahʾın rızasını dileyerek.

[351] 66b AE

ʿaṣrdan Raḥmī-i Burusevī ve ḫamse ṣāḥibi Yaḥyā Beg ve nāẓım-ı *Gül ü Bülbül* Faẓlī ve sāʾirleri Şeh-zādeʾniñ vefātına gūn-ā-gūn merṯiyeler ve tārīḫler demişlerdir. **Tārīḫ:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Egerçi itdi ẓulm ülāda Ḥaccāc

Bu ẓulmüñ tārīḫi ondan on artıḳ

ve lehu

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Rūḥ-ı Sulṭān Muṣṭafāʾyı Ḫudā

Şühedā zümresine ḳatmış ola

Rūḥına Fātiḥa oḳu Ḥasbī

Aña tārīḫ ṭoḳuz yüz altmış ola

RAVŻA-İ ṮĀLİṮ

Vüzerā-i Debdebe-Ārāyı Debdebe-Nümā-yı Rütbe-i İʿlān Olur

ʿAlī Beg-zāde Timurtaş Paşa:

Kütüb-i tevārīḫde mesṭūr ve Ḫāce Saʿdüʾd-dīn Efendiʾniñ teʾlīf-kerdesi *Tācüʾt-Tevārīḫ*'de nüvişte-pīrā-yı silk-i suṭūr olduġu üzre merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Orḫan Ḫān Ḥażretleriniñ ümerā-yı nīk-nām-ı ʿahd-ı salṭanatlarından ʿAlī Beg merḥūmuñ evlād-ı kirāmından olan Timurtaş[352] Paşaʾdır. Kemāl-i rüşd ü sedād ve mezīd-i ṣıdḳ u istiḳāmet-i māder-zād ile ümerā-yı ʿiẓām miyānında mānend-i ʿilm-i müsellem-i ʿālemiyān ve giderek pāye-i vezāretle ḥāʾiz-i ʿizz-i ʿunvān olup evāḫir-i ʿahd-ı salṭanat-ı Orḫaniyyede ʿāḳıbetüʾl-emr bu dār-ı fenā-yı serīʿüʾz-zevālden füsḥat-serāy-ı kişver-i beḳāya taḥrīk-i rikāb-ı esb-i irtiḥāl eyledikde maḥrūse-i Burusaʾda eṯer-i dest-i ḫayrātı olan cāmiʿ-i şerīf civārında kūşe-gīr-i mesned-i laḥd-ı raḥmet olmuşdur. Paşa-yı mezbūr pīr-i dīndār ve şecāʿat ü cesāretle

[352] 60a KA

şöhret-şiʿār ve māʾil-i ḫayrāt u ḥasenāt bir ẕāt-ı meḥāsin-kirdār olmaġın medīne-i mezbūrede Deveciler Mezāristānı ẕeylinde nām-ı nāmīsiyle mevṣūf u maʿrūf olan cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envār ve ḳurbunda vāḳıʿ germ-ābe-i ḫarābezār pes-mānde-i āṯār-ı ḫayrātındandır. Ġāzī Umūr Beg ve Ġāzī Oruc Beg ve Maḥmūd Beg bu Timurtaş Paşaʾnıñ maḫādīm-i kirām ve ferzendān-ı ẕeviʾl-iḥtirāmındandır.

Ġāzī[353] Timurṭaş Paşa:

Vezīr-i müşārun ileyh sulṭān-ı sipihr-iḳtidār Ġāzī Ḫudāvendigār *ṭābe ṯerāhu* ḥażretleriniñ ümerā-yı kirāmları miyānında kemāl-i diyānet ve şecāʿatle mümtāz olmaġla yedi yüz yetmiş sekiz tārīḫinde Lālā Şāhīn Paşa ʿazlinden Rūmeli beglerbeglihi tevcīh ü iḥsān ile serefrāz olmuş idi. Mutaṣarrıf-ı eyālet-i Ḳaraman olan İbni Ḳaraman bed-peymā-yı şikeste-peymān muḥārebesinde paşa-yı mezbūr mezīd-i celādet-i Rüstemāne ile ṣufūf-ı ʿasker-i Etrāk-i bī-idrāke ḥamle-i dilīrāne edip ordu-yı menḫūs-ı ibni Ḳaramanʾı perākende vü perīşān eyledigi eṯnā-yı bezm-i rezmde manẓūr-ı dīde-i pādşāh-ı felek-ʿunvān olduḳda hezār taḥsīn ü āferīne sezā ve bu ḫıdmet-i ġayūrānesi muḳābili mezīd-i mekārim-deydene-i ʿaliyye-i pādşāhīden Rūmeli beglerbegligine rütbe-i vālā-yı vezāret żımmıyla ḳadr ü şānı terfīʿ ü iʿlā buyrulmuş idi. ʿAhd-ı devlet-i[354] Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾda niçe zamān eyālet-i Ḳaramanʾa vālī ve Germiyanoġlu Yaʿḳūb Beg saṭvet-i şekīme-i Yıldırım Ḫānīʾden cānib-i Timurʾa firār ve eyālet-i Germiyan taṣarruf-ı humāyūnda ḳarār etmekle medīne-i Kütahiyyeʾde güsterende-i mesned-i ʿālī iken sekiz yüz beş senesinde vaḳʿa-i Timur-ı meşʾūmda paşa-yı Dilīroġlu ʿAlī Beg ile pençe-i dest-i Timurʾda esīr olup baʿd müddet-i maḥbes-i ḥarāret-i esāretden taḫlīṣ-i girībān ve evlād-ı kirām-ı Yıldırım Ḫānʾdan Şeh-zāde ʿĪsā Çelebi yanında merḥūme-i cunbān ārām olup şeh-zāde-i mezbūruñ müdebbir-i umūrı ve belki bütün bütün ʿaḳl u şuʿūrı olmuş idi. Ulubād ṣaḥrāsında teḳābül-i ṣaffeyn-i birādereyn vuḳūʿunda envār-ı saʿādet-i nuṣret nāṣıye-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda lemʿa-feşān ve leşker-i ʿĪsā Çelebi tālān u perīşān olmaġın paşa-yı ʿālī-şān ḥışn-ı Ḳosṭanṭiniyye

[353] 67a AE

[354] 60b KA

niyyeti ile Yalaḳābād semtine girīzān iken miyān-ı reh-güẕārda[355] kendünüñ ṣıdḳ-ı iḥsān-dīdelerinden rikābdār-ı bed-kirdārı piyāde görüp şefḳat etmekle hem-süvār-ı esb-i sebük-cevelānī etmiş idi. Ḥuḳūḳ-ı veliyyüʾn-niʿamīden ġāfil-i bed-nijād ve melʿanet-sirişt olmaġın eşnā-yı firārda mestūr-ı miyān-ı idbārı olan ḫancer-i zehr-āşāmla ol vezīr-i dilīri zaḫmnāk edip henūz ramaḳ-ı bāḳī olduġu ḥālde Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān tīġ-i ser-tīz-i bī-amān ile vücūdını dāʾire-i şühūddan nā-būd eyledi. Cesed-i şerīfi Burusaʾda bāzār-ı māhīde eşer-i dest-i iḳtidārı olan mescid-i şerīf miḥrābı verāsında mütevārī-i ḫāk-i mezār oldı. Bu Timurtaş Paşaʾnıñ Yaḫşi Beg ve ʿAlī Beg nāmında iki oġlu olup Yaḫşi Beg ki nām-ı vālāsıyla meẕkūr olan maḥalde mescid-i şerīf pes-mānde-i eşer-i ḫayrātıdır.Timur cenginde nūş-ı ser-şār-ı peymāne-i şehādet etmiş ve ʿAlī Beg ʿahd-ı salṭant-ı Murād-ı Ṯānīʾde ḳadr-i menzileti[356] rütbe-i muʿallā-pāye-i vezāretle ʿālī ve beʿdehu Ṣaruḫan sancaġında vālī iken cānib-i iḳlīm-i ʿademe rū-be-rāh ve şehr-i Maġnisaʾda eşer-i ḥayrı ḳurbunda defīn-i laḥd-i ġufrān-penāh olmuşdur.

Ḫayrüʾd-dīn Paşa-zāde ʿAlī Paşa:

Erīke-pīrā-yı laḥd-ı raḥmet-i Kirdgārī Sulṭān Murād-ı Evvel Ḫudāvendigār Ġāzī Ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında ḳāżī-ʿasker ve baʿdehu ṣadr-ı vezārete pīrāye-güster ve Ḫayrüʾd-dīn Paşa nāmıyla şöhrever olan Çandarlı Ḳara Ḫalīl Efendi merḥūmuñ ṣulbunden ber-āverde-i sāḥa-i vücūd olan ʿAlī Paşaʾdır. Vālidi Ḫayrüʾd-dīn Paşa Rūmeliʾde hengām-ı sefer-i reh-peymā-yı cānib-i beḳā olmaġla paşa-yı mezbūr ḳarīḥa-i ilhām ṣarīḥa-i Ḫudāvendigārīden pederleri maḳāmına ḫayrüʾl-ḫalef olaraḳ ṣadāret-i ʿuẓmāya sezāvār buyurulmuş ve yedi yüz ṭoḳsan bir tārīḫinde Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān zīver-efzā-yı serīr-i āl-i ʿOşmān[357] olduḳda kemā kān ṣadr-ı celīl-i vezāreti ʿuhde-i istīhāline tevcīh ü iḥsān etmiş idi. Vaḳʿa-i Timurʾda vüzerā-yı Yıldırım Ḫānī kām-zen-i vādī-i perīşānī olmaġın paşa-yı mütercem maḥmiyye-i Edirneʾde mesned-ārā-yı emāret olan Şeh-zāde Emīr Süleymān ṭarafında bulunup aña daḫı ṣadr-ı aʿẓam olmuş idi. Sekiz yüz on dört senesinde

[355] 67b AE

[356] 61a KA

[357] 68a AE

Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān birāderleri Emīr Süleymān ile Engüri ṣaḥrāsında muḥārebe-cūyān olduḳları es̱nāda vezīr-i mezbūr münḥarifüʾl-mizāc ve Çelebi Sulṭān ḥażretleriniñ nāvek-i ser-tīz-i duʿālarına sīnesi āmāc olmaġla gün-be-gün ʿilleti iştidād ve ānen-fe-ānen żaʿfı izdiyād bulmaġla sāl-i mezbūrda ṭabl-ı raḥīl-i ecel ile sefer-i mesāfe-i şehr-istān-ı beḳā edip maḥrūse-i Burusaʾda es̱er-i dest-i ḫayrı olan cāmīʿ-i şerīf ḳurbında medfūn olmaḳ üzre menḳūldür. Paşa-yı mezbūr ʿāḳil ü kāmil bir ẕāt-ı feżāʾil-ḫaṣāʾil olup yigirmi beş sene miḳdārı nehc-i cihād-ı ġazāya beẕl-i nuḳūd-ı derāhim-i hengām ve ḫarc-ı[358] hemyāne-i ser-māye-i eyyām etmişdir.

El-Ḥāc ʿİvaż Paşa:

Ḫilāl-i salṭanat-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda rütbe-i vālā-yı vezāret ile ḳadr-i iʿtibārı terfīʿ ve istifāde-i envār-ı iltifāt-ı sulṭānī ile hilāl-i menzilet ü şānı telmīʿ olup pādşāh-ı maġfūr birāderleri Mūsā Çelebi ġāʾilesini defʿ içün Rūmeliʾye mürūr etdikde paşa-yı mezbūrı ḳalʿa-i nāzenīn-i Burusaʾya muḥāfıẓ taʿyīn buyurmuşlar idi. Tesḫīr-i ḥışn-ı mezbūre ʿaleʾl-ġafle pençe-zen-i hücūm olan İbni Ḳaraman müdāfaʿsında dāmen be-miyān olup merdāne ḥareketi ve dilīrāne ḫidmeti şāyeste-i sābāş ve āferīn-i tācdārī be-tekrār maẓhar-ı ḥüsn-i naẓar-ı kīmyā-es̱er-i şehriyārī olmuş idi. Sulṭān Murād-ı S̱ānī evreng-nişīn-i ṣāḥib-ḳırānī olduḳda paşa-yı sālifüʾl-beyānı devlet-i ʿaliyyelerinde vezīr-i s̱ānī edip niçe müddet müdebbir-i umūr-ı[359] devlet ve nāẓım-ı niẓām-ı memleket olup sekiz yüz yigirmi altı tārīḫinde es̱nā-yı rāh-ı seferde alāt-ı cebe vü silāḥ ile dīvān-ı humāyūna duḫūle cesāret ve taḳbīl-i ḳadem-i pādşāhīye mübāderet eyledikde bu vechle terk-i edeb-i ṭavr u ḥareket ḥaḳḳında bāʿis̱-i töhmet olmaġın bā-emr-i pādşāh-ı kār-fermā merdüm-i dīdesi mīl-i ḥadīd-i ḥayf ile telef ve ʿayn-ı iʿtibār-ı vezāretden ḥāl ü şānī ber-ṭaraf olduḳdan ṣoñra Burusaʾya iclā olunmuş idi. Niçe şühūr u eyyām nüḳūş-ı ġarāʾibüʾl-üslūb-ı cihān gözlerine ḥarām olup sekiz yüz otuz iki senesinde cūyā-yı kiḥāl-i şifā-ḫāne-i beḳā ve cesedi Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ḳalender-ḫāneye ḳarīb maḥalde mütevārī-i ḫāk-i fenā oldı. Burusaʾda Pirinc Ḫānı muḥāẕīsinde olan cāmiʿ-i şerīf ve medrese-i münīf ās̱ār-ı ḫayriyesindendir.

[358] 61b KA

[359] 68b AE

ʿAlī Paşa-zāde İbrāhīm Paşa:

Tercemesi bālāda mesṭūr ʿAlī Paşaʾnıñ necl-i dil-pesendi vezīr-i maḥmidet-pīrā-yı İbrāhīm Paşaʾdır. ʿAhd-ı devlet-i Yıldırım Ḫānʾda nāʾil-i şaʿşaʿa-i vezāret ve baʿdehu maḥmiyye-i Edirneʾde[360] serīr-ārā-yı ḥükm ü fermān olan Şeh-zāde Mūsā Çelebi ṣavbına süvār-ı maṭiyye-i ʿazīmet olup şeh-zāde-i mezbūruñ zīr-i ḥimāyesinde ārām ve maḳām-ı ṣadr-ı aʿẓamīde ḳıyām etmiş idi. Müşārun ileyh Şeh-zāde Mūsā Çelebiʾniñ şedd ü ḥiddet ve sūʾ-i ḥareketinden bī-ḥużūr olmaġın ol vezīr-i ḫuceste-tedbīr ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾye taḥrīk-i zimām-ı esb-i firār ve tekur-ı ḥışn-ı mezbūr iʿānesiyle Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ ʿatebe-i āsmān-mertebelerine ruḫ-sūde-i ʿubūdiyyet ile kām-kār olduḳda ol sulṭān-ı ḳadrdān paşa-yı merḳūmuñ ḳudūmundan şādmān olup sezāvār-i ṣadr-ı vezāret ve lāyıḳ-ı mesned-i vekālet etmişler idi. Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ʿāzim-i gülşen-serāy-ı cinān olduḳda Sulṭān Murād-ı S̱ānī ẓıll-efken-i[361] taḫt-ı ʿOs̱mānī olup vezīr-i ʿālī-menḳabet-i kemākān şāyeste-i mühr-i vezāret ve on sekiz sene bālā-nişīn-i mesned-i ṣadāret olmuş idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr sekiz yüz otuz iki tārīḫinde Burusaʾda vāḳıʿ olan vebā-yı ekberde ḫāhende-i temāşā-yı kişver-i beḳā olup maḥrūse-i Burusaʾda āsūde-nişīn-i ḫāk-i mezār oldı. Belde-i mezbūrede maḥkeme-i kübrā ḳurbunda olan cāmīʿ-i zībā-endām ve mekteb-i muʿallā-irtisām ve civārında vāḳıʿ çifte ḥammām es̱er-i dest-i ḫayrātıdır.

Ḥamza Beg-zāde Ḳara Muṣṭafā Paşa:

Ümerā-yı devlet-i Sulṭān Murād-ı S̱ānīʾden fātiḥ-i memālik-i İzmir Ḥamza Beg-nām merd-i dilīriñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm ve ferzend-i saʿādet-mevsūmı Muṣṭafā Paşaʾdır. Fātiḥ-i Ḳosṭanṭiniyye Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleriniñ zamān-ı maʿdelet-nişānlarında rütbe-i sāmīʾa-i vezāret ve ʿahd-ı salṭanat Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾda vüzerā-yı kirām-ı ḳubbe-nişīnān silkinde intiẓām iledir. Saʿādetde gusterende-i mesned-i ʿizz ü saʿādet olup kemāl-i ʿaḳl u kiyāset ve mezīd-i fehm ü firāset ṣāḥibi bir vezīr-i Arisṭo-tedbīr olmaġla giderek nīm-kirişme-i luḥāẓa-i[362] pādşāhīye maẓhar ve yevmen-fe-yevmen envār-ı ʿizz ü ʿunvānı

[360] 62a KA

[361] 69a AE

[362] 62b KA

şuʿlever olmaġın Ḫāce Tārīḫinde mesṭūr olduġu üzre ol esnāda nāʾil-i vezāret olan İsḥāḳ Paşa zīver-i enāmil-i iftiḫārı olan ḫātem-i vekālet-i kübrāyı engüşt-i ḳābiliyyet-i paşa-yı mezbūrdan şıyānet dāʿiyesine düşüp miyānlarında pāydār olan ḥüsn-i zindegānīleri muḫtall ve berg-i nihāl-i muvānesetleri ḫazān-dīde-i kesel olup ṣadr-ı müşārun ileyh vüzerā-yı ḳubbe-nişīnāndan dāmādı Gedik Aḥmed Paşa ile paşa-yı merḳūmuñ mūceb-i kesr-i şīşe-i ʿulüvv ü şānı ve müstevcib-i inḳıṭāʿ-ı naẓar-ı sulṭānī olur kārgāh-ı ġadr u iʿtisāfda tertīb etdikleri kelimāt-ı dürūġ-āmīzlerin nezd-i şehriyārīye kerreten baʿde uḫrā [363] taḳrīr ve giderek ġamz u nifāḳda ittiḥād u ittifāḳları ḥuṣūl-peẕīr olup sekiz yüz seksen sekiz tārīḫinde Cem Sulṭānʾıñ defʿ-i ġavāʾil-i ġaleyānı mülābesesiyle mevkib-ı humāyūn-ı Anaṭoluʾda Seyyid Ġāzī merḥalesinde idi. Bā-emr ü fermān Bāyezīd Ḫānī paşa-yı mesbūḳuʾẕ-ẕikriñ āftāb-ı ḥayātı cellād-i bī-emān-i merg pençesinde giriftār-ı ʿuḳde-i zevāl ve mirʾāt-ı ḥüsn-i ḥāli jeng-beste-i ḳahr u celāl olup merḥale-i Seyyid Ġāzīʾden ol şehīd-i ġāzīniñ cesed-i mübāreki Burusaʾya naḳl ü isrā ve pederi Ḥamza Beg merḥūmuñ ḳurbunda mestūr-ı lihāf-ı ḫāk-i fenā oldı.

Cezerī Ḳāsım Paşa:

Diyār-ı Mıṣr-ı Ḳāhireʾden ḳalem-rev-i Rūmʾa vaż'-ı ḳadem eden şināver-i deryā-yı ʿulūm bā-ḫuṣūṣ ʿilm-i ḥadīṯde mānend-i Buḫārī vü Müslim müsellem-i ālem olan Şeyḫ Meḥemmed Cezerīʾniñ bende-i direm-ḫarīdesi olmaġla beyneʾl-cumhūr Cezerī Ḳāsım Paşa denilmekle meşhūrdır.Şeyḫ-i mūmā ileyhiñ maḫdūmı ʿilm ü feżāʾil ile maʿlūm u mevsūm Meḥemmed Çelebi ki Ebuʾl-feṯḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ maẓhar-ı luṭf u iḥsānı olmaġla ṭuġrā-yı ġarrā-yı vücūdı zīver-i ṣaḥāyif-i ʿizzet ve berāt-ı cedīd-i tebāşīr[364] ṣubḥ-ı devlet olmuş idi. Paşa-yı müşārun ileyh sulṭān-ı mebrūra terbiyyet etmekle defterdār manṣıbına nāʾil edip baʿdehu sekiz yüz seksen yedi tārīḫinde vezāretle refīʿüʾl-ḳadr oldı. Burusaʾda Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[365] merḳad-i münīri muḳābelesinde bir medrese-i celīle ve bir germ-ābe-i dil-cū binā edip ḥażret-i müşārun ileyhiñ evḳāfına ilḥāḳ ve

[363] 69b AE

[364] 63a KA

[365] Yüce sırrı kutsansın.

Rūmeliʾnde Emīr-i Selanik iken anda daḫı ʿimāret ü cāmiʿ binā ve Ḥażret-i Ebā Eyyūbeʾl-Enṣārī *el-Bārī raḍiye ʿan-hu*[366] civārında daḫı bir medrese-i ʿālī inşā edip esāmī-i defter-i āṯārlarına muḳayyeddir. Sekiz yüz ṭoḳsan senesinde devlet-i Bāyezīd Ḫānʾda[367] ʿāzim-i riyāż-ı rıḍvān olup Burusaʾda civār-ı Sulṭān Emīrʾde vāḳıʿ medreseleriniñ ḳible cānibinde olan ḥaẓīrede pehlū-zede-i pister-i rāḥat-güster-i ḫākdir. Ḳāf-zāde Fāʾiżī *Zübdetüʾl-Eşʿār*ında paşa-yı mezbūruñ maḫlaṣı Ṣāfī olup ṣāḥib-i dīvān ve nümūne-i ṭabʿından bu beyti nişān etmişdir: **Beyt:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Mey-i gülgūnı nūş ḳıl Ṣāfī

Ḳoma elden ʿaṣā-yı pīrāndır

Fenārī-zāde Aḥmed Paşa:

Semā-yı ʿulūmuñ necm-i pür-envārı Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Fenārī *ʿaleyhi raḥmetiʾl-Bārī*[368] aḥfādından Aḥmed Paşaʾdır. Ẕāt-ı şerīfi ḫaṣāʾil-i māder-ẕāt olan feżāʾil-i ʿilmiyye ile ārāste ve zīrver-i kemālāt-ı seniyye ile pīrāste olmaġın ʿahd-ı devlet-i Bāyezīd Ḫānʾda şaʿşaʿa-i ḫilʿat-i vezāret ile kevkeb-i ṭāliʿi fürūzān ve sekiz yüz seksen sekiz senesinde ṭuġrā-nüvīs-i ḳırṭās-ı ʿunvān ve sekiz yüz ṭoḳsan bir tārīḫinde Mesīḥ Paşa ʿazlinden mesned-i muʿallā-yı ṣadāret-i ʿuẓmāya irtifāʿ ile taḥṣīl-i nām u şān edip ṭoḳsan iki Rebīʿüʾl-āḫirinde ẓuhūr-ı beliyye-i nāgehānī mülābesesiyle şerbet-i ḥanẓal-i ʿazl ile telḫ-kām ve hübūṭa süllem-i serā-yı ʿizz ü iḥtişām olup dāruʾl-iḳāmet-i cedd-i büzürgvārları olan medīne-i Burusaʾya[369] hicret ve niçe müddet kūşe-nişīn-i ʿuzlet olmuş idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr bu ḫarābezār-ı nā-pāydār-ı ʿālemden ʿazm-i rāḥat-ābād-ı ṣaḥn-ı cinān edip fenā-yı şehrde cedd-i ʿālī-tebārı Mevlānā Mollā Fenārī cāmiʿüʾl-envārı ḳurbında merḳad-i ḫāk-i ġufrānda mütevārīdir. Maḥrūse-i Burusaʾnın ẕeylinde zāviye olan cāmiʿ-i şerīf paşa-yı mesbūḳuʾẕ-ẕikriñ āṯār-ı ḫayriyyesinden maʿdūddır.

[366] Kusursuz yaratan (Allah) ondan razı olsun.

[367] 70a AE

[368] Bârî(olan Allahʾın) rahmeti onun üzerine olsun.

[369] 63b KA

Veliyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa:

Vālid-i muḥteremleri Veliyyüʾd-dīn El-Ḥüseynī Sulṭān Murād-ı S̱ānī Medresesi müderrisi ve baʿdehu dāruʾn-naṣr veʾl-meymene maḥmiyye-i Edirne ḳāżīsı olup ṣāḥib-i terceme maḥmiyye-i Edirneʾde ḳadem-nih-i mınaṣṣa-i ẓuhūr[370] ve ḳābil-i feyż-i şuʿūr olduḳda teżyīʿ-i ser-māye-i evḳāt etmeyüp taḥṣīl-i envāʿ-ı levāzım-ı ʿulūm edip biżāʿa-i ʿilm ü kemāl ile müşārun biʾl-benān ve ṣūret-i fünūn-ı şiʿr ü inşāda ʿadīmüʾl-aḳrān olmaġın ʿahd-ı salṭanat-ı Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda Medrese-i S̱emāniyyeʾniñ birine müderris ve neşr-i cevāhir-i ʿulūma muvāẓib ü mümāris olmuş idi. Evāsıṭ-ı devlet-i pādşāh-ı müşārun ileyhde muʿallim-i sulṭānī ve baʿdehu mesned-i vālā-yı vezārete neyl ile fāʾiz-i imānī olup ekṣer-i zamān serāy-ı dil-güşā-yı şāhānede mütevessid-i visāde-i ʿizz ü ʿunvān ve maẓhar-ı muṣāḥebet-i şehriyārī şeref-i ʿulyāsıyla güller gibi şād u ḫandān iken baʿż-ı nifāḳ-ı pīşegān-ı ḥased-endīş ġulāmān-ı sāde-rūyān-ı Enderūn-ı humāyūndan birine dil-dāde ve neşʾe-i bāde-i viṣālini ṭaleb ü temennādadır deyü semʿ-i Meḥemmed Ḫānʾa ilḳā etmeleriyle berāy-ı imtiḥān cüvān-ı maʿhūduñ ṭaraf-ı ʿiẕār-ı tābdārından gīsūvān-ı ʿanberīn-i müy-ı Tātārın bürīde edip ḫalvet-i germ-ābede müşārun ileyh Aḥmed Paşaʾya defʿ-i teşnegī bir kāse-i şehd-ābe-i serd irsāl ederler. Mezbūr daḫı ol şūḫ-ı dil-ārānıñ gül-berg-i ruḫsārın sāye-i zülf-i semen-sādan ḫālī görüp biʾl-bedāhe **Beyt:**

[müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün]

Zülfün gidermiş ol ṣanem kāfirliġin ḳoymaz henūz[371]

Zünnārını kesmiş velī daḫı Müselmān olmamış

dediginden pādşāh-ı āgāh dil-āgāh olıcaḳ mezbūrı helāk ḳaṣdıyla Ḳapuciyān oṭalarına ḥabse fermān etmişler idi. Paşa-yı mezbūr daḫı ʿavāṭıf-ı şehriyār-ı mekārim-şiʿārdan cürmini ʿafv recāsıyla "Kerem" redīfinde bir Ḳaṣīde ṭarḥ u inşā ve ʿatabe-i ʿaliyye-i Sulṭānīʾye isrā eder. **Maṭlaʿ:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

[370] 70b AE

[371] 64a KA

Ey muḥīṭ-i keremiñ ḳaṭresi ʿummān-ı kerem

Bāġ-ı cūd ebr-i kefinden ṭolu bārān-ı kerem

Ḳul günāh itse ne var ʿafv-ı şehinşāh ḳanı

Tutalım iki elim ḳanda imiş[372] ḳān-ı kerem

Bundan ṣoñra defter-i cürm ü ḫaṭāsı resīde-i ḳalem-i ʿafv-ı şehriyār-ı günāh-baḫşā olup ḥarem-i ḳurb-ı iltifātdan dūr ve yevmī otuz aḳçe ile maḥrūse-i Burusaʾda Sulṭān Orḫan tevliyeti ile mesrūr buyurmuşlar idi. Baʿdehu ḥażret-i Emīr tevliyet-i şerīfi ile āyīne-i dilden defʿ-i keder ve bundan ṣoñra ibḳā-yı vezāretle Mīr-livā-yı Sulṭānöñi ve baʿdehu emāret-i livā-yı Anḳara ve Tire ile behrever ve ʿahd-ı devlet-i Bāyezīd Ḫān-ı Velīʾde vālī-i maḥrūse-i Burusa olup nihāl-i ümmīdi pür-berg ü ber olmuş idi. ʿĀḳıbetüʾl-ḥāl ṭoḳuz yüz iki tārīḫinde ribāṭ-ı köhne-saḳf-ı ʿālem-i fānīden serāy-ı naʿīm-i cāvidānīye irtiḥāl edip Sulṭān Murād-ı S̱ānī cāmiʿ-i şerīfi muḥāẕīsinde es̱er-i dest-i ikṭidārı olan medrese-i celīle ḳurbında vāḳıʿ ḳubbede mestūr-ı nihān-ḫāne-i ḫāk-i ġufrān oldı.Vefātına Eflāṭun-zāde Dervīş Meḥemmed Efendiʾniñ tārīḫidir ki nüvişte-i kitābe-i bāb-ı türbe-i şerīfesidir. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Hāzih meşkūtü envāri li-men

İddetüʾr-raḥmāni ʿan-meḥdūdihi

Ḳāle Ruḥüʾl-ḳuds fī tārīḫihi

İnne fī-cennāti meʾvā rūḥahu[373]

paşa-yı mezbūr kerem ü seḫā ile meşhūr Seyyid-i ṣaḥīḥüʾn-neseb ve refīʿüʾl-ḳadr ü müʾeddeb yekke-tāzān-ı şuʿarā-yı belāġat-nişānıñ aʿlāsı ve naẓm-āverān-ı pesendīde-gūyānıñ ḳudemā-yı pīşvāsı olup müddet-i ʿömründe dāʾire-i izdivaca vaż-ı ḳadem etmeyüp

[372] 71a AE

[373] Rahmanʾa sayısız övgülerde bulunanlar için bu nurların kandilidir. Ruh-i Kudüs(Cecrail) onun tarihini şöyle söyledi: Şüphesiz onun yeri mevā cennetlerinde olacaktır.

tīġ gibi mücerred-i tābnāk ve mirʾāt-ı ḳalbi ġubār-ı ḳayd-ı ehl ü ʿıyālden pāk olmaġla nisbet-i şāhid-i dil-nüvāzī ile müttehem idi. Bu bir ḳaç ebyāt-ı laṭīf ol ẕāt-ı şerīf-i bī-naẓīriñ enfās-ı nefīsesinden bedīd dīvānlarından münteḫabdır. **Beyt:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Güş-ı benefşeden şaḳın ey ʿandelīb-i mest

Gül ḥüsni rāzın açma ki yeriñ ḳulaġı var

Dīger

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Ṣan leşker-i Firʿavn idi ol ḫaṭṭ-ı siyeh-kār

Kim ʿārıżı ābında helāk[374] eyledi Mūsā

Dīger

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Ol serv-i sīm-ten ṣoyunup çıḳsa cāmeden

Ol dem gören ṣanur ki bulutdan ḳamer çıḳar

Ṣadr-ı Aʿẓam Ḳoca Muṣṭafā Paşa:

Müşārun ileyh Muṣṭafā Paşa-yı firdevs-āşīyān Sulṭān Bāyezīd Ḫān Ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında dergāh-ı ʿālī ḳabucıbaşıları zümresinden olup Şeh-zāde Cem Sulṭān ber-muḳteżā-yı şīve-i rūzgār firengistānda eyādī-i küffārda niçe rūzgār basṭ-ı bisāṭ-ı ḳarār ve umūr-ı salṭanata daʾir baʿż-ı ḥavādiṯ-i gün-ā-gün ʿind-i devlet-i ʿaliyyede ẓāhir olmaġın bu āteş-i şuʿle-fürūz-ı cihān-sūzı iṭfā içün vezīr-i mezbūr Bāyezīd Ḫān ṭarafından meʾmūr olduḳda tebdīl-i ṣūret ve ser-terāşī heyʾet ile firengistāna vāṣıl ve Cem Sulṭānʾıñ dāʾire-i ḫidmetine ber-taḳrīb dāḫil olup şeh-zāde-i maḥzūnı zehr-ālūd ustura ile diyār-ı ġurbetde şehīd eyleyüp der-i ʿaliyyeye mevṣūl ve bu ḫidmeti nezd-i sulṭānīde keşīde-i ser-levḥa-i ḳabūl ve mükāfāt-ı şedd-i raḥl-i mesbūḳa memālik-i Rūmeli begler begligi manṣıbıyla nāʾil-i

[374] 71b AE

meʾmūl olup baʿdehu ṭoḳuz yüz on yedi tārīḫinde Der-i Saʿādetʾde bālā-nişīn-i dīvān-ı ʿālī olmuş idi.Ṭoḳuz yüz on sekiz sālinde ḥażret-i Sulṭān Selīm Ḫānī revnaḳ-efzā-yı serīr-i ṣāḥib-ḳırānī olduḳda tecdīd-i tevḳīʿ-i refīʿ-i ṣadāret etmekle kevkeb-i kevkebe-i tuġ u ʿalemi pür-fürūġ olup bu esnāda Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed taḥṣīl-i sevdā-yı salṭanat[375]hevāsıyla Anaṭoluʾda geşt ü güẕār ve reʿāyā vü berāyānıñ kişt zār-ı aḥvāllerini tārmār etmekle pādşāh-ı devrān Sulṭān Selīm Ḫān birāderleri ġāʾilesini defʿ żımnında cānib-i Anaṭoluʾya ʿazīmet etmiş ve şeh-zāde-i mezbūrı kemend-i inhizāma giriftār ve Toḳat cānibine maṭiyye-zen-i firār olmuş idügünden pādşāh-ı Nerīmān-ṣavlet evvel-bahāra ḳadr-i ẓıll-efken-i iḳāmet olmaḳ üzre[376] maḥrūse-i Burusaʾya pertev-baḫşā-yı mecīʾet olmuşlar idi. Paşa-yı mezbūr Şeh-zāde Sulṭān Aḥmedʾiñ ez-ḳadīm hevādārlarından olmaġla zīr-i serā-perde-i ḫafādan şeh-zāde-i merḳūm ṭarafına irsāl eyledigi mektūb-ı nihānī dest-yāfte-i tefaḳḳud-ı Selīm Ḫānī olduḳda bu keyfiyyet bāʿiṣ-i tehyīc-i āteş-bār-ı ġażab-ı Sulṭānī olmaġın ṭoḳuz yüz on ṭoḳuz senesinde Burusaʾda cellād-ı ḳahr-ı Sulṭān-ı dehr elinden zebūn ve Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda ḳalender-ḫāne muḥāẕīsinde medfūn oldı.Vezīr-i mezbūr ber-vefḳ-i ḫāṭır-ı sulṭānī ve ḫilāf-ı rıżā-yı sübḥānī velī-niʿmet-zādesi olan ġarīb-i dār u diyār şeh-zāde-i perīşān-rūzgārıñ ḥaḳḳında irtikāb etdigi emr-i nā-ṣavāb ṣūret-i cezāsını niçe zamān mürūrında mirʾāt-ı mücellā-yı şemşīr-i Selīm Ḫānīʾde müşāhede etmişdir. Paşa-yı maḳtūlüñ müddet-i ṣadāreti bir seneden nāḳıṣdır. ʿĀḳil ü kāmil ḫayrāt u ḥasenāta māʾil maḥmiyye-i İstanbulʾda nāmıyla şöhret-yāb olan zāviye vü medrese ve cāmiʿ-i muʿallā-ḳıbāb āsār-ı ḫayriyesindendir.

Mīr Ġāzī-zāde Es-Seyyid Caʿfer Paşa:

Emīr Ġāzī-zāde denmekle pür-iştihār ve zer-i Caʿferī gibi maḳbūl ehālī-i diyār olan Caʿfer Paşaʾdır. Maḥrūse-i Burusaʾda naḳş-ı vücūdı sine-i ʿademdem ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip niçe sinīn ü eyyām belde-i mezbūrede ḳāʾim-i maḳām naḳīb-i sādāt-ı kirām olup şürefā-yı ẕeviʾl-iḥtirāmıñ żabṭ u rabṭında cidd ü ihtimām[377]üzre

[375] 65a KA

[376] 72a AE

[377] 65b KA

idi. Sulṭān Yıldırım Ḫān evḳāfına mütevellī olup umūr-ı vaḳfı ḫaylī niẓām vermekle manẓūr vüzerā-yı ʿiẓām olup Gürci Meḥemmed Paşaʾnıñ maẓhar-ı nigāh-ı çeşm-i iltifātı olmaġın vezīr-i müşārun ileyh mezbūrı Mīr-i mīrān-ı Ḳaraman ve maḥsūd-ı emsāl ü aḳrān edip neyl-i merām ile şādmān olduḳdan ṣoñra biñ otuz sāli ḫilālinde işābet-i ʿaynüʾl-kemāl ile ṭabl-ı raḥīle[378] ṭurre-zenān ve eyālet-i ʿademe revān olup Bıñarbaşıʾnda bir mevżiʿ-i mürtefiʿde seng-nişān ve cūyā-yı maġfiret-i Raḥmān oldı. Paşa-yı mezbūr cūd u ʿaṭā ile şöhre-yāb ve ṣıḥḥat-i neseb-ı ṭāhire ile maʿlūm-ı şeyḫ ü şāb rūz u şeb süfre-i niʿmeti-güşāde ve luṭf-ı ṭabʿı ḥadden ziyāde meʾmūlüʾl-kerem ṣāḥib-i ʿulūmüʾl-himem idi.

Mīr-āḫūr Muṣṭafā Paşa:

Müşārun ileyh fiʾl-aṣl bendegān-ı devlet-i ʿaliyye-i ebed-beḳā ve ṣadāḳat-kārān-ı salṭanat-ı seniyye-i maʿdelet-intimādan olup devr-i Muṣṭafā Ḫānʾda dergāh-ı ʿālī Ḳapucıbaşılıġı rütbesine neyl ile be-kām ve ḫidemāt-ı umūr-ı mehāmm-ı ʿiẓāmda istiḫdām ile taḥṣīl-i nīk-nām edip gün-be-gün ḳaṭʿ-ı derecāt-ı emānī ve ʿahd-ı salṭanat-ı Ḥamīdiyyeʾde cāh-ı refīʿ-i mīr-āḫūr-ı sulṭānī ile pā-nihāde-i merkez-i şādmānī olup āḫirüʾl-emr ḥaḳḳında der-kār olan teveccühāt-ı meḥāsin-āyāt-ı mülūkāne ḥasebiyle müntehā-yı meṭālib ve eʿazz-ı vālā-yı merātib-i beşeriyyeden olan rütbe-i ʿulyā-yı vezārete nāʾil ve manṣıb-ı livā-yı Ḫudāvendigār ile dāġ-zen-i ḳulūb-ı aḳrān u emāsil olup Der-i Saʿādetʾden debdebe vü dārāt ile maḥrūse-i Burusa ṣavbına rāyet-güşā-yı iʿtizām ve belde-i mezbūrede niçe eyyām mesned-ārā-yı ʿizz ü iḫtişām olmuş idi. Be-ḥikmet-i ḫālıḳ-ı bī-çūn pençe-i saḫt-gīr-i ʿillet-i sevdāda ṣūret-i ṣaḥv-ı sekīne-i ḥāli zār u zebūn ve ārāyiş-i āsāyiş-i aḥvāli dīgergūn olup umūr-ı emāret-i vilāyeti ketḫüdāsı rüʾyet ederek güẕārende-i vaḳt[379] ü sāʿat olunmaḳda iken ʿāḳıbet biñ yüz ṭoḳsan iki tārīḫinde cūyā-yı dārüʾş-şifā-yı beḳā ve ʿāzim-i kişver-i ʿuḳbā olduḳda muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Ḫānīʾde namāzı edā ve ḥaẓret-i Emīr *ḳuddise sırruhüʾl-ḫaṭīr* türbe-i şerīfiniñ cānib-i ġarbīsinde olan ḥaẓīrede lāzıme-i defn ü telḳīni

[378] 72b AE

[379] 66a KA

ḥüsn-i icrā oldı. Vezīr-i müşārun ileyh[380] bir merd-i kāmil maḥsūdü'l-emāṣil mekārimü'l-ḫaṣā'il idi.

Ṭāhir ʿÖmer-zāde ʿOṣmān Paşa:

Mınaṣṣa-pīrā-yı emāret-i livā-yı ʿAkkā ʿAlī İbni Ṭāhir ʿÖmer'iñ evlād-ı meḥāsin-nihādından ʿOṣmān Paşa'dır ki mezbūr ʿAlī bin Ṭāhir ʿÖmer ḳapudān-ı deryā-yı esbaḳ ve ṣadr-ı aʿẓam-ı mā-sabaḳ Cezayirli Ḥasan Paşa delāletiyle bādiye-i fenādan iḳlīm-i beḳāya ʿazm ü sefer edip evlād u enṣābı maʿiyyet-i vezīr-i müşārun ileyh ile Der-i Saʿādet'e gelmişler vezīr-i cenāḥ-ı devlet-i ʿaliyye-i muʿallā-pāyede murabbaʿ-nişīn-i dā'ire-i ḥużūr u rāḥat olmuşlar idi. Paşa-yı mütercem ser-māye-i ʿilm ü kemāl-i insāniyye ve bıżāʿī-i ḥüsn-i ḫıṣāl-ı behiyye ile Ebnā-yı ibni Ṭāhir ʿÖmer miyānında bir vücūd-ı muḥterem olmaġın merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān ʿAbdu'l-Ḥamīd Ḫān ʿaliyhi raḥmeti'r-raḥmān ḥażretleriniñ ʿahd-ı devletlerinde bā-rütbe-i mīr-i mīrānī tevcīḥ-i manṣıb-ı livā-yı Ḫudāvendigār ile ʿāric-i süllem-i kām-rānī olduḳda maḥrūse-i Burusa'ya taḥrīk-i ʿinān-ı nehżat edip belde-i mezbūreniñ idāresi mütesellem ile ḥıfẓ u ḥirāset ve umūr-ı külliye ve cüz'iyye-i aʿyān u eşrāf maʿrifetiyle tanẓīm ü rü'yet olunmaḳ de'b-i ḳadīminden bulunmuş olmaġın müşārun ileyh daḫı fī-ḥaddi ẕātin taḳvā-penāh bir ẕāt-ı feżā'il-iktināh olmaġın icrā-yı resm-i emārete ʿadem-i raġbet ve dīden-i dīrīn-i beldeye riʿāyet ve livā-yı mezbūruñ vāridāt-ı muʿtedilesine ḳanāʿat edip rūz u şeb ʿibādāt u ṭāʿāt ve müṭālaʿa-i kütüb-i nāfiʿaya ḥaṣr-ı evḳāt ederek güẕārende-i ānāt ü sāʿāt iken biñ iki yüz[381]yigirmi iki sālinde murġ-ı rūḥ-ı laṭīfi ʿālem-i melekūta pervāz edip ḫāne-i saʿādetleri civārında olan cāmiʿ-i şerīf ḥaẓīresinde āşiyān-sāz oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil ṣıḥḥat-i neseb ü ḥaseb ile şeref-i ẕāt-ı vālāsı mü'eyyed ve silsile-i şerīfleri ḥażret-i İmām Ḥüseyn-i şehīd-i Kerbelā *raḍīyallāhu*[382] *ʿanha* efendimize müntehī olduġu secere-i siyādetlerinde mesṭūr u muḳayyed olup iḫtilāṭ-ı nāsdan mütecānib dā'imā evrād u eẕkāre mukibb cihet-i cāh ve celāl-i dār-ı fenāya aṣlā ṣarf-ı nigāh etmeyüp rütbe-i maʿneviye bāḳıye-i fā'iz ve sinn ü sāli derece-i tāsiʿi

[380] 73a AE

[381] 66b KA

[382] 73b AE

mütecāviz ve belde-i mezbūrede yigirmi altı sene miḳdārı kūşe-gīr-i ʿuzlet u inzivā olmuş bir ẕāt-ı feżāʾil-intimā idi. Lisān-ı ʿArabī üzre ḫaylī ḳaṣāʾid ü eşʿārı nüvişte-i mecmūʿa-i maʿārif-şiʿārı olduġundan başḳa baʿż-ı teʾlīfātları daḫı menḳūldür.

El-Ḥāc ʿAzīz Aḥmed Paşa:

Tercemesi mebḥaṣ-ı *Meşāyiḫ-i İslāmiyye*'de zīver-i silk-i süṭūr u imlā olan Şeyḫüʾl-İslām Ḳaraçelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi sülālesinden maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda ḳadem-resā-yı kāşāne-i vücūd olan ʿAzīz Aḥmed Paşaʾdır. Fiʾl-aṣl zümre-i ḳużātdan olup ṣadr-ı esbaḳ ʿİzzet Meḥemmed Paşa merḥūme taʿalluḳ ü intmā peydā edip mührdārlıḳları ḫidmetinde ihtizāz-nümā olaraḳ taḥṣīl-i hüner-i maʿrifete kūşiş ve tekmīl-i ādāb u fenn-i kitābete verziş ile be-nām ve ṣadr-ı müşārun ileyhiñ zamān-ı vekāletlerinde cihet-i ḳużātdan ʿudūl ve silküʾl-leʾāl-i ḫ*ā*cegān-ı dīvān-ı humāyūna duḫūl ile be-kām vezīr-i müşārun ileyhiñ bir zamān daḫı ḳapu ketḫüdālıġı ile nāʾil-i merām olup giderek umūr-ı devlet-i ʿaliyyede āzmāyiş-i zahan-i veḳḳād ve efzāyiş-i rüşd ü sedād-ı māder-zād ederek nīk ü bed cihāndan ḫaberdār ve eṭvār[383] u evżāʿ-ı rūzgārı imtiḥān u iḫtiyār ile erbāb-ı tecribe vü ʿuḳūldan bir ẕāt-ı meḥāsin-şümūl olmaġın baʿż-ı menāṣıb-ı refīʿaya neyl ile ʿazīz ü muḥterem ve dīvān-ı humāyūnda Çavuşbaşılıḳ manṣıbıyla mükerrem ve baʿdehu tersāne-i ʿāmire emāneti gibi ümerā-yı himemde müstaḫdem olup fiʾl-ḥaḳīḳa lāyıḳ-ı şān-ı salṭanat ve muvāfıḳ-ı rıżā-yı pādşāh-ı maʿālī-menḳabet ḫidemāt-i memdūḥeye[384] muvaffaḳ olmaġın muḳīm-i dār-ı naʿīm-i cāvidānī vālid-i mācid-i cihānbānī Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Sānī Ḥażretleriniñ evāʾil-i ʿahd-ı salṭanatlarında rütbe-i vālā-yı vezāretle ḳadr ü şānı terfīʿ ü iʿlā ve tevcīh-i livā-yı Ḳocaeli ile kām-revā olup bundan aḳdem müsāʿade-i nā-be-hencār-ı rūzgār ile Anaṭolu cānibinde rāyet-efrāz-ı meydān-ı ẓuhūr olan Ḳalyoncı ve Ṣarıcaoġlu ve Esʿad Beg ve bunlarıñ emṣāli dere begi nāmında buġāt-i şeḳāvet-nümānıñ biñ iki yüz yigirmi yedi tārīḫinde ḳatl ü iʿdāmlarına meʾmūr olduḳda üzerlerine sevḳ-i ʿasākir-i mevfūr edip bāġiyān-ı meẕkūrānıñ teʾdīb ü güş-māl ve iʿdām u istīṣāllerinde rū-nümā-yı ṣafḥa-i bürūz olan ḫarekāt-ı kāmilāne ve reʾy ü tedbīr-i pesendānesi ʿind-i pādşāh-ı ḳadrdānīde

[383] 67a KA

[384] 74a AE

şāyān-ı rütbe-i sābāş u taḥsīn ʿivaż-ı iḥsān-ārā-yı pādşāhīden manṣıb-ı livā-yı Ḫudāvendigār ile rātibe-i ḳadr ü şānı ārāyiş-nümūd ve sene-i mezbūre Şevvālʾinde maḥrūse-i Burusaʾya ḳadem-nihāde-i vürūd olup belde-i mezbūreniñ aʿyānından ṭolayı inḥilāl-peẕīr olan şīrāze-i niẓāmını muḥavvver-i lāyıḳane idḫāl ve tanẓīm ü istiḥżār ḳılınan Burusa Paşa Ḳapusında sāye-endāz-ı ʿizz ü iḳbāl iken biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz Muḥarremüʾl-ḥarāmınıñ on altıncı gecesi ʿillet-i ẕātüʾl-cenbden tārik-i ālāyiş-i dünyā-yı bī-s̱ebāt ve rū-gerdān-ı debdebe vü dārāt olup ferdā-yı rūz cümle-i kibār u ʿulemā meşāyiḫ ü dervīşān ḥāżır olduḳları[385] ḥalde ṣalāt-ı cenāzesi muṣṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾde çār tekbīr ile edā olunduḳdan ṣoñra ẕikr ü tevḥīd ile Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān bāb-ı ḥarem-i türbe-i saʿādetleri ittiṣālinde olan sāḥada inşā vü iḥdās̱ ḳılınan ḳabrine cesedi tedfīn ü īdāʿ olundu. Vezīr-i[386] müşārun ileyh ʿāḳil ü kāmil ve mālik-i genc-i Şāyegānī-i nīk-ḫaṣāʾil vālī olduġu memleketlerde neşr-i ʿadl ü dād ve ḥimāyet-i ʿibād-ı żaʿīfüʾl-ābāde māʾil idi.Vücūh-ı ḫayrāt u ḥasenāta daḫı meyl-i ṭabīʿīsi der-kār olmaġın şāyeste-i ezkār-ı biʾl-ḫayr olur belde-i mezbūrede daḫı ḫaylī es̱er-i meḥāsin-āsārı meşhūd-ı dīde-i ulüʾl-ebṣārdır.

Eginli El-Ḥāc Muṣṭafā Paşa:

Belde-i mezbūrede mesned-i vücūda ḳadem-zen ve ḳāmet-i istiʿdādı ḫilʿat-i rüşd ü sedād ile muʿanven olduḳda maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa nehżat taḥṣīl-i hüner ü maʿrifet ve tekmīl-i ʿilm ü fażīlet edip baʿż-ı vükelā-yı devlet-i ʿaliyyeniñ dāʾire-i ḫidmetlerine vāṣıl ve baʿdehu ṭarīḳ-i ḫ*ā*cegān-ı dīvān-ı ʿālī-şāna dāḫil ve bir zamān daḫı ṭaşra memālikde bulunan baʿż-ı vüzerā-yı kirāmıñ Ḳapu Keṭḫüdālıḳlarıyla maġbūṭüʾl-emās̱il olup ʿahd-ı salṭanat-ı Sulṭān Selīm-i S̱ālīs̱ʾde Ḥaremeyn-i Şerīfeyn ṣurre emāneti ile şād u ḫurrem ve bu vesīle ile edā-yı farīża-i ḥacc ve tetmīm-i ḫidmet-i ʿacc ü s̱ecc ile Der-i Saʿādetʾe vuṣūlunda mis̱āl-i ḳalem-i ʿalem olmaġın ʿaṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Rābiʿde teşrīf-i laṭīf-i vezāretle menşūr-ı iʿtibārı ārāyiş-nümūn-ı ʿizz ü şān ve rikāb-ı humāyūn ḳāʾim-maḳāmlıġı mesned-i vālāsına irtiḳā ile ḫūrşīd-i iḳbāli dıraḫşān olup mesned-i meẕkūrdan baʿdeʾl-infiṣāl Üsküdārʾda ḫānesinde güẕārende-i eyyām ü leyāl iken biñ iki yüz yigirmi dört senesi

[385] 67b KA

[386] 74b AE

evāsıṭında ṣadr-i aʿẓam bulunan Żiyā Yūsuf Paşa merḥūmuñ telḫīṣiyle maḥrūse-i Burusaʾya iclā ve biraz eyyām mürūrunda ibḳā-yı vezāretle livā-yı Ḥamīd ʿuhdesine tevcīh ü iʿṭā ve üç seneden mütecāviz belde-i Isbarṭaʾda[387] pīrāye-baḫşā olduḳdan[388] ṣoñra biñ iki yüz otuz bir tārīḫinde be-tekrār medīne-i Burusaʾda iḳāmete meʾmūr olmaġın şehr-i mezbūre basṭ-ı bisāṭ-ı[389] nüzūl ve tedārük-i cāy-ı āsāyişe meşġūl iken sene-i merḳūmede Ẕiʾl-ḥicceʾsinde terk-i mā-sivā-yı fenā ve ʿazm-i dār-ı cezā edip ḳurb-ı türbe-i ḥażret-i Emīrʾde olan ḥaẓīrede medfūndur. Merḥūm müşārun ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil *Yusāriʿūn ileʾl*[390]-*ḫayrāti ve hum lehā sābiḳūn*[391]mışdāḳınca vücūh-ı ḫayrāt u müberrāta māʾil olmaġla belde-i Isparṭaʾda kemāl-i ḳıllet-i miyāh der-kār iken nāvdān-ı himmetinden āb-ı leẕīẕ icrā ve eʾimme-i esnā-yı ʿaşer ʿaşḳına maḥal-be-maḥal on iki çeşmeler inşā ve ṣadaḳāt-ı cāriyeden ahālī-i beldeyi iḥyā vü irvā etmişdir.

Türk ʿOsmān Paşa:

Paşa-yı müşārun ileyh vüzerā-yı şecāʿat-intimā-yı devlet-i ʿaliyyeden Türk ʿOsmān Paşa denmekle meşhūr idi. ʿAvāʾil-i ḥālinde baʿż-ı vulāt-ı kirām dāʾirelerinde istiḫdām ile dest-ber-āverde-i nīk-nām ve ʿahd-ı salṭanat-ı Sulṭān Maḥmūd-ı Sānīʾde dāḫil-i silk-i vüzerā-yı ʿiẓām olup ḥāline çesbān baʿż-ı elviyede vālī-i vālā-şān ve biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde manṣıb-ı eyālet-i Sivas ile rütbe-i ḳadr ü iʿtibārı ṭārem-i nüh-ṭāḳ-i ʿalāya mumāss ḳılınmış idi. Ne vech ile oldı ise olmuş ḥaḳḳında şiddet-i ġażab-ı pādşāhī vuḳūʿ bulmuş olduġundan biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde eyālet-i meẕkūreden maʿzūl ve meʾmūran medīne-i Burusaʾya biʾl-vuṣūl Ḥācılar Cāmiʿi muḥāẕīsinde ḥālā maḥkeme-i kübrā olan Seyyid ʿÖmer-zāde Ḳonaġında muḳīm-i künc-i ḥümūl iken sene-i mezbūrede be-ḥükm ü fermān-ı sulṭān-ı dehr cellād-ı ḳahr pençesinde maḳtūl olaraḳ ʿāzim-i ḥarem-serāy-i İrem ve cesedi ḳurb-ı türbe-i ḥażret-i Emīrʾde mütevārī ġıyābetüʾl-cübb-i ʿadem oldı. Merḥūm-ı müşārun ileyh meşhūr

[387] 68a KA

[388] 68a KA

[389] 75a AE

[390] Bu kısmın ayette yazılışı " Ulāʾike yusāriʿūne fiʾl..." şeklindedir. Kurʾân,Muminun/61.

[391] İşte bunlar hayır işlerine koşuşurlar ve o uğurda öne geçerler. Kurʾân,Muminun/61.

olduġu üzre şecīᶜ ü cesūr ve dilīr ü ġayūr baᶜż-ı muḥārebelerde ṣarf-ı naḳdīne-i iḳtidār etmiş bir vezīr-i celādet-semīr idi.

Reşīd Muṣṭafā Paşa:

Ṣadr-ı esbaḳ-ı ḫūrşīd Aḥmed Paşa merḥūmuñ[392] dāᵓiresinde intisāb ü intimā[393] ve biᵓl-āḫare ḫidmet-i Silaḫdār ile kām-revā olup menşūr nāṣıye-i aḥvālinden emāret-i idāre-i mülk ü millet huveydā olmaġın biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde merḥūm-ı müşārun ileyhiñ zamān-ı ṣadāretinde ᶜavāṭıf-ı ᶜaliyye-i şehriyārīden bā-rütbe-i sāmiye-i vezāret-i Girid Eyāleti ᶜuhdesine tevcīh ü iḥsān buyurulmuş olmaġla Der-i Saᶜādetᵓden cezīre-i mezbūreye neşr-i şirāᶜ-ı sefīne-i nehżat ve biraz müddet īfā-yı levāzım-ı ḥukūmet baᶜdehu manṣıb-ı meẕkūrdan infiṣāl ve baᶜż-ı elviyeye naṣb u ittiṣāl ile icrā-yı merāsim-i emāret etmiş idi.Biñ iki yüz otuz yedi sālinde Ḳuşaṭası muḥāfaẓasına taᶜyīn ve maḥall-i meẕkūrda emr-i muḥāfaẓaya ḳıyām u diḳḳat ederek dāne-çīn-i nişīmen-i ᶜizz ü temkīn iken bir sene mürūrunda maḥrūse-i Burusaᵓda meᵓmūr-ı iḳāmet ve baᶜdeᵓl-vuṣūl āsāyiş-nişīn-i ḫāne-i ᶜuzlet olup biñ iki yüz otuz ṭoḳuz Ẕiᵓl-ḳaᶜdeᵓsinde ᶜāzim-i iḳlīm-i beḳā edip ᶜAzīz Aḥmed Paşa merḥūmuñ cānib-i yemīninde rū-nihāde-i ḫāk-i fenā oldı.

ᶜAbduᵓl-Ḳādir Paşa:

Müşārun ileyh fiᵓl-aṣl donanma-yı humāyūn ricālinden olup merātib-i umūr-ı baḥriyyeyi şurṭa-i tevfīḳ-i Ḫudā ile şirāᶜ-güşā-yı iḥrāz ve sefer ü ḥażarlarda ser-zede-i ḥarīṭa-i ẓuhūr olan eṭvār-ı şecīᶜāne ve ḥarekāt-ı ᶜāḳilānesi ḳarīn-i pesend-i ᶜālī olmaġın ᶜahd-ı salṭanat-ı Selīmiyyeᵓde bā-rütbe-i vālā-yı vezāret Deryā Ḳapudanlıġı ile mümtāz ve neyyir-i cihān-tāb teveccühāt-ı Ḫaḳanī ile beyāż-ı ṣubḥ-ı iᶜtibār u ḳadri żiyā-perdāz olup be-ḥükm-i ḫālıḳüᵓl-berr veᵓl-biḥār müşāhede eyledigi ṣūret-i iḳbāl ḫandīde-i ruḫsār az vaḳt mürūrunda giriftār-ı gird-āb-ı idbār olmaġın ṣademāt-ı emvāc-ı ṭūfān-ı ᶜazl ü tenkīb ile maḥrūse-i Burusaᵓda mübtelā-yı sintine-i nefy vü taġrīb olup ḫaylī müddet belde-i Burusaᵓda

[392] 75b AE

[393] 68b KA

iḳāmet[394] edip biñ iki yüz yigirmi üç tārīḫinde merāḥim ü işfāḳ sulṭān-ı āfāḳdan ḥışṣemend ve Girid eyāleti tevcīhi ile beyneʾl-aḳrān ser-bülend olup tekmīl-i[395] mālzeme-i vezāret ile cezīre-i meẕkūreye sevḳ-i semend etmiş idi. Bir ḳaç seneler ārām-sāz-ı maḳām-ı emāret ve nigeh-endāz-ı çār-eṭrāf ḥıfẓ u ḥirāset olmuş ve ḥasbeʾl-ḳader eyālet-i meẕkūreden daḫı ʿazl ü infiṣāli bedīdār ve yine maḥrūse-i Burusaʾda iḳāmete emr ü fermān-ı pādşāh-ı ẕeviʾl-iḳtidār müteʿallıḳ buyurulmuş olmaġla evlād u ʿıyāliyle belde-i merḳūmeye mürtaḥil ve kemāl-i sinn-i pīrī ile giderek ḳuvve-i bāṣıra-i dīdeleri mużmaḥill olup bu ḥāl-i nā-bīnā-yı melālet-iştimāl ile güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ iki yüz otuz ṭoḳuz senesinde şifā-cū-yı dārū-ḫāne-i beḳā ve cesedi Ḥażret-i Emīr cāmiʿ-i şerīfi ḳurbunda olan ḥaẓīrede āsūde-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr ümmī-i sāde-dil rūz u şeb ʿibādāt-ı Ḫudāʾya müştaġil idi.

İçelli ʿĀbidīn Paşa:

Vüzerā-yı ʿiẓām-ı nīk-nāmdan İçelli Aḥmed Paşa merḥūmuñ birāder-i kihteri olup ber-taḳrīb rütbe-i ʿulyā-yı vezārete neyl ile maʿālī-ṣıfāt ve ḥāline çesbān baʿż-ı elviyede icrā-yı levāzım-ı emāret ederek ṣāḥib-i debdebe vü dārāt olmuş idi. Biñ iki yüz otuz sekiz senesinde muḳteżā-yı ḳadr-i Ḫudā Burusaʾya nefy ü iclā olup belde-i mezbūrede bir sene ḳadar tecerruʿ-i keʾs-i ġurbet ve tenāvül-i semm-i helāhil-i derd ü meşaḳḳat edip ḳayd-ı neyfden āzād birle şādmān ve ibḳā-yı vezāretle necm-ı baḫtı maşrıḳ-ı iḳbālden dıraḫşān olmaḳ umniyyesiyle ḥaḳḳında bürūz-ı raḥm ü şefḳat-i pādşāh-ı zamāne nigeh-endūz iken biñ iki yüz otuz ṭoḳuz tārīḫinde ʿillet-i ḥabs-i mesāneden ʿāzim-i dār-ı cezā ve ḥażret-i Emīr cāmiʿ-i şerīfi cānib-i ġarbiyesinde olan ḥaẓīrede defīn-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı müşārun ileyh[396] ġāyetle sāde-dil ve bu ḥāl ile ülfet ü iḫtilāṭa māʾil ṭavr-ı ʿacībānesi kendüye maḫṣūṣ dervīş-nihād rind-i ḳalender-meşreb bir ẕāt-ı ṣāfī-fuʾād idi.

El-Ḥāc Velī Paşa:

[394] 76a AE

[395] 69a KA

[396] 76b AE

Mūmā ileyh belde-i Kemaḫʾda vilādet ve rayeʿān-ı cüvānīde maḥmiyye-i İstanbulʾa hicret edip kān-i ʿirfān olan maḥmiyye-i[397] mezbūrede gün-be-gün nemā-dār-ı ʿömr-i ʿazīz ve mümeyyiz-i miyān-ı sīm u erzīz olduḳda ṣadr-ı aʿẓam-ı esbaḳ Ḥāfıẓ İsmaʿīl Paşa merḥūma intisāb ve müşārun ileyh daḫı tenāsüb-i endām-ı ṣıdḳ u sedādına naẓar ile miyāne-i ḫademeden merḳūmı intiḫāb edip żamīrine semīr ve ḫidmet-i silaḥdārı ile mertebe-i şeref ü iʿtibārını tevfīr etmiş idi. Ḫudāvendigār-ı bihişt-mekān Sulṭān Maḥmūd Ḫān Ḥażretleriniñ ʿahd-ı salṭanatlarında dergāh-ı ʿālī Ḳapucı Başılıġı ile be-kām ve niçe müddet Girid muḥaṣṣıllıġı ve Ṭırnova Voyvodaʾlıġı ve baʿż-ı muḳāṭaʿāt-ı cesīmede istiḫdām ḳılınaraḳ dest-māye-i servet ü sāmāna dest-resle şād-kām olmaġın biñ iki yüz ḳırḳ sālinde ṣurre-i humāyūn emāneti ʿuhdesine iḥāle ve ḥüsn-i idāre-i ḫidmet-i ʿazīzüʾl-menāle zimām-ı nāḳa-i saʿy u iḳtidāʾını imāle ederek edā-yı farīża-i ḥacc u secc ile nāʾil-i meʾmūl ve maṣḥūben biʾs-selāme Şām-ı cennet-meşāma ʿavdet ü ḳufūl eyledikde ṣadr-ı sābıḳ Ṣāliḥ Paşa merḥūmuñ ʿazlinden bā-rütbe-i vālā-yı vezāret eyālet-i Şām ile emāret-i Ḥaccāc-ı Saʿādet minhāc-ı ʿuhde-i liyāḳatına tevcīh ü tefvīż ve tevcīhāt-ı bāhirüʾl-ʿināyāt-ı şehriyārī ile neşīde-i sevād-nişān-ı iḳbālī tebyīż ḳılınmış idi. Mīrüʾl-ḥaclıḳ ʿunvān-ı celīli ile cānib-i Ḥaremeyn-i muḥteremeyne zāmile-bend-i ʿazīmet ve be-tekrār ṭavāf-ı Beyt-i Mükerrem ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Nebī-i Muḥtereme neyl ile ḥāʾiz-i rütbe-i saʿādet olup baʿdeʾl-ḥacc maḥrūse-i Burusaʾda iḳāmet etmek üzre biʾl-īcāb eyālet-i Şāmʾdan merāret-i ʿazl ile ḥalāvet-i meşāmı telḫ-peẕīr-i ālām[398] olup belde-i mezbūreye biñ iki yüz ḳırḳ iki Ramażānʾında ḳadem-resā ve tedārük eyledigi meʾvāsında ʿuzlet ü inzivāda olaraḳ ibḳā-yı vezāretle neyyir-i āmāli-i işrāḳ buyrulmaḳ emniyyesiyle cā-be-cā cūyā-yı raḥm u işfāḳ-ı Sulṭān-ı āfāḳ iken **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Cürʿa-i yek-cām-ı iḳbāl ile bezm-i ʿālemiñ

Neşʾe-yāb olmaz çekenler sāġar-ı idbārını

[397] 69b KA

[398] 77a AE

edāsınca biñ iki yüz ḳırḳ beş senesinde muḳteżā-yı taḳdīr-i[399]

Yezdānī ve irāde-i cenāb-ı Cihānbānī rütbe-i vezāreti ʿuhdesinde refʿ ü ilġā olup ve āḥād-nās-ı menzilesine tenzīlden ḥimāyeten kūşe-nişīn-i nişīmen-i ferāġ olmaḳ üzre dergāh-ı muʿallā-yı şāhāne Ḳapucıbaşılıġı ile be-tekrār çerāġ olup ṣayf u şitā ḫāne vü çiftliġinde peyġüle-güzīn-i ārām ve umūr-ı zirāʿata iştiġāl ile güẕārende-i leyālī vü eyyām iken bār-ı efkār-ı dūr-ā-dūr ve ṣaḥn-ı sīnesine peydā olan dāġ-ı ekdār-ı ġayr-ı maḥṣūr ile be-ḥükm-i cenāb-ı Kirdgār ʿillet-i aṣamm-ı şedīde giriftār ve muʾaḫḫaran-ı derd-i çeşme daḫı dūçār olup iki seneden ziyāde visāde-i keş-me-keş-i renc ü ʿanāya ser-nihāde olmaġın ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz elli iki sālinde ḳayd-ı çille-i emrāż-ı dār-ı dünyādan taḫlīṣ-i girībān edip belde-i mezbūrede Ḳarabaş Tekyesiʾnde mütevārī-i mezār-ı seng-nişān ve dest-nüvāzende-i maġfiret-i kerīmüʾl-müsteʿān oldı. Merḥūm-ı müşārun ileyh ʿālī-ṭabīʿat ehl-i mürüvvet miżyāf u münʿim ḫulūḳ-ı mükerrem-āsār ṣalāḥ-ı ḥālī nüvişte-pīrā-yı cebīn-i nīk-ḫıṣāli idi.

Der-Beyān-ı Ümerā-yı Ṣıdḳ-İntimā

Timurtaş Paşa-zāde Oruc Beg:

Aḳdem-i ḳudemā-yı vüzerādan Timurtaş Paşa merḥūmuñ ferzend-i fürūzende-aḫteri ve Umūr Beg merḥūmuñ birāder-i cān-ber-ā-beri Ġāzī Oruc Begʾdir ki envār-ı rüşd ü sedād ve istiḳāmet-i nāṣiye-i meḥāsin-vāyesinde şuʿledār olmaġın evāʾil-i ʿahd-ı Sulṭān Murād[400] Ḫān-ı Sānīʾde iḥrāz-ı rütbe-i muʿallā-yı vezāretle be-kām ve beglerbeglik pāye-i refīʿası inżimāmıyla menşūr-ı ḳadr ü iʿtibārı pīrāye-baḫş-ı ʿizz ü iḥtirām olup mālik-i memālik-i İzmir olan İzmir oġlu Cüneyd Beg-nām şaḫṣ-ı bed-fercāmıñ ṭaraf-ı ʿaliyye-i devlet-i ʿOsmāniyyeʾye iṭāʿat u riʿāyeti ṣamīmī vü ḫaḳīḳī olmayup mücerred ḫavf u ḫaşyet ve viḳāye-i żabṭ-ı memleketden ʿibāret olmaġla muḳteżā-yı ḫıyānet-i cibiliyyesi aralıḳ aralıḳ ḫıyānet-i ḫufyesi der-kār ve bir vaḳt intihāz-ı furṣatda icrā-yı melʿanete[401]

[399] 70a KA

[400] 78b AE

[401] 70b KA

Şehlā İbrāhīm Paşa[402]**:**

Vezīr-i müşārun ileyh İçel diyārında vürūd-ı dār-ı şühūd ve biʾl-āḫire delīl-başlığı ile şöhret-nümūd olup ser-zede-i vuḳūʿ olan baʿż-ı muḥārebelerde cān-sipārāne ḥareket ʿaleʾl-ḫuṣūṣ Tekelioğlu maʿrekesinde ibrāz-ı celādet ü şecāʿat ve dergāh-ı ʿālī Ḳapucıbaşılığında daḫı ṭaşra meʾmūriyetlerinde dīn-i devlete ḥüsn-i ḫidmet etmegin mükāfāt-ı seniyye-i şāmiletüʾl-eṭrāf-ı şehinşāhīden ʿuhdesine tevcīh-i rütbe-i Mīr-i Mīrānī ve ḥāline çesbān baʿż-ı elviyede icrā-yı emāretle ḥāʾiz-i merkez-i kām-rānī olup biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde rütbe-i vālā-yı vezāretle ḳadri terfīʿ ve manṣıb-ı eyālet-i Ḳaraman ile ḥaḳḳında ṣunūf-ı iltifāt-ı şāhāne tenvīʿ ḳılınup be-ḥikmet-i Īzed-i Yezdān ʿadem-i muvaffaḳıyyet-i gerdiş-i devrān ile żabṭ-ı manṣıba müsāʿade-i vaḳt ü zamān olmadığından biraz eyyām mürūrunda ʿārıża-i ʿillet-i ʿazl ile derd-i ser-i iclāya dūçār ve maḥrūse-i Burusaʾda ḳayd-ı iḳāmete giriftār olmuş idi. Böyle şecīʿ ü dilīr bir vezīr-i celādet-semīriñ bilā-mūceb müddet-i medīd nefy ile nāṣıye-i ḥāli dāġdār-ı taḥḳīr ü tekdīr olmaḳ şān-ı maʿāli-ʿunvān-ı salṭanat-ı seniyyeye ġayr-ı cedīr ise de ḥasbeʾl-ḳader belde-i mezbūrede niçe sinīn-i mütekāşire ẕull ü hevān ile tecerrüʿ-i zehr-āb-ı ḳurbet-i ġurbet ve kemāl-i żaʿf-ı ḥāl ile imrār-ı vaḳt ü sāʿat eylemekde iken ʿāḳıbetüʾl-emr hücūm-ı cünd-i ġumūm ile biñ iki yüz elli ṭoḳuz sāli ḫilālinde bī-tūġ u ʿalem vażʿ-ı ḳadem-i rāḥat-ābād-ı iḳlīm-i ʿadem edip şehr-i meẕkūrda Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda maʿdūd-ı müteḳāʿidīn-i vüzerā-yı ḫāmūşān oldı. nigehdār olduġundan bundan aḳdemce rāyet-güşā-yı ṭuġyān olan Düzme Muṣṭafā-nām ḥīle-kār ṭarafına duḫūl edip lā-teşbīh ṣadr-ı aʿẓamlıḳ rütbesine pā-nihāde-i vuṣūl ve pāye-i kāẕibe-i ḫande-fermā-yı ʿuḳalāya mevṣūl olup cānib-i salṭanat-ı seniyyeye ibrāz-ı ṣūret-i ʿadem-i iṭāʿat ve dest-zen-i şemşīr-i şeḳāvet olmuş idi. Be-nuṣret-i ʿizz ü şeref saḫtekār-ı meẕkūruñ sīne-i pür-kīnesi tīr-i dil-dūz-ı ḳażāya hedef ve vücūdı nekbet-nümūdı güm-geşte vü telef olmaġın mezbūr İzmiroğlu Cüneyd Beg dedikleri küfrān-ı niʿamıñ isāʾet-i celiyye ve cerāʾīm-i māżiyesi ḥasebiyle bu defʿa teʾdīb ü güşmāl belki dāʾire-i iʿdāma idḫāl żımnında sekiz yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde bā-emr-i pādşāh-ı ṣāḥibüʾl-iḳtidār paşa-yı nāmdār niçe ʿasker-i bī-şumār ile İzmir üzerine irḫā-yı ʿinān-ı esb-i ılġar eylemiş ve ḫāʾin-i

[402] Biyografi AEʾde 77a-77bʾde, KAʾda 70aʾda der-kenârda kayıtlıdır.

mezbūr-ı ḫabāṯet-şiʿār müdāfʿa-i ṣademāt-ı ʿasākir-i ʿOṯmāniyyeʾde pāy-dār olmayacaġı āşkār olmaġla İzmirʾden rū-be-rāh-ı semt-i firār ve İsli ḳalʿasında taḥaṣṣun u ḳarār eylemiş idi. Ser-dār-ı ʿālī-maṣīr İzmir vilāyetleriniñ birazların żabṭ u tesḫīr ve mülāzımlara Tīmār ṭarīḳıyle taḳrīr etdikden ṣoñra maḥrūse-i Burusa ṣavbına ʿavdet ve dergāh-ı Sulṭān-ı ʿālīşāna cebīn-sāy-ı ʿubūdiyyet oldı. Paşa-yı müşārun ileyhiñ bu sefer ʿavdetinden ṣoñra külfet-i metāʿib-i ṭarīḳ münāsebetiyle[403] mizāc-ı şerīfi münḥarif ve dīde-i pür-intibāhı temāşā-yı gülşen-serāy-ı cināna munʿaṭıf olmaġın sene-i mezbūre evāḫirinde ḫaẕīre-i daġdaġa-pīrā-yı fenādan iḳlīm-i rāḥat-efzā-yı beḳāya ʿazm ü rıḥlet edip cesed-i laṭīfi Burusa ḥiṣārında vāḳıʿ türbesinde mütevārī-i laḥd-i maġfiret oldı merḥūm-ı müşārun ileyh irtiḳāyı rütbe-i vezāretden muḳaddem Oruc Beg nāmıyla meşhūr olmaġla baʿdeʾl-vezāret daḫı ol nām ile meẕkūr olmuşdur.

Timurtaş Paşa-zāde Umūr Beg:

Mīr-i ʿālī-nijād Timurtaş Paşa merḥūmuñ evlād-ı firişte-nihād-ı vefā-iʿtiyādlarından olup ʿaṣr-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānīʾde birāderi[404] nOruc Beg ile mānend-i neyyireyn-i aʿẓameyn mihr-i münīr-i āsmān-ı celādet ve bedr-i şuʿle-feşān-ı ferḳadān-ı devlet olmuşlar idi. Evāʾil-i ʿahd-ı Sulṭān Murād-ı Sānīʾde Düzme Muṣṭafā nāmında bir şaḫṣ-ı menfūr salṭanat dāʿīyesiyle Rūmeliʾden ẓuhūr edip pādşāh-ı Nerīmān-ṣavlet Bāyezīd Paşa şehādetinden ṣoñra şaḳī-i mezbūruñ livā-yı hezīmet-iḥtivāsına müctemiʿ-i buġāt-ı nekbetsimāt üzerine süvār-ı eşheb-i ʿazīmet olduḳda mīr-i mümā ileyhiñ ḳāmet-i liyāḳati şeref-i rütbe-i vezāret ile iḥtişām-peẕīr-i iʿtibār ve bir miḳdār ʿasākir-i ẓafer-kirdāra ser-dār ve muḥārebeye meʾmūr u tesyār olduḳda esnā-yı bezm-i rezmde ḫaylī nāmdārlıḳ ve kemāl-i celādet ile iş-güẕārlıḳ edip der-ceng ol zümre-i eşrār-ı saḫtekārıñ perīşānlıġına bāʿis olmaġla şaḳī-i mezbūruñ iḳbāl-i istidrācı derece-i zevāle taḥvīl ve Edirneʾde taṣlīb ü teẕlīl olunduḳdan ṣoñra bu ḫidmeti muḳābili maẕhar-ı iltifāt-ı ʿālī ve beglerbeglig ʿunvānı ile eyālet-i Anaṭoluʾya vālī olmuş idi. Bi-irādetiʾllāhiʾl-melikiʾl-müteʿāl ribāṭ-ı köhne-saḳf-ı ʿālem-i fānīden dārüʾn-naʿīm-i cāvidānīye irtiḥāl etmegin maḥrūse-i Burusaʾda Sedbaşı

[403] 78a AE

[404] 71a KA

fevḳında binā vü iḥdāṯ eyledigi cāmiʿ-i şerīfiñ miḥrābı verāsında āsūde-i nihān-ḫāne-i[405] mezār-ı maġfiret-medār oldı. Ol cāmiʿ-i mezbūr ve ḳurbunda ḥamām-ı leṭāfet-mevfūr nām-ı nāmıyla meşhūrdur. Ḳableʾl-vezāret Umūr Beg deyü maʿrūf olmaġla baʿdeʾl-vezāret daḫı ol nām ile mevṣūf oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ ṣulb-i tābnākinden ʿOṯmān Beg nāmında bir oġlu dünyāya ḳadem-nihāde olup *El-veledü sırru ebīhi*[406] müʾeddāsınca ol merd-i merdāne şecāʿatde bir dāne olmaġın eṯnā-yı muḥārebede ʿasker-i İslāmıñ māye-i ḳuvveti ve ġuzāt-ı muvaḥḥidīniñ vesīle-i celādeti bir cüvān ve ḥadīḳa-i devlet-i ʿOṯmānīyyeʾde ümerā-zādelerden yeñi yetişmiş bir fidān idi. Ol nev-nihāl-i bāġ-ı nāz Eflaḳ Cenginde mertebe-i şehādeti iḥrāz edip gülşen-serāy-ı Firdevs-i aʿlāda mesken-ṭırāz oldı.

Çerāġ Beg[407] **:**

Belde-i Şām-ı şerīf civārında Ṣāliḥiyye-nām cāy-ı maʿālī-irtisāmda mütevārī-i ḫāk-i maġfiret-eṯer sulṭānüʾl-muḥaḳıḳīn ḥażretüʾş-şeyḫiʾl-ekber *ḳuddise sırruhuʾl-aẓher*[408] efendimiziñ evlād-ı pāk-nijādlarından olup ber-ṭakrīb-i süvār-ı semend-seyāḥat ve bilād-ı Rūm-ı cennet-rüsūmdan maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾya naḳl ü hicret edip belde-i mezbūrede niçe eyyām fürūzende-i çerāġ-ı ārām ve nūr-ı naẓar-ı dīde-i iʿtibār-ı enām olmuş idi. Ḥışn-ı maḥrūse-i meẕkūre derūnunda āṯār-ı bāhirüʾl-envārından bir mescid-i şerīf binā vü inşā edip sekiz yüz otuz iki sālinde fānūs-ı bedende çerāġ-ı ʿömri püf-kerde-i rūzgār-ı zūr-kār ve ḳandīl-i şaʿşaʿa-i ḥayātı seng-zede-i felāḫan-ı dest-i sipihr-i ġaddār olduḳda belde-i mezbūrede vāḳıʿ Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda mevżūʿ-ı mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü kemāl ile meşhūr ve keşf ü kerāmet ile meẕkūr idi.

Bāyezīd Paşa-zāde ʿĪsā Beg:

Vüzerā-yı nīk-nām-ı devlet-i Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾdan olup Rūmeliʾde ẓuhūr eden Düzme Muṣṭafā elinde girībān-ı cāme-i ḥayātı çāk ve Sazludereʾde āġeşte-i ḫāk olan

[405] 78b AE

[406] Evlat babanın sırrıdır.

[407] 71b KA

[408] Ezhar (olan Allah) onun sırrını pak eylesin.

Bāyezīd Paşa merḥūmuñ veled-i necīb[409] ve ferzend-i edībi ʿĪsā Beg merḥūmdur. Ol Mesīḥādem beydā-yı şecāʿat-ı kemāl-i rüşd ü dirāyet ve mezīd-i cesāret ü istiḳāmet ile ümerā-yı devlet miyānında terfīʿ-i rütbe-i ḳadr ü şān etmiş ve ʿahd-ı salṭanat-ı Murād Ḫān-ı S̱ānīʾde ser-zede-i ẓuhūr olan ġazā-yı ġarrāda ol dilīr-i celādet-maṣīr-i dilīrāne ve ol merd-i şecāʿat-żamīr-i merdāne eṭvār-ı Nerīmāne ile ṣufūf-ı aʿdāyı çāk ve derūn-ı küffārı elemnāk ve sell-i seyf-i ṣamṣām ile fütāde-i ḫāk-i helāk eylemiş ve bu ṭavr-ı celādet-ḥaṣr ile ʿasākir-i İslāmʾa ḥayāt-baḫşā-yı ḳuvvetüʾẓ-ẓahr olmuş idi. Es̱nā-yı maʿreke-i aʿdāda bu güne ḥarekāt-ı meḥāsin-simātı müntic-i izdiyād-ı rifʿat ü şānı ve mūceb-i teraḳḳī-i derece-i muʿallāʿunvānı[410] olup rütbe-i muʿallā-pāye-i vezārete irtiḳāya müheyyā iken bi-emriʾllāhi teʿālā evāsıṭ-ı salṭanat-ı pādşāh-ı müşārun ileyhde rūḥ-ı şerīfi ʿālem-i bālā-yı melekūta ʿurūc edip cesedi peder-i muḥteremleriniñ mekşūfuʾl-eṭrāf-ı türbe-i sāde-derūnı öñünde olan sāḥa-i dil-ārāda mestūr-ı perde-i ḳabr ve āsūde-i kūşe-i ḥafr olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr māʾil-i vücūh-ı ḫayrāt ve ṣāḥib-i müberrāt-ı ḥasenāt olmaġla Burusa ḥiṣārında maʿüʾt-tevliye bir cāmiʿ-i raʿnā inşā ve burc üzerine zümre-i ṭullāba bir medrese-i feraḥ-fezā binā eylemişdir ki ḥālā ol medrese ve cāmiʿ ʿĪsā Beg nāmıyla beyneʾl-ahālī şāyiʿdir.

Fātiḥ-i İzmir Ġāzī Ḥamza Beg:

Cedd-i emced-i āl-i ʿOs̱mān olan Erṭuġrul Ġāzī ile diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma ḫaṭve-perdāz-ı esb-i hicret ve zamān-ı saʿādet-i Sulṭān ʿOs̱mān Ġāzīʾde İnegöl ḳażāsı Begligi ile ḳarīn-i rütbe-i ʿizz ü rifʿat olan Ṭurġud Beg-nām merd-i be-nām sülāle-i selīlesinden serzede-i ẓuhūr u bürūz ve mihr-i münīr-i ṣıdḳ u sedād cebīn-i ṣabāḥat-rehīninde pertev-efrūz olan Ġāzī Ḥamza Begʾdir.Mülūk-ı diyānet sülūk-ı devlet-i ʿOs̱māniyyeden[411] Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān ve Murād-ı S̱ānī ve Ebuʾl-feṯḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān gibi üç dāne pādşāh-ı ẕī-şānıñ manẓūr-ı naẓar-ı ʿāṭıfeti olmaġın ümerā-yı salṭanat-ı seniyye-i miyānında kemāl-i imtiyāz ile serefrāz olmuş idi. Evāʾil-i devlet-i Sulṭān Murād-ı S̱ānīʾde İzmir oġlu Cüneyd Beg Düzme Muṣṭafā-nām bed-ḫıṣāle tabʿiyyet ile dāmen-keş-i dāʾire-i iṭāʿat

[409] 79a AE

[410] 72a KA

[411] 79b AE

olmaġın İbnüʾl-İzmir ḳatl ü tedmīr ve memālik-i maḥrūsesi żamīme-i ḳalem-rev-i devlet-i şecāʿat-maṣīr ḳılınmaḳ üzre Oruc Beg merḥūmdan ṣoñra bā-emr-i pādşāh-ı maʿdelet-mevfūr mīr-i mezbūr-ı İzmiroġlu üzerine meʾmūr olmuş *Ve mütevekkilen ʿalaʾllāhiʾl-Melikiʾl-Mennān*[412]ʿasākir-i encüm-firāvān ile İzmir ṣavbına ʿaṭf-ı licām-ı tekā-ver-i sebük-cevelān etmiş ve kemāl-i ḥüsn-i tedbīr-i dil-firīb birle Cüneyd Beg ile oġlunı giriftār-ı[413]

dām-ı tesḫīr ü taʿzīb ve iki nefer-i ʿadū-yı bed-liḳānıñ ḫāne-i ḳaviyye-i ḥayāt-ı nā-pāydārların vesāṭat-ı şemşīr-i mücellā-yı bī-emān ile iʿdām u taḫrīb eylemiş ve ḳılāʿ-i İzmir ile niçe memālik-i vefīr keşīde-i silk-i tesḫīr ve ehālīlerin yerlü yerlerine kemā fiʾs-sābıḳ taḳrīr edip baʿdehu kemāl-i fevz ü ẓafer ile ruḫ-sūde-i ḫāk-i ḳadem-i pādşāh-ı Dārā-eser olmuş idi. Ebuʾl-fütūḥāt veʾl-meġāzī Fātiḥ-i İstanbul Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī ḥażretleriniñ ʿaṣr-ı ḫilāfetlerinde daḫı kemāl-i dirāyet ve şecāʿat ile ʿalem-güşā ve eṭvār-ı pesendīde-i āsār ile sālik-i nehc-i cihād u ġazā iken evāsıṭ-ı devlet-i sulṭān-ı müşārun ileyhde ol Ḥamza-i Ḳahramān-ı zamānıñ pençe-i zūr-āver-i ḳābıżuʾl-ervāḥda sīne-i ḥayātı çāk ve cesed-i şerīfi maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye ḳurbunda nām-ı nāmıyla meşhūr olan cāmiʿ-i laṭīfi civārında vāḳıʿ türbesinde mestūr-ı nihān-ḫāne-i ḫāk oldı.Merḥūm-ı mezbūr küffār-ı ḫāksār arasında kemāl-i şecāʿat ile maʿrūf ve mülūk-ı İslāmiyye beyninde mezīd-i ṣadāḳat ile mevṣūf[414] idi. Cāmiʿ-i merḳūm ve medrese-i dirāset-mersūm ol ẕāt-ı ʿālī-ḳadriñ āsār-ı ḫayriyyesindendir.

ṬABAḲA-İ EVVEL

Şeyḫ-i Meşāyiḫüʾl-İslām-ı Celīlüʾş-Şānı Ḫāme-güzār-ı Ḳırṭās-ı Cevāb olur

Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Fenārī:

Fāżıl-ı āfāḳ ʿaleʾl-ıṭlāḳ ṣāḥibüʾl-mecd veʾl-ḳadr veʾl-istiḥḳāḳ efḍal-terīn-i fużālā-yı Rūm mesned-nişīn-i manṭūḳ u mefhūm Mevlānā Meḥemmed Şemsüʾd-dīn bin Şeyḫ Ḥamza bin ʿĪsā el-maʿrūf bi-Niẓāmüʾd-dīniʾl-Fenārī ḥażretleridir. Silsiletüʾz-zeheb-i neseb-i şerīfleri Emīrüʾl-müʾminīn ʿÖmer İbnüʾl-Ḫaṭṭāb *raḍīyaʾllāhi ʿanhā* ḥażretlerine müntehī ve cedd-i

[412] İhsanı bol her şeyin mutlak sahibi Allahʾa tevekkül ederek.

[413] 72b KA

[414] 80a AE

emcedleri mülūk-ı ḫendeḳ-i ser-āmed-i eşbehīdir. Fenārʾe nisbetleri cedd-i emcedleriniñ masḳaṭ-ı reʾsi Māverāʾüʾn-nehrʾde aḳṣā-yı bilād-ı Ḫorasanʾdan ḳarye-i Fenār olmak ḥasebiyle kendiler İbni Fenārīʾdir. Ve bu maḳūle-i kunye-i mütemeyyizeden maṣūn ü ʿārīdir. Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīniʾl[415]-Ḳonevī telāmizelerinden vālid-i mācidi Şeyḫ Ḥamza ṣulb-i pākinden hicretiñ yedi yüz elli bir Ṣaferüʾl-ḫayrında kevkeb-i vücūd-ı mesʿūdları lemʿa-pāş-ı ʿālem-i ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip rütbe-i istiʿdād-ı Ḫudā-dādı temyīz-i siyāh u sefīd ile iḥrāz-ı pāye etdikde şāriḥ-i *Muġnī vü Viḳāye* ʿAlāʾüʾd-dīn Esvedʾden aḫẕ-ı vāye ve Cemālüʾd-dīn Meḥemmed bin Muḥammedüʾl-Aḳsarāyīʾden ve Kemālüʾd-dīn Meḥemmed bin Muḥammedüʾl-Muḳrīʾden aḫz-ı ʿulūm-ı bī-ġāye edip sebbābe-i evḳāt ile sübḥa-i leʾāl-i sinn-i şerīfleri henüz nişāngāh-ı yāḳūt-pāre-i ʿişrīne vāṣıl olduḳda ṭaleb-i ʿilm-i şerīfe mübālaġa-i iştiġāl ve ārzū-yı tekmīl-i ʿulūm içün belde-i Ḳāhireʾye irtiḥāl ve Şeyḫ Ekmelüʾd-dīn ve sāʾir füḫūl-i muṣannifīnden taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl etdikden ṣoñra diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma baḫş-ı ḳudūm edip ol vaḳt revnaḳ-efzā-yı serīr-i serefrāzı Sulṭān Murād-ı Evvel merḥūm Ḫudāvendigār Ġāzī ḥażretleriniñ şāyesete-i nigāh-ı çeşm-i iltifāt-ı şehriyārīleri[416] olmaġın yedi yüz yetmiş tārīḫinde Sulṭān Orḫan Medresesi iḥsān ve yedi yüz yetmiş birde Ḳoca Meḥemmed Efendi yerine Burusa ḳażāsı ile ferḥān ve niçe zamān ḥall ü ʿaḳd-ı umūr-ı şerʿiyye ile imrār-ı evḳāt u āvān edip yedi yüz ṭoḳsan bir senesinde cenāb-ı Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫānī evreng-nişīn-i ṣāḥib-ḳırānī olduḳda meşīḫat-ı İslāmiyye ʿunvānı ile mesned-i vālā-yı ḳażā ve maḳām-ı muʿallā-yı ḥükm ü imżā Mollā-yı ʿālī-şānıñ ʿuhde-i feżāʾil-i ʿaddelerine tefvīż ü iʿṭā buyurulmuş ve memālik-i ʿOs̱māniyyeʾde beyneʾl-ʿulemā ibtidā mevlānā-yı müşārun ileyhiñ ḳalem-i muʿciz-raḳamı ruḫsūde-i ṭarz-i iftā ve cevāb-ı bā-ṣavābı maẓhar-ı manṭūḳ ü ʿaleyhiʾl-fetvā olmuşdur. ʿAṣr-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda daḫı mesned-i muʿallā-yı meşīḫate revnaḳdih ü şān olup sekiz yüz yigirmi ikide delālet-i tevfīḳ-i hidāyet-refīḳ ile beyt-i Ḫudāʾya cānib-i Mıṣr-ı Ḳāhireʾden imāle-i licām-ı semend-i sebük-ḫırām etmekle mesned-i dil-ārā-yı fetvāya[417] fāżıl-ı yegāne-i devrān Mollā Yegān şāyān görülmüşdür. Baʿdehu bā-ṣıḥḥat ü selāmet ḫıṭṭa-i

[415] 73a KA

[416] 80b AE

[417] 73b KA

bihiştāsā-yı Burusaʾya ricʿat ve ṭırāzende-i eyvān-ı devlet ü ʿizzet olup bir defʿa daḫı sekiz yüz otuz dört sālinde Şām-ı cennet-meşām ṭarafından edā-yı ḥacc etdikden ṣoñra medīne-i Burusaʾya vaż'-ı pā ve sene-i mezbūre Recebüʾl-ferdinde be-ḥükm-i ḥākim-i maḥkeme-i ḳader ü ḳażā veşīḳa-i ḥayātları ḳalem-i ecel-i mübrem ile mümżī olup maḥmiyye-i merḳūme fenāsında binā etdikleri cāmiʿ-i şerīfiñ cānib-i şarḳīsinde olan ṣuffe-i ḥālet-efzāda mevżūʿ-ı mezār-ı lāmiʿüʾl-envār ve ol gencīne-i cevāhir-i ʿulūm u maʿārif vedīʿa-i ḫāk-i maġfiret-medār ḳılınmışdır. Mollā-yı sālifüʾl-beyān ġavṭa-zen-i deryā-yı ʿilm ü ʿirfān olup keşīde-i rişte-i teʾlīfātları olan leʾāl-i esāmī-i kütübden uṣūl-i fıḳıhdan *Füṣūl-ı Bedāyiʿ* nāmına kitāb-ı müsteṭābları ki *Menār-ı Pezdevī* ve *Maḥṣūl-i İmām Rāzī* ve *Muḫtaṣar İbni Ḥācibī* anda derc edip[418] otuz sene miḳdārı saʿy-i mevfūr ve cedd-i nā-maḥṣūr eylemişlerdir. Ve fünūn-ı mütenevviʿe māyeyi ḥāvī risāle-i bedīʿa tertīb edip niçe eşkālāt īrād etmekle *Enmūzecüʾl-ʿulūm* deyü nām-zed etmişlerdir. Ve sūre-i fātiḥa-i şerīfeyi tefsīr edip bir kitāb-ı laṭīf etmişdir. Ve lisān-ı ʿArabīʾde manẓūm yigirmi ʿaded ḳıṭʿa edip her birinde bir fenne işāret ve bi-ṭarīḳiʾl-elġāz ol fünūnuñ isimlerini taġyīr ü nevʿ-i āḫer ile tefennün biʾl-ʿibārāt edip maḫdūmları Meḥemmed Şāh şerḥ etmişdir. Ve *Fevāʾid-i Ġıyāşiyye* ve *Telḫīṣ-i Cāmiʿ-i Ḫılāṭī* ve *Dībāce-i Uṣūl-i Pezdevī ve Caʿberī* ki bu meẕkūrātı taḥşiye *ʿAviṣatüʾl-efkār fiʾiḫtiyāri uliʾl-ebṣār* deyü tesmiye etmişlerdir. *Esās-ı Ṣarf* ismiyle bir metn-i metīn edip maḫdūm-ı fāżıl-mevsūmları Meḥemmed Şāh Efendi şerḥ etmiştir. Ve *Aḥkām-ı Ṣalavata-i Müteʿalliḳa* muḳaddemeleri ve *Muḫtaṣar Muvāḳafe Şerḥi* ve *Mühimmātüʾl-Fetvā* nāmıyla mecmūʿaları ve Vaḥdet-i Vücūdʾa müteʿallaḳ risāleleri ve ʿilm-i manṭıḳda *Risāle-i Eşīriyye* şerḥ edip dībācesinde[419] aḳṣar-ı eyyāmda seḥerden ibtidā ve hengām-ı namāz-ı şāmda itmām etdiklerini tebeyyün ü īmā etmişlerdir. Ve metn-i *Ferāʾiż*e şerḥ-i bī-naẓīr ve *Şerḥ-i Mevāḳıf*a teʿlīḳātı ve seyyid-i şerīfe muʾāḫaẕātı vardır. Mevlānā-yı meẕkūr nāʾil-i cāh u celāl ve ṣāḥib-i māl ü menāl olup cāme-i zer-beft-i girān-bahā ile nāzende-ḫırām dāʾire-i ḥadd ü iḥṣārdan bīrūn-ı ʿabīd ü cevārī ve elbise-i zer-endūd-ı kālā ile pūşīde-endām ve taḫmīn-i endāze-i bī-şumārdan efzūn ḫidmetkārları

[418] 81a AE

[419] 74a KA

mevcūd iken kendüler destār-ı sebük ile libās-ı dervīşāneye temeyyül ve ḳazzāzlıḳ ṣanʿatıyla kesb-i vech-i ḥelāle tevaġġul ederler idi. Ḥażret-i Sulṭān Emīr Seyyid Meḥemmedüʾl-Buḫārī ile ṣoḥbet ve Şeyḫ Ḥācī Bayram-ı Velī ḥażretlerinden aḫz-ı icāzet ve Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Ḳuddusī ḥażretlerine muḥibb-i dil-dāde olup meclis-i saʿādetlerine[420] mülāzemet ve taḥṣīl-i esrār-ı ṭarīḳat u ḥaḳīḳat eylemişdir. *Ḳaddesallāhi esrārehum ve nevvara ervāḥahum*[421].

Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Yegān:

Ẕātüʾl-behce-i vücūd-ı rūşenāyī-nümūdı Aydın diyārından Aḳcaḳoyunlı cemāʿatinden olup nāmı Meḥemmed bin Armaġan ḳalb-i münīri şeb-çerāġ-ı gencīne-i faẕl u ʿirfāndır. ʿAṣrı ʿulemāsından istifāde ve taḫṣīl-i ʿilmde kūşiş ü mücāhede edip ʿulūm u feẕāʾiliñ baḥr-ı zeḫḫārı Mevlānā Meḥemmedüʾl-Fenārī *ʿaleyhiʾr-raḥmetiʾl-bārī*[422] ḥażretleriniñ dārüʾl-ifādelerinden istifāża-i tekmīl-i ʿulūm etmiş idi. Yedi yüz yetmiş bir senesinde müşārun ileyh Mollā Fenārī yerine Manastır Medresesi ile taḥṣīl-i nām-dārı ve yine Mollā Fenārī yerine Burusa Ḳāżīsı olup be-ʿavn-ı Bārī baḫt-ı ser-keşi yārī olmuş idi. Müşārun ileyh Mollā Fenārī ḥażretleriniñ şemʿ-i ḥayātı tünd-bād-ı ecel ile münṭafī olup ṭulūʿ-ı ḫūrşīd-i iḳbāl ü riyāseti üfūl-i fenā bulduḳda manṣıb-ı vālā-yı ḫaşmet-iḥtivālarıyla şād u ḫurrem ve ʿind-i sulṭān-ı ḳadrdānda maḳbūl ü muḥterem ve miyān-ı ḫavāṣṣ u ʿavāmda muʿazzez u mükerrem olmuş idi. Cümleden ḳaṭʿ-ı naẓar cānib-i Ḥicāzʾa ʿazm ü sefer edip baʿdeʾl-ḥacc[423] diyārına ʿavdet ü rücūʿ ve ṭāʿat ü ʿibādete şürūʿ üzre olup menāṣıb-ı dünyeviyyeden mütebāʿid ve künc-i inzivā vü ʿuzletde müteḳāʿid iken sekiz yüz yetmiş senesinde ol yegāne-i devrān ʿazm-i dārüʾl-cinān edip medīne-i Burusaʾda kendüye intimā ile meşhūr u şāyiʿ ve Sulṭān Yıldırım Ḫān ʿimāret-i ʿāmiresi ḳurbında vāḳıʿ olan medreseleri civārında binā etdikleri Muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde medfūn duʿā vü senā-yı ibnā-yı sebīle maḳrūndur. Mevlānā-yı mezbūr baḥs ü naẓarda ʿadīmüʾn-naẓīr mefreṭüʾz-zekā bir zāt-ı faẓīlet-maṣīr idi.

---

[420] 81b AE

[421] Allah onların sırlarını kutsasın ve ruhlarını aydınlatsın.

[422] Bârî(olan Allah)'nin rahmeti üzerine olsun.

[423] 74b KA

Şeyḫü'l-İslām Mevlānā Mollā Ḫüsrev:

Dāver-i ḳalem-rev-i feżā'il ve mecmaʿü'l-ḫaṣā'il-i fuḫū'l-efāżıl Mevlānā Muḥammed bin Ferāmuzü't-Toḳadī'dir. Baʿż-ı müverrihīn-i[424] nādire-dānıñ taḥrīrleri üzre Sivas ile Toḳat beyninde vāḳıʿ Ḳarḳın-nām ḳaryede pā-nihāde-i mesned-i vücūd olup vālidi Ferāmuz-i Fīrūz-baḫtıñ ḳarye-i merḳūmede zāviyeleri olduġu menḳūl-i taḥḳīḳ-i nüvīsān-ı ṭūmār-ı beyāndır. Ferāmuz evā'il-i ḥālinde ṣanādīd-i ḳabā'il-i Terākime'den Rūmī-nijād olup baʿdehu şeref-i İslām ile maẓhar-ı şeref-i firāvān ve ʿurvetü'l-vüṯḳā-yı kelimeteyn-i şehādeteyn ile müstaġraḳ-ı ḳulzüm-i nūr-ı īmān olduḳda ufḳ-ı ṣulbünden pertev-endāz-ı ẓuhūr ü ṭulūʿ eden mihr-i sipihr-i melāḥat duḫterini ümerā-yı ẕevi'l-kirāmdan Ḫüsrev-nām bir merd-i ṣāḥib-i ser ü sāmān-ı be-nāma tezvīc etdikden ṣoñra terk-i ittikā-yı visāde-i rāḥat-ı müsteʿār-ı ḥayāt etmekle Mevlānā-yı mūmā ileyh ḥāl-i ṣıġarında ḥacer-ı terbiye-i mezbūrda perveriş-yāb olmaḳ ḥasebiyle Ḫüsrev'iñ zevcesi birāderi denmekle şöhret-şiʿār olaraḳ *Maṭlūben li'l-iḫtiṣār*[425] Ḫüsrev nāmıyla meşhūr-ı dār u diyār olmuşdur. Saʿdü'd-dīn-i Taftāzānī telemmüẕlerinden Mevlānā-zāde Burhānü'd-dīn Ḥaydar-ı Herevī'den aḫz-ı ʿulūm edip şeref-i mülāzemetle nā'il-i merām olduḳdan ṣoñra vālid-i muḥterem Mollā Fenārī Şeyḫ Ḥamza'dan ve Mollā Yegān'dan daḫı telemmüẕ ve simāṭ-ḫān-ı nefīs-i ʿilmiyyelerinden teleẕẕüẕ etmiş idi. Maḥmiyye-i Edirne'de[426] Şāh Melek Medresesi'ne ḳuʿūd baʿdehu Ḥalebiyye Medresesi'nde seccāde-i ʿizzete ṣuʿūd ve ol esnāda *Şerḥ-i Muṭavvel*'e ḥāşiyeleri sünūḥ ü vürūd edip "sekiz yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde Edirne'de revnaḳ-efzā-yı mesned-i ḳażā"[427] ve sekiz yüz elli beşde ṣadāret-i Rūm'a zīnet-baḫşā ve merḥūm Sulṭān Murād Ḫān-ı Sānī ferzend-i saʿādetmendi Sulṭān Meḥemmed Ḫānī veliyyi'l-ʿahd-ı taḫt-ı maʿdelet-pīrā eyledikleri defʿa-i evvelīde Mevlānā-yı mezbūr Ḳāżī-ʿasker bulunup hücūm-ı leşker-i düşmen-i şūm ile mübtelā-yı derd-i ser-i ḫalʿ esnāsında vükelā-yı ümmīd-dārān-ı devlet-i şeh-zāde-i ercmend ḥażretlerinden rū-gerdān ve meclis-i[428] şerīf-i şevket-

[424] 82a AE

[425] Sözün kısa kesilmesini umarak.

[426] 77b KA

[427] Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenāra yazılmıştır.

[428] 82b AE

engīzlerinden her biri perīşān olduḳlarında Mevlānā-yı meẕkūr ṣıdḳ u sedād-ı māder-zādī muḳteżāsınca şeh-zāde-i ʿālī-şāna keʾl-evvel ʿizzet ü riʿāyet ve ḫidemāt-ı pişīneden ez-yed tevḳīr u ḥurmet etmegin Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾıñ żiyā-yı şemʿ-i meveddetleri Mollā-yı mezbūra ziyāde olup serīr-i salṭanat-ı cülūslarında telāfī-i muʿāmele-i güẕeşte-i kemāl-i mertebe iʿzāz u iclāl buyurup Ḥıżır Beg Efendiʾden ṣoñra maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye ḳāżīsı edip Ġalaṭa ve Üsküdār ve Eyyūb ilḥāḳ ve Ayaṣofya tedrīsini daḫı żamīme vü ilṣāḳ etmişlerdir. Ebuʾl-fütūḥāt veʾl-maġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī tertīb-i cemʿiyyet-i velīme buyurduḳları esnāda bir ḫuṣūṣ içün Mollā-yı mezbūr muġabbirüʾl-ḫāṭır olmaġın maḥrūse-i Burusaʾya sevḳ-i maṭiyye-i sebük-reftār edip Zeynīler Zāviyesi ḳurbunda olan medreseyi binā ve anda tedrīs-i ʿulūm ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā olmuş idi. Baʿdehu pādşāh-ı ḳadrdān cenāb-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān berāy-ı tesliyet Mollā-yı mezbūrı ʿatebe-i felek-mertebe-i cihānbānīlerine ṭaleb ü daʿvet ve cenāb-ı fażīlet-meʾāblarına mesned-i vālā-yı fetvā tefvīż ü ʿināyet buyrulmuş idi. Sekiz yüz seksen beş tārīḫinde ol Ḫüsrev-i iḳlīm-i faẓl-ı ʿamīm cān-ı şīrīni cān-dār-ı Rabb-i kerīme teslīm aʿnī ʿazm-i riyāż-ı[429]

Naʿīm edip naʿş-ı żiyā-pāşları Burusaʾya naḳl ü isrā olunup binā eyledigi medreseleri ḥażīresinde āsūde vü defīndir. Mevlānā-yı müşārun ileyh emvāl-i keşīreye mālik ṣaḥīfe-i dilden naḳş-ı ḥubb-ı dünyāyı izāle etmegin ṭarīḳ-i faḳr u fenāya sālik semt-i tevāżuʿ u ḫuşūʿ-ı ġālib beden-i laṭīflerine ser-ā-pā libās-ı deniyye ilbās etmege rāġıb idiler. Muṣannifāt-ı keşīre ṣāḥibi olmaġın *Ḥāşiye-i Muṭavvel*ʾden mā-ʿadā *Telvīḥʾe* ve *Ḥāşiye-i ʿAḍudüʾd-dīn* ve *Tefsīr-i Beyżāvī* evveline ḥavāşī taḥrīr ve ʿilm-i uṣūlde *Mirḳātüʾl-Vuṣūl*-nām metn-i metīn teʾlīf ve üzerine *Mirʾātüʾl-vuṣūl*[430] ismiyle müsemmā bir şerḥ-i fāḫir taṣnīf ve ʿilm-i fıḳıhda *Ġurer*-nām bir metn cemʿ edip üzerine verir. İsmiyle mevsūm bir şerḥ-i bī-naẓīr etmiştir ki eşher-i āşārındandır. Ve ʿilm-i tefsīrde sūre-i Enʿām āḫirine risāle taʿlīḳ ve kerāmāt u velāyete müteʿallıḳ bir risāle taḥrīr ü tenmīḳ etmişdir. Ḳāf-zāde Fāʾiżī-i merḥūm *Zübdetüʾl-Eşʿār*ʾında ṣaḥīfe-ṭırāz-ı naḳl ü beyān olduġu üzre Mollā-yı

[429] 75b KA

[430] 83a AE

mezbūruñ feżāʿil-i ʿilmiyyesinden faźla ṭabīʿat-ı şiʿriyyeler daḫı olup bu beyt-i raʿnā gülzār-ı ṭabʿ-ı nāzüklerinden çīde-i dest-i intiḫābdır. **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Bu çeşmüm çeşmesārınıñ ʿaceb ḫūnīn aḳar yaşı

Meger var ise ol ʿaynuñ ciger ṭaġındadır başı

Şeyḫü'l-İslām ʿAbdu'l-Ḳādir Efendi:

Vilāyet-i Ḥamīd'de Isbarṭa-nām ḳaṣabada teşrīf-sāz-ı ʿālem-i vücūd olup evvelā Ḥamīdī Seyyidī Efendi'dem telemmüẕ ve şehd-i şīrīn-i ifādelerinden teleẕẕüẕ eyledikden ṣoñra Zeyrek-zāde Rüknü'd-dīn Efendi meclisine ḳarīn ve ḫidmet-i iʿādelerinden mülāzemetle kām-bīn ve rüsūm-ı ṭarīk-i ʿilmiyye üzre maḥmiyye-i İstanbul'da El-Ḥāc Ḥüseyn-zāde Medresesi'nde şeref-mekīn baʿdehu ṭoḳuz yüz on altı senesinde Dāvūd Paşa Medresesi'yle ikrām ve ṭoḳuz yüz yigirmi ikide Burusa Sulṭāniyye'si kendüye inʿām ve ṭoḳuz yüz yigirmi beşde Ṣaḥn Medresesi'yle nā'il-i merām ve ṭoḳuz yüz yigirmi yedide Burusa'da basṭ-ı seccāde-i[431]ḥukūmet ve ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzda İstanbul ḳażāsıyla iḥrāz-ı rütbe-i rifʿat edip ṭoḳuz yüz otuzda ṣadr-ı vālā-yı Anaṭolu'ya vāṣıl ve ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizde mesned-i fetvāya nā'il olmuş idi. Ḳırḳ ṭoḳuzda erīke-i fetvādan maʿzūl ve maḥrūse-i Burusa'ya mevṣūl olup belde-i mezbūrede Mūsā Baba denmekle maʿrūf mevżiʿde mescid ü medrese binā edip anda cā-nişīn ü ʿuzlet-güzīn iken ṭoḳuz yüz elli beş senesinde ʿazm-i Firdevs-i berīn[432] ḥaẓīre-i mescid-i mezbūrda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr baḥr-i ʿamīḳ-i ʿulūm keşīrü'l-cūd ve'l-kerem kerīmü'l-ḫulḳ ve maḥbūbu'ş-şiyem idi. Bī-naẓīr resā'il ü teʿlīfātı olup iḫtilāl-i sū'-i mizāc ʿasīrü'l-ʿilāc ile ḥālleri dīgergūn olduġundan perde-i müseveddede mestūr cilveger-i ḫayyiz-i ẓuhūr olmayup ancaḳ ʿilm-i fıḳhda olan mecmūʿa-i nādirü'l-miṣli beyne'l-ʿulemā şöhret-peẕīr olmuşdur.

Şeyḫü'l-İslām Ḫāce-zāde Meḥemmed Mesʿūd Efendi:

[431] 76a KA

[432] 83b AE

Tercemesi *Ẕeyl-i ʿAṭāʾī*de mesṭūr ve biñ on altı ḫilālinde vefāt edip Sulṭān Süleymān Türbesi ḥaẓīresinde medfūn-ı ḳabr-i pür-nūr olan muʿallim-i cenāb-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel Aydınī Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ necl-i fütüvvet-güsteri ve Ḫāce-zāde ʿAlī Efendiʾniñ birāder-i kihteri Şeyḫüʾl-İslām Mesʿūd Efendiʾdir. Maḥmiyye-i İstanbulʾda vücūd-ı mesʿūdı teşrīf-i meclis-i şühūd edip biñ yigirmi sekiz tārīḫinde Şeyḫüʾl-İslām Esʿad Efendiʾniñ Sulṭān Bāyezīd Medresesi iʿādesinden mülāzım ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup ḥasbeʾl-ʿāde niçe niçe medāris-i ʿilmiyyede ferş-i seccāde-i ifāde ederek biñ ḳırḳ senesinde Sulṭāniyye medreseleriniñ birine pā-nihāde olup biñ ḳırḳ iki tārīḫinde Ḥalebüʾş-şehbā ḳażāsıyla şīrīn-kām ve elli Şevvālʾinde Ġalaṭa Ḳāżīsi ḥukūmetiyle nāʾil-i merām ve elli iki sālinde maḥrūse-i Burusa mevleviyyeti ʿuhde-i liyāḳatine tevcīh ü iʿṭā ve belde-i mezbūrede esnā-yı ḥukūmet-i reʿāya ṭāʾifesiniñ muḥdesan binā eyledikleri[433] kenīsānıñ hedm ü ḳalʿına bezl-i mā-ḥażar ictirā etmesi töhmetiyle sene-i mezkūrede en ḳışa müddetle ḥukūmetden ʿazl ü tenkīl *Teʿāvenū ʿaleʾl-birri veʾt-taḳvā*[434]fermān-ı celīlüʾş-şānına imtisālen bu ḫuṣūṣda kendüsiyle müşāreket üzre bulunan müteḥayyizān-ı beldeden baʿż-ı ʿulemā vü küberā-yı vilāyet Ḳara Muṣṭafā Paşa ṣadāratinde Der-i Saʿādetʾe celb ü iḥżār ve ḥużūr-ı ṣadr-ı aʿẓamīde[435] tekdīr ü āzār ile tezlīl olunmuş idi. Elli beşde Ebā Eyyūb Enṣārī ḥukūmeti tevcīh olunduḳda ḳabūlünden ibā edip biñ altmış birde Anaṭolu ṣadrı ile pāyesi bülend ve beyneʾl-mevālī-i ercmend olmuş idi. Altmış altı sālinde At Meydānı vaḳʿasında erbāb-ı Cemʿiyyet iltimāsıyla Memek-zāde Muṣṭafā Efendi ʿazlinden nāʾil-i ṣadr-ı fetvā olup ol töhmetden taṭhīr-i ẕeyl etmek içün ṭaraf-ı salṭanata ṣadāḳatle temaḥḥuṣ edip meydān zūr-bālarınıñ iʿdām ü izālesinde ẓuhūr eden saʿy-ı ġayreti muvāfıḳ-ı ṭabʿ-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān olmaġla ḥaḳḳında erzān ḳılınan mezīd-i iltifāt-ı pādşāh-ı devrān ile sāʾir meşīḫat-i İslāmiyye ṣāḥiblerinden ziyāde tedārük-i nām u şān edip kibār-ı devlet ve ʿulemā-yı salṭanatı zīr-i taḥakküme idḫāl ve biʾl-istiḳlāl tenfīẕ-i kelāmı īḳāʿa ḳādir olup kendü reʾy ü iġrāsıyla sāl-i mezbūrda ṣadr-ı aʿẓam olan Boynı Yaralı Meḥemmed Paşa ile miyānelerinde ḥüsn-i zindegānī olmaġla birāder-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān olan Sulṭān

[433] 76b KA

[434] İyilik ve takva (Allahʾa karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Kurʾân,Maide/2.

[435] 84a AE

Süleymānʾı taḫt-ı ḫilāfete iclās ḳaṣdıyla māh-ı çār-güẕerānında menfeẕ-i enfās-ı fitne-cūyān ile taḫt ile āteş-i fetretiñ şuʿle-dār olmasına müceddid ü sāʿidir deyü vāḳıʿ-ı ġayr-ı vāḳıʿ ṣadr-ı müşārun ileyh ḥużūr-ı humāyūnda ġamz u nifāḳ etmesiyle ṣadr-ı vālā-yı meşīḫatden biʾl-infiṣāl ve Diyārbekr ḳażāsıyla Burusaʾya irsāl olunup Mudanya ṭarīḳinden Burusaʾya vuṣūl ve kibār-i beldeden Maʿālī-zādeʾniñ dāʾiresine nüzūl edip ol vaḳt Celālī Seyyidī Aḥmed Paşaʾnıñ ve Abaza Ḥasanʾıñ baḳıyye-i levendānından emniyyet-i ṭarīḳ[436]münselib olduġundan çendān eyyām mürūrında Diyārbekrʾe ʿazīmet etmek içün bir bayraḳ ʿasker taḥrīrine mübāşeret edip ol eşnāda Burusa ḳāżīsi bulunan Ṣadrüʾd-dīn-zāde Rūḥuʾllāh Efendiʾniñ ez-ḳadīm ḫāṭırmāndeligi olmaḳ ḥasebiyle müşārun ileyhi ḫurūc-ı ʿaleʾs-sulṭān niyyetiyle ʿasker yazmaḳ üzerindedir deyü ḫilāf-ı anhā ʿatabe-i ʿaliyye-i sulṭānīye iʿlām etmekle müşārun ileyh Ṣadr-ı Aʿẓam Meḥemmed Paşa iʿlāmı pādşāh-ı enāma irāʾet ve üşte Diyārbekrʾe gitmeyüp Burusaʾda levendāt taḥrīrine meşġūl olup bu ṭarafda olan hevādārlarınıñ īḳāẓ-ı fitne etmelerine muntaẓırdır deyü müddeʿāsını iṯbāta mübāderet eyledikde deryā-yı ġażab-ı şāḥib-ḳırānī ḫurūş edip bilā-tavaḳḳuf ḳatl ü iʿdāmına emr ü irāde-i sünūḥ buyrulmuş ve fermān-ı ḳażā cereyān Meḥemmed Çavuş-nām kārdān ile Burusa Mollāsı mezbūr Rūḥuʾllāh Efendiʾye gönderilmiş olmaġla sene-i mezbūre Şevvālʾiniñ on ücünci gecesi iʿdāmına meʾmūr olan eşḥāṣ-ı ḫūn-āşāmıñ Maʿālī-zādeleriñ dāʾiresinde kemāl-i cevr ü eziyyetle maḥnūḳan ferde-i beyżā-yı ḥayyāt-ı müsteʿārı dūş-ı ʿömründen selb ü cüdā ve rūḥ-ı mesʿūdı ʿāzim-i cennetüʾl-meʾvā olduḳda ferdā-yı rūz ḳāżī-ı mezbūruñ kemāl-i ḫıyānetiyle cesedi ḫāric-i şehrde ḳıṭāʿ-ı ṭarīḳ olan eşkiyā gibi mezbele-i ḥaḳārete ilḳā ve ḳalʿ-i Kenīsā taḳrībiyle ḫaşm-ı cānı olan kefere-i fecereye seyr ü temāşā ve iẓhār-ı sürūr ü beşāşet ederek ḫande-fermā olmaları ehl-i İslāmʾı mecrūḥüʾl-ḳalb ve mübtelā-yı mātem etmişdir. Ve ol yevm-i meẕkūruñ irtesi güni ġusl ü tekfīni baʿdeʾl-icrā Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ser-i rāhda defīn-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. **Mıṣrāʿ:** Şehīd-i Ḥayy u Vāfī Ḫāce-zāde" tārīḫ-i irtiḥāli nüvişte-i seng-i mezārıdır. Merḥūm-ı müşārun ileyh eşʿār ile şöhret-şiʿār degil iken bu beyt-i laṭīf ser-zede-i ṭabʿ-ı şerīfi olup ḥīn-i vefātında ḳoynundan çıḳmışdır. **Beyt:**

[436] 77a KA

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Dāġlar cismimde nʾola olsa şeb-çerāġ

Her biri ruḫ-sāre-i dil-dārdan yaḳar çerāġ

Ḳara Çelebi-zāde ʿAzīz Efendi Tārīḫı'ndedir ki merḥūm-ı müşārun[437] ileyhiñ iclās[438]

müʾeddāsından medḫali olmayup beriʾs-sāḥa olup maḥż-ı ifk ü iftirā idügine şek yoḳdur. Zümre-i ʿulemādan bir kimse ki bir pādşāh-ı ẕī-şānıñ sāye-i ʿaliyyesinde himmeti ile riyāset-i ʿulemā rütbesine iʿtilā edip bu ḳadar luṭf u iḥsāna maẓhar ve ol devletde *Min-külliʾl-vücūh müveffer*[439]iken verāsında anıñçün daḫı ne güne recā vü mübteġādārdır ki ḥāşā sümme-ḫāşā kāfirüʾn-niʿam olmaḳlığından teḥāşī etmeyüp *ḫasrüʾd-dünyā veʾl-āḫire* olmaġa rıżā vere faḳat merḥūm-ı müşārun ileyh vaḳt-i meşīḫatinde bilā-cürm ü günāh Defterdār Meḥemmed Paşa gibi ʿālim ü ʿārif bir vezīri ve baʿż-ı ẕevātı be-ġayr-i ḥaḳ ḳatl etdirmekde sebeb-i müstaḳil olmaġla ʿāḳıbetüʾl-emr şemşīr-i intiḳām ile mecāzāt-ı İlāhiyye olmaḳ muvāfıḳ-ı irāde-i Ṣamedānīʾye olmaġın tertīb-i cezā-yı aʿmālinde vāḳıʿ-ı ġayr-i dāḳıʿ bu maḳūle esbāb-ı ẓāhireye mübtelā oldı. Mezbūr Ṣadrüʾd-dīn-zāde Rūḥuʾllāh Efendi de İstanbul ḳażāsı infiṣālinden ṣoñra Köprili Meḥemmed Paşa merḥūmuñ ṣadāretinde kendüden töhmet-i ʿaẓīme ẓuhūruyla bā-fermān-ı bī-dermān-ı pādşāhī keşān keşān Alay Köşki muḥāẕīsine getürdilüp gerdānına ḥavāle-i sikkīn-i intiḳām-ı cellād-ı bī-amān ḳılınmış ve mürūr-ı ḳalīlüʾl-ezminede bu vechle mecāzāt-ı İlāhiyyeʾye mübtelā ve Mesʿūd Efendi merḥūmuñ bed-duʿāsı ḳabūl olup *Beşşiriʾl-ḳātile biʾl-ḳatli*[440] maẓmūnı üzre tertīb-i cezāsı ḳatl ile icrā olunmuşdur.

Şeyḫüʾl-İslām Ḳara Çelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi:

Tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede mesṭūr-ı silk-i süṭūr Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı sānī-i feżāʾilmendi Şeyḫüʾl-İslām ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendiʾdir. Elf-i kāmil ḥudūdunda serā-perde-i ʿademden ẓuhūr birāder-i mihterleri ṣadr-ı ʿālī-ḳadr Meḥemmed

[437] 85a AE

[438] 77b KA

[439] Her açıdan çoğaltılmış.

[440] Katili ölümle ikaz edin.

Efendiʾniñ türbelerinde naḳd-i ʿömr-i ʿazīzlerin żāyiʿ etmeyüp mecālis-i fużalāda taḥṣīl-i ʿulūm-ı mevfūr[441] edip Şeyḫüʾl-İslām Ṣunʿuʾllāh Efendiʾden mülāzım ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ yigirmi birde Ḫayrüʾd-dīn Paşa Medresesiʾne mevṣūl[442]muḳteżā-yı merāsim-i ṭarīḳ-i tedrīs buḳāʿ-ı resmiyye ve medāris-i ʿilmiyyede celīs ve biñ otuz üç sālinde medāris-i Süleymāniyyeʾden birine resā ve sene-i mezbūrede Yeñişehr ḳażāsıyla meserret-efzā ve otuz altı Muḥarremüʾl-ḥarāmında Mekke-i Mükerremeʾye ḳāżī vü mollā baʿde tekmīliʾl-müddet maḥmiyye-i İstanbulʾa ricʿat eyledikde ḳırḳ üç Recebʾinde dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyede ḥukūmet-pīrā ḳable tekmīl-i müddet cezīre-i Kıbrısʾa taġrīb ü iclā olunup ḳırḳ beş Ramażānʾında dāruʾl-mülke vāṣıl ve elli sekiz Recebʾinde ṣadr-ı Rūmʾa nāʾil ve biñ elli ṭoḳuz Ramażānʾında fıḳh-ı şerīfde teʾlīfi olan *Kāfī*-nām metn-i laṭīfi maʿrūż-ı ḥużūr-ı humāyūn-ı şāhāne eyledikde pāye-i ṣadr-ı fetvā ile maḥṣūduʾl-emāṣil olmuş idi. Baʿdehu altmış bir Cemādiyyeʾl-ūlāsında Bahāyī Meḥemmed Efendi yerine ṣadr-ı fetvā ile gül-çīn-i gülbīn-i āmāl ve sene-i mezbūre Ramażānʾında mesned-i fetvādan ʿazl ve cezīre-i Saḳızʾa nefy ü īṣāl olunup sene-i mezbūre Şevvālʾinde ḳażā-yı Saḳız kendüye ʿināyet ve altmış ikide belde-i mezbūreye ṭaraflarından nāʾib-i naṣb edip kendiler meʾẕūnan maḥrusa-i Burusaʾya ḳadem-zen-i nehżat olmuşlar idi. Niçe seneler ser-be-ceyb-i inzivā bu ḥāl üzre güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ altmış sekiz tārīḫinde rūḥ-ı ʿazīzleri cilvegāh-ı bihiştde āşiyān-sāz olup maḥrūse-i merḳūmede Deveciler Mezāristānıʾnda Ḥasan Paşa medrese-i ḫarābzārı muḥāẕīsinde mestūr-ı ḳabr-i pür-nūrdur. Merḥūm-ı müşārun ileyh mecmūʿa-i faż̌l-ı mevfūr beyneʾl-eşbāh imtiyāzı meşhūdur. Teʾlīfātından *Kāfī*-nām metn-i metīn lisān-ı Fārisīʾde ʿAfīfüʾd-dīnʾiñ *Siyer-i Şerīf*ini Türkīʾye terceme[443] ve *Ḥilyetüʾl-Enbiyā* -nām risāle *Mirʾātüʾṣ-Ṣafā*-nām tārīḫ-i maṭbūʿı ve *Süleymān-nāme* ismiyle müsemmā *Ḫāce Efendi Tārīḫi*'ne ẕeyl olaraḳ Sulṭān Süleymān cülūsundan vefātına gelince taḥrīr edip Sulṭān İbrāhīmʾe taḳdīm etmişdir. *Ravżatüʾl-Ebrār*-nāmıyla bir ḳıṭʿa[444]kitāb-ı kebīr olmaḳ üzre tārīḫ-i laṭīfi cemʿ ü taḥrīr edip Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿe itḥāf eylemişdir. *Gülşen-i*

[441] 85b AE

[442] 78a KA

[443] 86a AE

[444] 78b KA

Niyāz-nām manẓūmeleri ve dīvān-ı belāġat-şiʿārı vardır. Bunlardan ḳaṭʿ-ı naẓar şehr-i mezbūrdan iki sāʿat baʿīd dāmen-i kuhsārda āb-ı ḥayātāsā bir menbaʿ-ı māʾ-i laṭīf ẓāhir ü bedīd olduḳda teşne-lebān-ı ehālī-i Burusaʾyı sīr-āb içün cūybār-ı keremlerinden rīzān-ı nāvdān-ı himem edip ibtidā kendi saʿādet-ḫāneleri ḳapusı ḳurbında icrā ve andan derūn-ı şehrde kūşe-be-kūşe Eşer-i ʿAbduʾl-ʿazīz deyü ṣaḥīfe-i kāşīlere nüvişte çeşmeler peydā etmişdir. *Saḳaʾllāhi şerāhu*[445]Cāmiʿ-i Kebīr ḳurbunda icrā eyledigi kāşlı çeşmeye kendileriniñ"[446] çekīde-i ḳalem-i ʿanberīni olan tārīḫiñ beyt-i maḳṭaʿıdır. **Tārīḫ:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Hātif-i ḳudsī didi tārīḫin

Bād-ı raḥmet be-rūḥ-ı vāḳıf-ı u

Naʿīmā-yı merḥūm tārīḫinde bu vechle maḳāle-perdāz-ı beyān olur ki merḥūm-ı müşārun ileyh muvaḳḳar ü muḥteşem ve ʿaẓimet-i bī-endāze ṣāḥibi vasaṭüʾl-ḳāme mulaḥḥam ṣadāsı raḳīḳ kelāmı serīʿ ilzām u ifhāma ḳādir taḳrīr ü taḥrīrde ve selāset taġbīr ile ṣakk-ı kelām u inşāda mahāreti ve ʿilm-i feżāʾil ile maʿārif-i sāʾirede kemālātı müteʿaddid-i āşārından ẓāhir ü bāhirdir. Ancaḳ meşreblerinde vefret-i taʿaṣṣub der-kār olmaġın erbāb-ı devletiñ cümlesine ḥarf-endāzlıḳ ʿaleʾl-ḫuṣūṣ Şeyḫüʾl-islām Bahāyī Efendi gibi vücūd-ı muḥteremi ḫaşm ittiḫāẕ edip ḥaḳḳında hezl-āmīz zebān-dırāzlıḳ etdigi tārīḫinde muḥarrer olup müṭālaʿa edenleriñ maʿlūmı olur. Aṣlā kimesneden iḥtirāz u ictināb etmeyüp ḥaḳ-gūyluḳ vādīsinde reftār edip[447] kibār-ı devlet ve vüzerā-yı salṭanata ʿadem-i riʿāyet ile kelām-ı ḥaḳḳı bī-muḥābā īrād etmede meslūbüʾl-iḫtiyār olmaġla ḥattā cennet-mekān merḥūm Sulṭān İbrāhīm Ḫān ḥażretlerine ḫużūr-ı humāyūnlarında eşnā-yı ḫalʿinde vicāhen lisānından ṣudūr eden cürʾet ü iḳdām ve ṭavr-ı edebden ḫāric kelimāt-ı ḫuşūnet-fercām-ı tefevvuhuna cesāreti ḥayret-efzā-yı ʿuḳalā veleh-engīz-i ʿurefādır. Meşīḫat-i İslāmiyyeden[448]

[445] Allah onun toprağını sulasın.

[446] Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenāra yazılmıştır.

[447] 86b AE

[448] 79a KA

infiṣālinden ṣoñra Burusaʾda iḳāmetinde ol vaẓʿ-ı nā-münāsibe peşīmān olup ẕeyl-i tārīḫinde ve firistāde-i cānib-i erkān-ı devlet-i ʿaliyye eyledigi risālelerinde naẓm u neṯr ile iẓhār-ı ḫulūṣ ve niyāzmendī birle ṭarf-ı salṭanata ḫayr-ḫāhlıḳ ʿarż u irāʾet ve bed-ḫāhlıḳ semtine meyl töhmetinden ibrā-yı ẕimmet etmiş ise de ġayr-ı müfīd ü müṯmir olup vaḳt-i cülūs-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿde vuḳūʿa gelen cünḥa-i lisānı ferāmūş-kerde-i ḫavāṭır-ı vükelā-yı devlet olmadıġından mezīd-i ʿaḳl u dirāyeti nümāyān ve envār-ı faẓl u kemāl ü maʿrifeti keʾş-şems müstebān iken muḳteżā-yı şīve-i ḳader maḳām-ı fetvāya degil Der-i Saʿādetʾe rücūʿ ü ʿavdete bile ruḫṣat verilmeyüp diyār-ı ḥayret-medār-ı dünyāda müddet-i müsāfereti temām olıncaya dek belā-yı kürbet-i ġurbete mübtelā olaraḳ Burusaʾda iḳāmet etmiş ve bālāda mesṭūr tārīḫ-i meẕkūrda rū-be-rāh-ı semt-i rāḥat-ābād-ı āḫiret olmuşdur. **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Ṣanmañız miḥnet ü ġam bülbüle gülden geldi

Ḳafese girdi belā başına dilden geldi

Şeyḫüʾl-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi:

Fiʾl-aṣl İbradı ḳażāsında imām Bıçaḳcı-zāde ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi-nām merd-i be-nām maḥrūse-i Burusaʾya nehżat edip temekkün ü ḳarār iḫtiyār eyledikde belde-i merḳūmede mesned-ārā-yı ẓuhūr olmaġın Burusevī denmekle şöhret-şiʿār olmuşdı[449]. Evāʾil-i ḥālinde Müʿīd-zāde ve Şeyḫ Ḥāfıẓ-zādeʾden ḳırāʾat baʿdehu taḥṣīl-i ʿilme maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa ʿazīmet ve tekmīl-i ʿulūm u maʿrifet etdikden ṣoñra Şeyḫüʾl-İslām Yaḥyā Efendi āsitānesine intisāb ve Medrese-i Bāyezīdiyye iʿādesinden mülāzemetle behre-yāb ve Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl ve ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl edip bundan ṣoñra niçe zamān mevāżiʿ-ı resmiyye ve medāris-i ʿilmiyyeyi seyr ü güẕerān ederek biñ elli dört senesinde Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ʿināyet ü iḥsān olunduḳda cānib-i Mıṣr-ı Ḳāhireʾye şirāʿ-güşā-yı[450] ʿazīmet ve cezīre-i Rodosʾdan yüz elli mīl baʿīd rūy-ı deryāda Malṭa küffārı gemilerine

[449] 87a AE

[450] 79b KA

dūçār ve niçe yüz Müslümān ile eyādī-i aʿdāya esīr ü giriftār olup baʿdeʾl-ḫalāṣ biñ elli ṭoḳuz senesinde Mıṣr ḳażāsı iḥsān ve altmış iki sālinde Edirne ḳażāsıyla şādmān ve altmış altıda ḥukūmet-i maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbul ile ferḥān altmış sekizde ṣadr-ı Anaṭolu ile be-kām altmış ṭoḳuzda meşīḫat-ı İslāmiyye ile nāʾil-i feyż-i merām olup Mevlānā-yı mezbūr ṣadr-ı fetvāda cā-nişīn iken biñ altmış ṭoḳuz senesinde Celālī Abaza Ḥasan Paşa maʿrekesini defʿine Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī medīne-i Burusaʾya teşrīf ü iclāl buyurduḳlarında müşārun ileyh daḫı vaṭan-ı aṣliyyelerine sāye-endāz-ı nüzūl olup ol esnāda Edirneʾden maʿzūl Şāmīyyüʾl-aṣl Nuʿmān Enṣārī Burusa ḳāżīsı bulunup şaḳī-i mezbūr ile zīr-i kelīm-i ḫafāda hem-zebān-ı ġadr u iʿtisāf olup baʿż-ı aʿyān-ı ṣāḥib-i ḫānmānı bī-sebeb zümre-i şühedāya lā-ḥaḳ etmekle Mevlānā-yı mezkūruñ fetvā-yı iṣābet-iḥtivāsıyla ḳāżī-i mezbūr maḳtūl ve lāşesi Temennāʾya ḳarīb meḳābirde bir servin taḥtına mevṣūl olup baʿdehu eşḳiyā-yı mezbūre daḫı Ḥaleb ḳurbında merḥūm Murtażā Paşa yediyle aḫz[451] ve ṭaʿma-i şemşīr olup ser-i bī-devletleri ġalṭān-ı ʿatebe-i ʿaliyye-i pādşāh-ı zamān olmuş idi.Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i ʿiffet ü istiḳāmetle mesned-i meşīḫat-i İslāmiyyede ḳarār-dāde olduḳdan ṣoñra biñ yetmiş iki ḫilālinde mesned-i fetvādan maʿzūlen ziyāret-i ravża-i Seyyidüʾl-enām ile meʾmūr ve cānib-i Ḥicāzʾa mürūr edip baʿde edāʾiʾl-ḥacc Ḳuds-i şerīf ḳażāsıyla ḳarīn-i behcet ve seksen beş tārīḫinde meʾzūnan vaṭan-ı aṣliyyeleri olan maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ü ʿazīmet ve künc-i ʿuzlet ü inzivāda ʿibādāt ü ṭāʿāta mübāşeret üzre iken biñ ṭoḳsan iki Ṣaferüʾl-ḫayrında esīr-i bend-i ʿilāc-ı ʿalāyıḳ-ı fānī olmaḳdan rehā ve üç sene muḳaddem kendiler binā eyledigi Ḫāce Sunḳūr[452]Mescidi civārında olan buḳʿada mütevārī-i maġfiret-i Ḫudā oldı. Mevlānā-yı mezbūr baḥr-i ʿamīḳ-i ʿulūm olup Şeyḫüʾl-İslām Yaḥyā Efendiʾniñ fetvā emāneti ḫidmetinde iken vaḳıʿ olan fetāvāyı cemʿ edip *Cāmiʿüʾd-Deʿāvī Veʾl-Beyyināt* ismiyle mevsūm bir mecmūʿa-i laṭīf etmişdir.

Şeyḫüʾl-İslām İmām Meḥemmed Efendi:

Müşārun ileyh ḳaṣaba-i Ladikʾde ḳadem-resā-yı ʿālem-i şühūd ve refte refte āsār-ı istiʿdād levḥa-i cebhesinde cilve-endūd olduḳda taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ārzūsıyla diyārından fekk-i

[451] 87b AE

[452] 80a KA

rābıṭa-i ārām ve maḥmiyye-i İstanbulʾa taḥrīk-i pāy-ı iʿtizām edip ol esnāda ḳarār-dāde-i nişīmengāh-ı ifāde olan ʿatebe-i fużalā-yı ʿiẓāma rū-nihāde olup fevḳaʾl-ʿāde ʿulūm u feżāʾili istifāde etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i rüsūme duḫūla heves ve ḳırṭās-ı mülāzemete dest-res olup baʿdehu evvel-i ḳademe-i süllem-i merātib-i sāmiye olan rütbe-i ḫārice vāżʿ-ı ḳadem ve müşāhede-i rūy-ı ḫandīde-i āmāl ile mükerrem olmuşdı. Ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ niçe medāris-i müʾessesede seccāde-pīrā-yı taḥḳīḳ olaraḳ rütbe-i muḫārici[453] idrāc ve bilād-ı erbaʿa ve Mekke-i Mükerreme ve dāruʾl-ḫilāfetiʾl-ʿaliyye mevleviyetleriyle şādmān ve mesned-i Anaṭolu ve ṣadr-ı Rūmeliʾye taṣaddur ile maʿālī-ʿunvān ve evāʾil-i ʿahd-ı devlet-i Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānīʾde Şeyḫüʾl-İslām Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi ʿazlinden mesned-i meşīḫata neyl ile be-kām ve altmış altı māh mürūrunda ʿazl ile nāʾil oldıġ devlet ü iḳbāl maḳūle-i ḫa*ḥ*b u ḫayāl olup niçe zamān muḳīm-i peyġūle-i ʿuzlet iken defʿa-i sāniye yine evāḫir-i salṭanat-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānīʾde Şeyḫüʾl-İslām-ı şehīd Saʿīdüʾs-seyyid Feyżuʾllāh Efendi merḥūme ḫalef ve irtiḳā-yı mesned-i meşīḫat-ı İslāmiyye ile ḫāʾiz-i mertebe-i ʿulyā-yı ʿizz ü şeref olup heft māh mürūrunda *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[454] Edirne vaḳʿası serā-perde-i ḳader ü ḳażādan rū-nümā olmaġla esnā-yı cülūs-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Sāliṣʾde be-tekrār[455] mesned-i muʿallā-yı Şeyḫüʾl-İslāmīʾde ibḳā ile kām-kār ve pādşāh-ı müşārun ileyh ḥażretleri Edirneʾden Der-i Saʿādetʾe neşr-i eşiʿʿa-i envār-ı dīdār buyurduḳlarında mesned-i meşīḫatdan biʾl-infiṣāl maḥrūse-i Burusaʾya menfiyyen irsāl olunmış idi. Belde-i mezbūrede niçe müddet-i medīd müdāvim-i ʿibādāt-ı Rabb-i mecīd iken biñ yüz ḳırḳ bir senesinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve ḳalʿa-i Burusaʾda Sulṭān ʿOsmān ve Sulṭān Orḫan *ʿaleyhiʾr-raḥmete veʾl-ġufrān*[456] türbe-i saʿādetleri civārında binā eyledigi dāruʾl-ḥadīs-i vīrāne ḥaẓīresinde defīn-i ḫāk-i ġufrān oldı. Merḥūm-ı müşārun ileyh ʿālim ü fāẓıl ʿāḳil ü kāmil dāʾimā tedrīs-i ʿulūm ile güzārende-i şühūr u sāl idi. Müşārun ileyh Şeyḫüʾl-İslām Feyżuʾllāh Efendi bu Şeyḫüʾl-İslām Meḥemmed Efendiʾniñ muhāceme-i buġāt-ı dūzaḫ-nişān ile iʿtā eyledigi fetvā-yı nā-ṣavāb ile Edirneʾde maʿdūd-ı zümre-i şühedā ve cesedi

[453] 88a AE

[454] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

[455] 80b KA

[456] Rahmet ve bağışlanma onun üzerine olsun.

Meric Nehriʾne ilḳā ile ġarīḳ-i cūybār-ı fenā olduġu *Rāşid Efendi Tārīḫi*'nde ḳalem-zen-i silk-i imlādır.

Şeyḫüʾl-İslām Ḳara Ḫalīl[457] Efendi-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Fāżıl-ı yegāne kāmil ü mükemmel-i zamāne Ḳażīʿasker Ḳara Ḫalīl Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ibtihācı ve deycūr-ı ḫāne-i emeliniñ fürūzende-i sirācı olan mecmūʿa-i küberā-yı faż̧l u ʿirfān ve nüsḫa-i cāmiʿa-i ʿilm ü īḳān Meḥemmed Saʿīd Efendiʾdir. Dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyede mehd-i vücūda cilveger ve peder-i vālā-güherleri terbiyesiyle muḳaddemāt-ı ʿulūmı z̲ihninde *Keʾn-naḳşin fiʾl-ḥacer*[458] eyledikde medrese-i rüʾūsına nāʾil ve devre-i maʿlūmeyi tekmīl ile Yeñişehr Fenār Mevleviyyetine vāṣıl olup biñ yüz ḳırḳ bir tārīḫinde Burusa ḥukūmetiyle defʿ-i ḥüzn ü lehef ve o tārīḫde Mekke-i Mükerreme pāyesiyle dāric-i medāric-i ʿulüvv ü şeref olup ḳırḳ sekizde İstanbulʾa ḳāżī ve şeref-i tekerrür ile seyf-i meslūk-i ḥukūmeti nāfiz ü māżī olmuş idi. Yüz elli iki sālinde ṣadr-ı Anaṭolu ve altmış bir de[459] ṣadr-ı Rūmeli olup her birinde on altışar māh istiḳrār ile ṣudūr-ı ṣudūrı dāġdār edip altmış iki Şaʿbānʾında Şeyḫüʾl-İslām ve ḥallāl-ı müşkilāt-ı enām olup ṭabīʿatlarında olan ʿunf u ḫuşūnet ḥasebiyle sene-i ātiye Cemādiyyeʾl-āḫiresinde meşīḫatdan ʿazl u infiṣāli bedīdār-ı Burusaʾda iḳāmetine irāde-i pādşāh-u z̲eviʾl-iḳtidār taʿalluḳ etmegin emr-i humāyūna muṭāvaʿat ve belde-i mezbūreye ʿazm ü nehżat edip ṣubh u mesā mütālaʿa vü teʾlīf ile terk-i meşġale-i dünyā etmiş iken biñ yüz altmış sekiz tārīḫinde nidā-yı *Ircīʿī*ye Lebbeyk-güyān ve ʿalāyıḳ-ı fānīden dest-efşān olaraḳ ḫırāmān-ı ravża-i cinān olup belde-i merḳūmede burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ ḥażret-i Üftāde *enāleʾl-llāhi biʾs-saʿāde*[460] türbe-i şerīfleri cāmiʿ-i laṭīfi ḥiz̲āsında olan sāḥa-i dil-ārāda āsūde-i meşhed-i maġfiretdir. Mevlānā-yı müşārun ileyh ʿālim ü dānā fāżıl-ı bī-hemtā ās̲ār-ı ḳalemi müsellem ve ʿilm ü edebde aḳrānı tālī kendi[461] muḳaddem idi. *ʿAynī Tārīḫi*'nin bir ḳıṭʿasını terceme edip ifāde-i merām ve sebk-i kelāma ḳādir olduġu es̲er-i mez̲kūrdan ẓāhirdir.Fenn-

[457] 88b AE

[458] Taştaki nakış gibi.

[459] 81a KA

[460] Allah ona mutluluk versin.

[461] 89a AE

i meḫāżirātda *Sülvānüʾl-Muṭāʿ*-nām kitābı ve *Tārīḫ-i İbni Zeydūn*ʾı daḫı münşiyāne terceme buyurmuşlardır.

Şeyḫüʾl-İslām Ṣāliḥ Efendi-zāde Meḥemmed Emīn Efendi:

Müşārun ileyhiñ ẕāt-ı maḥmidet-āyātları maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda mertebe-i vücūda mütenāhiz ve refte refte derece-i sinn-i vuḳūfa ḥāʾiz olduḳda ʿulemā-yı ʿasrınıñ dāruʾl-ifādelerinde bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa istifāde etdikde ṭarīḳ-i ʿulemāya duḫūl ve ruʾūs-ı ḫārice neyl ile dest-ber-āverde-i meʾmūl olup ikmāl-i devre-i rüsūm ve Medrese-i Süleymāniyyeʾden rütbe-i maḫārice ḳudūm ile maʿdūd-ı zümre-i mevālī ve baʿdehu bilād-ı erbaʿa manṣıbıyla müretteb-sāz-ı esbāb-ı maʿālī ve mevleviyyet-i ḳażā-yı Mekke-i Mükerreme iḥsān-ı ḫalīfe-i devrān ve mesned-i ḥukūmet-i İstanbul ile şāyeste-i duḫūl-i dīvān-ı ʿālī-şān olmuş[462] ve biñ yüz seksen iki sālinde ṣadāret-i Anaṭolu ile rūy-ı emeli ḫandīde ve müddet-i ṣadāreti on dört māha resīde ve bu cihetle bisāṭ-ı manṣıbı pīçīde etmiş ve seksen beşde ṣadāret-i Rūmeli ile iḥsān-ı ʿaliyye-i pādşāh-ı mekārim-nevāl ve ol manṣıb-ı ʿazīzüʾl-menāl ile taḥṣīl-i derecāt-ı ʿizz ü iḳbāl ve seksen yedide mükerreren ṣadr-ı Rūm ile be-tekrār iḥrāz-ı süllem-i cāh u celāl eylemiş idi.Devr-i salṭanat-ı Ḥamīdiyyeʾde taḫmīnen seksen ṭoḳuz sālinde müntehā-yı derecāt-ı ʿaliyye olan erīke-i vālā-yı fetvāya şāyān-ı iḳʿād ile dil-şād ve be-ḥükm-i ḥakīm-i Rabbüʾl-ʿibād mesned-i meşīḫatdan ʿazl ü ibʿād ve maḥrūse-i Burusaʾda meʾmūriyyet-i iḳāmetle münkesirüʾl-fuʾād olup belde-i mezbūrede visāde-güzīn-i ārām iken biñ yüz ṭoḳsan bir Muḥarremüʾl-ḥarāmında terk-i lā ve neʿam umūr-ı fānī ve ʿazm-i rāḥat-ābād-ı Cavīdānī eyledikde Ḥażret-i Sulṭān[463] Emīr *ḳuddise sırruhüʾl-melikiʾl-ḳadīr* Cāmiʿüʾl-envār-ı lāmiʿleriniñ cānib-i ġarbīsinde olan kenār-ı ḥaẓīrede āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı müşārun ileyh ʿillet-i żaʿf-ı başardan nāşī heme-i evḳāt u zamān bir ṭarafa nigerān murād eyledikde gözlük istiʿmāli ʿādeti olmaġla Cāmgöz Şeyḫüʾl-İslām denmekle meşhūr-ı ālemiyān idi.

ṬABAḲA-İ ŞĀNĪ

[462] 81b KA

[463] 89b AE

Ṣudūr-ı Fiḫām-ı Ẕeviʾl-İḥtirāmı Zebīre-Pīrā-yı Riḳʿa-i Beyān Olur

Rūmeli Ḳāżī-ʿaskeri Ḫāce-zāde Muṣṭafā Muṣliḥüʾd-dīn Efendi:

Şehr-i bihiştāsā-yı maḥrūse-i Burusaʾda zümre-i tüccar-ı tebeh-rūzdan necīl-i Ṣāliḥoġlu Yūsuf-nām şaḫṣıñ ferzend-i hūşmendi ve ol şūre-i zemīn-i ḫasāsetiñ naḫl-i berūmend-i dil-pesendidir. *Terceme-i Tācüʾt-Tevārīḫ*'de Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi merḥūm bu vechle dehen-bāz-ı taḥḳīḳ ve ḫāme-ṭırāz-ı beyān u tenmīḳ olur ki Mevlānā-yı müşārun ileyh iktisāb-ı ʿulūma māʾil ve ser-māye-i fażīlete nāʾil olduġu cihetden pederi ʿindinde muhān ve birāderleri ṣāḥib-i māl ü ʿunvān[464] iken bunlar ṣebāt-ı beẕle ve heyʾet-i reẕīle ile ʿabā-pūş-ı ẕıll u hevān olup ḥattā bir gün ḥażret-i Emīr ṭarīḳat-i ʿaliyyesinden Velī Şemsüʾd-dīn-nām ẕāt-ı kerāmet-irtisām bunlarıñ pederleri ḫānesine geldikde birāderleri kemāl-i tecemmül ile ittikā-fermā-yı nemārıḳ maṣfūfe-i iclāl ve bunları ten-bürehne zānū-zede-i ṣaffuʾn-niʿāl-i ibtihāl görüp dürr-i şehvār-ı kerāmet olan dehān-ı ḥaḳḳāniyyet-beyānlarından ṭarīḳat seniñ ṭarīḳatiñdir ve bu keyfiyetden mütekeddir ve bu ḥālden müteʿṣir olma bir vaḳt olur ki birāderleriñ seniñ meclisiñde mānend-i ḫuddām dest-der-miyān-ı ḳıyām olurlar deyü mollā-yı müşārun ileyhe dürr-niṣār-ı tesliyet olmuş idi. Mollā daḫı taḥḳīḳ-i ʿavīżāt-ı ʿulūma sāʿī ve tedḳīḳ-i mużilāt-ı fünūna mürāʿī olup ol eṣnāda ʿulūm-ı şettāda ṣāḥib-i kemāl olan Ḥıżır Beg bin Celāl ḫidmetine vāṣıl ve ḫalḳa-i istifāde-i[465] bāhirüʾs-saʿādesine dāḫil olduḳda ḥüsn-i şehādetlerine bināʾen Sulṭān Murād-ı Ṣānī Kestel ḳażāsı baʿdehu Esediyye Medresesi iḥsānıyla Mollāʾyı ḥāʾiz-i emānī etmişler Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī zīver-i taḫt-ı serefrāzī olup erbāb-ı ʿulūm sāye-i maʿdelet-rüsūmunda maṭmūʿ-ı liḥāẓa ʿināyet olduġu ḳarīn-i vālā-mertebe-i şöhret olduḳda fuḥūl-ı aḳṭār ve fużalā-yı ṣāḥib-i iḳtidār fevc fevc ḳıble-i ḳabīle-i erbāb-ı ḥācet olan bārgāh-ı devlet-penāh ṣavbına maḥmil-bend-i cemmāze-i ʿazīmet olıcaḳ cenāb-ı Mollā daḫı ʿazīmete niyyet etmiş idi lākin dünyālıḳda olan ḳıllet ve vücūd-ı feżāʾil-endūdlarında tezāḥüm-i ʿillet fesḫ-i niyyete ʿillet olup ol emr-i ḫaṭīr-ı dil-peẕīr taḳvīm-i dīrīn-sāl gibi pes endāḫte-i dūş-ı teʾḫīr ḳılınmış idi.Yevmen mineʾl-eyyām ol fāżıl-ı be-nām ṭalebe-i meclis-i ifādelerinden

[464] 82a KA

[465] 90a AE

nühüfte-i ṣandūḳa-i iddiḫārını ketm żımnında tebdīl-i heyʾet ve taġyīr-i ṣūret edenlerden gürg-i büzürg aʿnī bir Türk-i sütürg suḫte-i nā-puḫteye seḫā-yı şehriyārī[466] taḳrīr ve ḳalb-i kāsīsine bu mażmūnı taṣvīr etmişler ki ḥālā evreng-nişīn-i ṣadr-ı ṣāḥib-ḳırānī cenāb-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫānī gibi selāṭīn-i māżiyyeden ʿulemā ḥaḳḳına bir kerem-güster göster lākin ḥażūr-ı ʿāliyesine varmaġa esb ü ester ister bizde ise ḳuvvet-i māliyye ʿillet-i bedeniyyeye żidd-i kāmil düşmüşdür.Ve zenbūr-ı ʿilel dünyāda olan erbāb-ı ṭūl-i emel gibi başımıza üşmüşdür. Bu kelām-i felīḳa mesmūʿ-ı sūḫte-i ____(?)[467] olıcaḳ ṣadā-yı dil-keş-edā-yı altun-sīmā-yı ṭamaʿın hem-reng-i naḳş-ı būḳalemūn edip hemān-dem sekiz yüz dirhem ʿOs̱mānī şumurde-i pīşgāh-ı üstād-ı bī-s̱ānī eyledikde Mollā daḫı ol meblaġı ḥavāyic-i seferiyye yolunda istihlāk ve iki dābbe istimlāk eyleyüp dergāh-ı muʿallā ṣavbına eşheb-rān-ı ʿazīmet ve sūḫte daḫı redīf-i maṭıyye-i refāḳat olmuş ittifāḳen ḳudūm-ı meyāmin-ı lüzūmları şu vaḳte teṣādüf etmiş ki Sulṭān-ı ʿālī-şān İstanbulʾdan çıḳup[468] ʿinān-ı ʿazīmetlerin cānib-i Edirneʾye münʿaṭıf etmişler idi. Cenāb-ı Mollā vezīr-i kişver-güşā ṣadr-ı aʿẓām Maḥmūd Paşa ile mülāḳat etdikde ol vezīr-i Āṣaf-naẓīr buyurmuşlar ki teşrīfiñizde işābet buyurduñuz ferāʾid-i evṣāfıñız serīr-i şevket-maṣīrde keşīde-i samṭüʾl-leʾāl-i taḳrīr ḳılınmış idi. Ḥużūr-ı humāyūnda bu gün mübāḫes̱e-i ʿilmiyye vardır. Buyruñ gidelim dedikde Mollā daḫı ʿabā-yı siyāh içre ebr arasında māhāsā ḥużūr-ı humāyūna ḳadem-fersā olduḳda pādşāh-ı ʿālem-penāh redāʾet-i elbise-i ẓāhiriyelerine nigāh edip paşa bu kimdir deyü suʾāl Maḥmūd Paşa daḫı Burusevī Ḫāce-zāde bendeleridir deyü ifāde-i ḥāl idicek ol sulṭān-ı ḳadrdānī Mollāʾyı maẓhar-ı nevāziş ü iḥsānı edip buyuruñ deyü teklīf-i ḳuʿūd etdiklerinde mollā-yı müşārun ileyh görmüşler ki pādşāhıñ bir ṭarafında Mollā Zeyrek ve bir ṭarafında Seyyid ʿAlī oturup nişīmen-i baḥs̱ ü tedḳīḳ ve ʿaḳd-ı encümen ḥall ü taḥḳīḳ[469] idiler. Mollā Zeyrek ḫod-bīn ü ḫod-ārāy olmaġla ḥużūr-ı humāyūnda anı taḫcīl ü rüsvāy etmek içün Seyyid ʿAlī ṭarafına māʾil ve Mollā Zeyrekʾe muḳābil olup az müddet mürūrunda Seyyid ʿAlī ḳalḳup Ḫāce-zāde Mollā Zeyrek ile mübāḫes̱eye āġāz ve şu mertebe

[466] 82b KA

[467] Nüshalarda şeklinde yazılan kelime okunamadı.

[468] 90b AE

[469] 83a KA

nükte-perdāz olmuşlar ki bī-çāre Mollā Zeyrek ḥarfeyn-i mütecāniseyn gibi iḳdām u iḥcām beyninde girifte-i ḥaṣr u idġām ve taṭāruḳ-ı çār-mevce-i muʾāḫazāt ile keştī-i şikeste-i ʿulcūm-ı iḳtiḥām olup ḥattā şehriyār-ı pür-maʿrifet ḥaḳ Ḫāce-zādeʾniñdir deyü şehādet buyurmuşlar egerçi Mollā Zeyrek leng ü lūk saʿādet-ḫāneleri rāhına sülūk etdikde Ḫāce-zāde şāh-ı āzāde ile ḫaylīce nükte-perdāzī-i ṣoḥbet ve maʿnī-ṭırāzī-i ülfet olmuşlar idi. Mollā Zeyrek ve Seyyid ʿAlī zer-i[470] ḫāliṣüʾl-ʿayār-ı dil-cū ile māl-ā-māl-ı hemyān-ı ārzū olmuş iken mollā-yı müşārun ileyh neyl-i ʿaṭiyye-i şehtiye-i şāhiyyeden maḥrūm ve peyġūle-i vaḥşet-kede-i ʿālemde niçe vaḳt çille-keş-i hümūm[471] olduḳdan ṣoñra bir ṭarafdan sūḫte-i dil-şiken mollā-yı āmāc-ı nişāne-i miḥen edip bir ṭarafdan daḫı tehī-kīse-i dest-māye-i emniyyet olduḳları şemāteti ile āb-rīz-i cism-i vālā-menḳabetleri güdāḫte-i pūte-i ġurbet olduḳlarından teʾsīr ve gerdiş-i kec-rev-i çarḫ-ı dūn-ı reftārdan tekeddürlerini defʿ içün yektārev fey-ā-fey fikret ve dünbāle-rev-i maṭāyā-yı tesliyyet olup bir dıraḫt-ı müşmir-merām sāḳine-i tekye-zen-i pehlū-yı ārām olmuşlar. Sūḫte-i Ḫām-ı tünd-kelāmdan şu mertebelede güstāḫlıḳ ṣādır olmuş ki sende hünerden eser olaydı sāʾir gibi sābiġa-i şehriyārīden behrever olur idiñ yā istiḳrāż etdigiñ sekiz yüz dirhemimi geri ver yā benim yerime merākibimizi tīmār edip ḫar-bendeler ṣanʿatına gir demekle faġfūrīn-kāse-i ḫāṭır-ı Mollāʾyı seng-endāzī-i felāḫan-ı taḥḳīr ile peẕīrrüfte-i inkisār etmege ʿār etmez imiş el-ḳıṣṣa Mollā-yı dil-şikeste[472]sāye-i dıraḫta varup anda ʿacūz-ı ḫuşk-pistān-ı zamān ve zāl[473]-i kūy-ı zişt-i āsūmāndan tevellüd eden ṭıfl-ı dürüşt-rūy-ı nevāʾib ü maṣāʾibi taṣavvur u tefekkür ile mecmūʿa-i ʿibret-nümā-yı ʿālemden müṭālaʿasını midād-ı laʿlgūn-ı sirişk ve ḫāme-i müjgān-ı şehāb-ı şitāb ile nigāşte-i ṣafāyiḥ-i ṣaḥāyif-i zer-nigār eder iken nāgāh birkaç çāvūşān-ı zerrīn-külāh sū-be-sū Ḫāce-zādeʾniñ çādırı nerededir deyü cüst-cū etdigi āvāzesi gūş-ı mollā-yı maʿnī-ṭırāza resīde olıcaḳ ne istersiz deyü çaġırmışlar anlar daḫı mollāyı tek ü tenhā ve sāḳ-ı şecere-i kürbete pehlū-zeden-i ittikā görüp iḫtimāl vermediklerinden Ḫāce-zādeʾniñ maẖrib-i ḫıyāmından suʾāl idicek Cenāb-ı mollā-yı ẕī-şān

[470] zer-i: -AE

[471] 91a AE

[472] 83b KA

[473] zāl: zevāl AE

tebessüm-künān Ḫāce-zādeʾniñ otaḳ-ı zerrīn-nıṭāḳ-ı sebzgūnı işbu dıraḫt mülteffetüʾl-afnāndur lākin bārgāh-ı ḥaşmet-penāh ezraḳ-fām-ı ibtidā-yı āferīnişden berü keşīde-i ṭınāb füsḥat-serā-yı zemīn ü zamāndır buyurmuşlar firistādegān-ı Sulṭānī bu kināyetden mażmūn-terāş-ı tefehhüm[474] olamayup tekrīr-i suʿāl ile cüyende-i ḥaḳīḳat-i ḥāl olduḳlarında Ḫāce-zāde biziz lākin ḫayme vü ḫargāh ve çādır u bārgāh ehli Ḫāce-zāde degiliz buyurduḳlarında ḥarīfler hezār teʾeddüb ü ḥayā ile dest-i şerīflerin çeftīde-i eyādī-i taʿẓīm ve mālīde-i şifāh-ı telsīm edip Sulṭān-ı sipihr-iḥtişām ṭarafından daʿveti müteżammın teblīġ-i selām etmişler ve bā-emr-i humāyūn ġıbṭa-baḫşā-yı ḫayme-i nüh-ḳıbāb-ı āsmān niçe ḫıyām zer-bāfte-i ezraḳ-fām-ı muvaṭṭad-ı evtād-ı ḳıyām ḳılunup ve sāʾir müzerkeş ve ḳāliçe-i ṭāvūsīn-nigār ve niçe kavāʿib-i aṭrāb-ı ebkār ve ḫarāʾid ü ferāʾid mānend-i laʿlīn-ruḫsār ve sāʾir ʿabīd ü ḫidmet-kār cümle yerlü yerinde şöyle iḥżār olunmuş ki Ḫāce-zādeʾye nisbet bu ḳubbe-i lāciverdīfām-ı āsmān gūyā-yı reşk-fermā-yı ferādīs-i cinān olmuş mollā-yı dil-āgāh daḫı *şākiren li-enʿümiʾllāh*[475] sāʿid-i yemīn-i duʿāyı[476]sütūn-ı bārgāh-ṭārem-i vālā etdikden ṣoñra gūşt-ı laḫt-ı cigerlerin sencīde-i sīḫ-i ṣudūr eden sūḫte-i ġilẓat-endūda ʿaṭiyye-i ḫüsrevāneyi berāy-ı irāʾet taḥrīk-i ḳādime-i müsāraʿat etmiş idi. Meger sūḫte-i bed-kār-ı baḫt-ı nā-hemvārī gibi ġalṭīde-i maṭmūre-i hevān ve ġunūde-i mevḥil-i ḥırmān olmuş cenāb-ı Mollā sūḫte-i ḫuşūnet iktināha laṭme-zen-i intibāh olup ḳālıḳ-ı maḫdūmuñı gör ki ḫaṭve-i cān-bāz-ı süllem-i sedād olaraḳ ne vechle çār-bāş-nişīn-i ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūr istiʿdād olmuşdur dedikde ḫāre-i hārḫār-ı ḫavārī bī-çāre sūḫteniñ ʿurūḳ-ı revānına revān u sārī olduġundan veẕīle-i ʿibret-nümā-yı rūzgārdan ayāne ṣūret-i dürüşt ve nüh heyʾet-i zişt-i ʿaks-endāz ẓuhūr olmuşdur ki mollā-yı kem-nām bizim bu vechle terk-i ḫāb u rāḥatımıza iḳdām eder deyü uyḫudan baş ḳaldırmayup belī belī siziñ füsḥat-kede-i evhāmda ne ḳadar ṣāḥib-i iḥtişām ve vesaʿatzār-ı menānda ne mertebe-i ḥāʾiz-i[477] şöhret ü nām olduġuñuz maʿlūmdur. *Daʿnī rükneʾl-eyyām ve kün müftiʾl-enām*[478] deyü ol bed-nām hezgūne redd-i kelām idicek mollā-yı kām-yāb iġżāb olup hey aç göziñi aç ve anı

[474] 91b AE

[475] Allahʾın nimetlerine şükrederek.

[476] 84a KA

[477] 92a AE

[478] Beni günlerin akışına bırak, (sen) halkın müftüsü ol.

gör hele dünyāyı gör deyü tünd-pāy-ı ḥiddet-engīz bir kerre laṭme-zen-i berḫīz olduḳda ol şeb-perde-i çeşm-i ġaflet daḫı taḳlīb-i ḥadaḳa-i başīret edip Mollāʾyı göricek basṭ-ı mevāʾid-i iʿtiẕār birle dil-sīr-i ḳabūl-i istiġfār etmek ḳaṣd edip meʾāl-i merāmı bir vechle keşīde-i ḳırṭās-ı isʿāf ḳılınmayup çihre-i āmāline ḥavāle-i sīli-i iʿtisāf buyurduḳdan ṣoñra istiḳrāż etdikleri sekiz yüz dirhemi endāhte-i çihre-i derhemi edip iḥżār olunan esb-i zerrīn-zeyne süvār ve ʿāzim-i dergāh-ı şāh-ı felek-iḳtidār olmuşlar ḥużūr-ı şehriyār-ı ehālī-nüvāza dāḫil ve şeref-i ḫidmet-i taʿlīmlerine nāʾil olup ʿulüvv-i mertebet ve sümüvv-i menzıletleri yevmen-fe-yevmen müzdād olmaġla żamīr-i reşk-nümā-yı[479] Maḥmūd Paşa naẓar-ı kīmyā-āṯār-ı sulṭānīden dūr etmege beẕl-i maḳdūr edip Ḫāce Efendi dāʿīleri ḳāżī-ʿaskerlige rāġıb deyü südde-i seniyyeye ifāde eyledikde pādşāh-ı pür-mefāḫir Mollāʾnıñ şeref-i ṣoḥbetlerinden iʿrāż etmesini ʿan-ṣamīmiʾl-ḳalb ḳıyās edip rencīde-ḫāṭır olaraḳ sekiz yüz yetmiş ikide ṣadr-ı Rūmʾı tevcīh buyurdılar. Mollā-yı müşārun ileyehiñ ʿatabe-i ʿaliyyeleri ḳıyāmgāh-ı kibār olup ṣīt-i menḳabetleri ṭanīn-endāz-ı zemīn ü zamān ve ġulġule-i şöhretleri velvele-baḫşā-yı cevv-i āsmān olıcaḳ pederleri necīl ibni necīliñ bu ṣadā şu vechle müşennef-i sāmiʿa-i necl-i iḥtivāsı olmuş ki muʿallim-i sulṭānī bir fāżıl-i bī-mudānī müreffih-nişīn-i mesned-i hünerverī olduġu gibi ārāyiş-i ṣadr-ı ḳāżī-ʿaskerī olmuş giderek ol şimşād-ı sehī-ḳāmet-i faẓīlet kendü şūrezār-ı ṣulb-i bāhirüʾl-ḫasāsetinden ser-zede bir serv-i āzāde olduġu maʿlūmı olıcaḳ ḫalḳa-i mefraġa gibi denāʾetde bir birine müsāvī olan ebnā-yı redāʾet-i enbāsını cemʿ[480] ü telfīḳ ve mollā-yı mezbūra mülāḳāt ārzūsıyla ʿazm-i ṭarīḳ etmiş ittifāḳ-ı ibtidā-yı mülāḳatda himem-i kevkebe-i sipihr-i muʿallā olan meclis-i vālā-yı Mollāʾda dest-efşān-ı bālīn-i temkīn olan ricāl-i feḫāmet-āyīn cenāb-ı Mollāyı iḥāṭa edip ol bezm-i üns-ā-üns-i dil-cūyuñ ʿıḳd-ı pervīn gibi dūş-ber-dūş istiḳrārı olan kibār ber-zede-i dāmān-ı tekāpūsı olan ḫidmet-kāriñ tezāḥümünden ve evc-i ḥażīżinde şehāb-ı ṯāḳıb gibi lemeʿān u cevelān eden ṯevābit ü seyyārātuñ teṣādümünden enbā-yı necīl ḳuʿūda sebīl bulamayup ol encümen-i zerrīn-ṭāḳ ṯüreyyā-yı intiẓāmda biʾż-żarūre enmile-peyvend-i ḳıyām olmuşlar baʿdehu manṣıb-ı meẕkūrdan ʿazl sekiz yüz yetmiş dörtde Edirne

[479] 84b KA

[480] 92b AE

ḥukūmetine naḳl olunmuş idi. Bir aralıḳ Mollā Zeyrek ile mübaḥeşeye daʿvet olunup baʿdeʾl-ilzām pādşāh-ı dārā-ġulām kendi medreselerinden birini inʿām ve Mollā daḫı emr-i sulṭān ile *Tehāfüt*'i anda teʾlīf ü itmām etmişlerdir. Ol eşnāda[481] nāʾil-i mesned-i ṣadāret-i ʿuẓmā olan Ḳaramanī Meḥemmed Paşa ʿAlī Ṭūsī telāmiẕelerinden olmaġla mollā-yı mezbūrı istiṣḳāl edip ḥāʾil-i iltifāt-ı şehrīyārī olmaḳ fikriyle Ḫāce-zāde dāʿīleri İstanbulʾuñ hevāsını ḳadḥ ve belde-i İzniḳʾiñ ẕevḳ u ṣafāsını medḥ eder ve İzniḳʾe gitmege iẕhār-ı raġbet eyler deyü serīr-i şevket-maṣīre taḳrīr etmekle tevcīh-i Medrese-i İzniḳ bahānesiyle mollā-yı mezbūrı pādşāh-ı enāmdan tefrīḳ eylemişdir. ʿAhd-ı Sulṭān Bāyezīd Ḫānʾda sekiz yüz ṭoḳsan birde Aḫī Yūsuf yerine ṯāniyen Burusa Sulṭāniyyeʾsi ʿuhdesine iḥsān ve Yār ʿAlī Şīrāzī yerine belde-i mezbūre fetvāsı ile kām-rān olup āḫirüʾl-emr ʿillet-i nıḳrīse mübtelā iki pāy-ı mübārekleriyle yed-i yemnāları ʿamelmānde olmaġla dest-i yesār ile imżā-sāz-ı ḳırṭās-ı fetvā olurlar imiş sekiz yüz ṭoḳsan üç sālinde ser-māye-i ḥayātı[482] kīse-i vücūdda temām ve ʿāzim-i ravża-i dārüʾs-selām olduḳda cesed-i saʿādetleri ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[483] Cāmiʿ-i şerīfiniñ ġarb ḳapusı ṭarafında Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi muḳābilesinde olan ḥaẕīre-i dil-ārāda āsūde vü defīndir. Ṣulb-i pāklerinden iki ferzend-i saʿādetmendleri vücūda gelüp ekberi ki Şeyḫ Meḥemmedʾdir Çendik Medresesiʾnde müderris iken Kete ḳāżāsı maʿīşet verilüp vālid-i mācidi ḥayātında terk-i ḳażā vü tedrīs edip taṣavvūfa raġbet ve ṭarīḳ-i Zeyniyyeʾden Ḥācī Ḫalīfe Efendiʾden aḫẕ-ı dest-i inābet etdikden ṣoñra diyār-ı ʿAcemʾe hicret ve ṭoḳuz yüz ikide ḥıṭṭa-i meẕkūrede dār-ı āḫirete rıḥlet eyledi ve aṣġarı ʿAbduʾllāhʾdır sinn-i şebābda taḥṣīl-i ʿilme meşġūl iken vefāt etmişdir. Mevlānā-yı müşārun ileyhiñ teʾlīfātlarından *Tehāfüt* ki beyneʾl-ʿulemā meşhūrdur, Müʾeyyed-zāde taḥṣīl-i ʿilme ḥużūr-ı Mollā Celālʾe vardıḳda kitāb-ı mezbūrı ʿarż edip cenāb-ı Celāl baʿdeʾl-müṭālaʿa Mollāʾnıñ kemāl-i faẓlına iʿtirāf etmişdir. Hedāya-i ḥikmet-i Mollā-zādeʾye taʿlīḳ[484] ḥavāşī edip gerçi tedvīn-i ṭarīḳi üzre taḥrīr olmayup Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşaʾnıñ birāderi Ebū Bekr Çelebi şerḥ-i mezbūrı ḳırāʾat

[481] 85a KA

[482] 93a AE

[483] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[484] 85b KA

maḥallinde sunūḥ eden müṭālaʿātını gāh kitāb kenārına gāh baʿż-ı evrāḳa ketb edip ḳārī cemʿ ile müdevven olmuşdur. *Ṭavāliʿ*a daḫı şerḥ edip *Telvīḥ*'e taʿlīḳ ḥavāşī etmişdir. İkisi daḫı ḥicāb-ı müsveddede mestūr ḳalmıştır.

Rūmeli Ḳāżī-ʿaskeri Fenārī-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Ṭūmār-ı tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede mevālī zümresinde mesṭūr olan Fenārī-zāde Yūsuf Bālī Efendiʾniñ ferzendi fürūzende-i şemʿ-i fānūs-ı feżāʾil ve lemʿa-baḫş-ı encümen-i celīlüʾl-ḫaṣāʾil Mevlānā ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendiʾdir. Mebādī-i ʿulūmı vālid-i mükerremlerinden taḥṣīl etdikden ṣoñra ārzū-yı tekmīl ile bilād-ı ʿAcemʾe şedd-i riḥal-i seyāḥat[485] ve anda niçe fuḥūl-ı nādirüʾl-miṣl-i efāżıl ile ṭarḥ-endāz-ı ṣoḥbet olup ʿulemā-yı Herātʾdan telemmüẕ ve baʿdehu Semerḳand ve Buḫārāʾya ḳadem-resā olmaġın istifādeden ifāde derecesine irtiḳā ve ol diyār-ı nüzhet-fezā medreselerinden birinde ferş-i kilīm ile kām-revā olmuş idi. Baʿdehu *Ḥubbüʾl-vaṭan mineʾl-īmān*[486]emrine iṭāʿat evāʾil-i salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed Fātiḥʾde diyār-ı Rūmʾa ʿavdet edip Mevlānā Mollā Gürānī evlād-ı nesl-i Fenārī riʿāyetin ḫāṭır-ı ḫaṭīr-i pādşāhīye her zamān ilḳā üzre olmaġın mevlānā-yı müşārun ileyhiñ milket-i Rūmʾa ḳudūmı Mollā Gürānīʾniñ maʿlūmı olduḳda der-i devlet-i ʿaliyyeye ʿarż u inhā etmekle Burusaʾda Sulṭān Orḫan Medresesi iʿṭā ve baʿdehu Murād Ḫān-ı Ṯānī Medresesi yevmī altmış aḳçe vaẓīfe ile iḥsān olunmaġın ḳadr ü rütbesi terfīʿ ü iʿlā buyurulmuş ve sekiz yüz yetmiş iki senesinde Mollā Kestel yerine Burusa manṣıbına mevṣūl ve baʿdehu yetmiş sekizde Ḥasan Ṣamsunī ʿazlinden ʿasākir-i manṣūre ḳażāsıyla nāʾil-i meʾmūl olup henūz ol eyyām ḳāżī-ʿasker-i vāḥide muḫtaṣṣ olmaġla[487] ṭırāz-ı derece-i iṯneyniyet ṣamīme-i ḳavānīn-i devlet-i ʿOṯmāniyye olmamış idi. Biraz eyyām mürūrunda bu ʿālem-i fenā-yı beḳā ve tedārük-i zād-ı āḫiret her vechle evlā olduġunı mülāḥaẓa edip yevmī yetmiş aḳçe teḳāʿüd vaẓīfesiyle vaṭan-ı aṣliyyeleri olan medīne-i Burusaʾya hicret ve baʿdeʾl-yevm kūşe-i inzivāda evḳātların ifāde ve ʿibādete ṣarfa ʿazīmet eyleyüp ekṯer-i fuṣūl-i ṯelāṯede medīne-i mezbūrede firāz-ı dāmen-i kuhsārda ḥālā Ḳāżī-Yalaḳı denmekle

[485] 93b AE

[486] Vatan sevgisi imandandır. Hadis(Yılmaz 2013: 225).

[487] 86a KA

şöhrever olan maḥall-i feraḥ-baḫşāya binā eyledigi menzile nüzūl ve vürūd-ı eyyām-ı şitāya ḳadar anda ders ü ʿibādete meşġūl idiler.Ṭoḳuz yüz üç tārīḫinde ʿazm-i aʿlā-yı ʿiliyyīn edip cedd-i emcedi cāmiʿi ḳurbunda āsūde vü defīndir. Mevlānā-yı mezbūruñ eṣnāf-ı ʿulūma[488] iḥāṭa-i tāmmesi olup ḫuṣūṣan riyāżāt u mücāhidātda kemāl-i mahāreti ve meşāyiḫ-i Zeyniyyeʾden ʿumdetüʾl-vāṣılīn Ḥācī Ḥalīfe Efendiʾden inābeti olmaġın nehc-i çillede taṣfiye-i bāṭıne-i tevaġġul üzre idi. Āṯār-ı ʿilmiyyelerinden *Kāfiyye-i İbni Ḥācibʾ*e şerḥi ve ʿilm-i ḥisābe müteʿallıḳa risāleleri ḥayyiz-i ẓuhūra gelmişdir.

Rūmeli Ḳāżī-ʿaskeri Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:

Tercemesi sebḳ eden ṣadr-ı Rūm āl-i Fenārīʾden ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ ṣulbunden ufḳ-ı vücūda pertev-endāz-ı nūr-ı şühūd olan Meḥemmed Şāh Efendiʾdir. Sinn-i ṣıġarında taḥṣīl-i ʿilme kūşiş edip evvelā vālid-i mācidinden telemmüẕ baʿde vefātihi Ḫaṭīb-zāde ve Maʿrūf-zāde mevāʾid-i fevāʾid-i ifādelerinden teleẕẕüẕ etmekle müddet-i ḳalīlede aḳrānına ġālib cāmiʿüʾl-feżāʾil veʾl-menāḳıb olduḳda dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusaʾda Sulṭān Orḫan Medresesiʾyle kām-rān ṭoḳuz yüz on ṭoḳuz tārīḫinde ṣaḥn-ı cinān gibi medāris-i Ṯemāniyyeniñ birinde cilve-resān ve sene-i mezbūrede Sulṭān Selīm Ḫān Burusa ḳażāsın iḥsān etmekle ḥāʾiz-i rütbe-i ʿizz ü şān ve ṭoḳuz yüz yigirmi üç tārīḫinde[489] maḥmiyye-i Edirne ḥukūmetiyle şād u ḫandān baʿdehu ṭoḳuz yüz yigirmi beşde ṣadr-ı Anaṭoluʾya vaż-ı ḳadem ve ṭoḳuz yüz yigirmi altı senesinde mesned-i vālā-yı Rūmʾa irtiḳā ile ḫurrem olmuş idi.Ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuz sālinde terk-i ālāyiş-i libās-ı müsteʿār-ı ḥayāt edip rū-be-rāh-ı dāruʾl-beḳā olduḳda Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā ʿAlī El-Cemālī cenāzelerinde ḥāżır olup namāzını baʿdeʾl-edā naʿşı Burusaʾya baʿdeʾn-naḳl cedd-i emcedleri cāmiʿ-i şerīfi ḥaẓīresinde medfūndur. Mevlānā-yı mezbūr u mersūm āb-ı rūy-ı ʿulemā-yı Rūm baḥr-ı feżāʾil-i ʿulūm olup *Şerḥ-i Muvāḳaf*e ve *Metn-i Ferāʾiż*e şerḥi ve *Ṣadrüʾş-Şerīʿa* evāʾiline ḥāşiyeleri ḥayyız-ı ẓuhūra gelmişdir.

[488] 94a AE

[489] 86b KA

Rūmeli[490] Ḳāżī-ʿaskeri Muʿallim-zāde Aḥmed Efendi:

Vālid-i mācidleri zāviye-i Zeyniyyeʾde seccāde-pīrā ve tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfeʾde ṭırāzende vü imlā ve Muʿallim-zāde denmekle meşhūr Şeyḫ Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ ṣemere-i bāġ-ı dil-āgehi ve neseb-i şerīfleri ʿanʿane ile ḳuṭb-ı ʿālem Şeyḫ İbrāhīm ibni Edhem ḥażretlerine müntehī olan Muʿallim-zāde Aḥmed Efendiʾdir.Taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifete müdāvim ve Dābbe Muḥyiʾd-dīn Efendiʾden mülāzım ve iḥyā-künende-i merāsim olup Burusaʾda Bāyezīd Paşa ve Kütahiyyeʾde Mollā Vācid Medresesiʾne sezā ve ḥareket-i miṣliyye ile Burusaʾda Aḥmed Paşa Medresesiʾne revnaḳ-baḫşā baʿdehu Ḫanceriyye Medresesiʾyle ikrām ve ṭoḳuz yüz elli altı tārīḫinde Martolos Efendi yerine Medrese-i Orḫanʾa ḫırām ve elli yedide Rodos Sulṭāniyyeʾsine naḳl olunup baʿdehu Maġnisa müftīsi ve baʿdehu Pāpās ʿAlī Efendi yerine Ṣaḥn müderrisi olup ṭoḳuz yüz altmış yedide Ḥalebüʾş-şehbā ḳażāsıyla şīrīn-meẕāḳ ve altmış sekizde Burusa manṣıbıyla neyyir-i iḳbālī bāhirüʾl-işrāḳ olup cennet-mekān Sulṭān Selīm Ḫān Ḫ*ā*cesi ʿAṭāʾullāh Efendiʾye dāmād olmaġla himmetiyle yetmiş dörtde defʿaten Anaṭolu ṣadrı ile dil-āsān ve sene-i mezbūrede ṣadāret-i Rūm-ı[491] āsāyiş-rüsūma irtiḳā ile maḥsūd-ı emāṣil ü aḳrān olmuş idi. Baʿdehu ṭoḳuz yüz[492] yetmiş beş tārīḫinde ʿAṭāʾuʾllāh Efendiʾniñ ṣāḥib-i firāş olduġu ḥālde aʿdā-yı kīne-dārı furṣat bulup ṣadāretten dūr olup cāh u celālī nāḳıd ve iki yüz aḳçe vaẓīfe ile müteḳāʿid ve kūşe-i ʿuzletde müteṣāʿid iken ṭoḳuz yüz seksen sālinde fücʾeten dāruʾl-beḳāya irtiḥāl maḥmiyye-i İstanbulʾdan cenāzeleri Burusaʾya īṣāl olunup zāviye-i Zeyniyyeʾde pederleri ḳurbunda defīn-i laḥd-ı raḥmet-i müteʿāl oldı. Merḥūm-ı müşārun ileyh ʿālim ü fāżıl muḥaḳḳıḳ u kāmil umūr-ı ʿaḳliyye ve naḳliyyede māhir ve retḳ u fetḳ-i umūr-ı fetvāya ḳādir fıḳh-ı şerīfde[493] ṣāḥibüʾl-muḥīṭ-i ṣānī ve fetvāları fażlınıñ ecell-i burhānı idi.

Anaṭolu Ḳāżī-ʿaskeri ʿAbduʾl-ġanī Efendi:

[490] 94b AE
[491] 87a KA
[492] yüz: - AE
[493] 95a AE

Zümre-i ḳużātdan Boluvī Emīr Şāh Efendiʾniñ maḫdūmı olup Gerede-nām ḳaṣabada neşʾet ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı dirāyet eyledikden ṣoñra taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifete saʿy-i sedīd ve cehd-i ekīd etmekle kesb-i fażīlet ve Şeyḫüʾl-İslām Çivi-zāde Efendiʾniñ fāʾiz-i şeref-i mülāzemet evvelā Burusaʾda Ferhādiyye Medresesiʾnde şīrīn-i merāmın der-āġūş ve Burusaʾda Emīr Sulṭān ve Çendik ve Ḫanceriyye medreselerine vuṣūl ile deryā-yı baḫtı ḫurūş edip tekmīl-i devr-i maʿlūma medāris-i müʾessise ile nāʾil-i merām ve seksen birde Ayaṣofya Medresesiʾyle be-kām ve baʿdehu Medrese-i Süleymāniyyeʾden seksen üçde ḥākim-i Şām ve seksen dörtde Mıṣr manṣıbıyla iḥtirām olunup baʿde edāʾiʾl-ḥacc İstanbulʾa duḫūl ve seksen yedi tārīḫinde der-i ʿaliyye ḥukūmetine mevṣūl ve ṭoḳsan birde ṣadāret-i Anaṭolu ile şād u ḫandān baʿdeʾl-ʿazl ṭoḳsan dörtde mükerreren Şām-ı şerīf ḳażāsı iḥsān ve sene-i mezbūrede Mıṣr-ı Ḳāhireʾye naḳl ile ġarīḳ-i Nīl-i sürūr-ı firāvān olup ṭoḳsan beş senesinde maʿzūlen cānib-i berden gelirken Burusaʾya[494] ḳarīb olduḳlarında baʿż-ı maraż-ı hāʾileye mübtelā olup derdine devā olmaḳ ümmīdiyle Burusa ḳablucasına ʿaṭf-ı semend-i nehżat etmiş olduḳda sene-i mezbūrede bi-emriʾllāhiʾl-ġanīyiʾl-müteʿāl rūḥ-ı laṭīfī şifā-ḫāne-i beḳāya intiḳāl edip zāviye-i Zeyniyyeʾde medfūndur. Mollā-yı merḳūm ṣadruʾl-ʿulemā-yı Rūm be-taḫṣīṣ-i fenn-i kelāmuñ zebāndan esrārı muvāḳḳıf u murāṣıdıñ maṭlaʿ-ı ṭavāliʿüʾl-envārıdır. *Ḥāşiye-i Tecrīd-i Seyyid Şerīf*'e bir laṭīf ḥāşiye tenmīḳ etmişdir. Ve ṭabīʿat-ı şiʿriyyesi olmaġla zāde-i ṭabʿı olaraḳ niçe ebyāt u eşʿārı ḥayyiz-ı ẓuhūra gelmişdir.

Rūmeli Ḳāżī-ʿaskeri Ḳaraçelebi-zāde Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi bin Meḥemmed bin Ḥüsāmüʾd-dīn[495]:

Ḥadāyıḳ-ı Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye'de zīver-i benefşezār-ı erḳām Ḳara Çelebi ʿunvānıyla be-nām Hicrī Meḥemmed Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı Ḥüsāmüʾd-dīn Efendiʾdir. Cedd-i emcedleri Mevlānā Ḥüsāmüʾd-dīn Üsküdārʾda cāmiʿ-i şerīfi ve medrese-i münīfi olan ʿahd-ı devlet-i Fātiḥiyyeʾde Ṣadr-ı Aʿẓam-ı Rūm Meḥemmed Paşaʾnıñ birāderi ve Kemāl Paşa-zāde Efendiʾniñ şerīk-i feżāʾil-güsteri ve ʿulemā-yı *Şaḳāyıḳ*'dan Ḳara Yaʿḳūb Beg dāmād-ı mekrümet-eşeri olup ṭoḳuz yüz yigirmi tārīḫinde vāḳıʿ olan Çaldıran

[494] 87b KA

[495] 95b AE

seferinden ḳufūl eşnāsında Lārendeʾde ʿālem-i beḳāya irtiḥāl eylemişdir.Ṣāḥibüʾt-terceme ṭoḳuz yüz ḳırḳ ḥudūdunda vālid-i mācidi Kütahiyyeʾde Mācidiyye müderrisi iken sernihāde-i visāde-i vücūd ve ser-māye-i ʿilm ü feżāʾile ṣarf-ı ʿömr-i mevcūd edip pederinden mülāzım ve Edirneʾde Ḥalebiyye Medresesiʾne ḳādim baʿdehu Cāmiʿ-i ʿAtīḳ Medresesiʾne tāze-revnaḳ ve baʿdehu Ṭaşlıḳ Medresesiʾne vuṣūle muvaffaḳ ve ṭoḳuz yüz yetmiş ücde Ḫāric rütbesine ʿāric ve yetmiş ṭoḳuzda Burusa Sulṭāniyyeʾsi ile ġonçe-i āmāli güşād ve seksen bir sālinde ṣaḥn-ı Semāniyye ile ʿizz ü rifʿati müzdād ve seksen dörtde Medrese-i Süleymāniyyeʾden Edirne Selīmiyyeʾsine pā-nihāde ve sene-i mezbūrede Şām-ı cennet-meşāmda ferş-i seccāde ve bundan ṣoñra[496] Mışr-ı Ḳāhire ve baʿdehu Edirne manāṣıb-ı celīlelerine vuṣūl ṭoḳsan yedi tārīḫinde Anaṭolu ve ṭoḳsan sekizde Rūmeli ṣadāretlerine nāʾil-i meʾmūl ve ṭoḳsan ṭoḳuzda vaẓīfe-i emsāl ile müteḳāʿidīn zümresine duḫūl edip biñ altı sālinde ber-vech-i teḳāʿüd yevmī iki yüz aḳçe ile Burusa Sulṭāniyyeʾsinde cā-nişīn ve ʿuzlet-güzīn iken biñ yedi Muḥarremʾinde medīne-i mezbūre ḳurbunda Ceviz-ābād-nām ḳaryede çiftliklerinde fücʾeten irādet-i melikiʾl-müteʿāl ile ḥadāyıḳ-ı cināna intiḳāl edip Ḥażret-i Emīr Cāmiʿ-i şerīfiniñ[497] ġarb ṭarafında olan ḳapusı öñünde mütevārī-i ḫāk-i fenā ve ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i duʿā oldılar. Mevlānā-yı mersūm ġavvāṣ-ı biḥār-ı ʿulūm olup *Şerḥ-i Hidāye* vü *Miftāḥ*ʾa taʿlīḳātı ve hevāmiş-i kütüb-i mütedāvilede āsār-ı ḳalem-i ṭurfe-nikātı vardır mesāʾil-i fıḳıhhiyede bir mecmūʿa-i kirāmı cemʿ etmişdir ki reşk-i *Vāḳıʿāt-ı Ḥüsāmī*dir.

Anaṭolu Ḳāżī-ʿaskerī Şeh-zāde Ḫācesi Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Ṣāḥib-i vakʿa-i ġarāʾib-şümūl ve ḥayret-āver-i erbāb-ı ʿuḳūl olan Şehīd-i Saʿīd Şeyḫüʾl-İslām Es-Seyyid Feyżuʾllāh Efendiʾniñ maḫdūm-ı rābiʿi Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Biñ ṭoḳsan yedi tārīḫinde Anḳaravī Meḥemmed Efendi sevḳıyle evlād-ı ʿulemāya verilen mülāzemetden neyl-i meʾmūl ve ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra Aḥmed Çavuş Medresesiʾyle be-kām ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i resmiyyelerde güzārende-i eyyām olaraḳ biñ yüz on iki sālinde Rūmeli Yeñişehri ḳażāsıyla dāḫil-i silk-i mevālī-i aʿẓām ve biñ

[496] 88a KA

[497] 96a AE

yüz on üç ḥudūdunda İstanbul pāyesiyle nāʾil-i merām ve sene-i merḳūmede Sulṭān Maḥmūd bin Muṣṭafā Ḫānʾa muʿallim olup yüz on dörtde mesned-i vālā-yı Anaṭoluʾya ḳadem-resā ve on beş Muḥarremüʾl-ḥarāmında Rūmeli pāye-i celīlesisiyle meserret-efzā olmuş idi. **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Devlet āheste gerek cārī

Ḳatı memdūḥ degil ser-şārī[498]

maḳālī-i medlūl ḥāl-i felāket-meʾālī olup sene-i mezbūrede Rebīʿüʾl-evveliniñ on üçüncü Cumʿa gecesi Edirne vaḳʿası āyīne-i ḳaderden ẓuhūr etmekle maḥmiyye-i İstanbulʾda Yediḳulle meclisinde biraz eyyām mübtelā-yı ʿanā baʿdehu birāderleriyle cezīre-i Ḳıbrısʾa nefy ü iclā olunup bir zamān çerāġ-ı şuʿle-pāş-ı ḥasūd-güẕār-ı iḳbāli fürūzān iken cezīre-i mezbūre-i saḳīlüʾl-hevāda pistān-ı māder-i mihr-bāndan tecerruʿ etdigi ḳaṭerāt-ı şīr-i şīrīn mīzān-ı enfinden rīzān baʿde ẕā şāyeste-i[499] şefḳat-i pādşāh-ı ʿināyet-baḫşā olmaġın maḥrūse-i Burusaʾda iḳāmete meʾẕūn ve baʿż-ı ḳaṣabāt-ı sedd-i ramaḳ maʿīşet-i tevcīh ü iḥsān ile memnūn olup ʿāḳıbetüʾl-emr biñ yüz yigirmi bir Şaʿbānʾı evāḫirinde Çekirgeʾde ʿazm-i rāḥat-ḫāne-i beḳā edip bu Yoġurtlı Baba-nām mevżiʿde mütevārī-i ḫāk-i raḥmet-i Ġaffār olan Mevlūdī Süleymān Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i saʿādetleri civārında āsūde-i laḥd-i maġfiret-medār ve Şeh-zāde Ḫ*ā*cesi İbrāhīm Efendi deyü cidār-ı mezārında olan ṣafḥa-i mermerde ḫāme-güẕār-ı işʿārdır.

Der-Kenār[500]: Şeyḫüʾl-İslām-ı şehīd Bacanacı(?)[501] ṣadr-ı Rūm Es-Seyyid Meḥemmed Dede Efendiʾnin terceme-i ḥāli 244 varaḳda.

Rūmeli Ḳāżī-ʿaskeri Maḥmūd Çavuş-zāde Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi:

[498] 88b KA

[499] 96b AE

[500] Der-kenār AE 96bʾde kayıtlıdır, KAʾda yer almamaktadır.

[501] Kelime nüshalarda şeklindedir.

Maḥmiyye-i İstanbulʾda ẓulmet-ābād-ı raḥm-i māderden ʿālem-i ẓuhūra pā-nihāde ve beyneʾl-küberā veʾṣ-ṣıġār Maḥmūd Çavuş-zāde denmekle şöhret-dāde olan Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendiʾdir. Bā-imdād u iʿāne-i rabbüʾl-ʿibād sipihr-i nāṣiye-i ḥālinde manẓūr olan neyyir-i istiʿdād envār-ı şuʿāʿ-efrūz-ı mevhibe-i İlāhiyyeʾden żiyā-endūz-ı rüşd ü sedād olduḳda burūc-ı şems-i ʿulūm olan baʿż-ı maḥābis-i erbāb-ı faẕl u kemāle muḳārenet ve biḳadriʾl-istiṭāʿa iḳtibās-ı şuʿle-i hüner ü maʿrifet etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ḫırām ve ruʾūs-ı ḫārice neyl ile be-kām olup ḥasbeʾr-rüsūm delālet-i ferheng-i tevfīḳ-i Ḳādir-i Ḳayyūm ile ḳaṭʿ-ı menāzil-i muʿtāde ederek rütbe-i muḫārice nāʾil ve bundan ṣoñra bilād-ı Erbaʿa ve Mekke-i Mükerremeʾe menāṣıb-ı refīʿasıyla[502] maḥmiyye-i İstanbul ḥukūmetine vāṣıl ve ṣadr-ı Anaṭoluʾya pīrāye-baḫşā ve merreten baʿde uḫrā üç defʿa ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-ı Rūm ile meserret-efzā ve bu ḥālāt-ı marżiyye üzre niçe müddet devlet-i ʿaliyyede reʾīsüʾlʿulemā-yı feżāʾil-intimā olaraḳ ṭırāzende-i cāme-i ʿizz ü iḳbāl dār-ı fenā iken bihişt-ḳarār Ḫudāvendigār-ı maġfiret-āsār Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Sānī Ḥażretleriniñ taḫt-ı salṭanata cülūs-ı humāyūnları esnāda maḫall-i ādāb-ı umūr-ı salṭanat[503] kelām-ı nā-sezā ve güftār-ı nā-becāyı tefevvühe mütecāsir ve buña mümāsil baʿż-ı güne-i eṭvār-ı ġayr-ı lāyıḳa kendüden ẓāhir olmaġın bā-irāde-i seniyye-i şehryārī berāy-ı teʾdīb medīne-i Burusaʾya nefy ü taġrīb ḳılınmış idi. Müşārun ileyh daḫı biñ iki yüz yigirmi üç senesi ḫilālinde Burusaʾya gelüp tedārük olunan ḫānede visāde-pīrā-yı ʿuzlet ve duʿā-yı devām-ı eyyām-ı ʿömr ü salṭanat-ı pādşāhīye muvāẓabet üzre iken mizācında olan ʿillet-i merāḳ dem-be-dem ġaleyān ve sinn ü sāli daḫı ʿıḳd-ı tāsiʿi güzerān ve żaʿf-ı pīrī vaḳtinde giriftār-ı maraż-ı hāʾile-i ḥafaḳān olmaġla āḫirüʾl-emr biñ iki yüz yigirmi dört Cemādīyüʾl-āḫirinde daʿvet-i Ḥaḳḳʾa icābet ve dāruʾl-ġurūr-ı fānīden dārüʾs-sürūr-ı bāḳīye ʿazm ü rıḥlet edip cesed-i laṭīfi pīşvā-yı erbāb-ı ṭarīḳat-ı ḥażret-i Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[504]üñ türbe-i saʿādetleri cāmiʿ-i şerīfi muḥāzīsinde olan ḫāk-i pākde mütevārī-i laḥd-ı maġfiretdir. Merḥūm-ı müşārun ileyh zātında ḥüsn-i ʿaḳīdet ile ārāste vü ʿulemā vü meşāyiḫ ve zümre-i dervīşāna muḥabbetle pīrāste derece-i ġāyetde Celālī-mizāc ve teng-imtizāc vaḳūr u ġayūr

[502] 89a KA

[503] 97a AE

[504] Aziz sırrı kutsansın.

ve lāyıḥa-i ḫāṭırası olan güftār-ı sezā vü nā-sezāyı tefevvühde cesūr bu cümle ile bile yine ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet ve eṭvār u reftārı kendüye maḫṣūṣ bir ẕāt-ı maʿālī manṣūṣ idi. Tārīḫ-i irtiḥālinde ṣadr-ı esbaḳ Memiş Paşa ve Ḳapūdān Esbaḳ Meḥemmed Paşa ve Şāmīyyüʾl-aṣl Rāġıb Paşa ve ḳapūdān-ı sābıḳ[505] Seydī ʿAlī Paşa ve Ḥāfıẓ ʿAlī Paşa maḥrūse-i Burusaʾda menfiyyen iḳāmet üzre olmaġın biʾt-teṣādüf merḥūm-ı müşārun ileyhiñ beş ʿaded vezīr-i ʿālī-şān ṣalāt-ı cenāzesinde ḥāżır bulunmuşlar ve bi-ḫulūṣiʾl-cenān rūḥ-ı şerīfine fātiḥa-gūyān olmuşlardır.

RAVŻA-I RĀBİʿ

Evliyā-yı ʿĀlī-Ṭabaḳāt ve Meşāyiḫ-i Bānī-i Ḫānḳāhāt-ı Ẕikr-Āyātī Nüvişte[506]-i Ṭūmār-ı Tavṣīf İder

Maṭlaʿ-i Şuʿle-efrūz-ı Velāyet ü Kerāmetiñ Bedr-i Kāmilüʾl-envārı Ḥażret-i Sulṭān Emīr Seyyid Meḥemmedüʾl-Buḫārī *Ḳuddise Sırruhuʾl-kerīmiʾl-bārī.*

Sulṭān-ı taḫtgāh-ı velāyet ve mālik-i ḳalem-rev-i kerāmet nāʾil-i gencīne-i esrār-ı bī-pāyān-ı Kird-gārī Es-Seyyid Meḥemmed Şemsüʾd-dīn İbn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAlīyüʾl-Ḥüseyniʾl-Buḫārī ḥażretleriniñ ʿıḳd-ı nefīs-i neseb-i şerīfleri mertebe-i rābiʿ ʿāşirde manẓūme-i nesl-i ṭāhire-i İmām Ḥüseyn *raḍīyallāh teʿālā ʿanh* ḥażretlerine bilā-infiṣāl vāsıṭatüʾl-ʿıḳd-ı ittiṣāl olduġu ḫāme-rīz-i ser-nāme-i menāḳıb-ı ʿaliyyeleridir. Ol şehr-i yār serīr-ārā-yı velāyet Māverāʾüʾn-nehrʾde iḳlīm-i ḫāmiseden vilāyet-i Buḫārāʾda şaʿşaʿa-endāz-ı ʿālem-i şühūd ve teşrīf-sāz-ı bālā-ḫāne-i erīke-i vücūd olup avān-ı ṭufūliyyetlerinde kendülerinden sāniḥ ü bedīdār olan gūn-a-gūn nişāne-i ḫārıḳ-ı ʿāde-i ḥālāt-ı kerāmet-āyātları meşhūd mecālis-i uluʾl-ebṣār olaraḳ nihāl-i ḳāmet-i istibhālları ravżatüʾṣ-ṣafā-yı dāye-i tevfīḳ-i Ḫudāʾda ābyārī-i feyż-i bārī ile pür-neşv ü nemā ve nūr-ı mücessem olan cism-i muḥteremleri ḫilʿat-i ḫażrā-yı istiʿdād ile ser-sebz-i bālā olduḳda ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyye ve şaḳḳ-ı seniyye-i nūr-baḫşiyyeden kāseger olmaḳ taḳrībi beyneʾl-ehālī Emīr Külāl denmekle meşhūr u mütevātır olan vālid-i keşīrüʾl-meḥāmidleri Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAlīyüʾl-Ḥüseynī

[505] 89b KA

[506] 97b AE

ḥażretlerinden taḥṣīl-i levāzım-ı şerīʿat ve baʿż-ı eʿizze-i kirāmıñ rivāyet-baḫş-ı ṣafḫa-i taḥḳīḳ olduḳları üzre Eş-Şeyḫ ʿĪsā *ḳuddise sırruhuʾl-ʿalā*dan tekmīl-i[507] ādāb-ı ṭarīḳat u ḥaḳīḳat etmişlerdir. Ol ẕāt-ı siyādet-simātıñ āftāb-ı vücūd-ı bih-būd-ı meḥāsin-nümūdları bi-meşiyyetiʾllāhi teʿālā ve bā-iẕn-i ḥażret-i Sulṭānüʾl-enbiyā ufḳ-ı Buḫārāʾdan diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma ṭulūʿ ü bürūz edip ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā niyyet-i ḫālişesiyle cānib-i Ḥaremeyn-i Muḥteremeynʾe şedd-i kemer-bend-i ʿazm birle Mekke-i Mükerreme *Şerrefehuʾllāhi ve li-men zārehu*[508] ināḫa-i nāfe-i ḳufūl[509]-i müyesser ve menāsık-ı taʿabbüd-i ḥaccı baʿdeʾl-edā ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i risālet-penāhī ārzūsıyla Medīne-i Münevvere ʿalā-sākinihā efḍalüʾt-taḥiyyeye şeref-i vuṣūl āyīne-i ḥuṣūlda cilverger olup belde-i ṭayyibe-i ṭayyibede esnā-yı iḳāmetlerinde cenāb-ı siyādet-meʾābları siyādet-i ṣaḥīḥelerinde miyān-ı sādāt-ı kirāmda şāʾibe-i reyb ü gümān cevelān etmegin ḥażret-i Seyyid-i sütūde-ḫaṣlet berāy-ı esbāb-ı siyādet cümle sādāt-i kirām ile ravża-i saʿādete rūy-mālīde-i żirāʿat ve ol nüḫbe-i zümre-i sādāt ḥażretleri kemāl-i taʿẓīm ü teslīmāt ile ʿatabe-i ʿulyā-yı pādşāh-ı her-dü-serāya teblīġ-i selām u taḥıyyat eyledikde ṭaraf-ı lāmiʿüʾş-şeref ravża-i muṭahhara-i seyyidüʾl-enām ʿaliyyetüʾṣ-ṣalavatü veʾs-selāmdan ve ʿaleykeʾs-selām yā veledī ḫiṭāb-ı müsteṭābına maẕhariyyetle müşerref ü muʿazzez olduḳdan ṣoñra ʿālem-i maʿnādan lemʿa-pīrā-yı ẓuhūr olan nūrdan sāḫte-i ḳandīl-i saʿādet-delīl ẕāt-ı velāyet-āyātlarına pīşvā-yı sebīl olmaġın Medīne-i Münevvereʾden ṭayy-kerde-i seccāde-i mücāveret ve niçe dār u diyārı ḳādime-i cünbān-ı seyāḥat olaraḳ āḫirüʾl-emr maḥrūse-i Burusaʾyı ḳudūm-ı ḳudsiyyet-lüzūmlarıyla teşrīf buyurduḳlarında ol ḳandīl-i nūr-efşān belde-i mezbūrede mütevārī-i serā-perde-i fıḳdān olmaġla ol serv-i ṭūbā-ḫırām baʿż-ı maḳām-ı feyż-irtisāmda ṣaf-ārā-yı ḳıyām ve mezāḥime-i izdiḥām eḥibbā mülābesesiyle türbe-i raḥmet-nişānları olan mevżiʿ-i sātiʿüʾn-nūrda ẓıll-efgende-i ārām olup ol maḳām-ı maʿālī-peymā ol ʿahdda henūz ḳābil-i süknā olmayup bīşezār u ḫāristān olmaġla[510] gül-ninā-i vücūd-ı saʿādet-endūdları sāye-baḫş-ı iḳāmet olmaġın feyż-i neẓẓāre-i muʿciz-

[507] 90a KA

[508] Allah onu ve onu ziyaret edeni şereflendirsin.

[509] 98a AE

[510] 90b KA

āṯārları ile mānend-i bāġ-ı İrem olmuşdur. Ol mālik-i iḳlīm-i ḥaḳīḳat ḥażretleriniñ āṯār-ı keşf ü kerāmātları vāṣıl-ı ḥadd-i iştihār ve resīde-i sāmiʿa-i ṣıġār u kibār olup ehālī-i belde-i meẕkūre ḫıdmetkārı ve biʾl-cümle maḫlaṣ-ı vefā-şiʿārı olmuşlardır. Ḥattā ol ʿaṣr-ı saʿādet-ḥaṣrıñ ʿulūm-ı feżāʾil ile ṣāḥib-i iştihārı ve ḳulzüm-i faẓīlet ü kemālüñ baḥr-i zeḫḫārı Mevlānā Mollā Fenārī *ʿaleyhi raḥmetiʾl-Bārī*[511] daḫı münceẕib-i çengāl-i muḥabbet ve gerden-beste-i ṭavḳ-ı meveddetleri olup ekṯer-i zamān meclis-i ṣoḥbet-i ʿālīlerin iltizām ve naẓar-ı vaḥdet-eṯerlerin şāyān-ı derece-i iġtinām eylemişdir. Ol zamān-ı maʿdelet-nişānıñ pādşāh-ı serefrāzı Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān-ı Ġāzī küffār-ı Üngürüs ile muḥārebe-i meʾnūs olaraḳ maḥmiyye-i Edirneʾde şeref-baḫş-ı evreng-i salṭanat olup kerāʾim-i maʿālī-perverlerinden Ḫundī *ḳarinet fiʾl-cennneti biʾl-ḥūr ver-rıḍvānī*[512] ḥażretleri ʿālem-i menāmda Ḥażret-i Sulṭānüʾl-Enbiyāʾyı rāʾyet ve Ḥażret-i Emīr-i kerāmet-żamīriñ dāḫil-i silk-i izdivāc-ı saʿādet-ibtihācları olmaġa emr ü işāret ve nāʾil-i elṭāf-ı İlāhiyye olduġuna tenebbüh ü beşāret buyurulmaġla sulṭān-ı müşārun ileyhiñ meyl ü raġbetleriyle muḳteżā-yı şerīʿat üzre emr-i ʿaḳd-i nikāḥ icrā vü itmām ve ḥażret-i ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḥaclegāh-ı izdivāc-ı saʿādetlerine ḥüsn-i ḳabūl ile şāyeste-i feyż ü merām olmuşdur.Bu ḫuṣūṣ-ı ḫayriyyet-nuṣūṣ pādşāh-ı maġfiret-medārıñ maḥmiyye-i Edirneʾde güş-güẕārı olduḳda ṣūretā müceb-i iġbirārı olmaġla ḥażret-i müşārun ileyhüñ şahādeti ḳaṣdıyla Medīne-i Burusaʾya irsāl eyledigi ḳırḳ nefer ebṭāl ricāli Ḥażret-i Emīr-i bāhirüʾl-kerāmetiñ civār-ı ḫānedān-ı velāyet-ʿunvānlarına teḳarrüb ü ittiṣāli maʿlūm-ı ālīleri buyurulduḳda cenāb-ı Ḥaḳḳʾa teveccüh[513] ve āyāt-ı Ḳurʾāniyyeʾden *Eʿūẕu billāhi İn kānet illā ṣayḥaten vāḥıdeten fe iẕā hum ḫāmidūn*[514] āyet-i kerīmesin ḳırāʾat u tefevvüh buyurduḳlarında cümleten vāḥideten teslīm-i rūḥ-ı revān edip ṣalāt-ı cenāzeleri baʿdeʾl-edā[515] pādşāh-ı cennet-ḳarārıñ türbe-i humāyūnları ḳurbunda tanẓīm ü taʿbīh ḳılınan mevḳiʿde defīn-i ḫāk-ı helāk olmuşlardır. Bundan ṣoñra üzerlerine iḥdāṯ olunan ḳubbe elsine-i nisā vü ẕükūrda Ḳadīdler ḳubbesi denmekle meşhūr u meẕkūrdur. Mevlānā Mollā Fenārī cenābları

[511] Bârî(olan Allahʾın) rahmeti onun üzerine olsun.

[512] Cennette huri ve rıdvana yakın olsun.

[513] 91a KA

[514] Sadece korkunç bir ses oldu. Bir anda sönüp gittiler.Kurʾân,Yasin/29.

[515] 99a AE

bu ḳıṣṣa-i ḥayret-efzā ve bu vaḳʿa-i ʿibret-nümāyı naḳl ü ḥikāye ederek naṣīḥat-āmīz niçe kelimāt-ı meʾāsirüʾl-edāyı ḥāvī cānib-i Sulṭān Yıldırım Ḫānīʾye taḳdīm ü isrā etdigi varaḳa-i ḥikmet-enīḳa ile pādşāh-ı maġfūruñ āteş-i ġażab-derūnı biʾl-külliye iṭfā-peẕīr ve ol sulṭān-ı kişver-i kerāmet ḥażretlerine mezīd-i meyl ü muḥabbet ve vüfūr-ı ḥüsn-i iʿtiḳād ve meveddet-i ḳalb-i humāyūnlarında cāy-gīr olmuşdur. Ol vārisüʾl-ekmel-i Ḥaydar-ı Kerrār ḥażretleriniñ āsār-ı imdād u iʿāne-i kerāmet-iştimālleriyle baʿd-ez-ān bād-ı nuṣret ve ẓafer-i ṭaraf-ı ʿasākir-i İslāmʾa vezān pādşāh-ı müşārun ilehy ḥażretleri manṣūr u muẓaffer ve emvāl-i ġanāʾim-i bī-şumāre maẓhar olaraḳ maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ve ḥażret-i Emīr-i maʿālī-menḳabetiñ ziyāret-i ʿaliyyelerine raġbet edip ḥīn-i mülāḳātında emvāl-ı ġanāʾim-i bisyār taḳdīm-i ḥuẓūr-ı seniyye-i kerāmet-āsārları olunduḳda ḳabūlünden dest-şūyīde-i ibā ve emvāl-i meẕkūre ile vasaṭ-ı şehrde bir cāmiʿ-i zībā bināsına işāret ü īmā buyurmuşlardır.Ol sulṭān-ı memālik faḳr ü fenā cenāblarınıñ delālet-i velāyet-āyātlarıyla ol pādşāh-ı maʿdelet-fermā ḥażretleri meşhūr-ıʿālemiyān olan Cāmiʿ-i Kebīrʾiñ vażʿ-ı esāsına mübāşeret ve itmāmına beẕl-i naḳdīne-i nuḳre-i maḳderet eylemişlerdir.Tüccār-ı belde-i Burusaʾdan Ḫāce Ḳāsım-nām bir merd-i be-nām evāʾil-i ḥālinde taḳye-dūz olup ḥażret-i ʿazīz-i maʿālī-ittisāmıñ zümre-i muʿtaḳıdānından olmaġın yevmen mineʾl-eyyām[516]dest-āvīz-i nā-çīz olaraḳ taḳdīm-i nezd-i ʿaliyyeleri eyledigi bir ʿaded ʿaraḳiyye bedeli cānib-i seniyyüʾl-menāḳıblarından iʿṭā vü iḥsān buyurılan bir aḳçe dād u sitād bāʿiṣ-i feyż-i bereket ve nümā-yāfte-i hemeyān-ı maʿīşeti olmaġın merḳūm endek-i zamān mālik-i nişāb-ı firāvān olup destūr-ı ʿazīz-i kerāmet-mevfūr ile ol mevżiʿ-i bihişt-miṣālde bir mescid-i şerīf inşāsına kemer-i ġayreti beste-miyān edip ḥażret-i ʿazīz-i ʿazīzüʾl-ḳadr ol mescid-i şerīfde ḫulefā vü dervīşān ile dem-be-dem pīrā-yı ẕikr olmuşlardır. Ḫulefā-yı kirāmlarından Ḥüseyn Ḫāce Efendi Ḥażretleriniñ *Müzīlüʾş-Şükūk*-nām menāḳıb-nāmesinde raḳam-zede-i pür-yerāʿa-i silk-i beyāndır ki ol güzīde-i gürūh-i evliyānıñ ḳāmet-i mevzūn-ḫırāmları vasaṭdan bālā esmerüʾl-levn emlaḥüʾl-veche ve ṭavīlüʾz-zirā ʿayn raḳīküʾl-enāmil olup çeşm-i mollānıñ firībleri bādām-ı naḫl-i behcet ve mekḥūl-i sürmedān-ı ḳudret ve liḥye-i mübārekleri ḫafīf ḳarīb ileʾṭ-ṭavīl müstavīyüʾṭ-ṭarafeyn olup ekseriyyā ḥulle-i naẓīfeleri

[516] 99b AE, 91bKA

noḫūdī-reng câme-i celîle ve üzerlerine sebzgûne ṣûf-ı durrāʿa ve on iki dereklü tāc-ı şerîf ve üzerine sebzfâm ʿimâme dest-i ʿâlîleriyle ser-i mübâreklerine pîrâye ederler idi. ʿAzîz-i müşârun ileyh *Esbaġaʾllâhi niʿamehu ʿaleyhi*[517] ḥażretleri ol maḳâm-ı cennet-nişânda niçe sinîn-i mütekâs̱ire ehâlî-i belde ḥaḳlarında maḥż-ı feyż ü berekât mütevâfire olaraḳ revnaḳ-efzâ-yı mesned-i kerâmet ve seccâde-pîrâ-yı meşîḫat ve sâlik-i râh-ı ḥaḳîḳat olanlara telḳîn-i z̲ikr ü taʿlîm âdâb-ı ṭarîḳat ederek niçe mürde-dilânı teʾs̱îr-i enfâs-ı ḳuddisiyye-i Mesîḥâ-âs̱ârlarıyla iḥyâ ve niçe ʿaṭşânî-i zülâl-i füyûżât-ı nâ-mütenâhîden sîr-âb u irvâ etmek üzre iken[518] sinn-i saʿâdetleri altmış üç derecesine erişdikde sekiz yüz otuz üç sâlinde kemâl-i inciz̲âb-ı ʿaşḳ-ı İlâhî ile rûḥ-ı pür-fütûḥları müteveccih-i dâruʾl-kirâme-i raḥmet-i Raḥmân vücûd-ı mesʿûd-ı kerâmet-âlûdları türbe-i enver-i[519]rûḥâniyyet-e̲serlerinde vedîʿa-i ṣandûḳa-i ġufrân ḳılınmışdır.Ve lafẓ-ı intiḳâl-i Emîr sâl-i irtiḥâllerine ḫūb târîḫ-i muṣâdife eylemişdir. El-ân vâlî-i nihâyetüʾd-devrân türbe-i münevvere ve meşhed-i muṭahharaları büsegâh-ı şifâh-ı bay u gedâ ve müstecâbüʾd-daʿve bir maḳâm-ı maʿâlî-intimâʾdır. **Beyt:**

[mefʿûlü mefâʿilün feʿûlün]

ʿÂlem ṭolı feyż ü himmetinden

Baḥs itme ʿabes̱ kerâmetinden

ʿazîz-i mükerrem ü müstaʿḳıd-i cümle-i ʿâlem ḥażretleriniñ ʿâlem-i lâhûta intiḳâllerinden ṣoñra ḫalîle-i muḥteremeleri müşârun ileyhâ Ḫundî Sulṭân *ʿaleyhiʾr-raḥmeti veʾl-ġufrân* bir câmiʿ-i dil-güşâ ve türbe-i münevvere-i vâlâ binâ ve ittiṣâlinde bir bâb-ı ders-ḫâne-i raʿnâ inşâ ve fuḳarâ vü mesâkîn ve ḫademe-i müṣâdaḳat-âyîn içün maʿüʾt-tevliye bir ʿimâret-i ʿâmire iḥdâs̱ u iḥyâ edip baʿde z̲â ḫırâmende-i ḥarem-serây-ı ʿâlem-i beḳâ olduḳda Ḥażret-i ʿAzîzʾiñ cânib-i yesârında mestûr-ı nihân-ḫâne-i ḫâk-i fenâ olmuşdur. Ṣulb-i tâbnâklerinden Emîr ʿAlî Çelebi Efendi nâmında maḫdûm-ı güzîn ve iki kerîme-i şerâfet-rehîneleri pîrâye-i kâşâne-i vücûd olup kendüleriniñ ḥayât-ı devletlerinde ḫ*â*hende-i

[517] Allah ona nimetlerini bol bol versin.

[518] 100a AE

[519] 92a KA

temāşā-yı gülzār-ı cinān olduḳlarında necl-i meḥāsin-güster cānīb-i yemīn-i ḥażretde ve kerīme-i mükerremeleri ṭaraf-ı yesārda ġunūde-i gül-pister-i laḥd-ı maġfiret-eser olmuşlar. Cāmiʿ-i sālifüʾl-beyān ʿādet-i köhne-cihān üzre mürūr-ı keşīr-i zamān ile müşrif-i mertebe-i vīrān ve endām-ı cevānib-i şettāsında sīmā-yı inhidām nümāyān olmaġın dervāzeleri biʾl-külliyye mesdūd olaraḳ niçe sāl ü şühūr teʾdiye-i ṣalāt-ı ḫamse-i şerīfinden mehcūr olmuş idi[520]. Devlet-i Ḥamīdiyyeʾye vāriş şehīd-i saʿīd Sulṭān Selīm Ḫān-ı Sāliş ḥażretleri ol maʿbed-i ʿulyāyı biñ iki yüz on sekiz tārīḫinde müceddeden binā vü inşā ve türbe-i saʿādet-i ḥażret-i ʿazīzi daḫı taʿmīr ü iḥyā eylemişdir. Ḫulefā-yı kirāmlarınıñ aḳdemi Ḥasan Ḫāce Efendi izn ü işāretleriyle maḳām-ı ʿālīlerine cülūs ile be-kām olup sekiz yüz ḳırḳ beş[521]senesinde ḥacc-ı şerīfe zāmile-bend-i ʿazīmet ve ikmāl-ı menāsık-ı ḥacdan ṣoñra esnā-yı ʿavdet-i Ḳuds-ı şerīfe gelüp anda rūḥ-ı muḳaddesi ʿālem-i ḳudse intiḳāl edip merḳad-i münīri ol arż-ı muḳaddesede vāḳıʿ ve seng-i mezārı Şeyḫ Ḥasanüʾr-Rūmī ḫaṭṭıyla mersūm u şāʿyidir.

Der-Kenār[522]: **Ṭarīḳat-i Nūr-baḫşiye**: Sulṭān Emīr Meḥemmed Şemsüʾd-dīn bin Es-Seyyid ʿAlīyüʾl-Ḥüseynī El-Buḫārī pederleri Es-Seyyid ʿAlīʾden aḫz etmişdir. Anlar Es-Seyyīd Maḥmūd-ı Nūr-baḫşīʾden anlar Ḫāce İsḥāḳ Ḫuttālānīʾden anlar Seyyid ʿAlī Hemedānīʾden anlar Maḥmūd Mezdeḳānīʾden anlar ʿAlāʾüʾd-devle Semnānīʾden anlar ʿAbduʾr-Raḥmān Esferānīʾden anlar Ḫāce ʿAlī bin Saʿīd Lālāʾdan anlar Şeyḫ Necmüʾd-dīn-i Kübrāʾdan anlar ʿAmmār Yāsir Bin Bāyezīdʾden anlar daḫı Ebuʾn-Necīb Sühreverdīʾden aḫz etmişdir. *İlā-āḫiriʾs-silsile*[523]

Der-Kenār[524]: ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ şademāt-ı güzerānī-i ezmān ile türbe-i muṭahharaları ile ittiṣālinde vāḳıʿ ṣaffe ve ders-ḫāne ḫarāb u vīrān ve ḳubbe vü cidārlarında raḥne ve şerḥalar peydāsıyla maʿāzallāhi teʿālā maʿriż-i inhidāmda olduġu nümāyān olup Sulṭān-ı bāhirüʾl-iḥsān ve Ḫaḳan-ı müberrāt-ʿunvān velī-niʿmet-i ʿālem

[520] 100b AE

[521] 92b KA

[522] Der-kenār AE 97aʾda, KAʾda 89aʾda kayıtlıdır.

[523] Silsilenin sonuna (kadar).

[524] Der-kenār AEʾde 100a ve 100bʾde; KAʾda 92aʾda kayıtlıdır.

pādşāh-ı keşīrüʾl-kerem efendimiz ḥażretleri luṭfen ve ʿināyeten maḥrūse-i Burusaʾyı ḳudūm-i mekārim-lüzūm-ı mülūkāneleriyle teşrīf ve ehālī ve fukārayı nīm-nigāh-ı şefḳat-iktināh-ı şehinşāhīleriyle talṭīf buyurduḳlarında ve iḥdā baʿde vāḥid-i ecdād-ı ʿiẓāmlarınıñ türbe-i ʿālīlerin ziyāret ve emīr-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ daḫı rūḥāniyyet-i muḳaddeselerinden iktisāb-ı feyż ü bereket ḳaṣdıyla meşhed-i raḥmet-medārlarına ʿaṭf-ı ʿinān-ı nehżat ḳılınmış idi. Esnā-yı ziyāret-i türbe-i şerīfeniñ ṣūret-i ḫarābiyyeti muʿāyene ve rüʾyet olunduḳda müceddeden binā vü iḥyāsına irāde-i ḫayriyyet-i ʿāde-i seniyyeleri müteʿallıḳ buyurulmuş olmaġın biñ iki yüz altmış bir sāli ḫilālinde ebniyye-i ʿatīḳe biʾl-küliyye hedm ü ifnā ve cānib-i salṭanat-ı seniyyeden isrā ḳılınān neccārān-ı Sinimmār-nişānıñ inẓimām-ı dest-i ihtimamlarıyla heyʾet-i ḳadīmesinden cevānib-i selāsesi biʾl-vesīʿ vażʿ-ı esās-ı raṣānet-fersā ile ġāyet maṭbūʿ u dil-cū nev-resm ü nev-īcād türbe-i şerīfe-i mezkūreye kār-gīr olaraḳ bir ḳubbe-i ʿālī inşād ü bünyād ḳılunup ve ittiṣālinde olan ders-ḫāne ve ṣuffe-i ṣafā-efzā müceddeden binā olunup kemāl-i diḳḳat ü iʿtinā ile tekmīline bezl-i mechūd ve zevāʾid-i ʿaniʾl-keşf nüḳūd bezl ile şekl-i aḥsen ve envāʿ-ı zīb ü zīnet ile muʿanven olaraḳ bi-temāmihā resīde-i ḥayyiz ġāyet ü intihā olmuş ve ṭaraf-ı eşref-i ḥażret-i şāhāneden şeref-i vukūʿ bulan müsāʿade-i seniyye ile lāzıme-i sāʾire-i iḫtirām daḫı kemā-yenbaġī teʾdiye ve īfā ḳılınaraḳ ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ rūḥaniyyet-i ʿālīleri mesrūr u iḥyā buyurulmuşdur.

Āsūde-i Laḥd-ı Raḥmet-i Rabb-ı ʿİbād Ḥażret-i Abdāl Murād:

Buḫārāyyüʾl-aṣl olan budāla-i erbaʿīnden mecẓūb-ı pāk-nijād Abdāl Murād Ḥażretleridir. Ruḫṣār-ı dil-keş-āsār-ı Medīne-i Burusaʾya müşerref el-ān merḳad-i münevvere ve meşhed-i muṭahharaları olan cāy-ı refīʿ-i bihiştāsāda ārām edip ol vaḳt ḳalʿa-ı nāzenīn-i ḫoş-endām āġūş-ı taṣarruf-ı kefere-i liʾāmda olmaġın Ebuʾl-fütūḥāt veʾl-meġāzī Sulṭān Orḫan Ḫān-ı Ġāzī ṭarīḳ-i fetḥine sebük-rikāb iḳdām olup dāmen der-miyān-ı muḥāṣara iken ʿazīz-i āteşīn-nihād eʿizze-i kirām ile *ḫidmetüʾl-mülūk nıṣfüʾs-sülūk*[525] feḫvāsınca muʿāvenet murād edip bi-ʿavniʾllāhi nāʾil-i murād[526]-ı dil-ḫāh olduḳda niçe zamān ol cāy-ı dil-sitān

[525] Hükümdarların hizmeti sülûkun yarısıdır.

[526] murād: merām AE

kendüye āşiyān olup ʿāḳıbetüʾl-emr vedāʿ-ı ʿālem-i fānī ve ʿazm-i ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūr-ı cāvidānī eyledikde ten-i pākleri mevżiʿ-i feraḥ-fezāda vāḳıʿ türbe-i şerīfesinde defīn-i türāb-ı ʿıṭrnāk ve ferzend-i ercmendi Abdāl Meḥemmed cānib-i yemīnlerinde mütevārī-i zīr-i ḫākdir. ʿAzīz-i mezbūr bir pīr-i vācibüʾt-tevḳīr ve kerāmāt-ı ʿāliye ile şehīrdir. Mevżiʿ-i meẕkūr vāḳıʿā mesīre-i bāhirüʾṣ-ṣafā-yı belde-i mezbūreden olduġundan[527] mā-ʿadā eṭrāf u enḥāya nāẓır cāy-ı ruḥ-efzā ve iʿtidāl-i hevā ile çemenzārdan ʿibāret bir nüzhetgāh-ı ġam-fersā olmaġın medīne-i Burusaʾnıñ teferrücgāh-ı sāʾiresine taḳdīm ü tezḥīḥe şāyān bir maḳām-ı leṭāfet-nişān olduġu müsellem-i ebnā-yı zamāndır.

Şehr-istān-ı Kerāmet ü Vilāyetiñ Ḳıdve-i Nām-dārı Ḥāżret-i Seyyid Nāṣıruʾd-dīn Buḫārī:

Milket-i Buḫārāʾda ser-ā-perde-i ʿademden mesned-i vücūda pā-nihāde ve nām-ı şerīfleri Ḫüsrev olmaḳ üzre şöhret-dāde olan Seyyid Nāṣır Ḥażretleridir ki[528] nuṣret-i taḳdīr-i İlahī ile iḳlīm-i Buḫārāʾdan ṭayy-ı seccāde-i ḳıyām ve medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya şeref-endāz-ı vürūd olup Bıñarbaşı üzerinde ḥālā kendülerine medfen olan maḳām-ı ḫāṭır-güşāde basṭ-ı peyvest-i ārām eylemişler niçe eyyām mürūrunda bu ḫaṭīre-i fenādan müteveccih-i nüzhetgāh-ı beḳā olup ol maḳām-ı İrem-nişānda vāḳıʿ türbe-i envār-ı lāmiʿalarında pūşīde-i ḫırḳa-i türāb-ı maġfiret-meʾāb olmuşlardır. ʿAzīz-i mezbūr kerāmāt-ı ʿilmiyye ve kevniyye ile meşhūr ve ḥālāt-ı bilā-nihāye-i ḳudsiyye ile muʿteḳid-i cumhūr olup meşhed-i muḳaddesleri ziyāretgāh-ı enām **Beyt**:

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Var ise çeşmiñde ey ṣūfī żiyā-yı bāṣıra

Çıḳ temāşā ḳıl cihānı ḳaṣr-ı Seyyid Nāṣıra

müfādınca aḳṭār-ı cihānda miṣl ü naẓīri maʿdūm bir ʿālī-maḳāmdır. Ṣāḥibüʾl-feyżiʾl-keşīr Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[529] ile hem-ʿaṣr olup ol iki sulṭān-ı

[527] 101a AE

[528] 93a KA

[529] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

maʿālī-ʿunvān baʿż-ı evḳāt icrā-yı āyīn-i mülāḳat ile baḥs-i esrār-ı Ḥaḳāyıḳ ederek encümen-ārā-yı kelimāt olduḳları keşīde-pīrā-yı silk-i beyāndır. *Ḳuddise sırruhu.*

Keşf ü Kerāmet ile Ser-āmed Mecẕūb-ı İlāhī Ḥażret-i Abdāl Meḥemmed :

Menbaʿ-ı vecd u ḥālāt ṣāḥib-i keşf ü kerāmāt mecẕūb-ı Ṣamed Ḥażret-i Abdāl Meḥemmed *ḳuddise sırruhuʾl-eḥad* sevḳ-i sāʾiḳ-i[530] taḳdīr-i cenāb-ı ẕüʾl-minen ile medīne-i Burusaʾya *biʾl-ʿizzi veʾl-eymen*[531] ẓıll-efkende olup belde-i mezbūrede mütevārī-i ḫāk-i ġufrān ḥażret-i Emīr Sulṭān *ḳuddise sırruhuʾl-Müsteʿān*[532] ile muʿāṣır ve ekser-i zamān muṣāḥib ü muʿāṣir olmuşlardır. Ḥālā nām-ı şerīfleriyle şehīr olan maḳām-ı İrem-naẓīrde vāḳıʿ cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿ ḥarīminde çınār-ı kebīriñ ẕeylinde basṭ-ı peyvest-i ḳarār edip niçe eyyām u leyāl müteġaraḳ-ı nūr-ı celāl ü cemāl iken bi-emriʾllāh bu serāy-ı vaḥşet-āyīnden dāruʾl-üns-i cennet-i firdevse rū-be-rāh olduḳda cāmiʿ-i meẕkūruñ muḥāẕīsinde olan sāḥa-i cennet-nümāda āsūde-i meşhed-i muḳaddes olmuşlardır. İrtiḥālleri ʿahd-ı salṭanat-ı Sulṭān[533]Murād-ı Ḫān-ı Ṯānī olmaġın Sulṭān-ı Sālifüʾl-beyān üzerine bir ḳubbe-i refīʿüʾl-bünyān binā vü inşā buyurmuşlardır.Türbe-i saʿādet-medārları el-ḥāletü haẕihi ziyāretgāh-ı ṣıġār u kibār u müstecābüʾd-daʿve bir maḳām-ı rūḥāniyyet-āṯārdır.Ṣaḥīfe-i menāḳıb-ı şerīflerinde raḳam-zede-i ḫāme-i beyāndır ki maḥrūse-i merḳūmede dükkānçe-nişīn-i kesb ü kār ravvās el-Ḥāc İbrāhīm-nām şaḫṣ-ı ṣāf-dil ü ṣadāḳat-kār ol reʾīs-i evliyānıñ baş mürīdi ve rūz-merre-i maṭbūḫ bir ʿaded reʾs-i ġanem taḳdīm-i nezd-i ʿaliyyeleri ederek ḫidmet-güẕār-ı ḳarīb ü baʿīdi olup ravvās-ı merḳūm muʿtād-ı ḳadīmi üzre serleri ḳazana taʿbiye ve nīm-şeb meşġūl-i perveriş ü terbiye üzere iken görür ki ʿazīz-i mezbūruñ himmeti ve iksīr-i saʿādet-i nefs-i nefīsiniñ bereketi ile cümle serler ḫāliṣ-zer olmaġla Ḫāce-i ser-māyedār ve ṣāḥib-i māl-i bisyār olup türbe-i ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḥiẕāsında olan cāmiʿ-i şerīfi ḫālişan li-vāciʾllāhi teʿālā esāsından binā eylemiş ve Gökdere ḳurbunda kendüye intimā ile meşhūr olan niçe ḥucerātı ḥāvī cāmiʿ-i[534] sāṭıʿüʾl-envārı daḫı inşā edip

[530] 101b AE

[531] Yücelik ve uğurla.

[532] Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

[533] 93b KA

[534] 102a AE

bu ʿālem-i ġarābezār ve serīʿüʾz-zevālden ʿazm-i dāruʾl-ḳarār eyledikde cāmiʿ-i meẕkūr ḥaẓīresinde defīn-i mezār-ı maġfiret-medār olmuşdur.

Sāḳī-i Feyż-baḫşā-yı Şarāb-ı Aḳdesī Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf-i Muḳaddesī:

Nāhic-i münāhic-i ḳudsiyye ve ʿāric-i muʿāric-i ünsiyye Ḥażretleriniñ silsile-i ʿalīyeleri çekīde-i ḫāme-i gevher-niṣārları olan icāzet-nāmeleri ṣaḥīfesinde Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf bin ʿAbduʾr-Raḥmān bin Aḥmed bin Ġānimüʾl-Ḳudüsīyyiʾl-Enṣārī ʿunvānıyla muḳayyed ü mesṭūrdur. Ḳuds-i şerīfede yedi yüz seksen altı Recebüʾş-şerīfinüñ yigirminci leyle-i Cumʿaʾda meh-tāb-ı vücūd-ı pür-cūdları burc-ı saʿādetden fürūġ-endāz-ı ʿālem-i şühūd olup evvelā taḥṣīl-i ʿulūm-ı şerīfe beẕl-i himmet baʿdehu ṭarīḳ-i taṣavvufa meyl ü raġbet edip Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Ḥażretlerine intisāb[535]ve anlardan tekmīl-i sülūk edip icāzet-yāb olmuşlar idi. Eʿazz-ı sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden mürşid-i Ṣāfī Şeyḫ Zeynüʾd-dīn Ḫāfī *ḳuddise sırruhu* ḥażretleri Ḳuds-i şerīfe ḳadem-zen-i teşrīf olduḳda şeyḫ-i mezbūruñ ḫāne-i saʿādetlerine zīnet-baḫşā-yı nüzūl olmaġın ʿazīz-i müşārun ileyhiñ naẓar-ı feyż-eserlerine maẓhariyyetle nāʾil-i gūn-ā-gūn meʾmūl olup niçe müddet ḫidmet-i şeyḫ-i āgāh-dile ṣarf-ı cüll-i miknet ve tecdīd-i lebāçe-i bīʿat ve Şeyḫ Zeyn Ḫāfī Ḥażretleriniñ meslek-i ʿaliyyeleri üzre ikmāl-i rüsūm-ı ṭarīḳat ve aḫẕ-ı ḫilāfet eyledikde iẕn ü icāzetleriyle esb-i seyāḥata süvār ve niçe büldān u ḳaṣabānıñ ṣūret-i nuḳūş-ı keşīde-i silk-i dīde-i iḳtidār ederek delālet-i ḥażret-i tevfīḳ-i İlāhī ile medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾda pāy-der-dāmen-i ḳarār olup kendülerine maḳām u meʾvā ittiḫāẕ eyledikleri cāy-ı İrem-nişānda füḥūl-ı ʿulemā-yı ʿahddan Mollā Fenārī ve sāʾir ʿulemā-yı [536] kirām u aʿyān-ı belde ile ṭarḥ-endāz-ı encümen-i ṣoḥbet olmuşlardır. Bu ḥāl üzre varaḳ-gerdān-ı mecmūʿa-i eyyām iken sekiz yüz elli altı ġurre-i Rebīʿüʾl-Evvelʾinde rebīʿ-i ḥayātı ḫazān-zede-i bād-ı şitā-yı memāt olup rūḥ-ı ḳudsiyyeleri gülzār-ı cināna intiḳāl ve dāruʾl-üns-i ḳudse irtiḥāl eyledikde zāviye-i celīlede kendülerine mensūb ḳubbe-i ʿaliyyede genc-i maḥzūn gibi medfūn ve seng-i merḳad-i pür-envārı nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur. Türbe-i muṭahharaları eṭrāfı merāḳıd-i evliyā-yı kirām ve müşāhid-i fużalā-yı fiḫām ile zeyn olmuş cāy-ı bihişt-miṣāl ve

[535] 94a KA

[536] 102b AE

müstecābüʾd-daʿve bir maḳām-ı ʿadīmüʾl-emsāldir. ʿAzīz-i müşārun ileyhiñ beyān-ı muḳaddimāt ve ʿİlm-i Ledünnīʾye müteʿallıḳ *Tuḥfetüʾl-Mevāḥib*-nām kitāb-ı laṭīfleri pes-mānde-i āsār-ı şerīflerindendir. *Ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[537].

Der-kenār[538]**:** Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf-i Ḳudsī Şeyḫ Zeynüʾd-dīn-i Ḫāfīʾden aḫẕ etmişdir. Ol daḫı Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Şibrīsīʾden ol daḫı Yūsuf-ı ʿAcemīʾden ol daḫı Şeyḫ Ḥasan Şemşīrīʾden ol daḫı Maḥmūd-ı Işfahānīʾden ol daḫı Nūrüʾd-dīn-i Naẓīrīʾden ol daḫı Şeyḫ ʿÖmer Sühreverdīʾden ol daḫı Ebuʾn-Necīb ʿAbduʾl-Ḳāhir-i Sühreverdīʾden aḫẕ etmişdir.

Ḳuṭbüʾl-āfāḳ Ġavsüʾl-ʿUşşāḳ Maḫzüʾl-Evliyāʾiʾs-Sādetiʾl-Ḳāde Ḥażretüʾş-Şeyḫ Pīr Meḥemmed-i Üftāde: *Efāżaʾllāhi ʿalā-ḳulūbinā fuyūżehuʾl-müzdāde*[539]

Muḳtedā-yı zümre-i evliyāuʾllāh ve pīşvā-yı gürūh-ı ʿĀrif-i biʾllāh merciʿ-i[540] ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Celvetiyye ve maẓhar-ı esrār-ı bī-pāyān-ı İlāhiyye cāmiʿüʾl-ʿilm ü ʿibāda Eş-Şeyḫ Meḥemmed-i Üftāde *enāleʾllāhu teʿālā biʾs-saʿāde*[541] ḥażretleri medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda vāḳıʿ ʿArablar Maḥallesiʾnde maṭlaʿ-i envār-ı diyānet olan ṣulb-i pāk-i tābnāk-i vālid-i mācidlerinden envāʿ-ı beşārāt-ı ḫayriyyet-simāṭ ile ʿālem-i şehādete Süheyl-i Yemenīāsā ṭāliʿ ü lāmiʿ ve refte refte mertebe-i rüşd ü temyīze yetüp ser-i saʿādetmendinde hüveydā olan tebāşir-i ṣubḥ-ı maḥmidet ve ʿirfān-i pertev-i ufḳ-ı nāṣiyye-i meh-sīmālarında sāṭıʿ olduḳda baʿż-ı eʿazz-ı kirām rivāyet-i ṣıdḳ-iltisāmları üzre kümmel-i evliyā-yı ḫafī vü celī Ḥācī Bayram-ı Velī ḫulefā-yı zeviʾl-iḥtirāmlarından menbaʿüʾl-ḥayāt-ı ḥaḳīḳat ve mecmaʿüʾl-baḥreyn-i şerīʿat u ṭarīḳat[542] muḳʿad-i Şeyḫ Ḫıżr Dede Efendi ḥażretleriniñ terbiyyet-kerde-i vāye-i irşādı ve sīr-āb-sāz-ı āb-ı beḳā-yı feyż ü reşādı olup tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve ʿazīz-i mezbūrdan aḫẕ u icāzet etmişlerdir. Sübḥa-i mürvārīd-i sinn-i şerīfleri on sekiz derecesine duḫūl edip muḳteżā-yı istiʿdād-ı külliye-i ezeliyyeleri dil-ḫāh-ı ʿaliyyeleri üzre irtiḳā-yı merātib-i maʿneviyye ve ḳadem-resā-yı menāzil-i

[537] Sağlam sırrı kutsansın.

[538] Der-kenār AEʾde 102aʾda, KAʾda 93bʾde kayıtlıdır.

[539] Allah kalplerimizi engin feyziyle feyizlendirsin.

[540] 94b KA

[541] Yüce Allah mutluluğa eriştirsin.

[542] 103a AE

rūḥāniyye mevṣūl-ı sāḥa-i ḥuṣūl olmadın şeyḫleri Şeyḫ Ḫızır Dede Efendi ḫaṭīretü'l-ḳudsiyye ʿāzim olmaġla ḥażret-i ʿazīz-i müşārun ileyh dergāh-ı refīʿü'd-derecāt-ı cenāb-ı feyyāż-ı muṭlaḳdan fetḥ-i bāb olması bābında dā'imā dest-güşā-yı tażarruʿ u niyāz olmaġın yevmen mine'l-eyyām bir saḥrā-yı ʿalā dāmen-i kūhdan Eski Ḳabluca'ya tenhā-rev-i ḫırām olup miyān-ı ṭarīḳ-i mezbūrda vücūd-ı laṭīflerine ʿālem-i maʿnādan neşr ü niṣār olan ḳaṭerāt-ı ẕülāl-i feyż-i ṣamedānī ve mişkātü'n-nūr-ı İlāhiyye'den müncilā olan lemaʿāt-ı tecellī-i Rabbānī ile maḳāmāt-ı ʿāliye-i maʿneviyyeye ʿurūc u ṣuʿūd bir taḥḳīḳ-i mülk ü vücūdda cilve-endūd ve rütbe-i celīyye mükāşifāt-ı ġaybiyyeye vuṣūl ber-nehc-i taṣdīḳ-i dīde-i dil ü cānda rū-nümūd olduḳda iḫtilāṭ[543]reng-i nāsdan ṣūyīde-i dest ü pā ve keşīde-i dāmen-i pākīze-edā edip niçe zamān ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḳadīr*[544] cāmiʿ-i şerīfi minber-i münīrinde ḫaṭīb ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmiyede kürsī-nişīn-i vaʿẓ-ı taḥẕīr ü terġīb olup maḥrūse-i mezbūre fevtinde Ḳızılcabayır-nām maḳām-ı nüzhet-efzāda binā vü inşā buyurduḳları ḫānḳāh-ı feyż-irtisāmlarında seccāde-pīrā-yı ifāde vü irşād ve ʿibād-ı sālikān-ı ʿaşḳ-ı iʿtiyāda delīl-i rāh-ı reşād olmuşlardır. Biñ otuz sekiz sālinde müteveccih-i tekye-geh-i cinān ve medīne-i Üsküdār'da mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olan[545] ḳıdve-i meşāyiḫü'l-kāmilīn ʿumde-i etḳiyā'ü'l-vāṣılīn nā'il-i merātib-i ʿayān u şühūd Hüdāyī Seyyid Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretlerini behre-dār-ı gencīne-i şāyegān-ı feyż ü himmet buyurduḳları ḳuvvet-i ḳudsiyeye mālik ve ḳuṭb-ı āfāḳ u memāliḳ olduḳlarına delīl-i celīl ve güvāh-ı ʿadīldir. Bi-emri'llāhi meliki'l-mennān ṭoḳuz yüz seksen sekiz tārīḫinde rūḥ-ı pür-fütūḥları gülşen-serāy-ı ʿālem-i lāhūta ḫırāmān ve ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūr-ı cennet-i ʿAdn'i mekān eylediklerinde burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ türbe-i raḥmet-medār-ı saʿādetlerinde ḳayd-ı sivādan āzāde olan vücūd-ı mesʿūdları muʿtekif-i ṣandūḳa-i mezār-ı lāmiʿü'l-envārdır. ʿAzīz-i müşārun ileyh *Esbaġa'llāhi niʿamehu ʿaleyhi*[546] ḥażretleri ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı kerāmet ve ḳuṭb-ı merkez-i dā'ire-i velāyet mecmaʿu'l-baḥreyn-i fażīlet ü maʿrifet olup ḥālā ḫāk-i ʿıṭrnāk-i meşhed-i saʿādetleri kuḥl-i dīde-i erbāb-ı ḥācāt-ı müstemendān ve rūz u şeb ziyāretgāh-ı zümre-i

[543] 95a KA

[544] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[545] 103b AE

[546] Allah ona nimetlerini bol bol versin.

ricāl ü nisvāndır. Bu lüʾlüʾ-i menşūre-i feraḥ-fezā *Menāḳıb-ı Şeyḫ Ḥüsāmī*'de keşīde-i mısṭar-ı suṭūr u imlādır ki ḥażret-i ʿazīziñ hem-civārlarından sāl-ḫorde bir pīr-i rūşen-żamīr-i ʿazīz-i müşārun ileyhe cāmiʿden ʿavdetlerinde muṣādefe edip mübārek yed-i şerīflerin baʿdeʾt-taḳbīl rūy-mālide-i niyāz olaraḳ Sulṭānım ġavġā-kede-i rūz-ı cezāda fuḳarā-yı hem-sāyeñizi ẓıll-ı ḥimāyeñizden ferāmūş buyurmayasız dedikde ʿazīz-i ṣāḥibüʾl-iḥsān tebessüm-künān[547] buyururlar ki "be-hey pīr-i ḥamīde-ḳāmet sipeh-kārān-ı ehālī-i vilāyetimiziñ keş-me-keş nekkāl-i dūzāḫdan rehā-yāb olmasun meʾmūl idelim yoḫsa ne anıñ naṣluʾs-seyfe recāmız ḳaṭʿ-ı selāsil-i iġlāl-ı hem-civārımız ola buyurmuşlardır. *Fe-lillāhiʾl-ḥamdü veʾl-minnetü*[548].

Der-kenār[549]**:** ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ fenā-yı şehrde vāḳıʿ ḫānḳāh-ı şerīfleriyle burc-ı ḳalʿada olan türbe-i saʿādetleriniñ vuḳūʿ-ı inhidāmı rütbe-i iḫtimālde olduġu vā-reste-i daġdaġa-i irtiyāb olaraḳ meşref-i ḫarāb olmaġın pādşāh-ı vilāyet-destgāh ḳuṭb-ı aʿẓam-ı dil-āgāh efendimiziñ iḳtiżā-yı fıṭrat-ı kāmile-i aṣliyye-i māder-zād ve ibtiġā-yı aʿlamiyyet-i aḥvāl-i bāṭıne-i Ḫudā-dādları üzre ehluʾllāh-ı ʿiẓām ḥażerātınıñ ṭaraf-ı şerīfelerine vüfūr-ı taʿẓīmāt-ı lāyıḳa-i ḫilāfet-penāhī ve mezīd-i tevfīrāt-ı fāʾiḳa-i şehinşāhīleri der-kār u erzān ve ʿaṣr-ı meḥāsin-i ḥaṣr-ı humāyūnlarında muḥtāc-ı ʿumrān olan biʾl-cümle zevāyā-yı evliyā-yı kirām ve niçe biḳāʿ-ı ʿilmiyye-i ʿulemā-yı fiḫām taʿmīr ü termīm ile şen ü ābādān olmaḳda bulunduġundan biñ iki yüz elli ṭoḳuz senesi evāḫirinde cānib-i maʿālī-i menāḳıb-ı tācdārīlerinden nüḳūd-ı keşīre ṣarfıyla ḫānḳāh-ı meẕkūruñ medāḫil ü muḫārici tecdīd rütbesinde biʾl-eṭrāf taʿmīr ü termīm ḳılınaraḳ itmāmı resīde-i ḥüsn-i isʿāf olmuş ve sene-i mezbūrede türbe-i şerīfe daḫı bā-müsāʿade-i seniyye-i mülūkāne Rıżā Paşa ḥażretleri ṭarafından müceddeden binā vü inşā birle iʿmāre vü iḥyā etdirilmiş ve bālā-yı taḥşiyede beyān olındıġı üzre maḥrūse-i Burusaʾya teşrīf-i humāyūnlarında ʿazīz-i müşārun ileyhi ziyāret ḳaṣdıyla maḳām-ı meşhed-i raḥmet-merṣadlarına neşr-i şuʿa-i envār-ı cemāl buyırduḳlarında türbe-i cedīde-i meẕkūre manẓūr-ı ʿālī-i şāhāneleri olmuş idi. Maḳar-ı ḫilāfet-i ʿaliyyelerine baʿdeʾl-ʿavdet Sulṭān-ı iḳlīm-i

[547] 95b KA

[548] Hamd ve şükür Allahʾadır

[549] Der-kenār AEʾde 103a ve 103bʾde kayıtlıdır.

risālet ve Ḫaḳan-ı taḫtgāh-ı nübüvvet *ʿālī-i şāhāneleri baʿdeʾl-ʿavdeti sulṭānı iḳlīm-i risālet ʿaleyhi efżaliʾṣ-ṣalavāt ve ekmeliʾt-taḥiyyat*[550] Efendimiz ḥażretleriniñ ravża-i muṭahhara-i ʿarş-ı fersālarınıñ kisve-i şerīfesi bundan aḳdemce ṭaraf-ı eşref-i mülūkānelerine vürūd ederek maḳām-ı ʿālīde maḥfūẓ ḳılınmaḳda bulunmuş olduġından ol kisve-i cihān-bahā ṣanduḳa-i raḥmet-i defīnelerine bir ḳat daḫı şeref-efzā olmaḳ üzre meʾmūr-ı maḫṣūṣ vesāṭetiyle ihdā vü isrā buyrulmuş ve Ḫudāvendigār Eyāleti müşīri Muṣṭafā Paşa ḥażretleri ol ḫidmet-i müstelzimüʾl-faḫrında bulunaraḳ ḥāżır olan meşāyiḫ ü dervīşān tekbīr ü tehlīle zemzeme-pīrā-yı zebān olaraḳ ol kisve-i şerāfet-nişāne hezār-ı taʿẓīm-i firāvān ile ʿazīz müşārun ileyh ḥażretleriniñ ṣandūḳa-i saʿādetlerine pūş u ġufrān ḳılınmışdır.

Perde-sāzī-i Maḳām-ı Ehl-i Vuṣūl Ḥażretüʾş-Şeyḫ Seyyid Uṣūl:

Sipeh-sālār-ı ḳāfile-i evliyā-yı ʿālī-şān ve ḳuṭbüʾl-aḳṭāb-ı cihān Ḥażret-i[551] Emīr Sulṭān *ḳuddise sırruhuʾl-kerīmiʾl-müsteʿān*[552] ile diyār-ı Rūmʾa teşrīf-i ḳudūm edip maḥrūse-i Burusaʾda kendüye intimā ile şöhret-nümā olan mevżiʿ-i dil-güşāda basṭ-ı pūst-ı ḳarār etmişdir. Niçe eyyām mürūrunda bu dāruʾl-ġurūr-ı fürūʿdan serāy-ı sürūr-ı uṣūle nüzūl eyledikde ol maḳām-ı nüzhet-efzāda visāde-i ḫāk-i ġufrāna ser-nihāde olmuşdur. Vaḳt-i şerīflerinde maḥall-i meẕkūrda ḥucerātī ḥāvī zāviyesi olup mürūr-ı zamān ile külbe-i iẕʿān-ı cühelā gibi vīrān ve niçe āvān būm-ı meşʾūm ve ṭuyūre-i āşiyān olup baʿdehu perī-peyker-i Caʿfer Çelebi taʿmīr ü termīm ile mehmā emken maʿmūr u ābādān ve medrese-i iʿtibār etmekle dāḫil-i tertīb-i müderrisīn-i merāsim-nişān olmuşdur. Biñ iki yüz on altı tārīḫinde vāḳıʿ olan ḥarīḳ-i kebīrde biʾl-külliyye sūzān ve baʿd-ez-ān iki bāb ḥücre binā olunup baʿż-ı ẕevāt-ı aṣḥāb-ı ṭarīḳ ẕikr ü tevḥīd-i cenāb-ı Mennān ile meşġūl olaraḳ sübḥa-gerdān olmuş idi. Ol maḥall kemā fiʾl-evvel yine ḫarābiyyete mübeddel olup ol maḳām-ı ʿālī-şeref iskān-ı nevʿ-i insāndan bunca senelerdir ḫālī ve taʿmīr ü termīm olunaraḳ kesb-i meʿmūriyyet etmesiniñ nāme-i tażarruʿ u niyāzını lisān-ı ḥālī rūz u şeb tālī iken Burusevīyyüʾl-aṣl ṭarīḳ-i Saʿdiyyeden Şeyḫ Ẓuhūrī-laḳab bir cān cāy-ı sālifüʾl-beyānda iskān edip merḳūm biñ iki yüz

[550] Risalet bölgesinin sultanının dönüşünden sonra salat ü selamların en faziletlisi ve selamların en mükemmeli onun üzerine olsun.

[551] 104a AE

[552] Kerim ve Müstean (olan Allah) sırrını kutsasın.

elli bir sālinde Der-i Saʿādetʾe gidüp istidʿād istirḥām etmegin ol maḳām-ı feraḥ-fezāya ḫāriciyye ve dāḫiliyyeyi muḥtevī bir zāviyye-i raʿnā ve bir tevḥīd-ḫāne-i dil-güşā ol vaḳt Burusa mütesellimī bulunan dergāh-ı ʿālī Ḳapucıbaşıʾlarından Ḥācī[553] Aḥmed Aġa ṭarafından binā vü inşā etdirilmiş[554] ve ol cāy-ı meserret-nümā bu vechle maʿmūr u iḥyā ḳılınmışdır. ʿAzīz-i mezbūruñ meşhed-i pāki ziyāretgāh-ı ṣıġār u kibār ve maḳām-ı ʿaliyyesi[555] müstecābüʾd-daʿve-i züvvār-ı ṣıdḳ-āsārdır.

Şeyḫ Ẓuhūrī: Fiʾl-ḥaḳīḳa zāviye-i Seyyid Uṣūlʾüñ ez-ser iʿmār u iḥyāsına sebeb-i müstaḳil olup āyīn-i dīrīn-i Saʿdiyyeʾyi ber-nehc-i icrā teʾdiyye vü icrā ile müdāvim ü müştaġil iken biñ iki yüz altmış sālī evāʾilinde li-ecliʾz-ziyāret Der-i Saʿādetʾe ʿazīmet edip sene-i mezbūre Ramażān-ı şerīfinde esbaḳ māliyye nāẓırı Nāfiẕ Paşa ḥażretleriniñ sāḥil-ḫānesinde eşnā-yı müsāferet taʿarrużı dest-i melekü'l-mevt ile rū-be-rāh-ı semt-i dāruʾn-Naʿīm-i āḫiret olup civār-ı sāḥil-ḫāne-i mezbūrede olan meḳābir-i müslimīnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı meẕkūr maḥrūm-ı neyl-i evlād-ı ẕukūr olduġından meşīḫatı eʿazz-ı sālikān-ı Eşrefiyyeʾden Ḥācī İbrāhīm Dede Efendiʾye tevcīh ü iḥsān buyurulmuşdur.

Mest-i Ṣahbā-yı Bezm-i Elest Sulṭānüʾl-ʿĀşıḳīn ʿAlī-Mest:

Mefḫar-ı selāṭīn-i ʿāl-i ʿOṣmān Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında Buḫārāʾdan süvār-ı semend-i seyāḥat medīne-i Burusaʾya gelüp ʿAcem Reʾīs Maḥallesiʾnde vāḳıʿ zāviye-i şerīfesinde kūşe-nişīn-i ʿuzlet olmuş ve ṣahbā-yı çeşīde-i peymāne-i bezm-i elest olmaġın beyneʾl-ehālī ʿAlī-Mest Sulṭān denmekle şöhret bulmuşdur. Zühd ü taḳvāda ʿalem olan Ḥażret-i İbrāhīm ibni Edhem meslek-i ʿaliyyesine intisāb ve ol ṭarīḳ-i nāzenīnden ḫaylī ḥāl iktisāb etmiş idi. ʿAhd-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda dest-i sāḳī-i ecelden ayaġ-ı bāde-i memātı nūş ve dil-i cāvidānı mest ü medhūş olup zāviye-i mezbūre medāḫilinde türbe-i saʿādetlerine cürʿa-i vücūdı rīḫte-i ḫāk-i siyāh olmuştur. ʿAzīz-i mezbūr kerāmet-i ʿaliyye ile meşhūr mest-i mey-kede-i ʿaşḳ-ı İlāhī ve maḫzen-i esrār-ı nā-mütenāhī olup ṭūl-i dırāz-ı ʿillet-i müzmineden ḫaste-i ʿasīrüʾl-ʿilāc

[553] Ḥācī: - AE

[554] 96a KA

[555] 104b AE

olan zümre-i merżā üç hafta vaḳt-i inficār-ı ṣubḥda mezār-ı lāmiʿü'l-envārını ziyāret ve rūḥ-ı ḳuddisiyyesinden istidaʿā-yı meded ü himmet eylese bi-iẕni'llāhi teʿālā şifā-peẕīr olduġu mücerrebdir. Zāviye-i ʿaliyyeleri[556] bu ḫarābezār-ı cihānda mürūr-ı zamān ile meşref-i ḫarāb ve esāsından pīşānī-i enbiyyesi nā'il-i rūy-ı türāb olup gerek türbe-i şerīfe ve cāmiʿ-i laṭīfe ḳalb-i ʿāşıḳ-ı miḥnet-keşīde-i rūzgār gibi vīrān olmuş ve ol maḳām-ı ʿālī kenār-ı şehrde bāġçeler içinde ḫālī ḳalmışdır.

Maẓhar-ı Ceẕbiyye min-ceẕbāti'r-Raḥmān Mecẕūb-ı İlāhī Ḥażret-i Aḳ Bıyıḳ Sulṭān:

Vāḳıf-ı mezāyā-yı ḫafī ve celī Ḥācī Bayram-ı Velī *ḳuddise sırruhu'l-ʿālī*[557] ḥażretleriniñ ḫulefā-yı nīk-ḫışālinden olup kendülerine ḥażret-i Rezzāḳ-ı Kerīm ʿarūż u ʿaḳār ve dirhem ü dinār bisyār[558] iḥsān edip *Ḥubbü'l-māl re'sü külli ḫaṭī'e*[559] ḥadīṯ-i şerīfi me'ālince ṣafḥa-i dilden ālāyiş-i dünyāyı pāk ve mir'āt-ı żamīri mışḳale-i faḳr u fāḳa ile tābnāk eyle deyü ḥażret-i ʿazīz nuṣḥ u pend etdikce abdāl-ı mezbūr kelām-ı şeyḫ ile sūdmend olmayup bu muʿāmeleden be-ḥikmet-i Ḫudā Şeyḫ Ḥażretleri dil-gīr olmaġla ḳaṭʿ-ı rişte-i ülfet baʿde'l-yevm bizimle ṣoḥbet etme deyü cevāb verdikde mecẕūb-ı teng-ḥavṣala ve sāde-derūn ḥiddet-āmīz ḥareketle dervāze-i şeyḫden bīrūn eṣnāsında serinden tāc u külāhı zemīne ġalṭān olmaġın **Mışrāʿ**: "Ne lāzım şeyḫ elinden kisvet ü tāc-ı riyā almaḳ" diyerek terk-i ālāyiş-i tāc ve pāyān-ı ʿömre degin bürehne-ser olaraḳ ibtihāc etmiş idi. Pāy-ı seyāḥatle deşt-i ʿālemi pūyān ve ber-ṭakrīb maḥrūse-i Burusa ṣavbına revān olup belde-i mübāreke-i mezbūrede niçe eyyām peyġüle-güzīn-i ārām olduḳdan ṣoñra bi-emri'llāhi teʿālā muḳīm-i zāviye-i dār-ı beḳā olduḳda kendi eṣer-i dest-i ḫayrātları olmaḳ üzre nām-ı şerīfleriyle beyne'l-ehālī-i şehīr olan cāmiʿ-i laṭīf ḳurbunda reh-güẕārda vāḳıʿ türbe-i saʿādetlerinde guşe-nişīn-i mezār-ı lāmiʿü'l-envārdır. ʿAzīz-i mezbūr ḥāl-āşnā bir vechle mālik-i bisyār ġınā olmuş ki tūde-i ḫırmen-miṣāl sīm u zer ile ṣaḥn-ḫāne-i zāviyesi māl-ā-māl olup ḥıfẓ u ḥirāsetine teḳayyüd ve faḳd-ı dūz-dīde olanı aṣlā tefaḳḳud etmez imiş ve dā'imā süfre-i

[556] 96b KA

[557] Yüce sırrı kutsansın.

[558] 105a AE

[559] Mal sevgisi hatanın başıdır. Kaynaklarda 'Dünya sevgisi hatanın başıdır' (Yılmaz 2013: 223) şeklinde geçen hadis metinde bütün nüshalarda 'mal sevgisi' olarak kayıtlıdır.

niʿmeti güşāde ve tertīb-i simāṭı āyende ve revende içün şebānrūz[560] āmāde olup sünnet-i seniyye ḥażret-i Ḫalīl-i vācibüʾt-tebcīl üzre eṭʿime-i nefīse-i gün-ā-gün ile kāffe-i fuḳarā-yı ʿālemi iṭʿāmda ihtimām eyler imiş. Zamān-ı mesʿadet-nişān-ı Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda esnā-yı maʿreke-i feṭḥ-i ʿadīmüʾl-miṯal ḳalʿa-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde ʿumdetüʾl-meşāyiḫ Aḳ Şemsüʾd-dīn Ḥażretleriyle maʿānen mecẕūb-ı mezbūr-ı muʿāvenet-resān-ı İslāmiyān olduġu baʿż-ı kütüb-i tevārīḫde mesṭūr-ı[561] ṣaḥīfe-i ṣudūrdur.

Mütevessid-i Visāde-i Ġufrān Buḫārīyyüʾl-Aṣl Pīr Emīr Sulṭān:

Seyyid-i meẕkūr ṭoḳuz yüz tārīḫi ḥudūdunda Ḥażret-i Emīr Zāviyesiʾnde pūst-nişīn olan Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi merḥūmuñ evāʾil-i zamān-ı meşīḫatinde diyār-ı Buḫārāʾdan ser-i saʿādetinde ʿimāme-i ḫażrā ile maḥrūse-i Burusaʾya basṭ-ı bisāṭ-ı müsāferet edip ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[562]ıñ ḫāher-zādesi bi-ḥasbiʾl-irs sezāvār-ı seccādesiyem deyü iddiʿā ve niçe şühūr u sāl keş-me-keş nizāʿ u cidāl ile ḫānḳāh-ı mezbūrda pūst-ārā olup baʿdehu Emīr-i meẕkūruñ aḥibbāsından Ḫāce ʿAlī-zāde-nām Ḫāce-i nām-dār fenā-yı şehrde Mūsā Baba-nām mevżiʿde kendüsi içün ṭarḥ-endāz inşā eyledigi mescid-i şerīf ve zāviye-i laṭīfede ṣavmaʿa-güzīn-i iḫtifā ve müdāvim-i ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudā iken ḫāhende-i temāşā-yı gülzār-ı beḳā olup mevżiʿ-i mezbūrede türbe-i şerīfesinde ḫırḳa-pūş-ı ṣandūḳa-i raḥmetdir. Bi-emriʾllāhi teʿālā güẕārende-i ezmān-ı bisyār ile mescid ü zāviyesi vīrān olup faḳaṭ türbe-i raḥmet-nümūd pāy-dār-ı sāḥa-i şühūddur.ʿAzīz-i mezbūr ṣāḥib-i ḥāl ve ehl-i ʿilm ü kemāl idi.

Sālikān-ı Ṭarīḳatıñ Püşt ü Penāhı Ḥażretüʾş-Şeyḫ Aḥmed İlāhī:

ʿAzīz-i mezbūr diyār-ı Buḫārāʾdan neşʾet ve cānib-i Rūm-ı āsāyiş-rüsūma nehżat ve ʿahd-ı salṭanat-ı Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda mütevessid-i visāde-i iḳāmet olup ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Ḫalvetiyyeʾden baʿż-ı meşāyiḫ-i ʿiẓāma ḫidmet ve baʿdehu bir mürşid-i pīr-i köhne-sāl-i Naḳşbendiyyeʾden aḫẕ-ı naẓar-ı feyż ü himmet etmiş

[560] 97a KA

[561] 105b AE

[562] Yüce sırrı kutsansın.

idi. Maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda[563] āṯār-ı ḫayrātı der-kār olan Defterdār Dervīş Efendi merḥūm şeyḫ-i mümā ileyhiñ zümre-i dervīşān-ı ṣadāḳat-nişānından olmaġla medīne-i merḳūmede Yoġurtlı Baba denmekle müşteher maḥall-i refīʿ-i feraḫ-fezāda inşā eyledigi ḫānḳāh-ı ḥālet-nümāda niçe zamān seccāde-nişīn-i inzivā[564] mişkāt-ı bāhirüʾl-envār-ı irşādı farḳ-ı sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾya lemʿa-pīrā iken ʿahd-ı salṭanat Fātiḥʾde bi-emriʾllāhi dergāh-ı cenāb-ı Kibriyāʾya rū-be-rāh olup zāviye-i vīrāne-i mezbūre ḥaẕīresinde medfūn ve budalā-yı mecẕūbāndan sālifüʾẕ-ẕikr Yoġurtlı Babaʾya maḳrūndur. ʿAzīz-i mezbūr ʿārif-i rumūz-ı esrār-ı İlāhī ve kāşif-i künūz-ı leṭāyif-i nā-mütenāhī ʿābid ü zāhid murtāżā vü mücāhid bir pīr-i vācibüʾt-tevḳīr idi. Zāviye-i mezbūre mürūr-ı zamān ile ḫāne-i dil-i felek gibi münhedim olup ḫarāb u vīrān olmuşdur. Meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyyeden Semāvīyyüʾl-aṣl ism-i şerīfi ʿAbduʾllāh ʿārif-i biʾllāh ve mürşid-i āgāh bir şeyḫ-i İlāhī daḫı olup İstanbulʾda āsūde-i laḥd-ı maġfiret-i Bārī Seyyid Aḥmed Buḫārīʾniñ şeyḫī ve ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Ḫ*ā*ce ʿAbduʾllāh Semerḳandī ḥażretleriniñ ḫalīfesidir. Rūmeliʾde Yeñice Vardarʾında mütevārī-i "ḫāk-i mezār-ı pür-envārdır. Evṣāf-ı seniyyesi *ʿalā-mā hüveʾl-lāyıḳ*[565] zīver-i ḥadāyıḳ"[566]-ı şaḳāyıḳdır. *Revvaḥaʾllāhi rūḥahimā ve nevvara ḍarīḥahimā*[567].

Ġarīḳ-i Yem-i ʿAşḳ-ı Ḫudā Zübdetüʾl-Mücāzibīn Ḥażretüʾş-Şeyḫ Baḥrī Baba:

ʿAzīz-i mümā ileyhiñ baḥr-i vücūd-ı pür-sūdı medīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda Murādiyye Maḥallesiʾnde cūşuş-ı ʿālem-i fenā ve lücce-i ʿummān-ı ṣabāveti mess-i şuʿā-i envār-ı bedr-i tābān-ı ʿilm ü ʿirfān ile pertev-nümā olduḳda vezān-ı bād-ı taḳdīr-i Kirg-gār ile sükūnet-i deryā-yı ẕāt-ı şerīfi telāṭum-ı emvāc-ı seyāḥate dūçār olup niçe bilād u ḳaṣabātı geşt ü güẕār ederek ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾden cūlar gibi cūdı revān deryā gibi luṭfı ʿamīm bir ẕāt-ı kerīmiñ nesīm-i feyż-baḫş-ı himmetine nāʾil ve ser-i saʿādetlerine pīrāye-i Tāc-ı Edhemī ile zübde-i aḳrān u emāṯil olmuş idi. Niçe müddet maḥmīyye-i Edirneʾde

[563] 97b KA

[564] 106a AE

[565] Layık olduğu üzere.

[566] Tırnak içindeki kısım AE nüshasında der-kenāra yazılmıştır.

[567] Allah o ikisinin ruhuna rahatlık versin ve kabirlerini aydınlatsın.

Ḳoġacı Dede [568] Zāviyesiʾnde Seccāde-nişīn-i meşīḫat ve baʿdehu masḳaṭuʾr-reʾsi maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ü ricʿat ve Murādiyye Çār-şūsı ḳurbunda bir zāviye-i dil-güşā ve tekye-i raʿnā inşāsına beẕl-i naḳdīne nuḳre-i himmet edip niçe şühūr u sāl ẕikr-i tevḥīd-i Ḫudāʾya müdāvim ü iştiġāl üzre[569] iken ṭoḳuz yüz yetmiş dört sālinde ġavṭa-ḫor-ı ḳulzüm-i bī-kerān-ı raḥmet-i Raḥmān ve zāviye-i mezbūrede reh-güẕārda vāḳıʿ türbe-i laṭīfesinde mestūr-ı nihān-ḫāne-i ṣandūḳa-i ġufrān olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūr ġavvāṣ-ı yem-i bī-pāyān-ı ḥaḳīḳat ve lüʾlüʾ-feşān-ı baḥr-i velāyet ü kerāmet mevc-āver-i deryā-yı ceẕbe-i İlāh ve merkez-i dāʾire-i Melāmiyyeʾde ḳuṭb-ı dil-āgāh olup evḳāt-ı ḫamsede Sulṭān Murād-ı Sānī Cāmiʿine mülāzemeti ve cemāʿat ile ṣalāt-ı mefrūżayı edāya müdāvemeti *küllü leyletü veʾl-eyyām*[570] derʿ-uhde vü iltizām etmiş zāde-i ṭabʿ-ı ḥaḳāyıḳ-ı nebʿaları olaraḳ meşīme-i ḫāme-i muʿciz-beyānlarından kelimāt-ı ḳudsiye niçe tevārīḫ-i pesendīde ẓuhūr eylemişdir. İş bu beyt-i laṭīfüʾl-mażmūne deryā-yı ṭabīʿatlarından cūşa gelen eşʿār-ı āb-dārlarından bir nümūnedir.

Beyt:

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Cihān-ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler

Şu māhilerki deryā içredir deryāyı bilmezler

Aġrakahuʾllāhi fī-buḥūri raḥmetihī[571]

Riyāż-ı Maʿārifiñ Murġ-ı Ḥaḳ-cūyendi Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İsḥaḳ Efendi:

Teke diyārından tekye-zen-i ẓuhūr ve kemāl-ı istiʿdād ile meşhūr nefāyis-i ʿulūm u ʿirfānı taḥṣīl ve merātib-i feżāʾili tekmīl etdikden ṣoñra meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden tercemesi ātiʾẕ-ẕikr Şeyḫ ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden mücāz olup işāret-i ʿaliyyeleriyle maḥrūse-i Burusaʾya teşrīf edip Başcı İbrāhīm Beg Zāviyesiʾnde kūşe-gīr-i ʿuzlet ve şemʿ-i miḥrāb-ı iḫtirām u ʿizzet olmuş idi. Fażīlet-i bāhire ṣāḥibi ẕeyl-i *Keşf ü Kerāmet* sāḥibi olmaġla ehālī-i Burusaʾnıñ ṣıġār u kibārı taʿẓīm ü tevḳīr eyler imiş. El-ḥāṣıl ẓāhir ü bāṭını

[568] 98a KA

[569] 106b AE

[570] Her bir gece ve günler.

[571] Allah onu rahmet deryalarına gark etsin.

maʿmūr ve envār-ı ʿilm ü faẓīlet ve esrār-ı ṭarīḳat u ḥaḳīḳat ile cevānib-i erbaʿası pür-nūr iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan[572] ṭoḳuz tārīḫinde rūḥ-ı ḳudsiyyesi feżā-yı ʿālem-i melekūta pervāz edip cesed-i şerīfi zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde medfūn mürşid-i pāk-güherleri ʿAlāʾüʾd-dīn Efendiʾye maḳrūndur.ʿAzīz-i merḳūm mecmaʿüʾl[573]-baḥreyn-i ʿilm ü faẓīlet ve menbaʿ-ı māʾüʾl-ḥayāt-ı ṭarīḳat u ḥaḳīḳat olup ḥacer-i mükerrem üzerine vażʿ-ı ḳadem edip ḫilāl-i vużūda eser-i pāy-ı mübārekleri keʾn-naḳşu fiʾl-ḥacer ṣafḥa-i mermerde ḳalmıştır.

Meşhed-ārā-yı Raḥmet-i Ḫudāvendī Şeyḫ ʿAbduʾl-Müʾmin Efendi:

Ḳaṣaba-i Bolıʾda sāḥa-i ʿademden ārāyiş-i gehvāre-i vücūd olup ʿulemā-yı ʿahddan taḥṣīl-i ʿulūm u feżāʾil eyledikden ṣoñra diyārından ṭayy-ı ṭūmār-ı iḳāmet medīne-i Burusaʾya şedd-i raḥl-ı hicret edip ol esnāda seyr ü seyāḥatle medīne-i mezbūreyi teşrīf eden Şeyḫ ʿAlī bin Maġribī-i Endülisīʾden tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve ḥāʾiz-i rütbe-i ḫilāfet olduḳda maḥrūse-i meẓkūrede Gökdere ḳurbunda vāḳıʿ cāy-ı dil-güşāda inzivā ile kesb-i neşāṭ ve şemʿine cemʿ olan ʿāşıḳān-ı pervāne-dilān ile iḫtilāṭ edip *ed-Dünyā sicnüʾl-müʾmin*[574] meʾālini teʾemmül bu sipenc-i fānīde pes-mānde-i eser-i vażʿına temeyyül eyleyüp ol mevżiʿ-i nüzhet-fezāda bir cāmiʿ-i laṭīf ve zāviye-i şerīf īcādına himmet ve rūz u şeb ẕikr ü tevḥīde müdāvemet ve meşġūl-i vaʿẓ u naṣīḥat iken ʿāric-i kürsī-i dār-ı beḳā ve ten-i pākī cāmiʿ-i mezbūre ittiṣālinde türbe-i şerīfede vedīʿa-i ṣandūḳa-i ḫāk-i fenā olmuşdur. ʿAzīz-i mūmā ileyhiñ kerāmet-i bāhiresi bilā-nihāye ve ṣavmaʿa-i ḳalbinde naḳdīne-i cevāhir-i ʿilm ü faẓīleti bī-ġāye idi.

Ḥayret-zede-i Cilve-i ʿAşḳ-ı Mevlā Ḥażretüʾş-Şeyḫ Aḥmed Mīr Budalā:

Şeyḫ-i mezbūr küberā-yı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye ve ʿuẓmā-yı ricāl-i Melāmiyyeʾden olup keşf ü kerāmātı meşhūd-ı dīde-i ʿālem ve şehristān-ı ḥaḳīḳatda ḳuṭbvār sābit-ḳadem idi.Ṭoḳuz yüz altmış tārīḫinde māʾil-i seyr ü seyāḥat ve niçe büldānı güzerān ederek diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma pā-nihāde-i nehżat bir müddet Ḳonyaʾda iḳāmet edip[575] andan medīne-i

[572] 98b KA

[573] 107a AE

[574] Dünya müminin zindanıdır.

[575] 99a KA

Burusaʾya ẓıll-efken-i nüzūl olup Murādiyye Maḥallesiʾnde Kediler Tekyesi deyü meşhūr olan ḫānḳāh-i[576] şerīfiñ binā vü inşāsına imdād-ı gencīne-i ġaybiyye-i İlāhiyye ile mübāderet baʿdeʾl-ikmāl zāviye-i mezbūrede ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya iştiġāl ve taḥṣīl-i āb u dānede yed-i āḫere iḥtiyācdan ictināb edip baʿżan kīse-fürūşluḳ ile iktisāb-ı maʿāş-ı ḥalāl ederek güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yedi sālinde kīse-i vücūd-ı laṭīfi naḳd-i ḥayātdan tehī olduḳda zāviyesi ḥaẓīresinde medfūndur. ʿĀzīz-i merḳūm mīr-i ḳalem-i ʿirfān ve maḥrem-i cürʿadān-ı esrār-ı nihān envāʿ-ı maʿārif ve ḥaḳāyıḳı ḥāʾiz ve sinn-i şerīfi yüzden mütecāviz dest-i rūzgārda kemānāsā ḫam-geşte-i ḳāmet *Veşteʿaleʾr-reʾsu şeybeн*[577] dan farḳ-ı seri tārik-i kūhsār-ı berfnāk gibi kesb-i nūrāniyyet etmiş ṣāḥib-i eşrāf-ı żamīr muʿteḳıd-i ṣaġīr u kebīr bir pīr-i vācibüʾt-tevḳīr idi.

Kürsī-i Ḳīl ü Kāliñ Vāʿiẓ-i ʿArbede-Güyendi Köse ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi:

Heyūlā-yı vücūdı maḥrūse-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr ve Köse ʿÖmer-zādelik ile meşhūr olup taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle saʿy-ı sedīd ve cidd-i ekīd ederek ṭarīḳ-i ʿilm-i şerīfde ferīd olduḳdan ṣoñra mülāzım u müderris ve biraz medārisde ifādeye mümāris olup baʿdehu terk-i tekellüf ü taṣalluf ve meyl-i meslek-i taṣavvuf etmegin meşāyiḫ-i ṭarīḳ-i Semerḳandiyyeʾden ḳuṭbuʾl-āfāḳ Şeyḫ İsḥaḳ Efendiʾden inābet ve aḫẕ-i iẕn ü icāzet eyledikde medīne-i Burusaʾda İncirlice Maḥallesiʾnde bir zāviye ve cāmiʿ binā edip kūşe-nişīn-i ʿuzlet olup haftada bir gün zāviyesinde bir gün Cāmiʿ-i Kebīrʾde vaʿẓ u naṣīḥat-gūy-ı ḫāṣ u ʿām olup güftār-ı ḥiddet-āmīzi taḫvīf-i bī-edebāne enām içün şedīdāne ve kendüsi aṣḥāb-ı ṭarīḳatden iken be-ḥikmet-i Ḫudā tīr-i teşnīʿ-i ṭaʿn-engīzine ekser-i kibār-ı meşāyiḫ-i zamāne nişāne idi. Biñ[578] on altı tārīḫinde Burusaʾya seyf-i meslūl-i istīlā-yı Celālī-i kebīrde ṣaġīr u kebīr ḥışn-ı şehre firār ve şeyḫ-i mezbūr yerinde sābit[579] ü ḳarār ve secīʿāne āġāz-ı peykār ve meşġūl-i kārzār iken mühre-i tüfenk ile ḥammāme-i rūḥı burc-ı bedenden pervāz ve rütbe-i şehādeti iḥrāz edip cāmiʿ-i mezbūruñ cānib-i yemīninde kitāb-ḫānesi öñünde medfūn ve

[576] 107b AE

[577] Saçım başım ağardı. Kurʾân,Meryem/4.

[578] 99b KA

[579] 108a AE

sāġar-keş-i ṣahbā-yı şehādet maḫdūm-ı ser-mestine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr ʿilm ü kemāl ile meşhūr mecẕūb-ı naḳş-ı lāʾubālī ve gerden-i dil ü cānı ʿilm ü ʿirfān ile mālī idi.

Ṭarīḳat-ı ʿAliyye-i Ḫalvetiyyeʾniñ Mürşid-i Vālā-yı Bī-Manendi Ḥażretüʾş-Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi:

Melāz-ı zümre-i ʿāşıḳīn ve güzīde-i aṣḥāb-ı yaḳīn müşārun ileyh Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ peder-i vālā-güherleri Toḳatiyyüʾl-aṣl olup maḥmiyye-i Edirneʾye irḫā-yı ʿinān-ı maṭiyye-i hicret ve belde-i mezbūrede teʾehhül edip tavaṭṭun-ı iḳāmet etmekle ʿazīz-i mezbūr maḥmiyye-i meẕkūrede teşrīf-i sāḥa-i ʿālem-i ẓuhūr eyleyüp bāliġ-i rütbe-i ricāl ve ʿulemā-yı ʿahddan dest-ber-āverde-i ʿilm ü kemāl olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya şedd-i raḥl-i nüzūl ve Ḳasṭamonıʾda mütevārī-i ḫāk-i ġufrān meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden ḳuṭbüʾl-ʿārifīn Şeyḫ Şaʿbān Efendi Ḥażretleriniñ ḫalīfesi Şeyḫ ʿOs̱mān Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i şerīflerine ḳadem-zen-i duḫūl ve ʿazīz-i mezbūruñ niçe müddet ḫidmetlerinde olaraḳ dāʾire-i ādāb-ı ʿirfāna mevṣūl olduḳdan ṣoñra pīrān-ı ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Aḥmed Ṣaruḫanī ḫulefā-yı kirāmından Şeyḫ Ḥācī Ḳaramanī Efendi ḫalīfesi olup Burusaʾda niçe zamān pūst-ārā-yı irşād-ı sālikān ve ṭoḳuz yüz tārīḫinden ṣoñra ḥacc-ı ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ārzūsıyla fekk-i rābıṭa-ı ḳıyām ve ʿaḳd-ı iḥrām-ı ʿazm ü ḫırām olup ḳaṣaba-i İnegölʾe ẓıl-ı efgen-i naḫl-i Ṭūbā-yı vuṣūl olduḳda anda maʿmūre-i melekūt-ı beḳāya revān ve cesed-i şerīfi ḳaṣaba-i meẕkūrede[580] türbe-i şerīfesinde mestūr-ı nihān-ḫāne-i mezār-ı raḥmet-i Raḥmān olan sulṭān-ı iḳlīm-i kerāmet ve mālik-i ḳalem-rev-i vilāyet Şeyḫ Ḳāsım Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīzden*[581] aḫẕ-ı yed-i inābet ve maḳsim-i feyż ü himmetlerinden ser-şārī-i peymāne-i zülāl-i ḥaḳīḳat olaraḳ tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat eyledikde iẕn ü icāzetleriyle maḥrūse-i ṭayyibiyye-i mezbūre fenāsında Fenārī-zāde Aḥmed Paşa cāmiʿ-i şerīfi zāviye-i laṭīfesinde seccāde-nişīn-i meşīḫat ve mişkāt-ı fāʾiżüʾn-nūr gibi encümen-efrūz-ı sālikān-ı ṭarīḳat olup tevḥīd ü irşāda iştiġāl ve eṭrāf u eknāfa ḫalīfeler irsāl etmek üzre iken biñ on yedi Şevvālʾiniñ on yedinci şeb-i āẕīne bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-ʿallām rūḥ-ı pür-fütūḥı cevelān-geh-i ʿālem-i lāhūta ḫırāmān ve ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūr-ı Cinānʾda cilve-künān olup zāviye-

[580] 100a KA

[581] 108b AE

i mezbūre cāmiʿ-i şerīfine mulāḥıḳ türbe-i münīfe-i muḥteriḳ-ābādda mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Zāviye-i merḳūme biñ iki yüz on altı Şaʿbānʾında şerāre-feşān-ı ẓuhūr olan ḥarīḳ-i kebīrde sūzān olup cāmiʿ-i meẕkūr mehmā emken inşā olmuş ve türbe-i maʿālī-nişān ve ḥucerāt-ı dervīşān ḫarāb u vīrān ḳalmışdır. ʿAzīz-i müşārun ileyh ṣāḥib-i keşf ü kerāmet ve ḳuṭb-ı merkez-i dāʾire-i velāyet ve cennātından envār-ı ṭakvā ve ṣalāḥ-ı meşhūd ve ḫuṭūṭ-ı cebīni feḥvā-yı ġarrā-yı *Sīmāhum fī-vucūhihim min-eseriʾs-sucūd*[582] olup rūy-ı nevvārı neyyir-i tābān-ı zühd-i veraʿ ile pür-lemeʿān ser-ḫalḳa-i ehl-i tevḥīd ü īmān mürşid-i mükemmel ü ʿārif-i kāmil pīr-i münevverüʾl-meşīb şeyḫ-i ekmel ü edīb idi. ʿAzīz-i müşārun ileyhiñ zāviye-i ʿaliyyeleri ḳurbunda Ḫāce Ḥüseyn Cāmiʿinde imām ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde müẕekker enam-ı ṣıdḳ-kelāmda naẓīri nādir. Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendiʾden menḳūldur ki ʿazīz-i mezbūruñ naʿş-ı nūr-pāşları ber-dāşte-i taʿẓīm u ḥurmet[583] ṣalāt-ı cenāze-i şerīflerini baʿde edā-yı ṣalāt-ı ẓuhr[584] edā içün Cāmiʿ-i Kebīr muṣallāsına eṣnā-yı ʿazm ü mecīʾde nihāyet cemāʿat-i müslimīnde ʿazīzüʾl-ḳadri ḥayāt-ı saʿādetlerinde heyʾet-i şerīfleri üzre[585] mübārek yed-i beyżālarında ʿaṣālarına ittikā ederek ḫaṭve-i cenāz-ı ḫırām olduḳlarını ʿayānen u beyānen müşāhede ve muʿāyene eyledim deyü nāḳil-i mecālis-i ḫavāṣṣ-ı enām olduġu kitāb-ı *Vefeyāt-ı Bāldır-zāde*ʾde nüvişte-pīrā-yı ṣaḫīfe-i taḥḳīḳdir. ʿAzīz-i müşārun ileyhiñ irtiḥālinde maḳām-ı şerīflerinde dāmādları ʿAlī Efendi şeyḫ olup andan ṣoñra ḫalīfesi Şeyḫ Süleymān Efendi cā-nişīn ve andan ṣoñra Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi mürebbī-i sālikīn ve baʿde ez-ān Debbāġ-zāde Muṣṭafā Efendi seccāde-pīrā-yı irşād u ʿāşıḳān ve andan ṣoñra Ḳāsımpaşalı Şeyḫ Muṣṭafā nigeh-bān olup mezbūr ʿālem-i beḳāya ḳaṣaba-i Ḳāṣımpaşaʾda rıḥlet etmekle meşīḫat-ı zāviye-i meẕkūre cedd-i aʿẓam-ı ʿabd-i rāḳımuʾl-ḥurūf Emīrī Şeyḫ Meḥemmed Enārī ḥażretlerine tevcīh ve anlar daḫı biraz eyyām seccāde-i güzīn-ārām baʿdehu binā vü inşā eyledigi ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerine naḳl u hicret ve zāviye-i Aḥmed Paşaʾyı ṭaraflarından vekīl ile idāreye mübāderet buyurmuşlardır.

[582] Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Kurʾân,Fetih/29.

[583] 100b KA

[584] ṣalātuʾẓ-ẓuhr: ṣalāt-ı ẓuhr KA

[585] 109a AE

Der-kenār[586]**:** Mūmā ileyh Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳat ve nā'il-i rütbe-i ḫilāfeti Şeyḫ Ḳāsım Efendi Ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmlarından Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Ḳaraḥiṣārī Ḥażretlerinden olmaḳ üzre Nevʿī-zāde ʿAṭāyī merḥūm *Ḥadāyıḳu'l-Ḥaḳāyıḳ*'ında taḥrīr etmiş. Fi'l-ḥaḳīḳa Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi'yle Ḳāsım Efendi ḥuzerātıñın beynlerinde baʿdiyyet-i zamān olmaġla ʿAṭāyī merḥūmuñ taḥrīri rütbe-i ṣıḥḥate şāyān bulunmuşdur.

Der-kenār[587]**:** Mūmā ileyh Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi Şeyḫ Muhyi'd-dīn Ḳaraḥiṣārī'den aḫẕ etmişdir. Anlar İnegöl'de medfūn Şeyḫ Ḳāsım Lārendī'den anlar Ḥācī Meḥemmedü'l-Ḳaramanī'den ol daḫı Biñbaşı Şeyḫ Aḥmed Efendi'den aḫẕ etmişdir.

Meşāyiḫ-i ʿAẓām'ıñ Dil-Pesendi Şeyḫ ʿAlī ʿAlā'ü'd-dīn Efendi:

Aḳşehr-nām ḳaṣabadan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-ı nūr-ı şuʿūr edip ḳābil-i feyż-i istiʿdād ve sālik-i mesālik-i rüşd ü reşād olduḳda Ḳasṭamonı'da mütevārī-i ḫāk-i maġfiret Şeyḫ Şaʿbān Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmlarından olup kibār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den Aḳşehr'de Şeyḫ Naṣūḥ Efendi'den bīʿat ve aḫẕ-ı dest-i tevbe vü inābet edip mişkāt-ı türbelerinde tenvīr-i genc-i tārīk-i derūn ve kesb-i maʿārif-i gün-ā-gün etdikden ṣoñra anlarıñ iẕn ü icāzetleriyle maḥrūse-i Burusa'ya hicret[588]ve dāḫil-i ḳalʿada Şeh-zāde-i merḥūm ʿAlā'ü'd-dīn Beg Maḥallesi Mescidi'nde miḥrāb-nişīn-i ʿuzlet olup ser-ḫalḳa-i meclis-i erbāb-ı tevḥīd iken yine dāḫil-i ḳalʿa-i mezbūrede Filboz Maḥallesi'nde Şeyḫ Cāmiʿi ḥarīminde olan zāviye-i şerīfeye intiḳāl ve niçe şühūr u sāl[589] evrād u eẕkār-ı Bārī'ye iştiġāl üzre olduġu ḫālde biñ yigirmi yedi Recebü'l-ferdiniñ on yedinci yevm-i erbaʿa ʿāzim-i dār-ı beḳā olup zāviyeleri civārında vāḳıʿ ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. ʿAzīz-i mezbūr kerāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr ve muʿteḳid-ı cumhūr olup kelāmı rütbe-i ṣıḥḥat u ḳabūle mevṣūl olan fuḥūlden baʿż-ı keşf ü kerāmātı menḳūldür.

Zümre-i Huşyār-ı Maʿārifiñ Dede-i Ẕū-Fünūnı Mevlevī Ḥażretü'ş-Şeyḫ Aḥmed Cünūnī:

[586] Der-kenār KA'da 99b'de kayıtlıdır, AE'de ise kayıtlı değildir.

[587] Der-kenār KA'da 100a'da kayıtlıdır, AE'de yer almamaktadır.

[588] 101a KA

[589] 109b AE

Cādde-i Sulṭānuʾl-ʿuşşāḳıñ rāh-rev-i hidāyet-nümūnı ve Leylā-yı ʿaşḳ-ı İlāhīʾniñ Ḳays-ı ṣāf-derūnı Şeyḫ Aḥmed Cünūnī ḥażretleri livā-yı Ḳaramanʾda Lārende ḳaṣabasında ḥırḳa-pūş-ı vücūd ve şükūfe-i nev-şüküfte gibi külāh-dār-ı ẓuhūr-ı naḫl-i şühūd olup sālik-i ṭarīḳ-i Mevleviyye ve mālik-i biḥār-ı *Meşnevī-i Maʿneviyye* olmaġın niçe zamān semāʿ-zenān ve felek-miṣāli gerdān ve neyveş nālān olaraḳ Baġdād-ı Bihişt-ābād Mevlevī-ḫānesiʾnde Meşnevī-ḫᾱn olup baʿdehu āsitāne-i āsmān-sāy-ı ḥażret-i Mevlānāʾda seccāde-nişīn ve şeyḫ-i ṣıddīḳ-ı ṣadāḳat-āyīn olan İbnüʾl-Mevlānā Şeyḫ Ebūbekr Çelebi Efendi ḥażretleriniñ ʿatabe-i ʿaliyyelerine cebhe-sāy-ı rıḳḳıyyet ve niçe müddet kemer-beste-i ḫidmet olup şeyḫ-i müşārun ileyh dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusaʾda bizim ṭarīḳimize mensūb bir tekye-i maṭbūʿ-ı rūḥ-efzā mevcūd olmadıġından sizi şehr-i mezbūr burc-ı evliyāya meʾmūr eyledik buyurmuşlar dede-i mezbūr bu vechle sāniḥa-pīrā-yı ṣudūr olan Elmās-pāre-i kelām-ı ḫayr-encām-ı ḥażret-i şeyḫi der-cīb-i ḫırḳa-ı ḳabūl[590] edip maḥrūse-i Burusaʾya taḥrīk-i pāy-ı sebük-reftār ve belde-i mezbūreye baʿdeʾl-vuṣūl tedārük-i cāy-ı karār ʿaleʾl-fevr saʿb u düşvār olmaġın Sedbaşı fevḳında meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi ol esnāda maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda vāḳıʿ ḳaṣaba-i Ebā Eyyūb Enṣārīʾde müsāferet-i muḳīm olmaġla Burusaʾda olan zāviyelerine[591] visāde-güster-i müsāferet ve baʿż-ı revendegān-ı fuḳarā-yı Mevleviyye ile ṭarḥ-efken-i encümen-i cemʿiyyet olup baʿdehu işāret-i maʿneviyye ile ḥālā maʿlūm-ı bay u gedā olan dergāh-ı şerīfiñ ʿarṣasını iʿāne-i eḥibbā ile iştirā ve ol mevżiʿ-i ḥālet-nümāya ḫānḳāh-ı dil-güşā inşāsına teşmīr-sāz-ı ihtimām biñ on altı senesinde rehīn-i rütbe-i ḥüsn-i ḫitām olmuş ve ol hengām Burusa maḥkeme-i kübrāsında reʾīsüʾl-küttāb bulunan Bāldır-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi vaḳfiye-i maʿmūl bahāsını kendi ḳalem-i muʿciz-beyānıyla taḥrīr ü imlā etmiş ve ol esnāda maḥkeme-i merḳūmede aḥkām-ı şerīʿat-ı ġarrāyı icrāda olan mevālī-i ʿiẓāmdan ʿAzmī-zāde Muṣṭafā Efendi temhīr ü imżā eylemişdir. Ḥażret-i Dede-i ʿālī-şān ḫānḳāh-ı cedīd-i füyūżāt-bedīdde niçe şühūr u sāl āyīn-i ḥażret-i Mevlānāʾyı teʾdiye vü īfāda ber-zede-i dāmān ve naḳl-i *Meşnevī-i Şerīf* ile ḳulūb-ı dervīşānı şādān etmek üzre

[590] 102b KA

[591] 110a AE

iken biñ otuz sālinde ḥarīf-ı nā-sāz-ı ecel-i kec-nigāh ile naẓar edip külāh-ı ḥayātı serinden cüdā ve döne döne ʿāzim-i dergāh-ı Ḫudā olup zāviye-i meẕkūrede vāḳıʿ türbe-i şerīfesinde muʿtekif-i ḥücre-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. ʿAzīz-i mezbūr macẕūb-ı naḳş-ı lāʾubālī ve derūn-ı ṣafā-maḳrūnı ceẕbe-i şevḳle mālī nefes-i nefīsi pür-teʾsīr ve inkişāf-ı żamīr ile şehīr ve muʿteḳid-i ṣaġīr u kebīr ve bir pīr-i vācibüʾt-tevḳīr idi. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri olup nāvdān-ı ḫāme-i muʿciz-āsārlarından niçe[592] zülāl-i ebyāt u eşʿār-ı bilā-şiʿār cārī olmuşdur.

Der-kenār[593]**:** Mevlānā Celālüʾd-dīn Rūmī Ḥażretleri Şemsüʾd-dīn-i Tebrīzī ile ḫalvet-güzīn-i bezm-i ṣoḥbet olaraḳ māʾide-i feyżinden nevāle-ḫor-ı ṭarīḳat olmuş ve cām-ı leb-rīz-i ʿaşḳından mezīd neşʾe-i maʿrifet bulmuşdur.Şemsüʾd-dīn-i Tebrīzī daḫı Şeyḫ Rüknüʾd-dīn-i Sücāsīʾden ve Baba Kemāl-i Cündīʾden aḫẕ etmişdir. Şeyḫ Rüknüʾd-dīn ve Baba Kemāl Şeyḫ Necmüʾd-dīn-i Kübrāʾdan aḫẕ etmişdir. Şemsüʾd-dīn-i Tebrīzī irtiḥālinden ṣoñra ḥażret-i Mavlānā Ṣalāḥuʾd-dīn-i Zer-kūb ile mertebe-i ʿaşḳ u muḥabbede ḫaylī seneler encümen-ārā-yı ünsiyyet olmuşdur. Baʿde vefātihi ḥażret-i Mevlevī Ḥüsāmüʾd-dīn Çelebiʾyi meclis-i muḥibbine şāyān edip niçe demler ṣoḥbetler etmişdir. Sulṭān Veled Bahāʾüʾd-dīn Aḥmed ḥażretleri Mevlānā ḥażretleriniñ ferzend-i nīk-ḫıṣāli ve vāriṣ-i kāmil-i feyż ü kemālidir. Ṣalāḥuʾd-dīn-i Zer-kūb keẕālik Ḥüsāmüʾd-dīn Çelebi Ḳayṣeriʾde medfūn Seyyid Burhānüʾd-dīn Muḥaḳḳıḳ-ı Tirmizīʾden anlar daḫı vālid-i Mevlānā Sulṭānuʾl-ʿulemā Bāhāʾüʾd-dīn Veledʾden anlar daḫı Şeyḫ Necmüʾd-dīn-i Kübrāʾdan anlar daḫı Şeyḫ İsmaʿīl Ḳayṣerīʾden anlar Şeyḫüʾl-Kebīriʾl-Mıṣrīʾden anlar ʿAmmār Yāsirʾden anlar daḫı Ebuʾn-Necīb Sühreverdīʾden aḫẕ etmişdir. *İlā-āhiriʾs-silsile.*[594]

Bilen Bulan Sırr-ı Vaḥdeti Şeyḫ Eyyūb Efendi El-Celvetī:

Āftāb-ı vücūdı diyār-ı Ḳaramanʾda Lārende ḳaṣabasında tābende olup taḥṣīl ʿilm ü maʿrifete beẕl-i maḳdūr ve silk-i tedrīse duḫūl ile kesb-i şeref-i mevfūr etdikden ṣoñra muḳteżā-yı tevfīḳ-i cenāb-ı Vehhāb nüḳūd-ı diyānet ü ṭaḳvādan mālik-i nişāb olmaġın cānib-i taṣavvufa meyl ü raġbet ve daġdaġa-i ṭarīḳ-i tedrīsden "ferāġat edip medīne-i Üsküdārʾda

[592] 102a KA

[593] Der-kenār KAʾda 101aʾda kayıtlıdır, AEʾde ise kayıtlı değildir.

[594] Silsilenin sonuna kadar.

seccāde-nişīn-i irşād Hüdāyī"[595] Es-Seyyidüʾş-Şeyḫ Maḥmūd Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i şerīflerine[596] ḳādim ve baʿdeʾl-inābe envāʿ-ı ṣabr u şekīb ile rāh-ı mücāhede ü riyāżete sālik ü ʿāzim olaraḳ niçe müddet ʿazīz-i müşārun ileyh ḫidmet ü aḫz ruḳʿa-i ḫilāfet edip iẕn ü icāzetleriyle maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı esb-i hicret ve maḥrūse-i mezbūrede Sedbaşı fevḳında *Ḫālişen li-vechiʾllāhi teʿālā*[597] binā vü inşā eyledigi zāviye-i celīlede pūst-nişīn-i meşīḫat olup bu ḥāl üzre niçe şühūr u sinīn peyġūle-güzīn-i ḫalvet ü celvet iken biñ otuz tārīḫinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve zāviye-i mezbūrede vaʿḳı türbe-i şerīfede āsūde vü defīndir. ʿAzīz-i mezbūr maḳāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr zāhid ü ʿābid ve mürtāż u mücāhid enfās-ı nefīsesi müʾessir-i bī-naẓīr-i vāʿiẓ ü müfessir idi.

Ufḳ-ı ʿİrfān u Edebiñ Māh-ı Şulʿemendi Eş-Şeyḫ Ramażān Baba Efendi:

Hilāl-i vücūdı ufḳ-ı vilāyet-i Aydınʾdan ṭulūʿ ü nümāyān Ramażān Baba denmekle şöhre-i ebnā-yı zamāndır. Pāleheng-i ḥayātı beste-i miyān u mengūş-ı hūşı āvīze-i gūş-ı iẕʿān edip pāy-ı seyāḥatle tekāpū-yı deşt-i ṣaḥrā ederek medīne-i Burusaʾda Sekileme-nām cāy-ı dil-güşāda āşiyān-sāz olup meşāyiḫ-i Zeyniyye erenlerine ʿaşḳ u niyāz[598] edip anlardan aḫz-ı debdebe-i rüsūm ve ol dāʾireden ʿalem-efrāz u ṭılāvet-i ḳudūm etmekle tekmīl-i ṭarīḳat ve kūşe-gīr-i tekyegāh-ı ʿuzlet ve giderek biʾl-külliyye ḥubb-ı ṣevābı ṣaḥīfe-i dilden terāşa beẕl-i himmet ve ṭāʾife-i Ḳalenderāne mürşid-i rāh-ı ḥaḳīḳat olmaġla cümlesi ez-cān u dil kendüye ḫidmet ederler imiş. Bu ʿacebdir ki gürūh-ı mārruʾl-beyān ekṣeri emr-i ṣalāt u ṣıyāmda tahāvun üzre iken baba-yı mezbūr edā-yı devāmüʾl-ḳażā-yı ṣalātda bir rütbe kūşiş ü ihtimām ederdi ki ḳable ḥulūliʾl-vaḳt āmāde-i silāḥ-ı āb-dest olup mutaraḳḳib bāng-ı namāz ve müteraṣṣıd-ı hengām-ı saʿādet-encām duʿā vü niyāz olur idi. Bi-emriʾllāhi teʿālā biñ otuz senesi ḫilālinde seyāḥat-ı şahrāh-ı tekye-geh-i beḳā edip zāviye-i mezbūrede[599] vāḳıʿ türbe-i şerīfesinde mütevārī-i ḥücre-i mezār-ı raḥmet-medārdır.Pīr-i meẕkūr ḳalīlüʾl-kelām ve miżyāf u miṭʿām meclisi lehv ü laġvdan maṣūn mānend-i hilāl-i Ramażān lāġar-

[595] Tırnak içindeki ksım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[596] 110b AE

[597] Sadece Yüce Allahʾın rızası için.

[598] 102b KA

[599] 111a AE

ten ve naḫīfüʾl-beden bir ʿārif-i ḥaḳāyıḳ-nümūn idi. Cāygāhına Ḥācī Dede nāʾil ve ol daḫı raḥmet-i Ḥaḳḳʾa vāṣıl olduḳda mesnedine Velī Dede sezā ol daḫı biñ yetmiş sekizde naḳl-i beḳā etmekle zāviye-i mezbūreye Ḥasan Dede nigeh-bān ol daḫı ʿāzim-i dāruʾl-cinān olduḳda cümlesi türbe-i Ramāżān Babaʾda mestūr-ı ḫāk-i ġufrān olmuşlardır. Be-ḥükm-i Ḫudā mürūr-ı ezmine-i keşīre ile gerek zāviye-i mezbūreyi ve gerek bu maḳūle-i tekāyā-yı evliyā-yı kirāmı Bektaşī nāmında olan gürūh-ı melāḥide istīlā eylemiş ve ṣadā-yı nāḳūr-ı seyyiʾātları resīde-i müsāmiʿ-i sākinān-ı evc-i ʿalā olmuş idi. Ḫudāvendigār-ı sābıḳ Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Ġāzī Ḥażretleriniñ inẓimām-ı ẕüʾl-fiḳār-ı emr ü irādeleri ile biʾl-cümle zevāyā-yı Bektaşiyān biñ iki yüz ḳırḳ bir tārīḫinde hedm ü ifnā ve vücūd-ı maʿṣıyet-ālūd-ı tāʾife-i[600] meẕkūreden taṭhīr u muṣaffā ḳılınmıştır.

ʿUmde-i Meşāyiḫ-i Ṭarīḳ-i Semerḳandī Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi:

Ḥüsām-i vücūdı medīne-i Burusaʾda ḳırāb-ı ʿademden keşīde ve Ḥācī Ḫalīl-zāde denmekle ṣīt-i iştihārı mesāmiʿ-i ʿālemiyāne resīde olup rütbe-i sinn-i bülūġda cilve-künān ve sālik-i rāh-ı dāniş-i ʿilm ü ʿirfān olmaġla şemşīr-i cevher-dār misāli keskin ṭālib ve Aḫī-zāde ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendiʾye intisāb ve iʿādelerinden mülāzemetle taḥṣīl-i meṭālib edip baʿż-ı medāris-i celīlede mümāris olmuş idi. Delālet-i tevfīḳ-i Rabb-i ḳadīr ile meslek-i ṣūfīyyeye duḫūl dāʿiye-i māfiʾż-żamīr olmaġla ṭarīḳ-i tedrīsden dāmen-keş-i ferāġat ve meşāyiḫ-i ṭarīḳ-i Semerḳandiyyeʾden Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ maḫdūm-ı muḥteremleri mürşidüʾs-sālikīn Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet eyledikden ṣoñra maḥrūse-i mezbūrede ẕeyl-i celīl-i keşīde-i[601] temennā denmekle şöhret-nümā-nām maḳām-ı feraḫ-fezāda ittikā-yı kuhsār-ı ʿuzlet ve īcād u iḥdāṯ eyledigi zāviye-i dil-güşāda seccāde-nişīn-i meşīḫat olup ol cāy-ı ḫoş-āb u hevāda āmed-i medīd-i sübḥa-gerdān-ı ẕikr ü tevḥīd iken biñ ḳırḳ iki sālinde ḥüsām-ı vücūdı ʿārıża-i maraż-ı hāʾile ile jeng-beste ve ḳabża-i ḥayātı dest-i ḳābıżuʾl-ervāḥda şikeste olup ol maḳām-ı nüzhet-efzāda vāḳıʿ mescid-i şerīfe mülāṣıḳ türbe-i laṭīfede medfūn ve daʿavāt-ı ḫayriyye-i müʾminīn ü müʾmināta maḳrūndur. ʿAzīz-i mūmā ileyh āşnā-yı deryā-

[600] 103a KA

[601] 111b AE

yı ʿulūm ve güzīde-i erbāb-ı fühūm mecmūʿa-i kemāl-i maʿrifet ve ʿārif-i envāʿ-ı hüner-i faẓīlet idi. Keşīde-i silk-i teʾlīfinden *Mühimmāt-ı Müʾminīn*-nām kitābı ve *Mirʾāt-ı Kāʾināt* ismiyle mersūm mecmūʿa-i belāġat-nişābı ve İlāhiyyāt-ı keşīre-i[602] müştemel Dīvān-ı feṣāḥat-meʾābı vardır.

Gülistān-ı Ḳādirīniñ Gül-i Nādiri Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Ḳādirī:

Meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾniñ ercmendi Şeyḫ Aḥmed Efendiʾdir. Memālik-i Rūmʾdan Östürüncenām ḳaṣabada ʿabā-pūş-ı vücūd ve ḥırḳa-i ḥayāt ile ḳadem-nihāde-i ʿālem-i şühūd olup taḥṣīl-i ʿilme beẕl-i maḳdūr etmekle baʿż-ı ʿulemāya dānişmend ve ʿilm ü maʿrifetden ḥiṣṣemend olduḳda tevfīḳ-i Ḥayy-ı Ḳādir kendüye refīḳ-i ṭarīḳ olup maḥmiyye-i İstanbul muḥāẕisinde Ṭob-ḫāneʾde āsitāne-i āsmān-sāy-ı Ḳādiriyyeʾde seccāde-nişīn-i irşād-ı ṭālibīn olan ḳıdvetüʾl-meşāyiḫ ẕeviʾl-ḳadriʾş-şāmiḫ Şeyḫ İsmaʿīl-i Rūmī Ḥażretleriniñ ḳul u ḳurbānı ve bende-i emr ü fermānı olaraḳ ḫıdmet-i şerīflerinde beẕl-i iḳtidār ve naẓar-ı kīmyā-eserleriyle rütbe-i ḫilāfete sezāvār ve işāret-i ʿaliyyeleriyle maḥrūse-i Burusaʾya gelüp sübūt-yāfte-i ḳarār olduḳda Sābıḳan ʿAlī Paşa Ḥammāmı denmekle şöhret-nümā olup ṣademāt-ı ṣavāʿıḳ-ı rūzgār ile ḫarābezār ve mesken-i mūr u mār olan germ-ābe-i vīrāneniñ cāmekānını şirā-yı şerʿiyye ile cānib-i vaḳfdan iştirā[603] eyleyüp cāmekān-ı mezbūrı taʿmīr ve ḫas u ḫāşākdan taṭhīr ve ol cāy-ı ḫarābe inşād-i ḥucerāt ederek bir zāviye iḥdāsına sāḳ-ı himmeti teşmīr eylemiş ve biñ otuz sekiz Ṣaferi āḫiri rūz-ı penç-şenbede ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Eşref-zāde Sırrī Şeyḫ ʿAlī Efendi Ḥażretleri ve ol esnāda Burusa Mollāsı bulunan Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ve maḫdūmı Es-Seyyid Meḥemmed Efendi hengām-ı itmām-ı ḫuceste-encāmda ḥāżır bulunmuş olmalarıyla cemāʿat ile ṣalāt-ı ẓuhr edā ve ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudā ve baʿdehu duʿā vü senā olmuşdur. Ol şeyḫ-i ṣāf-nihād cāy-ı meẕkūrda seccāde-pīrā-yı irşād olup ṣābūn-ı himmet ile ābdan çirk-ālūde-i ʿuṣātı ve sunḥ-ı mā-sivādan pāk ve niçe şaḫṣ-ı[604] bāridüʾl-mizāc-ı muḥtāc-ı ʿilācı ḫalvet-i germ-i mücāhededе tāb-ı āteş-i tevḥīd ile ʿarak-rīz ve sūznāk etmek üzre iken biñ elli bir tārīḫinde ṭaʿne-i ṭāʿūn ile rū-gerdān-ı ʿālem-i fenā ve

[602] 103b KA

[603] 112a AE

[604] 104a KA

müteveccih-i dāruʾl-beḳā olup zāviye-i mezbūreniñ miḥrābı verāsında reh-güẕārda olan ḥaẓīrede defīndir.ʿAzīz-i mezbūr zühd ü ṣalāḥ ile meşhūr mürşid-i ṣāfī-fuʾād ve ʿārif-i pāk-iʿtiḳād idi.

Dest-i Kāmilden İden Nūş Şerbeti Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi El-Ḫalvetī:

Maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda serā-perde-i ʿademden beytüʾl-ḥazengūne pā-nihāde ve cemāl-i Yūsuf-miṣāl ʿilm ü kemāle ʿāşıḳ u dil-dāde olmaġın bi-ḳadriʾl-istiʿdād ney-i viṣāl-i āmāl ile dil-şād olduḳda zülāl-i ṣāf-muḥabbet-i derūnı sūy-ı dil-cūy-ı ehl-i ṭaṣavvufa seyl-āb maḥmiyye-i İstanbulʾda Bāzirgān Tekyesi şeyḫi mālik-i metāʿ-ı ʿulūm-ı ḥaḳīḳat ve ḳāfile-i sālār-ı şāh-rāh-ı ʿālem-i vuṣlat meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Ramażān Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[605]*iñ* revācgāh-ı irşādlarından dest-ber-āverde-i nişāb-ı ṭarīḳat ve naẓar-ı nūrānī-eserleriyle hilāl-i istiʿdādı bedr-i tābān-ı āsmān-ı ḫilāfet olan Şerbetī Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi Ḥażretleriniñ ser-mestān-ı raḥīḳ-i meykede-i ḥaḳīḳati zümresine duḫūle[606] ḫaṭve-cunbān-ı şitāb ve cām-ı leb-rīz-i feyżinden nūş-ı şerbet-i ḥayāt-baḫş-ı tevbe vü inābetle ḫalvet-ḫāne-i dil ü cānı ḫurrem ü şād-āb olup ḫidmet-i ʿazīz-i mezbūrda niçe müddet muvāẓabet-yāb olaraḳ tekmīl-i lāzıme-i ʿirfān u ādāb etdikden ṣoñra iẕn ü icāzetleriyle maḥrūse-i Burusaʾya ḳadem-resā ve Sedbaşı fevḳında vāḳıʿa Ḳaraaġac Maḥallesiʾnde binā vü inşā eyledigi zāviye-i ʿaliyye-i Ḫalvetiyyeʾde pūst-ārā-yı irşād ve müdāvim-i ẕikr ü tevḥīd-i Rabbüʾl-ʿibād iken biñ elli iki tārīḫinde dāruʾl-aḥzān-ı bedenden[607]rūḥ-ı pür-fütūḥları rū-gerdān ve ʿāzim-i feraḥ-ābād-ı cinān olup cesed-i şerīfleri zāviye-i meẕkūrede mebniyye-i türbe-i saʿādetlerinde mestūr-ı ṣandūḳa-i ḫāk-i ġufrāndır. ʿAzīz-i mūmā ileyh ḥüsn-i ḫaṣāʾil-i ʿālem-pesend ile şöhre-bend icrā-kün-ı ādāb-ı şerīʿat ve zinde-dār-ı merāsim-i ṭarīḳat ḥāfıẓ-ı Kelām-ı Ḳadīm olup ṣadā-yı dil-güşā-yı Dāvūdī-edā ile miḥrāb-ı şerīfde tilāvet-i Ḳurʾānʾa zemzeme-pīrā-yı āġāz ve bālā-yı ḳademe-i

[605] Aziz sırrı kutsansın.

[606] 122b AE

[607] 104b KA

minberde ḫuṭbe-pervāz olduḳda zümre-i sāmiʿīnden ẓuhūr eden āvāze-i duʿā-yı *ʿAleyke ʿavnuʾllāh*[608] resīde-i dergāh-i İlāh olur idi.

Der-kenār:[609] Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi el-meʾẕūn fiʾş-şeyḫ Şerbetī Meḥemmed Efendi el-meʾẕūn mineʾş-Şeyḫ Ramażān Efendi el-müştehir Bāzirgān Tekyesi Şeyḫi fiʾl-İstanbul el-meʾẕūn fiʾş-Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn El-Ḳaraḥiṣarī el-meʾẕūn Eş-Şeyḫ Ḳāsım Larendī el-meʾẕūn Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Meḥemmed el-Ḳaramanī el-meʾẕūn mineʾş-şeyḫ Aḥmed Şemsüʾd-dīn-i Ṣaruḫanī el-maʿrūf be-Yigitbaşı *ḳaddesaʾllāhi esrārühüm* ilā āḫiriʾs-silsile.

Sālikān-ı Eşrefīniñ ʿİzz ü Şerefi Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Eşrefī:

Medīne-i Burusaʾda bir eşref sāʿatinde mesned-i vücūda nüzūl baʿdehu bir taḳrīb ile belde-i İzniḳʾe duḫūl edip fuḳarā-yı ṭarīḳ-i Eşrefiyye ile iḫtilāṭ ederek maẓhar-ı gencīne-i esrār-ı İlāhiyye ve ʿārif-i maʿārif-i maʿneviyye Eşref-zāde Sırrī Şeyḫ ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ kerīmelerine tezevvüc ve hubūb-ı bād-ı feyż-baḫş-ı Ṣamedāniyye ile ḳulzüm-i merām u maḳṣūdı temevvüc edip şeyḫ-i müşārun ileyhiñ iẕn ü icāzetleriyle medīne-i Burusaʾda ṭarḥ-endāz-i iḳāmet ve ḥālā maʿlūm-ı bay u gedā zāviye-i Eşrefiyye denmekle şöhret-ārā ḫānḳāh-ı ḥālet-efzāda seccāde-nişīn-i meşīḫat olup leyl ü nehār muvāẓabet-kār-ı evrād u eẕkār iken biñ altmış tārīḫinde ʿāzim-i cilvegāh-ı cinān zāviye-i mezbūre-i[610] Eşrefiyyeʾde vāḳıʿ türbe-i şerīfede kūşe-gīr-i merḳad-i maġfiret-nişān oldı.ʿAzīz-i mezbūr heme-i rūzān u şebān icrā-kün-ı āyīn-i pīrān ve ṣāḥib-i keşf ü kerāmāt bir ẕāt-ı ḥaḳāyıḳ-ʿunvān idi.

Zümre-i Mecẕūbān-ı Ḫudāʾnıñ Ser-bülendi Açıḳbaş Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Maḥmūd Efendi:

Niḫal-istān-ı maṭbūʿuʾṭ-ṭarḥiʾs-siyādetiñ serv-i āzādesi ve deşt-i pehnā-yı velāyetiñ bürehne-ser-i dil-dādesi Baba Naḳşbendī evlādından[611] biñ ḳırḳ sekiz tārīḫinde çeşīde-i şehd-i şehādet olan Urimiyye Şeyḫi Efendi Ḥażretleriniñ birāder-zādesi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Maḥmūd Efendi Ḥażretleridir. Ol ser-āmed-i gürūh-ı evliyā şehr-i nüzhet-efzā-yı Āmidʾde ʿālem-i ġaybdan ḳadem-nihāde-i çemenistān-ı vücūd ve ser-ḫalḳa-i meclis-i şühūd olup

[608] Allahʾın yardımı üzerine olsun.
[609] Der-kenār AEʾde 112aʾda kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.
[610] 113a AE
[611] 105a KA

ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾden baʿż-ı ʿazīzān aṣḥāb-ı intibāha ḫidmet ederek *ceẕebetün min-ceẕebātiʾr-Raḥmān*[612] nüktesine maẓhar ve ḳuyūd-ı ʿalāyıḳ-ı fāniyeden ṣūret-i āzādelik mirʾāt-ı ḥāl-i ḥaḳīḳat-iştimāllerinden cilveger olup kemāl-i inciẕāb-ı ʿaşḳ-ı Bārī ve mıḳnāṭīs-ı irāde-i Kird-gārī ol tīġ-i ṣamṣām-ı kerāmeti ḳalem-rev-i Rūm-ı āsāyiş-rüsūma rubūde ve ḳāʾid-i meşiyyet-i müsebbibüʾl-esbāb ʿinān-ı iḫtiyār-ı esb-i sebük-reftārın ārzū-yı seyāḥatle heves-ālūde etmegin Mıṣr-ı Ḳāhireʾde ve baʿż-ı büldān-ı fāḫire geşt ü güẕār ederek maḥrūse-i Burusaʾda basṭ-ı bisāṭ-ı iḳāmet edip ekṣer-i evḳāt Dāye Ḫatun cāmiʿ-i şerīfinde ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve baʿż-ı emākin-i sāmiʿada ḫalḳa-bend-i cemʿīyet ve Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed-i Hemedānī ḥażretleriniñ cemʿ ü tertīb eyledigi niçe edʿiye-i meʾsūreyi muḫtevī evrād-ı fetḥiyyeyi ḳırāʾat ile ẕikr ü tevḥīd-i Bārīʾye müdāvemet üzre iken temāşā-yı nuḳūş-ı ḫāṭır-firīb-i gülzār-ı beḳānıñ baş açıḳ deli vü dīvānesi olmaġın biñ yetmiş yedi Rebīʿüʾl-āḫirʾinde delālet-i ceẕbe-i muḥabbet-i Ḫudā ile ʿāzim-i ʿālem-i lāhūt Dāye Ḫatun Cāmiʿ-i şerīfiniñ[613] cānib-i ġarbisinde reh-güẕārda vāḳıʿ ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır.ʿAzīz-i mezbūr Şeyḫ Mecẕūb naḳş-ı lāʾubālī ve ṣāḥib-i vecd ü ḥāl ve ceẕbe-i istiġrāḳla mālī ve kāşif-i esrār-ı İlāhiyye ve maẓhar-ı envār-ı tecelliyāt-ı Sübḥāniyye idi. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri olup Resmī[614] maḫlaṣıyla ḫaylī ṣūfiyāne ve şāʿirāne kelimāt-ı ḳudsiyyeleri nigāşte-i mecmūʿa-i yārāndır. On iki ʿulūmı münderic bir risāle-i laṭīfe keşīde-i silk-i teʾlīf edip destūr-ı mükerrem Köprili-zāde Fāżıl Aḥmed Paşa merḥūma itḥāf eylemişlerdir.

Der-kenār[615]**:** Eşrefī Şeyḫ Meḥemmed Efendi Sırrī Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden aḫẕ etmişdir. Anlar pederleri Şeyḫ Pīr Ḥamdī Efendiʾden anlar pederleri Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Tırsīʾden anlar Ḳayın pederleri Eşref-zāde Şeyḫ ʿAbduʾllāh er-Rūmī ḥażretlerinden ʿAzīz-i müşārun ileyh daḫı Şeyḫ Ḥüseyn-i Ḥamavīʾden anlar pederleri Şeyḫ Şehābüʾd-dīn Aḥmedʾden anlar daḫı pederleri Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn-i Şaḳīḳʾden anlar pederleri Şeyḫ Şemsüʾd-dīn Meḥemmedʾden anlar Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿazīzʾden anlar Sulṭān ʿAbduʾl-ḳādiriʾl-Geylānī

[612] Allâhʾın cezbelerinden bir cezbe.

[613] 113b AE

[614] 105b KA

[615] Der-kenār KAʾda 104bʾde kayıtlıdır, AEʾde kayıtlı değildir.

ḥażretlerinden telemmüẕ-i iẕn ü icāzet etmişdir. ʿAzīz-i müşārun ileyh daḫı Ebū Saʿīdüʾl-mübārek ibni ʿAlī Maḥzūmīʾden anlar Ebuʾl-Ḥüseyn el-Ḳureyşīʾden anlar Ebuʾl-Feraḥ-ı Ṭarsusīʾden anlar Şeyḫ Ebuʾl-Faẓl Temīmīʾden anlar Şeyḫ Ebū Bekr Şiblīʾden anlar Seydüʾṭ-Ṭāʾife-i Cüneyd-i Baġdādīʾden aḫẕ etmişdir.

Gülistān-ı Maʿrifet u Ḥaḳīḳatiñ Sebaḳ-Ḫānı Ercmendi Üftāde-zāde Ḳuṭb-ı Şeyḫ İbrāhīm Efendi:

Ḳuṭbuʾl-aḳṭāb-ı cihān Eş-Şeyḫ Meḥemmed Üftāde *Ḳaddesallāhi teʿālā bi-sırrıhiʾs-saʿāde*[616] ḥażretleriniñ maḫdūm-ı mükerremleri Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i pāk-i feyżnāk-i enverlerinden tekye-geh-i vücūda vażʿ-ı ḳadem ve revnaḳ-efzā-yı ḫāneḳāh-ı ʿālem olan ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve ġavṯuʾl-vāṣılīn Şeyḫ İbrāhīm Efendi ḥażretleridir. Süllem-i sinn-i şerīfleri henūz iki ḳademe suʿūd eyledikde *Nezzelna hahüna ṯümme irteḥalna*[617] zemzemesince vālid-i mācidleri bu tāb-ḫāne-i cihāndan dār-ı beḳā-yı cināna irtiḥāl etmegin enişteleri Burusa Mollāsı Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi merḥūmuñ zīr-i terbiye-i ḥarem-i ḥimāyesinde olaraḳ sübḥa-i leʾāl-i ʿömr-i ʿazīzleri on sekiz aʿdādına resīde olduḳda vādī-i taḥṣīl-i ʿulūm-ı resmiyyeye irḫā-yı ʿinān-ı eşheb-i iḫtiyār ve niçe fuḥūl-i ʿulemā-yı ʿāmilīniñ meclis-i taḳrīr ü ifādelerinde ṣarf-ı naḳdīne-i iḳtidār ederek müddet-i ḳalīlede her fende māhir ve ʿulūm u feżāʾil-i bāhire ile miṯl ü naẓīri nādir bir şeyḫ-i ẕeviʾl-mefāḫir olmuşlar cedd-i emcedleri ṭaraf-ı ʿālīsinden min cihetiʾl-bāṭın ẓuhūr eden īmā-yı işāret-i maʿneviyye ḥasebiyle medīne-i Üsküdārʾda seccāde-pīrā-yı irşād ve mürşid-i müsterşidīn-i ehl-i reşād Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[618] ḥażretleriniñ[619] ṣavb-ı saʿādetlerinden terḳīm ü irsāl ḳılınan daʿvet-nāme-i ʿaliyye resīde-i nezd-i seniyyeleri olıcaḳ taḥrīme-i ʿazīmete dil-bend-i niyyet ve mūmā ileyh Şāh Meḥemmed Efendi[620] maʿiyeti ile müşārun ileyh Hüdāyī Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ ḳadem-nihāde-i sāḥa-i saʿādetleri olduḳda meslek-i ʿaliyye-i Celevtiyye üzre aḫẕ u yed-i

[616] Allah onun kutlu sırrını mukaddes etsin.
[617] Buraya (dünyaya) geldik ve göç ettik.
[618] Yüce sırrı kutsansın.
[619] 114a AE
[620] 106b KA

inābet edip ol sulṭān-ı iḳlīm-i maʿnā ḥażret-i ʿazīz-i kerāmet-intimānıñ dört sene miḳdārı dāruʾt-terbiyelerinde kemer-i mücāhedeyi der-miyān ve cādde-i sülūkda ber-zede-i dāmān olduḳdan ṣoñra işāret-i ʿaliyye-i sulṭān-ı rüsul ve hidāyet-i hādī-i sübül ile Burusaʾda vāḳıʿ cedd-i ʿālī-tebār ve peder-i büzürgvārları zāviye-i nüzhet-efzālarında seccāde-nişīn olup ʿanḳā-ṣıfat lāne-sāz-ı Ḳāf-ı ʿuzlet ve niçe sinīn mütekāşire revnaḳ-baḫşā-yı ṣavmaʿa-i ḫalvet iken biñ seksen ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfiniñ on üçüncü leyle-i sebtde ṣabāḥa ḳarīb bu kişver-i nāsūtdan ʿālem-i lāhūta güẕār ve żiyāfet-ḫāne-i erḥamüʾr-rāḥimīnde ifṭār etmişlerdir. Cesed-i laṭīflerin cedd-i ʿālīleri türbe-i muṭahharasında defne cenāb-ı saʿādet-meʾāblarından istīẕān eylediklerinde cedd-i kerāmet-şiʿār ve peder-i büzürgvārım ḥużūrunda pāy-dırāzī bī-edebāne istirāḥat vażʿ-ı küstāḫī-i ḳabāḥatdir deyü cevāb vermeleriyle ḥarem-i cāmiʿ-i şerīfde olan ḥadīḳa-i enīḳada fütāde-i ḫāk-i ʿıṭrnāk olmuşlardır. *Nevverallāhi meşhedehu*[621]*.* ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleri nām-ı nāmīleri gibi sīretde İbrāhīm Ḫalīlʾullāhvār fuḳarāya şām u seḥer süfre-i niʿmeti güşāde ve ikrām u iḥsānları ḥadden-ziyāde reh-nümā-yı sālikān-ı ṭarīḳat ve ġavvāṣ-ı baḥr-ı ʿamīḳ-i ḥaḳīḳat idi. Ḥişār-ı ḳalʿanıñ burcunda vāḳıʿ cedd-i emcedleriniñ vażʿ-ı esās-ı binā buyurduḳları aḥşābdan cāmiʿ-i şerīfleri ṣademāt-ı recfeden meşref-i ḫarāb olmaġın biñ seksen bir tārīḫinde esāsından ḳalʿ u ḳamʿ etdirilüp kār-gīr bir cāmiʿ-i ʿadīmüʾn-naẓīr[622] inşā buyurılup heşt māh encāmında resīde-i ḥüsn-i ḫitām olmuş[623]. ve fenā-yı şehrde Ḳızılcabayırʾda zāviye-i laṭīfleri olan cāmiʿ-i şerīfe mülāḥıḳ bir tevḥīd-ḫāne-i vālā müceddeden binā ve ḫānḳāh-ı münīfiñ ekşer-i mevāżıʿnı tecdīd rütbesinde taʿmīr edip ol mürşid-i nūrānī-i bī-mudānī bu vechle vāḳıf-ı sānī olmuşlar ve dergāh-ı meẕkūrı beẕl-i nuḳūd-ı mütevāfire etmekle ez-ser-i nev maʿmūr u ābādān buyurmuşlar.

Reh-revān-ı Aṣḥāb-ı Ḥaḳīḳatiñ pīş-revi Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi El-Burusevī:

Peder-i büzürgvārları Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ ṣulb-i pākinden bu belde-i Burusa-i bihişt-teʾvemde ḳadem-nihāde-i mehd-i vücūd ve zamān-ı şerīflerinde Ṣafīyyüʾd-dīn-zāde

621 Allah, onun şehit olduğu yeri nurlandırsın.

622 114b AE

623 106b KA

denmekle şöhret-nümūd olan Burusevī-maḫlaṣ Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi Ḥażretleridir. Çille-i ḳayd-ı ṭufūliyyetden āzād ve bāliġ-i mübāliġ rüşd ü sedād olup taḥṣīl-i muʿārefe dildāde baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrıñ meclis-i tedrīs ü ifādelerine ḥāżır u āmāde olaraḳ bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa ḳavāʿid-i ʿulūm-ı āliyyeyi istifāde eyledikde delālet-i tevfīḳ-i cenāb-ı mālikiʾl-mülūk dāḫil-i dāʾire-i aṣḥāb-ı sülūk olmaġın diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūmdan Mekri ḳaṣabasında mürşid-i kāmil ve muḥaḳḳiḳ-i fāżıl Şeyḫ Cāhidī Efendi ḫulefā-yı kirāmından Şeyḫ ʿAlī Efendi Ḥażretlerinden taḳbīl-i dest-i inābet ve āyīn-i meslek-i Ḫalvetiyye üzre ikmāl-i ādāb-ı sülūk-ı ṭarīḳat ve ʿazīz-i müşārun ileyhden aḫẕ-ı ḫilāfet etdikden ṣoñra iẕn ü icāzetleriyle vaṭan-ı aṣliyyeleri olan maḥrūse-i Burusaʾda ẕeyl-i cebelde vāḳıʿ Üçḳozlarnām nüzhet-efzāda muʿāvenet eḥibbā-yı mekārim-intimā ile bir cāmiʿ-i raʿnā ve zāviye-i vālā ṭarḥ u binā edip zümre-i fuḳarā u dervīşān ile heme-i leyl ü nehār encümen-efrūz-ı tevḥīd ü eẕkār iken imdād-ı ġaybiyye-i İlāhī ile ḥac-ı şerīfe ʿazīmet ve baʿde edā-yı nesk veʾl-ḥacc ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Seyyidüʾl-enām ʿaleyhiʾṣ[624]-ṣalavat veʾs-selām ile ḥāʾiz-i mertebe-i saʿādet[625] olup biʾṣ-ṣıḥḥat veʾs-selāme şehr-i mevlūdlarına ḳadem-zen-i vürūd olup mürūr-ı ḳalīlüʾl-ezminede vaʿde-i ʿömr-i ʿazīzleri temām biñ ṭoḳsan bir Ẕiʾl-ḥicceti-ş-şerīfesiniñ yedinci gecesi rūḥ-i ḳudsiyeleri ʿāzim-i dārüʾs-selām olup cesed-i şerīfleri ḫānḳāh-ı laṭīflerinde olan türbe-i saʿādet-elīflerinde laḥd-nişīn-i raḥmet-i Raḥmāndır. Şeyḫ-i mūmā ileyh riyāżet ü mücāhede āyīn-i Cāhidīʾyi icrā ve rüsūm-ı taṣavvufda rūḥ-ı muḳaddese-i ḥażret-i Şeyḫ-i Ekberʾi iḥyā edip aḥvāl-i ṭarīḳat-ı ṣūfiyyede müşāhede ve *Tevḥīd-nāme* ve *ʿİbret-nümā* nāmında teʾlīf-i şerīfleri ve Burusevī maḫlaṣıyla İlāhiyyāt-ı keşīre-i bī-muḥtevī müretteb dīvān-ı laṭīfleri vardır. Dört nefer evlād-ı kirāmları olup maḫdūm-ı ekberleri Şeyḫ ʿAbdī Efendi Ḥażretlerini kendi maḳāmlarına taʿyīn edip dīger ferzend-i necābet-eserlerinden Şeyḫ ʿÖmer Efendiyi Mollā ʿArab Cāmiʿi ḥarīminde olan zāviyeye işāret ve Şeyḫ ʿAlī Efendiʾyi ʿAbduʾl-Müʾmin Tekyesiʾnde icrā-yı āyīn-i ṭarīḳata vaṣiyyet ve Şeyḫ Ḥācī Muṣṭafā Efendiye müceddeden bir zāviye binā edip anda ẕikr ü tevḥīd ile iştiġāle duʿā vü himmet buyurmuşlardır.

[624] 115a AE

[625] 107a KA

Gülşen-i saʿādet u siyādetiñ gül-i bī-ḫārı Emīrī Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmedü'l-Enārī *Ḳuddise sırruhu'l-meliki'l-bārī*[626]:

ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ ġurre-i ġarrā-yı vücūd-ı şerīfleri diyār-ı Anaṭolu'dan medīne-i Ḳonya ḳurbunda Bozḳır ḳaṣabasında aṣḥāb-ı servet ü yesār ve tüccār-ı ser-māye-dārun El-Ḥāc Muṣṭafā Aġa-nām recül-i be-nām ṣulb-i tābnākinden ve meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den Bozḳır Şeyḫi Efendi ḥażretleriniñ kerīme-i mükerremelerinden ṭāliʿ ü bedīdār olup āġūş-ı dāye-i tevfīḳ-i Ḫudā'da perveriş-yāb olaraḳ ḥad-i ḥāl-i ṣabāvetden fāriġ ve sinn-i şerīfleri rütbe-i bülūġa bāliġ olduḳda ʿulūm-ı ẓāhire taḥṣīline[627] beẕl-i naḳdīne-i evḳāt[628] edip bi-ḳadri'l-istiṭāʿa zīver-i ʿilm ü ʿirfānla bir ẕāt-ı maʿālī-ṣıfāt olduḳda *El-ʿurūḳu neẕāʿa*[629] me'āli nüvişte-i nāṣıye-i ḥālī olaraḳ ṭarīḳat-ı ʿaliyyeye dāʿiye-i intisāb eʿazz-i āmāli ise de rıżā-yı pederlerin taḥṣīl mülābesesiyle biraz eyyām cihet-i aḫẕ u iʿṭāda dest-beste-i ḳıyām olmuşlar idi. Bir şeb ʿālem-i menāmda bir ʿazīz-i ḫoş-sīmā ẓāhir ü hüveydā olup Oġlum Seyyid Meḥemmed bu meslek-i nā-marżiyyeden tefrīġ-i ẕimmet edip li-ümm-i ecdād-ı ʿiẓāmıñ ṭarīḳ-i saʿādet-enīḳına ḳadem-peymā-yı şitābān olasın ve ṭarafımızdan terbiye görmek içün bizi arayup bulasın deyü tenbīh ü işārāt olunduḳda vuḳūʿ-ı ru'yā-yı ṣıdḳ-intimāların ʿinde'ṣ-ṣabāḥ ḥużūr-ı pederlerine taḳrīr ü īżāḥ edip icāzet-i vālid-i sürūşī-sīretleriyle iclā-yı vaṭan ve taḫfīf-i eṣḳāl-i cāme vü pīrehen etdikden ṣoñra süvār-ı esb-i seyr ü sefer ve iki sene-i kāmile pergār-ı pāy-ı seyāḥatla resm-i perdāz-ı dā'ire ḫaylī dār u diyār olup āḫirü'l-emr Rūmeli'de vāḳıʿ Lofça ḳaṣabasında pāy-der-dāmen-i ḳarār olduḳda ol eṣnāda ḳaṣaba-i mezbūrede seccāde-nişīn-i ḫānḳāh-ı irşād olan meşāhīr-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den fāżıl-ı Rūmī Şeyḫ ʿAlī Efendi *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[630] *iñ* meclis-i bāhirü't-taḳdīslerine dāḫil ve rü'yet-i dīdār-ı şeref-medārları devletine nā'il olduḳda ru'yāda meşhūd-ı dīde-i daḳāyıḳ-nümūdları olan ʿazīz-i ḥaḳāyıḳ-şināsolduġun der-ʿaḳab iḥsās edip derḥāl ḫāk-i pāy-ı kīmyā-miṣāllerine rūy-māl olduḳda ol mürīd-i bī-miṣl ü mānend ḥażret-i

[626] Melik ve Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[627] 107b KA

[628] 115b AE

[629] Irklar ayrılır.

[630] Aziz sırrı kutsansın.

ʿazīz-i ʿālem-pesend cenābından sübḥa-gerdān-ı dest-i inābet ve çihre-sāy-ı nişīmengāh-ı bīʿat olup niçe müddet tekmīl-i uṣūl-i esmāya kemer-bend-i himmet olmaġın ol şeb-çerāġ-ı ḳulzüm-i[631]kerāmetiñ nesīm-i enfās-ı ʿināyet-şümūlünden gül-ġonce-i āmāl-i derūnı ḫandān ve raḥīḳ-i taḫḳīk-i feyżinden iktisāb ve neşve-i ādāb u īḳād etmekle mesned-i muʿallā-pāye-i ḫilāfete ḳuʿūd ve ṭālib-i rāh-ı Ḥudā olan ʿuşşāḳı irşād içün maḳām-ı ḥaḳīḳate ṣuʿūd[632] ile meʾmūr olmuşlar idi. ʿAzīz-i mütercem esnā-yı sülūkunda iken şeyḫleri Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretlerine bir gece rūḥāniyyet-i ḥażret-i Sulṭānüʾl-Enbiyā ẓuhūr edip "Yā Şeyḫ ʿAlī oġlum Seyyid Meḥemmedʾe ber-vech-i uḥrā ḥurmet eyle zīrā benim şecere-i siyādetimiñ mīve-i şīrīn-i teri ve secere-i nesl-i saʿādetimiñ seyyid-i ser-defteridir." deyü sāniḥa-pīrā-yı ṣudūr olan emr-i cenāb-ı risālet-penāhīyi şeyḫ ḥażretleri ṣadef-i dürr-i güher olan ḥoḳḳa-i lisān-ı şerīflerinden lüʾlüʾ-feşān-ı ḥikāyet olduḳları mesṭūr-ı ṣaḫīfe-i menāḳıb-nāmeleridir. İcāzet-i Nebī-i āḫirüʾz-zamān ve işāret-i evliyā-yı ʿālī-şān ile ḳaṣaba-i mezbūre kişi-zādelerinden seyyib bir zen maḫdere-i edīb ḥacle-i izdivāca keşīde ve baʿdehu eşheb-i teveccüh ü ʿazīmetleri biʾl-istiḫlāf maḥrūse-i Burusaʾya resīde olduḳda şehr-i dil-gülşā-yı meẕkūrede Pars Beg Cāmiʿi ḥareminde pīrāye-i ṣavmaʿa-i ārām ve baʿde zāviye-i Aḥmed Paşaʾda seccāde-nişīn Ḳāsımpaşalı Şeyḫ Muṣṭafā Efendi der-i ʿaliyyede ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve ol ḫıṭṭada defīn olmaġla maḥlūlundan meşīḫat-ı zāviye-i mezbūre ʿuhdelerine biʾt-tevcīh biraz eyyām zāviye-i Aḥmed Paşaʾda seccāde-nişīn iḫtirām olup işāret-i evliyā-yı kirām ile medīne-i Burusaʾda biñ ṭoḳsan bir sālinde *Ḫālisen li-vechiʾllāhi teʿālā*[633] maʿlūm-ı bay u gedā ve Enārlı Tekyesi denmekle şöhret-ārā olan ḫānḳāh-ı raʿnā ve cāmiʿ-i zībāyı binā vü inşā edip nār-ı pür-nūr-ı encümen ṣoḥbetlerine cemʿ olan mürīdān-ı pervāne meşrebden niçe çerāġlar[634] uyandırmış ve leb-i teşnegān-ı zülāl-i ḥaḳīḳati zemzem-i irşādlarıyla ḳandırmış idi. Ber-vech-i işʿār ber-dāşte-i dest-i iḫtidārları olan ḫānḳāh-ı ʿaliyyede miḳdār-ı sāl-i ʿişrīn pūst-nişīn olup ʿabbār-ı iḫtilāṭ-ı nāsdan dāmen-i pāklari muʿarrā ve genc-i vaḥdetde genc-i mestūr gibi cevher-i ẕāt-ı velāyet āyātları lemʿa-

[631] 108a KA

[632] 116a AE

[633] Sadece Yüce Allahʾın rızası için.

[634] 108b KA

pīrā ve āyīn-i şerīf-i eslāf-ı meḥāsin-ittişāfı ṣubḥ u mesā icrā vü iḥyā edip sinn-i sālleri derece-i heştāda resīde-i ḥüsn-i encām ve ṭūmār-ı ʿömr-i ʿazīzleri[635] *temme biʾl-ḫayr*[636] *ile miskiʾl-ḫitām*[637] olduḳda biñ yüz on sekiz Şaʿbān-ı şerīfiniñ on üçüncü yevm-i cumʿa ṣadā-yı ṣalā-yı *İrciʿī*ye leb-beyk-gūyān ve lisān-ı dürer-bārları ẕikr ü tevḥīd ederek rūḥ-ı pür-fütūḥları bu vaḥşetgāh-ı fānīden nüzhetgāh-ı cināna bāl-güşā-yı ḫırāmān olup ḫānḳāh-ı şerīflerinde mebniye-i türbe-i muḳaddesleriniñ vasaṭında kendüleriçün ḥafr olunan merḳad-i raḥmet-ḳarīnlerine cesed-i şerīf-i leṭāfet-elīfleri taḳbīr ü tedfīn olunmuşdur. ʿAzīz-i müşārun ileyh *Esbaġaʾllāhi niʿamehu ʿaleyhi. Seyyidü ṣaḥīḥüʾn-neseb*[638] ve ʿāşıḳ-ı lāʾubālī-meşreb ġavvāṣ-ı baḥr-ı bī-pāyān-ı kerāmet u velāyet ve sebbāḥ-ı yemm-i bī-kerān-ı maʿrifet u ḥaḳīḳat maẓanne-i ḥāl-i zümre-i ṭarīḳat-āşinā bir defʿa peder-i muḥteremleriyle bir kerre daḫı evāḫir-i ʿömrlerinde nāʾil-i ḥacc-ı beyt-i Ḫudā olmuşlar ve vāridāt-ı İlāhiyyeʾyi müştemil niçe kelimāt-ı ḳudsiye-i manẓūmeyi Seyyid maḫlaṣıyla ṣaḥīfe-i beyāna keşīde etmişlerdir. Biñ iki yüz on altı tārīḫinde bād-ı cenūbuñ şiddet-i hebūbı eṣnāsında *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[639] kürre-i nār-ı āsmāndan belde-i mezbūreye şerāre-feşān olan āteş-i sūzāndan ḫānḳāh-ı şerīfleri muḥteriḳ *Bi-ḥamdihi ve keremihiʾl-Mennān*[640] baʿż-ı aṣḥāb-ı ḫayrāt ṭaraflarından iʿnāne ve himmet ile zāviye-i ʿaliyyeleri binā vü inşā buyurulmuş ve türbe-i saʿādetleri bunca[641] zamāndır niçe kibār-ı ehl-i ṣervet ü yesārıñ meşhūd u manẓūrları olmuş iken ʿadem-i ḳabūl-i rūḥāniyyetlerinden ṭūlā-yı ṣūret-i bünyādına mübāderet ile irtiḳā-yı mertebe-i ecr-i cezīle reh-yāb u ẓafer kimesne ḥaḳında āyīne-i ḳaderden cilveger olmayup ʿalā haẕeʾl-āni mānend-i ḳulūb-ı zümre-i ʿāşıḳān vīrān ḳalmışdır.

[635] 116b AE

[636] Hayırla tamamlandı.

[637] Mührün miski ile.

[638] Allah ona nimetlerini bol bol versin. Soyu temiz efendi.

[639] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

[640] İhsanı bol Allahʾı hamd ile.

[641] 109a KA

Der-kenār[642]**: Ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyye:** Seyyid Şeyḫ Emīrī Meḥemmed Efendi Lofçavī fi-aṣl Rūmī Şeyḫ ʿAlī Efendiʾnin aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳ etmişdir. Anlar Rūmī Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳ etmişdir.Anlar Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden anlar Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾden anlar pederleri Edirnevī Mestci Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden anlar Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Ḳara Ḥiṣārīʾden anlar Şeyḫ Ḳāsım Lārendīʾden anlar Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Ḳaramanīʾden anlar Yigitbaşı Şeyḫ Aḥmed Şemsüʾd-dīn Ṣaruḫanīʾden anlar Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn-i ʿUşşāḳīʾden anlar Tācüʾd-dīn anlar Kāmil-i Ḳayṣerīʾden anlar Molā Pīr Meḥemmed Erzincānīʾden anlar pīrüʾṭ-ṭarīḳa Şeyḫ Seyyid Yaḥyā Eş-Şirvānīʾden anlar Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn el-Ḫayyāmīʾden anlar Aḫī Meḥemmed Ḫalvetīʾden anlar Şeyḫ ʿÖmer Ḫalvetīʾden anlar Aḫī Meḥemmed Ḫalvetīden anlar İbrāhīm Zāhid Geylānīʾden anlar Şeyḫ Cemālüʾd-dīn Tebrīzīʾden anlar Şeyḫ Şehābüʾd-dīn-i Tebrīzīʾden anlar Şeyḫ Rüknüʾd-dīn Meḥemmed Neḥḥasīʾden anlar Şeyḫ Ḳuṭbuʾd-dīn Ebherīʾden anlar Şeyḫ Ebuʾn-Necīb Sühreverdīʾden anlar Şeyḫ ʿÖmer Bekrīʾden anlar Şeyḫ Ḳāżī Dīneverīʾden anlar Şeyḫ Meḥemmed Bekrīʾden anlar Şeyḫ Meḥemmed-i Dīneverīʾden anlar Mimşād-ı Dīneverdīʾden Seyyidüʾṭ-ṭāʾife Cüneyd Baġdādī Ḥażretlerinden aḫẕ etmişdir. İlā-āḫiriʾs-silsile.

Ṭarīḳ-i Ḫalvetiyyeʾniñ Silsile-bendi Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi:

ʿAzīz-i mezbūr beyneʾl-ehālī Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi denmekle meşhūr olup ḳuyūd-ı iġlāl-i daġdaġa-i ṣabāvetden rehā ve derece-i sinn-i vuḳūfa biʾl-vuṣūl āṣār-ı rüşd[643] ü sedād nāṣıye-i ḥālinde huveydā olduḳda **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Düşdi dāmān-ı dile bir şerer-i sūz-efken

ʿAşḳ āhengeri zencīr-i cünūn işler iken

müʾeddāsınca bā-irāde-i meşiyyet-i ezeliyye işābet-i şerāre-i nār-ı ʿaşḳ-ı İlāhiyye ile kemend-i sevdā-yı ḥaḳīḳate düşüp şāh-rāh-ı faḳr u fenānıñ deli vü dīvānesi olmaġla biʾl-āḫire meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden bir ṣāḥib-i naẓarıñ dāruʾş-şifā-yı terbiyesine dāḫil

[642] Der-kenār AEʾde 115a-115bʾde, KAʾda 107aʾda kayıtlıdır.

[643] 117a AE

ve niçe müddet ṭūl-ı dırāz ḫidmetinde beste-miyān-ı iḳtidār ederek rütbe-i ḫilāfete neyl ile ser-bülend-i emāsil olduḳdan şoñra ebvāb-ı ḳalʿa-i maḥrūse-i Burusaʾdan Bābüʾz-zemīn ḳurbunda güzerānı cünd-i rūze-i ʿömr-i serīʿüʾz-zevāl içün bir zāviye-i muḫtaṣara inşāsına bezl-i naḳdīne-i himmet edip biʾṭ-ṭavʿ veʾr-rıżā gerden-gīr-i zencīr-i irādeti olan sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾyı irşād ile silsile-bend-i iştiġāl ve heme-i eyyām u leyāl müdāvim-i taḥrīk-i sübḥa-i zikr ü tevḥīd-i Īzed-i müteʿāl iken bi-emriʾllāhi teʿālā muḳayyed-i ḳayd-bend olan rūḥ-ı laṭīfi ʿazm-i āsāyişgāh-ı mülk-i beḳā edip cesed-i şerīfi zāviye-i merḳūme tevḥīd-ḫāne ṣofası taḥtında vāḳıʿ türbesinde āsūde-nişīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūr ʿāşıḳ-ı lāʾubālī-meşreb ve ṣavmaʿa-dil u cānı ādāb u ʿirfān ile[644] leb-ā-leb āşnā-yı aḥvāl-i zümre-i ehl-i ḥāl ve ṣāḥib-i keşf ü kerāmet bir zāt-ı ḫüceste-ḥışāl idi. Biraz müddet ʿArab Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi nāmında bir zāt-ı ḫūb-sīmā zāviye-i mezūbrede seccāde-pīrā olup ol daḫı biñ yüz ḳırḳ sekiz sālinde irtiḥāl-i ʿālem-i āḫiret etdikde ʿazīz-i mezbūruñ cānib-i yesārında defīn-i laḥd-i maġfiret olmuşdur. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhümā.*

Ḳayd-ı Taʿalluḳ-ı Sivādan Āzāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Burusevī-zāde:

Maḥrūse-i Burusaʾda Üçḳozlar ḫānḳāh-ı şerīfinde āsūde-i ṣafḥa-i ḫāk-i raḥmet-i Ḫudāvendī Burusevī-maḫlaṣ Safīyüʾd-dīn-zāde Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ necl-i necīb ve[645] ferzend-i lebīb ü edībleri Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾdir.Vālid-i muḥteremlerinden taḥṣīl-i ʿilm-i şerīfe şitābān ve aḫz-ı rüsūm-ı inābe edip taṣfiye-i derūn-ı ṭarīḳatde pūyān ikmāl-i lāzıme-i ṭarīḳat etmekle müşārun biʾl-benān olmuş idi. Peder-i velāyet-eserleri ʿazīz-i müşārun ileyh irtiḥāl-i zāviye-i ʿuḳbā eyledikde birāder-i büzürgvārları Şeyḫ ʿAbdī Efendi ḥażretleri ḫānḳāh-ı Üçḳozlarʾda seccāde-i meşīḫata şāyeste vü sezā olup şeyḫ-i mütercem mālik-i dīnār u dirhem bir zāt-ı muḥterem olmaġla maḥrūse-i mezbūrede ʿAlī Paşa Cāmiʿ-i Şerīfi ittiṣālinde bir sāḥa-i dil-ārā iştirā ve ḫālişan li-vechiʾllāhi teʿālā mücedden bir zāviye-i raʿnā ve tevḥīd-ḫāne-i dil-güşā binā vü inşā edip bā-berāt-ı şerīf-i ʿālī-şān seccāde-i meşīḫatde pāy-der-dāmen-i ḳıyām ve zāviye-i cedīde-i ʿaliyyede leyle-i erbaʿa ḳāʾimen ve dāʾiren meşġūl-i zikr ü tevḥīd-i meliküʾl-ʿallām ve bu

[644] 109b KA

[645] 117b AE

ḥālāt-ı müstaḥsene üzre güẕārende-i leyālī vü eyyām iken biñ yüz yigirmi sālinde müteveccih-i tekye-geh-i beḳā ve zāviye-i mezbūre cāmiʿ-i şerīfi ḥiẕāsında olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḥāk-i fenā olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr tārik-i[646]muzaḫrefāt-ı dünyā ve ʿāşıḳ-ı dīdār-ı Mevlā olup meydān-ı çille ve riyāżātıñ bir merd-i mücāhidi ve şeb-i müceddid icrā-yı āyīn Şeyḫ Cāhidī idi.

Sihām-ı Saʿādet-i Ẓāhiriyye ve Bāṭınıyyeniñ Ṣāḥib-i Ḥaḳḳı Ḥażretüʾş-Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī:

Peder-i ʿālī-güherleri semiyy-i faḫr-i enbiyā Muṣṭafā ismiyle müsemmā olup dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyede sükkān-ı maḥalle-i Aḳsarayʾdan iken ḥarīḳ-i kebīr-i eṣāṣ-ı beytleri muḥteriḳ ve niẓām-ı ḥālleri müteferriḳ olduḳda Rūmeliʾde Aydos-nām ḳaṣabaya hicret edip ṣāḥibüʾt-terceme ḥażretleri ḳaṣaba-i mezbūrede biñ altmış üç Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsi evāʾilinde rūz-ı yek-şenbede revnaḳ-ṭırāz-ı gehvāre-i vücūd ve ḫaṭve-endāz-ı sāḥa-i şuḥūd olup kūdek-i se-sāle iken vāsıṭa-i vālid-i sürūşī-eṣerleriyle ṣāḥibüʾt-teʾlīfiʾr-rāʾiḳa ve māliküʾt-taṣānīfiʾl-fāʾiḳa küberā-yı meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Celvetiyyeʾden At[647]-pazarī Seyyid Şeyḫ Fażlī ʿOṣmān Efendi ḥażretleriniñ meclis-i melāʾik-enīslerine duḫūle şāyān ve naẓar-ı himmetlerine maẓhariyetle muḳtebes-i envār-ı feyż-i firāvān olup baʿdehu sinn ü sālleri rütbe-i ʿāşere ḳadem-resā ve neyyir-i ʿirfān-ı ezeliyye āsmān-ı cebhesinde lemʿa-pīrā olduġu hengām müşārun ileyh Seyyid Şeyḫ ʿOṣmān Efendi Ḥażretleriʾniñ "ḫalīfe-i evvelī maḥmiyye-i Edirneʾde Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendi ḥażretleriniñ"[648] zīr-i terbiyelerinde irsāl-i liḥye idinceye ḳadar kemer-beste-i ḳıyām ve baʿde-ez-īn ʿazīzleri Fażlī İlāḥī ʿOṣmān Efendi Ḥażretleri maḥmiyye-i İstanbulʾa nāḳil-i bisāṭ-ı iʿtizām ve Atpazarı ḳurbunda vāḳıʿ Ḳul Cāmiʿinde seccāde-nişīn-i irşād-ı enām olduḳda dāḫil-i bezm-i ʿulyāları olup ol sāʿat-ı saʿādet-ḳarīnde aḫẕ-ı yed-i inābet ve telḳīn-i ẕikr-i müselsel-i ṭarīḳat ile nāʾil-i himmet ü ʿināyet ve niçe müddet ʿazīz-i ʿazīzüʾl-ḳadriñ[649] ḫidmet-i maʿālī-menḳabetlerinde olaraḳ lāyıḳ-ı naẓar-ı ḳudsiyye ve dem-ā-dem sezāvār-ı nefḫ-i enfās-ı nefīse-i maʿneviyye olmaġın yevmen-fe-yevmen kendülerinde deryā-yı feyż-i İlāhī cūş ve cūybār-ı esrār-ı nā-mütenāhī

[646] 110a KA

[647] 118a AE

[648] tırnak içindeki kısım AEʾde bulunmamaktadır.

[649] 110b KA

ḫurūş edip āyāt u aḥādiṯ üzerine teʾvīlāt-ı taḥrīr ve kütüb-i cāmiʿa vü nāfiʿa terḳīm ü tasṭīr buyurmuşlarddır ez-ān cümle üç mücellid-i kebīr *Tefsīr-ı Rūḥuʾl-Beyān* ve *Şerḥ-i Ḥadīṯ-i Erbaʿīn* ve *Şerḥ-i Ādāb* ve *Kitāb-ı Kebīr* ve uṣūl-i ḥadīṯden *Ḥāşiye-i Nuḫbetüʾl-fikr* ve *Kitābuʾl-Ḫiṭāb* ve *Kitābuʾn-Netīce* ve *Şerḥ-i Kitāb-ı Muḥammediyye* ve *Şerḥüʾl-Meṯnevī* ve *Kitāb-ı Vāridāt-ı Kübrā* ve *Şerḥüʾl-Kebāʾir* ve *Şerḥ-i Pend-nāme-i ʿAṭṭār* ve *Şerḥ-i Tefsīrüʾl-Fātiḥa* ve *Tamāmüʾl-Feyż ve Vesīletüʾl-Merām* ve *Kitāb-ı Kenz ve Kitābuʾẕ-Ẕikr Veʾş-Şeref* ve *Kitāb-ı Fürūḳ* ve *Şuʿab-ı Īmān* ve *Tuḫfe-i Ḫāṣekiyye* ve *Tuḫfe-i İsmaʿīliyye* ve *Ṭarīḳat-nāme-i Celvetiyye* ve sāʾirleri gibi kimini lisān-ı ʿArabī ile taḥrīr ve kimini zebān-ı Türkī ile taḳrīr etmişlerdir ve ʿazīzleri ṭarafından biʾl-işāret maḥrūse-i Burusaʾda mesned-nişīn-i ḫilāfet olmalarıyla āṯār-ı celīleleriñ ekṯerisini belde-i ṭayyibe-i meẕkūrede teʾlīf ü tezbīr buyurmuşlardır.[650] Ve teʾlīfāt-ı ʿālīlerinde muḥarrer manẓūme-i belāġat-güsterleri on biñden ziyāde olup cedd-i emcedim mürşidüʾs-sālikīn Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleri ḫurūf-ı taheccī üzre biʾt-tertīb kendi ḫāme-i iḳtidārlarıyla taḥrīr ve bir mücellid-i kebīr dīvān-ı belāġat ʿunvānıñ vücūd-peẕīr olmasına dāmen-i himmetlerin teşmīr etmişlerdir. ʿAzīzleri Şeyḫ ʿOṯmān Efendi biñ yüz iki senesinde menfā-yı Maġosaʾda tārik-i dünyā ve reh-rev-i ḫānḳāh-ı beḳā olduḳdan yigirmi sene mürūrunda ki biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde ʿālem-i ġaybdan meʾmūran dımışḳüʾş-Şāmʾa[651]hicret ve ehl ü evlādlarıyla Burusaʾdan ol belde-i mübārekeye ʿazīmet edip üç sene miḳdārı anda meḳṯ ü iḳāmet ve *Kitābüʾl-Ḫiṭāb* ve *Kitābüʾn-Necāt*-nām eṯer-i şerīflerini teʾlīfe himmet edip yine serā-perde-i ġaybdan ẓuhūr eden işārāt-ı ʿaliyye muḳteżāsı Şām-ı şerīfden ṭayy-kerde-i seccāde-i mücāveret ve belde-i Üsküdārʾa gelüp anda daḫı kūşe-nişīn-i ḫalvet olup baʿdehu sevḳ-i İlāhiyye ile semend-i ʿazīmete süvār ve medīne-i Burusaʾda maḳām-ı ḳadīmlerinde temekkün ü ḳarār edip biñ yüz otuz beş sāl-i ḥuceste-fālında işārāt-ı resūl-ı ekrem ve beşāret-i Ḥabīb-i muḥterem ile şehr-i meẕkūrede Bāzār-ı Milḥ ḳurbunda ḫālā maʿlūm-ı bay u gedā olan zāviye-i ʿaliyyelerini binā ve ṣūfiyān-ı ṣāf-dilāna mesken ü meʾvā edip Cāmiʿ-i Muḥammediyye deyü tesmiye ve Ḥażret-i Seyyidüʾl-Mürselīne nisbet ile ḳadr ü menzilesin

[650] 118b AE

[651] 111a KA

tenmiye buyurmuşlardır. Ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerinde ʿibādāt u ṭāʿāt ile iştiġāl ve eṭrāf u inḥāya ḫalīfeler irsāl etmek üzre iken biñ yüz otuz yedi tārīḫinde sinn-i saʿdetleri yetmiş beş derecesine resīde olduḳda ṭāʾir-i rūḥ-ı ḳudsiyyeleri ʿāzim-i mesīre *Fe-revḥun ve reyḥānun*[652] Ve *uzlifetiʾl-cennetu liʾl-muttaḳīn*[653] maḳāmında mesned-ārā-yı dāruʾn-naʿīm-i cinān olup kenzüʾl-ḥaḳāyıḳ-ı maʿārif-i İlāhiyye ve nüsḫa-i nefīse-i kütüb-ḫāne-i ʿulūm-ı ʿāliyye olan vücūd-ı kerāmet-nümūdları zāviye-i ʿaliyyeleri miḥrābı verāsında vāḳıʿ sāḥa-i envār-ı lāmiʿde mestūr-ı nihān-ḫāne-i ṣandūḳa-i ġufrāndır. ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleri[654] kerāmāt-ı ʿilmiyye ve kevniye-i ẓāhire ile mevṣūf ve vāridāt-ı Rabbāniyye ve sünūḫāt-ı ġaybiyye-i bāhire ile meşhūr u maʿrūf olup iki defʿa nāʾil-i ucūr-ı ġazā ve iki kerre daḫı zāʾir-i beyt-i Ḫudā olmuşlardır. Bāḳī-zāde[655] ʿAbduʾl-Hādī Efendi bu tārīḫi ḥīn-i irtiḥālinde söylemiş ve seng-i merḳad-i seniyyelerine ḥakk-i taḥrīr olunmuşdur. **Tārīḫ:**

[müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün]

Taḥrīr itdim Hādiyā tārīḫ-i sāl-i rıḥletin

Ḥaḳ ḥaḳ didi ʿazm eyledi Ḥaḳḳī Efendi Cennetʾe

Egerci-zāde Ḥasan Hātif Efendi daḫı bu tārīḫ-i dil-ārāyı gūyā olmuşdur. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Fetvtiniñ tārīḫidir Hātif ḥurūf-ı dāġ-dār

Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī ʿāzim-i dergāh-ı Ḥaḳ

ʿazīz-i müşārun ileyh ʿālem-i nāsūtdan güẕer buyurduklarından çendān eyyām mürūrunda şāʿir-i maʿnāda görüp biraz ṣoḥbetden ṣoñra kendi nuṭḳ-ı şerīfleri olan **Mıṣrāʿ: "**Kebş-i rūḥum ḥaḳḳa ḳurbān eyledim" mıṣrāʿıyla ḫatm-i kelām etmişler baʿdeʾl-intibāh ḥesāb olunduḳda irtiḥāllerine tām tārīḫ vāḳıʿ olması ve *Naḳdüʾl-Ḥāl*-nām eserlerinde bir manẓūmeleridir maḳṭaʿ beyti budur **Beyt:**

---

[652] Ona rahatlık, güzel rızık vardır. Kurʾân,Vakıa/89.

[653] Cennet, Allahʾa karşı gelmekten sakınanlara yaklaştırılacak. Kurʾân,Şuara/90.

[654] 119a AE

[655] 111b KA

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Āteş-i tevḥīdi her kim yaḳdı kānūn-ı dile

Ḥaḳḳıyā envār-ı Ḥaḳ ile pür oldu merḳadi

merḳad işāretiyle iẕʿān olunaraḳ baʿdeʾl-ḥesāb mışrāʿ-ı āḫīr fevtlerine tām tārīḫ teṣādüf etmesi Ḥaḳḳa ki kerāmāt-ı kevniyyelerinden olduġu vā-reste-i ḳayd u iştibāhdır.

Der-kenār[656]**:**

Ṭarīḳa-i Celvetiyye: Eş-Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhu* aḫẕüʾş-Şeyḫ ʿOs̱mān Fażlī İlāhī ve hüve aḫẕüʾş-şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi el-ʿarīf bi-Ẕākir-zāde ve hüve Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi el-ʿarīf bi-Dizdār-zādeʾde ve hüve aḫẕ eş-Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī ve hüve aḫẕ eş-Şeyḫ Meḥemmed Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[657] ve hüve aḫẕ eş-Şeyḫ Ḫıżır Dede ve hüve aḫẕ eş-Şeyḫ El-Ḥāc Bayramüʾl-Ankaravī ve hüve aḫẕüʾş-Şeyḫ Ḥāmid-i Aḳsarayī ve hüve aḫẕ eş-Şeyḫ İbrāhīm Şāh Erdebilī ve hüve eş-Şeyḫ ʿAlī Mūsā Erdebilī ve hüve aḫẕüʾş-Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn el-Erdebilī eş-Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn el-Erdebilī ve hüve aḫẕüʾş-şeyḫ İbrāhīm Zāhidüʾl-Geylānī. *Ḳaddesaʾllāhi esrārühüm.* İlā āḫiriʾs-silsile.

Mışr-ı Maʿārifiñ Nebāt u Ḳandı Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi:

Medīne-i Burusaʾda İncirlice Maḥallesiʾnde vāḳıʿ ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde seccāde-pīrā-yı meşīḫat-ı Eşref-zāde Es-Seyyidüʾş-Şeyḫ Eşref-i S̱ānī Meḥemmed Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden biñ seksen tārīḫinde ḫānḳāh-ı meẕkūre[658] ḥarīminde bir şeref-i sāʿatde ʿālem-i kevne ṭāliʿ ü ẓāhir ve refte refte envār-ı rüşd ü sedād cebīn-i ṣabāḥat-ḳarīninde lāmiʿ ü bāhir olduḳda taḥṣīl-i biżāʿat-ı ʿilm ü kemāl içün naḳdīne-i leʾālī-i istiʿdād-ı ezelīsini nezd-i erbāb-ı feżāʾile nāşir olmaġın fużalā-yı feżāʾil-āş̱ārdan Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi merḥūmuñ meclis-i tedrīslerine ḥāżır olaraḳ istifāża[659] ḳavāʿid-i ʿulūm ve ʿulemā-yı

[656] Der-kenār AEʾde 117bʾde; KAʾda 110aʾda kayıtlıdır.

[657] Aziz sırrı kutsansın.

[658] meẕkūre: meẕkūr AE

[659] 112a KA

meḥāsinüʾl[660]-eṭvārdan ʿAyn-ı Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḥażretlerinden istifāde-i fevāʾid-i manṭūḳ u mefhūm etdikden ṣoñra meslek-i abā vü ecdādlarına reh-yāb ve maḥmiyye-i İzniḳʾde āsitān-ı āsmānāsā-yı ḥażret-i ibnüʾl-Eşref Rūmīʾde pūst-ārā-yı irşād-ı ʿibād-meʾāb-ı ʿālī-nesebleri Eşref-zāde Sulṭānüʾl-ʿĀrifīn maẓhar-ı esrār-ı İlāh Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi Ḥażretleriʾnden inābet edip āteş-i ʿaşḳ-i ʿİlahī ile ṣavmaʿa-i derūnları pür-iltihāb ve iksā-yı tāc u ridā vü ḫırḳa ile kām-yāb ve biñ yüz dört tārīḫinde vālid-i mācid-i keşīrüʾl-meḥāmidlerinden aḫz-i varaḳ-pāre-i ḫilāfetle bir şeyḫ-i maʿālī-cenāb olup biñ yüz beş senesi evāʾilinde cedd-i emcedleri müşārun ileyh Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi ʿāzim-i dergāh-ı cenāb-ı ʿİzzet ve peder-i muḥteremleri Eşref-i Ṯānī Efendi İzniḳ āsitānesinde nāḳil-i pūst-ı meşīḫat olduḳda Burusaʾda ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde birāder-i sāmī-ḳadr-i kihterleri mürşidüʾs-sālikīn Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi seccāde-nişīn-i ṭarīḳat olmaġın maḥrūse-i merḳūme civārında Gemlik Ḳażā Ḳumla-i Ṣaġīr-nām ḳaryede ḫulafā-yı Eşrefiyyeʾden Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ binā ve iḥdāṯ eyledigi zāviye-i laṭīfe birāder-i mihterleri Eşref-zāde Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi ferāġından ʿuhde-i şerīflerine tefvīż ü iʿṭā ve biñ yüz dört senesinde medīne-i Üsküdārʾda maḳām-ı Ḥażret-i Hüdāyīʾde Şeyḫ olan ʿAlī Selāmī Efendi ʿāzim-i dārüʾs-selām olduḳda Burusaʾda Sedbaşı fevḳında ḫulefā-yı ḥażret-i Hüdāyī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[661]den Şeyḫ Eyyūb Efendiʾniñ eṯer-i dest-i müberrātı olan zāviye-i Celvetiyye maḥlūldan ʿuhde-i şerīflerine tevcīh olup zāviye-i ʿālīlerinde terbiye-i sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾya[662]sālik iken Şeyḫ Ẓıbīḳ(?)[663] laḳabıyla mulaḳḳab bir şaḫṣıñ maḥlūlundan eṣnāf-ı sebʿa şeyḫligine mālik olup niẓām-ı aṣḥāb-ı ḫırefe saʿy-ı mevfūr ve ẓulm-i teʿaddiyi defʿa-i beẕl-i maḳdūr edip kemāl-i ʿaşḳ u şevḳ ile ḫānḳāh-ı laṭīflerinde envāʿ-ı ʿibādāt u ṭāʿāta iştiġāl ile güẕārende-i[664] sinīn ü şühūr iken biñ yüz ḳırḳ beş senesi evāʾilinde merre-i ṣelaṯā olaraḳ ṭavāf-ı beytuʾllāhiʾl-Ḥarām ve ziyāret-i ravża-i münevvere-i Seyyidüʾl-enām *ʿaleyhiʾṣ-ṣalavatü veʾs-selām* ārzūsıyla ḥarem-i muḥterem ve maḫdūm-ı

[660] 119b AE

[661] Aziz sırrı kutsansın.

[662] 112b KA

[663] Nüshalarda ظبيق şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

[664] 120a AE

mükerremleri Seyyid Şeyḫ Faḫrüʾd-dīn Efendi ve baʿż-ı dervīşān-ı ṣıdḳ-nişān ile maḥmiyye-i ʿaliyye-i Sitanbulʾa şirāʿ-güşā-yı ʿazīmet ve cānib-i baḥrden belde-i fāḫire-i Mıṣr-ı Ḳāhireʾye mevṣūl ve baʿde ez-ān cānib-i ḳāfile-i Mıṣr ile Ḥaremeyn-i Muḥteremeynʾe maḥmil-bend-i revān ve edā-yı ḥaccüʾl-İslām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Resūl *ʿaleyhiʾs-selām* ile şādmān olduḳda ḳāfile-i Ḥaccāc ile Şām-ı şerīfe vāṣıl ve maṣḥūbān biʾs-selāme biñ yüz ḳırḳ altı tārīḫinde ḫānḳāh-ı irşād-penāhlarına dāḫil olup sene-i mezbūre Rebīʿüʾl-āḫiriniñ sekizinci Cumʿa gecesi ʿillet-i ṭāʿūn ile ʿāzim-i ʿālem-i ceberūt ve rūḥ-ı ḳuddisiyyesi pervāz-künende-i feżā-yı lāhūt olup cesed-i şerīfleri zāviye-i mezbūrede kāʾin türbe-i şerīfede mestūr-ı ḳabr-i pür-nūr ve Şeyḫ Eyyūb Efendi ḳurbunda pister-güster-i ḥużūrdur. Şeyḫ-i müşārun ileyh ʿālim u ʿāmil mürşid-i kāmil olup yevm-i salasāyı zāviye-i ʿaliyyelerinde ve yevmüʾl-ḫamīs Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-nişīn-i vaʿẓ u tezḳīr ve müstemiʿīni kāh āsār-ı ḳahr-ı İlāhī ile taḥzīr ve kāh āb-ı ḫoş-güvār-ı raḥmet-i cennet ile tebşīr edip cūd u seḥāda ʿalem ve merḥamet ü inṣāfda müsellem bāb-ı keremi güşāde ve süfre-i niʿmeti[665] bīgāne vü āşnāya āmāde idi. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri olup sünnet-i meşāyiḫe iḳtidā ve baʿż-ı İlāhīyāt ve nuʿūt-ı mefḫarüʾl-mevcūdāt ketb ü imlā edip ekser-i manẓūme-i belāġat-āsārları mecmūʿa-i zākirānda nüvişte-pīrādır.

Ṣaḥāyif-i ʿİlm ü ʿİrfānıñ Şīrāze-bendi Ṣuḥfī Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Çatalfırūn ḳurbunda Şehābüʾd-dīn Paşa Maḥallesiʾnde ʿālem-i kevne bürūz u ẓuhūr edip bāliġ-i mebāliġ-i sin ü şuʿūr olduḳda hem-ʿaṣrı olan ʿulemā-yı kirāmıñ mecālis-i ifāde-i nāfiʿalarına mülāzemeti der-ʿuhde vü iltizām ve ṣaḥīfe-i dil ü cānı āyāt-ı ʿulūm u feżāʾil ile zīnet-pezīr olmaġın beyneʾl-ʿulemā-yı taḥṣīl-i[666] nīk-nām eylemiş idi. Muḳteżā-yı tevfīḳ-i māliküʾl-mülūk meslek-i ṣūfiyyeye sülūk edip bā-emr-i sulṭānī on beş seneden mütecāviz cezīre-i Limniʾde seccāde-pīrā-yı meşīḫat ve şināh-künende-i deryā-yı ḥaḳīḳat olan pīrān-ı ʿālī-şān-ı ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden ḳuṭbuʾl-āfāḳ ġavsuʾl-ʿuşşāḳ Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Mıṣrīyyüʾn-Niyāzī *ḳaddesaʾllāhi sırruhuʾl-ʿazīz*[667] biñ yüz

[665] 113a KA

[666] 120b AE

[667] Allah, yüce sırrını kutsasın.

tārīḫinde medīne-i Burusaʾya ḳadem-zen-i bürūz ve zevāyā-yı ʿuyūn-ı sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾya żiyā-efrūz olduḳlarında der-ḥāl ḫāk-i pāy-ı ʿulyālarına rūy-māl olup mişkātüʾl-envār türbelerinde tenvīr-i ḫalvet-ḫāne-i derūn ve taḥṣīl-i maʿārif-i gün-ā-gün etmekle vāṣıl-ı ser-menzil-i ṭarīḳat ve pūşende-i tāc u ḫırḳa vü ḫilāfet olmuş idi. Biñ yüz dört senesinde ʿazīzleri Burusaʾdan sefer-i humāyūna ʿazīmet ve üç yüz ḳadar fuḳarā vü dervīşān ile maḥmiyye-i Edirneʾye nehżat edip baʿż-ı bevāʿiṣ-i ʿacībe ẓuhūrıyla ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri be-tekrār cezīre-i Limniʾye meʾmūr olmaġın baʿż-ı ḫulefā vü dervīşān meʾẕūnen Burusaʾya[668] ʿavdet ve şeyḫ-i mütercem ḥażret-i ʿazīz ile maʿiyyeten cezīre-i merḳūmeye ʿazīmet etmiş idi. Biñ yüz beş Recebüʾl-müreccebinde ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri cezīre-i meẕkūrede ʿāzim-i ḫānḳāh-ı cennet ve ġarīḳ-i yem-i bī-pāyān-ı raḥmet olduḳda şeyḫ-i sālifüʾl-eẕkār Burusaʾya taḥrīk-i sefīne-i ılġar ve vaṭan-ı aṣliyyelerinde temekkün ü ḳarār edip biñ yüz yigirmi beş tārīḫinde ʿAzīz-zādeleri Şeyḫ ʿAlī Efendi yerine pūst-ārā-yı meşīḫat ve yevmeʾl-Cumʿa cemāʿat-ı müslimīne gūyā-yı vaʿẓ u naṣīḥat ve ẕikr-i cehr ile ḳıyāmen ve dāʾiren tevḥīd ü ʿibādet üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ yüz ḳırḳ altı Cemāẕiyeʾl-āḫirinde ṣaḥīfe-i zindegānīsi ṭay-kerde-i hādimüʾl-leẕẕāt ve ʿāzim-i cennāt-ı ʿāliyāt olup zāviye-i mezbūrede olan türbe-i şerīfede mestūr-ı nihān-ḫāne-i ṣandūḳa-i ġufrāndır. Şeyḫ-i merḳūm şecāʿ-ı meydān-ı ʿulūm kerīmüʾn-nefs ve meymūnuʾn-nefs ḫalḳdan mütebāʿid ṣāliḥ ü ʿābid evḳāt-i ḫamseyi Cāmiʿ-i Kebīrʾde edā[669] ve evḳāt-i sāʾirede zāviyesinde inzivā üzre olup biñ yüz sekiz sālinde ṭavāf-ı beyt-i mükerrem ve ziyāret-i ravża-ı Nebī-i muḥterem devletine nāʾil olmuş idi ve ʿilm-i taṣavvufa vāḳıf olmaġın ekṣer-i kibār-ı meşāyiḫiñ kelimāt-ı ḳudsiyye-āyātların taṣavvufāne şerḥ ü beyān ve ʿaṣrı meşāyiḫāna lā-siyyemā Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī Ḥażretlerine ʿarż u iʿlān eyledikde cümlesi maḳām-ı istiḥsānda taḳrīż-güyān olmuşlardır. *Esʾile-i Vācibe* nāmında bir ḳaṣīde inşā ve Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī Ḥażretlerine isrā edip Ḥaḳḳī Efendi tafżīl üzre şerḥ etmişdir Ve bunlardan mā-ʿadā ḫoş-āyende güftārları ve Ṣuḥfī maḫlaṣıyla eşʿārları ve manẓūm bir ḳıṭʿa Miʿrāciyyeleri vardır.

[668] 113b KA

[669] 121a AE

Meşāyiḫ ʿAẓāmıñ Eşref ü ʿİzzī[670] Sulṭānü'l-ʿĀrifīn Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzī:

ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleri arż-ı Filisṭin'den Ḳuds-i şerīf nāḥiyesinden belde-i Ġazze'de ṭarīḳat-ı Ḳādiriyye'den ʿĪsā-zāde Şeyḫ Müferrec-nām ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfātıñ ṣulb-i pākinden biñ elli dört tārīḫinde ḳadem-zen-i bādiye-i vücūd ve pertev-figen-i dā'ire-i şühūd olup sinn-i saʿādetleri derecāt-ı sinīnden on sekizinci pāyeye pā-nihāde olduḳda vālid-i mācidlerinden bi'l-istīẕān ārzū-yı taḥṣīl-i ʿilm ü fażīlet ile Mıṣr-ı Ḳāhire'ye kemer-beste-i seyāḥat ve anda visāde-pīrā-yı iḳāmet olup taḥṣīl-i envāʿ-ı ʿulūma teşmīr-i sāʿad u sāḳ ile belde-i Ḳāhire'de fużalā-yı meşhūru'l-āfāḳ Şeyḫ Aḥmed-i Pīş-bīnī Ḥażretleri'niñ dāru'l-ifādesine iltiḥāḳa kesb-i istiḥḳāḳ ve ʿale'l-vechi'l-īkān çāşnī-i ḳand ü nebāt-ı ʿilm ü kemālden ḥulvü'l-meẕāḳ olup ṣandūḳa-i sīne-i bī-kīneleri maḫzen-i ʿulūm u ʿirfān ve lā-siyyemā ʿilm-i tefsīr ü ḥadīṯde fā'iḳü'l-aḳrān olduḳdan ṣoñra meşāyiḫ-i ṭarīḳat ve aṣḥāb-ı ḥaḳīḳat ile ṣoḥbet ve aḫẕ-i cilve-i rūḥāniyyet ẓamīr-i münīrlerinde ez-ḳadīm cāy-gīr olmaġın belde-i Ḳāhire'de seccāde-nişīn-i irşād olan kibār-ı meşāyiḫ-i kirāmıñ ziyāretlerine ḳadem-resā-yı nehżat ve idāre-ārā-yı encümen-i ṣoḥbet olduḳda āṣār-ı inciẕāb-ı dil-i der-kār olmayup[671] ol gencīne-i cevāhir-i ʿulūm müteveccih-i diyār-ı Rūm-ı Cennet-rüsūm olup belde-i mezbūreden ṭayy-ı bisāṭ-ı ḳarār ve bir saʿd-ı saʿādet-hengāmda sefīne-süvār ve rüy-ı deryāda temāşā-yı sevāḥil ü kenār ederek imdād-ı mürselü'r-riyāḥ ile keştīleri cānib-i emn ü selāmete vāṣıl ve maḥmiyye-i İstanbul'a dāḫil olduḳda maḥrūse-i mezbūrede biraz eyyām ārām u direng ve baʿdehu biñ yüz seksen yedi senesi evāḫirinde burc-ı evliyā[672]medīne-i dil-güşā-yı Burusa'ya ʿazm ü āheng edip Cāmiʿ-i Kebīr'de ṭullāb-ı maʿārife tedrīs-i ʿulūm-ı ʿāliyye ve taḥḳīḳ-i fuhūm-ı ʿāliyye ile meşġūl olmuşlar ve biñ ṭoḳsan dört sālinde Ṣurre-emīni olan Urlı(?)[673]-zāde Muṣṭafā Aġa istişḥābıyla ḥacc-ı şerīfe zāmile-bend-i iʿtizām ve baʿde itmām-ı nesk ve'l-ḥacc maḥrūse-i Burusa'da keşīde-i ināḫa-i ārām buyurmuşlar ve biñ ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde berāy-ı iḳtiżā-yı nāfile cānib-i Ḥarameyn-i muḥteremeyne ʿazm ü revān ve ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i

[670] 114a KA

[671] 121b AE

[672] 114b KA

[673] Nüshalarda şeklinde yazılan isim kaynaklarda tespit edilemedi.

Sulṭānüʾl-Enbiyā ile şādmān olduḳda ṭarīḳ-i Şāmʾdan medīne-i Burusaʾya ʿavdet ü ḳufūl ve *maṣḥūben biʾs-selāme*[674] belde-i burc-i Evliyāya lemʿa-pīrā-yı nüzūl olup kemā fiʾs-sābıḳ Cāmiʿ-i Kebīr-i mezkūrda tefsīr ü taḥdīse iştiġāl ile ʿulemā-yı ehl-i tedrīsi tesābuḳ etmişler idi. Bālāda īmā vü ifāde olunduġu üzre ʿazīz-i mezbūruñ vetīre-i ṣūfiyye meyl ü muḥabbetleri ber-kemāl olup lākin meşreb-i ʿaliyyelerinde olan taʿaṣṣub u ḥiddet-i sedd-i rāh mumānaʿat olmuş bālāda zikri sebḳat etdigi üzre biñ ṭoḳsan ṭoḳuz sālinde ḥacc-ı şerīfe ʿazīmetlerinde bender-i Süveşʾden rākib olduḳları sefīne vuḳūʿ-ı şiddet-i hebūb-ı rīḥ-i ʿāṣaf ile baḥr-i Ḳulzüm mānend-i ṭūfān-ı Nūḥ keştīleri bilā-amān müstaʿid-i ġarīḳ-i deryā-yı bī-pāyān iken bir ẕāt-ı ʿālī-şān misāl-i Ḥıżr-ı meded-resān ẓāhir ü nümāyān olup "Lā-teḫaf, Yā Şeyḫ Aḥmed" deyü müjde-künān olduḳda der-ān sefīneleri ġarḳdan necāt ve vāṣıl-ı semt-i ḥayāt olduḳları ḳıṣṣa-i ġarībesin baʿż-ı erbāb-ı ʿirfāna naḳl u ḥikāye[675] buyurduḳlarında ġarḳdan necātlarına bāʿiṣ olan ḥilye-i pāk-i silk-i taʿrīfe terdīf ḳıldıḳlarına naẓaran ḳuṭb-ı cihān ve mürşid-i ʿadīmüʾn-naẓīr-i devrān ekmel-i ehl-i ʿaṣrı[676] Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[677] Ḥażretleriniñ şekl ü şemāʾil-i tābnāklarine tevāfuḳ etmiş ve ʿazīz-i müşārun ileyh niçe müddet cezīre-i Limniʾde meʾmūren nūr-pāş-ı kerāmet olmaġın bir ḳaç defʿa Limniʾye şirāʿ-güşā-yı ʿazīmet bulunmuş olduḳlarında Burusaʾda Ṭavuḳ-pazarıʾnda muḳīm-i muḳʿad Dervīş Muṣṭafā Dede ber-ā-ber ifṭār edersiñiz deyü iẓhār eyledigi keşf-i perde-i merām ḥāciz-i semt-i iʿtizām olup müşārun ileyh Şeyḫ Aḥmed Ġazzī ol mürşid-i kāmiliñ ẓuhūrına rūz u şeb ceset-i vücūda ve ol şeyḫ-i vāṣılıñ bürūzuna nigeh-endūde iken vaḳtā ki ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri bā-iẕn-i Sulṭānī biñ yüz Ramażān-ı Şerīfinde cezīre-i mezbūreden maḥrūse-i Burusaʾya feyż-baḫş-ı vürūd olduḳlarında şeyḫ-i nīk-evṣāf çāk-i perde-i iʿtikāf edip bilā-tavaḳḳuf ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerine ḳadem-resā-yı vuṣūl ve ḥücre-i saʿādetlerine cebhe-fersā-yı duḫūl ve ol aḫşam ber-ā-ber ifṭār ederler cilvesi vuḳūʿ-yāfte-i ḥayyiz-ı ḥuṣūl olup ol ẕāt-ı feżāʾil-nişān ḥażret-i ʿazīz-i kerāmet-ʿunvāndan yeden bi-yedin aḫẕ-ı tevbe vü inābet edip kemāl-i teveccüh-i tām ile itmām-ı seyr-i sülūka ber-zede-i

[674] Selamla birlikte.

[675] 122a AE

[676] 115a KA

[677] Onun aşikar sırrı kutsansın.

dāmān-ı ihtimām olaraḳ ictilāb-ı envār-ı ḳudsiyye ve iktisāb-ı ḥālāt-ı ünsiyye edip rütbe-i ḫilāfete liyāḳat peydā biñ yüz dört Ramażān-ı feyż-feyżānında Cāmiʿ-i Kebīrʾde ʿalā-i mollāüʾn-nās aṭā-yı ḫilāfetle ḳadr ü menziletleri terfīʿ ü iʿlā buyurulmuş idi. Ol zamān zīver-efzā-yı taḫt-ı āl-i ʿOs̱mān olan Sulṭān Aḥmed Ḫān küffār-ı Nemçe ile muḥārebe-perdāz olmaḳ üzre meḥmiye-i Edirneʾde ārām-sāz-ı serīr-i serefrāz olmaġın şeyḫ-i mükerremleri berāy-ı iʿlā-yı kelimetuʾllāh üç yüz nefer fuḳarā vü dervīşān ile[678] maḥmiyye-i mez̲kūreye rū-be-rāh olup baʿż-ı mülāḥaẓa-i[679] nā-bercāya binā-yı ʿazīz-i müşārun ileyhiñ muḳteżā-yı şīve-i taḳdīr-i Ḫudā be-tekrār cezīre-i Limniʾye meʾmūriyetleri huveydā olmaġla icāzet-i ʿazīz-i maʿālī-menḳabet ile ṣāḥib-i terceme ḥażretleri Burusaʾya ʿavdet ve zāviye-i Şeyḫ Mıṣrīʾde pūst-nişīn-i vekālet olup biñ yüz beş Receb-i şerīfinde müşārun ileyh Şeyḫ Meḥemmed Mıṣrī cezīre-i mezbūrede ʿālem-i lāhūta ḫırāmān ve meşīḫat-i zāviye-i merḳūme maḫdūmları Şeyḫ ʿAlī Efendiʾye tevcīh ü iḥsān olduḳda ṣāḥib-i terceme ʿazīz-i mezbūr zāviye-i Mıṣrīʾden fekk-i rābıṭa-i naẓar ve maḥallāt-ı maḥrūse-i Burusaʾdan Duḫter-i Şeref Maḥallesi mescid-i şerīfine vaż̌ʿ-ı minber edip anda ḫalḳa-bend-i z̲ikr-i tevḥīd-i Rabb-i Ḳadīr ve mevāʿıẓ-ı belīġa ile ḫaṭā-kārān-ı ümmeti tebşīr ü taḫdīr etmek üzre olduḳları ḥālātda ḥālā zāviye-i ʿaliyyelerine maḥall olan ʿarṣa-i ḫāliyeyi temellük ü iştirā biñ yüz seksen senesinde imdād-ı eḥibbā ile bir cāmiʿ-i raʿnā ve ḫānḳāh-ı dil-güşā binā vü inşāsına be z̲l-i naḳdīne-i himmet edip ḳableʾl-ikmāl sene-i mezbūre ṭavāf-ı beytuʾllāh ve ziyāret-i türbe-i saʿādet-i risālet-penāh ārzūsıyla ʿāzim-i ḫıṭṭa-i Ḥarameyn ve ṭavāf u ziyāret-i teʾdiye vü itmām ile ḳarīrüʾl-ʿayn olduḳda medīne-i Burusaʾya ʿavdet ü inṣırāf ve zāviye-i ʿaliyyeleriniñ ikmāli vāṣıl-i sāḥa-i ḥüsn-i isʿāf olup ḳırḳ iki sene ol zāviye-i celīlede maḳām-ı irşādda dāʾim ve terbiye-i süllāk-i ṭarīḳata ḳāʾim ve mücāhidāt-ı şāḳaye müdāvim ve mevāʿiẓ-i dil-pez̲īr ile ʿāmme-i nāsı ıṣlāḥa ḥarīṣ u nehīm iken biñ yüz elli Şevvālʾinde rūḥ-ı muḫteremleri ḳafes-i tenden ṭayerān ve kürsī-i mülk-i cāvidānīye ʿaṭf-ı ʿinān edip vücūd-ı feżāʾil-nümūdları tevḥīd-ḫāneleri derūnunda vāḳıʿ çille-ḫānelerinde[680]defīn-i türāb-ı müşg-nāb ve imdād-ı rūḥāniyyesinden züvvār-ı müstaʿiddan ḫıṣṣe-yābdır. ʿAzīz-i

[678] 115b KA

[679] 122b AE

[680] 116a KA

mürtecem pīrāye-i ʿulūm u feżāʾil ile vücūd-ı muḥterem velāyet-i bāhire vü kerāmet-i ẓāhire ile muʿtaḳid-i cümle-i ʿālem meyl-i zaḫārif-i fāniyyeden hārib ve ārzū-yı maṭālib-i sevāʾyeden[681] tāʾib ve süfre-i niʿmeti ḥāżır u müheyyā ve fuḳarā vü żuʿafāya şefūḳ-ı bī-hemtā seyf-i ḳāṭıʿ-ı ʿurūḳ-ı zümre-i münkerīn ve peder-i lāmiʿ-i sipihr-i ehl-i yaḳīn rütbe-i maʿārif-i ṣūriyye vü maʿneviyye bī-ḥāʾiz ve sinn-i şerīfleri ṭoḳsanı mütecāviz idi.

Der-kenār[682]**:** Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrīʾden aḫẕ-ı iẕn ü icāzet etmişdir. Anlar Şeyḫ Ümmī Sinān Elmalıʾdan anlar Eroġluʾndan anlar Şeyḫ ʿAbduʾl-vehābiʾl-Elmalıʾdan anlar daḫı Yigitbaşı Şeyḫ Aḥmed Efendiʾden aḫẕ etmişdir.

Ḫasta-i Dilān-ı Ṭarīḳatiñ Dārū-yı Ṣıḥḥati Ḥikmetī Şeyḫ Meḥemmed Efendi el-Celvetī:

Bilād-ı Rūmeliʾden Rodoscuḳ ki ḥālā Tekfurṭaġı denmek ile meşhūrdur. Ḳaṣaba-i mezbūre müteḥayyizān ehālīsinden ḥilye-i inṣāf ile ser-āmed El-Ḥāc Aḥmed-nām merd-i be-nām ṣulbundan vücūd-ı ḥikmet-āmūz-ı mesʿūdı terkīb-bend-i kār-geh-i ʿālem-i şühūd ve delālet-i tevfīḳ-i ḥakīm-i vedūd ile ḥücre-i ḳalbinde icrā-yı ḫilḳat-i istiʿdād-ı küllī rū-nümūd olup küberā-yı ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Celvetiyyeʾden üstād-ı ḥāẕıḳ maʿrifet-ḫāne-i Ḥayy u Bāḳī zübdetüʾl-muḥaḳḳīn ve ʿumdetüʾl-vāṣılīn Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *Aʿ ʿāhullāhi mezīdeʾt-teraḳḳī*[683] Ḥażretleri niçe eyyām Tekfurṭaġıʾnda müteraṣṣıd-ı ḳulle-i irşād u enām ve nūr-pāş-ı müfārıḳ-ı İslām olmaġın ḥāl-i sinn-i ṣaġirde meclis-i saʿādetlerine mülāzım-ı maḳrūn ve niçe rūzgār dāruʾt-terbiye-i kāmilānelerinde muḳīm-i merkez-i temkīn olaraḳ şuʿle-i ʿulūm u maʿārifetlerinden iḳtibās-ı vāye-i ʿavārif ile ṣavmaʿa-i derūnı meşḥūn-ı envār-ı ʿilm ü ʿirfān-ı gūn-ā-gūn olup ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri ḳaṣaba-i meẕkūreden biʾl-külliyye ṭayy-ı seccāde-i ārām ve maḥrūse-i Burusaʾda olan maḳām-ı feyż-irtisāmlarında pīrāye-baḫş-ı ḳıyām olduḳlarında[684]şeyḫ-i mezbūr daḫı çend sāl mürūrunda mevlid-i aṣliyyelerinden ḳaṭʿ-ı peyvend-i ḳarār ve medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾya irḫā-yı ʿinān-ı raḫş-i iḫtiyār edip be-tekrār ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ʿatabe-i ʿulyālarına cebīn-sāy-ı ibtihāl

[681] 123a AE

[682] Der-kenār KAʾda 114aʾda kayıtlıdır, AEʾde yer almamaktadır.

[683] Allah ona daha yüksek makamlar nasip etsin.

[684] 116b KA

ve cenāb-ı ḥaḳāyıḳ-āyātlarından meslek-i seniyye-i Celvetiyye üzre aḫẕ-ı tevbe vü inābetle müreffehü'l-bāl olup taḥṣīl-i cilve-i rūḥāniyye ve tekmīl-i ḥālāt-ı vicdāniye eyledikde rütbe-i ḫilāfete neyl ile be-kām ve intiẓām-peẕīr-i silsile-i gürūh-ı ḫulefā-yı kirām olmuşlar idi.Biñ yüz otuz sekiz sālinde ʿAzīz-zādeleri Şeyḫ Bahā'ü'd-dīn Efendi irtiḥālinde[685] maḥrūse-i mezbūrede vāḳıʿ zāviye-i cennetāsāda cālis-i pūst-ı meşīḫat ve sübḥa-şumār-ı ẕikr ü ṭāʿat ve ḫalḳa-bend-i tevḥīd ü ʿibādet iken biñ yüz altmış beş tārīḫinde rūḥ-ı laṭīfi bu tāb-ḫāne-i köhne-cihāndan ʿālem-i maʿmūre-i melekūt-ı beḳāya ʿazm ü riḥlet edip cesed-i şerīfi zāviye-i meẕkūrede civār-ı pey-rev-i ʿazīzlerinde defīn-i ḫāk-i müşg-bārdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh cūd u seḫāvetde ʿalem ve ceẕbe-i ʿaşḳ ile müsellem-i ʿālem ṣāḥib-i keşf ü kerāmet müstecābü'd-daʿvet mürşid-i dil-āgāh bī-reyb ü iştibāh zümre-i ricālu'llāhdan idi.

Ṭavd-ı Şāmiḫ-i Kerāmetiñ ʿĀrec-i Ẕirve-i Bülendi Sulṭānü'l-ʿĀrifīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrü'd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda zīver-i silk-i suṭūr ve imlā olan Emīrī Şeyḫ Meḥemmedü'l-Enārī *ḳuddise sırruhu'l-kerīmi'l-Bārī* ḥażretleriniñ kerīme-zādesi ve ḥadīḳa-i enīḳa-i siyādetiñ serv-i āzādesi Seyyid Şeyḫ Ṣadrü'd-dīn Efendi Ḥażretleridir. Biñ yüz on altı tārīḫinde ḫaṭve-endāz-ı ʿālem-i şühūd ve revnaḳ-ṭırāz-ı bālā-ḫāne-i vücūd olup vālid-i muḥteremleri Şeyḫ El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ taḥt-ı terbiyesinde[686]olaraḳ yevmen-fe-yevmen cebhe-i saʿādetlerinde envār-ı feyż-i İlāhī lāmiʿ ve āṯār-ı rüşd ü sedād nāṣıye-i ḥālinde keʾş-şems veʾl-ḳamer ṭāliʿ ü sāṭiʿ olup taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārife saʿy-ı bisyār ve müderrisīnü'l-kirāmdan Şāriḥ-*i Emṯile*-i muḫtelife Köse ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ māʾide-i pür-fāʾide-i ifādesinden niʿmet-ḫāṛ olaraḳ fünūn-ı keşīre ve maʿārif-i vefīre cemʿ ü iddiḫār edip ber-vech-i iżʿāf pīrāye-i ʿulūm u feżāʾil ile vāyemend-i şeref ü isʿāf olmuşlar idi. Evāʾil-i ḥāllerinde küberā-yı meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhu'l-bāḳī*[687] Ḥażretleriniñ nişīmengāh-ı firiştigān olan meclis-i velāyet-enīslerine mülāzemet edip niçe

[685] 123b AE

[686] 117a KA

[687] Baki olan sırrı kutsansın.

eyyām u sāl ẕerre-miṡāl ol şems-i ḥaḳīḳate rūy-māl lemeʿān naẓar-ı ḳudsiyye ve berekāt-ı[688] ṣoḥbet-i ʿaliyyeleriyle aḫlāḳ-ı reddiyeden infiṣāl ve aḫlāḳ-ı seniyye-i Muḥammediyyeʾye ittiṣāl buyurmuşlar idi. Şeyḫ-i müşārun ileyh biñ yüz otuz yedi senesinde ʿāzim-i dergāh-ı Ḥaḳ olduḳda eʿazz-i ḫulefā-yı Ḥażret-i Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[689]den Sulṭānuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-vāṣılīn meşāyiḫ-i ʿiẓāmıñ ḳıdve-i eşref ü eʿazzı ḥażretüʾş-Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[690]iñ dergāh-ı feyż-penāhlarına münceẕib ve meclis-i ḳudsī-ḫırāmlarına keṡret-i mülāzemete mücidd ü mükibb olup ʿazīz-i müşārun ileyhden biʾl-işāret aḫẕ-i yed-i inābet ve niçe müddet mücāhidāt-ı şāḳḳaya riʿāyet birle ikmāl-i ādāb-ı şerīʿat u ṭarīḳat etmekle rütbe-i ḫilāfeti iḥrāz ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile serefrāz olduḳdan ṣoñra maḳām-ı teveccühde ber-ḳāʿide leṭāfet-i zāʾide ʿāʾide olmaġın vāḳıf-ı esrār-ı Yezdānī Yigitbaşı Şeyḫ Aḥmed Ṣaruḫanī ṭarīḳat-i ʿaliyyesi ve Şeyḫ Fāżıl-ı Rūmī[691]meslek-i seniyyesi üzre cedd-i mācid-i efḫamları Şeyḫ Meḥemmed Enārī *ḳuddise sırruhu* ḥażretleriniñ ṣoḥbet-i rūḥāniyyesinden aḫẕ-ı feyż-i rūḥānī ve tekmīl-i enfās-ı ḳudsiyye ile taḥṣīl-i kemālāt-ı Rabbānī buyurmuşlar ve mişkātuʾn-nūr-ı ʿālem-i maʿnā-yı ḥaḳīḳatden incilā-yı envār-ı tecelliyāt ile gün-be-gün esrār-ı İlāhiyyeʾye vuṣūl-i ʿilmiyyet-i kemāle ve ḥaḳāyıḳ-ı Ṣamedāniyyeʾye ḥuṣūl-ı ʿilmiyyet-i şāmile ile ẓāhiren ü bāṭınan kāmil ü mükemmel bir şeyḫ-i maʿālī-menḳabet olmuşlardır. Ṣadā-yı bülend-edā-yı evṣāf-ı celīleleri serīr-ārā-yı serāy-ı cinān Sulṭān ʿAbduʾl-Ḥamīd Ḫān *ṣabbet ʿaleyhiʾş-şābīb er-raḥmet veʾl-ġufrān*[692] ḥażretleriniñ ḳāriʿ-i ṣimāḫ-ı hümāyūnları olduḳda dīdār-ı vilāyet-āṡārları dīde-i dünyā ile müşāhede olunmaḳ ve cevāhir-i kelimāt-ı ḳudsiyyet-"āyātlarıyla tezyīn-i sāmiʿa-i derūnı ḳılınmaḳ ārzūsıyla cānib-i eşref-i"[693] mülūkānelerine ṭaleb ve daʿvetlerine emr ü irāde buyurulmuş ve ṣūret-i irāde-i pādşāh-ı bihişt-mekānı ol eṡnāda Burusa aʿyānı bulunan Cizyedār-zāde Ḥācī Ḥüseyn Aġa dergāh-ı şerīflerine gelüp ʿazīz-i müşārun ileyh

[688] 124a AE

[689] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[690] Aziz sırrı kutsansın.

[691] 117b KA

[692] Üzerine merhamet ve şefkat yağmurları yağsın.

[693] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

Ḥażretlerine ifāde vü beyān eylemiş olduḳda niçe seneler der[694]-i peyġūle-i inzivāda muḥtefī olan ẕāt-ı saʿādet-āyātlarında külfe-i ʿazīmete mecāl-i ḥareket-i ʿasīr ve kedd ü metāʿib-i seyāḥata ẓāhiren taḥammül vücūd-ı şerīfleri ġayr-ı yesīr olduġından maʿẕeret-i ḥaḳīḳıyye-i māfiʾż-żamīrleri nezd-i Sulṭān-ı ḳadrdānīde keşīde-i ṣafḥa-i ḥüsn-i ḳabūl buyurulmuş ve ictilāb-ı daʿvet-i ḫayriyeleriyle iktifā olunmuş idi. Ol şeyḫüʾş-şüyūḫ müteheccid ü ʿābid ve pīr-i rūşen-żamīr-i keşīrüʾl-meḥāmid ḥażretleri ḳırḳ ṭoḳuz seneden mütecāviz zāviye-i dil-güşālarında seccāde-nişīn-i inzivā ve pīrāye-güzīn-i genc-i iḫtifā olup rūz-ı āẕīne ve leyālī-i mübārekelerde[695]icrā-künende-i āyīn-i eslāf-ı kirām ve sālik-i rāh-ı Ḥaḳ olanlara telḳīn-i ẕikr ve taʿlīm-i ādāb-ı ṭarīḳat ederek güẕārende-i leyālī vü eyyām iken sinn ü sālleri yetmiş ṭoḳuz aʿdādına resīde olduḳda **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Bu dünyā tekyesinde bir ḳonuḳsuñ

Ki bunda niçe mihmān ḳondı göçdi

feḥvāsınca biñ yüz ṭoḳsan beş Cemāẕiʾl-āḫiriniñ yedinci yevm-i Cumʿa ʿaṣra ḳarīb "hū hū" diyerek emr-i *İrciʿī*ye icābet ve delālet-i ẕikruʾllah ile gülşen-sezā-yı ʿAdnʾe ʿazīmet ü riḥlet eyledi. Cesed-i saʿādetleri tevḥīd-ḫāne ittiṣālinde olan ḥaẓīre-i dil-ārāda medfūn ve ḳabr-i laṭīfleri ziyāretgāh-ı ehl-i derūndır.Tārīḫ-i irtiḥāllerin Burusaʾda reʾīsüʾl-müderrisīn Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi bu güne edā etmişdir. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Geldi bir hātif didi tārīḫini

Uçdı Ṣadrī oldı cennet āşiyān

Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleri daḫı tārīḫ-i vefātların bu resme gūyā olmuşdur. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

---

[694] 124b AE

[695] 118a KA

Fevti tārīḫin Żiyā didi mücevher ḥarfle

Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi hū diyüp cān virdi āh

Tārīḫ-i dīger Li-ʿAbdiʾṣ-Ṣamed-zāde Ṣādıḳ Efendi **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Rıḥleti tārīḫini Ṣādıḳ didi manṭūḳla

Göçdi ʿAdnʾe Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi hū diyüp

ʿAzīz-i Mütercem ʿumde-i meşāyiḫ-i ʿālem reh-nümā-yı dīn ve pey-rev-i ṣaḥābe-i tābiʿīn enfās-ı nefīsesi ḫastalara şifā ve nüsḫa-i cemīlesi kāffe-i merżāya devā[696] ẓāhirüʾl-kerāme bāhirüʾl-velāyetihi maẓhar-ı füyūżāt-ı İlāhī ve maṣd-ı İlhāmāt-ı nā-mütenāhī idi. **Ve Min-Kerāmātihi:** Zāviye-i maʿārifiñ ḫūrşīd-i ercmendi Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleri Burusaʾya müteʿallıḳ *Kitāb-ı Vefāyāt-ı ʿUrefā*-nām müʾellefe-i[697]laṭīfesinde zīver-i süṭūr-ı beyāndır ki merḥūm-ı mūmā ileyh yevmen mineʾl-eyyām ḥażret-i ʿazīziñ ziyāret-i seniyyeleri ārzūsıyla ḫānḳāh-ı saʿādetlerine ʿazīmet edip baʿdeʾl-vuṣūl derūn-ı dervāze-i zāviyelerine duḫūl eyledikde görür ki ʿazīz-i müşārun ileyh semāʿa-ḫāne ḫāricinde olan ṣofada yalnızca ṣalāt-ı ẓuhrı edā ederler zāviye-i ʿalīyelerinde olan şādervān-ı dil-āsān eṭrāfında vāḳıʿ nişīmengāhlarıñ birine cülūs edip namāzdan ferāġatlarına müteraḳḳib olmuş ḥażret-i ʿazīziñ ẓuhr-ı şerīfleri tekye ḳapusundan yaña bulunmuş olmaġın ẓāhiren merḥūmuñ ḳudūmundan bī-ḫaber ve ṣalāt u ʿibādete seccāde-güster imiş ammā ʿazīz ḥażretleri namāzı bir miḳdār ḫuft üzre edā buyurmalarıyla Żiyāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ḫāṭır-ı şerīflerine şu güne ilḳā olmuş ki bunca senelerdir peyġüle-nişīn-i inzivā ve kūşe-i vaḥdetde iḫtifā üzre olan ẕāt-ı muḥtereme bu güne edā lāyıḳ u revā olmayup taʿdīl-i erkāna daḫı riʿāyet buyursalar evlā olmaz mı deyü bu ḫāṭıra-i daġdaġa-fersā ile meşġūl iken ḥażret-i ʿazīz namāzdan fāriġ olup refʿ-i seccāde-i ḳıyām ve ḥücre-i şerīflerine ṭoġrı ḫırām buyurmuşlar merḥūm-ı mūmā ileyh daḫı ḥücre-i münīflerine dāḫil olduḳda ḥażret-i ʿazīz sürūr-ı ḳalb iẓhār edip Mā-şāʾeʾllāh Ḳādirī gülleri,

[696] 125a AE

[697] 118b KA

Eşrefī Bülbülleri diyerek girih-güşā-yı cebīn-i nevāziş ü iltifāt olduḳlarında merḥūm hemān ʿazīz ḥażretleriniñ dest-i nūr-peyvestelerin bā-şifāh taʿẓīm-i telsīm edip meclis-i şerīflerine baʿdeʾl-ḳuʿūd ḥażret-i ʿazīz-i ṭūṭī-i şekker-ḥāleti ṣoḥbet-i taḥrīk[698]şefe-i mübāderet ve bülbül-i gülistān-ı ünsiyet olaraḳ aḥvāl-i meşāyiḫ-i sālifeynden inhā ve ḳıṣaṣ u ḥikāyāt ṣāliḥīni taʿbīr-i dil-peẕīr ile edā buyururlar iken[699] bir münāsebet getürüp buyurmuşlar ki Oġlum bu faḳīriñ kūşe-nişīn-i ḫumūl olup rū-gerdān-ı ülfet iḫtilāṭ olmaḳlıġıma bāʿis ü yādī meşāyiḫ-i kerāmet-eserden iki dāne ʿazīz-i maʿālī-ḳadriñ berekāt-ı nefes-i şerīfleridir. Biri Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī ve biri Ġazzī Şeyḫ Aḥmed Efendiʾdir. Bu iki ẕāt-ı melek-ṣıfāt ṭaşraya çıḳup nās ile ülfet eyleme deyü vaṣiyyet ve ʿuzlet u ḫalvet et deyü pend ü naṣīḥat buyurdılar nefs-i pāklerini ʿadem-i ışġā ile hütke-i cesāret maḥż-ı ḳabāḥatdir ve baʿdehu buyurmuşlar ki bu iki ẕāt-ı şerīf daḫı çoḳluḳ ṭaşraya çıḳmazlar idi. Ammā Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī bu ḳadar maʿārif-i ẓāhire ve bāṭıneyi ḥāvī ve kūşe-i vaḥdet ü inzivāda muḫtefī iken be-ḥikmet-i Ḫudā anlar daḫı namāzı ḫafīfce edā ederler idi deyü kāşif-i cild-bend-i kerāmet olduḳlarında Żiyā Efendi Ḥażretlerini dehşet ü ḥayret istīʿāb edip ʿaraḳ-rīz-i şerm ü ḥicāb olmuşdur. ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ buña mümāsil kerāmet-i ʿāliyeleri bisyār olmaġla bu ḳadar ile iktifā ve iḫtiṣār olundu ṭabʿ-ı laṭīfleri naẓm-ārā-yı silküʾl-leʾāl-i manẓūme-i vāridāt olmaġın ṣadef-i derūn-ı ḥaḳāyıḳ-nümūnlarından lüʾlüʾ-feşān olan bunca mürvārīd-i kelimāt-ı ḳudsiyyet-āyātı Ṣadrī maḫlaṣıyla rişte-i tanẓīme keşīde-pīrā ve ṣaḥīfe-i terḳīme ḫāme-i ṭırāzende-i imlā olmuşlardır.

Ceẕbe-i ʿAşḳ-ı Mevlāʾda Maẓhar-ı Ḥālet-i Ḳaysī Şeyḫ Nuʿmān Efendi El-Üveysī:

Bilād-ı Kürdistānʾdan ẓuhūr u bürūz ve neyyir-i tābān-ı tevfīḳ-i hidāyet sipihr-i cebīn-i saʿādet-ḳarīninde şuʿle-efrūz olduḳda ḳabūl-i mücāhede ile vuṣūl-i rütbe-i müşāhede żamīr-i münīrinde cāy-gīr olmaġın Ḥabīb-i Ḫudāʾnıñ ārzū-kerde-i çeşm-i rūşenī ve ḥayd-ı evliyā Ḥażret-i Üveysüʾl-Ḳaranī[700] *ḳaddesaʾllāhi sırruhuʾl-ʿazīz*[701]iñ ṭarīḳat-ı ʿaliyyesi

[698] 125b AE

[699] 119a KA

[700] 119b KA

[701] Allah, yüce sırrını kutsasın.

meşāyiḫ-i ʿiẓāmından[702] bir ẕāt-ı ḳuddisī-nişānıñ meclis-i irşādına duḫūla ber-zede-i dāmān ve ḫidmet-i şeyḫ-i ʿālī-himmetde pūyān olaraḳ dīde-i baṣīretle müşāhid-i tecelliyāt-ı Raḥmān olduḳdan ṣoñra süvār-ı esb-i sebük-reftār-ı seyāḥat ve maḥrūse-i Burusaʾya gelüp fenā-yı şehr-i mezbūrda Fenārī-zāde Aḥmed Paşa Zāviyesiʾnde bir müddet kūşe-gīr-i ṣavmaʿa-i ʿuzlet olup ṣadr-ı esbaḳ vezīr-i mekrumet-baḫşā Ḥekīmbaşı-zāde ʿAlī Paşa merḥūm çeşīde-i dārū-yı irādet ve sūzān-şude-i tennūr-ı germ-ā-germ muḥabbeti olmaġla belde-i merḳūmede Çatalfırūn ḳurbunda bir tekye-i zībā binā edip ʿazīz-i mezbūr daḫı zāviye-i cedīdede luḥūm-i ecsām-ı dervīşānı āteş-i ẕikr u tevḥīd ile puḫte ve şāḫūr-ı terbiyede ḥubb-sivā-yı sālikānı efrūḫte ederek imrār-ı eyyām u leyāl ve mücāhedāt u riyāżāta iştiġāl üzre iken biñ yüz seksen tārīḫinde medʿuvven maḥmiyye-i Sitanbulʾa nehżat edip maḥmiyye-i meẕkūrede mizāc-ı şerīfleri kesb-i inḥirāf ve ʿucāleten zāviye-i ʿaliyyelerine ʿavdet ü inṣirāf etmegin çendān rūz mürūrunda nüvişende-i şehd-āb-ı şehādet ve rūḥ-ı pür-fütūḥı ʿāzim-i ḫānḳāh-ı cennet olduḳda cesed-i laṭīfi zāviyeleri sāḥasında defīn-i laḥd-ı maġfiretdir. ʿAzīz-i mūmā ileyh levme-i lāʾimden ġayr-ı ḫāʾif ve menāfiʿ-i ʿibāduʾllāh içün nuḳūd-ı vücūdını ṣārif ceẕbesi ġālib ve fenā fiʾllāhı ṭālib ve tekellüfāt-ı resmiyyeyi ṣālib ʿāṣıḳ-ı bī-ḳarār mürşid-i ʿacībüʾl-eṭvār ġayūr-ı pür-himmet ve bir şeyḫ-i ʿÖmer-heybet idi. Belde-i Burusaʾda bir vaḳt mey-ḫāneleri güşāde olup māʾil-i duḫter-i rez olan peymāne-keşān-ı nūş-ı mey-i nāb ile neşʾe-yāb olaraḳ ġuṣṣa-ı dehr-i dūndan āzāde[703]bulunmuş iken şeyḫ-i mūmā ileyhiñ saʿy u ġayreti ve cānib-i devlet-i ʿaliyyede kendüye ḥüsn-i iʿtiḳād üzre bulunan baʿż-ı ricāl-i kirāma iltimās u işāreti üzre ṣādır olan fermān-ı ʿālī-şān mūcibince ol hengām mey-ḫāneleri ebvāb-ı[704] baʿż-ı kibār-ı zamāne gibi mesdūd ve peymāneler mānend-i berr ü iḥsān-ı nev-devletān-ı ʿaṣr nā-būd ḳılınmış olduġunı Eşref-zāde Şeyḫ Żiyāʾüʾd-dīn Efendi merḥūm *Ẕeyl-i Kitāb-ı Vefeyāt*ʿında terḳīm ü beyān etmiş muḳteżā-yı nezāket-mizāc-ı devrān on beş senenden mütecāviz belde-i mezbūrede mutaʿaddid mey-ḫāneler iḥdās u īcād olmaġla ḫarābāt erenleri mesrūr u dilşād olmuşdur. **Beyt:**

[702] 126a AE

[703] 120a KA

[704] 126b AE

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Ṣaḳın telḫ itme vażʿ-ı bī-nemekle kimseniñ ʿayşın

Nevāl-i süfre-i bezm-i cihānda devlet isterseñ

Zümre-i Aṣḥāb-ı Zühd ü Taḳvānıñ Ḫoş-Pey-revi Eş-Şeyḫ El-Ḥāc ʿAbduʾllāh Efendi El-Münzevī:

ʿAzīz-i müşārun ileyh diyār-ı Anaṭoluʾdan eyālet-i Ḳaramanʾda Alaṭaġ ḳażāsı ḳurālarından Kaḫdama ḳaryesinde sine-i ʿademden ʿālem-i kevne vażʿ-ı ḳadem edip neyyir-i ẕāt-ı şerīfi perde-i seḥāb-ı siyāh-ı ṭufūliyyetden āzād ve kesb-i nūr-ı şerefüʾş-şems-i istiʿdād eyledikde niçe eyyām Ḳayṣeriyyeʾde merḥūm Fāżıl Ṣāliḥ Efendi telāmiẕesi silkine intiẓām baʿdehu Anḳaraʾda dīger Ṣāliḥ Efendi-nām fāżıldan daḫı istifāża-i envār-ı ʿulūm ve istifāde-i fevāʾid-i manṭūḳ u mefhūm ederek nezd-i aṣḥāb-ı faźl u kemālde gevher-i kān-ı ʿilm ü ʿirfānı ḥüsn-i niẓām bulduḳdan ṣoñra muḳteẓā-yı tevfīḳ-i Ṣamedāniyye sālik-i meslek-i Ṣūfiyye olmaġın ecille-i meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden bir erin feyż ü himmetine maẓhar olup taḳbīl-i dest-i tevbe vü inābet ve ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye müdāvemet edip biʾl-āḫire aḫẕ-i iẕn ü icāzet ile ḫırḳa-i ḫılāfeti der-ber ve zümre-i ʿubbād[705]u zühhāda delīl u reh-ber ve bir mürşid-i hidāyet-eser olduḳda raḫş-ı seyāḥata süvār ve niçe büldān u ḳaṣabātı güẕār ederek medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya ḳadem-zen ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmiyede ẓıll-efken ve baʿdehu Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Küşterī Maḥallesi mescid-i şerīfine mülāṣıḳ ḥücre-i münīfede revnaḳ-şiken ve leyl ü nehār kūşe-i vaḥdet ü inzivāda meşġūl-i ṭāʿāt-ı cenāb-ı Ẕüʾl-minen iken ol esnāda pīrāye-baḫşā-yı ṣadāret-i ʿaẓmā olan vezīr-i meḥāsin-intimā ʿİzzet Meḥemmed Paşa ʿazīz-i müşārun ileyhiñ[706] biʾl-iḫlāṣ zümre-i muʿteḳidān-ı bāhirüʾl-iḫtiṣāṣından olmaġla ẕāt-ı zahādet-āyātları içün bir zāviye-i ʿalī binā vü inşāsına ḫulūṣāne kemer-beste-i niyyet ve belde-i mezbūrede Ḥācılar Maḥallesi ḳurbunda müceddeden bir cāmiʿ-i raʿnā ve berāy-ı meʾvā-yı ġurabā vü fuḳarā niçe ḥucerātı ḥāvī zāviye-i dil-güşā iḥyāsına ṣarf-ı naḳdīne-i himmet edip ber-vech-i lāyıḳ u aḥrā biñ iki yüz sekiz tārīḫi evāḫirinde ḥüsn-i ḫitāmı rū-nümā olduḳda şeyḫ-i ʿālī-menḳabet zāviye-i cedīde-i meẕkūreye naḳl ü hicret ve bezm-i

[705] 120b KA

[706] 127a AE

rūḥāniyyet-āsār-ı irşādına ictimāᶜ eden sālikān-ı rāh-ı Ḫudā ile evrād u ezkāra müsāberet ve leyālī-i mübārekelerde ḳırāᵓat-i ḫatm-i ḫācegāna müvāẓabet *Veᵓl-ᶜazl ᶜaniᵓl-enām*[707] sırrına riᶜāyet edip ᶜamel be-ᶜazīmet müᵓeddāsınca rūz u şeb ᶜāzim-i semt-i mücāhede ve riyāżet ve mesned-nişīn-i ṣadr-ı vālā-yı ᶜālem-i vuṣlat iken biñ iki yüz on bir sālinde rūḥ-ı şerīfleri müteveccih-i dāruᵓn-naᶜīm-i cenāb-ı Rabb-i raḥīm olup cesed-i laṭīfi zāviye-i mezbūre cāmiᶜ-i şerīfiniñ cānib-i şarḳīsinde reh-güzārda vāḳıᶜ sāḥa-i dil-ārāda visāde-i ḫāk-i ġufrāna ser-nihāde olmuşdur. ᶜAzīz-i mezbūr zühd ü taḳvā ile meşhūr-ı ṣāḥibüᵓl-kirāme müstecābüᵓd-daᶜve[708] ḳāᵓimüᵓl-leyl ve ṣāᵓimüᵓn-nehār bir vücūd-ı nā-yāb-ı feżāᵓil-āsār idi. ᶜAzīz-i müşārun ileyhiñ cümle-i ḥālāt-ı ḳudsiyyet-āyātlarından mā-ᶜadā zāt-ı velāyet-simātları vücūh-ı ḫayrāt u müberrāta māᵓil olmaġla maḥrūse-i mezbūrede kāᵓin-i kaᶜbe-i fużalā olan Cāmiᶜ-i Kebīr-i Yıldırım Ḫānīᵓde neşr-i cevāhir-i ᶜulūm ile meşġūl olan ᶜulemā-yı fuḥūluñ muḥtāc olduḳları kütüb-i mesnūᶜayı cāmiᶜ fiᵓl-aṣl kütüb-ḫāne olmadıġından cāmiᶜ-i mezkūrda maḥfil-i hümāyūn taḥtındaki maḥal-i feyż-nümūnı ṭūṭī-i ḫoş-lehce-i bāġ-ı ᶜulūm u feżāᵓil olan ᶜulemā-yı kirāma ṭarafeyni āhen telden tanzīm olunmuş ḳafes-i müşebbek-misāl bir kütüb-ḫāne-i ᶜadīmüᵓl-emsāl iḫtirāᶜ u īcād ve niçe kütüb-i nefīse vażᶜ ile ol maᶜbed-i münīri maᶜmūr u ābād edip zümre-i ᶜulemā-yı feżāᵓil-ᶜunvānı bu güne ḥasenāt-ı sāriye ile dil-şād buyurmuşlar ve yine şehr-i[709] mezkūrda vāḳıᶜ Gökdere denmekle meşhūr olan nehr-i kebīriñ üzerinde mebniyye-i cisrlerden Ṣoġıcaḳbıñarı ve Meydāncıḳ köprileri *bi-ḳażāᵓiᵓllāhi teᶜālā*[710] ẓuhūr-ı ṣadme-i sey-lāb-i fenā ile esāsından münhedim ü nişāne āsār-ı ebniyyesi külliyen münᶜadim olmaġla ᶜibāduᵓllāhıñ teshīlāt-ı mürūr u ᶜubūrların sekte-i ṣuᶜūbetden ṣıyānet ḳaṣdıyla cisr-i mezbūreleri yeñi başdan binā vü inşāya ṣarf-ı nuḳre-i iḳtidār ve ẓāhiren ᶜaḳārāt-ı muᶜayyene ve vāridāt-ı muḳannenesi olmayup mücerred-i imdād-ı İlāhīyye ile ḫazīne-i ġaybiyyeden ber-vech-i müstaḥkem tekmīline bezl-i dirhem ü dīnār-ı bī-şumār etmişlerdir. Tārīḫ-i teᵓlīfimizden on sene muḳaddem nüzūl-ı kesret-i maṭar vuḳūᶜuyla Ṣoġıcaḳbıñarı Köprisi muḳteżā-yı taḳdīr-i

[707] Halktan azil.

[708] 121a KA

[709] 127b AE

[710] Yüce Allahᵓın emrinin yerine gelmesiyle.

ʿazīzüʾl-ʿalīm esāsından ḫorīde-i ejder seyl-i ʿaẓīm olup keʾl-evvel binā vü iḥyāsı müyesser olmamışdır.

Zübde-i Sādāt-ı Meslek-i ʿAliyye-i Naḳş-bendī Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed[711] Emīn Efendi:

ʿAzīz-i müşārun ileyh *Esbaġaʾllāhi niʿamehu ʿaleyhi.*[712] Şehr-i Baġdād-ı bihişt-ābād civārında Kerkük-nām belldede biñ yüz otuz bir tārīḫinde raḥm-i māder-i mihribāndan cilveger-i sāḥa-i devrān olup sinn-i saʿādetleri rütbe-i neẕr-i Mevlānāʾya ḳādim olduḳda vālid-i mācidleri ʿālem-i beḳāya ʿāzim olup inẓimām-ı ḥimāye-i māder-i şefḳat-eserleiryle ʿulemā-yı ʿaṣrıñ meclis-i ifādelerinde istifāde-i ʿilm ü kemāl ve ṣarf-ı naḳdīne-i iḳtidār ederek ikmāl-i ʿulūm u feżāʾil ile dest-ber-āverde-i āmāl olmuş idi. Masḳaṭuʾr-reʾsleri olan belde-i maʿmūre-i meẕkūre hücūm-ı sürḫ-serān-ı bed-kīşāndan meşref-i ḫarāb u ṣademāt ḫuyūl-ı evbāşān-ı ġāret-gerān ile tezelzül-peẕīr-i inḳilāb olmaġın ʿazīz-i mezbūr celā-yı dār-ı diyāre māʾil ve aḳrabā vü taʿalüḳātlarından *raḳḳahu veʾn-Nebiyyü ʿabduʾllāhī*[713] Paşa-yı merḥūmuñ dāʾiresine vāṣıl olup ʿilm-i edebiyye vü inşāda ḥüsn-i mahāretleri olmaġla vezīr-i müşārun ileyh şāyān-ı mertebe-i nevāziş ü işfāḳ ve dīvān kitābeti ḫidmetine naṣb ile beyāż-ı ṣubḥ ruḳʿa-i iʿtibārını bāhirüʾl[714]-işrāḳ etmiş idi. Belde-i Raḳḳaʾda Ḥamevī-zāde Medresesiʾnde ḥücre-nişīn-i irşād olan meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Nebiyye Efendi Ḥażretleriniñ nezd-i saʿādetlerine mülāzemet ve aḫẕ-ı inābe ile tezkiye-i nefse himmet etmekde iken vezīr-i sālifüʾl-beyān tevcīh-i eyālet-i Ḥalebüʾş-şehbā ile şādmān olduḳda şehr-i Raḳḳaʾdan cānib-i Ḥalebüʾş-şehbāʾya süvār-i eşheb-i nehżat ve anda olan meşāyiḫ-i ṭarīḳat ile ṣoḥbet ve baʿdehu *hāẕā firāḳun beyni ve beynek*[715] zemzemesiyle vezīr-i müşārun ileyhden müfāraḳat ve Nihālī Efendi-nām rāst-kirdār ile mürāfaḳaten maḥmiyye-i ʿaliyye[716] İstanbulʾa ʿazīmet edip bir zamān kurbet-i ġurbet ile nālān olup ol esnāda ṣadāret-i ʿuẓmāya zīnet-baḫş-ı ʿunvān olan Şeyḫüʾl-vüzerā aʿlamüʾl-ʿulemā Meḥemmed Rāġıb Paşa

[711] 121b KA

[712] Allah ona nimetlerini bol bol versin.

[713] Ona itaat etti. Çünkü peygamber Allahʾın kuludur.

[714] 128a AE

[715] Bu ayrılık seninle benim aramda kalsın!

[716] 122b KA

Ḥażretleriniñ ḳurenā-yı dāʾire-i maʿārif-intimāları delāletiyle ṣadr-ı müşārun ileyhe kesb-i münāsebet ile be-kām ve şikāf-ı cerīḥa-i ṣadrı merhem-i iltifāt u ikrām ile ḳarīn-i iltiyām ve bāb-ı ʿālīde niçe müddet üdebā-yı ketebe-i aḳlāme fünūn-ı Fārsiyyeyi taʿlīm ederek visāde-güzīn-i āsāyiş ü ārām olmuşlar idi. Nihād-ı ḥamiyyet-muʿtādlarında vedīʿa-i İlāhī olan māye-i füyūżāt-ı nā-mütenāhī muḳteżāsınca daġdaġa-i umūr-ı Dünyāʾdan ḳaṭʿ-ı naẓar ve ġubār-istān-ı ehl-i ḥāli sürme-i żiyā-baḫş-ı başar edip maḥmiyye-i ʿaliyye muḥāẕisinde Ḳulle Ḳapusı Mevlevī-ḫānesinde türbe-nişīn-i raḥmet-i Ḫudāvendī Ṭazıcıbaşı-zāde Şeyḫ Meḥemmed Āgāh Efendi Ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerine ruḫ-sūde-i irādet olup cenāb-ı kerāmet-meʾāblarınıñ niçe zamān firāvān-ı ḫidmet-i şerīflerinde pūyān olaraḳ tekmīl-i enfās-ı ṭarīḳ ve ʿāric-i bālā-yı süllem-i taḥḳīḳ olduḳdan ṣoñra ʿazīzleri şeyḫ-i müşārun ileyh kerīme-zādelerini ḥaclegāh-ı izdivāclarına idḫāl ve kendüleri daḫı az vaḳtde ʿālem-i lāhūta irtiḥāl etmegin ṣāḥibüʾt-terceme ḥażretleri Ḳulle Ḳapusı civārında keşīde-i silk-i tanẓīm eyledigi ḫāne-i şerīflerinde ḥarem-i muḥteremeleri muḳīm[717] olup biñ yüz ṭoḳsan üç senesinde maḥrūse-i Burusaʾya ḳadem-resā ve derūn-ı ḳalʿada Ḥişār Cāmiʿi civārında Ṣarı-zāde ḳonaġında seccāde-pīrā ve niçe ẕevāt-ı kirām cenāb-ı ʿalīlerinden tevbe vü inābet şerefine neyl ile vāṣıl-ı rüteb-i maʿneviyye-i ʿulyā olup baʿdehu bir ḳaç[718] sene mürūrunda yine der-i ʿaliyyeye ḫırām ve bir ḳaç seneden ṣoñra yine medīne-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı esb-i iʿtizām etdiklerinde kendülerinden biʾl-istīzān devlet-i ʿaliyye ṭarafından bir ḫānḳāh-ı raʿnā binā vü inşādānına ibtidā ve belde-i mezbūrede Veled-i Ḥabīb Maḥallesi cāmiʿ-i şerīfi ittiṣālinde bir zāviye-i dil-güşā müceddeden inşā vü ibdāʿ ve cāmiʿ-i meẕkūre bir minber-i zībā vażʿ u iḫtirāʿ olunup bi-ʿināyetiʾllāhiʾl-müteʿāl ḫānḳāh-ı meẕkūreniñ ḥüsn-i ḫitāmı resīde-i derece-i itmām u ikmāl olduḳda ʿazīz-i mütercem zāviye-i cedīde-i ʿaliyyelerinde seccāde-pīrā-yı irşād-ı enām ve leyālī-i mübārekede āyīn-i Naḳşbendiyyeʾyi ber-nehc-i ḥasene icrāya ber-zede-i dāmān-ı ihtimām be-her gün baʿde ṣalātiʾl-ʿaṣr *ve külle leyletin beyneʾl-aşāyīr*[719] ḳırāʾat-ı ḫatm-i ḫ*ā*cegānī ve evḳāt-ı ḫamsede ṣalāt-ı mefrūżayı cemāʿatle teʾdiye vü īfāda kemer-beste-i ḳıyām iken biñ iki yüz on ṭoḳuz sālinde maḥmiyye-i

[717] 128b AE

[718] 122b KA

[719] Kabileler arasındaki her gece.

Sitanbulʾa be-tekrār taḥrīk-i zimām-ı maṭiyye-i sebük-reftār edip vaḳt-i şitāda derūn-ı sūrda ārām-sāz-ı mesned-i ḥaḳīḳat ve eyyām-ı şayfda Boġaziçi-nām nüzhet-efzāda püst-ārā-yı ṣaḥil-ḫāne-i meşīḫat ve deryā-yı füyūżāt-ı İlāhīʾyeden sālikān-ı müstaʿidāna telāṭum-rīz-i mevce-i maʿifet olaraḳ şöhret-i şāyiʿaları āfāḳ-gīr ve dürr-i kerāmet-eserleri būsegāh-ı āmāl-i ṣaġīr u kebīr ve südde-i saʿādet-ʿadeleri melāz-ı ricāl-i devlet-i ʿaliyye-i maʿdelet-maṣīr iken biñ iki yüz yigirmi iki tārīḫinde şehīd-i saʿīd Sulṭān Selīm Ḫān-ı Sāliṯ ḥażretleriniñ ḫalʿinden Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Rābiʿ taḫt-ı salṭanata vāriṯ olduḳda ʿazīz-i müşārun ileyh muḳteżā-yı īcāb-ı ḥāl sene-i meẕkūrede maḥrūse-i Burusaʾya bā-fermān-ı ʿālī īṣāl buyurduḳda[720] zāviye-i dil-güşālarında[721] bālāda işʿār olunduġu eṭvār-ı memdūḥa üzre evrād u eẕkāre meşġūl ve ṭālib-i maʿārif-i İlāhiyye olan ṭullābe-i ṭarīḳa-i Ḫudāʾya ifāde-i nāfiʿa ve ḥaḳīḳaları meşmūl olduġu ḥālde be-ḥikmet-i Īzed-i celī vücūd-ı saʿādetlerine müstevlī olan dā-yı bī-devādan biraz eyyām münḥarifüʾl-mizāc olmuşlar idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz yigirmi sekiz Muḥarremüʾl-ḥarāmınıñ altıncı yevm-i cumʿa sāʿat ṭoḳuzda sinn-i şerīfleri ṭoḳsan altı rütbesine vāṣıl olduḳda bu ḫānḳāh-ı devrānıñ hāy u hūyundan taʿṭīl-i sāmiʿa içün hūş der-dem mezīdesince ve naẓar ber-ḳadem ḫarīdesince ṭāʾir-i rūḥ-ı pür-fütūḥları terk-i ḳafes edip zāviye-i ʿaliyyelerinde kütüb-ḫāneleri ittiṣālinde olan türbe-i şerīfe ve buḳʿa-i laṭīfeniñ medāḫilinde cesed-i saʿādetleri defīn-i ḫāk-i müşk-bār olmuşdur. ʿAzīz-i müşārun ileyh ʿālim ü fāżıl ʿārif ü kāmil ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm *Sīmāhum fī-vucūhihim min-eseriʾs-sucūd*[722] meʾalī-sīmā-yı ʿulyālarında nümāyān ve envār-ı ẕikr ü tevḥīd nāṣıye-i saʿādetlerinde mānend-i neyyir-i dıraḫşān lāmiʿ ü tābān bir ẕāt-ı kerāmet-nişān idi.

Der-Kenār[723]: Ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyye:

Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi, Ṭāzıcıbaşı-zāde Meḥemmed Āgāh Efendiʾden anlar Şeyḫ Muṣṭafā Rıżāʾüʾd-dīn Beşikṭaşīʾden anlar ʿArab-zāde Şeyḫ Meḥemmed Mesʿūd Efendiʾden anlar Şeyḫ Ebū ʿAbduʾllāh Meḥemmed Semerḳandīʾden anlar Ḫāce Aḥmed

[720] 129a AE

[721] 123a KA

[722] Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Kurʾân, Fetih/29.

[723] Der-kenār AEʾde 127bʾde kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

Ḫayrbānīʾden anlar Ḫāce Meḥemmed Maʿṣūm anlar daḫı vālidleri İmām Rabbānīʾden anlar Ḫāce Meḥemmed Bāḳīʾden anlar Ḫācegī-i Emkenegī anlar Ḫāce Meḥemmed Zāhidʾden anlar Ḫāce ʿAbduʾllāh Aḥrār-ı Semerḳandīʾden anlar Ḫāce Yaʿḳūb-ı Çerḫīʾden anlar Ḫāce Ḥasan ʿAṭṭārʾdan anlar Ḫāce ʿAlāʾüʾd-dīn ʿAṭṭārʾdan anlar Ḫāce Bahāʾüʾd-dīn Şāh-ı Naḳşbend Ḥażretlerinden aḫẕ etmişdir. İlā āḫiriʾs-silsile.

Endūh-ı Ceẕbe-i İlāhiyyeniñ Merd-i Ḥamūli Şeyḫ Ḫalīl Efendi El-Ḳayġulı:

Maḥrūse-i Burusa fevḳında Cebel-i Cedīdʾde vāḳıʿ Elbisiyye ḳażāsı dāḫilinde Big ḳaryesinde semt-i ʿademden mezraʿa-i ʿālem-i kevne vażʿ-ı ḳadem edip ġavāʾil-i renc-i kişt̲zār-ı ṣabāveti güẕer ederek pāye-be-pāye dāric-i ḳulle-i rüşd ü sedād ve ḳadem-be-ḳadem ʿāric-i ẕirve-i kuhsār-ı istiʿdād olduḳda reh-berī-i tevfīḳ Īzed u Yezdān ile meslek-i ṣūfiyyeye dāʿiye-i intisāb-ı ṣavmaʿa-i derūnunda cevelān etmegin nāḥiye-i cebel-i mezbūrede Ṣırıl ḳaryesinde bālā-nişīn-i kūh-ı pür-şükūh-ı ḥaḳīḳat[724]olan ṭarīḳat-ı Celvetiyyeʾden Ṣırıllı Şeyḫ Meḥemmed Efendi-nām mecẕūb-ı Ḫudāʾnıñ taḥt-ı çille-i terbiyesine duḫūlı ve mertebe-i irşādda cümle-i teklīfāt-ı bār-girānın ber-dūş-ı ḳabūl ederek ṣubḥ u şām ẕikr ü fikr-i[725] melikü'l-ʿallāma sübḥa-şumār-ḳıyām olaraḳ itmām-ı seyr-i sülūkla be-kām ve ser-menzil-i maḳṣūda neyl ile müşāhid-i rūy-i dil-cūy-ı merām olduḳda ḳāmet-i liyāḳati ḫırḳa-i ḫilāfet ve ser-i ibtihācı tāc-ı şeyḫūḫat ile baʿdeʾt-tezyīn medīne-i Burusaʾya irsāl u taʿyīn olunduḳda vaṭan-ı aṣliyyesinden fekk-i rābıṭa-i ārām ve evlād u ʿıyālin redīf-i maṭıyye-i iʿtizām edip medīne-i mezbūreye naḳl ü hicret ve niçe müddet icrā-yı pīşe-i penbe-dūzī ile kesb-i nafaḳa-i rūzīye mübāderet edip meydān-ı imtiḥān-ı erenlerde rū-nümā-yı ẓuhūr olan mücāhedāt-ı şāḳḳa-i dehri ḥāmil ve muzāḥeme-i muhācime-i faḳr u fāḳadan āzürde-dil olmuş ise de ferd-i vāḥide keşkül-i niyāzı bāz ve vādī-i ẓıll-ı suʾālde pervāz etmeyüp dāʾimā dülbend-i ḥablüʾl-metīn-i tevekkül ve ḳāniʿ-i rızḳ-ı maḳsūme-i cüz ü kül olup **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿālü mefāʿālü feʿūlün]

Ümmīdiñi pā-beste-i yeʾs eyleme Nābī

[724] 123b KA

[725] 129b AE

İḥsān-ı Ḫudā bir gün ider refʿ-i mevāniʿ

müfādınca giderek miḳdār-ı ʿayār-ı iʿtibārı ḳıymet-dār-ı bāzār-ı ṣıġār u kibār olup revendegān-ı rāh-ı Ḫudāʾdan olan fuḳarā vü dervīşān çerāġ-ı idāre-i irādesinde pervāneāsā sūzān olmaġla per ü bāl açmış ve baʿde-z̲ā berāy-ı direng-i fuḳarā tedārük-i sükenāya āheng etmek mertebe-i lüzūmda bulunmuş olmaġın maḥrūse-i mezbūrede Deveciler Meḳābiriʾnde reh-güz̲ārda vāḳıʿ muġall-i ġurebā muḥāz̲īsinde muʿāvenet-i muḥibbān ile iki bāb ḫāne-i dervīşāne temellük ü iştirā biri evlād u ʿıyāline meʾvā ve dīgeri āşiyān-ı zümre-i fuḳarā ḳılınup bundan ṣoñra[726] meşʿale-i vech-i maʿāşdan ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa-i nigāh ve ġubār-ı şāh-rāh-ı ḳanāʿati ṭūtiyā-yı żiyā-baḫş-ı çeşm-i intibāh edip zāviyesinde gürūh-ı ʿāşıḳān u dervīşān ile ṣoḥbet u muḥabbet ve leyālī-i iḥyāda miyān-ı ḥalḳa-i z̲ikrde feryād u fiġān ederek, Allāh Allāh, ve zār u giryān olaraḳ "Yā Ḥay Yā Ḥay" deyü āyīn-i ṭarīḳat-i ʿaliyyesini icrā vü īfāya bez̲l-i[727] maḳderet etmekde ber-zede-i dāmān olmuş ve muḳteżā-yı cez̲ebāt-ı raḥmāniyye teʾs̲īrāt-ı āteş-i z̲ikr ü tevḥīd-i Rabbāniyye ile ez-ḳadīm derd-i ʿaşḳa düşmüş ʿāşıḳ-ı bī-ḳarār ve mecz̲ūbuʾl-ḥāl ve şūrīde-eṭvār olmaġla heme-i ān u zamān mānend-i mihr-i āsmān eṭrāf-ı ḥavālī-i Burusaʾyı devrān ve gecelerde ziyāret-i merḳad-i evliyā-yı kirāma mülāzemet edip aḫz̲-i cilve-i rūḥāniyyet ile dil ü cān ḥayrānı şādmān olmaḳ üzre iken ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz otuz beş Ramāżān-ı şerīfinde cām-ı leb-rīz-i şerbet-i viṣāli nūş edip zāviye-i mez̲kūre tevḥīd-ḫānesiniñ vasaṭında maḫṣūṣan ḫafr olunan ḥücre-i ḳabrinde ḫırḳa-pūş-ı raḥmet olmuşdur. Şeyḫ-i sālifüʾl-beyān mecz̲ūb-ı melāmet-nişān pāk-mez̲heb rind-i ḳalender-meşreb ṣāḥib-i vecd ü ḥāl ve nāẓım-ı silküʾl-leʾāl-i maḳāl efʿāl-i ġarībānesi bī-ġāye ve evżāʿ-ı ʿacībānesi mālā-nihāye ḫastelere enfās-ı nefīsesi iksīr ve nüsḫa-i mübārekesi kāffe-i merżāya şifā-pez̲īr zāviyesi dārüʾş-şifā-yı derdmendān ve melāz̲-ı gürūh-ı vālih ü ḥayrān idi.İrtiḥālinden çend sāl mürūrunda sābıḳan Ḫudāvendigār sancaġı Duḫān Gümrikcisi Ṣāliḥ Efendi-nām merd-i be-nām tekye-i mezbūreye żamm-ı mevżiʿ-i āḫir ederek müceddeden bir tevḥīd-ḫāne binā ve bir ḳaç bāb ḥucerāt inşā etdirmiş ve merḳūm daḫı ḳalīlül-ezminede mülk-i beḳāya ʿazīmet eylemiş olmaġın *İnneʾl-ḥasenāti*

[726] 124a KA

[727] 130a AE

yüẕhibne'ṣ-seyyiāti[728] mışdāḳı üzre bu güne ḫidmet-i[729] ḥasenesi rūz-ı cezāda bāʿiṣ-i ʿafv-ı seyyiʾāt ve vesīle-i maġfiret-i ḫaṭāʾiyātı olmaḳ tavaḳḳuʿ-ı faẓl u iḥsān-ı İlāhiyyeʾden derece-i ümmīdde bulunmuşdur.

Ravża-i Eẕkār: Pūst-Nişīnān ve Zādegān-ı Pāk-Nijādānı Beyān İder

Seccāde-nişīnān-ı Ḫānḳāh-ı Ḥażret-i Emīr Sulṭān

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi eş-Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi:

Ḥażret-i Emīr Sulṭān *ḳuddise sırruhuʾl-Müsteʿān*[730] telemmüẕelerinden maʿdūd ve çend eyyām perveriş-yāb terbiye-ḫāne-i bülendleri olaraḳ ẕāt-ı şerīfi necm-i zāhire sipihr-i vücūd olmaġın icāzet-i mālik-i[731] mülk-i kerāmet ile İvrindi ḳaṣabasında seccāde-pīrā ve niçe eyyām küşe-gīr-i inzivā iken baʿdeʾl-ḥacc Ḳuds-i şerīfde ʿālem-i beḳāya irtiḥāl ve cesed-i şerīfi anda vedīʿa-i laḥd-ı maġfiret-i Īzed-i müteʿāl olan Şeyḫ Ḥasan Ḫāce Efendiʾniñ vaṣıyyeti ḥażret-i Emīr-i vācibüʾt-tevḳīriñ işārātı ile maḥrūse-ı Burusaʾda seccāde-i meşīḫata cülūs edip çār-deh sāl sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken sekiz yüz altmış dört senesinde ḳaṣaba-i mezbūreden maḥṣūl-ı māl-ı vaḳf ile ʿavdetde Ulubād ḳaryesi ḳurbunda Pāzārdepe denmekle maʿrūf olan mevżiʿde ṣalat-ı ẓuhrı edā üzre iken sene-i mezbūre Şaʿbān-ı şerīfi ġurresesinde düzdān-ı bī-emān yedinden çeşīde-i şehd-ābe-i şehādet olup māh-ı bedr-i vücūdları mestūr-ı seḥāb-ı memāt olmuşdur. Cesed-i enverleri cāy-ı mezbūreden Burusaʾya naḳl olunup Ḥażret-i Emīr Cāmiʿi cānib-i ġarbīsinde olan ḥaẓīrede medfūndur. Şeyḫ-i mezbūruñ mirʾāt-ı żamīri envār-ı füyūżāt-ı İlāhī ile tābnāk ve ṣafḥa-i ḳalb-i münīri ġubār-ı ekdār-ı mā-sivādan pāk idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi:

Neşʾet-i ẓuhūrı belde-i Ḳaraman olup Sulṭānüʾl-evliyā Medīne-i Münevvereʾden diyār-ı Rūmʾa teşrīfleri zamānında müşārun ileyh Luṭfuʾllāh Efendiʾniñ pederleri ʿAbduʾllāh Faḳīhʾiñ ḫānesine ḳadem-zen-i nüzūl olup esnā-yı mukālemede Ḫudāvendigār-ı āmurzgār

[728] İyilikler kötülükleri giderir. Kurʾân, Hud/114.
[729] 124b KA
[730] Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.
[731] 125b KA

size bir veled-i sütüde-eṭvār gencīne-i luṭfundan iḥsān eyledi. Vücūd-peẕīr olduḳda nāmı Luṭfuʾllāh olup evlād-ı nefes-i nefīsemizden iʿtibār edesiz deyü buyurmuşlar idi. ʿAhd-ı ḳarībede dem-i ḫucesteleri cān bulup zīver be-dūş-ı ḫırḳa-i ẓuhūr olduḳda ḥażret-i ʿazīziñ teʾsīr-i feyż-i muʿciz-demleri ile mezbūr Luṭfuʾllāh Efendi[732] refte refte taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ceste ceste aḫẕ-ı maʿārifet-i gün-ā-gün-ı saʿādet-meʾāl edip ārzū-yı tekmīl-i ʿulūm ile diyārından nehżat-ı[733] seyāḥat ederek Gelibolıʾya gelüp anda ḳırāʾat-ı şerḥ-i ʿaḳāʾide müdāvemet üzre iken bālāda tercemesi mürūr eden Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi ol cānibe āftābvār pertev-figen-i revzen-ḫāne-i ḳarār olduḳda ẕerreveş ḫākipāyine rūymāl edip maṭlaʿüʾl-envār-ı türbelerinden iḳtibās-ı feyż-i nūr-ı hidāyet ve iḥrāz-ı pāye-i dest-būs-ı icāzet etmişler idi. Şeyḫleri Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi mihmān-ḫāne-i fānīden dāruʾl-iḳāme-i ʿuḳbāya irtiḥāl eyledikde seccāde-i meşīḫata cülūsa şāyān olup otuz bir sene seccāde-i ḫilāfete cā-nişīn ve terbiyyet-sāz-ı nā-puḫtegān-ı sālikīn iken sekiz yüz ṭoḳsan dört Muḥarremüʾl-ḥarāmı āḫirinde ḳabīl-i maġribde dāruʾl-miḥen-i sicn-i fenādan rū-gerdān ve ʿāzim-i rāḥat-ābād-ı gülzār-ı cinān olup cāmiʿ-i Sulṭān Emīr ḥaẓīresinde medfūn Bedrüʾd-dīn Efendiʾye maḳrūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh dāʾire-i ḳuṭbiyyete ḳadem-nihāde-i maẓhar-ı füyūżāt-ı İlāhiyye olup niçe kerāmāt-ı ʿaliyyeleri zīver-i beyān-ı ḳalem-i menḳıbe-gūyāndır. Teʾlīf-i merġūbelerinden *Cenāḥuʾs-sālikīn* risāle-i şerīfeleri ber-dāşte-i dest-i ʿurefā-yı zamāndır.

Meşāyiḫ-i Naḳşbendiyye'den Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Aḥmed Baba Efendi[734]: Bedrüʾd-dīn Pars Beg merḥūmuñ sülāle-i ṭāhiresinden Meḥemmed Aga-zāde Aḥmed Beg-nām mīr-i meḥāsin-irtisāmıñ gevher-i yegāne-i dāruʾl-ḫazāne-i ṣulbı olup biñ iki yüz dört tārīḫinde Gemlik ḳażāsında vāḳıʿ Umūr Beg ḳaryesinde vaż'-ı ḳadem-i sāḥa-i ʿālem edip refte refte ġavāʾil-i kişţzār-ı ṣabāveti iḫtişād-peẕīr-i istiʿdād ve nīk u bed-i umūr-ı cihānī farḳ u temyīzde vāṣıl-ı mertebe-i rüşd ü sedād olduḳda bā-terbiye-i feyż-i ḳader-i Lem-yezeliyye zülāl-ı ʿaşḳ-ı İlāhīyye cūybār-ı derūn-ı ṣafvet-nişānında fevārān ve sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī

[732] 126a KA

[733] 131a AE

[734] Biyografi AEʾde 129a-129b-130aʾda der-kenārda kayıtlıdır, KAʾda 124bʾde metnin içine kaydedilmiştir.

Behcet Efendi ḥażretlerine niçe müddet firavān ḫidmet ederek dest-ber-āverde-i ādāb u ʿirfān olduḳdan ṣoñra kibār-ı meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾden ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-vāṣılīn Ṭurḥal Şeyḫi denmekle şöhret-ārā eş-şeyḫ el-ḥāc Muṣṭafā Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[735]iñ ḫulefā-yı kirāmlarından Amasiyyevī Şeyḫ Ḥicābī Efendi Ḥażretleriniñ ḫalīfe-i ser-bülendi Ṭaġıstanī El-Ḥāc Yāsin Baba Efendi ḥażretleriniñ dāʿiye-i taḥṣīl-i hūş der-demve emniye-i neyl-i naẓar-ber-ḳadem ile miṣāl-i bāz-geşt yed-i müʾeyyed irşādına teslīm-i gerden-i irādet ve cenāb-ı kerāmet-meʾābларından ḥabs-i nefs nisbet birle aḫẕ-ı dest-i inābet edip āyīn-i meslek-i ʿaliyyeleri üzre seyr ü sülūkı resīde-i derece-i ġāyet olduḳda iʿṭā-yı[736] iẕn ü icāzet ile ḳarīn-i şeref ü isʿāf ve bā-işāret-i maʿneviyye medīne-i Burusaʾya isyiḫlāf ḳılınmış idi. Belde-i mezbūreye bir şeref-i hengāmda ḳadem-zen-i vürūd ve Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Küşterī Cāmiʿ-i şerīfi ḳurbunda Burusa Paşa Ḳapusı civārında ibtiġā-i rıżā-yı Mevlā ve tedārük-i zād-ı neşʾe-i āḫiri żımnında ḫūb u dil-pesend bir ḥānḳāh-ı bihiştmānend inşā vü īcādına muvaffaḳıyetle maʿālī-nümūd olup niçe sinīn seccāde-i meşīḫatda mekīn olaraḳ ḫalvet der-encümen ḳāʿidesince züvvār-ı vefā-iḳtirān ile ülfet ü ṣoḥbet ve ṣāḥib-i rābıṭa-i nūr-ı fuʾād ve ehl-i dil-i leṭāfet-nihād olan zümre-i sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾyı irşād ile iştiġāl ve yād-dāştem ferīdesince vaḳt-i seḥerlerde ve ḫuceste-demlerde ẕikr ü tevḥīd-i Kirdgārī mışbāḥını enāre ve işti ʿāl ederek sefer der-vaṭan sırrını yād-kerde-i heme-i evḳāt ve iṭvāl-i ʿamel be-ʿazīmet ile güẕārende-i ānāt u sāʿāt iken bi-emriʾllāhi teʿālā biñ iki yüz altmış bir şehr-i Rebīʿüʾl-evvelinde dāruʾl-mülk-i serīʿüʾz-zevāl-i ẓāhirīden dāruʾl-beḳā-yı ʿālem-i buṭūna ʿazm ü rıḥlet edip cesed-i laṭīfi ḫānḳāh-ı meẕkūr cānib-i ġarbīsinde reh-güẕārda vāḳıʿ ḥaẕīre-i dil-ārāda āsūde-i meşhed-i raḥmet olmuşdur. Şeyḫ-i mūmā ileyh güzīde-i ehl-i ḥāl ʿārif ü kāmil ü meḥāsinüʾl-ḫıṣāl meslek-i Naḳşıyeniñ velīsi ve āşnā-yı ʿulūm-ı ḫavāṣṣ bir ẕāt-ı bāhirüʾl-iḫtişāṣ idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Dāvūd Efendi:

Evāʾil-i ḥālinde Burusaʾdaçelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesiʾnde muʿīd-i dānişver ve ṭālib-i ʿilm-i maʿārif-güster iken tercemesi sebḳ eden Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi Ḥażretleriniñ

[735] Aziz sırrı kutsansın.

[736] 125a KA

ḫārıḳ-i ʿāde niçe kerāmāt-ı ʿaliyyelerini müşāhede etmesiyle ber-hem-zede-i ḳarār olup ʿazīz-i müşārun ileyhden taḳbīl-i destgāh-ı inābet ile süllem-i taḥḳīḳe vāṣıl ve zamān-ı ḳalīlde bir merd-i kāmil şeyḫleriniñ kerīme-i mükerremelerine tezevvüc etmekle reşk-āver-i zümre-i emāṣil olduḳda seccāde-i ḥażret-i Emīr Luṭfuʾllāh Efendi intiḳālinde cülūsa sezāvār olup maṭiyye-i ẕikr u tevḥīd-i Bārī[737] ser-menzil-i maḳṣūda ʿazm ve ḳuvvet-i dest-i ḳudsiyye-i terbiye ile niçe āhen-dilānı nerm etmek üzre iken ṭoḳuz yüz senesi Recebüʾl-ferdinde dāruʾl-beḳāya rıḥlet ve cāmiʿ-i Sulṭān Emīr ḥaẓīresinde[738] defīn-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ḫulefā-yı kirāmın ṣadā-yı kerāmetle mümtāz u fāʾiḳi ve feżā-yı ḥaḳīḳatiñ cebel-i şāhiḳi idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Tercemeleri bālā-yı ṣaḥīfede güẕer eden Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi Ḥażretleriniñ veled-i ṣulbīleri ve Şeyḫ Dāvūd Efendiʾniñ terbiyyet-kerdeleri olmaġın mezbūr Dāvūd Efendi irādet-i melikiʾl-müteʿāl ile dār-ı beḳāya irtiḥāl eyledikde maḳām-ı vālā-yı ḥażret-i Sulṭān Emīrʾde seccāde-güster-i meşīḫat olup otuz sene miḳdārı pūst-ı ḫilāfetde pā-ber-cāy-ı ḳıyām ve ıṣlāḥ-ı marażā-yı hevā-yı sirişteġān-ı enām iken ṭoḳuz yüz otuz senesi şehr-i Rebīʿüʾl-āḫirinde bu dār-ı ġurūrdan serāy-ı sürūra ʿāzim olup cāmiʿ-i Sulṭān-ı *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[739] ḳurbunda olan meḳābir-i dil-ārāda medfūn ve merāḳıd-i ḫulefāya maḳrūndır. Şeyḫ-i mezbūr şehrden ḫāric ü medāric-i leṭāfet-i āb u hevāyı dāric Fıstıḳlı-nām mevżiʿde bir bāġçe iştirā ve çend ʿaded ḥucerāt ve bir mescid-i şerīf binā edip niçe şühūr u sinīn evlād u ʿıyāliyle cāy-ı meẕkūrda murabbaʿ-nişīn-i ʿizz ü tekmīn olmuşdur.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Tercemesi ānifen sebḳat eden Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendiʾniñ veled-i ṣulbīsi olup vālid-i mükerremlerinden aḫẕ-i tevbe vü inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat etdikden ṣoñra seccāde-i Sulṭān Emīrʾe cülūsa sezā ve envār-ı feyż ü irşādları mefārıḳ-ı dervīşān-ı ṣāf-menişāna lemʿa-pīrā ve kürsī-nişīn-i vaʿẓ olduḳda lisān-ı dürer-bārlarından ṣudūr eden mürvārīd-i

[737] 126b KA

[738] 131b AE

[739] Yüce sırrı kutsansın.

nuṭḳ-ı pend ü naṣīḥatları mengūş-ı gūş-ı müstemiʿān-ı ṣıdḳ-efzā olup bi-tevfīḳi'l-melikiʾl-ʿallām[740] edā-yı menāsik-ı ḥacc-ı Beytüʾl-Ḥarām ile be-kām ve nāṣıye-sāy-ı ʿatabe-i ʿulyā-yı Seyyidüʾl-enām ile nāʾil-i feyż ü merām olduḳdan ṣoñra penç sāl seccāde-i meşīḫatde sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken ṭoḳuz yüz otuz beş senesinde rūḥ-ı laṭīfleri ʿālem-i mülk-i şehādetden ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa[741] edip ʿurūc-ı maḳāmāt-ı ʿulyā eyledikde ḥażret-i Emīr Cāmiʿi ḥaẓīresiniñ yemīninde medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr ʿilm-i ẓāhirde ṣāḥib-i yed-i ṭūlā ve fāʾiḳ-i ʿulemā-yı ʿahd-intimā olup ʿilm-i tefsīr u eḥādīṯ u fıḳhda gördükleri kütüb-i nefīse eṭrāfına kendi ḳalem-i belāġat-raḳamlarıyla taʿlīḳ-i ḥavāşī etmişlerdir.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm Efendi:

Tercemesi güẕer eden Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendiʾniñ maḫdūm-ı mükerremi Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾniñ birāder-i ekremi İbrāhīm Efendiʾdir. Ceẕbe-i ʿaẓīmeye mālik keṣretde vaḥdet ve ʿamel be-ʿaẓīmet ve terk-i ruḫṣat-ı nehcine sālik olup dāver-i ʿaẓīzlerinden ṣoñra maḳām-ı vālā-yı ḥażret-i Sulṭān Emīrʾde basṭ-ı seccāde-i meşīḫat ve menbaʿ-ı cūd u seḫā ve aḫlāḳ-ı ḥasene ṣāḥibi enīs-i fuḳarā bir ẕāt-ı melek-ḫaṣlet idi. Nāʾil-i ḥacc-ı beyt-i Ḫudā olduḳdan ṣoñra mürūr-ı eyyām-ı ḳalīlede ser be-bālīn-i pister-i bīmārī olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ dört tārīḫinde dār-ı fenādan ḫırāmān-ı gülzār-ı beḳā ve ḥarem-i cāmiʿ-i şerīfiñ cānib-i şehrde vāḳıʿ bābıñ yemīninde olan ḥaẓīre-i dil-ārāda mütevārī-i sāhire-i ġabrādır. Şeyḫ-i mezbūr edīb ü lebīb ve dil-i rūşen-ābādı maḫzen-i ṣabr u şekīb idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Luṭfuʾllāh-ı Ṯānī Efendi:

Tercemesi mürūr eden İbrāhīm Efendiʾniñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı olup niçe eyyām be-luṭf-ı Ḫudāvend-i cihān-āferīn seccāde-i Sulṭān Emīrʾde cā-nişīn ve mürebbī-i sālikīn iken İvrindi-nām ḳaṣabaya rıḥlet ve mesnedlerini maḫdūmları Muṣṭafā Efendiʾye vaṣıyyet[742] etmişler idi. Ṭoḳuz yüz yetmiş bir senesinde dāruʾl-ḫuld-i cināna intiḳāl edip naʿş-ı rıḥlet-naḳşları bir ʿarabaya vażʿ olunup temāmī-i eyyām-ı haftada maḥrūse-i Burusaʾya dāḫil ve cesed-i laṭīfleri cāmiʿ-i şerīf ittiṣālinde olan sāḥa-i ḫulefāda ḫāne-i ḳabr-i maġfiret-

[740] 127a KA

[741] 132a AE

[742] 127b KA

elīflerine vāṣıl olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ser-mest-i bī-pervā-yı aṣḥāb-ı ḥāl ve mecmūᶜa-i envāᶜ-ı sütūde-ḫıṣāl olup[743] reh-yāb-ı ṭavāf-ı beytüʾl-ḥarām ve çihre-fersā-yı ravża-i muṭahhara-i Seyyidüʾl-enām ᶜaleyhiʾṣ-ṣalavat veʾs-selām olmuş idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Mārruʾẕ-ẕikr Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendiʾniñ ferzend-i ercmendi olup ẕevḳ-yāb-ı ḥālāt-ı vicdānī ve *Es-Selāmet fiʾl-vaḥdeti*[744] feḥvāsınca ekṣer-i evḳātda sākin-i genc-i pinhānī ᶜuzlet-kedelerinde müteveccih ü merāḳıb ve iḫtilāṭ-ı ḫalḳdan mütebāᶜid ü mütecānib olmaḳ ḥasebiyle ḳarārgāhları Sulṭān Emīr ḳabr-i münīri ḳurbunda Fıstıḳlı-nām maḳām-ı dil-güşā idi. On dört sene seccāde-i Emīr Sulṭānʾda reh-nümā-yı gürūh-ı sālikān olup ṭoḳuz yüz seksen altı tārīhinde cāygāh-ı irşād-penāhlarına maḫdūmları ᶜAlī Efendiʾyi taᶜyīn ve kendileri ᶜazm-i ḫuld-i berīn eyleyüp cāmiᶜ-i müşārun ileyhiñ cānib-i yemīninde defīn ve ḫulefā-yı mesbūḳuʾl-eẕkāre ḳarīndir. Şeyḫ-i mezbūr kerīmüʾl-ḫıṣāl ve maẓanne-ḥāl idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ᶜAlī Efendi: Muṣṭafā Efendiʾniñ maḫdūm-ı feżāʾil-rüsūmı olup ḳāmet-i istiᶜdādı câme-i rengīn-i zühd ü taḳvā ile ārāste ve zīver-i ṣalāḥ-ı vesīletüʾl-felāḥ ile pīrāste ve ṣaḥīfe-i ḥālī ārāyiş-i riyādan sāde ve yevmen-fe-yevmen veẓāʾif-i ᶜömrleri maṣrūf-ı ṭāᶜat-ı Ḫudāʾda ve kāmilen otuz sene seccāde-i irşādda ḳarār-dāde olup ḫalīfe-i irşād ve dāmād-ı ṣāf-nihādları ᶜAzīz-zāde Meḥemmed Efendiʾye nişīmengāh-ı saᶜādet[745]-penāhların vaṣıyyet biñ yigirmi tārīḫinde dāruʾl-beḳāya rıḥlet edip ḥażret-i Emīr cāmiᶜi cānib-i yemīninde mestūr-ı merḳad-i rıḥlet olmuşdur.

Ḥażret-i Emīr-zāviyesi Şeyḫi ᶜAzīz-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Vālidi ismi ᶜOsmān ᶜAzīz-zāde denmekle ᶜarīf-i cihān Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾdir. Ḥücre-i terbiye-i peder-i büzürgvārlarında perveriş-nümā ve ḥücre-i ṣalāḥ u taḳvāda cilve-resā olup taḥṣīl-i maᶜrifet ü kemāl etdikden ṣoñra seccāde-i ḥażret-i Emīrʾde zīver-efzā Şeyḫ ᶜAlī[746] Efendiʾniñ dāmenine teşebbüs edip kerīme-i mükerremelerini tezevvüc etmişler idi.

[743] 132b AE

[744] Selamet birliktedir.

[745] 128a KA

[746] 133a AE

Mūmā ileyh Şeyḫ ʿAlī Efendiʾye ḳarābeti ve cihet-i ʿilm ü ʿirfāna münāsebetleri Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi ile şeyḫ-i mezbūr şürūʿ-ı keş-ā-keş-i nizāʿ u cidāl ve āheng-i muʿāraża-i bī-meʾāl ederek altı sene seccāde-i ḥażret-i Emīr Sulṭānʾa biʾl-iştirāk şeyḫ ü nigehbān olup mezbūr ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi biñ yigirmi yedi tārīḫinde ḥacc-ı şerīfden baʿdeʾl-inṣırāf silk-i ḫulefā-yı revendegān-ı ʿālem-i beḳāya mużāf ve ḥaẕīre-i ḥażret-i Emīrʾde pūşende-i ḫāk-i liḥāf olduḳda ṣāḥib-i terceme daḫı niçe sāl bilā-nizāʿ ü cidāl mesned-i meşīḫatda fāriġüʾl-bāl iken biñ elli ṭoḳuz tārīḫinde çiftliklerinden ʿavdetde süvār olduḳları esb-i tünd-ḫırām ser-keşlik etmekle üftāde-i ḫāk-ı fenā olup sāḥa-i ḥażret-i Emīrʾde medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr ḥüsnüʾl-aḫlāḳ ve memdūḥuʾl-ḫıṣāl olup levş-i cerāʾim-i ṣaġāʾir ü kebāʾirden dāmeni pāk ve derūnı envār-ı tevḥīd-i Bārī ile tābnāk idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Vālidi ʿāzim-i ḫuld-i berīn olduḳda vaṣıyyet u taʿyīni üzre yerine seccāde-nişīn olup iki buçuḳ ay miḳdārı murabbaʿ-nişīn-i mesned-i peder ve fuḳarā vü ṣuleḥāya pīşvā vü reh-ber ve ġonce-i bāli bir berg-i ümmīd ü āmāl iken işābet-i ʿaynül-kemāl ile zilāl-i[747] ḥayātı muġber ve mirʾāt-ı zātı ṣarṣar-ı ġubār-engīz-i fenādan mükedder olup sāl-i irtiḥāl-i peder-i kerāmet-iştimālleri olan biñ elli ṭoḳuz Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde ḳaʿde-i aḫīre-i ḥayātı temām ve ʿāzim-i dārüʾs-selām oldı. Ḥarem-i cāmiʿ-i müşārun ileyhiñ cānib-i ġarbīsinde olan sāḥa-i dil-ārāda pister-i ḫāk-i siyāha rū-nihāde olmuşdur. Maḫdūm-ı merḳūm menbaʿ-ı maʿārif ü ʿulūm nev-bāve-i būstān-ı ṣalāḥ bākūre-i bāġ-ı zühd ü felāḥ rūḥ-ı muṣavver ve luṭf-ı mücessem maḫdūm-ı mükerrem idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm Efendi[748]:

Şeyḫ-i mezbūr vālidi fevtinde henūz ʿunfuvān-ı cüvānīde nā-dīde-i germ ü serd-i rūzgār iken pīrān-ı köhne-sāl misālinde *El-veledü sırru ebīhi*[749] müddeʿāsını isbāt edip on ṭoḳuz sene miḳdārı ḫānḳāh-ı Sulṭān Emīrʾde seccāde-pīrā ve ʿibādāt u ṭāʿāt ile güzārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ yetmiş sekiz sālinde kendi dāḫil-i silk-i temellükleri olan esb-i āteş-ʿinānıñ

[747] 128b KA

[748] 133b AE

[749] Evlat babanın sırrıdır.

laṭme-i pāy-ı bī-emānıyla vücūd-ı laṭīfleri zaḥmnāk olup terk-i tāb-ḫāne-i cihān ve ʿāzim-i şifā-ḫāne-i raḥmet-i Raḥmān ve ḥaẕīre-i cāmiʿ-i müşārun ileyhde ġunūde-i pister-i laḥd-ı ġufrān oldı. Seccāde-i meşīḫate maḫdūmları Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi sezāvār olup sinn-i ṣaġirde olmaġın meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden mürşid-i sāmī Şeyḫ ʿAlī Selāmī Ḥażretleri niçe zamān seccāde-i ḥażret-i Emīrʾde mürebbī-i sālikān olmuş idi. Müşārun ileyh Ḥażret-i Hüdāyī ḫānḳāhında pūst-nişīn ve mezbūr Şeyḫ Ṣāliḥ Efendi mesnedine neyl ile kām-bīn olup evāḫir-i ḥālinde keyfe maġlūb ve retḳ u fetḳe iḳtidārı yoḳ mecẕūb olmaġla meşīḫatı aḳrābasından İsḥāḳ Efendiʾye fāriġ olup baʿdehu biñ yüz otuz dört senesinde dāruʾl-beḳāya irtiḥāl edip civār-ı cāmiʿ-i şerīfde medfūndur.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İsḥaḳ Efendi:

Medīne-i Burusaʾda[750] Veled-i Enbiyā Maḥallesi imāmı ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi-nām bir ẕāt-ı be-nām ṣulbundan maḥalle-i mezbūrede nümāyān ve bāġ-ı rüşd ü sedād-ı Ḫudā-dādda bir serv-i ḫırāmān olup İsḥaḳ *Ḫāce*ʾsi Mevlānā Aḥmed Efendi ve ʿAynī-i Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi-nām kāmilleriñ dāʾirelerine tereddüd-i tām ve taḥṣīl-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye vü naḳlıyye etmekle ġıbṭa-fermā-yı enām ve Şeyḫ İsmāʿil Ḥaḳḳī Ḥażretleriniñ āsitānesine intisāb ve āyīn-i ṭarīḳat-ı Celvetiyye üzre aḫẕ-ı tevbe vü inābet ve tekmīl-i esmā-yı ṭarīḳat ile kām-yāb olmuş idi. Seccāde-i Ḥażret-i Emīrʾde Şeyḫ olan Meḥemmed Ṣāliḥ Efendiʾye[751] ḳarābeti ve vaḳf-ı müşārun ileyhe kitābeti ḥasebiyle münāsebeti olmaġın şeyḫ-i mezbūruñ ferāġından biñ yüz yigirmi ṭoḳuz senesi seccāde-i Ḥażret-i Emīrʾe cālis olup ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya muvāẓabet ederek güẕārende-i leyāl ü eyyām ve umūr-ı vaḳf-ı şerīfe niẓām vermek üzre iken biñ yüz elli tārīḫinde tārik-i daġdaġa-i dünyā ve ʿāzim-i tekye-geh-i beḳā olup cāmiʿ-i ḥażret-i müşārun ileyhiñ ġarb ḳapusı ṭarafında olan sāḥada medfūn ve duʿāʿ-i ḫayr-i zāʾirāna maḳrūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh mihmān-nüvāz ve bāb-ı zāviyesi bay u gedāya bāz idi. Aṣḥāb-ı ḫayrātdan Sāʿatci El-Ḥāc Meḥemmed istiṣḥābıyla edā-yı ḥaccüʾl-İslām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i *ʿaleyhiʾṣ-ṣalavat veʾs-selām* eyleyüp bu devlet-i ʿuẓmāya daḫı nāʾil olmuş idi.

[750] 129a KA

[751] 134a AE

Der-Kenār[752]**:** Ḥażret-i Emīr zāviyesi meşāyiḫinden Şeyḫ İsḥaḳ Efendi ve Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi ve Şeyḫ Reşīd Efendiʾniñ ḳabrleri kenār-ı ḥaẕīrede muʿayyen olup Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi ile Ṣāliḥ Efendiʾye gelince on üç nefer meşāyiḫ-i ʿālī-şānıñ egerçi īcād-ı saʿādetleri civār-ı cāmiʿ-i şerīfde olan ḥaẕīre-i dil-ārāda medfūn olmaḳ üzre kütüb-i vefeyāt-ı ḳadīmede mesṭūr ise de esāmī-i şerīfeleri ṣafḥa-i ruḫām-ı mermerde nüvişte olaraḳ merḳadleri meşhūd u maʿlūm olmayup ġālibā aʿḳāb-ı aḫlāfıñ ʿadem-i vaḳt ve muḥāfaẓalarından mürūr-ı zamān ile mevtā-yı āḫir defnolunaraḳ ne vechle olmuş ise olmuş bu ḳadar ẕevāt-ı kirāmıñ meḳābir-i laṭīfeleri mānend-i genc-i muṭalsam gözlerden nihān bulunmuş olduġı erbāb-ı inṣāf u ġayrete bāʿiṯ-i cāy-ı ḥayret idügi bī-reyb ü gümāndır.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi:

Tercemesi henūz mürūr eden Şeyḫ İshaḳ Efendiʾniñ ferzend-i daḳāyıḳ-şināsı olup bā-luṭf-ı İlāh ṣulb-i şeyḫ-i mūmā ileyhden maḥrūse-i Burusaʾda ḳadem-zen-i bārgāh-ı ʿālem-i tebāh olmaġın ifāża-i şems-i münīr-i tevfiḳ-i Ḫudā ile ḥücre-i derūnu rūşenā olduḳda taḥṣīl-i maʿārif[753] ü kemāle ḳavī vü enẓār etmegin şehr-i meẕkūrda şeref-pīrā-yı kütüb-ḫāne-i faẓīlet ve revnaḳ-efzā-yı seccāde-i meşīḫat Eşref-zāde Eş-Şeyḫ Es-Seyyid ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi Ḥażretlerinden żabṭ-ı ḳavānīn-i ʿulūm ile ḥāʾiz-i rütbe-i iʿtibār olup vālid-i muḥteremleri irtiḥālinde pūst-nişīn-i meşīḫat ve revende-i rāh-ı ʿibādet u ṭāʿat iken biñ yüz altmış senesinde "ḥadīḳa-i vücūdı şükūfeler çıḳardı" feḥvāsınca ravża-i vücūd-ı bihbūdında ʿārıża-i cederī ile güller açılup bā-taḳdīr-i Īzed-i Yezdān istişmām-ı rāyiḥa-i ṣıḥḥat rütbe-i imkānda olmayup sene-i merḳūmede çiçek marażından baġrı ḫūn ve nūşende-i şarāb-ı menūn ve pederleri cenbinde medfūn oldı. Şeyḫ-i mezbūr ḫūrşīd-i tābende-i ʿilm ü ʿirfān ve nūr-ı dīde-i eḥibbā vü yārān idi.

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Reşīd Efendi:

[752] Der-kenār AEʾde 133bʾde; KAʾda 129aʾda kayıtlıdır.

[753] 129b KA

Mūmā ileyh Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi merḥūmuñ necl-i mükerremleri Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Reşīd Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda[754] ṣulb-i şeyḫ-i sālifüʾl-beyāndan rū-nümūd-ı sāḥa-i vücūd olup ḳayd-ı bend-i ṭufūliyyetden āzād ve fārıḳ-i miyān-ı sefīd ü sevād olduḳda dem-be-dem ẕihn-i veḳḳā[d]ını cihet-i hünere ṣarf ve zamān-ı eşheb-i sebük-ḫırām iḳtidārını vādī-i ʿirfāna ʿaṭf edip beyneʾl-aḳrān pīrāye-i imtiyāz ile şöhret-endāz olmuş idi. Peder-i saʿādet-eserleri vefātında āsitāne-i āsmān-sāy-ı ḥażret-i Emīrʾde seccāde-pīrā ve kūşe-gīr-i ferāġ u inzivā olup zāviye-i ʿaliyye-i mezbūrede elli seneden ziyāde icrā-yı āyīn-i ṭarīḳat ve ẕevḳ-i tecelliyāt-ı İlāhiyye ile ṣafāda iken biñ iki yüz on sekiz sālinde murġ-ı rūḥı bu lāne-i bī-sebāt dünyādan pervāz ve bihişt-i berīnde āşiyān-sāz olduḳda[755] vālid-i muḥteremleri cānib-i yemīninde defīn-i maġfiret-ḳarīndir. Şeyḫ-i mezbūr ʿāḳil ü kāmil meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil āşnā-yı hezār-fen ülfet ü iḫtilāṭdan muctenib bir pīr-i sāl-ı kuhen idi. Seccāde-i meşīḫata maḫdūm-ı ʿirāfet-mevsūmları Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Ṭayyib Efendi sezāvār-ı muḳtedā-yı zümre-i dervīşān-ı nīk-eṭvār iken biñ iki yüz yigirmi üç tārīḫinde li-ecliʾl-maṣlaḥa maḥmiyye-i Sıtanbulʾa şirāʿ-güşā-yı ʿazīmet ve yine cānib-i baḥrden Burusaʾya esnā-yı ʿavdet *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[756] hubūb-ı şedāʾid-i bād-ı muḫālif ile rūy-ı deryāda ẓuhūr eden telāṭum-i emvāc-ı ejder-sīmādan süvār olddığı ḳayıġıñ żabṭ u rabṭı nā-ḳābil ve maṭlūb üzre ḥüsn-i idāresinde tedābīr-i miknet ve ṣarf-ı yārā-yı ḳudret-i bī-ṭāʾil olduġundan mā-ʿadā istīlā-yı ẓalām-ı şeb bir ḳat daḫı ḫavf u hırāsa sebeb olup el-ḥāṣıl bu beliyye-i cān-güdāzdan ḫuddām-ı sefīneniñ ḳamara-ı derūnları ḳumanya-i şuʿūrdan tehī vü sāde ve keştī-i mezbūr Eşkel Ḳaryesi altında sūy-ı sāḥil-i ḫilāfe fütāde olduḳda şeyḫ-i mūmā ileyhiñ naḳdīne-i ḥayāt-ı zindegānīsi dest-i düzdān-ı Yörükānda telef ü iżāʿat ve bu vechle ḥāʾiz-i rütbe-i saʿādet-i şehādet olmuşdur. **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Bilmedi ḳadrini ḥayfā o dür-i nā-yābıñ[757]

[754] 134b AE

[755] 130a KA

[756] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

[757] 135a AE

Dest-i emvācla deryā ḳo dögünsün yürüsün

baʿdeẕā seccāde-i meşīḫatī veled-i aṣġarına tevcīh ü ʿiṭā ve az vaḳtde maʿṣūm-ı meẕkūr daḫı gehvāre-nişīn-i mülk-i beḳā olduḳda ḫānḳāh-ı Emīr Sulṭān mümā ileyh Şeyḫ Meḥemmed Reşīd Efendiʾniñ dāmādı ve sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden merḥūm Şeyḫ Emīn Efendi Ḥażretleriniñ muḳtebes-i ḳandīl-i nūrānī-i irşādī Yaġcı-zāde El-Ḥāc Aḥmed Efendi ʿuhdesine[758] tevcīh olunmuş ve mezbūr daḫı icrā-yı āyīn-i Erenleri teʾdiye vü īfāda iştiġāl üzre bulunmuşdur. "Ḥażret-i Emīr zāviyesi şeyḫi Ḥācī Aḥmed Efendi mümā ileyh ẕātında sāde-dil ü ṣāf-żamīr bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt ise de ʿaḳāyid-i ṣaḥīḥa vü ḥasene ve min cihetiʾṭ-ṭarīḳat yedd-i pāk-i müstaḥsene ṣāḥibi olup ḫānḳāh-ı ʿazīz-i müşārun ileyhde otuz sene leyl ü nehār evrād u eẕkār-ı Ḫudāʾya vaḳf-ı naḳdīne-i ḥayāt ve bu ḥāl-i marżiyye ile emrār-ı ānāt u sāʿāt üzre iken sinn ü sāli ṭoḳsan beş aʿdādına mütenāhī ve inḥiṭāṭ-ı sinn ü herem sebebiyle rükūb u nüzūlda derdmendāne vü ʿāciz olup āḫirüʾl-emr bir müddet ḫasta olaraḳ biñ iki yüz altmış iki Ramażān-ı Şerīfʾinde ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm-i raḥmet-i Raḥman ve civār-ı Cāmiʿ-i Ḥażret-i müşārun ileyhde mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur."[759]

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Ḥācī Aḥmed Efendi[760]:

Mümā ileyh ẕātında sāde-dil ü ṣāf-żamīr bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt ise de ʿaḳāʾid-i ṣaḥīḥa ve ḥasene ve mineʾl-cihetiʾṭ-ṭarīḳa yed-i pāk-i müstaḥsene ṣāḥibi olup ḫānḳāh-ı ʿazīz-i müşārun ileyhde otuz seneden leyl ü nehār evrād u eẕkār-ı Ḫudāʾya vaḳf-ı naḳdīne-i ḥayāt ve bu ḥālāt-ı marżiyye ile imrār-ı ānāt u sāʿāt üzre iken sinn ü sāli ṭoḳsan beş aʿdādına mütenāhī ve inḥiṭāṭ-ı sinn ü herem sebebiyle rükūb ü nuzūlda dermānde vü ʿāciz olup āḫirüʾl-emr bir müddet ḫaste olaraḳ biñ iki yüz altmış iki Ramażān-ı şerīfinde ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm-i raḥmet-i Raḥmān ve civār-ı cāmiʿ-i ḥażret-i müşārun ileyhde mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur.

Seccāde-nişīnān-ı Zāviye-i Zeyniyye

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendi:

[758] 130b KA

[759] Tırnak içindeki kısım KAʾda kayıtlıdır.

[760] Bu biyografi AEʾde 135a-135bʾde der-kenārda kayıtlıdır. KAʾda kayıtlı değildir.

Vālidi diyār-ı Ḳaramanʾda Baḫşı Faḳıh nāmında bir recül-i bünye ve ṣāliḥ olup şeyḫ-i mezbūr vilāyet-i meẕkūreden Seydī Şehri-nām beldede iklīl-i muraṣṣaʿ-i vücūdı ber-ser edip evvelā taḥṣīl-i hüner ve kesb ü kemāl etdikden ṣoñra Ḥamīdī Pīrī Efendiʾden ʿulūm-ı ẓāhireye iştiġāl ve dāruʾl-ifādelerinden neyl-i āmāl olmuş idi. Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Ḳudsī Ḥażretleri Ḳonyaʾya sāye-baḫş-ı teşrīf olduḳları esnāda Pīrī Efendi ʿazīz-i müşārun ileyhi ziyārete belde-i mezbūreye nehżat ve ṣāḥib-i terceme daḫı meʿān ʿazīmet edip ḥīn-i mülāḳātda ḥażret-i ʿazīz eṭvār-ı pesendīde-i mezbūrı vezn-i terāzū taṣavvur edip ḳābil-i feyż olmasını istiʿdādından istidlāl etmekle ḥużūr-ı ʿaliyyelerinde mekṣ-i dāʾime-i Üstādī-i mezbūrdan[761] istīẕān ve ol daḫı maʿḳūl görüp kendileri vaṭan-ı aṣliyyelerine münfereden revān olmuşlar idi. Şeyḫ-i mūmā ileyh daḫı ʿazīz-i müşārun ileyh maḥrūse-i Burusaʾya visāde-güster-i nüzūl olduḳlarında niçe zamān ḫidmet-i şerīflerinde dāmen-der-miyān olmaġla tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat-ı ʿaliyye ile şāyeste-i ḥırḳa-ı tāc-ı seniyye oldı. ʿAzīz-i müşārun ileyhiñ cism-i laṭīfi āġeşte-ı be-ḫāk-ı ʿadem olduḳda seccāde-i ʿulyālarına cülūs edip on altı sene meşġūl-i icrā-yı āyīn ve mürebbī-i cumhūr-ı sālikīn iken sekiz yüz yetmiş iki senesi Ṣaferinde bī-tāc u ḳabā ʿazm-i sefer-i milket-i beḳā[762] edip şeyḫ-i mükerremleriniñ āsūde olduġı ḳubbe-i vālāda pister-i türāb-ı raḥmet-meʾābe ser-nihāde olmuşdur. Ḫāce Rüstem-i Ḳasṭamonī el-ān zāviye-i Zeyniyye denmekle meşhūr-ı ʿālemiyān olan mevżiʿde berāy-ı meʾvā-yı fuḳarā ḥucerāt binā edip Tüccār-ı ʿAcemʾden Ḫāce-i Baḫşāyiş-i Buḫārī şeyḫ-i meẕkūr içün bir zāviye iḫtirāʿ ve Ḫāce Ramażān-ı Burusevī daḫı ol dil-nişīnīde bir mescid inşā ve baʿde Muʿallim-zāde Aḥmed Efendi-nām ḳāżī-ʿasker be-nām taʿyīn-ı veẓāyif u tevsīʿ ile cāmiʿ-i şerīf īcād etmişdir. *Teḳabbelallāhi ḫayrātühüm*[763] . Şeyḫ-i mezbūr keşf ü kerāmāt-ı bāhire ile pür-iştihār ve ḫāk-i pāy-ı zīver-i tāc-ı iftiḫār-ı ṣıġār u kibār idi.

Der-Kenār[764]**:** Meşāyiḫ-i Ḥażret-i Sulṭān Emīrʾe maḫṣūṣ ve ḳurb-ı cāmiʿ-i laṭīfde vāḳıʿ zāviye-i şerīfe mürūr-ı eyyām ve kürūr-ı aʿvām ile pekçe ḫarāb olmuş idügünden zībāyiş-

[761] 131a KA

[762] 135b AE

[763] Allah hayırlarını kabul etsin.

[764] Der-kenār AEʾde 135a-135bʾde kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.

peẕīr-i çeşm-i ekvān müberrāt-ı nā-maʿdūde-i celīle-i cenāb-ı cihānbānīye ʿilāve-i cemīle olmaḳ üzre zāviye-i meẕkūreniñ taʿmīr ü termīmine müteʿallıḳ buyurulan müsāʿde-i ʿaliyye-i ḥażret-i şehinşāhī iḳtiżā-yı ʿālīsince baʿdeʾl-keşf Burusa evḳāf müdīri ṭarafına biʾl-iḥāle dergāh-ı meẕkūruñ muḥtāc-ı ʿumrān olan maḥalleri sāye-i maḳderet-vāye-i pādşāhīde tecdīd rütbesinde taʿmīr ḳılınmışdır.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe Efendi:

Ḳasṭamonı diyārından ẓuhūr Ḥācī Ḫalīfe denmekle meşhūr olan Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendiʾdir. Evvelā ʿulūm-ı ẓāhireye iştiġāl ve taḥṣīl-i faẓl u kemāl edip baʿdehu meşāyiḫ-i kirāmdan tercemesi sebḳ eden Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendiʾye ḫidmet ve tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat[765] ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet etmekle şeyḫ-i mezbūr ʿāzim-i dārüʾs-sürūr olduḳda mesnedine cā-nişīn ve şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü temkīn yigirmi iki sene maḳām-ı meşīḫatda reh-nümā-yı sālikīn iken sekiz yüz ṭoḳsan dört Cemāẕīyüʾl-āḫiri evāʾilinde iḥrām-ı kefen ile "Leb-beyk"-zen-i ʿāzim-i dergāh-ı ẕüʾl-minen olup zāviye-i Zeyniyyede mebniyye ḳubbe-i refīʿada defīn ve şeyḫi şeyḫ-i müşārun ileyhe ḳarīndir. ʿAzīz-i mezbūr ʿilm ü maʿārifī cāmiʿ-i muteḫaṣṣiʿ vü mütevāżiʿ ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥamīde ve ḥāvī-i āṯār-ı pesendīde olup taʿbīr-i ruʾyāda yed-i ṭūlāsı ve meşāyiḫ-i kerāmet-penāhıñ zübde-i evlāsı merciʿ-i ʿulemā vü fużalā ve naẓar-endāz-ı ḥāl-i fuḳarā vü ṣuleḥā seḥā vü keremde ʿalem ve luṭf u mürüvetde müsellem-i ʿālem idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Boluvī Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Belde-i Boluʾda ġurre-i ġarrā-yı vücūd ve pertev-endāz-ı ʿālem-i şühūd olup ḳayd-ı ṭufūliyyetden āzād ve ḫırāmān-ı vādī-i istiʿdād olduḳda hem-ʿaṣrı olan ʿulemādan taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl edip fāʾiż-i şeref-i mülāzemet[766] ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede mutaṣaddī-i ḫidmet iken bedraḳa-i tevfīḳ-i İlāhiyye ārzū-yı naḫvet-i iḳbāl-i dehr-i fānīden rū-gerdān ceẕbe-i ceẕebāt-ı Raḥmāniyyeʾye ṭarīḳ-i ṣūfiviyye-i fenāfiʾllāha meyelān göstermekle sābıḳuʾẕ-ẕikr Ḥācī Ḫalīfe Efendiʾden būs-ı destgāh-ı inābet ve tekmīl-i levāzım-ı ṭarīḳat edip maḳām-ı münīf-i ʿazīz-i mezbūre bi-ḥasebiʾl-istiḥḳāḳ veʾl-istiʿdād güsterende-i seccāde-i

[765] 131b KA

[766] 136a AE

irşād ve beş sene miḳdārı pīşvā-yı ṭālibān-ı ṣāf-nihād iken sekiz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz senesinde maḥmil-bend-i sefer-i dāruʾl-beḳā olmaġın zāviye-i mezbūrede vāḳıʿ taḥt-ı ḳubbe-i ʿaliyyede ḫāk-nişīn[767] ve şeyḫi Ḥācī Ḫalīfeʾye ḳarīndir.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi:

Ḥażret-i Ṣıddıḳ-ı Ekber *raḍīyaʾllāhi ʿanha* nesl-i şerīflerinden maʿdūd ve belde-i Kanḳıra ser-ber-āverde-i ārāmgāh-ı vücūd olan Şeyḫ Muṣṭafā Ṣafīyyüʾd-dīn Efendiʾdir. Meşāhir-i ʿulemā-yı nādire-dāndan *Muḥaşşī-i Şerḥ-i Mifṭāḥ-ı Fenārī-zāde* ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi maḥrūse-i Burusaʾda Sulṭān Murād-ı S̱ānī Medresesi müderrisi iken mezbūrı ṭalebeleri silkine lāḥıḳ etmiş idi. Baʿdehu mevlānā-yı müşārun ileyh Burusa ḳażāsı ile kām-revā olduḳda zāviye-i Zeyniyyeʾde revnaḳ-efzā-yı serīr-i meşīḫat Ḥācī Ḫalīfeʾden aḫẕ-ı dest-i inābet etmekle ṣāḥib-i terceme daḫı ol münāsebetle dāmen-i şeyḫ-i mezbūre teşebbüs̱ edip niçe zamān ḫidmet-i şerīflerinde pūyān olup baʿdehu şeyḫ-i müşārun ileyhiñ ḳāʾim-i maḳāmı Bolevī Meḥemmed Efendi mezbūrı irşād-ı ṭālibīne meʾẕūn edip ʿāzim-i ḫuld-i berīn olduḳlarında mesned-i meşīḫatda yigirmi sene miḳdārı cā-nişīn olmuş idi. Ṭoḳuz yüz yigirmi tārīḫinde rū-be-rāh-ı dārüʾs-sürūr-ı beḳā olup zāviye-i mezbūrede mebniyye-i ḳubbe-i şerīfede āsūde-i meşhed-i muḳaddesdir. Şeyḫ-i mezbūr ʿulūm-ı ẓāhire ve bāṭınada *ḥāżıruʾẕ-ẕihn ḳavīyyüʾl-efkār*[768] ve mehāret-i ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı mütenevviʿ ile pür-iştihār olup tīz-dest ve serīʿüʾl-ḳalem olmaḳ ḥasebiyle vāfir kütüb-i muʿtebere çekīde-i[769] ḫāme-i muʿciz-e-s̱eridir. Maḫdūm-ı Ercmendi Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi ke-s̱retinden nāşī bir mikdārını Medīne-i Münevvereʾye vaḳf etmişdir. Bundan ṣoñra Ṭūsīvīyyüʾl-aṣl Şeyḫ Naṣūḥ Efendi seccāde-i meşīḫata cülūs edip üç sene mürūrunda mesnedini Muʿallim-zāde Muṣṭafā Efendiʾye ferāġ ve kendileri vaṭan-ı[770] aṣliyyelerine hicret etmekle girībān-ı ḥayātı anda çāk çāk-ı reh-zen-i ecel olmuşdur.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

[767] 132a KA

[768] Zihni açık, fikirleri kuvvetli.

[769] 136b AE

[770] 132b KA

Maġnisa diyārında dil-sitān-ı vücūda vażʿ-ı ḳadem edip pīşgāh-ı raḥle-i istiʿdādda nişīmen ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemālde muḥāfaẓa-i icrā-yı envāʿ-ı fen ve ḥāmil-i kelām-ı mecīd-i ẕüʾl-minen olduḳda ḳırāʾat-ı sebʿa vü ʿaşereyi daḫı tekmīl edip ṭabʿ-ı şerīfleri māʾil-i semt-i taṣavvur olmaġın maḥrūse-i Burusaʾda muʿallim-i debistān-ı āyāt-ı ʿirfāniyye ve ʿārif-i ḥaḳāyıḳ-ı kelimāt-ı Furḳāniyye mesbūḳuʾẕ-ẕikr Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe Efendi āsitānesine ittiṣāl ve Şeyḫ Naṣūḥ Efendiʾden icāzet ile nāʾil-i āmāl olup zāviye-i Zeyniyyeʾde sekiz sene ḳadar zīver-efzā-yı seccāde-i irşād ve mürebbī-i dervīşān-ı ṣafvet-nihād olmuş idi. Ṭoḳuz yüz otuz iki sāli ḫilālinde ṭıfl-ı sebḳ-āmūz-ı rūḥ-ı pāki ʿāzim-i mekteb-i ʿirfān-ı ʿālem-i ʿılıyyīn olup zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr edīb ü vuḳūr ve lebīb ü ṣabūr murtāż u mücāhid ʿābid ü zāhid kimesne olup çihl-sāl ṣalat-ı Terāvīḥi ḫatm-i Kelām-ı Ḳadīm-i Rabb-i Raḥīm ile edā ḳıldıḳları efvāh-ı nāsda meşhūr u mütevātirdir.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda cilvegāh-ı vücūda vażʿ-ı ḳadem-i meymenet-rüsūm eden Emīr ʿAlī Efendiʾdir. Eyyām-ı ṣabāvetde ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[771] āsitānesinde perverde ve neẓẓāre-i iksīr-eserleri kīmyā-yı saʿādet olan kibār-ı meşāyiḫ-i kirām terbiye-kerdelerinden olup ʿulemā-yı ʿaṣr Mevlānā ʿAlīyüʾl-Fenārī El-Ḥāc[772] Ḥasan-zādeʾden telemmüẕ ile beyneʾl-emṯāl mümtāz ve ḫidmet-i iʿādelerinden rütbe-i mülāzemet[773] iḥrāz etdikden ṣoñra bi-ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ visāde-güster-i baʿż-ı buḳāʿ-ı ʿilmiyye olaraḳ Ḥamza Beg Medresesi müderrisi iken żamīr-i nihād-ı hidāyet-siriştinde ceẕebāt-ı nūr-ı İlāhiyye lemeʿān etmegin ṭabʿ-ı pākīze-cevheri rüsūm-ı ʿörfiyeden mütebāʿid yevmī otuz aḳçe vaẓīfe ile müteḳāʿid olup meşāyiḫ-i ṣāḥib-yaḳīn-i sidre-temkīn-i Zeyniyyeʾden Ṭūsīvīyyüʾl-aṣl Şeyḫ Naṣūḥ Efendiʾye ḫidmet ve tekmīl-i ṭarīḳat-ı ve aḫẕ-ı icāzet edip muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ʿāzim-i ḳalem-rev-i beḳā olduḳda zāviye-i ʿaliyye-i Zeyniyyeʾde seccāde-pīrā olmuş idi. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ bir sālinde sāʾire-i şühūddan nā-būd ve ʿāzim-i dārūʾl-ḫulūd olduḳda buḳʿa-i meẕkūre-i zāviye-i şerīfede ḥaṭṭ-ı raḥl-ı ḳarār eyldi. Şeyḫ-i mezbūr pīrāye-i

[771] Yüce sırrı kutsansın.

[772] 137a AE

[773] 133a KA

veraʿ-ı taḳvā ile ārāste ve ẕāt-ı şerīfi envāʿ-ı aḫlāḳ-ı pesendīde ile pīrāste vaḳūr u edīb pīr-i münevverüʾl-meşīb idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Meşāyiḫ-i Zeyniyyeʾden Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendiʾniñ ferzend-i fürūzende-aḫteri Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾdir. Evvel-i miʾe ʿāşirede elif kāmeti ṣafḥa-ı vücūda keşīde ve refte refte derece-i sinn-i vukūfa resīde olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ḳadem-nihāde ve ʿulemā-yı ʿaṣrı Muḥyiʾd-dīn El-Fenārī dāruʾl-ifādesinde baʿdeʾl-istifāde baʿż-ı mevāżıʿ-ı ʿilmiyyede mütevessid-i visāde-i ifāde olup bi-tevfīḳiʾl-ʿalīm terk-i ṭarīḳ-i taʿallüm ü taʿlīm edip Muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾniñ dergāhıñda muḳīm olmuş idi. Henūz tercemesi mürūr eden Şeyḫ Es-Seyyid ʿAlī Efendi ḫidmet-i şerīfinde mekīn ve baʿdeʾl-intiḳāl yerlerine seccāde-nişīn olup ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuz[774] senesinde müteveccih-i ḫānḳāh-ı ʿālem-i beḳā meşāyiḫ-i Zeyniyyeʾden abā-yı kirām ve esātīẕe-i ʿiẓām ḳurbunda mütevārī-i cevf-i ġabrā olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ẕevḳ-i tecelliyāt-ı ḳudsiyyeye fāʾiz-i ʿārif-i vāṣıl-ı mürşid-i kāmil[775] idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi:

Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendiʾniñ maḫdūm-ı mükerremleri ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendiʾdir. Ġurre-i ġarrā-yı vücūdı şuʿle-perdāz-ı ʿalem-i şühūd olup istifāża-i envār-ı fażl u kemāl ile hilāl-i istiʿdādı tābān ve şemʿ-i iḳbāli şuʿāʿ-i müsāʿade-i baḫt-ı fīrūz ile fürūzān olmaġın Mollā Ḫüsrev Medresesi Bursavī Şeyḫi Çelebi ḫidmetinde şemşīr-i ṭabʿı cilā-dāde ve baʿdehu Ḳapluca müderrisi iken *Hümāyūn-nāme* ṣāḥibi vāsiʿ-i ʿalīsinden istifāde edip Ḫāce Ḫayrüʾd-dīn Efendiʾden mülāzım ve baʿż-ı buḳāʿ-ı ʿilmiyyede medāriseye müdāvim olmuş idi.Baʿdehu ceẕebāt-ı ʿaşḳ-ı İlāhī hādī-i ṭarīḳ ve ġalebāt-ı şevḳ-i nā-mütenāhī refīḳ-i pür-tevfīḳ olup vālid-i muḥteremleri meslek-i ʿaliyyesine sālik ve reʾīsüʾl-māl u[776] kemāle mālik olmaġla tercemesi ānifen mürūr eden birāderi Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḳaṭʿ-ı rişte-i ʿalāyıḳ-ı fānī eyledikde mesnedine teştīf ü iclāl ile taḥṣīl-i āmāl edip yigirmi yedi sāl

[774] 133b KA

[775] 138b AE

[776] u: -AE

seccāde-i meşīḫatda lemʿa-pīrā ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı senesinde rūḥ-ı ʿazīzleri ḫarābezār-ı sipenc-i fānīden rehā olup zāviye-i Zeyniyyeʾde defīn-i ḫāk-ı mezārdır. ʿAzīz-i merḳūm gül-deste-bend-i maʿārif ve ʿulūm-ı ẓāhir ü bāṭını maʿmūr ve meşāyiḫ-i kirām beyninde maẓanne-i ḥāl ile maʿlūm u meşhūr idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi:

Bālāda tercemesi güẕer eden Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾnin maḫdūmı olup ʿamm-ı büzürgvārları Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿazīz Efendiʾniñ[777] kīse-i naḳd-i ʿömr-i ʿazīzleri güm-geşte-i ceyb-i vücūd olduḳda seccāde-i meşīḫata cülūsa şāyān on sene miḳdārı mürebbī-i ṭālibān ve mürşid-i cumhūr-ı sālikān iken biñ altı tārīḫinde ʿazm-i dāruʾl-cinān edip zāviye-i Zeyniyyeʾde medfūn ve anda mestūr-ı ḫāk olan eʿizze-i kirāma maḳrūndur.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Ānifen ẕikri güẕer eden Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ maḫdūm-ı necābet-ḳarīnidir. Vālid-i mükerremleri ʿazm-i dāruʾl-ʿadem edip[778] nām-ı şerīfleri endāḫte-i ṭāḳçe-i nisyān olduḳda mesnedine ṣuʿūd ve on iki sene zīnet-efzā-yı seccāde-i ʿizz u suʿūd olup biñ on sekiz sālinde taḳdīr-i mülk-i ʿalām ile naḳl-i tekyegāh-ı dāruʾs-selām edip zāviye-i mezbūrede meşāyiḫ-i revendegān-ı dāruʾl-beḳā beyninde āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr maẓhar-ı füyūżāt-ı İlāhī ve vāḳıf-ı esrār-ı nā-mütenāhī idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Belde-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda pīrāye-bend-i ḫilʿat-ı vücūd ve ḳadem-zen-i bezm-i şühūd olup behre-yāb-ı gencīne-i feyż-i istiʿdād olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim Ḫ*ā*ce-zāde Şemsüʾd-dīn Efendiʾden mülāzım olmuş idi. Mārruʾẕ-ẕikr ʿAbduʾllāh Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾye intisābı ve meyl-i ṭabʿī-i ezeliyye ile taʿalluḳ ve istiṣḥābı olmaġın netīce-i āmāli olan ṭarīḳ-i tedrīsden rū-gerdān ve şeyḫ-i mezbūruñ yerine işāret-i ʿaliyye ile nigehbān-ı fuḳarā vü dervīşān olup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ ḳırḳ tārīḫinde

[777] 134a KA

[778] 138a AE

ʿālem-i beḳāya intiḳāl edip zāviye-i mezbūrede medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr ʿilm ü maʿrifetde ḫaṭṭ-ı evfer ṣāḥibi olduġundan mā-ʿadā fenn-i ṣakk u inşāda māhir idi.

Zeyniyye-zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Kemāl Efendi:

Tercemesi mürūr eden Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ ferzend-i edīb ve necl-i necīb ve lebībleri Şeyḫ Kemāl[779] Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda pīrāye-güzīn-i ṣavmaʿa-i vücūd olup feżāʾil-i celīle ile sezāvār medāyiḥ ü ṣenā ḥasbeʾl-ḳader nāʾil-i şeref-i mülāzemet ile pāye-i infiṣāl-i erbaʿīne ḳadem-resā ve niçe zamān ṭarīḳ-i ḳażā-yı pür-mahālikde kār-fermā-yı mesned-i ḥükm ü imżā iken emniyye-i manṣıb-ı ḳażādan abā ve vālid-i büzürgvārı cāygāhına irtiḳā etmiş idi. Biñ yetmiş altı Şaʿbānʾından sin ü sāli kemāl bulup ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm olduḳda Zeynīler zāviye-i şerīfesinde mestūr-ı laḥd-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūrdur. Şeyḫ-i mezbūr kemāl-i zühd ü ṣalāḥ ile ārāste ve ḥilye-i taḳvā vü diyānet ile[780] pīrāste ṭāʿat u ʿibādete mülāzım ve icrā-yı merāsim-i ṭarīḳat-ı ʿaliyyeye muvāẓıb u müdāvim idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Şeyḫ Kemāl Efendi ṣulbundan bürūz u ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i İlāhiyyeʾden istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip vālid-i mükerremlerinden taḳbīl-i dāmen-i inābet ve mücāhidāt-ı şāḳḳaya beẕl-i maḳderet edip ʿābir-i ḳanṭara-i mücāz ve şeyḫ-i mümā ileyhden mücāz olduḳda baʿde vefātihi ḥanḳāh-ı şerīf-i Şeyḫ ʿAbduʾl-laṭīf-i Ḳudsīʾde mesned-i irşādda dāʾim ve meslek-i ʿaliyyeleri üzre terbiye-i ebnā-yı ṭarīḳate müdāvim iken biñ ṭoḳsan bir Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde müteveccih-i gülzār-ı cinān ve vāṣıl-ı raḥmet-i Raḥmān olup dergāh-ı Zeyniyyeʾde miyān-ı saʿādet-nişān-ı eʿizze-i kirāmda muʿtekif-i ġār-ı mezār-ı lāmiʿ-i envārdır. Şeyḫ-i mezbūr pīr-i mübārek-nefes ve cūybār-ı himemi gūyiyā nehr-i Aras idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

[779] 134b KA

[780] 138b AE

Tercemesi ānifen güẕer eden Şeyḫ Meḥemmed[781] Efendiʾnin maḫdūm-ı fütüvvet-mersūmı olup peder-i vālā-güherleri yerine seccāde-pīrā ve āyīn-i ṭarīḳat-ı Zeyniyyeʾyi ṣubḥ u mesā icrā edip sübḥa-şumār-ı leyāl ü nehār iken biñ yüz otuz beş senesinde ʿazm-i dāruʾl-ḳarār eyleyüp zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde medfūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh zühd ü veraʿ ile müzeyyen ve ʿunvān-ı ṣalāḥ u taḳvā ile muʿanven idi.

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Saʿdüʾd-dīn Efendi:

Şeyḫ Meḥemmed Efendi ṣulbundan ʿālem-i kevne ḳadem-resā ve kemāl-i istiʿdād ile neşv ü nemā olup vālid-i mācidleri irtiḥālinde seccāde-i meşīḫata cülūsa şāyān ve zimām-i ḥall ü ʿaḳd-ı umūr-ı fuḳarā vü dervīşānı ḳabża-i erzān olmuş idi. Yigirmi iki sene mesned-i irşādda cālis ve zīver-efzā-yı mecālis olup biñ yüz elli yedi sālinde bülbül-i rūḥ-ı şerīfi ḳafeş-i tenden pervāz ve bihişt-i berīnde lāne-sāz olduḳda zāviye-i merḳūme pister-i türāb-ı müşk-nābda āsūde ve cāme-ḫāb merḳad-i münevverede ġunūdedir. Şeyḫ-i mezbūr nuḳūd-ı ṣalāḥ ile maʿmūr ve zāviye-i derūnı envār-ı ẕikruʾllāh ile pür-nūr idi[782].

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Şeyḫ Saʿdüʾd-dīn Efendiʾniñ birāder-i kihter-i ʿālī-tebārıdır.Vefātlarından ṣoñra pūst-ı meşīḫata cülūsa lāyıḳ ve şāhid-i raʿnā-yı murādını muʿāniḳ olup zāviye-i meẕkūrede şeb-i Cumʿa ẕikr-i cehrī ile ḳılup ḥāżırīni iḥyā ve iṭʿām-ı eṭiʿme-i nefīse ile dāʾ-i cūʿ-i fuḳarāya müdāvā üzre iken biñ yüz yetmiş bir sāline bu köhne ribāṭ-ı fānīden firār ve murġ-ı rūḥuna ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūr-ı cinānī evgār eyledikde zāviye-i mezbūrede dürr-i şehvār-ı vücūdı ṣadef-i ḳabrde mestūrdur. Şeyḫ-i mezbūr ẕerāfet ü ʿarāfetde yegāne ve ülfet ü muḥabbeti ʿārifāne ʿindeʾl-kibār maḳbūl u merġūb ve beyneʾn-nās mevdūd u maḥbūb idi.Bundan ṣoñra[783] dergāh-ı Zeyniyyeʾde Şeyḫ Aḥmed Efendi mürebbī-i sālikān olup biñ yüz seksen ṭoḳuzda ʿāzim-i dergāh-ı İlāh ve zāviye-i mezbūrede defīn-i ḫāk-i siyāh olduḳda maḥlūlundan meşīḫatine Mudanyalı-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi mālik ve ṭarafından naṣb-ı vekāletle āyīn-i erenleri icrāya sālik iken ol daḫı biñ iki yüz yigirmi iki sālinde maḥmiyye-i İstanbulʾda

[781] 135a KA

[782] 139a AE

[783] 135b KA

seccāde-nişīn olduġı Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Tekyesiʾnde fevt olup meşīḫat-ı zāviye-i Zeyniyyeʾye maḥdūmları Nūrüʾd-dīn ve Niẓāmüʾd-dīn Efendiʾlere intiḳāl edip eyyām-ı meşīḫatlerinde niçe zamān dergāh-ı Zeyniyye zīnet-i ẕikruʾllāh-āṯārından ḫālī ḳalmış ve mezbūrān daḫı dār-ı beḳāya irtiḥāl etmiş olmaġla zāviye-i mezbūreye müntesibān-ı ṭarīḳ-i Eşrefiyyeʾden El-Ḥāc ʿAlī Dede nigeh-bān olmuşdur.

Der-Kenār[784]**:** Zāviye-i Zeyniyyeʾniñ çoḳ senelerden berü maḥrūm-ı nāʾil-i ʿizzet ü ʿimāret olduġundan derece-i ġāyetde kesb-i ḫarābiyyet etmiş ve giderek tīşe-i indirās-ı felek ile tevḥīd-ḫāne ve ḥucerāt-ı ḳadīm-i fuḳarā vü devīşān münhedimüʾl-esās ve āṯār-ı iskān ve şeref-i ẕikr ü tevḥīd-i Īzed-i müsteʿāndan mahcūruʾl-istīnās olaraḳ niçe sinīn bu ḥāl üzre vīrān ḳalmış ecille-i ricāl-i devlet-i ʿaliyyeden Kānī Beg Efendiʾniñ Burusa muḥaṣṣallıġı hengāmda biʾl-keşf veʾt-taḥmīn der-i şefḳat-āyīn-i salṭanat-ı seniyye-i ebed-ḳarīnden istirḥām olunduḳda cenāb-ı Rabb-i ʿibād-ı pādşāh-ı maʿālī-nijād ve şehinşāh-ı Bāyezīd-nihād Efendimiz ḥażretleriniñ rūzān u şebān zīver-i nāṭıḳa-i cümle-i meşāyiḫ ü dervīşān olan aʿdād-ı kelime-i ẕikār u tevḥīdden müzdād-ı eyyām-ı ʿömr-i devlet defter-i iḳbāl u saṭanat-ı mülūkānelerin ziyād-ber-zīyād ederek ẕāt-ı ḫilāfet-simāt-ı şāhānelerin ilā-yevmiʾt-tenād zīnet-baḫş-ı maʿdelet-ābād ve ẓıll-ı ẓalīl iḥsān-ı delīl-i cihānbānīlerin pīrāyiş-i maʿārif zümre-i dāʿiyān-ı ṣıdḳ-iʿtiyād buyursun müteʿallıḳ u erzān buyurılan müsāʿade-i celīle-i tācdārīleri muḳteżā-yı meḥāsin-iḥtivāsınca zāviye-i mezbūreye bir bāb-ı tevḥīd-ḫāne ve bir ḳaç ʿaded ḥucerāt-ı fuḳarā müceddeden binā vü inşā ve sāye-i meberrāt-vāye-i şāhānede ez-ser-i nev iʿmārre vü iḥyā ḳılınmış ve taʿmīr ü tecdīd ile iʿmārrından nā-ümmīd olan sākinānıñ eyyām-ı mükfehirr-āmālī hem-reng-i ṣabāhuʾl-ʿīd olmuşdur.

Medīne-i Burusaʾda Ġunūde-i Pister-i Maġfiret-i Ḳayyūmī Olan Zādegān-ı Ḥażret-i İbnüʾl-Eşrefiʾr-Rūmī

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾs-Selām Efendi:

[784] derk-kenār AEʾde 139a-139bʾde; KAʾda 135bʾde kayıtlıdır.

Tercemesi bālāda mesṭūr Eşref-zāde Eş-Şeyḫ Es-Seyyid Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriʾniñ pūr-ı büzürg-ı saʿādet-mevfūrları olup taḥṣīl-i ʿilme saʿy-ı cemīl ve kemālāt-ı vāfire cemʿ edip ḥāʾiz-i ecr-i cezīl ve ḫaṭṭ-ı nesḫ ü taʿlīḳ ketbine ḳādir bir şeyḫ-i züʾl-mefāḫir idi.Peder-i velāyet-eserlerinden envār-ı ḳudsiyyeyi muḳtebis ve tāc u ḥırḳa-ı ṭarīḳati[785] mütelebbis olup biñ yüz ḳırḳ altı tārīḫinde vālid-i muḥteremlerinden iki gün muḳaddem ṭaʿne-i cünd-i rūḥānī ile maṭʿūn ve ʿāzim-i dergāh-ı ḳādir-i bī-çūn olup Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesi cānib-i ḳıblesinde olan sāḥada defīn ve maẓhar-ı raḥmet-i Rabbüʾl-ʿālemīndir. Şeyḫ-i mezbūr ẓarāfet u ʿarāfetle meşhūr idi.

Eşref-zāde Eş-Şeyḫ Es-Seyyid Meḥemmed ʿAvnuʾllāh Efendi:

Tercemesi bālāda revnaḳ-ṭırāz-ı silk-i beyān u ifāde olan ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-ʿāşıḳīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ[786] ṣulb-i şerīfinden maḥrūse-i Burusaʾda biñ yüz yigirmi sālinde pertev-fürūz-ı tekye-geh-i cihān ve ġurre-i ġarrā-yı istiʿdād-ı nāşıye-i ḥālinde nümāyān olduḳda ʿazīmet-i taḥṣīl-i semt-i ʿulūm ve mecālis-i ifāde-i ʿulemāda istifāde-i manṭūḳ u mefhūm edip ḫaṭṭ-ı nesḫ ü sülüsde üstād-ı māhir Ṭuz Bāzārı imāmı Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾden mücāz u meʾzūn ve taḥrīr eyledigi ḳıṭʿalar şīve-i nezāketle meşḥūn idi. Peder-i pāk-güherlerinden baʿdeʾl-inābe tekmīl-i enfāsa sālik ve dāʾire-i nefs-i emāreyi güzer edip maḳām-ı muṭmaʾinneye mālik iken vālid-i mācidleri irtiḥāl-i dār-ı beḳā etmekle ʿamm-i muḥteremleri Eşref-zāde Eş-Şeyḫ Es-Seyyid ʿİzzüʾd-dīn Efendi Ḥażretlerinden tecdīd-i libāçe-i bīʿat ve evrād u ezkāre müdāvemet ve aḫz-ı varaḳ-pāre-i ḫilāfet edip maḥrūse-i merḳūmede Şeyḫ Eyyūb Efendi ḫānḳāhında pederlerinden ṣoñra terbiye-i süllāka ḳıyām ve yevm-i selāse zāviye-i mezbūrede ve yevmüʾl-ḫamīs Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-pīrā-yı vaʿẓ-ı enām olaraḳ mürşid-i bülend-maḳām olup ṭoḳuz sene miḳdārı zāviye-i mezkūrede vaʿẓ u naṣīḥat ve zikr u ʿibādete muvāẓabet ile behre-yāb ve envār-ı tecelliyāt-ı Rabbāniyyeyi ḫānḳāh derūnına iktisāb etmek üzre iken biñ yüz elli beş Şevvāl-i şerīfinde ḫunnāḳ marażından bülbül-i nāṭıḳası lāl ve ʿāzim-i dergāh-ı züʾl-celāl olup zāviye-i mezbūrede olan türbe-i münīfede pederleriyle hem-

[785] 139b AE

[786] 136a KA

pehlūdır.Şeyḫ-i mūmā ileyh cemīlüʾẕ-ẕāt kerīmüʾṣ[787]-ṣıfāt maḳbūlüʾl-aḫlāḳ veʾl-ḫaṣāʾil ve marżīyyüʾl-evṣāf veʾş-şemāʾilidi.Ṭabʿ-ı selāset-nümūdlarından ebyāt u İlāhiyyāt-ı muʿtebere ṣudūr edip mecmūʿa-i aḥbābda mesṭūrdur.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn[788] Efendi:

Şeyḫ-i müşārun ileyh biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden medīne-i Burusaʾda şeref-efzā-yı bezm-i vücūd ve ġonçe-i nev-ḫīz-i gülistān-ı şühūd olup ders-i ʿāmm Mevc-zāde Ḥāce ʿAbduʾr-Raḥmān Efendiʾden muḳaddemāt-ı ʿulūm-ı İlāhiyyeʾyi telemmüẕ ve nesḫ-i ḥikemiyyeyi taḥrīr-i bī-naẓīr Muḥaddiṯ Ḥasan Efendi merḥūmuñ süfre-i taḳrīr ü ifādelerinden tenāvül ü teleẕẕüẕ edip ʿilm-i Fürsi daḫı Hādī-zāde Meḥemmed Emīn Efendiʾden taʿallüm etmekle cāme-i zībā-yı fażlı telebbüs ve evāʾil-i ḥāllerinde ḫaṭṭ-ı nesḫ ü ṯülüṯi temeşşüḳ baʿdehu ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ-i anīḳe taʿaşşuḳ Ṭabībī Muṣṭafā Efendiʾden teferrüs etmekle meʾẕūn u mücāz olduḳda ʿamm-ı muḥteremleri ḳuṭbuʾs-sālikīn Eşref-zāde ʿİzzüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ himmet-i rūḥāniyyesine maẓhar ve ḫırḳa-ı ḫilāfeti pīrāye-i ibtihāc-ı ser ve fuḳarā-yı Eşrefiyyeʾye şeyḫ ü reh-ber olmuşlar idi. Birāder-i mihterleri Şeyḫ Seyyid ʿAvnuʾllāh Efendi fevtinde birāder-zādeleri Şeyḫ Seyyid Ḥabīb Efendi sinn-i sıġarda olmaġın Zāviye-i Eyyūb Efendiʾde ḳālīçe-güster-i ḥücre-i vekālet ve pūst-ārā-yı mesned-i meşīḫat olup biñ yüz altmış bir sālinde Ḥażret-i Emīr zāviyesi şeyḫi Luṭfuʾllāh Efendiʾniñ kūçek oġlu İsḥaḳ Çelebi maḥlūlundan meşīḫata mālik olmaġın yevmüʾl-Cumʿa ḥażret-i müşārun ileyhiñ cāmiʿ-i münīrinde nāḳil-i tefsīr ve seccāde-i meşīḫata cülūs ile şeref-peẕīr olup on beş sene miḳdārı bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sinīn ve mürebbī-i sālikīn iken biñ yüz yetmiş altı Ṣaferʾinde ṭaʿna-i ṭāʿūn ile şehīd ve ʿazm-i bihişt-i cāvīd edip Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesiʾnde olan türbe-i şerīfede mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh vefātlarından bir sene muḳaddem ṣavm-ı Dāvūd *ʿaleyhiʾs-selāma* müdāvemet[789] ve be-her

[787] 140a AE

[788] 136b KA

[789] 137a KA

şeb ṣalāt-ı teheccüde muvāẓabet ve beʿdeʾṣ[790]-ṣalātiʾṣ-ṣubḥ evrād-ı Eşrefiyyeʾyi tilāvet ve baʿdehu taʿlīm ü taʿallüm-i ʿulūma meşġūl ve ifāde vü istifāde-i maʿḳūl u menḳūl sebbāḥ-ı deryā-yı taḥḳīḳ ve seyyāḥ-ı beydā-yı tevfīḳ ġayūr u ṣabūr edīb ü vaḳūr fāżıl-ı bī-muʿādil şeyḫ-i celīlüʾl-ḳadr-i deryā-dil idi. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri daḫı olup ḳarīḥa-i mübārekelerinden baʿż-ı İlāhiyyāt-ı belāġat-āyāt ṣudūr ve mecmūʿa-i yārān u eḥibbāda keşīde-i silk-i süṭūrdur.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi İbni Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda İncirlice Maḥallesiʾnde vāḳıʿ ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde peder-i muḥteremleri Eşref-zāde Şeyḫ Meḥemmed Eşref-i Sānī cenāblarından ṣoñra niçe sinīn seccāde-nişīn biñ yüz elli üç sālinde maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda Zeyrekde Pīrī Paşa ḫānesinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve Ṭob-ḫāneʾde āsitāne-i Ḳādiriyyeʾde āsūde vü defīn olan ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve mürşidüʾs-sālikīn zübdetüʾl-müfessirīn Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid El-Ḥāc Aḥmed ʿİzzüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[791] ḥażretleriniñ maḫdūm-ı ʿālī-meşreb ve ferzend-i maʿālī-nesebleri Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretleridir. Biñ yüz on beş tārīḫinde ḥarīm-i zāviye-i Eşrefiyyeʾde pā-nihāde-i tekye-geh-i vücūd ve ḳademe-i süllem-i ṣabāveti iḥrāz edip kürsī-i rüşd ü sedāda revnaḳ-efzā-yı ḳuʿūd olduḳda cevher-i cibillī ve ḫilafet-i aṣlī muḳteżāsınca evāʾil-i ḥālinde muḳārenet-i tevfīḳ-i Ṣamedāniye birle ʿuluvv-i himmeti mūceb-i saʿādet-i dāreyn ve bāʿiṣ-i ʿizzet-i menzileyn olan ʿulūm-ı nāfiʿa istiḥṣāline maṣrūf ve kemiyyet-i sebük-ʿinān-ı ṭabīʿatı cevelāngāh-ı mıżmār-ı maʿārifde sūy-ı dil-cūy-ı tehẕīb-i aḫlāḳa maʿṭūf olmaġla evvelā muḳaddimāt-ı kemālāt-ı ʿilmiyyeyi vālid-i keṣīrüʾl-meḥāmidlerinden baʿdeʾl-ḳırāʾat imdād-ı istiʿdād-ı Ḫudā-dād mübteġāsınca fużalā-yı kirāmıñ[792] "aʿlem ü ercmendi Mevc-zāde Ḫāce ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi ḥażretleriniñ"[793] meclis-i ifādelerinden istifāde-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve

[790] 140b AE

[791] Aziz sırrı kutsansın.

[792] 137b KA

[793] Tırnak içindeki kısım KAʾda bulunmamaktadır.

naḳliyye ve sāʾir-i ʿulemā-yı feżāʾil-ḳarīnden istifāża-i fühūm-ı ʿāliyye edip[794] bā-ḫuṣūṣ-ı mūriṣ-i nezāket-i ṭabīʿat-ı insāniyye olan luġāt-ı Fārisiyyeʾyi daḫı fuḥūl-i mevālī-i fiḫāmdan Hādī-zāde Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi merḥūmdan taḥṣīl ile tezyīn-i cemāl-i meleke-i ẕātiyye eyledikten ṣoñra peder-i vālā-güher-i kerāmet-eṣerlerinden aḫẕ-ı tevbe vü inābet ve ikmāl-i uṣūl-ı esmāya beẕl-i yārā-yı maḳderet ve az vaḳtde irtiḳā-yı rütbe-i ʿulyā-yı ḫilāfet eylemişler ve vālid-i muḥteremleri irtiḥālinde āsitāne-i Eşrefiyyeʾde seccāde-pīrā ve zümre-i ʿuşşāḳa delīl ü reh-nümā ve sālikān-ı nehc-i Ḫudāʾya reh-ber ü pīşvā olmuşlar idi. Ẕāt-ı dīrīn-i meḥāsin-āyīnleri üzre yevmüʾl-Cumʿa ḫānḳāh-ı şerīflerinde ve haftada bir gün Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve bir gün Ḳayġan Cāmiʿinde kürsī-nişīn-i vaʿẓ u teẕkīr olup vāḳıʿā kendüleriniñ pīrāye-i ẕāt-ı maḥmidet-āyātları ṣalāḥ u taḳvā ve ḥüsn-i sülūk-ı ṣuʿlūk-intimā ve yümn-i ḥaḳīḳat u zehādet-ārālarından nāşī kelām-ı ṣıdḳ-encām ve güftār-ı kerāmet-ittisāmları teʾsīr-i tām ile cāy-gīr-i żamīr-i enām ve meclis-i ḳudsī-enīs ve vaʿẓ u tedrīsleri mecmaʿ-i ziḥām ḫavāṣṣ u ʿavām olup ṣīt u ṣadā-yı ʿulūm u feżāʾili āfāḳ-gīr ü gülbang-ı bülend ʿulüvv ü şānları resīde-i ṭās-ı çerḫ-eṣīr olmaġla evṣāf-ı ber-güzīde-i kāmilāneleri merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān ʿAbduʾl-Ḥamīd Ḫān Ḥażretleriniñ vāṣıl-ı semʿ-i hümāyūnları olduḳda Der-i Saʿādetʾe daʿvet ve ḥużūr-ı pādşāh-ı maġfūrda vaʿẓ u naṣīḥat ve neşr-i envār-ı ḥaḳāyıḳ u maʿrifet edip ve baʿdehu Burusaʾya ʿavdet buyurmuşlar. İmdi şeyḫ-i müşārun ileyh zāviye-i ʿaliyyelerinde elli üç sene miḳdārı seccāde-güster-i meşīḫat ve irşād-ı sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾya himmet ve ādāb u erkān[795] üzre āyīn-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyyeʾyi ḥüsn-i icrāya şārif-i leʾālī saʿy u ġayret olup bu ḥālāt-ı marżiyye üzre güẕārende-i ānāt u sāʿāt iken biñ iki yüz iki Rebīʿüʾl-āḫirʾinde nidā-yı *İrciʿī*ye leb-beyk-gūyān ve rūḥ-ı şerīfleri gülşen-serāy-ı cināna ḫırāmān olup cesed-i laṭīfleri ḫānḳāh-ı[796] meẕkūrede olan türbe-i şerīfede mütevārī-i ḫāk-i raḥmet-i Raḥmānʾdır. Şeyḫ-i mütercem zīver-i ʿulūm-ı ẓāhire vü bāṭıne ile meşhūr u müsellem maẓhar-ı envār-ı tenzīl-i keşşāf-ı esrār teʾvīl olmaġın tefsīr-i Ḳurʾān-ı Kerīmʾi iki defʿa *Mineʾl-evvel ileʾl-āḫir*[797] ḫatm edip

[794] 141a AE

[795] 138a KA

[796] 141a AE

[797] Başından sonuna kadar.

Cāmiʿ-i Kebīr-i vācibüʾt-tevkīrde cemʿ-i keşīr ve cem-i ġafīr ile teberrüken duʿāsıyla dehān-ı ḥāżırīne sükker-efşān olmuşlar ve kemālāt-ı ʿilmiyyelerinden iki mücellid-i kebīr tefsīr-i şerīf teʾlīf edip *Zübdetüʾl-Beyān* tesmiye buyurmuşlar. Biñ yüz otuz yedi tārīḫinde peder-i mükerremleriyle edā-yı ḥaccuʾl-İslām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Seyyidüʾl-enām etmişlerdir. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri olup elsine-i selāşede menşūren ve manẓūmen eşʿār-ı pesendīdeleri maḳbūl-ı ehl-i ʿirfān ve Necīb maḫlaşıyla İlahiyyāt-ı şerīfeleri keşīde-i mecmūʿa-i zākirāndır.

Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda zīver-bend-i ʿunvān-ı silk-i ifāde vü beyān olan eşrefüʾl-meşāyiḫiʾl-kirām ve efḍalüʾl-fużalāyiʾl-fiḫām Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden biñ yüz altmış bir tārīḫinde medīne-i Burusaʾda żiyā-efrūz-ı mehd-i vücūd ve ḫaṭve-endūz-ı dāʾire-i şühūd olan Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendiʾdir.Terbiye-i dāye-i tevfīḳ-i Ḫudāʾda perveriş-yāb olaraḳ temyīz-i ġass u semīn ve tefrīḳ-i şimāl ü yemīn eyledikde bādī-i ʿizz ü şān nevʿ-i insān olan taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle dil-dāde ve hem-ʿaṣrları baʿż-ı ʿulemā-yı aṣḥāb ifāde-i mecālis-i tedrīslerine ḥāżır u āmāde nuḳūd-ı[798] ʿulūm u maʿārifde ḫaylī biżāʿa istifāde edip ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe taʿlīḳ-i dili der-kār ve üstād-ı nādire-i devrāndan Ḳaltaḳcı-zāde Ḫalīl Efendi merḥūmdan temeşşüḳe beẕl-i nūr-ı baṣar-ı iḳtidār ederek şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi tenmīkde mānend-i ḳalem-i ʿalem ve efendī-i mūmā ileyhden aḫẕ-ı ketebe ile muʿazzez ü mükerrem olup vāḳıʿā ḳavāʿid-i şīve-i ḫaṭṭ-ı meẕkūrı mānend-i ʿİmād icrā[799] vü inşāda müşārun biʾl-benān ve niçe niçe kütüb-i nefīse taḥrīr ü tezbīr edip esb-i kilk-i serīʿüʾs-silk ile meydān-ı hüner ü maʿārifde tefevvuḳ-nümā-yı aḳrān-ı maʿrifet-nişān olduḳdan ṣoñra zülāl-i ʿaşḳ-ı İlāhī yenbūʿ-ı derūnlarında mevc-peẕīr ve ecdād-ı ʿiẓām-ı pāk-nijādları meslek-i ʿaliyyesine sülūk ẕāt-ı zehādet-simātlarına dāʿiye-i mā fiʾż-żamīr olmaġın ʿamm-i muḥteremleri mürşid-i āgāh ve maʿdūd-ı zümre-i ricāluʾllāh Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat etmekle endek-i zamān şeyḫ-i sālifüʾl-beyāndan meʾẕūn u

[798] 138b KA

[799] 142a AE

mücāz ve aḫẕ-ı ḫilāfet-nāme ile serefrāz olmuş idi. Vālid-i mācidleri irtiḥālinde meşīḫat-i Cāmiʿ-i Sulṭān Emīr ile dest-ber-āverde-i nām u nişān ve maḥrūse-i mezbūrede Ḳaraaġac Maḥallesiʾnde meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi ḥażretleriniñ binā eyledigi zāviye-i laṭīfede pūst-nişīn olan evlād-ı kirāmlarından Şeyḫ Nūrī Efendi bilā-veled ʿāzim-i dergāh-ı cenāb-ı Rabb-i Aḥad olduḳda zāviye-i merḳūmeniñ daḫı meşīḫatı maḥlūldan ʿuhde-i liyāḳatlarına biʾt-tevcīh beyt-i derūnı āṯār-ı şādī vü meserret ile melʾan olup yevmüʾl-Cumʿa cāmiʿ-i ḥażret-i müşārun ileyhde vaʿẓ u naṣīḥat ve leyle-i erbaʿada ḫānḳāh-ı meẕkūrede ḫalḳa-bend-i cemʿiyyet *ḳıyāmen ve dāʾiren*[800] āyīn-i ehluʾllāhı teʾdiye vü īfāya muvāẓabet edip[801] bu ḥāl-i nīk-ḫıṣāl-ı ʿālem-pesend ile eyyām-ı maʿdūde-i ʿömr-i ʿazīzlerin teşrīf ve evḳāt-ı sāʾire-i ḫālīde taḥrīr ü teʾlīf ve dürr-i nāb-ı kelimāt-ı tesliyet-āmīzleriyle ʿuşşāḳ-ı İlāhīniñ gūş-ı hūşların teşnīf etmek üzre iken biñ yüz ṭoḳsan sekiz sālinde ṭaʿne-i ṭāʿūn ile müteveccih-i ḫānḳāh-ı dāruʾl-beḳā ve dāḫil-i meclis-i şāh-ı şühedā-yı Kerbelā olup vücūd-ı feżāʾil-nümūdı Şeyḫ Eyyūb Efendi Tekyesi miḥrābı verāsında olan sāḥada mütevārī-i merḳad-i maġfiret-i Bārī ve müstaġraḳ-ı baḥr-ı Raḥmet-i Kirdgārīʾdir. Şeyḫ-i mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil mālik-i künc-i vücūd-ı semāḥat sālik-i[802] şāh-rāh-ı ʿālem-i ḥaḳīḳat vaḳūr u edīb ṣabūr u lebīb evḳātını aṣlā żāyiʿ etmeyenlerden ve cānib-i kec-keselāne gitmeyenlerden eẕvāḳ-ı ecdād-ı ʿiẓāmını zāʾif ve pīrāye-i ādāb u ʿirfān ile aḳrān u emṯāline fāʾiḳ vücūd-ı şerīfi ṣadef-i hüner-i maʿārifedir. Ve ṣavʿmaʿa-i derūnı cevāhir-i ʿilm ü kemāl ile pür ḫayruʾl-ḫalef-i selef eklīl-i ruʾūs-i āl-i Eşref idi. Vādī-i şiʿr ü inşāda eşheb-i tīz-reftār ḫāme-i iḳtidārı keyfe mā-yeşā cevelān etdiginden mā-ʿadā āṯār-ı ʿilm ü feżāʾilden medīne-i Burusaʾya müteʿallıḳ *Gülzār-ı Ṣuleḥā ve Vefeyāt-ı ʿUrefā* nāmında kitāb-ı belāġat-nişābı olup kemāl-i hüner ü maʿārifi andan çeşm-i rūşen-dilān-ı erbāb-ı ʿirfāna celī ve müstebāndır.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Eşref Efendi:

[800] Ayakta durarak ve dönerek.

[801] 139b KA

[802] 142b AE

Kibār-ı meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-kāmilīn Eşref-zāde Eş-Şeyḫ Es-Seyyid ʿİzzüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ kerīme-zādesi ve gül-istān-ı dil-sitān-ı Eşrefiyyeʾniñ serv-i āzādesi Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Eşref Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i vālid-i mükerremlerinden ḫalḳa-i deverān-ı devrāne velvele-endāz-ı[803] ḳudūm olup mirʾāt-ı dili ṣayḳal-i rüşd ü sedād ile jengār-ı ṣabāvetden pāk ve zāviye-i derūnı envār-ı ʿaḳl u kıyāset-i Ḫudā-dād ile tābnāk olduḳda cedd-i büzürgvārları şeyḫ-i müşārun ileyhden aḫẕ-ı inābet ve baʿdeʾl-icāzet Tāc-ı Şerīf-i Eşrefiyyeʾyi ber-ser-i mefḫaret edip peder-i muḥteremleri sinn-i ṣaġīrinde ʿāzim-i dār-ı beḳā olmaġla niçe müddet ḫānḳāh-ı ʿaliyye-i Eşrefiyyeʾde visāde-güzīn-i istirāḥat olup belde-i mezbūrede Çatalfırūn ḳurbunda zāviye-nişīn olan meşāyiḫ-i Üveysiyyeʾden Şeyḫ Nuʿmān Efendi biñ yüz seksen senesinde bilā-veled-i ẕukūr ʿāzim-i dergāh-ı Rabb-i ġafūr olduḳda maḥlūlundan meşīḫat-ı zāviye-i meẕkūre ʿuhdesine tevcīh ü iḥsān ve şeb-i Se-şenbeʾde āyīn-i dīrīn-i Eşrefiyyeʾyi icrā vü iḥyā ederek güẕārende-i ezmān iken biñ iki yüz bir[804] sālinde rūḥ-ı şerīfi ḫānḳāh-ı ʿālem-i beḳāya ʿazm u rıḫlet edip zāviye-i mezbūre sāḥasında medfūn ve Şeyḫ Nuʿmān Efendiʾye maḳrūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh ḥalīm u selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i müstaḳīm ʿāḳil ü edīb sākin-i kūşe-i ṣabr u şekīb şeyḫāne-eṭvār ve dervīşāne-reftār idi.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed ʿĀrif Efendi:

Vāsıṭa-i kilk-i rāst-edā ile tercemesi henūz mürūr eden Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Eşref Efendiʾniñ maḫdūm-ı ʿarāfet-mevsūmları olup medīne-i bihişt-āsā[805]-yı Burusaʾda ṣulb-i şeyḫ-i mūmā ileyhden tekye-i ʿālem-i kevne ḳadem-resā ve refte refte tārīḫī-i zamān-ı ṭufūliyyeti ẓuhūr-ı ṣabāḥuʾl-ḫayr rücūliyyet-i kāmile ile rūşenā olduḳda baʿż-ı ẕevāt-ı kirām ile ṣoḥbet ederek ṣaḥīfe-i derūnı āyāt-ı ʿilm ü ʿirfān ile māl-ā-māl ve meslek-i ʿaliyye-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyye üzre peder-i muḥteremlerinden taḳbīl-i yed-i inābet ve tekmīl-i merātib-i[806] seyr-i sülūka beẕl-i enfās-ı himmet ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile muḥaṣṣaluʾl-āmāl olmuş ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe daḫı ʿalāḳa-i derūnī-i der-kār ve üstād-ı ʿaṣrdan Ḳaltaḳcı-zāde El-Ḥāc

[803] 139b KA

[804] 143a AE

[805] Bihişt-āsā : Bihişt-ārā KA

[806] 140a KA

Ḫalīl Efendi merḥūmdan temeşşüḳe taḥrīk-i enāmil-i iḳtidār ederek aḫẕ-ı ketebe etmiş idi. Vālid-i sütūde-ṣıfātları irtiḥālinde yerine seccāde-pīrā ve zümre-i ehl-i fenāya delīl ü rehnümā olup zāviye-i mezbūrede āyīn ü erkān-ı pīrānī Ṣalı geceleri teʾdiye vü īfāda pā-bercāy-ı ḳıyām ve bu nehc-i meḥāsin-encām üzre sübḥa-şumār-ı şühūr u aʿvām iken biñ iki yüz on altı Şabʿānʾında cānib-i kürre-i nārdan şuʿle-endāz-ı bürūz olan āteş-i cihān-sūzdan ḫānḳāh-ı şerīfeleri ṣavmaʿa-i ḳulūb-ı ʿāṣıḳān-ı felāket-nişān gibi sūzān ve bu vechle Cemʿiyyet-i encümen-i aḥvāli perīşān olduḳda bir müddet ḫāne-i aḳrabālarında basṭ-ı bisāṭ-ı iḳāmet ve baʿdehu evlād u ʿıyāliyle maḥmiyye-i Sitanbulʾa şirāʿ-güşā-yı ʿazīmet ve sulāle-i selīle-i Eşrefiyyeʾden mevālī-i ʿiẓāmıñ ercmendi Eşref-zāde Faḫrüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ Zeyrekʾde vāḳıʿ ḫānesinde ser-nihāde-i[807] bālīn-i müsāferet olup ol esnāda revnaḳ-efzā-yı ṣadāret-i ʿuẓmā olan Yūsuf Żiyā Paşa merḥūmuñ ṭarafından biñ iki yüz on yedi senesinde ḫānḳāh-ı mezbūr müceddeden binā vü inşā ve ṣūret-i ḫitāmı sāḥa-i ḥuṣūlde rū-nümā olduġu hengām şeyḫ-i mūmā ilehiñ *bi-emriʾllāhiʾl-Melikü'l-ʿallām*[808] enfās-ı maʿdūde-i zindegānīsi resīde-i derece-i temām olmaġın sene-i mezbūre Şaʿbān-ı şerīfinde murġ-ı rūḥ-ı laṭīfi zāviye-i melekūta pervāz ve ravża-i ṣafā-efzā-yı cinānda āşiyān-sāz olup cesedi peder-i müşfiḳ-eserleri ḳurbında mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur. Şeḫüʾl-ezkār[809] rind-i ḳalender-eṭvār seḫī vü mükerrem muṭʿim u munʿim bülbül-i gülistān-ı muḥabbet zevḳ-baḫşā-yı bezm-i ṣoḥbet ʿārif-i kāmil meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil şecere-i ṭayyibe-i neseb-i Eşrefiyyeʾden münşaʿib bir zāt-ı meḥāsin-meşreb idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.*

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Meḥemmed Necmüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭūr-i silk-i süṭūr meşāyiḫ-i ʿiẓāmıñ eşref ü ercmendi Eşref-zāde Seyyid

[807] 143B AE

[808] Zikri geçenin Melik ve Allâm olan (Allahʾın) emriyle

[809] 140b KA

Der-Kenār[810]**:** Ḫānḳāh-ı mezbūruñ tevḥīd-ḫānesiyle ḥarem dā'iresi mürūr-ı vaḳt ü zamān ile iskānı nā-ḳābil rütbesinde cevānib-i şettāsından ṣūret-i ḫarābī-i nümāyān olmaġın Ḫudāvendigār-ı bihişt-ḳarār ḥażretleriniñ ʿahd-ı salṭanatlarında biñ iki yüz elli bir tārīḫinde Burusa'da mütesellim bulunan dergāh-ı ʿālī ḳabucıbaşılarından Ḥācī Aḥmed Aġa ṭarafından bā-mektūb-ı sāmī-i ṣadāret-penāhī ber-vech-i uḫrā müceddeden tevḥīd-ḫāne ile ḥarem dā'iresi binā vü inşā etdirilmiş ve biñ iki yüz altmış senesinde Kānī Beg Efendi'niñ evkāf-ı humāyūn-ı naẓẓāretinde müteʿallıḳ buyurılan irāde-i iḥsān-ı ʿāde-i ḥażret-i şāhāne muḳteżā-yı ʿālīsince ḫānḳāh-ı mezbūruñ dāḫiliyye ve ḫāriciyyede muḥtāc-ı ʿumrān olan baʿż-ı maḥall u mevāḳıʿı daḫı tecdīd ü taʿmīr ḳılınaraḳ ez-ser-i nev maʿmūr u iḥyā buyurulmuşdur.Şeyḫ ʿAbdu'l-Ḳādir Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden maḥrūse-i Burusa'da ḫānḳāh-ı Eşrefiyye ḥarīminde cilve-nümā-yı tekye-geh-i kevn ü mekān ve gülistān-ı Ḳādiriyye'de perveriş-yāb olaraḳ ġonçe-i nev-ḫīz-i sinn-i ṣabāveti şeb-nem-i feyż-baḫş-ı nev-bahār-ı rüşd ü sedād ile şād u ḫandān olduġu esnāda vālid-i muḥterem-i ʿālī-nijādları kürsī-i mülk-i cāvidānī'ye pā-nihāde olduḳda birāder-i mihter-i feżā'il-güsterleri Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Ṣafīyyü'd-dīn Efendi ḥażretleriyle bi'l-iştirāk ḫānḳāh-ı Eşrefiyye'de seccāde-nişīn-selāset olup biñ iki yüz beş tārīḫinde birāder-i ʿālī-ḳadrları ile ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i ḥażret-i Sulṭānü'l-enbiyā ārzūsıyla cānib-i Ḥicāz'a maḥmil-bend-i ʿazīmet ve sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde cebel-i ʿArafāt'dan vādī-i Minā'ya baʿde'l-ʿavdet ḳarındaş-ı vefādaşları Seyyid Şeyḫ Ṣafīyyü'd-dīn Efendi ḥażretleri **Nuṭḳ:**

Ḥācım cānım benim egnimde iḥrāmım kefen

Baş açıḳ[811] yalın ayaḳ cānān iline giderem

Eşrefoġlu Rūmī ḳılmadı buncılayın ḳutlu sefer

Şād u ḫurrem pür-ṣafā cānān iline giderem

[810] Der-kenār AE'de 143b'de; KA'da 140b'de kayıtlıdır.

[811] 144a A

diyerek kebş-i rūḥın ḳurbān ve rāh-ı Ḥaḳ'da fedā-yı naḳd-i cān eyledikde şeyḫ-i mütercem bi'l-ʿizz ve'l-ikrām edā-yı ḥaccu'l-İslām ve menāsik-i *Ve menāsike teʿabbedenī ʿalā-mā şereʿtu riʿāyet ve itmām*[812] [813] eyledikden ṣoñra devlet-i ziyāret-i ravża-i münevvere-i Seyyidü'l-enām *ʿaleyhi'ṣ-ṣalāt ve's-selām* ile nā'il-i feyż ü merām olup ṭarīḳ-i Şām'dan vaṭan-ı aṣliyyesi ṣavbına ḫaṭve-nümā-yı ḫırām ve *bi'ṣ-ṣıḥḥati ve's-selām*[814] ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerine bāsıṭ-ı pūst-ı ārām olduḳda āsitāne-i ḥażret-i İbnü'l-Eşrefi'r-Rūmī'de bi'l-istiḳlāl seccāde-pīrā-yı ʿizz ü iclāl ve ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifāde-i nāfiʿalarında istifāde-i ʿilm ü kemāl ile iştiġāl üzre olduġu ḥālde delālet-i mürşid-i rāh-ı sedād ile ʿilm-i ḳālden ʿilm-i ḥāle intiḳāl etmek derūn-ı ṣafā-nümūnunda eʿazz-ı āmāl olmaġın maḥrūse-i mezbūrede şuʿle-efrūz-ı encümen-i irşād-ı sādāt-ı Naḳşbendiyye'den merḥūm Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleriniñ dā'iresine ittiṣāl edip baʿde'l-inābe çār-ḍarb ẕikru'llāh ile nefs-i emmāreyi iẕābeye ḥaṣr-ı evḳāt ve ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye beẕl-i naḳdīne-i le'ālī-i ḥayāt velā-siyemā merāsim-i dīrīne-i meslek-i seniyyelerinden olan emīn-i nāzenīn-i Ḳādiriyye ve Eşreffiyye daḫı ber-vech-i diḳḳat ü iʿtinā yevmü'l-Cumʿa ve leyālī-i mesʿūdda te'diye vü īfāda devām ve ṣebāt üzre iken biñ iki yüz on yedi sālinde sebeb-i ʿādī-i rıḥlet-i āḫiret olur ʿillet-i ṭāʿūna giriftār olup sene-i mezbūrede Ẕi'l-ḥicceti'ş-şerīfesiniñ ibtidā güni yevmü'l-Cumʿa ẕikr-i tevḥīd ederek necm-i nūrānī-i ḥayātları püf-zede-i dehān-ı ecel ve otuz üç yaşında rūḥ-ı laṭīfi bu mülk-i fenādan ʿāzim-i dergāh-ı Ḫudā-yı ʿazze ve cell olduḳda cesed-i saʿādetleri peder-i ʿazīzleri cānibinde[815] mestūr-ı ṣandūḳa-i ḫāk-i ġufrāndır. Şeyḫ-i mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil mālik-i gencīne-i cūd u semāḥat ve serīr-ārā-yı mülk-i necabet-i sipihr ve dermān-ı Eşrefiyye'de necm-i pür-żiyā ve gül-bīn-i[816] ḥüsn ü melāḥat ve cemālde gül-zībā edīb ü vaḳūr ġayūr u ṣabūr maḥbūbu'l-enām kerīmü'ş-şiyem leyyinü'l-kelām bir ẕāt-ı sürūşī-ittisām idi. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ḥabīb Efendi:

[812] Yapmaya ve tamamlamaya çalıştığım ibadetler.

[813] 141a KA

[814] Sıhhat ve selam ile.

[815] cānibinde: cünbünde AE

[816] 144b AE

Tercemesi bālāda[817] naḳş-peẕīr-i ḳırṭās-ı beyān olan aʿizz-i meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden maẓhar-ı maʿārif-i İlāh Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAvnuʾllāh Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden zāviye-i şühūda pā-nihāde-i vürūd olan Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Ḥabīb Efendiʾdir. Peder-i sāmī-ḳadrları irtiḥālinde sinn-i ṣıġarda olmaġın ʿamm-ı mezīlüʾl-ġamları vāṣıl-ı merātib-i ehl-i yaḳīn Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Faḫrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ḥacer-i ḥücre-i terbiyelerinde kesb-i cilve-i ādāb u ʿirfān ve ḥabīb ü ḳabīḥ eşyā-yı cihānī farḳ u temyīze tedārük biżāʿat-i iẕʿān edip taḥṣīl-i ʿulūm u feżāʾile ṣarf-ı ḳavī vü enẓār ve tekmīl-i maʿārif-i nāfiʿüʾl-meʾāle kūşiş-i bisyār ederek pīrāye-i ʿilm ü kemāl-i meḥāsin-vāye ile muʿallā-pāye olduḳda ʿamm-ı muḥteremleri şeyḫ-i müşārun ileyhden aḫẕ-ı inābe edip baʿdeʾl-vefātihi dīger ʿamm-ı mükerremleri mürşid-i müsterşidīn-i ʿibād ve mürebbī-i sālikān-ı ṣāf-nihād Eşref-zāde Es-Seyyid eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi Ḥażretlerinden tecdīd-i rüsūm-i bīʿat ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet edip maḳām-ı vālid-i Firdevs-āşiyānları olan Sedbaşı fevḳında Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesiʾnde niçe sinīn pūst-nişīn olup maḥrūse-i mezbūrede İncirlice Maḥallesiʾnde ḫānḳāh-ı ḥażret-i İbnüʾl-Eşrefʾde seccāde-pīrā olan ʿAmma-zādeleri mesbūḳuʾẕ-ẕikr Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Necmüʾd-dīn Efendi bilā-veled-i ẕukūr biñ iki yüz on yedi sālinde ḫırāmende-i füsḥat-serāy-ı cinān olduḳda şeyḫ-i mütercem-zādegān-ı Eşrefiyyeʾden ekber ü aʿẓam bulunmuş olmaġla ḫānḳāh-ı ʿaliyye-i Eşrefiyyeʾde biʾl-irşāret veʾl-istīhāl seccāde-i meşiḫata cülūs ile temāşā-yı şāhid-i raʿnā-yı āmāl edip bir sene miḳdārı pūst-ı meşīḫatde muḳīm biñ iki yüz on sekiz Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde ʿāzim-i dāruʾn-Naʿīm[818] olup cesed-i şerīfi Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesiʾnde[819] olan sāḥada mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh ṣāḥib-i ʿilm ü kemāl merġūbüʾş-şiyem ve nīk-ḥişāl saḫī-meşreb ü pāk-mezheb nādire-gū laṭīfe-cū ehl-i ülfet dāfiʿ-i resm-i külfet bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Celālüʾd-dīn Efendi:

[817] 141b KA

[818] 145a AE

[819] 142a KA

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede ḫāme-güẕār-ı terḳīm ü işʿār olan Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-i kihterleri ve Eşrefüʾl-meşāyiḫiʾs-sāde Şeyḫ Seyyid Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi El-Müştehir bi-Eşref-zāde merḥūmuñ birāder-i meḥāsin-eserleri Seyyid Şeyḫ Celālüʾd-dīn Efendiʾdir. Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ṣulb-i tābnāk-i Şeyḫ-i müşārun ileyhden vilādet ve bi-emriʾllāhi teʿālā sinn-i ṣıġarlarında vālid-i kerāmet-güsterleri ḫānḳāh-ı ʿālem-i beḳāya ʿazm u rıḥlet etmegin refte refte ḥimāye-i ehl-i İlāhīyyede veḳāya olaraḳ pür-neşv ü nemā ve envār-ı āftāb-ı rüşd ü sedād-ı Ḫudā-dād nāṣıye-i ḥālinde ṣaʿṣaʿa-pīrā olduḳda delālet-i tevfīḳ-i İlāhī ile semt-i taḥṣīl-i maʿārife māʾil ve gencīne-i Ḫudā-yı Lem-yezelʾden bir miḳdār niṣāb-ı ʿilm ü ʿirfāna nāʾil olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i mezbūrede ḫānḳāh-ı ḥażret-i İbnüʾl-Eşrefʾde seccāde-ārā-yı meşīḫat ve kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u naṣīḥat mürşidüʾs-sālikīn Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretlerinden tevbe vü inābe edip ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyyeʾniñ sāliki ve genc-i bī-pāyān-ı veraʿ u taḳvānıñ māliki olmuş idi.Ālāyiş-i ḥubb-ı sivā-yı fenādan dāmen-i ʿışmetleri muʿarrā ve iḫtilāṭ-ı nāsdan kemāl-i nezāhet ile ẕāt-ı seniyyesi müberrā olmaġın Şeyḫ Eyyūb Efendi zāviyesi ḥarīminde kendülerine maḫṣūṣ ḥücre-i şerīfelerinde ḳuʿūd u sükūn ile güẕārende-i şühūr ü sāl ve müstaġraḳ-ı envār-ı celāl u cemāl iken ʿamm-zādeleri Seyyid Şeyḫ Meḥemed Ḥabīb Efendi irtiḥāl-i tekye-i[820] dāruʾl-beḳā etmegin sālifüʾl-beyān Şeyḫ Eyyūb Efendi ḥażretleriniñ zāviyesi meşīḫatına maḥlūldan Burusaʾda Ḥammām-ı Tekye Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi mālik olup merḳūmuñ ferāġından[821] meşīḫat-ı zāviye-i meẕkūre ʿuhde-i ʿaliyyelerine biʾt-tevcīh ḳadr ü iʿtibārları tenvīh ḳılunup kemā fiʾṣ-ṣābıḳ zāviye-i merḳūme ḥarīminde kūşe-nişīn-i inzivā ve kemāl-i istiġrāḳ-ı tecelliyāt-ı Raḥmān ile vālih ü ḥayrān olaraḳ leyl ü nehār müdāvim-i ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudā iken biñ iki yüz yigirmi dört sālinde ārzū-keş-i temāşā-yı cemāl ve ʿāzim-i dergāh-ı cenāb-ı kerīmüʾl-müteʿāl olup cesed-i şerīfleri zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde defīn-i ḫāk-i siyāh ve şināh-künende-i baḥr-i raḥmet-i İlāhʾdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh ʿābid ü zāhid murṭaṣṣ u mücāhid evliyā-sīret Bāyezīd-menḳabet ḥalīm u selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i

[820] 142b KA

[821] 145b AE

müstaḳīm āsār-ı ʿilm ü ʿirfānla ṣavmaʿa-i derūnı şen u ābād Üftāde-zāde Seyyid Şeyḫ Muṣṭafā Efendi merḥūma dāmād idi *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.*

Der-Kenār[822]: ʿĀdet-i dīrīne-i köhne-cihān üzre ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde mürūr-i müddet-i firāvān ile iskānı nā-ḳābil rütbesinde mertebe-i ḫarābatiye vāṣıl olup cenāb-ı Rabb-i Raḥīm rūḥ-i pür-fütūḥı envāʿ-ı elṭāf-ı muḳaddese-i İlāhiyyesiyle talṭīf ü taḳdīs ve ḥavrā-yı gülşen-sezā-yı cinān ile teʾsīs buyursun Ḫudāvendigār-ı bihişt-ḳarār ḥażretleriniñ ʿahd-i salṭanatlarında müteʿallıḳ u erzān buyurulan irāde-i seniyye muḳteżāsınca biñ iki yüz elli üç tārīḫinde ḫānḳāh-ı meẕkūruñ ḫāriciye ve dāḫiliyyede olan ebniye-i ʿatīḳesi biʾl-indirās ve ez-ser-i nev vażʿ-ı üss reṣānet esās ḳılınaraḳ Tevḥīd-ḫānesiyle sāʾir ebniye-i lāzımesi müceddeten binā vü inşā ve serīr-i maḥāl u mevāḳıʿı ber-vech-i lāyıḳ ve āḫiri maʿmūriyet-i kāmile ile iʿmār u iḥyā ḳılınmışdır.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda nigāşte-peẕīr-i silk-i ifāde vü beyān olan ʿurefā-yı meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı firişte-mevsūmları Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i şeyḫ-i mūmā ileyhden tevellüd ve visāde-i nāz u naʿīme tevessüd edip süllem-i ʿömr-i ʿazīze bir ḳaç pāye ṣuʿūd eyledikde peder-i muḥteremleri ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olup li-ümm-i cedd-i mācidleri Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muḥammed Ḥabīb Efendi merḥūmuñ zīr-i terbiye-i kāmilānesinde eyyām-ı ṣabāveti derece-i fecr-i kāẕibden resīde-i mertebe-i ṣubḥ-ı ṣādıḳ ve āsmān-ı cebhe-i istiʿdādında lemʿa-feşān olan neyyir-i tābān-ı rüşd ü sedād ile nīk ü bed eşyā-yı ʿālem-i kevni mümeyyiz u fārıḳ olduḳda baʿż-ı fużalā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerine mülāzım ve taḥṣīl-i[823] maʿārife ʿāzim olup bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa ʿilm ü ʿirfāndan ḥiṣṣe-dār ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi daḫı taʿlīm-i üstād-ı kāmil ile temeşşüḳ ederek biʾl-āḫire aḫẕ-ı ketebe ile kām-kār olduḳdan ṣoñra cedd-i emced-i ekremleri şeyḫ-i mūmā ileyhden baʿdeʾl-mubāyaʿa niçe müddet ḫidmet-i şerīflerinde ḳıyām ẕikr ü tevḥīd-i

[822] Der-kenār KAʾda 142bʾde; AEʾde 145bʾde kayıtlıdır.

[823] 143a KA

Ḫudāʾya devām etmegin çeşm-i[824] himmetleriniñ manẓūrı ve ravża-i ḫāṭır-ı bārān-sürūrlarınıñ memṭūrı olmuş idi. Biñ iki yüz on sekiz tārīḫinde şeyḫ-i mūmā ileyhiñ irtiḥālinde ḥānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde pehlū-zede-i seccāde-i meşīḫat olup āyīn-i dīrīn-i Ḳādiriyye ve uṣūl-ı meslek-i Eşrefiyyeʾyi iḥyāya muḳaddem ve müsāʿade-i rūzgār-ı nā-pāydār ile rūy-ı dil-cūsı behī vü mütebessim iken ḥānḳāh-ı ʿaliyye-i Eşrefiyyeʾde ez-ḳadīm cārī olan āb-ı[825] müftīniñ mürūr-ı zamān ile kesb-i ḳılleti tecvīz-kerde-i rūzgār ve eyyām-ı şayfda biʾl-külliye inḳıṭāʿ ile kemāl-i nedret-i māʾdan meşaḳḳat-i māye giriftār olunup icrā-yı māʾ-i āḫir ile ḫānḳāh-ı mezbūruñ ṣuyın buldurmaḳ lāzım gelmiş olmaġın civār-ı dergāh-ı meẕkūrda vāḳıʿ Ḳāżī Ḥammāmı be-ḥükm-i ḥākim-i ḳader ü ḳażā iṣābet-i raḫne-i ṣavāʿıḳ-ı sipihr-i ġaddār ile rütbe-i ḫarābatı ḫāme-ṭırāz-ı veṣīḳa-i fenā olmaġla ḥammām-ı vīrāne-i merḳūmeye cereyān eden āb-ı leẕīẕi ferş-i ḳanevāt ile ḫānḳāh-ı mezbūre icrāsına biñ iki yüz yigirmi yedi sālinde īsāle-i cūybār-ı himmet ve ṣarf-ı naḳdīne-i cāʾize-i ḳudret edip māʾ-i meẕkūruñ zāviyelerine bürūz u ẓuhūrına müretaḳḳıb olduġu ṣularda be-ḥikmet-i Ḫudā ʿillet-i ishāl ile münḥarifüʾl-mizāc ve gitdikce iştidād-ı ʿillet ile müʿsirüʾl-ʿilāc olup rūz u şeb eṣnā-yı bīmārīde āb-ı mezbūruñ cereyānına teşne-leb iken sene-i mezbūre Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsiniñ yedinci yevm-i se-şenbe ḫānḳāh-ı merḳūmede mevżūʿ-ı çeşme-i nev-īcāda māʾ-i sālifüʾl-beyān seyelān ve bu vechle ṣadaḳāt-ı[826] cāriye ile seyl-āb-sāz-ı ḫuşk-dimāġ-ı fuḳarā vü dervīşān olduġunı müşāhede eyledikde gecesi rūḥ-ı revānı mecrā-yı bedenden ʿayn-ı selsebil-i dāruʾl-cināna cereyān *El-mevtu keʾsün küllüʾn-nāsi şāribuhu*[827] meşrebesinden tecerrüʿ birle reyyān-ı ʿummān-ı raḥmet-i Raḥmān olup ferdāsı yevmüʾl-erbaʿa ṣalāt-ı cenāzesi muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾde baʿdeʾl-edā cesed-i şerīfi Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesiʾnde civār-ı ecdād-ı ʿiẓāmlarında vedīʿa-i ḫāk-i fenā olmuşdur[828]. Şeyḫ-i mūmā ileyh dūd-mān-ı āl-i Eşrefiyyeʾde ʿāşıḳ-ı ser-keş ve evreng-i ḥüsn ü melāḥatda şāh-ı mehveş gül-i zībā-yı gülzār-ı nezāket ve şükūfe-i bāġ-ı cūd u semāḥat bāb-ı zāviyesi bīgāne vü āşnāya meftūḥ ehl-i ülfet-i maḥbūbuʾl-ḳulūb ve ḥafīfüʾr-rūḥ ser-tāc-ı eḥibbā vü yārān bir

[824] 146a AE

[825] āb: - AE

[826] 143b KA

[827] Ölüm bir kadehtir ve her insan ondan içer.

[828] 146b AE

ẕāt-ı meḥāsin-nişān idi.Biñ iki yüz yigirmi dört senesinde vuḳūʿ-yāfte olan Rusya seferine beş on nefer dervīşān ile ʿazīmet etmiş ve kemāl-i ġayret-i dīniyyeden nāşī rütbe-i cezīle-i ecr-i ġazāyī daḫı ḥāʾiz olmuşdur.

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Şemsüʾd-dīn Efendi:

Mūmā ileyh Celālüʾd-dīn Efendi ʿāzim-i ṣuffa-i ṣafā-efzā-yı dāruʾl-ḳarār olduḳda cā-nişīn-i vālid-i büzürgvār olup dāʿiye-i kesb-i rızḳ-ı maḳsūm içün bir zamān Burusa maḥkeme-i Kübrāsında ḳısmet ḳaleminde taḥrīk-i ḫāme-i belāġat-rüsūm edip ve niçe rūzgār sevḳ-i sāʾiḳ-i taḳdīr-i Kird-gār ile āvāre-rev baʿż-ı diyār baʿdehu Burusa ṣavbına biʾl-ʿavdet muġāyir-i meslek-i pīrān-ı ʿiẓām olan umūr-ı nā-mülāyimden keşīde-i dest-i iḫtiyār ve zāviye-i Eyyūbiyyeʾde ārām-şude-i pūst-ı ḳarār ve iḥyā-yı leyālīde āyīn-i Ḳādiriyye ve Eşrefiyyeʾyi icrā ile güẕārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz altmış bir Receb-i şerīfiniñ leyle-i Reġāʾibinde şems-i ḥayāt-ı bī-şebātı giriftār-ı[829] ʿuḳde-i muḥāḳ ve zāviye-i mezbūre sāḥasında defīn-i laḥd-ı raḥmet-i kerīmüʾl-Ḫallāḳ oldı merḥūm-ı mezbūr ṣāḥib-i hüner ü ʿirfān ve şāʿir-i şīrīn-zebān ülfet ü iḫtilāṭda bālā-pervāz ve ṣoḥbet ü muʿāşeretde leṭāʾif-perdāz hücūm-ı cünd-i bī-emān faḳr u fāḳadan ḥālī dīgergūn ve rūz u şeb istiʿmāl-i kesret-i efyūn ile tünd-ḫūy u teng-derūn olmaġla cerḥ-i ḳulūb-ı eḥibbā-yı nādānīde nīşter-i zebānī bir miḳdār dırāz idi.

Zādegān-ı Ḥażret-i Üftāde *Ḳaddesallāhi bi-sırrıhi'ṣ-saʿāde*[830]

Üftāde Efendi-zāde Eş-Şeyḫ Meḥemmed Beg Efendi:

Ḳuṭbuʾl-aḳtāb ġavsuʾl-ʿuşşāḳ ḥażretüʾş-şeyḫ[831] Meḥemmed Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[832]iñ necl-i kihterleri Şeyḫ Meḥemmed Beg Efendiʾdir.Vālid-i mācidleri ḫoş-nişīn-i ġurfe-i ḫuld-i berīn olduḳları ḫīnde seccādelerini şeyḫ-i mūmā ileyhe vaṣiyyet ve mürebbī-i fuḳarā-yı sālikīn olmalarını işāret buyurdıḳlarına binā-yı müşerref-engīz-i nişīmengāh-ı peder-i ʿazīzleri olup penç sāl sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört

[829] 144a KA

[830] Allah onun kutlu sırrını mukaddes eylesin.

[831] 147a AE

[832] Aziz sırrı kutsansın.

tārīḫinde ʿandelīb-i naġme-serā-yı rūḥ-ı revānı ḳafes-i tenden pervāz ve ḥadīḳa-i enīḳa-i cinānda āşiyān-sāz olduḳda dāḫil ḫışn-ı burc-ı evliyāda vāḳıʿ türbe-i muʿaṭṭara-i peder-i cennet-maḳarlarında mevżūʿ-ı beden-i laṭīfdir.Şeyḫ-i mūmā ileyh mālik-i elḥān-ı ḫoş-āyende-i naġme-i Dāvūdīsi ġulġule-endāz-ı maḥāfil ve ṣadā-yı dil-keş-edāsı raġbet-şiken-i ehl-i dil olmaġın ḥażret-i Emīr cāmiʿ-i münīrinde peder-i muḥteremleri yerine ḫaṭīb idi.

Üftāde Efendi-zāde Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Maṭlaʿ-ı envāruʾl-kerāme ve ṣāḥibüʾd-daʿvetiʾl-müstecābe ḥażret-i *Enālallāh teʿālā biʾs-saʿāde*[833] efendimiziñ maḫdūm-ı kebīr ve ferzend-i edīb-i ʿadīmüʾn-naẓīrleri[834] Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Ḥażretleridir. Türbe-i dāye-i hidāyet-māye-i İlāhīʾde ser-māye-i istiʿdād-ı māder-zād taḥṣīl ve vālid-i muḥteremleri ʿazīz-i müşārun ileyhden ādāb-ı ṭarīḳati tekmīl etdikden ṣoñra mālik-i nişāb-ı ʿirfān ve naḳd-i vaḳt-i peder-i ḳudsī-āşiyān olup birāder-i kihterleri irtiḥālinde maḳām-ı feyż-irtisām vālid-i büzürgvārlarında seccāde-güster-i meşīḫat ve ʿışrīn-i sāl nigehbān-ı ḥavālī-i Burusa olan zāviye-i refīʿ ve dil-güşāda revnaḳ-figen-i peyġūle-i ʿuzlet ve mürrebbī-i sālikān-ı ṭarīḳat olaraḳ mānend-i cism-i cān kūşe-i inzivāda nihān ve südde-i seniyyeleri melāẕ-ı ekābir ü aʿyān iken biñ on yedi senesinde ʿāzim-i rāḥat-ābād-ı cinān ve peder-i mükerremleri türbe-i vālāsında cesed-i enverleri mevdūʿ-ı ṣandūḳa-i ġufrān olmuşdur. Şeyḫ müşārun ileyh güzīde-i erbāb-ı yaḳīn ve zübde-i meşāyiḫ-i kümmelīn idi. Ḥażret-i Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[835]iñ vaṣīyet-i şerīfleriyle Şeyḫ Meḥemmed[836] Beg Efendi merḥūmuñ ṣāḥib-i tercemeden aḳdem maḳām-ı pederlerinde cānişīn olması ẓāhiren *naẓaran bi-ḥasbiʾl-irş*[837] nā-münāsib ise de ṣaġīri kebīr üzerine taḳdīme mūceb ṣaġīriñ ḳaṣr-ı ʿömri müstevcib olmuşdur deyü Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-bāḳī*[838] silk-i terḳīm ü beyāna keşīde ḳılmışdır.

Üftāde Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

[833] Allah ona huzur versin.
[834] 144b KA
[835] Aziz sırrı kutsansın.
[836] 147b AE
[837] İrsiyetini dikkate alarak.
[838] Baki olan sırrı kutsansın.

Ḳıdve-i aṣḥāb-ı kerāmet ʿumde-i erbāb-ı velāyet maẓhar-ı esrār-ı Rabb-i Raḥīm Üftāde-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi Ḥażretleriniñ maḫdūm-ı nīk-ḫiṣāli olup vālid-i muḥteremlerinden taḥṣīl-i ʿilm-i şerīʿat ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat edip baʿde vefātihi seccāde-i meşīḫata cānişīn ve niçe müddet nūr-ı dīde-i sālikīn ve çerāġ-efşān-ı mecālis-i ehl-i yaḳīn iken biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde[839] ʿazm-i dāruʾl-mülk-i beḳā edip cedd-i büzürgvārları türbe-i şerīfesinde ser-nihāde-i visāde-i raḥmet-i Ḫudā olmuşdur. Şeyḫ-i mümā ileyh pūşende-i ḫırḳa-i ʿilm ü ʿirfān ve zīver-i kerāmet ü velāyet ile zübde-i emsāl ü aḳrān idi.

Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Müşārun ileyh Üftāde-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ necl-i necīb-i maʿālī-meʾsūrları Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ḫānḳāh-ı şühūda mānend-i hilāl burc-ı şeref-i ṣulb-i pāk-i şeyḫ-i müşārun ileyhden ṭāliʿ ve mihr-i envār-ı istiʿdād-ı sipihr-cebīn-i meh-peymāsında lāmiʿ olduḳda baʿdeʾt-taḥṣīliʾl-ʿilm veʾl-kemāl peder-i cennet-maḳarlarından aḫẕ-ı inābet ve tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat etmekle muḥaṣṣaluʾl-āmāl olup vālid-i mükerremleri irtiḥālinde mesned-i ʿaliyyelerinde şeref-mekīn ve çihre-sāy-ı āstān-ı āsitāne-i irādet olan zümre-i sālikān u dervīşānı terbiye vü irşād ile güẕārende-i şühūr u sinīn iken bi-emriʾllāhi teʿālā biñ yüz otuz dört sālinde rūḥ-ı laṭīfi cesed-i şerīfinden nā-būd ve ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olup cedd-i aʿẓamları türbe-i muṭahharasında medfūndur. Şeyḫ-i mümā ileyh āsmān-ı hidāyetde necm-i fürūzān ve burc-ı maʿrifetde şems-i dıraḫşān idi.

Üftāde-zāde Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi:

Ḥadīḳa-i enīḳa-i dūdmān-ı āl-i Üftādeʾde[840] serv-i sehī-i āzāde olan mārrüʾẕ-ẕikr Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ necl-i pür-bār-i ṣulbundan ber-āverde olan Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendiʾdir. Terbiye-i rüşd ü sedād ile terbiyyet-kerde ve āyīne-i ḳalbi ṣayḳal-ı ʿirfān ile cilādāde olduḳda peder-i sāmī-ḳadrleri seccādesine ser-māye ve tāc-ı pür-ibtihāc-ı saʿādeti ser-i mübāreklerine pīrāye ve kemālāt-ı insāniyye ile muʿallā-pāye olup menbāʿ-ı yenābīʿ-i

[839] 145a KA

[840] 148a AE

fütūḥ-senc-i ʿālī-cenāb-ı semūḥ Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi[841] ḥażretleriniñ kerīme-i muḥteremlerin tezevvüc edip ʿazīz-i müşārun ileyhe dāmād olmaġla iktisāb-ı vāfīye-i ʿizz ü şeref edip abā-yı kirāmlarına ḫayruʾl-ḫalef ve icrā-künende-i āyīn-i selef iken biñ yüz yetmiş iki senesinde gül-berg-i cismi rīḫte-i ḫāk-i mezār ve burc-ı ḳalʿa-i Burusaʾda vāḳıʿ türbe-i laṭīfede ecdād-ı ʿālī-nijādlarına hem-civār oldı. Şeyḫ-i mūmā ileyh feres-rān-ı meydān-ı cūd u semāḥat ve ḫūşe-çīn-i bāġ-ı leṭāfet ḥalīm u ṣabūr edīb ü vaḳūr idi. Ṣulb-i şerīflerinden Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ve Sırrī ʿAlī Efendi ve Meḥemmed Eşref Efendi isimleriyle müsemmā üç nefer olan necābet-intimāları zāviye-i kevne ḳadem-resā olup Sırrī ʿAlī Efendi biñ yüz ṭoḳsan beş tārīḫinde semere-i vücūdı fütāde-i ḥufre-i zemīn ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Şeyḫ İbrāhīm Efendi ḥażretleriniñ civār-ı raḥmet-medārlarında defīn ve Meḥemmed Eşref Efendi daḫı pederlerinden dört beş sene ṣoñra ʿazm-i ḫuld-i berīn edip türbe-i muṭahhara-i cedd-i ʿālīlerinde āsūde-i laḥd-ı maġfiret-ḳarīn olmuşlardır.

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Mesbūḳüʾl-eẕkār Üftāde-zāde Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i şerīflerinden maḥrūse-i Burusaʾda sāḥa-i ḫānḳāh-ı devrāne ḳādim ü nāzil ve derece-i sinn-i kemāle baʿdeʾl-vuṣūl naḳdīne-i evḳātını nezd-i tāmmüʾl-ʿayār-ı ʿulemā-yı feżāʾil-āṣārda taḥṣīl-i hüner ü maʿārife ṣārif ü bāẕil olduḳdan ṣoñra vālid-i büzürgvārlarından inābe edip baʿde vefātihi belde-i meẕkūrede ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde seccāde[842]-pīrā-yı irşād olan Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ el-Ḥāc ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretlerinden tecdīd-i āyīn-i bīʿat ve taḥṣīl-i cilve-i rūḥāniyyet ve iḥrāz-ı rütbe-i ḫilāfet edip fenā-yı nüz-het-efzā-yı şehr-i mezbūrede vāḳıʿ zāviye-i ʿaliyye-i cedd-i ʿālī-tebārlarında peder-i muḥteremlerinden ṣoñra püst-nişīn[843] ve rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa türbe-i şerīfe cāmiʿinde ve leyālī-i iḥyāda dergāh-ı celīlerinde icrā-rüsūm-ı sāliḳīn edip bu ḥāl üzre sübḥa-şumār-ı leyālī vü eyyām ve ḳırḳ seneden mütecāviz seccāde-i ʿibādāt ü ṭāʿātda pā-ber-cāy-ı ḳıyām olup āḫirüʾl-emr biñ iki yüz on yedi Ramażān-ı Şerīfiniñ ibtidāsı yevmüʾl-aḥad baʿdeʾl-ʿaṣr żiyāfet-ḫāne-i cenāb-ı

[841] 145b KA

[842] 148b AE

[843] 146a KA

Perverdigāra güẕār türbe-i ḥażret-i müşārun ileyhde ḥaṭṭ-ı raḥl-i ḳarār eyledi şeyḫ-i mümā ileyh meslek-i ʿaliyye-i Celvetiyyeʾniñ serefrāzı ve meydān-ı ṣalāḥ u taḳvānıñ merd-i lāmiʿüʾl-imtiyāzı vaḳūr u edīb li-ebeveyn ḥasīb ü nasīb ṣavmaʿa-i derūnı māl-ā-māl-ı nuḳūd-ı ʿilm ü ʿirfān ve ṣāḥib-i servet ü sāmān bir ẕāt-ı sürūşī-nişān olup be-ḥikmet-i Ḫudā āḫir-i vaḳtlerinde ġalebāt-ı ceẕbe-i İlāhī ile ḥāli perīşān ve maḳām-ı Cumʿaʾda kemāl-i istiġrāḳ ile vālih ü ḥayrān olmuş idi.

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Tercemesi ānifen keşīde-pīrā-yı silk-i ifāde olan Eş-Şeyḫ Es-seyyid Muṣṭafā Efendi el-müştehir Üftāde-zāde ḥażretleriniñ maḫdūm-ı firişte-mevsūmları Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi Ḥażretleridir. Maḥrūse-i Burusaʾda maṭlaʿ-ı ṣulb-i vālid-i muḥteremlerinden bedīdār ve dāruʾt-terbiye-i dāye-i rüşd ü sedādda refte refte mihr-i münīr-i istiʿdād-ı Ḫudā-dād āsmān-ı cebhesinde şaʿşaʿa-bār hem-ʿaṣrları olan ʿulemā-yı feżāʾil-nişān ve fużalā-yı feḫāmet-ʿunvāndan taḥṣīl-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyyeye dāmen-be-miyān olaraḳ tehẕīb-i aḫlāḳ ve tenvīr-i aʿrāḳ ve kemāl-i ʿilm ü faẓīlet ile şöhre-i āfāḳ olduḳdan ṣoñra reh-berī-i tevfīḳ-i Īzed ü Yezdān ile meslek-i ʿaliyye-i ecdād-ı ʿiẓāmlarına ḫırāmān olmaġın peder-i meḥāsin-eserlerinden nūşende-i[844] şerbet-i şehd-i inābet ve niçe müddet manẓūr-ı dīde-i[845] feyż ü himmetleri olaraḳ ictilāb-peẕīr-i neşʾe-i rūḥāniyyet ve belki ḥāʾiz-i rütbe-i ḫilāfet olmuşlar idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa eṭvār-ı pesendīdeleri riyā vü sümʿadan müctenib ve mecālise-i fuḳarā vü dervīşān temām-ı dervīş-sīret ʿābid-i ṣalāḥ-miknet ʿārif-i ādāb-ı ṭarīḳat bir ẕāt-ı maʿālī-menḳabet olmaġla vālid-i keşīrüʾl-meḥāmidleriniñ irtiḥālinde merkez-i meşīḫatda ḳuṭbvār sābit ü ḳarār ve mürşid-i müsterşidīn memdūḥuʾl-eṭvār olup bu nehc-i muḫāleṣet-intimā üzre cümle ile bī-tekellüf dervīşāna ülfet ü āmīziş ve āyīn-i dīrīn-i ṭarīḳat-ı Celvetiyyeʾyi mihr-i devvār-ı āsmānāsā ḳıyāmen ve ḳuʿūden ḥüsn-i icrāya rūzān u şebān verziş üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç ibtidā-yı Ẕiʾl-ḥicceʾsinde ẓuhūr-ı ʿillet-i nüzūldan nidā-yı *İrciʿī*ye leb-beyk-gūyān ve temāşā-yı ravża-i rıḍvān-ı ümmīd ile fedā-sāz-ı naḳdīne-i rūḥ-ı revān olup cesed-i şerīfleri burc-ı ḳalʿa-ı belde-i

[844] 149a AE

[845] 146b KA

mezbūrede vāḳıʿ türbe-i münevvere cedd-i efḫamlarında mevżūʿ-ı mezār-ı maġfiret-medār ve ġunūde-i pister-i raḥmet-i Raḥmān olan ecdād-ı pāk-nijādlarına hem-civār oldı. Şeyḫ-i mūmā ileyh bülbül-i gülistān-ı ṣoḥbet ṭūṭī-i bāġ-ı muvāneset ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm vaḳūr u edīb şecīʿ ü mehīb envār-ı maʿārif-i kevniyye ile zāviye-i derūnı pür-nūr ve nuḳūd-ı bisyār-ı ġınā-yı dünyeviyye ile esāsın binā-yı ḥālī maʿmūr olup ez-her cihet ʿaṣrınıñ ḥaḳāyıḳ-şinās ve nüktedāndan ve zamānınıñ biʾl-vücūh kibār-ı meşāyiḫinden idi. ʿĀlem-i beḳāya bilā-veled-i ẕukūr irtiḥāl eylemiş olduġundan meşīḫat-ı ḫānḳāh-ı mezbūr Kerīme-zādeleri Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Burhānüʾd-dīn Efendi ʿuhdesine tevcīh ü iḥsān ḳılınmışdır.

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Burhānüʾd-dīn Efendi:

Üftāde-zāde Aḥmed Efendi dāmādı Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Beg merḥūmuñ necl-i necībi olup pederiniñ zamān-ı aʿyāniyetinde ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ile şādmān[846] li-ümmi cedd-i muḥteremleri irtiḥālinde maḥlūlundan[847] ḥażret-i Üftāde-i ḫānḳāh-ı şerīfi meşīḫatine neyl ile ferḥān ve āyīn-i ecdād-ı ʿiẓāmını icrā vü iḥyāya ber-zede-i dāmān olup biraz müddet Burusaʾda olan sādāt-ı kirāma vekālet-i neḳābetle muḥterem ve biñ iki yüz ḳırḳ altı tārīḫinde Burusaʾda muʿaccelāt-ı evḳāf-ı neẓāretine dest-resle muġtenem ve biñ iki yüz elli altı sālinde belde-i mezbūrede iḫtirāʿ u teşkīl ḳılınan meclise aʿżāʾ ve giderek rütbe-i rātibe-i imtiyāz u iʿtibāra ḳadem-resā olup ṭarīḳ-i tedrīs-i resmiyyede daḫı ṭayy-ı mesāfāt-ı ṭarīḳ ile müsābaḳāt-ı refīḳ ederek perende-i iʿtibār ile Süleymāniyye rütbesine nāʾil ve biñ iki yüz altmış Cemāẕīyüʾs-sānīsinde Cān-bāz-zāde Meḥemmed Efendi bālā-resen-i ḥayātdan fütāde-i ḫāk ecel olduḳda maḥlūlundan muġāyir-i meslek-i Ṣūfiyye ve ʿaleʾl-ḫuṣūṣ maṭmaḥ-ı naẓar-ı zümre-i ʿulemā-yı resmiyye olan Medrese-i Sulṭāniyyeʾyi taḥṣīl ile ser-defter-i emāsil olmuş idi. Ġāyet māfiʾl-bāl muntaẓamüʾl-aḥvāl ve ṣāḥib-i ʿizz ü iḳbāl olduġundan nihāyetüʾl-emr aṣābiyet-i ʿaynüʾl-kemāl ile bir hafta miḳdārı ser-nihāde-i visāde-i bīmārī olaraḳ biñ iki yüz altmış bir Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde dāmen-keş-i ʿalāyıḳ-ı dünyā ve ʿāzim-i ḫānḳāh-

[846] 147a KA

[847] 149b AE

ı ʿālem-i beḳā olup cedd-i aʿẓamları ḥażret-i Üftāde *enālehuʾllāhi teʿala biʾs-sādetī*[848] ḥażretleriniñ türbe-i raḥmet-medārlarında mütevārī-i ḫāk-ı ġufrāndır. Merḥūm-ı mezbūr edīb ü vaḳūr ḥüsn-i ḫulḳla meşhūr ʿāḳil ü kāmil mekārimüʾl-ḫaṣāʾil ẕātında ḫoş-mizāc ve dānende-i ṭarīḳ-i istīnās u imtizāc bay u gedāya süfre-i niʿmeti güşāde vü meftūḥ ṣunʿ-i cūd u seḫā ile beyneʾl-enām memdūḥ bir ẕāt-ı beşūş u semūḥ idi.

Seccāde-Nişīnān-ı Zāviye-i Aḥmed Paşa:

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Bālāda terceme-i şerīfesi mürūr eden[849] kibār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve mürşid-i aṣḥāb-ı yaḳīn Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ dāmād-ı maʿālī-nihādları Şeyḫ ʿAlī Efendiʾdir. Vaṭan-ı aṣliyyeleri olan ʿAlāʾiyyeʾden ʿalem-efrāz-ı cihān [850] vücūd-ı şehr-sitān-i şühūd olup ẕāt-ı ʿaliyyeleri muḳteżā-yı ṭīnet-i ezeliyye māʾil-i aḫlāḳ-ı ḥamīde-i ṣūfiyye olmaġın ʿalā-nehc-i ticāret Burusaʾya nehżat ve niçe müddet pīşe-i bezzāzī ile kesb-i maʿīşet edip ber-taḳrīb Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿulyālarına ḳarīb olup ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ʿaynüʾl-ḥayāt-ı himmetlerinden zülāl-i feyż ü reşād-nūşī ile irşād ve ʿazīzleriniñ dürr-i pākīzeleri olan kerīme-i mükerremelerin keşīde-i ṣadefce-i izdivāc etmekle dil-şād olmuş idi.Şeyḫ-i sālifüʾl-beyān nüzhetgāh-ı cināna ḫırāmān olduḳda tavṣiyye-i şerīfeleriyle seccādelerinde pā-ber-cā-yı ḳıyām ve ṭāʿāt-ı Ḫudāvend-i cihān-āferīn ile iştiġāl üzre olaraḳ varaḳ-gerdān-ı mecmūʿa-i leyāl ü eyyām iken biñ yigirmi beş sāli ḫilālinde müteveccih-i dāruʾl-mülk-i ʿadem olup Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ türbe-i muḥterıḳesinde medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr zühd ü veraʿ ile meşhūr mürtāż ü mücāhid mecmaʿ-ı meḥāsin ü meḥāmid ṣāf-dil ü pāk-iʿtiḳād muʿteḳid-i zümre-i zühhād ü ʿubbād idi.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi:

Diyār-ı ʿAlāʾiyyeʾde ʿulüvv-i neseble şumār olan sādāt-ı ṣaḥīḥüʾl-ensābdan olup behre-dār-ı gencīne-i feyż-i şuʿūr olduḳda ṭarīḳ-i Ṣūfiyyeʾye kemer-beste-i intisāb olmaḳ ārzūsı mirʾāt-ı

[848] Allah ona saadet versin.

[849] 147b KA

[850] 150a AE

derūn-ı ṣafā-maḳrūnunda hüveydā olmaġın medīne-i Burusaʾya şedd-i raḥl-i ʿazīmet Aḥmed Paşa Zāviyesiʾnde āsūde-i laḥd-ı maġfiret Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ dāmādı Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden inābet ve niçe eyyām ḫidmet-i şerīflerinde teşmīr-i sāḳ-ı himmet edip ʿazīzleri āsūde-i meşhed-i muḳaddes[851] olduḳda zāviye-i Aḥmed Paşaʾda seccāde-i meşīḫata sezā görilüp merḥūm daḫı mesned-i irşādda niçe demler ḳarār ederek rūz-şeb merhem-sāz-ı zaḫm-ı nāsūr-ı derūn ve zencīr-i āhenīn-i mücāhede ile ʿifrīt-i nefs-i ser-keşi zebūn etmek üzre iken biñ altmış dört sālinde fāriġ-i erīke-i ḥayāt olup zāviye-i mezbūrede vāḳıʿ türbe-i şerīfede medfūn ve Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi ve Şeyḫ ʿAlī Efendiʾye maḳrūndur. Şeyḫ-i sālifüʾl[852]-beyān kuḥl-ı cilā-yı merdümüñ çeşm-i cān ve tūtyā-yı rūşenā-baḫş-ı ehl-i ʿirfān ve zühd ü taḳvā ile müşārun biʾl-benān olup memdūḥ-ı zümre-i ehl-i intibāh ve ser-ḫalḳa-i meclis-i ʿārif-i āgāh idi.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Mārrüʾẕ-ẕikr Şeyḫ Süleymān Efendiʾniñ nigīn-i ḥayātı düzdīde-i ʿifrīt-i tīz-dest-i ecel olduḳda mūmā ileyh Şeyḫ Aḥmed Efendi dil-bestegān-ı ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden olmaġla zāviye-i Aḥmed Paşaʾda müstaḳil-i mürşid-i ṭālibīn ve mürebbī-i sālikīn iken biñ yetmiş yedi tārīḫinde müteveccih-i dāruʾl-ḳarār olup ḥaẓīre-i zāviye-i Aḥmed Paşaʾda seng-nişān-ı mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh Cezāyir ve Ṭunus semtlerinde taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān ve fażīletle fāʾiḳ-i aḳrān olup *El-Kāsib ḥabībuʾllāh*[853] feḥvāsınca pīşeleri çūb-ı terāşīdeden ṣāḫte ḳāleb-fürūş olmaġın beyneʾl-enām ol şöhretle be-nām olmuşlar idi.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye Maḥallesiʾnde bir müʾezzin-i dil-keş-edānıñ ṣulbundan pā-nihāde-i maḥfel-i ʿālem olup ʿulemāʾ-yı ʿaṣrdan istifāde-i ʿulūm u fünūn edip ẕāt-ı seniyyesi cild-i kitāb-ı feżāʾil ve ḫırḳa-i peşmīnesi maḥfaẓa-i icrā-yı ḫaṣāʾil olduḳda maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde ḳuṭbuʾl-ʿārifīn maẓhar-ı esrār-ı ḫafī vü celī Şeyḫ Ümmī Sinān-ı Velī ḥażretleriniñ evlād-ı kirāmından Şeyḫ Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ dāmen-i

[851] 148b KA

[852] 150b AE

[853] Kazanan, Allahʾın sevgili (kuludur).

saʿādetlerine teşebbüs ederek ḫidmet-i şerīfelerinde niçe zamān bezl-i naḳdīne-i ḳudret firāvān[854] edip ʿazīz-i mezbūruñ izn-i şerīfleriyle Burusaʾya istiḫlāf olmuş idi. Dergāh-ı Şerīf-i Aḥmed Paşaʾda Şeyḫ Aḥmed Efendiʾden ṣoñra pūst-nişīn olup meşġūl-i tecvīd ü ezkār ve evḳātını maṣrūf-ı ʿibādāt-ı Perverdigār etmek üzre iken biñ seksen beş tārīḫinde terk-i āsāyiş-i tāb-ḫāne-i cihān ve cesed-i laṭīfi Deveciler Ḫāmūşānıʾnıñ cānib-i ġarbīsinde defīn-i ḳabr-i maġfiret-nişāndır. ʿAzīz-i mezbūr aḫlāḳ-ı ḥasene ṣāḥibi bir ʿālim ü ʿārif ve kemālāt-ı gūn-ā-gūna vāḳıf idi. Baʿdezā tekye-i Aḥmed Paşaʾda[855] Ḳāsımpaşalı Şeyḫ Muṣṭafā Efendi seccāde-pīrā olup maḥmiyye-i İstanbulʾa naḳl etmekle ol ḫıṭṭa-i pākde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Bundan ṣoñra zāviye-i celīle-i mezbūre cedd-i emced rāḳımuʾl-ḥurūf ḳuṭbuʾl-āfāḳ ġavsuʾl-ʿuşşāḳ Emīrī Seyyīd Şeyḫ Meḥemmed Enārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[856] ḥażretleriniñ ʿuhde-i şerīflerine tevcīh olup ʿazīz-i müşārun ileyh daḫı ḫānḳāh-ı mezbūrda niçe müddet ḫırḳa-pūş-ı ʿuzlet ve seccāde-güster-i meşīḫat olmuşdur.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi:

Memālik-i ʿAcemʾden belde-i Revān ḳurāllarından Vādī-nām ḳaryede tevellüd edip ṭāʾife-i sürḫ-ser-i dūzaḫ-maḳar istīlāsında pederi ve aḳrabā vü taʿalluḳātı ile Burusaʾya hicret eyledikde medār-ı taʿayyüş niçe eyyām dükkānçe-nişīn-i pīşe-i ṭaḳya-dūzī ile erzāḳ-ı maḳsūmesin taḥṣīl ü cālib baʿdehu ṭīnet-i aṣliyyesinde cāzibe-i ʿaşḳ-ı İlāhī ġālib olmaġın mürşidüʾs-sālikīn Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendiʾniñ ḫāk-i pāy-ı iksīr-iştimāllerine rūy-māl ve pūte-i mücāhedede āteş-i riyāżetle ḳāl ve külçe-i sīm-i kem-ʿayār aḥvālini sipāriş-i ḍarb-ḫāne-i erbāb-ı kemāl etdikden ṣoñra şeyḫ-i mezbūr terk-i erīke-i ḥayāt edip zāviye-i Aḥmed Paşaʾda revnaḳ-ṭırāz-ı visāde-i meşīḫat olan Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi ve Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḫidmetlerinde daḫı dāmen-i der-miyān[857] ederek ol iki zāt-ı ʿālī-ḳadriñ inẓār-ı kīmyā-āsārlarına maẓhar olmuş idi.Ḫānḳāh-ı mezbūrda seccāde-nişīn-i ḥaḳīḳat olan cedd-i ser-bülend-i ʿabdüʾl-ʿāciz-i müstemend senedüʾl-vāṣılīn ve mürşidüʾs-

[854] 148b KA

[855] 151a AE

[856] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[857] 149a KA

sālikīn Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Enārī *ḳuddise sırruhu'l-ʿālī*[858] ḥażretleri maʿlūm-ı bay u gedā olan Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfini *ṭaleben li-mirżāti'llāhi teʿālā*[859] binā vü iḥyā edip ol maḳām-ı ʿālīde mānend-i bedr-i cihān-ārā lemʿa-pīrā olmaġla iẕn ü icāzetle zāviye-i Aḥmed Paşa'da pūst-nişīn iken biñ yüz on üç tārīḫinde sübḥa-i enfās-ı mebrūke-i ḥayātı ʿıḳd-dār-ı ḥüsn-i ḫitām olup Şeyḫ Meḥemmed Sārbānī maḳberesinde medfūn ve Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā[860] Efendi'ye maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr dervīş-nihād beşūlu'l-vech leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbet olup nergis-i ḥaḳīḳat-bīnlerin müdām sürme-ālūde etmegin Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş idi.

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Ṭablī-zāde Şeyḫ ʿAḳlī ʿAlī Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'da nevbet-ḫāne-i vücūda iẓhār-ı ḳudūm edip evvelā ʿulemā-yı ʿaṣrdan taḥṣīl-i maʿārif ü ʿulūm eyledikden ṣoñra ṣadā-yı duhlāsā bāng-i hüner ile ḳubbe-i çerḫa debdebe ve cemʿiyyet-i ṭā'ife-i hünermendān içre sūr-ı nāy-iştihārı velvele verüp erbāb-ı diliñ mihteri olmuşlar idi. ʿUmdetü'l-meşāyiḫ Debbāġ-zāde Muṣṭafā Efendi'niñ naẓar-kerdeleri olup baʿż-ı mūsikī-sencān-ı ʿaṣrdan meşḳ-i ẕikr ü ṣavt etmekle müddet-i ḳalīlede ol fende māhir ve şeyḫ-i sālifü'ẕ-ẕikre re'īs-i ẕākir olmuşlar idi. Medīne-i mezbūrede zāviye-i Aḥmed Paşa'da pūst-nişīn olan Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi kebş-i rūḥın ʿīdgāh-ı beḳāda ḳurbān etmegin maẓhar-ı gencīne-i esrār-ı Bārī Şeyḫ Seyyid Meḥemmedü'l-Enārī *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[861] ḥażretleriniñ iẕniyle cāygāh-ı mezbūre ḳālīçe-güster-i ārām ve iki sene miḳdārı behre-dār-ı gencīne-i merām[862] olup ʿāḳıbetü'l-emr biñ yüz on altı tārīḫinde ṭabl-ı nevbet-i ḥayātın temām ve bezm-i sūr-ı dāru's-sūra ḫırām zāviye-i celīle-i mezbūre ḳurbında Yeñiyer Mezāristānı'nda tedārük-i maḳām eyledi. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ve vādī-i şiʿr ü inşāda kemāli maʿlūm-ı süḫan-şināsān-ı cumhūrdur. *Raḥimehu'llāhi ʿaleyhi raḥmeten vāsiʿa*[863].

858 Yüce sırrı kutsansın.

859 Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için.

860 151b AE

861 Aziz sırrı kutsansın.

862 149b KA

863 Allah ona engin rahmetini ihsan eylesin.

Pūst-Nişīnān-ı Mevlevī-Ḫāne-i Burusa:

Mevlevī Şeyḫi Şeyḫ Ṣāliḥ Dede Efendi:

Bālāda tercemesi mesṭūr-ı silk-i süṭūr olan Cünūnī Şeyḫ Aḥmed Dede Efendi Ḥażretleriniñ ḫizmetinde şitāb ve ḥücre-i ḥacer-i terbiyesinde perveriş-yāb olup mūmā ileyh Cünūnī-i kerāmet-peymā seyyāḥ-ı tekyegāh-ı beḳā olduḳda cāygāhında pūst-nişīn ve ḥallāl-ı müşkilāt-ı fuḳarā-yı sālikīn iken biñ yetmiş iki sālinden vedāʿ-ı dervīşān edip[864] semāʿ-ḫāne-i bihişt̲de ḳarār eyledikde ḫānḳāh-ı mezbūrda türbe-i muṭahharada Cünūnī Dede Efendi ḳurbında muʿtekif-i ḥücre-i ṣandūḳa-i mezārdır.Şeyḫ-i mezbūr ʿārif-i esrār-ı meslek-i Mevleviyye ve vāḳıf-ı rumūzāt-ı kitāb-ı *Meşnevīyye* ehl-i ḥāl ṣāḥib-i mekārim-ḫıṣāl idi.

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi:

Ṣulb-i pāk-i Ṣāliḥ Dedeʾden Burusaʾda tekye-ḫāne-i vücūda vażʿ-ı ḳudūm edip henūz ʿunfuvān-ı cüvānīde nā-dīde-i germ ü serd-i rūzgār iken pederleri ʿāzim-i bihişt-i cāvidān olup mesnedine cülūsa şāyān ve hem-ʿaṣrı olan baʿż-ı meşāyiḫ-i kirām ve ʿulemā-yı ʿiẓām dāʾirelerinde taḥṣīl-i ʿulūm-ı ẓāhire vü bāṭınede ber-zede-i dāmān olmuş idi. Biñ yüz on dört tārīḫinde irtiḥāl-i cilvegāh-ı cinān edip zāviye-i mezbūrede vāḳıʿ türbe-i şerīfede medfūn ve Cünūnī Dede ile pederlerine maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr taḳrīr-i *Meşnevī-i Şerīf*'de ney gibi ẕevḳ-baḫşā-yı enām leẕīzüʾl-kelām ve maḥbūbuʾl-ḳulūb-ı ḫāṣ u ʿām idi.

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ Ṣāliḥ Dede Efendi[865]:

Tercemesi ānifen nüvişte-i silk-i imlā olan Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda dāʾire-i ʿālem-i imkāna ḳadem-zen ve tennūre-i iẕʿān u ʿirfān ile ẕāt-ı meḥāsin-simātı muʿanven olduḳda taḥṣīl-i hüner ü kemālde mānend-i semāʿ-zenān-ı cevelān ve peder-i muḥteremlerinden baʿdeʾl-inābe iḥrāz-ı maḳāmāt-ı ʿulyāya ber-zede-i dāmān olaraḳ vāḳıf-ı eṭvār-ı meslek-i Mevlevī ve ʿārif-i esrār-ı silk-i *Meşnevī* olup vālid-i maḥmidet-pīrāları bā-emr-i Ḫudā tennūre-güşā-yı tekye-geh-i beḳā olduḳda zāviye-i mezbūrede biʾl-istiḥḳāḳ pūst-ı meşīḫata cülūsa lāyıḳ vāṣıl-ı aḥvāl-i Ṣūfiyyeʾye muvāfıḳ

[864] 152a AE

[865] 150a KA

ḥarekāt-ı pīrān-pesend ile beyneʾl-meşāyiḫ mümtāz u fāʾiḳ olup rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa āyīn-i ḥażret-i Ḫudāvendigārīʾyi icrā vü īfāya beẕl-i enfās-ı zindegānī ve niṯār-ı envār-ı feyż ü himmet ile çerāġ-efzūz-ı encümen-i ḳulūb-ı dervīşānī iken biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde ʿāzim-i zāviye-i mülk-i cāvidānī olup ten-i pākī türbe-i ḥażret-i Cünūnīʾde[866] mestūr-ı nihān-ḫāne-i ḫāk-i ġufrāndır. Şeyḫ-i mezbūr pāk-nijād maʿālī-nihād ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene meʾāṯıruʾn-nefs ṣāliḥ ü kāmil bir ẕāt-ı şerīf idi.

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Meḥemmed Dede Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Şeyḫ Meḥemmed Dede ṣulbundan ḫānḳāh-ı şühūda nāzil ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemālde nüḳūd-ı ʿömrini ṣārif ü bāẕil olup biñ yüz on üç tārīḫinde sālik-i mesālik-i ṭarīḳat ve medīne-i Ḳonyaʾda seccāde-nişīn-i meşīḫat olan evlād-ı ḥażret-i Mevlānāʾdan Eş-Şeyḫ el-Ḥāc Bustān Efendi ḥażretleriniñ süfre-i būstān-serāy-ı terbiyelerinden müteleẕẕiẕ olup niçe müddet şeref-i ṣoḥbetleriyle kesb-i maʿrifet ve aḫẕ-ı rüsūm-ı ṭarīḳat edip bā-ḫuṣūṣ taḥṣīl-i luġat-ı Farsīʾye ihtimām ve ebyāt-ı *Meṯnevī-i Şerīf*'i istiḫrāca cidd-i tām eyleyüp yekke-süvār-ı cevelān-geh-i ʿirfān ve ẓarāfet ü ʿirāfetde ʿadīmüʾl-aḳrān olmuşlar[867] idi. Birāder-i kihteri Ṣāliḥ Dedeʾden ṣoñra pūst-ı meşīḫata cülūsa lāyıḳ ve şāhid-i maṭlabını muṣāfiḥ ü muʿānıḳ olup rūz-ı āẕīne ḳableʾl-muḳābele kürsī-nişīn olduḳda feṣāḫat u belāġat ile dehān-ı ervāḥ-ı ʿuşşāḳa çāşnī-baḫş-ı ḥalvā-yı kitāb-ı *Meṯnevī* ve mefārıḳ-ı dervīşāna pertev-pāş-ı mihr-i münīr-i ışṭılāḥāt-ı maʿnevī olup bu aḥvāl-i marżiyyeye meşġūl ve sākin-i zāviye-i inzivā vü ḫumūl iken biñ yüz elli bir sālinde peyk-i ecel naẓar-ı nāy-zen ile nigāh etdikde döne döne ḳaṣr-ı Firdevse rū-be-rāh olup naʿş-ı şerīfi dergāh-ı Mevlānāʾda vāḳıʿ türbe-i saʿādetde mestūr-ı ḫāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ ṭabīʿat-ı şiʿriyyesi olmaġla kān-ı derūndan niçe niçe ḳaṣāyid u tevārīḫ ẓuhūr eylemiş ve Şeyḫī maḫlaṣı ile taḫalluṣ edip ve vetīre-i şuʿarā-yı feṣāḫat-şumāra gitmişdir.

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Ṣādıḳ Dede Efendi:

[866] 152b AE

[867] 150b KA

Tercemesi bālāda mürūr eden Şeyḫ Ṣāliḥ Dede Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda pedīd ve mezīd-i istiʿdād ile tennūre-i ḳadr ü iʿtibārı tecdīd edip taḥṣīl-i kemālāt-ı ṣūriyye vü maʿneviyye ve vāḳıf-ı nükte-i mezāyā-yı *Meşneviyye* olup ʿamm-ı muḥteremleri Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi[868] fevtinden ṣoñra Burusa Mevlevī-ḫānesinde şeyḫ-i muḥterem ve ʿazīz-i ḫuceste-dem olup otuz bir sene zāviye-i mezbūrede icrā-yı āyīn-i Mevlānā ve muḳtedā-yı süllāk-ı rāh-ı Ḫudā iken biñ yüz seksen iki tārīḫinde ṣadā-yı ney-pāre-i cismi muḫālif-i ʿırāḳda ḳarār ve peymāne-i ecel-i mevʿūdı ser-şār olduḳda āheng-i dāruʾl-ḳarār eyledi. Zāviye-i meẕkūrede kāʾin türbe-i celīle bīrūnunda olan ṣāḥa-i behcet-nümāda defīn-i sāhire-i ġabrādır.Şeyḫ-i mezbūr ẓarīf ü nüktedān ve mecmūʿa-i ʿilm ü ʿirfān ḫastegāne nefes-i şerīfi teʾsīr ve bi-iẕniʾllāhi teʿālā ekser-i marażā şifā-peẕīr olur idi[869]. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.*

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Dede Efendi:

Mūmā ileyh Şeyḫ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendiʾniñ pūr-ı saʿādet-mevfūrı Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Dede Efendiʾdir. Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda ṣulb-i şeyḫ-i mezbūrdan maṭrab-geh-i dünyā-yı bī-ḳarāra ḳadem-peymā-yı nüzūl ve refte refte ṣadā-yı ḥicāz ile şeh-nāzı farḳ u temyīz maḳāmına mevṣūl olduḳda ḫāme-i iḳtidārı nüsḫa-i maʿārife keşīde ve peder-i mükerremlerinden biʾl-inābe "ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeyi heme-i eyyām u leyāl zemzeme-perdāz-ı ism-i celāl olaraḳ"[870] ḫırḳa-i ḫilāfeti ḳāmet-i istiʿdādına pūşīde eylemiş ve vālid-i mācidleri ʿāzim-i dergāh-ı Ḥaḳ ve revendegān-ı ʿālem-i beḳāya mülḥaḳ olduḳda Mevlevī-ḫāne-i feraḥ-efzā-yı Burusaʾda basṭ-ı pūst-ı irşād etmiş olmaġla semāʿ-zenān-ı ṭarīḳat-ı Mevleviyye ve çāşnī-sencān-ı eẕvāḳ-ı kitāb-ı Meşneviyye olan dedegān-ı ṣāf-dilān ve tennūre-pūşān-ı ṣıdḳ-nişān ilā yevmiʾl-Cumʿa āyīn-i Celālüʾd-dīn-i Rūmīʾyi icrāda demdemehā-yı iḳtidār olaraḳ güẕārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz on dört sālinde āheng-i nā-pāydār-ı nāy-ı ḥayātı dest-i pür-zūr-ı ecelde şikest ve ravża-i Rıḍvānʾda ḥavrā-yı cinān ile dest-be-dest olup cesedi zāviye-i mezbūrede olan türbe-i laṭīfede āsūde-nişīn-i

[868] 153a AE

[869] 151a KA

[870] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

laḥd-ı maġfiretdir.Şeyḫ-i meẕkūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr-ı ṣāḥib-i ḥāl ve ehl-i edeb ve rind-i ḳalender-meşreb ʿaṭā-baḫşende-i bezm-i dedegān[871] ve kerem-dehende-i fuḳarā vü dervīşān ḫamr-ı pür-neşʾe-i muḥabbetiñ mey-kedesi ve tekye-i fütüvvet ü semāḥatiñ dedesi idi.

Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Dede Efendi:

Mesbūḳuʾẕ-ẕikr Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ercmendi Şeyḫ Aḥmed Dede Efendiʾdir ki maḥrūse-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda biñ yüz ṭoḳsan üç sālinde ḳadem-resā-yı tekye-geh-i ʿālem ve ġonçe-i nev-şüküfte-i sinn ü sāli gülistān-ı Mevleviyyeʾde şeb-nem-i feyż-baḫş-ı istiʿdād ile şād-āb[872] u ḫurrem olduḳda vālid-i muḥteremlerinden elifī nemed tevbe vü inābeti beste-i miyān-ı irādet ve şām u seḥer tennūr-ı dilde müştaʿil olan ism-i celāliñ āteş-şerāre-feşānından deyü nefs-i emmāreyi iḥrāḳa ber-zede-i dāmān-ı himmet olduġu demler peder-i fütüvvet-güsterleri irāde-i Sübḥānī ile seyāḥat-ı tekye-geh-i Cāvidānī ve deḫālet-i bezm-i dedegān-ı rūḥānī etmegin maḳām-ı ʿaliyyelerine seccāde-pīrā ve āyīn-i ḥażret-i Mevlānāʾyı icrā vü iḥyā ve biʾṣ-ṣubḥ veʾl-mesā güş-zed-i āvāze-i fuḳarā ve nāy-ı rūḥ-efzā gibi ẕevḳ-baḫşā-yı ṭarabgāh-ı meşāyiḫ-i ʿurefā iken bi-emriʾllāhi teʿālā biñ iki yüz on sekiz Şaʿbān-ı şerīfinde **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Bu çemenzār-ı fenāda Neşʾetā

Gül gibi açıldım ammā gülmedim

müddeʾāsınca gül-i nev-resīde-i ʿömr-i ʿazīzi pejmürde-i tünd-bād-ı fenā ve rūḥ-ı laṭīfi ḫırāmende-i semāʿ-ḫāne-i ḫānḳāh-ı beḳā olup zāviye-i mezbūrede olan türbe-i vālāda visāde-i ḫāk-i ġufrāna ser-nihāde olmuşdur. Merḥūm-ı merḳūm ḥüsn ü ān ve melāḥatla mevsūm ehl-i ülfet dāfiʿ-i külfet edīb ü nüktedān ve gül-i zībā-yı riyāż-ı ḳulūb-ı zümre-i dervīşān idi. Merkez-i dāʾire-i meşīḫatda birāder-i kihteri Şeyḫ Ṣāliḥ Dede ḳarār-dāde ve niçe seneler āyīn-i Mevleviyyeʾyi īfā vü icrāda iken biñ iki yüz ḳırḳ altı tārīḫinde ḥacc-ı

[871] 153b AE

[872] 151b KA

şerīfe zāmile-bend-i iʿtizām ve vāṣıl-ı Beytuʾllāhiʾl-ḥarām olup ḳable edā-yı nesk veʾl-ḥac müteveccih-i ʿArafāt-ı cinān ve maḳbere-i muʿallāda vaḳfe-gīr-i ṣufūf-ı mevtā-yı maġfiret-nişān olmuş ve muḫall olan meşīḫat-ı dergāh-ı meẕkūr medīne-i[873] Ḳonyaʾda zīver-efzā-yı ḫānḳāh-ı ṣıḥḥat ḥażret-i Mevlānā-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Çelebi Efendi ṭarafından meşāhīr-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾniñ ser-bülendi Seyyid Niẓām-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Seyfuʾllāh Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[874]iñ sülāle-i ṭāhiresinden olan eʿazz-ı dedegān-ı Mevleviyyeʾden Aşcıbaşı Es-Seyyid El-Ḥāc Meḥemmed Dede Efendiʾye tevcīh ü iḥsān[875] buyurulmuşdur.

Der-Kenār[876]**:** Dergāh-ı meẕkūr-ı Mevleviyyeʾniñ semāʿ-ḫānesiyle ebniyesi ez-ḳadīm ṭavr-ı dervīşāne üzre biʾl-iḫtiṣār iḫtirāʿ u termīm olunup biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde Burusa Vālīsi Nūruʾllāh Paşa ṭarafından semāʿ-ḫāne-i ʿatīḳ hedm birle biʾt-tevsīʿ evvelkisinden pek aʿlā olaraḳ binā ḳılınmış idi. Giderek vuḳūʿ-ı keṣret-i tecemmuʿ-ı dedegāndan ṭolayı müceddeden iḥdāṣ-ı binā ile dergāh-ı meẕkūr tevsīʿe muḥtāc ve ḥucerāt-ı ḳadīme-i fuḳarā-yı lā-mekān daḫı mürūr-ı zamān ile vīrān olup taʿmīre kesb-i eşedd-i iḫtiyāc etmiş olmaġın maḥrūse-i Burusaʾya teşrīf-i ʿālī-i ḥażret-i mülūkāneden aḳdemce Şeyḫ Efendiʾye bir dāʾire-i fāḫire müceddeden binā vü inşā ve ḥucerāt-ı dedegān daḫı maʿa-ʿilāve taʿmīr ü iḥyā ḳılınaraḳ ẓıll-ı ẓalīl-i mekārim-delīl-i şāhānede inżimām-ı ġayret-i kāmile ile pek az vaḳtde peyveste-i derece-i ʿumrān olmuş ve āṣār-ı iltifāt-ı meḥāsin-āyāt-ı dāver-i devrān ile ḳulūb-ı fuḳarā vü dervīşānı şād u ḫandān buyurulmuşdur.

Seccāde-Nişīnān-ı Ḫānḳāh-ı Üçḳozlar:

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdī Efendi:

Bālāda tercemesi terḳīm ü işʿār ve biñ ṭoḳsan bir tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār olan Burusevī Muḫliṣ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi-zāde senedüʾl-vāṣılīn ve zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ pūr-ı cālibüʾs-sürūrları Şeyḫ ʿAbdī Efendi Ḥażretleridir.

[873] 154a AE

[874] Aziz sırrı kutsansın.

[875] 151a KA

[876] Der-kenār AEʾde 153bʾde; KAʾda 152bʾde kayıtlıdır.

ʿĀlem-i ṣabāvetden ẕirve-i kuhsār-ı sinn-i imtiyāze per-tāb ve taḥṣīl-i ʿulūm-ı ẓāhireye şitāb ve ḫaylī hüner ü maʿārif iktisāb etdikden ṣoñra vālid-i mācid-i muhteremlerinden inābet ve şevḳle ẕikr-i esmā-yı İlāhiyyeʾye müdāvemet edip mükemmel ādāb-ı ṭarīḳat ve ḥāʾiz-i rütbe-i ḫilāfet olup peder-i kerāmet-güsterleri yerine maḥrūse-i Burusa fenāsında vāḳıʿ Üçḳozlar Zāviyesiʾnde pūst-nişīn ve ḥallāl-ı müşkilāt-ı fuḳarā-yı sāliḳīn iken biñ yüz otuz yedi sālinde dāmen-keşīde-i menzil-i ʿanā ve müteveccih-i dāruʾl-beḳā olup zāviye-i mezbūrede türbe-i peder-i ʿālīlerinde mütevārī-i ṣandūḳa-i mezār-ı raḥmet-medārdır. ʿAzīz-i mūmā ileyh āyīn-i ṭarīḳ-i Cāhidī üzre mücāhid ve revzene-i ḫalvet-ḫāne-i derūnları tecelliyāt-ı İlāhiyyeyi müşāhid vaḳūr u edīb müteverriʿ ü mehīb idi. İrtiḥāllerinden ṣoñra büyük maḫdūmları Şeyḫ Muṣṭafā Efendi zāviye-nişīn olup biñ yüz altmış üç senesinde baʿdeʾl-edāʾiʾl-ḥacc Şām-ı şerīfde vedāʿ-ı ʿālem-i fānī edip merḳad-ı şühedāya defn olunmuşdur.

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mesbūḳuʾẕ-ẕikr sulṭānuʾl-ʿārifīn Şeyḫ ʿAbdī Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i[877] pākinden merkez-i nā-pāydār-ı kevne ʿarż-ı dīdār ve āṯār-ı rüşd ü sedād nāṣıye-i ḥālinde bedīdār olup bir miḳdār ser-māye-i[878] ʿilm ü kemālden ḫiṣṣe-dār olduḳda ṭabʿ-ı şerīfleri daġdaġa-i efkār-ı mā-sivāyı tārik ve meslek-i ʿaliyye-i ehl-i taṣavvufa sālik olmaġın peder-i mükerremlerinden gencīne-i derūnını kālā-yı tevbe vü inābet ile leb-ā-leb ve telaḳḳun-ı ẕikr-i müselsel ve aḫẕ-ı erkān u edeb edip eṯnā-yı ṭarīḳ-i ḥacda birāder-i mihterleri irtiḥālinden ṣoñra Üçḳozlar zāviye-i şerīfesinde zīver-efzā-yı mesned-i meşīḫat ve niçe müddet ḫalḳa-bend-i tevḥīd ü ʿibādet olup bu ḥālāt-ı marżiyye üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz yetmiş beş tārīḫinde kuhsār-ı bedende secere-i ḥayātı tīşe-i ecel ile munḳaṭıʿ ve rūḥ-ı laṭīfi ʿālem-i beḳāya rāciʿ olup zāviye-i merḳūmede vāḳıʿ türbe-i vālāda visāde-i ḫāk-i ġufrāna ser-nihāde oldı. Şeyḫ-i mezbūr ʿārif-i biʾllāh mürşid-i āgāh rū-gerdān-ı mā-sivā müteveccih-i rāh-ı Ḫudā bir ẕāt-ı meḥāsin-peymā idi.

Burusevī Efendi-zāde Eş-Şeyḫ El-Ḥāc ʿAbdī Efendi:

[877] 154b AE

[878] 152b KA

Tercemesi henūz zīb-āver-i silk-i beyān olan Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i tābnākinden medīne-i Burusaʾda mehd-ārā-yı bezm-i vücūd ve ḫaṭve-peymā-yı sāḥa-i şühūd olan meşāyiḫ-i ʿiẓāmıñ aṣīl ü ercmendi Şeyḫ ʿAbdī Efendi Ḥażretleridir. Baʿde sinniʾl-bülūġ envār-ı fehm ü dirāyet cebīn-i ḥālinde pür-fürūġ olduḳda faḫruʾl-müderrisīniʾl-kirām ve aṣḥāb-ı ders-i ʿāmdan Ḳaltaḳcı-zāde Ḥācī Ḫalīl Efendi ḥażretleriniñ ifāde-i nāfiʿalarından bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa kesb-i biżāʿa-i ʿilm ü kemāl edip peder-i meḥāsin-güsterleri cilvegāh-ı bihişte ʿazm ü sefer eyledikde medīne-i mezbūre fenāsında vāḳıʿ Üçḳozlar ḫānḳāh-ı şerīfinde pūst-nişīn-i meşīḫat olduḳdan ṣoñra sālik-i nehc-i selef olmaġın maḥrūse-i meẕkūrede Enārlı Ḫānḳāhıʾnda seccāde-pīrā-yı ṣadr-ı ḥaḳīḳat ve mürşid-i vālā-yı[879] reh-revān-ı ʿālem-i vuṣlat ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi[880] *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[881] ḥażretlerinden inābet edip uṣūl-i esmā-yı sebʿayı baʿdeʾl-ikmāl mücāz u müstaḫlif olup niçe zamān ẕeyl-i cebelde kāʾin-i ḫānḳāh-ı mesbūḳuʾl-beyānda mānend-i ʿanḳā āşiyān-sāz-ı kūşe-i inzivā ve mürebbbī-i sālikān-ı rāh-ı Ḫudā iken biñ iki yüz on bir sālinde revende-i ḫānḳāh-ı cennet ve zāviye-i merḳūmede olan türbe-i saʿādetde laḥd-nişīn-i maġfiret olmuşdur. Şeyḫ-i mūmā ileyh aṣḥāb-ı ḥāl ve nīk-eṭvār u meḥāsin-ḫiṣāl ʿābid ü zāhid mürtāż ü mücāhid saḫī-meşreb ehl-i edeb nāzük-mizāc ḫūb-imtizāc dāʾimā muḳīm-i Ḳāf-ı ʿuzlet bir ẕāt-ı sürūşī-sīret idi.

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi:

Mesbūḳuʾẕ-ẕikr Şeyḫ Meḥemmed Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mekārim-güsteri ve Şeyḫ ʿAbdī Efendiʾniñ birāder-i kihteri Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda vāḳıʿ Üçḳozlar Ḫānḳāhı ḥareminde cāygāh-ı nā-pāydār-ı dehr-i dūna ḳadem-resā ve mihr-i münīrveş mehd-i vücūda lemʿa-pīrā olup āġūş-ı dāye-i nāz u naʿīmde perveriş-yāb ve sermāye-i ʿilm ü ʿirfānda mālik-i nişāb olduḳda maḥrūse-i mezbūrede Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfinde seccāde-nişīn ve cedd-i emced-i ʿabd-ḳarīn ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ

[879] 153a KA

[880] 155a AE

[881] Aziz sırrı kutsansın.

Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[882] Ḥażretlerine dāmād ve anlardan aḫẕ-ı tevbe vü inābe şerefine neyl ile ber-murād ve tekmīl-i ādāb-ı enfāsa beẕl-i saʿy u ictihād edip ʿāric-i süllem-i bālā-yı irşād olup vālid-i muḥteremlerinden ṣoñra birāder-i mihterleri mūmā ileyh Şeyḫ ʿAbdī Efendi merḥūm ile dergāh-ı mezbūrda seccāde-i meşīḫata lāyıḳ ve nevbeti geceleri icrā-yı āyīn-i Cāhidīʾye müceddid ü mükibb şeyḫ-i maʿārifmend ʿāşıḳ bir ẕāt-ı nev-peyvend-i fāʾiḳ iken biñ iki yüz on iki tārīḫinde tārik-i mülk-i fenā[883] ve ʿāzim-i gülistān-ı beḳā olup cesed-i şerīfi zāviye-i nüzhet-efzā-yı merḳūmede olan sāḥa-i cennet-nümāda mestūr-ı zīr-i türāb ve maẓhar-ı duʿā-yı şeyḫ ü şābbdır. ʿAzīz-i mezbūr evliyā-sīret ve Bāyezīd-menḳabet ḥalīm ü selīm müteveccih-i ṭarīḳ-i müstaḳīm vaḳūr u edīb müttekā-pīrā-yı kūşe-i ṣabr u şekīb[884] mendūḥuʾl-aḥvāl merġūbuʾl-ḫıṣāl ekṣer-i evḳāt ṣavmaʿa-güzīn-i inzivā bir pīr-i meḥāsin-ārā idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.*

Burusevī Efedi-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede mesṭūr u muḥarrer Şeyḫ ʿAbdī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı pāk-nijādları olup maḥrūse-i Burusaʾda zāviye-i ʿaliyye-i Üçḳozlar ḥarīminde ḳadem-resā-yı pāye-i çār-ʿanāṣır ve refte refte āṣār-ı rüşd ü sedād nāṣiye-i ḥālinde bedīd ü ẓāhir olduḳda bir miḳdār tedārük-i ʿilm ü ʿirfān ve peder-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳat ile kesb-i ʿizz ü şān edip baʿde vefātihi maḳāmlarına basṭ-ı pūst-ı şeyḫūḫet ve nevbeti geceleri āyīn-i ṭarīḳ-i Cāhidīʾyi icrā vü īfāya beẕl-i vüsʿ-i ḳudret ederek güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫi evāʾilinde bir leyle-i iḥyā baʿdeʾẕ-ẕikr mevcūd olan ehibbā vü yārān ile encümen-ārā olduġu ḥālde *El-ʿİyāẕu billāhi teʿālā*[885] ʿillet-i nüzūl-ı ẓuhūr ile mirʾāt-ı ḥayātı mükedder ve çend rūz mürūrunda rūḥ-ı şerīfi rāḥat-ābād-ı beḳāya seyr ü sefer edip zāviyeleri ḥaẓīresinde ḫāne-i ḥufre-i ḳabri maḳar eylemişdir. Şeyḫ-i mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meẕkūr ġayūr u ṣabūr vecīh ü vaḳūr ehl-i ülfet ṣāḥib-i niʿmet bir ẕāt-ı melek-ḫaṣlet idi. Medīne-i Burusaʾda meşhed-ārā-yı maġfiret-i Ġaffār olan Ḥażret-i Emīr ve Ḥażret-i Üftāde merāḳıd-ı ʿaliyyelerini ziyāret ṭarīḳıyle be-her sene vaḳt-ı cevelān-

[882] Aziz sırrı kutsansın.

[883] 153b KA

[884] 155b AE

[885] Yüce Allahʾa sığınırım/sığınırız.

ı şemsde Burusaʾya ʿalem-güşā-yı[886] vürūd olan Cebelī ṣūfīleri leyle-i eḥadda Üçḳozlar Zāviyesiʾne celebe himmet ve Burusa meşāyiḫini ol mecālis-i rūḥānī-i enīse daʿvet ve ikrām u żiyāfet ve edā-yı ṣalat-ı ʿişā ve tilāvet-i risāle-i vilādet-i Resūl-ı Kibriyāʾdan ṣoñra tā-be-ṣabāḥ ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya mübāderet olunmaḳ şeyḫ-i mezbūruñ vażʿ u teʾsīs eyledigi sünnet-i ḥasene ve aʿmāl-ı müstaḥsenesindendir.

Burusevī Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda güẕār-ı şeb-dīz-i işʿār olan Üçḳozlar Şeyḫi İbrāhīm Efendi[887] merḥūmuñ ṣulb-i pākinden nümāyān ve vāṣıl-ı mertebe-i dāniş ü ʿirfān olduḳda vālid-i muḥteremlerinden ṣoñra yerlerine cā-nişīn-i ʿizz ü temkīn olup muḳteżā-yı sırr-ı ecdād-ı ʿiẓāmları fıṭrāt-ı aṣliyyesinde merḳūz olan āṯār-ı ʿaşḳ-ı İlāhī giderek kendüde ẓāhir ü bedīd ve sālik-i şeh-rāh-ı Rabb-i mecīd olmaġın ḫāl-i kerāmet-iştimālleri Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfi şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi ḥażretlerine ez-cān u dil mürīd ve cenāb-ı ʿanḳā-ṣıfātlarından baʿdeʾl-inābe zīr-i şeh-bāl-i terbiyelerinde niçe müddet-i medīd tertīb-i uṣūl-i esmā üzre meşġūl-i ẕikr ü tevḥīd olaraḳ rütbe-i iẕn ü icāzete neyl ile ḳadr ü menzilesi mezīd olmuş ve zāviye-i meẕkūreniñ vāridātı derece-i ġāyetde mertebe-i ḳılletde olduġundan ellere rūy-ı ʿacz-i ḥāli ibrāz u ifşā muġāyir-i ʿizz ü edeb ü istiġnā bulunmuş olmaġın meslek-i ṣūfiyyeye münāfī bir maʿnā ise de "*El-Kāsib ḥabībuʾllāhe*[888] meʾāl-ı ṣıdḳ-iktināhı naḳş-peẕīr-i levḥa-i dil-i pür-intibāhı olmaġla belde-i meẕkūrede ḥaffāflar sūḳında birāder-i kihterleri ātiʾẕ-ẕikr Seyyid Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi ile biʾl-iştirāk kār-geh-i maʿīşete visāde-güster ve mirʾāt-ı ḥāl-i ḥaḳīḳıyyesinden rū-nümūn olan ḫalvet-i der-encümen ḥālātı vicdān-ı ṣafā-nişānında[889] cilveger olup nevbeti geceleri zāviye-i Üçḳozlarʾda icrā-yı āyīn-i Cāhidīʾye mübāşeret ve tārīḫ-i irtiḥālinden yedi sekiz sene muḳaddem ḥırfet-i mezbūreden ferāġat ve sākin kūşe-i ḳanāʿat u ʿibādet iken biñ iki yüz otuz bir Ṣaferüʾl-ḫayrında ʿillet-i ḍīḳuʾṣ-ṣudūrdan beste-dem ve rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i ḥarem-i İrem ve cesed-i şerīfi ḫānḳāh-ı meẕkūr sāḥasında mütevārī-i ser-ā-perde-i ḫāk-i ʿadem

[886] 154a KA

[887] 156a AE

[888] Kazanan, Allahʾın sevgili (kuludur).

[889] 154b KA

olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ehl-i edeb ve ṣāḥib-i ḥāl maḥmūduʾs-serīre ve meḥāsinüʾl-ḫıṣāl ḥalīm u selīm ẕākir ü sālik bir ẕāt-ı sürūşī-ṣıfāt idi. Ṣulb-i şerīflerinden ḫaṭve-peymā-yı dāʾire-i vücūd olan evlād-ı kirāmları kendüleriniñ ḥayātlarında ḫırāmende-i[890] dāruʾl-ḫulūd olmalarıyla münḥal olan meşīḫatı birāderleri mümā ileyh Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi ʿuhdesene tevcīh buyurulmuşdur.

Der-Kenār[891]**:** Bir ḳaç sene aḳdem leyle-i eḥad leyle-i iṯneyne tebdīl ḳılınmışdır.

Burusevī Efendi-zāde Es-Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda güher-rīz-i kilk-i ifāde olan Üçḳozlar Zāviyesi şeyḫi İbrāhīm Efendi merḥūmuñ ṣulb-i şerīfinden medīne-i Burusaʾda biñ yüz seksen üç tārīḫinde ḳadem-resā-yı mehd-i vücūd ve şeref-efzā-yı bezm-i şühūd olan Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendiʾdir. Bā-imdād-ı Rabbüʾl-ʿibād tāze-res-i sinn ü sāli ḳayd u bend-i ṭufūliyyetden āzād ve ḫırāmān-sāz-ı sāḥa-i rüşd ü sedād olduḳda bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa taḥṣīl-i niṣāb-ı fehm ü ʿirfān ve müşāhede-i gül-çihre-i merām ile rūy-ı dil-cūsı ḫandān ve peder-i meḥāsin-eṯerlerinden aḫẕ-ı inābe etmegin ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya ṣārif-i naḳd-ı enfās-ı firāvān ve baʿde vefātihi seccāde-i meşīḫata cülūsa şāyān olup ḫāl-i fütüvvet-iştimālleri mürşidüʾs-sālikīn cedd-i emced-i ʿabd-ı ḥazīn Enārlı Ḫānḳāhıʾnda seccāde-nişīn olan Şeyḫ Seyyid[892] Bedrüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden tecdīd-i bīʿat ve taḥṣīl-i iẕn ü icāzet edip keṯretde vaḥdet ḳāʿidesi üzre kesb-i nafaḳa-i ehl ü ʿıyāl mülābesesiyle dükkānçe-nişīn-i maʿīşet ve pīşe-i ḥaffāfī ile defʿ-i iḫtiyāc u żarūret etmiş idi. Biñ iki yüz yigirmi üç sālinde evlād-ı ḥażret-i Üftādeʾden Ḫanceriyye Medresesi müderrisi Üftāde-zāde Ṣadruʾd-dīn Efendi merḥūmuñ maḥlūlundan maḥrūse-i mezbūrede ʿAlī Paşa Cāmiʿi civārında vāḳıʿ Çehār-şenbe Zāviyesiʾniñ meşīḫatine mālik ve baʿd-ez-ān ṣanʿat-ı merḳūmeden fāriġ ve tārik-i ve leyle-i erbʿa zāviye-i meẕkūrede ve şeb-i dü-şenbede ḫānḳāh-ı Üçḳozlarʾda icrā-yı āyīn-i ecdād-ı ʿiẓāmına sālik iken biñ iki yüz ḳırḳ Ṣaferüʾl-ḫayrında ʿāzim-i tekye-geh-i Beḳā ve Üçḳozlar Zāviyesiʾnde olan sāḥada defīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ṣāḥib-i edeb ü ḥayā ve ülfet-

[890] 156b AE

[891] Der-kenār AEʾde 155bʾde kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

[892] 155a KA

gīr-i yārān u eḥibbā ḥalīm ü selīm saḫī[893] vü kerīm ṣabūr u vaḳūr ve ṣūret-i ʿacz ü ḥālī perde-i ḳanāʿat ile mestūr ve nesḫ ü s̲ülüs̲ ketbe ḳādir ve icrā-yı rüsūm-ı şīve-i ḫaṭṭa muḳtedir idi. Veled-i ṣulbīsi Es-Seyyid Meḥemmed ʿAṭāʾuʾllāh Mollā sinn-i ṣıġarda Üçḳozlar Zāviyesiʾniñ nıṣf-ı meşīḫatına dest-res olup ol nev-nihāl-i bāġ-ı nāz ḥadd-i ṣabāveti güz̲er edip rütbe-i sinn-i vuḳūfa neyl ile serefrāz ve refre refte taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ederek aḳrān u ems̲āli miyānında mümtāz olmaġa henūz āġāz etmiş iken biñ iki yüz elli iki Şevvālʾiniñ yedinci güni vaḳt-i nev-cüvānīde ʿillet-i vebādan bilā-veled-i z̲ukūr ihtirāz-nümā-yı dāruʾs-sürūr ve gül-bīn-i vücūdı vālid-i mükerremleri ḳurbunda vedīʿa-i[894] laḥd-ı maġfiret-i Rabb-i ġafūr olmuş Üçḳozlar Zāviyesiʾniñ nıṣf-ı meşīḫatı ʿamm-zādelerine ve Çehār-şenbe Zāviyesiʾniñ daḫı meşīḫatı Şeyḫ-i mūmā ileyhiñ dāmādı ders-i ʿām Tirevī Ḥasan Efendi-zāde Es-Seyyid Edhem Efendiʾye tevcīh ü iʿṭā ḳılınmışdır.

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Bālāda tercemesi keşīde-pīrā-yı silk-i süṭūr u imlā olan Şeyḫ ʿAbdī Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda ʿālem-i kevne vāṣıl ve peder-i muḥteremleri irtiḥālinde Üçḳozlar Zāviyesiʾniñ rubʿ-ı meşīḫatına nāʾil olup ḫānḳāh-ı feraḫ-fezāda şüyūḫ-ı müteʿaddide güsterende-i seccāde olmaġla şeyḫ-i mütercem ḥālā reʾīsüʾl-müderrisīn Remzī-zāde Efendi dāmādı Ḥācī Meḥemmed Efendi ile ḳarābet rütbesinde ülfet-nāmesi olmaġın mūmā ileyhiñ derūn-ı ḥiṣārda kāʾin dāʾiresinde iskān ve muḳteżā-yı şīve-i ḳader perestū gibi eller ḫānesinde yuvalanup mihmān olur iken mārrüʾz̲-z̲ikr birāderleri Şeyḫ Muṣṭafā Efendi vefāt edip evlādları sinn-i ṣıġarda olmaġla bundan ṣoñra niçe rūzgār zāviye-i mezbūrede kendüye cāy-ı ḳarār olup sāl-i ʿömri mütecāviz-i aʿdād-ı sebʿīn ve külfet-i ḳıyām u ḳuʿūdda muḥtāc-ı muʿayyen olmaġın ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde zāviye-i fenāyı terk ve āşāmende-i reḥīḳ-i merg olup zāviye-i mezbūrede olan sāḥada[895] medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet ümmī-i sāde-dil żaʿīf ü naḫīf

[893] 157a AE

[894] 155b KA

[895] 157b AE

ʿömründe dāʾire-i izdivāca duḫūl etmeyüp tīġ gibi mücerred ü pāk idi. Münḥal olan rubʿ-ı meşīḫatı birāderlerine tevcīh olunmuşdur.

Zādegān-ı Naṣūḥiyye:

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Eʿazz-ı pīrān-ı ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden Ḳasṭamonī Şeyḫ[896] Şaʿbān Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[897]iñ ḫulefā-yı kirāmlarından Aḳşehrʾde āsūde Şeyḫ Naṣūḥ Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı mükerrem ve ferzend-i muḥteremleri Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾdir. Ber-muḳteżā-yı taḳdīr-i Rabbüʾl-ʿizzet maḥrūse-i bihiştāsā-yı Burusaʾya naḳl ü hicret ve ferş-i seccāde-i iḳāmet edip ḥiṣār-ı şehr-i mezbūr medāḫilinde Filboz Maḥallesiʾnde vāḳıʿ Şeyḫ Cāmiʿi zāviye-i şerīfesinde Şeyḫ olan vālid-i mükerremleriniñ ḫalīfesi ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi bā-emr-i Ḫudā ʿāzim-i dāruʾl-beḳā olduḳda maḳām-ı şerīflerinde cā-nişīn ve niçe şühūr u sīnīn mürebbī-i sālikīn iken biñ ḳırḳ tārīḫinde ʿazm-künende-i Firdevs-i berīn ve cesed-i laṭīfi zāviye-i mezbūre ḳurbunda reh-güẕārda olan sāḥa-i dil-ārāda defīn-i laḥd-ı maġfiret ḳurbında şeyḫ-i mezbūr ehl-i ḥāl ṣāḥib-i vecd ü kemāl ʿālī-maḳām zümre-i maẓanne-i kirāmdan bir ẕāt-ı meḥāsin-irtisām idi.

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Naṣūḥ Efendi:

Beyāż-cebhe-i memālik-i dehr belde-i Aḳşehrʾden ẓuhūr eden Ḳasṭamonī Şeyḫ Şaʿbān Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[898]iñ ḫalīfesi Şeyḫ Naṣūḥ Efendi Ḥaẓretleriniñ ṣulbī oġlu olup henūz tercemesi mürūr eden Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ ṣulbundan ve mūmā ileyh Nuṣūḥ Efendi Ḫalīfesi Şeyḫ ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendiʾniñ kerīmesinden tevellüd edip taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ü maʿrifet ve peder-i muḥteremlerinden baʿdeʾl-inābe aḫẕ-ı icāzet eyledikden ṣoñra irtiḥāllerinde Zāviye-i Naṣūḥ Dedeʾde mesned-ārā-yı meşīḫat olup ol şeyḫ-i kerāmet-vużūḥ pençe-i dil-i siyāh-ı ḫaṭā-kārı ḳābil-i tevbe-i naṣūḥ ederek şeh-rāh-ı mücāhededе[899] ṣubḥ u şām ẕikr ü tevḥīd-i Perverdigārʾa ṣarf-ı naḳdīne-i eyyām ederken biñ

[896] 156a KA

[897] Aziz sırrı kutsansın.

[898] Aziz sırrı kutsansın.

[899] 158b AE

ṭoḳsan sekiz tārīḫinde ḫ*ā*hende-i temāşā-yı cinān ve lüʾlüʾ-yi vücūdı zāviye-i mezbūre ḳurbunda olan ḥaẓīrede ṣadef-i ḫākde nihāndır. ʿAzīz-i mezbūr dāʾire-i keşf ü kerāmete vāṣıl olmuş erlerden ve meydān-ı mücāhededе çevgān-ı çille-i himmet ile nefs-i emmāresin ıṣlāḥ etmiş[900] serverlerden idi.

Naṣūḥ-zāde Kemter Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede nüvişte Naṣūḥ-zāde Naṣūḥ Efendi merḥūmuñ ṣulbundan teşrīf-sāz-ı bezm-i nāsūt ve imdād-ı rūḥāniyyet-i İlāhiyyeʾye dehān-ı ḳalbine ẕaḫīre-i ḳuvvet olup pederlerinden taḥṣīl-i kemāl ve tekmīl-i merātib-i ehl-i ḥāl eyledikden ṣoñra baʿde vefātihi seccāde-i irşādlarına cālis ve ḫırḳa-i meşīḫati lābis olup āteş-i germ-i mücāhede ile nüfūs-i emmāre-i sālikānı iẕābe ve mevāʿiẓ-i pür-teʾsīrleri ile niçe ḫaṭā-kārı idḫāl-i dāʾire-i bīʿat ü inābe edip bu ḥāl üzre sāʿāt-i ʿömr-i ʿazīzleri imrār ve sübḥa-şumār-ı ʿibādāt u eẕkār iken biñ yüz otuz yedi sālinde bülbül-i rūḥ-ı ḳudsiyyesi bāl-güşā-yı gülşen-sezā-yı dāruʾl-ḳarār olduḳda zāviye-i mezbūre ḳurbunda olan sāḥa-i celīlede vālid-i muḥteremleri cenbinde mütevārī-i türāb ve raḥmet-i Ḫudā-yı ẕüʾl-minenden ḫışşe-yābdır. ʿAzīz-i mūmā ileyh maẓanne-i kerāmet pīr-i pürr-himmet aḫlāḳ-ı ḥamīdeyi kendilere zīver ve kemāl-i tevāżuʿlarından nāşī maḫlaṣ-ı şerīflerin Kemter edip Yūnusāne baʿż-ı İlāhiyyātı mecmūʿalarda mesṭūr ve elsine-i ẕākirānda meẕkūrdur.

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi:

Tercemesi bālāda sebḳat eden Naṣūḥ-zāde Kemter Şeyḫ ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ ṣulbundan cilveger-i sāḥa-i ẓuhūr ve pā-nihāde-i mertebe-i vuḳūf u şuʿūr olup gencīne-i sīne-i pür-sekīnesi cevāhir-i ʿulūm u maʿārifle memlū bir ẕāt-ı feżāʾil-mevfūr olduḳdan ṣoñra vetīre-i ṣūfiyyeye sülūk edip bālāda mesbūḳuʾẕ-ẕikr kibār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[901] ḥażretlerinden bīʿat edip telaḳḳun-ı ẕikr ile cām-ı ser-şār-ı terbiyesinden nūş ve ceẕbe-i tevḥīd[902] ile deryā-yı derūnı ḫurūş ve mā-sivā-yı İlāhī biʾl-külliye ferāmūş eyledikde ʿābir-i ḳanṭara-i mücāz ve ʿazīz-i

[900] 156b KA

[901] Yüce sırrı kutsansın.

[902] 158b AE

müşārun ileyhden müstaḫlif u mücāz olmuş idi[903]. Ḳalʿa-i Burusaʾda Filboz Maḥallesiʾnde vāḳıʿ zāviye-i dil-güşālarında iḥyā-yı emvāt-ı ḳulūb ve imdād-ı rūḥāniyye ile niçe melhūfundan defʿ-i kurūb edip tekyesi ḥucerātından bir ḥucreyi muʿallim-ḫāne ittiḫāẕ ḳılup anda ṣabiyān-ı müslimīne taʿlīm-i Ḳurʾān ve evḳāt-ı ḫamseyi cemāʿatla zāviyelerinden edā edip imrār-ı evḳāt u āvān ve ẕikr-i cehrī ile felek-i devvār gibi deverān etmek üzre iken biñ yüz yetmiş dört tārīḫinde zāviye-i ḥayātdan şedd-i riḥāl ve civār-ı ḳudsiye irtiḥāl eyledikde tekye-i merḳūme ḳurbunda olan sāḥada āsūdedir.Şeyḫ-i mūmā ileyh ser-çeşme-i ʿilm ü ʿirfān ve maḫzen-i esrār-ı ʿirfān ehl-i ḥāl ü intibāh dāḫil-i silk-i ricāluʾllāh ḫastelere duʿāsı bereʾüʾs-sāʿat şems-i kerāmeti lemāʿa pīr-i ḫuceste-dem idi. ʿĀlem-i beḳāya bilā-veled-i ẕukūr irtiḥālleri ḥasebiyle meşīḫat-ı zāviye-i mezbūre ḫānedān-ı beldeden kerīme-zādeleri Seyyid ʿÖmer-zāde Ḥācī Ḫalīl Efendiʾye tevcīh olup merḳūm daḫı niçe zamān vekāletle idāreye ber-zede-i dāmān olmuşdur.

Seccāde-Nişīnān-ı Ḫānḳāh-ı Enārlı

Enārlı-zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Mollā Efendi İbni El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi:

Terceme-i ḥaḳīḳiyyesi bālāda mesṭūr maẓhar-ı esrār-ı Kirdgārī Emīrī Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Enārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[904] ḥażretleriniñ kerīme-zādesi olup maḥrūse-i Burusaʾda Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfinde mūmā ileyh Muṣṭafā Efendi ṣulbundan gehvāre-i ʿālem-i şühūda beẕl-i eşiʿʿa-i envār-ı dīdār ve ṣafḥa-i ruḫsār-ı necābet-āṯārında āyāt-ı rüşd ü sedād bedīdār olup cedd-i emcedleri ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḫırāmende-i ḥarem-serāy-ı vücūd olan evlād-ı ẕukūrları ḥayāt-ı saʿādetlerinde ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olmaġın irtiḥāl-i cedd-i emcedlerinde vaṣıyyet ü işāretleri üzre maḳām-ı vālālarına seccāde-güster-i[905] meşīḫat olmuş idi. Dergāh-ı laṭīf-i[906] meẕkūrda altı sene miḳdārı imrār-ı aʿvām u şühūr ve bu gülşen-i ʿālem-i fenāda taḥṣīl-i ṣafā vü sürūr etmek üzre iken biñ yüz yigirmi dört senesinde hengām-ı cüvānīde bedr-i nūrānī-i rūḥ-ı laṭīfi maġrib-i vücūddan āfil ve beytüʾş-

[903] 157a KA
[904] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[905] 157b KA
[906] 159a AE

şeref-i ʿıliyyīne vāṣıl olup cedd-i ʿālīleri türbesinde cānib-i yesārda defīn-i ḫāk-i müşk-bārdır. Şeyḫ-i mezbūr aṣl-ı fıṭratda edīb ü vaḳūr ve necīb-i ṣāḥib-i şuʿūr bir ẕāt-ı bāhirüʾn-nūr idi.

Enārlı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi İbni Ebū Bekr Çelebi:

Sulṭānuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-vāṣılīn Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Enārī *nevvarallāhi ḳabrehuʾl-ʿālī*[907] ḥażretleriniñ dāmād-ı meḥāsin-iʿtiyādları Ḥācī Muṣṭafā Efendiʾdir. Medīne-i Ḳonyaʾda biñ altmış sālinde Ebū Bekr Çelebi ṣulbundan ʿālem-i nāsūta ḳudūm ve mebādī-i hengām-ı ḥālinde bir miḳdār dest ber-āverde-i levāzım-ı ʿulūm olduḳdan ṣoñra irāde-i Ẕüʾl-celāl zamān-ı esb-i sebük-ḫırāmların taġyīr-i Ḫızır birle vādī-i seyāḥata rübūde ve ẕāt-ı fütüvvet-simātın sāʾiḳ-i taḳdīr-i İlāhī maḥrūse-i Burusaʾda direng ü iḳāmete heves-ālūde edip taḫmīnen biñ ṭoḳsan sekiz tārīḫinde belde-i Burusaʾya naḳl ü iʿtizām ve ʿazīz-i mesbūḳuʾẕ-ẕikriñ kerīme-i muḥteremelerin tezevvüc edip ḫānḳāh-ı şerīflerinde basṭ-ı bisāṭ-ı ārām eylemiş idi. Medīne-i Ḳonyaʾda ecdād-ı ʿālī-nijādları kibār-ı evliyādan olmaġla kendüleri aṣḥāb-ı servet ü sāmāndan olaraḳ zümre-i ehl-i ticāretden ise de muḳteżā-yı ʿurūḳ-ı pāk-nesl-i tābnākları giderek vetīre-i ṣūfiyyeye āṣār-ı meyl ü raġbet ḥadīḳa-i derūnunda nābit ve Ḳayın pederleri şeyḫ-i ṣāḥib-i naẓarıñ dāʾire-i ʿaliyyesinde dāʾim ü ṣābit olup cihet-i beyʿ ü şirādan biʾl-külliye rū-gerdān ve ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretlerinden bīʿat ve tertīb-i uṣūl-i esmā üzre ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya müdāvemet ederek[908] aḫẕ-ı varaḳ-pāre-i icāzetle beyneʾl-meşāyiḫ müşārun biʾl-benān olmuş idi. Biñ yüz on yedi tārīḫinde ʿazīz-i müşārun ileyh ile ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Sulṭānuʾl[909]-enbiyā ārzūsıyla cānib-i berden Şām-ı cennet-meşāma vaḳfe-gīr-i selāmet ve ḳāfile-i ḥaccāc ile Kaʿbe-i mükerremeʾye hevdec-süvār-ı ʿazīmet olup baʿde edā-yı nesk u ḥacc medīne-i Burusaʾya ḳufūl biñ yüz on sekiz senesi evāʾilinde ḫānḳāh-ı şerīflerine vuṣūl bulduḳlarında ʿazīz-i sālifül-beyān sene-i meẕkūrede ʿāzim-i ʿālem-i cānān ve maḳām-ı ʿālīlerine cā-nişīn olan Bedrüʾd-dīn Mollā Efendi daḫı müteveccih-i dāruʾl-

[907] Allah onun yüce kabrini nurlandırsın.

[908] 158a KA

[909] 159b AE

emān olup Şeyḫ-i Ṣadrüʾd-dīn Efendi ḥażretleri sinn-i sıġarda olmaġın şeyḫ-i mütercem bā-berāt-ı ʿālī-şān ḫānḳāh-ı mezbūre nigeh-bān olup yigirmi iki sene miḳdārı maḳām-ı meşīḫatda kāʾim ve rūz-ı Cumʿa ve leyālī-i iḥyāda āyīn-i Ḫalvetiyyeʾyi icrāya müdāvim iken sinn-i şerīfleri seksen ḥaddini mütecāviz olduḳda biñ yüz ḳırḳ altı Şevvālʾinde terk-i ālāyiş-i fenā ve ʿāzim-i ḫānḳāh-ı ʿālem-i beḳā olup zāviye-i mezbūre ḥaẕīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Şeyḫ-i mezbūr naḳḳād-ı bāzār-ı muḥabbet ve veḳḳād-i çerāġ-ı tarīḳat ḫayrāt u ḥasenātda ṣāḥib-i ḳadem cūd u seḫāda müsellem-i ʿālem bir pīr-i rūşen-żamīr olmaġın zāviye-i mezbūreniñ ekser-i mevāżıʿnı hedm ü ifnā ve müceddeden binā vü inşā ile ez-ser-i nev iḥyāsına bezl-i naḳdīne-i himmet etmekle vāḳıf-ı sānī olmuşdur. *Teḳabbellāh ḫayrātihī*[910].

Enārlı Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi:

Terceme-i münīfesi bālā-yı saḥīfe-i kitābda nüvişte-pīrā-yı beyān olan ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ġavsuʾl-vāṣılīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[911] ḥażretleriniñ burcuʾş-şeref-i ṣulb-i envārlarından[912] maḥrūse-i Burusaʾda biñ yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde ẓāhir ü nümāyān ve mānend-i bedr-i tābān mülk-i vücūda lemʿa-feşān olup āġūş-ı dāye-i tevfīḳ-i Ḫudāʾda ḥüsn-i terbiye-i melevān feyż-efşān ile perverde olaraḳ ḳayd-ı keşīf-i ṭufūliyyetden āzāde ve devre-i derecāt-ı leyl ü nehār ederek merkez-i mertebe-i istiʿdād-ı māder-zād ḳadem-nihāde olduḳda naḳdīne-i eyyām-ı ḳudret-i cüvānīleri mebzūl-i kesb-i ser-māye-i maʿārif-i[913] maʿrifet-şümūl olup baʿż-ı fużalā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerine ittiṣāl ve bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl eyledikde **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Ḫaṭṭ-ı ruḫsārıña taʿlīḳ-i derūn eyleyeli

Ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe o demde hevesim oldı füzūn

[910] Allah onun hayırlarını kabul etsin.
[911] Sağlam sırrı kutsansın.
[912] 158b KA
[913] 160a AE

müʾeddāsınca istidād-ı nādirüʾl-aḳrān ve maʿdūd-ı meşāhīr-i ʿulemā-yı ʿālī-şāndan Ḳaltaḳcı-zāde Ḥācī Ḫalīl Efendi merḥūmdan ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ temeşşüḳ ü telemmüẕ ve māʾide-i taʿlīm ü irāʾesinden teleẕẕüẕ edip efendi-i mūmā ileyhden meʾẕūn u mücāz ve ḫaṭṭāṭān-ı ḫūb-nüvīsān miyānında ḫaṭṭ-ı dil-peẕīr ile serefrāz olmuşlar idi. Bundan ṣoñra nihād-ı ḥamiyyet-muʿtādları daġdaġa-i ḳīl u ḳālden fāriġ olup **Mıṣrāʿ:** "Bī-zebān söyleşelim var ise bir ḥāl ehli" müfādınca silk-i ricāluʾllāha sālik olmaġın vālid-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve tekmīl-i mālzeme-i ādāb-ı ṭarīḳat ve istifāde-i esrār-ı ḥaḳīḳat eyledikde ekmel-i ehl-i ʿaṣrı Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[914] uṣūl-i meslek-i ʿaliyyesi olan fürūʿāt-ı ḫamseyi daḫı rüʾyet ve mānend-i bedr-i enver seyr-i burūc-ı iṯneyn ʿaşere himmet bu vechle pūşende-i kisve-i ḫilāfet ve aḫẕ-ı icāzet ile şādmān ve şuʿle-efrūz-ı encümen-i zümre-i sālikān olmuşlar idi. Peder-i büzürgvārları tārik-i ʿālim-ṣūret ve nāʾil-i ṣadr-ı ḳurb u vuṣlat olduḳda işāret-i ʿaliyyeleri üzre maḳām-ı feyż-ittisāmlarına[915] ol bedr-i nūr-pāş-ı ʿirfān bir çerāġ-ı żiyā-efşān olup cemāl-i zühd-ārā-yı lāmiʿüʾl-envārlarından çeşm-i cān-ı fuḳarā ve dīde-i ʿibret-bīn-i revendegān-ı rāh-ı Ḫūdā rū-şinā olmuş idi. Cālis-i seccāde-i meşīḫat olduḳlarında iḫtilāṭ-ı nāsdan ḳaṭʿ-ı irtibāṭ-ı muḥabbet ve iḫtiyār-ı peyġūle-i ʿuzlet edip dāʾimā ẕikr-i İlāhīden ġayrı pīşesi ve derūn-ı ṣafvet-nümūnlarında ḫaşyetuʾllāhʾdan özge endīşesi olmayup cevher-i cān gibi ẕāt-ı ʿiffet-āyātları ḫalvet-güzīn-i kūşe-i ārām ve seccāde-i taʿabbüd ü teheccüdde pā-ber-cāy-ı ḳıyām olup **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Çıḳup kürsī-i eflāke bu şeb ol Şeyḫ Bedrüʾd-dīn

Şihāba āyet-i nūrı güzel tefsīr ider mehtāb[916]

lāmiʿasınca meşkūkuʾl-envār feyż ü himmet şaʿşaʿānīleri encüm-i āsmān-ı hidāyet olan mufārıḳ-ı süllāk-ı ṭarīḳata maṣrūf ve mā-ḥaṣal enfās-ı maʿdūde-i zindegānīleri semt-i ifāde vü irşāda maʿṭūf olup fiʾl-ḥaḳīḳa riʿāyet-i merāsim-i şerʿ-i mübīn ve ṣıyānet-i nāmūs-ı

[914] Onun aşikar sırrı kutsansin.

[915] 159a KA

[916] 160b AE

sünnet-i Seyyidüʾl-mürselīn ile meşġūl-i taḳvā-penāh bir pīr-i ʿadīmüʾn-naẓīr ve ḥimāyet-i ādāb-ı ṭarīḳat u maʿrifet ile müstaḳīm bir mürşid-i rūşen-żamīr olup bu ḥālāt-ı marżiyye üzre yigirmi bir sene ḫānḳāh-ı irşādda seccāde-nişīn ve yevm-i Cumʿa ve leyālī-i mesʿūdalarda iḥyā-yı āyīn-i pīrān-ı ʿālī-şānı ber-vech-i uḥrā icrā vü īfāda beẕl-i naḳdīne-i evḳāt etmiş ve bu güẕergāh-ı fenāda sāl-i ʿömrleri altmış ṭoḳuz ḥaddine yetmiş iken **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

İḳāmet mümteniʿdir mezraʿa-i ʿālemde ey Ḥāmī

Hilāl-ı çerḫ dihḳān-ı geştzār-ı ʿömre dās itmiş

edāsınca biñ iki yüz on altı Ṣaferüʾl-ḫayrınıñ on yedinci yevm-i iṯneyn sāʿat sekizde ṭāvūs-ı rūḥ u revān ve sī-murġ-ı ḫoş-ḫırām-ı cānları bālā-yı ḳaṣr-ı heşt-bihişte ṭayerān ve ʿazm-i nüzhet-serāy-ı ferrūḥ u reyḥān eyleyüp ervāḥ-ı ʿaşere-i mübeşşere ile hem-āşiyān olduḳda gevher-i şaʿşaʿa-pāş-ı yek-dāne-i vücūd-ı mesʿūdları[917] peder-i muḥteremleri cenbinde mütevārī-i ḫāk-i ġufrān oldı. ʿAzīz-i müşārun ileyh *Efāżallāhi ġufrānehu ʿaleyhi*[918]umde-i meşāyiḫ-i muʿaṣır[919] ve zübde-i ʿurefā-yı dehr olup żamīr-i münīrleri gencīne-i esrār-ı nā-mütenāhiyye ve dil-i rūşenleri maşrıḳ-ı envār-ı İlāhiyye menbaʿuʾl-kerāmet ve maʿdanuʾl-velāyet bir pīr-i müstaḳīmüʾl-eṭvār ve ẕāt-ı sürūşī-ṣıfāt u mesʿadet-āṯār idi. Vefātlarına müdderisīnden Ferāʾiżī-zāde Saʿīd Efendi merḥūmuñ āṯār-ı ḳalemi olan tārīḫdir. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Şeş-cihāta baḳmayup dir cevheri tārīḫ Saʿīd

Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi rāh-ı fiʾllāh eyledi

Nuḥāsī-zāde müderrisīnden Rāşid Efendi merḥūmuñ inşād eyledigi tārīḫ-i dil-ārādır. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Geldi bā-ilhām tārīḫ Rāşidā fevti içün

[917] 159b KA

[918] Allah ona çokça rahmet etsin.

[919] muʿaṣır: ʿaṣr AE

Rūḥ-ı Bedrüʾd-dīn Efendi buldı ʿAdnʾi āşiyān[920]

Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.

Enārlı Ḫānḳāhı Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Şerefüʾd-dīn Efendi:

Ḳıdve-i erbāb-ı yaḳīn ve bedr-i münīr-i ufḳ-ı mertebe-i temkīn müşārun ileyh Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ maḫdūm-ı şerāfet-mevfūrları peder-i büzürgvār-ı maʿālī-āsārım Seyyid Şeyḫ Aḥmed Şerefüʾd-dīn Efendiʾdir. Biñ yüz seksen iki Muḥarremüʾl-Ḥarāmı ġurresinde hilāl-i vücūdı maṭlaʿ-ı ṣulb-i enver-i şeyḫ-i müşārun ileyhden medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ṭāliʿ-i dıraḫşān ve gehvāre-i ʿālem-i şehādete ḫaṭve-cünbān olup dāruʾt-terbiye-i dāye-i tevfīḳ-i İlāhiyyeʾde perverde olaraḳ nāşıye-i ḥālī berḳ-efrūz-ı lemeʿāt-ı rüşd ü sedād ve ġonçe-i nev-şüküfte-i sinn-i sāli bū-yāfte-i nev-bahār-ı istiʿdād olduḳda taḥṣīl-i kemāle ṭālib ve tekmīl-i maʿārif-i nāfiʿüʾl-meʾāle rāġıb olmaġın aṣḥāb-ı ders-i ʿām ve efāżıl-ı müdderrisīn-i fiḫāmdan El-Ḥāc Ebū Bekr Efendi ḥażretleriniñ meclis-i ṣadīḳlarına niçe sinīn-i[921] müteḳāsire mülāzemet ederek fāżıl-i müşārun ileyhiñ ifāde-i tedrīs ü taḥḳīḳlerinden müstefīd-i ḥüsn-i ḫaṣāʾil ve ifāża-i taḳrīr ü taṣdīḳlerinden müstefīż-i ʿulūm u feżāʾil olup ḥāl-i evāʾilinde daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa taʿaşşuḳ ve üstād-ı maʿārif-āşnā ve muʿallim-i Debistān-ı Reyḥān Paşa ders-i ʿām ʿOsmān Efendi merḥūmdan ḫaṭṭ-ı nesḫ ü sülüs ve celīʾyi taʿallüm ü temüşşüḳ ve efendi-i mümā ileyhden meʾzūn u mücāz olaraḳ eşbāh u naẓāʾirine tefavvuḳ etmiş idi. **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Yecūz lā-yecūzīden geçürdi ʿilm-i Rabbānī

Ḫayāl-i ḥüsnine düşdüm niderem aġ u ḳarayı

zemzemesince āteş-i ʿaşḳ-ı İlāhī kānūn-ı derūnda işti'āl ve ārzū-keş-i merātib-i ehl-i ḥāl olmaġın vālid-i mühteremlerinden nūş-ı şerbet-i şehd-i inābet ile şīrīn-kām ve cebhe-sāy-ı ḫāk-i feraḫnāk-ı dāʾire-i irādet yeden-be-yed aḫz-ı cevāhir-i girān-ḳadr-ı ṭarīḳat ile ḳarīn-i rütbe-i iḥtirām olup Yigit Başı Şeyḫ Aḥmed Ṣaruḫāhī ḥażretleriniñ meslek-i şerīfleri olan

[920] 161a AE

[921] 160a KA

Ḥācī Ḳaramanī Efendi cenāhından merātib-i uṣūl-i esmā-yı sebʿayı seyr ü güẕer ve ḥażret-i Mıṣrī ḳolundan fürūʿāt-ı esmā-yı ḫamseyi[922] daḫı rüʾyet edip ṭāc-ı ḫilāfeti ber-ser ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile muʿazzez u muvaḳḳar olmuşlar idi. Peder-i velāyet-eserleri irtiḥālinde cedd-i aʿẓamları Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Enārī *ḳaddesaʾllāhi rūḥuʾl-ʿālī* [923]ḥażretleriniñ iḥyā-kerde-i yed-i müberrātları olan ḫānḳāh-ı laṭīflerine seccāde-nişīn ve evrād u eẕkār ile güẕārende-i şühūr u sinīn iken biñ iki yüz on altı Şabʾānında maḥrūse-i Burusaʾda *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[924] şerāre-pāş-ı ẓuhūr olan nār-ı şuʿle-bār-ı ḥarīḳ şiddet-i hebūb-ı ʿavāṣıfa refīḳ olaraḳ belde-i mezbūreniñ nışfından[925] mütecāviz-i maḥāl-i mevāżıʿ-ı mümāsil-i kürre-i nār ve bu ḳadar mevcūd-ı ʿarṣa-i şühūd olan bünyān-ı raṣīn ve niçe büyūt u dekākīn āteş-kede-i Mecūsiyāndan nümū-dār olmaġın bir şubʿe-i meşbaʿası daḫı Ṭavuḳ Bāzārı Çārşūsıʾndan aşaġı mānend-i seyl-i bī-pāyān revān ve şerāre-feşān olmaġla iltihāb-ı āteş-i pür-tābdan ḫānḳāh-ı dil-güşā dil-i ʿāşıḳ-ı keşīde-i hicrān gibi muḥterıḳ u sūzān olup ehluʾllāh-ı ʿiẓām ḥażerātına zülāl-i ṣāf muḥabbeti cārī olan baʿż-ı aṣḥāb-ı ḫayrāt u ḥasenāt ṭaraflarından binā ve itmāmına beẕl-i naḳdīne-i himmet ḳılınaraḳ ḫānḳāh-ı meẕkūr biñ iki yüz on sekiz tārīḫinde pīrāye-i zemīn-i ḫitām ve zīver-i sāḥa-i temām olduḳda şeyḫ-i mūmā ileyh zāviye-i cedīdelerine baʿdeʾn-naḳl şeb u rūz encümen-i ʿibādāt u ṭāʿāta pertev-efrūz olup sübḥa-i leʾālī-i sinn-i şerīfleri otuz ṭoḳuz aʿdādına resīde olduḳda leẕẕet-i ʿalāyıḳ-ı sevāʾiyye ve ülfet-i ḫalāyıḳ-ı fāniyeden biʾl-külliye dest-şūy-ı çeşme-sār-ı ferāġ ve zer-i nāb-ı tāmuʾl-ʿayār vücūd-ı kāmilānelerin ḳāleb-i ḥasene-i inzivāya ifrāġ edip kūşe-i inzivāda pā-ber-cā ve eṭvār-ı şeyḫāneleri riyā vü semʿadan müberrā *Ve men yetevekkel ʿalāllāhi fe-huve ḥasbuhu*[926] meʾāli üzre kūşe-güzīn-i ṣabr u ḳanāʿat bir ẕāt-ı meḥāsin-ḫaṣlet idi. Biñ iki yüz yigirmi beş senesinde Rusya üzerine vuḳūʿ bulan sefer-i hümāyūna *Cāhidū bi-emvālikum ve enfusikum*[927]naẓm-ı celīline imtiṣālen ve emr ü fermān-ı pādşāhīye muṭāvaʿatā maʿiyetlerinde üç yüzden mütecāviz rākib ü rācil-i cünūd-ı müslimīn ile ġazāya

[922] 161b AE

[923] Allah, yüce ruhunu kutsasın.

[924] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

[925] 160b KA

[926] Kim Allahʾa tevekkül ederse, O kendisine yeter. Kurʾân, Talak/3.

[927] Mallarınızla, canlarınızla cihat edin. Kurʾân, Tevbe/41.

ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet edip civār-ı bārgāh-ı ser-dār-ı ekremīde evāḫir-i eyyām-ı ṣayfa ḳadar ḫayme-nişīn-i ārām ve hengām-ı berd-i şitā serā-perde-i kürre-i zemherīrden rū-nümā olmaḳ ʿalāmeti teḳarrüb etmegin *Recaʿnā min-cihādiʾl-aṣgar ilā-cihādiʾl-ekber*[928] müʾddeʿāsınca[929] ordu-yı hümāyūndan fekk ü yed iḳāme ve maṣḥūben biʾs-selāme Burusaʾya ḳadem-nihāde-i vuṣūl ve ḫānḳāh-ı şerīflerine sāye-baḫş-ı nüzūl olduḳda kemā fiʾs-sābıḳ guşe-gīr-i ʿuzlet ü inzivā olup yevm-i Cumʿa ve şeb-i āẕīnede āyīn-i pīrān-ı Ḫalvetiyye üzre ẕikr ü tevḥīd ü ʿibādāta müdāvim ü müştaġil ve envār-ı tecelliyāt-ı Rabbāniyye ile ḫānḳāh-ı derūnı müştaʿil iken biñ iki yüz yigirmi yedi Ẕiʾl-ḳaʿdetiʾş-şerīfesiniñ sekizinci leyle-i Cumʿada baʿdeʾẕ-ẕikr vücūd-ı şerīflerinde ẓuhūr eden ʿillet-i bīmārī ile mizāc-ı leṭāfet-imtizāclarına bir miḳdār inḥirāf-ı ṭārī olmaġla bir hafta visāde-i rencūrīye ser-nihāde olup şehr-i mezbūruñ on beşinci leyle-i ḫamīsde ḫānḳāh-ı şerīfeleri civārında olan ders-i ʿām El-Ḥāc Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi merḥūm ile baʿż-ı eḥibbā vü dervīşānıñ meclislerine ḫużūrların ṭaleb ü temennāda oldılar. Cümlesi biʾl-aḫbār meclis-i şerīflerine iḥżār olduḳlarında terk-i ḫırḳa-i ḥayāt u zindegānī idiceklerin ifāde edip efendi-i mūmā ileyh sūre-i Yāsin-i şerīf tilāvetin tenbīh u işāret ve ḫużżār-ı sāʾire ile biʾẕ-ẕāt ẕikruʾllāha mübāderet edip taḫmīnen iki sāʿat mürūrunda leyle-i merḳūmede sāʿat yedi şularında rūḥ-ı revānı ḳayd-ı bend-i ḳafes-i tenden ṭayerān ile şādān ve serv-i ṭūbā-ḫırām-ı vücūdları bu zāviye-i ʿālem-i fenādan ṣad safā-baḫşā-yı dāruʾs-saʿāde-i beḳāya ḫırāmān eyledikde ferdāsı rūz-ı penç-şenbe ḫānḳāh-ı şerīflerine ḳādime-i cünbān olan meşāyiḫ ü dervīşān[930] u muḥibbān ẕikruʾllāh gūyān olduġu ḥālde naʿş-ı maġfiret-naḳşları derūn-ı ḫaymede baʿdeʾl-ġasl merākib-i müsāfürān-ı dār-ı cinān olan taḫt-ı revān-ı tābūt-ı[931] raḥmet-menḥūt ile muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾe revān olup baʿde edā-yı ṣalātuʾẓ-ẓuhr mevcūd olan ḫavāṣṣ u ʿavām ve meşāyiḫ-i kirām ve zümre-i fuḳarā vü dervīşān edā-yı namāz-ı cenāze-i şerīflerine ḳıyām ile ḫidmet-i lāzıme-i duʿā vü ṣenāyı itmām etdiklerinde tābūt-ı şerāfet-rehīnleri ber-dāşte-i eyādī-i iḫtirām ve zemzemhā-yı ẕikr ü tevḥīd-i cenāb-ı

[928] Biz küçük cihattan büyük cihada döndük. Hadis(Yılmaz 2013: 584).

[929] 161a KA

[930] 162b AE

[931] 161b KA

meliki'l-ʿallām ile zāviye-i dil-güşālarına getirildikde cesed-i mübārekleri ecdād-ı ʿālī-nijādları civārında mevżūʿ-i ḫāk-i pāk-i müşg-bār ve mevdūʿ-ı mezār-ı maġfiret-medār olmuşdur. Şeyḫ-i mümā ileyh ḥalīm u selīm müşfiḳ u kerīm mir'āt-ı żamīr-i münīri jengār-ı efkār-ı sivā'iyeden pāk ve ṣavmaʿa-i derūnı envār-ı ẕikru'llāh ile tābnāk olup ḳandīl-i pür-żiyā-yı ḫānḳāh-ı ḥayātı püf-zede-i tünd-bād-ı memāt olınca her şeb u tā-be-seḥer cebīn-sūde-i seccāde-i münācāt ve pehlū-zede-i Ḫalvet-ḫāne-i teheccüd ü ʿibādāt be-her hafta ḫatm-i *Delā'il-i Ḫayrāt* ve her māhda bir ḫatm-i Ḳur'ān ile müteveccih-i dergāh-ı ḳābilü'd-daʿavāt olup envār-ı enfāsından ḫasteler müstefīd ü müstenīr ve nüsḫa-i serī'ü't-te'sīrinden niçe ṣayrular şifā-peẕīr idi. Muḳteżā-yı ḳader şeyḫ-i mümā ileyhe aṭvel-i ʿömr ile muʿammer olmaḳ müyesser olmayup sinn ü sālleri ḳırḳ altı derecesine erişdikde bi-emri'llāhi'l-meliki'l-Ḥaḳ āsūde-nişīnān-ı ʿālem-i lāhūta mülḥaḳ olmaları ḥasebiyle meşīḫat-ı ḫānḳāh-ı mezbūr işbu rāḳımu'l-ḥurūf ʿabd-i melhūf Meḥemmed Faḫrü'd-dīn'iñ her ne ḳadar ʿadem-i istiʿdād u istiḥḳāḳı nümāyān ise de şurūṭı vech üzre luṭfen u ʿināyeten ʿuhde-i ʿācizānesine tevcīh ü iḥsān buyurulmuş ve dil-i vīrān-şude-i dervīşānesi āsār-ı iḥāṭa-i iltifāt-ı pādşāh-ı zamān ile maʿmūr u ābādān ḳılınmışdır[932].

Der-Kenār[933]: Rāḳımu'l-ḥurūf ʿabd-i melhūfuñ zamān-ı ʿācizānesine teṣādüf ederek ḫānḳāh-ı meẕkūr mürūr-ı bisyār-ı eyyām u şühūr ile bi'l-müdāḫil ve'l-muḫāric derece-i ġāyetde ḫarābīyyeti müntic olmuş idi. Eʿazz-i aṣdiḳā-yı ecille-i ricāl-i devlet-i ʿAliyye'den Kānī Beg Efendi ḥażretleriniñ evḳāf-ı humāyūn-ı mülūkāne naẓāreti hengāmında müteʿallıḳ buyurılan irāde-i ʿaliyye ve müsāʿade-i seniyye-i şāhāne muḳteżā-yı ʿālīsi üzre baʿde'l-keşf ve'l-müşāhede lāzımu'l-vücūd olan nuḳūd-ı maʿlūmu'l-maʿdūd Burusa evḳāf müdīri ṭarafından bi'l-iʿṭā hey'et-i ḳadīmesine ḫalel gelmeyerek ḫāriciyye ve dāḫiliyyede muḥtāc-ı iʿmār olan maḥalleri ʿale'l-ḫuṣūṣ tevḥīd-ḫāne-i şerīfe biñ iki yüz elli ṭoḳuz sāli ḫilālinde ber-nehc-i uḫrā cedīr-i sāye-i meberrāt-vāye-i tācdārānede tecdīd rütbesinde taʿmīr buyrulmuş ve müteḥattim ʿuhde-i ʿubūdiyetimiz üzre cümle fuḳarā vü dervīşān ile hem-zebān ve fāḳ-ı ḥīn-i edā-yı ferā'iż Rabb-i mecīd ve ʿaḳīb-i mecālis-i ẕikr ü tevḥīdde ḳuṭb-ı

[932] 162a KA

[933] Der-kenār AE'de 162b v3 163a'da, KA'da 161b'de kayıtlıdır.

aʿẓam ve velī-niʿmet-i ʿālem velī-niʿmet-i ser-bülendimiz Pādşāhımız Efendimiziñ beḳā-yı eyyām-ı ʿömr ve devlet u salṭanat u iḳbālleri daʿavāt-ı Ḫayriyyesi bi-ḫulūṣiʾl-vefīr zīver-i nāṭıḳa-ı teẕkīr ḳılınmaḳda bulunmuşdur.

Pūst-Nişīnān-ı Zāviye-i Naḳşbendiyye

Zāviye-i Naḳşbendiyye Şeyḫi Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi:

Masḳaṭuʾr-reʾsleri belde-i Vān olup[934] behre-dār-ı feyż-i ḫāne-i şuʿūr-ı ʿirfān ve zinde-bāf-ı gülşen-i taḥḳīḳ ü īḳān olduḳdan ṣoñra vaṭanlarından dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i Burusaʾya hicret ve ʿamm-i mükerremleri kibār-ı sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden Açıḳbaş Şeyḫ Maḥmūd Efendi maḳāmına işāret-i maʿneviyye ile bāsıṭ-ı seccāde-i ḫilāfet olup burc-ı ḳalʿa-i belde-i mezbūrede vāḳıʿ zāviye-i şerīfe-i Naḳşbendiyyeʾde niçe şühūr u sāl evrād u eẕkāra iştiġāl üzre iken biñ ṭoḳsan tārīḫinde ḥamāme-i rūḥ-ı şerīfi ʿālem-i lā-mekāna pervāz ve Dāye Ḫatun Cāmiʿ-i şerīfi ḳurbunda olan sāḥa-i dil-ārāda āşiyān-sāz olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmātle meşhūr mekārimüʾl-aḫlāḳ ehl-i fütüvvet ü eşfāḳ şūḫ-ṭabīʿat ve sebük-sīret maḥbūbuʾş-şemāʾil maḥmūduʾl-ḫaṣāʾil idi.

Naḳşbendiyye Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Kümmel-i sādāt-ı Naḳşbendī Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i şerīfinden vilādet ve pīşānī-i istiʿdādı ifāża-i tevfīḳ-i İlāhī ile jāle-rīz-i ṭalʿat olduḳda vālid-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve ikmāl-i mirʾāt-ı ṭarīḳat ile ḫāne-i derūnı şen u ābād ve baʿde vefātihi cāygāh-ı şerīflerinde seccāde-nişīn-i irşād olup biñ yüz on tārīḫinde be-emr-i Yezdānī rūḥ-ı sebük-cevelānı ʿāzim-i feżā-yı cāvidānī olduḳda maḥrūse-i Burusaʾda Dāye Ḫatun cāmiʿ-i şerīfi ḥaẓīresinde medfūn ve peder-i büzürgvārı ile bürehne-ser Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretlerine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr zümre-i mecāẕibden ṣāf-derūn u budalā-nümūn idi. Bundan ṣoñra aḳrāba-i şeyḫ-i meẕkūrdan[935] Müfīd-maḫlaṣ ʿAbdüʾl-Kerīm Çelebi mihmān-ḫāne-i zāviye-i merḳūmede muḳīm olup niçe zamān

[934] 163a AE

[935] 162b KA

mürūrunda ṭarīḳ-i ḥacda ṭayy-ı bisāṭ-ı ḥayāt ve nūşende-i peymāne-i ser-şār-ı memāt olmuşdur.

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi:

Miʾe-i kāmile ḥudūdunda cebel-i cedīdden Burusaʾya hicret ve mecālis-i ʿulemāda s̱ābit olaraḳ taḥṣīl-i ʿilm ü faż̄ilet etdikden ṣoñra meslek-i Ṣūfiyyeʾye meyl ü raġbet[936] ve tercemesi bālāda mesṭūr Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾden aḫẕ-ı inābet ve tekmīl-i lāzıme-i ṭarīḳat edip burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ ḫānḳāh-ı Naḳşbendiyyeʾde pūst-nişīn olan Çelebiyyüʾs-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbdüʾl-Kerīm Efendi es̱nā-yı ṭarīḳ-i ḥacda beyt-i maʿmūr-ı ʿālem-i melekūta zāmile-bend-i ʿaz̄īmet olduḳda zāviye-i mezbūrede cāy-ı meşīḫata seccāde-güster ve sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾya reh-ber olup yevmüʾl-is̱neyn veʾl-ḫamīs̱ āyīn-i meşāyiḫ-i Kübreviyyeyi icrā ve ṣubḥ u mesā āb-ı nāb-ı feyż-i Ḫudā ile sālikānı irvā üzre iken biñ yüz elli ṭoḳuz senesinde zuḫruf-ı dünyā-yı denīden rū-gerdān ve müteveccih-i dergāh-ı Īzed-i Yezdān olup maḥrūse-i merḳūmede Paşa Ḳapusı cānib-i şerīfesinde reh-güz̄ārda Ḫāce Muḥyiʾd-dīn Mektebi sāḥasında mestūr-ı ḳubūr-ı pür-nūr ve vāṣıl-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūrdur. Şeyḫ-i mezbūr ʿāmil ü fāżıl ḳıdve-i emās̱il baḥr-ı şāmil şeyḫ-i deryā-dil Ḫāce-i büzürg-ı debistān-ı ḥikmet ve naḳş-bend-i kālā-yı ḥaḳīḳat idi.

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda naḳş-pez̄īr-i perend-i suṭūr u imlā Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı fütüvvet-mersūmı zühd ü ṣalāḥ ile ser-āmed Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾdir. Bālā-yı burc-ı ḳalʿa-i Burusaʾda vāḳıʿ zāviye-i Naḳşbendiyyeʾde pederleri yerine şeyḫ-i muḥterem ve dāʾire-i veraʿ u taḳvāda s̱ābit-ḳadem olup fuḳarā vü dervīşān ile tilāvet-i evrād-ı fetḥiyye ve ḫatm-i ḫācegān ve z̄ikr-i cehrī vü ḫafī ile imrār-ı evḳāt u āvān ve āyīn-i Kübreviyyeyi icrā ile rūḥ-ı Şeyḫ Necmüʾd-dīn-i Kübrāyı şādān etmek[937] üzre iken biñ yüz yetmiş altı tārīḫinde zāviye-i ḥayātı münhedim ve bezm-i cihāndan münʿadim oldukda

[936] 163b AE

[937] 163a KA

pederleri medfūn olduġu mekteb ḥaẓīresinde mütevārī-i laḥd-ı raḥmetdir. Şeyḫ-i merḳūm meḥāsin-i aḫlāḳ ile mevsūm ʿāḳil ü edīb kāmil ü mehīb idi.

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭūr Şeyḫ Meḥemmed Efendi merḥūmuñ aḳrābasından ʿilm ü ʿirfān ile ser-āmed Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾdir. Şeyḫ mūmā ileyh irtiḥālinde zāviye-i Naḳşbendiyyeʾde seccāde-i meşīḫata cülūs edip sırran[938] u cehren ẕikr-i rabbüʾl-ʿibāda meʾnūs olmuş idi. Muḳābele günlerinde āyīn-i Kübreviyye üzre cehren ẕikruʾllāh ve ḫa*ṫ*b-ı ġafletde naʾim olanları āgāh etmek üzre iken biñ yüz ṭoḳsan iki sālinde tekye-geh-i fenādan ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūr-ı cināna rū-be-rāh olup Dāye Ḫatun Cāmiʿi ḥaẓīresinde ġunūde-i pister-i raḥmetdir. Şeyḫ-i mütercem bir vücūd-ı muḥterem ḥalīm u selīm edīb ü vaḳūr şemle-i fütüvvet ber-ser ve ḫırḳa-i mürüvvet der-ber idi. Şehr-i Āmedʾde ʿAzīz-zādelerinden varaḳ-pāre-i icāzet-i taḥṣīli ile şeref-yāb ve hem rūḥāniyelerinden ictilāb itmiş idi.

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ ʿAbdī Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda vāḳıʿ ḫānḳāh-ı Naḳşbendiyyeʾde şeyḫ olan mesbūḳuʾẕ-ẕikr Şeyḫ Meḥemmed Efendi ṣulbundan dāʾire-i vücūda vażʿ-ı ḳadem edip derece-i sinn-i bülūġa neyl ile bir vücūd-ı muḥterem olduḳda pederlerinden taḳbīl-i dest-i inābet ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet edip belde-i mezbūrede burc-ı bālā-yı ḳalʿada kāʾin-i zāviye-i Naḳşbendiyyeʾde vālid-i muḥteremlerinden ṣoñra pūst-nişīn-i ʿizz ü temkīn olup āyīn-i meslek-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾyi eyyām-ı muḳābelede sırran u cehren icrā vü iḥyāya cidd-i tām ve tilāvet-i evrād-ı fetḥiyye ile ḫatm-i ḫa*ṫ*egān-ı ʿālī-şānda beẕl-i naḳdīne-i eyyām ve muḳteżā-yı meşreb-i[939] şūḫī yārān u eḥibbā ile rindāne-reftār-ı lāʾubālīyāne leng ü lūk āmīziş ü ülfetde pā-ber-cāy-ı ḳıyām iken biñ iki yüz on altı Şaʿbānʾında Ḥiṣār-ı Burusaʾdan şerāre-feşān olan āteş-i sūzāndan *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[940] zāviyeleri muḥteriḳ olmaġın Bābüʾz-zemīn ḳurbunda olan dāruʾl-ḥadīṯde evlād u ʿıyālle mihmān olup biñ iki yüz on yedi Rebīʿüʾl-āḫirʾinde semʿ-i rūḥı nidā-yı *İrciʿī*yi gūş ve cām-ı leb-rīz-i mevti nūş etdikde bu ḫarāb-ābād-ı fenādan

[938] 164a AE

[939] 163b KA

[940] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

maʿmūre-i mülk-i cāvidānīye ʿazm u rıḥlet ve Dāye Ḫatun Cāmiʿi sāḥasında Açıḳ Baş Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ civār-ı saʿādet-medārlarında āṣūde-nişīn-i laḥd-ı maġfiret oldı[941]. Şeyḫ-i mezbūr ẕerāfet u belāhetle meşhūr laṭīfe-cū ve nekre-gū ṣāf-derūn ḥamāḳat-nümūn ṣāḥib-i cūd u seḫā eylence-i aḥibbā eṭvārı kendüye maḫṣūṣ bir ẕāt-ı ṭurfe-manṣūṣ idi. Cāygāh-ı maḫdūmı ʿAbduʾl-kerīm Efendiʾye baʿdeʾl-intiḳāl ol daḫı biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde ʿālem-i beḳāya irtiḥāl edip vālid-i mükerremleri ḳurbunda medfūndur.

Zāde-Gān-ı Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi

Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭūr u muḳayyed sulṭānuʾl-ʿārifīn Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i şerīfinden sāḥa-i şühūda vażʿ-ı ḳadem edip vālid-i mācidinden taḥṣīl-i tertīb ve taʿlīm-i ādāb-ı ṭarīḳat ederek ser-māye-i istiʿdād-ı māder-zāda nāʾil ve ḫaṣāʾil-i kemālāt-ı insāniyye ile naḳd-i vākt-i vālid-i kāmil olup peder-i mükerremleri beytüʾl-ḥazen-i cihāndan ʿāzim-i dārüʾs-sürūr-ı beḳā olduḳda maḳām-ı ʿālīlerinde seccāde-güster olmuş idi. Biñ yetmiş yedi tārīḫinde rūḥ-ı laṭīfi muḳīm-i ḫuld-i berīn olup vālid-i büzürgvārı türbesinde defīn-i zīr-i zemīndir. Merḥūm-ı[942] mezbūr esrār-ı İlāhiyyeye vāḳıf u kāmil ve ʿārif-i rūmuzāt-ı envāʿ-ı ḫaṣāʾil-i celāʾil idi. *Ṭarīḳat-nāme-i Ḫalvetiyye*-nām müʾellefelerinde yüz yigirmiden ziyāde meşāyiḫ-i ʿiẓāma muḳārenet ve dāḫil-i encümen-i ṣoḥbet olduġu kendü ḳalem-i belāġat-tevʾemleriyle keşīde-i silk-i taḥrīrdir.

Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi:

Tercemesi henūz zīb-efzā-yı ṣaḥīfe-i terḳīm olan Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ necl-i mükerremleri Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾdir.Medīne-i Burusaʾda dāʾire-i kevne ḳadem-zen ve taḥṣīl-i maʿārif içün ʿatabe-i fużalāda irtikāb-ı cevr ü miḥen edip miḳdār-ı kāfī-i naḳş-ı maʿārif ü hünerle ḫānḳāh-ı derūnı menḳūş ve bu vechle şāhid-i maḳṣūdını der-āġūş eyledikde vālid-i mācidlerinden aḫẕ-ı yed-i ṭarīḳat ve tekmīl-i ādāb-ı

[941] 164b AE

[942] 164a KA

enfās ile gerd-i Kaʿbe-i ʿaşḳ-i İlāhīʾyi ṭavāfa ictilāb-ı ḳudret etmiş idi[943]. Peder-i büzürgvārlarından şoñra cedd-i ʿālīleri Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi ḥażretleriniñ dergāh-ı şerīflerinde biʾl-irs veʾl-istiʿdād seccāde-nişīn-i irşād ve ʿazm-künende-i rāh-ı sedād olup bu meşġale-i marżiyye ile mürebbī-i sālikān-ı ṭarīḳat ve sübḥa-şumār-ı mesned-i meşīḫat iken biñ yüz yigirmi iki sālinde ribāṭ-ı köhne-i cihāndan rū-gerdān ve ʿāzim-i vuṣlat-serāy-ı cinān olup beden-i laṭīfleri zāviye-i mezbūrede vaḳıʿa türbe-i şerīfede medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr gül-i ḫoş-būy-ı gülzār-ı şerīʿat u ṭarīḳat ve sünbül-i çemen-ārā-yı maʿrifet u ḥaḳīḳat idi.

Yaʿḳūb Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Bālāda mesbūḳuʾl-ezkār Şeyḫ İbrāhīm Efendi merḥūmuñ pūr-ı saʿādet- mevfūrları mefḫar-ı erbāb-ı terk ü tecrīd Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendiʾdir. Ḥayāt-ı pederlerinde[944] eyyām-ı cüvānīde "*seferu teṣaḥḥu teġannemu*[945]" ḥadīs-i şerīfi müʾeddāsınca eṭrāf-ı ʿālemi seyr ü sefer ve ziyy-i ehl-i ġazā ile mütezeyyi olup deryā-yı sefīd keştīlerinde vāfir demler geşt ü güzer edip biʾl-āḫire vālid-i mācidleriniñ ṭaleb ü daʿvetleriyle ālāyiş-i seyāḥatden dest-şūyīde-i ferāġat ve maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ü ricʿat ve peder-i pāk-güherlerinden bīʿat ve ahz-ı varaḳ-pāre-i ḫilāfet edip peder-i muḥteremleri cāygāhlarına cālis ve ḫırḳa-i ʿizz ü şerāfeti lābis olmuşlar idi. Otuz yedi sene miḳdārı zāviye-i merḳūmede seccāde-i irşādda ḳāʾim ve āyīn-i Ḫalvetiyye üzre evrād u ezkāra müdāvim iken biñ yüz elli ṭoḳuz tārīḫinde necm-i saʿīd-i rūḥı āfil ve raḥmet-i vāsiʿa-i İlāhiyyeʾye vāṣıl olduḳda zāviye-i mezkūrede olan türbe-i laṭīfede defīn ve abā vü ecdād-ı maʿālī-nijādlarına ḳarīndir. Şeyḫ-i mezbūr saḫī ve mā-melek fedā sālik-i mesālik-i faḳr u fenā idi. Veled-i ṣulbīlerinden Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Nūrī Efendi maḳām-ı pederlerinde cā-nişīn olup biñ yüz seksen bir sālinde İstanbulʾdan Burusaʾya esnā-yı ʿavdet bilā-veled-i zukūr ʿazm-i dār-ı āḫiret edip cesedi Ḳapaḳlı ḳaryesinde mütevārī-i cevf-i ġabrā[946] olmuş ve zāviye-i mezbūre maḥlūlunda ḳıdvetüʾl-meşāyiḫ Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi

[943] 165a AE

[944] 164b KA

[945] Seyahat edin sıhhat bulun, kazanırsınız. Hadis(Yılmaz 2013: 594). AEʾde hadis yer almamaktadır.

[946] 165b AE

merḥūmuñ ʿuhde-i ehliyetlerine tevcīh ü iʿṭā buyurulmuşdur. Zāviye-i mezbūreniñ ebniyesinden eşer ü āşār ḳalmayup inẓimām-ı mürūr-ı zamān ile biʾl-külliye ḫarāb u vīrān olmuşdur.

Pūst-Nişīnān-ı Zāviye-i Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrī

Mıṣrī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Ḳuṭb-ı dāʾire-i velāyet ve ṣāḥib-i keşf ü kerāmet[947] eʿazz-ı büzürgvār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden ekmel-i ehl-i ʿaṣrī Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī* [948]ḥażretleriniñ ṣulb-i muṭahharalarından ẓuhūr u bürūz ve envār-ı füyūżāt-ı İlāhī nāşıye-i ḥālinde berḳ-efrūz olup peder-i pāk-güherlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve belki vāṣıl-ı rütbe-i ḫilāfet olduḳda bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-müteʿāl vālid-i muḥteremleri biñ yüz beş Receb-i şerīfinde cezīre-i Limniʾde civār-ı Ḳudsʾe irtiḥāl buyurduḳlarında maḥrūse-i Burusaʾda Cāmiʿ-i Kebīr ḳurbunda tüccār-ı ser-māyedārdan olup biñ altmış tārīḫinde ʿālem-i beḳāya sevḳ-i kārbān-ı sefer ve Deveciler Mezāristānıʾnda āsūde-nişīn-i laḥd-ı maġfiret-eşer olan abdāl-ı merḥūmuñ *ḫāliṣen li-vechiʾllāhi teʿālā*[949] binā vü inşā eyledigi zāviye-i celīlede biʾl-irş veʾl-istiḥḳāḳ seccāde-güster olup ʿulüvv-şānları resīde-i āfāḳ olmuş idi. Yigirmi sene miḳdārı cālis-i mesned-i meşīḫat ve sübḥa-şumār-ı mücāhede vü riyāżat ve terbiye-künende-i sālikān-ı ṭarīḳat iken biñ yüz yigirmi beş senesinde rūḥ-ı şerīfleri cāy-ı ḫānḳāh-ı vücūddan seyāḥat ve ʿāzim-i ḫalvet-serāy-ı Cennet olup cesed-i laṭīfi zāviye-i meẕkūre ḥarīminde medfūn ve duʿā-yı dervīşān-ı ṣāf-menişāne maḳrūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh behre-dār-ı gencīne-i ḳanāʿat ve kūşe-nişīn-i tekyegāh-ı ferāġat idi.

Mıṣrī Zāviyesi Şeyḫi Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭūr meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Ṣuḥfī[950] Efendi ḥażretleriniñ ṣulbundan ẓuhūr ve ḳanṭara-i ʿālem-i ġaybdan bezm-i şehādete mürūr edip taḥṣīl-i ʿulūma çesbān ve tekmīl-i fünūna keşīrüʾl-meyelān olmaġın Burusaʾda menfiyyen iḳāmet eden

[947] 165a KA

[948] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[949] Samimi bir şekilde yüce Allahʾın rızasını hedef alarak.

[950] 166a AE

Murādiyye Medresesi müderrisi ʿallāme-i zamān ve fehhāme-i[951] devrān ʿArab-zāde Ṣāliḥ Efendi merḥūmdan ḳırāʾat ve ḥadīḳa-i enīḳa-i fażlından ictinā-yı eṣmār-ı maʿrifet edip peder-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳat ve baʿde vefātihi zāviye-i ḥażret-i Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[952]de seccāde-nişīn-i meşīḫat olup rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u teẕkīr ve baʿdeʾl-vaʿẓ "hāẕā ṣırāṭ-ı müstaḳīm" diyerek ḫalḳa-i deverān-ı ẕikr ü tevḥīdi tesyīr edip bu ḥāl üzre güẕārende-i leyl ü nehār ve meşġūl-künende-i evrād u eẕkār iken biñ yüz seksen sālinde zāviye-i fenādan nā-būd ve ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olduḳda tekye-i mezbūre sāḥasında mütevārī-i meşhed-i maġfiretdir. Şeyḫ-i mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl zübde-i aḳrān u emāṣil ḳadem-nih-i dāʾire-i maḥviyyet ve kāsib-i ḫiṣāl-ı mülkiyyet idi.

Mıṣrī Zāviyesi Şeyḫi Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Mūmā ileyh Şeyḫ ʿAlī Efendi merḥūmuñ ṣulbundan pā-nihāde-i ʿālem-i nāsūt ve ẕaḫīre -i ʿilm ü ʿirfān rūḥ-ı ḳudsīsine ḳuvvet-i ḳūt olduḳdan ṣoñra tevfīḳ-i hādī-i ṭarīḳ ile sālik-i meslek-i ehl-i taḥḳīḳ olmaġın vālid-i keṣīrüʾl-meḥāmidlerinden aḫẕ-ı nābe edip ḳable itmāmiʾs-sülūk peder-i muḥteremleri ʿāzim-i dergāh-ı māliküʾl-mülūk olmaġla yerlerine güsterende-i seccāde-i şeyḫūḫat ve baʿdehu ikmāl-i ādāb-ı nefsihi beẕl-i süsʿ-i ḳudret etmegin maḥrūse-i Burusaʾda Enārlı Ḫānḳāhıʾnda pūst-nişīn-i irşād-ı ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ġavṣüʾl-vāṣılīn cedd-i emced-i ʿabd-i ḥazīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[953] ḥażretleriniñ meclis-i sidre-ḫırāmlarına mürācaʿat ve ʿazīz-i müşārun ileyhden tecdīd-i resm-i bīʿat ve ictilāb-ı āṣār-ı rūḥāniyyet ederek süllem-i bālā-yı ḫilāfete ʿurūca liyāḳat-peydā[954] ve dāḫil-i silküʾl[955]-leʾāl-i gürūh-ı ḫulefā olmuş idi. Yigirmi üç sene miḳdārı ḫānḳāh-ı mezbūrede kūşe-nişīn-i ṣavmaʿa-i ḫalvet ve pūst-ārā-yı meşīḫat ve leyālīʾi iḥyāda āyīn-i dīrīn-i ḥażret-i pīr-i dest-gīr-i saʿādet ḳarīni ber-vech-i uḥrā ḥüsn-i īfāya ṣārif-i naḳdīne-i maḳderet olup çāşnī-senc-i māʾide-i irādeti olan sālikān u dervīşānı terbiye vü irşād ve rāh-ı Ḥaḳʾda derd-i ʿaşḳla vālih ü ḥayrān ve bāde-i ceẕbe-i şevḳle ser-

[951] 165b KA

[952] Aziz sırrı kutsansın.

[953] Sağlam sırrı kutsansın.

[954] 166b AE

[955] 166a KA

gerdān olan zümre-i erbāb-ı fenānıñ ḥadāyıḳ-ı ḳulūbların isāle-i zülāl taʿbīr ü tesellī ile şen ü ābād etmek üzre iken biñ iki yüz üç[956] tārīḫinde terk-i tekye-geh-i fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvidānī edip cesed-i pākleri zāviye-i merḳūma ḥaẓīresinde mütevārī-i laḥd-i raḥmet-i Raḥmān oldı. Şeyḫ-i mūmā ileyh meşāyiḫ-i sālifīne iḳtidā edip lābis-i libās-ı faḳr u fenā her bār muḳīm-i künc-i zāviye-i inzivā ḥalīm u selīm müşfiḳ ü kerīm cūd u seḫāsı verā-yı ʿuḳūl-i insānda mevcūd u mefḳūdı mestūr degil meydānda ikrām u nüvāzişle ḳulūb-ı enāmı cālib ḫidmet-güẕār-ı her-muḳīm u ġarīb dāʾire-i keşf ü kerāmāte vāṣıl olmuş serverlerden ve zen-i dünyāyı ṭalāḳ-ı selāse ile taṭlīḳ eyleyen erlerden idi. Baʿdezīn maḫdūm-ı feżāʾil-ḳarīnleri ẕaḫrüʾl-ʿurefā ve zeynüʾṣ-ṣuleḥā Seyyid Şeyḫ Ḥāfıẓ Meḥemmed Zeynüʾd-dīn Efendi zāviye-i mezbūrede cā-nişīn ve ṣaḥḥāflar sūḳunda kār-geh-i maʿāşda mekīn olup ol daḫı biñ iki yüz otuz üç senesinde ṭarīḳ-i ḥacda nidā-yı *İrciʿī*ye lebbeyk-gūyān ve müteveccih-i mevḳıf-ı ʿArafāt-ı cinān olmuşdur.

Der-Kenār[957]**:** Ṣadme-i cünd-i bī-emān-ı mürūr-i zamāndan ebniye-i zāviye-i Mışrıyye ḫazīne-i ġevriyye gibi biʾl-külliye ḫarāb u vīrān ve vuḳūʿ-ı indirās-ı inhidāmı ḫavfından eşedd-i iḥtiyāc ile muḥtāc-ı ʿumrān olmuş idi.*Baʿdeʾl-keşfi veʾl-muʿāyene*[958] ʿatabe-i emel-revā-yı ẓıll-ı İlāhīʾye biʾl-ifāde istidʿā vü istirḥām olunduḳda cenāb-ı ḫālıḳ-ı kevn ü mekān pādşāh-ı ḫayriyyet-ʿunvān ve şehin-şāh-ı ṣāḥibüʾl-berr veʾl-iḥsān velī-niʿmet-i ʿālem ü ʿālemiyān pādşāhımız efendimiz ḥażretlerini ilā-nihāyetiʾd-devrān serīr-i maʿdelet-maṣīr salṭanatlarında ebed-nişān ve sāye-i maḳderet-pīrāye-i mülūkānelerinde biʾl-cümle memālik ü büldānı ān-be-ān maʿmūr u ābādān buyursun ẕāt-ı mekrümet-simāt-ı şehinşāhīlerine mevdūʿ-ı İlāhī olan āṯār-ı ber-güzīde-i ḫayrān-endīş muḳteżā-yı meḥāsin iḥtivāsınca ḫānḳāh-ı meẕkūruñ biʾt-tevsīʿ taʿmīrine müsāʿade-i seniyye-i şāhānleri erzān ḳılınmış olduġundan muḳaddem ü muʾaḫḫar iḥsān buyurulan nuḳūd-ı firāvān ṣarfıyla ḫāne-i āḫer iştirā vü ʿilāve ḳılınaraḳ ḫāriciyye vü dāḫiliyyesi müceddeden iʿmār u inşā ve sāye-i iḥsān-vāye-i tācdārānede ber-vech-i cedīr ü aḥrā reṣānet-i kāmile ile her yer maḥāl ü mevāḳıfı maʿmūr u iḥyā ḳılınmışdır.

---

[956] AEʾde tarih biñ iki yüz on üç olarak yazılmış daha sonra onʾun üzeri çizilmiştir.

[957] Der-kenār- AEʾde 166a-166bʾde; KAʾda 165bʾde kayıtlıdır.

[958] Araştırma ve incelemeden sonra.

Zāde-Gān-ı Ḥażretü'ş-Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzī

Şeyḫ Aḥmed-zāde Şeyḫ ʿAbdu'l-Laṭīf Efendi:

Bālāda terceme-i şerīfesi güẕer eden ḳuṭbu'l-ʿārifīn zübdetü'l-muḥaddiṯīn Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzī *ḳuddise sırruhu'l-celī*[959] ḥażretleriniñ ṣulb-i muṭahharalarından ʿālem-i kevne ḫaṭve-perdāz ve āsūde-nişīn-i[960] gehvāre-i ʿizz ü nāz olaraḳ[961] bāliġ-i mebāliġ-i rüşd ü sedād ve resīde-i mertebe-i istiʿdād-ı Ḫudā-dād olduḳda peder-i feżā'il-eṯer ve vālid-i kerāmet-me'āṯirlerinden taḥṣīl-i ʿulūm edip hilāl-i istiʿdādı fürūġ-ı feyż-i İlāhī ile kesb-i faźl u kemāl ve neyyir-i ẕātı nūr-efşān-ı miyān-ı aḳrān u emṯāl olduḳdan ṣoñra ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretlerinden aḫẕ-i yed-i inābet ile kesb-i derece-i emānī ve feyż ü himmete maẓharıyetle taḥṣīl-i neş'e-i rūḥānī edip sinn ü sālleri pāye-i erbaʿīne güẕār etmiş bir ẕāt-ı ʿadīmü'l-emṯāl olmaġın seccāde-i peder-i muḥteremlerine neyl ile muḥaṣṣalü'l-āmāl olmaḳ ḫulyā-yı bī-me'āline düşüp müteraṣṣıd-ı ṭulūʿ-ı sitāre-i baḫt u iḳbāl iken inkisār-ı ḳalb-i kerāmet-nümūn ve teveccüh-i ḥiddet-i derūn vālid-i muḥteremleriyle biñ yüz ḳırḳ üç senesinde ṭūmār-ı iʿmār-ı zindegānīsi pīçīde-i dest-i rūzgār ve ʿazm-künende-i dāru'l-ḳarār olup zāviye-i mezbūre tevḥīd-ḫānesiniñ cānib-i ġarbīsinde olan ḥaẓīrede mütevārī-i merḳad-i raḥmet-nişāndır. Şeyḫ-i mezbūr faźl ü kemāl ile meşhūr mā'il-i ālāyiş u iḫtişām ve zübde-i maḫādīm-i kirām idi.

Şeyḫ Aḥmed Ġazzī-zāde Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Tercemesi henūz ṣaḥīfe-i beyāna zīver-efrūz olan Şeyḫ Aḥmed-zāde Şeyḫ ʿAbdu'l-laṭīf Efendi merḥūmuñ ṣulb-i pākinden biñ yüz otuz beş tārīḫinde zāviye-i kevne ṭāliʿ ve refte refte envār-ı şaʿşaʿa-bār-ı rüşd ü sedād sipihr-i nāṣıyesinde tābende vü lāmiʿ olduḳda mā-yı eb-i neseb-i ʿulyāları mürşidü's-sālikīn reh-nümā-yı aṣḥāb-ı yaḳīn Şeyḫ Aḥmedü'l-Ġazzī *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[962] ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve endek-i zamānda iʿrāc-ı mertebe-i iẕn ü icāzet edip baʿde vefātihi zāviye-i ʿalīyelerine bi'l-işāret seccāde-nişīn-i

[959] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[960] 166b KA

[961] 167a AE

[962] Aziz sırrı kutsansın.

meşīẖat olduḳda naḳd-i vaḳt-i ʿazīzi itlāf u iżāʿat ve muġāyir-i fehm ü dirāyet[963] olmaġın ārzū-yı iktisāb-ı fünūn ve rāʿiye-i intisāb-ı ʿulūm-ı gün-ā-gün ile ʿatabe-i fużalā-yı ʿaṣra tereddüd ve nezd-i ifāde vü taḳrīrlerine mülāzemet-i[964] bī-taʿaddüd ederek mālik-i serv ü sāmān bisyār biżāʿa ve nāʾil-i servet ü yesār istiṭāʿa olduḳdan ṣoñra pūst-ārā-yı meşīẖat olduġu ẖānḳāh-ı mezbūrda yevmüʾl-Cumʿa kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u teẕkīr ve niṣār-ı derārī-i neṣāyīḥ-i nāfiʿa ile sāmiʿa-i derūn-ı sālikānı tezyīn ve niçe ḳulūb-ı ḳāsiye eşẖāṣ-ı āhen-dilānı kelimāt-ı meʾāṣirüʾl-edā ile nerm ü telyīn ederek elli üç sene miḳdārı seccāde-i irşādda ḳıyām ve leyālī-i iḥyāda āyīn-i pīrān-ı ʿālī-şānī zümre-i fuḳarā vü dervīşān ile icrā vü īfāda dāmen-be-miyān-ı ihtimām olup bu ḥālāt-ı marżiyye üzre güẕārende-i leyālī vü eyyām iken sinn ü sāli derece-i ʿaḳd-ı sābiʿa resīde ve baʿż-ı ʿillet-i cismāniyye ḥasebiyle āb u dāne-i zindegānīden dest-keşīde ve murġ-ı rūḥı ḳafes-i tenden remīde olmaḳ ḥāletleri hüveydā olmaġın āẖirüʾl-emr biñ iki yüz iki Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında ʿāzim-i nüzhet-serāy-ı ẖuld-i berīn ve cesed-i saʿādetleri ẖānḳāh-ı meẕkūr semāʿ-ẖānesiniñ ṭaraf-ı ġarbīsinde olan sāḥada āsūde vü defīndir. Şeyẖ-i mümā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil mehīb ü vaḳūr ġayūr u cesūr pāk-meẕheb dervīşāne-meşreb faṣīḥüʾl-kelimāt zīver-i ʿilm ü ʿirfān ile maʿālī-ṣıfāt olduġundan başḳa vādī-i şiʿre daẖı gitmiş ve Nesīb maẖlaşıyla niçe leʾāli-i güftārı silk-i terḳīme-i naẓm etmişdir.

Şeyẖ Aḥmed-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyẖ El-Ḥāc ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi:

Şeyẖ-i mümā ileyh mesbūḳuʾẕ-ẕikr meşāhīr-i meşāyiẖ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyẖ Aḥmed-zāde Şeyẖ Muṣṭafā[965] Efendi merḥūmuñ dāmādı Cāmiʿ-i Kebīr İmāmī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Esʿad Efendiʾniñ ṣulbundan biñ yüz ṭoḳsan tārīẖinde mehd-i vücūda ḳadem-resā ve az vaḳt mürūrunda pederleri irtiḥāl-i dār-ı beḳā ve Bıñarbaşıʾnda mütevārī-i cevf-i ġabrā olduḳda cedd-i emcedleri şeyẖ-i mümā ileyhiñ dāʾiresinde ẖırāmān-sāz-ı sāḥa-i ʿizz u nāz iken bālāda mesṭūr tārīẖ-i meẕkūrede şeyẖ-i mezbūr daẖı bilā-veled-i ẕukūr ʿāzim-i

[963] 167a KA

[964] 167b AE

[965] 167b KA

dārüʾs[966]-sürūr olmaġın meşīḫat-ı zāviye-i merḳūme evlād-ı kirāma meşrūṭa olmaġla şeyḫ-i mütercem zamān-ı düvāz-deh-sālde seccāde-i meşīḫata cülūs ile dil-şād ve refte refte imdād-ı cenāb-ı rabbüʾl-ʿibād pā-nihāde-i rütbe-i rüşd ü sedād olduḳdan ṣoñra taḥṣīl-i ʿilm-i şerīfe raġbet edip ʿulūm-ı ʿArabiyyeʾyi fāżıl-ı enām ve aṣḥāb-ı ders-i ʿāmdan El-Ḥāc Ebūbekr Efendi ve uṣūl-i ḥadīṯ-i şerīfi muḥaddiṯīn-i kirāmdan ʿArab Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi ḥażerātınıñ taḳrīr ü ifādelerinden istifāde ederek dest-ber-āverde-i fażl u kemāl ve ḳavāʿid-i lisān-ı Farsī daḫı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden ʿAlī Behcet Efendi ve ʿurefā-yı ṭarīḳat-ı ʿaliyye el-Ḥāc ʿAlī Baba Efendi merḥūmdan tefaṭṭur u teferrüs etmekle tefevvuḳ-nümā-yı aḳrān u emāṯil olmuşlar idi. Taḥṣīl-i seyr ü sülūk ve tekmīl-i feyż-i mālikülʾl-mülūk ṣavmaʿa-i derūnunda cevelān etmegin meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden Üftāde Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾden baʿdeʾl-inābe ẕikr-i Ḫudāʾya ber-zede-i dāmān iken şeyḫ-i mūmā ileyh ḥālāt *ceẕbetün min-ceẕebātiʾr-Raḥmān*[967] ile meslūbüʾl-iḫtiyār ve kemāl-i istiġrāḳ-ı tecelliyāt ile terbiye-i sālikāna ʿadīmüʾl-iḳtidār olmaġla muḳtedā-yı sālikīn ve reh-nümā-yı aṣḥāb-ı yaḳīn cedd-i emced-i ʿabd-ı kemīn Enārlı dergāh-ı şerīfi[968] şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ hāle-i māh-tāb-ı sipihr-kerāmet ve ḳılāde-i gerden-i erbāb-ı ṭarīḳat olan ḫalḳa-i irādetlerine maḳrūn ve maṭlaʿuʾl-envār-ı terbiyelerinden muḳtebes-i tecelliyāt-ı gūn-ā-gūn olaraḳ iḥrāz-ı rütbe-i ḫilāfet ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet edip pūst-nişīn olduġu ḫānḳāh-ı dil-güşāda āyīn-i ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾyi teʾdiye vü īfā ʿaleʾl-ḫuṣūṣ rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa kürsī-nişīn-i fażīlet ve mevcūd olan cemāʿat u dervīşāna vaʿẓ u naṣīḥat ederek varaḳ-gerdān-ı resāʾil-i ṣubḥ u mesā iken ez-ḳadīm mübtelā olduḳları ʿillet-i żīḳuʾṣ-ṣadrıñ ḥarekāt u ġaleyānı ile niçe müddet fütāde-i pister-i renc ü ʿinā olup āḫirüʾl-emr[969] biñ iki yüz ḳırḳ yedi Şaʿbān-ı şerīfiniñ on dördüncü leyle-i se-şenbede rūḥ-ı şerīfi müteveccih-i ḥānḳah-ı ʿālem-i beḳā ve cedd-i aʿẓamları Şeyḫ Aḥmed Ġazzī Ḥażretleriniñ cānib-i yemīninde āsūde-nişīn-i ṣafḥa-i

[966] 168a AE

[967] Allâhʾın cezbelerinden bir cezbe.

[968] 168a KA

[969] 168b AE

ḫāk-i fenā oldı. Şeyḫ-i mümā ileyh ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān ve güzīde-i emṯāl ü aḳrān zāviyesinde taḥrīr u taḳrīr ile müştaġil bir ẕāt-ı rūşen-dil idi.

Pūst-Nişīnān-ı Ḫānḳāh-ı Ḥażretüʾş-Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī

Ḥaḳḳī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi:

Kālā-yı girān-bahā-yı vücūdu küberā-yı ṭarīḳat-ı Celvetiyyeʾden Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[970] ḥażretleriniñ ṣulb-i muṭahharalarından bedīdār ve kār-geh-i ʿālem-i nāsūtda ḳıymet-dār ve taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārif ile maʿrifet-şiʿār olup peder-i vālā-ḳadrlerinden bāyiʿ ü münīb ve gül-bün-i ṭarīḳatde gūyiyā ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāl-i ʿandelīb olmuşlar idi. Vālid-i keşīrüʾl-meḥāmidleriniñ rūḥ-ı pür-fütūḥı ʿālem-i lāhūta pervāz ve bihişt-i berīnde āşiyān-sāz olduḳda maḥrūse-i Burusaʾda zāviye-i cedīde-i mezbūrede cālis-i seccāde-i peder ve ʿömr-i ʿazīzleri ẕikr ü ṭāʿāt ile güẕer[971] edip bir sene miḳdārı süllāk-ı rāh-ı Ḫudāʾya reh-ber ve meşām-ı ʿuşşāḳ güftār-ı ʿanber-bārlarıyla muʿaṭṭar iken biñ yüz otuz sekiz sālinde ʿāzim-i gülşen-serāy-ı cinān ve peder-i mükerrem ü vālid-i muḥteremleri ḳurbunda defīn-i laḥd-ı maġfiret-nişān olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ṭabʿ-ı belāġat-edā ile vādī-i eşʿārda maḥāretle meşhūr cilvegāh-ı şerīʿatda maḥbūb-ı ẕī-bahā ve ḫānḳāh-ı ṭarīḳatda merġūb-ı ūliʾn-nihā idi.

Ḥikmetī-zāde Eş-şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi:

Şeyḫ-i mümā ileyh tercemesi bālāda ḫāme-güẕār-ı silk-i süṭūr u işʿār olan reh-nümā-yı reh-revān-ı Celvetī Şeyḫ Meḥemmed Ḥikmetī Efendi ḥażretleriniñ ṣulb-i pāklerinden maḥrūse-i Burusaʾda biñ yüz elli yedi tārīḫinde pā-nihāde-i ḥikmet-ḫāne-i vücūd olup aʿdād-ı sinn-i şerīfleri ḳademe-i süllem-i semānīʾye vuṣūlunda vālid-i muḥteremleri[972] zāviye-i teng-meydān-ı fenādan füsḥat-serāy-ı cināna rıḥlet eyledikde yerlerine seccāde-i meşīḫata cülūsa şāyān olup bā-imdād-ı cenāb-ı Rabbüʾl-ʿibād refte refte dāʾire-i şebābetden pā-keşīde ve cāme-i raʿnā-yı rüşd ü sedād ḳāmet-i istiʿdādına püşīde olduḳda baʿż-ı ʿulemā-yı ʿahdiñ mecālis-i ifādelerinde gerden-i dil ü cānını zīver-i hüner ü maʿārifle zeyn ve ṣaḥīfe-i

[970] Yüce sırrı kutsasın.

[971] 168b KA

[972] 169a AE

ḥālinden mışḳala-i saʿy u ictihād ile izāle-i mūcibāt-ı ʿayb u şeyn edip şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi daḫı ber-vech-i tedḳīḳ taḥrīr ü tenmīḳde üstād-ı nādirüʾl-aḳrān ve kibār-ı ʿulemā-yı feżāʾil-nişāndan Ḳaltaḳcı-zāde El-Ḥāc Ḫalīl Efendi merḥūmuñ irāʾe vü taʿlīminden beẕl-i şuʿā-yı nūr-ı bāṣıra-i maḳdūr ederek Efendi-i müşārun ileyhden aḫẕ-ı ketebe eyledikden ṣoñra delālet-i tevfīḳ-i pür-şefīḳ-i Kirdgārī ile ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve zübdetüʾl-muḥaḳḳıḳīn Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-bāḳī*[973] hażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmından[974] Tekfurṭaġıʾnda pertev-endāz-ı seccāde-i irşād Şeyḫ Aḥmed Pertevī *ʿAleyhi raḥmetiʾl-melikiʾl-ḳavī*[975] ḥażretleriniñ ʿatabe-i ʿaliyyelerine ẕerre-miṯāl rūy-māl ve meslek-i Celvetiyye üzre baʿdeʾl-inābe ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye ṣārif-i naḳdīne-i iḳtidār ve sübḥā-şumār-ı evrād u eẕkār olaraḳ az vaḳtde mükemmel feyż ü kemāl ve aḫẕ-i iẕn ü icāzetle muḥaṣṣaluʾl-āmāl olmuş ve sünnet-i seniyye-i Nebeviyyeʾden olan kemān-keşlikde daḫı ḫaylī āzmāyiş etmegin kemāl-i zūr-ı bāzū ile menzilin bulmuş ve miyān-ı tīr-endāzānda mānend-i pehlevān-ı Toz Ḳoparan nām u şān almış ve niçe ecille-i meşāyiḫ-i ʿiẕāmıñ zamān-ı şerīflerine erişüp meclis-i ṣoḥbetlerine duḫūl ile şeref-yāb ve naẓar-ı ḳudsiyet-eṯerleriyle āyīne-i dilden defʿ-i jengār-ı irtiyāb eylemiş idi. Muḳteżā-yı ārāyiş-i fıṭrāt-ı aṣliyyesi fuḳarā-perver be-ġāyet mihmān-nüvāz bir ẕāt-ı mekārim-perdāz olmaġın ḫānḳāh-ı ʿaliyyeleri bay u gedānıñ feraḥ-sāzı ve zümre-i ʿuşşāḳ-ı Ḫudāʾnıñ[976] ḳible-i niyāzı ve seyyāḥān-ı ʿIrāḳ u ʿAcemʾiñ Ḥicāzı olup bu nehc-i meḥāsin-pīrā üzre āyīn-i Celvetiyyeʾyi yevmüʾl-Cumʿa ve leyālī-i mübārekelerde ḥüsn-i icrā ve ʿalā-vechiʾl-īḳān teʾdiye vü īfā ederek ḫānḳāh-ı ḥażret-i Ḥaḳḳīʾda altmış seneden mütecāviz seccāde-güster-i meşīḫat ve reʾīs-i ʿālī-tebār-ı meşāyiḫ-i ṭarīḳat iken biñ iki yüz otuz iki Ẕiʾl-ḥiccetiʾş-şerīfesinde mütevveccih-i zāviye-i ʿālem-i beḳā ve civār-ı raḥmet-medār-ı Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳīʾda āsūde-i ṣafḥa-i ḫāk-i fenā oldı. Şeyḫ-i mūmā ileyh miyān-ı ṣıġār u kibārda meşhūr u maʿrūf ḥüsn-i ḥāl ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile mevṣūf cūd u seḫāsı derece-i ḳudret-i kilk-i taḳrīrden bīrūn ve bāb-ı zāviyesi güşāde olup āyende vü revendegāna eṭʿime-i gūn-ā-gūn ḥadden efzūn ehl-i ülfet ṣāḥib-i

[973] Baki sırrı kutsansın.

[974] 169a KA

[975] Melik ve Kavî olan Allahʾın rahmeti onun üzerine olsun.

[976] 169b AE

muḥabbet merġūb-ı enām sāl-i ʿömrleri pāye-i yetmiş beşe vāṣıl olmuş[977] bir ẕāt-ı maʿālī-ittisām idi. Meşrebleri sikke-i ʿatīḳeden sīm ü zer cemʿ ile eski maʿdenden maʿmūl envāʿ-ı envānī iddiḫārına māʾil olmaġla imtidād-ı ʿömr mülābesesiyle ḫaylī sikke-i ʿatīḳe ve eski maʿdenden envānī-i mütenevviʿe vaḳti vāfir eşyā-yı sāʾire-i nefīseyi cemʿ ü iddiḫār eylemiş ve baʿde vefātihi cümlesi telef-kerde-i dest-i rūzgār olmuşdur.

Ḥikmetī-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾü'd-dīn Efendi:

Tercemesi henūz mürūr eden Ḥikmetī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi merḥūmuñ ṣulbundan revnaḳ-fiken-i sāḥa-i ẓuhūr olup feyyāż-ı ʿālem-i ḳāmet-i raʿnā-yı istiʿdādını şāyeste-i libāsçe-i girān-bahā-yı şuʿūr eyledikde peder-i pāk-güherlerinden āyīn-i ṭarīḳatları üzre aḫẕ-ı inābet ve taḥṣīl-i ādāb u ʿirfāna mübāderet ve evrād u eẕkāra muvāẓabet edip bālāda ṭırāzende-i silk-i raḳam olan tārīḫ-i mezbūrda peder-i büzürgvārları ʿāzim-i ḥarem-i İrem olduḳda seccāde-i meşīḫata vāżʿ-ı ḳadem ve şeb-nem-i iḳbāl-i āsmānī ile gül-i pejmürde-i ümmīdi şād-āb u ḫurrem olup[978] zāviye-i meẕkūrede zānū-zede-i seccāde ve resm-i dīrīn-i Celvetiyyeʾyi leyālī-i iḥyāda ʿalā-vechiʾl-ʿāde teʾdiye vü icrāda iken biñ iki yüz otuz üç Cemādīyüʾl-āḫiresinde revende-i ḫuld-i berīn ve peder-i mükerremleri cenbinde āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr vaḳūr u edīb ẓarīf ü lebīb nāzük-mizāc ḫūb-imtizāc ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād bir ẕāt-ı mekārim-nihād idi.

Ḥikmetī-zāde Şeyḫ İsmaʿīl Efendi:

Mūmā ileyh birāderi Şeyḫ Bahāʾüʾd-dīn Efendi irtiḥāl-i dār-ı beḳā eyledikde ḫānḳāh-ı Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳīʾda biʾl-istiḳlāl pūst-nişīn olup āyīn-i ṭarīḳ-i Celvetiyyeʾyi mehmā emken teʾdiye vü īfā ederek güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ iki yüz altmış Şaʿbān-ı şerīfinde ʿālem-i beḳāya rū-be-rāh olup civār-ı ʿazīz-i müşārun ileyhde defīn-i ḫāk-i siyāh olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ārzū-yı istiḥṣāl-i ʿanā-yı dünyā ile meslek-i nā-marżiyyeye sālik ise de vesīle-i ẕikr-i cemīl olur olduḳca ḫāndānlıġı var idi[979].

[977] 169b KA

[978] 170a AE

[979] 170a KA

Der-Kenār[980]**:** Zāviye-i Ḥażret-i Ḥaḳḳī'nıñ ḫāriciyye ve dāḫiliyyesi müşrif-i ḫarāb olmaġla ledeʾl-istirḥām bā-müsāʿade-i seniyye-i ḥażret-i şāhāne biñ iki yüz elli ṭoḳuz sālinde Burusa evḳāf müdīri ṭarafından biʾl-keşfiʾl-meʿāniyye ḫaylī nuḳūd verilmiş ise de zāviye-i mezbūre mehmā emken taʿmīr ü termīm ile vāṣıl-ı mertebe-i ʿumrān olmuş ve dāḫiliyyede müceddeden inşā ḳılınan ebniye ne vech ile oldı ise olmuş nā-temām ḳalmışdır.

Pūst-Nişīnān-ı Zāviye-i Temennā:

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi:

Medīne-i Burusaʾda cilveger-i mınaṣṣa-i vücūd ve şuʿlever-i sāḥa-i şühūd olup sālik-i ṭarīḳ-i ʿilm ü dāniş ve reh-neverd-i ṣavb-ı saʿādet-evb-i erbāb-ı bīniş olmaġın medīne-i mezbūrede Yıldırım Bāyezīd Ḫān medrese-i münīfinde ser-ḫalḳa-i ṭalebe-i ʿulūm iken zübde-i ehl-i yaḳīn Temennā şeyḫi Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden inābet ve ol mülābese ile ʿazīz-i mezbūre dāmād olmaġla kesb-i liyāḳat edip şeyḫ-i mezbūr vedāʿ-ı dār-ı ġurūr ve ʿāzim-i beytüʾs-sürūr olduḳda zāviye-i Temennāʾda seccāde-pīrā olup niçe sinīn-i müteḳāsire mefārıḳ-ı sālikān-ı ṭarīḳata nāṣir-i leʾālī-i maʿārif-i mütevāfire iken biñ seksen dört senesinde maḥfūẓ-ı ṣandūḳa-i beden olan rūḥ-ı şerīflerin teslīm-i aḫzuʾl-ervāḥ edip zāviye-i mezbūrede[981] türbe-i ʿazīzde āsūde-i ḫāk-i mezārdır. ʿAzīz-i mezbūr zümre-i maẓanne-i kirāmdan āşnā-yı ḥāl bir pīr-i nīk-ḫiṣāl idi.

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Ḳadrī Efendi:

Tercemesi bālāda kilk-i güher-rīz-i ifāde olan meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Semerḳandiyeʾden ḳıdvetüʾl-meşāyiḫiʾl-vāṣılīn Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ dāmādı ve tertīb-kerde-i mertebe-i irşādī Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi merḥūmuñ ferzend-i maʿālī-eşeri Şeyḫ Ḳadrī Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i mūmā ileyhden gehvāre-i vücūda ḳudūm ve derece-i sinn-i bülūġa baʿdeʾl-vuṣūl bir miḳdār taḥṣīl-i ʿulūm eyledikden soñra meslek-i ʿaliyye-i ṭarīḳatları üzre vālid-i mācidlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet edip niçe müddet-i medīd ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye saʿy-ı ekīd ederek rütbe-i ḫilāfete neyl ile ḳadri

[980] Der-kenār AEʾde 169bʾde; KAʾda 169bʾde kayıtlıdır.

[981] 170b AE

mezīd olmaġın peder-i muḥteremleri[982] irtiḥālinde zāviye-i mezbūrede biʾl-istiḥḳāḳ seccāde-güster-i meşīḫat olup ṭālib-i rāh-ı Ḫudā olan sālikān ṣadef-nişānı terbiye vü irşādda ḥüsn-i idāre ve rūz u şeb tevḥīd-i ez̲kār-ı Kirdgārī mışbāḥını ināre etmek üzre iken bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-mennān .....[983] tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve ʿazīz-i müşārun ileyhiñ türbe-i saʿādetlerinde āsūde-i ḫāk-i raḥmet-i Raḥmān olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ʿārif-aḥvāl-i ṭarīḳat ve vāḳıf-ı esrār-ı ḥaḳīḳat ʿāric-i ḳulle-i kuhsār-ı ʿirfān u edeb bir z̲āt-ı meḥāsin-meşreb idi.

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi:

Pederleri mūmā ileyh Şeyḫ Ḳadrī Efendiʾden ṣoñra Temennā-nām mesīregāhda olan zāviye-i şerīfede seccāde-i meşīḫata cülūs edip tezkiye-i nefs-i emmāre taḳviyet-i rūḥ ile meʾnūs olmaġın ḳıdvetüʾs-sālikīn Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Faḫrüʾd-dīn Efendiʾden münīb ve sākin-i kūşe-i ṣabr u şekīb ve ʿibādāt[984] u ṭāʿāta müceddid ü sāʿī ve ādāb-ı şerīʿat u ṭarīḳati merāʿī bir şeyḫ-i kāmil ü edīb olup bu ḥāl üzre imrār-künende-i evḳāt ve güz̲ārende-i sāʿāt iken biñ yüz yetmiş sekiz sālinde terk-i dār-ı miḥen ve müteveccih-i cānib-i cenāb-ı Ḫālıḳ-ı z̲üʾl-minen olduḳda cesedi zāviye-i mez̲kūrede vāḳıʿ türbe-i saʿādetde mütevārī-i taḫt-ı türāb-ı ġufrāndır. Şeyḫ-i mezbūr dervīş-i fānī ve ʿazīz-i nūrānī olup āyāt-ı fevz ü felāḥ nāṣıyesinde nüvişte ve żamīr-i vücūd-ı mesʿūdı āb-ı nāb-ı ṣalāḥ ile ser-rişte idi.

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Peder-i muḥteremleri Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi merḥūmdan aḫz̲-ı bīʿat[985] edip baʿde vefātihi zāviye-i Temennāʾda pūst-ı meşīḫata şāyān ve zāviye-i mezbūreniñ īrādı ḳıllet üzre olmaġla mürūr-ı zamān ile evlād u ʿıyāli zümresini ḥüsn-i idārede ʿadem-i mikneti müstebān olduġundan defʿ-i vaḥşet-i żarūret-i dil-ḫırāşı mülābesesiyle medīne-i Burusa bedestānında dolābçe-nişīn-i maʿāşı olup leyālī-i iḥyāda āyīn-i ṭarīḳat-ı ʿaliyyesini olduḳça

[982] 170b KA

[983] Üç nüshada da tarih kısmı boş bırakılmıştır.

[984] 171a AE

[985] 171a KA

icrā vü īfāda ve bu güẕergāh-ı ʿālem-i fenāda aʿdād-ı sinn ü sāli derece-i s̱emānīne pānihāde olmuş bir pīr-i rūşen-żamīr iken biñ iki yüz yigirmi bir senesinde ʿāzim-i mülk-i āḫiret ve zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde defīn-i laḥd-ı maġfiretdir. Merḥūm-ı mezbūr Temennā Şeyḫi denilmekle meşhūr ehl-i ʿırż kendi ḥāliyle meşġūl bir ẕāt-ı şerīf idi. Vefātından ṣoñra oġlu ʿİzzüʾd-dīn Mollā niçe zamān zāviye-i mezbūrede nigehbān olup ol daḫı bi-emriʾllāhi teʿālā ʿāzim-i dār-ı āḫiret ve zāviye-i sālifüʾl-beyānda defīn-i ḫāk-ı raḥmet olmuşdur.

Pūst-Nişīnān-ı Zāviye-i Çehārşenbe

Çehārşenbe Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Ġavs̱ī Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda ʿAlī Paşa Cāmiʿi ḳurbunda zāviyesi olan Şeyḫ Burusevī Efendi-zāde Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Muṣṭafā Efendiʾniñ ṣulbundan nemed-i ḥayātı belde-i mezbūrede ber-dūş ve ʿarūs-ı maʿārif ü hüneri der-āġūş edip sālik-i rāh-ı faḳr u fenā ve rāhī-i sikke-i terk-i sivā ve ḥubb-ı İlāhī derūn-ı ṣafā-meşḥūnunda[986] hüveydā olduḳda medīne-i Burusaʾda Üçḳozlar dergāh-ı şerīfinde seccāde-pīrā ve mürşid-i sāmī-i kerāmet-intimā olan ʿamm-ı muḥteremleri Şeyḫ ʿAbdī[987] Efendi ḥażretlerinden kelime-i tevḥīdi talaḳḳun ve āyīn-i Cāhidī üzre meydān-ı mücāhede ve riyāżete ḫayli mümāris ü temerrün edip derece-i ḫilāfete ṣuʿūda liyāḳat-peydā ve şeyḫ-i müşārun ileyhden iẕn ü icāzet ile kām-revā olup vālid-i mācidi binā eyledigi Çehārşenbe Zāviyesiʾnde pūst-niş̱īn-i maḳām-ı irşād ve feyż-i İlāhī ile dil-i vīrān-şude-i sālikānı ābād eylemek üzre iken biñ yüz altmış bir sālinde cism-i laṭīfi ḫānḳāh-ı zindegānīden be-der ve rūḥ-ı revānı ḫalvet-geh-i Firdevse seyr ü sefer eyleyüp zāviye-i mezbūre sāḥasında medfūn pederi Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾye maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr mübtelā-yı berş u efyūn ve müverres̱-i yübūset olan mükeyyifāt ile ḥāli dīgergūn iken meydān-ı maʿrifet ü hünerde şeb-dīz-i ḫāme ile cümle-i sābıḳ ve ḫūb-nüvişte ḫaṭṭ-ı nesḫ u s̱ülüs̱ ile ḫaṭṭāṭān-ı zamāneye fāʾiḳ idi.

[986] 171b AE

[987] 171b KA

Çehārşenbe Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAṭāʾu'llāh Efendi:

Mesbūḳuʾẕ-ẕikr Burusevī maḫlaṣ Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[988]iñ necl-i mükerremleri Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı kihterleri olup birāder-i sāmī-ḳadrleri Ġavs̱ī Şeyḫ Meḥemmed Efendi vefātından ṣoñra maḥrūse-i Burusaʾda ʿAlī Paşa Cāmiʿi ḳurbunda zāviye-i Çehārşenbeʾde revnaḳdih-i pūst-ı meşīḫat ve niçe şühūr u sāl ol maḳām-ı mesʿadet-iştimālde icrā-yı āyīn-i evliyā-yı ʿiẓāma müdāvemet ederek güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ yüz altmış dört sālinde ḫānḳāh-ı ālem-i melekūta ʿazm ü rıḥlet edip zāviye-i mezbūre sāḥasında peder ü birāderi civārında[989] laḥd-nişīn-i raḥmet olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr vāḳıf-ı ādāb-ı şerʿīat ʿārif-i aḥvāl-i meslek-i ṭarīḳat bir ẕāt-ı melek-ḫaṣlet idi.

Çehārşenbe Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḳāsım Efendi:

Bilād-ı ʿArabistānʾdan[990] belde-i Ḥalebüʾş-şehbāʾda ʿālem-i kevn ü şühūda ḳudūm ve ʿulemā-yı ʿaṣrdan aḫẕ-ı ʿulūm edip meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden bir ẕātıñ himmetine nāʾil ve mertebe-i ḫilāfete vāṣıl olup ikmāl-i lāzıme-i ṭarīḳat ve maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve tercemesi henūz mürūr eden Şeyḫ Muṣṭafā Efendi-zāde Şeyḫ ʿAṭāʾu'llāh Efendi maḥlūlundan zāviye-i Çehārşenbeʾde çār-bāliş-nişīn-i meşīḫat olup zāviye-i mezbūrede çehāren ü dāʾiren ḫalḳa-bend-i ẕikr-i ḳayyūm u ḳādir iken biñ yüz seksen üç sālinde şemʿ-i ḥayātı iṭfā-peẕīr-i bād-ı fenā ve ʿazm-künende-i Cennetüʾl-Meʾvā oldukda zāviye-i mezbūre sāḥasında āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr fünūna ufaḳdan āşnā ve kuḥl-ı taḳvā vü ṣalāḥ ile dīde-i dil ü cānı rūşenā Ḳāsım-ı Envār-ı ʿirfān ve ḥāsım-ı aḫlāḳ-ı rāddeye pür-ʿudvān idi.

Çehārşenbe Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Rāşid Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Üçḳozlar Zāviyesi meşāyiḫ-i ʿiẓāmı sülāle-i selīlesinden olup medīne-i mezbūrede ṣulb-i vālid-i mihrbāndan nümāyān ve ḳadem-zen-i dāʾire-i fehm ü iẕʿān olduḳdan ṣoñra ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Ḫalvetiyyeʾye intisāb ve yed-i mürşid-i rāh-ı sedāddan aḫẕ-ı inābetle kām-yāb olup mesbūḳuʾẕ-ẕikr Ḥalebī Şeyḫ Ḳāsım Efendi irtiḥālinde

[988] Aziz sırrı kutsansın.

[989] 172a KA

[990] 172a AE

maḥlūlundan zāviye-i Çehārşenbeʾde seccāde-i meşīḫata cülūs ve leyle-i meẕkūrede ḳıyāmen ü ḳuʿūden icrā-yı āyīn-i evliyā-yı kirām ile meʾlūf u meʾnūs iken biñ yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde ʿāzim-i dergāh-ı İlāh ve cesedi zāviye-i mezbūrede vedīʿa-i ḫāk-i siyāh oldı. Şeyḫ-i merḳūm dāʾimā ẕikr ü tevḥīd-i Kirdgār ile müştaġil ve ümmī-i ṣāf-dil ehl-i ülfet ḫūb-sīret[991] idi. Meşīḫat-ı zāviye-i mezbūre maḫdūmı ʿAbduʾl-Müʾmin Mollāʾya intiḳāl eylemiş ve merḳūm ehl ü erbāb olmadıġından ḳaṣr-ı yedinden Üftāde-zāde Ṣadrüʾd-dīn Efendi mālik olmuş idi.

ṬABAḲA-İ ŞĀLİŞ

Baʿż-ı Meşāyiḫ-i Zevāyā-yı Ḫalḳa-Bend-i Eẕkār Olur[992]

Müştemil-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Maḥmiyye-i İstanbulʾda āsūde-i meşhed-i raḥmet-i Bārī meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Emīr Buḫārī Ḥażretleriniñ dāmād-ı ṣāf-nihādı ve ḫalīfe-i merkez-i irşādı Şeyḫ Maḥmūd Efendi Ḥażretleriniñ meşmūl-i naẓar-ı ʿāṭıfeti ve ḳarīn-i luṭf u himmeti olup enfās-ı şimāl-şümūlundan ġonçe-i ümmīdi ḫandān ve niçe zamān ḫidmet-i şerīflerinde dāmen-be-miyān olmaġın ḫilʿat-i mücāhedeyi der-ber ve şemle-i riyāżātı ber-ser ve tekmīl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı icāzet ile muvaḳḳar olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i Burusa fenāsında Mevlānā Mollā Fenārī cāmiʿüʾl-envārı civārında zāviye-i ʿaliyyesinde lemʿa-pīrā ve şuʿle-efrūz-ı miḥrāb-ı ṭāʿāt-ı Ḫudā iken ṭoḳuz yüz otuz bir tārīḫinde ʿazm-i Firdevs-i berīn edip ol cāy-ı muḳaddes-zemīnde defīn-i laḥd-ı maġfiret-ḳarīndir. ʿAzīz-i mezbūr naḳş-bend-i perend-i maʿārif ve esrār-ı İlāhiyyeʾye vāḳıf ve şeyḫ-i ʿārif-i pāk-iʿtiḳād idi.

Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Neyyir-i vücūd-i ʿālīyüʾş-şānları diyār-ı Ḳaramanʾda Lārende ḳaṣabasında ʿālem-i kevne ṭāliʿ ü dıraḫşān ve fāriḳ-ı sefīd ü siyāh-ı cihān ve baʿż-ı meşāyiḫ-i ʿiẓām ḫidmet-i şerīflerinde pūyān ve ʿulūm-ı ẓāhire vü bāṭınede fāʾiḳüʾl-aḳrān olduḳdan ṣoñra ḳuṭbuʾl-ʿārifīn meşāyiḫ-i kirāmıñ ser-bülendi Şeyḫ ʿAlī Semerḳandī ḫalīfesi Seyyid ʿĪsā Çelebi

[991] 172b KA

[992] 172b AE

ḥażretleriniñ Lārendeʾde seccāde-güster-i ḫilāfeti olan Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[993]e ḫidmet ve tekmīl-i lāzıme-i ṭarīḳat edip baʿdehu iẕn ü işāretleriyle Balıkesrī[994] ḳaṣabasında basṭ-ı pūst-ı meşīḫat ve bir aralıḳ maḥrūse-i Burusaʾya li-ecliʾz-ziyāre teşrīf edip Başcı İbrāhīm Beg Zāviyesiʾnde kūşe-güzīn-i iḳāmet ve şemʿ-i ḫānḳāh-ı kerāmet iken bi-emriʾllāhi teʿālā mizāc-ı şerīfleri münḥarif ve rūḥ-ı laṭīfleri cānib-i ʿuḳbāya munʿaṭıf olduḳda naʿş-ı saʿādetleri zāviye-i mezbūre cāmiʿiniñ miḥrābı ṭarafında olan ḥaẓīrede medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmātle meşhūr kibār-ı evliyādan[995] bir ẕāt-ı mesaʿdet-mevfūr idi.

Şeyḫ İlāhī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Vālid-i muḥteremleri Şeyḫ Aḥmed İlāhī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[996]den aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ve tekmīl-i şerāʾiṭ-i ṭarīḳat edip Burusa Ḳalʿası'nda kūşe-nişīn ü ʿuzlet-güzīn olup niçe zamān vālidine maşrūṭa olan Yoġurtlı Baba Zāviyesiʾnde mürebbī-i gürūh-ı dervīşān iken sinn-i şerīfleri ḥad-i miʾe-i kāmileye vāṣıl ve ʿaṭabe-i behiyye-i İlāhiyye olan mūy-ı sefīdi sāṭıʿuʾn-nūra nāʾil olduḳda ṭoḳuz yüz otuz beş tārīḫinde ʿāzim-i dergāh-ı İlāh olup zāviye-i mezbūrede mestūr-ı ḫāk-i siyāhdır.

İlāhī-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda bedīd ve mebānī-i ʿulūmı taḥṣīl ile ḳadri mezīd olduḳdan ṣoñra baʿż-ı küberā-yı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyye naẓar-ı ʿināyetlerine nāʾil olup ṭoḳuz yüz yetmiş ṭoḳuz senesinde Naḳşbendī-zāde Muṣṭafā Çelebi yerine İstanbulʾda Ḥekīm Çelebi Zāviyesiʾnde seccāde-nişīn-i meşīḫat baʿdehu fāriġ olup masḳaṭ-ı reʾsi olan medīne-i Burusaʾya hicret ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz sālinde ʿazm-i dār-i āḫiret edip Yoġurtlı Baba Zāviyesiʾnde āsūde-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur.

Şeyḫ ʿAbduʾn-Nebī Efendi:

[993] Aziz sırrı kutsansın.

[994] 173a KA

[995] 173a AE

[996] Onun aşikar sırrı kutsansın.

Meşāyiḫ-i ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Zeyniyyeʾden Şeyḫ ʿAbduʾn-nebī Efendiʾdir. Ser-māye-i istiʿdād-ı māder-zād ile[997] ṭabʿ-ı laṭīfleri taḥṣīl-i neşv ü nemā ve kemālāt-ı insāniyye ile aḳrān u emsālinden müstesnā olduḳda ʿumdetüʾl-meşāyiḫ Ḥācī Ḫalīfe Efendiʾye ḫidmet ve anlardan tekmīl-i ṭarīḳat ve aḫz-ı izn ü icāzet etdikde Burusaʾda Cāmiʿ Mollā Fenārī fevḳında Ḳaranfilli-nām mevżiʿ-i dil-güşāda kūşe-gīr-i zāviye-i ʿuzlet iken ṭoḳuz yüz ḳırḳ sālinde ārzū-keş-i temāşā-yı bihişt-i berīn olup cāy-ı meẕkūrda defīn Ḳaraca Muḥyiʾd-dīn Ḥażretlerine ḳarīndir. ʿAzīz-i mezbūr menbaʿ-ı zühd-mevfūr ve riyāżāt u mücāhede ile meẕkūr cāmiʿüʾl-meḥāsin veʾl-menāḳıb ve leġv ü lehvden mütecānib idi. Mürūr-ı devrān ile zāviye-i mezbūre ḫarāb u vīrān eser-i ebniyesi daḫı[998] gözlerden nihān olmuşdur.

Ḳāsım Ṣubaşı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾl-Ġanī Efendi:

Fiʾl-aṣl belde-i Amasiyyeʾdan ẓuhūr ve medīne-i Burusaʾya baʿdeʾl-hicret ʿAlī Paşa Şeyḫi denmekle meşhūr olup ẕāt-ı şerīfi külfet-i taʿrīfden ġanī ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Zeyniyyeʾye müntemī Bilecik ḳaṣabasında mesned-nişīn-i İrşād Şeyḫ Resūl Efendiʾye ḫidmet anlardan icāzet ile Cāmiʿ-i ʿAlī Paşaʾda nāʾil-i ḫiṭābet ve civārında vāḳıʿ el-ḥāleti haẕihi hücūm-ı seylāb-ı fenā ile ḫarāb ve ḳadd ü ḳāmet-i ebniyesi māʾil-i rūy-ı türāb olan Ḳāsım Ṣubaşı Zāviyesiʾnde cā-nişīn-i meşīḫat olmuş idi. Her rūz ṣalāt-ı ẓuhrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde edā ve herān zāviye-i mezbūrede süllāk-ı ṭarīḳata taʿlīm-i ādāb-ı şerīʿat u ḥaḳīḳat etmek vaẓīfe-i ṣubḥ u mesāları olup bu ḥālāt-ı marżiyye ile evḳāt güẕār iken biñ yigirmi sālinde dāruʾl-iḳāme-i cināne intiḳāl edip zāviye-i mezbūre ḫaẓīresinde medfūn[999] ve seng-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur. Şeyḫ-i mezbūr ġavṭa-zen-i biḥār-ı ṣalāḥ u ʿulūm ve ʿābid-i ḳalīlüʾl-kelām ve zāhid-i keşīrüʾṣ-ṣıyām u ḳıyām bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi El-Ḫalvetī:

Āfitāb-ı vücūdı diyār-ı Ḳaramanʾda ẓāhir ve vāṣıl-ı rütbe-i bülūġ olup naḳl ü ḥarekete ḳādir olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya sāye-endāz ve taḥteʾl-ḳalʿa ḳurbunda Ḥācī Sevinc Maḥallesiʾnde āşiyān-sāz olup semt-i ṣalāḥa meyl ü raġbet etmekle zāviye-i celīle-i Aḥmed

[997] 173b KA

[998] 173b AE

[999] 174a KA

Paşaʾda mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i İlāhī olan maʿdenüʾr-rumūz ve kāşifüʾl-künūz Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1000]den tevbe vü inābet ve ḳādir olduġu mertebe ḫidmet ederek tekmīl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzetden şoñra mescid-i maḥalle-i mezbūrede künc-nişīn-i ʿuzlet ve şemʿ-i miḥrāb-ı ṭāʿat u ʿibādet olup ṭarḥ-efken-i ḫalḳa-i ẕikr ü tevḥīd iken ṭaʿne-i ṭāʿūn ile şehīd ve ʿāzim-i bihişt-i cāvīd olup[1001] mescid-i mezbūr civārında reh-güẕārda olan ḳubbede defīn-i laḥd-ı raḥmet-i Rabb-i mecīddir. ʿAzīz-i mezbūr efvāh-ı nāsda ṣalāḥ ile meşhūr ʿābid ü zāhid ve ḥammāme-i zemzeme-gūy-ı mesācid ü maʿābid idi.

Ḳāsım Ṣubaşı Şeyḫi Kilīmī Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Ẕāt-ı şerīfi Anḳaravī ve sālik-i ṭarīḳ-i sūy-ı Kilīmī denmekle maʿrūf Şeyḫ Aḥmed Efendiʾdir. Niçe zamān ṭālib-i ʿilm ü şerīf olup ḥucerāt-ı baʿż-ı medāris-i celīlede sūḫte-i nār-ı ciger-sūz ve her şeb tā-be-seḥer ārzū-yı taḥṣīl ile çerāġ-efrūz iken ceẕbe-i İlāhiyyeʾye maẓhar olmaġla pelās-pūş ve kilīm-i köhne be-dūş olup tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede mürūr eden Şeyḫ ʿAbduʾl-Ġanī Efendi āsitāne-i fuḳarā-perver-i ġınā-resānlarına intisāb ile[1002] nāʾil-i merām anlar daḫı ḳāmet-i istiʿdādına münāsib baḫş-ı ḫilʿat-ı ikrām ve kerīme-i muḥteremlerini tezüvvüc edip rūy-ı āmāline gül-āb-efşān-ı iḥtirām olmuşlar idi. Şeyḫ-i sālifüʾl-beyān ʿāzim-i dār-ı cinān olduḳda zāviyelerinde cā-nişīn olup iḥtilāṭ-ı nāsdan biʾl-külliye mütebāʿid ve kūşe-i inzivāda müteḳāʿid iken biñ elli yedi Ramāżānʾı selḫinde yevmüʾl-ʿarefe libās-ı fāḫire-i raḥmete şāyān ve ʿīdgāh-ı dāruʾs-sürūr-ı naʿīme revān olup zāviye-i mezbūrede şeyḫi cenbinde medfūndur.

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi El-Ḫalvetī:

Belde-i Aḳsarāyʾda pā-nihāde-i ḳaṣr-ı vücūd ve āṣār-ı rüşd ü sedād-ı nāşıye-i ḥālinde rū-nümūd olduḳda taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān mülābesesiyle rū-gerdān-ı dār u diyār ve ḳadem-zen-i dāʾire-i Üsküdār olup Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[1003] ḥażretleriniñ ḫāk-i pāy-ı iksīr-sāy-ı kerāmetlerine rūy-māl ve baʿdeʾl-inābe nāʾil-i rütbe-i ḫilāfetle

[1000] Aziz sırrı kutsansın.

[1001] 174a AE

[1002] 174b KA

[1003] Yüce sırrı kutsansın.

muḥaṣṣalu'l-āmāl olup ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri ʿālem-i lāhūta güşāyende-i per ü bāl olduḳda maḳām-ı feyż-irtisāmlarında seccāde-pīrā olan Dizdār-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi Ḥażretleriniñ iẕn[1004] ü işāretleriyle maḥrūse-i Burusa'da ḫulefā-yı ḥażret-i Hüdāyī'den Şeyḫ Eyyūb Efendi ḥażretleriniñ binā vü inşā eyledigi zāviye-i Celvetiyye'de basṭ-ı pūst-ı irşād olup biraz eyyām mürūrunda meşīḫatdan infiṣāli ḥasebiyle Umūr Beg Maḥallesi'nde iştirā eyledigi ḫāne-i şerīfinde ārām edip niçe sāl dervīşān-ı ṣıdḳ-iştimāl ile ẕikr ü tevḥīd-i Bārī'ye iştiġāl üzre iken biñ elli sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde müddet-i ḥayātı encām[1005] ve ṭūmār-ı ʿömri feẕleke-i ḫitām bulup menzil-i meẕkūr ḳurbunda türbe-i laṭīfesinde mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Şeyḫ-i mezbūr mi'e-i kāmile ḥudūduna vāṣıl bir pīr-i vācibü't-tevḳīr-i ḫuceste-ḫaṣā'il dā'imā kūşe-nişīn-i ʿuzlet ve kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u naṣīḥat *ʿārifun bi'llāh ve ʿāzimun ilā-(A)llāh*[1006] olup ṣadefçe-i derūnı le'ālī-i maʿārif ile meşḫūn idi.

Şeyḫ Seyyid Kemāl Efendi El-Celvetī:

Üsküdārī Şey Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmından olup medīne-i Burusa'da Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesi'nde Şeyḫ ʿAbdu'r-Raḥīm Efendi'den ṣoñra visāde-güster-i meşīḫat biraz zamān mürūrunda ʿārıża-i ʿillet-i ʿazl ile zāviye-i mezbūreden refʿ-i seccāde-i iḳāmet ve Timurtaş Maḥallesi'ne hicret edip Şerbetī-zāde maḥlūlundan Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi imāmeti ile ḳarīn-i miḥrāb-ı iḥtirām ve Ḳarabaş Şeyḫ Meḥemmed-i Ermenakī yerine cāmiʿ-i meẕkūrda kürsī-i vaʿẓa nām-zed ile ʿāric-i süllem-i merām olmuş idi. ʿĀḳıbetü'l-emr biñ altmış yedi tārīḫinde hevdec-süvār-ı ḳāfile-i rāh-ı beḳā olup murḥil-i āḫirīn ḳurb-ı ḥażret-i Emīr'de āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr ḫuceste-ḫiṣāl güzīde-i ehl-i ḥāl idi.

Ḳara Ẕākir Denmekle Meşhūr Şeyḫ Ebūbekr Dede Efendi:

Āfitāb-ı vücūd-ı bihbūdları maṭlaʿ-ı erbāb-ı velāyet olan maḥrūse-i Burusa'da Sedbaşı fevḳında Ḳaraaġac Maḥallesi'nde bürūz-ı ṭulūʿ edip vāṣıl-ı ser-ḥadd-i bülūġ ve şemʿ-i

[1004] 174b AE

[1005] 175a KA

[1006] Allah'ı bilen ve Allah'a yönelen.

istiʿdād-ı[1007] z̲ātiyyesi pür-fürūġ olduḳda maḥalle-i mezbūrede ṣāḥib-i maḳām olan ecille-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1008]iñ dāʾire-i ʿaliyyelerine mülāzemet ve aḫz-ı yed-i inābet ve silküʾl-leʾāl-i sinn-i şerīfleri ʿıḳd-ı s̲elās̲īne bāliġ olunca ʿazīz-i müşārun ileyhiñ perverdesi ve Yūsuf-mis̲āl ḥüsn-i naẓar-kerdesi[1009] olaraḳ ḥāʾiz-i rütbe-i ḫilāfet olduḳdan ṣoñra meʾz̲ūnen belde-i mezbūrede Zaġafranlıḳ Maḥallesi mescidinde ḫalḳa-bend-i z̲ikr ü ṭāʿat ve yevmī iki aḳca vaẓīfe ile ḫidmet-i imāmet ederken eyyām-i ʿömri heftād sāl olduḳda biñ yetmiş yedi tārīḫinde ārzūmend-i rüʾyet-i gülzār-ı cinān olup zāviye-i mezbūre mescidine muttaṣıl türbe-i şerīfede medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr güzīde-i erbāb-ı ḥāl ve ʿārif-i celīlüʾl-ḫıṣāl ve fuḳarā-yı ṣābırīnden mālik-i genc-i Şāyegān-ı ḳanāʿat ve cenāb-ı Ḳāsımüʾl-erzāḳ-ı ʿaleʾl-ıṭlāḳdan ġayrı ḫ*a*hende-i dāne-i iḥsān ve vaż̄īʿ-i şerīf kimseden ümmīd-i kerem ü nān etmemiş iken ʿavn-i Bārī ile mescid-i şerīfe vaż̄ʿ-ı minber-i vālā ve müceddeden bir menāre-i bülend ü mevzūn binā etmişdir. Fenn-i Mūsiḳīʾde üstād-ı nādirüʾl-ems̲āl veʾl-aḳrān ve ṣandūḳa-i ḳalbinde mevcūd olan ez̲kār-ı aṣvāt-ı bī-ḥadd ü pāyān idi. Şeyḫ-i mezbūruñ manẓūr-ı dīde-i ʿirfānı Seyyid Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi işāretiyle cāygāhında şāyeste-i ḫilāfet olup biñ yüz on sekiz sālinde zāviye-i cihāndan ḫānḳāh-ı beḳāya seyr ü sefer ve mecmaʿ-i aṣḥāb-ı intibāh olan Deveciler Ḫāmūşānıʾnda defīn-i laḥd-ı maġfiret-e̲ser olmuşdur.

İştibī-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Rūmeliʾnde vāḳıʿ ḳaṣaba-i mezbūrede sāḥa-i ẓuhūra vaż̄ʿ-ı ḳadem edip ol diyārıñ ʿulemāsından aḫz-ı ʿulūm u fünūn etdikden ṣoñra meşāyiḫ-i ṭarīḳ-i Ḫalvetiyyeʾden vālidi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥacer-i terbiyesinde perveriş-yāb ve tekmīl-i envāʿ-ı[1010] nefāyis-i ādāb ederek bir şeyḫ-i maʿarret-nişāb olmuş idi. Pederi şeyḫ-i mezbūr maḥallāt-ı maḥrūse-i[1011] Burusaʾdan Ḳarakāḍī Maḥallesiʾniñ cāmiʿ-i şerīfinde niçe sāl seccāde-nişīn olup ʿāḳıbet tāc-ı ḥayātı ser-i vücūdundan rubūde-i dest-i bī-emān-ı ecel etmegin mesnedine maḫdūmı

[1007] 175a AE

[1008] Aziz sırrı kutsansın.

[1009] 175b KA

[1010] 175b AE

[1011] 176a KA

şeyḫ-i mezbūr cülūs edip niçe zamān meşġūl irşād u ṭālibīn ve mürebbī-i sālikīn iken biñ yetmiş senesinde sāᶜat-i ᶜömri temām ve mescid-i mezbūr ḥaẓīresinde tedārük-i maḳām eyledi. ᶜAzīz-i mezbūr ġūşe-i bī-ṭūşe-i tevekkülde maḳar *veᵓl-ḳanāᶜatü kenzün lā-yüfnā*[1012] devletine maẓhar olmuş idi.

Şeyḫ Yaḥyā Efendi El-Celvetī:

Meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Celvetiyyeᵓden vāṣıl-ı merātib-i ᶜayān u şühūd Hüdāyī Seyyid Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ sāḥa-i irşādlarına ḳadem-resā ve aḫẕ-ı yed-i inābet ile mürde-dili iḥyā ve niçe seneler ḫidmet-i imāmetlerine beẕl-i nuḳūd-ı ṣubḥ u mesā eyleyerek maḳām-ı ᶜirfān u ādāba seccāde-pīrā olmuş idi. Dizdār-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi ṭarafından Şeyḫ Eyyūb Efendi Zāviyesiᵓnde Şeyḫ Kemāl Efendiᵓden ṣoñra mesned-ārā-yı irşād olup rūz u şeb ol dergeh-i vālāda tevḥīd-i eẕkār-ı Mevlāᵓda ve haftada iki gün ḫidmet-i vaᶜẓ u naṣīḥati edāda iken biñ yetmiş yedi sālinde rū-be-rāh-ı ᶜadem-ābād ve zāviye-i mezbūrede olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i raḥmet-i Rabb-i ᶜibād oldı. Şeyḫ-i mezbūr zübde-i ehl-i fażīlet ve ṣāḥib-i ᶜilm ü edeb u maᶜrifet bir ẕāt-ı feżāᵓil-ḫaṣlet idi.

Şemleli-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi Gülşenī:

Beyneᵓn-nās Şemleli-zāde denmekle şöhret-dāde bir kāmil-i maᶜrifet-şināsdır. Ḥadāṯet-i sininde taḥṣīl-i ᶜilm ü maᶜārif edip fāᵓiḳüᵓl-aḳrān ve zübde-i mücevvid-i Ḳurᵓān ve nükte-senc-i Fārisīdān olup maḥmil-bend-i maṭıyye-i seyāḥat ve Mıṣr-ı Ḳāhireᵓde bend-pāy-ı kemend-i müsāferet ve bir ḳaç eyyām ᶜaḳd-ı ᶜıḳāl-ı mücāveret ve āsitāne-i Gülşenīᵓde niçe müddet çille[1013]-keş-i ḫidmet olup ġonçe-i maḳṣūdı şüküfte ve ġubār-ı ᶜalāyıḳ-ı fāniyeden sāḥa-i żamīri refte olduḳda mücāzen medīne-i Burusaya visāde-güster-i nüzūl olup ᶜAlī-Mest Sulṭān Zāviyesiᵓnde niçe demler ārām-sāz ve rūz u şeb ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāᵓya demdeme-perdāz olup biñ seksen ṭoḳuz sālinde ᶜandelīb-i naġme-serā-yı rūḥ-ı laṭīfi gülşen-i cinānda āşiyān edip cesed-i şerīfi zāviye-i mezbūrede mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur.

[1012] Kanaat, bitmez tükenmez bir hazinedir. Hadis(Yılmaz 2013: 354).

[1013] 176a AE

Mumcı-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi:

Medīne-i Burusaʾda şemʿ-ḫāne-i vücūda ḳadem-nihāde ve Mumcı-zāde denmekle şöhret-dāde Şeyḫ Ḥasan Efendiʾdir. Sinn-i ṣıġarda pervāne-i şuʿāʿ-i şemʿ-i ʿirfān olup revġan-miṣāl kānūn-ı mücāhededе cismini puḫte ve āteş-i ʿaşḳ u muḥabbetle efrūḫte ederek şemʿ-i encümen-efrūz-ı rūḥānī ve ḳandīl-i lemʿa-pāş-ı füyūżāt-ı Sübḥānī Üftāde-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi ḥażretleriniñ meclis-i ḳudsiyelerine dāḫil ve şemʿdān-ı zerrīn-i rıżā-yı şerīflerinde şeb-tā-seḥer fürūzān olmaġla nāʾil olup niçe eyyāmdan ṣoñra belde-i mezbūrede ʿAlī Paşa Cāmiʿi ḳurbunda Ḳāsım Ṣubaşı Zāviyesiʾnde çerāġ-ı sūzān etmege meʾẕūn olmaġın bu ḥāl üzre fetīle-sūz-ı ḳandīl-i miḥrāb-ı ṭāʿat iken bi-emriʾllāhi teʿālā şemʿ-i ḥayāt-ı nā-pāydārı püf-zede-i bād-ı memāt olup Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda medfūndur. Zāviye-i sālifüʾl-beyān mürūr-ı zamān ile ṣadme-i sey-lāb-ı fenādan vīrān olmuşdur.

Mermer-ser Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-kerīm Efendi:

Masḳaṭ-ı reʾs-i şerīfi belde-i dil-güşā-yı Maġnisa olup destār-ı[1014] hem-vārı münāsebetiyle beyneʾl-enām Mermer-ser Efendi deyü be-nām olup zamān-ı ṭufūliyyetlerinden berü reftārları muvāfıḳ-ı dervīşān-ı ṭarīḳat-ı ʿaliyye ve meyl-i ṭabʿ-ı şerīfleri eṭvār-ı ṣūfiyye olmaġın Tekfurṭaġıʾnda visāde-güster-i irşād Teḳfurṭaġlı Şeyḫ ʿAbdī Efendi ḫulefā-yı kirāmından olup biñ ṭoḳsan ṭoḳuz Rebīʿüʾl-evvelʾinde ʿāzim-i[1015] dergāh-ı Ḫālıḳuʾl-ʿibād olan kibār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Muṣlī Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerine kemer-beste-i intisāb ve cenāb-ı ʿālīlerinden taḳbīl-i yed-i inābet devāz-deh sāl ḫidmet-i şerīflerinde beẕl-i maḳderet ederek bir şeyḫ-i fażīlet-meʾāb olmuşlar idi. Baʿdehu meʾẕūnan medīne-i Burusaʾya hicret Murādiyye ḳurbunda Mīr Budāla Zāviyesiʾnde niçe müddet basṭ-ı seccāde-i meşīḫat andan Şehre Küsdü Maḳberesi ḳurbunda Manṭıcı Maḥallesiʾnde teʾehhül münāsebetiyle tavaṭṭun edip ḫāne-i şerīflerinde erbaʿa geceleri ḫalḳa-bend-i cemʿiyyet iken biñ yüz tārīḫinde dāruʾl-ḳarār-ı beḳāya rıḥlet ve Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda

[1014] 177a KA

[1015] 176b AE

Üftāde Efendi dergāhı reh-güẕārında cesed-i laṭīfi nühüfte-i laḥd-ı maġfiretdir.ʿAzīz-i mezbūr güzīde-i ehl-i intibāh ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥamīde bir kerīmüʾṭ-ṭabʿ-ı ʿārif-i biʾllāh idi.

Sükūnī Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Ḫalvetī:

Diyār-ı Rūm-ı bihişt-rüsūmdan belde-i Mudurnıʾda ṣulb-i vālidden sāḥa-i vücūda vażʿ-ı pā ve ẕāt-ı sütūde-ḫıṣāli vāye-dār-ı gencīne-i Ḫudā olup sālik-i ʿilm ü maʿārif olaraḳ maḥmiyye-i İstanbulʾa ḳadem-nihāde Bıçaḳçı-zāde ʿAlī Efendiʾniñ ḥarman-ı feżāʾilinden dāne-çīn-i ifāde olduḳda bedreḳa-i tevfīḳ-i Mevlā ile ḫayli keskin mollā olmuş idi. Ḫāṭır-ı deryā-yı maḳāṭirleri sükūnet üzre iken be-ḥikmet-i[1016] Ḫudā-yı ẕüʾl-minen mevc-zen olup ṭabʿ-ı laṭīfleri ceẕbe-i ḥālāt-ı taṣavvufa rübūde ve jengār-ı mā-sivādan ṣafḥa-i mirʾāt-ı dilin zidūde edip maḥrūse-i Burusaʾda basṭ-ı seccāde-i irşād ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mışrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[1017]ye irādet ile inḳıyād ve kemāl-i istaʿdād-ı ezeliyyesinden nāşī zamān-ı ḳalīlde iẕn ü icāzet ile Gelibolıʾya istiḫlāf olmuş idi. Niçe şühūr u eyyām belde-i mezbūrede kūşe-nişīn-i ārām olduḳdan ṣoñra mürşid-i vālā-güheri ziyāret ṭaḳrībi ile maḥrūse-i Burusaʾya nehżat ve ʿAlī[1018] Paşa Cāmiʿi civārında Ḳāsım Ṣubaşı Zāviyesiʾnde iḳāmet üzre iken "Yā türābī ciger yāhūd ābī" müʾeddāsınca biñ yüz üç tārīḫinde bāġ-ı köhne-esās-ı cihānda bī-ḳarār olan murġ-ı rūḥ-ı laṭīfleri teferrücgāh-ı bihişt-i berīnde sükūn ve cesed-i mübāreki Deveciler Maḳberesiʾnde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ẓāhir ü bāṭını maʿmūr baḥr-i ʿamīḳ-i feżāʾil ve ʿaṣrında mümtāz-ı efāżıl idi. Āṯār-ı ʿilm ü fażīletleri olaraḳ ḫaylī müʾllifāt-ı celīle silk-i taḥrīre keşīde buyurmuşlardır.

Pīr Emīr Sulṭān Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Medīne-i Burusaʾda Emīr Sulṭān Maḥallesiʾnde ḳarīn-i ẓuhūr ve bāde-i istiʿdād ile taḥṣīl-i neşʾe-i sürūr ve ikmāl-i ʿilm ü kemāl ile bir ẕāt-ı fażīlet-mevfūr olmuş idi. Kibār-ı meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Selāmī Efendi Emīr Sulṭān Zāviyesiʾnde pūst-nişīn iken andan bīʿat ve sālik-i rāh-ı ḥaḳīḳat ve niçe defʿa ḫalvet-ḫānede ʿuzlet ve tekmīl-i ṭarīḳat eyledikden ṣoñra Mūsā Baba-nām maḥall-i nüzhet-efzāda Pīr Emīr Sulṭān zāviye-i şerīfesinde seccāde-

[1016] 177b KA

[1017] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[1018] 177a AE

nişīn-i ʿizz ü temkīn ve ʿibādāt u ṭāʿāta iştiġāl ile güẕārende-i şühūr u sinīn ve mürebbī-i sālikīn iken biñ yüz yigirmi beş senesinde[1019] Ẕiʾl-ḥicceʾde terk-i dār-i miḥen ve iḥrām-ı kefen ile ʿāzim-i ʿArafāt-ı cinān ve zāviye-i mezbūrede Pīr Emīr Sulṭān ḳurbunda mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-i ġufrān olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr ʿulūm u maʿārifi cāmiʿmüteḫaşşiʿ ü mütevāżıʿ ʿābid ü zāhid sālik-i rāh-ı Ḫudā ve tārik-i dünyā idi.

Ḳāsım-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Efendi:

Tercemesi *Kitāb-ı Vefeyāt-ı Belīġ*'de mesṭūr-ı silk-i suṭūr olan müderrisīn-i kirāmdan Es-Seyyid Ḳāsım Efendi merḥūmuñ ṣulb-i şerīfinde medīne-i Burusaʾda ẓāhir ü ʿayān ve bedr-i tābān-ı rüşd ü sedād āsmān-ı nāşıyesinde nümāyān olup mecālis-i fużalāda bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa biżāʿa-i ʿilm ü kemāli taḥṣīl ile bir ẕāt-ı vācibüʾt-tebcīl olduḳda dil-i rūşen-ābādı vetīre-i taṣavvufa meyyāl olmaġın meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾden iḳlīm-i[1020] velāyet ü kerāmetiñ pādşāh-ı ʿazīzüʾl-ḳadri Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mışrī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[1021]niñ āstān-ı āsitānesine rūy-māl ve ʿazīz-i müşārun ileyhden baʿdeʾl-inābe evrād u eẕkāra iştiġāl ile ikmāl-i enfāsa müceddid ü ṭālib ve himmet-i pīr-i büzürgvār ile tekmīl-i seyr-i merātib etmegin aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile vāṣıl-ı rütbe-i eʿazz-ı meʾrib olduḳdan ṣoñra pīrān-ı sāl-ḫorde-i devrāndan güncāyiş-peẕīr-i sāmiʿa-i īḳān olduġı üzre destūr-ı şeyḫ-i kerāmet-mevfūr ile maḥrūse-i mezbūrede ẕāt-ı muḳaddeslerine maḳar u meʾvā olan ḫāne-i saʿādetlerinde yevmüʾl-erbaʿa fuḳarā vü dervīşān ile ḫalḳa-bend-i cemʿiyyet ve āyīn-i dīrīn-i Ḫalvetiyyeʾyi ber-vech-i iʿtinā icrā vü īfāya muvāẓabet ederek güẕārende-i evḳāt u sāʿat iken biñ yüz otuz bir[1022] tārīḫinde icābet-zen-i daʿvet-i Rabb-i raḥīm ve bu teng-meydān-ı fenādan ʿāzim-i füsḥat-serāy-ı Naʿīm olup cesed-i laṭīfi fenā-yı şehrde vaḳīʿ Yeñiyer Meḳābiriʾnde mestūr-ı nihān-ḫāne-i ḫāk-i mezārdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh şerīfüʾn-neseb Seyyid-i sütūde-meşreb ve müşāhade-i envār-ı tecelliyāt-ı Raḥmān ile başr u başīreti pür-lemeʿān ehl-i mücāhid mecmaʿ-i mekārim u meḥāmid evzān-ı eşʿāre muvāfıḳ-ı tanẓīm-i mürvārīd-i kelimāt ḥaḳāyıḳ-ı bedīde selīḳa-i ʿirfāniyyesi der-kār olmaġla bunca nuʿūt-ı

[1019] 178a KA

[1020] 177b AE

[1021] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[1022] 178b KA

Nebeviyye ile müzeyyen ve niçe vāridāt-ı ḳudsiyye-i İlāhiyye ile muṭarrez ü muᶜanven ḥurūf-ı tehecciī üzre Seyyid maḫlaṣıyla İlāhiyyāt-ı keşīreyi muḥtevī dīvān-ı belāġat-nişānı ḫāme-güzār-ı ṣaḥīfe-i ẓuhūr velā-siyyemā ᶜilm-i taṣavvuf ile taᶜbīr-i ruᵓyāda daḫı mahāret-i kāmilesi müsellem ü meşhūr idi.

Muġlavī Şeyḫ ᶜOsmān Efendi El-Ḫalvetī:

Hilāl-i vücūdı maṭlaᶜ-ı diyār-ı Menteşaᵓdan Muġlaᵓda nümāyān fürūġ-ı istiᶜdād ile neyyir-i zātı tābān u nūr-efşān olan Şeyḫ ᶜOsmān Efendiᵓdir. Kibār-ı ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeᵓden ḳuṭbuᵓl-ārifīn Ḳasṭamonī Şeyḫ Şaᶜbān[1023] Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı nīk-nāmından maẓhar-ı esrār-ı Rabb-i raḥīm Şeyḫ Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi *ḳuddise sırruhuᵓl-ᶜazīz*[1024]iñ zīr-i terbiye-i irşādlarında olaraḳ tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve aḫz-i varaḳ-pāre-i ḫilāfet eyledikde ᶜazīz-i müşārun ileyhiñ izn ü icāzetleriyle şedd-i raḥl-ı seyāḥat ve memālik-i Īrānᵓdan belde-i Şirvānᵓda āsūde-i meşhed-i maġfiret-i sübḥānī pīrüᵓṭ-ṭarīḳa ve maᶜdenüᵓl-ḥaḳīḳa Eş-Şeyḫ Es-Seyyid Yaḥyā-yı Şirvānī *ḳuddise sırruhuᵓl-ᶜālī*[1025] ḥażretleriniñ maḳām-ı ᶜaliyye ve merḳad-i seniyyelerini ziyāret ve rūḥ-ı ḳudsiyesinden iḳtibās-ı[1026] envār-ı feyż ü himmet eyledikde işāret-i maᶜneviyye ile maḥrūse[1027]-i Burusaᵓya gelüp medīne-i mezbūrede Pars-Beg Cāmiᶜi ḥarīminde olan zāviye-i dil-güşāda ḥücre-nişīn-i ᶜuzlet olmuş idi. Bu nehc-i mesᶜadet-intimā üzre fuḳarā vü dervīşān ile yevm-i Cumᶜa ve leyle-i işneyn zikr ü tevḥīd-i Ḫudā ile iştiġāl üzre iken biñ yüz otuz üç Ṣaferᵓiniñ üçünci güni rūḥ-ı revānı ḫalvet-geh-i Firdevse ᶜazm ü irtiḥāl edip cāmiᶜ-i mezbūr ḥaẓīresinde reh-güzārda defīn-i laḥd-ı maġfiret-i Īzed-i müteᶜāl olmuşdur. ᶜAzīz-i mezbūr ser-āmed-i erbāb-ı ḳanāᶜat tārik-i iḳbāl-i dünyā ve nāşıye-i ḥālinde naḳş-i *tevekkeltü ᶜalaᵓllāh*[1028] hüveydā ve maẓanne-i kerāmet ile şöhret-nümā idi.

Baḥrī Bābā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi:

[1023] 178a AE
[1024] Aziz sırrı kutsansın.
[1025] Yüce sırrı kutsasın.
[1026] 179a KA
[1027] maḥrūse: medīne KA
[1028] Allahᵓa tevekkül ettim.

Ṣaḥn-ı ḫānḳāh-ı ḥayāta belde-i cennetāsā-yı Burusaʾda Murādiyye semtinde ʿālem-i ġaybdan ẓuhūr ve şecere-i cism-i pākine āb-ı baḥār-ı feyż-i İlāhī mürūr edip Mermer Ser Şeyḫ ʿAbduʾl-kerīm Efendi ḫulefāsından olup biñ yüz ḳırḳ tārīḫinde maḥmiyye-i İstanbulʾda Ṭob-ḫāneʾde ʿālem-i beḳāya revān ve vāṣıl-ı viṣāl-i Raḥmān olan Mīr Budalā Zāviyesi şeyḫi Şeyḫ İsmaʿīl Efendi ḥażretlerine cān u baş ile ḳurbān ve ṭavḳ-ı irādetini teslīm-i yed-i mürşid-i kerāmet-nişān edip aḫẕ-ı dest-i inābet ġarīḳ-i lücce-i deryā-yı riyāżat ve tezkiye-i[1029] nefs-i emmāreye müsāraʿat ve maḳām-ı ḫilāfete peydā-yı liyāḳat etmekle ʿazīzleri nāme-i icāzet ile mertebe-i sinn-i aʿlā ve terbiye-i süllāke iẕn ü destūr iʿṭā eyledikde şeyḫ-i mezbūr daḫı Murādiyye Çār-şūsı ḳurbunda mārrüʾẕ-ẕikr Baḥrī Baba Zāviyesiʾnde ser-ḫalḳa-i ehl-i ẕikr ü tevḥīd ve rūzān u şebān Ḥaḳ teʿālā celle şānuhu ḥażretlerini taḥmīd ü taḳdīs ü temcīd ve rabż-ı żaʿf-şude-i dil-i fuḳarāyı maʿūl-i[1030] dest-i irşādları ile teşyīd etmek üzre iken biñ yüz altmış bir tārīḫinde bu zāviye-i köhne-esās-ı fenādan firār ve murġ-ı şehbāl-ı rūḥına ferādīs-i cinānı evgār eyleyüp zāviye-i mezbūrede reh-güẕārda vāḳıʿ türbe-i şerīfede medfūn ve Baḥrī Dede ḥażretlerine maḳrūndur. ʿAzīz-i maʿhūd zümre-i ricāluʾllāhʾdan maʿdūd maʿden-i füyūżāt-ı İlāhī ve maḫzen-i tecelliyāt-ı nā-mütenāhī idi.

Yamalı Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḫalīl Efendi El-Ḳādirī:

Belde-i Ḳayṣeriyyeʾden ẓuhūr ve ṣaf-ārā-yı sinīn ü şühūr olup vech ü vecīhenüñ bir cānibinde nıṣf-ı kef miḳdārı sevād olmaġın Yamalı Şeyḫ deyü beyneʾl-enām meşhūr idi.**Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Ravża-i ḫuld-i berīn ṣoḥbet-i dervīşānest

Māye-i muḥteşemī ḫidmet-i dervīşānest

müʾddeāsınca meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden bir ẕāt-ı şerīfe ḫidmet ve vāṣıl-ı rütbe-i ḫilāfet olduḳda medīne-i Burusaʾda Ḥammām-ı tekyede Rifāʿī Şeyḫ Ḥüseyn Efendi yerine cā-nişīn

[1029] 178b AE

[1030] 179b KA

ve leyle-i aḥadda zāviye-i mezbūrede icrā-yı āyīn üzre iken biñ yüz yetmiş üç tārīḫinde ʿālem-i ʿuḳbāya rıḥlet edip ʿAlī Paşa Cāmiʿi ḳuddāmında olan ḥaẓīrede defīn oldı. Şeyḫ-i mezbūr keşīrüʾl-muḥāvere laṭīfüʾl-müsāmere merd-i semūḥ bir ẕāt-ı sebük-rūḥ idi.

Bāldır-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi En-Naḳşbendī:

Maḥrūse-i bihiştāsā-yı Burusaʾda Şeyḫī Çelebi-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan ẓuhūr[1031] ve istifāża-i nūr-ı şuʿūr etdikden ṣoñra Ḳara Baba-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾden ve sāʾir füḥūldan taḥṣīl-i ʿilm ü hüner ve fażīlet-i bāhire ile beyneʾl-eşbāh şöhrever olduḳda meşāhīr-i meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden şeref-efzā-yı maḳām-ı irşād Şeyḫ Murād Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1032]iñ ḫalīfeleri Ketḥudā Şeyḫ ʿAlī Efendiʾden[1033] aḫẕ-ı tevbe vü inābet ve tekmīl-i şerāʾiṭ-i ṭarīḳat ve ḥāʾiz-i rütbe-i ḫilāfet olup belde-i mezbūrede İncirlice Maḥallesiʾnde Köse ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi Zāviyesiʾnde seccāde-nişīn irşād ve ser-çeşme-i ʿubbād u zühhād olup rūz-ı āẕīne baʿde ṣalātiʾl-Cumʿa fuḳarā-yı Naḳşbendiyye ve ṣuleḥā-yı pür-ḫışāl-ı seniyye ile ḫatm-i ḫācegān ḳırāʾatına müdāvemet ve ṭalebe-i ʿulūma be-her yevm tedrīs-i fünūna mülāzemet üzre iken biñ yüz yetmiş beş sālinde bu dār-ı ġurūrdan ʿazm-i serāy-ı sürūr edip ḥażret-i Emīr hāmūşānında bir cāy-ı mürtefiʿde medfūn ve seng-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur. Şeyḫ-i mūmā ileyh Naḳşbend-perend-i maʿārif ve evḳāt-ı sāʿātını ʿibādāt u ṭāʿāta ṣārif bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Süleymān Efendi:

Maḥrūse-i Burusa fevḳında kāʾin-i vaḳf ḳurālarından bir ḳaryede El-Ḥāc İbrāhīm Efendi-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i İlāhiyyeʾden istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip maḥrūse-i dil-güşā-yı mezbūreye nehżat ve ʿulemā-yı ʿahdan aḫẕ-ı ʿilm ü maʿrifet eyledikde burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ āsitān-ı āsmān-sāy-ı Naḳşbendiyyeʾde pūst-güster-i meşīḫat ve reh-ber-i sālikān-ı ṭarīḳat olan Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾden inābet ve ʿazm-i rāh-ı ʿazīmet ve terk-i ṭarīḳ-ı ruḫṣat edip Gökdere ḳurbunda Başcı İbrāhīm Zāviyesiʾnde seccāde-nişīn ve mürebbī-i sālikīn iken biñ yüz seksen üç senesinde evreng-i

[1031] 179a AE

[1032] Aziz sırrı kutsansın.

[1033] 180a KA

Süleymān-ı Cān olan vücūd-ı behbūdını tünd-bād-ı ecel berbād ve ʿāzim-i[1034] dergāh-ı Rabbüʾl-ʿibād olup Başcı Cāmiʿi miḥrābı verāsında nühüfte-i ḫāk-i mezār ve sāḥa-i meẕkūrede olan[1035] eʿazze-i kirāma hem-civārdır. Şeyḫ-i meẕkūr ḫātem-i engüşt-i zühd ü ṣalāḥ ve Süleymān-ı erīke-nişīn fevz ü felāḥ idi.

Ḥammām Tekyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi:

Belde-i Ḳonyaʾda ʿālem-i ẓuhūra vażʿ-ı ḳadem baʿdehu sāʾiḳ-i taḳdīr ile maḥrūse-i Burusaʾya gelüp Ḥikmetī Şeyḫ Meḥemmed Efendi merḥūmuñ şeref-i ḫidmetleriyle müşerref ü mükerrem olup bir müddet ʿazīz-i mūmā ileyh ḫidmetinden ṣoñra Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ʿAvnuʾllāh Efendi dergāhına intimā edip aḫẕ-ı yed-i inābet ve lābis-i ḫırḳa vü tāc-ı ṭarīḳat olup Şeyḫ-i müşārun ileyh tebdīl-i dār ve müteveccih-i dāruʾl-ḳarār olduḳda birāderleri Seyyid Şeyḫ Faḫrüʾd-dīn Efendi ḫidmetinde dāmen-der-miyān ve baʿdehu Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi merḥūmdan tecdīd-i bīʿat edip ve ḫānḳāh-ı irşād-penāhlarında dāḫil-i silk-i zümre-i sālikān olmuş idi. Yamalı Şeyḫ Ḫalīl Efendi vefātında Ḥammām-ı tekyede āyīn-i Eşrefiyyeʾyi icrāya meʾẕūn ve şeb-i yek-şenbe envār-ı ẕikruʾllāh ile münevver-i ḫalvet-ḫāne-i derūn olup bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ yüz seksen beş tārīḫinde cāmekān-ı ḥayātından bīrūn ve ʿAlī Cāmiʿi ḳuddāmında olan ḥaẓīrede medfūndur. Şeyḫ-i mezbūr ʿAlī Paşa Cāmiʿi imāmet ü ḫiṭābetine mālik ve ṭarīḳ-i cūd u semāḥata sālik nüfūẕ-ı kelām ile şöhre-i enām ve maḳbūl-i ḫavāṣṣ u ʿavām idi.

Pars-Beg Cāmiʿi Şeyḫi Aʿrec Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Diyār-ı Anaṭoluʾda vāḳıʿ ḳaṣaba-i Ṣandıḳlıʾdan ẓuhūr medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya mürūr edip taḥṣīl-i ʿulūm-ı ẓāhire ve tekmīl-i fünūn-ı bāhireden ṣoñra ʿaẓmā-yı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Ḳasṭamonī Şeyḫ Şaʿbān Efendi silsilesinden Muġlavī Şeyḫ ʿOsmān Efendiʾden[1036] aḫẕ-ı dest-i bīʿat ve ʿazm-i rāh-ı mücāhede riyāżat ve maẓhar-ı[1037] icāzet ü

[1034] 179b AE
[1035] 180b KA
[1036] 181a KA
[1037] 180a AE

ḫilāfet olup ʿazīzleri şeyḫ-i mümā ileyh ʿālem-i beḳāya irtiḥāl eyledikde yerlerine Pars Beg Cāmiʿinde şeb-i Cumʿa ḫalḳa-bend-i ẕikr ü tevḥīd ve sübḥa-gerdān-ı tehlīl ü taḥmīd olup bu efʿāl-i marżiyyeye iştiġāl ve güẕārende-i enhār u leyāl iken sinn-i şerīfleri derece-i sebʿīni güẕār ve ḳıyām u ḳuʿūddan bīzār olduḳda biñ yüz seksen altı tārīḫinde ḳaṭʿ-ı peyvend-i ʿalāyıḳ-ı fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvidānī eyleyüp ẕikr olunan Pars Beg Cāmiʿ-i şerīfinde olan ḫaẓīrede medfūn ve duʿā-yı zuvvāra maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr maẓhar-ı envār-ı kerāmet ve maṣdar-ı āṯār-ı velāyet olup *Ḥubbü'd-dünyā re'sü külli ḫaṭī'e*[1038] ḥadīṯ-i şerīfi manṭūḳunca ʿāmil mālik-i envāʿ-ı ḫaṣā'il ü celā'il idi.

Ceẕbedār-zāde Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Maḥmūd Efendi:

Ẕāt-ı ḥamīde-ṣıfātı Ṭaġıstan memleketinden bir beldede ẓuhūr u bürūz ve kesb-i ʿulūm u maʿrifet ile şeref-endūz olup baʿdehu dāru's-salṭanati'l-ʿaliyye ve maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'ye hicret edip ḳaṣaba-i Ebā Alī Eyyūb Enṣārī'de vākıʿ Şeyḫ Murād Naḳşbendī Zāviyesi'nde şeyḫ olan Ketḫudā ʿAlī Efendi'den bīʿat u inābet ve tekmīl-i merāsim-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı iẕn ü ḫilāfet etdikden ṣoñra maḥrūse-i Burusa'ya gelüp ṣāḥibü'l-ḫayrāt ve mālikü'l-müberrāt Ceẕbe-dār El-Ḥāc Ḥüseyn Aġa merḥūmuñ ḥiṣārda Ḳavaḳlı Maḥallesi'nde binā eyledigi zāviye-i cedīde-i Naḳşbendiyye'de zīver-efzā-yı mesned-i meşīḫat ve mürebbī-i sālikān-ı ṭarīḳat ve ḫatm-i ḫācegān *ḳaddesa'llāhi esrārehüm*[1039] kırā'atına muvāẓabet üzre[1040] iken biñ yüz ṭoḳsan tārīḫinde murġ-ı rūḥ-ı laṭīfi lāne-i ḫuld-i berīni maḳām etdikde Bıñarbaşı Mezāristānı'nda Mevlevī-ḫāne ḥiẕāsında nişāndih-i seng-i mezār ve vāṣıl-ı maġfiret-i Rabb-i Ġaffār oldı. Şeyḫ-i mümā ileyhiñ sīmā-yı şerīfinde nūr-ı kerāmet lāmiʿ ve evṣāf-ı ḥamīde u ḫıṣāl pesendīde-i ḥāvī vü cāmiʿ ve vecīh ü mehīb pīr-i münevverü'l-meşīb[1041] idi.

Sālim Efendi El-Ḫalvetī:

[1038] Dünya sevgisi hatanın başıdır. Hadis (Yılmaz 2013: 223).

[1039] Allah onların sırlarını kutsasın.

[1040] 181b KA

[1041] 180b AE

Şeyḫ-i mūmā ileyh serā-perde-i ʿademden tekye-geh-i ʿālem-i kevne vażʿ-ı ḳadem ve refte refte bāliġ-i rütbe-i sinn-i bülūġ ve envār-ı istiʿdād cebhe-i ḥālinde pür-fürūġ olup miḳdār-ı kifāye vāye-i ʿilm ü ʿirfān ile şād u ḫurrem olduḳda meslek-i erbāb-ı taṣavvufa duḫūle māʾil ve ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾniñ Muṣlī Ḳolı erlerinden pīşvā-yı ṭarīḳ-i İlāh Şeyḫ Fażluʾllāh Efendi ḥażretleriniñ nezd-i saʿādetlerine dāḫil ve baʿdeʾl-inābe **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Ḫafī iḫfāya var āfāḳa rāġıb olma enfüsle

Vücūd-ı farḳı yaḳ pervāneāsā şemʿ-i esmāda

müʾeddāsınca seyr ü sülūk-i ʿālem-i enfüsde ḳaṭʿ-ı nigāh-ı ʿalāyıḳ-ı āfāḳ ve zemzeme-hā-yı evrād u eẕkār ile farḳ-ı vücūdın pervāne-ṣıfat nār u nūr-ı esmāda biʾl-külliye ifnā vü iḥrāḳ edip ser-menzil-i maḳṣūda neyl ile insān-ı kāmil ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzetle rütbe-i ḫilāfete vāṣıl olmuş idi. Maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye Çār-şūsı ḳurbunda Baḥrī Baba Zāviyesiʾnde niçe müddet-i bisyār seccāde-i irşādda sükūn u ḳarār edip hübūb-ı tünd-bād-ı ʿaşḳ-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳī ile deryā-yı bī-pāyān-ı ḥayrete düşmüş ʿuşşāḳ-ı Ḫudāʾya mānend-i Ḫıżr-ı meded-res mürşid-i ṣāḥib-i nefes iken belde-i mezbūrede vāḳıʿ Zeyniyye ḫānḳāh-ı şerīfine irāde-i ʿalīmüʾl-ʿalām ile[1042] naḳl-i biṣāṭ-ı ārām eyleyüp zāviye-i mezbūrede pūst-nişīn-i meşīḫat ve hādī-i süllāk-ı ṭarīḳat ve āyīn-i pīr-i ʿālī-şānī teʾdiye vü īfāda ber-zede-i dāmān-ı maḳderet iken biñ yüz ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde sefīne-i ḥayātı cūşiş-i baḥr-i ʿummān-ı mevt ile nā-bedīd ve rūḥ-ı şerīfi revende-i dergāh-ı Rabb-i mecīd olup zāviye-i Zeyniyyeʾde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Şeyḫ-i mezbūr fuḳarā-perver kūşe-i zāviye-i tevekkülde seccāde-güster-i lücce-i bī-kerān-ı ʿaşḳ u muḥabbetde dāʾim ü ḳāʾim ve dāmen-i pāki laṭmāt-ı emvāc-ı maʿyūbātdan emīn ü sālim idi.

Ḳalender-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ[1043] Muṣṭafā Neşāṭī Efendi:

Biñ yüz ṭoḳsan sekiz senesinde maʿdūd-ı ḫalvet-nişīnān-ı dergāh-ı İlāhiyye olan Ḳalender-ḫāne Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi merḥūmuñ necl-i necīb-i dil-i inbisāṭı Şeyḫ Muṣṭafā

[1042] 182a KA

[1043] 181a AE

Neşāṭī Efendiʾdir. Biñ yüz yetmiş beş sālinde ḫāk-i ʿıṭrnāk-ı reşk-āver-i müşk-i Çīn olan maḥrūse-i Burusaʾda mülk-i ʿademden müsāfir-ḫāne-i ʿālem-i fenāya ḳadem-nihāde ve sinn ü sāli müddet-i şitā-yı zemherīr-i ṣabāvetden āzāde olup bā-imdād-ı cenāb-ı Rabbüʾl-ʿibād câme-i gül-reng-i rüşd ü sedād-ı Ḫudā-dād ile tāze-nihāl-i ḳadd-i zībāsı reşk-āver-i nev-bahār-ı istiʿdād olduḳda iḥrāz-ı maḳāmāt etmiş baʿż-ı meşāyiḫ-i sütūde-ṣıfāt-ı ṭarīḳatıñ meclis-i İrem-naẓīrlerine muḳārenet ve gülistān-ı ṣoḥbet-i cān-fezālarından kesb-i nefaḥāt-ı ünsiyet edip beyneʾl-emṯāl Hindū gibi ruḥsār-ı şāhid-i ʿirfānde ḫāl olmuş idi. Peder-i pāk-i güherleri nüvişte-i silk-i süṭūr olan tārīḫ-i mezbūrda seyyāḥ-ı beydā-yı iḳlīm-i beḳā ve seyyāḥ-ı deryā-yı raḥmet-i Ḫudā olduḳdan ṣoñra Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda[1044] vāḳıʿ Şeyḫ Meḥemmed Hindī Ḥażretleriniñ binā eyledigi zāviye-i şerīfede nigehbān ve leyl ü nehār basṭ-ı simāṭ-ı firāvān ederek dāfiʿ-i ʿillet-i cevʿ-i zümre-i Ḳalenderān iken biñ iki yüz altı Ramażān-ı maġfiret-nişānı evāsıṭında keşkūl-i bedenden naḳdīne-i ḥayātı rīzīde-i ḫāk-i siyāh ve evrāḳ- nev-nihāl-i ʿömr-i ʿazīzi tünd-bād-ı ecel ile tebāh olup zāviye-i meẕkūrede olan sāḥada āsūde vü defīn pederi ʿAbduʾllāh Efendiʾye ḳarīndir. Şeyḫ-i mezbūr kemāl-i cūd ü seḫā ile meşhūr pāk-meẕheb rind-i Ḳalender-meşreb bülbül-i ġuyā-yı gülşen-i ʿurefā ve neşāṭ-efzā-yı mecālis-i ẓurefā muḳteżā-yı ṭabʿ-ı şūḫı fenn-i mūsiḳīde mahāreti ve olduḳca nefḫ-i nāy-ı ẕevḳ-baḫşāda şöhreti olup Burusa Mevlevī-ḫānesi muṭribinde daḫı icrā-yı āyīn günleri[1045] baʿżān naʿt-gūyān olmaḳ ʿādeti idi.

Saʿdī Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda zāviye-i vücūda vażʿ-ı pā ve gencīne-i İlāhiyyeʾden nişāb-ı ḥüsn-i şuʿūra neyl ile kām-revā olduḳda reh-berī-i ḳāʾid-i tevfīḳ-i Rabbāniyye sālik-i meslek-i Ṣūfiyye olmaġın meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Saʿdiyyeʾden Şeyḫ İbrāhīm Ebuʾl-Vefā Eş-Şāmīʾye intisāb edip tekmīl-i seyr ü sülūk ile rütbe-i ḫilāfete vażʿ-ı ḳudūm ve şeyḫ-i mūmā ileyhden aḫẕ-ı ʿilm ü ḳudūm etdikden ṣoñra belde-i mezbūre-i Burusaʾya ʿavd u revān ve maḥkeme-i ḳadīme Cāmiʿi ḳurbunda olan Ḫāce Muṣliḥüʾd-dīn Buḳʿasıʾnda niçe zamān rüsūm-ı ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Saʿdüʾd-dīn Cebāvīʾyi teʾdiye vü īfāde ber-zede-i dāmān olup

[1044] 182b KA

[1045] 181b AE

baʿdehu Bābüʾz-zemīn civārında vāḳıʿ ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Ḫalvetiyyeʾden Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ binā vü iḥyā eyledigi zāviye-i Ḫalvetiyye[1046] ol eşnāda Üftāde-zāde Şeyḫ Seyyid Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ ʿuhdesinde olmaġla ḳaṣr-ı yedinden zāviye-i meẕkūreye mālik ve yevmüʾl-ḫamīs baʿdeʾẓ-ẓuhr āyīn-i Saʿdiyyeʾyi iḥyā vü icrāya sālik iken biñ iki yüz on iki senesinde aṣābiyet-i ḍarb-ı ecel ile ʿāzim-i dār-ı beḳā ve cesedi zāviye-i mezbūre müdāḫilinde zencīri Şeyḫ ʿAlī Efendi terbiyesinde giriftār-ı selāsil-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Şeyḫ-i mezbūr edīb ü vaḳūr ḳāniʿ ü ṣabūr ṣaḥḥāflar sūḳunda dükkānçe-nişīn-i maʿīşet olup taḥrīr ü tasṭīr ü imlā ve beyʿ ü şirā-yı kütüb ü eczā ederek güẕārende-i ṣubḥ u mesā idi.

Selāmī Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān maḥallesi civārında zāviye-i Şeyḫ ʿAlīyyüʾs-selāmīʾde seccāde-pīrā Şeyḫ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ ṣulbundan biñ yüz yetmiş bir tārīḫinde[1047] medīne-i mezbūrede ve ḫānḳāh-ı meẕkūrede[1048] ṭāliʿ ve şāhid-i rücūliyyet nāşıye-i istiʿdādında lāmiʿ olmaḳ üzre iken peder-i ʿālī-tebārları şeyḫ-i mūmā ileyh ḫānḳāh-ı ḥażret-i Hüdāyīʾde pūst-nişīn-i irşād olan vālid-i ṣafvet-nihādları Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerini ziyāret ve naẓar-ı ʿaliyyesine maẓhariyyet-i niyyet-i behiyyesiyle biñ yüz seksen bir sālinde zāviyesinden ṭay-kerde-i seccāde-i ḳarār ve ʿāzim-i cānib-i Üsküdār olup peder-i büzürgvārlarına mülāḳāt u idāre-i gūş-ı kelimāt ile eşnā-yı aḫẕ-ı füyūżātında bi-emriʾllāh dār-ı beḳāya rū-be-rāh ve Üsküdārʾda Ḫarmanlık-nām meḳābirde defīn-i ḫāk-i siyāh olduḳda şeyḫ-i mütercem seccāde-i peder-i muḥteremleriyle iclās ile mükerrem olup ber-muḳteżā-yı tevfīḳ-i[1049] İlāhiyye taḥṣīl-i ʿilm ü maʿārif içün rū-nihāde-i ʿatabe-i fużalā-yı dīniyyeye olmaġın *el-İbrām yuḥaṣṣıluʾl-merām*[1050] müʾeddāsınca istifāża-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyye ve istifāde-i fünūn-ı cüzʾiyye vü külliye ederek pīrāye-i ʿulūm u maʿārif ile bir ẕāt-ı saʿādet-irtisām olduḳda rāz-ı aṣḥāb-ı ḥaḳāyıḳ-ı

[1046] 183a KA
[1047] sālinde: tārīḫinde KA
[1048] 182a AE
[1049] 183b KA
[1050] Israr, hedefe ulaştırır.

maʿrifet-perdāze ve vuḳūfa demdeme-pīrā-yı āġāz olmaġın cedd-i emcedleri sālifüʾl-beyān Şeyḫ Muṣṭafā Efendi merḥūmdan baʿdeʾl-inābe ẕikr-i esmā-yı İlāhiyyeʾye iştiġāl ile ikmāl-i ādāb-ı ṭarīḳata ber-zede-i dāmān olaraḳ tekmīl-i seyr ü sülūk-i ṭarīḳata himmet ve cedd-i ʿālī-tebārlarından aḫẕ-ı iẕn ü icāzet olduḳdan ṣoñra zāviye-i Selāmīʾde otuz iki sene miḳdārı zīver-efzā-yı mesned-i meşīḫat ve rāġıb-ı maʿārife-i İlāhiyye olan sālikān-ı teşne-dilāna isāle-i zülāl-i maʿrifet etmek üzre iken biñ iki yüz on üç senesinde ṭaʿne-i ṭāʿūn-ı cünd-i rūḥānī ile maṭʿūn ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dergāh-ı Ḫallāḳ-ı bī-çūn olup cesed-i laṭīfi maḥrūse-i meẕkūrede sāḥa-i zāviye-i Selāmīʾde irāḥe-nişīn-i laḥd-ı maġfiret-ḳarīndir. Şeyḫ-i mūmā ileyh aḫlāḳ-ı ḥamīde ve nīk-nām ile maḥbūb-ı[1051] ḳulūb-ı enām dāʾimā kūşe-güzīn-i ʿuzlet ve çerāġ-efşān-ı ṣavmaʿa-i ḳanāʿat ʿāḳil ü edīb kāmil ü erīb ḥalīm ü selīm saḫī vü kerīm ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi üstād-ı ekmelden biʾt-temeşşüḳ aḫẕ-ı ketebe ile aḳrānına tefavvuḳ etmiş ve eṯer-i ḫāme-i iḳtidārı olaraḳ niçe kütüb ü resāʾil taḥrīr ü terḳīm eylemiş el-ḥāṣıl ʿulūm-ı ʿArabiyye ve Fārisiyyeʾden ber-vech-i īkān āşnā ve sürme-i żiyā-baḫş-ı hüner ü maʿārif ile dīde-i dil ü cānı rūşenā idi. Maḫdūmları dīger Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi yerlerine ḳāʾim ve āyīn-i Celvetiyyeʾyi leyletüʾl-ḫamīs icrā vü īfāda dāʾim iken biñ iki yüz[1052] yigirmi iki senesinde zāviye-i mezbūre tevḥīd-ḫānesiniñ saḳfı *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[1053] cebīn-sūde-i ḫāk-i fenā olmaġın inşā vü iḥyāsını ʿatabe-i devlet-i ʿaliyyeden istidʿā żımnında Der-i Saʿādetʾe reh-ber-peymā olup Beşikṭaşʾda Dülger-zāde Tekyesiʾnde mehd-nişīn-i müsāferet iken sene-i merḳūmede ʿillet-i ẕātuʾl-cenbden bilā-veled-i ẕukūr köhne-serāy-ı cihāndan müteveccih-i maʿmūre-i mülk-i beḳā olup Üsküdār ḳurbunda Bulġurlıʾda civār-ı merḳad-i Selāmīʾde mütevārī-i cevf-i ġabrādır. Maḥlūl olan meşīḫat-ı zāviye-i Selāmī Burusa Köle-zāde İbrāhīm Efendiʾye tevcīh olup ol daḫı biñ iki yüz elli üç tārīḫinde bilā-veled-i ẕukūr ribḳe-i taʿalluḳ-ı dāruʾl-miḥenden āzād olmaġın meşīḫatı ile Ḥikmetī-zāde Efendi imāmı dil-bestegān-ı ṭarīḳ-i Celvetiyyeʾden Şerīf Ḫalīl Efendi dilşād buyurulmuşdur.

Selāmī Zāviyesi Şeyḫi El-Ḥāc Ḫalīl Efendi:

[1051] 182b AE

[1052] 184a KA

[1053] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

Mūmā ileyh Ḥikmetī-zāde Şeyḫ Emīn Efendi merḥūmuñ dāʾiresine intisāb baʿdeʾl-inābe iktisā-yı tāc-ı Celvetiyye ile kām-yāb olduḳda ibtiġā-yı merżāt-ı Ḫudā żımnında ber-vech-i ḥasbī ḳırḳ seneden ziyāde bilā-infiṣāl ḫānḳāh-ı Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳīʾde imāmet ü ḫiṭābet ve ḫidmetini teʾdiye vü īfā ederek serefrāz ve beyneʾl-ahālī Ḥikmetī-zāde imāmı denmekle kesb-i imtiyāz edip[1054] Köle-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi maḥlūlundan zāviye-i Selāmī meşīḫatına mālik ve āyīn-i dīrīn-i pīrānī icrāya müdāvim ve sālik iken biñ iki yüz elli sekiz evāsıṭında ʿāzim-i dāruʾs-selām ve zāviye-i mezbūrede ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i raḥmet-i melikü'l-ʿallām olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr müttaḳī vü müteverriʿ ḥalīm u selīm ü mütevāżıʿ ṣāliḥ ü dīndār bir ẕāt-ı meḥāsinüʾl[1055]-eṭvār idi.

Ḥammām Tekye Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi:

Bālāda mesbūḳuʾẓ-ẕikr Ḥammām Tekyesi şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda ʿālem-i kevne ḳadem-zen ve eṣvāb-ı fehm ü istiʿdādı telebbüs ile ḳāmet-i ẕātī-i müzeyyen olup vālid-i mācidi cāmekān-ı mülk-i beḳāya irtiḥāl eyledikde belde-i mezbūrede Ḥammām-ı Tekyede seccāde-güster-i meşīḫat olduḳdan ṣoñra mürşidüʾs-sālikīn Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i muṭahharalarına kemer-beste-i intisāb ve ṣābūn-ı tevbe vü inābet ile senḫat-ı ḫalvet-i derūnını taṣfiye ve taṭhīre beẕl-i maḳderet ve ikmāl-i enfāse himmet etmekle ṣudūr-ı iẕn ü icāzetle kām-yāb olmuş idi. Zāviye-i meẕkūrede ḫaylī müddet pūst-nişīn ve leyle-i eḥad icrā-yı āyīn-i Ḳādiriyye ederek güẕārende-i şühūr u sinīn iken biñ iki yüz yigirmi üç Şaʿbānʾında cāme-i müsteʿār-ı ḥayātdan cismin ʿuryān ve ʿazm-i rāḥat-ābād-ı cinān edip tekye-i mezbūre ḳurbunda ʿAlī Paşa Cāmiʿ-i şerīfiniñ imāmı olmaġla sāḥa-i cāmiʿ-i meẕkūrede medfūn ve peder-i muḥteremlerine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr rind-i ḳalender-meşreb vāḳıf-ı ʿirfān u edeb meşāyiḫ ü dervīşān ile ülfet-güẕār ve ṣalat-ı mefrūżeyi ekṣer-i evḳāt cemāʿatla edāya muvāẓabet-kār-ı sākin-i kūşe-i ḳanāʿat ve kendi ḥāliyle muḳayyed bir ẕāt-ı meḥāsin-ḫaṣlet idi. Meşīḫatı maḫdūmı Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾye tevcīh olmaġın

[1054] 183a AE

[1055] 184b KA

leyle-i meẕkūrede iḥyā-yı āyīn ile meşġūl iken ol daḫı biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde[1056] fevt ve maẓhar-ı "*Küllü nefsün ẕā'iḳatü'l-mevt*"[1057] olup civār-ı pederinde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır.

Baḥrī Baba Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm[1058]:

Mersā-yı deryā-yı ʿummān-ı ʿademden maḥrūse-i Burusa'da mevc-āver-i baḥr-i vücūd olan Şeyḫ İbrāhīm Efendi'dir. Vezān-ı bād-ı tevfīk-i Rabbü'l-ʿibād ile gird-āb-ı şebābetden rehā ve sāḥil-i rüşd ü sedāda ḳadem-resā olduḳda maḥrūse-i mezbūrede Murādiyye Maḥallesi'nde Baḥrī Baba Zāviyesi'nde lenger-endāz-ı meşīḫat ve baʿdehu Zeynīler dergāh-ı şerīfinde revnaḳ-ṭırāz-ı mesned-i vekālet olan meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den Şeyḫ Sālim Efendi merḥūma intisāb ve baʿde'l-nābe tekmīl-i enfāsa ʿazm ü şitāb edip şeyḫ-i mūmā ileyhiñ yemm-i bī-kerān-ı feyż ü himmetine ġarḳ-āb olmuş idi. Belde-i merḳūmede Dāvūd Ḳāżī Maḥallesi'nde ber-nehc-i şerʿi keşīde-pīrā-yı veşīḳa-i mülk-i mürüvveti olan ḫāne-i dīrīnesinde ḥücre-i īkāmet ü ḳarāre seccāde-güster ve zümre-i nessācānıñ destgāh-ı ḥırfetlerinde istiʿmāl eyledikleri mekūk iḫtirāʿ ü tanẓīminde miṣli ender olmaġın şey'-i mezbūrı īcād ederek güẕārende-i leyl ü nehār ve ahālī-i ḥırfet-i meẕkūreye fürūḫat eyleyerek erzāḳ-ı maḳsūme-i muḳadderesin cānib-i cenāb-ı Ḳāżīyü'l-ḥācātdan bu vechle deryūzeger iken mesbūḳu'ẕ-ẕikr Baḥrī Baba zāviyesiniñ meşīḫatına neyl ile neyl-i meserret-i şehr-i dil āmālī mevc-ḫīz ve ḳulzüm-i bī-pāyān-ı merām-ı derūn-ı nā-kāmī gevher-rīz olup zāviye-i meẕkūrede yigirmi sene miḳdārı lü'lü-pāş-ı lücce-i sükūn ü ārām ve āyīn-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i Ḫalvetiyye'yi iḥyā vü īfāda şirāʿ-güşā-yı ḳıyām iken biñ iki yüz otuz tārīḫinde ʿāzim-i dergāh-ı Ḥaḳ ve Baḥrī Baba ḥażretleriniñ türbe-i saʿādetlerinde baḥr-i raḥmet-i Raḥmān'a müstaġraḳ olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ḥalīm u selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i müstaḳīm iḫtilāṭ-ı nās beliyyesinden[1059] mütebāʿid ve dā'imā kūşe-i[1060] vaḥdet ü inzivāda müteḳāʿid edīb ü vaḳūr ġayūr u ṣabūr nūr-ı tevḥīd cemālinde şuʿle-dār āşnā-yı

[1056] 183b AE

[1057] Her canlı ölümü tadacaktır. Kur'ân,Al-i İmran/185.

[1058] 185a KA

[1059] 185b KA

[1060] 184a AE

hezār-fen bir ẕāt-ı istiḳāmet-kirdār idi. Zāviye-i mezbūre-i İrem-nişān bülbül-i gülistān-ı ḥaḳīḳat olan niçe meşāyiḫ-i ʿālī-şāna āşiyān olmuş iken ḥasbeʾl-ḳader Murādiyye Maḥallesi ahālīsinde Şārlı-zāde Şeyḫ Meḥemmed şeyḫ-i mūmā ileyhiñ maḥlūlundan meşīḫata mālik olup bi-emriʾllāhi teʿālā biñ iki yüz ḳırḳ üç senesinde ġarīḳ-i ṭūfān-ı ecel olduḳda cesedi zāviye-i mezbūre sāḥasında medfūndur.

Der-Kenār[1061]: Biñ iki yüz elli yedi tārīḫinde yevmen mineʾl-eyyām esnā-yı şiddet-i hübūb-ı bād-ı cenūb reʿāyā maḥallesinde muḳteżā-yı ḳażā vü ḳader ẓuhūr eden ḥarīḳ-i ḫānmān-efrūzuñ sirāyetle zāviye-i Baḥriyyeʾniñ ebniyesi biʾl-külliye ġarḳ-āb-ı yem-i āteş pür-iltihāb olaraḳ muḥteriḳ ü sūzān olmuş biraz müddet mürūrunda zāviye-i mezbūreniñ şeyḫi ʿĀrif Efendi Der-i Saʿādetʾe gidüp ḫāk-i pāy-i ʿālī-i mülūkāneden istirḥām eyedikde müteʿallıḳ buyrulan müsāʿade-i seniyye-i şāhāne ibtiġāsınca baʿdeʾl-keşf iḥsān buyurılan nuḳūd-ı maʿdūd ile türbe-i şerīfe ve enbiye-i muḥteriḳe Kānī Beg Efendi ḥażretleriniñ Burusa muḥaṣṣılığı hengāmında mücedden binā vü inşā olunmuş dergāh-ı meẕkūr sāye-i meberrāt-vāye-i ḥażret-i şehinşāhīde bu vechle taʿmīr ü iḥyā buyurulmuşdur.

Rifāʿī Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Maḥmūd Efendi:

Masḳat-ı reʾsi Baḥr-i Siyāh ṭarafından olup reyeʿān-ı cüvānīde rākib-i esb-i seyāḥat ve maʿden-i ʿulūm u feżāʾil olan maḥmiyye-i İstanbulʾa ʿazīmet edip medāris-i celīle-i Semāniyye-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥʾden bir medresede dānişmend ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ederek mollā-yı bī-mānend olduḳda tevfīḳ-i İlāhī yār u refīḳ ve hidāyet-i Ṣamedānī bedreḳa-i ṭarīḳ olup ʿilm-i taṣavvufa raġbet ve meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Rifāʿiyyeʾden Edirneli Şeyḫ Maʿārifī Efendi merḥūmda inābet ve tekmīl-i rüsūm ve debdebe-i ṭarīḳat etdikden ṣoñra tekrār raḫṣ-ı seyāḥata süvār ve ḫaṭve-endāz-ı dār u diyār olaraḳ biñ iki yüz yedi tārīḫinde ḫıṭṭa-i bihiştāsā-yı Burusaʾya gelüp türbe-i vālā-yı ḥażret-i Üftādeʾde ḥucerātınıñ birinde kemer-beste-i ḳarār olmuş idi. Baʿdebu belde-i mezbūrede Maḳsem Maḥallesiʾnde kibār-ı meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Ṣufiyyeʾden Şeyḫ ʿAbduʾl-Müʾmin Efendi ḥażretleriniñ binā vü inşā eyledigi cāmiʿ-i şerīf ḥareminde ẓıll-efken ve ol cāy-ı ḫarābezār

[1061] Der-kenār AEʾde 184aʾda; KAʾda 185aʾda kayıtlıdır.

niçe seneler kendüye mesken[1062] olup giderek şuʿā-yı şemʿ-i bezm-i ṣoḥbetine ecniḥa-güşā olan fuḳarā-yı pervāne-miṣāliñ cism-i nā-puḫtelerin āteş-i germ-i tevḥīd ile puḫte ve kānūn-ı ʿaşḳ u muḥabbetde żarb-ı çille vü mücāhede ile[1063] çerāġ-ı derūnların efrūḫte edip **Mışrāʿ:** "Vīräneler maʿmūr olur miʿmār-ı ẕikruʾllāh ile" müʾeddāsınca muḳteżā-yı āṯār-ı ẕikr-i Kirdgār bunca yıllar mahcūrī-i nīm-nigāh-ı iʿtibār olan cāmiʿ-i dil-güşā ve zāviye-i raʿnā biñ iki yüz on ṭoḳuz senesinde mücedden taʿmīr ü tevsīʿ ve müsāʿade-i rūzgār ile kevkebe-i ḳaderi telmīʿ ü terfīʿ olup zāviye-i cedīde-i mezbūrede yigirmi seneden mütecāviz seccāde-pīrā ve ṭarīḳında pā-dāş ve ḥāl ü ḳāl ile ḥāl-dāş olanlara delīl ü rehnümā ve Seyyid Şeyḫ Aḥmedüʾr-Rifāʿī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī* [1064]ḥażretleriniñ ictihād-ı kerāmet-iʿtiyādlarından olan ṭarīḳat-ı ʿaliyyesiniñ deʾb-i dīrīn üzre āyīn-i şerīfini yevm-i Cumʿalarda ḥüsn-i icrā ve ber-aḥrā teʾdiye vü īfā etmek üzre iken biñ iki yüz otuz üç Cemādiyyeʾl-āḫirinde rūḥ-ı revānı merkez-i zāviye-i vücūddan refʿ-i pā ve seyāḥat-ı ʿālem-i beḳā edip cesed-i şerīfi cāmiʿ-i mezbūre muttaṣıl Şeyḫ ʿAbduʾl-Müʾmin Efendi türbesinde mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-i Kirdgārī ve ġavṭa-zen-i deryā-yı raḥmet-i Bārī oldı. Şeyḫ-i mūmā ileyh fāżıl u kāmil maḥmūdüʾs-sīret ve meḥāsinüʾl-ḥıṣāʾil ʿāşıḳ u ṣādıḳ geceler tā-beseḥer uyanıḳ āteş-i ʿaşḳ-ı Ḫudā ile milket-i derūnı ser-tā-ser yanıḳ vādī-i faḳr u fenānıñ murġ-ı bālā-pervāzı ve meydān-ı çille vü mücāhedeniñ merd-i serefrāzı olup nefes-ı nefīsi ḫastelere ʿayn-ı şifā ve nüsḫa-i şerīfesi ehl-i derd olanlara maḥż-ı dermān u devā idi.

Der-Kenār[1065]**:** Zāviye-i mezbūre-i Rifāʿiyye tezāḥum-i ẓarbāt-ı mürūr-ı kevniyye ile mānend-i ṣavmaʿa-i ḳulūb-ı ʿāşıḳān ḫarāb u vīrān ve geregi gibi muḥtāc-ı umrān olmuş idi. Baʿdeʾl-keşf ḫāk-i pāy-ı ḥācet-revā-yı mükūkāneden biʾl-istirḥām müteʿallıḳ buyurılan emr ü irāde-i ʿaliyye-i şāhāne üzre ḫāriciyye ve dāḫiliyyesiniñ ebniye-i ḳadīmesi hedm ü ifnā ve müceddeden binā vü inşā ḳılınup bir miḳdār tekellüf olunduġundan kerretüʾl-baʿde uḫrā istirḥām u istircā ḳılınaraḳ bā-müsāʿade-i seniyye-i şehriyārī ḫaylī nükūd-ı vāfire beẕl ile ṣūret-i ḫitāmı āyīne-i teyessürde cilve-resā olmuşdur.

[1062] 186a KA

[1063] 184b AE

[1064] Yüce sırrı kutsansın.

[1065] Der-kenār AEʾde 184bʾde; KAʾda 186aʾda kayıtlıdır.

Maʿcūnī Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḥāfıẓ[1066] Meḥemmed Emīn Efendi En-Naḳşbendī:

Diyār-ı Anaṭoluʾdan Bor Ḳaṣabasında ʿulemā-yı fiḫāmdan Öksüzce-zāde Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi-nām feżāʾil-i be-nām ṣulbundan pā-nihāde-i mehd-i vücūd olup hengām-ı cüvānīde ḳaṣaba-i mezbūreden ṭayy-ı ḳālīçe-i ḳıyām ve maḥrūse-i Burusaʾya gelüp basṭ-ı bisāṭ-ı ārām edip bir miḳdār nişāb-ı ʿilm ü ʿirfān ile vāyemend-i merām olduḳdan ṣoñra[1067] infāḳ-ı evlād u ʿıyāl endīşesiyle Uzun Çārşūʾda maʿcūn-fürūşluḳ pīşesi olmaġla beyneʾl-aḳrān Maʿcūnī Ḥāfıẓ Efendi denmekle şöhret-nişān olmuş idi. Ceẕebāt-ı ʿaşḳ-ı İlāhī hādī-i ṭarīḳ ve ġalebāt-ı şevḳ-i nā-mütenāhī refīḳ-i pür-tevfīḳ olup medīne-i mezbūrede lemʿa-figen-i seccāde-i irşād sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden mürşidüʾs-sālikīn Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1068]iñ dergāh-ı şerīflerine çihre-sāy-ı vuṣūl ve sālikān-ı meʾẕūnuʾd-duḫūl zümresine ruḫṣat-ı ḳabūl ile kesb-i meserret ve baʿdehu dāʿiye-i ṣanʿat-ı meẕkūrdan ibrā-yı ẕimmet edip ʿazīz-i müşārun ileyhiñ niçe zamān derüʾt-terbiyelerinde perverde ve şeb u rūz ḥużūr-ı ʿaliyyelerinde naẓar-kerdeleri olup ʿazīzleri şeyḫ-i sālifüʾl-beyān biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde muḳʿad-ı ṣıdḳa ḫırāmān olduḳdan ṣoñra belde-i mezbūrede Münzevī Ḥācī ʿAbduʾllāh Efendi ḥażretleriniñ zāviye-i şerīfesinde pūst-nişīn-i meşīḫat biñ iki yüz yigirmi beş sālinde ʿāzim-i ʿālem-i āḫiret ve zāviye-i mezbūrede defīn-i laḥd-ı maġfiret olan Şeyḫ Aḥmed Efendi merḥūmuñ evlādı ferāġından zāviye-i merḳūmeniñ meşīḫatına neyl ile şādmān ve leyālī-i iḥyāda āyīn-i Naḳşbendiyyeʾyi icrāda berçīde-i dāmān iken biñ iki yüz[1069] otuz ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfiniñ yigirmi altıncı güni ḥoḳḳa-i bedende olan maʿcūn-ı ḥayātı fürū-berde-i dehān-ı ecel ve rūḥ-ı laṭīfi müteveccih-i żiyāfet-ḫāne-i Ḫudā-yı ʿazze ve cell olup iḫtişām-ı leyle-i Ḳadrʾde Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi civār-ı saʿādetlerinde ḫalvet-nişīn-i ṣavmaʿa-i mezār olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr miyān-ı eşbāh u naẓāʾirde meşhūr ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet ḥalīm ü selīm laḥīm u şaḥīm ṣāfī-fuʾād sālik ü ẕākir bir ẕāt-ı sürūşī-nihād idi. Bilā-veled-i ẕukūr irtiḥāli ḥasebiyle maḥlūl olan meşīḫatı dāmād-ı mükerremleri eʿizze-

[1066] 186a KA

[1067] 185a AE

[1068] Aziz sırrı kutsansın.

[1069] 187a KA

i[1070] ḥuffāẓ-ı kirām ve zübde-i ḳurrā-yı belāġat-irtisāmdan Seyyid Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi tevcīh ü iḥsān buyurulmuş *vāḥṭi'l-ḳavs bārīhā*[1071] miṯli nümāyān olmuşdur.

Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi:

Tedrīs ü taḥḳīke ḳādir ṣāḥib-i ʿilm ü kemāl olmaġın zāviye-i mezbūrede tedrīs-i ʿulūm-ı ṭālibīn ile iştiġāl ve āyīn-i dīrīn-i sādāt-ı Naḳşbendiyye'yi te'diye vü icrā ederek güẕārende-i eyyām u leyāl iken ḥummā-yı maḥrūḳa nevʿinden maraż-ı ʿasīrü'l-ʿilāca giriftār olup ʿāḳıbet biñ iki yüz altmış bir Ṣaferü'l-ḫayrınıñ selḫinde sunʿ-ı Naḳşbend-i ezel olan cāme-i gülgūn-ṭırāz-ı ḥayātı çāk çāk-i dest-i ecel ve cesed-i pākine Münzevī ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ civār-ı saʿādetleri mekān u maḥal olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr faẕl u kemāl ile meẕkūr Eşref-i eşrāfı ḥamle-i Ḳur'ān ve ʿilm-i vücūhāt-ı Furḳāniyye'de müsellem-i aḳrān ḥalīm ü selīm ʿāzim-i rāh-ı müstaḳīm mütevāżiʿ ü ḫulūḳ ve meḥāsinü'ṭ-ṭabʿ u ṣadūḳ idi. Ḫaylī seneler zāviye-i mezbūrede şehr-i Ramażān şemʿ-i dıraḫşān-ı miḥrāb ve ḫatm-i Ḳur'ān ile edā-yı ṣalāt-ı terāvīḥ ederek taḥṣīl-i rıżā-yı ʿAlīmü'l-vehhāb etmişdi.

Der-Kenār[1072]**:** Zāviye-i mezbūre-i münzeviyyeniñ ḫarābatı ḥasebiyle ṭaraf-ı eşref-i ḥażret-i şāhāneden bi'l-irādeti'l-ʿaliyye biñ iki yüz elli sekiz senesinde ḫāriciyyesi taʿmīr ve dāḫiliyyesi mücedden binā vü inşā ḳılınaraḳ maʿmūr olmuşdur.

Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Paşa Baba Efendi:

Medīne-i feraḥ-fezā-yı Burusa'da Sūzen-i Kefen[1073] Maḥallesi'nde tüccār-ı ser-māyedārdan El-Ḥāc Yūsuf Aġa merḥūmuñ ṣulbundan ḳadem-nihāde-i gehvāre-i vücūd ve ṭırāzende-i ḫilʿat-ı şühūd olan Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi'dir. İmdād-ı Rabbü'l-ʿibād ile şedd-i ḳımāṭ-ı ṭufūliyyetden āzād ve kār-geh-i terbiye-i feyż-i Ḫudā'da sūzen-i ser-tīz-i istiʿdād ile ḳāmet-i bālāsı dūzende-i ḳabā-yı rüşd ü sedād olduġu hengāmda pederi ʿālem-i beḳāya ʿāzim olmaġın tāzelik zorı ve deliḳanlılıḳ ġurūrı taḥrīḳ-i rūzgār ile hevālanup hevā-yı

[1070] 185b AE

[1071] Yayı atıcıya bırak(İşi ehline ver.)

[1072] Der-kenār AE'de 185b'de;186b'de kayıtlıdır.

[1073] 187b KA

hevesde cenāḥ-ı ʿaşḳ u sevdā ile ḫaylī demler perdāz etmiş ise de refte refte[1074] ṭabʿiyat-ı insāniyyesine fısḳ u fücūrdan nefret ve sirāc-ı ʿināyet-i İlāhiyyeʾden istifāża-i nūr-ı hidāyet edip āb-ı ṣıdḳ u sedād ile dāmen-ālūdesi çirk-āb-ı heves ü hevādan muṣaffā ve jeng-peẕīr-i ekdār-ı maʿṣiyet olmuş mirʾāt-ı ḳalbi mışḳala-i tevbe vü istiġfār ile mücellā olduḳdan ṣoñra ber-muḳteżā-yı tevfīḳ-i Kirdgārī meslek-i ʿaliyye-i Ṣūfiyyeʾniñ ʿāşıḳ-ı bī-ḳarārı olmaġın ekmel-i sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi Ḥażretleriniñ dāʾire-i feyż-i bāhirelerine intisāb ve rūz u şeb ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ez-cān u dil ḫidemāt-ı seniyyelerine müştaġil olaraḳ biżāʿa-i ādāb u ʿirfānı iktisāb etmiş ve meslek-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾye dāʾire-i baʿż-ı evrād u eẕkāra daḫı meʾẕūniyyetle behre-yāb olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde ʿazīz-i mümā ileyh bi-emriʾllāh ʿālem-i melekūta rū-be-rāh olmaġla āteş-i iftirāḳ-ı mürşid-i ḳuṭb-ı āfāḳ ile ḫāne-i derūnı pür-iḍtirāḳ olup bu ḥāl-i cān-ḫırāş ile giriftār-ı ḳayd-ı telāş iken Başcı şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾye dāmād ve bālīn-i rāḥata istinād ve rūy-ı āmālī zīver-i ʿarūs-ı ibtihāc ile ḫurrem ü şād[1075] olup ḳayın pederleri şeyḫ-i mezbūr ṭarīḳ-i ḥacc-i şerīfde biñ iki yüz otuz senesinde bilā-veled-i ẕukūr bādiye-i fenādan beytüʾl-maʿmūre-i beḳāya mürūr edip maḥlūlundan seccāde-i meşīḫata neyl ile ḥāʾiz-i rütbe-i meserret ve leyālī-i mübārekelerde āyīn-i Naḳşbendiyyeʾyi icrā vü īfāya müsāberet ve berāy-ı kesb-i ticāret ḥaffāflar sūḳında dükkānçe-nişīn-i maʿīşet iken biñ iki yüz ḳırḳ iki Muḥarremüʾl-Ḥarāmında tārik-i mülk-i fānī ve ʿāzim-i bihişt-i cāvidānī olup Başcı Cāmiʿi cānib-i şerīfinde olan ḥaẓīrede mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envār ve anda medfūn-ı meşāyiḫ-i ʿiẓām ʿaleʾl-ḫuṣūṣ bānī-i maḳām Başcı İbrāhīm Beg ile hem-civārdır. Şeyḫ-i mezbūr ṣāliḥ ü dīndār yārān u eḥibbā ile ülfet-güẕār bir ẕāt-ı fütüvvet-şiʿār[1076] olup bir miḳdār fenn-i mūsiḳīden ḥişşe-dār olmaġın baʿż-ı zevāyā-yı evliyāʾuʾllāhdan İlāhī-gūyān olmaḳ ʿādeti şehreyn-i rebīʿeynde ḳıraʾāt-ı risāle-i mevlid-i şerīf-i Sulṭānüʾl-enbiyāda olduḳca mahāreti var idi.

Saʿdī Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi:

[1074] 186a AE

[1075] 188a KA

[1076] 186b AE

Tercemesi bālāda nigāşte-i silk-i süṭūr olan Saʿdī Şeyḫi Seyyid Şeyḫ Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i bihişţāsā-yı Burusaʾda zāviye-i kevne ṣīt-endāz-ı ḳudūm ve taḫt-ı terbiye-i vālid-i büzürgvārında nüsḫa-i ẕātı pīrāye-i rüşd ü sedād ile mersūm olduḳda ḥāl-i evāʾilinde meslek-i Saʿdiyye üzre peder-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı inābet ve baʿde vefātihi ḥişār-ı belde-i meẕkūrede Bābüʾz-zemīn ḳurbunda zāviye-i Saʿdiyyeʾde basṭ-ı pūst-ı meşīḫat ve maḥmiyye-i İstanbulʾda meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Saʿdiyyeʾden Şeyḫ ʿAbduʾs-Selām Efendi ḫānḳāhında seccāde-pīrā-yı irşād olan Şeyḫ İbrāhīm Efendi merḥūmdan tecdīd-i bīʿat ve icrā-yı āyīn-i Saʿdiyyeʾye taḥṣīl-i iẕn ü icāzet etdikden ṣoñra vaṭan-ı aṣliyyesine taḥrīḳ-i[1077] ʿinān-ı esb-i ʿavdet edip medār-ı maʿāş serrāclar sūḳunda dükkānçe-nişīn-i intiʿāş olup niçe sinīn pīşe-i serācī ile dāḫil-i zümre-i kāsibīn olmuş idi. **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Tekye-i ṣıdḳ u rıżāda ḳıl maḳām

“el-muḳadder lā-teġayyur veʾs-selām”

meʾāl-ı ṣıdḳ-iḥtivāsınca ḳāleb-ı tevekküle ifrāġ ve kār-geh-i maʿīşetden ferāġ u şemʿ-i fīrūz-ı ḳanāʿatı ḫāne-i dilde çerāġ edip pūst-nişīni olduġu tekye-i mezbūrede yevmüʾl-ḫamīs baʿdeʾẓ-ẓuhr uṣūl-i āyīn-i Saʿdiyyeʾyi icrā vü īfāda dāmen-be-miyān ve bu aḥvāl-i meḥāsin-iştimāl ile güẕārende-i şühūr u āvān iken biñ iki yüz ḳırḳ beş sālinde mütevvecih-i dergāh-ı İlāh ve vālid-i muḥteremleri ḳurbunda defīn-i ḫāk-i siyāh olmuşdur. Şeyḫ-i sālifüʾl-beyān ḥadīdüʾl-mizāc ve ṣāf-cenān meydān-ı imtiḥān-ı erenlerde ḍarb-ı[1078] ālām-ı sipihr-i ġaddār ile ṣavmaʿa-i derūnı pür-ekdār ve tīġ-ı ser-tīz-i derd-i ʿaşḳ ile sīnesi dāġ-dār ṣāḥib-i nefs ve ehl-i ḥāl rūz u şeb mütenāvil-i mükeyyifāt bir ẕāt-ı müstaḥsen-ḥarekāt idi.

Der-Kenār[1079]**:** Zāviye-i Saʿdiyye ḫaylī senelerden berü maḥrūm-ı neyl-i ʿumrān olaraḳ geregi gibi ḫarāb u vīrān ve vaḥşet-i vuḳūʿ-ı inhidāmı mūceb-i taḫdīş-i derūn-ı fuḳarā vü dervīşān olmaḳda iken merḥamet-i ʿumūmmiyye-i şehinşāhiyye iġtirāren baʿdeʾl-keşf veʾl-muʿāyene dürer-bār-ı iḥsān-ḳarār-ı şāhāniyyeden istirḥām olunduḳda cenāb-ı Īzed-i

[1077] 188b KA

[1078] 187a AE

[1079] Der-kenār AEʾde 186bʾde; KAʾda 188aʾda kayıtlıdır.

Yezdān bāʿiṯ-i ʿumrānī-i cihān ve sebeb-i ābādānī-i kevn ü mekān olan velī-niʿmet-i ʿālem pādşāhımız efendimiz ḥażretleriniñ vücūd-ı behbūd-ı ʿālem-sūd-ı mülūkānelerin kāfe-gerdiş-i rūzgārdan ḥıfẓ u emīn ve serīr-i gerdūn-ı maṣīr-i ḫilāfetlerinde ebed-mekīn buyursun. Şeref-efzā-yı sāniḥa-i ṣudūr buyurılan irāde-i ḫayret-ʿāde ḥilāfet-penāhīleri üzre taʿmīr ü iḥyāsı Burusa evḳāf müdīri ṭarafına biʾl-iḥāle kemāl-i vaḳt ü irāde ile biñ iki yüz altmış üç tārīḫinde zāviye-i mezbūreniñ ebniye-i ʿatīḳesi külliyen hedm ü ifnā ve ṣūret-i ḳadīmesinden pek-aʿlā olaraḳ binā vü inşā ve sāye-i Hümā-vāye-i ẓıllu'llāhīde ḥüsn-i ḫitāmı müyesser-kerde-i cenāb-ı Mevlā oldı.

Şeyḫ Emīn Efendi Ḥafīdī Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Emīn Efendi:

Tercemesi bālāda naḳş-bend-i perend-i ifāde olan meşāyiḫ-i ṭarīḳ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1080] ḥażretleriniñ dāmādı Namāzgāhlı Ḥācī Şerīf Aġa-zāde Es-Seyyid Aḥmed Aġa merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda biñ iki yüz on üç tārīḫinde pā-nihāde-i menziletgāh-ı şühūd olup cedd-i mācid-i keşīrüʾl-meḥāmidleri şeyḫ-i müşārun ileyhiñ necl-i muḥteremleri Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ biñ iki yüz yigirmi sekiz sālinde Der-i Saʿādetʾde irtiḥālinde maḥlūlundan ḫānḳāh-ı cedd-i ʿālīleri meşīḫatına neyl ile meşāyiḫ-i ṭarīḳatdan maʿdūd ve refte refte pīrāye-i rüşd ü sedād nāṣıye-i ḥālinde rū-nümūd olduḳda[1081] taḥṣīl-i maʿārife ber-zede-i dāmān olup baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerinden istifāde ile bir miḳdār dest-ber-āverde-i ʿilm ü ʿirfān olduḳdan ṣoñra cedd-i büzürgvārları ʿazīz-i müşārun ileyhiñ zāviye-i ʿaliyyesinde āyīn-i dīrīn-i Naḳşbendiyyeʾyi icrāda ve tilāvet-i ḫatm-i ḫ*ā*cegān-ı sādāt-ı Kübreviyyeʾyi teʾdiye vü īfāda olup biñ iki yüz elli iki Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında vuḳūʿ-yāfte-i mevḳıʿ-ı ẓuhūr olan sūr-ı hümāyūnda bulunmaḳ üzre bā-daʿvet Der-i Saʿādetʾe nehżat edip ol eşnāda umūr-ı mülkiyye nāẓırı bulunan Pertev Paşaʾnıñ min-cihetiʾn-nisbetiʾṭ-ṭarīḳa pīr-zādesi olmaḳ ḥasebiyle ḥaḳḳında der-kār olan iltifāt u ʿitibārı beyneʾl-aḳrān bāʿiş-i ʿizz ü iḳbāl ve Burusaʾya baʿdeʾl-ʿavdet bu vesīle ile ṣıġār u kibār beldeniñ meclisine ḳādime-perdāzī-i

[1080] Aziz sırrı kutsansın.

[1081] 189a KA

ziyāretleri ve sikke-pūş-ı irāde[1082] olan bir ṭāḳım muḥibbān u dervīşānıñ dāʾiresine ḳadem-zen-i mülāzemetleri kendüye bir ḳat daḫı müceb-i tezāyüd-i ferr ü iclāl olup ḥaḳ bu ki uṣūl-i behiyye-i ḳadīmesinden ziyāde-i ṣubḥ u mesā ol vechle tecemmüʿ-i keşret-i zāʾirān u dervīşān ile āyīn ü erkān meḥāsin-nişān-ı Naḳşbendiyyeʾyi ber-vech-i iʿtinā iḥyā vü īfā ve daʿavāt-ı ḫayriyye-i pādşāh-ı zamānı zīver-i nāṭıḳa-i ḥüsn-i edā ederek ez-her cihet sāliki-i meslek-i müstaḥsene-i ʿadīmüʾl-inḥinā iken **Beyt:**

[mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün]

Şebāt-ı dehre ṭayanmaḳ olurdı ey Bāḳī

Ṭuraydı ʿahdine ʿālemde dönmeyeydi felek

Meʾāl-i ʿibret-iştimālī üzre ḥasbeʾl-ḳażā Pertev Paşaʾnıñ biñ iki yüz elli üç tārīḫinde Edirneʾde serā-perde-i ḳaderden ṣūret-i irtiḥāli rū-nümā olmaġın bu ḥüzn ü keder ṣavmaʿa-i derūnunda elem-i dīger olup āḫirüʾl-emr çendān sāl mürūrunda ʿādet-i maḫlūḳ üzre ʿillet-i diḳḳ ile medḳūḳ olup heşt māhdan[1083] ziyāde münḥarifüʾl-mizāc olduġu ḥālde pister-i renc ü ʿanā-yı bīmārīye fütāde olmaġla bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-ʿallām biñ iki yüz elli yedi Cemādīyüʾl-evvelīsi yevmüʾl-ʿāşiriniñ ḳabīl-i ʿaṣrında rūḥ-ı revānı ʿālem-i beḳāya ʿazm ü ḫırām edip ferdāsı rūz-ı çehār-şenbe ṣalāt-ı cenāzesi muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾde baʿdeʾl-edā kendi vaṣıyyet ü taʿyīni üzre ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1084] Cāmiʿ-i Şerīfiniñ cānib-i ġarbīsinde reh-güẕārda vāḳıʿ bihişt-peymāda mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Şeyḫ-i mūmā ileyh fī-ḥaddi ẕāt ḥalīm u selīm müşfiḳ u kerīm ʿābid ü zāhid ve müteverriʿ ü mücāhid on beş seneden mütecāviz ṣalāt-ı ḫamseyi cemāʿatle edāya müdāvim be-her sene şehr-i Ramażānʾda ṣalāt-ı Terāvīḥi ḫatm-i Ḳurʾān ile īfāya mülāzım ve erkān-ı sāʾire-i ʿubūdiyeti daḫı ber-nehc-i iʿtinā icrāya ḥarīṣ ü nehīm idi.

Der-Kenār[1085]**:** Zāviye-i Emīniyye-i meẕkūreniñ ḳuvā-yı cismāniyye-i ebniyesi bu mihmān-ḫāne-i ʿāḳıbetüʾl-vīrāne-i ʿālemde ʿārıża-i żaʿf-ı ḫarābatıyla ḳıyām-ı maʿmūriyetden mevżiʿ-

[1082] 187b AE

[1083] 189b KA

[1084] Yüce sırrı kutsansın.

[1085] Der-kenār AEʾde 187b-188aʾda; KAʾda 188bʾde kayıtlıdır.

i inhidāma sehv secde etmesi rütbe-i iḥtimāli ḥāʾiz ü bāʿiṯ ḳıyām-ı dīn ü dünyā olan pādşāhımız efendimiz ḥażretleriniñ ʿaṣr-ı meḥāsin-ḥasr-ı hümāyūnlarında ṣūret-i ḫarābiyyete ḳalması nezd-i maʿālī-vefd-i mülūkānede ġayr-ı ḥāʾiz olmaġla baʿdeʾl-keşf veʾl-muʿāyene Burusa Meclisiʾnden bā-mażbaṭa-i der-devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-ḳıyāmdan istirḥām olunduḳda ol vechle müsāʿade-i iḥsān-ı ʿāde-i ḥażret-i şāhāne müteʿallıḳ u erzān buyurulmuş olmaġın Burusa evḳāf müdīri El-Ḥāc Ḫalīl Edīb Efendiʾye biʾl-iḥāle biñ iki yüz altmış dört tārīḫinde zāviye-i mezbūreniñ heyʾet-i aṣlıye-i ebniyesi maḥv u iṯbāt ile tecdīd rütbesinde taʿmīrine mübāderet olunup ber-vech-i lāyıḳ ebniye-i zevāyā-yı sāʾireye fāʾiḳ olaraḳ keşf ve taḫmīnden ziyāde nuḳūd ṣarfıyla derece-i ḥüsn-i itmāma ḳadem-resā ve ḥarem dāʾiresinde muḥtāc-ı ʿumrān olan maḥalleri daḫı bu ṣırada biʾt-taʿmīr maʿmūr u iḥyā olmuşdur. Egerçi bā-iʿtibār-ı tārīḫ-i sāl-i zāviye-i mezbūreniñ ẕikr-i iʿmārı dāʾire-i ṣadedimizden dūr idügi vā-reste-i ḳayd-ı işkāl ise de velī-niʿmet-i ʿālem şehinşāh-ı keşīrüʾl-iḥsān veʾl-kerem efendimiz ḥażretleriniñ ḫayrāt-ı bāhiretüʾl-ḥasenāt-ı tācdārānelerinden olduġundan teẕkīr ü taḥrīri farīża-i ẕimmet ü dāʿiyānem bulunduġundan ārāyiş-i terḳīm ü teẕkār ile hāmiş-i *Gülzār-ı ʿİrfān* pīrāyeş-nümā ḳılınmıştır.

Ḳarabaş Tekyesi Şeyḫi Seyyid Süleymān Efendi:

Zāviye-i mezbūrede nigehbān iken[1086] biñ iki yüz elli ṭoḳuz Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde taḥt-ı ḥayātdan keşīde-i ḳadem ve zāviye-i mezbūre sāḥasında muʿtekif-i genc-i ʿadem olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr Aḫısḫaviyyüʾl-aṣl olup sevḳ-i sāʾiḳ-i taḳdīr-i Kirdgār ile terk-i dār u diyār ve Der-i Saʿādetʾde tavaṭṭun u ḳarār eyledikde ḫaṭṭāṭ-ı meşhūruʾl-āfāḳ Şevḳī Efendi merḥūmdan ḫaṭṭ-ı sülüs ü nesiḫi biʾt-temeşşüḳ iẕn ü icāzet aḫẕ u telaḳḳī ve baʿdehu Burusaʾya gelüp zāviye-i meẕkūreye şeyḫ olup üstād-ı mūmā ileyhiñ bereket-i ḫayr duʿāsıyla ḫaṭṭ-i mezbūrede yevmen-fe-yevmen mahāret sāʾiḳasıyla kesb-i teraḳḳī edip fiʾl-ḥaḳīḳa şīve-i ḫaṭṭına Īrāniyān dil-dāde ve Cevdet-i ḳalemine ḫūb-nüvīsān-ı rūzgār ʿāşıḳ u üftāde olmuşlar ve belde-i Burusaʾda vāfir kimesneler ṣarīr-i ḳalem-i taʿlīminden istifāża-i[1087] Cevdet-i ḫaṭ ile kesb-i iştihār etmişlerdir. Kendi ḫāme vü ḫaṭṭıyla ṣarf-ı nūr-ı bāṣıra diḳḳat

[1086] 188a AE

[1087] 190a KA

ederek bir ḳıṭʿa muṣḥaf-ı şerīf taḥrīr ü terḳīm biñ iki yüz elli yedi tārīḫinde Der-i Saʿādetʾe gidüp ṭaraf-ı Eşref ḥażret-i şāhāneye taḳdīm eyledikde nezd-i maʿālī-vefd-i şehinşāhīde mertebe-i taḥṣīne biʾl-vuṣūl şāyān-ı dest-i ḳabūl olduḳda māhiyye iki yüz ġurūş maʿāş ḳadīmine ʿavż-ı mekārim-i pādşāhīden üç yüz ġurūş daḫı żamm birle rābıṭa-i ḳadr ü ıʿyānesi tevşīḳ ve icrā-yı perīşānī-i āmālī şīrāze-bend-i ʿināyāt-ı bāhirüʾl-āyāt-ı mülūkāne ile tensīḳ ḳılınmışdır.

ṬABAḲA-İ RĀBİʿ

Ḫulefā-yı Kirām-ı Ṭuruḳ-ı ʿĀliyeyi Yād u Īrād İder

Nāẓım-ı Velādet-nümā-yı Ḥażret-i Peyġam-berī Şeyḫ Süleymān Efendi:

Bilād-ı Rūm-ı bihişt-rüsūma cümleden evvel neşr-i şiʿr-i āb-dār eden Şeyḫ Maḥmūdʾuñ nebīre-i ercmendi Şeyḫ Süleymān Efendiʾdir. Evāʾil-i salṭanaṭ-ı ʿOs̱māniyyeʾden ʿahd-ı devlet-i Orḫaniyyeʾde serā-perde-i ʿademden teşrīf-i mehd-i vücūd ve neyyir-i z̲āt-ı ḫucesteleri nūr-efşān-ı maṭlaʿ-i şühūr olup dest-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile taḥṣīl-i faż̧l u ʿirfān edip ʿunvān-ı cerīde-i faż̧l u efż̧āl[1088] ve Süleymān-ı erīke-i ʿilm ü kemāl olup Sulṭān Yıldırım Ḫānʾıñ dīvān-ı hümāyūnuna imām ve sulṭānuʾl-evliyā Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[1089] ḥażretleriniñ āsitānesine intisāb-ı teʾemmī olmaġın işāret-i ʿaliyyeleriyle niçe eyyām Burusaʾda Cāmiʿ-i Kebīrʾde muḳtedā-yı enām olmuş idi. Keşīde-i silk-i belāġat ve dest-āvīz-i mecālis-i ḫayr-ı ümmet eyledigi kitāb-ı devlet-meʾāb lisān-ı ḳalem-i müşgīn-raḳamdan burc-ı saʿādetde ṭulūʿ u bürūz edip tamġā-zede-i ḥażret-i Sulṭānüʾl-enbiyā olmaġla revāc u iʿtibārı rūz-ı bāzār-ı[1090] ḥaşre dek kesād bulmaz. Ve heme-i şühūr u sālda velā-siyyemā şehreyn-i rebīʿeynde miyān-ı cemʿiyyetgāh-ı ümmet-i merḥūmede **Naẓm:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Hem Süleymān-ı faḳīre raḥmet it

Hem-demin īmān yerini cennet it

[1088] 188b AE

[1089] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1090] 190b KA

manẓūmesi ḳırāʾatı ʿakībinde micmere-i efvāh-ı nāsdan ṣudūr eden fātiḥatüʾl-kitāb ile ol pīr-i vācibüʾt-tevḳīriñ rūḥ-ı şerīfine olan şemīm-i duʿā münḳaṭıʿ olmaz ġālibā evāʾil-i ʿaṣr-ı Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda ʿazm-i riyāż-ı dār-ı cinān edip Çekirge reh-güẕārında vāḳıʿ Yoġurtlı Baba-nām maḳām-ı nüzhet-efzāda nühüfte-i ṣandūḳa-i ḫāk-i siyāh ve şināh-künende-i deryā-yı raḥmetuʾllāhdır. Merḥūm-ı mezbūruñ reh-beri tevfīḳ-i Ḥaḳ ile maẓhar u muvaffaḳ olduġu eser-i celīlli ḥasebiyle ẕāt-ı meḥāsin-āyātı cemīʿ-i büldānda ṣıġār u kibārıñ maʿlūmı olup evṣāf-ı ber-güzīde-i ṣıfāt-ı ʿaliyyeleri külfet-i taḥrīr ü taʿrīfden müstaġnī olmaġla maḳālāt-ı ṭūl u dırāzdan biʾl-iḫtirāz ḳaṣr u īcāz olundu.

Şeyḫ Velī Şemsüʾd-dīn :

Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1091]ıñ ḫulefāsından Şeyḫ Ḥasan Ḫāceʾden meʾẕūn Velī Şemsüʾd-dīn denmekle maʿrūf bir ʿārif-i ẕū-fünūndur. Ebkār-ı efkār-ı ʿalemiyyeniñ velīsi ve vādī-i saʿādet-encām-ı velāyetiñ Bū ʿAlīʾsi olup meşġale-i vaʿẓ u teẕkīr ile güẕārende-i eyyām u leyāl iken bi-emriʾllāhiʾl-müteʿāl dāruʾl-cināna intiḳāl edip medīne-i[1092] Burusaʾda Yaḥnī Ḳapan Maḥallesiʾnde binā eyledigi mescidiñ miḥrābı verāsında reh-güẕārda medfūndur. Merḥūm-ı mezbūruñ kendi dest-i ḫaṭṭ-ı laṭīfleriyle nüvişte bir mecmūʿa-i maṭbūʿaları olup derūnına leṭāʾif-i tenzīl ve ḥaḳāyıḳ-ı tefsīr ü teʾvīl ve kelimāt-ı ehl-i ʿirfānı taḥrīr ü tenmīḳ etmişdir. Maʿārif ü ḥaḳāyıḳa ıṭṭlāʿda istiblāsı ve tefsīr ü[1093] ḥadīsde yed-i ṭūlāsı var idi. ʿĀrif ü ʿābid müteverriʿ ü zāhid ʿālim ü ʿāmil ve fāżıl u kāmil idi.

Evlād-ı ʿAbduʾl-ḳādirüʾl-Geylānīʾden Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Caʿfer Efendi:

Ḳuṭbuʾr-Rabbānī ve bāzuʾl-eşhebiʾn-nūrānī Sulṭān ʿAbduʾl-ḳādiriʾl-Ceylānī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[1094] ḥażretleriniñ ḥafīdi olup Şām-ı şerīfde Bāyezīdiyyeʾde seccāde-nişīn-i meşīḫat olan Seyyid Şeyḫ Aḥmed Kebīrʾiñ necl-i mükerremleri *eʿazz min-kibrītiʾl-aḥmer*[1095] Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Caʿfer Efendi ḥażretleridir. Ṣāḥib-i keşf ü kerāmāt ve cāmiʿ-i ceẕbe vü

[1091] Yüce sırrı kutsansın.

[1092] 189a AE

[1093] 191a KA

[1094] Yüce sırrı kutsasın.

[1095] Kibrit-i ahmerden daha değerli.

ḥālāt olup bir ṭarīḳ ile maḥrūse-i Burusaʾya biʾl-yümn veʾl-iclāl neşr-i envār-ı cemāl edip ṣadā-yı ḳudūm-ı mesʿadet-lüzūmı ḳıbāb-ı şehri velvelenāk ve sāḥa-i zemīn-i ḥışn-ı ḥasīnī ḫas u ḫāşāḳ-ı mükedderātdan pāk etmiş idi. Bir ḳaç eyyām mürūrunda irāde-i melikü'l-mennān ile rūḥ-ı pür-fütūḥı sefer-i gülzār-ı dāruʾl-cinān eyleyüp ḳalʿa-i belde-i mezbūre ebvābından Bābüʾz-zemīn ḳurbunda vāḳıʿ muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde medfūn ve seng-i mezār-ı şerīfi nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur. *Ḳaddesaʾllāhi sırruhuʾl-ʿazīz*[1096].

Şeyḫ Ḫıżr Dede Efendi El-Muḳʿad:

Ḥażret-i Dede-i ʿālī-şān Burusa sancaġı dāḫilinde Miḫalic-nām ḳaṣabada raʿy-ı ġanem ile güẕārende-i şehr[1097] ü āvān iken mübārek ḳadem-i şerīfleri teʾsīr-i berd-i şitādan veremnāk olmaġla raʿy-ı ġanem etmekden ise kendi ḳuvā-yı rūḥāniyyemi reʿy ü idāre eylemek evlādur deyüp çerāgāh-ı ḥareketden teḳāʿüd iḫtiyār edip medīne-i Burusaʾya gelüp[1098] Cāmiʿ-i Kebīrʾde eski menāre ḳurbunda olan ḥücrede münzevī olup ol esnāda küberā-yı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden maẓhar-ı esrār-ı ḫafī vü celī ḥażret-i Ḥācī Bayram-ı Velī mālikü'l-humāmiʾl-vafīr ḥażret-i sulṭān[1099] Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1100]e mülāḳat içün Burusaʾyı teşrīf buyurduḳlarında Ḥācī Bayram-ı Velīʾden mübāyaʿa-i ṭarīḳat ve az vaḳtde taḥṣīl-i kālā-yı ḥaḳīḳat etmegin ʿīdgāh-ı murādāt-ı bāṭıniyyeye vāṣıl olmuş ve dāʾire-i küberā-yı ricāluʾllāha vuṣūla yol bulmuş erlerden olup ʿāḳıbetüʾl-emr ṭoḳuz yüz tārīḫiñde tārik-i çemenzār-ı fenā ve müteveccih-i liḳā-yı Ḫudā olduḳda Bıñarbaşı Meḳābiriʾniñ fevḳında Ḳuzġunluḳ-nām maḥalde derūn-ı maġārada mestūr-ı nihān-ḫāne-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān ve ḳabr-i şerīfi maʿlūm olmayup mānend-i genc-i muṭalsem naẓẓāret-i dīde-i enāmdan pinhān olmuşdur.

Ḳaraca Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi:

Şeyḫ-i mezbūr Ḳaraca Muḥyiʾd-dīn denmekle meşhūr ve ṣalāḥ u taḳvā ile meẕkūr olup Meşāyiḫ-i Zeyniyyeʾden Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe ḥażretlerindan baʿdeʾl-inābe neyl-i icāzet-nāme-i

[1096] Allah, yüce sırrını kutsasın.
[1097] şehr: şühūr AE
[1098] 189b AE
[1099] 191a KA
[1100] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

ḫilāfet ile şīrīn-kām ve dāʾire-i küberā-yı ricāluʾllāha duḫūl ile be-kām olup medīne-i Burusa fenāsında Mollā Fenārī Cāmiʿ-i şerīfi fevḳında Ḳaranfilli-nām mevżiʿ-i dil-güşāda kūşe-nişīn-i genc-i ḫalvet ve mesned-ārā-yı mücāhede vü riyāżat iken Sulṭān Selīm Ḫān-ı Evveliñ evāḫir-i salṭanatlarında kef-i ḥażret-i ʿAzrāʾilʾe teslīm-i naḳd-i cān ve zāviye-i dünyā-yı denīden keşīde-i dāmān olup cesed-i şerīfi mevżiʿ-i meẕkūrda binā eyledigi mescid-i laṭīf ḥaẓīresinde mestūr-ı laḥd-ı ġufrāndır. Şeyḫ-i mezbūr ṣāḥib-i keşf ü kerāmāt ve Merāġī-ādāb-ı ṭāʿāt idi. Meşhed-i şerīfi ḳurbunda nişāndih-i ḳabri olan ṣafḥa-i mermerde şekl-i hilāl-i ḳamer ile mürtesim bir mezār-ı ḳarībüʾl-ʿahdda ẓāhir ü āşkār olup[1101] el-ān Ay Dede deyü dillerde dāstān ve ziyāret-geh-i ricāl ü nisvāndır[1102]. Cāy-ı meẕkūrede olan zāviye ve mescidden iṯr ü āṯār ḳalmayup güẕārende-i ezmān ile biʾl-külliye ḫarāb u vīrān olmuşdur.

Şeyḫ Şücāʿüʾd-dīn Efendi En-Naḳşbendī:

İsm-i laṭīfi İlyās beyneʾn-nās Şücāʿüʾd-dīn Niyāzī denmekle meşhūr bir merd-i suḫan-şinās idi. *Künhüʾl-Aḫbār* ṣāḥibi ʿĀlī ḳavlince maḥrūse-i Burusaʾdan baʿż-ı ḳavle göre Ḳaramanʾdan ẓuhūr edip Anaṭolu ṣadrından maʿzūlen vedāʿ-ı ʿālem-i fānī eden Mollā Vildānʾın birāderi olup ḳużāt-ı ẕeviʾl-iḥtirāmdan iken fāriġ olup meşāyiḫ-i Zeyniyyeʾden Ḥācī Ḫalīfe ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet edip şecāʿ-i meydān-ı ṭarīḳat olmuş idi. Ṭoḳuz yüz on dört tārīḫinde ʿazm-i ḫuld-i berīn edip zāviye-i Zeyniyyeʾde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿulūm-ı ẓāhire ve bāṭınada kāmil bir şāʿir-i celīlüʾl-ḫaṣāʾil olup Türkī ve Fārsī mükemmel dīvānı olup mürūr-ı ezmine ile güm-geşte vü iżāʿat olmuşdur.

Şeyḫ Emruʾllāh Efendi:

Ṭorbalı Göynükʾde mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olan ḳuṭbuʾlʿārifīn ġavsüʾl-vāṣılīn Şeyḫ Aḳ Şemsüʾd-dīn *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[1103] ḥażretleriniñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmları Şeyḫ Emruʾllāh Efendiʾdir. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan telemmüẕ ve fevāʾid-i fevakih-i ʿilmiyyeden tefekküh-i teleẕẕüẕ etdikden ṣoñra merḳūm Ḫayālī Çelebiʾniñ daḫı ḫidmet-i ʿaliyyelerine

[1101] 190a AE

[1102] 192a KA

[1103] Sağlam sırrı kutsansın.

vāṣıl ve ḫırmen-i ifādelerinden ḫūşe-çīn-i maʿārif ü feżāʾil olup vālid-i mācidleri irtiḥālinde tevliyet-i şerīfesi yed-i ecānibe giriftār olmaġın berāy-ı taḫlīṣ-ı maḥmiyye-i Sitanbulʾa ʿazīmet edip ṣadr-ı aʿẓam Ḳaramanī Meḥemmed Paşa Burusaʾda vāḳıʿ ḥażret-i Emīr tevliyetini iḥsān ve baʿdehu tevliyet-i Sulṭān Murād Ḫān ile şādmān olup be-ḥikmet-i Ḫudā nıḳrīs ʿilletine[1104] mübtelā olmaġın dest ü pāları ʿamelmānde ve ḫidmet-i tevliyetden rānde olup yevmī elli[1105] aḳçe vaẓīfeye ḳanāʿat ve kūşe-nişīn-i ʿuzlet ve dāʾimā enīn ü bükā ederek ʿillet-i meẕkūreye ibtilāsı vaṣıyyet-i peder-i muḥteremlerinden ibāsı mūceb olduġunı taḳrīr ve ebnā vü evlād u eḳāribine ḳabūl-ı manṣıb u ḳażā ve tevliyetden istiġnā üzre olmaların vaṣıyyet etmek üzre iken ṭoḳuz yüz on ṭoḳuz tārīḫinde bi-emriʾllāhi teʿālā müteveccih-i dār-ı beḳā belde-i mezbūrede Ḳızıḳ Çeşmesi Maḥallesiʾnde Mollā Efendi menzili civārında āsūde-i ṣafḥa-i ġabrā olmuşdur.

Ṣūfī-zāde Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi En-Naḳşbendī:

Balıkesrī ḳaṣabasından neşʾet Ṣūfī-zādelikle kesb-i şöhret edip evvelā ʿilm ü maʿārife raġbet ve Efḍal-zāde Mūsā Efendiʾye ḫidmet ve mecālis-i ifādesinden istifāde-i faẓīlet etdikden ṣoñra ġavāʾil-i tedrīs ü taʿlīmden dāmen-keşīde ve ḫırḳa-i faḳr u fenāyı naḫl-ı zībā-yı vücūdına pūşīde edip Şeyḫ ʿAlī Meymūn Maġazī ḥażretlerinden tevbe vü inābet ve ikmāl-i resm-i dīrīne-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı ruḳʿa-i icāzet etmiş idi. Şeyḫ-i müşārun ileyh maḥrūse-i Burusaʾdan diyār-ı Ḥicāzʾa āheng-i ʿazīmet eyledikde belde-i mezbūrede yerlerine cā-nişīn ve mürebbī-i zümre-i ṭālibīn iken ṭoḳuz yüz on ṭoḳuz senesinde ʿālem-i beḳāya müteveccih olup Burusa fenāsında namāzgāh ḳurbunda Sekileme denmekle meşhūr olan mevżiʿ-i refīʿüʾl-miḳdārda mütevārī-i ḫāk-i mezārdır.

Mollā Ayās Zeynī:

*Ḥadāyıḳ-ı Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye*ʾde būy-ı ezhār-ı evṣāf-ı ʿaliyyesi ile meşām-ı ʿālemiyān muʿaṭṭar ve zamānında ḳuṭb-ı ʿālem olduġu ḳıṣṣa-i Ḫıżr u İlyās gibi meşhūr u muḳarrar

[1104] 192b KA

[1105] 190b AE

olan fāżıl-ı daḳīḳa-şināş Mollā Ayāsʾdır. ʿUlemā-yı hem-ʿaṣrı olan Mevlānā[1106] Ayaṯuluġī ve Muṣannifek ve ʿAlī Ḳuşcıʾdan telemmüẕ edip Burusaʾda Sulṭāniyye müderrisi olan Ḥıżr Beg Efendi ḫidmetlerine Ḫāce-zāde ile müşāriken dānişmend ve baʿde zamānin şeref-i mülāzemetle behremend[1107] olduḳdan ṣoñra baʿż-ı medāris-i celīlede visāde-i ifādeye revnaḳ-efzā olup ceẕbe-i İlāhiyye ṭarīḳ-i taṣavvufa cāẕib ve dāḫil-i silk-i meşāyiḫ-i Zeyniyye olmaġa rāġıb edip ḫulefā-yı ʿAbduʾl-laṭīf-i Ḳudsīʾden Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendiʾniñ simāṭ-ı himmeti perverdesi ve dīde-i irşād-ı feyż-reşādı[1108] naẓar-kerdesi olmaġla ṭāʿat-ı Perverdigār ile peyġūle-nişīn-i ʿuzlet iken evāḫir-i salṭanat-ı Bāyezīd Ḫānīʾde irtiḥāl-i dār-ı beḳā[1109] edip Bıñarbaşıʾnda Ḳızılcıḳ Deresi-nām mevżiʿde bir mürtefiʿ cāygāhda mestūr-ı ḫāk-i siyāhdır.ʿAzīz-i mezbūr dervīşāne ʿabā-pūş olup mücābüʾd-daʿve ve evṣāf-ı cemīle ile mevṣūf u maʿrūf idi.

Ṭavīl Eş-Şeyḫ Muṣliḥüʾd-dīn Efendi:

Zer-i ḫāliṣ-ʿayār-ı vücūdı maʿden-i ʿulemā-yı nükte-şināş olan girih-i naḥḥāsdan olup evvelā ʿilm ü maʿrifet semtine sevḳ-i semend-i himmet nāʾil-i külçe-i sīm-i nāb ḫısāʾil-i faẓīlet olduḳdan ṣoñra kesb-i revāc içün vetīre-i taṣavvufa raġbet Es-Seyyid Aḥmedüʾl-Buḫārī ḥażretlerinden inābet ve aḫẕ-ı ṭūmār-ı icāzet etmiş idi. Ḫuld-āşiyān merḥūm Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında ʿarş u kürsī-i aḥvāline müteʿallıḳ bir resāʾil taʿlīḳ edip sulṭān-ı mebrūre irsāl ve āḫirinde zīr-i destān-ı memālik-i ẓulm-i bī-dād ile perīşān-ḥāl olduḳlarını iʿlān-ı çihre-fersā-yı ibtihāl olmuş idi. Baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı zimām-ı tek-āver nüzūl edip zāviye-i Zeyniyyeʾde Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendiniʾniñ ḳabr-i münīri ḳurbunda basṭ-ı būriyā-pāre-i iḳāmet ve ḥaṣīr-ı mefrūş üzerinde çihl-rūz sūre-i Yāsīn-i şerīf tilāvetine müdāvemet edip eyyām-ı maʿdūde-i tilāveti[1110] ḥad-şumār-ı erbaʿīne vuṣūl bulduġı gün bi-emriʾllāhi teʿālā beste-i dem-i nefs ve sefer-i dāruʾl-ʿademe heves edip türbe-i saʿādet

[1106] 193a KA

[1107] 191a AE

[1108] feyż-reşādı: feyż-reşādları AE

[1109] dār-ı beḳā : dār-ı āḫiret KA

[1110] 193b KA

muḥāẕisinde cāmiʿ-i şerīfe muttaṣıl-ı ḥaẓīrede mütevārī-i[1111] ḫāk-i mezār ve anda olan eʿizze-i kirāma hem-civārdır.

Şeyḫ Maḥmūd Lāmiʿī Biñ ʿOsmān Bin Naḳḳāş ʿAlī:

Şems-i felekü'l-faẓīlet ve'l-efḍāl ve ḳuṭb-ı dā'iretü'l-ʿirfān ve'l-ikmāl mūmā ileyh Şeyḫ Lāmiʿī maḥrūse-i Burusa'da ḳarīn-i ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i Ezelī'den istifāżā-yı nūr-ı şuʿūr edip taḥṣīl-i ʿilm ü maʿārif ve tekmīl-i fünūn-ı leṭā'if etmekle ʿālem-i şiʿr ü inşānıñ mihr-i sāṭıʿı ve āsmān-ı belāġat u feṣāḥatıñ bedr-i lāmiʿi olmuşdur. Fuḥūl-i ʿulemādan Mollā Aḥaveyn El-Ḥāc Ḥasan-zāde'den telemmüẕ eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye raġbet ve kūşe-nişīn-i dā'ire-i ḳanāʿat olup vālidi ʿOsmān Çelebi devr-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān'da defterdār-ı ʿālī-vaḳār olduḳda bunlar ḥisāb-ı *yevm-i lā-yenfaʿu*'dan ḫaşyet ve cenāb-ı Muḥāsinü'l-aʿmāl-i kibriyādan dehşet edip naḳşbend-i nigār-ḫāne-i kerāmet ve ḳuṭb-ı erbāb-ı velāyet maḳbūl-i ḥażret-i Bārī İstanbul'da āsūde Es-Seyyid Aḥmedü'l-Buḫārī'ye irādet ve niçe eyyām ḫidmet ederek tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat edip baʿdehu maḥrūse-i Burusa'da seccāde-pīrā-yı irşād iken **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Şikest itdiñ anıñ da cām-ı ʿömrin bezm-i fānīde

Aña ey sāḳī-i gerdūn dimişken Cāmī-i sānī

ṭoḳuz yüz otuz sekiz tārīḫinde rū-gerdān-ı iḳbāl-i nuḳūş-ı fānī ve dil-dāde-i temāşā-yı bihişt-i Cāvidānī olup ḥişār-ı belde-i mezbūrede ceddi Naḳḳāş ʿAlī Mescidi ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i pāk-i mezārdır. Merḥūm-ı müşārun ileyhiñ ḥaḳḳā ki ẕāt-ı şerīfi tavṣīf ü taʿrīfden müstaġnī taḥṣīl-i kemālāt-ı insāniyye ve tekmīl-i merātib-i ʿaliyye-i Rabbāniyye etmiş ẓāhir u bāṭını[1112] maʿmūr ve āftāb-ı vücūd-ı laṭīfi lāmiʿü'l-envār idügi ke'ş-şems fī-vasaṭi'n-nehār maʿrūf u meşhūrdur. Şiʿrde beytü'l-ḳaṣīd ve nesrde vāsıṭatü'l-ʿıḳd olup niçe resā'il ü mü'ellefātı ʿilm-i[1113] taṣavvufda ve ʿilm[1114]-i şiʿr ü inşāda yed-i ṭūlāsı olmaġın niçe

[1111] 191b AE

[1112] 194a KA

[1113] 192a AE

kütüb-i muṣannifātı mütedāvildir. Ekşer-i Mevlānā Cāmī *ḳuddise sırruhu'ş-sāmī*[1115] ḥażretleriniñ āşārını terceme etmekle Cāmī-i Rūm denmekle beyne'l-ahālī mevsūm idi. *Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ* olan *Ḥadāyıḳu'l-Ḥaḳāyıḳ*'da Nev'ī-zāde 'Aṭā'ullāh Efendi bu güne şükūfe-rīz-i çemen-ṣuffe-i beyān olur ki Timur-ı ṣāḥib-ẓuhūr memālik-i Rūm'a ḫayme-zen-i nüzūl olduġu zamān cedd-i a'lā-yı Lāmi'ī Naḳḳāş 'Alī emīr-i mezkūr ile ma'an ḥidā-senc-i maṭiyye[1116]-i 'ubūr olup vilāyet-i Semerḳand'da ta'allüm-i ṣınāyi'-i bedī'a-i naḳş-perdāzī etmegin nuḳūş-ı ḫurde-kārīde üstād olup sürūc-ı münaḳḳaşayı bilād-ı Rūm'a anlar iḥdās etmişdir. Mezbūr 'Alī daḫı ṣūret-i ḥayātı bi'l-külliye şūyide-i levḥ-i vücūd etdikde binā eyledigi mescid-i şerīf ḳurbunda medfūn olmuşdur.

Ḳuşcı 'Abdī Efendi İbnü'ş-Seyyid Yūsuf:

Vālid-i mükerremleri meşāyiḫ-i Zeyniyye'den Ḥācī Ḫalīfe'niñ ḫaherini tezevvüc edip mevlānā-yı mezbūr sekiz yüz yetmiş dört tārīḫinde serā-perde-i 'ademden ẓāhir ve revnaḳ-efzā-yı çār-pāye-i 'anāṣır olup resīde-i derece-i isti'dād olduḳda hümā-yı hümāyūn-bāl-i 'ulūm ṣaydına pençe-i pür-zūr-ı şehbāz-ı himmeti güşāde 'ulemā'-yı 'ahddan Samsunī Muḥyi'd-dīn Efendi ve Ḳuṭbu'd-dīn Efendi ve 'Alī El-Fenārī ve 'Alī El-Yegānī emsāli efāżılından istifāde ve taḥṣīl-i mülāzemet-i mu'tāda etdikden ṣoñra ḳaṣaba-i Bolı'da vāḳı' medresede ve andan Burusa'da Çendik[1117] Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ifāde eyleyüp ba'dehu iḫtiyār-ı kūşe-i ferāġat ve def'-i żarūret için yevmī on beş akçe vaẓīfeye ḳanā'at etmiş idi. Bir vaḳt ẓuhūrāt-ı ġaybiyyeden kendi de cezbe-i 'aẓīme peydā olup neşve-i ṣahbā-yı 'aşḳ-i İlāhī ile meserret-ser ü pā-bürehne geşt-i kuhsār u deşt ile dil-teşne-i peymāne-i bezm-i Elest olmaġın 'ārif-i bi'llāh zümresine dāḫil ve icrā-yı kerāmāt-ı 'aliyye rütbesine nā'il olup[1118] tīġ gibi mücerred-i pāk ve jengār-ı ālāyiş-i fāniyeden ṣafḥa-i mir'āt-ı żamīri tābnāk idi. Ṭoḳuz yüz elli dört senesinde şāhīn-i bülend-i perdāz-ı rūḥı evc-i āsmāna pervāz şāḫsār-ı naḫl-i ṭūbā-yı cinānda lāne-sāz olup zāviye-i 'aliyye-i Zeyniyye'de medfūn

[1114] 'ilm: fen KA
[1115] Yüce sırrı kutsansın.
[1116] maṭiyye: - AE
[1117] 194b KA
[1118] 192b AE

ve vālid-i mācidine maḳrūndur. ʿAzīz-i mezbūr zühd ü veraʿda ʿalem ve diyānet ü taḳvāsı müsellem ʿİş-ı ḳalīle rāżī vü şākir cāmiʿüʾl-meḥāmid veʾl-müʾessir aṣhāb-ı intibāh ve zümre-i ricāluʾllāhdan idi.

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Bisṭāmī:

Taḳye-i vücūd-ı behbūdı Anṭaḳıyyeʾde ber-ser ve ḳāmet-i istiʿdādı câme-i fāḫire-i ḫaṣāʾil-i celīle ile zīver olup ʿilm-i tefsīr u ḥadīsde ferīd ve ḫavāṣṣ-ı ḥurūf u ʿilm-i Fıḳıhda ve cifr-i cāmiʿde vaḥīd idi. Taḥṣīl-i ʿulūm-ı ʿArabiyyeye biʾṭ-ṭabʿ raġbeti olmaġın cānib-i Mıṣr u Şāmʾa seyāḥat ve anda niçe zū-fünūn-ı nādirüʾl-misle ḫidmet edip lā-cerem bu mülābese ile ḫavāṣṣ-ı ḥurūf-ı esmā-yı İlāhiyye vuḳūf-ı teʾemmī olup aña müteʿallıḳa ḥikāyāt-ı ʿacībetüʾl-feḥvā ve ḥavādiṣ-i ġarībe-i ibret-nümāları zebān-zed-i nezd-i cumhūr-ı enāmdır. Baʿdehu seyr-i büldān u deşt ü hāmūni güzerān ederek maḥrūse-i Burusaʾya sāye-endāz-ı nüzūl olup Mevlānā Şemsüʾd-dīn Fenārī āsitāne-i ʿaliyyelerine rū-nihāde ve rūz u şeb dāruʾl-ifāde-i ʿālem-şümūllarından[1119] istifāde etmiş idi. ʿĀḳıbet rūḥ-ı laṭīfi vedāʿ-ı ḳāleb-ı beden edip pervāz-ı ʿālem-i Lā-mekānī eyledikde belde-i mezbūrede Bābüʾz-zemīn ḳurbunda Saʿdī Tekyesi ḥizāsında Ḳaṣṣābbaşı Mezāristānıʾnda medfūn ve raḥmet-i Ḫudāʾya maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr muṣannifāt-ı keşīre ile meşhūr olup *Fevāyiḥ-i Miskiyye*-nām kitāb-ı lā-naẓīrleri ve *Şemsüʾl-āfāḳ fī-ʿİlmiʾl-ḥurūf veʾl-evfāḳ* ismiyle mevsūm taṣnīf-i dil-peẕīrī cilveger-i mınaṣṣa vü ẓuhūrdur.

Şeyḫ ʿAṭāʾullāh Efendi En-Naḳşbendī[1120]:

Belde-i Amāsiyyeʾden ḳarīn u ẓuhūr ve zümre-i ḳużātdan[1121] bir ẕāt-ı nīk-ḫışāliñ pūr-ı saʿādet-mevfūrı olup ṭarīḳat-ı ʿaliyyeye intisāb dāʿiyesiyle bir mürşid-i āgāh bulmaḳ içün rū-be-rāh olup maḥrūse-i Burusa ḳarārgāh olduḳda ol esnāda maḥrūse-i meẕkūrede zāviye-nişīn-i irşād olan meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Müştemil-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretleriniñ ḫāk-i pāy-ı ʿulyālarına rūy-māl ve cenāb-ı kerāmet-medārlarından aḫẕ-ı yed-i inābet ve ez-dil ü cān ḫidmet-i şerīflerine pūyān olaraḳ mürebbāsı ve maẓhar-ı luṭf u ʿaṭāsı

[1119] 195a KA

[1120] Bu biyografi KAʾda yok.

[1121] 193a AE

olmaġla ġıbṭa-fermā-yı emsāl oluḳan ṣoñra Burusaʾda Veled-i Naʿl-bend Maḥallesi mescidinde imām ve rūz u şeb sālik-i ʿibādāt-ı Rabbüʾl-enām iken ṭoḳuz yüz seksen senesinde ʿāzim-i dārüʾs-selām olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾniñ Ḥaydar-ḫāne ṭarafında ittiḫāẕ-ı maḳām eylemişdir.

Miskālī Şeyḫ Meḥemmed Efendi En-Naḳbendī[1122]**:**

Evāʾil-i ḥālinde nev-sinn ü sāl iken mūsīḳār-nüvāzlıḳda māhir olmaġın Miskālī Meḥemmed Efendi denmekle müştehir olmuş idi.Baʿdehu **Beyt:**

[mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün]

Felekden ġūşmāl-i ġam görüp zār oldılar āḫir

Şular kim el sözine uydılar çeng ü rebābāsā

terennümātını gūyā ve tāʾib-i luʿb u lehv-i hevā ve iḫtiyār-ı semt-i faḳr u fenā etmekle niçe müddet bār-girān-ı fāḳa-i felāket ile güm-geşte-i tāb u ṭāḳat olup nihāyetüʾl-emr ḫūrşīd-i ṣubḥgāh-ı hidāyet-i İlāhī ufḳ-ı ḥuṣūldan pertev-endāz-ı ẓuhūr olmaġın meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden mürşid-i sāmī Şeyḫ Şāmī ḥażretleriniñ ḫidmet-i şerīflerine ṣubḥ u şām ihtimām ederek tekmīl-i lāzıme-i ṭarīḳat ile be-kām olduḳda mücāzen medīne-i Burusaʾda kūşe-nişīn-i ʿuzlet olmuş idi. Bu ḥāl üzre ṣīt ü ṣadā-yı şöhreti ʿālem-gīr ve āvāze-i nuṣḥ u irşādı resīde-i semʿ-i ḳabūl-i ṣaġīr u kebīr iken rāh-ı nefesi beste ve mūsīḳār-ı ḥayāt-ı müsteʿārı dest-i ecelde şikeste olup cesedi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda ḫāne-i ḳabrde nühüftedir.

Murāddiyye İmāmı Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi:

Ḳaresī[1123] vilāyetinden bedīd ve pā-nihāde-i rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd olduḳda Burusaʾda ṭarḥ-endāz-ı iḳāmet ve taḥṣīl-i ʿulūma bezl-i ḳudret etdikden ṣoñra Sulṭān Murād Ḫān-ı Sānī Cāmiʿ-i sāṭıʿuʾn-nūrlarında mutaṣarrıf-ı imāmet olup vāriṣ-i ekmel-i Meḥemmedī Şeyḫüʾl-Ekber Muḥyiʾd-dīnüʾl-ʿArabī *ḳuddise sırruhuʾl-aṭhar*[1124] ḥażretleriniñ

[1122] Bu biyografi KAʾda yok.

[1123] 193b AE

[1124] Temiz sırrı kutsansın.

āḫir-i müʾellefāt-ı celīlelerinden olan *Füṣūṣuʾl-Ḥikem*-nām kitāb-ı şerīfiñ taḥḳīḳinde māhir ve ʿilm-i nücūmda daḫı kemālī beyneʾl-emṯāl ẓāhir ü bāhir ve ṭāʾife-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾden bir ʿazīz-i celīlüʾl-meʾāṯir olmaġın zümre-i ṭālibīne ʿulūm-ı ʿaḳliyye vü naḳliyyeyi fevḳaʾl-ʿāde ṭaḳrīr ü ifāde ve hengām-ı ḫāliyede sālikān-ı rāh-ı Ḫudāʾyı daḫı terbiye vü irşādda güsterende-i visāde idi. Bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-müteʿāl biñ ḥudūdunda dār-ı beḳāya irtiḥāl edip Murādiyye ḳurbunda olan meḳābirde defīn-i taḥtüʾt-türāb ve raḥmet-i Ḫudā-yı ẕüʾl-minenden ḫiṣṣe-yābdır. ʿAzīz-i mezbūr ehl-i ḥāl ṣāḥib-i ʿilm ü kemāl idi.

Ḳabā-dūz Şeyḫ Ḥasan Efendi Bayramī[1125]**:**

Dāruʾl-muvaḥḥidīn olan medīne-i Burusaʾdan ḳarīn-ı ẓuhūr ve ṣanʿat-ı ḳabā-dūzī ile kesb-i rūzī etmegin Şeyḫ Ḥasan-i Ḳabā-dūz denmekle meşhūrdur. Meşāyiḫ-i Bayramiyyeʾden Aḥmed-i Sārbānī ḫalīfesi Ḥüsām-ı Anḳaravīʾye ḫidmet ve andan tekmīl-i ṭarīḳat edip sālik-i nehc-i meẕkūrda taġyīr-i ziyy u ṣūret lāzım olmaġın Gelincik Sūḳında dükkānçe-nişīn ve sālik-i silk-i kāsibīn ve mürebbī-kerde-i ṭālibīn iken biñ on sāli ḫilālinde terk-i tāc u ḳabā-yı ḥayāt edip bu dār-ı vaḥşet-medārdan diyār-ı ünse rıḥlet ve medīne-i mezbūrede ẕeylinde Yeñiyer Meḳābiriʾnde mestūr-ı laḥd-ı maġfiretdir. ʿAzīz-i mezbūr mühr-dār-ı kīse-i esrār-ı mektūm ve mürşid-i sāmī-i maʿālī-mersūm idi.

Çulcı Şeyḫ Ḫalīl Efendi En-Naḳşbendī[1126]**:**

Raḥm-ı māder-i mihrbāndan sāḥa-i şühūda vaż‘-ı ḳadem edip[1127] refte refte fāriġ-i ḥad-i ṣabāvet ve bāliġ-i derece-i fehm ü kiyāset olduḳda cüll-i himmet ü iḳtidārını taḥṣīl-i ʿirfāna ṣarf ve ʿinān-ı ʿazīmet ü iḫtiyārını cihet-i ikmāl-i enfāse ʿaṭf edip meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden niçe ẕevāt-ı ūlüʾl-iḫtirāma ḫidmet ederek tekmīl-i ādāb ile kām-kār ve beyneʾl-aḳrān Çulcı Ḫalīl Efendi denmekle kesb-i iştihār edip maḥrūse-i Burusa ḥışnı dāḫilinde Yanicoğlu mescidinde mutaṣarrıf-ı imāmet ve miḥrāb-nişīn-i kūşe-i ḫalvet iken biñ yigirmi senesinde ʿāzim-i cāmiʿ-i şehr-i beḳā olup Zindān Ḳapusı Mezāristānıʾnda

[1125] Bu biyografi KAʾda yok.

[1126] Bu biyografi KAʾda yok.

[1127] 194a AE

Naḳşbendī Şeyḫ ʿAlī Efendi civārında mestūr-ı laḥd-ı maġfiret olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūr ehl-i ḥāl ṣāḥib-i nīk-ḫışāl ārāmiş-i peyġūle-i ʿuzlet pīrāyeş-i seccāde-i ḳanāʿat idi.

Müʾezzin-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Ḳādirī:

Vālidi medīne-i Burusaʾda Ḥamza Beg Cāmiʿinde Müʾezzin olmaġla müʾezzin-zādelik ile şöhret-nümūndur. Ṭoḳuz yüz elli üç sālinde menāre-i vücūda ḳadem-zen-i ẓuhūr pāye-be-pāye irtiḳā-yı süllem-i şuʿūr etmegin ol ʿahdda ʿilm ü fażlla müdānī-i Sulṭān Murād-i Sānī imāmı Muḥyiʾd-dīn[1128] Efendiʾden ve yine Sulṭān Murād Medresesi müderrisi Kepengci-zādeʾden taʿallüm ü telemmüz edip ḥattā *Tefsīr-i Keşşāfī*'nī *min evvelhu ilā āḫire*[1129] ḳırāʾat ve baʿż-ı maḥalle taʿlīḳ-i ḥavāşīye himmet etmişlerdir. Ol tārīḫde Yıldırım Ḫān müderrisi olan Ḫāce-i Sulṭān Murād-ı Sālis Mevlānā Saʿdüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ nāʾil-i iltifāt u iḥsānı ve dāḫil-i silk-i dānişmendānı olup müşārun ileyh Saʿdüʾd-dīn Efendi ṣavb-ı İstanbulʾa müteveccih-i maṭıyye-i iʿtizām olduḳda şeyḫ-i mezbūr medīne-i Burusaʾda kūşe-gīr-i cāy-ı ārām iken āteş-i ʿaşḳ-ı İlāhī kānūn-ı dilinde fürūzān ve ṣoḥbet-i meşāyiḫ-i kirāma şitābān olup belde-i İzniḳʾde āsūde-nişīn-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān Eşref-zāde Sulṭān ḥażretleriniñ ḥafīd-i vālā-nijādı zübdetüʾl-vāṣılīn Şeyḫ Ḥamdī Efendi ḥażretlerinden bīʿat[1130] ve niçe zamān ḫidmetlerinde dāmen-be-miyān olup baʿdehu iẕn ü icāzetleriyle medīne-i Burusaʾda visāde-güster-i meşīḫat ve mūmā ileyh Sulṭān Murād Cāmiʿi imāmı Muḥyiʾd-dīn Efendiʾniñ kerīmelerini tezevvüc edip baʿde vefātihi yerlerine cāmiʿ-i mezbūrda imām ve ḫażret-i Emīr Cāmiʿi-i şerīfi minber-i münīrinde ḫaṭīb-i be-nām vücūd-ı şerīflerini żaʿf-ı pīrī istīlā etmegin dāmād-ı fāżıl-nihādları ʿAbduʾllāh Efendiʾye fāriġ olup kendüleri kūşe-nişīn-i ʿuzlet ve ṭāʿāt-ı ḫālıḳuʾl-enāma mülāzemet eyler iken biñ yigirmi beş Şevvālʾiniñ selḫinde ḥaẓīretüʾl-ḳudse intikāl edip Murādiyye ḳurbunda mārruʾl-beyān Ḥamza Beg meḳābirinde medfūdur. ʿAzīz-i mezbūr ʿilm ü fażlla meşhūr ve veraʿ ü taḳvā ile maʿrūf u meẕkūrdur. Taṣavvūfda teʾlīfātlarından *Zādüʾn-Nevāfil fī Ṭayyiʾl-Merāḥil*-nām

[1128] 195b KA

[1129] Baştan sona kadar.

[1130] 194b AE

kitābı ve baʿż-ı resāʾil-i miskīn-niḳābı olup *Şifā-yı Şerīf-i Ḳāżī ʿAyāżī* ve *İḥyā-yı ʿUlūm*ʾı ve *Münhācüʾl-ʿĀbidīnʾi*[1131] telḫīṣ etmiştir. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhe.*

Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī:

Ḳaṣaba-i Ḳaraḥiṣār-ı Ṣāḥibʾden bedīd ve iḥrāz-ı rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd edip ḳıdve-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Ḳāsım Envār-ı maʿārif ü mekārim Şeyḫ Ḳāsım Efendi ḥażretleriniñ eʿazz-i ḫulefā-yı kirāmlarından Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Ḳaraḥiṣārī ḥażretlerinden dāmen-būs-ı inābet ve tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat etdikden ṣoñra medīne-i Burusaʾda Ḳaramanlı Oġlu Maḥallesi denmekle şöhret-nümā maḥall-i dil-güşāya vażʿ-ı ḳadem edip imdād-ı eḥibbā vü yārān ile mescid-i mezbūruñ derūnını taḥta ile pūşīde ve çeşm-i bed-bīn-i münkerāne perde-keşīde olmaġın ḫalḳa-bend-i żikr ü tevḥīd ve sübḥa-gerdān-ı evrād u taḥmīd iken biñ on sekiz tārīḫinde evreng-i Süleymān-ı cān olan vücūd-ı behbūdın tünd-bād-ı ecel ber-bād ve ʿazm-i dergāh-ı Rabbüʾl-ʿibād eyledikde mescid-i mezbūr ḥaẓīresinde nühüfte-i ṣandūḳa-i mezārdır. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmāt ile meşhūr-ı tārik-i[1132] dünyā ve serīr-ārā-yı ṣalāḥ u taḳvā idi.

Kebābcı-zāde Şeyḫ Bostān Efendi el-Ḫalvetī:

Medīne-i Burusaʾda Murādiyye semtinde vāḳıʿ Ḥamza Beg Maḥallesiʾnde ʿālem-i ʿademden būstān-serāy-ı vücūda nüzūl olup müstaʿid-i ḳabūl-i feyż-i faż̄ilet-şümūl olduḳda meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye ve pīrān-ı ṭarīḳat-ı ʿaliyyeden İnegölde āsūde ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Şeyḫ Ḳāsım Efendi ḥażretleriniñ āsitānesine cebhe-fersūde olup baʿdehu Burusaʾda seccāde-pīrā-yı ʿizzet-mekīn senedüʾl-kāmilīn Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1133]iñ ḫidmet-i şerīflerinde dāmen-der-miyān ve kebābāsā tennūr-ı āteşīn-i mücāhededе dil-sūḫte vü sūzān olmaḳ ḥasebiyle şāyeste-i süfre-i himmet ve pāyeste-i rütbe-i icāzet olmaġın meʾẕūnen Ḥamza Beg Maḥallesiʾnde seccāde-nişīn-i[1134] meşīḫat olmuş idi. Biñ otuz sāli

[1131] 196a KA

[1132] 195a AE

[1133] Aziz sırrı kutsansın.

[1134] 196b KA

ḫilālinde murġ-ı rūḥı cānib-i ʿuḳbāya pervāz ve riyāż-ı ḫuld-i berīnde āşiyān-sāz olup cesed-i şerīfi Çıḳrıḳcılar Ḳapusı ḳurbunda olan meḳābir-i müslimīnde medfūndur.

Şaçlı Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Celvetī:

Şeyḫ-i mezbūr vāṣıl-ı merātib-i ʿayān u şühūr Hüdāyī Şeyḫ Seyyid Maḥmūd Efendi *ḳuddise sırruhu'l-vedūd*[1135]uñ Burusa'da ḫulefā-yı kirāmlarından vāḳıf-ı esrār-ı ʿalleme'l-ġuyūb Eş-Şeyḫ Eyyūb Efendi'den aḫẕ-ı yed-i inābe ve daḫil-i dā'ire-i istiġfār u tevbe olup ʿazīz-i mūmā ileyhden istifāża-i nūr-ı velāyet ve pūşende-i kisve-i tāc u ḫilāfet olmuş idi. Şeyḫ Eyyūb Efendi *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[1136]iñ ẓuhūra gelen duʿā-yı ḫayrı berekātıyla şeyḫ-i mütercemiñ nefs-i nefīsi kāffe-i merżāya devā olmaġın ḥāl-i ḥayātında her ne ḳadar ḫastegāna oḳusalar bi-iẕni'llāhi teʿālā şifā-yāb olup hemān ṣıḥḥat-i tām ile ẕehāb etdikleri meşhūrdur. ʿĀḳıbet bu ʿālem-i fānīden vedāʿ eyledikde gevher-i vücūd-ı maḥmūdı Şeyḫ Eyyūb Efendi zāviyesi miḥrābı verāsında daḫme-i ḳabre īdāʿ olunmuşdur. Seng-i mezār-ı[1137] lāmiʿü'l-envārları üzre çuḳurlar olup baʿż-ı aṣḥāb-ı ʿilel andan bir ḳaç cürʿa ṣu nūş eylese marażı mündefiʿ olduġu mücerrebddir. Şeyḫ-i mezbūr sālik-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye ve mālik-i ḳuvvet-i ḳudsiyye idi.

Ṣūfī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi En-Naḳşbendī:

Medīne-i Burusa'da ʿālem-i kevne ḳadem-nihāde ve Ṣūfī-zāde denmekle maʿlūm-ı bende vü āzāde olup cihet-i ʿilme sālik ve niṣāb-ı maʿrifete mālik olduḳda mülāzım u müderris ve Murādiyye semtinde vālid-i mācidiniñ eṣer-i dest-i ḫayrātı olan mescid-i şerīf ḥaẓīresinde inşā eyledigi medresede bünyān-ı ifādeyi mü'essis iken ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye sālik ü muḥibb ve dā'ire-i aṣḥāb-ı ḥāle duḫūle mecd ü mükibb[1138] olup meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi ḥażretlerinden baʿde'l-inābet ḫalḳdan bi'l-külliye ʿuzlet ve kūşe-gīr-i ḫalvet olmuş idi. Biñ ḳırḳ tārīḫinde vefāt edip iḥyā-kerde-i vālidi olan mescid-i şerīf sāḥasında medfūndur.

[1135] Vedûd (olan Allah) sırrını kutsasın.

[1136] Aziz sırrı kutsansın.

[1137] 195b AE

[1138] 197a KA

Etmekci-zāde Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi El-Bayramī[1139]:

Maḥrūse-i Burusaʾda Dāye Ḫatun Maḥallesiʾnde şīr-ḫorde-i pistān-ı māder ve gehvāre-i vücūdı anda maḳar eden Etmekci-zāde ʿAbduʾl-Ḳādir Efendiʾdir. Ṭarīḳ-i ʿilm ü kemāle sālik ve ḫamīr-i māye-i maʿrifete mālik olduḳdan ṣoñra mülāzım ve müderris ve ḳādir olduġu mertebe bünyān-i ifādeye müʾessis iken terk-i ʿörf u iżāfāt ve giriftār-ı kemend-i *ceẕbetün min-ceẕebāt* olup ṭarīḳ-i Bayramiyyeʾye dāḫil ve belde-i mezbūre ẕeylinde Dedebali Ḫāce Ḥasan Maḥallesi imāmı Sinān Efendiʾniñ kerīmesini tezevvüc etmekle mefḫar-ı emās̱il olmuş idi.Baʿde vefātihi mescid-i mezbūrede imām ve baʿż-ı cevāmiʿde vaʿẓ u naṣīḥata ihtimām ve ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya diḳḳat-i tām üzre iken biñ otuz beş tārīḫinde terk-i ʿālem-i fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvīdānī edip maḥalle-i mezbūreye ḳarīb Yeñiyer Meḳābiriʾnde medfūndur[1140]. Merḥūm-ı mezbūr ṣalāḥ u taḳvā ile meşhūr ve muʿtaḳid-i cumhūrdur.

Şeyḫ ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī[1141]:

Medīne-i Burusaʾda ṣuleḥā-yı kirāmdan Meḥemmed Efendi-nām bir imām-ı be-nāmıñ ṣulbundan ḳadem-zen-i gehvāre-i vücūd olup evāʾil-i ḥālinde sālik-i ṭarīḳ-i ʿilm ü kemāl ve mālik-i envāʿ-ı nīk-ḫıṣāl olmaġla tāsiʿ eflāk-ı feżāʾil Ṭoḳuz Meḥemmed Efendiʾye dānişmend ve ṭalebe-i ʿulūm-ı miyānda aḳrān-pesend iken bu ʿālem-i fenānıñ beḳāsı olmadığına vāḳıf ve naḳş-ı kitābesi *Küllü men ʿaleyhā fān*[1142] idügine ʿārif olmaġın maḥmiyye-i İstanbulʾda āsūde-i meşhed-i raḥmet ve naḳş-bend-i kār-ḫāne-i irşād u kerāmet Emīr Buḫārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[1143] zāviyesinde Şeyḫ olan Şaʿbān Efendiʾye irādet getürüp niçe zamān ḫidmet ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzetden ṣoñra Burusa ḥiṣārı dāḫilinde Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Maḥallesiʾnde zāviye-nişīn ve cāmiʿ-i maḥalle-i mezbūrede ḫidmet-i imāmet ve cemāʿat-i müslimīne geh ü gāh neşr-i cevāhir-i pend ü naṣīḥat etmek üzere iken biñ ḳırḳ tārīḫinde zāviye-i cihāndan ḫānḳāh-ı beḳāya ḫırām Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde ārām eyledi. ʿAzīz-i

[1139] El-Bayramī: - AE

[1140] 196a AE

[1141] Bu biyografi KAʾda yok.

[1142] Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır. Kurʾân, Rahman/26.

[1143] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

mezbūr naḳş-bend-i perend-i ḥaḳāyıḳ-ı ʿulūm ve ṣāliḥ ü ʿābid ve müteheccid ü mücāhid olmaḳ üzre meşāyiḫ ʿindinde maʿlūm idi.

Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḳādirī[1144]**:**

Mūr-ı vücūdı zemīn-i diyār-ı Ḳaramanʾdan ẓuhūr ve ḫırmen-i āftāb-ı feyż-i Ezeliyyeʾden taḥṣīl-i dāne-i şuʿūr edip bāliġ-i mebāliġ-i ricāl ve vāṣıl-ı derece-i rüşd ü kemāl olduḳda ṭarīḳ-i Ḳādiriyyeʾye sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i ṭāʾife-i ʿaliyye ile meskūk edip **Mıṣrāʿ:** "Ṭoḳunma ḫāṭır-ı mūra Süleymān olmaḳ istersen" mefhūmı vādīsinde keşīde-i bālā olmaġın maḥrūse-i Burusaʾya vaż'-ı pā ve ʿasker-i mūrāsā bī-ḥisāb aḥbāb-ı ṣadāḳat-nişāb-ı beydā etmiş idi. Bu ḥāl üzre güẕārende-i[1145] eyyām u leyāl iken biñ ḳırḳ üç sāli Recebüʾl-ferdinde ʿāzim-i dergāh-ı ḫālıḳ-ı bī-çūn ve cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Maḳberesiʾnde medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr nīk-nefs ve ḫalūḳ u ṣıddīḳ ve zāhid ü ʿābid murtāż u mücāhid idi.

Şeyḫ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī[1146]**:**

Memālik-i Anaṭoluʾdan belde-i Ermenekʾde ṣulb-i tābnāk-i vālid-i ṭıynet-i pākden ʿālem-i vücūda ṭāliʿ ve envār-ı ʿilm ü ʿirfān nāṣıye-i ḥālinde tābende vü lāmiʿ olduḳda ṭarīḳ-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye meyl ü iġtirāb ve meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Urimiyye şeyḫi Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i saʿādetlerine intisāb edip ʿazīz-i müşārun ileyhden baʿdeʾl-inābe tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ile kām-yāb olmuş idi. Müşārun ileyh Urimiyye Şeyḫi ḥażretleriniñ terbiyyet-kerdesi simāṭ-ı nefīse-i irşādınıñ perverdesi olan mürīdānı derece-i ġāyetde mertebe-i keşretde olmaġla defʿ-i vesvese-i ġavāʾil-i ṭuġyānī ḫulyāsıyla Sulṭān Murād ārzū-yı feṭḥ-i Baġdād ile eşnā-yı ʿazm ü sefer-i cānib-i ʿIrāḳ teklīf-i cām-ı şehādetle ʿazīz-i mezbūrı zümre-i şühedāya ilḥāḳ eylemiş idi. Şeyḫ-i mütercem bu ḥüzn ü elem-i mātem ile diyārından ṭayy-ı seccāde-i ārām edip semend-i seyāḥata süvār maḥrūse-i Burusaʾya gelüp kūşe-i vaḥdet ü inzivāda pīrāye-baḫş-ı ḳarār olup rūz u şeb müteveccih-i eʿazz-ı maṭlab iken biñ altmış sālinde terk-i ḫarābezār-ı cihān ve ʿazm-i gülistān-i cinān edip cesed-i şerīfi

[1144] Bu biyografi KAʾda yok.

[1145] 196b AE

[1146] Bu biyografi KAʾda yok.

Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde āsūde vü defīndir. Şeyḫ-i mezbūr zühd ü taḳvā ile meşhūr ve muʿtaḳad-i cumhūr idi.

Özbeg Şeyḫ Pīr Meḥemmed Efendi:

Vilāyet-i mezbūrede ser-keşīde-i ḥırḳa-i ẓuhūr olup **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

ʿĀlemi gözden geçür hem-dīde ol ḫūrşīd ile

Olma dil-beste yine ammā cihānıñ naḳşına

edāsınca kemer-i seyāḥatı der-miyān niçe sevād-ı aʿẓam ve büldān-ı muʿaẓẓamayı dīde-dūz u seyrān olaraḳ maḥrūse-i Burusaʾya gelüp derūn-ı ḳalʿada Ḳavaḳlı Maḥallesi mescidi ḳurbunda[1147] Cizyedār-zāde ḳonaġı civārında muʿallim-ḫānede pūst-güster-i künc-i ḳanāʿat ve ser-māye-i evḳātı ṣarf-ı reh-i ṭāʿat u ʿibādet üzre[1148] iken biñ yetmiş yedi tārīḫinde tāb-ḫāne-i ḫarābe-i cihāndan āheng-i temāşā-yı ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūr-ı cinān edip debistān-ı mezbūr ḥaẓīresinde reh-güẕārde medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr pīr-i kühen-sāl ve zümre-i maẓanne-ḥāl naḫīf ü bī-mecāl iken ṣabāḥ u leyāl evrād u eẕkāra iştiġāl etmekde maġbūṭuʾl-emṣāl idi. Debistān-ı merḳūm mürūr-ı zamān ile vīrān olup taʿlīm ü taʿallüm-i Ḳurʾān-āṣārından maḥrūm olmuşdur.

Şeyḫ Ṣunʿuʾllāh Efendi El-Celvetī[1149]:

Masḳaṭ-ı reʾsi belde-i Amasiyyeʾden olan Şeyḫ Ṣunʿuʾllāh Efendiʾdir. Eyyām-ı cüvānī ve ʿunfuvān-ı şebābında Vālī-i Mıṣr ʿÖmer Paşaʾnıñ imāmeti ḫidmetinde olup baʿdehu taḥṣīl-i ʿilm içün maḥmiyye-i Edirneʾde baʿż-ı medāris-i celīlede kedd-i eyyām u leyālī çeküp pederi Hābīl-zāde ʿulemā-yı kibārdan olduġundan mā-ʿadā ṭarīḳ-i ʿaliyyeye intisābı olmaġın *El-veledü sırru ebīhi*[1150]feḥvāsı üzre māʾil-i seyr ü sülūk olup maḥmiyye-i İstanbulʾda At-bāzārı denmekle meşhūr olan ṣāḥibüʾt-teṣānīfiʾr-rāʾiḳa veʾt-teʾlīfiʾl-fāʾiḳa

[1147] 197a AE

[1148] 197b KA

[1149] Bu biyografi KAʾda yok.

[1150] Evlat babanın sırrıdır.

Seyyid Şeyḫ Fażlī ʿOs̱mān Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerinde silsile-bend-i bīʿat ve niçe müddet cārūb-keş-i ḫidmet ve hezār-ı saʿy u ictihāddan ṣoñra mücāzen medīne-i Burusaʾya şedd-i raḥl-ı ʿazīmet ve Naʿl-bend Oġlu Maḥallesiʾnde cā-nişīn-i meşīḫat iken biñ ṭoḳsan beş tārīḫinde bu dār-ı ġurūrdan serāy-ı sürūre irtiḥāl edip Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Şeyḫ Üftāde Efendi fuḳarāsı miyānında fütāde-i ḫāk-i mezār-ı raḥmet-medārdır. ʿAzīz-i mezbūr eṭvār-ı Celvetī ve Ḫalvetīʾye ʿārif ve ʿilm-i taʿbīre vāḳıf ʿArabāne āvāz-ı ḫūb ile tilāveti ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ-i laṭīf ile ḫaylī ḫoş kitābeti olduġu[1151] zīver-i ṣaḥīfe-i *Vefeyāt-ı Belīġ*-i belāġat-edādır. Fī-nefsiʾl-emr terk ü tecerrüd ehli olmaġın ḥīn-i vefātında dūş-ı mübāreklerinde be-cāy-ı pīrehen ʿabā-yı siyāh ẓāhir ü müberhen olmuşdur.

Ḳara Baba-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī:

Maḥallāt-ı maḥrūse-i Burusaʾdan ẓāhir ü bedīd ve bāliġ-i mertebe-i siyāh u sefīd olduḳda keşkül-i derūnı ẕeḫāʾir -ı ʿulūm ile māl-ā-māl ve enbān-ı dil-āgāhların pür-cevāhir-i hüner ü kemāl edip ḳuṭbuʾl-aḳṭāb veʾl-evtād şeref-efzā-yı mesned-i irşād ve kibār-ı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Meḥemmed Murād *evṣalnāʾllāhi şefāʿatihi*[1152] *yevmeʾt-tenād*[1153] ḥażretleri maḥrūse-i Burusaʾda seccāde-güster-i irşād u iḳāmet olduḳlarında meclis-i ḫāṣlarına vuṣūl ve dāʾire-i inābetlerine duḫūl ile serefrāz ve rütbe-i saʿādet-i ḫilāfeti iḥrāz etmişler idi. Biñ yüz otuz beş tārīḫinde ebnā-yı zamāndan rū-gerdān ve zeḫārif-i dünyādan dest-efşān olup mübtelā-yı sine-i ʿadem ve baḥr-i fenāda beste-dem olmaġın zāviye-i Zeyniyyeʾde defīn-i türāb-ı siyāh ve müstaġraḳ-ı deryā-yı raḥmet-i İlāhdır. Şeyḫ-i mūmā ileyh naḳş-bend-i kālā-yı aḫlāḳ-ı ḥamīde ve nāsic-i aḳmişe-i eṭvār-ı pesen-dīde baba-yı ʿālem zāviye-i temkīn ve mürebbī-i ebnā-yı sālikān-ı ṭarīḳat-ı vāṣılīn idi. ʿAḳāyide dāʾir iki cüz risāle-i şerīfe ve ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyyeʾye mütedāʾir bir risāle-i laṭīfe keşīde-i silk-i teʾlīfleridir.

[1151] 197b AE

[1152] Allah bize şefaatini nasip eylesin.

[1153] Feryat (kıyamet) günü. Kurʾân,Mümin/32.

Ḥażret-i Emīr Türbe-dārı Es-Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Reşīd Efendi:

Medīne-i Burusaʾda ḥażret-i Emīr Maḥallesiʾnde ẓuhūr u bürūz ve derece-i istiʿdāda vuṣūl ile pertev[1154]-efrūz olup ʿulemā-yı ʿahddan ʿumdetüʾl-fāżılīn ʿAyn-ı Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi merḥūmdan taʿallüm ü telemmüẕ ve mevāʾid-i fevāʾid-i ifādesinden tenāvül ü teleẕẕüẕ ve baʿdehu Burusa Mevlevī-ḫāne Şeyḫi Ṣāliḥ Efendi-zāde Şeyḫi Meḥemmed Dede Efendi ḥażretlerinden mevālī-i fiḫāmdan Kürd-zāde Meḥemmed Ṭālib Efendiʾden taḥṣīl-i[1155] maʿrifet ü kemāl mülābesesiyle dersi ve devrini tekrīr ederek bir ẕāt-ı maʿārif-semīr olduḳdan ṣoñra Burusa maḥkemesinde beledī(?) ḳalemine debīr-i belāġat-nişān ve baʿde ez-ān ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde olan ketebe-i kirāma riyāsetle kāsib-i ʿizz ü şān bu vechle Burusaʾda revnaḳ-efzā-yı mesned-i şerīʿat-ı ġarrā olan mevālī-i ʿiẓāmıñ nevāziş ü iʿtibārına maẓhariyetle maḥsūduʾl-aḳrān olmuş idi. Reh-berī-i tevfīḳ-i İlāhī ālāyiş-i kitābet ü riyāsetden dest-şūyīde ve bāʿiṣ-i keş-me-keş-i rūz-ı cezā olur. Mevādd-ı muḫtelifeden dāmen-keşīde olmaġın ḳuṭbuʾl-aḳtāb-ı cihān Seyyid Meḥemmedüʾl-Buḫārī el-meşhūr bi-Emīr Sulṭān *ḳuddise sırruhuʾl-Müsteʿān*[1156] ḥażretleriniñ biñ yüz otuz beş tārīḫinde meşhed-i saʿādetlerinde türbe-dārlıḳ ḫidmetine neyl ile kām-kār ve on iki terekli tāc-ı şerīfi zīb-baḫş-ı ser-i iftiḫār edip rāyiḥa-i ṭayyibe-i rūḥ-efzāsı sebeb-i ḥayāt-ı cāvidān ḳılıp ʿāşıḳān ve südde-i seniyye-i vālāsı būsegāh-ı şifāh-ı ins ü cān olan ol dergāh-ı vālāda rūz u şeb kemāl-i erkān u edeb ile ḫidemāt-ı müstaḥsene-i vecībeyi teʾdiye vü īfā olaraḳ cān u dili aḫẕ-ı cilve-i rūḥāniyyetle ẕevḳ ü ṣafāda iken biñ yüz ḳırḳ iki senesinde gülşen-serāy-ı Firdevse ʿazm ü rıḥlet edip cesed-i laṭīfi meḳābir-i ḥażret-i müşārun ileyhde ser-i rāhda mütevārī-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh meşhūr-ı enām ve zāviye-i Zeyniyye ḳurbunda olan cāmiʿ-i şerīfde ḫaṭīb ü imām leẕīẕüʾṣ-ṣoḥbe ve ser-güẕeşt naḳlinde ṣāḥib-i ḫamse[1157] cemāl-i bā-kemālinde mihr-i münīr-i ṣalāḥ lāmiʿ ve nāṣıye-i ḥālinde envār-ı fevz ü felāḥ sāṭıʿ meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyyeniñ ʿāşıḳ-efgendesi ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ḥażret-i

[1154] 198a KA

[1155] 198a AE

[1156] Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

[1157] 198b KA

Emīrʾiñ bende-i direm-ḫarīdesi īrādı eḳall-i ḳalīl iken dāʾimā süfre-i niʿmeti güşāde ve ṭabʿ-ı şerīfi tekellüfāt u ṣıḳletden āzāde idi.

Şeyḫ Mūsā Efendi El-Eşrefī[1158]**:**

Maḥrūse-i Burusa[1159] livāsına tābiʿ Ḫarmancık-nām ḳażā ḳurālarından Gedikvīrān-nām ḳaryede ser-ber-āverde-i meydān-ı şühūd ve libās-ı ḫırḳa-i vücūd olup Kütahiyyeʾde Seyyid ʿÖmer Oġlu-nām ʿazīzden tevbe vü inābet ve ʿazm-i rāh-ı mücāhede vü riyāżat edip ḳable tekmīliʾs-sülūk şeyḫleri reh-ber ü rāh-ı beḳā ve ʿāzim-i ʿālem-i ʿuḳbā olduḳda medīne-i Burusaʾda bāsıṭ-ı seccāde-i irşād ve delīl-i rāh-ı sedād ve menbaʿ-ı tefsīr-i Ḳurʾān-ı ʿaẓīm maʿden-i teʾvīl-i kitāb-ı kerīm Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden tevbe vü inābet ve aḫẕ-ı icāzet edip vaṭan-ı aṣliyyeleri olan ḳaryede bir zāviye binā ve niçe seneler ʿaṣā-yı zühd ü taḳvāya ittikā ve yigirmi sene miḳdārı zāviye-i mezbūrede sübḥa-gerdān-ı meşīḫat olup baʿde ṭayy-ı bisāṭ-ı iḳāmet maḥrūse-i Burusaʾya nehżat ve ʿazīzleri müşārun ileyhden aḫẕ-ı rūḥāniyyet edip bu ḥāl-i seniyye ve meşġale-i marżiyyeye iştiġāl üzre iken biñ yüz elli üç senesinde şarāb-ı viṣāli içmiş ve dünyādan ʿuḳbāya göçmüşdür. Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1160] maḳbersinde medfūndur.

Radovişli Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Celvetī:

Rūmeliʾde Radoviş-nām ḳaṣabada pertev-endāz-ı mınaṣṣa-i vücūd ve pūşende-i delḳ-i muraḳḳaʿ-i şühūd olup ṭabʿ-ı pākī vetīre-i ṣūfiyyeye münceẕib ve derūn-ı derrākı ʿaşḳ-ı ehl-i taḥḳīḳ ile mużṭarib olduḳda küberā-yı ṭarīḳat-ı Celvetiyyeʾden üsvetüʾl-muḥaḳḳıḳīn ve ḳıdvetüʾl-müdeḳḳiḳīn Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *aʿṭāʾuʾllāhi mezīdüʾt-teraḳḳī* [1161] ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet ve riyāżāt-ı şāḳḳaya muvāẓabet ile ʿābir-i ḳanṭara-i mücāz ve ʿazīz-i müşārun ileyhden müstaḫlif ü mücāz olmaġın vaṭan-ı aṣliyyesi olan ḳaṣaba-i mezbūreden hicret ve medīne-i Burusaʾda seccāde-güster-i iḳāmet ve Veled-i Enbiyā Maḥallesiʾnde

[1158] Bu biyografi KAʾda yok.

[1159] 198b AE

[1160] Yüce sırrı kutsansın.

[1161] Allah muvaffakiyetini artırsın.

güẕārende-i ḫidmet-i imāmet olup ʿibādāt u ṭāʿāta iştiġāl üzre iken biñ yüz elli[1162] dört tārīḫinde ʿālem-i fenādan zāviye-i beḳāya irtiḥāl eyledikde Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī Zāviyesiʾnde olan sāḥada defīn ve duʿā-yı dervīşāna ḳarīndir. Şeyḫ-i mezbūr aḫlāḳ-ı ẕamīmeden müberrā ve envār-ı ʿaşḳ-ı Ḫudā ile dīde-i dil ü cānı rūşenā idi.

Aḳ Ḥāşiye Şeyḫ Muṣṭafā Efendi El-Ḫalvetī[1163]:

Maḥrūse-i Burusaʾda ʿaks-endāz-ı ṣafḥa-i mirʾāt-ı şühūr ve Meḥemmed Çelebi-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan cilve-sāz-ı çemen-ṣuffe-i vücūd olup nāʾil-i temyīz-i rütbe-i beyāż u sevād ve bāliġ-i taḳrīr-i ḳırṭās u midād olduḳda ʿaşrı ʿulemāsından ḳırāʾat ve dem-be-dem aḫẕ-ı ʿilm ü maʿrifet ve ʿilm-i ferāʾiżde daḫı kesb-i mahāret edip maḥrūse-i Burusaʾda ṣaḥḥāflar sūḳında dükkānçe-nişīn ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde reʾīs-i müʾeẕẕin olmaġın yigirmi yedi seneden mütecāviz ḫidmet-i mezbūr edāsına müdāvemet ile güẕārende-i vaḳt u sāʿat iken eẕān-ı *İrciʿī*ye icābet ve biñ yüz altmış senesinde rūḥ-ı şerīfi ʿurūc-ı maḥfil-i dār-ı āḫiret eyleyüp Gökdere ḳurbunda Ḳarabaş Tekyesi ḥaẓīresinde medfūn ve raḥmet-i İlāhiyyeʾye maḳrūndur. Ṭarīḳat-ı ʿaliyyeye-i ṣūfiyyeye müntesib ü müntemī pīşvā-yı ṭarīḳat ve reh-nümā-yı erbāb-ı ḥaḳīḳat ḥażretüʾş-şeyḫ Meḥemmed El-Mışrī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1164]den şeref-yāb-ı aḫẕ-ı feyż-i ṭarīḳat ve nāʾil-i rütbe-i ḫilāfet olmaġla güzīde-i aṣḥāb-ı ḥāl ve ser-i saʿādetlerinde tāc-ı pür-ibtihāc-ı ṭarīḳ-i Ḫalvetiyye vāḳıf-ı rumūzāt-ı ehl-i ḥaḳīḳat olduḳlarına dāll ve ḥall ü ʿaḳd-ı umūra ḳādir ve mesāʾil-i keşīre cüz-dān-ı ḥıfẓında ḥāżır olmaġın mesāʾil-i ferāʾiżiyyeden suʾāl edenlere cevāb vermekle nāʾil-i ecr ü ṣevāb olurlar idi.

Ṣoġancı Dāmādı Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī[1165]:

Mezraʿa-i kevnde medīne-i Burusaʾda ser-ber-āverde ve āb-yārī-i feyż-i Ḫudā ile perverde olup sāḳ-ı ihtimāmı teşmīr ve kesb-i kemāle saʿy-ı vefīr edip Ṣoġancı dāmādı Aḥmed Efendi

[1162] 199a AE

[1163] Bu biyografi KAʾda yok.

[1164] Aziz sırrı kutsansın.

[1165] Bu biyografi KAʾda yok.

deyü beyneʾl-ʿulemā şehīr idi. Ẕāt-ı şerīfleri[1166] menāṣıb-i ʿilmiyye teveccühine erzān olduḳda Ḳarye-i Kestelʾde Şeyḫ Vānī merḥūmuñ āṯārından olan medrese-i münīfe *ʿalā-vechiʾt-teʾbīdi niʿām ve iḥsānuhu*[1167] ve maʿden-i füyūż u ilhām üsvetüʾl-meşāyiḫiʾl-kirām ḥażretüʾş-şeyḫ Murād Efendi maḥrūse-i Burusaʾyı cāy-ı ḳarār eyledikde ẕerrevār ol şems-i tābān-ı kerāmete rūy-māl olup bereket-i himmetleri ile aḫlāḳ-ı Reddiyeden infiṣāl ve ḥālāt-ı seniyyeye ittiṣāl eylemişler idi. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Maḥallesiʾnde olan menzillerinde ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ile güẕārende-i evḳāt u ezmān ve şeb ü rūz ʿazīzleri Şeyḫ Murād Efendi ḥażretleriniñ menāḳıb-ı ʿaliyyeleri ẕikri ile merṭūbuʾl-lisān iken biñ yüz yetmiş tārīḫinde dest-i ecel câme-i ḥayātını çāk ve maḳar u meṯvāsını ḥufre-i ḫāk eyledikde ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1168] maḳberesinde medfūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh temām-ı merd-i Ḥāḳ olup envār-ı ʿibādet cebīn-i mübeyyeninde lāmiʿ ve ḫıṣāl-ı pesendīdeyi ḥāvī vü cāmiʿ idi.

Şeyḫ Ẓuhūrī Efendi El-ʿUşşāḳī[1169]**:**

Medīne-i Burusa cānib-i Filiposʾda olan cebel ḳurālarından bir ḳaryede ẓuhūr ve ḥadd-i ricāle bāliġ olunca imrār-ı sāl u şühūr edip baʿdehu maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye ve dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyeye dāḫil ve ṭabʿ-ı ṣavfet-sirişti ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeye māʾil olup ṭarīḳat-ı ʿUşşāḳiyyeʾden maḥmiyye-i meẕkūrede Yeñibāġçe semtinde pūst-nişīn-i ḫānḳāh-ı meşīḫat Edirnevī Şeyḫ Cemālī Efendi ḫulefāsından Seyyid Şeyḫ Maḥmūd Efendiʾden aḫẕ-ı dest-i inābet ve celb-i emtiʿa-i rūḥāniyyet ve baʿde tekmīliʾs-sülūk lābis-i peşmīne-i ḫilāfet olduḳda iẕn ü icāzet ile maḥrūse-i Burusaʾya gelüp maḥkeme cāmiʿi ḳurbunda Ḫāce Muṣliḥüʾd-dīn Buḳʿasıʾnda merāsim-i ṭarīḳat-ı ʿUşşāḳıyyeʾyi icrā ve Cumʿaertesi geceleri cehren ve dāʾiren ẕikruʾllāh ile iḥyā-yı ḳulūb-ı eḥibbā edip bu ḥāl üzre müdāvemet-i eẕkār u evrād[1170] ve rūḥ-ı ḥażret-i pīr Ḥüsām-i ʿUşşāḳīʾyi şād etmek üzre iken biñ yüz yetmiş üç senesinde raḥīḳ-i viṣāl-i Mevlāʾyı içmiş ve bu ḫarābezār-ı cihāndan maʿmūre-i mülk-i

[1166] 199b AE

[1167] Yardım ve iyilikleri devamlı olacak surette.

[1168] Yüce sırrı kutsansın.

[1169] Bu biyografi KAʾda yok.

[1170] 200a AE

beḳāya göçmüşdür. Ẕikr olunan buḳʿa-i mezbūre sāḥasında mestūr-ı perde-i türāb ve raḥmet-i vāsiʿa-i Ḫudāʾdan ḫiṣṣe-yābdır. Şeyḫ-i mezbūr ümmī-i ṣāf-derūn ʿāşıḳ-ı ḥālet-nümūn şevḳ ü ceẕbesi ġālib gülzār-ı tevḥīdde bir ʿandelīb idi.

Çeşmeci-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi En-Naḳşbendī[1171]**:**

Çeşme-sār-ı āb-ı ḥayāt-ı vücūdı keşīrüʾl-ḥadāyıḳ veʾl-besātīn olan medīne-i Burusaʾda feverān ve Çeşmeci-zāde deyü maʿlūm-ı pīr ü cüvān olup māʾ-i ferāḥ-ṭabīʿat-ı saʿādetleri sūy-ı erbāb-ı ẕikre cārī ve reh-revān-ı vādī-i tecerrüdüñ ʿāşıḳ-ı bī-ḳarārı olmaġla meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden ʿayn-i ʿirfān ber-i iḥsān mürşid-i āgāh Şeyḫ Luṭfuʾllāh-nām bir merd-i pür-intibāhdan sebū-yı fevāʾidīni zülāl-i tevbe vü inābet ile leb-ā-leb ve telaḳḳun-ı ẕikr-i müselsel ve aḫẕ-ı edeb ederek şeyḫ-i müşārun ileyhiñ ḫidmetinde pūyān ve aḫẕ-ı ḫilāfet ile maḥṣūduʾl-aḳrān olup Cāmiʿ-i Kebīr ḳurbunda olan ḫāne-i dīrīnlerinde ḫalḳa-bend-i ẕikr ü ʿibādet ve maʿbed-i mezbūrda ṣadā-yı ḥālet-efzā ile kitāb-ı Muḥammediyye ḳırāʾatına muvāẓabet üzre iken biñ yüz yetmiş yedi tārīḫinde ḳanavāt-ı ʿurūḳ-ı cisminden dem-i ḥayātı münḳaṭıʿ ve rūḥ-ı revānı bihişt-i berīne ṣāʿid u rāciʿ olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda maḳbūr ve müstaġraḳ-ı baḥr-i raḥmet-i Rabb-i ġafūrdur. ʿAzīz-i mezbūr ʿārif-i biʾllāh ve vāṣıl-ı ilāʾllāh tārik-i mā-sivā ve müteveccih-i Ḫudā dāʾimā peyġūle-nişīn-i ʿuzlet ve güsterende-i seccāde-i ḳanāʿat idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyh.*

Ḥażret-i Emīr Türbe-dārı Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede mesṭūr u meẕkūr Seyyid Reşīd Efendi merḥūmuñ ferzend-i dil-bend-i ercmendi Şeyḫ Seyyid Saʿīd Efendiʾdir. Ḫāne-i peder-i sürūşī-eserlerinde pīrāye-baḫş-ı mehd-i vücūd olup ẓulmet-ābād-ı ṭufūliyyeti envār-ı ḫürşīd-i tābān-ı rücūliyyetle dıraḫşān ve ṣabāḥ-ı rüşd ü sedād āsmān-ı cebhe-i pākinde nümāyān olduḳdan ṣoñra baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrdan ʿilm-i ḥāli[1172] taʿallüm ü ḳırāʾat Şeyḫ İsḥaḳ Efendi merḥūmdan aḫẕ-ı yed-i inābet edip vālid-i mükerremleri irtiḥālinde ṣāḥibüʾl-ilhāmiʾl-keşīr ve mālikülʾl-feyżiʾl-vafīr

[1171] Bu biyografi KAʾda yok.

[1172] 199a KA

Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1173] efendimiziñ türbe-i münevverelerinde ḫidmet-i muḥāfaẓaya ḳıyām ve niçe sinīn ü eyyām kemāl-i ṣıdḳ u ḥulūṣ-ı ḫayr-encām ile ol maḳām-ı maʿālī-irtisāmda dāmen-be-miyān-ı sebāt u devām olup peder-i büzürgvārları gibi ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i ʿazīz-i müşārun ileyhe maḫṣūṣ on iki terklü tāc-ı bā-ibtihāc ile ser-i mübārekleri muṭarraz ve ʿalāmet-i siyādet olan destār-ı sebz ile beyneʾl-enām müşerref ü muʿazzez idi. Sinn ü sāli yetmiş derecesine yetmiş ve inḥinā-yı ḳad ile işi bitmiş olmaġın biñ yüz yetmiş ṭoḳuz Recebüʾl-ferdʾiniñ ibtidā Cumʿası leyle-i iḥyāda rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i bihişt-i berīn ve ferdāsı rūz-ı saʿādet-endūz-ı āẕīnede pederleri cenbinde defīn olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr merd-i kāmil ü edīb ve bir recül-i ḥasīb ü nasīb ve pederleri yerine Cāmiʿ-i Zeyniyyeʾde imām u ḫaṭīb olup nūr-ı mevfūr-ı ẕikr ü tevḥīd cemāl-i şerīfinde ẓāhir ü bedīd idi.

Şeyḫ Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī:

Şām-ı Cennet-meşāmda bāriz ü biżāʿa-i feyż-i İlāhiyyeʾye nāʾil ü fāʾiz ve ʿulemā-yı ʿahddan saʿādet-i ʿilm ü maʿārifi ḥāʾiz olduḳdan ṣoñra esb-i sebük-cevelān-ı seyāḥata süvār ve terk-i dār u diyār edip iḳlīm-i Hindʾde meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şāh Maḥmūd denmekle şöhret-şiʿār bir ẕāt-ı melek-ṣıfāt-ı kerāmet-dārdan aḫẕ-ı yed-i bīʿat ve lebs-i muraḳḳaʿ-i ṭarīḳat ve pūşende-i tāc-ı ḫilāfet olup diyār-ı merḳūmeden daḫı[1174] nehżat ve biñ yüz yetmiş beş tārīḫinde maḥrūse-i Burusaʾya gelüp Bıñarbaşı-nām mesīregāhda vāḳıʿ ġār-ı ʿāşıḳān[1175] denmekle maʿrūf olan maḥalde güsterende-i seccāde-i müsāferet ve biñ yüz seksen sālinde ʿālem-i beḳāya rıḥlet eyleyüp Düstūr-ḫān Türbesi ḥaẓīresinde medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr naḳş-bend-i kālā-yı ʿirfān ve ʿilm-i vefḳ ile meşhur-ı ebnā-yı zamān idi.

Ḳumlalı Şeyḫ ʿÖmer Efendi El-Eşrefī[1176]:

Maḥrūse-i Burusa ḳurbunda Gemlik ḳażāsına tābiʿ Ḳumla-i Ṣaġīr-nām ḳaryede pā-nihāde-i mehd-i vücūd ve lābis-i nemed-i şühūd olup maḥmiyye-i İstanbulʾda bir miḳdār taḥṣīl-i

[1173] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1174] 201a AE

[1175] 199b KA

[1176] Bu biyografi KAʾda yok.

ʿulūm-ı nāfiʿa etdikden ṣoñra nihād-ı ṣafvet-iʿtiyādında ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeye olan mihr ü muḥabbeti heyecān ve mürşid-i kāmil ṣoḥbetine vuṣūle şitābān edip maḥrūse-i Burusaʾda seccāde-nişīn-i irşād ve reh-ber-i rāh-ı rüşd ü sedād Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet ve ʿibādāt u mücāhidāta beẕl-i maḳderet edip vaṭan-ı aṣlıyeleri olan ḳarye-i mezbūrede ʿazīzleri şeyḫ-i mümā ileyhiñ taṣarrufunda olan Eşrefiyyeʾye meşrūṭa-i zāviye-i şerīfede imāmet ü ḫiṭābete vekālet ve baʿż-ı eyyāmda kürsī-nişīn-i vaʿẓ u naṣīḥat olup biñ yüz seksen üç tārīḫinde maḥrūse-i meẕkūreye ʿazīzleri Şeyḫ Şerefüʾd-dīn Efendi ḳabr-i münīflerini ziyāret niyyetiyle ʿazīmet ve cünd-i rūz-ı meks ü iḳāmet eyledikde yevmen mineʾl-eyyām istiḥmām içün Dölekler Ḥammāmıʾna duḫūl ve baʿdeʾl-istiḥmām cāmekān-ı ḥammāma bīrūn olduḳda cān-ı şīrīnini Ḫallāḳ-ı Ezelʾe teslīm ve müteveccih-i dāruʾn-naʿīm olup belde-i mezbūrede Ḫāce Meḥemmedüʾl-Ḳaramanī mescidi sāḥasında medfūn ve Dede Efendi ḥażretlerine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr her rūz ṣalāt-ı İşrāḳ u Ḍuḥāʾyı edā ve be-her şeb ṣalāt-ı Teheccüdʾi kendilere vām-ı vācibüʾl[1177]-ḳażā edip envār-ı ʿibādāt vech-i pākinde tābān ve fürūġ-ı ẕikr ü tevḥīd rūy-ı dil-cūy-ı zībāsında lemeʿān idi.

Ḥalīm-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi[1178]:

Cāmiʿ-i Kebīrʾde ser-müʾezzin ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda maḥfil-i vücūda pā-nihāde ve Ḥalīm-zāde denmekle şöhret-dāde olup bir miḳdār nişāb-ı ʿilm ü kemāle mālik ve baʿdehu vetīre-i aṣḥāb-ı taṣavvufa sālik olmaġın meşāhīr-i Ḫalvetiyyeʾden ekmel-i ehl-i ʿaṣrī Şeyḫ Meḥemmedüʾl-Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1179] ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmlarından Şeyḫ Meḥemmed Ṣaḥfā ḥażretlerinden mücāz u müstaḫlif ve ʿazīmet-künende-i rāh-ı selef olduḳdan ṣoñra Başcı Zāviyesiʾnde seccāde-nişīn-i irşād ʿOsmān Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendiʾden aḫẕ-ı yed-i inābet ve kemer-bend-i mücāhede vü riyāżat olup şeyḫ-i mümā ileyhden tekmīl-i uṣūl-i esmā ve telebbüs-i tāc-ı pür-ibtihāc ile ḥālet-nümā olmuş idi. Peder-i muḥteremleri vefātında yerlerine cāmiʿ-

[1177] 201b AE

[1178] Bu biyografi KAʾda yok.

[1179] Aziz sırrı kutsansın.

i münīr-i meẕkūrda müʾeẕẕin olup nevbeti günlerinde edā-yı ḫidmet ve kendi menzilinde ʿuzlet ve taḥrīr-i Kelām-ı Ḳadīm-i Rabbüʾl-kerīme müdāvemet ve seḥerlerde ẕikruʾllāha muvāẓabet üzre iken biñ yüz seksen beş sālinde semʿ-i rūḥı eẕān-ı *İrciʿī*yi güş ve cām-ı lebrīz-i mevti nūş edip cesedi Bıñarbaşıʾnda medfūndur. Merḥūm-ı mümā ileyh **Mışrāʿ:** *ʿİlāc-ı vāḳıʿa pīş ez-vuḳūʿ bāyed kerd*[1180] müʾeddāsınca irtiḥālinden bir gün muḳaddem eḥibbā vü aṣdıḳāsına varup müvādaʿa vü istiḥlāl edip ḥadd-i ẕātında irte gün dār-ı beḳāya intiḳāl eylemişdir. Ġalebe-i ceẕbe-i İlāhiyye ile ḥālī dīgergūn bir merd-i sālik-i ġarāʾib-nümūn idi.

Münzevī Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Efendi:

Aydın Güzel Ḥiṣārıʾında pā-nihāde-i çār-pāye-i aḥsen-i taḳvīm-i vücūd ve bedr-i tābān-ı istiʿdād-ı ezeliyye sipihr-i cebīn-i saʿādet-ḳarīninde şuʿle-endūd olduḳda[1181] fużalā-yı maʿārif-āşnā-yı ʿahdıñ pīşgāh-i ifādelerinde istifāde-i ʿilm ü kemāl ile muḥaṣṣaluʾl-āmāl olduḳdan ṣoñra vetīre-i ṣūfiyyeye meyl ü muḥabbet ve eʿazz-ı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Ṭrabzonī Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet edip baʿdehu ecille-i sādāt-ı Kübreviyyeʾden Şaçlı Şeyḫ Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerine intisāb ile dil-şād ve ikmāl-i enfās-ı ḳudsiyyeye beẕl-i saʿy u ictihād etmekle ʿāric-i bālā-yı süllem-i irşād olmuşlar idi. Bā-işāret-i ġaybiyye-i Kirdgār semend-i seyāḥata süvār ve niçe zamān deşt ü hāmūn-ı ʿālemi geşt ü güẕār ederek medīne-i Burusaʾya gelüp basṭ-ı pūst-ı ḳarār edip baʿż-ı mevāḳıʿ-ı sāmiyede ẓıll-efken-i iḳāmet ve baʿdehu müderrisīn-i kirāmdan Ṭahārī-zāde Dede Luṭfuʾllāh Efendi merḥūm-ı ʿazīz-i mümā ileyhiñ cevāhir-i girān-ḳadr-ı ẕāt-ı ʿulyāsın ṣarf-i nigāh-ı çeşm-i ʿirfān ile idrāk u iẕʿān etmekle saʿādet-ḫānelerinde efrāz maḳām-ı feraḥ-ihtizāzda ārām-sāz buyurmaların tażarruʿ u niyāz edip ol cāy-ı şerāfetnümāda güsterende-i seccāde ve kūşe-i inzivāda mütevessid-i visāde[1182] olup beş altı sene miḳdārı meʾẕūnuʾd-duḫūl-i ḥücre-i münīf ve şāyeste-i ḳabūl-i meclis-i hidāyet-elīfleri olan zāʾirān-ı ṣıdḳ-nişān ve zümre-i muḥibbān-ı ʿāşıḳān ile nüvāzende-i dāʾire-i ṣoḥbet ü ülfet ve her şaḫṣıñ istiʿdādına göre baḫşende-i envār-ı feyż ü himmet iken biñ iki yüz üç tārīḫinde

[1180] Olayı gerçekleşmeden önce engellemek lazım.

[1181] 202a AE

[1182] 200a KA

rūḥ-ı pür-fütūḥı ʿāzim-i ḫānḳāh-ı beḳā edip Mevlevī-ḫāne muḥāẕīsinde maʿlūm-ı bay u gedā olan ḥücre-i ḳabr-i şerīfinde münzevī ve ḫalḳ-ı ʿālemden biʾl-külliye muḫtefī oldı. ʿAzīz-i maʿhūd zümre-i ricāl-i İlāhiyyeʾden maʿdūd mest-i bāde-i ʿaşḳ-ı İlāhī ve mey-kede-i mey-i nāb-ı şevḳ-i[1183] nā-mütenāhī maṭlaʿ-ı envār-ı kerāmet maẓhar-ı āṯār-ı velāyet ve ḥāfıẓ-ı Kelām-ı Ḳadīm-i Rabb-i ʿİzzet idi.

Murādiyyeli Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī:

Medīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda Murādiyye semtinde serā-perde-i ʿademden dīde-güşā-yı naẓẓāre-i feżā-yı ʿālem olup *eş-şebābu şuʿbetün mineʾl-cünūn*[1184] vefḳınca eyyām-ı cüvānīde māʾil-i hevā vü heves ve eṭvār-ı eşbehāne ile ifnā-yı naḳdīne-i nefs edip bi-tevfīḳiʾl-kerīmiʾllāh çeşm-i başīretle bu ʿālem-i nāsūta nigāh ve raḳde-i ġafletden dīde-i derūnına intibāh gelüp vādī-i hevā-yı bī-tāʾilden rū-gerdān ve nehr-i nedāmetde ṣābūn-ı peşīmānī ile şūyīde-i dest ü dāmān olduḳda vetīre-i ṣūfiyyeye raġbet ve Mıṣrī Zāviyesi şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendiʾden aḫẕ-ı tevbe vü inābet ve kemāl-i çille vü mücāhidāta ḳıyām *ʿUrvetüʾl-vuṯḳā ẕikruʾllāha iʿtiṣām*[1185] edip tekmīl-i sülūka teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām etmekde iken be-ḥikmet-i ḫālıḳ-ı bī-çūn ẓuhūrāt-ı ceẕbe-i İlāhiyye ile ḥālī dīgergūn ve derd-i ʿaşḳ ile zār u zebūn olup niçe demler bürehne-ser bu ṭavr-ı felāket-eṯer ile esvāḳ u bāzārı geşt ü güẕer edip[1186] bā-imdād-ı Rabbüʾl-ʿibād refte refte kemend-i ceẕbe vü istiġrāḳdan āzād olup ʿālem-i ṣaḥv-ı kāmilde huşyār ve esmā-yı eṯnā-yı ʿaşrī ikmāl ile kām-kār ve tāc-ı şerīf-i Ḫalvetiyyeʾyi zīver-i ser-i iftiḫār etmiş idi. Zümre-i kālā-bāfdan olmaġın rızḳ-ı maḳsūme-i muḳadderesi kedd-i yemīn ve ʿaraḳ-ı cebīnine vā-beste ve şīme-i fıṭrıyesi ṣavb-ı cūd u seḫāya ārāste olmaġla Alaca Ḫırḳa ḳurbunda ḫāne-i meʾvāsı civārında Yeñice Maḥallesi mescid-i şerīfinde be-her hafta leyle-i iṯneyn kīse-i kesb-i ḥelālinden müsāfürān ü dervīşāna loḳma tanẓīm ü tedārük ederek ḳıyāmen ve ḳuʿūden icrā-yı āyīn-i laṭīf-i Ehuʾllāhīʾye diḳḳat u iʿtinā ve bu ḥālāt-ı marżıyye ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ iki yüz üç tārīḫinde zāviye-i bī-ṣebāt-ı cihāndan tekye-i mülk-i beḳāya rıḥlet edip Burusa

[1183] 202b AE

[1184] Gençlik bir tür deliliktir.

[1185] Sapasağlam bir kulp olan (Kurʾân,Bakara/256) Allahın zikrine sıkıca sarıl.

[1186] 200b KA

ḥişārınıñ Ḳabluca Ḳapusı ḳurbunda olan[1187] meḳābirde defīn ve Çāḳır Meḥemmed Dede Ḥażretlerine ḳarīndir. Ṣublī oġlu Ṣādıḳ Dede ātiʾẕ-ẕikr Seyyid Baba merḥūmuñ biʾl-irāde inābet-kerdelerinden olup bu ʿālem-i meşrefüʾl-ʿademde yetmiş seneden mütecāviz ʿömr-i naḳdini sürmüş ve başındaki her mūy-ı ferḫāl-i siyāhı şuʿle-nümā-yı ṣubḥ-ı āḫir şeyḫūḫet olmuş idi. Ol daḫı biñ iki yüz elli altı Muḥarremʾinde vefāt edip pederi ḳurbunda medfūndur.

Ḥażret-i Üftāde Türbe-dārı Şeyḫ ʿAbduʾl-Celīl Efendi:

Dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ʿālem-i kevne ẓāhir ü bāriḳ ʿināyetuʾllāhiʾl-ḫālıḳ refte refte miyān-ı celīl ü ḥaḳīri mümeyyiz ü fāriḳ olduḳda tehẕīb-i aḫlāḳ ve tenvīr-i aʿrāḳ içün Üftāde-zāde Eş-Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı inābe edip naẓar-ı feyż-i himmete maẓhar ve bāʿiṯ-i āyāyiş-i ser-i mübāhāt olan tāc-ı şerīf-i Celvetiyyeʾyi reʾīs-i ṣadāḳat[1188]-eṯerlerine zīb ü zīver eyledikden ṣoñra *faḫruʾl-evliyāʾiʾs-sādetiʾl-ḳāde*[1189] Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Üftāde *enālehuʾllāhi teʿālā biʾs-sādeti*[1190] biʾs-saʿāde Efendimiziñ meşhed-i muḳaddeslerinde türbe-dār olup ol mekān-ı ʿālīşānda bi-ḫulūṣiʾl-cenān ādāb-ı ḥurmet ü riʿāyet-i merāsimine diḳḳat-i firāvān ederek rūzān u şebān teʾdiye-i ḫidmet-i müstaḥsenede dāmen-der-miyān ve imdād-ı rūḥāniyyet-i ḥażret-i müşārun ileyh ile müşāhede-i envār-ı tecelliyāt-ı Raḥmān iken biñ iki yüz altı tārīḫinde bu güẕergāh-ı fenādan ʿazm ü raḥīl ve rācī-i maġfiret-i Rabb-i celīl olup türbe-i şerīfe cāmiʿi muḥāẕīsinde olan sāḥada defīn ve duʿā-yı ḫayr-i zāʾirīne ḳarīndir.Merḥūm-ı mezbūr zühd ü ṣalāḥ ile meẕkūr edīb ü lebīb muḳīm-i

zāviye-i ṣabr u şekīb ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād bir pīr-i fütüvvet-nihād idi.

Seyyid Baba Denmekle Meşhūr Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

[1187] 203a AE

[1188] 201a KA

[1189] Yüce evliyaların övüncü.

[1190] Allah ona saadet versin.

Maḥrūse-i Burusaʾda Ḥācılar Maḥallesi cāmiʿ-i şerīfi müʾezzini dil-bestegān-ı ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyyeʾden İbrāhīm[1191] Efendi merḥūmuñ ṣulbundan ẓuhūr ve ḳadem-zen-i mertebe-i ḥiss ü şuʿūr olduḳda dār u diyārından refʿ-i pā ve ʿinān-ı esb-i iḫtiyārını vādī-i seyāḥata sevḳ u irḫā edip niçe demler deşt-i hāmūn-ı ʿālemi geşt ü güzer ve felek-i devvārāsā niçe büldān u ḳaṣabātı seyr ü sefer ve giderek bār-girān-ı kürbet-i ġurbetden kendüye fütūr gelüp vaṭan-ı aṣliyyesi olan medīne-i Burusaʾya ʿavdet etdikde muḳteżā-yı tevfīḳ-i İlāhiyye sālik-i meslek-i ṣūfiyyeye olmaġın belde-i mezbūrede meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Mıṣrī zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi Ḥażretlerinden aḫẕ-ı inābet ve tertīb-i uṣūl-i esmā üzre ẕikr-i şerīfe müdāvemet ve tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat eyledikde ʿazīz-i mūmā ileyhiñ iẕn ü icāzetleriyle maḥrūse-i meẕkūrede[1192] Ṣoġıcaḳ Bıñar ḳurbunda Uzunyol-nām maḥalde biʾl-iştirā veşīḳa-i temellüke keşīde-pīrā eyledigi menzilde kemer-beste-i iḳrār olan fuḳarā vü dervīşān ile āyīn-i ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyyeʾyi ḳıyāmen u ḳuʿūden icrā vü iḥyāya müdāvim ü iştiġāl ve bu ḥālāt-ı marżiyye ile güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz on dört tārīḫinde müteveccih-i tekye-geh-i beḳā ve menzil-i meẕkūr sāḥasında defīn-i cevf-i ġabrā oldı. “Seyyid-i mezbūruñ taʿyīn-i vaṣiyyeti ile meşīḫatı aḫaṣṣ-ı mürīdānından mārrüʾẕ-ẕikr Ṣādıḳ Dedeʾye bā-berāt-ı ʿālī-şān tevcīh olunmuş ise de ol esnāda reʾīsüʾl-meşāyiḫ bulunan Ḥikmetī-zāde Şeyḫ Emīn Efendi merḥūmuñ cebr ü ışrārıyla tekye-i mezbūreniñ vaḳfıyyesine ḫaṭṭ-ı buṭlān keşīde ḳılınup mülkiyyet üzre cānib-i vereseye ẕabt etdirilüp şeyḫ-ı merḥūmuñ terekesinden mübāyaʿa olunaraḳ yed-i āḫere geçmiş yigirmi bir sene mürūrında ki biñ iki yüz otuz beş tārīḫidir iʿāne-i baʿż-ı kibār-ı belde ile biʾt-terāḫī mutaṣarıfı yedinden semen-i lāyıḳıyla iştirā olunup mezbūr Ṣādıḳ Dedeʾye teslīm ile icrā-yı resm-i vefādārī-i ġayret-i ṭarīḳat müyesser olmuş idi. Be-ḥikmet-i Ḫudā dede-i mezbūruñ çeşm-i intibāhına ʿārıż olan şiddet-i remed ġaflet muḳteżāsı az vaḳte ḫilāf-ı emr-i şerīʿat ve muġāyir-i ādāb-ı ṭarīḳat ẕikr ü beyānı müstehcen ḥarekāta mütecāsir olmaġın biʾd-defaʿāt kendüye vāsıṭa-i ḫaber-resān ile iblāġ u isrā ḳılınan nuṣḥ u pend ile sūdmend olmayup āḫirüʾl-emr tekye-i mezbūreden iḫrāc ve

[1191] 203b AE

[1192] 201b KA

serinden istirdād-ı tāc ile taḫḳīr u izʿāc oldı. Bundan ṣoñra tekye-i mezkūrede müntesibān-ı ṭarīḳatdan ehl ü erbāb bir kimse iskān etdirilerek be-tekrār ābādı eşḫāṣ-ı muḫtelifeye[1193] dūçār olmaḳdan viḳāyeye himmet iḳtiżā-yı şīme-i ḥaḳḳ-şināsī-i fütüvvetden idi. Baʿż-ı mülāḥaża-i nā-bercāya mebnī menzil-i iʿtibārına biʾl-ifrāġ reʾīsüʾl-meşāyiḫ-i ʿaṣr olan Şeyḫ Aḥmed-zāde ʿAbduʾl-laṭīf Efendi merḥūm-ı āḫere beyʿ ü ferāġ etmiş bulunduġından ḥasbeʾl-ḳader maḥall-i merḳūm zümre-i mutaʿaṣṣıbīn gibi āṯār-ı ẕikr ü tevḥīd şerefinden maḥrūm olmuşdur."[1194]

Şöhretī Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī:

Merdīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr ve miyān-ı ṣıġār u kibārda Şöhretī Süleymān Efendi denmekle meẕkūr olmuş idi. Bāliġ-i mebāliġ-i ricāl ve ḳadem-zen-i mertebe-i rüşd ü kemāl olduḳdan ṣoñra derūn-ı ṣafvet-nümūnunda meslek-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye inciẕāb ve muḥabbet-i heyecān ve meşāyiḫ-i ʿaṣrıñ mecālis-i şerīfelerin biḫulūṣiʾl-cenān deverān edip ve biʾl-āḫire ḫānesi civārında vāḳıʿ Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfinde seccāde-nişīn-i irşād ve mürşid-i ʿadīmüʾn-naẓīr-i ʿubbād u zühhād Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[1195] ḥażretleriniñ ʿatebe-i feyż-penāhlarına ruḫsūde ve dāʾire-i seniyyelerin dil-rubūde ve ikmāl-i[1196] ādāb-i nefse heves-ālūde olmaġın ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene ve mālik-i ḫıṣāl-ı müstaḥsene olmuş idi. Ekṣer-i eyyām ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde edāya ḳıyām va ʿbaʿdeʾṣ-ṣalāt elḥān-ı ḥālet-engīz ile kitāb-ı Muḥamediyye ḳırāʾatına zemzeme-rīz olup ḥalāvet-baḫşende-i dehān-ı ḳulūb-ı müstemiʿān ve ʿazīzleri şeyḫ-i müşārun ileyhiñ zāviye-i dil-güşālarında yigirmi beş seneden mütecāviz İlāhī-gūyān ve bālā-yı maḥfelde reʾīs-i müʾeẕẕinān ve baʿż-ı mevāżıʿ u menāzilde Mevlid-ḫān olup bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ iki yüz yigirmi iki sālinde taḫt-ı ḥayātı tābūt-ı memāta tebdīl edip rūḥ-ı revānı ḥarem-serāy-ı cināna vāṣıl ve Deveciler Mezāristānıʾnda ḳaṭār-ı mevtāya dāḫil oldı. Merḥūm-ı mezbūr erīke-nişīn-i[1197] mücāhede

[1193] 202a KA

[1194] Tırnak içindeki kısım yalnız KAʾda kayıtlıdır.

[1195] Sağlam sırrı kutsansın.

[1196] 204a AE

[1197] 202b KA

vü riyāżat ve ḫātem-i engüşt-i ʿibādet ü ṭāʿat sinni derece-i heştādı mütecāviz ve rütbe-i ādāb u ʿirfānı ḥāʾiz dürer-i ḥikāyāt-ı meşāyiḫ-i kirāma derūnı ṣadef ve fuḳarā-yı ṣābırīnden bir merd-i yādigār-ı selef idi.

Şeyḫ Feyżuʾllāh Efendi El-Ḫalvetī:

Dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiyyeʾde ṭāliʿ ü nümāyān ve ber-muḳteżā-yı taḳdīr-i Īzed-i Yezdān maḥrūse-i Burusaʾda ḳālīçe-güster-i mihmān olup bi-tevfīḳiʾl-kerīmiʾl-memālik ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i ṣūfiyyeye sālik olmaġın bālāda ẕikri mürūr eden Zeyniyye Şeyḫi Şeyḫ Sālim Efendiʾniñ ḫidmetine şitābān ve aḫẕ-ı yed-i bīʿat edip taṣfiye-i derūn-ı ṭarīḳatda pūyān olaraḳ biʾl-āḫire şeyḫ-i mümā ileyhden tekmīl-i lāzıme-i seyr ü sülūk ve aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile vāṣıl-ı feyż-i mālikiʾl-mülūk olmuş idi. ʿAzīzleri Şeyḫ Sālim Efendi irtiḥālinde Zeynīler Zāviyesiʾnde biʾl-vekāle seccāde-i meşīḫata cālis ve ḫırḳa-i külfet-i umūr-ı fuḳarā vü dervīşānı lābis olup niçe eyyām zāviye-i mezbūrede kāʾimen ve dāʾiren ẕikr ü tevḥīd-i Kirdgārīʾye ḳıyām ve sübḥa-şumār-ı şühūr u aʿvām üzre iken ḥasbeʾl-ḳader vekāletden maʿzūl[1198] ve Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1199]ıñ civār-ı saʿādet-medārlarında tedārük etdigi ḫānede leyl ü nehār ʿibādāt u ṭāʿāt ile meşġūl olaraḳ ḫalvet-serāy-ı dil ü cānı maʿmūr u ābād ve sinn ü sāli resīde-i derece-i şumār-ı heştād olduḳda biñ iki yüz yigirmi dört sālinde vedāʿ-ı ʿālem-i fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvidānī eyleyüp ḥażret-i Emīr ḫāmūşānında āsūde-i meşhed-i raḥmet-i Raḥmānʾdır. Şeyḫ-i mezbūr vaḳūr u edīb ve kūşe-gīr-i ḫāne-i ṣabr u şekīb ekṣer-i eyyām Cāmiʿ-i Kebīrʾde cemāʿata müdāvim ve ṣalāt-ı mefrūża vü nevāfili teʾdiye vü īfāya ḥarīṣ ü nehīm ve vādī-i ehl-i ṣalāḥa mülāzım idi[1200].

Ḥażret-i Emīr Türbe-dārı Saʿīd Efendi-zāde Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi:

Tercemesi bālāda nüvişte-pīrā-yı ḳırṭās-ı ifāde olan Şeyḫ Seyyid Saʿīd Efendi merḥūmuñ ṣulb-i pākinden medīne-i Burusaʾda ʿālem-i şehādete ḫaṭve-perdāz ve ḳāmet-i istiʿdādı cāme-i raʿnā-yı rüşd ü sedād ile refʾet-ṭırāz ve beyneʾl-eşbāh veʾn-naẓāʾir Saʿīd Efendi-zāde

[1198] 204b AE

[1199] Yüce sırrı kutsansın.

[1200] 203a KA

denmekle şöhret-endāz olduḳda vālid-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı inābe ile dest-ber-āverde-i nişāb-ı girān-māye ve on iki terklü tāc-ı saʿādet-intāc reʾs-i şerīfine sāye-i Hümā-vāye olup üzerine destār-ı ḫażrāyı pīrāye-i muʿallā-pāye olmuş idi. Sālifüʾl-beyān peder-i meḥāsin-nişānları daḫil-i encümen-i ervāḥ-ı guẕeştegān olduḳda ḳuṭbuʾl-āfāḳ ġavsuʾl-ʿuşşāḳ ṣāḥibüʾl-feyżiʾl-kesīr Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1201] efendimiziñ türbe-dārlık ḫidmet-i saʿādet-iştimālı ʿuhde-i iḳtidārına intiḳāl edip ġubār-ı ʿatabe-i ʿulyāsı ʿuyūn-ı ehl-i ḥāliñ sürme-i mücellā-yı çeşm-i ḥaḳāyıḳ-bīnāsı olan ol maḳām-ı bihişt-āsārda niçe şühūr u sāl kemāl-i ṣıdḳ u ḫulūṣ-ı māl-ā-māl ile ḫidmet-i ʿazīz-i müşārun ileyhde olaraḳ maġbūṭuʾl-emsāl olup bu ḥālāt-ı marżiyye ile güẕārende-i[1202] evḳāt iken biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde murġ-ı rūḥı bāl-güşā-yı riyāż-ı cinān ve cesed-i şerīfi peder ve ceddi ḳurbunda vedīʿa-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr muḳīm-i nişīmengāh-ı ʿuzlet ve seccāde-güster-i kūşe-i ḳanāʿat ve Cāmiʿ-i Zeyniyyeʾde mutaṣarrıf-ı imāmet ü ḫiṭābet ḥalīm ü selīm ve müteveccih-i ṭarīḳ-i müstaḳīm vech-i pākinde envār-ı tevḥīd-i şuʿlever ve aʿdād-ı sinn ü sālī rütbe-i süllem-i heftāda pā-nihāde olmuş bir pīr-i mekārim-eser idi.

Ḳırımī Keşfī Efendi En-Naḳşbendī:

Mülk-i ʿademden iḳlīm-i Ḳırımʾda kişver-i vücūda tāziyāne-zen-i[1203] maṭıyye-i ılġar-ı ẓuhūr olan Keşfī Edendiʾdir. Refte refte daġdaġa-i ser-ḥad-i ṣabāvetden āzāde ve mertebe-i rüşd ü sedāda pā-nihāde olduḳda mecālis-i ifāde-i ʿulemā-yı kirām-ı ʿaṣra duḫūle sürʿat ü istiʿcāl ve simāṭ-ı taḳrīr ü taʿlīmlerinden telezzüz-i māʾide-i ʿilm ü kemāl eyledikden ṣoñra masḳaṭ-ı reʾsinden ṭayy-ı maʿrūżāt-ı iḳāmet ve maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa ḫaṭve-peymā-yı hicret ve şirāʿ-güşā-yı sefīne-i ʿazīmet olup baʿż-ı fużalāyı ol diyār-ı feraḫ-āsārıñ ʿatabe-i āsmān-pīrāların deverān ederek kīse-i derūnı tenmīḳāt-ı ʿilm ü ʿirfān ile melʾān olmuş ve muḳteżā-yı tevfīḳ-i Müsteʿān ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i ṣūfiyyeye dāʿye-i intisāb ṣavmaʿa-i ḳalbinde cevelān eylemiş olmaġın ecille-i meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Emīn Efendi ḥażretleriñ süddе-i seniyyelerine nāṣıye-sāy-ı müsūl ve maḳbūl-i sāḥa-i ḳabūl olan zümre-i

[1201] Yüce sırrı kutsansın.

[1202] 205a AE

[1203] 203b KA

bendegānları derecesine mevṣūl olup yigirmi beş seneden mütecāviz ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḫidmet-i şerīflerinde pūyān olaraḳ rütbe-i ādāb u erkānı ḥāʾiz olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde ʿazīzleri maḥrūse-i Burusaʾda ḫānḳāh-ı mülk-i cāvidānīye rıḥlet eyledikde Başcı Zāviyesiʾnde ser-be-cīb-i ḥücre-i iḳāmet ve ʿazīzleriñ maḳāmlarına cā-nişīn olan ḥafīdleri dīger Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi sinn-i ṣıġarda olmaġın ḫānḳāh-ı meẕkūrede niçe müddet leyle-i Cumʿaʾda icrā-yı āyīn-i Naḳşbendiyyeʾde pāy-der-dāmen-i vekālet[1204] olup bu ḥāl üzre evrād u eẕkāra leyl ü nehār müdāvim ve ṣalāt-ı mefrūżayı daḫı cemāʿatle teʾdiye vü īfāya ḳāʾim iken biñ iki yüz otuz dört senesinde müteveccih-i ser-menzil-i ʿālem-i beḳā ve cesed-i şerīfi dergāh-ı ʿazīzleri ḳurbunda olan mekteb[1205] sāḥasında defīn-i ṣafḥa-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr[1206] ʿālim ü ʿāmil fāżıl u kāmil ṣāliḥ ü ʿābid ve mecmaʿ-i mekārim ü meḥāmid olup fażl u kemāl ile şehīr bir pīr-i rūşen-żamīr ise de muḳteżā-yı türāb-ı maḥall-i vilādeti lisān-ı şerīflerinde cevdet ü ṭalāḳatı olmaġla erbāb-i istifāde-i ifādelerinden bī-fāʾide idi.

Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Aḥmed Rāşid Efendi El-Eşrefī:

Tercemesi ẕeyl-i kitābda girih-bend-i ḳıtār-ı zümre-i ẕākirān olan Ḳātırcı-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı maʿārif-rüsūmı Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Rāşid Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda Duḫter-i Şeref Maḥallesiʾnde ʿālem-i kevne ʿarż-ı cemāl ve ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifādelerinde istifāde-i ʿilm ü kemāl edip ḫaṭṭ-ı Nesḫ ve Sülüs ve Celīʾye daḫı taʿaşşuḳ ve ser-levḥa-i zümre-i ḫaṭṭātīn Tarḫāna-zāde ʿAbduʾllāh Efendi merḥūmdan temeşşüḳ ederek ḳavāʿid-i şīve-i ḥurūf-ı ḫaṭṭ-ı meẕkūrı ber-vech-i lāyıḳ istiknāh ve efendi-i mūmā ileyhden aḫẕ-ı ketebe etmekle ġıbṭa-fermā-yı naẓāʾir ü eşbāh olup fiʾl-ḥaḳīḳa ḫaṭṭ-ı dil-peẕīr ü cān-sitānı ketb ü taḥrīrde Yāḳūt-ı Sānī olmaġla medīne-i mezbūrede ṣaḥḥāflar sūḳında kār-geh-pīrā ve zümre-i ḫaṭṭ-nüvīsān-ı ebnā-yı zamāna fenn-i ḫaṭṭı taʿlīm ü edāda taḥrīk-i ḫāme-i iḳtidār ederek varaḳ-gerdān-ı eczā-yı ṣubḥ u mesā olup bi-tevfīḳiʾllāhiʾl-mālik meslek-i ṣūfiyyeye mesālik olmaġın belde-i merḳūmede kibār-ı

[1204] 205b AE

[1205] 204a KA

[1206] mezbūr: - AE

meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretleriniñ sāḥa-i bülend-pāye-i irşādlarına cebīn-sāy-ı irādet ve aḫẕ-ı yed-i inābet ü icāzet ʿazīz-i sürūşī-sīret ile tāc-ı pür-ibtihāc-ı Eşrefiyyeʾyi ārāyiş-i ser-i mefḫaret eylemiş ve rū-şinā-sāz-ı dīde-i ḳulūb-ı insān olan ʿilm-i mūsīḳīde selīḳa-i selīlesi müstebān[1207] ve maḥfaẓa-i sīnesi naḳdīne-i aṣvāt u ilāhiyyāt-ı firāvān ile melʾān[1208] ve baʿż-ı maḳālāt-ı manẓūme-i meşāyiḫ-i ʿālī-şāna besteler īcād etmekle miyān-ı gürūh-ı mūsīḳī-şināsānda müşārun biʾl-benān olmuş idi. Ekser-i zamān meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye ile hemdem ü celīs ve zevāyā-yı evliyā-yı ʿiẓāmda esnā-yı ḫalḳa-i zikruʾllāhʾda gürūh-ı zākirāna reʾīs olup ṣadā-yı bülend-i dil-keş-edāsı cemʿiyyet-i ṭāʾife-i ʿuşşāḳa zelzele ve ḥīn-i ḳırāʾat-ı risāle-i Mevlid-i Sulṭānüʾl-Enbiyāʾda naġamāt-ı dil-pesend-i ḥālet-efzāsı sāmiʿa-i derūn-ı erbāb-ı enfüs ü afāḳa velvele verüp ez her cihet nezd-i kibār u ṣıġārda ḳadr ü rifʿati mezīd ve ʿandelīb-i terāne-senc-i gülşen-i zikr ü tevḥīd idi. ʿİlm-i irtifāʿ-ı felekiyyātda daḫı mahāret-i bāhiresi mānend-i şuʿāʿ-i şems-i tābān celī vü hüveydā olmaġın Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Ḫānīʾde muvaḳḳit-i bī-müdānī olup biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde ḥacc-ı şerīfden baʿdeʾl-ḳufūl kār-geh-i mezkūrden ʿudūl edip muvaḳḳit-ḫāne-i cāmiʿ-i mezbūrede visāde-güzīn-i ārām ve minber-i münīrinde ḫaṭīb-be-nām ve baʿż-ı mesācid-i sāmīde kürsī-nişīn-i vaʿẓ u naṣīḥat ve ṭāʾife-i nisvāna nāḳil-i ḥall ü ḥurmet iken biñ iki yüz otuz ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfinde sāʿāt-i maʿdūde-i ʿömrī derece-i ḫitāma resīde ve şerbet-i şehd-ifṭār-ı mevti çeşīde olup dāmādları Eşref-zāde Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendiʾniñ pūst-nişīn olduġu Şeyḫ Nuʿmān Efendi Zāviyesiʾnde mütevārī-i mezār-ı maġfiret-āsārdır. Şeyḫ-i mezbūr ʿālim ü ʿāmil ʿāḳil ü kāmil dāʾimā ʿibādāt u ṭāʿāta müdāvim be-her-gün Cāmiʿ-i Kebīr muvaḳḳit-ḫānesinde muḳīm olmaġla ṣalāt-ı ẓuhr ve ʿaṣrı maʿbed-i münīrde cemāʿat ile edāya mülāzım olup lemaʿāt-ı ḫūrşīd-i ṭāʿāt ile sīmāsı pür-nūr ve āyet-i[1209] zühd ü ṣalāḥ nāṣıyesinde nüvişte vü mesṭūr idi.

Çelebi Sulṭān Meḥemmed Medresesinde Muḳīm El-Ḥāc ʿAlī Ṣıddīḳ Baba Efendi:

[1207] 204b KA

[1208] 206a AE

[1209] 205a KA

Necm-i zāhire-i vücūdı ʿArabgīr vilāyetinde lemʿa-gīr-i dāʾire-i şühūd olup vādī-i ṣabāvetden şehristān-ı cüvānīye sevḳ-i semend ve ser-māye-i ʿaḳl u şuʿūrdan ḫiṣṣemend olduḳda ḳudemā-yı vüzerā-yı esbaḳ[1210] ve mīrüʾl-ḥāc mā-sabaḳ ʿAkkā vālīsi Cezzār Aḥmed Paşa merḥūmuñ dāʾiresine vażʿ-ı ḳadem ve düvāzdeh sāl müşārun ileyhiñ İç Aġalıgı ile ḫüddām-ı ʿunvān-ı irtisāmı silkine müntaẓım ve taḥṣīl-i fenn-i silaḥşörī ile tedārük-i naḳd-i İḳtidā ve istiṣḥāb-ı vezīr-i sālifüʾl-eẕkār ile iki defʿa ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ve ziyāret-i ravża-i sulṭānuʾl-enbiyā *ʿaleyhü efḍalüʾt-taḥāyā*[1211] neyl ile muḥterem olup ḳāʾid-i tevfīḳ-i ferḫunde-refīḳ ile esb-i seyāḥata süvār ve endāze-i ḫaṭavāt ile mesāḥa-i dār u diyār ederek maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa gelüp biñ iki yüz yigirmi iki tārīḫinde müteveccih-i cānib-i ḥayy-ı bī-çūn ve Ṭopḳapu Meḳābiriʾnde şārih-i meşnevī Ṣārı ʿAbduʾllāh Efendi ḳurbunda medfūn olan dil-bestegān-ı ṭarīḳat-ı Mevleviyye ve eʿazze-i ḫ*ā*cegān-ı meslek-i Naḳşbendiyyeʾden maẓhar-ı esrār-ı ḥaḳīḳat ve serīr-ārā-yı neşʾegāh-ı maʿrifet Ḫ*ā*ce Süleymān Neşʾet Efendi ḥażretleriniñ kaʿbe-i hünermendān olan dāʾire-i ʿaliyyelerinde vaḳfe-gīr-i ārām ve niçe sāl u eyyām ḫidmet-i saʿādetlerinde dest-beste-i ḳıyām ve cenāb-ı celāʾil-meʾābların dan tertīb üzre ḳırāʾat-ı luġāt-ı Fārsiyye ve bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa taḥṣīl-i maʿārif-i İlāhiyye eyleyerek tezyīn-i cemāl-i meleke-i ẕātıyye etmiş ve müşārun ileyh Neşʾet Efendi ẓāhiren heyʾet-i ʿavāmda zümre-i aḫaṣṣüʾl-ḫavāṣṣdan olmaġla baba-yı mezbūr daḫı o eşnāda ḳalensüve-i Aġavāt ile meḥāsin-ṣıfāt bulunmuş idi. Ber-muḳteżā-yı[1212] şīve-i ḳader mirʾāt-ı tecelliyāt-ı raḥmāndan cilveger olan ṣūret-i ceẕbe-i ḥaḳīḳiyye ile āşüfte-ser ve keyfiyet-i muntaẓama-i aḥvālī der-be-der olmaġın biñ iki yüz on sekiz senesinde destūr-ı ʿazīz-i kerāmet-mevfūr ile maḥrūse-i Burusaʾya pāy-endāz-ı vurūd ve Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī dergāh-ı şerīfinde goncāyiş-peẕīr-i peyġūle-i ḳuʿūd u tekvīr-i destār ile zīnet-dār olmuş sikke-i ehluʾllāhı pīrāye-ser-i ḥaḳāyıḳ-penāhī olmaġla beyneʾl-enām Ḥācī ʿAlī Baba Efendi denmekle şöhret-nümūd olup bir müddet daḫı[1213] Burusa Mevlevī-ḫānesinde mekīn ve baʿdezīn Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesiʾnde ḥücre-nişīn gāh

[1210] 206b AE

[1211] Selamların en güzeli onun üzerine olsun.

[1212] 205b KA

[1213] 207a AE

ṣaḥv ve gāhī ceẕbe ile güẕārende-i şühūr u sinīn iken belde-i mezbūrede seccāde-güster-i ḫāne-i ʿuzlet ve reh-nümā-yı reh-revān-ı erbāb-ı ḥaḳīḳat meşāyiḫ-i silsile-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Behcet Efendi ḥażretleriyle miyānelerinde merbūṭ olan rişte-i muvāneset münāsebetiyle şeyḫ-i müşārun ileyh medīne-i Üsküdārʾda Selīmiyye Dergāhı tevcīh olunmaġla biʾl-maʿiyye Üsküdārʾa ecniḥa-güşā-yı ʿazīmet ve ḫānḳāh-ı meẕkūrede ṣavmaʿa-güzīn-i iḳāmet ve bi-ḳudretiʾl-celīl kendüde olan āṯār-ı ceẕbe-i ṣafḥa-i ṣaḥv-i kāmla tebdīl olup andan be-tekrār belde-i dil-güşā-yı Burusaʾya irḫā-yı ʿinān-ı raḫş-ı iḫtiyār ve medrese-i mezbūrede kāʾin-i ḥücre-i münīfesinde pūst-pīrā-yı kūşe-i ḳarār olup ziyāret-i ʿaliyyesine dāmen-be-miyān iʿtizām olan muḥibbān-ı vefā-iḳtirān ile ṣoḥbet ederek varaḳ-gerdān-ı ṭūmār-ı evḳāt u azmān ve cevāhir-girān-ḳadr-ı kelimāt-ı ḥikem-āmīz ile pertev-rīz-i revzene-i dil-i zümre-i ʿāṣıḳān u ṣādıḳān iken biñ iki yüz ḳırḳ dört Rebīʿüʾl-āḫiriniñ yedinci şeb-i āẕīne rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i mesīre-i dār-ı cinān ve ġavṭa-zen-i[1214] deryā-yı raḥmet-i Raḥmān olup ferdāsı rūz-ı Cumʿa muṣāllā-yı Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Ḫānīʾde ṣalāt-ı cenāzesi cemāʿat-i keṯīre ile edā ve cesed-i pāki Mevlevī-ḫāne-i Burusaʾda Cünūnī Aḥmed Dede Efendi türbesi ḳurbunda olan ḥaẓīrede vedīʿa-i ḫāk-i maġfiret-i Ḫudā oldı. Baba-yı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ʿābid ü zāhid ve mürtāż u mücāhid kibār-ı sādāt-ı ṭarīḳ-i Kübreviyye ve ecille-i ḫ*ā*cegān-ı Naḳşbendiyyeʾden ḳıdve-i ehl-i yaḳīn Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1215]iñ taʿalluḳ-ı naẓar-ı nūrānī-eṯerleri ile çerāġ-ı derūnı be-tekrār uyanmış ve niçe zamān[1216] kendüye mederse kūşesi āşiyān olmuş iken süfre-i niʿmeti āyende vü revendegāna güşāde ve ikrām u ʿināyeti bīgāne vü āşnāya ḥadden ziyāde vāḳıf-ı esrār-ı ṭarīḳat ʿārif-i eṭvār-ı ḥaḳīḳat bir ẕāt-ı surūşī-sīret idi. ʿİlm-i ʿArabīʾden mā-ʿadā maʿlūmāt-ı luġāt-ı Fārsiyyeʾde mānend-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī ve meydān-ı şiʿr ü inşānıñ bir merd-i ẕū-fünūn-ı serefrāzı olduġundan eşʿār-ı ābdārı elṭaf u aḥlā ve Ṣıddīḳ maḫlaṣı ile kelimāt-ı manẓūme-i ḥaḳāyıḳ-āyātı baʿż-ı mecmūʿalarda keşīde-pīrā-yı silk-i süṭūr u imlādır. İşbu beyt-i laṭīf ṭabʿ-ı şerīfinden çīdedir. **Beyt:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

[1214] 206a KA

[1215] Aziz sırrı kutsansın.

[1216] 207b AE

Āġūş-ı vaṣla gelmez ise serv-i nāzımız

Varmaz mı ḫāk-i pāyına eşk-i niyāzımız

Fincānī-zāde Şerīf ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī:

Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda ḳadem-zen-i nüzhetgāh-ı vücūd olan Şerīf ʿAlī Efendiʾdir ki terbiye-i dāye-i tevfīḳ-i Īzed-i Yezdān ile ġarra-i ṣubḥ-i istiʿdād-ı nāṣıye-i ḥālinde nümāyān olup bir miḳdār niṣāb-ı ʿilm-i ḥālden ḫiṣṣe-dār olduḳdan ṣoñra ġavāʾil-i idāre-i nafaḳa-i evlād u ʿıyāl mülābesesiyle delālet-i dellāl-i meşiyyet ile Burusa bedestānında meşdūd-ı ḥarīr-i dellālī olaraḳ rızḳ-ı maḳsūme-i muḳadderesin[1217] żamīme-i hemyān-ı maʿāş eylemiş ve muḳteżā-yı cibillī-i ezelī meḥāsin-ḫıṣāle mālik ve hemvāre-i cādde-i inṣāfa sālik bulunmuş olmaġın medīne-i mezbūrede revnaḳ-figen-i kāşāne-i irşād-ı kibār-ı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Behcet Efendi ḥażretleriniñ ṣaf-ı ḫidmet-güẕārānını zümresine kendin erdāf edip leyālī-i iḥyāda meclis-i ẕikr-i şerīflerine rū-nihāde olaraḳ taḥṣīl-i rıżāda iken şeyḫ-i müşārun ileyhe medīne-i Üsküdārʾda Selīmiyye Tekyesi meşīḫatı tevcīhi bāʿiṯ-i ṭayy-ı seccāde-i ḳarār ve mūcib-i ʿazīmet-i semt-i Üsküdār olup merḥūm-ı mütercem çendān sāl mürūrunda ḳayd-ı sūd ve zebān-ı bāzār-ı cihānī bilā-telāş tīġ-i bī-dirīġ-i himmetle ṣavmaʿa-i derūnundan terāş edip dār u diyārından[1218] fekk-i rābıṭa-i ārām ve tāzyāne-zen-i maṭıyye-i iʿtizām olaraḳ medīne-i Üsküdārʾa baʿdeʾl-vuṣūl ʿazīz-i müşārun ileyhiñ destūr-ı şeref-i duḫūl ile ḥużūr-ı ʿaliyyelerine çihre-fersā-yı muṯūl olduḳda cenāb-ı celāʾil-meʾābların dan be-tekrār tecdīd-i bīʿat ile dāʾire-i saʿādetlerinde kemer-beste-i ḫidmet olmaḳ hevāsıyla terk-i dār u diyār ederek ḫāk-i pāylarına geldigini ʿarż eyledikde ḳabūl-i mültemisi mutażammın işārāt-ı ʿaliyye-i ẓuhūrī vesīle-i iḳāmet ve icāzet-i behiyye-i ṣudūrı dāʿiye-i ḫidmet olup niçe zamān ol yenbūʿ-ı kerāmet ü maʿārifden istifāża-i ādāb u ʿirfān etdikden ṣoñra biʾl-icāze vaṭan-ı aṣliyyesine rücūʿa şürūʿ edip belde-i meẕkūrede silk mülkünde münselik ḫāne-i dīrīnesinde meclis-i ẕikrine cemʿ olan ʿāşıḳān u ṣādıḳān ile icrā-yı āyīn-i Naḳşbendiyyeʾyi zīver-i ser-nāme-i ṭūmār-ı leyl ü nehār ederek müdāvim-i

[1217] 206b KA

[1218] 208a AE

evrād u ezkār iken biñ[1219] iki yüz ḳırḳ altı sālinde dest-i ḳābıżuʾl-ervāḥa teslīm-i naḳd-i cān ile ʿāzim-i tekye-geh-i cinān olup cesed-i şerīfi pīşgāh-ı bāb-ı Mevlevī-ḫānede vāḳıʿ meḳābirde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr meḥāsin-i eṭvār-ı dil-pesend ile meşhūr ehl-i ḥāl ṣāḥib-i ḥüsn-i ḫıṣāl ḥalīm u selīm ve mütevveccih-i ṭarīḳ-i mustaḳīm Naḳşbend-perend-i ḳanāʿat ve muḳīm-i nişīnmengāh-ı ʿuzlet idi.

Üftāde Efendi Türbedārı Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi:

Tercemesi bālāda ḫāme-güzār-ı işʿār olan türbedār ʿAbduʾl-celīl Efendiʾniñ dāmādı ve terbiyyet-kerde-i dest-i irşādı olan Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendiʾdir. Maḥrūse-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda ṭulūʿ u bürūz-ı şuʿā-yı nūr-ı istiʿdād levḥ-i cebīninde şuʿle-efrūz olmaġın naḳdīne-i saʿy u ictihādı kesb-i ʿulūm u feżāʾile maṣrūf ve ʿinān-ı teveccüh ü ʿazīmeti taḥṣīl-i hüner ü maʿārife maʿṭūf olduḳdan ṣoñra ḫaṭṭ-ı nesḫ ü sülüse māʾil ve üstād-ı[1220] nādirüʾl-aḳrāndan Tarḫāna-zāde ʿAbduʾllāh Efendi meclisine dāḫil olup ḳavāʿid-i ḥurūf-ı ḫaṭṭı taʿallüm ve ḥaḳāyıḳ u daḳāyıḳını tefehhüm ederek bilā-āḫire efendi-i mūmā ileyhden icāzet-yāb ve ḫaṭṭ-ı pākīze-i ḫavf-edāsı pesendīde-i şeyḫ ü şāb olmuş idi. Ḳayın pederleri irtiḥālinde ḳuṭb-ı aʿẓam-ı cihān ve Muḥarrem-i ḥaram-serāy-ı esrār-ı Raḥmān ve müderris-i fütādegān ḥażret-i pīr-i Meḥemmed Üftāde *enālehuʾllāhi teʿālā biʾs-sādeti*[1221] efendimiziñ meşhed-i ʿulyālarında türbedār ve ol dergāh-ı vālāda niçe sinīn-i mütekāsire ḫidmet-i mütevāfire neyl ile şeref-medār ve evlād-ı kirām-ı ḥażret-i müşārun ileyhden Üftāde-zāde Seyyid Şeyḫ Muṣṭafā Efendi cenāblarından aḫz-ı inābet ile kām-kār ve tāc-ı pür-ibtihāc-ı Celvetiyyeʾyi pīrāye-i ser-i iftiḫār edip olduḳca fenn-i mūsīḳīde selīḳası nümāyān ve bālā-yı şehrde[1222] ḫānḳāh-ı ʿaliyye-i ḥażret-i pīr-i dest-gīrde niçe seneler bülbül-i şūrīdeveş nālān ve muḳābe-i şerīfelerde zevḳ u şevḳ ile İlāhī-gūyān ve burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ türbe-i şerīfe cāmiʿ-i laṭīfi minber-i münīfinde ḫuṭbe-ḫān ve belde-i mezbūrede ekser-i zevayā-yı evliyāʾuʾllāhʾda risāle-i mevlid-i sulṭānüʾl-Enbiyā ve menḳıbe-i miʿrāc-ı pādşāh-ı her dü

[1219] 207a KA

[1220] 208b AE

[1221] Allah ona saadet versin.

[1222] 207b KA

serā *ʿaleyhi efżalü'ṭ-taḥāyā*yı[1223] ḳırā'at edip ṣadā-yı ḥālet-engīz ile mücemmir ḳılup sāmiʿīni sūzān ve zemzeme-hā-yı şevḳ-rīz ile aṣḥāb-ı vecd ü tevācidi giryān eyleyüp ḥattā āḫir-i vaḳtlerinde kemāl-i şeyḫūḫet ile meşy ü ḥarekete ḳudreti mefḳūd iken bu maḳūle-i mecālis-i mesʿūdları terk ü fedā etmeyüp dervīşāne ʿaṣā-yı pīrāne ittikā ederek ol ḫidemāt-ı mebrūreye beẕl-i vücūd etmiş **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Ṣanmañız kim ḳocalıḳ bükdi belin Yaḥyā'nıñ

Naḳd-i ʿömrini yitürmüş egilüp anı arar

müfādınca aʿdād-ı ʿömri şumār-ı heştdāda yetmiş va żaʿf u huzāl-ı pīrī ile işi bitmiş ʿādet-i ʿālem-i fenā üzre cānib-i ḥaḳḳa ʿazīmete müteheyyi bulunmuş[1224] idügünden biñ iki yüz elli üç senesi şehr-i Muḥarremü'l-ḥarāmıñ evāḫirinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve türbe-i muṭahhara-i meẕkūre dā'iresinde ḳuṭbu'l-ʿārifīn Üftāde-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi ḥażretleriniñ merḳad-i ʿaliyyeleri ḳurbunda defīn ve ser-defter-i ehl-i yemīn olmuşdur. Pür nūr ide Ḫudā-yı teʿālā mezārını, merḥūm-ı merḳūm zīver-i ʿilm ü ʿirfān ile mevsūm vaḳūr u edīb ve kūşe-güzīn-i ṣabr u şekīb ve Ḥişār Cāmiʿ-i şerīfinde daḫı bā-berāt-ı ʿālī-şān ḫaṭīb idi.

RAVŻA-İ ḪĀMİS

Mevālī-i ʿaẓāmı İmżā-Sāz-ı Veşīḳa-i İʿlām Olur

Burusa Ḳāżīsi Ḳoca Maḥmūd Efendi:

Vilāyet-i Anaṭolu'dan Sulṭānöñi nām-ı dīger Eskişehr[1225] denmekle maʿrūf ḳaṣabadan vücūdı zīver-i ṣaḥīfe-i şühūd olup ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at ve envāʿ-ı fażā'il ile şöhret bulduḳdan ṣoñra devlet-i Ḫudāvendigār Ġāzī'de yedi yüz altmış bir sālinde Çandarlı Ḳara Ḫalīl Efendi yerine ḥukūmet-i ḳażā-yı Burusa ile revnaḳ-ṭırāz ve on seneden mütecāviz mesned-i ḥukūmetde icrā-yı umūr-ı şerʿ-i ġarrā ve beyne'l-ḫaṣmīn refʿ-i münāzaʿāt u ġavgā

[1223] Selamlarımın en iyisi onun üzerine olsun.

[1224] 209a AE

[1225] 208a KA

etmek ile serefrāz olup ʿālim ü deyyen ve müttaḳī vü mütedeyyin pīr-i muʿammer-i köhne-sāl bir ẕāt-ı faẓīlet-iştimāl olmaġın Ḳoca Efendiʾlikle şöhre-endāz olmuş idi. *Vefeyāt-ı Belīġ*'de keşīde-pīrā olduġu üzre yedi yüz yetmiş dört sālinde ḫāme-i ecel ḫātime-i ḥayātına *Ceffeʾl-ḳalem ḫaffeʾl-elem*[1226] imżā etmekle manṣıb-ı ʿömri temām ve ʿāzim-i maḥkeme-i dārüʾs-selām olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Mevlevī-ḫāne ḳurbunda olan türbe-i şerīfesinde medfūn ve ḳubbe-i mezbūre merḳad-ı evlād u enṣābıyla meşḥūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü fāżıl niḥrīr u kāmil ḳażāsında ʿadl ü dād ve ṭarīḳ-i sedādı pīş-nihād etmekle Burusa ḫalḳı muḥibb-i ḫāliṣüʾl-fuʾādı idi. Ḥiṣārda Ḳavaḳlı Maḥallesiʾnde mescidi ve evḳāfı vardır.

Burusa Mollāsı Fenārī-zāde Yūsuf[1227] Bālī Efendi:

Bālā-yı ṣaḥīfede terceme-i münīfesi sebḳ eden ʿallāme-i zamāne ve fehhāme-i bī-bahāne Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Mollā Fenārī ḥażretleriniñ maḫdūm-ı muḥteremleri olup ʿālem-i Kenʿān-ābād-ı ʿademden gehvāre-i vücūda pā-nihāde ve ʿazīz-i nādirüʾl-miṯl Mıṣr-ı feżāʾil Yūsuf Bālī denmekle şöhret-dādedir. Ẕeyl-i kitābda tercemesi çekīde-i ḫāme-i müşgīn ve sekiz yüz[1228] on ṭoḳuz[1229] senesinde Burusaʾda "Sulṭāniyye müderrisi iken ders ü devri resīde-i ḫitām ve kitāb-ı ʿömri temām olup ʿāzim-i ḫuld-i berīn olan birāderleri Meḥemmed Şāh Efendi yerine müderris-i ẕeviʾl-iḥtirām ve baʿdehu sekiz yüz iki tārīḫinde Mollā Yegān maḥlūlundan Burusa"[1230] manṣıbı ile neyl-i merām olmuş idi sekiz yüz ḳırḳ altı sālinde ṣaḥīfe-i vücūdı nā-būd-ı şühūd olup vālid-i büzürgvārları cāmiʿi ḥaẓīresinde mütevārī-i türāb-ı maġfiret-meʾābdır. *Enʿamallāhi teʿālā ʿaleyhi ve aḥsin ilā-vālidihi ileyhi*[1231].

Burusa Mollāsı Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:

Bālāda tercemesi nigāşte-i kilk-i perīşān-edā olan Şeyḫüʾl-İslām Mollā Yegān merḥūmuñ maḫdūm-ı feżāʾil-rüsūmı Şāh Meḥemmed Efendiʾdir. Yegān yegān fuḥūl-i ʿulemā-yı ẕeviʾl-

[1226] Kalem tükendi elem hafifledi.

[1227] 209b AE

[1228] 208b KA

[1229] Tarih AEʾde "sekiz yüz on dokuz", KAʾda "sekiz yüz otuz dokuz" olarak kaydedilmiştir.

[1230] tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1231] Yüce Allah onu nimetlendirsin. Onu ve babasını bağışlasın.

iḥtirāmdan taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān etdikden ṣoñra sekiz yüz ḳırḳ iki senesinde Fenārī-zāde Yūsuf Bālī yerine Burusaʾda Sulṭāniyye Medresesiʾyle be-kām ve sekiz yüz ḳırḳ altı tārīḫinde selefi yerine Burusa ḳażāsıyla nāʾil-i feyż-i merām ve sekiz yüz elli yedi ḫilālinde manṣıb-ı ʿömri temām ve sicill-i ḥayātına ḳayd-ı ḫatem biʾl-ḫayr ile ḫatem-i ḫitām edip vālid-i mācidi ḳurbunda āsūde-i meşhed-i raḥmet-i Raḥmānʾdır.

Burusa Mollāsı Yegān-zāde Eyyühüm Aḥmed Efendi:

Bālāda terceme-i şerīfesi mesṭūr Şeyḫüʾl-İslām Mollā Yegān merḥūmuñ ḥafīd-i feżāʾil-mevfūrı ve fużalā-yı maʿdūdeniñ maʿrūf u meşhūrı Eyyehüm Çelebi denmekle mümtāz-ı ser-āmed Yegān-zāde Aḥmed Efendiʾdir. ʿUlemā-yı ʿahddan taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve neyl-i mülāzemetle müreffehüʾl-bāl olduḳdan ṣoñra semt-i ḳażāya ʿāzim ve menāṣıb-i baʿż-ı bilāddan belde-i Amasiyyeʾye ḥākim ve sekiz yüz seksen altı tārīḫinde Mollā Vildān defʿa-i s̱āniyesi[1232] yerine Burusa ḳażāsına[1233] mevṣūl ve sekiz yüz ṭoḳsanda maʿzūl ve merreten baʿde uḫrā iki defʿa daḫı ḳażā-yı mezbūre manṣıbı ile nāʾil-i meʾmūl olup baʿde ʿahd-i devlet-i Selīm Ḫānʾda ḥukūmet-i ḳażā-yı Gelibolıʾya şāyān *kemā enzeleʾllāhi*[1234] icrā-yı aḥkām-ı şerʿiyye ile müşārun biʾl-benān olmuş idi. Āḫirüʾl-emr menāṣıb-ı resmiyyeden mütebāʿid ve yevmī elli aḳçe vaẓīfe ile Burusaʾda müteḳāʿid iken meşaḳḳat-i tekāpū-yı pāyeden pāyına maraż-ı aṣābiyet edip makʿad-ı ṣıdḳa ḥırām ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1235] merḳad-i münīri civārında maḳām eyledi. Mevlānā-yı mezbūr cerriyüʾl-cenān ṭalīḳüʾs-sān vaḳūr u mehīb pīr-i münevverüʾl-meşīb idi. Ḫayrāt u ās̱ārından maḥrūse-i Ġalaṭaʾda cāmiʿ ü medresesi vardır.

Burusa Mollāsı Ḫıżr Beg Efendi-zāde Yaʿḳūb Paşa Efendi:

Tercemesi z̲eyl-i ṣaḥīfede keşīde-pīrā olan Müftī Aḥmed Paşaʾnıñ birāderi Yaʿḳūb Paşaʾdır. Gevher-i tābende-i māhiyyetleri āftāb-ı feyż-i ezeliyyeden şuʿle-pāş-ı eyvān-ı vücūd ve kesb-i ser-māye-i ʿilm ü ʿirfān ile emās̱ilinden mümtāz u tafavvuḳ-nümūd olduḳdan ṣoñra

[1232] 209a KA

[1233] 210a AE

[1234] Allahʾın indirdiği gibi.

[1235] Yüce sırrı kutsansın.

dervīş Meḥemmed bin ḥażret-i şāh maḥlūlundan Burusa Sulṭāniyyeʾsi medresesine pīrāye-baḫşā ve baʿdehu medāris-i Semāniyyeʾden birinde cilve-nümā ve sekiz yüz ṭoḳsanda Mollā Vildān yerine Burusa ḳażāsı ḥukūmetine revnaḳ-efzā olup sekiz yüz ṭoḳsan birde manṣıb-ı ḥayātdan maʿzūl ve rūḥ-ı revānı maḥfil-i dāruʾl-cināna mevṣūl olup Mollā Fenārī Cāmiʿi ḳurbunda medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr kerīmüʾl-ḫulḳ ʿālim-i müdeḳḳiḳ u muḥaḳḳiḳ ṣāḥib-i aḫlāḳ-i ḥamīde ḥāvī-i feżāʾil-i ʿadīde kābiran ʿan kābir fāʾiḳüʾl-aḳrān menbaʿ-ı mekārim ü mefāḫir[1236] sābıḳ-ı aʿyān idi. *Şerḥ-i Veḳāye*ʾye ve *Ṣadrüʾş-Şerīʿ*a ḥavāşī taʿlīḳ etmişdir ki el-ān aṣḥāb-ı istifāde beyninde mütedāvil ve fażīlet-i bāhiresine şāhid-i aʿdeldir. *Şerḥ-i Mevāḳıf* hāmişine daḫı taʿlīḳān-ı laṭīfeleri vardır.

Gelibolılı Şeyḫ Aşcı[1237]-zāde Ḥasan Efendi İbni Meḥemmed:

Nān-pāre-i ḫoş-ḫor-ı vücūdı nāzil-i niʿmet-serāy-ı şühūd olup erbāb-ı feżāʾil-i terbiyelerinde puḫte ve ḫām-ı nā-güvār-ı istiʿdādı maṭbaḫ-ı ifādelerinde efrūḫte olduḳdan ṣoñra çeşīde-i nefāyis-i eṭʿime-i ʿilm ü kemāl ve Gürz Seyyidīʾden mülāzemetle neyl-i āmāl olup ibtidā-yı ḫāric ile Gelibolı Medresesiʾne vāṣıl ve baʿdehu Toḳat Medresesiʾne nāʾil ve ṭoḳuz yüz yigirmi beşde İstanbulʾda Dāvūd Paşa Medresesiʾyle maġbūṭuʾl-emāsil olup baʿdehu İzniḳ Orḫaniyyesiyle şād-kām ve ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzda Edirneʾde Üç Şerefeli Medresesiʾnde tedārük-i maḳām ve baʿdehu Der-i Saʿādetʾde medāris-i ṣaḥn-ı Semānʾıñ biriyle be-kām ve ṭoḳuz yüz otuz dört sālinde Dāvūd Efendi yerine Burusa ḳażāsıyla taḫṣīl-i merām etmiş idi. Baʿdehu yevmī yüz aḳçe ile müteḳāʿid olup penç sāl mürūrunda be-emr-i Ḫudā vecaʿ-i mefāṣıla mübtelā olmaġın ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç tārīḫinde derdine ārzū-yı devā ile germ-ābe-i rāḥat-resān-ı ılıca-yı Burusaʾya gelmiş idi. Mürūr-ı çendān eyyām belde-i mezbūre-i bihişt-irtisāmda rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i şifā-ḫāne-i küll-i saḳīm ü ʿalīl ve ḫāhende-i dārū-yı raḥmet-i Rabb-i celīl olduḳda ḥaẓīre-i zāviye-i Zeyniyyeʾde mütevārī-i laḥd-ı maġfiretdir *Saḳaʾllāhi serāhu*[1238] Tārīḫ-i vefātı olup seng-i mezārında celī ḫaṭ ile nüvişte dir.

[1236] 209b KA

[1237] 210b AE

[1238] Allah onun toprağını sulasın.

Merḥūm-ı mezbūr Aşcı-zāde Ḥasan Çelebi denmekle[1239] meşhūr ve serāy-ı vücūdı feżā'il ü ʿirfān-ı nā-maʿdūd ile maḥṣūr u maʿmūr ve miyān-ı ʿulemāda ẓarāfet-i ṭabʿ u leṭāfet-i şān ile maʿrūf ve envāʿ-ı meḥāsin-i aḫlāḳ ile mevṣūf maʿālī-ṭabʿ ve ḫoş-meẕāḳ kerīmü'l-aʿrāḳ ʿālim ü fāżıl ʿārif ü kāmil bir ẕāt-ı şerīf idi. Nitekim ʿurefā-yı Rūm'dan ʿĀlī-i merḥūm *Nevādiru'l-Ḥikem*-nām eserinde bi'l-münāsebe sebt-i ṣaḥīfe-i raḳm etmişdir ki merḥūm-ı mütercem Burusa'da beẕl-i cān ser-māyesiyle[1240] beḳā-yı ser-menziline revān ve ecel peymānesin nūş edip mestāne-i encümen-i hüviyyeti cüyān olıcaḳ esnāda isḳāṭ-ı ṣalāt içün müddet-i ʿömründen su'āl ederler yaʿnī ki bu ʿālem-i fānī ve menzil-geh-i ḫākdānīde miḳdār-ı zindegānī ḳıldıñız ki aña göre isḳāṭ-ı ṣalāt eyleyelim dediklerinde feylesof-ı mevṣūf-ı mezbūr nezāketle remz-i mestūr ḳılup dem oldı ki biñ yaşadım muḥal düşdi ki bir günde niçe yıl ṣafālarını sürüp zevḳ eyledim siz niçe ḥisāb eylerseñiz eyleñ deyü cevāb vermiş ve bilā-söz ʿömrüñ her güni niçe māh u sāle bedel olmasını bu ṭarīḳiyle işʿār buyumuşdur. *Raḥmetu'llāhi teʿālā ve eskenehu fi'l-cenneti'l-aʿlā*[1241] işbu beyt-i belāġat-edā netāyic-i ṭabʿ-ı pür-iḳtidārından idügi *Teẕkiretü'ş-Şuʿarā*'da mesṭūr-ı silk-i süṭūr u imlādır.

Beyt:

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Vücūdım dehr bāġında dikilmiş ġam nihālidir

Ḫam olmuş bār-ı miḫnetden ṣanasın derd dālıdır

Şām-ı Şerīf Mollāsı İsrāfīl-zāde Faḫrü'd-dīn Efendi[1242]**:**

Nāḳūr-ı vücūdı dem-i feyż-i İlāhiyye ile velvele-endāz-ı ʿālem-i şühūd olan İsrāfil-zādedir. Eyyām-ı cüvānīde ḳabūl-i nefes-i muʿciz-eser fuḥūl edip taḥṣīl-i kemāl-i aḫz-i mülāzemetle neyl-i āmāl olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz bir senesinde Burusa'da Yıldırım Ḫān müderrisi olup ve baʿdehu Sulṭān Orḫan Medresesi'yle taḥṣīl-i merām ve ṭoḳuz yüz otuz ikide Sulṭāniyye Medresesi'nde maḳām etmiş idi. Ṭoḳuz yüz otuz yedide ḳażā-yı Şām ile şehd-i kām olup

[1239] 210a KA

[1240] 211a AE

[1241] Yüce Allah'ın rahmeti (onun üzerine olsun) ve Allah onu cennet-i âlâya yerleştirsin.

[1242] Bu biyografi KA'da yok.

ḳırḳ senesinde maʿzūl yerine Köse Şemsī Efendi mevṣūl olup yüz ḳırḳ ikide ḫalefi yerine ṯāniyen ḳażā-yı Şām ile nāʾil-i kām olup andan rū-be-rāh-ı Beyt-i Ḫudā ve baʿdeʾl-ḥacc Burusaʾya ḳadem-resā olup yevmī seksen aḳçe ile Burusa Murādiyyeʾsinde teḳāʿüd iḫtiyār ve künc-i iḫtifāda ḳarār edip evāḫir-i ʿömründe sevdā-zede olmaġın ḳuyūdāt-ı[1243] fāniyeden ferāġ ve ʿillet-i sevdā elinde muḫtelliʾd-dimāġ iken ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç sālinde güş-ı nidā-yı *İrciʿī* etmekle ʿazm-i ḫuld-i berīn ve ḳurb-ı cāmiʿ-i Zeyniyyeʾde defīndir. Merḥūm-ı mezbūr faṣīḥüʾs-sān ve melīḥüʾl-beyān olup cemīʿ-i ʿulūmda müşāreketi ʿaleʾl-ḥuṣūṣ fünūn-ı ʿaḳliyyede mahāreti var idi.

Burusa Mollāsı Ḳāẓī-zāde Ḳāsım Efendi[1244]:

Vālidi Ḳasṭamonı gibi baʿż-ı bilāda ferş-i seccāde etmiş ḳużāt-ı sencīde-ṣıfātdan taʿdād olmaġın Ḳāżī-zāde denmekle şöhret-dādedir. Ḥadāṯet-i sinde Ḥıżr Beg Efendiʾniñ ʿaynuʾl-ḥayāt-ı istifādelerinden müstefīd ve şeref-i mülāzemetlerinden resīde-i ümmīd olup belde-i Tireʾde vāḳıʿ mederse ḫāricinden medāris-i ṯamāniyyeniñ yerine dāḫil sekiz yüz ṭoḳsan üçde Fenārī ʿAlīʾsi infiṣālinden Burusa ḳażāsına nāʾil olup baʿdeʾl-ʿazl sekiz yüz ṭoḳsan yedi sālinde defʿa-i ṯāniye ḫalefi yerine Burusa manṣıbı ile iḥrāz-ı rütbe-i vālā ve ol mesned-i celīlede ḥukūmet-pīrā iken sekiz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda ḥāl-i ḥukūmetinde ḳażā-yı naḥb ve ʿazm-i ḳażā-yı naḥb edip ḳısmet-i sihām-ı ʿömri temām ve zāviye-i Zeyniyyeʾde taʿyīn-i maḳām eyledi. Merḥūm-ı mezbūr kemāl-i ʿiffet ile meşhūr marżiyyüʾs-sīre ve maḥmūduʾs-serīre idi.

Burusa Ḳāżīsi Dāvūd Efendi:

Kevkeb-i tābdār-ı vücūdı belde-i İznikmidʾden bedīd Dāvūd Ḳāżī Efendi denmekle maʿlūm-ı ḳarīb u baʿīddir. Sālik-i ṭarīḳ-i erbāb-ı dāniş olup Mollā Luṭfī ve Ḥācī Ḥasan-zāde ve Müʾeyyed-zādeniñ mecālis-i ʿaliyye-i ifādelerinde[1245] müdāvim ve biriniñ ḫidmet-i iʿādesinden mülāzım olup evvelā Burusaʾda Ḳāsım Paşa-yı Cezerī Medresesiʾne müderris ve baʿdehu Ġāzī Ḫudāvendigār Medresesiʾnde bünyān-ı ifādeyi müʾessis baʿdehu Ṭrabzon

[1243] 211b AE

[1244] Bu biyografi KAʾda yok.

[1245] 210b KA

Sulṭāniyyeʾsi ve Edirneʾde Üç Şerefeli medreselerine revnaḳ-baḫşā[1246] ve ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzda Ḳādrī Efendi yerine Burusaʾda kār-fermā-yı mesned-i ḥükm ü ḳażā olmuş idi. Defʿa-i sāniye olaraḳ ḳırḳ Rebīʿüʾl-evvelinde Ebuʾs-Suʿūd Efendi yerine Burusa manṣıb-ı celīlüʾl-ḳadrine sezāvār olup sekiz sene miḳdārı seccāde-pīrā-yı ḥukūmet ve fāṣıla-dādende-i mā-beyn-i ḫuṣūmet olmaġın medīne-i mezbūreniñ evḳāfını diḳḳat ü tenḳīr ile biʾl-cümle teftīş ü taḥrīr edip destūruʾl-ʿamel olmaġçün bir mücellid defter etmişdir. İleʾl-ān maḥfūẓ u maʿmūl ʿaleyh-i ḥükkām-ı ẕeviʾl-iḥtirāmdır.Ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç tārīḫinde manṣıb-ı mezbūreden ʿazlini recā ve bu daġdaġa-i maġz-ḫırāş-ı ʿaẓīmeden kendüye kelāl geldigini ʿatabe-i ʿaliyyeye inhā etdikde iʿtiẕārı ışġa olunmayup ṭūl u dırāz mekṣe bāʿiṣ ü bādī oldı. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekiz Ṣaferʾiniñ üçünci güni irādet-i aḥkāmüʾl-ḥākimīn ile manṣıb-ı ḥayātdan münfaṣıl ve rūḥ-ı şerīfi raḥmet-i vāsiʿa-i İlāhiyyeʾye muttaṣıl olup Burusaʾnıñ cānib-i Şarḳīsinde binā eyledigi mescid-i ḥaẓīresinde medfūn ve ol maḥalle Dāvūd Ḳāżī nāmıyla beyneʾl-ahālī şöhret-nümündur.

Burusa Ḳāżīsī Vāsiʿ-i ʿAliyyesi ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Fāżıl-ı bī-muʿādil-i müşgīn-i ḫāme ve Behzād-nigār-ı ḫāme-i *Hümāyūn-nāme* ʿAlāʾüʾd-dīn ʿAlī Efendiʾdir. Serā-perde-i ʿademden şehr-i Filibeʾde teşrīf-i cilvegāh-ı şühūd edip meşāhīr-i ʿulemā-yı [1247] kirāmdan ʿAbduʾl-vāsiʿ Efendiʾye intisāb ve bi-ḥasebiʾl-ʿāde ḫidmet-i iʿādelerinden neyl-i mülāzemet ile behre-yāb olduḳdan ṣoñra Burusaʾda Bāyezīd Paşa Medresesiʾyle nāʾil-i merām ve baʿdehu Ferhādiye Medresesiʾnde şīrīn-kām ve Medrese-i Ḫudāvendigāra zīnet-efzā ve ṭoḳuz yüz ḳırḳ dörtde Edirneʾde Üç Şerefeliʾye irtiḳā ve ḳırḳ altıda Edirne Bāyezīdiyyesiʾyle şeref ü şānı keşīde-i bālā[1248] olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde çekīde-i ḳalem-i ʿanberīn-raḳamı *Hümāyūn-nāme* sebebi ile Merḥabā Efendi mesnedine Burusa manṣıbı ile taḥṣīl-i āmāl ve serefrāz-ı emsāl ü aḳrān olmuş idi. Ṭoḳuz yüz elli sālinde ḥukūmeti ḥālinde hümā-yı hümāyūn-bāl-i rūḥı cilvegāh-ı beḳāya ṭayerān

[1246] 212a AE

[1247] 211a KA

[1248] 212bAE

edip ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr*[1249] cāmiʿi ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı sālifü'l-beyān ʿilm ü maʿrifet ile zamānında fā'iḳ-i aḳrān olup fenn-i inşāda ḳuṭbu's-sebḳ-i belāġat ve semt-i muḥāżarāt-ı edebiyyede kemiyyet-i ṭabʿı yekke-tāz-ı deşt-i pehnā-yı mahāret idi. Benāberīn *Kitāb-ı Kelīle ve Dimne'yi* edā-yı münşiyāne-i fıḳra-perdāzī ile terceme ve *Hümāyūn-nāme* ismiyle tesmiye edip merḥūm Sulṭān Süleymān Ġāzī ḥażretlerine ʿarż u taḳdīm eyledikde Burusa manṣıbıyla tebcīl ü tekrīm olunmuşdur. İle'l-ān süḫan-şināsān-ı maʿrifet-peymā beyninde merġūb u şöhret-ārādır.

Burusa Ḳāżīsi Yāvuz Pīrī Efendi:

Devlet-i Bāyezīdiyye'de Anaṭolu ṣadrında olan Ḳāżī Maḥmūd'uñ ḥafīdi pederleri ʿamā'ir-i Selāṭīn mütevellīleriniñ reşīdi ve Ḥasan Cān Efendi'niñ hemşīre-zādesi ve dāmādı olmaġla[1250] Ḫāce Sulṭān Murād Ḫān-ı Sālis Saʿdü'd-dīn Efendi āsitānesine intisāb ile dārü't-terbiyeleriniñ müstefīdi idi. İstanbul Ḳāżīsi Ṣaçlı Emīr Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra Ḫāric-i Elli ile Şāh Sulṭān Medrese'sine duḫūl ve ber-muḳteżā-yı āyīn-i ṭarīḳ-i ʿilmiyye niçe medāris-i mü'esselere ḳadem-nihāde-i vuṣūl ve baʿdehu Medrese-i Süleymāniyye'den ḳażā-yı ḫavāṣṣ-ı refīʿa yaʿnī Eyyūb Mollālığı ʿuhdesine ʿināyet ü iḥsān ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört senesinde Ġalaṭa Ḳażāsıyla kām-rān ve ṭoḳsan beşde medīne-i dil-güşā-yı Burusa ḥukūmetiyle ṣavmaʿa-i derūnı şād u ḫandān olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı[1251] Recebü'l-Müreccebinde dāyin-i ecele hemyānçe-i vücūdundan edā-yı naḳdīne-i ser-māye-i ʿömr edip ʿāzim-i gülzār-ı beḳā olmaġla Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr*[1252] Cāmiʿ-i Şerīfi cānib-i ġarbīsinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr żabṭ u siyāset-i ẓalemede mānend-i seyf-i meslūl olmaġın beyne'l-enām Yāvuz Pīrī Efendi denmekle meşhūrdur.

[1249] Yüce sırrı kutsansın.

[1250] 211b KA

[1251] 213a AE

[1252] Yüce sırrı kutsansın.

Mevālī-i Kirāmdan Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi:

Tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede mesṭūr Muʿīd Ḫayrüʾd-dīn Efendiʾniñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda gehvāre-i vücūda pā-nihāde ve beyneʾl-ʿulemā Muʿīd-zāde denmekle şöhret-dāde Meḥemmed Efendiʾdir. Bend-i pāy-ı ṭufūliyyetden āzād ve resīde-i derece-i istiʿdād olduḳda taḥṣīl-i ʿulūm içün devr-i mecālis-i ifāde ve baʿż-ı ʿulemā-yı fażīlet-intisābdan dersini tekrīr ü iʿāde ederek beyneʾl-ahālī kesb-i taʿayyun etmiş idi. Kevkeb-i mesʿūd-ı sipihr-i fażl-ı vücūd Şeyḫüʾl-İslām[1253] Mevlānā Ebuʾs-Suʿūd Efendi ḥażretleriniñ ṭalebeleri silkine muntaẓam ve cenāb-ı ʿālīlerinden mülāzemetle şād u ḫurrem olup Burusaʾda Ḳadrī Efendi Medresesiʾyle ḳadri ʿālī ve baʿdehu Üsküdārʾda Meḥemmed Paşa Medresesiʾne irtiḳā ile ḳıdve-i ahālī olmuş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesiʾnde ḫāne-i derūnı neşāṭ-ābād baʿdehu taḫallī-i ṣaḥn-ı ṭarīḳası üzre biñ dört senesinde Murādiyye-i Burusa ile ber-murād ve Mekke-i Mükerreme pāye-i refīʿasıyla ḳadri bülend ve ḳayd-ı ḥayāt ile ser-rişte-i cāhī-i ebed-peyvend ḳılınmış idi. Müteḳāʿid olduġu medresede niçe sāl tedrīs-i ʿulūm ile müdāvim ve iştiġāl üzre iken biñ yigirmi üç tārīḫinde rūḥ-ı şerīfi rāḥat-ābād-ı beḳāya sefer ve beden-i aṭharları Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde maḳar eyledi. Merḥūm-ı merḳūm ġarīḳ-i deryā-yı ʿulūm muttaḳḳī vü ʿābid olup Ḫ*ā*ce-i Sulṭān Murād-ı Sāliṣ Saʿdüʾd-dīn Efendiʾniñ hemşīrelerin tezevvüc edip manāṣıb-ı celīleye[1254] vuṣūl-i eshel iken ḳabūl etmeyüp biʾl-külliye andan müctenib ü mütebāʿid idi. *Tefsīr-i Ḳāżī Beyżāvī*'ye taʿlīḳ ü ḥāşiyeleri vardır.

Mevālī-i Kirāmdan Menteş-zāde Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda aṣḥāb-ı ḫayrātdan Ḫ*ā*ce Menteş denmekle şöhre-bend bir merd-i ehl-i ṣervetiñ ḥāṣıl-ı ser-māye-i ʿömri Meḥemmed Efendiʾdir. Nehc-i saʿādet müntic-i ʿilm-i şerīfe sālik ve genc-i maʿārif ü feżāʾilden bir miḳdār niṣāba mālik olduḳdan ṣoñra Muʿallim-i Sulṭānī Saʿdüʾd-dīn-i Ṣānī āsitānesine ittiṣāl ve cenāb-ı vācibüʾl-iclāllerinden mülāzemetle muḥaṣṣalüʾl-āmāl olup dest-be-dest-i medāris-i ʿaliyyeye iʿtilā ve āheste āheste merātib-i

[1253] 212a KA

[1254] 213b AE

resmiyyeye irtiḳā edip biñ on iki tārīḫinde İnegölʾde İsḥaḳ Paşa Medresesiʾyle ḳarīn-i[1255] ʿizz ü şeref ve on yedide Ḥanceriyye Medresesiʾinde iḥyā-künende-i āyīn-i selef olup sene-i mezbūre Muḥarremʾinde Ṭrablus Şām ḳażāsı inʿām ve yigirmi üçde Ḳayṣeriyye ḥukūmeti ile nāʾil-i merām olup yigirmi sekizde Āmed Ḳażāsı ʿināyet otuz Cemādiyyeʾl-ūlāsında Saḳız Ḳażāsı Mevleviyyeti ile ġarḳ-āb-ı baḥr-ı meserret ve otuz iki Muḥarremʾinde Ramażān Efendi yerine Keteʾye naḳl olunup ḳabūlünden ibā etmekle iḫtiyār-ı ʿuzlet eyleyüp bundan ṣoñra bāzār-ı cihānıñ sūd u ziyānı tevʾem ve dād u sited-i refāhiyyeti yek-dem olduġuna āgāh olup menāṣıb-i Dünyeviyyeʾden ferāġ ve ḳālib-i ḳālebine ebr-rīz-i muḥabbet-i İlāhiyyeʾyi ifrāġ edip evḳāf-ı selāṭīnden bir miḳdār veẓāʾife-i ḳanāʿat ve ʿibādāt u ṭāʿāta müdāvemet üzre iken biñ otuz üç tārīḫinde rāḥat-ābād-ı ʿuḳbāya rıḥlet edip Bıñarbaşıʾnda Düstūr-ḫān Türbesi ḳurbunda mütevārī-i laḥd-ı maġfiretdir. Merḥūm-ı merḳūm ṣalāḥ-ı ḥāl ile maʿrūf u maʿlūmdur.

Burusa Mollāsı Ḳadrī-zāde Es-Seyyid Zeynüʾl-ʿābidīn Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr bālāda ẕikri mürūr eden Şeyḫüʾl-İslām ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi[1256] aḥfādından olmaġın Ḳadrī-zāde denmekle maʿrūf u meşhūr olan Es-Seyyid Zeynüʾl-ʿābidīn Efendiʾdir. ʿAnʿane ile ṣāḥib-i neseb-i ṭāhire Emīr Ḥasan Efendiʾniñ birāder-i mükerremi Seyyid ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ necl-i celīl ve silsile-i aṣlīdir. Ṭarīḳ-i ʿilme sālik ve niṣāb-ı maʿrifete mālik olduḳdan ṣoñra Şeyḫüʾl-İslām merḥūm Zekeriyyā Efendiʾden mülāzemet ile kām-revā ve ibtidā-yı ḫāric ile ceddi medresesine revnaḳ-efzā ve bundan ṣoñra niçe medāris-i resmiyyeye pīrāye-baḫşā olup biñ yigirmi Ramażānʾında Eṭranos yigirmi üçde Gemlik yigirmi altıda Kete[1257] ḳażālarında icrā-künende-i ḥükm-i şerʿ-i ġarrā ve yigirmi ṭoḳuzda Ḳayṣeriyye ve otuz üçde Marʿaş Mevleviyyetleriyle ḥüḳūmet-pīrā olup biñ otuz altı tārīḫinde ber-vech-i teʾbīd Burusa ḳażāsına mużāf olan Kete Ḳażāsı ile tekrīm ve biñ ḳırḳ dört sālinde ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm olup cedd-i emcedi Ḳadrī Efendiʾniñ

[1255] 212b KA

[1256] 214a AE

[1257] 213a KA

binā eyledigi mescid ḥaẓīresinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿiffet ü ṣalāḥ ile meşhūr ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm luṭf-ı mücessem idi.

Şām Mollāsı Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi:

Bālāda tercemesi sebḳ eden Muʿīd-zāde Efendiʾniñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı ve Şeyḫüʾl-İslām Ḫāce Saʿdüʾd-dīn Efendiniñ hemşīre-zāde-i feżāʾil-mevsūmı Meḥemmed Efendiʾdir. Cenāb-ı pür-mekārimlerinden mülāzım olmaġın Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl ve muntaẓır-ı neyl-i maʾmūl iken biñ on senesinde ḫāric elli ile Caġala-zāde Sinān Paşa Medresesiʾne evvel müderris min-dersi fi-hā baʿdehu biñ on yedi tārīḫinde Siyāvüş Paşa Medresesiʾne revnaḳ-efzā ve rüsūm-ı ṭarīḳ-i ʿilmiyye üzre niçe medāris-i celīleye ḳadem-resā olaraḳ medrese-i mūṣile-i Süleymāniyye iḥsān ve biñ yigirmi altı sālinde dāruʾl-ḥadīṯ-i[1258] Süleymān Ḫān erzān yigirmi yedi Recebʾinde manṣıb-ı Şām-ı dāruʾs-selām ile ġonçe-i āmālī ḫandān olmaġla būy-ı ḥukūmet-i şerīḥiyyeleri meşām-ı ehl-i Şāmī pür-müşk ü ʿabīr ve bir vechle taʿṭīr u tebḫīr etmişdir ki taʿbīri güncāyiş-peẕīr-i ḥavṣala-i taḥrīr degildir. Otuz yedi senesinde Edirne pāyesiyle vālid-i mācidleri yerine Burusaʾda Sulṭān Murād-ı Ṯānī Medresesiʾne müteṣāʿid menāṣıb-ı resmiyye ve ʿalāyıḳ-ı dünyeviyyeden mütebāʿid ve kūşe-i ʿuzlet ü inzivāda müteḳāʿid olup[1259] on ṭoḳuz sene miḳdārı bu ḥāl üzre evḳāt-güẕār iken biñ elli altı senesi ḫilālinde ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār ve cesed-i şerīfleri Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda vālid-i mācid ve cedd-i keṯīrüʾl-meḥāmidleri ḳurbunda mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr mecmaʿüʾl-baḥreyn-i ʿulūm u feżāʾil mudaḳḳıḳ u fāżıl ve ʿilm ü kemāl ile şöhret-şiʿārdır. Mevālī-i kirāmdan maḫdūmları Maḥmūd Efendi Saḳız ḳażāsından maʿzūlen Burusaʾda muḳīm iken biñ seksen ṭoḳuz tārīḫinde ḫānelerinde olan germ-ābe-i ḥavżından ġarḳ-āb olarak vefāt edip pederi ḳurbunda medfūndur.

Kete Ḳażāsı Ḳāżīsi Girih-gīr-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Medīne-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr ve ḥall ü ʿaḳda ḳādir ʿulemā ʿindinde Girih-gīr-zāde denmekle meşhūrdur. Girih-güşā-yı ʿuḳde-i tār-ı ṭufūliyyet olup taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifet

[1258] 214b AE

[1259] 213b KA

etdikden ṣoñra Memik-zāde Muṣṭafā Efendiʾden şeref-i mülāzemet-iktisāb ve Ḳırḳ Medreseʾsinden ʿazl ile kām-yāb ve biñ yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric ile ʿĪsā Beg Medresesiʾne dāric ve otuz iki Recebʾinde Emīr Sulṭān Medresesiʾne ʿāric ve otuz beş Rebīʿüʾl-Evvelʾinde Malġara ḳaṣabasında Sinān Paşa Medresesiʾyle serefrāz on seneye ḳarīb ol buḳʿada āşiyān-sāz olup ḳırḳ dört Rebīʿüʾl-āḫirinde Ḳadrī-zāde Zeynüʾl-ʿābidīn Efendi maḥlūlunda[1260] mevleviyyet ile Kete ḳażāsına rıżā verüp iki seneden ziyāde aḥkām-ı şerʿiyeyi icrāda olup baʿdehu maʿzūl Eṭrenos Arpalıġıyla kūşe-gīr-i ḥumūl iken biñ elli yedi tārīḫinde müddet-i ʿömri temām ve manṣıb-ı ḥayātı encām bulup ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1261] Ġarb Ḳapusı muḫāẕīsinde olan sāḥada vücūdı mütevārī-i seḥāb-ı ʿadem oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü maʿrifetle memdūḥ-ı cumhūr pīr-i münevverüʾl-meşīb vaḳūr u edīb idi.

Mekke-i Mükerreme Mollāsı Bāldır-zāde Selīsī Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Ẕāt-ı şerīfleri ḳayd-ı tekellüf ü taʿrīfden müstaġnī vü sāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi İbni Muṣṭafā bin ʿAlī Dede beyneʾl-ʿulemā Bāldır-zāde denmekle şöhret-dādedir. Cedd-i emcedleri ʿAlī Dede Toḳadī olup mevlānā-yı mezbūr vālid-i mācidleri ẕeyl-i şaḥīfede mesṭūr Muṣṭafā Efendi ṣulbundan medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ḫilḳat-i ḫilʿat-ı mesʿūd ile şeref-yāfte ve bād-pāy-ı ḥayāt ile deşt-i pehnā-yı vücūdı tāḫte ederek kesb-i ʿilm ü maʿārife ṣarf-ı naḳdīne-i eyyām u leyāl ve beẕl-i ser-māye-i māh u sāl edip ʿulemā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerine dāḫil ve istiʿdād-ı Ḫudā-dād ile ser-bülend-i emāṣil olduḳda biñ üç senesinde ʿArab-zāde ʿAbduʾr-Raʾūf Efendiʾden şeref-i mülāzemetle be-kām ve biñ dört tārīḫinde Yıldırım müderrisi Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendiʾye irtibāṭ ile ḫidmet-i ifādelerinde ḳıyām edip biñ on beşde ḳırḳ aḳçe ile Burusaʾda Mollā Fenārī Medresesiʾyle mümtāz ve baʿdehu Şahin Lālā müderrisi olup ol bukʿada ṭūl-ı dırāz-ı lāne-sāz[1262] olduḳdan ṣoñra resm-i ṭarīḳ üzre Yıldırım Ḫān Medresesiʾne "revnaḳ-baḫşā ve andan İstanbulʾda ʿĀʾişe Sulṭān

[1260] 215a AE

[1261] Yüce sırrı kutsansın.

[1262] 214a KA

Medresesiʾne"[1263] ḳadem-resā ve biñ ḳırḳ sālinde Burusa Sulṭāniyyeʾsinde ḳadr ü pāyesi aʿlā ve sene-i meẕkūrede evāḫirinde Üsküdār Ḳażāsı ḥukūmetiyle şeref-i menzilesi vālā ḳırḳ beşde ḳażā-yı belde-i Ḥarām ile mirʾāt-ı dil ü cānı mücellā ve ḳırḳ altı[1264] ve ḳırḳ yedi senelerinde ʿArafātʾda ḳırāʾat-ı ḫuṭbe naṣīb ve iki defʿa şeref-i ḥacc ile ḫāṭır-ı ʿāṭırı taṭyīb oldı baʿdehu cānib-i vaṭana hevdec-süvār-ı ʿavdet olup ber-vech-i teḳāʿüd Yıldırım Ḫān Medresesiʾnde cā-nişīn ve Yeñişehr ḳaṣabası Arpalıḳ taʿyīn olunup bu ḥāl üzre sübḥa-gerdān-ı eyyām u leyāl iken biñ altmış Recebüʾl-Müreccebinde ṣaḥīfe-i vücūdı nā-būd-ı şühūd ve ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olup Abdal Meḥemmed Cāmiʿi ḥaẓīresinde āsūde vü defīn ve peder-i vālā-güher ile cedd-i büzürgvārına ḳarīndir. Mevlānā-yı merḳūm ʿilm ü feżāʾil ile mevsūm mecmūʿ-ı ḥayṣiyyātda ʿalem ve ʿaleʾl-ḫuṣūṣ şiʿr ü inşāda müsellem-i ʿālem olup maḥrūse-i Burusaʾya müteʿallıḳ *Kitāb-ı Vefeyāt*ʾı Şīrāze-bend-i cemʿ ü teʾlīf etmiş ve feżāʾil-i Mekke-i Mükerreme ve Medīne-i Müneverreʾye müteʿallıḳ müʾellefeleriñe ḥarem-i beytüʾl-Ḥarāmʾda mücāveret ḥālinde ihtimām edip keşīde-i ṣaḥīfe-i beyāż olduḳda *temmetü kitābenā bi-ʿavnihi*[1265]kelām-ı belāġat irtisāmı ḫūb tārīḫ-i vāḳıʿ olmuşdur.

Burusa Mollāsı Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:

Maṭlaʿ-ı salṭanat-pīşīn-i ʿadālet-āyīn olan maḥrūse-i Burusaʾda Maḥmūduʾl-Fenārī ṣulbundan ḥayyiz-i ẓuhūra gelen evlād-ı Fenārīʾniñ ercmendi Şāh Meḥemmed Efendiʾdir. Bāliġ-i mebāliġ-i derece-i istiʿdād[1266] olup mecālis-i ʿulemāda taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle beẕl-i saʿy u ictihād eyledikden ṣoñra Ḫ*ā*ce-i Sulṭānī Şeyḫüʾl-İslām Mevlānā Saʿdüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ ṭalebesi silkine dāḫil ve şeref-i mülāzemetlerine nāʾil olduḳda evvelā pāye-i Erbaʿīnden maʿzūl ve biñ on dört tārīḫinde Fetḥiyyeʾde Sinān Paşa Medresesiʾne mevṣūl ve ḥasbeʾl-ʿāde niçe medāris-i celīlede ferş-i seccāde-i ifāde ederek biñ yigirmi ṭoḳuz senesinde Ṣofya ḳażāsıyla kām-kār ve biñ otuz altıda Medīne-i Münevvere ḥukūmetiyle rifʿat-medār ve ḳırḳ yedi Ṣaferʾinde maḥrūse-i Burusa[1267] ḳażāsı manṣıbı iḥsān ve

[1263] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1264] 215b AE

[1265] Kitabımız yardımıyla tamamlandı.

[1266] 214b KA

[1267] 216a AE

güsterende-i seccāde-i ʿizz ü ʿunvān olup biñ kırḳ ṭoḳuz sālinde maʿzūl ve maḥrūse-i Burusaʾda kūşe-nişīn-i ḫumūl iken biñ elli bir senesi Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde naṭʿ-ı ʿömr-i ʿazīzinde leclāc-ı ecel açmazun şāh māt demekle ṭayy-ı bisāṭ-ı ḥayāt edip cedd-i emcedi Mollā Fenārī Cāmiʿi ḳurbunda şeh-rāhda olan sāḥada mütevārī-i ḫāk-i siyāh ve müteraḳḳıb-i duʿā-yı gedā vü şāhdır. Mevlānā-yı mezbūr ḥalīm ü selīm ve müşfiḳ ü kerīm süfre-i niʿmeti güşāde ve luṭf-ı ṭabʿı ḥadden ziyāde idi. Ḳuṭbuʾl-āfāḳ Ḥażret-i Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1268]iñ maḫdūm-ı maʿālī-mevsūmları Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerine dāmād ve ol dāʾire-i ʿaliyyeye kesb-i müşāmeret ile ḫurrem ü şād olmuş idi.

Kütahiyye Ḳāżīsı Hindī-zāde Ramażān Efendi İbni ʿAbduʾllāh Efendi:

Tercemesi *Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ*ʾda mesṭūr ve biñ yigirmi iki Ramażānʾında Burusaʾda vāṣıl-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūr olan Şām-ı Şeref-encām Müftīsi ʿAbduʾllāh El-Hindīʾniñ ferzend-i maʿālī-ḳadrī Ramażān Efendiʾdir. Ḫāk-i ʿıṭrnāki reşk-āver-i müşg-i Çīn olan medīne-i Burusaʾda bū-yāfte-i ẓuhūr-ı nāfe-i vücūd olup neyyir-i istiʿdād sipihr-i nāşıye-i ḥālinde baʿdeʾl-işṭiġāl seyyāḥ-ı şeh-rāh-ı ʿilm ü kemāl olmaġın evvelā Muʿīd-zāde Efendi dāruʾl-ifādesinde istifāde ve baʿdehu Burusa Ḳāżīsı şeyḫ-zāde Ḳudsī Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾniñ meclis-i feżāʾilinde rū-nihāde olup fevtinden mülāzım ve ḫāric ile Mollā Fenārī Medresesiʾne ḳādim olup biñ elli senesinde Ḥamza Beg Medresesiʾyle ikrām ve biñ elli altı tārīḫinde ḥażret-i Emīr medresesin inʿām ve biñ elli yedi sālinde Ṭrablus Şām ḳażāsıyla taḥṣīl-i merām edip sene-i mezbūrede ṣadme-i cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī ile sīlī-ḫor-ı ʿazl olup yerine Ṭavīl Ḥasan Efendi naṣb olunmuş iken elli sekizde ḫalefi yerine[1269] sāniyen ḳażā-yı meẕkūr ile be-kām olmuş idi. Altmış iki Ramażānʾında Kütahiyye ḳażāsına ḥākim biʾl-ʿadl ve sene-i merḳūme ḫitāmında baʿdeʾl-ʿazl maḥrūse-i Burusaʾya ʿavdet ü naḳl edip çihl-rūz mürūrunda biñ altmış üç Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde rūḥ-ı şerīfi ʿālem-i beḳāya revān olup Bıñarbaşı Mezāristānı ḳurbunda veled-i vezīri mescidi sāḥasında medfūn ve vālidi ʿAbduʾllāh Efendiʾye maḳrūndur. Merḥūm-ı merḳūm āşnā-yı envāʿ-ı ʿulūm olup keşkül-i derūnı meşḥūn icrā-yı maʿārif-i gūn-ā-gūn idi.

[1268] Aziz sırrı kutsansın.

[1269] 216b AE

Ṭrablus Şām Mollāsı Bāldır-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede çekīde-i ḳalem-i müşgīn-i ʿabd-i kemīn Bāldır-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ ṣulb-ı pākinden biñ[1270] on ṭoḳuz senesinde pā-nihāde-i mesned-i vücūd olan Dervīş Meḥemmed Efendiʾdir. İstiʿdād-ı māder-zād ile ṭarīḳ-i taḥṣīl-i ʿilme ʿāzim maʿzūl-i medrese-i Erbaʿīn olup evvelā biñ elli bir tārīḫinde ḫāric elli ile Vāʿiẓiyye Medresesiʾnde kürsī-i merāma irtiḳā ve elli altıda ʿĪsā Beg ile mürde-dili iḥyā ve niçe medāris-i ʿilmiyyelere ḳadem-resā olaraḳ altmış beş Şevvālʾinde Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigārʾa vāṣıl ve altmış yedi ḥilālinde Ḳonya Ḳażāsı ile ḳıdve-i emāṯil olup altmış sekizde Ṭrablus Şām ḳażāsına tebdīl ve yetmiş bir sālinde Ḳayṣeriyye ḳażāsıyla tebcīl ve yetmiş iki Şaʿbānʾında ʿazl ve vaṭan-ı aṣliyyelerine naḳl edip baʿdehu yetmiş altı Cemāziʾl-āḫirinde defʿa-i ṯāniye Ṭrablus Şām ḥukūmeti ile neyl-i merām ve yetmiş yedi Rebīʿüʾl-evvelinde baʿdeʾl-infiṣāl maḥrūse-i Burusa ḫırām edip baʿdehu meflūc olmaġın manāṣıbdan istīfā ve İnegöl Ḳażāsı ile iktifā ve biñ yetmiş ṭoḳuz Rebīʿüʾl-āḫirinde rebīʿ-i ḥayātı āḫir olup ʿazm-i dāruʾl-beḳā eyledikde Abdal Meḥemmed Cāmiʿi ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i fenā[1271] olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr aḫlāḳ-ı ḥamīde ṣāḥibi ṣāf-derūn ikrām u iḥsānı eḥibbāya ḥadden bīrūn idi.

Burusa Mollāsı Ṭavīl ʿAlī Efendi:

Fiʾl-aṣl Ḳonyaʾda vücūda gelüp vālidi ile Şām-ı şerīfe hicret ve Ḥāfız-ı kelām-ı ʿİzzet olup Sulṭān Murād-ı Rābiʿ ʿaṣrında maḥmiyye-i İstanbulʾa nüzūl Muḥaşşī Sinān Efendi ḫidmetinden mülāzım olup ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ altmış üç senesinde Ḫāric ile[1272] Aḥmed Aġa Medresesiʾne müderris ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ niçe medāris müʾesseselerde bünyān-ı ifādeyi müʾessis olaraḳ biñ seksen sālinde Medrese-i Süleymāniyye iḥsān ve seksen birde Şām pāyesiyle Ġalaṭa ḳażāsı erzān ve seksen sekiz Recebʾinde Burusa ḳażāsı ile maḥsūduʾl-aḳrān olup sene-i mezbūre Ṣaferʾinde icrā-yı evrāḳ-ı ʿömri dest-i ecelde *ke-*

[1270] 215a KA

[1271] 217a AE

[1272] 215b KA

ṭayyi's-sicili li'l-kutub[1273] etmegin ʿörfiyle cenāzesi Cāmiʿ-i Kebīr'de be-cāy-ı maḥfel-i ḳażā mevżūʿ-ı seng-i muṣallā ve cemāʿat-ı keşīre ile namāzı edā ve maḥkeme ḳurbunda olan muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde defīn-i sāhire-i ġabrā oldı. Merḥūm-ı mezbūr deryā-yı güher-rīz-i ʿulūm ve daḳāyıḳ-ı ḥadīş ü tefsīrde ve uṣūl u furūʿda yegāne-i rūzgār olduġu meşhūr-ı cumhūrdur. Ṭavīl Ḥasan Efendi-nām fāżıl-ı niḥrīrüñ dāru'l-ifādelerinde perveriş-yāb olmuş idi.

Mevālī-i Kirāmdan Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi[1274]**:**

Tercemesi bālāda zīver-i silk-i süṭūr olan Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusa'da ẓuhūr ve refte refte ḳanṭara-i ṣabāveti mürūr ve neyl-i mülāzemetle mesrūr olup ḫāric elli ile biñ ḳırḳ dörtde Medrese-i Ḳadriyye ile ḳadri mezīd ve biñ elli senesinde Şahin Lālā Medresesi'nde ṣayd-bāz-ı tīr-i pervāz ümmīd edip baʿdehu Mollā Yegān Medresesi'yle kāmrevān ve altmış birde ḥukūmet-i ḳażā-yı Marʿaş ile şādmān ve altmış üçde Arẓ-i Rūm ḳażāsıyla dil-āsān ve altmış altı sālinde Kütahiyye ḳażāsı ʿuhdesine erzān olup altmış yedide ḳażā-yı Anḳara ile memnūn ve seksen ikide Ṭarablus Şām ḳażāsında dāfiʿ-i ḥüzn-i derūn olup ve seksen sekizde Saḳız ḳażāsında[1275] lenger-endāz-ı mersā-yı ḥukūmet ve seksen ṭoḳuzda Burusa'ya ḳadem-resā-yı ʿavdet ve sene-i mezbūrede Burusa'da vāḳıʿ mülkleri olan germ-ābe ḥavżına *bi-ḳażā'i'llāhi teʿālā*[1276] ġarḳ-āb olup Bıñarbaşı Mezārsitānı'nda ve ceddi ḳurbunda defīn-i taḥte't-türābdır.

Toḳat Mollāsı Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Efendi:

Biñ altmış dört tārīḫinde belde-i Ṣofya'da esnā-yı ḥukūmetde ḫırāmende-i maḥkeme-i beḳā olan Ḳızıḳlı Meḥemmed Efendi'niñ ferzend-i fażīletmendi Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Efendi'dir. Burusa'da meclis-i şühūda nüzūl ve rütbe-i sinn-i bülūġa vuṣūl ve Ḳudsī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ḫidmetinde aḫẕ-i mülāzemetle nā'il-i me'mūl ve Ḳırḳ Medresesi'nden maʿzūl olduḳdan ṣoñra pāye-i ḫāric ile biñ altmış altıda Çendik Medresesi'ne dāric ve

[1273] Kitap sayfalarını dürer gibi.Kur'ân, Enbiya/104.

[1274] Bu biyografi KA'da kayıtlı.

[1275] 216a KA

[1276] Yüce Allah'ın emrinin yerine gelmesiyle.

muḳteżā-yı rüsūm niçe medāris-i celīlelere ḳudūm ederek biñ yetmiş sekiz tārīḫinde Medrese-i ʿİvaż Paşaʾdan[1277] ʿĪsā Beg Medresesiʾne pīrāye-baḫşā ve seksen iki Şevvālʾinde Ḳadriyye Medresesiʾyle rütbe-i ḳadri vālā ve biñ seksen altı sālinde Toḳat Ḳażāsı ʿuhde-i ṣadāḳatlerine iḥsān ü ʿināyet ve baʿde tekmīliʾl-müddet vaṭan-ı aṣlıyelerine ʿavdet ü ricʿat eyleyüp biñ seksen ṭoḳuz senesinde rūḥ-ı laṭīfi bihişte dāḫil ve ḳurb-ı civār-ı Ḥaḳḳa mütevāṣıl olup maḥrūse-i merḳūmeye bir buçuḳ sāʿat baʿdī olan Fidyeḳızlıḳ-nām ḳaryede çiflikleri ḳurbunda medfūndur. Maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı Ḳızıḳlı-zāde Meḥemmed Efendi Burusaʾda kibār-ı beldeden maʿdūd ve Mollā Yegān Medresesiʾne ḳuʿūd ile şeref-endūd iken biñ yüz otuz yedi sālinde ʿālem-i ʿuḳbāya irtiḥāl edip vālid-i mācidleri civārında defīn-i ḫāk-i mezārdır[1278].

Burusa Mollāsı At Bāzārī Aḥmed Efendi:

Maġnisa medreselerinden ʿAbduʾl-Bāḳī Efendiʾniñ maḫdūm-ı ercmendi Aḥmed Efendiʾdir. Ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim ve Şeyḫüʾl-İslām Ebū Saʿīd Efendiʾden mülāzım olduḳdan ṣoñra biñ yetmiş dörtde Beşikṭaşī Maḥmūd Efendi yerine sāniyen İbrāhīm Paşa-yı ʿatīḳ Medresesiʾnde ḳadr-i iʿtibārı mezīd ve seksen birde Medrese-i İbrāhīm Paşa-yı Cedīdʾde berāt-ı ʿatīḳ ümmīdi tecdīd ve bi-ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i müʾessede ifāde-i teşyīd ederek ṭoḳsan iki tārīḫinde serāy-ı Ġalaṭa ile şādān ve ṭoḳsan beşde Medīne-i Münevvere ḳāżīsi olmaġın tesābuḳ-ı emsāl ü aḳrān etmiş idi. Biñ yüz üç senedinde maḥrūse-i Burusa mevleviyyeti ʿuhdesine tevcīh ü erzān olduḳda maḥmiyye-i İstanbulʾdan ṭayy-i bisāṭ-ı iḳāmet ve Burusaʾya nehżat edip yevm-i Cumʿa inḥirāf-ı mizāc ile şehre dāḫil ve isneyn gecesi raḥmet-i Ḥaḳḳʾa vāṣıl olup Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1279]iñ ġarb ḳapusı ḳurbunda ḫulefā-yı kirām civārında medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr pāk iʿtiḳād ḫiṣṣedār-ı maʿārif ü nīk-nihād idi.

Mevālī-i ʿiẓāmdan Seyfī-zāde[1280] Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

[1277] 217b AE

[1278] 216b KA

[1279] Yüce sırrı kutsansın.

[1280] 218a AE

ʿUlemādan Seyfuʾllāh Efendiʾniñ maḫdūmı Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Rütbe-i rüşd ü sedāda vażʿ-ı pā ve pīrāye-i ʿilm ü ʿirfān ile kesb-i iʿtilā etdikde ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim ve Şeyḫüʾl-İslām Bahāyī Efendi merḥūmdan mülāzım olup pāye-i erbaʿīnden biʾl-infiṣāl biñ yetmiş ṭoḳuzda bā-rütbe-i ḫāric Medrese-i Dizdāriyye żabṭla nāʾil-i seyf-i celādet ve bundan ṣoñra rüsūm-ı ṭarīḳ üzre devr-i teselsüle refīḳ olaraḳ biñ ṭoḳsan altı sālinde sāniyen serāy-ı İbrāhīm Paşaʾda cālis-i serīr-i feḫāmet[1281] olup ṭoḳsan ṭoḳuzda yerlerinde iʿtibār-ı mūṣile-ı Süleymāniyye ile defʿ-i ġumūm ve biñ yüz iki tārīḫinde biʾl-fiʿl Medrese-i Süleymāniyyeʾde ikmāl-i rüteb-i rüsūm edip yüz beşde Selanik ḳażāsıyla dāḫil-i silk-i zümre-i mevālī yüz on bir senesinde Şām-ı şerīf mevleviyyeti ile rütbe-i ḳadri ʿālī yüz on altı tārīḫinde Der-i Saʿādetʾde iḥrāz-ı mesned-i niḳābet-i sādāt ile maʿālī-ṣıfāt olmuş idi. Sene-i mezbūre vaḳʿasında sīlī-ḫorān-ı ġażab-ı pādşāh-ı devrān zümresine ilḥāḳ olmaġın maḥrūse-i Burusaʾya nefy ü iclā olup bu ālām-ı taḥammül-fersā-yı cān-güdāz ile güẕārende-i leyāl ü eyyām iken biñ yüz yigirmi iki sālinde şemşīr-i inḥinā-peẕīr-i ḥayātı pençe-i pür-zūr-ı ecelde şikest olduḳda Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ḥāl-āşnā ṣāf-dil ü sütūde-sīret niçe fuḥūl-i ʿulemā ile ṣoḥbet etmiş dervīş-nihād bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt idi.

Ḳıbrıs Mollāsı Hādī-zāde ʿAbduʾllāh Mollā Efendi:

Üsküdār ḳażāsından maʿzūlen biñ yüz ḳırḳ üç senesinde ṭarīḳ-i ḥacda rū-gerdān-ı ʿālem-i fānī ve ʿāzim-i bihişt-i cāvidānī olan cāmiʿ-i ʿulūmuʾl-fürūʿ veʾl-uṣūl ve ḥādī-i fünūnuʾl-maʿḳūl veʾl-menḳūl Bāḳī-zāde Mevlānā ʿAbduʾl-Hādī Efendi ḥażretleriñ[1282] ṣulb-i pākiñden maḥrūse-i Burusaʾda nümāyende-i dīdār ve gülşen-i dānişde bir gül-i rāyiḥadār olup maʿārif ü hünerden ḫiṣṣe-yāb ve rūy-ı dil-cūy-ı ʿulūmdan refʿ-i niḳāb eyledikde ṭarīḳ-i ʿulemāya şitāb ve aḫẕ-ı mülāzemetle meserret-meʾāb ve bi-ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ irtiḳā-yı medāris-i ʿaliyye ederek Ṣaḥn ile Bāyezīd Paşa Medresesiʾnde sābıḳ-ı şeyḫ ü şāb olmuş idi[1283]. Biñ yüz ḳırḳ iki senedinde medrese-i mezbūreden belde-i Bosnaʾya mevleviyyetle ḳāżī vü ḥākim ve

[1281] 217a KA

[1282] 218b AE

[1283] 217b KA

deʿāvī-i ricāl u ünāṣı fāṣıl u ḥāsım olup biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde cezīre-i Ḳıbrıs ḥukūmeti ile şeref-maḳrūn ve taḥṣīl-i merām ile memnūn olup cezīre-i mezbūre ḳażāsından münʿazil ve mevlidleri Burusaʾya mürteḥil olduḳda biñ yüz elli üç sālinde evrāḳ-i sicill-i ʿömrleri ṭay-kerde-i dest-i hādimüʾẕ-ẕāt ve ʿāzim-i cennāt-ı ʿāliyāt olup belde-i merḳūmede Paşa Ḳapusı ḳurbunda olan Zanbaḳlı Mekteb ḫaẓīresinde mütevārī-i cevf-i ġabrā oldı. Merḥūm-ı mezbūr seḫā vü ʿaṭā ile meşhūr her ḳanda olursa ẓurefā ve şuʿarā ile yār-ı ġār ve ʿilm-i mūsīḳīden āşnā vü ḫiṣṣedār ve maḳām-ı Iṣfahānʾda olan ṣavṭuʾn-naẓīrleri pesendīde-i gürūh-ı ẕākirān-ı maʿārif-şiʿārdır. Maḫdūm-ı mükerremleri Meḥemmed Rıżā Efendi Burusaʾda Medrese-i Bāyezīd Paşaʾya neyl ile be-kām iken biñ yüz yetmiş beş tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve peder-i muḥteremleri ḳurbunda āsūde-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur.

Bā-pāye-i Ḳuds Diyārbekr Mollāsı Süleymān Efendi:

Biñ yetmiş ṭoḳuz senesinde ḥażret-i Emīr müderrisi iken tārik-i dār-ı ġurūr olan tīr-endāz-ı meşhūr ve reʾīs-i pehlevān-ı pür-zūr ʿAlāʾiyyevī Muṣlī Efendiʾniñ iḥfād-ı ẕeviʾl-emcādından maʿdūd erīke-nişīn-i feżāʾil ve ḥāʾiz-i rütübüʾl-celāʾil Süleymān Efendiʾdir[1284]. Ṣaḥḥāf Emīr denmekle şehīr *Süleymān Efendi Vefeyātı*ʾnda keşīde-i silk-i tasṭīr olduġu üzre Ḳara Deñiz sāḥilinde Bolu ḳaṣabasında ber-dāḫte-i yed-i ḳudret baʿdehu maḥmiyye-i İstanbulʾa naḳl ü hicret edip feres-rān-ı meydān-ı ʿilm ü maʿrifet olduḳda Şeyḫüʾl-İslām ʿAlī Efendi āsitānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetle behre-yāb olup[1285] biñ yüz üç tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḫāric Burusaʾda Ḳāsım Ṣubaşı Medresesiʾne nāʾil ve ẕāt-ı fażīlet-āyātları bu ẕerīʿa-ı ḫayriyye ile der-i ʿaliyyeden maḥrūse-i merḳūmeye vāṣıl ve Ḥammām-ı Tekye civārında süknā tedārüküyle müttekā-pīrā-yı visāde-i iḳāmet ve ḳānūn-ı ʿilmiyye üzre niçe medāris-i maʿhūdeleri güẕer ederek biñ yüz yigirmi tārīḫinde Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾnde ḳarīn-i rütbe-i meserret ve yigirmi sekizde Sulṭān Orḫan Medresesine pīrāye-baḫşā ve yigirmi ṭoḳuzda Medrese-i Ḫudāvendigārʾa irtiḳā edip baʿdehu ṭālib-i mevleviyyet ve biñ yüz otuz üç tārīḫinde dāruʾl-feṭḥ-i belde-i Ḳayṣeriyyeʾde mesned-ārā-yı

[1284] 219a AE

[1285] 218a KA

ḥukūmet ve otuz ṭoḳuzda Diyārbekr Ḳażāsı tevcīh ü erzān ve yüz ḳırḳ iki sālinde Ḳuds-i şerīf pāye-i celīlesi iḥsānıyla maġbūṭu'l-emsāl ve'l-aḳrān olup belde-i mezbūrede ḥammām-ı tekye ḳurbunda vāḳı' devlet-ḫānelerinde inzivā üzre iken biñ yüz elli altı Cemādiyye'l-ūlāsında rū-be-rāh-ı cennetü'l-me'vā ve ḫāne-i ubbehet-nişānları civārında olan Zeyniyye Mektebi sāḥasında defīn-i zīr-i ġabrā oldı. Mevlānā-yı mezbūr meḥāsinü'l-aḫlāḳ ṣāḥib-i mekārim ü eşfāḳ ḥalīm u selīm ṣāfī-fu'ād pāk-i'tiḳād idi.

Burusa Mollāsı 'Āṭıf-zāde Meḥemmed Emīn Efendi:

Merḥūm-ı mezbūr Defterdār 'Āṭıf Efendi-zāde denmekle beyne'l-aḳrān meşhūr olup maḥmiyye-i 'aliyye-i İstanbul'da serā-perde-i ketm-i 'ademden rū-nümā ve ḫānedān-ı pederīye pīrāye-baḫşā ve refte refte[1286] dā'ire-i sinn-i şu'ūra ḳadem-resā olduḳda naḳdīne-i evḳātı taḥṣīl-i ma'ārife-maṣrūf ve licām-ı eşheb-i zihn-i cevdeti semt-i hüner-i netāyicü'l-menāfi'a ma'ṭūf olmaġın mecālis-i ifāde-i 'ulemā-yı 'aṣra mülāzemet-i mu'tāda ile[1287] behrever ve gencīne-i 'ilm-i İlāhiyye'den bir miḳdār nişāba neyl ile mūḳir olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīs-i rüsūma duḫūla ḫaṭve-endāz ve reh-berī-i tevfīḳ-i ber-şefīḳ ile ḳaṭ'-ı 'aḳabāt-ı ṭarīḳ ederek rütbe-i muḫārice dāric ile mümtāz olup biñ yüz yetmiş yedi tārīḫinde manāṣıb-ı bilād-ı Erba'a'dan maḥrūse-i Burusa ḳażāsı Mevleviyyeti 'uhdesine bi't-tevcīh teveccühāt-ı pādşāh-ı zamān ile rütbe-i ḳadr ü i'tibārı tenvīh ḳılunup belde-i mezbūreye lede'l-vuṣūl seccāde-i şerī'at-ı ġarrāda aḥkām-ı naḳliyye ve 'aḳliyyeyi icrāda iken sene-i merḳūmede bi-emri'llāhi te'ālā en ḳıṣa müddet ile ma'zūl-ı manṣıb-ı ḥayātī-i dünyā ve mevṣūl-i zümre-i müteḳā'idīn-i mevtā olup şehr-i mezkūrda burc-ı ḳal'ada vāḳı' Ḥażret-i Üftāde *ḳuddise sırruhu'l-'azīz*[1288]iñ türbe-i 'ālīleri cāmi'-i şerīfi muḫāzīsinde olan ḥaẓīrede medfūn ve Şeyḫü'l-İslām-ı Sābıḳ Ḳara Ḫalīl Efendi-zāde Meḥemmed Sa'īd Efendi'ye maḳrūndur.

Belġırad Mollāsı Menteş-zāde 'Abdu'r-Raḥīm Efendi:

[1286] 219b AE

[1287] 218b KA

[1288] Aziz sırrı kutsansın.

Tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede ṣebt ü terḳīm olan Sulṭāniyye müderrisi Menteş-zāde Maḥmūd Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda ẓuhūr u bürūz ve terbiye-i dāye-i rüşd ü ẕekā ile edeb-āmūz olup ḳayd-ı ṭufūliyyetden āzāde ve rütbe-i farḳ-ı sefīd ü sevāda pā-nihāde olduḳda ʿulūm u maʿārifiñ baḥr-i zeḫḫārı Edirneviyyüʾl-aṣl Şehryārī Efendiʾden telemmüẕ edip cerīde-i bālī nüḳūş-ı ʿulūm ile mālī ve ḥilye-i dāniş ile beyneʾl-ahālī ḳadri ʿālī olduḳda ṭarīḳ-i ʿulemāya heves ve aḫẕ-ı mülāzemetle duḫūl-i rāh-ı tedrīse dest-res olmaġın pāye-i ḫārice ḳadem-resā[1289] ve biñ yüz ḳırḳ beş senesinde dāḫil ile Ḥāce Rüstem Buḳʿasıʾna revnaḳ-efzā ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ[1290] niçe medāris-i celīlelere pīrāye-baḫşā olaraḳ biñ yüz elli iki tārīḫinde ḥareket-i Ṣaḥnla Gökdereʾden Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne müderris ve ḥareket-i altmışlı ile baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede daḫı ṣadr-ı meclis olup baʿdehu ẕāt-ı fütüvvet-simātı ʿunvān-ı mevleviyyetle şeref-yāb ve rūy-ı şāhid-i dil-cū-yı merāmdan refʿ-i niḳāb eyledikde evvelā ḳażā-yı belde-i Bosna taḳlīd baʿdehu ḥukūmet-i Arż-ı Rūm taḳvīż ü tesvīd ve belde-i Ṣofya ile berāt-ı köhne-āmāli tecdīd buyurulmuş ve biñ yüz yetmiş üç sālinde bā-pāye-i Filibe dāruʾl-cihād-ı belde-i Belġrad ile ʿuḳde-i murādı güşād ve nihād-ı mekārim-iʿtiyādından ahālī zīr-i destān memnūn u dil-şād olmuş idi. Ḳażā-yı mezbūreden maʿzūl ve masḳaṭ-ı reʾsleri Burusaʾya ḳufūl edip bir ḳaç seneler daḫı bālīn-i celālet ve ubbehete ittikā ve āyīn-i cūd-ı semāḥatı icrā üzre iken biñ yüz yetmiş ṭoḳuz evāḫirinde naḫl-i zībā-yı vücūdına ṣarṣar-ı fenā hübūb ve āftāb-ı ʿömri burc-ı ḥayātdan ġurūb eyleyüp Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda defīn ve ecdād-ı mekārim-muʿtādlarına ḳarīndir.Merḥūm-ı mūmā ileyh ẕerīʿa-i mübāhāt-i āl-i menteş ve ḫuṭūṭ-ı hüner ü ʿirfān ile ṣaḥāyif-i derūnı menteş olup bāb-ı kerem-i vücūdı ʿāmme-i nāssa meftūḥ-ı laṭīfüʾş-şemāʾil ḫafīfüʾr-rūḥ bir ẕāt-ı beşūş u semūḥ idi.

Ṣofya Mollāsı Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Efendi:

Peder-i vālā-ḳadrleri Ḥüseyn Efendi maḥrūse-i Burusaʾda Bāzār-ı Milḥ ḳurbunda iḳāmet ve kesb-i ẕühūb-ı şeref ü ʿizzet edip ṣāḥibüʾt-terceme ḥażretleri ṣulb-i mūmā ileyhden burc-ı evliyāda bedr-i münīr gibi vilādet ve rūz-be-rūz pertev-fürūz-ı ḥüsn ü melāḥat ve maṭbaḫ-ı

[1289] 220a AE

[1290] 219a KA

derūnlarına[1291] cālib-i nemek-i hüner ü maʿrifet olduḳda[1292] ʿulemānıñ birinden aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet edip biñ yüz ḳırḳ üç senesi Rüstem Paşa ḫāricine ʿāric ve ḳırḳ ṭoḳuzda ḥareket-i dāḫil ile Ḫāce Rüstem Buḳʿasıʾna dāric olup ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ devr-i medāris ederek biñ yüz altmış beş tārīḫinde İsḥaḳ Paşaʾdan altmışlı ile Vāʿiẓiyye Medresesiʾnde kürsī-i celālete cālis ve altmış ṭoḳuz senesinde dāruʾl-cihād-ı belde-i Belġrad ḳāżīsı olup ṣūf-ı mevleviyyeti lābis ve biñ yüz yetmiş üç sālinde belde-i Bosna tevcīh ü iḥsān ve baʿdehu Filibe pāyesiyle ḳażā-yı Ṣofya ʿuhde-i liyāḳat-ʿādesine erzān olup ḳażā-yı Ṣofyaʾdan infiṣāl ve vaṭan-ı aṣlıyyeleri maḥrūse-i mezbūreye irtiḥāl eyledikde bir ḳaç seneler daḫı nemek-baḫş-ı ṭaʿām-ı ʿömri serīʿüʾz-zevāl ve mīve-ḫār-ı bāġ-ı āmāl olmuş idi.

Beyt:

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Herem geldi vücūda süfre-i ʿömrinde nān yoḳdur

Ecel peyki erişdi dest-i ḳahrından emān yoḳdur.

diyerek biñ yüz seksen senesinde nemek-ḫor-ı ṭabaḳçe-i memāt ve ṭay-ḳonende-i sicill-i ḥayāt olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Ḳalender-ḫāne ẕeylinde defīn-i ḫāk-i siyāh ve ġubār-ı mezārı müẕekker-i duʿā *Saḳaʾllāhi ṣerāhu*[1293] mevlānā-yı mūmā ileyh nemek-i mecālis-i ʿurefā ve zīnet-baḫş-ı maḥāfil-i ʿulemā laṭīfüʾl-muḥāvere keṣīrüʾl-müsāmere ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād ḳulzüm-i bī-kirān-ı himmet ve cūybār-ı zeḫḫār-ı saʿādet ü semāḥat idi.

Ṭuz Bāzārī-Zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi ve Meḥemmed Esʿad Efendi:

Ṣulb-i pākinden memleḥa-pīrā-yı ʿālem-i şühūd ve nemek-baḫşā-yı niʿmet-i ḫāne-i vücūd olan maḫādīm-i maʿālī-perverleri Meḥemmed Saʿīd ve Meḥemmed Esʿad Efendi medīne-i Burusaʾda[1294] meşāhīr-i kibār-i ḫānedān-i ḳadīmden maʿdūd olup mūmā ileyh Meḥemmed Saʿīd Efendi zümre-i mevālī-i devriyyeden bir ẕāt-ı maʿārif-nişān ve Belġrād Ḳażāsından

[1291] 219b KA

[1292] 220b AE

[1293] Allah onun toprağını sulasın.

[1294] 220a KA

biʾl-infiṣāl ḫānelerinde mütevessid visāde-i ʿizz[1295] ü ʿunvān iken bā-fermān-ı ʿālī-şān iki yüz yedi tārīḫinde Burusaʾya ıʿyān olup ve iki yüz sekiz senesinde Kütahiyyeʾye nefy ü iclā ve sene-i mezbūrede ṣūret-i menşūr ıṭlāḳı rū-nümā olduḳda esnā-yı ʿavdet Āhū ṭaġından bi-ermriʾllāhiʾl-melikiʾl-ḫallāḳ ḳayd u bend-i miḫnet-kede-i ʿālemden biʾl-külliye ıṭlāḳ olmaġın naʿşı Burusaʾya baʿdeʾl-vuṣūl pederleri ḳurbunda zümre-i mevtāya mevṣūl olmuşdur. Sālifüʾl-beyān Meḥemmed Esʿad Efendi daḫı birāder-i muḥteremleri mānendi zümre-i mevālī-i devriyyeniñ ercmendi olup on dört tārīḫinde ḥukūmet Baġdad-ı bihişt-ābād ile be-kām ve baʿde tekmīliʾl-müddet Burusaʾya ʿavdet ü iʿtizām ve iki yüz on yedi sālinde ol daḫı ʿāzim-i dāruʾs-selām olup pederleri civārında ittiḫāẕ-ı maḳām eylemişdir. Mūmā ileyh Meḥemmed Saʿīd Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mükerremleri Ṭuz Bāzārī-zāde denmekle şöhret-dāde dīger Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi zümre-i müderrisīn-i resmiyyeden olaraḳ serefrāz ve aḳrān u emsāli miyānında cūd u semāḥatla mümtāz olup Gökdere Medresesiʾne neyl ile nūşende-i āb-ı nāb-ı kāse-i ḥayāt ve nemek-baḫş-ı maṭbaḫ-ı dünyā-yı bī-sebāt iken iki yüz yigirmi yedi tārīḫinde ʿillet-i nüzūldan fevt-i ficā ile giriftār-ı kemend-i mevt olup civār-ı abā vü ecdādında mütevārī-i ḫāk-i mezārdır.

Ṣofya Mollāsı Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendi:

Ġāliye-i vücūdı ṣadef-i maḥrūse-i Burusaʾda nümāyān ve Murādiyye müderrisi Ḳāżī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi ṣulbundan mihr-i münīrveş ṭāliʿ ü dıraḫşān olan Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendiʾdir. Gehvāre-i ġunc-ı delāldih-i perveriş-yāb ve ser-māye-i[1296] istiʿdāddan mālik-i nişāb olduḳda aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet edip biñ yüz ḳırḳ beş senesinde ḫāric ile Ḥ*ā*ce Muṣliḥüʾd-dīn Buḳʿasıʾnda mālik ve bundan[1297] ṣoñra bi-ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı mevāżıʿ-ı ʿaliyye-i resmiyyeyi ṭāʾif ü nāsık olaraḳ biñ yüz yetmiş iki tārīḫinde ḥareket-i altmışlı ile Vāʿiẓiyyede kürsī-i merāmına ṣuʿūd ve yetmiş üç sālinde ḥareket-i misliyye ile Mollā Yegān Medreseʾsinde isbāt-ı vücūd edip sene-i mezbūrede maḥrūse-i Ḳonya Mevleviyyeti ile dil-şād ve biñ yüz yetmiş yedide medīne-i Belġrad ve biñ yüz seksen

[1295] 221a AE

[1296] 220b KA

[1297] 221b AE

birde cezīre-i Ḳıbrıs ve seksen dörtde belde-i Ṣofya ḳażālarında fayṣaldih-i duʿā-yı ʿubbād olmaġın ḳażā-yı Ṣofyaʾdan maʿzūl olup rāh-ı ẕehāba şürūʿ bir ḳaç seneler daḫı pister-i rāḥatda hücūʿ üzre iken biñ yüz seksen yedi senesi ḫilālinde secālet-i ʿömri maḥv-şude-i āb-ı fenā ve müteveccih-i maḥkeme-i dār-ı beḳā olup Bıñarbaşı Ḳabristānıʾnda mestūr-ı türāb ve maḳrūn-ı duʿā-yı şeyḫ ü şābdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh gül-i zībā-yı gülzār-ı nezāket ve şükūfe-i bāġ u cūd u semāḥat ḳıdve-i aʿyān u eşrāf miyān-ı ṣaġīr u kebīrde memdūḥuʾl-evṣāf nāzük-mizāc ḫūb-imtizāc idi.

Ḳāżī-zāde Aḥmed Necīb Mollā Efendi ve Esʿad Mollā ve Ṣāliḥ Mollā:

Aḥmed Necīb Mollā Efendi ve Meḥemmed Esʿad Mollā Efendi mesbūḳuʾẕ-ẕikr Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendi ṣulbundan bezm-i şühūd-ı münticüʾl-mefḳūda ḳudūm edip merḥūm Aḥmed Mollā Efendi Burusaʾda Ḥamza Beg Medresesiʾyle mükerrem iken iki yüz altı tārīḫinde maḥmiyye-i İstanbulʾda ʿazm-i dāruʾl-ʿadem eylemiş ve Meḥemmed Esʿad Mollā Efendi daḫı zümre-i müderrisīn-i rüsūmdan maʿdūd ve bilād-ı dūriyyeden ʿAyıntāb ḳażāsı[1298] kendüye mevʿūd olmaġın īcāb eden fermān-ı ʿālī-şāna nigeh-endūd iken be-ḥikmet-i ḥākim-i maḥkeme-i ḳader iki yüz ṭoḳuz sālinde ḳażā-yı vesīʿaʾüʾl-feżā-yı ʿālem-i beḳāya seyr ü sefer ve pederleri civārında ittiḫāẕ-ı maḳar eylemişdir. Mūmā ileyh Aḥmed Mollā Efendiʾniñ ferzend-i ercmendi[1299] Meḥemmed Ṣāliḥ Mollā Efendi belde-i Burusaʾda meşāhīr-i ḫānedān ve gürūh-ı müderrisīn-i übbehet-nişāndan olup peder-i muḥteremleri gibi ekṣer-i zamān Ṣoġanlı ḳaryesinden olan çiftlikde meşġūl-i renc-i ḥarāṣet ü ẕirāʿat ve kibār u ṣıġāra icrā-yı rüsūm-ı żiyāfet eyleyerek güẕārende-i āvān iken iki yüz on sekiz tārīḫinde kişt̠zār-ı mülk-i fenādan ʿāzim-i dār-ı cezā olup pederleri ḳurbunda mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ iġmāż-ı ʿaynlarıyla çiftliklerinde olan bıñar-ı bedkārlarıñ gecelerde ṭarīḳ-i cādde kenārlarında kemīngāh-ı furṣat-ı melʿanet ve erbāb-ı mürūr u ʿubūrı ḳatl ü iʿdāma mübāderet ve māl ü menālların nehb ü sirḳat etmegin ve ḳarye-i mezbūre civārında vāḳıʿ bir ṭaḳım kesānıñ besāṭīn ü ḥadāyıḳınıñ maḥṣūlātını ġāret

[1298] 221a KA

[1299] 222a AE

ve eşcārını ḳaṭʿa cesāret eylemek gibi İslām u reʿāyāya dest-dırāzī-i ẓulm ü taʿaddīleri efvāh-ı nāsda meẕkūrdur. *Neʿūẕu billāhi teʿālā min-sūʾiʾl-ḥarekāt*[1300].

Mevālī-i Devriyyeʾden ʿAbduʾr-Rezzāḳ Nevres Efendi:

Merḥūm-ı mūmā ileyh Baġdād-ı dārüʾs-selām civārında belde-i Kerkükʾde cilveger-i sāḥa-i şühūd olup vaṭan-ı aṣliyyesinden ḳaṭʿ-ı rişte-i iḳāmet ve devr-i bilād u ḳaṣabāt ederek maḥmiyye-i İstanbulʾa sevḳ-i maṭiyye-i hicret edip ẕāt-ı şerīfi pīrāye-i ʿilm ü ʿirfān ile ārāste ve gül-i ṣad-berg-i liyāḳatı gülşen-i maʿārifden nev-ḫāste olmaġın bilād-ı dūriyyeden baʿż-ı ḳażālarda ḥākim-i muṭlaḳüʾl-ʿinān ve ḥüsn-i icrā-yı aḥkām-ı şerʿiyyede ber-zede-i dāmān[1301] olaraḳ fāʾiḳüʾl-aḳrān olmuş idi. Üdebā-yı zamāneden olup ınṭılāḳ-ı lisān ve cerḥ-i ḳulūb-ı iḫvāna mübtelā olmaġla kendü daḫı ġamz-ı ḥussāda binā-yı mübtelā-yı çille-i ġurbet ve maḥrūse-i Burusaʾda dūçār-ı ḳayd-i iḳāmet olmaġın belde-i mezbūrede[1302] peyġūle-nişīn-i ʿuzlet iken biñ yüz yetmiş beş tārīḫinde ecel-i nā-geh-res ile münḳaṭıʿüʾn-nefes olup burc-ı ḳalʿada vāḳıʿ ḥażret-i Üftāde türbe-i saʿādetleri dāʾiresinde olan ḥaẓīrede defīn ve ʿĀṭıf-zāde Burusa ḳażīsi Meḥemmed Emīn Efendiye ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr zümre-i maʿārif-şināsāndan maʿdūd ve tārīḫ-gūylıḳda nādirüʾl-vücūd olduġundan mā-ʿadā vādī-i şiʿrde daḫı ṭavrı kendüye maḫṣūṣ olup Müretteb Dīvānı beyneʾn-nās mütedāvil ü maḳbūl-i erbāb-ı ḳaṣīde vü ġazeldir.

Burusa Mollāsı Şāmī-zāde Muṣṭafā Efendi:

Bir hengām-ı şeref-encāmda şehristān-ı vücūda ḳadem-resā ve maḥmiyye-i İstanbulʾda nāʾil-i neşv ü nemā olan Şāmī-zāde Muṣṭafā Efendiʾdir. Baʿdehu sinnüʾl-bülūġ-ı şemʿ-istiʿdādı pür-fürūġ olduḳda rüsūm-ı ʿilmiyyeden olan ṭarīḳ-i tedrīse pā-nihāde ve ḥasbeʾl-ʿāde devr-i teselsül-i buḳāʿ-i muʿtāde ederek rütbe-i muḫārice neyl ile zümre-i mevālīye iltiḥāḳ ve biñ yüz ṭoḳsan dört sālinde ʿuhdesine tevcīh-i ḥukūmet-i ḳażā-yı Burusa ile necm-i baḫtı bāhirüʾl-işrāḳ olmuş idi. Medīne-i Burusaʾda sene-i mezbūrede āvān-ı ḥukūmetinde aḥkām-ı ʿömri ṭayy-kerde-i ḫādimüʾl-leẕẕāt ve mahcūr-ı şāhid-ı ḥayāt

[1300] Kötü davranışlardan Allahʾa sığınırız.

[1301] 221b KA

[1302] 222b AE

olduḳda cesedi belde-i meẕkūrede maḥkeme cāmiʿ-i şerīfi muḥāẕīsinde olan muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır.

Bosna Mollāsı Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed[1303] Selīm Mollā Efendi:

Tercemesi bālāda vāsıṭa-i kilk-i perīşān-edā ile keşīde-i ṣaḥīfe-i imlā olan mevālī-i ʿiẓāmdan Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmuñ ferzend-i maʿālī-nijād ve pāye-i celīle-i ṣadāret-i Rūm ile ḳarīn-i şeref ü isʿāf ve Der-i ʿaliyyeʾde naḳībüʾl-eşrāf ve memdūḥuʾl-evṣāf Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi ḥażretleriniñ vālid-i müşfiḳ-nihādları Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Selīm Mollā Efendiʾdir. Şehr-i dil-ārā-yı medīne-i Burusaʾda revnaḳ-şiken-i mehd-i[1304] vücūd ve ḳadem-zen-i ʿālem-i şühūd olup ḳadem-be-ḳadem ʿāric-i süllem-i vuḳūf u şuʿūr ve zīver-i câme-i zībā-yı isʿtiʿdād ile ḳāmet-i sehī-ḫırāmı müzeyyen ü maʿmūr olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse sālik ve ruḳʿa-i mülāzemete mālik olup pāye-i erbaʿīnden infiṣāl ve biñ yüz altmış sekiz tārīḫinde şāh sulṭān ḫāricine ittiṣāl edip baʿdehu dāḫil ve Ṣaḥn rütbelerinde olan medārisi güẕer ve seksen sekizde ibtidā-yı altmışlı ile Bāyezīd Paşa ve ṭoḳsan bir Rebīʿüʾl-evvelinde bā-ʿitibār-ı ḥareket-i altmışlı Şāhīn Lālā Medresesiʾne neyl ile maẓhar-ı sürūrevfer olduḳda silk-i mevleviyyete duḫūle ṭālib ve irtiḳā-yı mesned-i ḳażā ile tezāyüd-i ʿizz ü ʿunvāna rāġıb ve sene-i mezbūrede ʿuhde-i liyāḳat-ʿaddelerine Marʿaş ḳażāsı tevcīh ü erzān buyurulmaġla ġubār-ı hümūmı ḫāne-i derūnundan sālib olmuş idi. Biñ yüz ṭoksan sekiz Receb-i şerīfinde ḳażā-yı Ṣofya ile irżā ve biñ iki yüz dört Ẕiʾl-ḳaʿdesi ġurresinde Sarāybosna ile kām-revā ve belde-i merḳūmede bir sene-i kāmile icrā-künende-i ḥükm ü ḳażā ve baʿde tekmīliʾl-müddet vaṭan-ı aṣliyyelerine reh-peymā olup ẕāt-ı maʿālī-simātları belde-i Burusaʾda[1305] serefrāz-ı aḳrān u emṯāl ve revnaḳ-ṭırāz-ı kāşāne-i ʿizz ü iḳbāl iken biñ iki yüz yedi Cemāẕiʾl-evvelīsinde ḫiṭāb-ı *Írciʿī* gūş-ı hūşuna resīde ve murġ-ı rūḥı ḳafes-i tenden remīde olup cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda vālid-i muḥteremleri ḳurbunda āsūde-i laḥd-i maġfiret-i ġufrāndır. Merḥūm-ı mūmā ileyh miftāḥ-ı gencīne-i luṭf u ʿaṭā ve mışbāḥ-ı mecālis-i erbāb-ı cūd u seḫā selīmüʾṭ-ṭabʿ veʾş-şiyem ehl-i

[1303] 222a KA

[1304] 223a AE

[1305] 222b KA

himem ü kerem aḳdem-i ḫānedān-ı ḳadīm bir ẕāt-ı şerīf-i mürüvvet-ʿamīm idi. Maḫdūm-ı kihterleri Es-Seyyid Meḥemmed ʿĀbid Efendi belde-i mezbūrede zümre-i müderrisīn-i resmiyyeden maʿdūd ve pīrāye-i ʿilm ü ʿirfān ile şöhret-nümūd iken biñ iki yüz yigirmi[1306] Ramażān-ı şerīfinde naġamāt-ı erzāḳ-ı ḥayāt-ı fāniyeden imsāk ve peder-i muḥteremleri ḳurbunda mütevārī-i zīr-i ḫāk olmuşdur. Merḥūm-ı memdūḥuʾl-ḫıṣāl tāze-nihāl-i bāġ-i cemāl bir cüvān-ı nev-sinn-i sāl eger ʿömri kendüye vefādār olaydı abā vü ecdādına ḫayruʾl-ḫalef olıcaġı bī-iştibāh idi.

Der-Kenār[1307]**:** Mezbūr El-Ḥāc Ḥüseyn Aġa İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Fāżıl Aḥmed Efendiʾniñ oġlı Maḥmūd Efendiʾniñ dāmādıdır.

Mevālī-i Fiḫām ve Füżelā-yı Ẕeviʾl-iḥtirāmdan Ḥaleb Mollāsı Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda otuz seneden mütecāviz mesned-i ırʿyāniyetde bilā-infiṣāl mütevessid-i visāde-i ʿizz ü iḳbāl olup biñ yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde pā-nihāde-i bezm-i revendegān-ı ʿālem-i beḳā ve cebīn-sūde-i ḫāk-i fenā olan zīnet-efzā-yı dībāce-i kütüb-i müberrāt ve naẓm-ārā-yı risāle-i manẓūme-i berr ü ḥasenāt ve Cizyedār-zāde El-Ḥāc Ḥüseyn Aġa merḥūmuñ ḥafīd-i maʿālī-rüsūm ve tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede mesṭūr zübde-i maḫādīm-i kirām vaʿde-i müderrisīn-i mekārim-irtisāmdan Cizyedār-zāde Maḥmūd Efendi Cenāblarınıñ maḫdūm-ı firişte-mevsūmları[1308] Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleridir. Medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾda biñ yüz elli beş sālinde ṣulb-i vālid-i müşārun ileyhden ārāyiş-i dāʾire-i vücūd ve pīrāyiş-i sāḥa-i şühūd olup ḫīn-i sinn-i ṣıġarında peder-i meḥāsin-nümūdları iḥrāz-ı maḳām-ı Maḥmūd etmegin zīr-i ḥimāye-i cedd-i büzürgvārlarında perverde olaraḳ ḳāmet-i bālā-yı istiʿdādı pīrāste-i câme-i girān-bahā-yı şuʿūr ve şemʿ-i żiyā-baḫş-ı vücūdı fānūs-ı bedenden fāʾiżüʾn-nūr olup şāyeste-i duḫūl-i encümen-fuḥūl olduḳda Ḫudāvendigār Ġāzī müderrisi iken der-i ʿaliyyede ʿāzim-i medrese-i ʿuḳbā olan Çuḳacı-zāde İbrāhīm Efendi-nām fāżıl-ı be-nāmdan taʿallüm-i ʿulūm

[1306] 223b AE

[1307] Der-kenār AEʾde 223bʾde kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

[1308] 223a KA

içün dāmen-i ihtimāmların teşmīr ve sāʾir-i ʿulemā-yı kümmelīn mecālis-i ifādelerinde ders ü devrini iʿāde vü tekrīr ederek taḥṣīl-i ʿulūm-ı cemme ve tekmīl-i[1309] fünūn-ı mühimme eyledikde maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbul ṭarīḳ-i tedrīsine ḳādime-cünbān-ı rehvār-ı ḫırām ve pāye-güẕār-ı bi-ʿaynihi güẕer birle şād-kām ve biñ yüz yetmiş beş senesinde rütbe-i ḫārice neyl ile dāḫil-i meslek-i resmiyye tedrīs ü taḥḳīk ve ḥasbeʾl-ʿāde sebḳ-fermā-yı merātib-i sāmiye-i muʿtāda olaraḳ niçe medāris-i ʿilmiyyede varaḳ-gerdān-ı nüsḫa-i tevfīḳ olup refte refte Medrese-i Süleymāniyyeʾye dāric ve muḳteżā-yı īṣāl ṭarīḳ-i resīde ġāyet menāṣıb-i muḫāric olmaġın biñ iki yüz beş tārīḫinde serīr-ārā-yı gülşen-serāy-ı cinān Şehīd-i Saʿīd Sulṭān Selīm Ḫān ḥażretleriniñ ʿuhde-i salṭanatlarında Ḥalebüʾş-şehbā mevleviyyeti ʿuhde-i feżāʾil-ʿiddelerine tevcīh ü iḥsān olunup iki yüz altı Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında cānib-i Ḥalebʾe berrān süvār-ı maṭiyye-i ʿizz ü şeref ve cānib-i celāʾil-meʾābları seccāde-i şerīʿat-ı Aḥmediyyeʾde Mollā-yı Ḫayruʾl-Ḫalef[1310] olmaġla ḥarekāt-ı müstaḥsene-i Şüreyḥāneleri mensiyy-i eṭvār-ı ḥükkām-ı selef olmuş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa mevlānā-yı müşārun ileyhiñ nihān-ḫāne-i seniyye-i bī-kīneleri gencīne-i cevāhir-i ʿulūm-ı āliyye ve ḫazīne-i nevādir-i fünūn-ı ʿāliyye olduġundan mā-ʿadā eşbāh u naẓāʾiri miyānında kemāl-i ʿaḳl ü dirāyet ü feṭānet ile maʿlūm-ı ṣıġār u kibār bir ẕāt-ı Felāṭūn-şiʿār olmaġla belde-i mezbūrede *kemā-enzelaʾllāhi teʿālā*[1311] icrā-yı aḥkām-ı şerīʿat-i ġarrā ve beyneʾl-ḫuṣemā defʿ-i nizāʿ u ġavġā ederek bir sene-i kāmile mesned-i güzīn-i ḥükm ü imżā olup iki yüz yedi ḫilālinde ḫāme-i eşheb-i zībā-ḫırām müddet-i ʿurfiyyeleri vāṣıl-ı ser-menzil-i ḥüsn-i ḫitām olduḳda ṭaraf-ı deryādan vaṭan-ı aṣliyyelerine bādbān-güşā-yı sefīne-i ḳufūl ve imdād-ı mürselüʾr-riyāḥ ile maṣḥūban bā-selāmen maḥrūse-i Burusaʾya ẓıll-efken-i nüzūl serā-perde-i ḳaderden cilve-resā-yı sāḥa-i ḥuṣūl olup pīrāye-i devlet-i ḫāne-i übühhet ve iclāl iken[1312] **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Rūze-dār-ı ġam u hicrānıñ olan ṣaġ olmaz

[1309] 224a AE

[1310] 223b KA

[1311] Yüce Allahʾın indirdiği gibi.

[1312] 224b AE

Biz de gitdik ʿademe görmege ṭoymaġ olmaz

müʾeddāsınca biñ iki yüz sekiz Ramażān-ı şerīfiniñ ibtidā gecesi teleẕẕüẕāt-ı süfre-i fāniyeden dest-efşān ve tenaʿʿumāt-ı bī-zevāl-i dāruʾn-naʿīm-i cināniyye ile rūḥ-ı laṭīfi şādmān olup vücūd-ı feżāʾil-nümūdları Bābüʾz-zemīn ḳurbunda vāḳıʿ muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde āsūde-i meşhed-i raḥmet-medār ve evlād-ı Ḥażret-i Sulṭān ʿAbduʾl-Ḳādiriʾl-Ceylānī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1313]den Seyyid Şeyḫ Caʿfer Efendi ve vālid-i büzürgvār ve cedd-i emced-i müşfiḳ-āṣārlarıyla hem-civārdır. Merḥūm-ı müşārun ileyh ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān ve her fende mahāret-i tāmmesi nümāyān bir fāżıl-ı yegāne-i devrān olmaġla āṣār-ı ḳalemiyye-i celīletüʾl-iʿtibārlarından ʿilm-i maʿānīden fenn-i beyānı ve ʿilm-i ṣarfdan *Şāfiye*-nām kitābı ve Ḫ*ā*ce-i[1314] Sulṭānī Şeyḫüʾl-İslām Saʿdüʾd-dīn Efendi merḥūmuñ *Tācüʾt-Tevārīḫ*ʾini tercemeleri ve *Şefīḳ-nāme* üzerine taʿlīḳ ü ḥāşiyeleri *Ṣāliḥiyye* ve *Mihādiyye* nāmıyla mevsūm risāle-i belīġaları olduġundan başḳa ʿArabī ve Fārsī ve Türkī eşʿār-ı meżāmīn-medār ve inşā-yı leṭāfet-āṣārları maḳbūl-i ṭabāyiʿ-i fuḥūl ve ḫuṣūṣan nāṭıḳa-i pākīze-edāları muḥayyir-i ʿuḳūl iḳdām-ı ḫānedān-ı ḳadīm seḫā vü kerīm laḥīm ü şaḥīm irāde-nümā-yı ṭarīḳat-i ʿaliyye ve āşnā-yı eṭvār-ı ṣūfiyye ẕeyl-i nāmūs-i ʿiffetleri çirk-āb-ı ṭamʿ-ı ḫāmdan maṣūn ü müberrā ve āyīne-i ẕāt-ı mekārim-ṣıfātları kudūrāt-ı ḥuḳūḳ-ı ʿibāddan ṣayḳal-ı nezāhet ile pāk u mücellā idi. *Raḥmetüllāhi ʿaleyhi ve ʿalā-vālidihi ve emcādihi*[1315]

Der-Kenār[1316]**:** Mezbūr Maḥmūd Efendiʾniñ vālidesi fāżıl-ı meşhūr İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Aḥmed Efendi-zāde(1120) Maḥmūd Efendiʾniñ(1137)kerīmesidir.

Filibe Ḳāżīsı ʿAbduʾllāh Mollā-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Esʿad Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede naḳş-peẕīr-i beyān olan Ḳıbrıs Ḳażāʾsı Mollāsı Hādī-zāde ʿAbduʾllāh Mollā Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mesʿadet-mersūmları ʿAbduʾllāh Mollā-zāde

[1313] Aziz sırrı kutsansın.

[1314] 224a KA

[1315] Allahʾın rahmeti ona, babasına ve (ailenin) ileri gelenlerinin üzerine olsun.

[1316] Der-kenār AEʾde 223bʾde kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

denmekle şöhret[1317]-dāde Es-Seyyid Meḥemmed Esʿad Efendiʾdir. Medīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda serā-perde-i ʿademden dīde-güşā-yı naẓẓāre-i bāġ-ı ʿālem olup refte refte sinn-i vuḳūfa maẓhar ve āṯār-ı rüşd ü sedād-ı mirʾāt-ı nāṣıyesinde cilveger olduḳda baʿde aḫẕiʾl-mülāzemet ṭarīḳ-i ʿilmiyye-rüsūma ʿazīmet edip biñ yüz ḳırḳ dört senesinde Kemāl Beg ḫāricine neyl ile dil-şād ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳiʾt-tedrīs niçe medāris müʾessesede celīs olaraḳ yüz altmış yedi sālinde Kūsec ʿAlī Paşaʾdan altmışlı ile Medrese-i Bāyezīd Paşa ile ġonçe-i āmālī güşād ve yetmiş iki Şaʿbānʾında ḥareket-i altmışlı ile Ḳadriyye Medresesiʾnde ḳadr ü rifʿati mezdād ve yetmiş üç sālinde miṯliyye-i altmışlı ile ʿĪsā Beg Medresesiʾnde tecdīd-i cāme-i ḥayāt ve biñ yüz seksen Cemāẓiʾl-āḫirinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Ḫanceriyye ile maʿālī-ṣıfāt olup[1318] ṭālib-i nehc-i mevleviyyet ve biñ yüz seksen birde medīne-i Erżurūmʾda icrā-yı emr-i şerīʿat ve baʿdeẕā şehr-i Baġdād-ı bihişt-ābāda iḥyā-yı ḳażā-yı ḥukūmet ve biñ yüz ṭoḳsan iki ve ṭoḳsan sekiz ve biñ iki yüz dört senelerinde merreten baʿde uḫrā üç defʿa Medīne-i Filibeʾde seccāde-nişīn-i şerʿ-i ḥabīb-ı cenāb-ı ẕüʾl-minen ve iki yüz sekiz sālinde bā-pāye-i maḥrec Āmed ḳażāsıyla çeşm-i baḫtı rūşen ve bir sene-i kāmile belde-i mezbūrede fāṣıl-ı daʿāvā-yı merd ü zen olup baʿde tekmīliʾl-müddet medīne-i Burusaʾya ʿavdet edip belde-i mezbūrede meʾvā-yı devlet-intimā ve ḫāne-i übbehet-iḥtivāları melcā-yı ṣaġīr ü kebīr ve ẕāt-ı fütüvvet-simātları dāḫil-i medāḫil-i umūr-ı merd ü ḥaḳīr olaraḳ güẕārende-i şühūr u sinīn iken taʿdād-ı sinn ü sāli derece-i heştādı güẕār ve icrā-yı külfet-ḳıyām u ḳuʿūddan ʿāciz ü bī-zār olduḳda biñ iki yüz on iki tārīḫinde kevkeb-i esʿad-ı ʿömri ufūl ve manṣıb-ı ḥayāt-ı fāniyyeden maʿzūl ve Burusa Paşa Ḳapusı ḳurbunda olan[1319] Ḫāce Muḥyiʾd-dīn muʿallim-ḫānesi ḥaẓīresinde zümre-i müteḳāʿidīn-i mevtāya mevṣūl oldı. Merḥūm-ı merḳūm mekārim-i aḫlāḳ ile mersūm fuḳarā vü żuʿafāya yed-i luṭf u seḫāsı kūteh degil dırāz ve dervāze-i ḫānesi bīgāne vü āşnāya bāz ve murġ-ı ṭabʿ-ı cenāḥīn himmet ü ʿināyet ile bülend-perdāz ʿāḳil ü kāmil memdūḥuʾl-ḫaṣāʾil dervīş-nihād-ı pāk-iʿtiḳād *el-leyinül-kelam*[1320] bir ẕāt-ı mürüvvet-ittisām idi. Mūmā ileyhiñ necl-i necībi olup

[1317] 225a AE

[1318] 224b KA

[1319] 225b AE

[1320] Yumuşak söz.

biñ iki yüz altı senesinde menfiyyen Rodosʾda ḫaṭve-cünbān-ı cezīre-i fenā ve ḳadem-resā-yı sāḥil-i mülk-i beḳā olan kibār-ı müderrisīnden Hādī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mükerremleri ʿAbduʾllāh Mollā-zāde dīger Meḥemmed Esʿad Efendi belde-i Burusaʾda ḫānedān-ı[1321] ḳadīm-i ḥalīm ü selīm ve kendü ʿālem-i ebede kūşe-nişīn-i ḫāne-i muḳīm olup taḫmīnen sāl-i ʿömri şumār-ı heftād güẕer eylemiş ve bā-rütbe-i Süleymāniyye İzniḳʾde vāḳıʿ Süleymān Paşa Medresesi müderrisi iken biñ iki yüz elli bir sālinde ʿazm-i ḫuld-i berīn eyleyüp mekteb-i mezbūre sāḥasında defīn-ı cevf-ı ġabrā olmuşdur.

Filibe Mollāsı Ḥüseyn Efendi-zāde Meḥemmed Refīʿ Efendi:

Tercemesi ẕeyl-i kitābda mesṭūr Ḳara Ṣāliḥ Efendi-zāde Ḥüseyn Efendi merḥūmuñ pūr-ı faẓīlet-mevfūrı olup maḥrūse-i Burusaʾda bezm-i ʿālem-i şühūda pā-nihāde ve ḳayd u bend-i ṭufūliyyetden baʿdeʾl-āzāde şāyeste-i pehlū-zede-i mecālis-i aṣḥāb-ı ifāde olduḳda fevḳaʾl-ʿāde taḥṣīl-i hüner ü maʿārifde ser-māye-i saʿy u ġayreti beẕl ü icrāda olaraḳ ʿulūm u feżāʾili istifāde eyledikde mülāzım-ı ṭarīḳ-i ḫuceste-refīḳ ve ʿāzim-i meslek-i tedrīs u taḫḳīḳ olmaġın biñ iki yüz on üç sālinde rütbe-i ḫārice dāric ve baʿdehu rütbe-i dāḫil ve Ṣaḥn Medreselerine ʿāric olup ṣakk u inşāda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġla biñ iki yüz yigirmi[1322] yedi ḫilālinde ʿazm-künende-i dār-ı cezā ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defīn-i ḫāk-i fenā olan Ḥamza Beg müderrisi Miḫalici-zāde Ḥasan Efendi yerine maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde olan ketebe-i kirāma reʾīs-i ʿUṭārid-kirdār ve bu vechle merciʿ-i umūr-ı ṣıġār u kibār olup kesb-i nüfūẕ u şöhretden ṭolayı ber-muḳteżā-yı şīve-i ḳader bir ḳaç defʿa celle-i ser-māye-i nefy ü taġrībe dūçār ile sille-ḫārr āzār-ı pençe-i rūzgār olup ṭarīḳ-i tedrīsde daḫı niçe medārisde ṣadr-ı ʿizzete celīs olaraḳ meserret-efzā ve biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuzda bā-ḥereket-i altmışlı Mollā Fenārī Medresesiʾne pīrāye-baḫşā ve baʿdehu ṭarīḳ-i mevleviyyete ḳadem-resā olmaġla[1323] biñ iki yüz[1324] otuz iki senesinde Marʿaş ḳażāsına neyl ile şādmān ve meşġale-i riyāset-i ḳalem-i mezbūrdan keşīde-i dāmān ve biñ iki yüz otuz altı sālinde Baġdād-ı Dārüʾs-selāmʾda icrā-yı aḥkām-ı şerʿ-i Nebī-i āḫirüʾz-zamān ve iki yüz ḳırḳ

[1321] 225a KA

[1322] 226a AE

[1323] olmaġla: olmaġın AE

[1324] 225b KA

birde medīne-i Filibeʾde fayṣaldih-i deʿāvī-yı ricāl ü nisvān ve biñ iki yüz ḳırḳ altı senesinde livā-yı ʿAlāʾiyyeʾde taḥrīr-i nüfūsa cānib-i seniyyüʾl-menāḳıb-ı devlet-i ʿaliyyeden bā-fermān-ı ʿālī-şān meʾmūr olmaġın livā-yı mezbūre reh-peymā-yı ʿazīmet ve ber-vefḳ-i murād-ı ʿālī taḥrīr-i nüfūs-i ẕukūr ol ḥavālīye ṣarf-ı naḳdīne-i ḳudret edip baʿdeʾl-ḫitām maḥrūse-i Burusaʾya tevcīh-i semend-i sebük-ḫırām eylemiş idi. Biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde defʿa-i s̱āniye Filibe ḳażāsı tevcīh ü ʿināyet ve inābe ile ḳarīn-i rütbe-i behcet ve belde-i Burusaʾda zīb-baḫşende-i

ḳabā-yı ʿizz ü rifʿat iken **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün]

Ṣarmaşup çıḳdı dıraḫt-ı ʿömrime mār-ı ecel

Āşiyān-ı tende yatur bülbül-i cān bī-ḫaber

müfādınca biñ iki yüz ḳırḳ sekiz sālinde pençe-i şīr-i ecel ile câme-i ḥayātı çāk ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde pederleri ḳurbunda āġūşte-i ḫāk oldı. Merḥūm-ı sālifüʾl-beyān maʿdūd-ı kibār-ı[1325] ʿālī-şān ḥalīm ü selīm sālik-i meslek-i müstaḳīm vaḳūr u edīb vecīh ü mehīb keş̱ret-i ülfet ve iḫtilāṭdan müctenib ü müberrā dāʾimā ḫānesinde müṭālaʿa-i kütüb ile muḳīm-i kūşe-i vaḥdet ü inzivā idi.

Bā-Pāye-i Ḳażā-yı Üsküdār Mevālī-i ʿİẓāmʾdan Feyżī-zāde Şerīf Aḥmed Efendi:

Erbāb-ı s̱ervet ü sāmān ve ḫānedān-ı bülend-i eyvāndan olup biñ yüz ṭoḳsan iki tārīḫinde revende-i mülk-i āḫiret ve Murādiyyeʾde Ḥamza Beg Meḳābiriʾnde defīn-i laḥd-ı maġfiret olan Es-Seyyid Feyżī Efendi merḥūmuñ necl-i necīb-i kihteri ve ferzend-i edīb-i şerāfet-perveri Feyżī-zāde[1326] Es-Seyyid Şerīf Aḥmed Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye Maḥallesiʾnde biñ yüz seksen yedi tārīḫinde ṣulb-i mūmā ileyhden cebīn-sūde-i visāde-i mehd-i vücūd ve ḳadem-nihāde-i ʿālem-i şühūd olup türbe-i dāye-i feyż-i Ḫudā ile envār-ı rüşd ü sedād nāşıye-i istiʿdādında bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa ʿulūm u feżāʾile kesb-i ıṭlāʿ etdikde meslek-i resmiyye-i ʿulemāya sālik ve berāzıḫ-ı ṭarīḳ-i tedrīs olan pāye-i kedd-i erbaʿīnden

[1325] 226b AE

[1326] 226a KA

biʾl-infiṣāl biñ iki yüz on iki senesinde rütbe-i ḫārice mālik ve baʿdehu dāḫil ve Ṣaḫn ṣıralarında bulunan buḳāʿ-ı resmiyyeye ṣuʿūd ile iṯbāt-ı vücūd edip bundan ṣoñra altmışlı ve ḥareket-i altmışlı rütbelerinde medāris-i ʿilmiyyeye neyl ile rifʿat-i iktisāb ve biñ iki yüz otuz bir tārīḫinde Medrese-i Bāyezīd Paşa ile şerāfet-niṣāb olduḳda iḳbāl-i pā-der-rikāb-ı fāniyyeden rüteb-i āmīye irtiḳā ile tefevvuḳ-nümā-yı emṯāl ü aḳrān ve zümre-i müderrisīn-i ġıbṭa-āyīn miyānında şaʿşaʿa-endāz-ı mihr-i münīr iʿtibār u şān olmaḳ mülābesesiyle ṭarīḳ-i mevleviyyete duḫūle heves ve biñ iki yüz otuz[1327] iki sālinde Çelebi-zāde Ḥafīdī Es-Seyyid Zeynüʾl-ʿĀbidīn Efendi merḥūmuñ hengām-ı meşīḫatinde bilād-ı dūriyyeden Belġrad Ḳażāsı manṣıbına dest-res olmaġla biñ iki yüz otuz üç senesinde belde-i mezbūrede bir sene-i kāmile icrā-yı aḥkām-ı şerʿiyye ve iki yüz otuz yedi ḫilālinde Sarāybosnaʾda daḫı seccāde-güster-i mesāʾil-i naḳliyye olup baʿde tekmīliʾl-müddet medīne-i Burusaʾya ʿavdet ü ricʿat edip ḫānesinde mekīn ve biñ iki yüz ḳırḳ[1328] birde mutaṣarrıf-ı livā-yı Ḫudāvendigār ve ḥālā Vidin ḳalʿasında muḥāfıẓ-ı şecāʿat-medār vezīr-i mükerrem Ḥüseyn Paşa Ḥażretleriniñ buyuruldı-ı sāmīleriyle Edirneli-zāde el-Ḥāc Meḥemmed Aġa merḥūmuñ ʿazlinden maḥrūse-i Burusaʾya biʾl-istiḳlāl aʿyān-ı naṣb u taʿyīn *Yevmün lenā ve yevmün ʿaleynā*[1329] diyerek kām-bīn olup üç seneden mütecāviz mesned-i aʿyāniyetde rütbe-i ʿizz ü ʿunvānı ḥāʾiz olduḳda **Beyt:**

[mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Ṣebāt-ı dehre ṭayanmaḳ olurdı ey Bāḳī

Ṭuraydı ʿahdine ʿālemde dönmeyeydi felek

meʾālince iki yüz ḳırḳ dört senesi evāsıṭında mücerred teʾsīr-i ḥarāret-i imtidād-ı iḳbālden ṭolayı ḥummā-yı muḥarriḳe-i ʿazle mübtelā ve ber-muḳteżā-yı şīve-i taḳdīr-i Ḫudā Adanaʾya "taġrīb ü iclā ve heft māh mürūrunda Der-i Saʿādetʾde iḳāmet etmek üzre ḳayd-ı"[1330] nefyden baʿdeʾl-ıṭlāḳ maḥmiyye-i Sitanbulʾa gelüp niçe eyyām kūşe-nişīn-i ārām ve iki

[1327] 227a AE

[1328] 226b KA

[1329] Bir gün lehimize bir gün aleyhimize.

[1330] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

yüz ḳırḳ altı Şaʿbānʾında bā-ruḫṣat-ı seniyye masḳaṭ-ı reʾsi medīne-i Burusa ṣavbına ecniḥa-güşā-yı iʿtizām ve iki yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde Erżurūm ḳażāsıyla nāʾil-i merām ve ṭarafından inābe edip dāʾire-i dīrīnesinde revnaḳ-ṭırāz-ı iḥtirām olmuş idi. Biñ iki yüz elli senesi Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında serā-perde-i ḳaderden cilve-resā-yı mücillgāh-ı devlet olan sūr-ı pür-sürūr-ı mülūkānelerinde[1331] bulunmaḳ niyyet-i ḫālişesiyle maḥmiyye-i İstanbulʾa süvār-ı esb-i sebük-reftār ve esnā-yı sūr-ı hümāyūn-ı meserret-nümūnunda deydene-i mekārim-şenşene-i [1332]şīme-i celīle-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhī üzre bā-iʿtibār maḫrec-i pāye-i ḳażā-yı Üsküdārʾa neyl ile şeref-medār olup maḥrūse-i Burusaʾda olan sādāt-ı kirāma vekālet-i nikābet ile daḫı ḳarīn-i rütbe-i isʿāf ve baʿdehu medīne-i bihişтāsā-yı Burusaʾya irḫā-yı ʿinān-ı raḫş-ı inṣirāf etmiş idi. Biñ iki yüz elli iki Receb-i Şerīfi ġurresinden[1333] Burusa Mevleviyyeti ʿuhdesinde bulunan imām-ı evvel dāver-i devrān Muṣṭafā Nūrī Efendi ṭarafından Burusa niyābetine ṭālib olmaġın ḥasbeʾl-ḳader belde-i mezbūrede kār-fermā-yı maḳām-ı ḥukūmet olup müddet-i ʿurfiyye niyābet ile zamān-ı med iki yüz elli üç Ẕiʾl-ḳaʿdesi evāḫirinde derece-i ḫitāma erişmiş ve bu esnāda biʾl-īcāb Der-i Saʿādetʾe gidüp baʿdehu gelmiş olmaġla müsterīḥüʾl-bāl müttekā-pīrā-yı bālīn-i ʿizz ü iclāl ve murabbaʿ-nişīn-i ṣavmaʿa-i ṣafā-efzā-yı devlet ü iḳbāl iken biñ iki yüz elli dört Recebüʾl-Müreccebi evāʾilinde teḥaddüs-i esbāb-ı cüzʾiye ile vücūdunda ʿillet-i bāsūr-ı ḥareket ve bi-ḥikmetiʾllāhi teʿālā yevmen-fe-yevmen kesb-i şiddet edip **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Maʿāẕaʾllāh ṭabīʿat müstaʿid-i ṣıḥḥat olmazsa

Olunmaz farḳ maʿcūn-ı cevāhir seng-i ḫārādan

müfādınca eṭibbā-yı zamānıñ tertīb-sāz olduḳları müdāvāt ve ṣarf-ı mürekkebāt-ı efkār ile kārgeh-i saʿy u ġayretlerinden ḥoḳḳa-i ḫaẕāḳata ifrāġ eyledikleri muʿālicāt vesīle-i defʿ-i ʿillet ve ẕerīʿa-i taḥṣīl-i şifā vü ṣıḥḥat olmayup giderek ḫastalıgı istisḳāya mübeddel ve

[1331] mülūkānelerinde: mülūkānede AE

[1332] 227b AE

[1333] 227a KA

kemāl-i żaʿf-ı beden ile ḳuvā-yı cismāniyyesi münḥall olmaġla niçe müddet esīr-i pister-i renc ü zaḥmet olup **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿilün]

Biñ girye iderseñ seni āḫir ayırırlar

Ferzend ü zen ü ṭanṭana-i sīm ü zeriñden

mefhūmınca sene-i merḳūme Ramażān-ı maġfiret-nişānınıñ on sekizinci leyle-i erbaʿada be-ḥükm-i cenāb-ı Kirdgār sāḳī-i bezm-i ʿālem-i Bāḳī elinden şehd-āb-ı ecel ile ifṭār ve rūḥ-ı şerīfi[1334] ʿazm-i żiyāfet-ḫāne-i dāruʾl-ḳarār eyledi. Belde-i Burusaʾda mütevārī-i ṣandūḳa-i raḥmet-i vefīr ve ṣāḥib-i feyż-i keşīr ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1335] tevliyeti ʿuhdesinde bulunmuş olmaġın ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿaları cānib-i ġarbīsinde vāḳıʿ ḫānedānlarına maḫṣūṣ olan sāḥa-i ḥālet-efzāda visāde-i[1336] ḫāke ser-nihāde olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh kibār-ı beldeden ḫānedān-ı ḳadīm olduḳca seḫā vü kerīm ehl-i ülfet ü ḫoş-ṣoḥbet ḥadīdüʾl-mizāc bir miḳtār teng-imtizāc ṣāf-derūn bir ẕāt-ı şerīf-i semāḥat-nümūn idi.

RAVŻA-İ SĀDİS

ʿUlemā-i Fuḥūm ve Müderrisīn-i Ehl-i Rüsūmı Maḳāle-i Perdāz-ı Taḥḳīḳ Olur

Sulṭāniyye Müderrisi Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:

Çerāġ-ı ḫānedān-ı fażl u ʿirfān ve nihāl-i gülistān-ı ʿilm ü īḳān olan Mevlānā Şemsüʾd-dīn El-Fenārī *ʿaleyhiʾr-raḥmetiʾl-bārī*[1337] ḥażretleriniñ ekber evlād-ı pāk-nijādlarından ḳalem-rev-i ʿilm ü kemāliñ dāver-i fażīletmendi Meḥemmed Şāh Efendiʾdir. Ṣulb-i tābnāk-i Mevlānā-yı müşārun ileyhden pertev-endāz-ı ṣaḥīfe-i vücūd olup istiʿdād-ı mevrūṯa-i Ḫudā-dād ile kesb-i feżāʾil-i māder-zādī edip *Hidāye* ve ʿilm-i naḥvi şārīḥ-i kitāb-ı *Niḳāye* ʿAbduʾl-vāḥidʾden ḳırāʾat veledüʾl-fuḥūl kān-ı cevahir-i ʿilm ü fażīlet olup henūz sinn-i

[1334] 228a AE

[1335] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1336] 227b KA

[1337] Bârî(olan Allah)'nin rahmeti üzerine olsun.

şerīfleri on sekizinci pāyede iken vālid-i mācidleri dest-yāfte olduġu gencīne-i ʿulūmdan behre-yāb belki ḥiddet-i ẕekāda ṣad mertebe ber-ter olaraḳ ġıbṭa-fermā-yı dil-i şeyḫ ü şāb olmuş idi. Medrese-i Sulṭāniyye-i Burusaʾya ibtidā bunlar müderris ve binā-yı serāy-ı faẕl u kemāli müʾessis olup rūz-ı nüḫüst ʿıḳd-ı meclis-i ʿālīī-i ders-i ʿāmī edip ḥużūrunda cemʿ olan bu ḳadar ʿulemā-yı kirām ve fużalā-yı ẕeviʾl-iḫtirāmıñ fünūn-ı mütenevviʿeden suʾāllerine[1338] cevāb-ı bā-ṣavāb ile her birini mülzem ü meskūt etmişdir. Ḥattā Seyyid Şerīf Cürcānī telemmüẕelerinden faẓīlet-i bāhire ile meşhūr Faḫrüʾd-dīn ʿAcemī mevlānā-yı mezbūruñ muʿīd-i ders-i şerīfleri olmaḳ üzre ṣaḥīfe-i *Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniye*ʾde gül-feşān-ı taḥrīr ü terḳīmdir. Bā-emr-i Īzed-i Yezdānī sekiz yüz otuz ṭoḳuz tārīḫinde hengām-ı cüvānīde muḳīm-i rāḥat-ābād-ı ḫuld-i berīn olup[1339] vālid-i mācidleri civārında āsūde-i raḥmetgāh-ı mezār-ı pür-envārdır. Mollā-yı müşārun ileyhiñ muḳayyedüʾl-esāmī olan ḳıbāle-i āṯār-ı celīleden *Tefsīr-i Beyżāvī* olandan sūre-i Baḳaraʾnıñ baʿż-ı muvāżaʿına taḥşiye ve vālid-i mükerremleriniñ *Füṣūl-i Bedāyiʿ*e ve *Esāsuʾṣ-Ṣarf*-nām metn-i metīne şerḥ-i bī-naẓīrleri olup fünūn-ı şettādan resāʾil-i şerīfeleri ve *Şerḥ-i Mevāḳıf* evāʾiline ḥāşiyeleri vardır. Mevlānā-yı müşārun ileyh şāb-ı zekī-i fāżıl ʿālim ü kāmil ġarāyib-i ʿulūmdan ḫiṣṣemend olmaġla ekṯer-i fużalāya ġālib ve keṯīrüʾl-mefāḫir veʾl-menāḳıb idi.

Mevlānā Ḫıżr Şāh Efendi[1340]:

Menteşa diyārından Ḳāżī-i Balaṭ ʿAbduʾl-laṭīf Efendiʾniñ ṣulbundan çemen-ṣuffa-i vücūda pā-nihāde Ḫıżr Şāh Efendiʾdir. Ḥażret-i Tevfīḳ-i İlāhī yāver ü püşt ü penāhī olmaġın taḥṣīl-i māʾüʾl-ḥayāt-ı ʿilm edip beyneʾl-emṯāl ʿālim ü fāżıl ve ḳıdve-i efāżıl olmuş idi. "*Küllü maḫlūḳ yemūt*[1341]" feḫvāsınca hümā-yı āsmān-peymā-yı rūḥ-ı laṭīfleri sekiz yüz elli üçde ʿāzim-i ʿālem-i lāhūt olup Burusaʾda zāviye-i Zeyniyyeʾde muteʿkif-i ḫalvet-ḫāne-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr zübde-i ʿulemā-yı mütevver-ʿayīn ve ḳıdve-i fużalā-yı müteşerriʿīn olup şemleden ʿimāme ve dūş-ı mübāreklerine ʿabādan cāme giyerler idi.

[1338] 228b AE

[1339] 228a KA

[1340] 228b KA

[1341] Her yaratılmış ölür.

Fenārī-zāde Muḥaşşī Ḥasan Çelebi muṭavvel ü muvāḳıf ḥāşiyelerinde ḳāl baʿżuʾl-efāżıl deyü īrād eyledigi mevlānā-yı sālifüʾl-beyānıñ[1342] kelām-ı dürer-bārlarıdır.

Yıldırım Müderrisi Ḳaraca Aḥmed Efendi:

Şaruḫan vilāyetinden bedīd Ḳaraca Aḥmed Efendi denmekle ḳadri mezīd idi. Bāliġ-i rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd olduḳda baʿż-ı ʿulemādan taḥṣīl-i ʿilme mümāris ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ mülāzım u müderris olup fāʾiḳ-i aḳrān ve Burusaʾda Sulṭān Yıldırım Ḫān Medresesiʾyle kām-rān ve sekiz yüz elli dört senesinde terk-i iḳbāl-ḫāne-i cihān ve ʿazm-i dāruʾl-iḳāme-i cinān edip Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1343] meḳābirinde defīn-i ḫāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim u ʿārif ve evḳātını taḥṣīl-i ʿilme ṣārif fehm-i ṭabʿı sa̱ḳīl kes̱īrüʾl-iştiġāl ḳalīlüʾt-taḥṣīl idi. Maʿaz̲alik cedd ü iḳdām ile *Risāle-i Es̱īriyye* şerḥi *Ḥüsām-ı Kātī*ʾye taḥşiye ve Seyyid Şerīfiñ[1344] Mevlānā Saʿdüʾd-dīnʾiñ *Şemsiyye Şerḥleri* üzerine taḥrīr-i ḥāşiye ve dest-i saʿyla esb-i ḫarūn-ı taḥḳīḳi ḥalbe-i tedḳīḳe temşiye edip şerḥ-i ʿaḳāyide daḫı taʿlīḳ-i ḥāşiye etmişdir. Ḫāneleri dāʾimā erbāb-ı istifāde ile mālī ve zāviye-i Ḳaraca Aḥmedʾiñ ʿadīl ü mi̱sāli idi.

Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn El-Müştehir Bi-Mollā Ḫayālī:

Faḫruʾl-ahālī ve z̲uḫruʾl-mevālī Aḥmed Şemsüʾd-dīn bin Mūsā Eş-Şehīr biʾl-Ḫayālīʾdir. Vālidi ḳużāt-ı sutūde-ṣıfātdan olmaġın mebānī-i ʿulūmı andan ḳırāʾat baʿdehu Celāl-zāde Ḫıżr Beg Efendi Sulṭāniyye müderrisi iken ḫidmet edip Ḫ*ā*ce-zāde ile iʿādelerinden iḥrāz-ı rütbe-i şeref-i mülāzemet etdikde ḥasbeʾl-ʿāde baʿż-ı medārisde ferş-i seccāde-i ifāde ederek otuz aḳçe ile Filibe Medresesiʾne pā-nihāde olup kemālāt-ı kesbiyyelerine kūre-i irtiḳā-yı merḳāt-i rüsūm-ı ṭarīḳ-i ʿilmiyyede naḫl-i āmālī mīve-dār olmadıġına dil-gīr-i gerdeş-i nā-hemvār-ı çerḫ-i sitemkār iken sekiz yüz[1345] elli beş tārīḫinde İzniḳ Orḫaniyyeʾsiyle kām-rān ve nesīm-i neşāṭ-baḫş-ı iltifāt-ı şehryārī ile gül-ġonçe-i maḳṣūdı ḫandān olmuş idi. Mevlānā-yı mezbūruñ ṣafḥa-i ḫayālinde ʿāzim-i beyt-i Ḫudā olmaḳ ārzūsı

[1342] 229a AE

[1343] Yüce sırrı kutsansın.

[1344] 229a KA

[1345] 229b Ae

mutażammın olmanġın li-eclisi'l-icāzet cānib-i maḥmiyye-i İstanbul'a nehżat ve kendüleri sefer-i ḥacdan muᶜāvedet idince medreselerinde muᶜīdleri cā-nişīn olmaḳ üzre bir ḳıṭᶜa fermān-ı ᶜālī-şān ışdār etdürüp cānib-i Ḥicāza ᶜazīmet edip baᶜde'l-ḳufūl ḫidmet-i tedrīs ile meşġūl ve taḳrīr ü ifādeleri nezd-i ṭullāba mevṣūl iken sekiz yüz yetmiş beş senesinde Medrese-i Ḳuds'de tedrīs ü taḳdīs eden ervāḥ-ı muḳaddese ile hem-dem ü enīs ü celīs olup naᶜş-ı şerīfleri Burusa'da[1346] Zeynīler Zāviyesi cāmiᶜ-i laṭīfiniñ miḥrāb ṭarafında ser-i rāhda defīn ve hengām-ı rıḥletinde henūz sinn-i saᶜādetleri maᶜdūd sinīn-i sülüs ü sülüseyn idi. Mevlānā-yı mezbūr şuġl-i ᶜilm ü ᶜibādetde yegāne ve şebān rūz çille vü mücāhede vü riyāżetde bir merd-i merdāne olmaġın neḥāfet ü hüzāli bir rütbeye resīde idi ki ibhām-ı sebbābesini taḥlīḳ edip yed-i uḫrāsını idḫāl etdikde bāzū-yı mübārekleri maᶜā ol ḫalḳa-i tenge duḫūlde taḫallüf etmezdi deyü menḳūldür. Dā'imü'ṣ-ṣamt ve keşīrü't-tefekkür idi. Üstādları Mevlānā Ḫıżr Beg Efendi'niñ ᶜāḳā'īd manẓūmesine bir şerḥ-i laṭīf taḥrīr ü te'līf edip fevā'id-i keşīre derc etmişlerdir ve ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile telvīḥ ü tefsīr Ḳāżī taḥrīr ü tenmīḳ edip eṭrāfların zāde-i ṭabᶜ-ı maᶜārif-peymā ve taṣarrufāt-ı meserret-efzālarıyla memlū ve tevşīḥ etmişlerdir. Şeyḫ ᶜAbdu'l-Laṭīf Merzifonī'den aḫẕ-ı dest-i inābet edip niṣāb-ı ṭarīḳ-i ṣūfiyyeden daḫı vāyesi vardır deyü zīver-i taḥḳīḳ-i *Ḥadāyıḳ-ı Şaḳāyıḳ*'dır. *Şerḥ-i ᶜAḳā'id*'e taᶜlīḳ etdikleri ḥāşiye-i meşhūreleri feżā'il-i celīlelerine dālldir.

Sulṭāniyye Müderrisi Dervīş[1347] Meḥemmed Efendi:

Tercemesi bālāda mestūr vālidi Ḫıżr Şāh Efendi ki Menteşa diyārında taᶜdād olunan kibār-ı ᶜulemādan ve cedd-i emcedi Ḳāżī-i Balāṭ olan ᶜAbdu'l-lāṭīf Efendi'dir. Peder ve ceddi ḫidmetlerinde taḥṣīl-i ᶜilm ü kemāl etdikden ṣoñra ceẕbe-i İlāhiyye'ye müstaġraḳ olup mecẕūb-ı Ḫudā ve cāme vü destārı şemle vü ᶜabāya fedā etmiş idi. Ebu'l-fetḥ ve'l-meġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī ile Şāh-ı Īrān olan Uzun Ḥasan muḥārebesinde reh-ber olmaġın fetḥ u ẓafer bi-ᶜavni'llāhi teᶜālā şehr-i yār-i maᶜdelet-şiᶜāra yāver olup manṣūr u muẓaffer[1348] olmuş idi. Maḥrūse-i Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi müderrisi iken sekiz yüz

[1346] 229b KA

[1347] 230a AE

[1348] 230a KA

seksen tārīhinde vücūd-ı şerīfi dāʾire-i şühūddan nābūt ve ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olduḳda zāviye-i Zeyniyyeʾde miḥrāb-ı cāmiʿ öñünde medfūn ve Muḥaşşī Ḥasan Çelebiʾye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ber-güzīde-i ʿulemā ve ser-tāc-ı zümre-i mecāẕib-i Ḫudā idi.

Fenārī-zāde Muḥaşşī Ḥasan Çelebi Efendi:

Āl-i sütūde-ḫiṣāl-ı Fenārīʾden ẓuhūr ʿilm ü faẕīlet ile maʿrūf u meẕkūr Muḥaşşī Ḥasan Çelebi denmekle meşhūrdur. ʿĀric-i maʿāric-i istiʿdād olduḳda mebānī-i fünūn-ı İlāhiyyeʾyi esātiẕe-i ʿālīsinden aḥkām u teşyīd ve şevānī-i ʿulūm-ı ʿāliyeyi cahābiẕe-i ḳavī-i müstenidden taḥṣīl ü temhīd edip ṣāḥibüʾd-*Dürer* Mevlānā Mollā Ḫüsrevʾden ve Mollā ʿAlī ʿArabīʾden ve Ṭūsīʾden telemmüẕ ü müstefīd olup sekiz yüz yetmiş beş tārīḫinde maḥmiyye-i Edirneʾde Ḥalebiyye müderrisi iken ʿamm-ı müzīlüʾl-ġamları Ḳāżiʾl-ḳużāt Fenārī-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi belde-i Ḳāhireʾde *Muġniʾl-Lebīb* ḳırāʾatına Cenāb Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥʾden istiẕāne muʿāvenet edip iẕn-i ḫāḳānī-i şeref-vürūdunda cānib-i Mıṣrʾa nehżat ve müʾellif-i *Muġnī* ferīdüʾl-ʿaṣr Şeyḫ Şemsüʾd-dīn Balabānīʾden kitāb-ı mezbūrı ʿaleʾl-vechiʾt-taḥḳīḳ[1349] veʾl-īḳān ḳırāʾat edip mücāz ve İbni Ḥacerʾiñ baʿż-ı telāmüẕelerinden *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī* görmekle ʿilm-i ḥadīsden daḫı icāzet-yāb olduḳdan ṣoñra āheng-i maḳāmāt-ı Ḥicāz eyleyüp baʿde ḥacc-ı beytüʾl-ḥarām ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Seyyidüʾl-enām ile maḳżiʾl-merām ve cānib-i Rūmʾa ḫırām etdikde taʿlīme-i meʾẕūn olduḳları kitāb-ı mesṭūruʾl-beyānī taḥaşşī eyledikleri sulṭān-ı mebrūruñ maʿlūm-ı humāyūnları olmaġın İzniḳ Orḫaniyyeʾsin iʿṭā baʿdehu sekiz yüz seksen iki tārīḫinde maḥmiyye-i dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyede binā buyurduḳları medāris-i[1350] semāniyeden birine sezā etmişler idi. Baʿde zamānin manāṣıb-ı resmiyyeden mütebāʿid ve yevmī seksen akçe vaẓīfe ile müteḳāʿid olup dāmen-keşīde-i iḫtilāṭ-ı żaʿīf ü ḳavī medīne-i Burusaʾda kūşe-i ḫafāda münzevī iken taḫminen ʿahd-ı devlet-i Sulṭān Bāyezīdiyyede civār-ı mülk-i müteʿāla intiḳāl edip zāviye-i Zeyniyyeʾde vāḳıʿ cāmiʿ-i şerīfiñ menāresi ḳurbunda fütāde-i şikāf-ı zemīndir. Mevlānā-yı sālifüʾl-beyān ʿulūm u feżāʾilde deryā-yı bī-kerān olup evḳāt u sāʿātini ṣarf-ı taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve beẕl-i ṭāʿāt-ı cenāb-ı ẕüʾl-celāl edip ʿabā-be-dūş ve

[1349] 230b AE

[1350] 230b KA

şemle-be-ser ekṣer-i meşāyiḫ-i ṣūfiyye ṣoḥbetine dil-beste vü ḫāhişger ḥüsnüʾl-ḫulḳ-ı maḳbūlüʾş-şiyem nīk-ḫıṣāl-i dervīş-nihād bir fāżıl-ı ʿadīmüʾl-miṣāldir. ʿAllāme Taftazānīʾniñ *Telvīḥ* ü *Muṭavvel*'ine ve ʿulemā-yı Cürcānīʾniñ *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ına ḥavāşī taʿlīḳ etmişlerdir. Beyneʾl-ʿulemā meşhūr u mütedāvildir.

Mevlānā Mollā Zīrek Meḥemmed Efendi:

İsm-i laṭīfi Meḥemmed Zīrek denmekle maʿrūf olup beyneʾl-ʿulemā ʿilm ü fażlla serāmeddir. Ḥāl-i ṣabāsında şeyḫ-i ʿālī-maḳām El-Ḥāc Bayram Ḥażretlerinden taʿallüm edip ẕihn-i müstaḳīmine binā-yı zīrek laḳabı ile mülaḳḳab etmişlerdir. Mevlānā Ḫıżr Şāhʾdan telemmüẕ ve ḫırmen-i ifādelerinden teleẕẕüẕ[1351] eyledikden ṣoñra Burusaʾda Sulṭān Murād-ı Ṯānī Medresesiʾyle kām-bīn baʿdehu Ebuʾl-fetḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ dāruʾl-mülk-i ʿaliyyede muʿādil-i heşt-bihişt medāris-i ṯemāniyeleriñ birinde cā-nişīn olup ḥālā maḥall-i mezbūr Zīrek nāmıyla zebān-zed-i her ʿazīmet ü mekīndir. Cemāl-i ārām-sūz-ı meh-ṭalʿatān-ı ṭāʿata ʿilm-i şerīfe iştiġālden evfer olup ẕihn-i derrākına iʿtimāden ḥużūr-ı şehryārīde fażīlet-i bāhirede Seyyid Şerīf Cürcānīʾye tefevvuḳ iddiʿā eyledigi Pādşāh-ı Cem-cāh cenāb-ı [1352]Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı dil-āgāha ziyāde girān gelmegin Burusaʾdan Ḫāce-zāde Muṣliḥüʾd-dīn Efendiʾye mütercem-i mezbūr ile mübāḥaṣe içün daʿvete fermān-ı ḥumāyūn ṣudūr etmiş meger ol ān-ı mezbūr Ḫāce-zādeʾniñ müʾellefelerinden *Bürhān-ı Tevḥīd* risālesi muḥāfaẓān Enderūn-ı humāyūnda nihān olmaġın ḫātır-ı şerīf-i pādşāh-ı kerāmet-medāre ḥutūr edip mevlānā-yı mezbūre irsāl ederler anlar daḫı iẓhār-ı mahāret edip risāle-i meẕkūreniñ baʿż-ı mevāżıʿna-i ḳarīḥasından sunūḥ eden cevābı taḥrīr ve inhā-yı ʿatabe-i ʿaliyye-i devlet-maṣīr etdikde bu ḫuṣūsa Mevlānā Mollā Ḫüsrev ḥükm naṣb olunup ḥużūr-ı humāyūnda mübāḥaṣeye ṣudūr-ı emr-i sulṭānī ile bir hafta ṭarafeynden mübāḥaṣe-i ʿaẓīme cereyān edip yevm-i sābiʿde istimrār-ı mücādele nihāyet bulup Ḫāce-zādeniñ fażlı ẓāhir olduġunı Mevlānā Mollā Ḫüsrev ḥükm ü imżā ve dergāh-ı pādşāh-ı ʿālem-penāha taḳrīr ü inhā idicek *felle selebe*[1353] feḥvāsınca

[1351] 231a AE

[1352] 231a KA

[1353] Kim savaşta birisni öldürürse öldürdüğü kişinin üzerinden çıkanlar onundur.

Mollā Zīrek Medresesi Ḫāce-zāde Efendiʾye tevcīḥ ü iʿṭā buyurulmuş idi. Bu endūh-ı nāmūs-şikenden Mevlānā Zīrek seng-ḫorde-i felāḫan-ḥaclet olup maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve Murādiyye ḳurbunda bir mevżiʿde iḳāmet eyledi. Ṣāḥibüʾl-ḫayrātdan[1354] Vidilli Ḫāce Ḥasan-nām bir tācir-i ser-māye-dār mevlānā-yı mezbūr ile hem-civār olmaḳ taḳrībi ile meʾūnāt-ı żarūriyesi çün yevmī yigirmi akçe taʿyīn etmiş idi. Defʿātle pādşāh-ı gerdūn-ı ġulām ṭarafından daʿvet olunduḳda icābet etmeyüp āḫir ʿömrine dek künc-i ḳanāʿatde münzevī iken bu dār-ı vaḥşet-medārdan diyār-ı ünse ʿazm ü sefer edip Vidilli Ḫāce Ḥasan mescidi ḳurbunda medfūn ve ḫāce-i mezbūre maḳrūndur. Rivāyet-i uḫrāda Bıñarbaşıʾnda mütevārī-i ḫāk-i mezārdır[1355]. Baʿż-ı s̱ıḳātdan mesmūʿdur ki mezbūr āḫir-i sinn ü sālinde yevmī yüz aḳçe ile Burusaʾda zīver-efzā-yı ṣadr-ı iftā olmuşdur. Mevlānā-yı sālifüʾz̲-z̲ikriñ ʿilm ü faż̄īletden başḳa fenn-i şiʿrde daḫı selīḳası olup ṭabʿ-ı laṭīflerinden niçe ebyāt u eşʿār ser-zede-i ẓuhūr olmuşdur.

Sulṭāniyye Müderrisi İlyās Efendi İbni İbrāhīm:

Sevāḥil-i Baḥr-ı Siyāhʾdan belde-i Sinobʾdan lenger-endāz-ı sefīne-i vücūd olup āşnāyān-ı deryā-yı bī-kerān feżāʾil-i baʿż-ı ʿulemā-yı müşkil-pesendān-ı kāmile ḫidmet ve her birinden taḥṣīl-i ʿilm ü faż̄īlet etdikden ṣoñra sālik-i ṭarīḳ-i tedrīs ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ṣadr-ı ʿizz ü rifʿate celīs olaraḳ Burusaʾda Sulṭāniyye Medresesiʾne irtiḳā ile kesb-i şān ve mümtāz-ı aḳrān olmuş idi. Sekiz yüz ṭoḳsan bir senesinde ʿazm-i riyāż-i cinān edip zāviye-i Zeyniyyeʾde mescīd ḳurbunda defīn-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü fāżıl ḥadīdüʾṭ-ṭabʿ ve şedīdüʾz̲-z̲ekā olmaġın *Metn-i Fıḳh-ı Ekber*'e şerḥ ve *Maḳāṣıd Şerḥı*'ne taʿlīḳ ḥāşiye etmemişdir ve ḥüsn-i ḫaṭda çābük-dest ve serīʿüʾl-ḳalem ḫoş-nüvīs-i pesendīde-i raḳam olmaġla yevm-i vāḥidde bir muḫtaṣar *Ḳudūrī* ve temāmı yek-şenbe *Şerḥ-i Şemsiyye Ḥāşiyesi*'ni taḥrīr edip[1356] s̱ümme biʾl-ḫayr ile miskiyyuʾl-ḫitām itmām eylemişdir.

[1354] 231b AE

[1355] 231b KA

[1356] 232a AE

Aydınlı Şemsī Efendi[1357]**:**

Maṭlaʿ-ı Aydınʾdan bürūz u ṭulūʿ edip evvelā ʿulemā-yı Rūm-ı faż̄ilet-mersūmdan iḳtibās-ı ʿulūm edip baʿdehu seyāḥat ile diyār-ı ʿAcemʾde baʿż̄-ı fużalādan taḥṣīl-i kemāl etdikden ṣoñra dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyeye gelüp ʿilm ü belāġatda bāhir ve āġāz-ı ṣavt ve naġamātda naẓīri nādir olmaġın Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾe ol taḳrīb ile nedīm olmuş idi. Merḥūm-ı mezbūr Şeyḫüʾl-İslām Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendiʾniñ ceddi olup ṭoḳuz yüz sālinde dem ü nefesi beste ve mūsīḳār-ı vücūdı dest-i ecelde şikeste olduḳda Burusaʾda Dede Efendi Mescidi ḫaẓīresinde medfūndur. ʿİlm-i edvāra müteʿallıḳ risālesi ve ṭabʿ-ı nāzükinden baʿż̄-ı ʿArabī ve Fārsī ḳaṣāyidi ẓuhūr etmişdir.

Mollā Yegān-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Ser-āmed-i zümre-i efāżıl-ı cihān ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi ibn Mollā Yegānʾdır ki ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırāʾat ve taḥṣīl-i ʿilm ü faż̄ilet etdikden ṣoñra ḳāmet-i câme-i zīb-i iʿtibārı Burusaʾda Sulṭāniyye Medresesi ile müşerref ü mükerrem ve ḳabā-yı zībā-yı iḳtidārı ṭırāz-ı ʿizz ü rifʿat ile muṭarraz u muʿallim olup baʿdehu reşk-āver-i ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūr-ı cinān medāris-i celīlüʾl-ḳadr-i Semāndan birine şāyān ve ṭoḳuz yüz tārīḫinde Ḥüsām-zāde yerine[1358] yevmī otuz aḳçe vaẓīfe ile medīne-i Burusaʾda fāʾiz-i cāh-ı fetvā olup ṭoḳuz yüz ṭoḳuz sālinde ʿāzim-i dāruʾl-beḳā ve medīne-i mezbūrede vālid-i mācidi ḳurbunda ser-i ḫalḳa-i encümen-i mevtā olmuşdur. Mevlānā-yı mezbūr ḫāzin-i gencīne-i ʿulūm ve fāʾiḳ-i zümre-i erbāb-ı fühūm şedīdüʾẕ-ẕekā ve ḳıdve-i meşāhir-i ʿulemā ve fużalā olup rūz u şeb taḳrīr-i ders ile evḳāt-güẕār idi.

Ġıyāsüʾd-dīn Efendi El-Meşhūr Bi-Paşa Çelebi[1359]**:**

Ḳıdvetüʾl-meşāyiḫiʾl-vāṣılīn Şeyḫ Aḳ Şemsüʾd-dīn *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[1360] ḥażretleriniñ birāderleri ʿAlāʾüʾd-dīn Efendiʾniñ maḫdūm-ı feżāʾil-rüsūmı Paşa Çelebi Efendiʾdir. ʿAṣrında yegāne ve müşkil-güşā-yı pesendān-ı zamāne Mollā Ḫayālī ve Ḫāce-zāde Muṣṭafā

[1357] Bu biyografi KAʾda yok.

[1358] 232a KA

[1359] 232b AE

[1360] Sağlam sırrı kutsansın.

Muṣliḥü'd-dīn Efendi dāru'l-ifādelerinden müstefīd olup fā'iz-i şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medāris-i 'aliyyede mutaṣaddī-i ḫidmet olduḳdan ṣoñra Anḳara Seyfiyyesi'nden Amasya Ḥüseyniyyesi'ne ṣu'ūd ve Edirne'de Şecā'ü'd-dīn İlyās yerine Ḥalebiyye Medresesi'nden rütbe-i vālāya ḳu'ūd ve ba'dehu Burusa Sulṭāniyye'sinde iṯbāt-ı vücūd edip ṭoḳuz yüz bir senesinde Ṣaḥn Medresesi'nde be-kām ve ṭoḳuz yüz sekizde Ebā Eyyūb Enṣārī Medresesi'yle nā'il-i merām ve ṭoḳuz yüz yigirmi üçde fetvā żamīmesiyle Amasya Bāyezīdiyyesi kendüye ikrām olunup niçe rūzgār bu meşġale ile evḳāt-güẕār olup ba'dehu terk-i rüsūm-ı manāṣıb ve dest-şūyīde-i ālāyiş-i ḳuyūd-ı merātib edip yevmī yetmiş aḳçe ile Burusa'da müteḳā'id olmuş idi. Vaẓīfe-i meẕkūre ile Ḳuds-i şerīf medreselerinden birini li-ecli'l-inzivā recā edip me'mūlen müsā'ade buyurulduḳda nehżat üzre iken ḥażīre-i ḫaṭīretü'l-Ḳudse intiḳāl edip medīne-i mezbūrede Ḳısıḳ Çeşmesi[1361] ḳurbunda Mollā Efendi menzili sāḥasında medfūn ve 'amm-ı muzīlü'l-ġamları Şeyḫ Emru'llāh Efendi'ye maḳrūndur. Mevlānā-yı mezbūr ba'ż-ı meşāyiḫ-i kāmile ḫidmet etmekle fevā'id-i mevā'id-i ṣūfiyyeden teleẕẕüẕ etmiş idi.

Ḫıżr Beg Efendi-zāde Müftī Aḥmed Paşa:

Beyne'l-'ulemā fażīlet-i bāhire ile şöhret-nümā Müftī Aḥmed Paşa'dır. Sinn-i ṣıġarında ba'ż-ı 'ulemā vü nādire-dāndan taḥṣīl-i 'ilm ü kemāl edip henūz sinīn-i 'ömri 'işrīne[1362] nā-bāliġ idi. Me'vā-yı Firdevs-mekān Ebu'l-Fetḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretleri binā buyrduḳları medāris-i Semāniyye'niñ birisini mevlānā-yı mezbūre tevcīh ve gencīne-i 'avaṭıf-ı şehriyārīden yevmī ḳırḳ aḳçe vaẓīfe iḥsānı ile terfīh buyurmuşlar idi. Sekiz yüz yetmiş beş senesinde Mollā Kestel yerine Ṣaḥn Medresesi'ne nā'il ve sene-i mezbūrede birāderleri Sinān Paşa ki devlet-i Fātiḥiyyede pīrāye-baḫş-ı ṣadr-ı vālā-yı vezāret iken Ḫāce Paşa denmekle şöhret-peẕīr idi. Munfaṣıl olduḳda mevlānā-yı mezbūr daḫı sekiz yüz seksen birde Üsküb'de İsḥaḳ Paşa Medresesi'ne vāṣıl olup sekiz yüz seksen altı tārīḫinde Edirne'de Üç Şerefeli'ye neyl ile ru'ūs-ı ser-ihtiḫārı resīde-i evc-i şeref-i vālā ba'dehu sekiz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda sāniyen Ṣaḥn ile ḳadr ü menzileti terfī' ü i'lā ve ṭoḳuz yüz bir senesinde

[1361] 232b KA

[1362] 233a AE

yevmī yüz aḳçe ile Burusa fetvāsı ṣadrına zīver-baḫşa ve on seneden mütecāviz ol maḳām-ı ʿaliyyede beyneʾl-enām müşgil-güşā olup bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sinīn ve sinn ü sāli bāliġ-i ḥudūd-ı tisʿīn iken ṭoḳuz yüz yigirmi yedi sālinde rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i Firdevs-i berīn olduḳda cesed-i şerīfleri zāviye-i Zeyniyyeʾde mestūr-ı zīr-i zemīndir. Mevlānā-yı mūmā ileyh uṣūl u furūʿda ʿālim-i[1363] taḥrīr-i selīmüʾn-nefs muḥibb-i fuḳarā idi. Ḥālā Burusaʾda İnebeg sūḳında ḳurb u ittiṣāli olan binā eyledikleri medrese-i zībā ism-i sāmīleri yād olmaḳ üzre şöhret-ārādır.

Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi:

Sālifüʾẕ-ẕikr Müftī Aḥmed Paşaʾnıñ maḫdūm-ı ercmendi Ḫıżr Beg Efendiʾdir. Pīrāye-i ʿulūm u feżāʾil ile şeref-medār ve maḥrūse-i Burusaʾda Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigār iken ẕātına keyfiyet-i ceẕbe-i ẓuhūr ve ḫıżr-ı tevfīḳ-i İlāhīʾye muṣādefe etmekle[1364] meslūbuʾş-şuʿūr olup dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyeye nehżat ve meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Emīr Buḫārī Ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet ve niçe eyyām ʿazīz-i müşārun ileyhe ḫidmet edip vālidi Aḥmed Paşa dāmen-keşīde-i recā olup ancaḳ bir ḳaç gün Burusaʾda mekṣ-i icāzet-i rū-nümā olmuş idi. Baʿdehu ḫāk-i pāy-yı ḥażret-i şeyḫe rū-be-rāh olduḳda vālidi menʿinden ʿāciz olup ʿāḳıbet Sulṭān Selīm-i ḳadīme ʿarż-ı ḥāl ve şeyḫden teşekkī eyledikde pādşāh-ı dil-āgāh ṭarīḳ-i Ḥaḳḳʾa sālik ādemi menʿ ü defʿinde olmaḳ nā-revā ve eṭvār-ı nā-becādır deyü girih-bend-i cebīn-i ınḳıbāż olup meʾmūlına müsāʿade olunmamış idi.Baʿde zamānin meʾẕūnan belde-i Burusaʾya nüzūl ve sākin-i künc-i ḫumūl iken ṭoḳuz yüz yigirmi üç tārīḫinde dest-şūyīde-i çeşme-sār-ı āb-ı ḥayāt olup zāviye-i Zeyniyyeʾye ḳarīb reh-güẕārda muʿtekif-i ṣandūḳa-i mezār ve seng-i ḳabr-i münīrinde silsile-i Naḳşbendiyye mersūm-ı ḫāme-i ḥadīd-i terāşende-kārdır. Merḥūm-ı mezbūruñ ṭabīʿat-i şiʿriyyesi olup ḫaylī eşʿār-ı āb-dārı ḥayyiz-i ẓuhūra gelmişdir.

Ḥasan Paşa İbn ʿAlāʾüʾd-dīn Esved:

[1363] 233a KA

[1364] 233b AE

Evāʾil-i devlet-i ʿOs̲māniyyeʾde gelen ʿulemā-yı z̲eviʾl-iḥtirāmdan ʿAlāʾüʾd-dīn[1365] ʿAlī El-Esved ṣulbundan ber-āverde Ḥasan Paşaʾdır. Zamānında baʿż-ı meşāhīr-i ʿulemādan istifāde edip Cemālüʾd-dīn Aḳsarāyīʾden tekmīl-i ʿulūma dāmen-be-miyān-ı ihtimām ve nüsḫa-i kīm-yāb-ı feżāʾili andan itmām edip ḥattā Mevlānā Şemsüʾd-dīn El-Fenārī ile taḥṣīl-i ʿulūmda müşāreket edip ol taḳrīb ile niçe leyāl ü eyyām ṭarḥ-ı ṣoḥbet-i ḫayr-encām olmuşdur. ʿĀḳıbetüʾṭ-ṭarīḳ ümerāya sālik olup meslek-i ḳadīminden ʿudūl ve baʿż-ı manāṣıb-ı emārete neyl ile vāṣıl-ı meʾmūl olup endek zamān terk-i cāh-ı bī-beḳā-yı cihān edip Burusaʾda vāḳıʿ medreselerinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūruñ[1366] *Merāḥiʾl-Ervāḥ* ve *İftitāḥ* nāmıyla mışbaḥ şerḥ-i laṭīfleri keşīde-i rişte-i teʾlīfleridir.

Şāriḥ-i Şerʿatüʾl-İslām Seydī ʿAlī-zāde Yaʿḳūb Efendi:

Mīr-i ṣadr-ı feżāʾil-i ḫafī vü celī Mevlānā Yaʿḳūb bin Seydī ʿAlīʾdir. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan ḳırāʾat ve iḥrāz-ı rütbe-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede kesb-i şān-ı dirāset etdikden ṣoñra medīne-i Burusaʾda Ḥamza Beg Medresesiʾne pā-nihāde ve baʿdehu Aydınʾda İbni Melik Medresesiʾne naḳl-ı visāde-i ifāde ve Sulṭān Yıldırım Bāyezid Ḫān Medresesiʾne neyl ile āyīne-i kedernāk-i baḫtı güşāde olup ṭoḳuz yüz on dört senesinde Ḳıvāmüʾd-dīn Yūsuf yerine Burusa Sulṭāniyyeʾsine şeref-endūd ve ṭoḳuz yüz on altıda Medrese-i Murād-ı S̲ānī ile meserret-efzūd ve ṭoḳuz yüz on sekizde Edirne Bāyezīdiyyesine naḳl ile dest-res-i rişte-i murād u maḳṣūd ṭoḳuz yüz yigirmi tārīḫinde s̲āniyen Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾa ḥareket ile ṣūret-i ʿarūs-ı āmālī ḥacle-i ḥuṣūlde cilve-endūd oldı. Ṭoḳuz yüz yigirmi ikide Ṣaḥn medreseleriniñ birine müteşāʿid baʿdehu ṭoḳuz yüz yigirmi dörtde yevmī seksen aḳçe ile müteḳāʿid olmaġın ṭavāf-ı beytüʾl-ḥarām ve ziyāret-i ravża-i Seyyidüʾl-enāmdan[1367] maḥrūse-i Burusaʾya baʿdeʾl-ḳufūl ṭoḳuz yüz otuz bir senesinde ṭāʾir-i rūḥı ḥamāme-i ḥarīm-i Kaʿbeye beḳā olup Cāmiʿ-i Kebīr verāsında Şeker Ḫ*ā*ce Maḥallesi mescidinin cānib-i Ḳıblesinde reh-güz̲ārda vāḳıʿ bir ḳubbede medfūn pederi Seyyid ʿAlīʾye maḳrūndur. Mevlānā-yı mesbūḳuʾz̲-z̲ikriñ teʾlīfātından *Şerḥ-i Kitāb-ı Şerʿatüʾl-İslām* ki maḳbūl-i

[1365] 233b KA

[1366] 234a AE

[1367] 234a KA

ʿulemā-yı kirāmdır. Ve Şeyḫ Saʿdī-i Şīrāzīʾniñ *Gülistān*ʾına ʿArabī şerḥ edip *Dībāce-i Muṣāḥabe* daḫı taḥrīr-i ḥavāşī etmişdir. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

Sulṭāniyye Müderrisi Ḳoca Muṣṭafā Paşa-zāde Meḥemmed Efendi:

Tāc-rübā-yı pādşāh-ı heft-iḳlīm[1368] Sulṭān Selīm-i ḳadīmiñ vezīr-i aʿẓamı ve küşte-i şemşīr-i dü-demi Ḳoca Muṣṭafā Paşaʾnıñ ferzend-i ercümedi Meḥemmed Efendiʾdir. ʿUlūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyye taḥṣīline müdāvim ve baʿż-ı ʿulemādan mülāzım olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç sālinde İstanbulʾda Vālide Sulṭān Medresesiʾne revnaḳ-baḫşā baʿdehu ḳırḳ dörtde Sulṭāniyye-i Burusa ile rütbesi aʿlā olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ beş tārīḫinde terk-i tedrīs edip ḥavrā-yı ʿayn-ı bihişt-i berīn ile enīs ü celīs olup Bıñarbaşıʾnda vālidi müşārun ileyh ḳurbunda medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü kāmil şābb-ı feżāʾil-i edīb ü vaḳūr ceyyidüʾl-ḳarīḥa ve müstaḳīmüʾṭ-ṭabʿ idi.

Mollā Yegān-zāde Yūsuf Bālī Efendi:

Bu daḫı Mevlānā Mollā Yegānʾıñ maḫdūm-ı mükerremi ve bālāda mebḥaṣ-ı mevālīde ẕikr olunan Şāh Meḥemmed Efendiʾniñ birāder-i ekremi Yūsuf Bālī Efendiʾdir.Vālid-i mācidinden ve Ḥāfıẓüʾd-dīn-i Bezzāzīʾden taḥṣīl-i ʿulūm edip sekiz yüz seksen altı senesinde Sulṭān Orḫan Medresesiʾne irtiḳā sekiz yüz ṭoḳsan üçde Ḫ*ā*ce-zāde Muṣliḥüʾd-dīn Efendi yerine Sulṭāniyye[1369] Medresesiʾyle rütbe-i iḳbālī keşīde-i bālā baʿdehu Ṣaḥn medreselerinden birine sezā olup hem-vāre-i meşrūḥ üzre niçe emāḳin-i muʿteberede ders ü ifādeye iştiġāl ve güẕārende-i eyyām u leyāl iken bi-emriʾllāhi teʿālā civār-ı maġfiret-medār-ı mülk-i müteʿāle intiḳāl edip medīne-i Burusaʾda pederi ḳurbunda medfūndur. Mollā-yı mezbūr ʿilm ü faẓlla meşhūr olup *Hidāye*ʾye şerḥ ve Evāʾil-i *Telvīḥ*ʾe ve *Şerḥ-i Mevāḳıf*ʿıñ mübāḥiṯ-i iʿtirāżına ḥavāşīsi ve *Kitābüʾṭ-Ṭahāret*ʾde bir pāk risālesi vardır.

[1368] 234b AE

[1369] 234b KA

Yegān-zāde Yūsuf Sinānü'd-dīn Efendi:

ʿAṣrında yegāne olan Mollā Yegān'ıñ ḥafīd-i ẕī-şānı olup Yegān-zāde Sinān Efendi denmekle meşhūr-ı ʿālemiyān idi. Vālid-i mācidinden ve Aḥmed Paşa'dan telemmüẕ[1370] edip ve müşārun ileyh Aḥmed Paşa'nıñ pertev-i āftāb-ı feyż-naẓarlarıyla pür-iʿtibār ve şāḫ-sār-ı āmālī berg-sāz u mīve-dār olup aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i ʿaliyye-i ʿilmiyyeye ʿazīmet edip ṭoḳuz yüz yigirmi beş senesinde cedd-i emcedi medresesinden Burusa'da Sulṭān Orḫan Medresesi'yle iḥrāz-ı rütbe-i vālā baʿdehu İnegöl'de İsḥaḳ Paşa Medresesi'nden medrese-i Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān'a sezā ve baʿdehu Orḫaniyye-i İzniḳ ile kām-revā olup belde-i Amasiyye ḳażāsıyla mesrūr u şādān ve devlet-i Ḫaḳaniyye-i Selīmiyyede defterdār-ı ʿālī-şān ve ṭoḳuz yüz yigirmi altı tārīḫinde ḥukūmet-i ḳażā-yı Şām ile be-kām baʿde'l-infiṣāl Murādiyye-i Burusa Medresesi'yle nā'il-i merām ve ṭoḳuz yüz otuz beş sālinde Ṣaḥn medreseleriniñ birinde ber-vech-i teḳāʿüd cā-nişīn ve güẕārende-i şühūr u sinīn[1371] iken ṭoḳuz yüz ḳırḳ beş tārīḫinde cāh-ı bī-beḳā-yı cihānı tebdīl-i iḳbāl-i cinān-ı cāvidānī edip cedd-i emcedleri medfūn olduġu ḥaẓīrede defīn ve seng-i mezārı nişāngāh-ı sinān-ı duʿā-yı müslimīndir. Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü maʿārif ile meşhūr ve ṣalāḥ u taḳvā ile mevṣūf u meẕkūr olup her sāl ʿaşr-ı āḫīr-i şehr-i Ramażān'da muʿtekif olmaḳ ʿādet-i dīrīnesi ve de'b-i maḫṣūṣa-i seniyyesi idi. *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a ve *Telvīḥ*'e ḥavāşī taḥrīr edip taṣnīfāt-ı resā'il-i keşīresi mınaṣṣa-i ẓuhūra gelmişdir.

Sulṭāniyye Medresesi Ehlīce Muḥyi'd-dīn Efendi:

Aydın diyārından Yeñişehr-nām ḳaṣabadan pertev-endāz-ı mınaṣṣa-i ẓuhūr beyne'l-enām ehliyeti nümāyān olmaġın Ehlīce Muḥyi'd-dīn denmekle meşhūr idi. Hem-ʿahd olan füḥūl-i ʿulemādan telemmüẕ ve Ḥācī Ḥasan-zāde ḫidmetinde olaraḳ bi-ḥasbi'l-ʿāde iʿādesinden şehd-i mülāzemetle teleẕẕüẕ edip İstanbul'da Kürkcibaşı Medresesi'nde lābis-i ferve-i merām ve ṭoḳuz yüz[1372] ḳırḳ üç senesinde Pīrī Paşa Medresesi'yle şād-kām olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ dörtde Sulṭān Orḫan Medresesi'ne pāy-peymā-yı ḫırām ve sene-i mezbūrede

[1370] 235a AE

[1371] 235a KA

[1372] 235b AE

Sulṭāniyye Medresesiʾne neyl ile reʾīs-i müderrisīn-i kirām olmuş idi. Medrese-i meẕkūrede ḫidmet-i tedrīs ü ifādeye iştiġāl ve güẕārende-i eyyām u leyāl iken ṭoḳuz yüz elli bir sālinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve cesed-i şerīfi civār-ı türbe-i ḥażret-i Emīrʾde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūruñ ẕāt-ı şerīfi ḫaṣāʾil-i celīle ile ārāste ve ser-māye-i saʿādet-i dāreyn olan ārāyiş-i ʿilm ü ʿamel ile pīrāste olup ṭarīḳat-ı Ṣūfiyyeʾye biʾṭ-ṭabʿ müntesib ve lisān-ı laġv-i bīhūde-gūyīden müctenib idi.Gāhī[1373] ʿıḳd-ı mecālis-i teẕkīr edip ḫalḳa-bend-i cemʿiyyet-i ehl-i tevḥīd olduġu kütüb-i vefeyātlarda mesṭūrdur.

Müderrisīn-i Fiḫām ve ʿulemā-yı Aʿlāmʾdan Manav Bālī Efendi[1374]**:**

Mevlānā-yı mezbūr Manav Bālī Efendi denmekle maʿrūf u meẕkūr olup dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye ḳāżīsi iken vefāt eden Eyyūbī Muṣṭafā Efendiʾniñ vālid-i mācidi ve zümre-i mevālī-i kirāmdan Ḳara Dāvūd Efendiʾniñ dāmādı olmaḳ taḳrībi ile dāruʾt-terbiyesinde perveriş-yāb ve şeref-i mülāzemetle kām-yāb olduḳdan ṣoñra Burusaʾda Mollā Ḫüsrev Medresesiʾne ḳadem-resā baʿdehu Ḳaraḥiṣārʾda Medrese-i Aḥmed Paşaʾya revnaḳ-baḫşā andan Anḳaraʾda Seyfiyye Medresesiʾyle şemşīr-i iḳbāli mücellā ʿāḳıbetüʾl-emr ṭoḳuz yüz elli sekiz tārīḫinde ʿāzim-i dār-ı beḳā olup zāviye-i Zeyniyye ḳurbunda Dāvūd Efendiʾniñ binā eyledigi mescid ḥaẓīresinde mestūr-ı ḳabr-i pür-nūrdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü fażlla meşhūr *Şerḥ-i Miftāḥʾa* ḥāşiye ve merḥūm Kemāl Paşa-zādeniñ anda münderic olan suʾāllerine cevāb taḥrīr eylemiş ve *Ṣadrüʾş-Şerīʿa* üzerine daḫı *Kitāb-ı Büyūʿ*dan ḥāşiye taʿlīḳ ve ḥāşiye-i tecrīde daḫı taḥşiye etmişdir.

Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi:[1375]

Tercemesi ānifen mürūr eden Sinān Efendiʾniñ ṣulbundan ẓuhūr ve Aşcı-zāde Ḥasan Efendi ve Ḳara Dāvūd Efendiʾden taḥṣīl-i feżāʾil-mevfūr edip Şeyḫüʾl-İslām Ebuʾs-Suʿūd Efendiʾye daḫı ḫidmet ve muʿallim-i sulṭānī Ḫayrüʾd-dīn Efendiʾden aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet eyledikde ibtidā yigirmi beş aḳçe ile Burusaʾda ceddi medresesine pā-nihāde baʿdehu İzniḳʾde Süleymān Paşa ve İstanbulʾda İbrāhīm Paşa medreselerinde bāsıṭ-ı

[1373] 235b KA

[1374] Başlık AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1375] 236a AE

seccāde-i ifāde ve niçe zamān[1376] anda pā-der-gil-i beydā-yı ḥırmān olup ṭoḳuz yüz altmış iki senedinde İzniḳ Orḫaniyyesiyle merāmına nāʾil ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuz sālinde rāḥat-ābād-ı ʿālem-i beḳāya vāṣıl olup ebnā-yı yegān meḳābiri miyānında mütevārī-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḥūm-ı mersūm āşnā-yı deryā-yı ʿulūm farṭ-ı ẕekā vü naḳā-yı ḳarīḥa ile meşhūr-ı mudaḳḳiḳ-i dānişmend ve her fende behremend sinni elliye ḳarīb maḫdūm-ı erīb ü edīb idi. Baʿż-ı emrāż sebebi ile kemā yenbaġī iştiġāle zamān bulamamış idi.

ʿUlemā-yı ʿAẓāmdan İbrāhīm Dede Efendi İbni Yaḫşī Bin İbrāhīm:

Vilāyet-i Anaṭoluʾda Ṣonsa ḳaṣabasında tekye-ḫāne-i vücūda ḳadem-resā ve belde-i Amasiyyeʾde neşv ü nemā bulmuşdur. Evāʾil-i ḥālinde ṣanʿat-ı debāġat ile iktisāb ederken tevfīḳ-i İlāhī kendüye yāver olmaġın ṣanʿat-ı mezbūrdan ferāġat ve kiber-i sinninde Amasiyye müftīsi Ḫaṭīb-zādeʾden taʿallüme ibtidāya mübāderet ve taḥṣīl-i ʿilm ü faẓīlet edip Dede Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş idi. Maḥrūse-i Burusaʾya şitāb ve Murādiyye Müderrisi Sinān Efendiye intisāb ve ṭoḳuz yüz otuz beşde neyl-i mülāzemetle behre-yāb olup evvelā yigirmi aḳçe ile Burusaʾda Bāyezīd Paşa ve yigirmi beş ile Amasiyyeʾde Büyük Aġa ve otuz ile Tireʾde Ḳara Ḳāżī medreselerine pīrāye-baḫşā ve ḳırḳ aḳçe ile Merzifonʾda Sulṭāniyyesiyle meserret-efzā olup ṭoḳuz yüz elli tārīḫinde[1377] Diyārbekrʾde vāḳıʿ Beglerbegi Medresesiʾne fetvā żamīmesi ile müftī vü müderris ve elli ikide Ḥalebʾde Ḫüsrev Paşa Medresesiʾnde serāy-i ifādeyi müʾessis olmuş idi. Elli yedide Orḫaniyye-i İzniḳʾe duḫūl ve altmış beşde Kefe fetvāsı kef-i iḳtidārına biʾl-iḥāle[1378] mesned-i ʿizz ü rifʿate vuṣūl ve yetmiş ikide żaʿf-ı pīrī istīlā etmekle altmış aḳçe vaẓīfe ile maḥrūse-i Burusaʾda ser-be-ceyb-i ḫumūl olup bu ḥāl üzre peyġūle-i inzivāda evḳāt-güẕār iken ṭoḳuz yüz yetmiş beş senesi evāḫirinde mātem-kede-i ʿālemden rū-be-rāh-ı diyār-ı ʿadem olup medīne-i mezbūrede Sed Başı fevḳında Ḫāce Meḥemmed Ḳaramanī mescidi ḥaẓīresinde mestūr-ı nihān-ḫāne-i raḥmet-i raḥmān oldı. Merḥūm-ı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı biḥār-ı ʿulūm Fıḳıh u Tefsīr ü Ḥadīṯʾde mahāretle maʿlūm bādiye-i feżāʾiliñ dervīş-i ḥayret-zedesi ve zāviye-i ʿilm ü

[1376] 236a KA

[1377] 236b AE

[1378] 236b KA

maʿārifiñ dedesi idi. Mevlānā Saʿdüʾd-dīn Taftāzānīʾniñ *Zencānī Şerḥi*'ne ḥāşiyesi ve Maşārif-i Beytüʾl-māl ve Aḥkām-ı Siyāsetʾe müteʿallıḳ risālesi vardır. *Manẓūme-i Vehbāniyye* ṭarzında ʿilm-i fıḳıhda bir laṭīf manẓūmesi keşīde-i silk-i teʾlīfidir.

Der-Kenār[1379]**: Dede Cöngī Müʾellifi:** Kemālüʾd-dīn Eş-Şehīr Bi-Ḳara Dede terceme-i aḥvāli ve ṭarīḳ-i saʿādet refīḳ-i taḥṣīl-i ʿulūma sülūkunuñ sebebi *Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ-ı ʿAṭāyī* ve *Gül-deste-i Belīġ-i Burusevī*'de muḥarerdir.

Aḥmed Şemsüʾd-dīn El-Maʿrūf Bi-Mollā Diñḳoz El-Müderris be-Medrese-i Yıldırım Ḫān:

Necm-i şecere-i vücūdı Teke diyārında ser-zede ve ṣaḥīfe-i meşḳ-i ḳalem-kārān-ı rūzgārda resm-i şöhreti nām-ı Diñḳoz ile keşīde ve muḳayyede Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendiʾdir. Kūdek-i ḥurde-sāl iken sāḥa-i melsā-yı taḥṣīl-i kemālde girdgān-miṣāl gerdān u ġalṭān olaraḳ şāḫ-sār-ı istiʿdādı ābyārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile neşv ü nemā ve nihāl-i kerem-i serd-dīde-i āmālī ṣemere-i mülāzemet ile mīve-resā olduḳdan ṣoñra Burusaʾda maġfiret-nişān Sulṭān Yıldırım Ḫān Medrese-i celīlesiyle şādmān ve niçe zamān medrese-i mezbūrede[1380] ders ü devr ile güẕārende-i şühūr u āvān olup ʿahd-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥʾde ʿazm-i riyāż-ı rıḍvān edip Bıñarbaşıʾnda Mevlevī-ḫāne muḳābelesinde vücūd-ı laṭīfi nühüfte-i tūde-i ḫāk-i mezārdır. Rivāyet-i uḫrāda Kükürtlü Ḥammām verāsında olan duḫterān-ı selāṭīn türbesiniñ[1381] ḳurbunda vāḳıʿ şāh-rāhıñ cānib-i cenūbīsinde reh-güẕārda mütevārī olmaḳ üzre menḳūldür. Merḥūm-ı mezbūr cevāhir-i gencīne-i ʿulūma gencūr olup ʿilm-i metn-i *Merāḥüʾl-Ervāḥ*'a şerḥi ve ādābdan Mesʿūd Rūmīʾye ḥāşiye ve *Ḥāşiye-i Tecrīd*'e ve *Ferāʾiż-i Seyyidīn*'e ḥavāşīleri beyneʾṭ-ṭullāb maʿrūf u meşhūrdır.

Der-kenār 1[1382]: Gülşen-i Cennāt aña meʾvā ola(975)

Der-kenār 2[1383]: Ḥāşiye-i meẕkūre beyneʾl-ʿulemā Dede Cöngī demekle maʿrūf u meşhūr mecmūʿa-i fevāʾid ve fihrist-i ḳavāʾiddir. Ṭabaḳātüʾn-nuḥātı ve fünūn-ı ʿadīdede resāʾil-i müfīde ve taʿalluḳātı vardır.

[1379] AEʾde 236aʾda kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

[1380] 237a AE

[1381] 237b KA

[1382] AEʾde 236bʾde kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.

Mollā Yegān Müderrisi İmām-zāde Aḥmed Efendi[1384]:

Maḥrūse-i Burusaʾda āsūde Mollā ʿArab merḥūmuñ birāder-zādesi ve terbiyyet-kerde-i dāruʾl-ifādesi İmām Maḥmūd Efendi-zāde Aḥmed Efendiʾdir. Mesned-i vücūda ḳadem-zen-i ẓuhūr ve serrāc-ı mevhibe-i İlāhiyyeʾden istifāde-i nūr-ı şuʿūr edip pederi maḥmiyye-i İstanbulʾda cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānīʾde imām-ı nīk-ḥışāl ve mezbūr daḫı ʿulemā-yı ʿaṣrī ḫidmetlerinde taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl etdikden ṣoñra Yıldırım müderrisi Fażīl Efendiʾye ittiṣāl edip ve baʿdehu Emīr Maʿlūl Efendiʾye istinād u mülāzemetle ber-murād olup evvelā Bāyezīd Paşa Medresesi tevcīh ve İstanbulʾda Medrese-i Caʿfer Aġa ile terfīh ve baʿdehu Velīyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾne resīd ve ḳırḳ aḳçe ile Medrese-i Ḳadriyyeʾde ḳadri mezīd olup ṭoḳuz yüz yetmiş beş senesinde Mollā Yegān Medresesiʾyle fāʾiḳüʾl-aḳrān ve ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve rūḥ-ı şerīfi dersiyye-i ʿālem-i beḳāya revān olup Zeyniyyeler Zāvīyesinde mütevārī-i laḥd-ı ġufrān oldı. Merḥūm-ı merḳūm ġavṭa-zen-i deryā-yı ʿulūm olup Metn-i *Kenz ü Veḳāye*ʾye taḥşiye etmiş ve *Şerḥ-i Zeylāʿī* iḫtiṣār[1385] ve *Ḥikmet-i Hidāye Şerḥi* Mevlānā-zādeʾye ḥavāşī ve ʿArabī *Āl-i Selçuḳ Tārīḫi* yazmışdır. ʿArab Şāh vādīsine ḳarīb bir eser-i dil-firībdir. Ve *Şāh u Gedā* nāmına daḫı iki manẓūmesi vardır. Cūd u semāḥatda ʿalem ve seḫā vü luṭf u keremde müsellem-i ʿālem idi.

Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi:

Ṭabaḳa-i Süleymāniyyeʾde maʿdūd olan ʿulemādan Zülf-i Nigārʾıñ birāder-i kihteri ve Ḳāżī ʿAbduʾl-kerīmʾiñ ferzend-i tābende-i aḫterī Ḫıżr Beg Efendiʾdir. Vücūd-ı behbūdı maḥmiyye-i İstanbulʾda sīr-āb-ı ʿaynuʾl-ḥayāt-ı ẓulmet-ābād-ı şühūd olup zamānında mevcūd-ı efāżıl-ı kirām-ı ḫidmet-i istifādelerinde ḳıyām etmekle gencīne-i ʿulūm u feżāʾilden behremend ve beyneʾl-emsāl dānişmend-i bī-mānend olduḳdan ṣoñra muʿallim-zāde ḫidmetlerinden aḫz-ı mülāzemet edip Burusaʾda cedd-i emcedi Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne nāʾil baʿdehu ḳırḳ aḳçe ile İstanbulʾda Sitti Ḫatun Medresesiʾne vāṣıl ṭoḳuz

[1383] AEʾde 236bʾde kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.

[1384] Bu biyografi KAʾda yok.

[1385] 237b AE

yüz seksen iki sālinde Caʿfer Aġa ḫāricine dāḫil ve seksen yedi tārīḫinde Burusaʾda Sulṭān Orḫan Medresesiʾyle şād u ḫandān ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde ʿāzim-i ḥażīretüʾl-ḳuds-i cinān olup zāviye-i Zeyniyyeʾde cedd-i emcedi Müftī Aḥmed Paşa ḳurbunda medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr Ḫıżr-ı māʾiʾl-ḥayāt-ı ʿulūm ṭayy-kerde-i ẓulmāt-ı evhām ve zübde-i ehl-i fünündur.

Muʿīd Ḫayrüʾd-dīn Efendi:

Ḳaraṣi vilāyetinden ẓuhūr Muʿīd Ḫayrüʾd-dīn Efendi denmekle zebān-zed-i cumhūrdur. Evāʾil-i ḥālinde kibār-ı müderrisīnden birine ḫidmet ve dāḫil-i ḫalḳa-i ifādeleri olmaġın bu şöhret andan neşʾet etmiş idi. Ṭarīḳ-i meẕkūruñ ṭūl u dırāz çekilen taʿab u meşaḳḳati[1386] teʾemmül ü mülāḥaẓa edip bīhūde ifnā-yı ʿömrdür deyü teneffür ü ʿudūl ve iḫtiyār-ı künc-i ḫumūl edip[1387] maḥrūse-i Burusa maḥallātından Velī Şemsüʾd-dīn Maḥallesiʾnde muḳtedā-yı nās ve muʿallim-i ṣıbyān olup bir ḳaç aḳçe cihet-i imāmet vaẓīfesi ile ḳanāʿat ve bu ḥāl üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ yüz sāli ḫilālinde dāruʾl-beḳāya irtiḥāl edip Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde Mevlevī-ḫāne muḳābelesinde medfūn u maḫādīm-i kirāmları kendüye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü ʿāmil ve muḥaḳḳıḳ-ı kāmil olup fażl u kemāl ile fāʾiḳ-i aḳrān ve zühd ü ṣalāḥ ile hilālāsā müşārun biʾl-benān idi. Muḫtaṣar *Metn-i Zencānī*'ye bir laṭīf şerḥi vardır.

Zümre-i Müderrisīnden Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi[1388]:

Maḥrūse-i Burusaʾda süllem-i nüh-pāye-i ḳaṣr-ı vücūda pā-nihāde olup sinn-i ṣıġarda ser-çeşme-i zümre-i fużalā niçe ʿulemā meclis-i ifādelerinde zülāl-i maʿrifete ḳanmış ve taḥṣīl-i kemāl içün nüh felek miṣāli gerdān olup ʿālemi ṭoḳuz ṭolanmış idi. ʿĀḳıbet feyż-i terbiye ḳabūl ederek ʿulemānıñ birinden mülāzım ve ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz seksen sekizde Gökbozʾda ḫāric elli ile Muṣṭafā Paşa Medresesiʾne nāʾil ve ṭoḳsan iki senesinde Ḳabluca ḳurbunda olan Medrese-i Ḫudāvendigārʾa vāṣıl olup ṣafḥa-şūy-ı çirk-i melāl-ı bāl ve baʿdehu biñ ḥudūdunda ṣaḥn-ı medāris-i Ṯemāniyyeden birine dest-zen-i

[1386] 237b KA

[1387] 238a AE

[1388] Bu biyografi KAʾda yok

ittiṣāl ve sene-i mezbūrede altmış aḳçe ile Medrese-i Murād-ı S̱ānīʾde maġbūṭuʾl-emS̱āl olup biñ dört tārīḫinde maʿlūc olmaġla maʿzūl yerine Muʿīd-zāde Efendi mevṣūl olmuş idi. Sene-i meẕkūre evāḫirinde vücūdına bir miḳdār ifāḳat gelmegin Maʿrifetuʾllāh Efendi yerine Erżurūm ḳażāsı tevcīh olunduḳda ḳabūlünden imtināʿ edip bi-emriʾllāhi teʿālā biñ beş sālinde nā-kām u nā-ümmīd ve ʿāzim-i bihişt-i cāvīd olup Burusa ḥışnı dāḫilinde muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ḫışāl-ı ḥamīde ile meşhūr ṣāḥib-i faẓīlet olmaḳ üzre meẕkūr idi[1389].

İlāhī-zāde ʿAlī Efendi[1390]:

Aḫter-i vücūd-ı tābendeleri burc-ı medīne-i Burusaʾdan fürūġ-endāz-ı ʿālem-i şühūd olup eyyām-ı şebābda terk-i mülāʿabe vü menāhī ve behre-dār-ı gencīne-i feyż-i İlāhī olduḳdan ṣoñra Şeyḫüʾl-İslām Ebuʾl-Meyāmin Muṣṭafā Efendiʾden mülāzemetle kām-revā ve dest-be-dest-i medāris-i resmiyyeye iʿtilā edip berzaḫ-ı kedd-i erbāʿīne mübtelā iken ẕātüʾl-cenb marażı ile derdnāk ve biñ on sekiz tārīḫinde şifā-ḫāne-i İlāhiyyeʾden cūyende-i dārī-i devā ve Eski Ḳabluca reh-güẕārında Yoġurtlı Dede zāviyesi ḥareminde mütevārī-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü maʿrifetde ṣāḥib-i ḥaẓẓ-ı vāfir ve zebān-ı Türkīʾde ḫaylī şāʿir-i māhir olup ḥaḳḳā ki nedīm-i meclis-ārā ve semt-i maʿārifde mālik-i ṭabʿ-ı raʿnā idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesi Müderrisi Manav Ḫalīl Efendi[1391]:

ʿAlāʾiyye diyārından bedīd ve temyīz-i siyāh u sefīd etdikten ṣoñra taḥṣīl-i ʿilm-i şerīf içün maḥmiyye-i İstanbulʾa ʿazm ü hicret edip Şeyḫüʾl-İslām Ṣunʿuʾllāh Efendi Vālide Sulṭān müderrisi iken ḫidmetlerinde ser-bülend ve Şeyḫüʾl-İslām Zekeriyā Efendi merḥūmuñ mülāzemetiyle behremend olup Ḳırḳ Medreseʾsinden Paşa-yı cedīd Medresesiʾne mevṣūl ve on ṭoḳuzda Muṣṭafā Paşa Medreseʾsine ḳadem-resā ve biñ yigirmi sālinde Sinān Paşa Medreseʾsinde pāye-i Sulṭāniyye ile rütbe-i ḳadri terfīʿ ü iʿlā olup biñ yigirmi iki sālinde Burusaʾda Ḳabluca ḳurbunda Ḫudāvendigār Ġāzī ḥażretleriniñ medrese-i refīʿüʾl-

[1389] 238b AE

[1390] Bu biyografi KAʾda yok

[1391] Bu biyografi KAʾda yok.

bünyānlarına dest-resle germiyyet-i dil peydā edip bürūdet-i nevmīdīden rehā bulmuş idi. Medrese-i mezbūrede müderris iken biñ yigirmi üç tārīḫinde süfre-i rāh-ı beḳā edip Maḥkeme Cāmiʿi muḥāẕīsinde olan muʿallim-ḫānede medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm u ṣalāḥ ile meşhūr ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesi[1392] Müderrisi Köse Şemsī Efendi:

Mihr-i tābende-i vücūdı burc-ı evliyā vü ʿulemā olan maḥrūse-i Burusaʾda pertev-endāz-ı ẓuhūr ve beyneʾl-emṯāl Köse Şemsī Efendi denmekle meşhūr idi. Ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim ve Ḫāce-i Sulṭānī Saʿdüʾd-dīn Efendiʾden mülāzım ve Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Ḳadrī Efendi Medresesiʾnde ḳadri ʿālī ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz senesinde ʿĪsā Beg Medresesiʾyle serefrāz-ı emṯālī olup biñ sekizde Medrese-i Orḫaniyyeʾde cā-nişīn ve baʿdehu altmış ile Çorlu Medresesiʾne naḳl ile kām-bīn ve yigirmi üç Ramażānʾında mevtā ḫaberi ẓuhūrıyla medresesiyle Ramażān Efendi meserret-ḳarīn olmuş ise de sene-i mezbūrede İstanbulʾa gelüp iṯbāt-ı vücūd ve tekẕīb-i şühūd etdikde Burusaʾda Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesi inʿām ve bu vechle ḳarīn-i derece-i iḥtirām olmuş idi. Evāḫir-i ʿömründe çeşme-i çeşmi bī-āb ve maʿmūre-i ḥāli bu derd-i ʿaṣīrüʾl-ʿilāc ile ḫarāb olup[1393] baʿde āftāb-ı luṭf-ı İlāhī ẓuhūr velvele-i çeşm-i ḫuşk-i ʿaynına efāżile-i zülāl-ı nūr edip niçe zamān ṣaḥāyif-i bedāyiʿüʾn-naḳş kār-ḫāne-i cihāna nigerān iken biñ yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde şems-i ḥayātı ġurūb edip Umūr Beg Cāmiʿi ḥaẓīresinde mestūr-ı seḥāb-ı türāb olmuşdur.

Sulṭāniyye Müderrisi Şaḳḳuʾl-Ḳamer Aḥmed Efendi:

Mihr-i münevver-i sipihr-i faẓl u hüner ledeʾl-ʿulemā Şaḳḳuʾl-ḳamer Aḥmed Efendi denmekle şöhreverdir. Hilāl-i istiʿdādı fürūġ-ı feyż-i İlāhī ile kesb-i kemāl ve neyyir-i ẕātı nūr-efşān-ı miyān-ı aḳrān u emṯāl olup ʿulemānıñ birinden mülāzemetle nāʾil-i āmāl olduḳdan ṣoñra ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede müderris ve bünyān-ı ifādeyi bī-müʾessis olaraḳ Burusaʾda Sulṭāniyye Medresesiʾne neyl ile kesb-i şān edip ʿāḳıbet ṭoḳuz

[1392] 239a AE

[1393] 238a KA

yüz seksen üç tārīḫinde ders ü devri temām ve ʿāzim-i[1394] nişīmengāh-ı dāruʾs-selām olup civār-ı saʿādet-i merḳad-i Ḥażret-i Emīrʾde defīn-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣadr-nişīn-i mesned-i ifāde ve merciʿ-i erbāb-ı istifāde idi. *Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye*'de teveffī fī-ʿunfuvān-ı şebāb deyü taḥrīrine naẓaran irtiḥāli vaḳt-i sinn-i şebābda olduġu maṣūn-ı ġubār-ı şeh-rāh-ı cāy-ı ẓünündur.

Sulṭāniyye Müderrisi Ḥüsām-zāde Muṣṭafā Efendi:

Masḥrūsa-i Burusaʾda vālidi Mevlānā Ḥüsām Efendi ve kendi Ḥüsām-zāde ʿunvānıyla meşhūr-ı enāmdır. Şeyḫüʾl-İslām Şeyḫī Efendiʾden mülāzemetle nāʾil-i meʾmūl ve Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ on ṭoḳuzda Beşikṭaşʾda Sinān Paşa Medresesiʾne mevṣūl olup yigirmi iki sālinde Burusaʾda Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medreseʾsi tevcīh ve yigirmi beş senesinde İstanbulʾda Caʿfer Aġa Medresesiʾyle terfīh yigirmi sekiz de Şāh Sulṭānʾa müderris ve baʿż-ı medāris-i celīlede[1395] bünyān-ı ifādeyi müʾessis olup yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde Ḳaba Ḳulaḳ-zāde yerine Burusa Sulṭāniyyeʾsin irtiḳā ve niçe müddet belde-i mezbūrede zīver-efzā-yı mesned-i iftā iken biñ otuz dört sālinde ḥüsām-ı vücūdı ḳırāb-ı tābūt ile nā-peydā ve Zāviye-i Zeyniyyeʾde ṣamṣām-ı sām gibi medfūn-ı daḫme-i fenā oldı.Mevlānā-yı mūmā ileyh āşnā-yı baḥr-i ʿulūm ve taṣvīr-i meclis-i erbāb-ı rüsūm olup ḳāżī-asker laḳabı ile meşhūr idi. *Telvīḥ* ve *Ṣadrüʾş-Şerīʿa*'ya ḥavāşī taḥrīr edip inşāda yed-i ṭūlāsı ṣuver-i mekātīb-i bedīʿüʾl-esālīb cemʿi ile mecmūʿa-i maṭbūʿası vardır. Semt-i taṣavvūfda daḫı meẕāḳı olup evāʾil-i ḥālinde ḫaylī kedd-i erbaʿīn çekmişdir.

İlāhī-zāde Es-Seyyid Yūsuf Efendi[1396]:

Silsile-i İlāhī-zādeʾden maʿdūd Yūsuf Efendiʾdir. Evāʾil-i ḥālinde taḥṣīle müdāvim ve Şeyḫüʾl-İslām Ṣunʿuʾllāh Efendiʾden mülāzım olup baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede iḥrāz ve rütbe-i[1397] merāsim etdikden ṣoñra ġāyetüʾl-cübb ḥubb-ı cāha düşüp ṭarīḳ-i ḳażāya sālik ve anda itlāf-ı ser-māye-i ʿömr ile baʿż-ı rütbe-i vālāya mālik olup İznikmid ve anıñ emsāli

[1394] 239b AE

[1395] 238b KA

[1396] Bu biyografi KAʾda yok

[1397] 240a AE

bilādda mesned-ārā-yı ḥukūmet ve neyl-i ümmīd ü meserret iken biñ otuz yedi sālinde müddet-i ḥayātı temām defter-i ʿömri feẕeke-i ḫitām bulup meẕkūr Yoġurtlı Baba Zāviyesiʾnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı merḳūm Mıṣr-ı maʿārif-i ʿulūm mīzān-ı ṭabʿ-ı mevzūnı dürüst-ʿayār miyān-ı ʿulemāda şöhret-şiʿār olduġundan ḳaṭʿ-ı naẓar-ı fünūn-i ʿArabīʾde daḫı māhir faẓīlet-i bāhire ile naẓīri nādir idi.

Ḥamza Beg Medresesi Müderrisi Ḳāżī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Çelebi[1398]:

Maḥrūse-i Burusaʾda sāḥa-i vücūda pā-nihāde ve Ḳāżī-zāde denmekle şöhret-dāde olup tevfīḳ-i İlāhī-i hādī-i ṭarīḳ ve baʿdeʾt-taḥṣīl salik-i mesned-i tedrīs ü taḥḳīḳ olmaġın Marʿaş ḳāżīsı iken be-emr-i Ḫudā-yı ʿazz ü cell cürʿa-keş-i cām-ı ecel olan Emruʾllāh Efendiʾden mülāzım ve rāh-ı tedrīse ʿāzim olup Ḳırḳ Medresesiʾnden biʾl-infiṣāl medīne-i mezbūrede Ḥamza Beg Medresesiʾne müderris ve bünyān-i ifādeyi müʾessis olmuş ve evlād-ı vāḳıf-ı meẕkūrdan olup cevr ü ẓulm ile şöhre-i cihān ve taḥrīb-i evḳāf-ı müslimīn etmekde pehlevān-ı zamān olan Ḥamza Paşa medrese-i mezbūreyi defter ü vaḳfiyyede ġayr-ı muḳayyeddir diyerek esāsından hedm edip ol buḳʿa-i şerīfeyi ḫāk ile yeksān eylemiş idi. Merḥūm-ı mütercem Ḥamza-i ṣandal-nişīn gibi var ḳuvveti bāzūya getürüp miʿmārān-ı şerʿ-i metīn olan ḥükkām-ı ʿadl-āyīn iʿānetleriyle mütevelliyān-ı dīv-ṣıfatāne esāsından binā etdirüp ol medrese-i celīleyi iḥyā edip bu ḥāl üzre güẕārende-i enhar u leyāl iken biñ ḳırḳ[1399] yedi tārīḫinde pehlevān-ı rūḥı hücūm-ı leşker-i emrāż-ı hāʾile ile zebūn ve cesedi ḥażret-i Emīr cāmiʿ-i şerīfi ḳurbunda medfūn olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr merd-i pür-ġayūr ve meydān-ı ḥaḳ-gūyīde şecīʿ ü cesūr idi.

Müderrisīnüʾl-Kirāmdan Menteş-zāde Maḥmūd Efendi:

Tercemesi bālāda sebḳ eden mevālī-i ʿiẓāmdan Menteş-zāde Meḥemmed Efendiʾniñ maḫdūm-ı ʿırāfet-mersūmı olup mesned-i vücūda diyār-ı ʿademden maḥrūse-i Burusaʾda ẓuhūr ve Menteş-zāde Maḥmūd Efendi denmekle meşhūrdur.ʿUlemānıñ birinden mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olmaġın biñ otuz sekizde ʿĪsā Beg Medresesiʾyle mürde-dili iḥyā-

[1398] Bu biyografi KAʾda yok.

[1399] 240b AE

künende ve ḳırḳ sekiz tārīḫinde Ḫanceriyye Medresesi'nde cilā-yı şemşīr-i iclālī tābende olup elli sekiz tārīḫinde Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigār ile dil-şād ve medrese-i celīlede niçe seneler intiẓār-ı dūr-ā-dūrdan bir merd-i ṣāḥib-i himem muḳārenetiyle āzād oldı. Biñ altmış Receb-i şerīfinde Yıldırım Bāyezīd Ḫān ile maẓhar-ı kerem ü iḥsān olmuş iken sene-i mezbūrede ʿulemā-yı kirāmdan Es-Seyyid Nūrü'd-dīn Efendi'ye tevcīh olunup bunlara ber-vech-i arpalıḳ Eṭrenos ḳażāsı ʿināyet olmaġla mesrūr u şādān olup[1400] bu eṣnāda seyl-i ʿumūm u hümūm bünyād-ḫāne-i ʿömrine hücūm etmegin biñ altmış dört senesinde ẕātu'l-cenb marażından bāc-dār-ı ervāḥa teslīm-i nuḳre-i ḥayāt edip Bıñarbaşı Meḳābiri'nde medfūn ve peder-i büzürgvārına maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ḥalīm ü selīm ve müşfīḳ ü kerīm olup müdāvim-i süfre-i niʿmeti güşāde ve luṭf u seḫāsı ḥadden ziyāde idi.

Sulṭān Yıldırım Müderrisi Es-Seyyid Nūrü'd-dīn Efendi İbni Es-Seyyid Meḥemmed Bedīʿ Bin Es-Seyyid ʿAbdu'r-Raḥīm Eş-Şirvānī:

Memālik-i ʿAcem'den Şirvān-nām şehr mużāfātından Ereş ḳaṣabasında[1401] pertev-endāz-ı teşrīf-i ṣadr-ı meclis-i şühūd olan Es-Seyyid Nūrü'd-dīn Efendi'dir. Maṭlaʿ-ı ḥālinde māh-ı cihān-tāb gibi taḥṣīl-i kemāle ʿāzim ve neyyir-i cihān-dīde-āftāb miṣāl meṭāliʿāt-ı ṣafḥāt-ı celīleye cāzim olup ve dest-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile ser-bülend-i erbāb-ı istiʿdād ʿamm-ı mükerremleri Es-Seyyid Meḥemmed Refīʿ-nām fāżılıñ dāru'ḍ-ḍarb-ı ifādesinde meleke-i ʿilmiyye ile ḳāl ü üstād ve baʿdehu kerīmelerini tezevvüc etmekle dāmād olup ol ʿahda Şāh-ı ʿAcem ḫānedān-ı mezbūreniñ ehl-i sünnet zümresinden olduġundan ziyāde dil-gīr ve rūzān u şebān naḳş-ı vücūdların ṣaḥīfe-i ʿālemden ḥakk etmek sevdāsıyla dest-i teşmīr-i tezvīr olmaġın mevlānā-yı mezbūr daḫı ḥarem-i ʿişmet-şiʿārlarıyla terk-i diyār ve maḥrūse-i Burusa'da temekkün ü ḳarārı iḫtiyār edip *Dībāce-i Teẕkiretü'l-Eṣḥiyā* ve pīrāye-baḫş-ı ṣadr-ı fetvā Bahāyī Efendi merḥūm dā'iresinde intisāb ve anlardan şeref-i mülāzemetle behre-yāb olup sālik-i ṭarīḳ-i tedrīs ve baʿż-ı medāris-i resmiyyeye müderris olup ʿāḳıbetü'l-emr āyīne-i baḫtı güşāde ve tercemesi mürūr eden Menteş-zāde Maḥmūd Efendi yerine Medrese-i Yıldırım Ḫān'da ferş-i seccāde-i ifāde edip medrese-i meẕkūrede ve

[1400] 239a KA

[1401] 241a AE

haftada iki gün Cāmiʿ-i Kebīrʾde[1402] ders-i ʿām ve ifāde-i ʿaḳliyye ve naḳliyyeye ihtimām üzre iken biñ altmış beş sālinde maḫdūm-ı ercmendi rū-be-rāh-ı diyār-ı ʿadem olup üçünci güni kendüleriniñ daḫı rūḥ-ı laṭīfi ṭāʾir-i cilvegāh-ı bihişt olduḳda ʿAlī Paşa Cāmiʿi ḳurbunda medfūn ve dāmādı Şeyḫ-zādeʾye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿulūm ve reşk-fermā-yı ʿulemā-yı Rūm feżāʾil-i celīle ile meşhūr ve umūr-ı dīniyyede kitāb ḥükmince ġayūr[1403] idi. Ḥattā ṭāʾife-i Yehūd-ı ʿanūddan maʿārif-i cüzʾiyyede māhir Ḫālī maḫlaṣile şāʿiri ḥīn-i mübāḥaşede nuṣūṣ-ı ḳāṭıʿa ve berāhīn-i sāṭıʿa ile ilzām edip şeref-i İslām ile müşerref etdikde cānibīnden ṣudūr eden suʾālāt u ecvibeyi cemʿ edip bir risāle etmişdir. Ḳāżī Beyżāvī üzerine ḥāşiye taʿlīḳ edip imām-ı aʿẓam ḥażretleriniñ *Fıḳıh-ı Ekber*ʾine ve *Telḫīṣ*ʾe şerḥleri vardır.

Ḫanceriyye Medresesi Müderrisi Çendik Muṣṭafā Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾya diyār-ı āḫerden ḳadem-resā-yı ẓuhūr ve Çendik Muṣṭafā Efendi denmekle meşhūrdır ki belde-i mezbūrede Alboyacılar sūḳında vāḳıʿ medāris-i ḳadīmeden Süle Paşa Medresesiʾne biñ elli üç tārīḫinde müderris olup on seneden mütecāviz anda celīs ve meşġūl-i tedrīs olmaġın müderris-i mezbūruñ keşret-i zikrinden nāşī maṭlūben liʾl-iḫtişār medreseniñ daḫı nāmı Çendik ile beyneʾl-enām şöhret-şiʿār oldı. Biñ altmış dörtde ʿĪsā Beg Medresesiʾyle iḥyā ve altmış sekizde Ġāzī Ḫudāvendigār Medresine revnaḳ-baḫşā olup biñ altmış ṭoḳuzda Ḫanceriyye Medresesiʾnde feżāʾil-intimā iken sene-i mezbūrede ʿāzim-i dāruʾl-beḳā ve Deveciler Meḳābiriʾnde mütevārī-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü fażl ile maʿrūf u meẕkūr ṣāf-derūn ve fünūn-ı şettāda mahāret kesb eylemiş[1404] ẕū-fünūn idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Manav Aḥmed Efendi:

Fiʾl-aṣl diyār-ı ʿAlāʾiyyeʾde ʿilāve-bend-i bār-ı ḳumāş-pāre-i edhem-i vücūd olmaġın beyneʾl-ʿulemā Manav Aḥmed Efendi denmekle şöhret-peẕīrdir. Sinn-i ṣıġarda taḥṣīl-i ʿulūma şitābān seyāḥatla baʿż-ı ʿulemā ḫidmetinde kefş-gerdān olaraḳ *Tācüʾt-Tevārīḫ*

[1402] 239b KA

[1403] 241b AE

[1404] 240a KA

ṣāḥibi Şeyḫü'l-İslām Ḫ*ā*ce[1405] Saʿdü'd-dīn Efendi āsitānesine ittiṣāl ve resm-i iʿādelerinden mülāzemetle nā'il-i āmāl ve Ḳırḳ Medresesi'nden infiṣālden ṣoñra biñ yigirmi yedi senesinde ḫāric elli ile Burusa'da ʿĪsā Medresesi'yle şādān ve yigirmi ṭoḳuzda müderris-i Medrese-i Mollā Yegān ve otuz altı senesinde Sulṭān Orḫan ile mesrūru'l-cenān biñ ḳırḳ sālinde medāris-i Ṣaḥnıñ birine şāyān sene-i mezbūrede Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesi iḥsān olunup ḳırḳ ṭoḳuzda Mekke-i Mükerreme pāyesiyle Medrese-i Sulṭāniyye'de fā'iḳu'l-aḳrān ve re'īs-i müderrisīn-i feżā'il-ʿunvān olup rūz u şeb ifāde vü istifādeye meşġūl iken biñ altmış yedi tārīḫinde ṭā'ir-i rūḥı pervāz-ı cilvegāh-ı ʿilliyīn edip maḥkeme-i Kübrā ḳurbunda İbrāhīm Paşa Cāmiʿi muḳābelesinde muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr fevākih-i gün-ā-gün-ı kemālāt ile meşḥūn ve maḫzen-i ʿulūm u fünūn sinn-i şerīfleri ḥudūd-ı mi'eye resīde ve iḫtilāṭ-ı ḫalḳdan dāmen-keşīde leylen u nehāren evḳāt-ı ʿömri ders ü ʿibādetle mürūr edip saʿādet-ḫāneleri dāru'l-ʿilm denmekle maʿlūm u meşhūr idi. Necl-i muḥteremleri Münevver-zāde ʿAbdu'r-Raḥmān Efendi Burusa'da bā-rütbe-i Süleymāniyye Murādiyye Medresesi'yle kām-revā ve visāde-i ʿizz ü rifʿate ittikā-pīrā iken biñ altmış ṭoḳuz sālinde müddet-i ʿömri[1406] temām ve pederleri ḳurbunda ittiḫāẕ-ı maḳām eylemişdir. Mūmā ileyhiñ ferzend-i maʿālīmendi Münevver-zāde Meḥemmed Efendi Burusa'da Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne neyl ile muḥaṣṣalu'l-āmāl ve yedi sene miḳdārı berḳ-efrūz-ı ʿizz ü iḳbāl iken biñ yüz otuz beş tārīḫinde irtiḥāl-i medrese-i ʿālem-i beḳā edip peder ü ceddi civārında āsūde vü defīndir.

Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesi Kām-rān-zāde ʿAlī Efendi[14071408]**:**

Ḥamīd diyārından bedīd ü nümāyān beyne'l-aʿyān Kām-rān denmekle şöhre-i zamān bir şaḫṣ-ı ẕī-şānıñ veled-i ṣulbīsi ʿAlī Efendi'dir. Şeyḫü'l-İslām Esʿad Efendi dā'iresine intisāb ve ruḳʿa-i mülāzemete neyl ile kām-yāb olup Ḳırḳ Medresesi'nden maʿzūl ve biñ elli iki sālinde ḫāric elli ile Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi'ne mevṣūl ve baʿdehu Berġos'da Meḥemmed Paşa ve altmış tārīḫinde Çorlı Medresesi'ne naḳl ile nā'il-i me'mūl olup ve altmış birde Ġāzī

[1405] 242a AE

[1406] 240b KA

[1407] Bu biyografi KA'da yok.

[1408] 242b AE

Ḫudāvendigār Medresesiʾnde ḳarārı iḫtiyār etdigi ḥālde Şeyḫüʾl-İslām Bahāyī Efendi merḥūm-ı mezbūruñ ehliyetine vāḳıf olduḳda biñ altmış ikide Medīne-i Münevvere pāyesiyle Yıldırım Ḫān Medresesiʾn iḥsān eylemiş idi. Biñ altmış sekizde Sulṭān Orḫan Medresesi müderrisi olup yetmiş bir senesinde sāniyen ber-vech-i teḳāʿüd Sulṭān Yıldırım Ḫān Medresesiʾyle şādān ve bi-emriʾllāhiʾl-mennān biñ yetmiş dört sālinde rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dāruʾl-cinān olup Bıñarbaşı Mezārsitānıʾnda Ḥaydar Ḫāne ṭarafında mestūr-ı ḳabr-i pür-nūrdır. Merḥūm-ı mezbūruñ ṣalāḥ-ı ḥālī ve rūz u şeb ḫayrāt u ḥasenāta iştiġāli goncāyiş-peẕīr-i taḥrīr-i ḳalem-i Kirāmuʾl-Kātibīnʾden müstaġnīdir.

Ḥażret-i Emīr Medresesi Müderrisi Kemān-keş Muṣlī Efendi:

Tīr-i vücūdı kemān-ı ʿademden diyār-ı ʿAlāʾiyyeʾde resīde-i nişāngāh-ı ẓuhūr ve dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye ṣavbına ʿāzim ve taḥṣīl-i ʿilme müdāvim olduḳda Şeyḫüʾl-İslām Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi merḥūmdan mülāzım ve Ḳırḳ Medresesiʾnden baʿdeʾl-infiṣāl biñ altmış dört tārīḫinde ḫāric ile Burusaʾda Mollā Ḫüsrev Medresesiʾyle neyl-i āmāl ve altmış sekizde Medrese-i Mollā Yegān ile fāʾiḳ-i aḳrān ve altmış ṭoḳuzda Ḥamza Beg Medresesiʾyle şādmān ve sene-i[1409] mezbūrede ʿĪsā Beg Medresesiʾyle iḥyā ve biñ yetmiş tārīḫinde Ḫanceriyye Medresesiʾyle kām-revā ve yetmiş iki senesinde ḥażret-i Emīr ḳurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesiʾne pīrā-baḫşā oldı. Biñ yetmiş ṭoḳuz sālinde **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Bildirir ḫalḳ-i cihānıñ ḥaddini bu rūzgār

Menzilin mülk-i ʿadem eyler diker seng-i mezār

müʾeddāsınca kemān-ı ʿömri şikeste-i dest-i pür-zūr-ı ecel olmaġın Ḥammām-ı Tekye ḳurbunda Zeyniyye muʿallim-ḫānesi ḥaẓīresinde ṭaş dikmişdir. Merḥūm-ı sālifüʾl-beyān zümre-i pehlevān-ı tīr-endāzānda menzilin almış ve Taḳyeci Ḳulı denmekle maʿrūf şücāʿ-i Burusevī ve İskender-i Toz ḳoparan mānendi nām u şān bulmuşdur.

Sulṭān Orḫan Müderrisi Muṣannif Meḥemmed Efendi:

[1409] 243a AE

Medīne-i Burusaʾda mesned-i vücūda ḳadem-nihāde Muṣannif Meḥemmed Efendi denmekle şöhret-dādedir. Sinn-i ṣıġarda taḥṣīl-i feżāʾil-i ʿilmiyye ʿāzim Hindī-zāde[1410] Ramażān Efendiʾden mülāzım olduḳda biñ altmış üç sālinde Mollā-yı Cedīd Medresesiʾnde tecdīd-i ruʾūs-ı meserret ve altmış altıda Velīyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾne neyl ile maẓhar-ı luṭf u ʿināyet altmış sekizde Mollā Yegān ve altmış ṭoḳuzda Medrese-i Ḥamza Beg ve sene-i mezbūrede ʿĪsā Beg medreselerine pīrāye-baḫşā ve yetmiş senesinde Medrese-i Ḫanceriyye ve yetmiş iki tārīḫinde Ḥażret-i Emīr Medresesi iḥsān biñ seksen üçde Sulṭān Orḫan Ḫan ile ġonçe-i ümmīdi şüküfte vü ḫandān biñ seksen sekiz tārīḫinde rū-be-rāh-ı dāruʾl-cinān olup cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda Ḳalender-ḫāne ḳurbunda nişāndih-i seng-i mezār-ı raḥmet-i Raḥmān oldı. Merḥūm-ı mezbūruñ Muṣannif şöhretine bāʿiṣ ʿilm-i fıḳıhda *Kitāb-ı Tenvīrüʾl-Abṣār*ʾa bir laṭīf şerḥ taḥrīr edip[1411] niçe leyāl ü eyyām ṣarf-ı fürūġ-dīde-i ihtimām etmekle *Tabṣīruʾl-Envār* deyü tesmiyye etmişdir.

Sulṭāniyye Müderrisi Çömez Aḥmed Efendi:

Silifke-nām ḳaṣaba tüccārından Caʿfer Aġaʾnıñ ferzendi müʾeyyid-sāz-ı mebānī-i faẓl u taḳvā çömezliḳi ile şöhret-ārā Aḥmed Efendiʾdir. Ḳaṣaba-i mezbūrede teşrīf-i ʿālem-i vücūd edip kūdek-i ḫurde-sāl iken pederi ile maḥrūse-i Burusaʾya nehżat ve ṭarīḳ-i taḥṣīl-i ʿilme raġbet eyleyüp iki sene mürūrunda vālidi ʿuḳbāya şitāb ve yetīm ü bī-kes ḳalup Manav Aḥmed Efendi dāʾiresine intisāb edip ve niʿam-ı ḫidmet-i şerīfleriyle perveriş-yāb olduḳdan ṣoñra cānib-i maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa ʿāzim olmaġın biñ otuz tārīḫinde maḥmiyye-i ʿaliyyede ʿulemā-yı ʿahddan Kiçi Meḥemmed Efendi ve Fāżıl Mollā Çelebi ve Uzun Ḥasan Efendi-nām fużalādan telemmüẕ edip tekmīl etdikden ṣoñra Ġalaṭa Sarāyıʾnda yigirmi seneden mütecāviz muʿallim-i ġılmān olup baʿdehu Şeyḫüʾl-İslām[1412] Yaḥyā Efendiʾden mülāzım ve ḳırḳdan maʿzūl olduḳda biñ elli üç senesinde maḳtūl Ḥasan Paşa Medresesiʾnde "rütbe-i resmiyyesi taḥḳīḳ ve elli yedi tārīḫinde Nişāncı ʿAlī Paşa Medresesiʾnde maẓhar-ı

[1410] 241a KA

[1411] 243b AE

[1412] 241b KA

tevfīk”[1413] ve elli sekizde Efḍal-zāde Medresesiʾnde müşāhede-i rūy-ı emel edip altmış senesinde Ḫāce Ḫayrüʾd-dīn Medresesiʾyle kām-bīn ve altmış üçde Ṣaḥn-ı Ṯemāniyyeʾden birine şeref-mekīn ve altmış dörtde yerinde altmışlı iʿtibārī erzānī ve altmış altı sālinde mūṣile-i Süleymāniyye ile mevṣūl-i emānī olup altmış yedide İsmiḫān Sulṭān ve altmış sekizde Ḫāṣekī Sulṭān medreselerine neyl ile ḳarīn-i meserret-efzā ve sene-i mezbūrede Burusa Sulṭāniyyesi Mekke-i Mükerreme pāyesiyle teḳāʿüden tevcīh-i Kete ve Lefke arpalıḳlarıyla terfīh olunup niçe şühūr u sāl medrese-i mezbūrede tedrīs-i ʿulūma müdāvim ve iştiġāl üzre iken[1414] biñ ṭoḳsan bir tārīḫinde ʿazm-i Firdevs-i Berīn edip Ḳayġan Cāmiʿi miḥrābı verāsında olan sāḥada āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim-i müteşerriʿ ve faḳīh-i müteverriʿ sinn-i şerīfleri tesʿīne bāliġ olmuş bir pīr-i rūşen-żamīr ve ṣīt u ṣadā-yı fażīleti ʿālem-gīr idi. ʿİlm-i ṣarfda *Binā*ʾya laṭīf şerḥi vardır. Menḳūldür ki Sulṭān Murād-ı Rābiʿ Mevlānā-yı mezbūr Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Fātiḥʾde Sūre-i Raʿd tefsīrini taḳrīr ederken tebdīl-i cāme meclis-i ifādelerine teşrīf ü nüzūl edip baʿż-ı suʾāl īrād eder mevlānā daḫı ol maḥalle bir risāle taʿlīḳ edip ḫāk-i pāyına inhā etmişdir ve niçe cevāʾiz-i behiyyelerine sezā olmuşdur.

Sulṭāniyye Müderrisi Sirke-zāde İbrāhīm Efendi İbni ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Füḥūl-i ʿulemā-yı dānişverāndan taʿdād olunan Sirke-zāde İbrāhīm Efendiʾdir. Vālidi evḳāf kātibi olup mezbūruñ ḫamīr-i māye-i[1415] vücūdı dāne-i engūr-ı tāk-i şulb-i pākinden peydā ve sirkencübīn-i istiʿdādı terbiye-i fużalā-yı ḥaẕāḳat-şiʿār ile zīver-i ḥoḳḳa-i maʿārif olmaġa sezā olup ḥal ü ʿaḳde ḳādir keskin ṭālib olduḳdan ṣoñra hem-ʿaṣrı olan ʿulemāya ḫidmet ve iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet edip evāʾil-i ḥālinde ṭarīḳ-i ḳażāya sülūk etmekle Rūmeli ḳużātınıñ mümtāz u serefrāzı iken Şeyḫüʾl-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi mezbūruñ mezīd-i istiḥḳāḳın vezn-i terāzū-yı çeşm-i başīret etmegin ol nehc-i miḥen-encāmdan ʿadūle-i himmet ve biñ altmış ṭoḳuz sālinde Burusaʾda Ḫamza Beg Medresesiʾn ʿināyet etmiş idi. Yetmiş birde ʿĪsā Beg ve yetmiş iki sālinde Ḳadriyye ve yetmiş beş tārīḫinde Orḫan

[1413] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1414] 244a AE

[1415] 240a KA

medreselerine müderris-i fāʾiḳ-i aḳrān ve ṭoḳsan birde Medrese-i Yıldırım Ḫānʾdan Çömez Aḥmed Efendi yerine Sulṭāniyye Medresesiʾne[1416] revnaḳ u şān ve İnegöl ḳażāsı maʿīşetiyle şādmān olup biñ ṭoḳsan iki tārīḫinde teng-ẓarf-ı ḥayātı şikeste-i seng-i memāt olmaġın ḳalʿa-i Burusa dāḫilinde Manastır Türbesi muḫāẕīsinde olan muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr müverriḫ-i nādirüʾl-miṯāl ve edīb-i ṣāḥib-i faż̧l u kemāl olmaġla *Mefātīḥüʾl-Fütūḥ Fī Aḥvāliʾr-Rūḥ*-nām teʾlīf-i laṭīfleri olup lafẓ-ı mefātīḥüʾr-rūḥ itmāmına tārīḫ vāḳıʿ olmuşdur ve biñ elli ṭoḳuz tārīḫinde Rūmeliʾde Alaşonya ḳāżāsı ḳāżīsi iken meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Meḥemmed-nām bir ʿazīzden aḫẕ-ı dest-i inābet eylemiş ve vetīre-i ṣūfiyyeye ʿazīmet eylemişdir.

Sulṭāniyye Müderrisi Vānī Dāmādı Muṣṭafā Efendi:

Muʿallim-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ ve bu münāsebetle hilāl-i ḳadr ü iʿtibārı ānen-fe-ānen[1417] bedr-i lāmiʿ olup baʿdehu Burusa civārında Kestel ḳaryesinde menfiyyen biñ ṭoḳsan altı tārīḫinde revende-i milket-i beḳā ve ḳarye-i mezbūrede inşā etdigi cāmiʿ ṣuffasında defīn-i ḫāk-i fenā olan Vānī Meḥemmed Efendiʾniñ Dāmādı Muṣṭafā Efendiʾdir. Necm-i zāhire-i vücūdı diyār-ı şarḳdan tābende vü bürūz ve envār-ı faż̧īlet ile dil-i aḳrānına dāġ-efrūz olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet ve rütbe-i mülāzemete neyl ile kesb-i meserret edip Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl ve refte refte meʿāric-i resmiyyeye mevṣūl olup biñ ṭoḳsan birde Menteş-zāde Dāmādı İbrāhīm Efendi yerine Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigār ile ikrām ve ṭoḳsan iki senesinde Sirke-zāde İbrāhīm Efendi maḥlūlundan Sulṭāniyye Medresesi ile vāṣıl-ı merām olup niçe sāl ol mesned-i celīlede ders ü ifādeye iştiġāl üzre iken biñ ṭoḳsan sekiz sālinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn[1418] ve Zindān Ḳapusı ḳurbunda olan meḳābirde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim-i muḥaḳḳiḳ ve fāżıl-ı müdeḳḳiḳ olup teʾlīfātından *ʿAlā Mesʾeletiʾt-taʿlīl min-Mezāliḳiʾl-aḳdām* -nām kitābı ve *Muḥaşşī-i Tefsīr-i Ḳāżī Beyżāvī* Saʿdī Çelebi üzerine ḥāşiye taʿlīḳ etmiş ve beyneʾl-ahālī zühd ü taḳvā ile iştihār bulmuş idi.

[1416] 244b AE

[1417] 242b KA

[1418] 245a AE

Medrese-i Sulṭāniyye Müderrisi Fāżıl-ı Rūm Cāmiʿ-i Eştāt-ı ʿUlūm ʿUryānī ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Füḥūl-i ʿulemā-yı mütebaḥḥirīniñ müşkil-pesendi ve fużalā-yı ʿadīmüʾl-miṯāl-i müteʾaḫḫirīniñ ser-bülendi Mevlānā ʿUryānī ʿAlī Efendiʾdir. İznikmid ḳażāsına tābiʿ Loḳmānlar-nām ḳaryede serā-perde-i ʿademden teşrīf-i mınaṣṣa-i vücūd edip muḳteżā-yı kevkeb-i mesʿūdı rāh-ı saʿādet-encām-ı erbāb-ı dānişe sālik olup dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyeye nehżat ve mebānī-i ʿulūmı[1419] anda taḥṣīle himmet etdikden ṣoñra bürehne-ser ü ten ʿilm-i şerīf kesbine bilād-be-bilād pūye-zen olaraḳ Buḫārā memleketine seyāḥat eyleyüp dāver-i ḳalem-rev-i mezbūre ʿAbduʾl-ʿazīz Ḫān muḥibb-i erbāb-ı ʿilm ü ʿirfān olmaġın dāmen-i iḳbāline teşebbüṯ ile nāʾil-i āmāl ü emān olup ol ʿahda engüşt-nümā-yı pīr u bernā ve pīrāye- baḫşā-yı ṣadr-ı fetvā olan Rūmī Meḥemmed Efendi-nām fāżılıñ ḫırmen-i ifādelerinden dāne-çīn-i istifāde olup on sene miḳdārı kemāl-i ḫāhiş ile kūşiş-i tekmīl-i ʿulūm etmiş idi. Baʿdehu[1420] bi-emriʾllāhi teʿālā diyār-ı mezbūre ḳaḥt u ġalā istīlā etmekle üstādından biʾl-istīẕān diyār-ı Rūmʾa ʿavdete ḫırāmān olup ʿāzim-i Baġdād-ı bihişt-ābād olduḳda bir bucuḳ sene miḳdārı anda ḳarār ve vālī-i Baġdād ʿÖmer Paşa merḥūm kendüye ikrām-ı bī-şumār edip andan vaṭan-ı aṣliyyesine nüzūl ve sākin-i peyġūle-i ḫumūl iken maḥrūse-i Burusaʾda Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-nişīn-i[1421] vaʿẓ u teẕkīr ʿumdetüʾn-nāṣiḥīn ʿAbduʾllāh Efendi ġurfe-i bihiştde cāy-gīr olmaġın mevlānā-yı mezbūrı vaṭanından celb edip mesnedine naṣb etmiş idi. Velākin **Mışrāʿ**: "Ḫallāḳ edip herkesi bir ḫalḳ ile maḫlūḳ" vezni üzre ḳāmet-i istiʿdādlarına cāme-i vaʿiẓiyye çendān münāsib olmaġın ʿudūl edip biñ ṭoḳsan altı senesinde Ḥüseyn Çelebi Medresesiʾne şāyān ve biñ ṭoḳsan sekizde Vānī Dāmādı Muṣṭafā Efendi maḥlūlundan Burusa Sulṭāniyyeʾsiyle şādān olup biñ yüz tārīḫinde yerlerinde Süleymāniyye iʿtibārıyla muʿteber ve naḫl-i āmālī feyż-i bahār-pāye ile sebz ü ter olup meşġale-i ders ü ṭāʿat ile güẕārende-i leyāl u nehār iken biñ yüz on iki sālinde libās-ı müsteʿār-ı ḥayātın terk edip[1422] ġavṭa-ḫor-ı baḥr-ı raḥmet-i Raḥmān olduḳda

[1419] 243a KA

[1420] Baʿdehu: - AE

[1421] 245b AE

[1422] 243b KA

Bıñarbaşı ḳapusı ḳurbunda reh-güẕāra yaḳın āsūde vü defīndir. Mevlānā-yı sālifüʾl-beyān ġavvāṣ-i lücce-i ʿummān-ı ʿulūm u ʿirfān ve vādī-i veraʿ ü taḳvā vü riyāżatda müşārun biʾl-benān ve teʾlīfāt ṣāḥibi bir fāżıl-ı devrān idi.

Ḫanceriyye Müderrisi Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda tüccār-ı ʿAcemʾden Mollā Aḥmed-nām bir ḫāce-i ser-māye-dārıñ netīce-i nuḳūd-ı ʿömri Mevlānā Meḥemmed Efendiʾdir. Pā-nihāde-i kūçe-i bendergāh-ı vücūd olup hemyānçe-i istiʿdādı māl-ā-māl-i denānīr-i şuʿūr olduḳdan ṣoñra bāzār-ı cihānıñ sūdı ziyān ve metāʿ-ı kālā-yı hümūm u aḥzān olduġunı iẕʿān edip vālidi ṭarīḳinden rū-gerdān u ser-māye-i saʿādet-i sermedi kesbine dāmen-der-miyān olup evvelā mebānī-i ʿulūm-ı resmiyyeyi el-Ḥāc ʿÖmer-zāde İbrāhīm Efendiʾden taḥṣīl ve baʿdehu mihr-i sipihr-i ʿilm ü ʿirfān Ḫāce-i İsḥaḳ denmekle şöhre-i cihān Aḥmed Efendiʾden tekmīl edip[1423] cāmiʿ-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyye ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Şeyḫ Aḥmed-i Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1424]iñ meclis-i ifādelerinden daḫı istifāde ve ʿulemā-yı ʿāmilīnden Şeyḫ Meḥemmed Sükūnī dāruʾt-terbiyelerinden şemşīr-i ṭabʿını cilā-dāde edip biñ yüz senesinde aʿlem-i ʿulemāda Meḥemmed Velī Efendi milket-i ʿAcemʾden Burusaʾya bisāṭ-güster-i nüzūl olduḳda andan daḫı *Şerḥ-i Cedīd ʿAleʾt-Tecrīd*'i min evvelihi ilā āḫirihi ḳırāʾat edip "şeved ḳatre ve ḳaṭre deryā şeved" vefḳınce baḥr-i ʿamīḳāsā mütebaḥḥir mollā olmuş idi. Dāḫil-i zümre-i mülāzimīn ve çille-keş-i gaddār-ı bi-ʿayn olup baʿdeʾl-infiṣāl maḥmiyye-i Edirneʾye rū-be-rāh olup Şeyḫüʾl-İslām Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi terbiyesiyle ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādşāhīde[1425] ders naḳline meʾẕūn olup biñ yüz altı tārīḫinde ḫāric ile Ḫanceriyye Medresesiʾyle kesb-i inşirāḥ-ı ṣadr ve yüz ṭoḳuz Şevvālʾinde yerinde dāḫil-i iʿtibār olmaġla hilāl-i maḳṣūdı bedr olup vaṭan-ı aṣliyyeleri olan belde-i mezbūrede niçe zamān ifāde vü istifāde ve ṭāʿat u ʿibādet-i Ḫudāʾda güẕārende-i evḳāt iken biñ yüz on altı sālinde maṭʿūnen rūḥ-ı laṭīfi vedāʿ-ı ʿālem-i fānī edip ḳıdvetüʾs-sāliḳīn Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid ʿİzzüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ üstādları olmaḳ taḳrībi ile tekye-i dil-güşālarında vāḳıʿ türbe-i

[1423] 246a AE

[1424] Aziz sırrı kutsansın.

[1425] 244a KA

şerīfede medfūn Eşrefī Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾye maḳrūndur. Mevlānā-yı mezbūr mecmūʿa-i sīret-i kemālāt-ı ḥasene ve ṣāḥib-i envāʿ-ı ḫaṣāʾil-i müstaḥsene olup ẕāʾiḳa-i ḥālāt-ı Ṣūfiyyeden behre-dār ve ʿilm ü faẓlla mümtāz bir vücūd-ı şerīf-i büzürgvār idi. ʿİlm-i ḥesābdan *Bahāʾiyye* üzerine ve baʿż-ı mütūn nüsḫalarına taʿlīḳ-i ḥavāşī edip lākin nevāyib-i pey-der-pey-i rūzgār-ı sitemkār ruḫṣat-ı ārām[1426] vermeyüp tebyīżi muvaffaḳ olmamışdır. Bundan ḳaṭʿ-ı naẓar-ı maʿārif-i cüzʾiyyede māhir ve ḥüsn-i ḫaṭṭ kitābetine ḳādir büleġā-pesend olmaḳ rütbelerinde şāʿir idi.

Murādiyye Müderrisi Efāżıl-ı Zamānıñ Yegānesi El-maʿrūf Bi-İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi:

Ser-bülend-i meşāhīr-i fużalā-yı devrān ve ercmend-i ʿulemā-yı müşārun biʾl-benān Aḥmed Efendi ḥażretleridir. Ẕāt-ı şerīf-i ḫuceste-ṣıfātları Aydın Güzel Ḥiṣārı ḳurbunda Ṣubice-nām ḳaryede pertev-endāz-ı erīke-i ẓuhūr olup vālid-i mācidi Kaʿbetüʾl-faẓl veʾl-kemāl Ḫayrüʾd-dīn Efendi-nām Celīlüʾl-ḫıṣāldan bedāʾ-ı muḳaddemāt-ı ʿulūm mütedāvile-i edebiyye edip fātiḥa-i ṣabāḥdan ḫātime-i tīregī-i şāma dek kesb-i maʿārif-i gün-ā-gün ve taḥṣīl-i ser-māye-i[1427] emtiʿa-i fünūn etdikden ṣoñra istīlā-yı ārzū-yı tekmīl-i ʿulūm rāḥat-güẕār-ı dil-i bī-ṣabr u sükūnı olmaġın deşt-i pehnā-yı ṭalebde dest-i istiʿdādı miyān-ı şevḳe kemer-beste-i himmet ve irḫā-yı ʿinān-i eşheb-i sebük-cevelān-ı seyāḥat etmekle niçe diyār-ı bihişt-āsārı kilk-i temāşā ile nigāşte-i ṣaḥīfe-i ḫāṭır ederek memālik-i ʿAcemʾden Şirvān-nām şehrde ser-ḫalḳa-i meclis-i ifāde-i Niʿmetuʾllāh-zāde denmekle şöhret-dāde bir fāżıl-ı niḥrīriñ penç-sāl ʿaleʾl-istimrār miyān-ı süfre-i iṭʿame-i ḫuşkvār-ı nefīse-i istifādelerinden çāşnī-senc-i ʿulūm u faẓīlet olduḳda maʿden-i erbāb-ı maʿārif ü hüner olan medīne-i Burusaʾya güẕer ve sāḥa-i iḳāmete bisāṭ-güster olup nüdemā-yı nādire-bünyān rābiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾdan şöhre-i afāḳ Muṣāḥib İsḥaḳ Efendi-nām ḳadr-şinās ahālī-perveriñ şāyeste-i nigāh-ı çeşm-i iʿtibār ve nevāziş-yāfte-i dest-i iltifāt-ı ḫātim-şiʿārı olmaġla iki sene[1428] miḳdārı maʿlūm-ı ebnā-yı zamān ve maḥṣūd-ı emṯāl ü aḳrān olup

[1426] 246b AE

[1427] 244b KA

[1428] 247a AE

baʿdehu Şaʿbān-zāde merḥūmuñ Mekkeʾye teşrīfinde fāʾiz-i şeref-i mülāzemet biñ ṭoḳsan sekiz senesinde bā-ḫāric-i İsḥaḳ Paşa Medresesiʾyle ḳarīn-i rütbe-i meserret ve biñ yüz tārīḫinde Köprüli-zāde ṣadr-ı şehīd Muṣṭafā Paşa ḥażretleriniñ zamān-ı ṣadāretinde ibtidāyı dāḫil ile Ġāzī Ḫudāvendigār Medresesiʾne naḳl ile dil-şād ve biñ yüz on sālinde Fenārīzāde Seyyid İbrāhīm Efendi yerine bā-iʿtibār-ı altmışlı Murādiyye Medresesiʾyle ber-murād olup hemvāre-i ders[1429] ü taḥrīre iştiġāl ve ʿibādāt-ı Perverdigār ile güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz yigirmi senesi Şaʿbānı yevm-i ʿāşirinde bu ḫarābezār-ı fenādan cānib-i maʿmūre-i mülk-i cāvidānīye rıḥlet edip Deveciler Mezāristānıʾnda āsūde vü defīn ve Ḳaraçelebi-zāde Şeyḫüʾl-İslām ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi meşhedine ḳarīndir. Mevlānā-yı mesbūḳuʾl-beyān deryā-yı bī-kerān-ı cevāhir-i feżāʾil ü ʿirfān olup silk-i taḥrīr ü beyāna keşīde ḳıldıḳları teʾlīfātlarından *Risāle-i İsḥāḳiyye Dāʾire-i Hindiyye* şerḥi ve Saʿdüʾd-dīn Taftāzānīʾniñ *Tehẕībüʾl-Manṭıḳ Dībācesi*'nde Mollā Celāl ve sāʾir füḥūluñ beyān buyurduḳları maʿānī-i cezīleniñ taḥḳīḳ ve feẕlekesin beyān edip risāle etmişdir ve envāruʾt-tenzīl dersine muvaffaḳ olduḳlarında istişkāl u istişkāf olunan mevāżıʿa taḥrīr buyurdıḳları on ʿaded risāledir ve ʿilm-i ḥadīṯde *Şifā-yı Ḳāżī ʿAyāż* üzerine baʿż-ı taʿlīḳaları olup muʿammā vü lüġaza müteʿallıḳ *Ṣandūḳatüʾl-Maʿārif*-nām teʾlīf-i laṭīf keşīde-i silk-i taṣnīfleridir ve Eḥādīṯ-i Ṣaḥīḥ-i Nebeviyye ʿaleyhiʾt-taḥiyyeden ḥadīṯ-i erbaʿīn cemʿ edip maʿnā-yı şerīflerin inşā-yı bedīʿ-i ġarīb ve ṭarz-ı maṭbūʿ-ı dil-firīb ile ṭırāzende-i ṣaḥīfe-i beyān buyurmuşlardır ve ʿilm-i ḥadīṯde *Şerḥ-i Şemāʾil-i Ṯermedī*'yi lisān[1430]-ı Türkī ile terceme edip *Aḳvāmüʾl-vesāʾil fī-tercemetiʾş-şemāʾil* deyü nām-zed etmişler ve Cāruʾllāh ʿallāme-i Ḫārizm Maḥmūdeʾz-Zemaḫşerīʾniñ *Muḳaddimetüʾl-Edeb* luġatini teşmīr-i sāʿid-i himmet ve dāmen-der-miyān taḳayyüd ü diḳḳat edip her bir lafẓ-ı ʿArabī taḥtında Ḍurūb-ı emṯāl-i zebān-ı Fārsiyye ve Arabiyyeʾden īrād etmekle Mürettib-i *Aḳsaʾl-Ereb fī-tercemeti Muḳaddimetüʾl-Edeb*[1431]ismiyle mülaḳḳab etmişlerdir[1432]. Fenn-i inşāda daḫı ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olup baʿż-ı müşkil-pesendān-ı ecille-i ṣudūr-ı ekābire firistāde ḳıldıḳları mekātīb-i

[1429] 245a KA

[1430] 247b AE

[1431] Aksaʾl-Ereb: Zemahşerîʾnin *Mukaddimetüʾl-edeb* adlı eserinin İshak Hocası Ahmed Efendi tarafından 1705 yılında Osmanlı Türkçesiʾne yapılan tercümesi.

[1432] 245b KA

bedīʿüʾl-esālībī evrāḳ-ı müsevvedātdan keşīde-i ḳırṭāsa beyāż ḳılmışlardır. Bundan mā-ʿadā ḫuṭūṭ-ı mütenevviʿede ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādir ve kenār-ı ṣaḥāʾīf-i ketebe-i ḳalem-ḫorda raḳamları ile ḥavāşī taḥrīrinde māhir olup her şehr-i mübāreke-i Ramażānından nesḫ ḫaṭla bir muṣḥaf-ı şerīf itmāmına himmet edip medīne-i Burusaʾda vāḳıʿ baʿż-ı cevāmiʿ-i selāṭīne ḥasbeten liʾllāhı teʿālā vaḳf ederler idi. Kendi ḫāme-i muʿciz-eserleriyle taḥrīr eyledikleri kütüb-i nefīse bir ferde müyesser ve maḳdūr-ı beşer degildir ve Eşʿār-ı Türkiyye vü Fārsiyyeʾde daḫı mahāretleri rütbe-i nihāyetde olup iki biñ ṭoḳuz yüz on sekiz beyti müştemil *Vaḥdet-nāme-i ʿĀlem-engīz*-nām müʾellefe-i manẓūmeleri vardır. Fārsī-gūyluḳda maḫlaṣları Ḫāce ve lisān-ı Türkīʾde Aḥmedīʾdir. Ferzend-i muhteremleri Ḫāce-zāde Maḥmūd Efendi ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān ve Burusaʾda Ḥażret-i Emīr Medresesiʾnde müderris-i dirāset-nişān iken biñ yüz otuz yedi tārīḫinde ʿālem-i beḳāya ʿazm u rıḥlet edip peder-i muḥteremleri civārında defīn-i laḥd-ı maġfiretdir.

Menteş-zādelerden ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi ve ʿAbduʾl-Kerīm Efendi ve ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Mūmā ileyhüm dūdmānüʾl-Menteşaʾdan maḥrūse-i Burusaʾda ḫāme-i yed-i ḳudretle ṣaḥafāt-i vücūda münaḳḳaş olup mezbūr ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi biñ ṭoḳsan yedi senesinde bā-iʿtibār ṣaḥn ʿĪsā Beg Medresesiʾyle kām-kār[1433] ve Kete niyābeti ile evḳāt-güzār iken biñ yüz tārīḫinde dāruʾl-beḳāya rıḥlet ve Bıñarbaşıʾnda ecdādı ḳurbunda defīn-i laḥd-ı maġfiretdir. Mezkūr ʿAbduʾl-kerīm Efendi bā-pāye-i mūṣile-i Süleymāniyye Orḫan Medresesiʾyle memnūn u şādān iken biñ yüz birde rū-gerdān-ı iḳbāl-i cihān ve Bıñarbaşıʾında[1434] meḳābirinde mütevārī-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḳūm ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi Burusaʾda aʿyān-ı ṣāḥib-i servet ü sāmān olup ʿĪsā Beg Medresesiʾnde seccāde-güster iken biñ yüz on beş sālinde ʿālem-i beḳāya ʿazm ü sefer edip Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde miyān-ı abā vü ecdādında nihān oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyhüm bir şecere-i ṭayyibeden nābit birāderler ve dāʾire-i iṭʿām-ı ṭaʿām-ı bay u gedāda māʾide-güsterler memdūḥuʾş-şiyem ehl-i seḫā vü kerem ḫıṣāl-i pesendīdeye mālik zevāt-ı meḥāsin-eserler idi.

[1433] 248a AE

[1434] Bıñarbaşıʾında: Bıñarbaşı AE

Der-kenār[1435]**:** Bunlarıñ kerīmelerinden mütevellid Cizyedār-zāde maḫdūmı Maḥmūd Efendi 1162 senesi irtiḥāl etdigi aşaġıda mesṭūrdur.

Ġāzī Ḫudāvendigār Müderrisi Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbdī Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbdī Efendi meşhūrdur. Ṭarīḳ-i taḥṣīle ʿāzim ve ʿulemānıñ birinden mülāzım ve ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ seksen ṭoḳuzda "Perī-Peyker Medresesiʾnde ruḫ-ı zībā-yı maḳṣūdı cilveger ve ṭoḳsan altı senesinde Ḥamza Beg Medresesi cāy-ı maḳar olup ṭoḳsan ṭoḳuzda"[1436] Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşaʾya[1437] revnaḳ-baḫşā ve biñ yüz bir tārīḫinde Şāhīn Lālāʾya pārsā ve yüz ikide müderris-i Medrese-i Mollā Yegān ve on dört Şevvālʾinde Medrese-i ʿĪsā Begʾde kesb-i ḥayāt-i cāvidān ve sene-i mezbūrede fāżıl-ı ʿadīmüʾn-naẓīr İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Aḥmed Efendi yerine Ġāzī Ḫudāvendigār Medresesiʾyle ferḥān olup biñ yüz yigirmi Şaʿbānʾında ʿāzim-i ʿālem-i beḳā ve Deveciler Maḳberesiʾnde āsūde-i cevf-i ġabrā oldı. Merḥūm-ı mezbūr kibār-ı müderrisīnden maʿdūd ehl-i niʿmet bir ẕāt-ı fütüvvet-nümūd idi.

Müderrisīn-i Kirām-ı Aṣḥāb-ı Ders-i ʿĀmdan İlāhī-zāde Es-Seyyid Zeynüʾl[1438]**-ʿĀbidīn Efendi**[1439]**:**

Mevrūd-ı vāridāt-ı İlāhiyye Şeyḫ İlāhī Ḥażretleriniñ ebnālarından olup biñ seksen altı tārīḫinde ʿuhde-i istibhāline İzmir ḳażāsı tevcīh ü ʿināyet ve manṣıb-ı meẕkūre ʿazīmet eṣnāsında Baba-yı ʿAtīḳ Ḳaṣabasıʾna nüzūl ve dāruʾl-ḫulūd-ı bihişte duḫūl eden İlāhī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾniñ ṣulb-i pākinden ve meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı ʿaliyyeden Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Süleymān Efendiʾniñ kerīmelerinden tevellüd etmiş maḫdūm-ı maʿārif-āyīn İlāhī-zāde Zeynüʾl-ʿĀbidīn Efendiʾdir. Vālid-i mācidi intiḳālinde henüz ṭıfl-ı endek-sāl olup terbiye-i feyż-i istiʿdād-ı Ḫudā-dād ile meyl-i taḥṣīl-i cevāhir-i kemyāb-ı kemāl eyleyüp ser-āmed-i erbāb-ı faẓīlet-i Gelibolıʾda sākin-i Burusevī Rāġıb ʿAlī Efendiʾden ḳırāʾat ve andan fāżıl-ı devrān ve ḫ*ā*ce-i ʿālemiyān İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Aḥmed Efendiʾye ḫidmet edip ḫırmen-i

[1435] Der-kenār AEʾde 247aʾda kayıtlıdır.

[1436] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1437] 246a KA

[1438] 248b AE

[1439] Bu biyografi KAʾda yok.

ifādelerinden ḫūşe-çīn-i istifāde etdikden ṣoñra biñ yüz ṭoḳuz sālinde ḫāric ile Leyṣiye Medresesiʾne neyl ile feraḥ-fezā ve yüz on beş senesinde Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne revnaḳ-baḫşā ve yüz on altı tārīḫinde Ḳāsım Ṣubaşı Medresesiʾnde erīke-pīrā olup ol maʿden-i ʿilm ü kemāl dil-ḫāh üzre nāʾil-i āmāl olmayup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde ders ü devri resīde-i ḫitām ve kitāb-ı ʿömrī mevṣūl-ı encām olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde nühüfte-i ṣandūḳa-i ḫāk-i raḥmet-i raḥmān oldı. Merḥūm-ı merḳūm ʿilm ü faẓlla maʿlūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm olup Cāmiʿ-i Kebīrʾde Aʿrec İbrāhīm Efendi yerine yevmī on aḳçe vaẓīfe ile ders-i ʿām ve zümre-i ṭālibīne rūz u şeb taḳrīr-i derse ihtimām üzre idi.

Şāhīn Lālā Medresesi Müderrisi Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi[1440]**:**

Dāruʾs-salṭanatiʾl[1441]-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusa-i cennet-vesīmede ser-ber-āverde-i mesned-i ẓuhūr Pīrī Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi denmekle meşhūrdur. Evāʾil-i ḥālinde ʿulemā-yı ʿāmilīnden muʿallim-i ṣıbyān ʿOs̱mān Efendiʾden ḳırāʾat ve baʿdehu ʿumdetüʾl-ʿulemāʾiʾl-muḥaḳḳıḳīn ve zübdetüʾl-fużalāʾiʾl-müdeḳḳiḳīn Mevlānā İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Aḥmed Efendi Ḥażretlerine ḫidmet edip Münevver-zāde Meḥemmed Efendi Ḥażret-i Emīr Medresesi müderrisi iken ḫidmet-i iʿādelerinden mülāzım ve Ḳırḳ Medresesiʾnden ʿazle mütecāzim olduḳdan ṣoñra biñ yüz senesinde ḫāric ile Gökdere Medresesine vażʿ-ı ḳadem yüz on dört sālinde Mollā Fenārī Medresesiʾyle ḫurrem ve on yedi tārīḫinde Mollā Ḫüsrev Medresesiʾnde mesned-ārā biñ yüz yigirmi sālinde Şāhīn Lālā Medresesiʾnde meserret-efzā olup rūz u şeb taḳrīr ü tedrīse Cāmiʿ-i Kebīrʾde vaḳt-i evfā üzre iken biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde ṭayy-ı bisāṭ-ı ḥayāt edip Ḥażret-i Emīr maḳberesi reh-güẕārında Es-Seyyid Niʿmetuʾllāh Velī Türbesi muḳābelesinde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü kemāl ile mevṣūf ve meẕāḳ-ı ṣūfiyyeden behre-yāb ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-kāmilīn Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Mışrī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1442]iñ inābet-kerdelerinden olmaḳ üzre maʿlūm-ı şeyḫ ü şābdır.

[1440] Bu biyografi KAʾda yok.

[1441] 249a AE

[1442] Aziz sırrı kutsansın.

Sulṭāniyye Müderrisi Ṭrabzonī Meḥemmed Efendi[1443]**:**

Belde-i mezbūrede ẓuhūr ve istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip dāruʾl-mülk-i İstanbulʾa nüzūl ve ʿulemānıñ birinden mülāzım olup Ḳırḳ Medresesiʾnden maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ seksen üçde ḫāric ile Süheyl Beg Medresesiʾne dāḫil ve baʿdehu muḳteżā-yı resm-i ṭarīḳ-i tedrīs maḥmiyye-i İstanbulʾda niçe buḳāʿ-i ʿilmiyyeye celīs olaraḳ ṭoḳsan ṭoḳuzda Dāvūd Paşa Medresesiʾne nāʾil ve biñ yüzde bir ḫuṣūṣ içün Bozcaaṭaʾya nefy ile teẕlīl ve ḳısmet-i[1444] muḳadderesin tekmīl etdikden ṣoñra ʿafv u ıṭlāḳ ve yüz birde ḥukūmet-i şehr-i Baġdād ile necm-i ṭāliʿi bāhirüʾl-işrāḳ olup yüz altı sālinde Medīne-i Münevvere pāyesiyle Filibe Ḳażāsı iḥsān olmuş iken ḳabūlundan keşīde-i dāmān ve yüz on iki tārīḫinde ʿUryānī ʿAlī Efendi maḥlūlundan ber vech-i teḳāʿüd Burusa Sulṭāniyyeʾsiyle şādmān ve peyġūle-i inzivāyı cāy u mekān etmiş iken biñ yüz yigirmi sekiz senesinde meclis-i şühūddan nā-būd olup kendi muḳīm olduġu menzil ḳurbunda nişāndih-i seng-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü faẓlla meşhūr olup ekṣer-i mevād-i nüsḫaların kerrātla görüp ṭālibīne taʿlīm ve her mesʾeleyi künhüyle tefhīm etmek ʿādeti idi.

Murādiyye Müderrisi ʿÖmer Efendi İbni ʿAbduʾr-Raḥmān[1445]**:**

Medīne-i Burusaʾda ḳadem-resā-yı sāḥa-i vücūd olup ṭarīḳ-i ʿilme ʿāzim ve Ḳudsī-zādeʾden mülāzım olduḳdan ṣoñra mūcib-i itʿāb zümre-i müderrisīn-i feżāʾil-niṣāb olan berāziḫ-i kedd-i erbaʿīnden dest-keşīde-i baʿīd ve biñ ṭoḳsan altı tārīḫinde müderris-i Mollā-yı Cedīd olup ṭoḳsan ṭoḳuzda Çendik Medresesiʾnden Medrese-i Vāʿiẓiyye ile nāʾil-i emniyye ve yüz iki tārīḫinde Ḥamza Beg Medresesiʾyle mümtāz-ı aḳrān ve yüz yigirmi sekizde Medrese-i Ḫudāvendigārʾda cāy-ı ḳarār ve sene-i mezbūrede Medrese-i Murādiyye ile kām-kār olup biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde mülḥaḳ-ı müteḳāʿidīn medrese-i dār-ı beḳā ve cesedi Deveciler Ḫāmūşānıʾnda mevṣūl-i zümre-i mevtā oldı. Maḫdūm-ı mükerremleri Şeyḫ Meḥemmed Efendi denmekle beyneʾl-ahālī şöhret-ārā ve zümre-i müderrisīnden olup bā-rütbe-i Süleymāniyye Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesiʾyle kām-revā iken biñ yüz yetmiş üç

[1443] Bu biyografi KAʾda yok.

[1444] 249b AE

[1445] Bu biyografi KAʾda yok.

tārīḫinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve pederleri ḳurbunda defīndir. Ferzend-i kihterleri Muṣṭafā Efendi ʿaṣrı ʿulemāsından bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa istifāde etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse irḫā-yı ʿinān-ı semend ve devr-i merātib-i muʿtāde ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Murādiyye ile ser-bülend iken biñ yüz seksen dört senesinde ʿazm-i dāruʾs-selām ve peder u birāderi civārında ittiḫāẕ-ı maḳām etmişdir.

Sulṭāniyye Müderrisi Naḳībüʾs-Sādāt Fenārī-zāde Seyyid İbrāhīm Efendi:

Aṣl-ı aṣīl-i ṭāhireden ḥasīb ü nasīb zümre-i sādāt-ı kirāmā naḳīb āl-i pāk-ı maʿālī-pāye-i Fenārīʾden Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda pīrāye-baḫş-ı çemen-ṣuffe-i vücūd olup ḫaṣāʾil-i celīle ile beyneʾl-emṯāl mümtāz ve şeref-i rütbe-i mülāzemete iḥrāz etdikden ṣoñra Ḳırḳdan maʿzūl biñ yüz seksen dört senesinde ibtidā-yı ḫāric ile Perī-Peyker Medresesiʾne mevṣūl olup yüz yigirmi sekizde Ṭrabzonī Meḥemmed Efendi irtiḥālinde Sulṭāniyye müderrisi ile ġonca-i ne-şüküfte-i āmālī ḫandān olmuş idi. Biñ yüz otuz bir Şaʿbānʾında gülistān-ı şādāt-ı ḥayātına tünd-bād-ı ecel vezān edip gül-berg-i vücūd-ı laṭīfi pejmürde ve ceddi Mevlānā Mollā Fenārī ḳurbunda liḥāf-ı ḫāke pehlū-zede oldı. Merḥūm-i mezbūr-ı ḥalīmüʾṭ-ṭabʿ selīmüʾl-eṭvār bir vücūd-ı şerīf-i ʿālī-vaḳār idi.

ʿİvaż Paşa Müderrisi ʿAynī Ekber Meḥemmed Efendi:

Ḳaṣaba-i Eskişehrʾden ḳarīn-i ẓuhūr ve ʿAynī Ekber Meḥemmed Efendi denmekle meşhūr olmuş idi. Vāṣıl-ı rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd olduḳda ʿaṣrından olan fużalānıñ mevāʾid-i pür-fevāʾid-i ʿilmiyyelerinden[1446] müteleẕẕiẕ ü müstefīd olup ṣaḥāyif-i kütüb ü risāle fürūġ-ı bāṣırasın ṣarf u ḫarc ve cerīde-i derūn-ı ṣafā-maḳrūnına ḳavāʿid-i fünūn-ı vefīreyi derc edip ḳaṣaba-i meẕkūrede mesned-nişīn-i ṣadr-ı iftā ve ḥall-künende-i müşkilāt-ı pīr ü bernā olup *Et-Taḳvā fevḳa emriʾl-fetvā*[1447] feḥvāsınca vetīre-i mezbūreden ferāġat ve maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve ʿulemānıñ[1448] birinden aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet edip devr-i buḳāʿ ü medāris ve her birinde bünyān-ı ifādeyi muḳavvā vü müʾessis olaraḳ biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda ḥareket-i dāḫil rütbesiyle maḥrūse-i Burusaʾda El-Ḥāc ʿİvaż Paşa

[1446] 246b KA

[1447] Takva, fetva makamının üstündedir.

[1448] 250b AE

Medesesiʾnde ferş-i seccāde-i ifāde ve ḫāce-i ercmend-i erbāb-ı istifāde iken biñ yüz otuz beş tārīḫinde dīde-dūz-ı ʿālem-i fānī ve ʿāzim-i bihişt-i cāvidānī oldı. Maḥrūse-i merḳūmede Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1449]iñ cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārlarınıñ ġarb ḳapusı ṭarafında olan sāḥada defīn ve raḥmet-i vāsiʿa-i İlāhiyye ḳarīndir. Mevlānā-yı mūmā ileyh ʿālim ü ʿāmil nebīh ü kāmil ʿābid ü zāhid keşīrüʾl-meḥāmid olup ṭarīḳat-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye daḫı muḥibb ü dil-dāde ve ʿāzim-i rāh-ı riyāżet ü mücāhede olmaġın meşāhīr-i meşāyiḫ-i ḫalvetiyyeden ekmel-i ehl-i ʿaṣrı Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Mıṣrī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1450]den aḫẕ-ı dest-i inābet ve kemer-bend-i ʿahd u bīʿat olmuşlar idi. ʿAzīzleri ḥażret-i müşārun ileyhiñ *Ḳaṣīde-i Bürde* tesmīʿi üzerine şerḥleri vardır. Mālik-i dāʾire-i velāyet ve ḥāʾiz-i rütbe-i kerāmet bir ẕāt-ı nīk-ḫaṣlet idi.

İsḥaḳ Paşa Müderrisi Ḍaḥkī Muṣṭafā Efendi[1451]**:**

Diyār-ı Anaṭoluʾdan bir beldede bedīdār ve maḥrūse-i Burusaʾya gelüp tedārük-i cāy-ı ḳarār edip bir medresede sākin-i peyġūle-i inzivā ve iktisāb-ı ʿulūma bāẕil-i enẓār u ḳuvā olup ḍaḥk-ı dāʾime mübtelā olmaġın Ḍaḥkī Muṣṭafā Efendi beyneʾl-enām meşhūr idi. Taḥṣīl-i maʿḳūl ü menḳūl ve tekmīl-i fünūn-i vefīre ile emṣāl ü aḳrānı miyānında merġūb u maḳbūl olduḳda aḫẕ-ı mülāzemete şitābān ve zümre-i müderrisīn-i kirāma duḫūle şāyān ve niçe medāris-i celīlelerde basṭ-ı ḳālīçe-i ifāde vü taḳrīr ederek müşārun biʾl-benān olup biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda ḥareket-i dāḫil ile Mollā Fenārīʾden Medrese-i İsḥaḳ Paşaʾya[1452] lāyıḳ ve biñ yüz otuz beş sālinde yerleri medrese-i mezbūrede ṣaḥn rütbesi iʿtibār olunup şāhid-i raġnā-yı merāmını muʿānaḳ olmuş idi. Biñ yüz otuz altı senesinde vücūd-ı leṭāfet-ālūdı bu dār-ı pür-miḥenden munʿadim ve dāruʾs-sürūr-ı cināna rāhī vü ʿāzim olup maḥrūse-i Burusaʾda medfūn ve raḥmet-i Ḥaḳḳa maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh dāʾimā ḍāḥik ü beşūş ve ṣaḥāyif-i derūnı nüḳūş-ı aḫlāḳ-i ḥamīde ile menḳūş idi.

[1449] Yüce sırrı kutsansın.

[1450] Aziz sırrı kutsansın.

[1451] Bu biyografi KAʾda yok.

[1452] 251a AE

Yıldırım Müderrisi Bāḳī-zāde Muṣṭafā Efendi:

Zīrde muḥarrer[1453] vāʿiẓ-i ʿazbüʾl-beyān Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendiʾniñ semere-i fuʾādı ve biñ yüz ḳırḳ üç tārīḫinde[1454] ṭarīḳ-i ḥacda vefāt eden Üsküdār Ḳāżīsi Bāḳī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Efendi ḥażretleriniñ birāder-i ṣāf-nihādları Bāḳī-zāde Muṣṭafā Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda Umūr Beg Maḥallesiʾnde vilādet ve ṭarīḳ-i tedrīse raġbet ve aḫẕ-ı mülāzemetle ḳarīn-i rütbe-i behcet olduḳda evvelā Ḫāce Rüstem Buḳʿası ḫāricine nāʾil ve biñ yüz on sālinde Mollā Ḫüsrev Medresesiʾne vāṣıl olup biñ yüz otuz üç senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye müderris-i Medrese-i Ḫudāvendigār Ġāzī ve otuz beşde yine mūṣile-i Süleymāniyye ile Medrese-i Sulṭān Yıldırım Bāyazīd Ḫānʾda aḳrān u emsāliniñ serefrāzı olup biñ yüz ḳırḳ iki sālinde rūḥ-ı şerīfi bu ʿālem-i pür-miḥenden rāḥat-ābād-ı beḳāya sefer ve naʿş-ı raḥmet-naḳşı Umūr Beg Cāmiʿi ḥaẓīresinde pederleri ḳurbunda bir cāy-ı laṭīfi maḳar eyledi. Merḥūm-ı mūmā ileyh vecīh ü vaḳūr ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād bir żāt-ı şerīf ü ġayūr idi.

Ḥażret-i Emīr Müderrisi Meḥemmed Remzī Efendi:

Bilād-ı Ḳaramanʾda ẓuhūr ve birāderleri ʿAbduʾl-Bākī ve ʿAbduʾl-Vehhāb ile maḥrūse-i Burusaʾya ʿubūr u mürūr ve belde-i merḳūmede tedārik-i cāy-ı ḥużūr etmişler idi. Ṣāḥibüʾt-terceme ʿaṣrında olan ehl-i fażīletiñ[1455] derūn-ı ṣafā-maḳrūnlarında merkūz olan rümūz-ı daḳāyıḳ-ı ʿulūmı taḥṣīl ve esrār-ı fünūn-ı şettāyı tekmīl edip ʿulemānıñ birinden mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olduḳda āyīn-i ṭarīḳ-i ʿilmiyye üzre medāris-i maʿhūdalarda ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil ederek Şecāʿaya Buḳʿasıʾnda şecāʿ-ı meydan-ı faźl u hüner olup biñ yüz yigirmi ṭoḳuz sālinde mūṣile-i Ṣaḥn ile ʿĪsā Beg Medresesiʾnde[1456] mürde-dili iḥyā ve biñ yüz otuz üç tārīḫinde bā-ibtidā-yı altmışlı Ḥamza Beg Medresesiʾyle ḳadri vālā baʿdehu ḥareket-i altmışlı ile Ḥażret-i Emīr ḳurbunda Medrese-i Cezerī Ḳāsım Paşaʾya müderris ve rūz u şeb taʿlīm ü ifāde-i ʿulūma müvāẓib ü mümāris iken biñ yüz ḳırḳ üç tārīḫinde tārik-i

[1453] Zīrde muḥarrir: bālāda zikri mesbūḳ KA

[1454] 247a KA

[1455] 251b AE

[1456] 247b KA

kālā-yı ḥayāt ve nūşende-i cām-ı ser-şār-ı memāt ve ʿāzim-i cennāt-ı bāḳiyāt oldı. Maḥrūse-i merḳūmede Veled-i Bevvāb Maḥallesiʾnde olan mescid-i şerīf ḥaẓīresinde defīn-i zīr-i türābdır. Mevlānā-yı mūmā ileyhiñ evḳāt-ı farżında sāʿāti taḥṣīl-i maʿārife maṣrūf ve naẓm-ı ḳaṣāʾid-i dil-peẕīr ve tevārīḫ-i bī-naẓīre-i meşġūf olmaġla zamānesinde eşʿārı iştihār ve miyān-ı ṣıġār u kibārda iʿtibār bulmuşdur.

Murādiyye Müderrisi Ḳāżī-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi:

Belde-i Ḳasṭamonıʾda ḳużāt-ı celālet-simātdan Uzun Ḳāżī-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan neşʾet ve maḥrūse-i Burusaʾya nehżat edip miyān-ı pīr ü bernāda Ḳāżī-zāde deyü şöhret bulup devr-i mecālis-i aṣḥāb-ı ifāde ve ʿulūm u maʿārifden istifāde eyleyüp cerīde-i bālī-i ḥucec-i ʿirfān u dāniş ile māl-ā-māl ve aḫẕ-ı mülāzemet ve duḫūl-i ṭarīḳ-i tedrīs ile muḥaṣṣalüʾl-āmāl olduḳda biñ yüz iki Ẕiʾl-ḥicceʾsinde Vāʿiẓiyye Medresesiʾne ṣuʿūd ve kürsī-i merāmına ḳuʿūd edip biñ yüz on altı sālinde Ḥanceriyye ile ṣudūr-ı ḥāsidīni şaḳḳ ve biñ yüz yigirmi yedi sālinde mihr-i münīr-i vücūdı Medrese-i Ḥażret-i Emīrʾe revnaḳ ve yigirmi ṭoḳuzda bā-mūṣile-i Süleymāniyye Murādiyye ile[1457] ber-murād ve ḳuyūd-ı hümūm u ġumūmdan āzād olup **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Sicillāt-i ḥayātı pāreler dest-i ecel elbet

Sen ey ḳāżī bu ṣıdḳ-encām-ı kelāma eyle gel imżā[1458]

müʾeddāsınca biñ yüz ḳırḳ dört senesinde murġ-ı rūḥı maḥfil-i ʿālā-yı cināna pervāz edip ervāḥ-ı ṣāliḥīn ile dem-sāz oldı. Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda defīn-i ḫāk-i pāk ve lemʿa-i maġfiret-i Ḫudāʾdan tābnākdır. Mevlānā-yı mezbūr ḥalīm ü selīm dervīş-nihād kerem-muʿtād ve sicill-i cismi aʿmāl-i ṣāliḥa ile pür ve ṣadef-i iḳbāl ü saʿādete birdir ʿaṭūf u semūḥ ve bāb-ı luṭf u seḫāsı herkese meftūḥ idi. Medrese-i mezbūre-i Burusaʾda menfiyyen iḳāmet eden ʿArab-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendiʾye tevcīh olundu.

Yıldırım Müderrisi Naḳībüʾl-Eşrāf Maʿālī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

[1457] 252a AE

[1458] 248a KA

Tercemesi bālāda meẕkūr Sulṭāniyye müderrisi Maʿālī-zāde Naḳīb Seyyid İbrāhīm Efendiʾniñ birāder-i kihteri ve ravża-i şād-āb-i siyādetiñ serv-i çemen-i nāzük-teri Naḳībüʾl-Eşrāf Maʿālī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda vilādet taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārife mübāderet ve ʿulemānıñ birinden aḫẕ-ı mülāzemet ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet edip biñ yüz yigirmi sekiz sālinde Mollā Fenārī Medresesiʾnden mūṣile-i ṣaḥnla Ḳadriyye Medresesiʾnde ḳadri vālā ve biñ yüz otuz üç senesinde altmışlı ile Ḫancerli Sulṭān ve biñ yüz ḳırḳ iki sālinde Süleymāniyye ile Medrese-i Yıldırım Ḫānla kām-revā olup ḳıdvetüʾl-ʿulemā-yı aʿlām ve Naḳībüʾl-eşrāf sādāt-ı lāzımuʾl-iḥtirām olmaġın bu ḥāl üzre imrār-i vaḳt ü sāʿat ve Umūr-ı şürefāya ihtimām u diḳḳat ederken biñ yüz ḳırḳ beş tārīḫinde bu dār-ı mātem ü şebūndan āheng-i cenāb-ı ẕüʾl-minen eyleyüp li-ümm-i cedd-i emcedi Mollā Fenārī *ʿaleyhi raḥmetiʾl-Bārī*[1459] cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārı ḥaẓīresinde defīn ve birāderleri[1460] Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾye ḳarīndir. Mevlānā-yı mütercem bir vücūd-ı mükerrem[1461] bāb-ı devleti fuḳarāya güşāde ve süfre-i niʿmeti cümle-i nāssa ḥāżır u āmāde vaḳūr u edīb pīr-i münevverüʾl-meşīb idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Dede Es-Seyyid Meḥemmed Efendi İbni Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Vezīr-i mekrümet-baḫşā Köprili-zāde Fāżıl Aḥmed Paşa biñ yetmiş iki tārīḫinde der-i ʿaliyyede şeref-sārī-i ṣadāret-i ʿuẓmā olduḳda Vānī Şeyḫ Meḥemmed Efendiyle ṣāḥibüʾt-terceme maḥmiyye-i İstanbulʾa bā-daʿvet-i celb olunduḳlarında Vānī-i merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿa vāʿiẓ olmuş bunlar daḫı ṭarīḳ-i tedrīse sülūk etmiş olmaġın aḫẕ-ı mülāzemet ile behre-yāb ve az vaḳtde merātib-i sāmīyeyi ḳaṭʿ etmekle şeref-meʾāb olmuş idi. Biñ yüz altı senesinde Erżurumī Es-Seyyid Fażluʾllāh Efendi defʿa-i sānіye nāʾil-i erīke-i fetvā olduḳda Edirne-pāyesiyle Ġalaṭa Mevleviyyetin iḥsān ve baʿde tekmīliʾl-müddet Mekke-i Mükerreme rütbesiyle maʿzūl ve Anaṭolu pāyesiyle İstanbul ḳażāsına mevṣūl ve kemāl-i ʿiffet ü istiḳāmet ile memdūḥen mesned-i ḥukūmet-i İstanbulʾdan baʿdeʾl-ʿazl bā-

[1459] Bârî(olan Allahʾın) rahmeti onun üzerine olsun.

[1460] 248b KA

[1461] 252b AE

ḫaṭṭ-ı hümāyūn ẕāt-ı feżāʾil-nümūnları ṣadāret-i Rūmʾa pīrāye-baḫşā ve otuz dört māh müddet mesned-i vālā-yı mezbūrede ḥukūmet etmekle ġıbṭa-fermā-yı bay u gedā olup biñ yüz on beş tārīḫinde esnā-yı cülūs-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Sālisʾde ṣadāret-i Rūmʾdan cüdā ve Ḳıbrıs Cezīresinde Mauṣa Ḳalʿasıʾna taġrīb ü iclā olunup beş sene miḳdārı bilā-zād ü lā-īrād ḳalʿa-i merḳūmede çille-i gurbetle maḥrūḳuʾl-fuʾād ve baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾda tavṭīn ü īvālarına ruḫṣat-ı seniyye-i ẓuhūr ile ḫurrem ü şād olup belde-i mezbūreye biʾl-vuṣūl derun-ı ḥiṣārda Saʿdī Faḳīh Maḥallesiʾnde iştirā eyledigi ḫānesinde kūşe-nişīn-i ʿuzlet ve medār-ı[1462] maʿīşet taʿyīn olunan Arpalıḳ ile defʿ-i żarūret ve biñ yüz otuz bir sālinde[1463] Fenārī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi yerine Medrese-i Sulṭāniyye dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye rütbesiyle ʿināyet olmaġın on altı sene miḳdārı medrese-i meẕkūrede nāşir-i ʿulūm u maʿārif ve baḥr-i ifādelerinden ṭullāb-ı fiḫām-ı muġteref iken biñ yüz ḳırḳ yedi Recebüʾl-müreccebinde ʿāzim-i dergāh-ı Ḫālıḳ-ı bī-çūn ve saʿādet-ḫāneleri ḳurbunda binā eyledigi dāruʾl-ḳurrā cünbünde medfūn ve merḳad-i münīri ziyāretgāh-ı ehl-i derūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyhiñ āftāb-ı faẓl u ṣalāḥı mānend-i ḫūrşīd ẓāhir ü vāżıḥ ve şemīm-i ḥüsn-i şemāʾili būy-ı ʿūd-ı Ḳamārī gibi fāyiḥ bāde-i ʿaşḳ-ı İlāhīniñ mey-kedesi ve zāviye-i zühd ü taḳvānıñ dedesi idi. Āsār-ı ʿilmiyyelerinden *Miḍḥatüʾl-Kübrā Fī-Ḥaḳḳı Muḥammediʾl-Muṣṭafā* ismiyle müsemmā bir müʾellefe-i celīleleri vardır. Pesendīde-i ṭıbbāʾ-i ʿulemā-yı ẕeviʾn-nühāddır. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

Ḫudāvendigār Müderrisi Rebīb Muṣṭafā Efendi İbni ʿÖmer Efendi:

Tercemesi bālāda sebḳ eden Sulṭāniyye müderrisi Vānī Dāmādı Muṣṭafā Efendiʾniñ rebībi ve mezbūr ʿÖmer Efendiʾniñ ṣulbundan şeref-yāfte-i bezm-i vücūd olan maḫdūm-ı edībi olup vālidi ʿÖmer Efendi ʿāzim-i dār-ı beḳā olmaġla evvel pederleri mūmā ileyh Muṣṭafā Efendiʾniñ ḥacer-i ḥücre-i terbiyesinde tedārük-i ʿilm ü ʿirfān edip Rebīb Muṣṭafā Efendi deyü elsine-i nāsda meẕkūr ve bu vaṣf u ʿunvān ile meşhūr olmuş idi. Ṭarīḳ-i tedrīse heves ve merātib-i resmiyyeye ʿurūca dest-res olduḳda biñ yüz on dört tārīḫinde ʿArabiyye ile nāʾil-i emniye ve biñ yüz yigirmi sekiz senesinde İzniḳʾde Süleymān Paşa Medresesiʾyle

[1462] 249a KA

[1463] 253a AE

kām-bīn ve yigirmi ṭoḳuzda ḥareket-i altmışlı ile Medrese-i[1464] Ḥażret-i Emīr Sulṭānʾda mekīn ve biñ yüz otuz üç sālinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Orḫan ile şeref-ḳarīn ve otuz beş tārīḫinde dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye ile Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesiʾne vāṣıl[1465] ve melce-i ekābir ü efāżıl olduḳda biñ yüz ḳırḳ yedi sālinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh mecmūʿa-i fażl-mevfūr ve beyneʾl-emāṯil imtiyāzı meşhūr idi.

Orḫan Müderrisi Şiblī-zāde Meḥemmed Efendi:

Maḥallāt-ı maḥrūse-i Burusaʾdan Şiblī Dede Maḥallesiʾnde şibl-i vücūdı bīşezār-ı ʿademden nümūdār ve miḳdār-ı ʿulūm u maʿārifden ḫiṣṣe-dār olup çeşm-i baḫtı güşāde ve pederleri maḥalle-i mezbūre sükkānından olup kendileri maḥalle-i uḫrāʾya hicret etmekle Şiblī-zāde deyü meşhūr-ı bende vü āzāde baʿdehu ḫedef-i li-ümm ile Şiblī-zāde denmekle şöhret-dāde idi. Aḫẕ-ı mülāzemet ile ḳadri ber-ter ve biñ yüz yigirmi tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric ile Leyṣiyye Medresesiʾnde künām-ı tedrīse ġażanfer-i ṣalvet-güster ve yigirmi sekizde zerẕāt-ı girān-bahāsı ḥareket-i ḫāric ile Ṣarrāfiyye Medresesiʾne zīver olup baʿdehu mūṣile-i ṣaḥn ile Medrese-i Çendik ve ḥareket-i altmışlı ile Ḫanceriyye müderrisi olmaġın tefavvuḳ-ı bed ü nīk eyleyüp ḳırḳ beş senesinde Ḥamza Begʾe irtiḳā ve ḳırḳ yedide Medrese-i Ḥażret-i Emīr ile kām-revā ve sene-i mezbūrede Sulṭān Orḫan Medresesiʾyle celālet-intimā ve muḥāsebe ḳaleminde olan küttābe muḳtedā iken biñ yüz elli sālinde ʿāzim-i ʿālem-i beḳā olup Maḥkeme Cāmiʿi ḥiẕāsında olan[1466] muʿallim-ḫānede medfūn ve müderrisīn-i kirāmdan oġulları Ḥāmid Efendi[1467] ve Ḫālid Efendiʾye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr umūr-dīde kār-āzmūde eṭvārı müstaḥsen ve efʿāli sürūde idi. Birāder-i kihterleri Şiblī-zāde ʿAlī Efendi maḥrūse-i Burusaʾda kibār-ı zümre-i müderrisīn-i feżāʾil-nişāb ve maḥkeme-i Kübrāʾda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde reʾīsüʾl-küttāb olup ṭarīḳ-i tedrīs-i resmiyyede devr-i teselsül medāris-i ʿilmiyye ederek biñ yüz yetmiş üçde Medrese-i Sulṭān Orḫan ile şād-kām ve biñ

[1464] 249b KA
[1465] 253b AE
[1466] olan: - AE
[1467] 250a KA

yüz yetmiş yedi[1468] sālinde berāy-ı isḳāṭ-ı ḥacc-ı Ḥarameyn-i muḥteremeyne zāmile-bend-i iʿtizām olup yetmiş sekizde beyneʾl-ḥaremeyniʾş-şerīfeyn ʿāzim-i beyt-i maʿmūre-i ʿālem-i ʿilliyīn ve cesed-i şerīfi arż-ı muḳaddemede āsūde vü defīn olmuşdur. Medīne-i Burusaʾda bāb-ı vezāret olan dāʾire-i ʿaliyyeniñ ḥarem-dāʾiresi mūmā ileyhümānıñ dāḫiliyye ve ḫāriciyyeyi mütekeffil-i zīver-baḫş-ı ʿunvān olduḳları ḫāne-i ḳadīmleridir. Ḥattā maḥall-i mezbūre ḳarīb-i mescid-i şerīfe muttaṣıl çeşme-i zībā mūmā ileyh ʿAlī Efendiʾniñ eser-i ḫayriyyesinden olduġu mevẓūʿ bālā-yı ʿayn-ı meẕkūr olan ṣafḥa-i ruḫām-ı mermerde manẓūmen nüvişte-pīrādır.**Mıṣrāʿ:** "Kime ḳaldı bu cihān kimlere yā ḳalsa gerek"

Murād-ı Sānī İmāmı Es-Seyyid ʿAlī Efendi[1469]:

Anaṭoluʾda ṭarīḳ-i ḥacda vāḳıʿ maʿden-i ʿulemā ve kān-ı ṣuleḥā Erikli-nām belde-i dil-ārāda burc-ı kevnde hilālāsā nümāyān ve semāʿ-i ʿilm ü kemālde bir bedr-i tābān olup geşt ü güẕār-ı bevādī vü ṣaḥārī ederek maḥrūse-i Burusaʾya vāṣıl ve anda tavaṭṭun u temekkün edip ṣāḥibüʾl-ḫayrāt El-Ḥāc Eyyūb Aġaʾnıñ ikrām u nevāzişine nāʾil olmuş idi. Mülāzım u müderris ve ṭalebe-i ʿulūma taʿlīm-i fünūna müdāvim ü mümāris maḥrūse-i merḳūmede Leysiyye Medresesiʾnde ve baʿż-ı medārisde bünyān-ı murādını muḳavvā vü müʾessis ve Sulṭān Murād-ı Sānī Cāmiʿ-i Şerīfinde İmām-ı sānī olmaġla ḳabā-yı ʿizzet ü şerāfeti mütelebbis olup bu ḥāl üzre imrār-ı evḳāt ederken biñ yüz elli tārīḫinde müteveccih-i cennāt-ı ʿāliyāt olduḳda ḳalʿa-i Burusaʾda Lāġar Naṣūḥ muʿallim-ḫānesinde āsūde vü defīn ve Anṭaliyye müftīsi Es-Seyyid Yūsuf Efendiʾye ḳarīndir. Mevlānā-yı mūmā ileyh merd-i meydān-ı kemāl ü hüner ve fażl-ı veraʿ ile beyneʾn-nās şöhrever ve diyānet ü taḳvā ile miyān-ı bay u gedāda muvaḳḳar ʿālim ü ʿāmil bir recül-i kāmil idi.

Ḳadriyye Müderrisi Şāriḥ-i Emsile-i Muḫtelife Ders-i ʿām Kūsec[1470] ʿAlī Efendi:

Vilāyet-i Rūmʾdan muhācir ve āyet-i envār-ı fażl u ṣalāḥ ṣaḥīfe-i nāṣıye-i şerīfesinde celī vü ẓāhir olan ders-i ʿām Köse ʿAlī Efendi Ḥażretleridir. Sulṭānuʾl-muḥaḳḳīn maẓhar-ı füyūżāt-ı nā-mütenāhī At Bāzārī Seyyid Şeyḫ ʿOsmān Fażlī-i İlāhī ḥażretlerinden taḥṣīl-i ʿulūm u

[1468] 254a AE

[1469] Bu biyografi KAʾda yok.

[1470] 254b AE

faẕīlet ve tekmīl-i fünūn u maʿrifet etdikden ṣoñra medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya biñ ṭoḳsan sekiz tārīḫinde hicret[1471] ve belde-i mezbūrede kāʾine El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Medresesiʾnde ḥücre-nişīn-i iḳāmet ve ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-müdeḳḳīḳīn Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī* [1472]ḥażretleriniñ şerīk-i dersleri olmaḳ vesīlesiyle ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleri ile leyl ü nehār ṣoḥbet ve zāviye-i ʿaliyyelerinde niçe müddet imāmet ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾda ṭalebe-i ʿulūma neşr-i feżāʾile müdāvemet etmişler idi. Şeyḫüʾl-İslām Feyżuʾllāh Efendi merḥūm zamān-ı meşīḫatlarında biʾl-imtiḥān aḫẕ-ı mülāzemet ile nāʾil-i meʾmūl ve biñ yüz otuz yedi tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric rütbesiyle ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ve ber-muḳteżā-yı āyīn-i ʿulemā niçe medārise müʾesseseye pīrāye-baḫşā olup biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuz sālinde ibtidā-yı altmışlı ile Bāyezīd Paşa Medresesiʾnde mesned-nişīn ve biñ elli iki senesinde ʿİvaż Paşa Medresesiʾnden bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḳadriyye Medresesiʾyle kām-bīn ve sene-i mezbūrede Ẕiʾl-ḥicceʾsinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve Enārlı dergāh-ı şerīfi ḥaẓīresinde defīn ve daʿavāt-ı ḫayriyye-i fuḳarā vü dervīşāna ḳarīndir. Merḥūm-ı merḳūm vāṣıl-ı ġavr-ı envāʿ-ı ʿulūm faḫruʾl-ʿulemā zeynüʾṣ-ṣuleḥā ṣāḥib-i nefes ü himmet ve sālik-i rāh-ı istiḳāmet ʿilm-i ḳırāʾatda ʿadīmüʾl-aḳrān ve ʿandelīb-i gülşen-i Ḳurʾān evḳāt u sāʿāti tedrīs-i ʿāmme ile güẕerān edip ḫāne-i saʿādetlerinde ʿuzlet-nişīn ve dāʾimā meṭāliʿa-i kütüb ile meşġūl bir pīr-i rūşen-żamīr[1473] ehl-i temkīn idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

Şāhīn Lālā Müderrisi Çeşm-i Siyāh Fārigʿ Muṣṭafā Efendi İbni Yūsuf:

Ġurre-i ġarrā-yı vücūdı maḥrūse-i Burusaʾda āsmān-ı saʿādetden ṭāliʿ ü raḫşān ve Çeşm-i Siyāh Muṣṭafā Efendi deyü maʿlūm-ı pīr[1474] ü cüvān idi. Vāṣıl-ı rütbe-i temyīz-i sefīd ü siyāh ve dīde-i derūnına intibāh geldikde dāʾire-i erbāb-ı faẓl u ʿirfānı cevelān ve mecālis-i tedrīs ü taḳrīrlerinden ʿalā-vechiʾl-īḳān taḥṣīl-i ʿulūm-ı firāvān eyledikde ṭarīḳ-i ʿilmiyyeyi ṭālib ve ḳırṭās-ı mülāzemeti cālib olup biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuz senesi ibtidā-yı dāḫil ile Leyṣiyye Medresesiʾne müderris ve biñ yüz elli dört sālinde ḥareket-i dāḫil ile medrese-i mezbūrede

[1471] 250b KA

[1472] Yüce sırrı kutsansın.

[1473] 255a AE

[1474] 251a KA

bünyād-ı murādını müşeyyed ü müʾesses oldı. Baʿdehu Medrese-i Şāhīn Lālāʾda ʿulūm-ı mütedāvileyi tedrīse müdāvim ve feṯḥ-i muʿżilāt ve keşf-i rumūz-ı müşkilāta ḥarīṣ ü nehīm iken biñ yüz elli altı tārīḫinde ʿāzim-i dergāh-ı İlāh ve Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda defīn-i ḫāk-i siyāhdır. Mevlānā-yı mūmā ileyh meşāyiḫ-i ṣūfiyyeye muḥibb ü dil-dāde ve meşāġil-i dünyādan fāriġ ü āzāde olup ḳıdvetüʾl-muḥaḳḳıḳīn ve üsvetüʾl-müdeḳḳiḳīn Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-bāḳī*[1475] ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet ve ser-çeşme-i erbāb-ı irādet ve baʿdehu Seyyid Şeyḫ Nuʿmān Efendi ṭarafından keşīde-i çengāl-i muḥabbet olup levḥ-i derūnı maḥall-i nuḳūş-ı İlāhī ve ṣaḥāyif-i żamīr-i münīrī mehbiṭ-i füyūżāt-ı nā-mütenāhī idi.

Mollā Yegān Müderrisi Bayram-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi:

Peder-i fütüvvet-güsterleri Bayram Efendi meşāhir-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye bālāda mesṭūr Mermer-ser Şeyḫ-i ʿAbduʾl-Kerīm Efendi ḫulefāsından olup ʿazīz-i müşārun ileyhden tekmīl-i uṣūl-i esmā edip maẓhar-ı tecelliyāt-i Ḫudā olmuşlar idi. Ṣāḥibüʾt-terceme ḥażretleriniñ ġurre-i ġarrā-yı vücūdı ufḳ-ı burc-ı evliyā-yı medīne-i Burusaʾda[1476] dıraḫşende[1477] ve keşret-i zekā vü vefret-i feṭānet ile müşārun biʾl-benān olup Bayram-zāde ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi deyü maʿlūm-ı āzāde vü bende olmuş idi. Dāʾire-i erbāb-ı ʿulemā-yı fażīlet-nişān ve tekmīl-i ādāb-ı nefise-i ʿaṭf-ı ʿinān ve taḥṣīl-i ʿulūm içün rāh-ı cidd u saʿyda pūyān olup ʿīd-geh-i irāde vü muḥabbetlerinde cānını ḳurbān ve pīrāye-i ʿilm ü maʿrifet ile fāʾiḳüʾl-eşbāh veʾl-aḳrān olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ṭālib ve aḫẕ-ı mülāzemet ile sürūr-ı bī-nihāyeyi cālib olup biñ yüz ḳırḳ üç tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḫāric Ḳarakādī Buḳʿasıʾna neyl ile be-kām ve elli dört sālinde ol yegāne-i devrān bā-miṣliyye-i Süleymāniyye Medrese-i Mollā Yegān ile gece Ḳadr u gündüzi Bayram olup bu ḥāl üzre varaḳ-gerdān-ı nüsḫa-i eyyām ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde naḳl-i tefsīre ihtimām üzre iken biñ yüz elli ṭoḳuz senesi tārik-i serāy-ı bevār ve ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār olup ḳalʿa-i Burusa derūnında Üftāde Efendi *ḳaddesaʾllāhi*

[1475] Baki olan sırrı kutsansın.

[1476] 255b AE

[1477] 251b KA

sırruhuʾl-ʿazīz[1478]iñ türbe-i şerīfeleri ḥavlūsında medfūn u menkūzdur. Mevlānā-yı mūmā ileyh ʿilm ü faẕlla maʿrūf ve iḳāmet-i keşīrüʾ-l-berekātı ʿibādāt-ı ṭāʿāta maṣrūf zühd ü veraʿ u taḳvā ile meʾlūf ḥalīm u selīm laḥīm ü şeḥīm cāmiʿ-i envāʿ-ı ḫulḳ-ı kerīm idi.

Murādiyye Medresesi Ḳāżī-zāde İbrāhīm Efendi:

Tercemesi bālāda muḥarrer Ḳāżī-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendiʾniñ necl-i necīb ve maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm u edībleri Ḳāżī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda vilādet edip istiʿdād-ı māder-zāde mālik ve ṭarīḳ-i tedrīse sālik olup aḫẕ-ı mülāzemetle be-kām ve biñ yüz on altı sālinde pāye-i ḫārice irtiḳā ile nāʾil-i merām ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde Perī-Peykerʾden[1479] ibtidā-yı dāḫil ile Ḳāsım Ṣubaşıʾya[1480] pā-nihāde ve Medrese-i Mollā Ḫüsrevʾden biñ yüz ḳırḳ üçde ḥareket-i altmışlı ile Ḥamza Beg Medresesiʾne vāṣıl ve ḳırḳ ṭoḳuzda Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigārʾdan ʿArab-zāde Meḥemmed Ṣāliḥ Efendi yerine bā-Süleymāniyye Murādiyye ile ber-murād ve medrese-i mezbūrede on bir sene miḳdārı iḳāmet ile ḫurrem ü şād iken biñ yüz altmış senesinde nūş-ı ser-şār-ı ḥimām ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde pederleri ḳurbunda ittiḥāẕ-ı maḳām eyledi. Merḥūm-ı mūmā ileyh zübde-i maḫādīm-i kirām ve ḳıdve-i aʿyān-ı fiḫām ʿāḳil ü edīb ve belde-i mezbūrede[1481] olan sādegāne gāh-be-gāh naḳīb olup süfre-i niʿmeti bīgāne vü āşnāya ḥāżır ve revzene-i serāy-ı cūd u ʿaṭāsı faḳīre vü ġanīye nāẓır mecmaʿ-i envāʿ[1482]-i mekārim ü meʾāṯir idi. Ferzend-i ercmendi ʿAbduʾllāh Erşed Efendi Burusaʾda bā-mūşile-i Süleymāniyye Ḥamza Beg Medresesi müderrisi iken biñ yüz seksen bir senesinde vefāt edip pederleri cenbinde medfūndur.

Yıldırım Ḫān Medresesi Müderrisi Mevc-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Maḥrūse-i bihiştāsā-yı Burusa ḳurbunda Kete ḳażāsı ḳurrālarından Ḳayapa ḳaryesi civārında Elbesiyye-nām ḳaryede serā-perde-i ʿademden kiştzār-ı şühūda vaż-ı ḳadem edip istiʿdād-ı māder-zādī mezīd ve bāliġ-i rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd olduḳda ḳarye-i

[1478] Allah, yüce sırrını kutsasın.
[1479] 256b AE
[1480] 252a KA
[1481] mezbūrede: Burusaʾda AE
[1482] envāʿ: envār AE

mezbūreden ḳaṭʿ-ı naẓar ve şehr-i dil-ārā-yı Burusaʾya naḳl ü sefer edip ʿulemā-yı kirām ve aṣḥāb-i ders-i ʿāmdan ʿUryānīzāde ʿAlī Efendi ḥażretlerinden istifāde ve baʿdehu maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda Nuʿmān Paşa Ḫācesinden dersini tekrīr ü iʿāde eyleyüp ḳıdvetüʾl-eşbāh veʾl-emāsil ve zübdetüʾl-ekārim veʾl-efāżıl olduḳda baʿde aḫẕiʾl-mülāzeme bā-imtiḥān biñ yüz on[1483] ṭoḳuz Şaʿbānʾında müderris ve baʿż-ı buḳāʿ-i ʿilmiyyede binā-yı ifādeyi müʾessis olaraḳ biñ yüz yigirmi sekiz senesinde ḥareket-i dāḫil ile Şāhīn Lālā Medresesiʾne[1484] ẓafer ve bundan ṣoñra merātib-i resmiyye üzre Ḳadriyye ve Ḥażret-i Emīr ve Sulṭān Orḫan medreselerine neyl ile muvaḳḳar olup Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigārʾdan ḳırḳ yedi tārīḫinde Süleymāniyye ile Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾa pertev-fiken ve ḳırḳ ṭoḳuzda yerleri medrese-i merḳūmede dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye pāyesiyle muʿanven olup ser-ḫalḳa-i meclis-i ṭullāb ve meʾvā-yı ʿulemā-yı fażīlet-intisāb olmaġın bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl ve tedrīs ü teʾlīfe iştiġāl üzre iken biñ yüz altmış bir senesinde bülbül-i rūḥı lāne-i tenden pervāz edip gülistān-ı dil-sitān-ı bihiştde āşiyān-sāz oldı. Medīne-i Burusa ḳalʿası dāḫilinde Filboz Maḥallesiʾnde binā buyurduḳları medrese-i celīleleri ḥaẓīresinde medfūn ve duʿā-yı āyende vü revendeye maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh mütevāżıʿ ve ḫulūḳ-ı ṣāf-dil ü ṣadūḳ olup ʿulūm-ı şettāda mahāreti ve fażīlet-i bāhire ile şöhreti var idi. ʿİlm-i manṭıḳdan Ḳavl-i Aḥmed üzerine ḥāşiye ve ādāb-ı mīrī üzerine ḥāşiyeleri ve ʿilm-i taṣavvufda Şeyḫ Ṣaderüʾd-dīn Ḳonevī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1485] ḥażretleriniñ *Miftāḥuʾl-Ġaybīn* üzerine bī-naẓīr şerḥleri ve ʿilm-i ḥesābdan *Bahāʾiyye* üzerine daḫı şerḥleri olup tefsīr-i Ḳāżī Beyżāvīʾyi tedrīs esnāsında üzerine teʿlīfātları vardır. Ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye daḫı nihādından inciẕāb u meyelān ve vetīre-i ricāluʾllāha iʿtiḳādı bī-reyb ü gümān olmaġla ibtidā-yı Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Kemter ʿAlī Efendiʾden[1486] bīʿat ve Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī ile daḫı ṣoḥbet etmişlerdir.

Ḥamza Beg Müderrisi Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi:

[1483] 252b KA

[1484] 256b AE

[1485] Aziz sırrı kutsansın.

[1486] 253a KA

Maḥrūse-i Burusaʾda sine-i ʿademden dīde-güşā-yı bāġ-ı ʿālem ve terbiye-i dāye-i ʿişmet māye-i rüşd ü sedād ile bir vücūd-ı mükerrem olup ʿulemā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerinden istifāde ve ders ü edebini tekrīr ü iʿāde ederek taḥṣīl-i ʿulūm-ı vefīre ve tekmīl-i fünūn-ı keşīre etdikde bālāda[1487] sābıḳuʾz-zikr ʿAyn-i Ekber Meḥemmed Efendiʾden mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup biñ yüz ḳırḳ iki sālinde ḫāric ile Seyyid ʿAlī Buḳʿasıʾna müderris ve mūṣile-i Süleymāniyye ile Ḥamza Beg Medresesiʾnde ḳabā-yı ʿizzeti mütelebbis olup biñ yüz altmış bir Şevvālʾinde *İrciʿī ilā-Rabbiki*[1488] emrine imtiṣāl ve bu serāy-ı pür-inḳılābdan dāruʾl-ḳarāra irtiḥāl eyledi. Zindān Ḳapusı ḫāricinde olan meḳābirde mütevārī-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh Fārsīdān ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde üstād-ı nādirüʾl-aḳrān olup Ekşiaş-zāde Şeyḫül-İslām Velīyyüʾd-dīn Efendiʾden icāzet-yāb ve ḫaṭṭ-ı dil-peẕīri ḫaṭṭ-ı ʿanber-rīz-i ḫūbānveş maḳbūl-i üliʾl-elbābdır.Ṭabīʿat-ı şiʿriyyesi daḫı olup ḳarīḥasından niçe eşʿār-ı āb-dār-ı gülşen-i belāġata cārī olmuşdur.

Cizyedār-zāde Maḥmūd Efendi:

Maḥrūse-i Burusa aʿyānı Cizyedār-zāde El-Ḥāc Ḥüseyn Aġa merḥūmuñ ṣulbundan ve sālifüʾz-zikr Ḫāce-zāde Maḥmūd Efendiʾniñ kerīme-i muḥteremlerinden belde-i mezbūrede bisāṭ-ı ʿizzet-i menāṭgūne ḳudūm eden Cizyedār-zāde Maḥmūd Efendiʾdir. Āġūş-ı dāye-i nāz u delālde perveriş-nümūd ve mihr-i kemāl-i istiʿdād-ı āsmān-ı cebīninde şuʿle-endūd olup Pīrī Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendiʾden telemmüẕ içün niçe eyyām dersgāh-ı[1489] ifādelerine zānū-zede ve āṣār-ı maʿārif derūn-ı ṣafvet-nümūnlarına vāride ve kemā hüve ḥaḳḳuhu musaḫḫar-ı kemālāt-ı ṣāride olduḳda ānifen ẕikri mürūr eden üstād-ı nādirüʾl-aḳrān Muṣṭafā ʿĀṣım Efendiʾden ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi temeşşüḳ edip mücāz u meʾẕūn el-ḥāṣıl bir maḫdūm-ı ʿālī-şān-ı feżāʾil-meşḥūn olmuşlar idi. Şeref-i mülāzemete nāʾil ve bā-ibtidā-yı ḫāric Luṭfiyye Medresesiʾyle luṭf u ikrāma vāṣıl ve ḥareket-i ḫāric ü dāḫil rütbelerini tecāvüz ile fāʾiḳ-i emāṣil olup meṭāliʿa vü taḥrīre iştiġāl ü ihtimām ve bu aḥvāl-i marżiyye

[1487] 257a AE

[1488] Rabbine dön! Kurʾân, Fecr/28.

[1489] 253b KA

ile[1490] imrār-ı leyāl ü eyyām üzre iken biñ yüz altmış iki sālinde **Mışrāʿ:** " Çiçekler çıḳardı zemīn-i vücūdım" mışrāʿınca Çiçek Marażından çemen-i ʿömr-i ʿazīzleri nev-bahār iken rū-be-rāh-ı dergāh-ı ḫālıḳ-ı Perverdigār ve cūyā-yı merhem-i maġfiret-i ġaffār oldı. Ḳalʿa-i Burusa ebvābından Bāb-ı Zemīn ḳurbunda olan muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde defīn-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr āftāb-ı ʿālem-tāb vādī-i hüner ü maʿārif ve mihr-i münīr-i milket-i ikrām u ʿavāṭıf maḥmūduʾl-faʿāl ve memdūḥuʾl-ḫıṣāl idi.

Medrese-i Yıldırım Ḫān Müderrisi ʿAbdī-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi:

Terceme-i şerīfesi bālāda meẕkūr Ḫudāvendigār Ġāzī müderrisi Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbdī Efendiʾniñ maḫdūm-ı fütüvvet-mevfūrları ʿAbdī-zāde İbrāhīm Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda mihmān-ḫāne-i vücūda nāzil ve kesb-i ʿilm ü kemāle mutavaġġil ve Murādiyye müderrisi Meḥemmed Selīm Efendiʾden istifādeye müştaġil olup biñ yüz yigirmi tārīḫinde ḳırḳdan munfaṣıl ve pāye-i ḫārice dāḫil ü vāṣıl olmuş idi. Biñ yüz otuz beş senesinde[1491] ḥareket-i dāḫil ile Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne nāʾil ve biñ yüz altmış bir senesinde bā-Süleymāniyye Sulṭān Yıldırım Ḫān Medresesine vāṣıl olup biñ yüz altmış dört senesinde nūşende-i cām-ı şarāb-ı menūn ve Deveciler Meḳābiriʾnde pederleri ḳurbunda medfūn oldı. Merḥūm-ı ileyh Ḫalīluʾllāhveş miżyāf-i enām ve ʿilm ü maʿrifetle be-nām ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde reʾīsüʾl-küttābYūsuf Efendiʾden mücāẕ u meʾẕūn bir ẕāt-ı ḫuceste-ṣıfāt-ı hüner-nümūn idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Menteş-zāde Maḥmūd Efendi:

Tercemesi bālāda keşīde-i silk-i imlā olan ʿĪsā Beg müderrisi "Menteş-zāde ʿAbduʾr-Raḥmān Efendiʾniñ veled-i lebīb-i mükerrem ve maḫdūm-ı semāḥat-mevsūm-ı muḥteremleri"[1492] Menteş-zāde Maḥmūd Efendiʾdir. Aḫẕ-ı mülāzemetle kām-revā ve pederleri intiḳāli tārīḫinde ḳırḳdan infiṣāl edip rütbe-i ḫārice irtiḳā etmiş idi. Biñ[1493] yüz yigirmi Şaʿbānʾında Ḳāsım Ṣubaşı Medresesiʾnde kesb-i rüṭūbet-i ʿizzet edip ve ḳırḳ yedi senesinde Süleymāniyye ile Sulṭāniyye müderrisi olup ḳırḳ ṭoḳuzda yerleri dāruʾl-ḥadīṯ-i

[1490] 257b AE

[1491] 254a KA

[1492] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1493] 258a KA

Süleymāniyye pāyesi ʿināyet olunup bu ḥāl üzre niçe şühūr u sāl medrese-i mezbūrede sünen-i eslāf-ı kirāmı teʾdiye vü icrāda iken biñ yüz altmış beş sālinde ʿāḳıbet merātib-i dünyeviyye-i fāniyeyi terk ve āşāmende-i raḥīḳ-i merg olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defīn ve abā vü ecdādına ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh kerem ü semāḥat-muʿtād ve Bāḳī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Efendi merḥūma dāmād memdūḥuʾl-ḫıṣāl ve maḥmūduʾl-evṣāf usve-i aʿyān u eşrāf[1494] dervāze-i ḫāne-i bī-minneti cümle-i nāssa bāz ve dest-i kerem-verzi fuḳarāya ʿaṭā vü iḥsānda dırāz cūd u seḫā ile serefrāz ve ʿaḳl u tedbīr u kiyāsetde cümleden mümtāz idi.

Sulṭāniyye Müderrisi ʿUryānī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Maẓhar-ı āsār-ı ʿulūm u ḥikem ve maṣdar-ı envār-ı fażl u kerem Mışr-ı maʿārifiñ nebāt u ḳandı Mevlānā ʿUryānī ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ nihāl-i nāzük-i şecere-i vücūd-i pür-sūdları bu nev-bāve-i gülistān-ı zāt-ı fażīlet-ālūdları olup maḥrūse-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda mehd-i ʿālem-i şehādete pā-nihāde ʿUryānī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi denmekle meşhūr-ı bende vü āzāde olmuş idi. Bāliġ-i mübellaġ-ı temyīz-i huzāl u semīn ve vāṣıl-ı rütbe-i tefrīḳ-i şimāl ü yemīn olduḳda taḥṣīl-i ʿilme mümāris ve ʿarṣa-i saʿy ü ictihāda fāris olup cism-i ʿuryānını ḳabā-yı zer-endūd-ı fażīlet ile ārāste ve ṣaḥīfe-i dil ü cānın veraʿ ü fütüvvet ile pīrāste edip ḳānūn-ı ṭarīḳ-i ʿilmiyye üzre aḫẕ-ı mülāzemet ve rāh-ı tedrīse ʿazīmet eyleyüp biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda ibtidā-yı ḫāricle verilen buḳāʿıñ birinde müderris ve biñ yüz otuz[1495] beş sālinde ḥareket-i ḫāricle ol şīr-pīşe-i taḥḳīḳ ü īḳāna Esediyye Medresesi erzānī olup binā-yı murād u maḳṣūdını muḳavves oldı. Ve baʿdehu ḥareket-i misliyye ile Şāhīn Lālā Medresesiʾnde āvāre-bāz-ı merāmı idḫāl-i kemend ve bā-ḥareket-i altmışlı Mollā Yegān Medresesiʾyle murġ-ı dil-i remīdesin resen-i sürūr ile ḳayd u bend edip biñ yüz elli iki senesinde ḥareket-i mūṣile-i Süleymāniyye ile ʿĪsā Begʾden Ḫanceriyyeʾye naḳl olunup münşeriḥüʾṣ-ṣadr ve ḥareket-i misliyye ile Sulṭān Orḫan müderrisi olup hilāl-i rifʿāt u menzilesi bedr oldı[1496]. Biñ yüz altmış dört tārīḫinde dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye ile Sulṭān

[1494] 254b KA

[1495] 258b AE

[1496] 255a KA

Yıldırım Ḫān Medresesiʾyle mesrūr u ḫandān ve altmış beş sālinde yine bā-dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭāniyyeʾde fāʾiḳ-i aḳrān olup ʿunvān-ı riyāset ile taḥṣīl-i ʿizz ü celālet etmişler idi.Bu ḥāl üzre varaḳ-gerdān-ı eyyām u leyāl ve tedrīs-i ʿulūm ile neşr-i feżāʾile iştiġāl üzre iken biñ yüz altmış ṭoḳuz sālinde düzd-i ecel libās-ı fāḫir-i ḥayātını nezʿ edip cāme-i kefen ile müteveccih-i dergāh-ı cenāb-ı ẕüʾl-minen oldı. Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde medfūn ve vālid-i mācid-i keşīrüʾl-meḥāmidlerine maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyhiñ ẕāt-ı sütūde-ṣıfātı maʿārif-i gūn-ā-gūn ile muṭarraz ve hāme-i vücūd-ı pür-kirāmesi ʿimāme-i nebāhat u übbehet ile müşerref ü muʿazzez olup ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye daḫı meyl ü muḥabbet ve küberā-yı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Ḥażretüʾş-Şeyḫ Meḥemmed Murāduʾl-Buḫārīʾden aḫẕ-ı dest-i tevbe vü inābet edip ṣalāḥ u taḳvāda bī-bedel ve ʿiffet ü istiḳāmetde ḍarbuʾl-meṯel idi. Maḫdūm-ı mükerremleri ʿUryānī-zāde Aḥmed Efendi Burusaʾda bā-ḥareket-i altmışlı İsḥaḳ Paşa Medresesi müderrisi iken biñ yüz seksen bir tārīḫinde ferāce-i ḥayātı maḫlūʿ olup peder-i muḥteremleri civārında medfūndur.

Ḥasan Paşa Medresesi Müderrisi[1497] **Levḥī Ḥüseyn Efendi:**

Dīdār-ı pür-envārı maḥallāt-ı medīne-i Burusaʾdan Ḥācī İskender Maḥallesiʾnde ṭāliʿ ü lāyiḥ ve micmer-i ḳalbinde rāyiḥa-i ṭayyibe-i ʿabīr-i ʿirfān-ı fāyiḥ ve sinn-i temyīze vāṣıl u sāṭıḥ olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣrınıñ gülistān-ı feżāʾilinden ḥūşe-çīn ve āsitān-ı ahālī-āşiyānlarında ser-zemīn olup nihāl-i ümmīdi berūmend ve Mışr-ı maʿārifde nebāt u ḳand ḫuṣūṣan şiʿr ü inşāda ṣāḥib-i[1498] yed-i ṭūlā olmaġın Levḥī Ḥüseyn Efendi deyü şöhre-bend oldı. Bāb-ı maḥkeme-i Burusaʾda kātib ve ṣakk u inşāda aḳrānına ġālib ve Şiblī-zāde cezīre-i Midilliʾye nefy olunduḳda yerlerine reʾīsüʾl-küttāb olup denānīr ü derāhim sürūrı maḫzen-i ḳalbine cālib olmuş idi. Mülāzemet ü tedrīsden daḫı vāye-dār ve pāye-i mūṣile-i Ṣaḥnʾla Ḥasan Paşa Medresesiʾne vuṣūl ile pür-iftiḫār olup bu ḥāl üzre şiʿr ü inşā ve kitābet ü imlā ile güẕārende-i evḳāt iken biñ yüz altmış beş sālinde miḳrāż-ı mevtle şāh-beyt-i ḳaṣīde-i ʿömri bürīde olup rāhī-i cennāt-ı ʿāliyāt oldı. Deveciler Maḳberesiʾnde Ḥaṣīr-pūş Dede ḳurbunda mütevārīdir ve āṯār-ı ʿilmiyye ve şiʿriyyelerinden manẓūm bir Miʿrāciyyeleri daḫı vardır ki

[1497] 259a AE

[1498] 255b KA

süllem-i kāḫ-ı bālā-yı ʿirfān ve şāhid-i zībā-yı ḳaṣr-ı īḳāndır. Ferzend-i ercmendi Levḥī-zāde Meḥemmed Rıżā Efendiʾniñ şīşe-i vücūdı perdāḫte-i ṣunʿ-ı Ḫudā ve tedbīr-i ḥekīm-i rüşd ü ẕekā ile pür-neşv ü nemā olduḳda fenn-i ṭabābete verziş ü ḫavāṣṣ-ı kūşiş edip ʿaḳāḳīr-i ḥikmetden fiʾl-cümle āşnā ve Burusaʾda Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾıñ binā eyledigi Dārüʾş-şifāda reʾīs-i eṭibbā ve maʿdūd-ı zümre-i müderrisīn-i maʿārif-intimā iken biñ yüz yetmiş sekiz tārīḫinde isḳāṭ-ı farīża-i ḥacc ile cānib-i Ḥicāzʾda müterāhī olmaġın sene-i mezbūrede Mekke-i Mükerremeʾde ʿāzim-i dārüʾş-şifā-yı beḳā ve maḳbere-i muʿallāda defīn-i laḥd-ı[1499] raḥmet-i Ḫudā olmuşdur ve merḥūm-ı mūmā ileyhiñ daḫı ṣulbundan icrā-yı vücūdı medīne-i Burusaʾda terkīb-bend-i çār-pāye-i ʿanāṣır olan Levḥī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi ḥüsn-i terbiye-i dāye-i nabż-āşnā ile żaʿf u ḳuvā-yı ten ve ʿillet-i vücūd ile ṣıḥḥat-i beden-i insāniyyeyi farḳ[1500] u temyīz rütbesine ḳadem-zen olduḳda ẕāt-ı şerīfini emrāż-ı cehlden taḫlīṣe ber-zede-i dāmān ve mecālis-i ʿulemā-yı ḥikmet-şināsāna iḳtirān ile kārgeh-i fıṭrat-ı aṣliyyesinde olan cevāhir-i maʿcūn-ı istiʿdād-ı ezeliyyesi zīver-i ḥaḳḳa ʿilm ü kemāl ve Ḳalṭaḳcı-zāde El-Ḥāc Ḫalīl Efendi merḥūmdan biʾl-icāze şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ taḥrīrinde ʿadīmüʾl-miṯāl olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ḫırām ve rütbe-i ḫārice duḫūl ile taḥṣīl-i merām ve ḥasbeʾl-ʿāde niçe medārise basṭ-ı seccāde-i ifāde ederek meşāḳḳ-i ālām devr-i teselsülden ibā etmegin biñ iki yüz on dört sālinde maḥmiyye-i İstanbulʾa ʿazīmet ve bilād-ı dūriyyeden Belġrad Ḳażāsına neyl ile mezāyā-yı murād-ı derūnını terḳīm-i levḥa-i meserret ve ṭarafından nābe edip maḥmiyye-i ʿaliyye-i meẕkūrede mihmān-nişīn-i iḳāmet iken sene-i meẕkūrede vāṣıl-ı maḥkeme-i ʿuḳbā ve Edirne Ḳapusı Mezāristānıʾnda āsūde-i ḫāk-i fenā oldı. Mūmā ileyhiñ maḫdūm-ı edībleri Levḥī-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi medīne-i Burusaʾda zümre-i müderrisīn-i rüsūmdan olup ol daḫı bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-mennān biñ iki yüz ḳırḳ ṭoḳuz senesinde revende-i mülk-i āḫiret ve ceddi Levḥī Ḥüseyn Efendi ḳurbunda mütevārī-i merḳad-i raḥmet olmuşdur.

Sulṭāniyye Müderrisi Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Ṣādıḳ Efendi:

[1499] 259b AE

[1500] 256a KA

Tercemesi bālāda mesṭūr Ḳızıḳlı-zāde Meḥemmed Efendiʾniñ maḫdūm-ı semāḥat-ḳarīn ve veled-i necābet-rehīni Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Ṣādıḳ Efendiʾdir. Hilāl-i istiʿdād cebīninde tābān ve abā vü ecdādı ṭarīḳına sülūka[1501] şitābān olup biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde ḫāric ile Ḳara Muṣṭafā Paşa Medresesiʾne vāṣıl ve yigirmi ṭoḳuzda ḥareket-i ḫāric ile Ebū İsḥaḳ Kāzrūnīʾye nāʾil ve ḥasbeʾr-rüsūm niçe medārise vażʿ-ı ḳudūm ederek biñ yüz altmış birde Süleymāniyye ile[1502] Murādiyyeʾde ḳıdve-i emāsil ve altmış beşde bā-Süleymāniyye Medrese-i Yıldırım Ḫānʾda berḳ-endāz-ı şürekā-yı ṭarīḳ ve altmış ṭoḳuz tārīḫinde bā-dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye Sulṭāniyye Medresesiʾne neyl ile maẓhar-ı tevfīḳ olup biñ yüz yetmiş bir senesinde naḳd-ı ḥayātı fāḳıd ve rūḥ-ı revānı ḳaṣr-ı bī-ḳusūr-ı cināna ṣāʿid olduḳda Fidye Ḳızıḳ Ḳaryesiʾnde defīn-i zīr-i zemīn ve eb ü ceddine ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh zübde-i aʿyān-ı zamān luṭf u seḫāsı müsellem-i ʿālemiyān dervāze-i ḫānesi āşnā vü bīgāneye güşāde ve süfre-i nān u taʿamını[1503] cümleye āmāde cāmiʿ-i aḫlāḳ-ı ḥamīde ḥāvī-i eṭvār-ı pesendīde idi.

Mollā Ḫüsrev Müderrisi Ders-i ʿĀm ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi:

Ānifen ẕikr-i şerīfleri mürūr ve terceme-i münīfleri ʿubūr eden reʾīsüʾl-müderrisīniʾl-kirām ʿUryānī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ birāder-i sāmī-ḳadr-i kihterleri ve bālāda mesbūḳuʾl-eẕkār fāżıl-ı nādire-i rūzgārdan ʿUryānī ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ ferzend-i saʿādetmend-i fażīlet-güsterleri ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi Ḥażretlerdir. Maḥrūse-i Burusaʾda lābis-i câme-i vücūd ve ḳadem-nihāde-i bezm-i şühūd olup resīde-i rütbe-i temyīz-i beyāż u sevād olduḳda ʿilm ü fażīletde bī-müdānī üstād-ı küll Aḳ Kirmānī Efendi ḥażretleriniñ āsitāne-i ʿaliyyesine istinād ve meclis-i taḳrīr ü ifādelerinden müstefīd ü bermurād ve aḫẕ-ı varaḳ-pāre-i iẕn ü icāzet ile mesrūr u dil-şād olup ṭarīḳ-i tedrīse heves ve biñ yüz ḳırḳ yedi Şevvālʾinde ḳırḳdan infiṣāl rütbesine dest-res olup biñ yüz elli birde ḥareket-i ḫāric ile Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿasıʾyla kām-revā olup[1504] ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ

[1501] 260a AE

[1502] 256b KA

[1503] niʿmetini :taʿamını KA

[1504] 260b AE

baʿż-ı[1505] medāris-i celīlede şeref-efrūz ve biñ yüz altmış yedi sālinde Çendikʾden bā-ḥareket-i altmışlı Mollā Ḫüsrev Medresesiʾyle kām-endūz olduḳda biñ yüz yetmiş bir senesinde cism-i laṭīfi ḳabā-yı müsteʿār-ı ḥayātdan ʿuryān olup ḫallāḳ-ı lem-yezele teslīm-i metāʿ-ı cān edip Murādiyye maḥallesi ahālīsinden Ḳocagöz-zāde Efendiʾye dāmād olmaḳ taḳrībi ile maḥalle-i meẕkūre ḳurbunda Ḳabluca reh-güẕārında Beşikciler Ḳapusı ḫāricinde olan meḳābir-i müslimīnde seng-nişān ve vāṣıl-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşlardır. Mevlānā-yı mūmā ileyh maẓhar-ı kelām-ı şerīf *El-veledü sırru ebīhi*[1506] bir fāżıl-ı yegāne ve ʿallāme-i nebīh olup neşr-i ʿulūm-ı şettāya müştaġil ve niçe ḳavābil-i ʿaṣr envār-ı tedrīs ü ifādelerinden müstenīr ü müşteġil olmuşlar ve tilāmīẕ-i kirāmlarından bir ḳaç nefer ẕevāt-ı ẕeviʾl-iḥtirāma iẕn ü icāzet vermekle āyīn-i esātiẕe-i sālifīne tebaʿiyyet etmişlerdir. *Raḥmetuʾllāhi.*

Sulṭāniyye Müderrisi Ḫāce-zāde Meḥemmed Efendi:

Bālāda tercemesi mesṭūr Murādiyye müderrisi İsḥaḳ Ḫācesi denmekle meşhūr olan fużāla-yı devrāndan Mevlānā Aḥmed Efendi merḥūmuñ ferzend-i necābet-eṣeri Ḫāce-zāde Meḥemmed Efendiʾdir. Nişāb-ı ʿilm ü kemālden bir miḳdār vāye-dār ve ṭarīḳ-i tedrīse sülūk kendüye māyeʾl-iftiḫār olmaġın baʿde aḫẕ-ı mülāzeme biñ yüz yigirmi birde rütbe-i ḫārice duḫūl ile be-kām ve baʿde muḳteżā-yı ḥareket-i ṭarīḳ seyr ü güẕāre refīḳ olaraḳ biñ yüz elli birde mūṣile-i Süleymāniyye ile Ḳadriyye ve elli iki senesinde miṣliyye ile ʿĪsā Beg ve altmış birde Süleymāniyye ile Ḫudāvendigār Ġāzī medreselerine revnaḳ-fiken ve altmış ṭoḳuzda Medrese-i Yıldırım Ḫānʾa neyl ile defʿ-i ẓulmet-ābād-ı miḥen ve biñ yüz yetmiş birde bā-ḥareket-i[1507] Süleymāniyye Medrese-i Sulṭāniyyeʾde kām-endūz ve cāh-ı riyāsete pertev-efrūz olup āḫirüʾl-emr *İẕā temme şeyʾ denā nāḳṣahu*[1508] müfādınca biñ yüz yetmiş üç tārīḫinde tārik-i[1509] dār-ı ġurūr ve Deveciler Meḳābiriʾnde peder-i muḥteremleri cenbinde

[1505] 257a KA

[1506] Evlat babanın sırrıdır.

[1507] 257b KA

[1508] Bir şey tamam olunca eksikliğine yaklaşır.

[1509] 261a AE

mütevārī-i laḥd-ı Rabb-i ġafūr olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh dervīş-nihād u pāk-iʿtiḳād dāfiʿ-i külfet-i ehl-i ülfet bir ẕāt-ı sürūşī-ḫaṣlet idi.

Ḥażret-i Emīr Müderrisi Ṣaḥḥāf Emīr Süleymān Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Ḍabbāġ Ṣāliḥ Çelebi-nām recül-i be-nām ṣulbundan ṣaḥīfe-i vücūdı perdāḫte-i yed-i ḳudret ve maṣbūġ-ı levn-i siyādet ü şerāfet olup fāriḳ-i miyān-ı sefīd ü sevād ve mālik-i istiʿdād-ı māder-zād olduḳda ʿaṣrında olan aṣḥāb-ı tedrīs ü ifāde-i meclislerine mülāzemet ve şīrāze-bend-i mecmūʿa-i ṣoḥbet olup taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifet eyledikde ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim ve ʿulemānıñ birinden mülāzım olmaġın biñ yüz ḳırḳ iki senesinde ḫāric ile Şücāʿiyyeʾye ḳadem-nihāde ve ḳırḳ dörtde yerlerinde ḥareket-i ḫāric ile baḫtı güşāde ve biñ yüz elli iki sālinde veled-i ʿAbduʾr-raḥmānʾdan Ṣaḥnla Gökdere müderrisi olup merātib-i sāmiyeye ʿurūca āmāde oldı. Biñ yüz altmış beş tārīḫinde Ḥamza Begʾden mūṣile-i Süleymāniyye ile Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi iḥsān ve biñ yüz yetmiş birde bā-mūṣile-i Süleymāniyye İzniḳʾde Süleymān Paşa Medresesiʾyle şādān ve sene-i mezbūrede bā-ḥareket-i mūṣile-i Süleymāniyye Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1510] ḳurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesiʾnde kāsib-i nām u şān ve şems-i murādı tābān olduḳda biñ yüz yetmiş üç tārīḫinde dest-i ecel ile eczā-yı[1511] vücūdı perīşān ve müteveccih-i dergāh-ı Rabb-i Mennān olup cesed-i laṭīfi Ḥażret-i Emīr Sulṭān meḳābirinde servi-i perīşān sāyesinde seng-nişān oldı. Mevlānā-yı mūmā ileyh ʿilm ü ʿirfān ile şöhret-gīr ve nūr-ı iẕʿān u īḳān ile müstenīr muʿteḳid-i ehluʾllāh bir ẕāt-ı pür-intibāh olmaġın āṯār-ı ʿilmiyyesinden maḥrūse-i Burusaʾya müteʿallıḳ *Kitāb-ı Vefeyāt* cilveger-i ḥayyiz-i ẓuhūr[1512] olup fe-emmā cil-bend-i fıḳdān ile mestūrdır.

Mollā Fenārī Müderrisi Emīn Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed ʿAzīz Efendi:

Bāḳī-zāde ʿAbduʾl-ḥādī Efendi merḥūmuñ ferzend-i fürūzende-aḫter ve bālāda mesbūḳuʾẕ-ẕikr ʿAbduʾllāh Mollā Efendiʾniñ birāder-i fażīlet-güsterleri olup biñ yüz elli ṭoḳuz tārīḫinde medīne-i Filibeʾde icrā-yı aḥkām-ı şerīʿat-ı ġarrā ve ʿazm-i maḥkeme-i beḳā edip belde-i

[1510] Yüce sırrı kutsansın.

[1511] 258a KA

[1512] 261b AE

mezbūrede defīn-i merḳad-i raḥmet-i Ḫudā olan debīristān-ı şiʿr ü inşānıñ Ḫāce-i ercmendi Hādī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i pākinden medīne-i Burusaʾda ʿarż-ı cemāl pederlerinden ve ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿilm-i şerīfe iştiġāl ve aḫẕ-ı mülāzemetle muḥaṣṣalüʾl-āmāl olup biñ yüz elli beş senesinde rütbe-i ḫārice vuṣūl ve ṭarīḳ-i tedrīse bu vechle duḫūl edip biñ yüz altmış iki tārīḫinde dāḫil ile buḳʿa-i Ḫāce Menteşʾe mevṣūl altmış ṭoḳuzda bā-ḥareket-i dāḫil Nişāncı ʿAlī Paşa ve biñ yüz yetmiş birde mūṣile-i ṣaḥn ile luṭfiyyede luṭf u iḥsāna maẓhar yetmiş üç sālinde Kūsec ʿAlī Paşaʾdan Bāyezīd Paşa ve sene-i mezbūrede Medrese-i Mollā Fenārīʾde seccāde-güster olup biñ yüz yetmiş beş tārīḫinde rūḥ-ı ʿazīzlerin teslīm-i kef-i ʿAzrāʾīl ve bülbül-i nāṭıḳası terk-i ḳāl u ḳīl edip cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Gūristānıʾnda Üftāde Efendi zāviyesi reh-güẕārında medfūn li-ümmi ceddi olan erbāb-ı servet ü yesārdan El-Ḥāc Şeyḫīʾye maḳrūndur[1513]. Mevlānā-yı mūmā ileyh ʿilm ü maʿrifetden ḫiṣṣe-dār ve gülzār-ı ṭabʿından niçe ezhār-ı eşʿār peydā vü āşikār olmuş maḥrūse-i Burusa maḥkeme-i suġrāsında bir zamān niyābet ve baʿdehu kūşe-nişīn-i ferāġat olduḳda *Reʾsüʾl-ḥikme meḫāfetuʾllāh*[1514] feḥvāsınca baʿż-ı cerāyim-i maḳūlesi aḫẕ olunan mebāliġi aṣḥāb-ı ḥuḳūḳa reddedip istiḥlāl eylemişdir.

Ḳadiriyye Müderrisi Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendi:

Zümre-i mūsīḳīʾ[1515]-şināsāna reʾīs ve kibār-i meşāyiḫ-i kirām ile hem-dem ü enīs olan Sulṭān İmāmı denmekle şehīr El-Ḥāc Muṣṭafā Efendiʾniñ nebīre-i ercmendi ve Niẓāmüʾd-dīn Efendiʾniñ maḫdūm-ı saʿādetmendi Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Maḥallesiʾnde mihr-i vücūd-ı mevdūdı ufḳ-ı saʿādetden ṭāliʿ ü raḫşān ve Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1516] zāviyesinde sākin Ser-ṭarīḳ-zāde Efendi ḫulefāsından meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Gīsūdār Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾden taʿallüm-i ʿulūma şitābān ve rāh-ı taḥṣīlde pūyān olup ṭarīḳ-i tedrīse ḫırām bilā-mülāzemet Seyyid Niʿmetuʾllāh Buḳʿasıʾna bā-rütbe-i ibtidā-yı Ḫāric neyl ile muḥaṣṣalüʾl-merām olup biñ yüz elli iki sālinde Rüstem Paşaʾdan bā-dāḫil-i Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī ve biñ yüz altmış

[1513] 258b KA

[1514] Hikmetin başı Allah korkusudur.

[1515] 262a AE

[1516] Yüce sırrı kutsansın.

yedide Müftī Aḥmed Paşaʾdan bā-ṣaḥn Ṣarrāfiyye Medresesiʾnde miʿyār-ı ḳadri ẓāhir ve ibtidā-yı altmışlı ile Çendik Medresesiʾne ẓāfir olup baʿż-ı medārisi ḥareket-i mis̱liyye ile güẕerān ve biñ yüz yetmiş üç senesinde ḥareket-i altmışlı ile El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle ḫandān ve sene-i mezbūre Şaʿbānʾında bā-mis̱liyye Ḳadriyye Medresesiʾnde ḳadr ü pāyesi aʿlā ve şeref-i menzilesi vālā olduḳda biñ yüz yetmiş beş sālinde[1517] maṭʿūnen cām-ı leb-rīz-i şehādeti nūş ve ġam-ı dünyā-yı dūnı ferāmūş eyledikde saʿādet-ḫāneleri civārında meşāhīr-i meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Selāmī zāviyesi ḥaẓīresinde medfūn ve eb ü ceddine maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh bir merd-i dil-āgāh ve irādet-peẕīr-i meşāyiḫ ü evliyāʾuʾllāh müvāẓıb-ı ṣalāt-i Ebvābīn ve dūst-dār-ı fuḳarā-yı ṣāliḥīn ve muḥibb-i ʿulemā-yı ʿāmilīn olup pederleri yerine Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿinde ḫaṭīb ü imām ve şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü iḥtirām idi.

Murādiyye Medresesi Müderrisi Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi:

Biñ yüz elli yedi sālinde[1518] Mevleviyyet ile belde-i Toḳatʾda ḥāsim daʿāvī-i pīr ü bernā ve anda ʿazm ü sefer-i ʿālem-i beḳā edip mütevārī-i cevf-i ġabrā olan fāżıl-ı yegāne-i müşkil-güşā ve şāʿir-i süḫan-perdāz-ı muʿciz-edā Egerci-zāde Ḥasan Hātif Efendi Ḥażretleriniñ ferzend-i kihterleri ve reʾīsüʾl-müderrisīniʾl-kirām Egerci-zāde Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendiʾniñ birāder-i fütüvvet-güsterleri Egerci-zāde Muṣṭafā Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda irḫā-yı ʿinān-ı meydān-ı vücūd ve taḥrīḳ-i esb-i sebük-cevelān-ı ṣaḥrā-yı şühūd ve temyīz-i miyān-ı sūd-ı nā-sūd eyledikde aḫẕ-ı mülāzemete musāraʿat ve biñ yüz ḳırḳ sālinde Seyyid Uṣūlʾe vuṣūl ile maẓhar-ı himmet olup ḳırḳ üç tārīḫinde yerlerinde ḥareket-i ḫāric ve sene-i mezbūrede yine yerlerinde rütbe-i dāḫile ʿāric olup ḥasbeʾr-rüsūm niçe medāris-i resmiyyeye vażʿ-ı ḳudūm ederek yetmiş üç sālinde bā-ḥareket-i mis̱liyye Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigār ile kām-kār ve sene-i merḳūmede bā-Süleymāniyye Murādiyye Medresesiʾyle nāʾil-i rütbe-i mesār ve merciʿ-i ṣıġār u kibār iken biñ yüz seksen iki sālinde murġ-ı cānın bāz-ı ecel şikār edip Deveciler Ḫāmūşanıʾnda ḳayın pederleri Kürd-

[1517] 259a KA

[1518] 262b AE

zāde[1519] Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi ile hem-civārdır. Merḥūm-ı merḳūm semāḥat-rüsūm olup cemīlüʾş-şiyem ʿaleʾl-himem evḳāt-ı ḫamsede Cāmiʿ-i Kebīrʾde edā-yı ṣalāta muvāẓıb ve ʿibādāt u ṭāʿāta mükibb Ḥażret-i Şeyḫ Murād gibi bir ẕāt-ı şerīf-i kerāmet-muʿtādıñ meclis-i saʿādetlerine girmiş ve ḥüsn-i naẓar-ı ʿaliyyelerine maẓhar olmuşdur.

El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Müderrisi Pīr Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Şecere-i vücūd-ı pür-sūdı arż-ı muḳaddese-i Burusaʾda ẓuhūr ve Pīrī Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi denmekle meẕkūr olup lā-büd ü lāzım olan feżāʾil ü ʿirfānı ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl ü ṣaḥāyif-i cerāyid-i dil ü cānını ʿunvān-ı ʿmaʿārif-i bī-kerān ile tekmīl etdikden ṣoñra aḫẕ-ı mülāzemet ile nāʾil-i meʾmūl ve ḳırḳdan munfaṣıl[1520] u maʿzūl olduḳda biñ yüz elli üç sālinde rütbe-i ḫārice dāric ve pāye-be-pāye süllem-i medārise ʿāric olaraḳ biñ yüz seksen birde Çendikʾden bā-ḥareket-i altmışlı Mollā Ḫüsrev Medresesiʾyle dil-āsān ve seksen iki tārīḫinde Medrese-i Mollā Yegānʾdan bā-ḥareket-i miṣliyye Ḥācī ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle şādmān ve ser-ḫalḳa-i ṭālibān u müteʿallimān iken biñ yüz seksen dört senesinde bu ʿālem-i mevhūnuʾl-esāsdan civār-ı Rabbüʾl-cinne veʾn-nāsa intiḳāl ü irtiḥāl edip Bıñarbaşı Maḳberesiʾnde mütevārī vü maḳrūn-ı raḥmet-i vāsiʿa-i ḥażret-i Bārīʾdir. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ ekṣer-i feżāʾil ü ʿulūmda müşāreketi ve fenn-i şerīf-i ʿArabiyyeʾde mahārareti olup ḥaḳḳ-gūy u ġayūr edīb ü vaḳūr menzil-i saʿādetleri ve müderris olduḳları medārisde māʾide-i taʿlīm ü ifāde ve ebvāb-ı muġlaḳa-i mesāʾili ṭalebe-i ʿulūma fetḥ ü güşāde ederler idi. Küberā-yı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Murād Efendi Ḥażretleriniñ ḫalīfeleri Ketḥudā Şeyḫ ʿAlī[1521] Efendiʾden ḳırāʾat-ı ḫatm-ı ḫ*ā*cegāne mücāz ü keşşāf-ı secālet-i rāz idi.

Müderrisīn-i Fiḫāmdan Ḥācī ʿİvaż-zāde Ders-i ʿĀm Saʿdüʾd-dīn Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda mesned-i vücūda ḳadem-nihāde ve El-Ḥāc ʿİvaż-zāde Ḥāfıẓ Saʿdüʾd-dīn Efendi denmekle maʿlūm-ı bende vü āzāde idi. Taḥṣīl-i ʿulūma cidd-i tām ve tekmīl-i fünūna teşmīr-i sāḳ-i ihtimām edip lābis-i ferve-i faẓīlet ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾden ḳırāʾat ve ʿulemā-yı kirāmıñ birinden aḫẕ-ı mülāzemet edip biñ yüz altmış dört senesinde

[1519] 259b KA

[1520] 263a AE

[1521] 260a KA

Ḳaṭırcı Oġlu El-Ḥāc Ḥasan Medresesiʾne ḫāric ile dāric ve niçe buḳāʿ-i ʿilmiyyeye ʿāric olaraḳ yetmiş yedi sālinde Medrese-i Şecāʿiyyeʾye vāṣıl biñ yüz seksen iki tārīḫinde mūṣile-i ṣaḥnla Ḥasan Paşa Medresesiʾne nāʾil ve biñ yüz seksen altı sālinde Perī-Peyker Caʿfer Çelebiʾye gelüp maḥsūduʾl-emāṣil olmuş idi[1522]. ʿĀḳıbetüʾl-emr biñ yüz seksen yedi tārīḫinde tārik-i dünyā ve müteveccih-i ʿālem-i beḳā olup Deveciler Meḳābiriʾnde dāḫil-i ḳaṭār-ı mevtā oldı. Merḥūm-ı mümā ileyh ʿābid ü zāhid mecmaʿüʾl-meḥāsin veʾl-meḥāmid olup her rūz ḫānesinde ve Ḳayġan-zāde Cāmiʿiʾnde ṭalebe-i ʿulūma fünūn-ı şettādan tedrīs ve ḳavāʿid-i ʿaliyyeyi teʾsīs ederler idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Manav-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi:

Mārrüʾẕ-ẕikr Manav-zāde "Meḥemmed Efendiʾniñ ferzend-i dil-bendi ve maḫdūm-ı pāk-ercmendi"[1523] Manav-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendiʾdir. Nev-bāve-i vücūdı ravżatün min riyāżiʾl-cinān olan medīne-i Burusaʾda resīde ve terbiye-i melevān ile meẕāḳ-ı ṭabʿı mürr u ḥulvı çeşīde olduḳda pederi ṭarīḳine sālik ve ḳırḳdan infiṣāl rütbesine mālik[1524] olup biñ yüz otuz altı senesinde ibtidā-yı ḫāric pāyesine ṣāʿid olup bi-ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ niçe medāris-i müʾesseseye ḳadem-resā olaraḳ biñ yüz altmış ṭoḳuz sālinde Sulṭān Orḫanʾdan bā-Süleymāniyye Murādiyye ile kām-revā ve yetmiş üç sālinde Yıldırımdan Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesiʾne bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīṣ-i Süleymāniyye irtiḳā ve ʿunvān-ı riyāsetle merciʿ-i bay u gedā olup biñ yüz seksen ṭoḳuz senesinde zeḫārif-i dünyādan rū-gerdān ve pederleri medfūn olduġu mekteb sāḥasında seng-nişān oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm-i cüzʾiyātdan āşnā bir recül-i ḫod-pesend u ḫod-ārā olmaḳ üzre menḳūldür.

Dāye Ḫatun Cāmiʿi İmāmı Ders-i ʿĀm El-Ḥāc Aḥmed Efendi:

Kütahiyye ḳurbunda Ṭavşanlı-nām ḳaṣabadan neşʾet ve maḥrūse-i cennetāsā-yı Burusaʾya hicret edip ḳıdvetüʾl-ʿulemāʾiʾs-sāde merḥūm ʿAbduʾllāh Efendi El-Müştehir bi-Üryānī-zāde ve Ḥācī ʿİvaż Paşa Medresesiʾnde sākin şāriḥ-i risāle-i *Emṣile* Kūsec ʿAlī Efendiʾden ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyyeyi ḳırāʾat ve mümā ileyh ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾden aḫẕ-ı iẕn ü

[1522] 263b AE

[1523] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

[1524] 260b

icāzet[1525] eyledikde maḥrūse-i mezbūrede Dāye Ḫatun Cāmiʿ-i Şerīfinde İmāmet cihetine ḳanāʿat etmegin Dāye Ḫatun İmāmı denmekle maʿrūf ve zühd ü veraʿ ile mevṣūf idi. Evāḫir-i ʿömründe ṭarīḳ-i tedrīse sālik ve ḳırḳdan infiṣāl rütbesine mālik olduḳda biñ yüz seksen ṭoḳuzda ḫāric pāyesiyle s̱āniyen

El-Ḥāc ʿİvaż Paşaʾya ʿāric olup biñ yüz ṭoḳsan sālinde bu dār-ı serīʿüʾz-zevālden ʿālem-i beḳāya ʿazm ü rıḥlet edip sālifüʾẕ-ẕikr Dāye Ḫatun Cāmiʿi ḥaẓīresinde defīn ve anda āsūde olan meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾye ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh erbāb-ı dāniş ü idrākiñ yegānesi ve aṣḥāb-ı ẕihn ü pākiñ ferzānesi olup neşr-i ʿulūm[1526] u feżāʾile ḥarīṣ u nā-himem ve Cāmiʿ-i Kebīr-i vācibüʾt-tevḳīrde ṭalebe-i ʿulūma tedrīse müdāvim ve zāviye-i derūnı envār-ı ʿilm ü ʿirfān ile ābād ve meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden cedd-i emced-i ʿabd-i ḥazīn Enārlı Zāviyesi Şeyḫi zeyyinüʾṣ-ṣuleḥā mürşidüʾl-fuḳarā Seyyid Şeyḫ Ṣadrüʾd-dīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1527]e dāmād idi.

Mollā Fenārī Müderrisi Muḥaddiṣ Ḥasan Efendi:

Maḥrūse-i Burusa fevḳında Eṭrenos ḳażāsından Yaḳūblar-nām ḳaryede ser-ber-āverde-i meydān-ı vücūd ve lābis-i ḳabā-yı şühūd olup genc-i nuḳūd-ı şuʿūrdan ḥıṣṣe-yāb ve taḥṣīl-i ʿulūm u kemāle şitāb edip zübdetüʾl-mevāliʾl-kirām ve ḳıdvetüʾl-ḫāririʾl-fiḫām Aḳ Kirmānī Efendi Ḥażretlerinden kırāʾat edip meʾẕūn u mücāz ve beyneʾl-ʿulemā şöhret-peẕīr ü serefrāz olduḳda sālifüʾẕ-ẕikr Sulṭāniyye müderrisi Ḫāce-i küll Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendiʾden mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup biñ yüz altmış ṭoḳuz Recebʾinde bā-ibtidā-yı ḫāric Şaʿbāniyye ile şādān ve bā-ḥareket-i ḫāric buḳʿa-i Düstūr-ḫānʾe neyl ile ferḥān[1528] ve ibtidā-yı dāḫil ve ḥareket-i dāḫil ve mūṣile-i ṣaḥn rütbelerin güẕer ve seksen beş tārīḫinde müderris-i Medrese-i Perī-Peyker olup seksen ṭoḳuz tārīḫinde Kūsec ʿAlī Paşaʾdan pāye-i altmışlı ile Bāyezīd Paşa Medresesiʾyle ictilāb-ı şān u şöhret ve biñ yüz ṭoḳsan bir sālinde Mollā Fenārī Medresesiʾnde ḥarekāt-ı resmiyyeleri nihāyet bulup sene-i

[1525] 264a AE

[1526] 261a KA

[1527] Aziz sırrı kutsansın.

[1528] 264b AE

mezbūrede ḳafes-i tenden murġ-ı rūḥı pervāz ve ḥadīḳa-i enīḳa-i ḥayātda lāne-sāz olmaġın cesed-i laṭīfi Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda āsūde vü defīndir.Merḥūm-ı mezbūr zühd ü ṣalāḥ ile meşhūr ve ʿibādāt u ṭāʿāt ile meẕkūr Cāmiʿ-i Kebīrʾde ders-i ʿām ve rūz u şeb muṭālaʿa vü ṭakrīre ihtimām üzre olup ʿilm-i ḥadīṯde ḫod mānend-i İbni Ḥacer ve fażīlet-i bāhire[1529] ile beyneʾn-nās şöhrever idi.

Çendik Müderrisi Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc ʿÖmer Efendi:

Sādāt-ı bāhirüʾl-berekātdan Seyyid ʿÖmer-zāde Seyyid Ḥasan Aġa-nām bir merd-i maʿlūmuʾl-enām ṣulbundan medīne-i Burusaʾda bürūz ve Seyyid ʿÖmer-zāde denmekle pertev-efrūz olup bir miḳdār nuḳūd-ı maʿārife neyl ile dil-şād ve ḳalʿa-i Burusaʾda Filboz Maḥallesiʾnde vāḳıʿ faḫrüʾl-meşāyiḫ ẕeviʾl-ḳadriʾş-şāmiḫ Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi-nām ʿazīze dāmād olduḳdan ṣoñra bāʿiṯ-i duḫūl-i tedrīs olan ḳırṭās-ı mülāzemete dest-resle muḥaṣṣalüʾl-āmāl olduḳda biñ yüz altmış üç tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric ile Dersiyye-i Fāṭıma Ḫatunʾda ḳıdve-i ricāl ve ḥareket-i ḫāric ile dersiyye-i Selçuḳ Sulṭānʾa ittiṣāl edip ṭoḳsan birde Seyyid Ḥüseyn Erzincānīʾden altmışlı ile Çendik Medresesiʾne müderris ve binā-yı kirām u merāmını muḳavvā vü müʾessis iken biñ yüz ṭoḳsan iki senesinde ḳābıżuʾl-ervāḥa teslīm-i cān[1530] ve müteveccih-i dār-ı cinān olup sālifüʾẕ-ẕikr ḳayın pederleri şeyḫ-i mümā ileyh ḥażretleriniñ zāviye-i şerīfleri civārında olan sāḥa-i dil-ārāda medfūndur. Merḥūm-ı mümā ileyh ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād aḫlāḳ-ı ḥamīde ile mevṣūf ve efʿāl-i marżıyye ile maʿrūf olup dervāze-i ḫānesi güşāde ve süfre-i niʿmeti rūz u şeb āyende vü revendeye āmāde idi.

Der-Kenār[1531]**:** Pederleri Hātif Efendi 1157 senesi Toḳat Mollāsı iken vefāt etdigi üç varaḳ yuḳarıda birāderleri tercemesinde muḥarrerdir.

Sulṭāniyye Müderrisi Reʾīsüʾl-ʿUlemāʾiʾl-Kirām Egerci-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Zaḫruʾl-mevālī faḫruʾl-ahālī Egerci-zāde Hātif Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ necl-i necīb ve ferzend-i edībleri Egerci-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾdir. Burc-ı evliyā ve meşhed-i aṣfiyā medīne-i Burusaʾda ḫūrşīd-i şuʿle-dārveş ṭāliʿ ve gülistān-ı rüşd ü sedādda bir verd-i

[1529] 261b KA

[1530] 265a AE

[1531] Der-kenār AEʾde 265aʾda kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.

bāriᶜ olup bāb-ı[1532] taḥṣīl-i hüner ü maᶜārifi ḳāriᶜ olduḳda vālid-i muḥteremlerinden[1533] taḥṣīl-i ᶜulūm-ı Fārsiyye ve ᶜArabiyye ve tekmīl-i fünūn-ı bāhire-i edebiyye etdikden ṣoñra ḫaṭṭāṭ-ı meşhūr Kürd-zāde İbrāhīm Efendi merḥūmdan temeşşüḳ-i ḫaṭṭ-i nesḫ ü sülüs eyleyüp fenn-i mezbūruñ ġavrına vāṣıl ve müşārun ileyh Kürd-zāde Efendiʾden meʾzūn u mücāz olup ol bābda sābıḳ-ı aḳrān u emāsil oldı. Şöyle ki Yāḳūt-ı Müstaᶜṣımī ve İbni Muḳle ile hem-ᶜinān ḥaḳḳında Şeyḫ-i Sānī deseler şāyān u erzān idi. Ṭarīḳ-i tedrīse sālik biñ yüz ḳırḳ sālinde Şeyḫüʾl-İslām ᶜAbduʾllāh Efendi merḥūmuñ hengām-ı meşīḫatında Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī bukᶜasına bā-ibtidā-yı ḫāric ᶜāric ve ḳırḳ üç tārīḫinde yerlerinde ḥareket-i ḫāric pāyesine dāric ve ibtidā-yı dāḫil ve ḥareket-i dāḫil ve ṣaḥn ve ibtidā-yı altmışlı ve ḥareket-i altmışlı rütbeleriyle niçe buḳāᶜ-i resmiyye ve medāris-i ᶜilmiyyeleri güzer ederek biñ yüz seksen ṭoḳuzda Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾdan bā-dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye[1534] Sulṭāniyye ile kām-revā ve reʾīs-i müderrisīn-i faẓīlet-aḳrān ve merciᶜ ü meʾvā-yı eşrāf u aᶜyān olup bu ḥāl üzre varaḳ-gerdān-ı eyyām u leyāl ve behre-dār-ı gencīne-i devlet ü iḳbāl iken **Beyt:**

[fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün]

Pes çunīn est ey birāder ḥāl-i īn gerdūn-ı dūn

Her ki āmed mī-reved İnnā ileyhe rāciᶜūn[1535]

müfādınca biñ yüz ṭoḳsan dört senesinde cām-ı ser-şār-ı mevti nūş edip bülbül-i nātıḳası ḫāmūş olduḳda cesed-i şerīfi devlet-i ḫāneleri ḳurbunda Deveciler Mezāristānıʾnıñ Ḳanberler Ḫanı ṭarafında reh-güzārda medfūn ve duᶜā-yı āyende vü revendeye maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh feres-rān-ı mıżmār-ı hüner ü ᶜirfān ve ᶜilm ü kemāl ile şöhre-i devrān ve tīr-endāzlıḳda daḫı[1536] pehlevān olup ol ḥırfeti ḫaylī āzmāyiş etmiş ve sünnet-i seniyye-i sulṭānüʾl-enbiyāya gitmişdir. Meşāhīr-i meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Murād Efendi Ḥażretleriniñ ināḇet-kerdelerinden ᶜazīz-i müşārun ileyhiñ dervīşān-ı ṣāf-

[1532] bāb-ı: - AE

[1533] 262a KA

[1534] 265b AE

[1535] Dolaysıyla kardeşim bu alçak dünyanın döngüsü şöyledir. Her gelen gider. “Biz ona geri gidiyoruz” Kurʾân, Bakara/156.

[1536] 262b KA

menişānınıñ şumurdelerinden olup aḫlāḳ-i ḥamīde ile ārāste vü evṣāf-ı pesendīde ile pīrāste idi.

Sulṭāniyye Müderrisi ʿUlemā-yı Aʿlāmdan Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi:

Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda biʾl-yümn veʾs-saʿāde şeref-yāfte-i Mıṣr-ı vücūd ve pāye-i süllem-i istiʿdāda ṣuʿūd eyledigi eṣnāda peder-i mükerremleri tārik-i ehl ü evlād ve ʿāzim-i cānib-i ḫālıḳuʾl-ʿibād olduḳda vālide-i muḥteremelerini Mıṣriyyüʾl-aṣl muḥaddiṣīn-i kirāmdan bir ẕāt-ı faẓīlet-i be-nām tezevvüc ve lücce-i muḥabbet-i beynehümālarında temevvüc edip mevlānā-yı mezbūr fāżıl-ı merḳūmuñ dāruʾt-terbiyesinde perveriş-yāb ve nezd-i ifādesinde muḳaddimāt-ı ʿulūm-ı āliyyeyi iktisāb etmiş idi.Bi-emriʾllāhi teʿālā pederenderleri daḫı ʿāzim-i mülk-i beḳā olmaġla fużalā-yı devrāndan Mevc-zāde Ḫāce ʿAbduʾr-raḥmān[1537] Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i füyūżāt-enīslerine müdāvemet ve taḥṣīl-i faẓl u maʿārife beẕl-i yārā-yı ḳudret edip ṣāḥib-i ʿilm ü kemāl ve ṣandūḳa-i sīne-i pür-sekīnesi envāʿ-ı ʿulūm u fünūn ile māl-ā-māl olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse heves ve ruḳʿa-i mülāzemet ile niṣāb-ı ʿizz ü rifʿate dest-res olup Ḳırḳ Medresesiʾnden biʾl-infiṣāl biñ yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde rütbe-i ḫārice ʿāric ile maġbūṭuʾl-emṣāl olup āyīn-i ṭarīḳ-i ʿilmiyye üzre ḥasbeʾl-ʿāde niçe medāris-i celīlede basṭ-ı māʾide-i ifāde ve nemekdān-ı taḳrīr ü icādeyi pīş-i ṭalebe-i fiḫāma nihāde olaraḳ[1538] biñ yüz seksen ṭoḳuz sālinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Murād-ı Ṯānī ile be-kām ve biñ yüz ṭoḳsan dört tārīḫinde Egerci-zāde Meḥemmed Efendi irtiḥālinden bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭāniyyeʾde ferş-i seccāde-i ʿizz ü iḥtirām ve reʾīs-i müderrisīnüʾl-kirām olmuşlar idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa mevlānā-yı müşārun ileyh fāżıl u kāmil ve envāʿ-ı ḫaṣāʾil ü maʿārifi şāmil bir ẕāt-ı feżāʾil-simāt olmaġla naḳd-i ʿömr-i ʿazīzleri revnaḳ-efzā olduḳları medāris-i müʾessesede ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve kendü meʾvā-yı dīrīn ve faẓīlet-serāy-ı pīşīnlerinde neşr-i ʿulūm-ı dīniyyeye maṣrūf ve semt-i tedrīs ü taḥḳīḳe maʿṭūf olmaġın pīşgāh-ı ifādesinde üdebā-yı zamān zānū-zede-i istifāde ve dāruʾl-ʿulūm-ı faẓl-ı ḳarār-dādesinde dānişverān-i cihān ḫidmet-güẕār u dānişmendi iʿāde olurlar idi. Bu ḥāl üzre niçe şühūr u sāl tedrīs-i ʿulūma

[1537] 266a AE

[1538] 263a KA

devām ve kenār-ı seccāde-i taʿabbüdde pā-ber-cāy-ı ḳıyām iken biñ yüz ṭoḳsan sekiz senesi ḫilālinde ʿāzim-i dārüʾs-selām ve vāṣıl-ı raḥmet-i Raḥīmüʾl-ʿallām olup naʿş-ı laṭīfleri Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Ḳoca Efendi Türbesiʾniñ Mevlevī-ḫāne ṭarafında mevżūʿ-ı mezār-ı[1539] lāmiʿüʾl-envārdır. Mevlānā-yı mezbūr ṣāḥib-i tevāżuʿ u vaḳār muḥibb-i dūst u düşmen āzār-ı kerīmüʾṭ-ṭabʿ pāk-iʿtiḳād müsteḥaḳ-nüvāz ve dervīş-nihād ʿömr-i şerīfleri sekseni mütecāviz derece-i ādāb u ʿirfānı ḥāʾiz bir dürr-i nā-yāb ẕāt-ı fażīlet-meʾāb idi.

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Yaḥni Ḳapan İmāmı Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi:

Mevlānā-yı mūmā ileyh diyār-ı ʿademden maḥrūse-i Burusaʾda ḳadem[1540]-resā-yı niʿmet-serāy-ı ʿālem-i şühūd olup dest-i terbiye-i ṭabbāḫ-ı edebde nemā-yāfte ve laḥm-ı nā-puḫte-i vücūdı kānūn-ı ʿilm ü ʿirfānda efrūḫte olduḳda her bār muvāẓabet-kār-ı mecālis-i ʿulemā-yı füḫūm olaraḳ vāṣıl-ı ġavr-ı ʿulūm ve behre-dār-ı gencīne-i manṭūḳ u mefhūm olduḳdan ṣoñra efkār-ı ḳaṭʿ-ı silsile-i resmiyyesi meşābe-i sūhān-ı rūḥ ve intiẓār-ı külfet-i devr-i merātib-i ṣūriyyesi müşābih-i emvāc-ı ṭūfān-ı Nūḥ olan ṭarīḳ-i tedrīs-i ʿilmiyyeye ʿazīmet daġdaġasından keşīde-i dāmān-ı raġbet ve belde-i mezbūrede Velī Şemsüʾd-dīn Maḥallesi Mescidinde Muṭaṣarrıf-ı ḫidmet-i imāmet ve niçe seneler Cāmiʿ-i Kebīrʾde nezd-i ṭullāb-ı ʿulūm u maʿārife nāşir cevāhir-i girān-ḳadr-i ʿilm ü fażīlet olaraḳ sinn-i saʿādetleri derece-i heftāda pā-nihāde olduġu hengāmda bu ḳadr-ı ʿilm ü kemāl ile ṭarīḳ-i tedrīs-i ʿulemāda müdāḫil-i yed-i feżāʾil-ḫiṣāli olmadıġı maʿlūm-ı Şeyḫüʾl-İslām-ı zamān olmaġla mücerred-i ʿilm ü fażlına ḥurmeten bilā-niyāz u ṭaleb ḫāric ruʾūsıyla çerāġ-ı ḫāṣ ve necm-i iḳbāli pertev-i iltifāt-ı ʿālī ile bāhirüʾl-iḫtişāṣ ḳılınmış idi. Müsāʿade-i imtidād-ı ʿömr ile ber-ḥasbeʾr-rüsūm dīrīne-i muʿtāda bā-rütbe-i dāḫil-i Ḥasan Paşa ve bā-mūṣile-i Ṣaḥn Ḳara Muṣṭafā Paşa ve bā-rütbe-i Ṣaḥn Veled-i ʿAbduʾr-Raḥmān ve ibtidā-yı altmışlı ile Bāyezīd Paşa medreselerinde güsterende-i[1541] seccāde-i ifāde olaraḳ biñ yüz ṭoḳsan dört tārīḫinde Medrese-i Ḥamza Begʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa

[1539] 266b AE

[1540] 263b KA

[1541] 267a AE

Medresesiʾne mevṣūl ve kemāl-i şeyḫūḫet ḥasebiyle meşy ü ḥarekete ʿadīmüʾl-iktidār olduḳlarından ḫāne-i faż̄ilet-āşiyānelerinde taḥdīs̱ ü tedrīs ile meşġūl olup sinn ü sālleri daḫı yüz yigirmi ḥaddine vuṣūl bulmuş ve ḳadd-i bālā-yı sehī-ḫırāmları bu güẕergāh-ı fenādan semt-i beḳāya ṭoġrı kesb-i inḥinā etmiş olmaġın ʿāḳıbetüʾl-emr[1542] nidā-yı emr-i *İrciʿī* ile biñ yüz ṭoḳsan sekiz sālinde rūḥ-ı şerīfleri ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve nāʾil-i raḥmet-i Raḥmān olup cesed-i saʿādetleri Bıñarbaşı Mezāristanıʾnda peder ü ceddi civārında mütevārī-i nihān-ḫāne-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh faż̄l u kemāl ile meşhūr-ı ʿālemiyān ve nişāb-ı vāfire-i ʿulūm u maʿārif ile müşārun biʾl-benān ġayūr u cesūr vaḳūr u ṣabūr kelām-ı ḥaḳḳı ifādede levme-i lāʾimden ictināb etmez ve rāh-ı kec ü keselāna gitmez ʿālim-i dīn-i mübīn ve müttaḳī vü mütedeyyin fünūn-ı ḥurūf-ı vifāḳdan daḫı āşnā ve şāh-ı evreng-nişīn-i mülk-i istiġnā idi.

Yıldırım Bāyezīd Ḫān Müderrisi ʿAynī Ekber-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi:

Terceme-i münīfesi bālāda keşīde-rūy-ı ḳırṭās olan ʿulemā-yı devrān ʿAynī Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḥażretleriniñ ṣulb-i pākinden ḳadem-zen-i mülk-i cihān ve şuʿāʿ-i nūr-ı istiʿdād cebhe-i saʿādetlerinde nümāyān olmaġın vālid-i faż̄ilet-güster ve sāʾir-i fużalā-yı maʿārif-e̱serden taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ederek ʿulūm-ı dīniyye ve fünūn-ı şerʿiyyede yektā bir ẕāt-ı feżāʾil-intimā olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet ve nāʾil-i ruḳʿa mülāzemet olup biñ yüz elli ṭoḳuzda ibtidā-yı ḫāric rütbesine neyl ile ḳadri ber-ter ve biñ yüz yetmiş iki[1543] senesinde bā-ḥareket-i dāḫil Göbekli Medresesiʾnden bā-mūṣile-i Ṣaḥn buḳʿa-i luṭfiyyede luṭf u iḥsāna maẓhar olup biñ yüz ṭoḳsan dört senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḫudāvendigār Medresesiʾne neyl ile kām-kār ve yine sene-i mezbūrede bā-rütbe-i Süleymāniyye medrese-i celīle-i Murād-ı S̱ānī tevcīh ü erzān ve biñ yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde bā-iʿtibār-ı dāruʾl-ḥadīs̱-i Süleymāniyye Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān[1544] Medresesiʾne ẕāt-ı faż̄ilet-simātları bāʿiṣ̱-i şeref ü ʿunvān olup zümre-i ṭālibān-ı hünermendāna taʿlīm-i ʿulūm-ı nāfiʿa ile iştiġāl ve bu aḥvāl-i marżiyye üzre varaḳ-gerdān-ı

[1542] 264a KA

[1543] 267b AE

[1544] 264b KA

ṣaḥāyif-i kütüb-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz iki sālinde ḥasbeʾl-beşeriyye visāde-i rencūrīye ser-nihāde ve viṣāl-i Ḥaḳḳa ʿāşıḳ u dil-dāde olup Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1545] Cāmiʿi cānib-i ġarbīsinde olan sāḥa-i behcet-efzāda peder-i muḥteremleri ḳabr-i münīrine fütāde olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim u ʿāmil fāżıl u kāmil ʿāḳil ü edīb ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm idi.

Murād-ı Ṯānī Müderrisi Ḳaltaḳcı-zāde El-Ḥāc Ḫalīl Efendi:

Mevlānā-yı mezbūr medīne-i bihişāsā-yı Burusaʾda zeyn-i zīn-i eşheb-i vücūd ve şeref-baḫş-i ʿāşiye-i ʿālem-i şühūd olup baʿde sinniʾl-bülūġ envār-ı rüşd ü sedād nāşıye-i ḥālinde pür-fürūġ olduḳda naḳdīne-i efkār-ı derūnı cihet-i taḥṣīl-i kemāle maṣrūf ve dāʿiye-i māfiʾż-żamīri semt-i tekmīl-i ʿulūm-i nāfiʿatüʾl-maʾāla maʿṭūf olmaġın ʿatabe-i ʿulyā-yı fużalā-yı fiḫāma ittiṣāl ve ber-vech-i ikmāl niṣāb-i ʿulūm u feżāʾili gencīne-i sīne-i bī-kīnesine idḫāl edip mūriṯ-i leṭāfet-i ṭabīʿat-ı insāniyye olan lüġāt-i Fārsiyeyi daḫı ehl ü erbābından teyaḳḳun u teferrüs etmegin pīrāye-i maʿārif-i gūn-ā-gūn-ı girān-māye ile maġbūṭuʾl-emṯāl olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i[1546] ʿilmiyye-i resmiyyeye reh-yāb ve aḫẕ-ı mülāzemetden ṣoñra celb-i zamān-ı maṭiyye-i merāma ẕahāb ve rütbe-i ḫāricden biʾl-infiṣāl biñ yüz yetmiş bir tārīḫinde bā-ḥareket-i ḫāric Medrese-i Nuṣret Paşaʾya neyl ile meserret-meʾāb olup berāy-ı ārzū-yı ṭavāf-ı beytüʾl-ʿizzet cānib-i Ḥicāz-ı maġfiret-ṭırāza hevdec[1547]-süvār-ı ʿazīmet ve Mekke-i Mükerremeʾde visāde-pīrā-yı ḥücre-i mücāveret olan Şeyḫ ʿAṭāʿullāh Ṭanṭāvī Ḥażretlerinden uṣūl-i ḥadīṯ-i şerīfi ʿalā-vechiʾl-itḳān ḳırāʾat ve aḫẕ-i iẕn ü icāzet edip baʿde edā-yı ḥaccüʾl-İslām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i ʿaleyhiʾṣ-ṣalati veʾs-selām vaṭan-ı aṣliyyelerine ʿavdet ü ḳufūl ve biñ yüz ṭoḳsan bir sālinde Medrese-i Ḳadriyyeʾden bā-ḥareket-i altmışlı ʿĪsā Beg Medresesiʾyle ez-ser-i nev mertebe-i ḥayāta mevṣūl olup biñ iki yüz iki sālinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād-ı Ṯānīʾde neyl-i murād ile ẕāt-ı ḥamīde-ṣıfāt-ı yegānesi mesrūr ü dil-şād olup şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde üstād-ı ekmelden meʾẕūn ve ḫub-nüvīslik ile ebnā-yı cinsī beyninde şöhret-nümūn

[1545] Yüce sırrı kutsansın.

[1546] 268a AE

[1547] 265a KA

olmaġın dāʾimā taḥrīr-i kütüb-i nefāyis ile imrār-ı vaḳt-i sāʿat ʿādet-i dīrīnesi ve erbāb-ı ʿirfāna ʿulūm-ı ʿArabiyye ve Fārsiyyeʾyi ifāde vü tefhīm ve haftada iki gün ḫaṭ-nüvīsān-ı ebnā-yı zamāna ḳavāʿid-i ḫaṭṭı irāʾe vü taʿlīm eylemek āyīn-i ḳadīme-i müstaḥsenesi idi.Fıṭrat-ı aṣlıyyesinde merkūz olan envār-ı ʿaşḳ-ı dil-efrūz muḳteżāsınca Meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾniñ ser-bülendi Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1548]den aḫẕ-ı inābe edip sālik-i rāh-ı mücāhede ve vāṣıl-ı ser-menzil-i ʿālem-i müşāhede iken biñ iki yüz dört sālinde rūḥ-i laṭīfleri ʿāzim-i gülşen-serāy-ı cinān ve cesed-i şerīfi Şeyḫ Meḥemmed Sārbānī Mezāristānıʾnda mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh güzīde-i ʿulemā vü fużalā ve esrār u ḥaḳāyıḳdan āşnā ṣāliḥ ü dīndār[1549] bir ẕāt-ı taḳvā-penāh u meḥāsin-āṯār idi.

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Egerci-zāde Es-Seyyid ʿOṯmān Efendi:

Bālāda tercemesi ḫāme-güẕār-ı beyān ve Murād-ı Ṯānī[1550] müderrisi iken ʿāzim-i dār-ı cinān olan Egerci-zāde Muṣṭafā Efendiʾniñ ṣulbundan zīn-süvār-ı esb-i meydān-i vücūd ve fārıḳ-ı miyān-ı żarar u sūd olup bir miḳdār gencīne-i ʿilm ü ʿirfāndan ḥiṣṣe-dār olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i resmiyyeye ʿazīmet ve aḫẕ-ı mülāzemetle kesb-i meserret edip biñ yüz altmış ṭoḳuz senesinde rütbe-i ḫāric ile Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿasıʾyla be-kām ve dāḫil-i silsile-i müderrisīn-i kirām olmuş idi. Bundan ṣoñra ḥasbeʾl-merāsim baʿż-ı buḳāʿ-i ʿilmiyyeye ḳādir olaraḳ biñ iki yüz dörtde Ḫanceriyyeʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi ile şādmān ve belde-i mezbūrede niçe zamān naḳīb-i zümre-i sādāt-ı siyādet-ʿunvān olmaġla nāmūs-ı şürefāyı her ḥālde muḥāfaẓa ve ṣıyānet ve kendüleri müntesib-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye ve vāḳıf-ı eṭvār-ı ṣūfiyye olmaġın biʾṣ-ṣubḥ veʾl-mesā evrād u eẕkār-ı Ḫudāʾya muvāẓabet üzre iken biñ iki yüz beş sālinde dest-i ecel ile câme-i ḥayātı çāk ve Deveciler Meḳābiriʾnde vālid-i mükerremleri ʿamm-ı muḥteremleri ḳurbunda defīn-i zīr-i ḫāk oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿābid ü zāhid mecmaʿ-i mekārim ü meḥāmid fünūn-i āşnā ve ʿilm-i ʿameliye vü cüzʾiyyede yektā idi. Ferzend-i edībi Egerci-

[1548] Aziz sırrı kutsansın.

[1549] 268b AE

[1550] 265b KA

zāde Meḥemmed Ḥayāt Efendi bā-rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye Burusaʾda Ḥamza Beg Medresesi müderrisi iken biñ iki yüz elli dört Recebʾinde erīke-i ḥayātdan maʿzūl ve pederleri civārında zümre-i müderrisīn-i ḫāmūşāna mevṣūl oldı. Merḥūm ʿOs̱mān Efendiʾniñ birāder-i kihteri iki yüz on beş tārīḫinde Mudanyaʾda vefāt edip anda medfūn olan İzniḳʾde Süleymān Paşa Müderrisi Egerci-zāde Meḥemmed Rāşid Efendi[1551]-zāde İbrāhīm Efendi Burusaʾda vāḳıʿ Ḥācī ʿİvaż Paşa Medresesiʾnde bā-ḥareket-i altmışlı müderris ve ḳısmet-i ʿaskerī kātib-i s̱ānī olaraḳ mesned-i ʿizz ü rifʿatde celīs iken iki yüz elli dört Şevvālʾinde ḳısmet-i ʿömri temām olup Deveciler'de defīn-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur.

[1551] 269a AE, 266a KA

Sulṭāniyye Müderrisi ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Bālāda tercemesi sebḳ eden ʿAbdī-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi merḥūmuñ semere-i fuʾād-ı mīve-i bāġ-ı murādı ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendiʾdir. Ṣulb-i mümā ileyhden medīne-i İrem-naẓīr ve burc-ı evliyā denmekle şöhret-gīr olan maḥrūse-i Burusaʾda ṭulūʿ u bürūz ve şuʿāʿ-i nūr-ı istiʿdād levḥ-i cebīn-i saʿādet-ḳarīninde pertev-efrūz olduḳda ṭarīḳ-i ʿilme ʿāzim ve nāʾil-i ḳırṭās-ı mülāzım olup biñ yüz ḳırḳ altı tārīḫinde pāye-i ḫārice vażʿ-ı ḳadem edip ḥarekāt-ı muʿtāda üzre niçe medārise pā-nihāde olaraḳ biñ yüz yetmiş sekizde bā-mişliyye İzniḳʾde Süleymān Paşa Medresesiʾne ḳadem-resā ve biñ yüz seksen sekizde Ḫudāvendigārʾdan bā-ʿitibār-ı Süleymāniyye Medrese-i Murād-ı Ṯānīʾye revnaḳ-baḫşa ve biñ yüz seksen ṭoḳuzda bā-mişliyye Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesiʾne ḥareket ve biñ yüz ṭoḳsan sekiz sālinde üstād-ı küll Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi maḥlūlundan bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye Burusa Sulṭāniyyesiʾnde güsterende-i seccāde-i riyāset ve muḳtedā-yı zümre-i ʿulemā-yı feżāʾil-menḳabet olmuşlar idi. Müsāʿade-i rūzgār ile niçe seneler ḫāne-i devletleri merciʿ-i umūr-ı ṣıġār u kibār iken biñ iki yüz sekiz tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār olup Deveciler Gūristānıʾnda ecdād-ı emcād ve peder-i müşfiḳ-nihādları civārında defīn-i mezār-ı maġfiret-medārdır[1552]. Merḥūm-ı merḳūm luṭf u kerem ile mevsūm ve ṣaḥīfe-i ḥālī raḳm-i ʿiffet ü diyānetle mersūm bāb-ı cūd u iḥsānı cümle-i nāsa meftūḥ bir ẕāt-ı beşūş u semūḥ idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Müderrisi Pīr Ḳāżī-zāde[1553] Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi:

Tercemesi bālā-yı ṣaḥīfede mesṭūr Pīr Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾniñ ṣulbundan ḳadem-zen-i ʿālem-i şühūd ve āyāt-ı istiʿdād-ı Ḫudā-dād ser-levḥa-i nāṣıyesinde rū-nümūd olduḳda semt-i taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārife ʿaṭf-ı ʿinān-ı eşheb-i ʿazīmet ve muḥaddiṯīn-i kirāmdan Fāżıl Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ pīşgāh-ı ifādesine muvāẓabet edip tekmīl-i mevād-ı nüsaḫ ü mütūn ve lisān-i Farsī daḫı erbāb-ı süḫandan taʿallüm ederek bir ẕāt-ı feżāʾil-nümūn olduḳdan ṣoñra maʿdūd-ı zümre-i mülāzım ve Ḳırḳ Medresesiʾnden biʾl-infiṣāl biñ yüz yetmiş bir ḫilālinde rütbe-i ḫārice ḳādim olup biñ yüz yetmiş üçde ḥareket-i

[1552] 266b KA

[1553] 269b AE

ḫāric ile Lāmiʿī Çelebiʾye duḫūl ve biñ yüz yetmiş altı tārīḫinde bā-dāḫil-i Ḫāce Menteşʾe vuṣūl ve muḳteżā-yı resm-i ṭarīḳ niçe medāris-i ʿilmiyyede seccāde-güster-i taḥḳīḳ olaraḳ biñ iki yüz sekiz tārīḫinde Medrese-i Sulṭān Orḫanʾdan bā-misliyye Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesiʾnde mesned-nişīn-i dirāset ve veḳālet-i umūr-ı niḳābet daḫı ʿuhde-i siyādetlerine iḥāle buyurulmuş olduġundan leyl ü nehār muṣāliḥ-i sādāt-ı kirāmı ruʾyet Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve saʿādet-ḫānelerinde ṭalebe-i ʿulūma tedrīse müdāvemet ve meslek-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye raġbet ve meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden cennet-mekān Şeyḫ Emīn Efendi Ḥażretlerinden inābet etmegin müsterşid-ābād-ı silkü'l-leʾāl-i irşād ve menhec-i sedād-ı nehc-i rüşd ü reşād iken biñ iki yüz ṭoḳuz sālinde[1554] ders ü devri temām ve zikr ü fikri resīde-i ḫitām olup Bıñarbaşıʾnda Ḳoca Efendi Türbesi ḳurbunda āsūde vü defīn ve peder-i mükerremlerine ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿālim ü ʿārif ʿulūmuñ ekserine vāḳıf evliyā-sīret ʿābid-i ṣalāḥ-miknet ekser-i leyālīde ziyāret-i merāḳıd-i evliyāʾuʾllāha mülāzım ve tā-be-ṣabāḥ türbe-i evliyāda zikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya müdāvim bir pīr-i rūşen-dil vācibüʾt[1555]-tevḳīr idi.

Bāyezīd Paşa Müderrisi Türkmen-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi:

Medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾda ʿālem-i şühūda vażʿ-ı ḳadem ve rütbe-i sinn-i vuḳūfa baʿdeʾl-vuṣūl ʿulemā-yı ʿaṣrıñ meclis-i ifādelerinde taḥṣīl-i ʿilm ü hüner ederek bir vücūd-ı muḥterem olduḳda ṭarīḳ-i rüsūm-ı tedrīse duḫūl ile şād u ḫurrem olup biñ yüz seksen dörtde pāye-i ḫārice irtiḳā ve biñ yüz ṭoḳsan iki senesinde bā-ḥareket-i dāḫil Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī Buḳʿasıʾnda ṣūret-i murādı cilve-nümā ve ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i müʾesseseleri iḥrāz ve Seyyid Ḥüseyn Erzincānī Medresesiʾnde bā-iʿtibār-ı ḥareket-i altmışlı Medrese-i Bāyezīd Paşa ile mümtāz ve ʿilm-i ṣakk u inşāda mahāreti ḥasebiyle beyneʾl-aḳrān serefrāz olmaġla maḥrūse-i mezbūrede vāḳıʿ Kete Ḳażāsı maḥkemesinde kātib-i ḫoş-nüvīs ve evāḫir-i ʿömrlerinde vekālet-i şeref-i neḳābet mesnedine celīs olup ḳażā-yı mezbūruñ emr ü ḥukūmeti mevālī-i kirām ṭaraflarından niçe zamān ʿuhdesine iḥāle vü erzān olmaġla ahālī-i ḳażā-yı mezkūrı dest-dırāzī-i cevr ü ġadrdan mehmā emken

[1554] 267a KA

[1555] 270a AE

ṣıyānet ve ber-vech-i ḥaḳḳāniyet icrā-yı aḥkām-ı şerīʿat-ı muṭahharaya ihtimām ü diḳḳat etmek üzre iken[1556] biñ iki yüz ṭoḳuz senesinde ʿāzim-i maḥkeme-i ʿālem-i beḳā ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ehl-i ülfet nāzük-ṭabīʿat miftāḥ-ı bāb u cūd u semāḥat vāḳıf-ı ḥālāt-ı aṣḥāb-ı ʿirfān muʿteḳid-i ehluʾllāh-ı ʿālī-şān heme-i ān muṣāḥabet-gīr-i meşāyiḫ-i kirām-ı zamān idi.

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Ṭahārī-zāde Dede Es-Seyyid Luṭfuʾllāh Efendi:

Müderrisīn-i maḥrūse-i Burusaʾdan Ṭahārī ʿOsmān Efendi merḥūmuñ ṣulbundan belde-i mezbūrede ḫānḳāh-ı ʿālem-i kevne ḳadem-zen ve pīrāye-i rüşd ü sedād-ı[1557] māder-zād ile muʿanven olduḳda dāʾire-i erbāb-ı ʿilm ü ʿirfānı deverān ve mecālis-i aṣḥāb-ı fażl u īḳānī cevelān ederek nişāb-ı ʿulūm-ı ʿArabī ile Luġāt-ı Fürsʾa mālik olup ʿulemānıñ birinden mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīs-i resmiyyede ṣīġa-i levāzım-ı ʿazmi cāzim olmaġın biñ yüz yetmiş iki senesinde ibtidā-yı ḫāric ile Ḳalender-ḫāneye ḳādim ve yetmiş altı tārīḫinde ḥareket-i ḫāric ile dāruʾl-ḥadīs-i velī-i ḫalīfeye duḫūl ve yetmiş ṭoḳuzda bā-rütbe-i dāḫil buḳʿasıyla behlūle mevṣūl ve ḥasbeʾl-ʿāde niçe medāris-i muʿtādeye pā-nihāde olaraḳ biñ iki yüz sekizde Ḫanceriyyeʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye ʿĪsā Beg Medresesiʾnde dil-i vīrānesin taʿmīr ü iḥyāya āmāde olup ʿulemā-yı ʿahddan Sulṭāniyye müderrisi Mışrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmdan ders ü devrini tekrīr ü iʿāde eyleyerek ḫaylī maʿārif ü hüner istifāde eylemiş[1558] ve vetīre-i ṣūfiyyeye daḫı dil-dāde olmaġın Burusa Mevlevī-ḫānesinde seccāde-nişīn-i meşīḫat olan Şeyḫ Meḥemmed Ṣādıḳ Dede Efendi merḥūmdan māʾide-i ṭarīḳati[1559] çeşīde Sikke-i Ḥażret-i Mevlānāyı ser-i saʿādetlerine geh ü gāh püşīde etmegin beyneʾl-enām Dede Efendi deyü şöhret-dāde olmuş idi. Biñ iki yüz ṭoḳuzda Ḥamza Begʾden Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾne bā-misliyye-i mūṣile-i Süleymāniyye revnaḳ-efzā ve merreten baʿde uḫrā Ḥaremeyn-i Şerīfeyn vekāleti ʿuhde-i muṣādaḳat-ı ʿaddelerine tevfīż ü iʿṭā olmaġla bu vechle eşbāh u naẓāʾiri miyānında iktisāb-ı şeref-i evfā edip bu ḥāl üzre sübḥa-şumār-ı eyyām u leyāl iken biñ iki yüz on sālinde tennūre-pūş-ı beden döne

[1556] 267b KA

[1557] 270b AE

[1558] eylemiş: etmiş KA

[1559] 268a KA

döne ʿāzim-i dergāh-ı cenāb-ı ẕüʾl-minen olup Bıñarbaşıʾnda Ḳalender-ḫāne[1560] ḳurbunda ḫānedānlarına maḫṣūṣ olan sāḥada āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr faż̄ilet-i bāhire ile maʿrūf ve mez̲kūr ʿāḳil ü edīb ẓarīf ü lebīb aḥbāb u yārān ile ülfet-gīr cūd u kerem ü seḫā ile şöhret-pez̲īr ḫānesi tekye-i fuḳarā vü dervīşān ve eṭiʿme-i nefīse-i gūn-ā-gūnı cümle-i enāma erzān ṣahbā-yı luṭf u iḥsānıñ mey-kedesi ve zāviye-i ādāb u ʿirfānıñ dedesi idi.

Murādiyye Müderrisi İmām-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Tercemesi z̄irde nüvişte-i kilk-i güher-rīz olan zümre-i vaʿʿāẓ-ı kirāmdan Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda ḳadem-zen-i kār-geh-i şühūd ve refte refte āṣ̲ār-ı fehm ü kıyāset nāṣıye-i ḥālinde rū-nümūd olup peder-i muḥteremleri irtiḥālinde Ḥişār cāmiʿ-i şerīfinde imām ve ṣaġīrüʾl-cism olmaġla beyneʾl-enām Fıkdıḳ Efendi deyü be-nām olduḳda fużalā-yı ʿahdıñ mecālis-i saʿādetlerinde eṣ̲mār-ı şīrīn-güvār-ı ifādelerinden ictinā-yı mīve-hā-yı ʿulūm u faż̄ilet edip maḫzen-i derūnı zeḫāʾir-i nefīse-i hüner ü maʿārif ile māl-ā-māl ve şeref-i[1561] mülāzemet ṭarīḳ-i tedrīs ile muḥaṣṣalüʾl-āmāl olup biñ yüz elli ṭoḳuz sālinde Pīr Emīr Ḫāricine dāḫil ve biñ yüz altmış yedi ḫilālinde bā-ḥareket-i ḫāric Ḳarışdıran Süleymān Paşa Buḳʿasıʾna vāṣıl olup bundan ṣoñra muḳteżā-yı resm-i ṭarīḳ üzre niçe medāris-i resmiyyede ḳaṭʿ-ı merātib-i ʿilmiyye ederek biñ yüz ṭoḳsan iki sālinde Ḳadriyyeʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḥamza Beg Medresesiʾne ferş-i seccāde-i tedrīs ve maḥrūse-i mezbūre maḥkeme-i kübrāsında bāb ḳaleminde olan ketebe-i kirāma niçe zamān reʾīs olup sinn ü sāli derece-i heştāde bāliġ ve ʿadem-i ḳudret-i beden ḥasebiyle riyāset-i ḳalem-i mez̲kūrdan biʾṭ-ṭabʿ fāriġ olmaġın ḫāne-i saʿādetlerinde ārām-sāz ve biñ iki yüz[1562] sekizde Ḫudāvendigārʾdan bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād Ḫān-ı S̲ānī ile serefrāz olmaġla medrese-i celīlede zümre-i ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ve taḫḳīḳ ile güz̲ārende-i ānāt u sāʿāt ve rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı Ḥażret-i Vāḳıfʾı yād u tez̲kāra vaḳf-ı nuḳūd-ı evḳāt üzre iken biñ iki yüz on iki sālinde[1563] fındıḳ-ı vücūdı meze-i süfre-i ʿayyāş-ı ecel ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dergeh-i ḫallāḳ-ı ʿazze ve cell olup ḥişār cāmiʿi miḥrābı

[1560] 271a AE

[1561] 261b KA

[1562] 271b AE

[1563] sālinde: senesinde KA

verāsında olan sāḥada medfūn ve vālid-i mükerremlerine maḳrūndur. Merḥūm-ı mümā ileyh ʿilm ü faż̧l ile meşhūr kāmil ü ʿārif fünūn-ı mütenevi‘eniñ ek̲serine vāḳıf idi.

Şāhīn Lālā Medresesi Müderrisi Kilisli Ders-i ʿĀm Es-Seyyid ʿAbdu’llāh Efendi:

Kilis Ḳaṣabasında ẓāhir ü bāriz ve isti‘dād-ı Ḫudā-dādı ḥā’iz olup medīne-i Burusa’ya esb-rān-ı hicret ve meşāhīr-i aṣḥāb-ı ders-i ʿām ve efāżıl-ı ʿulemā-yı be-nāmdan Aḫısḫavī Ḥasan Efendi merḥūmdan ḳırā’at ve tekmīl-i ʿulūm u faż̧īlet edip ḥücre-i derūnı envār-ı[1564] ʿilm ü kemāl ile leme‘ān ve mūmā ileyh Ḥasan Efendi’den mücāz u me’z̲ūn olmaġla Cāmi‘-i Kebīr’de ṭullāb-ı fiḫām u maḫādīm-i kibār-ı kirāma neşr-i ʿilm ü feżā’il ile ma‘lūm-ı pīr ü cüvān olduḳda ṭarīḳ-i rüsūm-ı tedrīse ʿāzim ve biñ yüz seksen dört tārīḫinde pāye-i ḫārice neyl[1565] ile rūy-ı merāmı bāsim olup iki yüz ṭoḳuzda Medrese-i Çendik’den ḥareket-i altmışlı ile Vā‘iẓiyye Medresesi’nde kürsī-i murāda irtiḳā ve sene-i mezbūrede Mollā Yegān’dan bā-mis̲liyye Şāhīn Lālā Medresesi’ne pīrāye-baḫşā ve ber-vech-i muḥarrer-i bālā Cāmi‘-i Kebīr’de ve müderris olduġu medārisde meşġale-i tedrīs ile güz̲ārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ iki yüz on Muḥarrāmü’l-Ḥarāmında ḫırāmende-i medrese-i beḳā ve Bıñarbaşı’nda mütevārī-i ḫāk-i fenā oldı.Merḥūm-ı mezbūr vera‘ ü taḳvā ile meşhūr vaḳūr u edīb ve payġūle-nişīn-i ṣabr u şekīb ʿāḳil ü kāmil[1566] bir pīr-i rūşen-żamīr ve nīk-ḥışā’il idi.

Süleymān Paşa Medresesi Müderrisi ʿAṭṭār-zāde ʿAlī Efendi:

Maḥrūse-i Burusa’da ʿAṭṭār El-Ḥāc Ḫalīl-nām bir recül-i be-nām ṣulbundan eczā-yı vücūdı terkīb-bend-i kār-geh-i ʿanāṣır olan ʿAṭṭār-zāde ʿAlī Efendi’dir. Nāṣıye-i ḥāl-i ṣabāveti pez̲īrüfte-i gülāb-ı rüşd ü sedād ve dimāġ-ı dil ü cānı bū-yāfte-i ʿıṭriyyāt-ı isti‘dād olduḳda ṭarīḳ-i rüsūm-i ʿulemāya duḫūle mā’il ve Ḳırḳ Medresesi’nden infiṣāl ile biñ yüz yetmiş üç tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric ile dāru’l-ḥadīs̲-i Velī Ḫalīfe’ye irtiḳā ile maḥsūdu’l-emās̲il olup muḳteżā-yı merāsim-i ʿāzime niçe medāris-i mu‘tāde ile çille-i ḳaṭ‘-ı merātibi cāzim olaraḳ biñ iki yüz sekizde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Orḫan Ḫān’a ḳādim ve biñ

[1564] 269a KA

[1565] neyl: - AE

[1566] 272a AE

iki yüz on iki tārīḫinde Ḫudāvendigār Ġāzī'den bā-rütbe-i Süleymāniyye İznik'de[1567] Süleymān Paşa Medresesi'yle ṭırāzende-i cāme-i ʿizz ü ʿunvān ve sene-i mezbūrede ʿāzim-i dāru'l-cinān olup Deveciler Mezāristānı'nda Egerci-zāde Meḥemmed Efendi merḥūmuñ cānib-i ḳademinde seng-nişān oldı. Merḥūm-ı mezbūr ḫalūḳ u nīk-nām ve güzīde-i meşāhīr-i müderrisīn-i kirām idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Remzī-zāde Es-Seyyid ʿAbdu'l-Bāḳī Efendi:

Biñ yüz elli sekiz tārīḫinde menfiyyen cezīre-i Midilli'de ʿālem-i beḳāya irḫā-yı ʿinān-ı esb-i rıḥlet eden Remzī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi merḥūmuñ necl-i muḥterem ve ferzend-i mükerremleri Remzī-zāde ʿAbdu'l-Bāḳī Efendi'dir. Maḥrūse-i Burusa'da ṣulb-i mūmā ileyhden dā'ire-i vücūda pā-nihāde ve şedd-i ḳimāṭ-ı mehd-i ṭufūliyyetden baʿde'l-āzāde āsmān cebhesinde der-kār olan mihr-i münīr-i istiʿdād vezān-ı bād-ı tevfīḳ-i Ḫudā-dād ile perde-i seḥāb-ı şebābetden rehā-yāb olduḳda taḥṣīl-i ʿilm-i şerīfe dil-rübūde ve ʿatabe-i ʿulemā-yı fażīlet-intimāya cebīn-sūde ve meclis-i tedrīs u taḥḳīḳlerine[1568] mülāzemete ṣārif-i naḳdīne-i eyyām-ı nā-maʿdūde ve nāşir-i le'ālī-i iḳtidār-ı mevcūde olaraḳ ikmāl-i ḳavāʿid-i fażl u kemāl ile taḥṣīl-i ḫıṣāl-ı maḥmūde etdikden ṣoñra sālik-i ṭarīḳ-i tedīs ve biñ yüz elli ṭoḳuz sālinde bā-ḫāric verilen buḳāʿıñ birine celīs olup biñ yüz altmış ṭoḳuzda Kemāl Beg Buḳʿası'ndan bā-dāḫil-i zāviye-i Leys Çelebi'ye vāṣıl ve biñ yüz yetmiş sekizde Ḳara Muṣṭafā Paşa'dan bā-rütbe-i Ṣaḥn Medrese-i Veled-i ʿAbdu'r-raḥmān'a nā'il olup biñ yüz ṭoḳsan dörtde Medrese-i Sulṭān Orḫan Ġāzī'den bā-miṣliyye Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesi erzān biñ yüz ṭoḳsan sekiz senesinde bā-rütbe-i Süleymāniyye[1569] Medrese-i Murād-ı Ṯānī ve biñ iki yüz ikide bā-iʿtibār dāru'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye müderris-i Medrese-i Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫānī olduḳda ber-muḳteżā-yı şīve-i rūzgār gerden-i dil ü cānı kemend-i ceẕebetü min ceẕbāti'r-raḥmāna giriftār olmaġın miḳdār-ı sāl-i çendān bu ḥāl üzre vālih ü ser-gerdān ve vādī-i ḥayret ü istiġrāḳda şitābān olup baʿdehu imdād u iʿāne-i ḫālıḳu'l-beşer ile nişāne-i ceẕbe ü istiġrāḳdan kendüde eṯer ḳalmayup ke'l-evvel ẕāt-

[1567] 269b KA

[1568] 272b AE

[1569] 270a KA

ı meḥāsin-simātları pīrāye-i ṣaḥv u hüşyār-ı kāmile ve zīver-i fehm ü ʿirfān-ı şāmile ile kām-kār olup biñ iki yüz sekizde ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi maḥlūlundan dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye pāyesiyle Burusa Sulṭāniyyeʾsine revnaḳ-baḫşā ve reʾīs-i müderrisīn-i maʿārif-peymā ve muḳtedā-yı ʿulemā-yı fażīlet-intimā olmuşlar idi. Vāḳıʿā vücūd-ı feżāʾil-nümūdları mesned-i riyāsete bāʿiṯ-i ʿizz ü şeref-i firāvān ve ẕāt-ı şefḳat-simātları zübde-i eşrāf-ı aʿyān iken biñ iki yüz on üç tārīḫinde[1570] meşġale-i ʿālem-i fānīden dest-efşān ve murġ-ı rūḥı ʿāzim-i gülşen-serāy-ı cinān olup belde-i mezbūrede Bābüʾs-Siccin ḳurbunda olan meḳābir-i Müslimīnde[1571] cesed-i feżāʾil-āyātları vedīʿa-i ṣandūḳa-i ḫāk-i raḥmet-i Raḥmānʾdır.Mevlānā-yı mūmā ileyh fāżıl-ı āfāḳ ve mecmaʿ-i meḥāsin-i aḫlāḳ envār-ı zühd ü ṣalāḥ nāṣıyesinde müstenīr ve cūd u mürüvvet ü iḥsān ile şehīr müntesib-i ṭarīḳ-i ʿaliyye ve çāşnī-senc-i eẕvāḳ-ı ṣūfiyye dervīş-sīret ehl-i ʿiffet ü ʿişmet bir ẕāt-ı melek-ḫaṣlet idi.

Müderrisīnden Orḫan İmāmı-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Merḥūm-ı mezbūr biñ iki yüz dört tārīḫinde bā-ḥareket-i altmışlı Şāhīn Lālā müderrisi iken medīne-i[1572] Filibeʾde sicill-i ḥayātı maṭvī-i yed-i ecel ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dergāh-ı Ḥaḳḳ-ı ʿazze ve cell olan Orḫan Cāmiʿi İmāmı Meḥemmed Emīn Efendiʾniñ maḥrūse-i Burusaʾda ṣulb-i pākinden şehristān-ı sivāya bürūz u ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i İlāhīʾden istifāża-i nūr-ı şuʿūr edip bir miḳdār biżāʿa-i ʿilm-i ʿArabī ve Fārsīʾden behre-dār ve ḫatṭ-ı taʿlīḳi daḫı üstād-ı kāmilden temeşşüḳ edip ve biʾl-āḫire aḫẕ-ı iẕn ü icāzetle beyneʾş-şürekā şeref-medār olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse heves ve silk-i zümre-i müderrisīn-i maʿārif-irtisāma duḫūle dest-res olup biñ iki yüz ṭoḳuz senesinde pāye-i ibtidā-yı ḫārice ʿurūc ve biñ iki yüz on iki senesi ḫilālinde bā-ḥareket-i ḫāric-i sānī Ḥ*ā*ce Muṣliḥüʾd-dīn Buḳʿasıʾna ḳadem-nihāde-i vülūc ve biñ iki yüz on üç sālinde bi-emriʾllāhi teʿālā murġ-ı rūḥ-ı saʿīdi ḳafes-i tenden ḫurūc edip rāḥat-ābād-ı beḳāya rıḥlet ve cesed-i laṭīfi Bıñarbaşıʾnda Düstūr-ḫ*ā*n türbesi ḳurbunda ʿīdgāha nāẓır āsūde-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ehl-i hüner ü

[1570] tārīḫinde: - AE

[1571] 273a AE

[1572] 270b KA

maʿrifet ve ṣuġrā maḥkemesinde revnaḳ-efzā-yı mesned-i kitābet tīr-endāzlıḳda kemāle vāṣıl ve meydān-ı rumātde ṣāḥib-i menzil idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Müderrisi Aḫısḫavī Fāżıl Ḥasan Efendi:

Belde-i Aḫısḳaʾda mesned-i vücūda ṭāliʿ ve envār-ı istiʿdād-ı nāṣıye-i ḥālinde sāṭıʿ olup leẕẕet-i taḥṣīl-i ʿilm-i şerīf ile meşām-ı dil ü cānı[1573] pür-ẕevḳ olduḳda sāʾiḳ-i taḳdīr-i İlāhī maṭıyye-i irādesini maḥrūse-i Burusa ṣavbına sevḳ edip belde-i mezbūrede visāde-pīrā-yı maḳām-ı ḥużūr ve Aḫısḳavī Fāżıl Ḥasan Efendi denmekle meşhūr idi. Fāżıl-ı be-nām ve niḥrīr-i bī-misl ü nīk-nām Muḥaddiṯ Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ[1574] ʿatabe-i ʿaliyyelerine rūy-māl ve zimām-ı eşheb-i iḫtiyārını ṭalebeleri silkine ʿaṭf u idḫāl etmegin tekmīl-i ʿulūm-ı ʿaḳliyyeye ve naḳliyeyye āġāz ve kemāl-i istiʿdād-ı Ḫudā-dād ile endek-i zamānda aḳrān-ı saʿādet-iḳtirānından mümtāz ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde yed-i fāżıl-ı müşārun ileyhden aḫẕ-ı icāzet-nāme ile serefrāz olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i ʿilme duḫūle şitāb ve neyl-i mülāzemet ile kām-yāb olup biñ iki yüz beşde ʿĪsā Begʾden misliyye-i Süleymāniyye ile Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾyle müteselli ve biñ iki yüz ṭoḳuzda Ḥażret-i Emīr Medresesiʾnden bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Orḫan ile āyīne-i ḫāṭırı müncelī ve biñ iki yüz on iki ḫilālinde bā-misliyye-i mūṣile-i Süleymāniyye Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesiʾne ḳādim ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṭalebe-i fühūma neşr-i ʿulūm-ı nāfiʿa ve tedrīs-i fıḳıh-ı şerīf-i pür-menāfiʿe ḥarīṣ ü nehīm iken biñ iki yüz on üç sālinde mülk-i fānīden ʿālem-i melekūta ʿazm ü sefer ve belde-i merḳūmede Baba Ẕākir Cāmiʿi ḫaẓīresinde defīn-i mezār-ı maġfiret-eser olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil pīrāye-i envāʿ-ı ʿulūm u maʿārif ile cevānib-i erbaʿası maʿmūr ve envār-ı zühd ü ṣalāḥ ile ṣavmaʿa-i derūnı pür-nūr aʿlem-i devrān efḳah-ı zamān bir ẕāt-ı meḥāsin-nişān idi.

[1573] 273b AE

[1574] 271a KA

Perī-peyker Medresesi Müderrisi Aṣḥāb-ı Ders-i ʿĀmdan Āmedī Es-Seyyid ʿAbdu'llāh Efendi[1575]:

Āmed kaṣabsından ʿilm-i şerīfe meyl ü raġbet ve ḳaṣaba-i mezbūreden maʿden-i ʿulūm olan maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbul'a nehżat edip ʿulemā-yı maḥmiyye-i merḳūmeniñ[1576] meclis-i ifādelerinde telemmüẕ ve bir zamān daḫı Şeyḫü'l-İslām Esbaḳ Ḥamīdī-zāde Efendi ḥażretleriniñ eşmār-i şīrīn-güvār-ı taḳrīr ü tedrīslerinden teleẕẕüẕ ve ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl edip rütbe-i selāşeden biñ yüz ṭoḳsan birde bā-ḥareket-i dāḫil Nişāncı ʿAlī Paşa Medresesi'yle taʿaẓẓum ü taʿazzüz etmiş idi. Baʿde maḥrūse-i Burusa'ya naḳl ü hicret ve Ṣarrāfiyye Medresesi'nde gencīne-pīrā-yı ʿuzlet ve Cāmi-i Kebīr'de nezd-i ṭullāb-ı dānişverāne nāşir-i denānīr-i ʿulūm u fażīlet iken Cāmīʿ-i Kebīr imamı Süleymān Efendi merḥūmuñ kerime-i mükerremelerini tezevvüc edip ḫānesinde visāde-güzīn-i istirāḥat olup biñ iki yüz dörtde bā-mūṣile-i ṣaḥn Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī'de seccāde-güster ve biñ iki yüz ṭoḳuz tārīḫinde Esediyye'den bā-rütbe-i ṣaḥn Medrese-i Perī-peyker'de şāhid-i maḳṣūdı cilveger ve biñ iki yüz on üç sālinde bu güẕergāh-ı fenādan ʿālem-i beḳāya ʿazm ü sefer edip Bıñarbaşı Mezāristānı'nda ḳuzġunluḳ-nām maḥalde defīn-i ḫāk-i maġfiret-eşerdir. Merḥūm-ı mezbūr faẕl u kemāl ile mevṣūf u meẕkūr edīb-i vaḳūr ḳānīʿ ü ṣabūr iḥtilāṭ-ı nāsdan mücānebet üzre olup kūşe-i vaḥdetde ʿuzlet eden serverlerden ve dünyā-yı denīden kemāl üzre nefret eyleyen erlerden idi.

Ḳara Ṣāliḥ Efendi-zāde Ḥüseyn Efendi:

Ẕeyl-i ṣaḥīfe-i kitābda ẕikri muḥarrer ü muḳayyed ʿulemā-yı kirāmdan El-Ḥāc Ḳara Ṣāliḥ Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusa'da biñ yüz elli altı tārīḫinde mesned-i vücūda cilve-nümā ve āşār-ı rüşd ü sedād nāṣıyesesinde hüveydā[1577] olduḳda ve naḳd-i vaḳtini telef ü hebā etmeyüp ʿulemā-yı ʿahdıñ meclis-i derslerine mülāzemet[1578] ederek ḫaylī hüner ü maʿārif peydā etdikden ṣoñra aʿlemü'l-ʿulemā'i'l-mütebaḥḥirīn Sulṭāniyye

[1575] Bu biyografi KA'da kayıtlı.
[1576] 271b KA
[1577] 274a AE
[1578] 272a KA

müderrisi olan Mışrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi Ḥażretleriniñ ṭalebeleri silkine muntaẓım ve taḥṣīl-i ʿulūm u feżāʾil ile bir vücūd-ı muḥterem olmuş idi. Baʿdehu ṭarīḳ-i ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārım sikke-i mülāzemetle meskūk edip biñ yüz seksen altı senesinde bā-ibtidā-yı ḫāric Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿasıʾna duḫūl ve biñ yüz ṭoḳsan dört sālinde Dersiyye-i Süleymān Paşaʾdan Çūbān Beg Medresesiʾne mevṣūl ve biñ iki yüz dört senedinde bā-rütbe-i ṣaḥn Ḳara Muṣṭafā Paşaʾya müderris ve biñ iki yüz sekizde ʿArabiyyeʾden bā-miṣliyye-i Ṣaḥn Medrese-i Veled-i ʿAbduʾr-raḥmānʾda bünyān-ı ifādeyi müʾessis olmuş idi. Bundan ṣoñra ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i resmiyyede bāsıṭ-ı seccāde-i tedrīs ü taḥḳīḳ olaraḳ bā-rütbe-i altmışlı tevcīh ḳılınan medresede mesned-nişīn-i taḳrīr ü taṣdīḳ iken bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-ʿallām biñ iki yüz on dört Ramażān-ı maġfiret-nişānınıñ yevm-i ʿarefesi ʿāzim-i ʿīdgāh-ı ʿālem-i beḳā ve cesed-i şerīfi Bıñarbaşıʾnda pederleri ḳurbunda āsūde-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr maʿārif ü hünerden āşnā ve ʿilm-i ṣakk u inşāda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā ve Burusa Maḥkeme-i Kübrāsıʾnda merreten baʿde uḫrā ḳısmet ḳaleminde reʾīs-i maʿdelet-pīrā ve Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendiʾye nāʾib olup baʿdehu Belġradʾda bir sene-i kāmile icrā-yı aḥkām-ı şerīʿat-i ġarrā eyleyüp baʿdehu vaṭan-ı aṣliyyesine ʿavdet ü ricʿat ve taḥrīr-i kütüb-i nefāyis ve taḥḳīḳ ü tedāris ile güẕārende-i vaḳt ü sāʿat idi.

Murādiyye Müderrisi Nūrüʾd-dīn Efendi-zāde Meḥemmed Hāşim Efendi:

Zümre-i vaʿʿāẓ-ı kirāmdan Şeyḫ[1579] Nūrüʾd-dīn Efendiʾniñ maḫdūm-ı mükerremleri[1580] olup dāruʾl-cihād-ı medīne-i Belġradʾda biñ yüz yetmiş ṭoḳuz sālinde maḥkeme-i ʿālem-i beḳāya rıḥlet ve anda mütevārī-i laḥd-ı maġfiret olan mevālī-i ʿiẓāmdan Nūrüʾd-dīn-zāde Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ necl-i necīb ve ferzend-i edībleri Nūrüʾd-dīn-zāde Meḥemmed Hāşim Efendiʾdir. Maḥrūse-i bihiştāsā-yı Burusaʾda ṣulb-i müşārun ileyhden ḫānedān-ı pederīye bāʿiṯ-i revnaḳ ve pīrāye-i cāme-i raʿnā-yı istiʿdād-ı Ḫudā-dād ḳāmet-i sehī-ḫırāmlarında muḥaḳḳıḳ olduḳda bir miḳdār ʿilm ü hünerden vāye-dār ve ṭarīḳ-i tedrīs-i resmiyyeye duḫūl ile kām-kār olup biñ yüz seksen birde rütbe-i ibtidā-yı ḫārice nāʾil ve biñ yüz seksen

[1579] 272b KA

[1580] 274b AE

ṭoḳuzda bā-dāḫil-i Niʿmetuʾllāh Çelebi Buḳʿasıʾna dāḫil ve biñ iki yüz on iki sālinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye ʿĪsā Beg Medresesiʾyle beyt-i derūnundan ġubār-ı ekdārı āb-ı nāb-ı sürūr ile ġāsil olup biñ iki yüz on üç Şaʿbānʾında bā-miṣliyye-i mūṣile-i Süleymāniyye Ḥamza Beg Medresesi erzān ve sene-i mezbūrede bā-miṣliyye Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾyle şād u ḫandān ve yine sene-i merḳūmede bā-rütbe-i Süleymāniyye Murād-ı Ṯānī Medresesiʾnde müşārun biʾl-benān ve biñ iki yüz on dört tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān olup ḥammām-ı tekye ḳurbunda Zeyniyye Mektebi ḥaẓīresinde seng-nişān oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿābid ü zāhid mecmaʿ-i meḥāsin u meḥāmid zümre-i eşrāf u ekārim ve gül-i zībā-yı āl-i Hāşim idi.

Yıldırım Bāyezīd Ḫān Müderrisi Cumʿa Şeyḫi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Kemālüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda keşīde-i silk-i süṭūr olan Nūrüʾd-dīn Efendi-zāde Cāmiʿ-i Kebīr Vāʿiẓi Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn[1581] Efendi merḥūmuñ ṣulb-i pākinden medīne-i Burusaʾda Filboz Maḥallesiʾnde ʿālem-i sivāya gelüp vālid-i muḥteremleriniñ meclis-i[1582] ifādesine rūnihāde ve tedrīs ü taḥḳīḳlerinden ʿilm ü kemāli kemāliyle istifāde eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-i ʿilme ʿazīmet ve ḥāʾiz-i şeref-i mülāzemet olup biñ yüz altmış sekiz tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḫāric Pīr Emīr Sulṭān Buḳʿasıʾyla şeref-yāb ve yetmiş ikide bā-ḥareket-i ḫāric Ḥācce Baḥrī ile meserret-meʾāb ve biñ yüz seksen birde ḥareket-i dāḫil ile Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī Buḳʿasıʾnda ʿizzet iktisāb olup biñ yüz seksen dört sālinde[1583] Ferhādiyyeʾden bā-mūṣile-i ṣaḥn-ı Köpüklü ile serefrāz ve biñ yüz ṭoḳsan birde ibtidā-yı altmışlı ile Müftī Aḥmed Paşaʾda mesʾele-i ḳırṭās-ı sürūra imżā-sāz ve biñ iki yüz iki tārīḫinde ḥareket-i altmışlı ile Medrese-i Şāhīn Lālāʾdan pervāz ve bā-mūṣile-i Süleymāniyye Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾne neyl ile aḳrānından mümtāz oldı. Biñ iki yüz dörtde bā-miṣliyye Mederse-i Cezerī Ḳāsım Paşaʾya şāyān ve biñ iki yüz on iki ḫilālinde İzniḳʾde Süleymān Paşaʾdan bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād-ı Ṯānī tefvīż ü erzānī olup bāġ-ı derūnına

[1581] 273a KA

[1582] 275a AE

[1583] sālinde: - AE

bād-ı ṣafā vezān ve iki yüz on üçde bā-miṣliyye-i Süleymāniyye müderris-i Medrese-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān ve ẕāt-ı kāmilāneleri belde-i mezbūrede ser-levḥa-i eşrāf u aʿyān ve kemāl-i şöhret-i şāyiʿa ile maḥsūdu'l-aḳrān iken sinn ü sāli resīde-i mertebe-i kemāl ve biñ iki yüz on dört tārīḫinde medrese-i ʿālem-i beḳāya irtiḥāl ile nā'il-i raḥmet-i Īzed-i[1584] müteʿāl olup Ḥiṣār-ı Burusa'da Naḳḳāş ʿAlī Mescidi ḥaẓīresinde āsūde vü defīndir ve Şeyḫ Lāmiʿī Efendi'ye ḳarīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh kāmil ü ʿāḳil ve meḥāsinü'l-ḫaṣā'il vaḳūr u edīb bir pīr-i münevverü'l-meşīb ʿilm ü ʿirfāndan āşnā dā'imā taḥrīr-i kütüb ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā idi. Ṣulb-i şerīflerinden dört nefer evlād-i kirāmı sāḥa-i vücūda cilveger olup her birerleri vaʿde-i ʿömrleri temāmında ʿazm-i milket-i beḳā eylemişler ve āsūde-nişīn-i ḫāk-i fenā olmuşlardır.

Sulṭān Orḫan Medresesi Müderrisi Aḥmed Kefevī-zāde[1585] Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi:

Cevāmiʿ-i envār-ı levāmiʿden Ḳayġan-zāde Cāmiʿ-i Şerīf'inde ḫaṭīb-i be-nām olan Aḥmed Kefevī Efendi merḥūmuñ ṣulbundan burc-ı evliyā-yı medīne-i dil-güşā-yı Burusa'da bedr-i münīrāsā şārıḳ ü raḫşende ve şuʿāʿ-i kevkeb-i istiʿdād-ı āsmān cebhesinde bārıḳ u tābende olduḳda erbāb-ı hüner ü maʿārifiñ mecālis-i ʿulyālarına müdāvemet ve gencīne-i ifādelerinden kesb-i ser-māye-i hüner ü maʿrifet etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet ve neyl-i şeref-i mülāzemetle ḥā'iz-i şeref ü saʿādet olup biñ yüz seksen dört senesinde pāye-i ḫārice ṣuʿūd ile feraḥ-endūz ve ḥareket-i ḫāric ile ibtidā-yı dāḫil ü ḥareket-i dāḫil rütbelerinin iḥrāz birle biñ iki yüz iki senesinde bā-mūṣile-i ṣaḥn Ḳara Muṣṭafā Paşa Medresesi'yle dil-efrūz ve iki yüz on üç tārīḫinde Ḥamza Beg'den bā-mūṣile-i Süleymāniyye ʿĪsā Beg Medresesi'nde kāşāne-i dili maʿmūr u iḥyā ve biñ iki yüz on dörtde Ḥażret-i Emīr ḳurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa'dan bā-miṣliyye Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed[1586] Paşa Medresesi erzānī ve biñ iki yüz on beş senesi ḫilālinde keẕālik bā-miṣliyye-i mūṣile-i Süleymāniyye Sulṭān Orḫan Medresesi'ne gelip gülistān-ı ārzūnuñ bülbül-i ḫandānı olduḳda **Beyt:**

[1584] 273b KA

[1585] 275b AE

[1586] 274a KA

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün]

Gülşen-i dehriñ vefāsın görmedi bir murġ-ı dil

Niçe maġrūr olasıñ sen aña bülbüller gibi

meʾālince biñ iki yüz on yedi senesi Muḥarremüʾl-Ḥarāmınıñ ṭoḳuzuncı güni rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i dergāh-ı İlāh olup cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Ḥażret-i Üftāde dergāh-ı şerīfi reh-güẕārında pederleri ḳurbunda āsūde-i meşhed-i raḥmet-i Raḥmānʾdır. Merḥūm-ı sālifüʾl-beyān hüner ü ʿirfān ile müşārun biʾl-benān ʿilm ü mūsīḳīde nādirüʾl-aḳrān evāʾil-i ḥāllerinde baʿż-ı tekāyā vü zevāyāda mecālis-i mevlid-i Sulṭānuʾl-Enbiyāʾda ser-ḫalḳa-i gürūh-ı ẕākirān[1587] olup ṭarīḳat-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye müntesib ve tilāvet-i evrād u eẕkāre muvāẓabet ü mükibb bāb-ı keremi güşāde ve süfre-i niʿmeti heme-i muḳīm ü ġarībe āmāde ḳaviyyüʾl-maḥabbet leẕīẕüʾṣ-ṣoḥbet vaḳūr u edīb pederlerinden ṣoñra Ḳayġan-zāde Cāmiʿinde ḫaṭīb idi.

Murād-ı Ṯānī Müderrisi Naḳībüʾl-Eşrāf Ḥācī ʿAbduʾllāh Aġa-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda meşāhīr-i aġavāt-ı sütūde-ṣıfātdan El-Ḥāc ʿAbduʾllāh Aġa İbnüʾl-Ḥāc Meḥemmed Aġa-nām merd-i be-nām ṣulbundan belde-i mezbūrede ḳadem-dehende-i ṣaḥrā-yı vücūd ve nümāyende-i ḫayme-i ḫażrā-yı ʿālem-i şühūd olup beyneʾl-enām Yörük-zāde denmekle be-nām olan Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾdir. Bi-ʿināyetiʾllāhiʾl-melikiʾl-vedūd āṯār-ı rüşd ü sedād nāṣıyesinde rū-nümūd olduḳdan ṣoñra bir miḳdār ʿilm ü maʿrifetden ḥiṣṣe-dār olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet ve ruḳʿa-pāre-i mülāzemete neyl ile maẓhar-ı gencīne-i meserret olup biñ yüz yetmiş üç senesinde[1588] rütbe-i ḥāric ile Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿasıʾnda hilāl-i maḳṣūdı ṭāliʿ ve ibtidā-yı dāḫil ile Ḳara ʿAlī Paşa ve ḥareket-i dāḫil ile Ḫ*ā*ce Menteşʾe gelüp şemʿ-i iḳbāli fürūzende vü lāmiʿ oldı. Baʿdehu mūṣile-i Süleymāniyye ile Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa ve Cezerī Ḳāsım Paşa ve Sulṭān Orḫan Medreseleriʾne ḳadem-resā ve iki yüz on üçde bā-rütbe-i Süleymāniyye

[1587] 276a AE

[1588] 274b KA

Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesiʾne pīrāye-baḫşā ve iki yüz on dört tārīḫinde bā-miṣliyye-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād-ı Ṯānī ile ber-murād ve vekālet-i niḳābet-i sādāt-ı kirām ile ḳarīn-i şeref-i isʿād ve bu ḥāl-i mesʿadet-iʿtiyād üzre visāde-güzīn-i bārgāh-ı ḫurrem ü şād iken biñ iki yüz on yedi sālinde mülk-i fānīden refʿ-i pāy-ı ḥayāt-ı nā-pāydār ve murġ-ı rūḥına ḥadīḳa-i cinānı evgār eyledi. Maḥrūse-i merḳūmede Veled-i Naʿl-bend Maḥallesiʾnde saʿādet-ḫāneleri ḳurbunda olan muʿallim-ḫāne[1589] ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezār ve peder ü ceddi ile hem-civārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ḫānedān-ı ḳadīm müşfiḳ ü kerīm ehl-i niʿmet ṣāḥib-i mürūʾet vaḳūr u edīb pīr-i münevverüʾl-meşīb idi. Ṣulb-i pākinden pā-nihāde-i kāşāne-i rūzgār olan maḫdūm-ı fütüvvet-şiʿārları Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi peder-i muḥteremleri gibi ḫānedān-ı ehl-i niʿmet ve ṣāḥib-i iḥsān ṣāf-derūn bir ẕāt-ı mürūʾet-nümūn olup belde-i mezbūrede meşāhīr-i müderrisīnüʾl-kirām ve merātib-i ṭarīḳ-i resmiyyeden ḥareket-i altmışlı rütbesine neyl ile şād-kām iken biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfinde ʿazm-i żiyāfet-ḫāne-i dāruʾl-ʿadem ve peder-i mükerremleri ḳurbunda ḥarīm-i ḳabre vażʿ-ı ḳadem[1590] etmişdir.

Şarrāfiye Medresesi Müderrisi Ders-i ʿĀm El-Ḥāc Ebū Bekir Efendi:

Memālik-i vesīʿa-i mesālik-i devlet-i ʿOṯmāniyeʾden diyār-ı Anaṭoluʾda vāḳıʿ Saḳarya ḳażāsında Çay ḳaryesinde cāy-ı vücūda ḳadem-resā ve refte refte rütbe-i vuḳūf u şuʿūra irtiḳā birle ḥilye-i rüşd ü sedād ile ṣūret-i ḥālī müzeyyen ve pīrāye-i ḳabā-yı istiʿdād-ı Ḫudā-dād ile ẕāt-ı şerīfi muʿanven "*Taʿallem yā fetā feʾl-cehlu āru Ve lā yerḍā bihaʾl-aḥmāru*[1591] müʾeddāsınca bir zamān menbaʿ-i ʿilm ü kemāl olan Birgī ḳaṣabasında ve belde-i Engūrīʾde niçe müddet ʿulemā-yı ʿiẓāmıñ mecālis-i tedrīslerine aḳrān ve ifāde vü taḳrīrlerine ṣarf-ı leʾālī-i ezhān ederek dest-ber-āverde-i ʿulūm ve taḥṣīl-i feżāʾil-i şettā ile maʿdūd füḫūl-i ʿiẓām-ı maʿārif-mersūm olup baʿdehu Mıṣr-ı Ḳāhireʾye nehżat ve anda olan ʿulemā-yı kirām u muḥaddiṯīn-i ʿiẓāmıñ taḥdīṯ ü tedrīslerine mülāzemet ve uṣūl-i ḥadīṯ-i şerīfi telemmüẕ edip aḫẕ-ı iẕn ü icāzet eyledikden ṣoñra Ḥarameyn-i Muḥteremeynʾe

[1589] 276b AE

[1590] 275a KA

[1591] (İlim) öğren ey genç cehalet utançtır, buna eşekler (bile) razı gelmez.

zāmile-bend-i iʿtizām ve ṭavāf-ı beyt-i Ḫudā ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Sulṭānuʾl-enbiyā *ʿAleyhi efḍalüʾt-teḥāyā*[1592] ile Vādī-i Merve-i Ṣafāʾda helvele-cünbān-ı şevḳ ü ʿizām olduḳdan ṣoñra[1593] sāʾiḳ-i taḳdīr-i İlāhī licām-ı hevdec-i tevcīh ü ʿazīmetlerin maḥrūse-i dilgüşā-yı Burusaʾya sevḳ ü iġrā ve belde-i mezbūrede visāde-i ḫāne-i iḳāmete ittikā edip Cāmiʿ-i Kebīrʾde neşr-i ʿulūma mübāderet ile cevāhir-i girān-ḳadr-ı faźl u kemāli ʿindeʾl-ʿulemā hüveyda olmaġla meslek-i zümre-i fużalā olan ṭarīḳ-i ʿilmiyyeye şitābān ve biñ yüz ṭoḳsan üç tārīḫinde bā-imtiḥān ibtidā-yı ḫāric ile Ṣūfī Sinān Buḳʿasıʾna neyl ile şādmān ve muḳteżā-yı ṭarīḳ üzre[1594] niçe medārisi güẕerān ederek biñ iki yüz on altı sālinde bā-ḥareket-i altmışlı Ṣarrāfiyyeʾde iktisāb-ı derāhim-i merām etmişler fiṭrat-ı ezeliyyelerinde vedīʿa-i ilāhī olan māye-i ʿilm ü ʿirfān-ı nā-mütenāhī muḳteżāsınca meslek-i faḳr u fenāya sālik ve maʿārif-i bāṭıniyyeye mālik olmaḳ bir mürşid-i kāmiliñ dāmen-i irşādına teşebbüs̱e muḥtāc olduġu derk ü iẕʿān edip niçe zamān-ı vāfir başr-ı başīretle çār eṭrāfa nāẓır iken biñ yüz ṭoḳsan üç ḫilālinde maḥrūse-i Burusaʾta teşrīf-sāz-ı übbühet ü irşād olan mürşidüʾs-sālikīn-i meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Naḳşiyyeʾden Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi ḥażretleriniñ meclis-i saʿādetlerine duḫūl ile şeref-nümūn ve aḫẕ-ı yed-i inābet ve nezd-i siyādetlerinde şeref-i muṣāḥabet ile maẓahr-ı eʿazz-ı maṭālib-i derūn olup gecelerde evrād u eẕkār ve gündüzlerde Cāmiʿ-i Kebīrʾde tedrīs-i ʿulūm-ı nāfiʿa ile meşġūl ve zülāl-ı füyūżāt-iştimāl-i taḳrīrleri ṭālibān-ı dil-teşnegāne mevṣūl ve Ḥaḳ şākirdānlarında naẓar-ı feyż ü himmet-i ʿaliyyeleri mebẕūl olmaġın pīşgāh-ı ifādelerinde zānū-zede-i ḳuʿūd olan dānişverān-ı zamān-ı istifāde-i ʿilm ü kemāl ederek mesned-i ʿilm ü feżāʾile iḥrāz ile mümtāz olmuşdur. Biñ iki yüz on yedi Şevvālʾiniñ ṭoḳuzıncı yevmüʾs̱-s̱elās̱e murġ-ı rūḥ-ı laṭīfleri āşiyān-ı tünd[1595]-cevelān ve vāṣıl-ı raḥmet-i Raḥmān olduḳda cesed-i pākleri mürşid-i ḥaḳīḳat-intimāları ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḫānḳāh-ı ʿaliyyeleri civārında olna Zeyniyye Muʿallim-ḫānesi ḥaẓīresinde tevdīʿ-i raḥmetgāh-ı Īzed-ı Ġufrān ḳılınmışdır.

[1592] Selamların en güzel onun üzerine olsun.

[1593] 277a AE

[1594] 275b KA

[1595] 277b AE

Mevlānā-yı mūmā ileyh ʿālim ü ʿāmil fāżıl u kāmil ʿābid ü zāhid ʿāşıḳ u mücāhid nāzük[1596]-mizāc ḫūb-imtizāc āşnā-yı rāz-ı ḥaḳīḳat evliyā-sīret şıddīḳ-menḳabet bir ẕāt-ı ʿadīmüʾl-miṯāl ü melek-ḫaşlet idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi ve ʿalā-sāʾiriʾl-ʿulemāʾiʾl-ʿārifīn.*[1597]

Yıldırım Bāyezīd Ḫān Müderrisi İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Selīm Efendi:

Biñ yüz yetmiş ṭoḳuz tārīḫinde revende-i ʿālem-i beḳā ve Umūr Beg Ḫāmūşānıʾnda āsūde-i ḫāk-i fenā olan bāb ḳalemī baş kātibi İsḥaḳ Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ʿarāfet-mevsūmları İsḥaḳ-zāde Meḥemmed Selīm Efendiʾdir. Ḫūrşīd-i vücūdı medīne-i burc-i evliyāda pertev-fiken ve tābiş-i istiʿdād ile çeşm-i baḫtı rūşen olup mecālis-i ʿulyā-yı fużalā-yı kirāmı cevelān ve ʿalā-vechiʾl-itḳān iktisāb-ı nişāb-ı ʿulūm u fażīlet ile ġıbṭa-fermā-yı aḳrān olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ve aḫẕ-ı mülāzemetle nāʾil-i meʾmūl olup biñ yüz yetmiş ṭoḳuz senesinde pāye-i ḫārice vażʿ-ı ḳadem ve biñ yüz seksen üçde bā-dāḫil-i dersiyye El-Ḥāc Süleymānʾa duḫūl ile ḥadīḳa-i derūnı mānend-i bāġ-ı İrem olup ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ niçe medārisde mesned-nişīn-i taḳrīr ü taḥḳīḳ olaraḳ biñ iki yüz on üç sālinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād-ı Ṯānī erzān ve iki yüz on dörtde bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīṯ-i Süleymāniyye Medrese-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān tevcīh ü iḥsān ve ẕāt-ı feżāʾil-āyātları medrese-i celīleye bāʿiṯ-i revnaḳ u şān olup zümre-i ṭālibān-ı dānişverān-ı zamāne tedrīs-i ʿulūm ile güẕārende-i evḳāt u āvān iken biñ iki yüz on sekiz[1598] senesi ḫilālinde medrese-i ʿālem-i ʿuḳbāya ʿazm u rıḥlet ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde Mevlevī-ḫāne ḥiẕāsında nühüfte-i laḥd-ı maġfiret oldı. Mevlānā-yı mūmā ileyh Ṣāḥib-i ṭabʿ-ı selīm müşfiḳ ü kerīm ġayūr u cesūr ve āṯār-ı ʿilm ü ʿirfān ile[1599] cevānib-i erbaʿası maʿmūr niçe zamān ḳısmet ḳaleminde olan ketebe-i kirāma reʾīs ol cihetle māʾide-i taʿayyüşde kāse-līs ve ṣakk u menāsiḫe ile enīs ʿilm-i ferāʾizde ṣāḥib-i yed-i ṭūlā ve ʿuḳde-güşā-yı mesāʾil-i mevtā vü iḥyā olup baʿdehu künc-nişīn-i serāy-ı ʿuzlet olmuşlar idi. Ferzend-i ercmendi Meḥemmed Saʿduʾllāh Efendi ehl-i dāniş ü vaḳār ve ḳalem-i mezbūrede debīr-i maġfiret-şiʿār ve maʿdūd-ı zümre-i müderrisīn-i rüsūm ve eşbāh u naẓāʾiri miyānında müsellem ü maʿlūm

[1596] 276a KA

[1597] Allahʾın rahmeti ona ve diğer irfan sahibi alimlerin üzerine olsun.

[1598] 278a AE

[1599] 276b KA

bir ẕāt-ı mürūʾet-mersūm olup şumār-ı leʾālī-i sinn ü sāli derece-i erbaʿīne vāṣıl olmuş iken biñ iki yüz yigirmi bir tārīḫinde ḳırṭās-ı ḥayāt-ı nā-pāydārī dest-i ecelde çāk ve pederleri ḳurbunda ġunūde-i pister-i ḫāk oldı.

Başcı İbrāhīm Beg Medresesi Müderrisi Ḥüseyn Efendi-zāde Aḥmed Münīb Efendi[1600]**:**

Tercemesi bālāda keşīde-pīrā-yı kilk ü imlā olan Ḳara Ṣāliḥ Efendi-zāde Ḥüseyn Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda biñ yüz seksen üç tārīḫinde ʿālem-i kevne nāzil ve refte refte derece-i sinn-i imtiyāza vāṣıl ve naḳd-i leʾālī vü sāʿatini cihet-i taḥṣīl-i hüner ü maʿrifete bāẕil olup ʿulemā-yı ʿahdıñ pīşgāh-ı feyż-iktināh-ı ifādelerinden müstefīd ve tedrīs ü taḥḳīḳlerinden istifāża-i ʿilm ü kemāl ederek ḳadr ü menzileti mezīd olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde neşr-i ʿulūm-ı nāfiʿaya müdāvim ve zümre-i ṭālibān-ı dil-müstaʿiddānı çeşme-sār-ı faż̧l u kemāllerinden isāle-i zülāl-i maʿrifet eyleyerek aġnā vü iṭfāya ḥarīṣ ü nehīm olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim ve rüsūm-ı dīrīnesi üzre mülāzım olup biñ iki yüz üç sālinde pāye-i ḫārice irtiḳā ile dil-şād ve ḥasbeʾl-ʿāde niçe[1601] merātib-i resmiyye ve güsterende-i seccāde olarak biñ iki yüz on dört Şevvālʾinde bā-rütbe-i ṣaḥn Medrese-i Ferhādiyyeʾde ḥacle-i ḳalbi bākūre-i şīrīn-murād ile ābād oldı. Biñ iki yüz on yedi sālinde ibtidā-yı altmışlı ile Nişāncı ʿAlī Paşa Medresesiʾne neyl ve biñ iki yüz on sekizde ḥareket-i miṣliyye ile Gökdere Medresesiʾnde nehr-i meserreti pür-seyl olup bi-emriʾllāhi teʿālā sene-i mezbūrededе ṭaʿne-i ṭāʿūn ile ḥāʾin-i rütbe-i şehādet ve Bıñarbaşıʾnda ḳurb-ı ebā vü ecdādında defīn-i laḥd-ı raḥmet olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh baḥr-i bī-kerān-ı faż̧īlet ve dürr-i yektā-yı maʿrifet naẓīri nādir şāʿir Türkī vü ʿArabī vü Fārsī naẓma ḳādir ehl-i intibāh muʿteḳid-i ehluʾllāh muḥibb-i meşāyiḫ ü dervīşān enīs-i bāzār-ı maʿrifet-nişān idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Ḥamāmī-zāde Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi:

Merḥūm-ı müşārun ileyh ḫalvet-ḫāne-i diyār-ı ʿademden medīne-i Burusaʾda cāmekān-ı ʿālem-i şühūda ḳudūm edip refte refte rütbe-i farḳ u temyīz-i eşyāyı iḥrāz birle bir ẕāt-ı kıyāset-mersūm olduḳda ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifādelerine müdāvemet ederek

[1600] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[1601] 277b KA

istifāde-i ʿulūm u feżāʾil ile maġbūtuʾl-emāsil olduḳdan ṣoñra ṭarīḳat-i ʿulemā-yı rüsūma ḫırām ve lezzet-i şehd-i mülāzemetle şīrīn-kām ve kālā-yı Būḳalemūn-reng-i ʿilm ü kemāli ḳarīn-i tamġā-yı iʿtibār u iḥtirām olmaġın biñ yüz yetmiş üç sālinde pāye-i ḫārice dāric ve ḥareket-i ḫāric ile ibtidā-yı dāḫil rütbelerine ʿāric ve mūṣile-i ṣaḥn u ḥareket-i altmışlı rütbeleriyle niçe medārise pā-nihāde olaraḳ iki yüz dörtde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Murād-ı Sānī ve iki yüz sekizde misliyye ile Yıldırım[1602] Bāyezīd Ḫān Medresesiʾnde[1603] şeref-mekīn ve biñ iki yüz on üç tārīḫinde Remzī-zāde Efendi yerine bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭāniyyeʾde seccāde-nişīn ve reʾīs-i müderrisīn feżāʾil-āyīn olup güsterende-i bisāṭ-ı ifāde olduḳları medāris-i celīlelerde ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ü taḥḳīḳ ü taʿlīm ü tedḳīḳe iştiġāl ve zāt-ı übbehet-āyātları belde-i mezbūrede zübde-i kibar-ı bāhirüʾl-iclāl olduḳlarından umūr-ı ahālī vü fuḳarāyı ber-nehc-i istiḳāmet tanẓīm ü rüʾyet ve bu ḥāl üzre güzārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz yigirmi senesinde rūḥ-ı revānları cāme-i tünd ü ʿuryān ve ʿāzim-i füsḥat-serāy-ı cinān olup cesed-i laṭīfleri Deveciler Ḫāmūşānıʾnda maġsel-i ġurabā ḳurbunda ḫalvet-nişīn-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mümā ileyh ʿālim ü ʿāmil ʿāḳil ü kāmil ṣāḥib-i cūd u semāḥat meḥāsin-sīret raḥm u şefḳatde müsellem mürüʾet ü fütüvvetde ʿalem ṣalāt-ı mefrūżayı cemāʿatle edāya müdāvim ve nevāfil-i ʿibādāt u tehüccüdi īfāya mülāzım ṭarīḳat-i ʿaliyyeye münāsebeti ve ḥālāt-ı ṣūfiyyede müşāreketi der-kār ve merāsim-i ādāb u erkāne riʿāyeti bisyār ehl-i sekīne vü vaḳār meclis-i saʿādetleri mekteb-i ʿirfān dāʾimā muṣāḥabet-i ʿilm ü ʿameliyye ile sübḥa-şumār-ı ezmān idi.

Keçeci-zāde Efendi Dāmādı ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi:

ʿUlemā-yı be-nām-ı devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-ḳıyāmdan sābıḳan ṣadr-ı Rūm-ı feżāʾil-mersūm Keçeci-zāde Efendi merḥūmuñ dāmād-ı muḥterem ve zümre-i kibār-i ḳużāt-ı ʿasākir Rūmeliʾden ʿAbduʾl-Ḥalīm Mollā Efendi Ḥażretleriniñ vālid-i mācid-i mükerremleri ʿAbduʾl-laṭīf Efendiʾdir. Maḥmiyye-i seniyye-i Sitanbulʾda ṣulb-i peder-i büzürgvārından

[1602] 277b KA

[1603] 278b AE

pā-nihāde-i menziletgāh-ı vücūd ve cebīn-sūde-i gehvāre-i[1604] ʿālem-i şühūd olup bi-luṭfiʾl-melikiʾl-mennān mālik-i nişāb-ı ʿilm ü ʿirfān olduḳda ṭarīḳ-i rüsūma ʿazīmet edip pāye-i erbaʿīnden infişāl ve rütbe-i ḫārice[1605] ittişāl ile muḥaṣṣalüʾl-āmāl olup āyīn-i meslek-i tedrīs üzre refte refte muḳteżā-yı merātib-i resmiyye iḥrāz-ı medāris-i ʿilmiyye ederek kibār-ı müderrisīnden maʿdūdıyetle mümtāz velā-siyyemā pīrāye-i ʿaḳl ü dirāyet ve meḥāsin-vāye-i fehm ü kıyāsetle beyneʾl-aḳrān serefrāz olmaġın Der-i Saʿādetʾde heme-i zamān diḳḳat ü iʿtināya şāyān olan Ḳapān-ı Daḳīḳ niyābeti evāḫir-i ʿahd-ı salṭanaṭ-ı Selīmiyyeʾde ʿuhde-i liyāḳatlarına tefvīż olunup meʾmūriyet-i meẕkūreye mevḳūf vuḳūʿ-yāfte olan daʿāvī-i ʿibādı ber-nech-i şerʿ-i şerīf-i fayṣaldih-i taḥḳīḳ *Vezinū biʾl-ḳısṭasiʾl-mustaḳīm*[1606] ile umūr-ı ḥasbiye-i zümre-i tüccārānı mīzān-ı ʿadl ü inṣāfda sencīde-pīrā-yı tedḳīḳ ederek ʿiffet ü nezāhat ile güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz yigirmi iki tārīḫinde Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Rābiʿ Ḥażretleriniñ taḫt-ı ḫilāfete cülūslarında düşmen-i aṣdıḳā-yı salṭanat-ı seniyye olan gürūh-ı eşkiyā-yı zūr-bāzāndan teḫlīṣ-i cān mülābesesiyle bir zamān kūşe-i ḫafāda nihān olup baʿd-ez-ān ḫidmet-i niyābetden maʿzūl ve maḥrūse-i Burusaʾya menfiyyen mevṣūl olmuşlar idi. Belde-i mezbūrede Vālide Sulṭān Ketḫudāsı Yūsuf Aġaʾnıñ şehādetinden çend rūz mürūrunda ġuyiyā ṣūret-i iḥsānda ʿuhdelerine rütbe-i Mīr-i Mīrānī tevcīh ü erzānī buyurıluduġı nāṭıḳ-ı emr-i hümāyūn-ı rū-nümūn olup **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Fetīl-i şemʿ-i baḫtım gerçi sulṭānım uyandırdı

Çerāġ itdi beni ammā velekīn yaḳdı yandırdı

müfādınca[1607] bu eṣnāda ḥall-i irāḳa-i dem-i nā-ḥaḳḳına dāʾir ẓuhūr eden dīger fermān-ı ḳażā-cereyān mūcibince sene-i meẕkūrede cellād-ı bī-dād-ı sipihr-i ġaddār pençesinde menşūr-ı ḥayāt-ı nā-pāydārī çāk çāk ve neyl-i şehādetle rūḥ-ı revānı feraḥnāk ve cesed-i

[1604] 278a KA

[1605] 279a AE

[1606] Doğru teraziyle tartın. Kurʾân,İsra/35.

[1607] 278b KA

laṭīfleri ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-meliki'l-ḳadīr*[1608] Cāmiᶜ-i lāmiᶜü'l-envārları cānib-i ġarbīsinde olna ḥaẕīrede mütevārī-i[1609] nihān-ḫāne-i ḫāk olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ kāmet-i istiḳāmeti cāme-i zībā-yı hüner ü maᶜrifetle zībende ve libāçe-i fāḫire-i rüşd ü sedād ile ser-bülend ü ṭırāzende idi.

Murād-ı Ṯānī Müderrisi Cāmiᶜ-i Kebīr İmāmı-zāde Maḥmūd Efendi:

Tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede vāsıṭa-i kilk-i perīşān-edā ile keşīde vü imlā olan Cāmiᶜ-i Kebīr'de imām-ı evvel Aḥmed Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusa'da vilādet ve resīde-i rütbe-i rüşd ü reşādet olduḳda kibār-ı meşāyiḫ-i ᶜaṣrdan Şeyḫ Aḥmed-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Nesīb Efendi merḥūmdan ᶜilm ü feżā'ili taḥṣīl ve mūriṯ-i leṭāfet-ṭabᶜ-ı insān olan fenn-i Farsī daḫı efendi-i mūmā ileyhden tekmīl eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-i rüsūm-i ᶜilme rāġıb u mā'il ve leẕẕet-i ḳand u nebāt-ı mülāzemetle merāret-i meşām-ı kāmı zā'il olup biñ yüz seksen iki sālinde bā-ibtidā-yı ḫāric Ḫāce Baḥrī Buḳᶜası'nda baḥr-i meserrete müstaġraḳ ve biñ yüz seksen yedi sālinde bā-dāḫil buḳᶜa-i Seyyid Behlūl'da şāhid-i merām ve maḳṣūd-ı āyīne-i dilde muḥaḳḳıḳ olup bundan ṣoñra muḳteżā-yı ḥarekāt-ı resmiyye niçe medārise ḳadem-zen olaraḳ biñ iki yüz on yedide Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa'dan bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Ḫudāvendigār Ġāzī ile şād[1610] u ḫurrem ve biñ iki yüz on sekiz tārīḫinde İzniḳ'de Süleymān Paşa'dan bā-rütbe-i Süleymāniyye Sulṭān Murād-ı Ṯānī Medresesi'yle mükerrem olup sene-i merḳūmede ḫaṭīb-i cemāᶜāt-ı ervāḥ-ı mü'minīn olan melek-i mevt lisānında nidā-yı *İrciᶜī* semᶜ-i cānına ilḳā ve rūḥ-ı şerīfi ᶜālem-i beḳāya reh-peymā olup Bıñarbaşı Mezāristānı'nda pederleri ḳurbunda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ᶜilm ü ᶜirfān ile mevṣūf u meẕkūr ṭabᶜ-ı şerīfleri ibtilā-yı mükeyyifātdan müberrā ve envār-ı zühd ü ṣalāḥ ile dil ü cānı rūşenā maḥmūdu'l-ḫıṣāl memdūḥu'l-aḥvāl ḥalīm ü selīm seḫā vü kerīm vālid-i mācidlerinden ṣoñra Cāmiᶜ-i Kebīr'de imām ve minber-i münīrinde ḫaṭīb-i[1611] dil-keş-i be-nām idi. Maḫdūm-ı necābet-mevsūmı Es-Seyyid İbrāhīm Efendi Pederleri gibi Cāmiᶜ-i Kebīr'de ḫaṭīb ü imām ve nām-ı nāmīsi keşīde-pīrā-yı defter-i zümre-

[1608] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1609] 279b AE

[1610] 279a KA

[1611] 280a AE

i müderrisīn-i kirām olup zīver-i ʿilm ü ʿirfān ile eşbāh u naẓāʾiri miyānında muʿazzez u muvaḳḳar iken ol daḫı biñ iki yüz yigirmi beş tārīḫinde ʿāzim-i cāmiʿ-i şehristān-ı beḳā ve vālid-i muḥteremleri ḳurbunda mütevārī-i cevf-i ġabrā olmuşdur.

Müderrisīnden Reʾīsüʾl-Küttāb Orḫan İmāmı-zāde Aḥmed Reşīd Efendi:

Şehr-i Filibeʾde ʿazm-i şehristān-ı beḳā eden Orḫan Cāmiʿi İmāmı Meḥemmed Emīn Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı maʿārif-güsterleri ve mesbūḳuʾẕ-ẕikr İmām-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendiʾniñ birāder-i kihterleri Aḥmed Reşīd Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i mūmā ileyhden nümāyende-i dīdār ve āṯār-ı rüşd ü sedād nāṣıyesinde bedīdār olduḳda taḥṣīl-i ʿulūma saʿy-i bisyār ve ʿulemā-yı ʿaṣrıñ meclis-i ifādelerinden āmed-şod-ı derse beẕl-i naḳdīne-i iḳtidār ederek cüz-dān-ı derūn-ı saʿādet[1612]-maḳrūnı māl-ā-māl-i ʿilm ü kemāl ve cil-bend-i dil ü cānı meşḥūn-ı icrā-yı maʿārif-i nādirüʾl-miṯāl olup şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe ṭabʿ-ı nezāket-güsteri māʾil ve niçe seneler üstād-ı kāmile ḫidmet ve temeşşüḳ-i ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe muvāẓabet edip fenn-i ḫaṭṭ-ı mezbūruñ daḳāyıḳ u ḥaḳāyıḳına vāṣıl olduḳda meʾẕūn ü mücāz ve ḥāʾiz-i pül taḳlīd ü mücāz edip ḥaḳḳā ki ḳavāʿid-i ḫaṭṭ-ı meẕkūrda üstād-ı nādirüʾl-aḳrān olmaġla ḫaṭ-nüvīsān-ı ebnā-yı zamāna haftada iki gün taʿlīm ü irāʾet ve peder-i muḥteremleri maʿīyetinde maḥkeme-i ṣuġrāda ḫidmet-i kitābet ve bu vechle ṣakk u inşāyı taḥṣīle beẕl-i midād-ı himmet ve baʿde ṭarīḳ-i rüsūm-ı ʿulemāya ʿazīmet ve aḫẕ-i ruḳʿa-i mülāzemetle ḫāʾiz-i rütbe-i meserret olup biñ iki yüz dört sālinde ibtidā-yı ḳademe-i süllem-i merātib-i resmiyye olan pāye-i ḫārice ʿurūc ile necm-i baḫtı fīrūz ve iki yüz ṭoḳuzda bā-ḥareket-i ḫāric Mevlūdī[1613] Süleymān Efendi Buḳʿasıʾnda dil-efrūz olup birāderleri Saʿīd Efendi vefātında maḥkeme-i merḳūmede biʾl-istiḳlāl kitābete mālik ve giderek mevālī-i ʿiẓām ṭaraflarından niyābet maḥkeme-i meẕkūre ʿuhde-i liyāḳatlarına iḥāle olmaġla ber-vech-i ḥaḳḳāniyyet aḥkām-ı şerīʿat-ı muṭahharayı icrāya sālik olmuş ve umūr-dīde vü kār-āzmūde mahāret-i ṣakk u inşā ve ḥall ü ʿaḳd-ı mesāʾil-i mevtā vü iḥyāda kemāli nümāyān bulunmuş olmaġla maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde niçe zamān reʾīs ü muḳtedā ve āyīn-i dīrīn-i ṭarīḳ-i ʿulemā üzre baʿż-ı medāris-i resmiyyeye pār-

[1612] 279b KA

[1613] 280b AE

sā olaraḳ ḥareket-i altmışlı rütbesine neyl ile kām-revā olduḳda *li-kulli ecelin kitābun*[1614] naṣṣ-ı celīli feḥvāsınca sicill-i ʿömri muṭavviʾl[1615]-elḳāb olmaġın biñ iki yüz yigirmi üç Muḥarremüʾl-Ḥarāmında ʿāzim-i maḥkeme-i ʿālem-i beḳā ve cesed-i laṭīfi Bıñarbaşıʾnda Düstūr-ḫān Buḳʿası ittiṣālinde āsūde-nişīn-i ḫāk-ı fenā oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh ehl-i ʿilm ü dāniş ve ẕāt-ı nezāhat-āyātı mecmūʿa-i maʿārife hāmiş ehl-i vaḳār u edeb kitāb-ı aḫlāḳı ẕeheb-i ḥüsn-i ḫaṣāʾil ile müẕehheb mıṣtar u sāʾiḳ-i iʿtidākden bīrūn çirk-āb-ı rişvet-i gūn-ā-gūn-ı ʿibāddan dāmen-i ʿişmeti maṣūn ve semm-i helāhil-i ḥuḳūḳ-ı erāmil ü eytāmdan dimāġ-i dil ü cānı meʾmūn reʿāyā vü berāyā sīretinde rāżī vü şākir ve erbāb-ı muṣāliḥ-i diyānet ü ʿiffetini tālī vü ẕākir olup kemān-keşlikde daḫı zūr-ı bāzūsı mānend-i seng-nişān-ı müstebān ve meydān-ı tīr-endāzānda ṣāḥib-i menzil bir ẕāt-ı şecāʿat-ʿunvān idi.

Müderrisīn-i Kirām ve Aṣḥāb-ı Ders-i ʿĀmdan Geyveli El-Ḥāc ʿAlī Efendi:

Diyār-ı Anaṭoluʾdan Geyve ḳaṣabasında ẓāhir ü bedīd ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl żamnında maḥrūse-i Burusaʾya ḳadem-resīd ve fużāla-yı ʿahddan ders-i ʿām Aḫısḳavī Fāżıl Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ ḥużūr-ı saʿādetlerinde[1616] istifāża-i envāʿ-i ʿulūm etmekle bünyān-ı serāy-ı dil-i merāmını teşbīd edip fāżıl-ı mūmā ileyhden Cāmiʿ-i Kebīrʾde ʿıḳd u tertīb olunan meclis-i ʿulyāda mevcūd ʿulemā-yı feżāʾil-nümūduñ müvācihlerinde aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile rütbe-i ḳadri mezīd olduḳda belde-i mezbūrede vāḳıʿ Ḳayġan-zāde Cāmiʿ-i Lāmiʿüʾl-Envārında neşr-i ʿulūm-ı nāfiʿaya meşġūl ve ṭarīḳ-i tedrīse mevṣūl ve şeref-i mülāzemetle nāʾil-i meʾmūl olup biñ iki yüz altı tārīḫinde bā-ḫāric Ḳalender-ḫāneye mālik ve iki yüz yedi senesinde ḥareket-i ḫāric ile Çūbān Beg Buḳʿasıʾna gelüp aġnām-ı feraḥ u sürūrī merʿā-yı āmālde raʿiyye[1617]-i sālik ve biñ iki yüz sekizde bā-ḥareket-i dāḫil-i dāruʾl-ḥadīs Velī Ḫalīfeʾde kişver-i dilde olan cünūd-ı ġumūmı tārik olup biñ iki yüz on yedi sālinde ol şīr-i pīşe-i taḥḳīḳ ü īḳān Esediyye Medresesiʾnden ibtidā-yı altmışlı ile Medrese-i Ḥüseyn Paşaʾya bāʿiṣ-i revnaḳ u şān ve iki yüz yigirmi birde bā-ḥareket-i altmışlı Ḥüseyn

[1614] Her ecelin (vadenin) bir yazısı vardır. Kurʾân, Rad/38.
[1615] 280a KA
[1616] 281a AE
[1617] 280b KA

Çelebi Medresesiyle münşeriḥü'l-cenān olup ẕāt-ı feżā'il-āyātları pīrāye-i ʿulūm-ı nāfiʿü'l-meʾāl ile maḥṣūdu'l-emsāl olmaġın dā'imā tedrīs ü taḥḳīḳ ile iştiġāl ve zümre-i ṭalebe-i ʿulūma īsāle-i feyż ü kemāl üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç senesinde kevkeb-i saʿd-ı rūḥ-ı laṭīfleri burc-ı cesed-i şerīflerinden ġārib ve müdāme-i memātı sāḳī-i ecelden şārib olup Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr*[1618] cāmiʿ-i şerīfiniñ cānib-i ġarbīsinde reh-güẕārda medfūn ve baḥr-i bī-kerān-ı raḥmet-i raḥmāna müstaġraḳ u maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr faẕl u kemāl ile meşhūr ʿābid ü zāhid müttaḳī vü mücāhid ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥamīde ve mālik-i eṭvār-ı pesendīde ḥāl-i evāsıṭında edā-yı ḥaccü'l-İslām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyüdü'l-enām ārzūsıyla cānib-i Ḥicāza ʿazīmet[1619] edip Şākir-zāde Efendi merḥūm Medīne-i Münevvere ḳāżīsı olmaġla ol belde-i ṭayyibede bir sene-i kāmile efendi-i mūmā ileyhe nā'ib ve bu cihetle ḥā'iz-i eʿazz-ı maṭālib olmuş idi.

Velīyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Mevc-zāde Ḥüseyn Efendi:

Terceme-i ḥāl-i ḥaḳīḳat-iştimāli bālāda mesṭūr efḍalü'l-fużalā-yı devrān ve aʿlemü'l-ʿulemā-yı zamān Mevc-zāde Ḫāce ʿAbdu'r-Raḥmān Efendi Ḥażretleriniñ nesl-i muṭahharlarından medīne-i Burusa'da ʿālem-i şühūda nāzil ve vaḳt-i[1620] şāb-ı hevā-yı āyīneden hengām-ı sinn-i selāsīne gelince mā'il-i hevā-yı bī-ḥāṣıl ve sālik-i vādī-i daʿvā-yı bī-ṭā'il olup eṭvār-ı nā-sezā ile semt-i meẕellet-i rüsvāyīde şitābān etmekde iken muḳteżā-yı tevfīḳ-i İlāh ṣūret-i ʿizzet ḥāl-i ʿulemāya ve meẕellet-i zümre-i cühelāya ʿayn-ı intibāh ile nigāh ve bunca zamān naḳdīne-i evḳāt-ı ʿömr-i ʿazīzini telef ü iżāʿat etdigine nedāmet ile āh vāh edip taḥrīḳ-i bād-ı feyż-i Rabbü'l-ʿibād ile mehd-i bedende ṭıfl-ı cānı ḫāb-ı ġafletden āgāh olmaġla otuz yaşında Cāmiʿ-i Kebīr'de ʿAbdu'llāh Efendi merḥūmdan mānend-i ṭıfl ebced-ḫān-ı besmele-gūyān olmaġın bi-ʿināyeti'llāhi'l-meliki'l-mennān ḫatm-i Ḳur'ān-ı ʿaẓīmü'ş-şān eyledikden ṣoñra *El-ʿurūḳu neẕāʿa*[1621] sırrı kendüde nümāyān olup ʿulemā-yı ʿaṣrıñ mecālis-i ifādelerine rū-nihāde ve taḳrīr ü tedrīsleri feyżinden istifāża vü istifāde edip on sene ẓarfında pīrāye-i ḳabā-yı ʿulūm u feżā'il ile ḳāmet-i bālāsı müzeyyen ü

[1618] Yüce sırrı kutsansın.

[1619] 281b AE

[1620] 281b KA

[1621] Irklar ayrılır.

muvaşşaḥ ve ser-māye-i hidāyet-vāye-i saʿy u ictihād ile ẕāt-ı sütūde-ṣıfātı ḫāṣāk-ı cehl ü feżāḥatdan manaḳḳıḥ olduḳda Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde neşr-i feżāʾil ü ʿulūma ibtidā ve tedrīs-i ü tedḳīḳ ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken ṭarīḳ-i rüsūm-ı ʿilmiyyeye şitāb ve biñ yüz ṭoḳsan dört tārīḫinde ledeʾl-imtiḥān sāniye-i Şaʿbāniyye[1622] ḫāricine ẓafer-yāb ve ṭoḳsan yedi senesinde bā-ḥareket-i ḫāric Lāmiʿī Çelebi Buḳʿasıʾnda lemʿa-tāb ve iki yüz on sekizde Ḳāsım Ṣubaşıʾdan bā-ḥareket-i altmışlı Mollā Ḫüssrev Medresesiʾne gelüp ḳadr ü pāyesi ḫaṭīr ve ḥareket-i miṣliyye ile baʿż-ı medārisi daḫı güẕārende ederek bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa ile kām-kār olduḳda ṣīt ü şöhreti āfāḳ-gīr olmuş idi[1623]. ʿĀḳıbetüʾl-emr bu güẕergāh-ı fenāda müddet-i ders ü devrleri resīde-i raḥle-i ḫitām ve biñ iki yüz yigirmi üç sālinde rūḥ-ı şerīfleri ʿāzim-i dāruʾs-selām olup Bıñarbaşı Ḳapusı ḳurbunda mütevārī-i mezār-ı raḥmet-āṣār-ı meliküʾl-ʿallāmdır. Merḥūm-ı mezbūr ḳudemā-reftār ʿacībüʾl-heykel veʾl-eṭvār cesūr u ġayūr edīb ü vaḳūr bir rütbelerde neşr-i ʿulūma ḥarīṣ ü nehīm idi ki yollarda eṣnā-yı meşy u ḫırāmında dest-i feżāʾil-peyvestine zīver olan kitāb-ı şerīfe ṣarf-ı naẓar ve maḥall-i tedrīs ü taḥḳīḳini muṭālaʿa vü ezber ederek ẕuhūb u güẕer etmek ʿādeti olmuş ve sinn ü sāli derece-i heftādı tecāvüz eylemiş bir ẕāt-ı meḥāsin-güster idi.

Ṣūfī-zāde Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Ḥāfıẓ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Tercemesi ẕeyl-i ṣaḥīfede gürūh-ı ẕākirān faṣlında ḫāme-pīrā-yı işʿār olan ser-levḥa-i zümre-i mūsīḳī-şināsān Ṣūfī-zāde Es-Seyyid Aḥmed Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda Duḫter-i Şerif Maḥallesiʾnde ol pūr-ı ḫayr-ı ḫalef-i ḫānedān-ı pederi ʿizz ü şeref olup ser-māye-i ʿömr-i ʿazīzini telef etmeyüp ḳavāʿid-i tecvīd üzre Ḥāfıẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şān ve ḥāmil-i kelām-ı şerīf-i Raḥīm ü Raḥmān ve fużalā-yı kirām-ı ʿahdıñ mecālis-i tedrīs ü taḥḳīḳlerinde ʿalā-vechiʾl-itḳān taḥṣīl-i ʿulūm u feżāʾil-i bī-kerān etmekle ġıbṭa-fermā-yı selef olmuş idi. Burusa ṭarīḳ-i tedrīsine irtiḳā ve biñ yüz[1624] ṭoḳsan beş tārīḫinde bā-ḥareket-i ḫāric Lāmiʿī Çelebi Buḳʿasıʾna lemʿa-pīrā ve ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ġavsüʾl-

[1622] 282a AE

[1623] 281b KA

[1624] 282b AE

vāṣılīn ḥażret-i sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1625] Cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārlarında imām ve şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü iḥtirām ve minber-i münīrde ḫaṭīb-i naġme-serā-yı belāġat-irtisām olup biñ iki yüz[1626] birde ibtidā-yı dāḫil ile Seyyid Meḥemmed Uṣūl Buḳʿasıʾnda şereāfet-penāh ve iki yüz yedi tārīḫinde Medrese-i Ferhādiyyeʾde rūy-ı dil-cūy-ı şīrīn murādına nigāh eyleyüp biñ iki yüz on altı sālinde bā-rütbe-i Ṣaḥn müderris-i Medrese-i Perī-Peyker ve bundan ṣoñra ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı medāris-i müʾessesede seccāde-güster olup rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-cumʿa cāmiʿ-i sulṭān Emīrʾde kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u naṣīḥat ve eyyam-ı ve-sāʾirede baʿż-ı mesācid-i mübārekelerde ṭāʾife-i nisvāne beyān-ı ḥall ü ḥurmet etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi üç sālinde ṣūf-ı ḥayāt-ı müsteʿārı vücūd-ı şerīflerinden ʿārī ve rūḥ-ı laṭīfleri ʿāzim-i dergāh-ı Bārī ve cenāze-i raḥmet-āsārları ẕikr ü tevḥīd ile zāviye-i Zeyniyyeʾde Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Ḳudsī Ḥażretleriniñ türbe-i ʿulyālarınıñ cānib-i şarḳīsinde mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-i Kirdgārī olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿulūm u feżāʾil ile meşhūr ṣafvet-i ṣafā-yı ḥüsn-i ʿaḳīde ile dil ü cānı muṣaffā ve kuḥl-ı ādāb u ʿirfān ile başar u başīreti mücellā niçe kibār-i meşāyiḫiñ bezm-i ʿālīleriyle şeref-yāb olup envār-ı dīdārlarıyle müstenīr olmuş bir pīr-i sāl-ḫorde-i rūşen-żamīr idi.

Murādiyye Müderrisi ʿAynī Ekber-zāde Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda ḫāme-güẕār-ı silk-i süṭūr-ı fużalā-yı kümmelīn ve ʿulemā-yı maʿārif-āyīnden ʿAynī Ekber-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi merḥūmuñ necl-i muḥteremleri Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendiʾdir. Medīne-i burc-ı evliyā-yı Burusaʾda ṣulb-i müşārun ileyhden ṭāliʿ ve mihr-i münīr-i ʿilm ü ʿirfān cebīn-i saʿādet-ḳarīninde lāmiʿ[1627] olduḳda aḫẕ-ı mülāzemetle ṭarīḳ-i tedrīse ʿazīmet edip biñ yüz seksen altı tārīḫinde pāye-i ḫārice dāric ve biñ yüz ṭoḳsan iki sālinde bā-ḥareket-i[1628] ḫāric Ḳarışdıran Süleymān Paşaʾya ʿāric ve biñ yüz ṭoḳsan altı senesinde bā-dāḫil Şāh Sulṭān Medresesiʾnde erīke-pīrā-yı mesārr ve ṭoḳsan sekizde bā-ḥareket-i dāḫil Ṣūfī Sinān Buḳʿasıʾyla kām-kār olup biñ iki yüz birde bā-mūṣile-i Ṣaḥn Esediyye Medresesiʾne ẓafer-yāb ve iki yüz beşde bā-rütbe-i Ṣaḥn Ḳara Muṣṭafā

[1625] Yüce sırrı kutsansın.

[1626] 282a KA

[1627] 283a AE

[1628] 282b KA

Paşaʾda rifʿat-ı iktisāb ve iki yüz ṭoḳuzsa ibtidā-yı altmışlı ile Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne ism-i sāmīleri ḳayd ve iki yüz on üç ḫilālinde bā-iʿtibār-ı ḥareket-i altmışlı Medrese-i Şāhīn Lālāʾyı ṣayd edip ve iki yüz on beşde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i "vāʿiẓiye ile vāṣıl-ı emniyye ve iki yüz on yedide pā-nihāde olduġu Ḥamza Beg Medresesiʾnden iki yüz yigirmi tārīḫinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i"[1629] Murādiyye ile nāʾil-i faḫriyye olup biñ iki yüz yigirmi yedi Rebīʿüʾl-Evvelīsinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve cesed-i laṭīfleri Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[1630] Cāmiʿ-i Şerīfleriniñ cānib-i ġarbīsinde olan sāḥa-i bihişt-nümāda vālid-i mācidleri ḳabr-i münīrine tevdīʿ ü tedfīn olunmuşdur.Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿāḳil ü kāmil memdūḥuʾl-ḫaṣāʾil ḥalīm ü selīm mütedeyyin ü müstaḳīm vaḳūr u edīb bir pīr-i münevverüʾl-meşīb idi. Maḫdūmları ʿAynī Ekber-zāde Meḥemmed Rāşid Efendi biñ iki yüz altı tārīḫinde ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ve devr-i buḳāʿa-ı resmiyye ederek biñ iki yüz otuz iki sālinde bā-rütbe-i ḥareket-i altmışlı Şāhīn Lālā Medresesiʾne mevṣūl olup emniyye-i neyl-i mevleviyyet-i devriyye ile medrese-i mezbūreden taḥrīḳ-i perr ü bāl edip biñ iki yüz otuz dört senesinde Şeyḫül-islām Mekkī-zāde Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi ḥażretleriniñ meşīḫat-i ülālarında muḳteżā-yı ḳadr-i[1631] İlāhiyye zümre-i mevālī-i devriyyeye iltiḥāḳ ve dāġ-ı derūn-ı erbāb-ı istiḥḳāḳ olup biñ iki yüz elli dört sālinde defʿa-i s̱āniye Filibeʾde tekmīl-i müddet-i[1632] mevleviyyet ile münḥarifüʾl-mizāc der-i ʿaliyyeye ʿavdet etmiş ve sene-i mezbūre Şevvālʾinde maḥmiyye-i mez̲kūrede ʿāzim-ı dār-ı cezā ve anda defīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur.

Aṣḥāb-ı Ders-i ʿĀm ve Müderrisīn-i Feżāʾil-irtisāmdan Ḫāce İsmaʿīl Efendi:

Medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾda Pirinc Ḫānı muḥāz̲īsinde vāḳıʿ El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Medresesiʾnde ḥücre-nişīn-i iḳāmet ve seccāde-güzīn-i meslek-i istiḳāmet ve z̲āt-ı feżāʾil-āyātı külfet-i kedd-i izdivācdan āzāde olup tīġ gibi mücerred ü pāk ve ṣavmaʿa-i derūn-ı saʿādet-meşḥūnı envār-ı zühd ü ṣalāḥ ile tābnāk olan medrese-i ʿilm ü ʿirfānıñ ḫāce-i ercmendi ders-i ʿām İsmaʿīl Efendi Ḥażretleridir. Ebuʾl-fütūḥāt veʾl-maġāzī Ḫudāvendigār

[1629] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.
[1630] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[1631] 283a KA
[1632] 283b AE

Ġāzī Ḥażretleriniñ evḳāf-ı şerīfeleri ḳurrālarından cebelde bir ḳaryede vilādet ve taḥṣīl-i ʿilm ü maʿārif içün maḥrūse-i Burusaʾya naḳl ü hicret edip evvelen aʿlem-i ʿulemāʾüʾl-mütebaḥḥirīn efḍalüʾl-fużalāʾiʾl-müteverriʿīn Dāye Ḫatun Cāmiʿi İmāmı ders-i ʿām El-Ḥāc Aḥmed Efendi merḥūmdan aḫẕ-ı ḳavāʿid-i ʿulūm ve sāniyen merḥūm-ı mūmā ileyhiñ telāmiẕlerinden medrese-i mezbūrede sākin ve nāşir-i cevāhirüʾl-ʿulūm ileʾl-mesākīn olan merḥūm Mūsā Efendiʾden tekmīl-i fevāʾid-i manṭūḳ u mefhūm etmekle Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve medrese-i meẕkūrede ṭālib-i ʿilm-i şerīf olan mollā-yı dānişverāna neşr-i maʿārif u fażīlet ile üstād-ı maġbūṭuʾl-emsāl olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse revende ve biñ iki yüz birde bā-ḫāric buḳʿa-i Ṣūfī Sinānʾa neyl ile[1633] çerāġ-ı ḥücre-i murādı tābende olup baʿdehu ibtidā-yı dāḫil ile müderris-i Medrese-i Nuṣret Paşa ve bā-ḥareket-i dāḫil-i Sāniye Şaʿbāniyye ve bā-mūṣile-i Ṣaḥn İnce Güzel medreselerine ḳadem-resā olmuşlar idi. Ḳānūn-ı ṭarīḳ-i ʿilmiyye üzre baʿż-ı medāris-i müʾessede seccāde-güster ve erīke-i tedrīs ü taḥḳīḳe vücūd-ı feżāʾil-nümūdları zīb ü zīver[1634] ve envār-ı ʿibādāt u ṭāʿāt ile ẓāhir ü bāṭınları müzeyyen ü münevver iken biñ iki yüz yigirmi yedi tārīḫinde daʿvet-i Ḥaḳḳʾa lebbeyk-zen-i icābet ve rūḥ-ı laṭīfi beytüʾş-şeref-i ʿilliyīne ʿazm ü rıḥlet edip cesed-i saʿādetleri Şeker Ḫāce Cāmiʿi ḥaẓīresinde reh-güẕārda mütevārī-i ḫāk-i fenā ve mütenaʿʿim-i ḳand u nebāt-ı raḥmet-i Ḫudā oldı. Mevlānā-yı mūmā ileyh ẕikr ü beyān olunduġu üzre tedrīs-i ʿulūma müştaġil ve envār-ı ṣalāḥ u taḳvā cebīn-i pākinde müşteʿil bir pīr-i sütūde-ṣıfāt-ı ṣāf-dil idi. İrtiḥāllerinden üç dört sene güẕārende-i Şeker Ḫāce Cāmiʿi İmāmı Cābī-zāde Efendi ʿāzim-i dār-ı beḳā olmaġın mevlānā-yı mūmā ileyhiñ ḳabr-i şerīfleri güşādına ictisār ḳılınmış baʿdeʾl-feṭḥ-i vücūd-ı pür-sūd ve kefen-i ʿanber-ālūdları dehān-ı suʿbān-ı ḫāke ḥırām ve cesed-i saʿādetleri ter ü tāze olaraḳ ġunūde-i pister-i laḥd-ı maġfiret-i kerīmüʾlʿallām idügi muʿāyene olunduḳda imām-ı mezbūr yine ol maḥalde ḳabr-i āḫire defn olunmuşdur.

Müderrisīnüʾl-Kirāmdan Aḳṣu Ḳaryeli-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi:

Ḫānedān-ı aġavāt-ı maḥrūse-i Burusaʾdan olup kārgeh-nişīn-i ticāret Aḳṣulī-zāde Ḳuṭnucı ʿAbduʾllāh Aġa merḥūmuñ maḫdūm-ı meḥāsin-rüsūmı Es-Seyyid Meḥemmed Emīn

[1633] 283b KA

[1634] 284a AE

Efendiʾdir. Mecrā-yı ʿālem-i ġaybdan maḥrūse-i Burusaʾda mezraʿa-i şehādete[1635] revān ve seyelān-ı feyż-i İlāhī āb-ı nāb-ı rüşd ü sedād çeşme-sār-ı ḥālinde feverān eyledikde māʾiʾl-ḥayāt-ı ʿilm ü edeb ile sebū-yı fuʾādını leb-ā-leb eylemek sevdāsıyla yenbūʿ-ı ʿulūm u maʿārif olan baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrıñ ḫalḳa-bendān-ı mecālis-i ifādelerine ittiṣāl ve bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa sīr-āb-sāz-ı zülāl-i rūḥ-baḫş-ı hüner ü kemāl olduḳda āzmāyiş-i istiʿdād-ı ezeliyye ve efrāyiş-i nafaḳa-i rūziyye żımnında belde-i mezbūre maḥkeme-i kübrāsında vāḳıʿ bāb ḳalemine ṣudūr-ı īmā-yı ḥüsn-i ḳabūl ile ḳadem-nihāde-i duḫūl olup bilā[1636]-infiṣāl levāzım-ı mülāzemete terṭīb-i mahbere-i iştiġāl birle iḥāle-i idāre-mikneti ḳılınan ferāʾid-i eyyām-ı ḫidmeti vāsıṭatüʾl-ʿıḳd-ı manẓūme-i ʿömr-i ʿazīz ederek mālzeme-i fenn ü kitābeti taḥṣīl ve ʿilm-i ṣakk u inşāyı tekmīl eyledikden ṣoñra silküʾl-leʾāl-i zümre-i müderrisīn-i kirāmda intiẓām ārzūsıyla ṭarīḳ-i tedrīse taḥrīḳ-i rehvār-ı ḫırām biñ iki yüz yedi tārīḫinde bā-rüʾūs-ı hümāyūn rütbe-i ibtidā-yı ḫārice neyl ile be-kām olup vāḳıʿ muḳteżā-yı cevdet ẕihn-i pāki istiknāh-ı ḥaḳāyıḳ u maʿānīde kemāli āşkār ve nāvdān-ı ḫāme-i dil-cūsından cārī olan midād-ı maʿārif ü hüner nezd-i ʿurefā-yı zamānda bedīdār olduġundan giderek elḳāb-ı bedīʿa-i ḥayṣiyyet ẕāt-ı meḥāsin-kirdārı taḥşiye-pīrā-yı veṣīḳa-i imtiyāz u iʿtibār olmaġın ḳalem-i mezbūrda riyāset-menzilesinde olaraḳ Kātib-i Ṣānī-i maʿālī-ʿunvān ve mercaʿ-i umūr-i ricāl u nisvān ve ṭarīḳ-i tedrīsde daḫı ḥasbeʾr-rüsūm niçe buḳāʿ-i resmiyyeye şeref-pīrā-yı ḳudūm olaraḳ bā-rütbe-i ibtidā-yı altmışlı Köpükli Medresesiʾne müderris olup bu ḥālāt-ı nīk-ḫışāl ile güẕārende-i şühūr u āvān iken biñ iki yüz[1637] yigirmi yedi tārīḫinde ġurre-i ṣubḥ-ı ḥayātı vāṣıl-ı şām-ı memāt ve ser-nāme-i ruḳʿa-i ʿömri maḥv-şude-i dest-i hādimüʾl-leẕẕāt olup cesed-i şerīfi Deveciler Meḳābiriʾnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ṣaḳḳ u inşāsı maḳbūl ü müsellem cihet-i ʿiffet ü istiḳāmetde ṣābitüʾl-ḳadem ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet tanẓīm-i maṣāliḥ-i enāmda fetḳ u retḳe ḳādir ve tesviye-i umūr-ı ṣıġār u kibārda ḥall ü ʿaḳda muḳtedir bir ẕāt-ı meḥāsin-meʾāṣir idi.

Sulṭān Orḫan Müderrisi Ders-i ʿĀm Ṣūfī-zāde Ḥāfiẓ Aḥmed Efendi:

[1635] 284a KA

[1636] 284b AE

[1637] 284b KA

Ṭorbalı Göynük ḳaṣabasında vilādet baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya hicret edip ḳıdve-i ʿulemā-yı kāmilīn ve usve-i fużalā-yı ʿāmilīn Sulṭāniyye[1638] müderrisi Mışrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ dāʾire-i ʿaliyyelerine intisāb ile kām-yāb olup cenāb-ı saʿādet-meʾāblarından taḥṣīl-i ʿilm ü kemāla āġāz ve envāʿ-i hüner ü maʿārifi ṣandūḳa-i seniyye-i bī-kīnesine idḫāl ile aḳrān-ı saʿādet-iḳtirānı miyānında bāhirüʾl-imtiyāz ve Ṣūfī-zāde Aḥmed Efendi denmekle mümtāz olduḳda ṭarīḳ-i rüsūm-ı tedrīse vażʿ-ı ḳadem ve biñ yüz ṭoḳsan iki senesinde bā-rütbe-i ḫāric Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿasıʾna neyl ile şād u ḫurrem ve ṭoḳsan beşde ḥareket-i ḫāric ile Selçuḳ Sulṭān dersiyyesiyle şādmān ve biñ iki yüzde bā-ḥareket-i dāḫil dāruʾl-ḥadīṯ-i Velī Ḫalīfeʾde rūy-ı merāmı ḫandān ve baʿd-ez-ān ḥarekāt-ı resmiyye üzre devr-i teselsül-i medāris-i ʿilmiyye ederek dest-i iftiḫārı cilvegāh-ı rüʾūs-ı ʿizz ü ʿunvān olup biñ iki yüz yigirmi sālinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Orḫan Ḫān[1639] ile kām-kār ve medrese-i mezbūrede raġbet-i fühūma tedrīs ü taḥḳīḳ ederek güẕārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz yigirmi sekiz tārīḫinde ʿalāyıḳ-ı dehr-i fānīden berçīde-i dāmān ve murġ-ı rūḥı feżā-yı ʿālem-i beḳāya ʿazm u ṭayerān edip ebvāb-ı ḳalʿa-i Burusaʾdan Bābüʾz-zemīn ḳurbunda olan dāruʾl-ḥadīṯ ḥaẓīresinde defīn-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿilm ü faẓīlet ile şehīr ve fenn-i ṣakk u inşāda ʿadīmüʾn-naẓīr olmaġla şehr-i meẕkūrda vāḳıʿ teftīş-i maḥkemesinde reʾīsüʾl-küttāb ve niẓām-künende-i umūr-ı şeyḫ ü şāb olup ẕeyl-i nāmūs-ı ʿiffeti çirk-āb-ı ṭamaʿ-i ḫāmdan pāk u ʿārī ve maṣāliḥ-i ʿibād żımnında terḳīm olunan veṣāʾiḳ u ṣukūkuñ resm-i ʿādīsinden mā-ʿadā ḥabbe-i vāḥide ḳabūl etmek muġāyir-i ṭabʿ-ı istiġnā-kirdārı idi. Müderrisīnden maḫdūmları Ṣūfī-zāde Saʿīd Efendi pederleri yerine teftīş-i Ḥarameyen maḥkemesinde reʾīsüʾl-küttāb ve niçe sinīn maḥkeme-i kübrāda bāb-ı niyābeti ḫidmetiyle[1640] kām-yāb iken iki yüz elli beş Ẕīʾl-ḥicceʾsinde ʿillet-i żayḳ-ı ṣadrdan vefāt edip vālidi civārında medfūndur.

[1638] 285a AE

[1639] 285a KA

[1640] 285b AE

Der-Kenār[1641]**:** Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ maḫdūmları eşrāf-ı ḳużāt-ı kirāmdan Es-Seyyid ʿAlī Rifʿat Efendi 1223 tārīḫinde tevellüd edip pederleri eserlerine iḳtifā ve el-ān Burusa maḥkemesini bāb ḳaleminde baş-kitābetle mümtāz-i emsāl ü ekfādır.

Sulṭāniyye Müderrisi Niẓām-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Niẓāmüʾd-dīn Efendi:

Tercemesi bālāda keşīde-pīrā-yı silk-i ifāde olan Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ necl-i necīb ve ferzend-i edībleri Es-Seyyid Meḥemmed Niẓāmüʾd-dīn Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān türbe-i saʿādetleri civārında vāḳıʿ ḫānedān-ı abā vü ecdādında tevellüd edip pīrāye-i ʿilm ü ʿirfān ile ḳāmet-i istiʿdādı ṭırāzende-i ḥüsn-i niẓām ve peder-i muḥteremleri irtiḥālinde cāmiʿ-i pādşāh-ı maġfūr-ı müşārun ileyhde imām ve ḫaṭīb-i naġme-serā-yı be-nām olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ḳādim olup baʿde aḫzi ʾl-mülāzeme biñ yüz yetmiş yedi sālinde bā-rütbe-i ḫāric İnce Güzel Buḳʿasıʾnda āyīne-i dilden defʿ-i[1642] ġubār-ı emel edip bundan ṣoñra bā-dāḫil-i Buḳʿa-i Penbe Emīrʾde emīrdih-i ceyş-i feraḥ u sürūr ve bā-mūṣile-i ṣaḥn-ı rābiʿa Cezerī Ḳāsım Paşaʾda rākib-i maṭıyye-i ḥubūr ve ibtidā-yı altmışlı Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne cülūsı tecvīz ve bā-ḥareket-i altmışlı Bāyezīd Paşa Medresesiʾne vuṣūl ile beşāşet-engīz olup bā-misliyye-i ḥareket-i altmışlı Medrese-i Şāhīn Lalaʾya taḥrīḳ-i per ü bāl ve iki yüz onda Ḫanceriyyeʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye ʿĪsā Beg Medresesiʾne ẓafer ile mertebe-i ḥayāta ittiṣāl edip iki yüz on dörtde Sulṭān Orḫanʾdan bā-misliyye-i Süleymāniyye Ḫudāvendigār Ġāzī ile kām-kār ve iki yüz on yedi sālinde Süleymān Paşaʾdan Medrese-i Sulṭān Murād-ı Sānīʾde şemʿ-i murādı tāb-dār ve iki yüz on sekiz tārīḫinde bā-Süleymāniyye müderris-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān Ġāzī ve iki yüz yigirmi senesinde Ḥammāmī-zāde Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi maḥlūlundan bā-pāye-i dāruʾl-ḥadīs-i Süleymāniyye müntehā-yı medāric-i ṭarīḳ-i ʿilmiyye olan Medrese-i Sulṭāniyye ile aḳrān ve emsālleriniñ serefrāzı olmaġın bu ḥāl[1643] üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz otuz senesi Rebīʿüʾl-āḫirinde niẓām-ı ḥāl-i ḥayātı ṣadme-i zūr-ı bāzū-

[1641] Der-kenār AEʾde 284bʾde kayıtlıdır, KAʾda kayıtlı değildir.

[1642] 285b KA

[1643] 286a AE

yı ecel ile perīşān ve rūḥ-ı şerīfleri medrese-i ʿālem-i beḳāya ḫırāmān olup cesed-i laṭīfleri saʿādet-ḫāneleri ḳurbunda zāviye-i Selāmī Ḫaẓīresinde mütevārī-i mezār-ı maġfiret-medār ve peder-i ʿālī-nijād ve ecdād-ı maʿālī-nihādlarıyla hem-civārdır. Merḥūm-ı mümā ileyh ʿāḳil ü kāmil memdūḥuʾs-serīre ve meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil-i ehl-i niʿmet ṣāḥib-i mürūʾet ehluʾllāh-ı ʿiẓām ḥażerātına kemāl-i inciẕāb-ı derūn ile muʿteḳid ü muḥibb ve niçe kibār-ı meşāyiḫ-i kirāmıñ mecālis-i saʿādetlerine şeref-i duḫūle mücidd ü mükibb naẓar-ı ʿaliyye ve daʿavāt-ı[1644] ḫayriyyelerini cālib ve ekṣer-i evḳāt daḫı hem-ʿaṣrları olan meşāyiḫ-i ṭarīḳat ile mecālis ü muṣāḥib nāzük-mizāc ḫūb-imtizāc vaḳūr u edīb bir pīr-i münevverüʾl-meşīb idi. Büyük maḫdūmları Niẓām-zāde Meḥemmed Ṣānī Efendi bā-rütbe-i Ṣaḥn İḳlīm Şāh Medresesiʾne neyl ile iʿtilā-yı nām u şān etmiş ve ortanca maḫdūmları Niẓām-zāde Meḥemmed Necīb Efendi daḫı devr-i buḳāʿ-i ʿilmiyye ederek bā-rütbe-i müṣile-i ṣaḥn buḳʿa-i İnce Güzelʾde rüʾūs-ı iʿtibārı müveşşaḥ u muʿanven olmuş idi. Mezbūr Meḥemmed Necīb Efendi biñ iki yüz otuz tārīḫinde ve merḳūm Ṣānī Efendi biñ iki yüz otuz üç sālinde müteveccih-i dār-ı āḫiret ve ḥaẓīre-i zāviye-i Selāmīʾde defīn-i merāḳıd-i raḥmet olmuşlardır.

Ḫudāvendigār Ġāzī Müderrisi Naḳībüʾl-Eşrāf ʿAbdī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Tercemesi bālāda terḳīm ü teẕkār ḳılınan Sulṭāniyye müderrisi ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi merḥūmuñ maḫdūm ü mükerrem ve ferzend-i muḫteremleri Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i mümā ileyhden ʿālem-i şühūda ḳadem-resā ve tābiş-i mihr-i istiʿdād ile çeşm-i baḫtı rūşenā olduḳda ṭarīḳ-i tedrīs-i rüsūma ʿāzim ve neyl-i mülāzemetle maʿdūd-ı zümre-i mülāzım olup biñ yüz seksen sekiz senesinde ibtidā-yı ḫāric ile Pīr Emīr Sulṭān[1645] tevcīh ve biñ iki yüzde bā-ḥareket-i dāḫil Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī ile terfīh ve biñ iki yüz on üç tārīḫinde ḥareket-i altmışlı ile Şāhīn Lālā Medresesiʾnde bāz-ı ṭabʿı kebūter-i murādını şikār ve iki yüz on beş sālinde El-Ḥāc ʿİvaż Paşaʾdan bā-misliyye ḥareket-i altmışlı Medrese-i Ḫanceriyye ile şeref-medār ve ber-muḳteżā-yı ḳānūn ʿulemā-yı

[1644] 286a KA

[1645] 286b AE

feżīlet-şiʿār baʿż-ı medāris-i celīleleri güẕār[1646] ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Ġāzī Ḫudāvendigār ile kām-kār olduḳda biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz Receb-i şerīfinde ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār ve Deveciler Mezāristānıʾnda abā vü ecdādı ittiṣālinde defīn-i mezār-ı raḥmet-āṣār olmuşdur. Merḥūm-ı merḳūm ḥasbeʾl-ḳader ketb ü ḳırāʾat niʿmetinden maḥrūm ve ṣūret-i ḥāl ü şānı şeʾn-i emmiyyet ile mersūm ise de biʾl-vücūh müşfiḳ ü kerīm aḳdem-ı ḫānedān-ı ḳadīm ehl-i niʿmet māʾil-i semt-i ülfet vaḳūr u edīb ve belde-i mezbūrede zümre-i sādāt-i kirāma niçe yıllar naḳīb olmuş idi.

Mollā Ḫüsrev Medresesi Müderrisi Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi:

Bilād-ı Anaṭoluʾdan belde-i Ḳaraḥiṣārʾda ol cebhe-i bī-żār raḥm-i māder-i mihr-bānından ẓāhir ü peydā olup sinn-i sıġarda maʿiyyet-i pederi ile maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı ḫırām evvelā ḥıfẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şāna teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām ve ʿilm-i ḳırāʾat u vücūhātı Ḥāfıẓ Eyyūb Efendiʾden *ʿalā-vücūhiʾl-ʿāde*[1647] istifādeye beẕl-i naḳdīne-i eyyām ederek ḥāfıẓ-ı naẓm-ı celīl ve ḳurrā-yı bī-miṣl ü ʿadīl olduḳda mebānī-i ʿulūmı Sulṭāniyye müderrisi dībāce-i kütüb-i fużalā ve ser-levḥa-i mecmūʿa-i ʿulemā Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmdan ḳırāʾat ve baʿdehu faźl u kemālde mānend-i sefīne-i Nūḥ Cāmiʿ-i Kebīrʾde ders-i ʿām Es-Seyyid Nūḥ Efendi merḥūmuñ mecālis-i ifādelerine müdāvemet ve üstād-ı feżāʾil-iʿtiyādlarınıñ naẓar-ı iḳsīr-ʿayātlarıyla miṣāl-i zer-i nāb ārāyiş-i ʿilm ü fażīlet ile ḳadr u rifʿati efzūn ve ḫaṭṭ-i nesḫ ü ṣülüṣ ü celīde Tarḫānacı[1648]-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾden aḫẕ-ı ketebe etmekle cild-bend-i derūnı meşḫūn-icrā-yı maʿārif-i gün-ā-gün ve ġıbṭa-fermā-yı erbāb-ı fünūn olmuş idi. Ṭarīḳ-i rüsūm-i ʿulemāya ḫaṭve-peymā ve neyl-i mülāzemetle meserret-efzā olup biñ[1649] yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde vāṣıl-ı rütbe-i ḫāric ve biñ iki yüz yedi senesinde Oruc Begʾden ḥareket-i dāḫil ile ṣāniyen Niʿmetuʾllāh Çelebiʾye ʿāric olup ve ibtidā vü ḥareket-i altmışlı rütbelerinde olan medārisede şeref-mekīn ve biñ iki yüz yigirmi altı senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Mollā Ḫüsrev Medresesiʾni iḥrāz ile rüʾūs-i āmāli tevşīḥ ü tezyīn olunmuş idi. Belde-i mezbūrede Şehre Küsdü Maḥallesi Pars

[1646] 286b KA

[1647] Usulün çeşitlerine göre.

[1648] 287a AE

[1649] 287a KA

Beg Cāmiʿi imāmı ḳayın pederleri Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi iki yüz beş tārīḫinde cemāʿat-ı ḥavāṣṣ-ı vücūd-ı fāniyyeye çār-tekbīr-i vedāʿ ile terk-i imāmet-i miḥrāb-ı ḥayāt etmegin maḥlūlundan cāmiʿ-i mezbūrede ḫaṭīb ü imām ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde daḫı ḫaṭīb-i naġmeserā-yı be-nām ve ittiṣālinde Şeyḫüʾl-İslām Ḳara Çelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendiʾniñ ḫāmerīz-i kütüb-i ḥasenāt ve zīnet-āmīz-i ḳırṭās-ı ḫayrātı olan muʿallim-ḫānede ebnā-yı ṣıġār ü kibāra taʿlīm-i Ḳurʾān ve zümre-i ḫaṭ-nüvīsān-ı zamāne resm-i şīve-i ḫaṭṭı ḳalem-i nezāket-tevʾemleriyle tefhīm ve irāʾa eyleyerek güẕārende-i ezmān iken biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz Şaʿbān-i şerīfinde bā-irāde-i Sübḥānī ṭaʿne-i ṭāʿūn-ı cemāʿat-ı rūḥānī ile ṭayy-i seccāde-i miḥrāb-ı cāmiʿ-i fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvidānī eyledikde cesed-i laṭīfi ẕikr olunan Pars Beg Cāmiʿi meḳābirinde reh-güẕārda vedīʿa-i ḫāk-i raḥmet-i Raḥmān oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh merāsim-i tedrīs-i ʿulūmı ekṣer-i zamān icrā-künende ve şuʿā-yı nūr-ı ṣalāḥ levḥ-i cebīninde tābende fiʾl-ḥaḳīḳa beyneʾl-enām kemālāt-i ʿilmiyye ile şöhrever ve vücūd-ı pürsūdı ṣandūka-i maʿārif ü hüner mecmaʿ-i meḥāmid ü mekārim ʿibādāt u ṭāʿāte müdāvim[1650] edīb ü[1651] vaḳūr ḥalīm ü ṣabūr muḳteżā-yı ṭabʿ-ı şūḫı ʿilm-i mūsīḳīden daḫı geregi gibi āşnā dervīş-nihād bir ẕāt-ı fażīlet-intimā idi.

Ḳara Muṣṭafā Paşa Müderrisi Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Ḥamza Efendi:

Mecmaʿ-i vaʿʿāẓ ve maʿden-i ʿulemā-yı ṣaḥīḥüʾl-elfāẓ olan maḥrūse-i Burusaʾya masḳaṭ-ı reʾsi ṭarafından naḳl ü hicret ve taḥṣīl-i ʿulūm ü fażīlet ve tekmīl-i fünūn-ı maʿrifet ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde ifāde-i ʿilm ü kemāle mübāderet ve ders-i ʿām Ḥamza Efendi deyü beyneʾl-ahālī kesb-i şöhret etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ḫaṭve-endāz-ı ḫırām ve aḫẕ-ı mülāzemetle nāʾil-i kām olup biñ iki yüz tārīḫinde ibtidā-yı ḫāric ile ṯāniyen Ḫāce Baḥrī Buḳʿasıʾnda ḳulzüm-i murād u maḳṣūdı mevc-ḫīz ve biñ iki yüz on iki senesinde bā-ḥareket-i ḫāric buḳʿa-i Meḥemmed Behlūlʾe vuṣūl ile şemʿ-i baḫtı şuʿle-rīz olup baʿdehu refte refte ḳaṭʿ-ı "medāric-i rüsūm ederek biñ iki yüz yigirmi yedi senesinde bā-mūṣile-i Ṣaḥn"[1652] Medrese-i Ḳara Muṣṭafā Paşaʾya ṣāʿid ü dāric ve biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz

[1650] 287b AE

[1651] 287b KA

[1652] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra kaydedilmiştir.

Ramażān-ı maġfiret-nişānında rūḥ-ı şerīfi ʿālem-i melekūta ʿāric olduḳda cesed-i pākleri Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr*[1653] türbe-i saʿādetleriniñ cānib-i şimālīsinde medfūn ve maẓhar-ı raḥmet-i vāsiʿa-i Īzed-i bī-çūndür. Merḥūm-ı mezbūr zühd ü ṣalāḥ ile meşhūr her bār neşr-i ʿulūm u feżā'il ile evḳātın-güẕār ḥalīm ü selīm mütedeyyin ü müstaḳīm nāzük-ṭabīʿat ḫoş-ṣoḥbet dervīş-nihād ṣāfī-fu'ād bir ẕāt-ı fażīlet-iʿtiyād idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Saʿdī-zāde ʿAbdu'llāh Efendi:

Necm-i vücūd-ı mesʿūdı burc-ı evliyā-yı medīne-i dil-güşā-yı Burusa'da Ḳurşunlı Maḥallesi'nde şārıḳ ve envār-ı rüşd ü sedād pīşānī-i tāb-dārında raḫşende vü bārıḳ olduḳda ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifādelerinde[1654] istifāde-i ʿulūm ü fünūn velā-siyemā aṣḥāb-ı ders-i ʿāmdan Es-Seyyid Nūḥ Efendi merḥūmuñ tedrīs ü taḳrīrlerine ḥāżır olaraḳ tekmīl-i feżā'il-i gün-ā-gün etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i ʿilmiyyeye ʿazīmet[1655] ve neyl-i mülāzemetle ḳarīn-i rütbe-i meserret olup bundan ṣoñra bilā-ṭafarāt niçe medārisde icrā-yı āyīn-i tedrīs ü taḥḳīḳ ederek maʿālī-ṣıfāt ve biñ iki yüz on üç sālinde Mollā Fenārī'den ibtidā-yı altmışlı ile Ṣarrāfiyye Medresesi'nde iktisāb-ı naḳdīne-i kām ve iki yüz on dört tārīḫinde bā-ḥareket-i altmışlı Şāhīn Lālā'da murġ-ı merām-ı bālā-pervāzını pençe-i tesḫīre rām edip ber-ḥaseb-i merātib-i Resmiyye rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye ile baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede müteraṣṣıd-ı neyl-i ümniye olaraḳ biñ iki yüz otuz senesinde Niẓām-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Niẓāmü'd-dīn Efendi irtiḥālinde bā-pāye-i dāru'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭāniyye'de celīs ve belde-i mezbūrede zümre-i müderrisīn-i kirāma re'īs olmuş idi. Bu ḥāl üzre niçe zamān mesned-i riyāsetde ḳabā-yı ʿizzeti lābis ve medrese-i meẕkūrede bünyān-ı ḥüsn-i ifādeyi mü'essis iken biñ iki yüz otuz sekiz Receb-i şerīfinde bu ʿālem-i pür-miḥenden rıḥlet ü güẕer ve medrese-i rāḥat-ābād-ı beḳāya seyr ü sefer edip naʿş-ı raḥmet-naḳşı Şehre Küsdü Meḳābiri'nde reh-güẕārda mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿālim ü fāżıl ʿārif ü kāmil ḥalīm ü selīm

[1653] Yüce sırrı kutsansın.

[1654] 288a KA

[1655] 288a AE

mütevāżıʿ ü müteḫāşiʿ maḥbūb-ı ḳulūb-ı ḫavāṣṣ u ʿavām Bülbül Ḥāfıẓ Efendi yerine Cāmiʿ-i Kebīrʾde imām olmuş bir pīr-i feżāʾil-irtisām idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Caʿfer Efendi-zāde Dāmād Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda[1656] müderrisīnden Caʿfer Efendi-nām merd-i be-nāmıñ necl-i maʿālī-nihādı ve aʿyān-ı belde Cizyedār-zāde El-Ḥāc Ḥüseyn Aġa merḥūmuñ dāmādı olmaġla beyneʾl-enām Dāmād Efendi denmekle meşhūr idi. Şehr-i mezbūr ḥişār-ı Ḫavernaḳ-āṣārında vāḳıʿ meʾvā-yı dīrīn-i vālid-i mekārim-āyīnlerinde sāḥa-i vücūda ḳadem-zen ve pīrāye-i rüşd ü sedād nāşıye-i ḥālinde müberhen olduḳda taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl[1657] içün devr-i mecālis-i aṣḥāb-ı ifāde ve ʿulūm u feżāʾilden bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa istifāde etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse pā-nihāde ve neyl-i şeref-i mülāzemetle merātib-i sāmīye ʿurūca āmāde olup biñ yüz seksen ṭoḳuz tārīḫinde Mevlūdī Süleymān Efendi ḫāricine dāḫil ve ṭoḳsan iki sālinde ibtidā-yı dāḫil ile Medrese-i Ḳarışdıran Süleymān Paşaʾya vāṣıl ve ḥareket-i dāḫil ve mūṣile-i ṣaḥn ve ibtidā-yı altmışlı buḳāʿ-i resmiyyelerinde ḥareket ve iki yüz on üçde misliyye-i altmışlı ile Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾnde imżā-sāz-ı ruḳʿa-i meserret ve iki yüz on beşde Bāyezīd Paşaʾdan bā-ḥareket-i altmışlı Ḳadriyye Medresesiʾyle ḳadr ü şānı muʿallā olmuş idi. Muḳteżā-yı āyīn-i ṭarīḳ üzre baʿż-ı medāris-i celīleye ittiṣāl ile kām-bīn olup biñ iki yüz otuz senesinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Süleymān Paşa ve İzniḳ Medresesiyle bāġ-i dil-i nā-kāmı neşāṭ-ābād ve iki yüz otuz sekizde Saʿdī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi maḥlūlundan Medrese-i Sulṭāniyye-i Burusa ile maẓhar-ı şeref ü isʿād ve Ḥaleb-i şehbā pāyesiyle manẓūme-i iḳbāli müstezād ḳılındıḳda bunca sinīn mekīn olduġu Balāṭ Ḳaryesiʾnde vāḳıʿ[1658] çiftliginden Burusaʾya naḳl ü hicret ve visāde-güzīn-i ḫāne-i riyāset olup bi-ḥikmetiʾllāhi teʿālā mürūr-ı ḳalīlüʾl-ezminde sebeb-i irtiḥāl-ı dār-ı beḳā olan dāʾ-i bī-devā ile biñ iki yüz otuz ṭoḳuz Rebīʿüʾl-āḫirinde rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i medrese-i ʿuḳbā olup cesed-i pāki belde-i meẕkūrede Bābüʾz-zemīn ḳurbunda olan muʿallim-ḫāneniñ cānib-i şarḳīsinde reh-güẕārda olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mütercem

[1656] 288b KA

[1657] 288b AE

[1658] 289a KA

zīver-i ʿilm ü ʿirfān ile muḥteşem ʿaleʾl-ḫuṣūṣ fünūn-ı inşāda mānend-i ḳalem-i ʿalem dāmen-i ʿişmeti ġubār-ı melāhīden pāk ve secencel-i ẕātı kudūrāt-ı levāzım-ı[1659] beşeriyetden mışḳala vü istiḳāmetle tābnāk edīb ü vaḳūr ġayūr u cesūr ʿāḳil u kāmil memdūḥuʾl-ḫaṣāʾil vecīh ü mehīb bir pīr-i münevverüʾl-meşīb idi.

Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān Müderrisi ʿUryānī-zāde El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi:

Bālā-yı saḥīfede mesbūḳuʾẕ-ẕikr İsḥaḳ Paşa Medresesi ʿUryānī-zāde Aḥmed Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda lābis-i ḳabā-yı vücūd ve cālis-i meclis-i şühūd olup terbiye-i dāye-i tevfīḳ-i Ḫudā ile pür-neşv ü nemā ve āṯār-ı ʿaḳl u kıyāset nāşıye-i ḥālinde huveydā olduḳdan ṣoñra meslek-i abā vü ecdādı olan silk-i ṭarīḳ-i tedrīse ittiṣāl ve muḳaddime-i duḫūl-i merātib-i sāmiye olan şeref-i ruḳʿa-i mülāzemetle muḥaṣṣalüʾl-āmāl olup biñ yüz seksen bir sālinde Muḥyiʾd-dīn Beg Ḫāricine ḳudūm ve biñ yüz seksen altı senesinde bā-dāḫil-i Ḫāce Menteş Buḳʿasıʾyla defʿ-i ġumūm edip iki yüz on beşde Ḥamza Begʾden bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i ʿĪsā Begʾde maẓhar-ı ḥayāt-ı cāvidān ve biñ iki yüz on yedi tārīḫinde bā-miṯliyye Ḥażret-i Emīr ḳurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesiʾne şemʿ-i iḳbāli tābnāk ve iki yüz yigirmi tārīḫinde medrese-i Murād-ı Ṯānīʾden bā-rütbe-i Süleymāniyye Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesiʾne neyl ile feraḥnāk olup biñ iki yüz yigirmi üç senesinde ṭāʾife-i Sırb üzerine vuḳuʿ-yāfte olan sefer-i hümāyūna güşāyende-rāyet-i[1660] ʿazīmet ve fāris-i esb-i tünd-ḫūy-ı meydān-ı şecāʿat olmaġla eṯnā-yı maʿrekede ẓuhūr eden cān-sipārāne ḥareket ve celādeti ser-ʿasker-i ordu-yı ẓafer-yāver olan Ṣadr-ı aʿẓam-ı esbaḳ Ḫūrşīd Aḥmed Paşa merḥūm der-i iḥsān-ḳarār-ı devlet-i ʿaliyyeye ʿarż u ifāde ve şāyān-ı übbehet-nişān-ı salṭanat-ı seniyye üzre iltifāt-ı şāhāne ile mesrūr u ḫandān buyurulmasın ṭaleb ü temennā olmasıyla ʿivaż-ı mezīd-i mekārim-i pādşāhīden ʿuhdesinde olan medrese-i[1661] celīle-i mezbūre ber-vech-i teḳāʿüd müceddeden kendüye tevcīh ve Ḳuds-ı şerīf ḳażāsı pāye-i refīʿasıyla ḳadr ü menzilesi tenvīh ḳılındıḳdan ṣoñra vaṭan-ı aṣliyyesi olan belde-i Burusaʾya tevcīh-ı maṭıyye-i ʿavdet ü inṣırāf ve belde-i

[1659] 289a AE

[1660] 289b KA

[1661] 289b AE

merḳūmede zübde-i aʿyān u eşrāf iken biñ iki yüz ḳırḳ Muḥarremüʾl-Ḥarāmı ġarrasında câme-i ḥayāt-ı müsteʿārı mesrūḳ-ı dest-i düzdān-ı ecel ve ʿāzim-i dergāh-ı cenāb-ı ʿazze ve cell olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde rehgüẕāre yaḳın abā vü ecdādı ḳurbunda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh müşfiḳ ü kerīm ḫānedān-ı ḳadīm muḥibb-i ʿulemā enīs-i fuḳarā merāsim-i ʿubūdiyetden olan āyīn-ı ṣalāḥı icrāya muḳaddem be-her sene şehr-i Ramażān-ı şerīfde ṣalāt-ı Terāvīḥi ḫatm-ı Ḳurʾān ile teʾdiye vü īfāya müdāvim ehl-i ülfet devīş-sīret ṣāfī-fuʾād pāk-iʿtiḳād bir pīr-i rūşen-żamīr-i vefā-iʿtiyād idi.

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Müderrisi Ḳurrā Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Cānib-i Anaṭoluʾda vāḳıʿ Bor ḳaṣabasında ḳalem-zen-i iftā ve Bor müftīsi denmekle şöhret-nümā olan ẕāt-ı feżāʾil-intimā ṣulbundan ḳanṭara-i ʿālem-i şehādete ʿubūr ve reyʿān-ı cüvānīde maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾya mürūr ve tedārük-i cāy-ı āsāyiş ü ḥużūr eden Ḳurrā Meḥemmed Efendiʾdir. Maḥrūse-i mezbūrede ḳavāʿid-i ʿulūm u feżāʾili taḥṣīl ve ʿilm-i ḳırāʾatı daḫı erbābından tekmīl eyledikden ṣoñra[1662] ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ve rütbe-i ḫārice irtiḳā ile nāʾil-i meʾmūl ve berāy-ı medār-ı maʿāş ṣaḥḥāflar sūḳında aḫẕ u şirā-yı kütüb ile meşġūl ve muḳteżā-yı resm-i ṭarīḳ biñ iki yüz otuz sekiz tārīḫinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Sulṭān Orḫan Medresesiʾne mevṣūl olup biñ iki yüz otuz ṭoḳuz sālinde misliyye-i mūṣile-i Süleymāniyye ile Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾne pīrāye-baḫşā ve biñ iki yüz ḳırḳ[1663] Ṣaferüʾl-ḫayrında ʿāzim-i medrese-i ʿuḳbā ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda civār-ı Ḳalender-ḫāneʾde mütevārī-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü faẓlla meşhūr ekser-i evḳāt tedrīs ü taḥḳīḳ ile müşteġil zümre-i belhādan bir pīr-i rūşen-żamīr u ṣāf-dil idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Müderrisi Tarḫāna-zāde Ḥafīdī Es-Seyyid Süleymān Şerīf Efendi:

Merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ḥażretleriniñ tevliyeti ḳāʾim-i maḳāmlıġı ile medīne-i Burusaʾda niçe sinīn cāy-ı iḳāmete şeref-mekīn olan Ḳayṣeriyyüʾl-aṣl El-Ḥāc Ḥasan Aġa merḥūmuñ maḫdūm-ı meḥāsin-mersūmı ve ecille-i meşāyiḫ-i

[1662] 290a KA

[1663] 290a AE

Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1664]iñ dāmād-ı firişte-mersūmı biñ iki yüz beş tārīḫinde ḫaṭṭ-ı ḳıṭʿa-i ḥayātı maḥv-şude-i dest-i ecel ve Bıñarbaşıʾnda defīn-i laḥd-ı maġfiret-i Ḫudā-yı ʿazze ve cell olan ḫaṭṭāṭ-ı meşhūruʾl-āfāḳdan Tarḫānacı-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ ḥafīd-i maʿālī-ḳudūmi Es-Seyyid Süleymān Şerīf Efendiʾdir. Ṣulb-i aġa-yı mūmā ileyhden pā-nihāde-i ʿālem-i şühūd ve mümeyyiz-i miyān-ı būd ne-būd olup nezd-i sāmī-i ʿulemā-yı ʿaṣrdan taḥṣīl-i ʿilm ü hüner edip āṯār-ı dāniş ü maʿārif nāṣıye-i ḥüsn-i ḥālinde cilveger olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse şitābān ve neyl-i ruḳʿa-i mülāzmetle şādmān olup biñ iki yüz altı tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḫāric sālişen dersiyye-i El-Ḥāc[1665] Süleymāniyye dāric ve iki yüz on birde ibtidā-yı dāḫil ile dersiyye-i El-Ḥāc Süleymāniyye ve iki yüz on üç Muḥarremʾinde bā-ḥareket-i dāḫil Medrese-i Süleymān Paşa-yı cedīde ʿāric ve sene-i mezbūrede yerlerinde mūṣile-i ṣaḥn-ı iʿtibār ile mesrūr u mübtehic olmuş idi. Muḳteżā-yı ṭarīḳ-i rüsūm-i ʿilmiyye üzre ḳaṭʿ-ı maʿāric-i sāmiye-i mümāris ve ṣāʿid-i selālim-i medāris olaraḳ biñ iki yüz otuz senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesiʾnde ḳabā-yı ʿuzleti lābis ve baʿż-ı medreselerde daḫı bünyān-ı ifādeyi müʾessis olup[1666] biñ iki yüz otuz ṭoḳuz senesi ḫilālinde bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Ḫudāvendigār Ġāzī ile meserret-ḳarīn ve ol esnāda pertev-efzā-yı ṣadāret-i ʿuẓmā olan olan vezīr-i refʾet-pīrā Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Ġālib Paşa merḥūmuñ iltimās u istidʿālarıyla Ḥaleb Ḳażāsı pāye-i refīʿasıyla menşūr eʿazz-ı āmālī tevşīḥ ü tezyīn olunmuş idi. Mevlānā-yı mezbūruñ fıṭrat-ı aṣliyyesinde olan mezīd ḥaḳḳāniyyet ve māye-i ezeliyyesinde merḳūz ʿaşḳ u muḥabbet muḳteżāsınca Ḳayın Pederleri ʿazīz-i müşārun ileyhden āyīn-i dīrīn-i meslek-i Naḳşbendiyyeʾye üzre aḫẕ-ı inābe edip[1667] müteveccih-i semt-i ʿibādet-i Īzed-i Yezdān ve sālik-i meslek-i ʿaliyye-i ḫ*ā*cegān-ı ʿālī-şān iken biñ iki yüz ḳırḳ bir Receb-i şerīfinde tārik-i aʿlāyıḳ-ı fenā ve ʿāzim-i dārul-beḳā olup ʿazīz-i müşārun ileyhiñ dergāh-ı feyż-penāhları civārında olan muʿallim-ḫāne ḥaẓīresinde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mūmā ileyh aṣl-ı fıṭratda ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm ʿafīf ü perhīz-kār ṣalāḥ-ı ḥāl ile

[1664] Aziz sırrı kutsansın.

[1665] 290b KA

[1666] 290b AE

[1667] 291a KA

şöhret-şiʿār niçe müddet maḥkeme-i Burusaʾda muḥāsebe ḳaleminde ḫidmet-i kitābetde olmaġın ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ muḥāsebede olan ketebeye reʾīs ve mesned-i rifʿatde celīs olup baʿdehu ferāġat edip künc-nişīn-i serāy-ı ʿuzlet olmuş idi.

İsḥaḳ Paşa Medresesi Müderrisi Feyżī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc İsmaʿīl Efendi:

Medīne-i Burusaʾda Murādiyye semtinde ḫānedān-ı beldeden Feyżī Efendi merḥūmūn necl-i ercmendi Feyżī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc İsmaʿīl Efendiʾdir. Ṣulb-i mümā ileyhden maḥrūse-i mezbūrede ḫāne-i saʿādet-i vālid-i meḥāsin-menḳabetlerinde nümāyende-i dīdār ve refte refte mertebe-i feyż ü şuʿūra neyl ile kām-kār olduḳda ṭarīḳ-i ʿilmiyye-i rüsūma ḫırām ve aḫẕ-ı ḳırṭās-ı mülāzemetle be-kām ve biñ iki yüz yedi tārīḫinde pāye-i ḫārice dāric ile vāṣıl-ı feyż ü merām olup muḳteżā-yı āyīn-i ṭarīḳ[1668] üzre niçe seneler devr-i medāris ve icrā-yı rüsūm-ı ḳadīmeye mümāris olaraḳ biñ iki yüz otuz altı senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle ferḥān ve biñ iki yüz otuz sekizde bā-miṣliyye İnegölde vāḳıʿ İsḥaḳ Paşa Medresesiʾne vuṣūl ile şādmān olup Murādiyyeʾde olan saʿādet-ḫānelerinde[1669] pīrāye-baḫşā fuḳarā vü żuʿafā ve bay u gedā ḥaḳlarında ḫānedān-ı maʿālī-ʿunvānlıḳ resm-i müstaḥsenesi ber-vech-i rāyegān ḥüsn-i icrā ederek iḥyā-künende-i sünnet-i seniyye-i Ḥażret-i Ḫalīlüʾr-Raḥmān iken biñ iki yüz ḳırḳ iki Muḥarremüʾl-Ḥarāmında ʿāzim-i maġfiretgāh-ı cenāb-ı Ḥaḳ ve rūḥ-i şerīfi deryā-yı feyż-i raḥmete müstaġraḳ olduḳda cesed-i laṭīfleri Murādiyyeʾde Ḥamza Beg meḳābirinde reh-güẕārda medfūn ve peder-i muḥteremlerine maḳrūndur. Merḥūm-ı mümā ileyh cūd u seḫā ile meşhūr ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile meẕkūr mużayāf u muṭʿam mükerrem ü munaʿʿam ehl-i ülfet ṣāf-derūn bir ẕāt-ı mekārim-ḫaṣlet idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Müderrisi Kefevī-zāde Es-Seyyid İsmaʿīl Nūrüʾd-dīn Efendi:

Bālāda tercemesi güẕer eden Kefevī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi merḥūmuñ ferzend-i kihterleri ve ẕeyl-i ṣaḥīfede ātiʾl-beyān Sulṭāniyye müderrisi Kefevī-zāde Es-Seyyid Aḥmed Efendiʾniñ birāder-i cān-ber-ā-berleri Es-Seyyid İsmaʿīl Efendiʾdir. Medīne-i

[1668] 291a AE

[1669] 291b KA

Burusaʾda ṣulb-i mümā ileyhden ʿālem-i şehādete ẓāhir ve āṯār-ı fehm ü dāniş cebīn-i beşeriyyesinde bāhir olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse taḥrīḳ-i ḫaṭavāt ve neyl-i leẕẕet-i mülāzemetle meşām-ı dil ü cānı pür-ḳand ü nebāt olup biñ iki yüz on bir tārīḫinde Ḳırḳ Medresesiʾnden biʾl-infiṣāl bā-rütbe-i ḫāric-i ḫāmise-i Bāyezīd Paşaʾya dāric ve ber-ḥaseb-i merātib-i resmiyye niçe medāris-i ʿilmiyyeye ʿāric olaraḳ biñ iki yüz otuz altı sālinde mūṣile-i Süleymāniyye ile Medrese-i Ḫanceriyyeʾde[1670] münşeriḥüʾl-cenān ve biñ iki yüz ḳırḳ birde Şerīf Süleymān Efendi fevtinde ṭafarāt-ı zamāne ile bu ḳadar ḳudemā-yı ṭarīḳ-i rüsūma tecāvüz ü güẕerān ederek bā-rütbe-i Süleymāniyye Medrese-i Ḫudāvendigār Ġāzī ile kāmrān ve ġıbṭa-engīz-i zümre-i müderrisīn-i merāsim[1671]-nişān olmuş isede maʿāẕaʾllāhi teʿālā aṣābiyet-i ʿaynüʾl-kemāl ile biñ iki yüz ḳırḳ iki tārīḫinde ʿālem-i beḳāya irtiḥāl edip Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda vālid-i muḥteremleri ḳurbunda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-mevsūm cūd u seḫā ile mersūm olup bir zamān ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde kitābet baʿdehu ferāġat etmiş idi.

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi Müderrisi Çalı Ḳaryeli-zāde El-Ḥāc Meḥemmed Rāşid Efendi:

Kete ḳażāsı dāḫilinde Çalı ḳaryesinde vilādet ve *ʿAleyküm biʾs-sevādiʾl-aʾẓam*[1672] ḥadīṯ-i şerīfi müʾeddāsınca maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾya naḳl ü hicret eden El-Ḥāc Süleymān Aġa merḥūmuñ ferzend-i mefḫaret-eṯeri El-Ḥāc Meḥemmed Efendiʾdir. Medīne-i mezbūrede ṣulb-i mümā ileyhden ḳadem-zen-i ʿālem-i fenā ve şāhid-i gül-çihre-i rüşd ü sedād pīrāmen-i nāşıyesinden cilve-resā olduḳda kesb-i ʿilm ü maʿārife iştiġāl ve ders-i ʿām Nūḥ Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i ifāde ve taḳrīrlerine ittiṣāl ve ikmāl-i faẕl u kemāl etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse vāżıʿ-ı ḳadem ve aḫẕ-ı mülāzemetle şād u ḫurrem olup biñ yüz ṭoḳsan sekiz sālinde pāye-i ḫārice irtiḳā ve biñ iki yüz sekizde Ḳara ʿAlī Paşaʾdan bā-ḥareket-i dāḫile buḳʿa-i Ḫāce Menteşʾe revnaḳ-baḫşā ve biñ iki yüz on tārīḫinde bā-mūṣile-i ṣaḥn ṯāniyen Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī erzānī ve iki yüz on yedide rütbe-i ṣaḥn ile Medrese-i

[1670] 291b AE

[1671] 292a KA

[1672] Müslümanların çoğu bir araya gelin. Hadis(Yılmaz 2013: 29).

Veled-i ʿAbduʾr-raḥmānʾa gelüp vāṣıl-ı meʾrib ü imānī olmuş idi. Rüsūm-ı ṭarīḳ üzre niçe medāris-i müʾesseseye celīs ve meşġūl-i ifāde vü tedrīs olaraḳ[1673] biñ iki yüz ḳırḳ senesinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye beyneʾl-müderrisīn Kepekli Medresesi denmekle meşhūr olan Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa[1674] Medresesiʾne neyl ile ṣayd-ı āhū-yı vaḥşet-āmāl edip ʿilm-i ʿArabiyyeʾden mā-ʿadā naʿāt-ı Farsiyyeʾyi maʿlūmātda nādirüʾl-miṯāl olmaġla taʿlīm ü taḳrīr ile güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz ḳırḳ iki Şaʿbān-ı şerīfinde kemāl-i intibāh ile gülşen-serāy-ı cināna rū-be-rāh olup cesed-i laṭīfi Deveciler Meḳābiriʾnde defīn-i ḫāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh hüner ü maʿārifle meşhūr ve zühd ü ṣalāḥ ile meẕkūr ḥadd-i ẕātında ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm be-her gece tā-be-ṣabāḥ bīdār olaraḳ ʿilm ü ʿibādete müşteġil pāk-iʿtiḳād u ṣāf-dil ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyye intisābı ve eẕvāḳ-ı ṣūfiyyeden vāye-i nişābı var idi. Maḫdūm-ı mihteri Çalı Ḳaryeli-zāde Aḥmed Efendi meşhūruʾl-aḳrān ve ṣāḥib-i ʿirfān ü īḳān olmaġla niçe sinīn memdūḥā-yı Burusaʾda tevzīʿ ṣandıġına emīn ve iki yüz alli altı tārīḫinde vażʿ u teʾsīs ḳılınan tanẓīmāt-ı ḫayriyyede daḫı emvāl ṣandıġında ḳābıż-ı māl olup bu meşġale-i lāzımüʾl-iʿtinā ile meşġūl iken biñ iki yüz altmış sālinde cānib-i Ḥicāzʾa ʿazīmet ve baʿdeʾl-ḥacc Şām-ı şerīfe münḫarifüʾl-mizāc olaraḳ vāṣıl olup biñ iki yüz altmış bir Ṣaferʾinde ʿālem-i beḳāya ʿazm u rıḥlet edip Bilāl-i Ḥabeşī Ḥażretleriniñ türbe-i saʿādetleri civār-ı raḥmet-medārında mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr biʾl-vücūh memdūḥuʾl-eṭvār ve meḥāsinüʾl-ḫıṣāl bir ẕāt-ı rāst-kirdār idi.

Sulṭāniyye Müderrisi Naḳībüʾl-Eşrāf Kefevī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Münīb Efendi:

Tercemesi bālāda nigāşte-pīrā-yı silk-i ifāde olan Kefevī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda teşrīf-sāz-ı mesned-i vücūd[1675] ve ḫaṭve-endāz-ı[1676] meclis-i şühūd olup refte refte ṣadr-ı rüşd ü sedāda pā-nihāde olduḳda taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle heves-kār ve bir miḳdār cevāhir-i maʿārif ü hüneri ṣandūḳa-i derūnına cemʿ ü iddiḫār etdikden ṣoñra mümārese-i fünūn-ı sakk u inşā mülābesesiyle maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde kitābet ve ṭarīḳ-i ʿilmiyyeye daḫı ʿazīmet edip neyl-i

[1673] 292a AE
[1674] 292b KA
[1675] 292b AE
[1676] 293a KA

mülāzemetle evvel pāye-i süllem-i meʾmūle vāṣıl ve biñ iki yüz üç tārīḫinde Rābiʿa-i Bāyezīd Paşa ḫāricine dāḫil ve biñ iki yüz ṭoḳuzda bā-dāḫil-i Selçuḳ Sulṭān Buḳʿasıʾna bāriz ve iki yüz on dört senesinde bā-mūṣile-i ṣaḥn İḳlīm Şāh Medresesiʾnde erīke-i kişver-i ibtihāca ḥārız ve muḳteżā-yı īṣāl-i ṭarīḳ pāye-be-pāyeḳaṭʿ-ı medāric-i resmiyye ederek ibtidā-yı altmışlı ve ḥareket-i altmışlı rütbelerinde olan medārise neyl ile vāṣıl-ı maʿāric-i ʿilmiyye olup peder-i muḥteremleri irtiḥālinde ferāġat-ı kitābet ve saʿādet-ḫānelerinde iḳāmet ve resm-i mihmān-nüvāzīyi icrāya müs̱āberet ile serefrāz olmuş biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz sālinde ʿAbdī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi irtiḥālinde maḥrūse-i Burusaʾda ḳāʾim-i maḳām naḳībüʾl-eşrāf ve niçe sinīn-i mütevāfire muḳtedā-yı sādāt-ı maʿlūmuʾl-evṣāf olmaġla Naḳīb Efendi denmekle miyān-ı vaż̄īʿ ü şerīfde kesb-i imtiyāz etmiş idi. Biñ iki yüz otuz iki ḫilālinde bā-rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye Ḥamza Beg Medresesiʾnde seccāde-nişīn-i ʿafāf ve biñ iki yüz otuz sekizde bā-rütbe-i Süleymāniyye Ḫudāvendigār Ġāzī Medresesiʾyle behremend-i isʿāf ve otuz ṭoḳuzda Sulṭāniyye müderrisi Caʿfer Efendi-zāde Es-Seyyid Rāşid Efendi maḥlūlundan dāruʾl-ḥadīs̱-i Süleymāniyye pāyesi biʾl-istirdāf Medrese-i Süleymāniyye[1677] ile ser-defter-i aḫlāf ve sālik-i cādde-i meslūḳa-i eslāf iken biñ iki yüz ḳırḳ Muḥarremʾinde Yıldırım Bāyezīd Ḫān Medresesi ʿUryānī-zāde Muṣṭafā[1678] Efendi irtiḥāl-i medrese-i ʿālem-i beḳā etmekle pādşāh-ı cennet-mekānıñ cānib-i tedrīse taʿyīn ü taḥṣīṣ buyurduḳları vaẓāʾif-i muʿayyene Sulṭāniyye müderrisi olan Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ medrese-i celīleleri vaẓāʾifinden şimdiki ḥālinde vāfī olmaġın Medrese-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān Sulṭāniyye iʿtibārına sezā vü şāyān buyrulmasını bā-iʿlām ve maḥżar-ı Burusa ʿulemāsı ṭaraflarından ʿatabe-i āsmān-ı mertebe-i devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-ḳıyāme ifāde vü istirḥām eylediklerinde ḥālā şeyḫ-i meşāyiḫüʾl-islām Mekkī-zāde ʿĀṣım Efendi Ḥażretleriniñ meşīḫat-ı s̱āniyelerinde işāret-i ʿaliyyeleriyle Medrese-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān Sulṭāniyye iʿtibārına şāyān ve pāye-i dāruʾl-ḥadīs̱-i Süleymāniyye sene-i mezbūrede mevlānā-yı mezbūruñ ʿuhdesine tevcīh ü iḥsān buyurulmuş olmaġla bāġ-ı derūn-ı ṣāf-nümūnı gül-bün-ṭırāz-ı feraḥ u meserret ve beş sene

[1677] 293b KA

[1678] 293a AE

miḳdārı visāde- pīrā-yı kāşāne-i ʿömr ü ʿāfiyet olup ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz ḳırḳ beş Cemādiyyeʾl-evvelīsinde sürūr-ı sebz-i vücūdı şarşar-ı bād-ı ecel ile perīşān ve murġ-i rūḥı ʿāzim-i sebzezār-ı ḥadīḳa-i cinān olup Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda peder ü ceddi ḳurbunda mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh ʿāḳil-i kāmil mamdūḥuʾl-aḫlāḳ ve mekārimüʾl-ḫaṣāʾil ḥalīm ü selīm edīb ü vaḳūr cihān-dīde kār u girdārı pesendīde der-i saʿādet-ḫānesi güşāde ve süfre-i nān u niʿmeti bende vü āzādeye āmāde envār-ı siyādet-pīşānī-i pür-nūrından sāṭıʿ ve şuʿāʿ-i şerāfet-sīmā-yı meḥāsin-peymāsından[1679] lāmiʿ idi. Münḥal olan Medrese-i Sulṭāniyye ḳudemā-yı ṭarīḳden ḥālā reʾīsüʾl-müderrisīniʾl-kirām Remzī-zāde Efendi dāmādı Ḥācī Yūsuf Aġa-zāde El-Ḥāc Meḥemmed Efendiʾye inʿām olundu.

El-Ḥāc ʿİvaż Paşa Müderrisi Türkmen-zāde Es-Seyyid İbrāhīm[1680] Fehmī Efendi:

Tercemesi bālāda ḫāme-ṭırāz-ı veşīḳa-i ifāde olan Türkmen-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi merḥūmuñ ferzend-i maʿālī-ercmendi Es-Seyyid İbrāhīm Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ṣulb-i vālid-i büzürgvārından visāde-i mehd-i vücūda vażʿ-ı ser ve ṣūret-i rüşd ü sedād-ı māder-zād mirʾāt-ı nāṣıye-i ḥālinde cilveger ve peder-i muḥteremleri irtiḥālinde ḳażā-yı mezbūr maḥkemesi kitābetine neyl ile muvaḳḳar olup taḥṣīl-i hüner ü maʿārife saʿy-ı bisyār ve kūşiş-i bī-şumār ederek pīrāye-i ʿilm ü ʿirfān ile bir ẕāt-ı maʿrifet-güster olduḳda ṭarīḳ-i tedrīs-i rüsūma ʿazīmete sālik ve ḳırṭās-ı mülāzemete mālik olmaġın biñ iki yüz yedi tārīḫinde bā-ibtidā-yı ḫāric Ṣabbāġ Ḫayrüʾd-dīn Buḳʿasıʾnda kāşāne-i āmālī reng-i ḥaḍrā-yı feraḥ u neşāṭ ile mesbūġ ve biñ iki yüz on birde bā-ḥareket-i ḫāric Medrese-i Ḳarışdıran Süleymān Paşaʾda jengār-ı āyīne-i derūnı mışḳale-i cilākārī-i sürūr ile pür-fürūġ olup ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ baʿż-ı buḳāʿ-ı ʿilmiyyede mesʾele-i rüteb-i resmiyyeyi taṣḥīḥ ü taḥḳīḳ ederek biñ iki yüz otuz iki sālinde ibtidā-yı altmışlı ile Medrese-i Ḥüseyn Çelebiʾye nāʾil ve iki yüz otuz altı senesinde bā-ḥareket-i altmışlı Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾyle mesned-i ʿizz ü rifʿate vāṣıl olmuş idi. Ṣakk u sebk ü inşāda mahāret-i kāmilesi nümāyān ve biżāʿa-i hüner ü maʿrifetle reşk-āver-ı emṯāl ü aḳrān olmaġla ḥālā maḥkeme-i şuġrāda mesned-

[1679] 294a KA

[1680] 293b AE

nişīn-i niyābet Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı-zāde[1681] Es-Seyyid Meḥemmed Celālüʾd-dīn Efendi infiṣālinden biñ iki yüz otuz beş tārīḫinde maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde reʾīsüʾl-küttāb ve ḥall ü ʿaḳd umūr-ı şeyḫ ü şāb ederek varaḳ-gerdān-ı sicill-i sipihr-i nüh-ḳıbāb iken muvāfıḳ-ı mizāc-ı kibār-ı zamāne ḫırāmende-i semt-i merām[1682] olduġundan riyāset-i meẕkūreden merāret-i ʿazl ile çāşnī-senc-i telḫī-i ālām olup öteden berü mevālī-i ʿiẓām ve nevvāb-ı kirām ṭaraflarından Kete Ḳażāsı ḥukūmeti tefvīż-kerde-i ʿuhde-i liyāḳatları olmaġla maḥkeme-i ḳażā-yı mezbūrda güsterende-i seccāde-i niyābet ve iki yüz otuz sekizde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḥācī ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle ḫāʾiz-i rütbe-i meserret olup bi-emriʾllāhi teʿālā biñ iki yüz ḳırḳ iki Ramażānʾında ʿāzim-i żiyāfet-ḫāne-i mülk-i beḳā ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ḳalender-ḫāneniñ cānib-i şimālīsinde peder-i mükerremleri cenbinde defīn-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh fāris-i meydān-ı şiʿr ü inşā ve vālī-i ḥukūmetgāh-ı ṣakk u imlā hemvāre-i eḥibbā-yı ṣıdḳ-āşnā ile hem-dem ü enīs güftār-ı naẓm u neṯri melīḥ ü nefīs mużāyif u muṭaʿʿam müşfiḳ ü mükerrem laṭīfüʾş-şemāʾil meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil vecīh ü mehīb idi. Li-eb birāder-i kihterleri Türkmen-zāde Es-Seyyid Aḥmed Reşīd Efendi belde-i mezbūrede zümre-i müderrisīn ve maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde gürūh-ı ketebe-i meḥāsin-āyīnden iken ol daḫı biñ iki yüz ḳırḳ yedi sālinde ʿazm-i dārüʾs-selām ve vālid-i mükerrem ve birāder-i muḥteremleri ḳurbunda ittiḥād-ı maḳām etmişdir.

Sulṭān Orḫan Müderrisi Reʾīsüʾl-Ḳurrā Es-Seyyid Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṭāhir Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭū Aḫısḳavī Fāżıl Ḥasan Efendi Ḥażretleriniñ dāmādı ve ḫaṭṭāṭ-ı ḫūb[1683]-nüvīsāndan Köy Ketḫüdāsı-zāde Ḫāce ʿAlī Efendi merḥūmuñ ferzend-i meḥāsin-iʿtiyādı Şerīf Ḫāce denmekle meşhūr olan Es-Seyyid Meḥemmed Ṭāhir Efendiʾdir. Maṭlaʿ-i İlāhiyye-i ʿilm ü kemāl olan medīne-i Burusaʾda ẓāhir ü ṭāliʿ ve envār-ı mihr-i rüşd ü sedād sipihr-cebīn-i istiʿdādında bāhir ü lāmiʿ olduḳda ārzū-yı iktisāb-ı fünūn ve dāʿiyye-i intisāb-

[1681] 294b KA

[1682] 294a AE

[1683] 295a KA

ı ʿulūm-ı gün-ā-gün derün-ı ṣafā-maḳrūnında cilve-nümün olmaġın evvelā taḥṣīl-i[1684] ʿilm-i ḳırāʾat u tecdīd ve tekmīl-i vücūhāt-ı Ḳurʾān-ı mecīd etdikden ṣoñra ḳayın pederleri mūmā ileyh Ḥasan Efendi merḥūmuñ ve sāʾir füḥūl-i ʿiẓāmıñ mecālis-i ifāde vü taḳrīrlerinden dest-ber-āverde-i ʿilm ü kemāl olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ḫırāmān ve biñ iki yüz on üç tārīḫinde bā-rütbe-i ḫāric buḳʿa-i Şaʿbāniyyede hilāl-i maḳṣūdı mānend-i ġurre-i Ramażān müşārun biʾl-benān ve biñ iki yüz on yedide bā-ḥareket-i ḫārice s̱āniyen Bāyezīd Paşa ile şādmān olup ḥasbeʾṭ-ṭarīḳ bilā-sebḳ-i refīḳ niçe medāris-i müʾessesede nāʾil-i mesned-i tedrīs ü taḥḳīḳ ve altmışlı rütbelerinde vāḳıʿ maʿāric-i ʿilmiyyeye ʿāric ve medāris-i resmiyyeye dāric olaraḳ vāṣıl-ı erīke-i taḳrīr ü taṣdīḳ olup fiʾl-ḥaḳīḳa mevlānā-yı mezbūr zīver-i ʿilm ü feżāʾil ile meşhūr olduġundan mā-ʿadā pīrāye-i ṣalāḥ bāhirüʾn-necāḥ ile müzeyyen ü muḥterem biʾl-ḫuṣūṣ ʿilm-i vücūhātda müsellem-i ʿālem bulunmuş olmaġın ʿaṣr-ı şerīflerinde z̲āt-ı meḥāsin-simātları eʾimme-i ḳurrādan s̱ānī-i imām-ı nāfiʿ ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ifāde-i nāfiʿalarında ḫaṭṭāṭ-ı kirām biʾl-vücūh müstefīd ü müntefiʿ olup bu nehc-i iḫlāṣ-nümā üzre maḥrūse-i Burusaʾda ḳurrā-yı belāġat-pīrāye reʾīs ü muḳtedā ve ḫaṭṭāṭ-ı[1685] ṣaḥīḥüʾl-elfāẓe delīl ü reh-nümā olmuş idi. Ḥarekāt-ı mis̱liyye ile baʿż-ı medārise daḫı revnaḳ-ṭırāz ve biñ iki yüz ḳırḳ sālinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Sulṭān Orḫan ile maẓhar-ı levāzım-ı ikrām u iʿzāz olup bu ḥāl üzre güz̲ārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz ḳırḳ altı Şevvālʾinde rūḥ-ı şerīfi medrese-i ʿālem-i beḳāya ʿazm ü rıḥlet ve cesed-i pāki ḫāne-i saʿādetleri civārında Baba Z̲ākir Cāmiʿi ḥaẓīresinde Ḳayın Pederleri civārında mütevārī-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh zāhid ü mütevāżıʿ ʿābid[1686] ü ḥāżıʿ leẕīẕüʾl-muṣāḥabe melīḥüʾl-icābe ṭalāḳat-ı nāṭıḳade bī-ʿadīl ülfet ü muvāneseti ḫūb u cemīl dāmen-i ʿişmeti ġubār-ı maʿāṣīden pāk u ṭāhir ve nişāb-ı faẓl u kemāli beyneʾl-enām ẓāhir idi.

İsḥaḳ Paşa Müderrisi Ferāʾiżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi:

[1684] 294b AE

[1685] 295b KA

[1686] 295a AE

Tercemesi ẕeyl-i kitābda mesṭūr ʿulemā-yı feżāʾil-mevfūrdan Ferāʾiżī Meḥemmed Efendi merḥūmuñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda ẓuhūr u bürūz ve refte refte şāʾibe-i rüşd ü sedād pīrāmen-i nāṣıye-i ḥālinde cilve-endūz olduḳda peder-i muḥteremlerinden ve sāʾir füḥūl-i ʿaṣrdan taḥṣīl-i maʿārife mübāderet ve naʿāt-ı Farsī daḫı mesbūḳuʾẕ-ẕikr Ḥācī ʿAlī Baba Efendi merḥūmdan ḳırāʾat edip ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ʿilm-i ferāʾiżdan daḫı vāyemend-i niṣāb olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse ʿaṭf-ı ʿinān-ı maṭıyye-i iḫtiyār biñ iki yüz yigirmi iki tārīḫinde bā-rütbe-i ḫāric silk-i müderrisīne duḫūl ile kām-kār baʿdehu resm-i ṭarīḳ üzre ʿāric-i maʿāric-i ʿilmiyye olaraḳ biñ iki yüz ḳırḳ yedi sālinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Burusa civārında vāḳıʿ İnegölʾde İsḥaḳ Paşa Medresesiʾne neyl ile ġarīḳ-i cūybār-ı mesārr olup derūn-ı ḳalʿa-i Burusaʾda ders-i ʿām Mevc-zāde ʿAbduʾr-raḥmān[1687] Efendi Medresesi vālid-i mācidi irtiḥālinde bā-iʿtibār-ı dersiyye ʿuhdesine tevcīh ü erzān ve ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ṣāḥibüʾl-ʿināyātiʾl-vafīr Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1688] Efendiʾmiziñ cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿalarında ḫaṭīb-i muʿciz-beyān ve maḥrūse-i mezbūrede Ḥarameyn-i Muḥteremeyn tevliyetine kātib-i maʿdelet-pīrā ve maḥkeme-i kübrāda ḳısmet-i ʿaskerī ḳaleminde keẕālik debīr-i maʿārif-āşnā olduġundan mā-ʿadā güftār-ı naẓm u neṯrde selīḳası der-kār olmaġla *Gülşen-i Maʿārif* ismiyle mevsūm ṣaḥīfe-i yādigār-ı aḫlāfa nigāşte-pīrā-yı müverriḫīn olan kütüb-i tevārīḫinden aḫẕ olunmuş iki ʿaded mücelled ü müdevven ve vālid-i mācid-i pādşāh-ı devrān Sulṭān Maḥmūd Ḫān[1689] Ḥażretleriniñ nām-ı nāmī-i hümāyūnlarıyla muṭarraz u muʿanven eṯer-i cemīliñ cemʿ ü terkīmine niṯār-medār-ı ġayret edip biñ iki yüz elli bir bahārında Der-i Saʿādetʾe gidüp ol eṯnāda umūr-ı dāḫiliyye nāẓırı bulunan Pertev Paşa merḥūmuñ maʿrifetiyle Ḫudāvendigār-ı bihişt-muḳīm Ḥażretleriniñ ḥużūr-ı hümāyūnlarına ledeʾt-taḳdīm mużāyaḳa-i ḥālinden baḫiṯle mezīd-i deydene-i ʿaliyye-i mekārim-i mülūkāneden Burusa Cizyesi muḳāṭaʿası mālından māhiyye beş yüz ġurūş maʿāş iḥsānıyla tekrīm ḳılınmış ve yedi sekiz seneden berü sūy-ı miʿdeye mübtelā bulunmuş olmaġın bu eṯnāda ʿillet-i mezbūr vücūdında şiddet üzre ḥareket ve inḥirāf-ı mizāc ile Burusaʾya ʿavdet etmiş idi. ʿİllet-i ʿasīrüʾl-ʿilācıñ terbiye-i müdāvāt-ı

[1687] 296a KA

[1688] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1689] 295b AE

eṭibbā ile indifāʿi ʿadīmüʾl-imkān olmaġla taḥmīnen iki māh miḳdārı esīr-i pister-i renc-i bīmārī olaraḳ sene-i mezbūrede ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve cāmiʿ-i şerīf-i ḥażret-i müşārun ileyh ḳurbunda olan ḥaẕīrede mütevārī-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur[1690]. Merḥūm-ı merḳūm hüner ü maʿārifle mersūm Ḥikmetī-zāde dāmādı Ḥācī Meḥemmed Efendi merḥūmdan baʿż-ı aṣvāt u İlāhiyyāt temeşşüḳ etmekle ṭavr-ı ʿaṭīḳ-i fenn-i mūsīḳīde behresi der-kār müddet-i ʿömründe dāʾire-i izdivāca duḫūl etmeyüp ḫānesinde pīre-zen-i rūzgār vālidesinden ġayrı ferd-i vāḥid kimse olmayup tīġ gibi mücerred ü pāk ve keşret-i vāridāt ve ḳıllet-i maṣārifāt ile rūy-ı ḥāli behī vü feraḥnāk olmaġın ṭamaʿ-i ḫāmlara ser-māye-i ibtilā ve zamāne kibārına vesīle-i iʿtilā olan nuḳūd-ı zer-meskūk-ı mütevāfire ḥīn-i vefātında ṣandūḳa-i iddiḫārında ẓuhūr eylemiş ve münḫal olan maʿāş-ı mezbūruñ nıṣfı Ḥażret-i Emīr ve nıṣf-ı āḫeri Şeyḫ Emīn Efendi ḫānḳāh-ı şerīflerine berāy-ı ṭaʿāmiyye-i fuḳarā vü dervīşān ʿināyet ü iḥsān buyurulmış ve ḫiṭābet-i meẕkūr cāmiʿ-i ʿazīz-i müşārun ileyhiñ imāmı erbāb-ı istiḫḳāḳdan[1691] Ṣūfī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc İsmaʿīl Efendiʾye ve Mevc-zāde Medresesi Bolvadinli ders-i ʿām Ṣāliḥ Efendiʾye ve İsḥaḳ Paşa Medresesi Meḥemmed ʿİffet Efendiʾye tevcīh ve Ḥarameyn kitābeti ile ʿUryānī-zāde Muṣṭafā Efendi terfīh olunmuş faḳaṭ bunca seneler ücret-i ḫāme vü vāridāt-ı maʿlūmesinden żamīme-i hemyān-ı iddiḫār eyledigi nuḳūd-ı meskūke ile emvāl-i sāʾire-i metrūkesi vereşe-i ḫalefine intiḳāl etmişdir.

Cizyedār-zāde Meḥemmed Rāḳım Efendi:

Bālāda tercemesi zīver-efzā-yı silk-i suṭūr olan Ḥaleb Mollāsı Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ferzend-i fürūzende-aḫterleri ve mevālī-i kirāmdan Cizyedār-zāde Meḥemmed Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi ve Meḥemmed ʿİzzet Efendiniñ birāder-i kihterleri Meḥemmed Rāḳım Efendiʾdir. Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda biñ iki yüz beş tārīḫinde ʿālem-i buṭūndan gehvāre-i şühūda bāriz[1692] ü ẓāhir ve raḳm-ı vücūdı keşīde-pīrā-yı ṣaḥīfe-i ʿanāṣır olup bā-imdād-ı ḫālıḳuʾl-ʿibād nāṣıye-i istiʿdādı ārāyiş-peẕīr-i rüşd ü sedād olduḳda bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa naḳdīne-i maʿārifinden kesb-i biżāʿa edip ḫaṭṭ-ı sülüs ü

[1690] 296b KA

[1691] 296a AE

[1692] 297a KA

celīyi daḫı temeşşüḳ ederek şāyeste-i sābāş-i zümre-i ḫaṭ-nüvīsān olur mertebe Üftāde Efendi türbe-dārı Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi'den aḫẕ-ı ketebe etdikden ṣoñra ġayret-i eşbāh u neẓā'ir mülābesesiyle meslek-i resmiyye-i ʿilmiyye-i Sitanbul'a sālik olup be-ḥikmet-i Ḫudā ruḳʿa-i pāre-i rü'ūs-i hümāyūna nā'il ve pāye-i evvel-i ḫārice vāṣıl olmaḳ ḫāric-i rütbe-i imkān olmaġın *El-umūr merhūne bi-evḳātihā*[1693] me'ālī tesliyet-baḫş-ı dil-i āmāli olup Burusa civārında Ṣoġanlı Ḳaryesinde olan çiftliginde emr-i ḥırāset ü zirāʿat ile meşġūl ve baʿż-ı ḥāle çesbān-ı iltizāmātı der-ʿuhde ederek derece-i ḥayyiz ü imtiyāze[1694] mevṣūl olmuş idi. Biñ iki yüz ḳırḳ iki sālinde Ḳāżī-zāde Meḥemmed Ṭāhir Efendi merḥūmuñ zamān-ı fetvāsında şumār-ı sübḥa-i ʿömri pāye-i erbaʿīne ḳarīb olduġu dem Ḳırḳ Medresesi'nden münfaṣıl ibtidā-yı ḫāric rütbesine neyl ile muḥterem ve istīlā-yı zemherīr-nām kām ile ḫazān-dīde-i rūzgār olmuş riyāż-ı ḳalb-i āḫerānı mānend-i bāġ-ı İrem olup baʿdehu ḥareket-i ḫāric ve ibtidā-yı dāḫil rütbelerine irtiḳā ile şādmān ve ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde bā-ḥareket-i dāḫil dersiyye-i ʿAlī Efendi der-i İstanbul tevcīh ü iḥsān bālāda muḥarrer żayʿa-i felāḥat-eserleriniñ ḫāriciyyesinde olan ebniye-i ḳadīme bir miḳdār ḫarāba mā'il olup binā-yı ʿatīḳi külliyen hedm ü ifnā ve maḥall-i mezbūrede mevḳiʿ-i āḫire iki yüz ḳırḳ ṭoḳuz[1695] evvel bahārında mebānī-i muʿtenāsı şekl-i aḥsen ve hey'et-i feraḥ-fezāsı resm-i müstaḥsen üzre fevḳānī vü taḥtānī bir ebniye-i cesīme iḫtirāʿ ü inşāsına mübāderet ve şāyān-ı sitāyiş-i Mānī vü Behzād olur envāʿ-ı nuḳūş-ı reng-ā-reng-i ḫurde-kārī ile derūn u bīrūnı pür-zīb ü zīnet ḳılunup baʿde'l-ikmāl ve't-tetmīm her bir ḥucerāt-ı leṭāfet-füzūn ve her ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūr-ı ṣabāḥat-nümūnı bisāṭ-ı inbisāṭ-āmīz-i nev-ẓuhūr ve mefrūşāt-ı neşāṭ-engīz-i müstevcibü'l-ḥubūr ile tesvīh ü tanẓīm olunduḳdan ṣoñra bi'l-ʿizz ve'l-ʿunvān ṭırāzende-i ārām u āsāyiş-cūyā-yı müsāʿade-i kevkeb-i devrān iken **Beyt:**

[fāʿīlātün fāʿīlātün fāʿīlātün fāʿilün]

Kārgeh-i iḳbāl-i ʿālem pāy-dār olmaḳ muḥāl

Bildirir elbet felek ḫāṣıyyet-i devvārını

[1693] Her iş(ler) vaktini bekler.

[1694] 296b AE

[1695] 297b KA

müʾeddāsınca biñ iki yüz elli iki Cemādiyyeʾl-evvelīsinde çiftliginde bu mezraʿa-i fenādan keşīde-i pā ve ʿazm-i ʿālem-i beḳā edip ṣalāt-ı cenāzesi muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrde baʿdeʾl-edā abā vü ecdādınıñ āsūde olduġu mekteb sāḥasında mütevārī-i cevf-i ġabrā oldı. "Cizyedār-zāde Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi Mıṣr Mevleviyyeti müddeti ikmālinde Mekke-i[1696] Mükerremeʾye zāmile-bend-i nehżat baʿdeʾl-ḥacc münḥarifüʾl-mizāc olduġu ḥālde Medīne-i Münevvere cānib-i ʿālīsine ḳāfile-i ṭayyāre ile ecniḥa-güşā-yı ʿazīmet olup biñ iki yüz elli ṭoḳuz Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında belde-i ṭayyibeye vāṣıl olduġu şeb be-ḥükm-i Rab sāʿat on rāddelerinde ʿāzim-i dāruʾl-kirām-i Kirdgārī ve ferdā-yı rūz cesedi baḳīʿ-i şerīfde mütevārī olmuşdur. Cizyedār-zāde ʿİzzet Efendi daḫı ḫavāṣṣ-ı refīʿa-ḳażāsı ḥukūmetinden biʾl-infiṣāl Der-i Saʿādetʾde ḫānesinde visāde-güzīn-i āsāyiş-i ḥāl iken iki yüz altmış Şevvālʾinde vefāt edip Eyyūbʾda Şeyḫ Murād Naḳşbendī Tekyesiʾnde medfūndur"[1697].

Muḥāsebe Baş Kātibi Ṭahārī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi:

Tercemesi bālāda mesṭūr Ṭahārī-zāde Dede Luṭfuʾllāh Efendi Ḥażretleriniñ peder-i muḥteremleri Ṭahārī ʿOs̱mān Efendi merḥūmuñ dāmādı müderrisīn-i kirāmdan ʿAbduʾl-Ḳādir Efendiʾniñ kerīme-zādesi ve müderrisīnden Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi-nām ẕātıñ necl-i necīb-i fütüvvet-dādesi Ṭahārī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Muṣṭafā Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda ārāyiş-i gehvāre-i tekvīn olup dāruʾl-muḥākeme-i dāye-i tevfīḳ-i Ḫudādih tertīb-kerde olaraḳ ḳırṭās-ı ḥāl-i ṣabāveti refte refte revnaḳ-ṭırāz-ı elḳāb-ı bedīʿa-i istiʿdād ve ḫāme-i ḳudret-i Lem-yezeliyye ile ves̱īḳa-i cebīn-i[1698] ṣabāḥat-ḳarīni imżā-sāz-ı rüşd ü sedād olduḳda baʿż-ı aṣḥāb-ı kemāl ile āmīziş ve taḥṣīl-i hüner ü maʿārifde bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa verziş ederek cüz-dān-ı derūnı iḫticāc-pez̲īr-i ʿilm ü ʿirfān olduḳdan ṣoñra muḳteżā-yı ḥükm-i taḳdīr celb-i nafaḳa-i rūziyye dāʿiyesiyle belde-i mez̲kūre maḥkeme-i kübrāsında vāḳıʿ muḥāsebe ḳalemine debīr olup berāy-ı iddiʿā-yı ġayret-i aḳrān rüteb-i resmiyye-i fāniyyeden olan ṭarīḳ-i tedrīse duḫūle şitābān ve pāye-i çille-i erbaʿīnden baʿdeʾl-infiṣāl biñ

[1696] 297a AE

[1697] Tırnak içindeki kısım KAʾda yok.

[1698] 298a KA

iki yüz on[1699] üç sālinde rütbe-i ḫārice bi'l-idrāc pür-ibtihāc olup rāh-ı emelde tecribe-kerde-i dırāyetmendān olan *Men ṣebete nebete*[1700] me'āl-i ṣıdḳ-intimāsını der-i pīş ü te'emmül ve bilā-ḥisāb kedd-i leyālī vü eyyāma taḥammül eyleyerek niçe sinīn-i mütevāfire ḫidmet-i kitābet-i ḳalem-i mezbūre müdāvemet edip mekārim-şīme-i insāniyyeden olan eṭvār-ı cemīle-i ḥadd-i i'tidāl-i 'āḳılāne ve reftār-ı merġūbe-i meḥāsin-iştimāl-i nāzükāne ile ḥüsn-i ḥarekete muvaffaḳ olmaġın biñ iki yüz otuz yedi tārīḫinde Mütevellī-zāde Şerīf Süleymān Efendi ferāġatdan mesned-i riyāset-i ḳalem-i meẕkūrde pāy-der-dāmen-i ḳıyām ve taḥḳīḳ-i mes'ele-i merām ile be-kām olup ṭarīḳ-i rüsūmda daḫı ḥasbe'l-'āde ḳadem-nihāde-i ba'ż-ı buḳā'-i mu'tāde olaraḳ biñ iki yüz ḳırḳ tārīḫinde bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḫanceriyye Medresesi'ne neyl ile 'uḳde-i baḫtı güşāde ve bundan böyle ḳaṭ'-ı rütüb-i sāmiye ile bāyā-yı süllem-i murāda 'urūca āmāde iken biñ iki yüz elli altı Cemādiyye'l-Evvelīsinde erḳām-ı enfās-ı ma'dūde-i zindegānīsi ḳalem-i melekü'l-mevt ile silk-i ḫitāma keşīde ve defter-i maḥāsebe-i 'ömri[1701] feẕleke-i temāme resīde olmaġın Bıñarbaşı Ḫāmūşānı'nda āsūde vü defīn ve birāder-i mihteri Ḥācī 'Osmān Mollā ile pederine ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ketebe-i kirām beyninde meşhūr olduḳca fenn-i raḳm ile 'ilm-i muḥāsebede ṣāḥib-i yed-i ṭūlā ve nefḫ-i nāy-ı ḥālet-efzā ile 'ilm-i mūsīḳīden daḫı āşnā idi.

Ders-i 'Ām Belenli Ḫāce Es-Seyyid 'Osmān Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'ya biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde vurūd edip ba'de'l-iḳāmet belde-i mezbūrede e'azz ve eşref-i 'ulemā-yı a'lām ve meşāhīr-i kibār-ı ders-i 'ām-ı ẕevi'l-iḥtirāmdan olup bā-rü'ūs-ı ḫāric duḫūl-ı ṭarīḳ-i müderrisīn ve müsābaḳāt-ı refīḳ ederek az vaḳtde Medrese-i Ḫudāvendigār Ġāzī'ye neyl ile ser-i i'tibārı vāṣıl-ı[1702] çerḫ-i heftomīn olup ol esnālarda ẓuhūr-i 'illet-nüzūl ile giderek iki elleri bütün bütün maḥrūm-ı mā-lizeme-i isti'māl ve mu'aḫḫaran 'użv-ı cānib-i yesārı daḫı peẕīrā-yı iḫtilāl olaraḳ be-ḥikmet-i Ḫudā-yı celīl niçe seneler vücūd-ı şerīfi bi'l-külliyye 'alīl ve istīlā-yı derd-i bī-'ilāc ile ḳuvā-yı

[1699] 297b AE

[1700] Sabreden kazanır.

[1701] 298b KA

[1702] 298a AE

cismānīyesi tedrīs ü taḳrīrden giriftār-ı sekte-i taʿṭīl olup baʿżan saʿādet-ḫānesinde mollā-yı müstaʿidāna tedrīs ü taʿlīm-i ʿulūma beẕl-i yārā-yı iḳtidār ve Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesiʾnde müderris-i feżāʾil-āṯār iken inṣıbāb-ı ʿillet-i meẕkūr ile biñ iki yüz altmış bir Ramażān-ı şerīfinde terk-i meşġale-i tedrīs-i mülk-i fānī ve ʿazm-i dāruʾż-żiyāfe-i raḥmet-i Raḥmānī edip ol gencīne-i ʿulūm ü fünūn Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde mütevārī vü medfūn oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh ḳuvve-i ʿaḳl biʾl-meleke ile ʿulemā-yı ʿaṣrından cümle-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyyeyi taḥṣīl etmiş olmaġın maʿlūmāt-ı cemʿ-i keṯīr-i ʿulūm[1703] ü fünūnda mānend-i Saʿdüʾd-dīn Teftāzānī ve kemālāt-ı cemm-i ġafīr feżāʾil-i bāhire-i gün-ā-gün ile ḥall-i ġavāmıż ve müşkilātda Ṯānī-i Seyyid Şerīf Cürcānī olup ḳuvvet-i kāmile-i ʿilmiyye ile idāre-i sebk-i kelāmda vüsʿat-i iḥāṭası muḥayyir-i ʿuḳūl-i zümre-i füḥūl idi. Niçe sinīn-i vefīre belde-i mezbūrede vāḳıʿ Cāmiʿ-i Kebīrʾde *Ṭaleben li-mirżātiʾllāhiʾl-ʿAlīmiʾl-ʿAllām*[1704] ders-i ʿām olmaġla ḳatı çoḳ kimseler ifāde rütbesinde dārul-istifādesinden iḳtibās-ı envār-ı ʿulūm ve istinbāṭ-ı aḥkām-ı manṭūḳ u mefhūm etmişlerdir. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

RAVŻA-İ SĀBİʿ

Abdālān-ı Dil-Āgāh ve Meczūbān-ı Ḥaḳāyıḳ-İktināhı Taʿrīf ü Tenmīḳ İder

Abdāl-ı Ḫudā Ḥażret-i Mūsā Baba:

Burusa fetḥinden muḳaddem diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma vażʿ-ı ḳadem eden budālā-yı erbaʿīnden olup Ebuʾl-fetḥ veʾl-meġāzī Sulṭān Orḫan Ḫān-ı Ġāzī[1705] ile maḥrusa-i mezbūreniñ tesḫīrine muʿāvenet ve bu ḫidmet-i ʿaẓīmeye ez-cān u dil ṣarf-i himmet edip belde-i mezbūreniñ fevtinde kendüye intimā ile maʿrūf olan mevżiʿ-i refīʿada ḫırḳa-pūş-ı ārām iken cān-i ʿazīzi semt-i beḳāya revān olup ol cāy-ı dil-güşāda nişāndih-i seng-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Bāyezīd Ḫān Ḥażretleriniñ şeh-zādeleri Sulṭān Maḥmūdʾuñ kerīme-i muḥteremesi Ḫancerli Sulṭān *ṭābe serāhu* baba-yı mezbūruñ üzerine bir ḳubbe-i ʿālī binā ve ḳurbunda bir medrese-i refīʿüʾl-bünyān inşā

[1703] 299a KA

[1704] Alîm ve Allâm olan Allahʾın rızası için.

[1705] 298b AE

eylemişdir. Bu ḫarāb-ābād-ı fenāda mürūr-ı zamān ile medrese-i meẕkūre vīrān ve mār u mūr u ṭuyūra āşiyān olmuşdur.

Es-Seyyid Niʿmetuʾllāh Velī:

Sulṭānüʾl-evliyā ve nūr-ı çeşm-i aşfiyā Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[1706] ile milket-i Buḫārāʾdan bu diyār-ı İrem-miṡāle basṭ-ı bisāṭ-ı ārām ve niçe eyyām Şiblī Maḥallesiʾnde kūşe-gīr-i ḳıyām olup maṭbaḫ-ı cihān-i fānīde itmām-ı niʿam-ı ḥayāt ve ʿazm-i dāruʾż-żiyāfe-i cennāt-ı ʿāliyāt edip[1707] Ḥażret-i Emīr reh-güẕārında vāḳıʿ türbesinde medfūn ve meşhed-i münīri ziyāretgāh-ı ehl-i derūndır. Ḥażret-i müşārun ileyhiñ sancaḳ-dārı olmaḳ rivāyeti meşhūrdur.

Baba Ẕākir:

Sulṭānuʾl-evliyā Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[1708]*'e* niçe zamān ḫidmet ve serẕākirānları olmaġla kesb-i liyāḳat edip namāzgāh semtinde muṣallā ḳurbunda zāviye ve mescidi olup ʿibādāt u ṭāʿāta müdāvemet üzre iken ʿahd-i devlet-i Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānʾda ʿazm-i gülzār-ı cinān edip mescid-i şerīf civārında medfūn ve meşhed-i pākī ziyāretgāh-ı ehl-i derūndır. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmetle meẕkūr olup mesbūḳuʾl-beyān Sulṭān Meḥemmed Ḫān Yeşil ʿİmāret denmekle meşhūr-i ʿālemiyān olan maḥalde vāḳıʿ cāmiʿüʾl-envār-i lāmiʿleri ḥarīminde binā olunan[1709] şādervāna Aḳ Çaġlayan-nām āb-ı ḫoşgüvārı icrā murād etdikleri eṡnā ʿazīz-i mezbūr mescidi ḥiẕāsında bir çeşme inşāsın recā etdikde ṣūret-i müsāʿadeden pādşāh-i maġfūr mübāʿede edip mecrā-yı māʾ-i meẕkūr baʿdeʾl-ikmāl cereyānı muḥāl olup her ne kadar icrāsına isāle-i āb-ı nāb-ı maḳderet olunmuş ise de ḫābiye-i şādervāna revānı ʿadīmüʾl-iḥtimāl olmaġın ol bende-i āb-ı rūy-ı evliyānıñ iltimāsı baʿdeʾl-ḳabūl māʾ-i mezbūr ber-vech-i suhūlet maḥal-i maḳṣūda vuṣūl bulmuşdur.

Ece Sulṭān :

[1706] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[1707] 299b KA
[1708] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[1709] 299a AE

Diyār-ı Ḳaramanʾda ebnā-yı Germiyanʾdan olup Ece Beg denmekle şöhret-dāde ve kendüye müntemiʾl-ḳāde levāzım-ı emāreti ḥüsn-i icrāda iken reşaḥāt-ı āb-ı ḥayāt-ı tevfīḳ-i İlāhī ve ġalebāt-ı ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳiyye-i nā-mütenāhī ile ceẕbe-i ʿaẓīmeye düşüp **"Mıṣrāʿ:** Sevdim seni heb varım yaġmadır alan alsun" diyerek biʾl-cümle emlāk u eşyāsını fedā ve abā-yı devlet ü iḳbāl-i dünyā edip diyārından ḳaṭʿ-ı ser-rişte-i[1710] ʿalāyıḳ u iḳāmet ve maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾya gelüp sipihr-i vālā-yı kerāmetde şems-i münīr Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1711] Ḥażretleriniñ ḳarārgāh-ı ʿuşşāḳ-ı İlāhī olan südde-i seniyye-i sidre-ḫırāmlarına cebīn-sūde-i irādet olup ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ez-dil ü cān niçe zamān ḫidmet-i ʿālīlerinde beẕl-i naḳdīne-i ḳudret-i bī-pāyān ederek vāṣıl-ı mertebe-i ādāb u ʿirfān ve Ece Sulṭān denmekle meşhūr-ı ʿālemiyān olmuş idi. Ḥażret-i Emīr-i ʿālī-şānıñ bu mülk-i nāsūtdan müteveccih-i ʿālem-i ʿulyā-yı lāhūt olduḳdan ṣoñraca bunlar daḫı ʿāzim-i ʿālem-i ceberūt olup civār-ı türbe-i ḥażret-i müşārun ileyhde vāḳıʿ bir menzil sāḥasında nühüfte-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmet ile mevṣūf u meẕkūr ḳāfile-i revendegān-ı rāh-ı Ḫudāʾnıñ sipehsālārı[1712] ve sūdāgerān-ı kālā-yı ḥaḳīḳatıñ şāh-ı bender-i ṣāḥib-i iştihārı idi.

Alaca Ḫırḳalı:

Ḫırḳa-i muraḳḳa-i vücūdı milket-i Buḫārāʾda be-dūş olup māʾil-i semt-i seyāḥat ber-taḳrīb medīne-i Burusaʾya gelüp ḫāric-i ḳalʿa-i belde-i mezbūrede kendüye müntemī maḥal-i ḫāṭır-güşāda ṭarḥ-endāz-ı iḳāmet olup ḫırḳa-i köhnelerin reng-āmīz pāreler ile refv-kār olmaġın ism-i şerīfi maʿlūm olmayup Alaca Ḫırḳalı denmekle nām-āver olmuşdur. Ḫırḳa-i ḥayātı dūşundan sālib ve tekye-i beḳāya ʿazīmete ṭālib olduḳda ḳāleb-i bī-rūḥı ol cāy-ı nüzhet-efzāda mestūr-ı ṣandūḳa-i mezārdır. Dūduʾl-ḳaz dedikleri ḥarīr böcegine telef ü iʿdām ḳaṣdıyla hücūma iḳdām eden ḳarıncanın defʿine meşhed-i pāki ṭoprāġı sebeb-i aḳvā olmaġın ḳanġı şaḫṣ ḳabr-i şerīfine bir miḳdār ṭāḫūn ḫelvāsı vażʿ edip baʿde neyl-i merām yine maḥalline iʿādeye ihtimām etmek üzre ḳabr-i şerīfinden bir miḳdār türāb aḫẕ edip

[1710] 300a KA

[1711] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1712] 299b AE

dūduʾl-ḳaz olan[1713] maḥalle ḳonsa biʾl-cümle mūrlar perīşān olduġu kerāmāt-ı ʿaliyyesinden bir nişāndır.

Dūġlı Baba:

ʿAvām-ı nās lisānında ġalaṭ edip Ṭavullı Baba dedikleri Dūġlı Babaʾdır ki dūġ māʾ ile memzūc lebenden ʿibāretdir. Cennet-mekān Sulṭān Orḫan Ḫān *eskenehuʾllāhi fī-ġurfetiʾl-cinān*[1714]ile Burusa fetḥinde muʿāvenet-resān olup hengām-ı ḥarāret ü ʿaṭşda zümre-i ġuzāt-ı müslimīni kāse-i dūġ-ı serd ile isḳā ve āteş-i kebd-i sūznāklerin iṭfā eder idi. Ol ʿahdda dest-i hādimüʾl-leẕẕāt ile cisminden câme-i ḥayātı meslūb olup Seyyid Nāṣır Ḥażretleriniñ türbe-i şerīfleri fevtinde ẕeyl-i cebelde Göl Bıñarʾa ḳarīb Ḳarabeleñ-nām mevżiʿde medfūndur.

Yoġurtlı Baba:

Ceẕbe-i tevḥīde müstaġraḳ ẓāhir ü bāṭını maʿmūr ve yoġurda ziyāde mecbūr olmaġla ismi maʿlūm olmayup Yoġurtlı[1715] Baba deyü meşhūr olmuşdur ki maḥrūse-i Burusa ḳurbunda nām-ı şerīfiyle çāşnī-baḫş-ı dehān-ı iştihār-ı enām olan mevżiʿ-i dil-güşāde ol esnāda mevcūd-ı sāḥa-i vücūd olan ḥucerāt-ı zāviyeden bir ḥücrede kūşe-nişīn-i ḫumūl iken rūḥ-ı şerīfi serāy-ı beḳā-yı cināna vuṣūl bulduḳda cesed-i laṭīfi maḥal-i meẕkūrda mevżūʿ-i kāse-i mezār-ı maġfiret-medārdır ve meşhedi ziyāretgāh-ı ṣıġār u kibārdır.

Şeyḫ Meḥemmed El-Küşterī:

Memālik-i ʿAcemʾden Küşter-nām beldede gencīne-i vücūddan behrever ve pāy-ı seyāḥatla bu diyār-ı nüzhet-medāre ʿahd-ı salṭānat-ı Ġāzī Ḫudāvendigārʾda sāye-güster olup ol zamān Ḳara Şeyḫ Maḥallesi denmekle meẕkūr veʾl-yevm Küşterī Maḥallesi nāmıyla meşhūr olan maḥallede basṭ-ı kilīm-pāre-i ārām edip ceẕbe-i ʿaẓīme ṣāḥibi ve ẕeyl-i kerāmāt-i ʿaliyye mücābüʾd-daʿve bir ʿazīz olmaġla maḥalle-i mezbūrede[1716] vāḳıʿ germ-ābeye baʿżan ḳadem-zen-i duḫūl olmaḳ ʿādeti olmaġla eser-i pāy-ı kerāmet-nümāları el-ān ṣafḥa-i ḳalb-i

[1713] 300b KA

[1714] Allah onu cennet köşklerine yerleştirsin.

[1715] 300a AE

[1716] 301a KA

ruḫām-ı ḫalvetde bedīd ü ʿıyāndır. Āṯār-ı beḳā-yı cāy-ı iḳmāmeti maḥāl ve şemʿ-i cemʿ-i ṣoḥbeti ẓıll-ı ḫayāl olan ʿālem-i fenānıñ ṣūr-ı ġarāyib-i dil-firībinden sekiz yüz yedi tārīḫinde çāk çāk-i perde-i naẓar ve cānib-i dāruʾl-beḳāya ʿazm ü sefer edip maḥalle-i merḳūme ḫāricinde ṭarīḳ-i cāddede kāʾin bir sāḥa-i zībāda bālīn-i ḫāke ser-nihāde ve derīçe-i türbe-i şerīfesinde bir ʿayn-ı cārī olup rūz u mesā ebnā-yı sebīli isḳāde ve şeyḫ-i mezbūruñ ʿilm-i ṭaṣavvufda *Gülşen* nāmında manẓūm teʾlīfi menḳūldür.

Tīz Viren Sulṭān:

Medīne-i dil-ārā-yı Burusaʾnıñ baʿż-ı mevāḳıʿ-ı feyż-nişānında ḫatve-peymā-yı ḫırāmān ve ism-i şerīfi maʿlūm olmayup Tīz Viren Sulṭān deyü meşhūr-ı ʿālemiyān olup bi-emriʾllāhi teʿālā bu ʿālem-i fenādan kişver-i ṣafā-efzā-yı beḳāya müteveccih ü revān olduḳda[1717] maḥrūse-i mezbūrede ʿAlī Paşa Cāmiʿi fevḳında Ḥaydar-ḫāne ḥammāmı ḳurbunda bir menzilde ḥücre-nişīn-i ġufrān ve nühüfte-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmānʾdır. ʿAzīz-i mezbūruñ ġubār-ı meşhed-i vālāsı kuḥl-i cilā-baḫş-ı dīde-i ḥācetmendān ve ḫāk-i raḥmet-medārı zümre-i teb-lerzegāne şifā vü dermān olup ḳanġı şaḫṣ ki ḥuṣūl-i murād içün yevm-i sebt-i hengām-ı ṭulūʿ-ı fecrde ḫāk-i ʿıṭrnākine cebhe-sāz u rūḥ-ı şerīfinden istimdāda zemzeme-pīrā-yı āġāz olsa tīz vaḳtde neyl-i murād u merām ile be-kām olduġu mücerrebdir.

Maḥmūd-ı Ḥayrān:

Cürʿadān-ı esrār-ı İlāhiyye ile ḥayrān ve bādiye-i riyāżet ü mücāhede ile ser-gerdān olup āşnā-yı ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Zeyniyye olmaġın zāviye-i mezbūrede bir ḥücre-i muḫtaṣarda ḳarār ve meşġūl-i[1718] ṭāʿāt-ı cenāb-ı Perverdigār iken bir seḥer āʿlā-yı zāviye-i mezbūrede sākin-i ṣūfiyān-ı āsīme-serāne nidā edip bugün zümre-i fuḳarādan bir bī-kes ü bī-berg ü nevā terk-i dāruʾl-miḥen-i fenā eyledi. Ġasl ü techīz ü tekfīnine ḥāżır olup berāy-ı ecr-i cezīl namāzını edā idelim dedikde anlar daḫı cemʿ olup nişān-ı cenāzeden istifsār etdiklerinde vālih-i mezbūr pīş-i bāb-ı ḥücrede sizler bir miḳdār tevaḳḳuf idiñ meyyiti ben iḥrāc ve medfene īṣāl etmege bir iʿlāc idelim diyerek cāmiʿe dāḫil olup görürler ki müteveccih-i cānib-i

[1717] 300b AE

[1718] 301b KA

miḥrāb Ḥayrān-ı sālifüʾl-beyān teslīm-i vedīʿa-i rūḥ-ı revān eylemiş āgāh olurlar ki kendü ḥāl ü cenāzesin iḫbār olduġunı bilüp der-ʿaḳab şerāʾiṭ-i ġasl u tekfīnini müheyyā vü icrā edip zāviye-i mezbūrede defn ederler. *Ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1719].

Ṭuzcı Baba:

ʿAzīz-i mezbūr Ṭuzcı Baba denmekle meşhūr olup maḥrūse-i Burusaʾda niçe eyyām u evḳā nemek-ḫor-ı süfre-i bezm-i[1720] ḥayāt olduḳdan ṣoñra yedi yüz otuz iki tārīḫinde *Kullu nefsin ẕāʾiḳatuʾl-mevt*[1721] kāsesinden tecerrüʿ-i şerbet-i memāt edip belde-i merḳūmede Cāmiʿ-i Kebīr civārında Ṭaşcılar Çār-şūsıʾnda vāḳıʿ reh-güẕārda seng-nişān-ı merḳad-i ġufrān olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūruñ ism-i şerīfi maʿlūm olmayup iẓhār-ı keşf ü kerāmāt[1722] ile mersūm idi.

Rüstem Ḫalīfe:

Göynük ḳaṣabasında mesned-i vücūda vażʿ-ı ḳadem edip diyārından medīne-i Burusaʾya hicret niçe zamān kār u kisbe ṣarf-ı ḳudret baʿdehu ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Zeyniyyeʾden ʿumdetüʾl-meşāyiḫ Ḥācī Ḫalīfe Efendi Ḥażretlerinden inābet ve Rüstem-i[1723] pür-zūr-ı nefsi gürz-i riyāżatla zebūn u bī-ṭāḳat edip biʾṣ-ṣubḥ veʾl-leyāl ʿibādāt u ṭāʿāta iştiġāl üzre iken ṭoḳuz yüz on tārīḫinde[1724] küşt-gīr-i pehlevān-ı ecel ol Rüstem-i meydān-ı mücāhedeyi āsīb-zede-i ʿadem etmegin ḥışn-ı medīne-i mezbūrede Naḳḳāş ʿAlī Mescidi ḥaẕīresinde medfūn Şeyḫ Lāmiʿī Efendi merḥūma maḳrūndur. ʿAzīz-i mezbūr müttaḳī vü ʿābid murtāż u mücāhid seḫī vü kerīm ve müşfiḳ ü ḥalīm olup esrār-ı İlāhiyyeʾde kenz-i maḫfī idi.

Özbeg ʿAbduʾr-Raḥmān Baba:

Özbek diyārından bedīdār ve ṭarīḳat-i Naḳşbendiyyeʾden bir ẕāt-ı ʿacībüʾl-eṭvār ve bir merd-i maʿden-i esrār olup raḫş-ı seyāḥata süvār ve rūy-ı ʿālemi geşt ü güẕār ederek Şehr-i

[1719] Aziz sırrı kutsansın.
[1720] 301a AE
[1721] Her nefis ölümü tadacaktır. Kurʾân,Ankebut/57.
[1722] ü kerāmāt: - AE
[1723] 302a KA
[1724] tārīḫinde: - AE

Āmedʾde sükūn u ḳarār ve şehr-i mezbūrede giderek ḫalḳıñ teveccüh ü iḳbālinden bī-zār olup rākib-ı maṭıyye-i ʿazīmet ve andan maḥrūse-i Burusaʾya naḳl ü hicret edip belde-i mezbūrede taḥteʾl-ḳalʿa ḫānında ve Bıñarbaşı-nām mesīregāhda ārām ve imrār-ı ezmān u eyyām ve ebnā-yı cinsi olan dervīşān u ḳalenderān ile idāre-i gūş-ı ṣoḥbet ü kelām üzre iken biñ yüz elli yedi sālinde tekye-geh-i cihāndan pūst-ı[1725] iḳāmeti ṭayy ve ʿazm-i dergāh-ı Rabb-i Ḥayy edip Bıñarbaşıʾnda ġār-ı ʿāşıḳān denmekle maʿrūf olan ḥaẓīrede kendüye maḫṣūṣ türbesinde pehlū-zede-i liḥāf-ı türāb ve merḳad-i şerīfi muḥtāc-ı duʿā-yı şeyḫ ü şābdır. Baba-yı maʿhūd zümre-i Melāmiyyeʾden maʿdūd nūr-ı kerāmeti çeşm-i ẓāhir-i bünyāndan mestūr ve bāde-i ʿaşḳ-ı İlāhī ile maḫmūr idi.

Bektāşī Mürsel Baba:

Pālheng-i vücūdı bilād-ı Rūmeliʾden Vranya-nām ḳaṣabadan bedīdār ve keşkūl-i derūnı[1726] bir miḳdār zaḫīre-i ʿulūm-ı ẓāhireden vāye-dār olduḳda āteş-i muḥabbetuʾllāh ḫāne-i ḳalbinde fürūzān ve zeḫārif-i ʿālem-i mülk-i nāsūtdan rū-gerdān ve ḫidmet-i aṣḥāb-ı ṭarīḳate şitābān olup Meşāyiḫ-i Bektāşiyyeden Kürd Meḥemmed Babaʾnıñ zīr-i terbiyesine dāḫil ve feyż ü himmetine nāʾil tennūre-i ṭarīḳat der-ber ve tāc-ı fütüvvet ber-ser olup ārāyiş-i faḳr u fenā ile müzeyyen ü mükemmel ve bā-işāret-i rūḥāniyye maḥrūse-i Burusaʾda Ramażān Baba zāviyesine mürsel olmış idi. Zāviye-i merḳūmede muḳaddemā sākin olan erbāb-ı zındīḳa veʾl-ḥādī ṭard u ibʿād edip tekye-i mezbūre bir gülşen-i cennet-ābād olduḳda evḳāt-ı ḫamsede eẕān u ḳāmet ḳırāʾat etdirüp cemāʿat ile edā-yı ṣalāṭa müdāvemet ve icrā-yı āyīn-i ehl-i sünnet ü cemāʾat ile rūḥ-ı Ḥācī Bektāşı şād etmek üzre iken **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Cürʿa-i cām-ı muḥabbetden içen hergāh

Baş eger gürz-i ḳażāya diyüben eyvaʾllāh

[1725] 301b AE

[1726] 302b KA

vefḳince biñ yüz altmış dört sālinde nāḳūr-ı zindegānīsi bī-ṣadā ve müteveccih-i dār-ı beḳā olup zāviye-i mezbūrede ḥadīḳa-i enīḳasında mütevārī-i ḫāk ve eşiʿʿa-i envār-ı ḳudsiyesinden dil-i müsteʿdān-ı tābnākdir. Baba-yı mezbūr pāk-iʿtiḳād ṣāfī-fuʾād ʿārif ü āgāh ve Ġāzī fī-sebīliʾllāh mest-i bāde-i ʿaşḳ u muḥabbet ve loḳma-ḫor-ı süfre-i ḳanāʿat[1727] icrā-kün-ı ʿādāb-ı şerīʿat ve zinde-dār-ı merāsim-i ṭarīḳat ve maẓanne-i kerāmet ü velāyet idi.

Ḥażret-i Emīrʾde Sākin Hindī Baba El-Ḳādirī:

İsm-i sāmileri El-Ḥāc İbrāhīm ve Hindī Baba denmekle maʿlūm-ı her ġarīb ü muḳīm idi. Ḫāl-i hindū-yı vücūd-ı mevdūdı şāḫsār-ı kişver-i Hindūstānʾda[1728] bedīd ve ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Ḳādiriyyeʾye sülūk edip meşġūl-i ẕikr-i Rabb-i Mecīd olduḳda külāh-ı tevekkül ber-ser ve ḫırḳa-i ḳanāʿat der-ber ve diyārından ʿāzim-i seyr ü sefer olup zāʾir-i Ḥarameyn-i Muḥteremeyn ve Baġdād-ı bihişt-ābādda pīrüʾṭ-ṭarīḳa ve maʿdenüʾl-ḥaḳīḳa ḳuṭbuʾr-Rabbānī ġavṯuʾṣ-Ṣamedānī Sulṭān ʿAbduʾl-Ḳādir El-Ceylānī *ḳaddesaʾllāhi rūḥahuʾl-ʿālī*[1729] ḥażretleriniñ ziyāreti ile ḳarīrüʾl-ʿayn olduḳda Ḳuds-i şerīfde mekṯ ü direng ve baʿdehu diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma āheng edip biñ yüz yetmiş altı tārīḫinde maḥrūse-i Burusaʾda ʿinān-keş-i raḫş-ı seyāḥat ve belde-i merḳūmede mütevārī Ḥażret-i Emīr Seyyid Meḥemmed El-Buḫārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[1730] Ḥażretleriniñ civār-ı saʿādet-medārlarında temekkün ü ikāmet ve iḫtiyār-ı ḫalvet ü ʿuzlet ile eyledikde ol maḳām-ı dil-ārāda çihl sālden mütecāviz ārām ve imdād-ı rūḥāniyyet-i Ḥażret-i Emīr-i vācibüʾt-tevḳīr ile vāṣıl-ı merām iken biñ yüz ṭoḳsan sālinde ʿāzim-i dāruʾs-selām olup cāmiʿ-i Ḥażret-i müşārun ileyhiñ ḥarem-i muḥteremiñ ġarb ḳapusı ḫāricinde ṣāḥibüʾt-tehāfüt Ḫāce-zāde Muṣliḥüʾd-dīn Efendi medfūn olduġu sāḥada mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Baba-yı mūmā ileyh maẓanne-i kerāmet ve kemer-beste-i mücāhede ve riyāżat idi.

[1727] 302a AE

[1728] 303a KA

[1729] Allah aziz ruhunu kutsasın.

[1730] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

Aʿyān-zāde Mecẕūb Meḥemmed Baba[1731]**:**

Āġāvāt-ı memālik-i Anaṭoluʾdan maʿdūd Aʿyān-ı beldeden bir ẕāt-ı ṣafvet-nümūduñ ṣulbundan peẕīrā-yı sāḥa-i vücūd olup refte refte dāʾire-i sinn-i vuḳūf u şuʿūra ḥaṭve-endūd olduḳdan ṣoñra muḳtażā-yı tecelliyāt-ı İlāhiyye teʾs̱īrāt-ı āteş-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳiyye ile kemend-i ceẕbe-i[1732] Raḥmāniyyeʾye düşüp dār u diyārını terk ü fedā ve niçe zamān bürehne-ser u ʿuryān-pā geşt ü güẕār-ı kuhsār u ṣaḥrā ederek taḥmīnen biñ iki yüz tārīḫinde medīne-i burc-ı evliya-yı Burusaʾya ḳadem-resā olup enām-ı ṣayf ve hengām-ı şitāda esvāḳ u bāzārı deverān ve neẕāret-i çeşm-i aġyārdan mehcūr olan maḥāl-i ḫālīyede iskān ve vīrāne kūşesi kendüye mekān olup dāʾimā gūyā-yı kelimāt-ı bī-rābıṭa vü bī-maʿnī ve ḥālāt-ı ḥayret-efzāsı taḥrīr ü tenmīḳden müstaġnī olduġundan mā-ʿadā ez-ān cümle-i sāyesinden ġayrı ferd-i vāḥidiñ yanına taḳarrübi ʿadīmüʾl-imkān olan esb-i ser-keş-licām u tünd-ḫūyuñ mā-beyn-i iḳdām pes ü pīşinden mürūr etmek ve taḫt-ı şikeminiñ yemīn ü yesārından ve yesārından yemīnine bī-muḥābā ʿubūr eylemek ve ṣuʿūd u nüzūlı nā-ḳābil cesīmüʾl-aʿżā niçe dıraḫt-ı müntehāya çıḳmaḳ gibi ḥārıḳ-ı ʿāde eṭvārı meşhūd-ı dīde-i faḳīr ü ġanī olmaḳda iken bā-imdād-ı Rabbüʾl-mennān güẕārende-i ezmān ile bu ṭavr-ı ṭurfe-nümādan ʿārī ve ceẕbe vü istiġrāḳla ber-ā-ber kendüye keyfiyyet-i sükūnet ṭārī olup giderek ʿurūc-ı maḳāmāt-ı maʿneviyye edip iẓhār-ı kerāmet-i kevniyye ile beyneʾl-enām Meḥemmed Baba denmekle be-nām ve inkişāf-ı dāʿiye-i māfiʾż-żamīr-i ṣaġīr ü kebīr ile muʿteḳid-i ḫavāṣṣ u ʿavām olmuş idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz otuz ṭoḳuz Ṣaferʾinde neyl-i viṣāl-i cemāl-i ẕüʾl-celāl olduḳda cesedi şehr-i meẕkūrda Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ḳurb-ı dergāh-ı Mevlānāʾda āsūde vü defīndir. Mecẕūb-ı mezbūr kibār u ṣıġār miyānında merġūb u muḥterem ve belde-i Burusa-i merḳūmede seccāde-pīrā-yı emāret olan vülāt-ı kirām nezdinde muʿazzez ü mükerrem zümre-i budalā-yı Ḫudāʾnıñ bālā-teri ve ṭāʾife-i mücāẕibīn merfūʿuʾl-aḳlāmıñ[1733] ser-defteri olup zer ü sīm nedir aṣlā bilmez kimsedir. Ḥabbe-i vāḥide ḳabūl etmez herkes mālzeme-i ekl ü şerbete diḳḳat ü iʿtinā ederler ve libās-ı vücūdın iḳtiżā etdikce biñ cān ile ḥāżır u müheyyā ederler idi.

[1731] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[1732] 303b KA

[1733] 304a KA

ṬABAḲA-İ ḪĀMİS

Vāʿiẓān-ı ʿaẕbüʾl-Beyānı Gūyā-yı Kürsī-i Tedḳīḳ Olur

Mollā ʿArab Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Beyneʾn-nās Mollā ʿArab denmekle şöhrever olan ʿumdetüʾl-vāʿiẓīn Mevlānā Meḥemmed bin ʿÖmer bin Ḥamzaʾdır ki cedd-i emcedleri[1734] Māverāʾüʾn-nehrʾde ḫūşe-çīn-ı ḫırmen-i feżāʾil aʿnī tilmīẕ-i celīlüʾl-ḫaṣāʾil Mevlānā Seyyid Şerīf Cürcānī ve Saʿdüʾd-dīn Teftāzānī olup cedd-i mezbūr Ḥamza Vālid-i büzürgvārı ʿÖmer ile diyār-ı Rūmʾa hicret ve Anṭaḳıyyeʾde iḳāmet etmekle mollā-yı mezbūruñ ṭaḳye-i vücūdı Anṭaḳıyyeʾde ber-ser ve ṭalʿat-i şühūdı der-ber olup miyān-ı ṭalebe-i beste-niṭāḳ-ı ihtimām ve ṭāḳati ṭāḳ olınca taḥṣīl-i ʿilmde saʿy u iḳdām edip ḥāl-i ṣıġarında ḥāfıẓ-ı Ḳurʾan-ı ʿaẓīmüʾş-şān ve ḳırāʾat-ı *Kenz* ü *Şāṭıbī*'de fāʾiḳüʾl-aḳrān olduḳdan soñra ʿamm-i müzīlüʾl-ġamları Şeyḫ Ḥüseyn ve Şeyḫ Aḥmedʾden ʿilm-i uṣūl ve sāʾir-i ʿulūm görmegin Ḥışn-ı Keyf ve Āmedʾde bir niçe müddet muḳīm ü ḳāʿid ve andan şehr-i Tebrīzʾe gidüp efḍalüʾl-fużalāʾiʾl-muḥaḳḳıḳīn Mollā Mezīdʾden telemmüẕ ile baḫtı müsāʿid olduḳda yine masḳaṭ-ı reʾsi olan belde-i mezbūre ʿazīmet ve Ḥalebüʾş-şehbāʾda niçe eyyām vaʿẓ u naṣīḥat andan Ḳuds-i şerīfe dāḫil baʿdehu şeref-i ziyāret-i Beytuʾllāha nāʾil ve baʿdehu Mıṣr-ı Ḳāhireʾye vāṣıl ve İmām Süyūṭī ve Şümnī Ḥażretlerinden istimāʿ-i ḥadīṯ-i şerīf edip iẕn ü icāzetleriyle maḥsūduʾl-emṯāl olup Dāver-i ḳalem-rev-i Ḳāhire Sulṭān-ı Ḳıbtiyānıñ maẓhar-ı nevāziş ü ikrāmı olmaġın ʿilm-i fıḳıhda *Nihāye*-nām bir metn-i laṭīf teʾlīf edip Sulṭān-ı müşārun ileyhe verdikde yevmen-fe-yevmen ḥablüʾl-metīn muḥabbetleri[1735] müzdād ve ʿalāḳa-i derūnları izdiyād bulmuş ṭoḳuz yüz üç tārīḫinde mülk-i Ḳabtubā reh-gerā-yı mülk-i beḳā olmuş idügünden mollā-yı mezbūr daḫı cānib-i Rūmʾa rū-be-rāh olup maḥrūse-i Burusaʾda iḳāmet edip baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmiyede vaʿẓ u teẕkīr ile meşġūl olup baʿdehu ʿahd-ı Bāyezīd Ḫānʾda maḥmiyye-i İstanbulʾa ḫırāmān olup pādşāh-ı gerdūn-ı muṭāʿ gūş-ı hūş ile vaʿẓını istimāʿ[1736] eyledikde pend-i müʾessir-edālarına māʾil ve cevāʾiz-i cezīle-i gün-ā-gün nāʾil etmiş idi. Sulṭān-ı

[1734] 302b AE

[1735] 304b KA

[1736] 303a AE

müşārun ileyh reh-i ġazāya ketībe-keş-i rāyet-i sefer olduḳda mollā-yı mezbūrı feṯḥ ü ẓafer gibi hem-ʿinān edip cümleden aḳdem dervāze-i ḳalʿa-i ʿasīrüʾl-feṯḥe şemşīr-be-dehān olaraḳ vażʿ-ı ḳadem etmişdir. Baʿdeʾl-ḳufūl ʿāzim-i ṣavb-ı İstanbul olduḳda ehl ü ʿıyāliyle Ḥalebüʾş-Şeḥbāya iclā ve vālī-i belde-i mezbūre olan Ḫayrī Begʾiñ maẓhar-ı luṭf u nevāli olaraḳ heşt sāl anda iḳāmet ile āsūde-ḥāl olduḳdan ṣoñra devr-i Selīm Ḫānīʾde yine diyār-ı Rūmʾa baḫş-ı ḳudūm edip pādşāh-ı ġayret-şiʿārı küffār-ı ḫāksār ve sürḫ-serān-ı ḥıyel-āsār üzerine cihāda iġrā ve feżāʾil-i ġazāya dāʾir bir kitāb teʾlīf ü tertīb edip ʿasker-i ẓafer-reh-ber ile maʿan reh-peymā ve esnā-yı ṭarīḳde cünūd-ı nuṣret-mevʿūde bezl-i iṭʿama mā-ḥażar duʿā edip ṣūret-i feṯḥ ü ẓafer mirʾāt-ı ḥuṣūlde cilve-resā olmuşdur. Bir defʿa daḫı Sulṭān Süleymān merḥūm ile Üngürüs seferine ʿazīmet baʿdeʾl-ʿavdet medīne-i Burusaʾya nehżat ve tavaṭṭun u ḳarāra niyyet ve mānend-i ḳıbāb-ı sipihr-i berīn ṭoḳuz ḳubbelü bir cāmiʿ-i şerīf bināsına mübāşeret edip ḳableʾl-itmām ṭoḳuz yüz otuz sekiz Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında ʿāzim-i[1737] dārüʾs-selām ve ḥarem-i cāmiʿ-i mezbūre defīn-i laḥd-ı raḥmet-i kerīmüʾl-ʿallām olmuşdur. Ḥālā ol cāmiʿ-i meserret-maḳrūn Cāmiʿ-i Mollā ʿArab denmekle şöhret-nümūndur. Mollā-yı mezbūr memālik-i Rūmʾdan belde-i Serāyʾde bir cāmiʿ ve mescid ve belde-i Üskübʾde daḫı bir mescid binā eylemiş sinn-i şerīfleri ser-ḥadd-ı sebʿīn yetmiş ṣad nefere ḳarīb zukūr u ināsdan evlād u emcedi ẓuhūr etmişdir. ʿİlm ü fażīletde emsāl-i ʿArab gibi meşhūr ve sābıḳ-ı meydān-ı maʿrifet ü kemāl olmada misāl-i esb-i tāzī mümtāz-ı cumhūrdur[1738] ve fünūn-ı ʿArabiyyeʾde resāʾil-i münīfesi ʿaleʾl-ḫuṣūṣ kīmyā beyānında mecmūʿa-i laṭīfe keşīde-i silk-i muṣannifātlarıdır. Seyr ü seyāḥata māʾil maḥbūbuʾl-ḳulūb ve memdūḥuʾş-şemāʾil ʿālim-i Rabbānī ve evḳātı vaʿẓ u ders ü fetvāya maṣrūf ʿaṣrınıñ nāṣıḥ-ı āteşīn-beyānı idi. *Nevveraʾllāhi merḳadehu*[1739].

Vāʿiẓ Şeyḫ Bālī Efendi En-Naḳşbendī:

Terceme-i ḥāli zeyl-i ṣaḥīfe-i kitābda nüvişte-pīrā-yı tezkār u işʿār olup Burusaʾda meşāhir-i vāʿiẓ-i kirāmdan olan Şeyḫ Aḥmed Efendi merḥūmuñ ḫāl-i ḫāliṣüʾl-beyānı ve kütüb-ḫāne-

[1737] 305a KA

[1738] 303b AE

[1739] Allah kabrini nurlandırsın.

i maʿārifiñ ṣāḥib-i ʿilm ü kemāli Şeyḫ Bālī Efendiʾdir. Ṭarīḳ-i ʿaliyye-i Naḳşbendiyyeʾden enfās-ı ḳudsiyye-i nefîse ile beyneʾl-enām mevṣūf ve erbāb-ı ṣalāḥ u reşād ʿindinde vāʿẓ-i müʾessirüʾl-maḳāl olmaḳ üzre maʿrūf olup baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmiyyede vaʿẓ u naṣīḥat ve ʿibādāt u ṭāʿāt-ı Kirdgārīʾye iştiġāl ile güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken ṭoḳuz yüz seksen senesi ḥudūdında rıḥlet-i semt-i āḫiret edip Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defîn ve ṣulaḥā-yı Naḳşbendiyyeʾye[1740] ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü maʿrifetle meşhūr veraʿ ü taḳvā ile meẕkūr idi.

Şeyḫ ʿÖmer Efendi El-Vaʿiẓ:

Beyneʾl-aḳrān Vāʿiẓ ʿÖmer Efendi denmekle şöhret-nişān ve ḳalʿa-i Burusaʾda Ḳavaḳlı Maḥallesiʾnde muḳtedā-yı nās olup müşārun biʾl-benān idi. Evḳāt-ı ʿömrini taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle ṣarf ve ʿinān-ı ʿazīmetini cānib-i ṣalāha ʿaṭf edip teʾsīr-i vaʿẓ u naṣīḥati dillerde muḳarrer ve nefes-i mübāreki mār-ı nefs-i emmāreden mesmūm u zaḫm-ḫorde olanlara tiryāk-ı ekber olup sāl-i hicriyye-i Nebī-i muḫtār ʿaleyhi efḍaliʾṣ-ṣalāvat temāmī-i hezāre resīde iken taḳdīr-i Rabbānī ile vedāʿ-i ʿālem-i fānī edip Temennā-nām mevżiʿde Eşrefîler Maḥallesi ḳurbunda meḳābir-i Müslmimīnʾde medfūndur. Merḥūm-ı mezbūr raṭbüʾl-[1741] lisān ʿaẕbüʾl-beyān Ḥāfıẓ-ı Kelām-ı Mecīd mudaḳḳıḳ-ı vāʿiẓ-i ferīd idi.

Sürmeli Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Miyān-ı aʿyānda Sürmeli Efendi denmekle maʿlūm ve İbni Mekḥūl gibi ʿilm ü fażīletle meşhūr u mevsūmdur. Dīde-i dil ü cānı kuḥl-ı ʿirfān ile mükaḥḥal ve ḳavāʿid-i ʿArabiyyeʾyi kemā yenbaġī taḥṣīl etmekle kāmil ü mükemmel olduḳda ʿumdetüʾl-ʿulemāʾiʾs-sāde ʿAbduʾl-Ḥalīm El-Müştehir Aḫī-zāde maḥmiyye-i dil-güşā-yı İstanbulʾda Şeh-zāde müderrisi olduḳda muʿîd ve cenāb-ı feżāʾil-meʾābların müstefîd iken teraḳḳub-ı ārzū-yı dūr-ā-dūr mülāzmetinden ḳaṭʿ-ı naẓar ve ġubār-ı künc ve vīrāne-i ferāġı sürme-i cilā-baḫş-ı baṣar edip peyġūle-güzīn-i inzivā vü ʿuzlet ve kürsī-nişīn-i vaʿẓ-ı naṣīḥat olmuş idi. Biñ on altı sāli ḫilālinde medīne-i Burusaʾya müstevlī olan sürme-düzdān-ı dīde-i ahālī gürūh-ı

[1740] 305b KA

[1741] 304a AE

eşḳiyā-yı Celālī mezbūrı giriftār u esīr ve dām-ı nigāh-ı bī-dād ile o çeşm-i ġazālı naḫcīr etmişler idi.*Bi-ʿavniʾllāhi teʿālā*[1742] bend-i belādan rehā bulduḳda der-ʿaḳab ṣayd-ı pençe-i bī-emān-ı şīr-ı ecel olup Deveciler Meḳābiriʾnde medfūndur.

Eş-Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Vāʿiẓ:

Masḳaṭ-ı reʾsi belde-i ʿAlāʾiyyeʾden maḥrūse-i Burusaʾya raḫş-rān-ı hicret ve şehr-i mezbūrda mālik-i dest-māye-i şöhret olan ʿAlī Efendiʾdir. Taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārife saʿy-i ekīd edip medīne-i meẕkūrede Sulṭān Orḫan Medresesiʾnde Ḫıżr Beg Efendi merḥūme muʿīd olduḳdan ṣoñra cānib-i ṣalāḥa meyl ü raġbet ve niçe müddet Sarāyoġlu Maḥallessiʾnde ḫidmet-i imāmet ve meşġūl-i vaʿẓ u naṣīḥat olup baʿdehu Cāmiʿ-i Kebīrʾde imām ve niçe şühūr u eyyām ol maḳām-ı pür-iḥtirāmda muḳtedā-yı enām ve vāʿiẓ-i bülend-nām olmuş idi. Meslek-i Ṣūfiyyeʾye intisāb ve Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḳadīr*[1743] ṭarīḳat-i ʿaliyyesinden ḳıdvetüʾs-sālikīn Eş-Şeyḫ ʿİvaż Efendiʾden[1744] aḫẕ-ı inābe ile kām-yāb olup maṭıyye-i çille vü mücāhede ile müteveccih-i ser-menzil-i ʿālem-i müşāhede iken biñ yedi Ramażān-ı maġfiret-nişānınıñ leyle-i Ḳadrʾinde żiyāfet-ḫāne-i Rabb-i kerīmde ifṭār edip cesed-i laṭīfi maḥrūse-i merḳūmede Umūr Beg Cāmiʿ-i şerīfi ḥaẓīresinde medfūn ve ḳabr-i münīri nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndır. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü kemāl ile meşhūr vāʿiẓ ü muḥaḳḳıḳ ʿābid ü zāhid ve ḳavāʿid-i ʿArabiyyeʾde ber-ḳāʿide mudaḳḳıḳ idi.

Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Hümā-yı bālā-pervāz-ı evc-i fażīlet ve nūr-baḫşā-yı kürsī-i vaʿẓ u naṣīḥat Şeyḫ Aḥmed Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr ve ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr olup kibār-ı meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Meḥemmed Efendi-nām bir ʿazīz-i celīlüʾl-ḫıṣāliñ ferzend-i saʿādetmendidir. Ṭarīḳ-i ʿilm ü ʿamele sālik ve nişāb-ı fażl u kemāle mālik dānişmend-i bī-mānend[1745] ve ḫaṣāʾil-i celīle ile beyneʾl-aḳrān ercmend olduḳdan ṣoñra Şeyḫ ʿAlī Efendi irtiḥālinde Cāmiʿ-i Kebīrʾde ḫaṭīb-i vācibüʾt-tevḳīr ve kürsī-nişīn-i vaʿẓ u teẕkīr olup

[1742] 306a KA
[1743] Kadîr (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[1744] 304b AE
[1745] 306b KA

berekāt-ı enfās-ı nefīsesi ile ḥadīdden şedīd niçe ḳalb-i ḳāsī iẕābe vü cāẕib ve istimāʿ-i kelimāt-ı dil-peẕīr ve neṣāyiḥ-i bī-naẓīrī-i teʾsīri ile aṣḥāb-ı tefrīṭ ü taḳṣīrden niçe erbāb-ı hevāyı tāʾib edip bu ḥāl üzre güẕārende-i evḳāt iken biñ on yedi Ramażān-ı şerīfiniñ on altıncı leyle-i iṯneyn ḥummā-yı rubʿdan bedeni ḫarāb-kerde-i dest-i memāt olup Ḥażret-i Emīr merḳad-i münīri civārında āsūde-i ḫābgāh-ı mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr ġavvāṣ-ı biḥār-ı ʿulūm vāʿiẓ-i rūşen-beyān ve ṣāḥib-i taḥḳīḳ ü itḳān ḳavāʿid-i ʿArabiyyeʾde hem-ser-i Cāḥıẓ ve mudaḳḳıḳ-ı kitāb ḥükmince vāʿiẓ idi. Saʿādet-ḫāneleri[1746] mecmaʿ-i ʿulemā-yı aʿlām ve muvaḳḳıʿ-ı ḥāl-şināsān-ı ṣuleḥā-yı kirām olup meclis-i şerīfleri nevādir-i leṭāʾif ile meşḥūn ve umūr-ı dünyāya dāʾir olan kelimāt-ı bī-maʿnīden maṣūn ancaḳ ḥaşv-ı ʿıḳduʾl-manẓūm güftār-ı naṣīḥat-āmīzleri basṭ olunan niʿam-ı gün-ā-gün idi.

Tācir-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Kārbān-serāy-ı cihāne maḥrūse-i Burusaʾda nüzūl ve şāh-bender-i metāʿ-ı ʿilm ü ʿirfāna vuṣūl bulup dest-māye-i evḳātın bāzār-ı germ-ā-germ-ı ṭalebde ṣarf-ı kālā-yı maʿrifet ü kemāl ve kīse-i istiʿdādını nuḳūd-ı zer-i muḥayyerüʾl-abṣār-ı hünerle māl-ā-māl etdikden ṣoñra ḳāfile-sālār-ı şeh-rāh-ı feżāʾil Bahāʾüʾd-dīn-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾye intisāb ve dānişmendleri olmaḳ münāsebetiyle kūçe-i ifādelerinde mālik-i nişāb olup anlardan mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim iken bār-girān-ı intiẓār-ı ṭarīḳ-i[1747] resmiyyeye taḥammül ü ṭāḳat mūceb-i ḥamāḳat olmaġla terk-i ʿörf ü iżāfet edip medīne-i mezbūrede Mollā Gürānī Mescidiʾnde mutaṣarrıf-i ḫidmet-i imāmet ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmiyyede kürsī-nişīn-i vaʿẓ u naṣīḥat olmuş idi. Biñ on sekiz sālinde tācir-i vücūdı ser-māye-i ʿömri telef etmegin taḥṣīl-i sūd içün pīrāmen-i gerden-i bazzāristān-ı beḳā olduḳda Bıñarbaşıʾnda cesed-i pāki nühüfte-i maḫzen-i ḫāk oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü maʿārif ile meşhūr olup fenn-i inşā vü ṣakkda mahāreti olmaḳ ḥasebiyle ekseriyyā kitābet ve müʾessirüʾn-nefs ṣadūḳ-ı ṣāfī-fuʾād u pāk-ṭıynet idi.

[1746] 305a AE

[1747] 307a KA

El-Ḥāc Bayram Efendi El-Vāʿiẓ:

Tehniyetüʾl-ʿĪd-ı ḳudūmı maḥrūse-i Burusaʾdan olup meleke-i istiʿdādı hilāl-i ʿĪd gibi fürūġ-endāz-ı burc-ı kemāl ve engüşt-nümā-yı erbāb-ı fażl u efżāl olmaġın hemvāre-i kesb-i kālā-yı girān-bahā-yı maʿārife müdāvim bi-ḥasbiʾṭ-ṭarīḳ[1748] Mevlānā Dāvūd Efendiʾden mülāzım olmuş idi. Şāḳḳa-i meşāḳḳ-ı merātib-i resmiyyeyi mülāḥaẓa edip biʾl-külliye andan ʿudūl ve ṭarīḳ-i vaʿẓ ü teẕkīri ḳabūl etmekle evḳāt-güẕār iken ʿĪdgāh-ı beḳāya intiḳāl edip zāviye-i Zeyniyyeʾde defīn-i ḫāk-i ġufrān ve şāyān-ı libās-i ʿĪdiyyeye-i raḥmet-i Raḥmān olmuşdur.

Şeyḫ Muḫtār Efendi El-Vāʿiẓ:

Medīne-i Ḳasṭamonıʾda bedīdār ve meşiyyet-i Perverdigār ile maḥrūse-i Burusaʾda tedārük-i cāy-ı ḳarār etmekle El-Ḥāc İlyās Maḥallesiʾnde muḳtedā-yı nās ve Ḳayġan-zāde Cāmiʿinde vāʿiẓ ü nāṣıḥ olup rütbe-i ḳadri ṭārem-i vālāya mümās olmuş idi. Zühd ü veraʿ ile muḫtār-ı ʿālem ve diyānet-i taḳvāda müsellem ve lāzıme-i erbāb-ı pend olan emr-i biʾl-maʿrūf ve nehī-i ʿaniʾl-münker taḳrīrinde meslūbuʾl-iḫtiyār umūr-ı dīniyyede rāsıḫ ve bürhān-ı yaḳīniyyede ṭavduʾş-şāmiḫ idi[1749]. Biñ otuz dört tārīḫinde terk-i ḳasvet-kede-i tāb-ḫāne-i fenā edip rūḥ-ı laṭīfi kürsī-nişīn-i iʿlā-yı ʿilliyīn ve maḥalle-i mezbūre ḳarīb Deveciler Maḳberesiʾnde reh-güẕārda defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ġavṭa-zen-i deryā-yı zühd-i mevfūr-ı mesāʾil-i dīniyyede ḥaḳḳ-gūy u ġayūr müʾessirüʾl-kelām müstecābüʾd-daʿve bir pīr-i vācibüʾl-iḥtirām idi. Baʿż-ı ecille-i ṣudūr ḥużūrında şeyḫ-i meẕkūruñ evṣāf-ı cemīli ʿaḳabinde teng-maʿāş olduḳları daḫı teẕkār olunmaġın Burusaʾda vāḳıʿ evḳāf-ı selāṭīn zevāyidinden bir miḳdār vaẓīfe taʿyīn olunup berāt-ı ʿālī-şānı irsāl olındıḳda ḳabūlünden imtināʿ edip bizim īrādımız maṣārifimizden efzūn ve baḫşāyiş-i muʿayyene-i rūzī-resāne ḳāniʿ ü rāżı olmaḳ nefs-i āzmend-i hevā-pereste zebūn olmaḳdır deyü ictināb etmişlerdir.

Eş-Şeyḫ İbrāhīm Efendi El-Vaʿiẓ:

[1748] 305b AE

[1749] 307b KA

Vilāyet-i[1750] Ḳasṭamonıʾdan ḳarīn-i ẓuhūr ve Yaḥnī Ḳapan İbrāhīm Efendi denmekle meşhūrdır. Güşt-pāre-i vücūdı terbiye-i āş-pez-i üstādıyla maṭbaḫ-ı edebde puḫte ve āteşdān-ı ʿilm ü kemālde efrūḫte olup maḥrūse-i Burusaʾda Velī Şemsüʾd-dīn Maḥallesiʾnde imām ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı müteyemminede naṣīḥat-gūy-ı kāffe-i enām ve Ġāzī Ḫudāvendigār Cāmiʿ-i Şerīfi ḫiṭābeti ile nāʾil-i merām ve bu meşġale-i seniyye ile güẕārende-i leyāl ü eyyām iken biñ ḳırḳ iki sālinde laḥm-ı cesed-i pākin ḳaṣṣāb-ı ecel sāṭūr-ı merg ile laḫt laḫt etmegin Bıñarbaşıʾnda maġāk-ı ḫākda nihān olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr seḫā vü keremle meẕkūr *el-cennetu dāruʾl-esḫiyā*[1751] saʿādetine maẓhar ḫıṣāl-i ḥamīde ile mevṣūf u maʿrūf idi. Mescid-i mezbūrede müddet-i medīd-i ḫidmet-i imāmeti ḥasebiyle maḥalle-i merḳūme el-ān Yaḥnī Kapan Maḥallesi denmekle mużġa-i efvāh-ı enāmdır.

Ḥāfıẓ-zāde[1752] Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Maḥrūse-i Burusaʾda ḳarīn-i ẓuhūr ve ʿAbduʾl-ḥāfıẓ Çelebi-nām bir tāciriñ ser-māye-i ʿömri olmaġın Ḥāfıẓ-zāde denmekle meşhūr idi. Ṭarīḳ-i hidāyet-refīḳ-i ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i erbāb-ı faẓīlet ile meskūk edip dānişmend-i bī-naẓīr ve ʿulūm u feżāʾil ile şöhret-peẕīr olduḳdan ṣoñra biñ on tārīḫinde Şeyḫüʾl-İslām Ṣunʿuʾllāh Efendiʾye irtibāṭ ve viḳāyetüʾl-ḥıfẓ-ı ḥimāyelerinde olan ʿulemā-yı kirām ile iḫtilāṭ edip biʾẕ-ẕāt telemmüẕ-i dāruʾl-ifādeleri olmaġla maẓhar-ı naẓar-ı iksīrāsāsı ve neyl-i mülāzemet ile ḳarīn-i luṭf u ʿaṭāsı olmuş idi. Baʿdehu zümre-i müfessirīniñ ser-bülendi ʿumdetüʾn-nāṣıḥīn Şeyḫ Aḥmed Efendi terk-i ʿālem-i vücūd ve murġ-i rūḥı ʿarş u kürsī cānibine ṣuʿūd eyledikde perveriş-yāb-ı ḫān-ı nefīse-i ifādeleri olmaġın mesnedine nāʾil olup Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-nişīn-i[1753] vaʿẓ u teẕkīr ve meşġūl-i taḥrīrāt u taḥḳīḳāt-ı ḥadīṯ ü tefsīr iken biñ elli tārīḫinde bahār-ı ḫamsīn-i ʿömr-i ʿazīzlerine bād-ı ḫazān-ı fenā vezān ve berg ü bār-ı vücūdı rīzān olmaġın ʿabdelīb-i āteşīn-beyān-ı nāṭıkası lāl ve kürsī-i vaʿẓdan cism-i şerīfi serīr-i ten-şūya intiḳāl edip dāḫil-i ḳalʿada Bāb-ı zemīn ḳurbunda muḥaddiṯ olduġu dāruʾl-ḥadīṯ ḥaẓīresinde

[1750] 306a AE

[1751] Cennet cömertler yurdudur.

[1752] 308a KA

[1753] 306b AE

medfūndır. Şeyḫ-i sālifüʾl-beyān ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān vāʿiẓ-i Cāḥiziʾl-Edā ve sālik-i ṭarīḳ-i Ḫudā ḥāfıẓ-ı ādāb-ı rüsūm-ı vaʿẓ u teẕkīr müdaḳḳıḳ u muḥaḳḳıḳ ḫoş-āyende vü taḳrīr idi.

Müʾeẕẕin-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Ṣīt ü ṣadā-yı vaṣfı gūş-ı gerdūne resīde şehr-i bihiştāsā-yı Burusaʾdan bedīdār ve Müʾeẕẕin-zādeʾlikle āvāz-ı iştihārı vāṣıl-ı kungure-i menāre-i çerḫ-i devvār olan Şeyḫ Aḥmed Efendiʾdir. Evvelā ṭarīḳ-i ʿilm ü kemāle sālik yevmen-fe-yevmen veẓāʾif-i maʿārife mālik olup dānişver-i şöhret-şiʿār[1754] ve naġme-i Dāvūdīʾsi maḥāfil ü menābir ve esāfil ü ekābirde sāmiʿa-güẕār olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde imām u ḫaṭīb olup Ḥāfıẓ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi ʿazm-i ḫuld-i berīn eyledikde yerlerine kürsī-nişīn olup bir nāṣıḥ-ı edīb ü lebīb ḥaḳḳā ki zamānında müfessirīn ü ḫuṭabā miyānında ser-bülend ve aḳrān u emṣāli ʿindinde bī-mānend ve ʿulūm-ı bāhire vü feżāʾil-i zāhire ile şöhre-bend idi. Biñ elli dört sāli ḫilālinde ʿandelīb-i āteşīn-beyān-ı nātıḳası lāl ve Sī-murġ-ı rūḥ-ı laṭīfi kürsī-i ʿālem-i lāhūta intiḳāl ve maḥfil-i bālā-yı evc-i ʿalāya irtiḥāl edip belde-i mezbūrede Ḥācılar Maḥallesiʾnde vāḳıʿ muʿallim-ḫānede mütevārī-i raḥmetgāh-ı Īzed-i müteʿāl olmuşdur. ʿAzīz-i mümā ileyh ṣāḥib-i ṭabʿ-ı selīm ve mālik-i ẕihn-i müstaḳīm sākin-i kūşe-i ḳanāʿat u muḥibb-i meşāyiḫ-i ṭarīḳat vāʿiẓ-i bī-naẓīr ve nāṣıḥ-ı dil-peẕīr idi. Künc-nişīn-i ḳanāʿat[1755] olduḳların telmīḥ ü işāret içün Ḳāniʿī taḫalluṣ edip ḫaylī eşʿār-ı pesendīdeleri ẓuhūra gelmiş ve İmām Yāfiʿīʾniñ *Ravżuʾr-Reyāḥīn*-nām kitābını Türkīʾye terceme edip ol dürc-i maʿārifde niçe dürer-i leṭāʾif derc etmişdir. Bu rivāyet menḳūl-i ṣıḳāt-ı ṣaḥīḥüʾl-kelimātdır ki sālifüʾẕ-ẕikr Ḥāfıẓ-zāde Meḥemmed Efendi esnā-yı vaʿẓ u naṣīḥatde gāh-be-gāh deverān-ı ṣūfiyyeye seng-endāz-ı felāḥan ıṭāle olup ṭaʿn u teşnīʿden ḫālī olmaġın yevmen mineʾl-eyyām beyneʾl-meşāyiḫ maḥbūbuʾl-ḳulūb Aʿnī Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi Ḥażretleri mezbūruñ meclis-i vaʿẓında ḥāżır olup bu daḫl-i nā-be-cā ve ser-zeniş-i bīhūde-edādan dil-gīr olmaġın **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Kimse ṭutmaz nefesim diyü yanarmış vāʿiẓ

[1754] 308a KA

[1755] 307a AE

Bir duʿā eyleyelim aña ṭutulsun nefesi[1756]

diyerek ḳıyām ve zāviye-i ʿaliyyelerine ḫırām üzre iken reh-güẕārda ṣāḥib-i tercemeye mülāḳī buyururlar ki Ḥāfıẓ-zāde menhelüʾl-ʿaẕab inṣāfdan dūr bizi bu gün ʿaẓīm bī-ḥużūr eyledi. Şimden gerü siziñ vaʿẓıñızı istimāʿ idelim dedikde fiʾl-vāḳıʿ bir ḳaç eyyām mürūrında Ḥāfıẓ-zāde vedīʿa-i rūḥ-ı revānı teslīm-i ḥāfıẓuʾl-ervāḥ eylemiş mesnedine şeyḫ-i mezbūr cā-nişīn olmuşdur.

Şeyḫ Muʿīd Efendi El-Vāʿiẓ:

Medīne-i İzmirʾde ẓuhūr u bedīd olan Şeyḫ Muʿīd Efendiʾdir. Mebānī-i ʿulūmı ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl ve bi-ḥasbiʾl-merātib tekmīl etdikden ṣoñra seyāḥatle maḥmiyye-i İstanbulʾa vāṣıl ve baʿż-ı füḥūl-i ʿulemā mecālis-i sāmīyelerine dāḫil ve feyż-i istifādelerinden müstefīd olduḳda maḥrūse-i Burusa ṣavbına taḥrīk-i rikāb-ı esb-i rehvār ve belde-i mezbūrede visāde-pīrā-yı ḳarār olup ʿulemā-yı kirāmdan Muʿīd-zāde Efendi merḥūmuñ meclis-i şerīflerine ruḫṣat-ı duḫūl ve teşrīflerinden mülāzım[1757] u müderris olup pāye-i erbaʿīnden maʿzūl olduḳdan ṣoñra cānib-i ṣalāḥa meyl edip Kūsec ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥüseyn Efendi Cāmiʿ-i Şerīfinde vāʿiẓ ü nāṣıḥ ve Yıldırım Cāmiʿ-i Laṭīfinde ders-ḫān-ı ʿāmme-i tālibīn iken biñ altmış altı tārīḫinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn olup reh-güẕār-ı merḳad-i ḥażret-i Emīrʾde vāḳıʿ serv sāyesinde defīn-i ḫāk-ı mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şānı tefsīrde bī-naẓīr ve Ḥażret-i Ḳāżī Beyżāvī ve Mevlānā Saʿdī Çelebi taḳrīrinde biʾl-fiʿl olup her ṣubḥ tā şām saʿādet-ḫāneleri dāruʾl-ifāde-i ḫavāṣṣ u ʿavām idi.

Vāʿiẓ Ḥasan Efendi:

ʿAbd cinsinden olup sinn-i sıġarda terbiye-i mevlāsı ile taḥṣīl-i ʿilm-i edebiyye ve ḳıymet-i ẕātı rütbesince[1758] kesb-i ḫaṣāʾil-i behiyye etdikden ṣoñra delālet-i dellāl-i meşiyyet ile baʿż-ı ʿulemā-yı ẓāhir-bīne ḫidmet edip ifāde vü istifāde ile güzīde-i emāṯil ve vāʿiẓān-ı kürsī-nişīn zümresine dāḫil olmuş idi. Biñ yetmiş senesinde miḥnet-ābād-ı cihāndan āzād olup ʿāzim-i dāruʾl-beḳā ve Üçḳozlar Zāviyesi taḥtında bir püşte üzerinde defīn-i cevf-i ġabrā

[1756] 309a KA

[1757] 307b AE

[1758] 309b KA

oldı. Vāʿiẓ-i mezbūruñ semt-i taʿaṣṣubı ġālib ve ʿuyūb-ı ḫafīye-i nāsı bilā-mūceb iʿlāna mecbūr u mikebb taʿannüd ü ışrārda bī-mānend vücūd-ı reʾy-i ḫod-pesend olmaġın beyneʾl-enām telḫ-gūyī ile pür-iştihār ve zebān-dırāzlıḳda meslūbuʾl-iḫtişār olduġundan menfūr-ı şıġār u kibār idi.

Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi El-Vāʿiẓ:

Bālāda terceme-i münīfesi güẕer eden ʿumdetüʾl-vāʿiẓīn zübdetüʾn-nāṣıḥīn Şeyḫ ʿAlī Efendi merḥūmuñ ṣulb-i pākinden dāruʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusaʾda cilveger-i sāḥa-i şühūd olan şekeristān-ı vaʿẓ u naṣīḥatiñ ṭūṭī-i şīrīn-edāsı Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendiʾdir. Sālik-i ṭarīḳ-i taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān ve kibār-ı[1759] ʿulemā-yı ʿahddan telemmüẕ ve māʾide-i meclis-i ifādelerinden teleẕẕüẕ etmekle müddet-i ḳalīlede mudaḳḳıḳ-ı nādire-dān ve neyl-i mülāzemet ile mesrūr u şādān olduḳdan ṣoñra Müʾeẕẕin-zāde Aḥmed Efendi yerine Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u naṣīḥat ve Ḥişār Cāmiʿinde mālik-i ḫidmet-i imāmet ü ḫiṭābet olup āb-ı rūy-ı erbāb-ı faẓīlet iken biñ ṭoḳsan beş tārīḫinde cilvegāh-ı bihişte intiḳāl edip Umūr Beg Cāmiʿi Ḥaẓīresinde mütevārī-i ḫāk-i pāk-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Şeyḫ-i mezbūr zühd ü taḳvā ile meşhūr ve ʿilm ü faẓīlet ile meẕkūr idi.

Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendi[1760]:

Bālāda mesṭūr vāʿiẓ-i kirāmıñ Ḫ*ā*ce-i Ercmendi Şeyḫ ʿAlī Efendiʾniñ ferzend-i feżāʾil-güsteri ve mārruʾẕ-ẕikr Vāʿiẓ ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ birāder-i kihteri kürsī-i vaʿẓ u teẕkīriñ nāṣıḥ-ı belāġat-edāsı ve gülzār-ı tefāsīr ü aḫādīṯiñ bülbül-i feṣāḥat-nevāsı Şeyḫ ʿAbduʾl-bākī Efendiʾdir. Maḥrūse-i cennet-miṯāl-i Burusaʾda ṣulb-i şeyḫ-i mūmā ileyhden pīrāye-baḫş-ı sāḥa-i ʿālem ve refte refte derecāt-ı rüşd ü sedāda vāżıʿ-ı ḳadem olduḳda meclis-i fużalā-yı ʿahdda ʿulūm-ı ʿaḳliyye ve naḳliyyeyi ḳırāʾat ve gencīne-i ifādelerinden kesb-i ser-māye-i keṯīre-i faẓīlet etmekle kāmil ü mükemmel bir ẕāt-ı muʿazzez ü mübeccel olmaġla Ḥişār Cāmiʿ-i Şerīfinde kürsī-nişīn olup vaʿẓ u teẕkīr ve taḥẕīr ü tebşīr ile maşġūl ve ḳaṭʿ-ı ʿurūḳ-ı hevā-perest eşḫāṣ-ı ḫaṭā-rānde kelimāt-ı müʾessirüʾl-edāları seyf-i meslūl iken biñ yüz

[1759] 308a AE

[1760] 310a KA

yigirmi bir sālinde rūḥ-ı şerīfi kürsī-i ʿālem-i melekūta ṣuʿūd edip Umūr Beg Cāmiʿi ḥaẓīresinde mestūr nihān-ḫāne-i ḳabr-i pür-nūr ve müstaġraḳ-ı ḳulzüm-i Rabb-i ġafūrdur. Üsküdār Mollāsı maḫdūm-ı feżāʾil-mevsūmları ʿAbduʾl-ḥādī Efendi Ḥażretleriniñ irtiḥāllerine güyā olduġu tārīḫdir. **Tārīḫ:**

Cennet ola[1761] pederim Bāḳī Efendiʾye mekān

şeyḫ-i mümā ileyh memdūḥuʾl-ḫaṣāʾil ve güzīde-i aḳrān u emāṯil ʿālim ü ʿāmil ʿāḳil ü kāmil vāʿiẓ-i ʿaẕbüʾl-beyān ve nāṣıḥ-ı faṣīḥüʾl-lisān idi.

Şeyḫ İsmaʿīl Efendi El-Vāʿiẓ:

Ḳaresi sancaġına tābiʿ Biġadic-nām ḳaṣabada ẓuhūr ve baʿż-ı ʿulemādan taḥṣīl-i ʿulūm edip maḥrūse-i Burusaʾya mürūr etmiş idi. Vāʿiẓ Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi irtiḥālinde Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-nişīn-i vāʿiẓ-i enām iken biñ yüz yigirmi iki[1762] senesinde dār-ı beḳāya ʿazīmet ve Zindān Ḳapusı Meḳābiriʾnde defīn-i zīr-i ḫāk-i raḥmet olmuşdur. Vāʿiẓ-i mezbūr ṣāliḥ ü dīndār ve zühd ü taḳvā ile ārāste bir merd-i meḥāsin-āṯār idi.

ʿĪsā Efendi El-Vāʿiẓ:

Memālik-i Rūmeliʾden Bosna diyārında pā-nihāde-i

mülk-i vücūd olup belde-i mezbūreye Nemçe keferesi pençe-zen-i hücūm olmaġla āsāyiş ü rāḥatı maʿdūm olduḳda medīne-i Burusaʾya hicret edip baʿż-ı cevāmiʿ ü mesācidde vāʿiẓ ü nāṣıḥ iken biñ yiz yigirmi dört tārīḫinde mülk-i beḳāya revān ve ḥażret-i Üftāde türbe-i saʿādetleri reh-güẕārında Ḳaṣṣāb Başı Meḳābiriʾnde mütevārī-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḥūm-ı mezbūr vāʿiẓ-i ḥaḳḳ-gūy ʿābid ü ṣāliḥ ve nīk-ḫūy idi.

Ḳabāyī Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ:

Diyār-ı Anaṭoluʾdan ʿOṯmāncıḳ-nām ḳaṣabada ḳarīn-i ẓuhūr ve sirāc-ı mūhib-i İlāhiyyeʾden istifāẓa-i nūr-ı şuʿūr etdikde taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyyeye hicret Vefā Medresesiʾnde ḥücre-nişīn-i iḳāmet ve tekmīl-i ʿulūm u fażīlet eyledikden ṣoñra

[1761] 308b AE

[1762] 310b KA

Burusaʾya ʿazīmet ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde ders-i ʿām ve haftada iki gün kürsī-nişīn-i vaʿẓ-ı enām olmuş idi.Biñ yüz otuz beş tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾs-selām olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ḳalender-ḫāne ḳurbunda medfūn ve ziyāret-i ʿibāda maḳrūndur. Merḥūm-ı[1763] mezbūr ʿilm ü faẓlla meşhūr ʿābid ü zāhid ve mecmaʿ-i meḥāsin ü meḥāmid ʿālim-i Rabbānī Eş-Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[1764] Ḥażretleriniñ cemāl-i şerīflerini müşāhede etmekle naẓar-i ḳudsiyyet-eserleri berekātıyla ʿālim-i ʿulūm-ı ẓāhire ve bāṭıne ve kāşif-i fünūn-ı bārize vü kāmine olup bedʿ-i keşīreyi imāte vü ifnā ve sünen-i ʿazīzeyi iḥyā etmiş ve dāʾimā ṭarīḳ-i hüdāye gitmiş ve ʿömr-i[1765] şerīfi yüz yigirmi ḥaddine erişmiş kūşe-nişīn-i ʿuzlet ṣāḥib-i ḳanāʿat ve ʿimāmesi tāc-ı Celvetiyye ve libāsı ḫırḳa-i dervīşān-ı ṭarīḳat-i ʿaliyye olup sıḳlet-i ferveden vücūd-ı faẓīlet-nümūdları āzāde idi.

Hindī Ḫāce Meḥemmed Efendi:

Dīdār-ı pür-envārı siyeh-çerde olmaġın Hindī Ḫāce deyü şöhret-dāde idi. Şeb-dīz-i seyāḥata süvār ve diyār-be-diyār geşt ü güẕār edip taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārif ile kişver-i faẓīletde şāh-ı dīhīm-dār olduḳda maḥrūse-i Burusa-i Cennet-āṣāre gelüp Baba Ẕākir Maḥallesiʾnde Tedbīrsiz-zāde-nām merd-i pür-tedbīriñ iştirā eyledigi ḫāne-i saʿādetde tavaṭṭun u ḳarār ve ḫāriciyyesinde niçe evḳāt u āvān tedrīs-i ʿulūma ber-zede-i dāmān ve pertev-i faẓl u ʿirfān ile dil-i ṭālibānı fürūzān ve Şerefüʾd-dīn Paşa Cāmiʿinde vāʿiẓ-i ʿaẕbüʾl-beyān ve nāḳil-i tefsīr-i Ḳurʾān ve maḥalle-i merḳūmede muʿallim-i Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şān iken biñ yüz ḳırḳ beş tārīḫinde noḳṭa-i siyāh-i vücūdı keẕālik ser-tīz-i mevtle maḥkūk u nā-būd ve rūḥ-ı laṭīfi ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olup Baba Ẕākir *ḳuddise sırruhuʾl-ḳādir* türbe-i şerīfesi civārında olan sāḥada mestūr-ı ḳabr-i pür-nūr ve vāṣıl-ı deryā-yı raḥmet-i Rabb-i ġafūrdır. Merḥūm-ı mezbūr naḫīfüʾl-beden ve ḫafīfüʾr-rūḥ ve metn-i sīne-i pür-sekīnesi taṣdīḳ ü yaḳīn ile meşrūḥ ʿibādāt u ṭāʿāte müceddid-i sāʿī ve envāʿ-i ḫayrāt ḥasenātı merāʿī idi.

Eş-Şeyḫ Es-Seyyid Nūrüʾd-dīn[1766] Efendi El-Vāʿiẓ:

[1763] 309a AE

[1764] Yüce sırrı kutsansın.

[1765] 311a KA

[1766] 309b AE

Maḥrūse-i Burusaʾda Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u naṣīḥat ve maḥfel-ārā-yı ḥadīṯ u āyet olup tercemesi bālāda sebḳat eden Vāʿiẓ ʿAbduʾllāh Efendiʾniñ ṣulb-i pākinden biñ seksen bir tārīḫinde nūr-efşān-ı ʿālem-i ẓuhūr ve ḫuṭbe-i[1767] dūşīze-i ʿilm ü ʿirfāna ṣarf-ı nefāyis-i mühūr edip efḍalüʾz-zamān Ḳāżī-ʿasker Ḳara Ḫalīl Efendi ve ʿulemā-yı ʿaṣrdan Mülāzım Efendi ve İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Mevlānā Aḥmed Efendi-nām fużalādan taḥṣīl-i ʿulūm-ı zācire ve tekmīl-i fünūn-ı vāfire eyledikden ṣoñra Cumʿa Vāʿiẓi Şeyḫ İsmaʿīl Efendi fevt olduḳda yerlerine Cāmiʿ-i Kebīr-i bī-naẓīrde kürsī-nişīn-i meşīḫat ve ṭūṭī-i gūyā-yı vaʿẓ u naṣīḥat olup rūz-ı āẕīne baʿdeʾṣ-ṣalāṭiʾl-Cumʿa kürsīye ṣuʿūd edip nuṣḥ u pend ve ḫaṭā-kārān-ı ümmeti resen-i tevbe vü inābet ile bend edip otuz iki sene miḳdārı neşr-i ʿulūm u maʿārif ve kān-ı derūnında leʾālī-i neṣāyiḥi sāmiʿīne ṣārif iken biñ yüz elli üç Ramażānʾında vedāʿ-ı ʿālem-i fenā edip müteveccih-i kürsī-i cennet-i aʿlā oldı. Maḥrūse-i merḳūme-i ḥiṣār-ı dil-keş-āsārı dāḫilinde Ḥiṣār Cāmiʿi ḳurbunda cidār-ı ḳalʿaya muttaṣıl olan ḥaẓīrede medfūn ve üstād-ı muḥteremlerinden Mülāzım Efendiʾye maḳrūndur. Mevlānā-yı mūmā ileyh şerīfüʾn-neseb ʿarīḳüʾl-ḥaseb ve maḥfūẓuʾl-lisān münşeriḥüʾl-cenān mütevāżıʿ ü müteḫāşiʿ ḥalīm ü selīm ḥāl-i şebābında meşāyiḫ-i Naḳşbediyeʾden Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi Ḥażretleriyle ṣoḥbet ve biñ yüz yigirmi iki senesinde medīne-i Burusaʾda müsāferet ile seccāde-pīrā-yı irşād olan Buḫārāyyüʾl-aṣl Şeyḫ Meḥemmed Murād Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1768]den bīʿat ve tekmīl-i ṭarīḳat edip nevāfil-i ʿibādāta müdāvemet iḫtilāṭ-ı nāsdan mütebāʿid vāʿiẓ-i enām ve müẕekker-i ḫāṣ u ʿām ʿābid[1769] ü zāhid bir şeyḫ-i keşīrüʾl-meḥāmid idi[1770].

Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ:

Medīne-i Toḳatʾda erīke-i vücūda ḳadem-nihāde ve Seyyid Süleymān Efendi deyü şöhre-i bende vü āzāde olmuş idi. Dānişverān-ı faẓīlet-nişābdan dīger Süleymān Efendi-nām ẕāt-ı fütüvvet-ittisāma intimā vü intisāb ve taḥṣīl-i maʿārif ile şeref-yāb sīmā-yı ʿilm-i ḳırāʾat u vücūhātda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġla maʿlūm-ı şeyḫ ü şāb olup ve ḥasbeʾl-ḳader muvaṭṭan-ı

[1767] 311b KA

[1768] Aziz sırrı kutsansın.

[1769] 312a KA

[1770] 310a AE

aṣlıyelerinden sey ü sefer ve maḥrūse-i Burusaʾyı mekān u maḳar eyledikde maḥrūse-i merḳūmede dāḫil-i Ḳalʿada vāḳıʿ Ḥişār Cāmiʿ-i şerīfinde imām ve muḳtedā-yı ḫavāṣṣ u ʿavām ve Çelebi Sulṭān Cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārında vāʿiẓ-i ʿaẕbüʾl-beyān ve nāḳil-i tefsīr-i kelām-i Sübḥān ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde ṭullāba taʿlīm-i Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şān ile taḥṣīl-i rıżā-yı Raḥmān edip eʾimme-i ḳurrāda imām-ı nāfiʿ ve şerr keşīrüʾl-ḫayriʾl-menāfiʿolmuş idi. Bu meşġale-i marżiyye ile evḳāt-güẕār ve şumārende-i sübḥa-i leyāl ü nehār iken biñ yüz elli sekiz tārīḫinde tünd-bād-ı ecel taḫt-ı vücūdını berbād ve ʿazm-i dergāh-ı Rabbüʾl-ʿibād eyleyüp Ḥişār Cāmiʿī miḥrābı verāsında mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr sālik-i mesālik-i zühd ü taḳvā ve tārik-i meşāġil-i dünyā idi.

Eş-Şeyḫ Ḥasan Efendi El-Vāʿiẓ:

Sünbüle-i vücūdı maḥrūse-i Burusa fevḳında cebel-i Rāhib verāsından olan ḳurādan bir ḳaryede nābit ve maḥrūse-i merḳūmeye gelüp mecālis-i şerīfe-i fużalāda ḥāżır u sābit olup üstād-ı küll hādī-i sebel bezm-i fażlıñ şeref ü ʿizzi[1771] Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1772]den ḳırāʾat-i ʿilm-i nāfiʿ edip taḥṣīl-i maʿārif ile pür-menāfiʿ olduḳda *ḫayruʾn-nās men yenfeʿuʾn-nās*[1773] mūcebince Nūrüʾd-dīn Efendiʾden ṣoñra Cāmiʿ-i Kebīrʾde Ümmet-i Muḥammedʾe vaʿẓ u naṣīḥat ile ḥāʾiz-i ecr-i keşīr ve muṣliḥ-i ṣaġīr u kebīr olmuş idi. Bu ḥāl üzre[1774] güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ yüz yetmiş bir sālinde yed-i sākī-i ecelden nūşende-i şerāb-ı memāt olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda defīn-i türāb ve raḥmet-i vāsiʿa-i İlāhiyyeʾden ḥişşe-yābdır. Şeyḫ-i mezbūr mecmaʿ-i meḥāsinüʾl-ḫıṣāl ve menbaʿ-ı nefāyisüʾl-fiʿāl maṣdar-ı fevz ü felāḥ maẓhar-ı zühd ü ṣalāḥ ʿālim ü ʿābid ve luʿb-ı lehvden mütebāʿid idi.

Aḫaveyn Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓüʾl-Celvetī:

Bālāda faṣl-ı ḫulefā-yı kirāmda tercemesi mürūr eden Radovişli ʿAlī Efendiʾniñ ṣulbundan gehvāre-i vücūda ḳadem-nihāde peder-i mükerremlerinden Usturumcavī ʿOsmān

[1771] 312b KA

[1772] Aziz sırrı kutsansın.

[1773] İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır. Hadis(Yılmaz 2013: 211).

[1774] 310b AE

Efendiʾden dersini tekrīr ü iʿāde ederek zübde-i erbāb-ı taʿlīm ü ifāde olmuş idi. Peder-i vālā-güherleriniñ ʿazīzleri Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *Aʿtāhuʾllāhi mezīdeʾt-terakḳī*[1775] Ḥażretleri biñ yüz otuz dört tārīḫinde Dımışḳüʾş-Şāmʾdan ʿāzim-i diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūm olup medīne-i Üsküdārʾda iḳāmet eyledikleri hengāmda pederleri meʿan gelüp ʿazīz-i müşārun ileyhden inābet ve ṭarīḳ-i taṣfiyeye ʿazīmet ve baʿdehu medīne-i Burusaʾya hicret Şeyḫ Ḥasan Efendi fevtinde Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-nişīn-i teẕkīr ü meşīḫat olup kelām-ı sūznāk-ı pür-teʾsīri ile dil-i āhenīn-i ḫaṭā-kārānī iẕābe ve zümre-i maʿṣīyet-ālūdegānı idḫāl-i dāʾire-i tevbe vü inābe etmek üzre iken biñ yüz yetmiş altı senesinde kürsī-i ḥayātdan nā-būd ve ʿāzim-i dāruʾl-ḫulūd olmaġın maḥrūse-i merḳūmede zāviye-i dil-güşā-yı Ḥażret-i[1776] Ḥaḳḳīʾda medfūn ve peder-i sāmī-ḳadrine maḳrūndur. Şeyḫ-i mezbūr ḥüsn-i ḫaṭṭa mālik olup kütüb-i vefīre taḥrīr ve şeb-dīz-i kilki meydān-ı ḳırṭāsda çoḳ zamān tesyīr etmişdir.

Ṣūfī Eş-Şeyḫ Ebūbekr Efendi El-Vāʿiẓ:

Memālik-i Rūmeliʾden Bender-nām şehrde sine-i ʿademden dīde-güşā ve gehvāre-i vücūda ḳadem-resā olduḳda *Eşrāfu ümmetī ḥameletüʾl-Ḳurʾān*[1777] feḥvāsınca[1778] ḥıfẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şāne mübāderet ve cüz-dān-ı sīnesinde āyāt-ı kirāmı muḥāfaẓet edip maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda ʿumdetüʾl-ḳurrāʾiʾs-sāde Şāṭibī-i ṯānī Yūsuf Efendi-zādeʾden ʿilm-i ḳırāʾat ve vücūhātı itḳān edip beyneʾl-ḳurrā müşārun biʾl-benān olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve ṭālibīne Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şānı taʿlīm ü kesr ü noḳṣānlarını tetmīm ile tenbīh ü işāret edip baʿż-ı eyyāmda daḫı kürsī-nişīn-i vaʿẓ u naṣīḥat olup ḥarf-i med gibi sini daḫı mümted olup sekseni mütecāviz ve żaʿf-ı ḳavī ve terākim-i emrāżdan ʿāciz olduḳda elif ḳāmeti nūn gibi ḫamīde ve āḫirüʾl-emr biñ yüz seksen yedi tārīḫinde dest-i ecelden cām-ı ser-şār-ı mergi keşīde olup Deveciler Mezāristānıʾnda mevtā-yı ġurabāyı ġasl eyledikleri maḥal ḳurbunda medfūn ve fātiḥa-i āyende vü revendeye maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿābid ü zāhid keṯīrüʾl-meḥāmid olup *sīmāhum fī vücūhihim min eṯeriʾs-sücūd*[1779]

[1775] Allah onun makamını yükseltsin.

[1776] 313a KA

[1777] Ümmetimin en şereflisi Kurʾân-ı Kerimʾi taşıyandır. Hadis(Yılmaz 2013: 142).

[1778] 311a AE

[1779] Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir.Kurʾân, Fetih/29.

manṭūkınca āṯār-ı zühd ü ṣalāḥ cebīninde hüveydā ve envār-ı fevz ü felāḥ cebhe-i mübārekesinde peydā idi. ʿİlm-i vücūhātda ḳurretü'l-ʿayn ismiyle müsemmā mü'ellefeleri vardır.

Sürmeli Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ:

Diyār-ı Anaṭolu'da vāḳıʿ ḳıblegāh-ı ʿuşşāḳ-i İlāh olan medīne-i Ḳonya'da kürsī-i cihāne cālis ve ʿulemā-yı ʿahd ile leyl ü nehār mecālis olaraḳ[1780] taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i faźl u īḳān eyledikden ṣoñra sūḳ-i sā'iḳ-i taḳdīr-i melikü'l-ʿallām ile süvār-ı esb-i sebük-ḫırām ve maḥrūse-i Burusa'da keşīde-pīrā-yı ʿinān-ı ārām olup tedrīs-i ʿulūm-ı nāfiʿaya iştiġāl ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā velā-siyyemā ʿulūm-ı zācirede mahāreti hüveydā olmaġın haftada bir gün Cāmiʿ-i Kebīr'de bir gün Ḳayġan Cāmiʿ-i Şerīfinde vaʿẓ-ı enāma āġāz ve eyyām-ı sā'irede mesācid ve maʿbede-i maḥallātda verā-yı perdeden ṭā'ife-i nisvāna[1781] pend ü neṣāyiḥe dem-sāz olaraḳ maʿnā-yı şerīf-i āyāt-ı Furḳāniye ve me'āl-i münīf-i āḥādīṯ-i laṭīfe-i Nebeviyye'yi baḥṯ ü taḳrīre demdeme-perdāz iken biñ iki yüz sekiz tārīḫinde mevʿiẓe-i kitāb-ı ʿömri temām ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dārü's-selām olup Deveciler Meḳābiri'nde maġsel-i ġurebā ḳurbunda ittiḥāẕ-ı maḳām eyledi. Şeyḫ-i mezbūr faźl u kemāl ile meẕkūr eṯnā-yı vaʿẓ u teẕkīrde ḥaşv-i zā'idden lisānı maṣūn vāʿiẓ-i māhir ve envār-ı fezv ü felāḥ-ı nāṣıyesinde celī vü bāhir dā'imā çeşm-i ḥaḳīḳat-bīnleri sürme-ālūd olmaġın beyne'l-ahālī Sürmeli Şeyḫ denmekle şöhret-nümūd idi.

Cāmiʿ-i Kebīr Vāʿiẓi Nūrü'd-dīn Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi:

Bālāda mevʿiẓa-i ḥāli nigāşte-i ṣaḥīfe-i taḳrīr ü ʿayān olan Cāmiʿ-i Kebīr vāʿiẓi şeyḫ-i rūşen-beyān ve nāḳil-i tefsīr-i Ḳur'ān Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Nūrü'd-dīn Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı muḥteremleri Cumʿa Şeyḫi denmekle meşhūr Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi'dir ki medīne-i Burusa'da ṣulb-i enver-i Şeyḫ-i mūmā ileyhden biñ yüz otuz beş tārīḫinde kürsī-i vücūda ḳudūm ve fużalā-yı ʿahdıñ ʿatabe-i ʿulyā-yı ifādelerinden istifāde-i envāʿ-i ʿulūm

[1780] 313b KA

[1781] 311b AE

edip levḥ-i dil ü cānı[1782] nuḳūş-ı maʿārifle mersūm olduḳda vāʿiẓ-i aḫaveyn Şeyḫ Aḥmed Efendiʾniñ biñ yüz yetmiş altı senesinde ʿömr-i ʿazīzi ṭay-kerde-i dest-i memāt olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde yerlerine vāʿiẓ-i be-nām ve nāṣıḥ-ı müʾessirüʾl-kelām olup otuz dört sene miḳdarı rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa revnaḳ-efzā-yı kürsī-i meşīḫat ve pīrāye-baḫşā-yı mesned-i vaʿẓ u naṣīḥat ve ʿuẕūbet-lisān ile ḥüsn-i taḳrīre muvaffaḳ olmaġla kelām-ı cevāhirüʾn-niẓāmları sāmiʿa-zīb-i erbāb-ı cemʿiyyet olup bu ḥāl üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz on senesinde rūḥ-ı laṭīfi[1783] kürsī-i ʿālem-i melekūte ṣuʿūd edip cesed-i şerīfi Ḥışār Cāmiʿi civārında pederleri ḳurbunda defīn-i ḫāk-i ʿanber-ālūd oldı. Şeyḫ-i mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr vāʿiẓ-i nāṭıḳa-perdāz ve ḥaḳ u bāṭılı iʿlān u ifādede levme-i laʾīmden iḥtirāz etmeyüp “emr biʾl-maʿrūf ve nehy ʿaniʾl-münker” taḳrīrinde bālā-pervāz sinn ü sāli ṭoḳsan beş derecesine ḳadem-resā olmuş bir pīr-i lemʿa-pīrā-yı mecālis-i ʿulemā idi. *Tefsīr-i Rūḥuʾl-Beyān*ı ḳalem-i şerīfleri ile tekmīlen taḥrīr etmişdir.

Ḥācī Ḫāce Denmekle Meẕkūr Eş-Şeyḫ Es-Seyyid Aḥmed Ḥikmet Efendi El-Vāʿiẓ:

Kibār-ı meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Semerḳandī Ḥażretleriniñ sülāle-i selīlesinde olaraḳ İçel diyārında ḳadem-zen-i vürūd-ı sāḥa-i şühūd ve refte refte süllem-i bālā-yı rüşd ü sedāde ṣuʿūd ile meḥāsin-nümūd olduḳda semt-i kesb-i ʿulūma ʿāzim olup ʿulemā-yı ʿaṣrıñ pīşgāh-ı ifādelerinde ʿulūm-ı ʿArabiyyeyi ve esnā-yı seyāḥat-ı baʿż-ı muḥaddisīn-i kirāma muḳārenet fenn-i ḥadīs ile ʿulūm-ı ʿaḳliyyeyi aḫẕ u telaḳḳī ve niçe fużalā-yı zeviʾl-iḥtirāmıñ daḫı meclis-i ṣoḥbetlerine dāḫil olaraḳ[1784] ekser-i fünūnda kemālātı ḳabūl-i teraḳḳī etdikden ṣoñra dāʿiye-i intisāb-ı meslek-i ṣūfiyye ile Der-i Saʿādet ṣavbına taḥrīḳ-i per ü bāl-i ʿazīmet ve medīne-i Üsküdārʾda Selīmiyye Zāviyesiʾnde seccāde-nişīn-i irşād olan meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Behcet Efendi Ḥażretleriniñ ḫalḳa-i der-i kerāmet-medār-ı irşādına rabṭ-ı ḳalb-i ʿubūdiyyet ve cenāb-ı maʿālī-nişāblarından uṣūl-i meslek-i Naḳşbendiyye üzre aḫẕ-ı tevbe vü inābet edip niçe leyālī vü eyyām fevāʾid-i ferāʾid ḫidmetin keşīde-i silk-i iltizām ve taḥṣīl-i rıżāsını neḳāve-i

[1782] 314a KA

[1783] 312a AE

[1784] 314b KA

ʿuhde-i merām ederek daʿavāt-ı ḫayriyyesin celb ü iġtinām etmiş idi. Şeyḫ-i müşārun ileyh biñ iki yüz otuz sekiz tārīḫinde tekye-geh-i cennet-ābād-ı beḳāya ʿazm ü rıḥlet eyledikde mūmā ileyh daḫı sevḳ-i sāʾiḳ-i ḳudret[1785] ile maḥrūse-i Burusaʾya hicret ü tavaṭṭun teʾehhüle mübāderet edip Cāmiʿ-i Kebīrʾde taʿlīm ü tedrīs ile meşġūl ve biñ iki yüz ḳırḳ bir tārīḫinde be-emr-i pādşāh-ı daḳāyıḳ-şināş şāyān-ı hedm ü indirās olan Ramażān Baba Zāviyesiniñ meşīḫatına dest-resle nāʾil-i luṭf-ı nā-meʾmūl olup ʿulūm-ı zācirede yed-i ṭūlāsı olmaġla Cāmiʿ-i Kebīr vāʿiẓligi ʿuhdesinde bulunan Cumʿa Şeyḫi-zāde Faḫrüʾd-dīn Mollā Beg iki yüz elli yedi sālinde vefātında bā-berāt-ı ʿālī-şān Cumʿa günleri mūriṣ-i fütūr-ı sāmiʿa-endāz olur maḳālāt-ı ṭūl-ı dırāz ile kürsī-nişīn-i vaʿẓ u teẕkīr ve ṭarīḳ-i resmiyyede daḫı devre-i buḳāʿ-i ʿilmiyye ederek bā-mūṣile-i Süleymāniyye Ḥażret-i Emīr Medresesiʾnde müderris-i feżāʾil-semīr iken biñ iki yüz altmış üç tārīḫinde evvelīn pāye-i merḳāt-i maʿād olan dār-ı āḫirete vażʿ-ı ḳadem ve terk-i meşġale-i kār-ḫāne-i[1786] ʿālem edip civār-ı ḫānesinde vāḳıʿ namāzgāh cāmiʿ-i şerīfi muḫāẕīsinde olan meḳābir-i müslimīnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr faźl u kemāl ile meẕkūr ḳabūle sezāver niçe işʿār-ı dil-ārāsı vü teʾlīf-kerdesi olan resāʾil-i belāġat-imtimāsına naẓaran her fenden ḫaber-dār olduġu āṯārından maʿlūm erbāb-ı şuʿūr olup ancaḳ hem-ʿaṣrı olan ʿulemā-yı ẓāhir-bīn ile muḳteżā-yı ġayret-i ṭarīḳat baḥṯ ü cidāl ve bilā mūcib-i muʿārażа-i bī-meʾāle mecbūr ve kemāl-i maḥviyyetinden ʿilm ü kemāl ile ber-ā-ber kibār u ṣıġārıñ dest ü dāmenlerin būsiş ü taḳbīl etmek meẕelletini irtikābı meşhūr idi.

RAVŻA-İ ṮĀMİN

Ders-i ʿāmān-ı Faźīlet-İḳtirānı İfāde vü Taḳrīr İder

Ders-i ʿĀm Kürdī Meḥemmed Efendi:

Diyārında olan füḥūl-i ʿulemādan taḥṣīl ve bi-ḥasebiʾl-ʿāde ḳırāʾat u tekmīl edip beyneʾṭ-ṭalebe mümtāz u serefrāz olduḳdan ṣoñra merciʿ-i erbāb-i ʿilm ü kemāl ve mecmaʿ-i aṣḥāb-

[1785] 312b AE

[1786] 315b KA

ı[1787] dānişverān-ı ʿadīmüʾl-miṯāl olan maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa ʿazīmet ve rütbe-i faẕlı maʿlūm-ı kibār-ı devlet olduḳda serāy-ı Enderūn-ı Hümāyūnʾda muʿallim-i ġılmān-ı şehriyārī olup ol eṯnāda mezbūruñ ḫāṣṣa-i ḫod-fürūşı ḫākī "*Er-Raḥmanü ʿaleʾl-ʿarşı istivā*"[1788] āyet-i kerīmesiniñ tefsīr ü taḥḳīkinde ṣudūr ve ʿulemā-yı ẕī-şān ile keş-ā-keş etmegin bu naṣṣ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmiñ ḫilāf-ı maʿnāsında bulunduñ deyü fermān-ı ʿālī ile Burusaʾya nefy ü iclā etmişler idi. Bu taḳrīb ile niçe eyyām Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṭalebe-i ʿulūma fünūn-ı şettādan ders-i ʿām iken biñ seksen dört sālinde rūḥ-ı latīfi raḥmet-i Ḥaḳḳa vāṣıl ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde gürūh-ı mevtāya dāḫil olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ḫuceste-nefes fāżıl-ı edīb olup ʿişām[1789] üzerine taʿlīḳ-i ḥāşiyeleri ve fenn-i ādāb u manṭıḳda niçe taḥrīrāt-ı laṭīfeleri olup *Ḳaṣīde-i Bürde* üzerine ve Birgilī Meḥemmed Efendiʾniñ *Ṭarīḳat-i Muḥammediyye*ʾsine şerḥ etmişlerdir.

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Hidāyetuʾllāh Efendi:

Vaṭan-ı aṣliyeleri Anḳara ve beyneʾl-ʿulemā Fāżıl Emīr denmekle şöhre Es-Seyyid Hidāyetuʾllāh Efendiʾdir. Ḥāl-i ṣıġarında fıṭrat-ı ẕātı üzre ḳażiyye-i ḥudūṯ-ı ʿālemden āgāh ve maẓhar-ı feyż-i Hidāyetuʾllāh olup ʿaṣrında olan ʿulemādan taḥṣīl-i ʿulūm etdikden ṣoñra belde-i mezbūreden ʿāzim-i dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye olup hevā-yı dil-keşi dimāġ-ı erbāb-ı ʿirfāna būy-āver-ı ṣafā-yı rūḥ-efzā olan Sulṭān Bāyezīd Cāmiʿi ḳurbunda tavaṭṭun u teʾehhül edip meşġūl-i tedrīs ve ṭāʿat-ı Ḫudā iken bi-emriʾllāhi teʿālā ḫānedānına āteş-i ciger-sūz-ı vebā işābet etmekle biʾl-cümle ehl ü ʿıyālini güster-i fenā ve kendileri ferd ü yektā ḳalmış idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr baḳıyyetüʾs-suyūf cünūd-ı tārāc-gerān-ı ḳażā mālik olduġu kütüb-i nefīsesin fürūḫat edip maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve niçe zamān[1790] Mevlānā Mollā Fenārī Cāmiʿi civārında basṭ-ı seccāde-i iḳāmet eyleyüp baʿdehu aḥbāb-ı fażīlet-intisāb sevḳ ü taḥrīḳi ile ḳalʿa dāḫilinde Bāb-ı zemīn ḳurbunda dāruʾl-ḥadīṯe naḳl edip anda mütemekkin olup ders ü devr ile meşġūl iken biñ seksen yedi Receb-i şerīfinde ʿāzim-i

[1787] 313a AE

[1788] Rahman olan Allah, arşı kuşatmıştır. Kurʾân, Taha/05.

[1789] 315b KA

[1790] 313b AE

dāruʾl-beḳā ve Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda mestūr-ı ḫāk-i fenā oldı. Vefātına Sebzī Efendiʾniñ tārīḫidir. **Tārīḫ:**

[mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün]

Bir ṣāḥib-i kerāmet Dünyāʾdan itdi rıḥlet

Ḳabrin münevver itsün nūr-ı ʿināyetuʾllāh

Tārīḫ-i intiḳālin ṣorduḳda dedi Hātif

Firdevse eyledi ʿazm Seyyid Hidāyetuʾllāh

merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü ʿāmil esrār-ı İlāhiyye[1791] vuḳūfında kāmil ḳırḳ seneden mütecāviz kūşe-nişīn-i ʿuzlet bir aḳçe vaẓīfe ḳabūl etmeyüp gürisne-çeşmān-ı dünyā-perest-i ebnā-yı zamāne gibi aṣlā cüyā-yı iḥsān-ı āsitāne-i erbāb-ı devlet olmayup girībān-ı ḥāli *ʿUrve-i vuṯḳāyı er-rızḳu alaʾllāh*[1792] ile bend ve sihām-ı maḳdūre-i rūzī resān-i cihān-āferīn ile ḳāniʿ ü ḫursend idi. Müẕākere-i ʿilmiyyede naḳd-i vaḳt olur ketebe müteʿallıḳ varaḳ-pāreye mālik degil iken taḳrīr ü taḥḳīḳ-i dersde biʾl-fiʿl olmuşlar idi. *Nevveraʾllāhi merḳadehu*[1793].

Ders-i ʿĀm Aʿrec İbrāhīm Efendi:

Medīne-i Burusaʾda serā-perde-i ʿademden nümāyān ve mertebe-i bülūġa ḳādime-i cünbān olduḳda deşt-i ṭalebde pāy-ı leng ile taḥṣīl-i ʿilme pūyān ve güy-rübā-yı dānişde ḳadem-i saʿy ile ṣavlecān olup ʿahdinde olan füḥūl-i ʿulemādan fāżıl-ı yegāne İsḥaḳ Ḫ*ā*cesi Mevlānā Aḥmed Efendi vesāʾireden telemmüẕ edip ʿilm-i fıḳhda mümtāz ve emṡālinden serefrāz olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ü taḳrīre vaḳf-ı ḥayāt ve künc-i ḳanāʿatda bir ḳaç[1794] aḳçe vaẓīfe ile güẕārende-i evḳāt iken biñ yüz tārīḫinde rāḥile-bend-i mülk-i cāvidān ve Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda āsūde-i laḥd-ı ġufrān oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü fażlla meşhūr ʿālim-i muḥaḳḳıḳ ve fāżıl-ı müdaḳḳıḳ idi.

Fużalā-yı Eʾimme-i Kirāmdan Egerci-zāde Meḥemmed Efendi:

[1791] 316a KA

[1792] Rızkı veren Allahʾtır

[1793] Allah kabrini nurlandırsın.

[1794] 314a AE

Maḥrūse-i Burusaʾda Ḳız Yaʿḳūb Maḥallesiʾnde biñ otuz sekiz tārīḫinde ḥaclegāh-ı vücūda vażʿ-ı ḳadem ve câme-i raʿnā-yı rüşd ü sedādı telebbüs ile bir vücūd-ı mükerrem olduḳda ʿaṣrı ʿulemāsından biʾt-taḥṣīl ʿarāʾis-i ʿulūm u feżāʾili āġūş-ı sīne-i bī-kīnesine keşīde ve refte refte fażīlet-i bāhiresi rütbe-i taḥḳīḳe resīde olmaġın Sulṭāniyye müderrisi Çömez Aḥmed Efendiʾye[1795] dānişmend ve tekmīl-i feżāʾilde rūz u şeb ṣarf-ı ebkār-ı efkār eyleyerek mollā-yı bī-mānend olduḳdan ṣoñra efḍalüʾl-fużelāʾiʾl-muḥaḳḳıḳīn Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1796]den Cāmiʿ-i Kebīrʾde tefsīr ü ḥadīṯi telemmüẕ ve mevāʾid-i ifāde vü taḳrīrlerinden teleẕẕüẕ edip fıḳıh u tefsīr ü ḥadīṯde fāʾiḳüʾl-aḳrān ve maḥalle-i mezbūre mescidinde imām-ı ẕī-şān olup ders ü devr ile güẕārende-i ezmān iken biñ yüz yigirmi iki senesinde rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i aʿlā-yı ʿilliyīn ve Deveciler Ḫāmūşānıʾnda āsūde vü defīn oldı. Merḥūm-ı mezbūr ʿavām-ı müʾminīne bā-ḫuṣūṣ ehl-i ḳurrā fuḳarāsına żarūrāt-ı dīniyyelerin tefhīm ü taʿlīmde aṣlā buḫl etmez ve kelimāt-ı ḥaḳḳı levme-i lāʾimden ḥaẕeren şerḥ ü beyān etmekde ḳaṭʿā ictināb eylemez ġayūr u cesūr bir ẕāt-ı feżāʾil-mevfūr olup sālifüʾẕ-ẕikr imām olduġu Ḳız Yaʿḳūb Maḥallesiʾnde binā eyledigi dāruʾl-ḳurrāda ḳarār ve ifāde-i mesāʾil-i şerʿiyye ile evḳāt-güẕār idi. Biñ yüz elli yedi sālinde mevleviyyet ile Toḳatʾda Hātif-i Ġaybīʾden *İrciʿī ilā Rabbiki*[1797] nidāsını güş bülbül-i nāṭıḳası işʿār-ı ḫoş-āyende-i[1798] ẕikrden ḫāmūş olup belde-i meẕkūrede mütevārī-i ḫāk-i siyāh olan fużalā-yı kirām ve mevālī-i fiḫāmdan Egerci-zāde Ḥasan Hātif Efendi Ḥażretleriniñ vālid-i mükerrem ve peder-i ʿazīz ü muḥteremleridir.

Ders-i ʿĀm Şirvānī ʿAlī Efendi:

Memālik-i ʿAcemʾden iḳlīm-i Şirvānʾda bir beldede nümū-dār ve ʿilm ü faḍl u maʿārifden ḥiṣṣe-dār olduḳdan ṣoñra diyār-ı mezbūre sürḫ-ser istīlā ve ṭāʾife-i ehl-i sünnetin murġ-ı rāḥat u ḥużūrları perrān u ber-hevā *el-firāru mimmā lā-yutābiku min-süneniʾl-mürselīn*[1799]

[1795] 316b KA

[1796] Aziz sırrı kutsansın.

[1797] Rabbine dön! Kurʾân, Fecr/28.

[1798] 314b AE

[1799] Firar etmek nebilerin presiplerine uygun düşmez.

feḥvā-yı ṣıdḳ-iḥtivāsı kendilere ẓāhir ü hüveydā[1800] olmaġın terk-i vaṭan-i meʾlūf ve ibtilā-yı meşāḳḳ-ı diyār-ı ġarīb ile melhūf olaraḳ maḥrūse-i Burusaʾda ʿinān-ı semend-i seyāḥatı ḫalḳa-i meks ü ḳarāra bend ü ḳayd ve belde-i mezbūrede kebūter-i bālā-pervāzı āsāyişi kemend-i ḥuṣūle ṣayd edip ṭullāb-ı saʿādet-iktisāba taʿlīm-i ʿulūma müdāvim ü meşġūl ve cevdet-i şīrīn-güvār-ı taḳrīr ü ifāde ile cumhūr-ı nās ʿindinde müsellem ü maḳbūl iken taḳrīben biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuz ile elli beyninde *Men māte ġariben feḳad māte şehīden*[1801] ḥadīs-i şerīfi mışdāḳınca cām-ı leb-rīz-i şehādeti nūş edip ṭūṭī-i gūyā-yı nāṭıḳası lāl ü ḫāmūş oldı. Deveciler Maḳberesiʾnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿābid ü zāhid müttaḳī vü mücāhid idi.

Anṭaliyye Müftīsi Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Yūsuf Efendi:

Anaṭolu bilādından bir beldede ẓāhir ü huveydā ve bāġ-ı şerāfet ü siyādetde bir serv-i sebz-i müntehā olduḳda ʿallāme-i ʿaṣrı Nevşehr Müftīsi Çelebi Efendiʾden taḥṣīl-i ʿulūma saʿy u ictihād ve tekmīl-i rütbe-i istiʿdād içün ṣarf-ı ser-māye-i māder-zād edip mūmā ileyh ḥażretlerinden aḫz-ı kāġıd-pāre-i icāzet ve belde-i Anṭaliyyeʾde müftī-i müşkil-güşā-yı ehl-i ḥācet olup neşr-i ʿulūma himmet[1802] ve baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya naḳl ü hicret eyleyüp belde-i mezbūrede zaḫr-ı erbābüʾs-servet veʾl-yesār El-Ḥāc Eyyūb Aġa merḥūmuñ ikrām-ı ʿināyetine maẓhar ve neşr-i ʿulūm-ı maʿārife beẕl-i yārā-yı iḳtidār eyleyerek güẕārende-i leyāl ü nehār iken biñ yüz altmış dört senesinde bülbül-i rūḥı ṭayerān ve rażva-i firdevsi āşiyān eyledikde gevher-i cismi ḳalʿa-i Burusaʾda Lāġar Naṣūḥ Mektebi ḥaẓīresinde maṭmūr-ı[1803] ḳaʿr-ı zemīn ve vāṣıl-ı raḥmet-i Rabbüʾl-ʿālemīn ve Erikli Seyyid ʿAlī Efendiʾye ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr Mışr-ı faẓīletde ʿazīz ve sīne-i pāki denānīr-i maʿārife gencīne-i ḥazīn mütetebbiʿ-i sünnet müctenib-i bidʿat bir ẕāt-ı ṣāḥib-i semāḥat idi.

Fużalā-yı Kirāmdan Ḳara Ḥācī Ṣāliḥ Efendi:

[1800] 317a KA

[1801] Gurbette ölenler şehittir. Hadis(Yılmaz 2013: 544).

[1802] 315a AE

[1803] 317b KA

Maḥrūse-i Burusaʾda Bıñarbaşı ḳapusı ḳurbunda neşv ü nemā ve mecālis-i ʿulemā-yı ʿaṣrına taʿalluḳ u intimā Mevlevī-ḫāne-i Burusa Şeyḫi ve Şeyḫi Muḫliṣ Meḥemmed Dede Efendiʾniñ veʾs-siyyemā fāżıl-i müşkil-güşā-yı Mıṣrīyyüʾl-Ḥāc Muṣṭafā Efendiniñ maẓhar-ı āftāb-ı iltifātı ve maṭraḥ-ı envār-ı ḫurşīd-ṣıfātı olup taḥṣīl-i ʿulūma ber-zede-i dāmān ve tekmīl-i fünūna şitābān olmaġla maʿārif-i keşīre cemʿ ü iddiḫār ve ʿilm ü faźlda benān-ı nās ile müşār bā-ḫuṣūṣ fıḳh-ı şerīfe keşret-i intisāb ile maʿlūm-ı ṣıġār u kibār idi. Ḳabūl-i medrese vü mülāzemetden mütecānib ve kendi ḫānesinde ṭalebe-i ʿulūma tedrīse müdāvim ü mükibb olup taḥṣīl-i ḳūt-ı maʿāş içün maḥrūse-i meẕkūre bedestānında ṭolab-nişīn ve dāḫil-i zümre-i kāsibīn ve bu ḥāl üzre güẕārende-i sinīn iken biñ yüz ṭoḳsan tārīḫinde noḳṭa-i vücūdu merkez-i şühūddan nā-būd ve Bıñarbaşı ḳapusında medfūn-ı ḫāk-i maġfiret-nümūd oldı. Merḥūm-ı mezbūr ḫurşīd-i tābende-i ʿilm ü ʿirfān ve şīr-pīşe-i taḥḳīḳ ü iẕʿān māʾide-i pür-fāʾide-i veraʿ ü taḳvādan kāse-līs ve ṣoḥbet-i ʿilmiyyeye māʾil olup ʿulemā vü ṣuleḥā ile enīs ü celīs idi.

ʿUlemā-yı Kirāmdan Kütükci-zāde[1804] El-Ḥāc Aḥmed Efendi:

Devḥa-i cismi medīne-i Burusaʾda nābit ve ictinā-yı ʿulūm içün ʿatabe-i ʿulemā-yı ʿaṣrında ḳārr u sābit olup ḫuṣūṣan faźīlet-i bāhire ile mānend-i[1805] sefīne-i Nūḥ ve menbaʿ-i feyż ü fütūḥ Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī* [1806] ḥażretleriniñ āsitāne-i saʿādet-āşiyānına rū-māl ve baʿdehu Bayram-zāde ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi merḥūmdan taḥṣīle iştiġāl ve zaḫīre-i ʿulūm-ı ʿaḳliyye vü naḳliyye ile çorāb-ı dil ü cānı māl-ā-māl olduḳda ṣaḥḥāflar sūḳında bir dükkānda ḳuʿūd edip dāḫil-i zümre-i maʿāş-cūyān ve muʿallim-i ṣıbyān ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ser-ḫalḳa-i gürūh-ı ṭālibān olup bu ḥāl üzre taḳrīr ü ifādelerinden herkes fāʾidemend ve taʿbīr-i dil-peẕīrleri mānend-i nebāt ü ḳand iken biñ yüz ṭoḳsan bir senesinde hīzem-i kālbüdi pāre-kerde-i tīr-i ser-tīz-i merg olduḳda dünyā-yı bī-beḳāyı terk eyledi. Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda mevżiʿ-i miġāk-ı ḫāk ve mestūr-ı ḫāk-i ʿıṭrnākdır. Merḥūm-

[1804] 315b AE

[1805] 318a KA

[1806] Yüce sırrı kutsansın.

ı mezbūr ṣuleḥā-yı ümmetden maʿdūd ve silk-i ʿulemāya dāḫil ü mevcūd elsine-i nāsda ḥüsn-i ḥāli meẕkūr ve zühd ü veraʿ ile meşhūr idi.

Ders-i ʿĀm Erzincānī Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi:

Hem-nām-ı Ḥabīb-i Ḫudā ve güzīde-i nesl-i pāk-i resūl-i kibriyā kuhsār-ı faẓl u ʿirfānıñ rāḳī-i ẕirve-i bülendi Erzincānī Seyyid Muṣṭafā Efendiʾdir. Şems-i tābān-ı vücūdı ufḳ-ı belde-i Erzincānʾda ṭāliʿ ü bāzıġ ve zeḫārif-i dünyādan ez-derūn fāriġ olup *taʿallem yā fetā el-cehlü ārun*[1807] mışdāḳınca āgāh u huşyār ve maṭıyye-i şevḳe süvār ve tārik-i dār u diyār olduḳda belde-i Anḳaraʾda erīke-nişīn-i ʿulūm u faẓīlet ve kūşe-güzīn-i hüner ü maʿrifet ders-i ʿām Ḫāce Ṣāliḥ Efendi Ḥażretlerinden taʿallüm ü telemmüẕ ve mevāʾid-i fevākih-i ifādelerinden tefekküh ü teleẕẕüẕ edip aḫẕ-ı iẕn ü icāzetle beyneʾş-şürekā mümtāz u müsteṣnā olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya mürteḥil[1808] ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṭalebe-i ʿulūma fünūn-ı ʿadīdeden tedrīse müşteġil ve envār-ı taḳrīr ü ifādelerinden her kes bi-ḳadriʾl-istiʿdād muḳtebes ü müştaʿil olup biñ yüz seksen ṭoḳuz Şaʿbānʾında maḥmiyye-i İstanbulʾda ʿāzimüʾl-beḳā ve medīne-i Üsküdārʾda mütevārī-i ḫāk-i fenā olan Çuḳacı-zāde El-Ḥāc İbrāhīm Efendi maḥlūlundan ḳalʿa-ı derūnında Mevc-zāde Ḫāce ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi Medresesi teʾbīden kendüye tevcīh ü iḥsān olunup Cāmiʿ-i Kebīrʾde ve medrese-i meẕkūrede neşr-i ʿulūma müdāvemet üzre iken biñ yüz ṭoḳsan üç senesinde mebṭūnen ʿāzim-i gülşen-serāy-ı cennet olduḳda Bıñarbaşıʾnda Ḳalender-ḫāne ḥiẕāsında āsūde ve cāme-ḫāb-ı türābda ġunūdedir. Merḥūm-ı mezbūr ḥaḳḳā ki ḥiddet-i ṭabʿ u cevdet-i fehm ile mümtāz ve gülistān-ı faẓl u ʿirfānda serv-miṣāl keşīde-i bālā vü serefrāz ġāyet güşāde-ṭabīʿat laṭīf-ṣoḥbet keṣīrüʾl-muḥāvere leẕīẕüʾl-müsāmere laṭīfe-gū vü mizāc-cū idi.

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Nūḥ Efendi:

Sefīne-i vücūdı lücce-i ʿummān-ı ʿademden şurṭa-i tevfīḳ-i Ḫudā ile İçel diyārında sāḥil-nişīn-i ẓuhūr olan Seyyid Nūḥ Efendiʾdir. İktisāb-ı ʿilm ü kemāl içün niçe bilād u ḳaṣābatı geşt ü güẕār ve nihāyetüʾl-emr telāṭum-ı ṭūfān-ı seyāḥatı maḥrūse-i Burusaʾda sükūn u

[1807] İlim öğren ey genç, cahalet ardır.

[1808] 318b KA

ḳarār bulduḳda deryā-yı bī-kerān-ı faẕīletiñ şināveri ve meydān-ı ʿulūm u maʿrifetiñ dil-āveri aṣḥāb-ı ders-i ʿām-ı ẕeviʾl-iḥtirāmdan Dāye Ḫatun Cāmiʿ-i Şerīfi İmāmı El-Ḥāc Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ ḥarīm-i ḥarem-serāy-ı tedrīs ü taḥḳīḳlerine vedīʿa-i ṭıfl-ı rūḥ ve taḥṣīl-i ʿulūm u feżāʾilde ṣarf-ı naḳdīne-i ʿÖmr-i Nūḥ[1809] edip fāżıl-ı müşārun ileyhden tekmīl-i nesḫ-i şürūḥ u mütūn ve neşr-i menāşīr-i ʿilm-i şerīfe müraḫḫaṣ u meʾẕūn olduḳda şedāʾid-i kedd-i intiẓārdan ʿibāret olan ṭarīḳ-i rüsūm-ı tedrīse ʿazm-i nigāh-ı raġbet[1810] ve vādī-i zühd ü taḳvāya meyl ü ʿazīmet etmegin Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde niçe müddet tedrīs-i ʿulūm-ı ẓāhiretüʾl-menfeʿa birle mefārıḳ-ı ṭullāb-ı ṣāḥib-i īḳāna şuʿle-pāş-ı raʿd u berḳ-i faẕīlet ve çeşme-sār-ı faẕl ü efḍālinden zümre-i teşne-dilāne icrā-yı zülāl-i maʿrifet edip vāḳıʿā ẕāt-ı mesʿadet-āyātı efḍal-i fāżıl-ı feżāʾil-güster velā-siyyemā fünūn-ı aḥādīṯ-i şerīfede Ṯānī-i İbni Ḥacer olup māʾide-i keşīrüʾl-fāʾide-i bevāṭın-ı ʿulūm-ı ḥāletinden dūr ve ẕevḳ-i rūḥānī olan vicdān-ı erbāb-ı ḥāl-i keyfiyetinden mehcūr olmaḳ muġāyir-i ʿilm ü ʿirfān olmaġın **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

ʿİlm-i Biʾllāha çalış var yüri ey himmeti dūn

Nice bir cāze yecūzü nice bir kāne yekūn

müfādınca delālet-i tevfīḳ-i Ḫudā ile efsār-ı kemmiyet-i irādetini üstād-ı ders-ḫāne-i ʿulūm-ı bāṭıniyye ve kāşif-i cil-bend-i maʿārif-i İlāhiyye Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi Ḥażretleriniñ ḳabżā-yı taṣarruf-nümā-yı inābelerine teslīm ü ilḳā edip ʿazīz-i mūmā ileyhden müşāhid-i terbiye-i ṭarīḳat ve ʿāzim-i rāh-ı mücāhede ve riyāżat olup kemā fiʾs-sābıḳ muʿīd-i münīr-i mezbūrede tedrīs-i ʿulūm ile meşġūl ve her hafta yevmüʾl-eḥad Cāmiʿ-i Meẕkūre Bāzārḳapusı muḥāẕīsinde vāḳıʿ sütūn-ı saʿādet-mevfūr ẕeylinde meşhed-ārā-yı maġfiret-i Kirdgārī İmām Aḥmedüʾl-Buḫārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[1811] Ḥażretleriniñ cemʿ ü telʾīf buyurdıḳları kitāb-ı[1812] ṣaḥīḥüʾl-elḳābdan ṭālibān-ı dil-müstaʿidāne taʿlīm ü

[1809] 319a KA

[1810] 316b AE

[1811] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1812] 319b KA

taḳrīr-i aḥādīs̱-i Nebevī etmek ẕāt-ı dīrīne-i müstaḥsenelerinden olmaġla taʿlīm ü taḳrīrleri kitāb-ı şerīf-i sālifüʾl-beyānıñ nışfına mevṣūl olduḳda muḳteżā-yı şīve-i ḳader ṣūret-i sırr-ı sülük ve ceẕbe-i nūr-ı tevḥīd-i mālikülʾl-mülūk kendülerinde cilveger olup baʿdeẕā ders ü devri temām ve taʿlīm ü taḳrīrle vāṣıl-ı rütbe-i encām olmaġın biʾl-ġuduvvi veʾl-āṣāl maḳām-ı ʿāliyye[1813] vü maḥāl-i ḫāliyede tilāvet-i Ḳurʾān ile ẕikr ü tevḥīd-i müsteʿāna iştiġāl ve bu ḥāl üzre sübḥa-şumār-ı şühūr u sāl iken biñ iki yüz sekiz senesinde keştī-i ʿulūm u feżāʾil olan vücūd-ı pür-sūdları biʾl-külliye ġarḳagāh-ı gird-āb-ı yem-i fenādan necāt bulup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Ḳalender-ḫāne ḥiẕāsında lenger-endāz-ı cezīre-i ārām oldı. Merḥūm-ı mūmā ileyh ġavṭa-zen-i baḥr-ı ʿulūm ve ḳıdve-i erbāb-ı feżāʾil-i Rūm ʿarīf ü ẓarīf ve kelām-ı şerīfleri laṭīf kibār u ṣıġārı daḫl u taʿarrużdan maṣūn intiẓār-ı luʿb ve istimāʿ-i lehvden meʾmūn tārik-i dünyā rāġıb-ı ʿuḳbā ehl-i ḳanāʿat bir ẕāt-ı sürūşī-ḫaṣlet idi.

Ders-i ʿĀm Ferāʾiżī Meḥemmed Efendi:

Ṭomanic ḳaryesinde kuhsār-ı vaḥdetden şehristān-ı kes̱rete ḳadem-resā ve ʿinān-ı maṭıyye-i istiʿdādını meydān-ı rüşd ü sedāda irḫā etdikde taḥṣīl-i faẓl u kemāl içün medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾya ʿazm ü ḫırām ve niçe eyyām meşhūruʾl-āfāḳ ve fāżıl-ı ʿaleʾl-ıṭlāḳ ders-i ʿām Hāye Ḫatun Cāmiʿi imāmı El-Ḥāc Aḥmed Efendi telāmüẕesi[1814] silkine intiẓām ve müşārun ileyhiñ meclis-i ifāde vü taḳrīrlerinden istifāde ḳavāʿid-i ʿulūm ve baʿdehu bedestān-ı ʿilm ü maʿārifiñ Ḫāce-i ercmendi Erzincānī Muṣṭafā Efendi merḥūmdan istifāża-i fevāʾid-i manṭūḳ u mefhūm eyledikden ṣoñra zübde-i muḥaddis̱īn-i kirām Muḥaddis̱ Fāżıl Ḥasan Efendi Ḥażretlerinden uṣūl-i ḥadīs̱-i şerīfi ʿaleʾl-vechiʾl-itḳān ḳırāʾat ve ʿilm-i ferāʾiżde daḫı geregi gibi taḥṣīl-i mahāret ve beyneʾl-ahālī Ferāʾiżī Meḥemmed Efendi deyü kesb-i şöhret etmiş ve naḳdīne-i eyyām-ı ʿömr-i ʿazīzini intiẓār-ı ḳaṭʿ-ı pāye ile itlāf u heder ve ārzū-yı tefavvuḳ-ı aḳrān mülābesesiyle irtiḳā-yı süllem-i merātibe müteraḳḳıb u ḫāhişger olmaḳ emelinden ḳaṭʿ-ı ser-rişte-i nigāh ve sürme-i tevekküli ḫāne-i ḳanāʿatda keşīde-i dīde-i intibāh eylemiş olmaġın Cāmiʿ-i[1815] Kebīrʾde ṭalebe-i fühūma neşr-i ʿulūma

[1813] 317a AE

[1814] 320a KA

[1815] 317b AE

mümāris ve müşārun ileyh Erzincānī Efendi ʿāzim-i dersgāh-ı bihişt-i cāvidānī olduḳda maḥlūlundan ḥiṣār-i Burusaʾda fużalā-yı devrāndan Mevc-zāde Ḫāce ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi Ḥażretleriniñ binā vü inşā eyledigi medrese-i şerīfeye teʾbīden müderris olup medrese-i mezbūrede ve sālifüʾẕ-ẕikr Cāmiʿ-i Kebīrʾde naḳl-i tefsīr ü eḥādīṯ ederek mesned-ārā-yı ʿizz ü şeref ve icrā-kün-ı āyīn-i müstaḥsene-i selef iken biñ iki yüz yigirmi üç tārīḫinde ol yegāne-i zamān mevt-i fücʾeten ile ʿāzim-i dāruʾl-cinān olup cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda medfūn Erzincānī Efendi ve Seyyid Nūḥ Efendiʾye maḳrūndur. Merḥūm-ı mūmā ileyh[1816] ʿālim ü fāżıl ʿāḳil ü kāmil ʿilm ü ʿirfānla serefrāz ve mecālis-i kibār u ṣıġārda mıvāfıḳ-ı ṭabāyiʿ-i ʿurefā-yı süḫan-sāz ve īrād-ı leṭāʾif-i kelimātda nāṭıḳa-perdāz ekṣer-i evḳāt müstevcibüʾl-berekātda Ḥażretüʾş-Şeyḫüʾl-Ekber *ḳuddise sırruhuʾl-aẓher*[1817] efendimiziñ müʾellefāt-ı celīlelerini muṭālaʿa etmek ʿādeti olmaġla bu cihetle ġavāmıż-ı esrār-ı kelāma vāḳıf ve aḥvāl-i ḫafiyye-i ḥaḳīḳiyye-i ṣūfiyyeye ʿārif olup evrād u eẕkāra müdāvim ve ṣalāt-ı mefrūżayı cemāʿatle edāya ḳāʾim ḥāżır cevābluḳda ʿadīmüʾl-miṣāl sāl-i ʿömri yetmiş beşi tecāvüz etmiş bir ẕāt-ı nīk-ḥıṣāl idi.

Ders-i ʿĀm Tirevī El-Ḥāc Ḥasan Efendi:

Ḥavālī-i Aydınʾda Tire ḳaṣabasında ʿālem-i şehādete ṭāliʿ ve mālzeme-i insāniyye olan envār-ı istiʿdād-ı Ḫudā-dād nāṣıyesinde sāṭıʿ olduḳda taḥṣīl-i ʿulūm u kemāle heves ve ʿulemā-yı ʿahdan mecālis-i tedrīslerine dest-res ve tekmīl-i hüner ü feżāʾile ṣarf-ı naḳdīne-i nefes edip derūn-ı ṣafvet-nümūnı envāʿ-ı ʿulūm ile meşḥūn ve neşr-i faẓl u maʿārife meʾẕūn olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i Burusaʾda ʿinān-ı semend-i hicreti keşīde ve medīne-i mezbūrede teʾehhül edip[1818] āsāyiş ü rāḥata resīde olduġu dem Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde ṭullāb-ı saʿādet-iktisāba taʿlīm-i ʿulūma meşġūl ve muḳteżā-yı şīme-i ḥaseneleri her bir ʿilimden tedrīse raġbet etmekle ḫuṣūṣan ehl-i ḳurrā olan zümre-i dihḳān-ı sāde-dilāne ifāde-i nāfiʿaları mevṣūl ve mübtedī vü müntehī ḥaḳlarında taḳrīr-i ʿulūm-ı nāfiʿa etmekle cumhūr-ı nās ʿindinde müsellem ü maḳbūl olup ṣalāṭ-ı mefrūża-i

[1816] 320b KA

[1817] Ezhar (olan Allah) sırrını kutsasın.

[1818] 318a AE

ṣubḥ u ẓuhr u ʿaṣrı otuz seneden mütecāviz Cāmiʿ-i Kebīrʾde miḥrāb[1819] önünde edā ve ṣalāt-ı maġrib ü ʿışāyı ḫāne-i şerīfleri civārında vāḳıʿ ʿAlī Paşa Cāmiʿinde cemāʿatle teʾdiye vü īfā etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi dört Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde ʿālem-i beḳāya rıḥlet ve Bıñarbaşıʾnda Ḳalender-ḫāne muḥāẕīsinde mecmaʿ-i müşāhid-i fużalā olan maḥalde defīn-i laḥd-ı maġfiretdir. Merḥūm-ı mezbūr veraʿ ü taḳvā ile meẕkūr ve taʿlīm ü tedrīs ile meşhūr ḥalīm u selīm sālik-i ṭarīḳ-i müstaḳīm ṭavīlüʾl-ḳāme müdevverüʾl-liḥye esmerüʾl-levn cesīmüʾl-bünye ṣadāsı be-ġāyet bülend ve sinn-i şerīfleri derece-i sābiʿe yetmiş bir ẕāt-ı fażīletmend idi.

Muʿallim-i Mekteb-i Reyḥān Paşa Ders-i ʿĀm ʿOsmān Efendi:

Maḥrūse-i Burusa civārında Kete ḳażāsında vāḳıʿ Ḳayapa ḳaryesi imāmı meşāhīr-i ʿulemādan ʿAbduʾllāh Efendi-nām merd-i be-nāmıñ maḫdūm-ı saʿādet-mevsūmı ders-i ʿām ʿOsmān Efendiʾdir. Noḳṭa-i vücūdı kilk-i ḳudretle debistān-ı ʿālem-i şühūda çekīde ve pistān-ı māder-i nā-mihrbān-ı dehrden şīr-i neşv ü nemāyı mekīde olaraḳ farḳ u temyīz rütbesine ḳadem-resīde olduḳda taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle mümāris ve peder-i muḥteremlerinden tuḫm-ı ʿulūm u feżāʾili mezraʿa-i derūnına ġāris olup evāʾil-i ḥālinde ḫaṭṭ-ı nesḫ ü sülüs ü celīyi Tarḫāna-zāde ʿAbduʾllāh Efendi merḥūmdan temeşşüḳe ṣarf-ı naḳdīne-i eẕhān ve aḫẕ-ı ketebe ile şādmān olmaġın medār-ı maʿāş-i[1820] dünyeviyye ve kesb-i meşūbāt-ı cezīle-i uḫreviyye mülābesesiyle şehr-i meẕkūrda Reyḥān Paşa Muʿallim-ḫānesiʾnde müʾeddib-i zümre-i ṣıbyān ve muʿallim-i ḫaṭ-nüvisān-ı ebnā-yı zamān olup meslek-i ṣūfiyyeye iḳtirān ile vāḳıf-ı ʿirfān-ı cāvidān olmaġla[1821] meyl ü raġbet etmegin üstād-ı muʿallim-ḫāne-i maʿārif-i İlāhiyye ve kāşif-i mükāşife-i esrār-ı ġayr-ı mütenāhīye Enārlı ḫānḳāhı Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿirfān-perverlerine mülāzemet ve cenāb-ı kerāmet-nişāblarından baʿdeʾl-inābe zümre-i marażāya nefes etmek ve nüsḫa iʿṭā eylemek üzre taḥṣīl-i iẕn ü icāzet edip fiʾl-ḥaḳīḳa nefes-i nefīsi ḫastalara serīʿüʾt-teʾsīr ve nüsḫa-i şerīfesi ʿilel-i muḫtelifeye mānend-i

[1819] 321a KA

[1820] 318b AE

[1821] 321b KA

iksīr ve niçe müddet-i vefīr miyān-ı ricāl ü nisvānda Reyḥān Ḫācesi ʿOsmān Efendi denmekle şöhret-gīr olduġundan mā-ʿadā Cāmiʿ-i Kebīrʾde otuz seneden ziyāde şeref-i tedrīs ü taḥkīk ile ārāyiş-peẕīr ve Sulṭān Murād-ı Sānī Cāmiʿ-i Envār-ı Lāmiʿinde ḫaylī demler kürsī-nişīn-i vaʿẓ u teẕkīr olup sinn ü sālleri şumār-ı heştādı mütecāviz ve envāʿ-ı ʿulūm u maʿārifi ḥāʾiz iken biñ iki yüz yigirmi sekiz sālinde Hātif-i ġaybīden *İrciʿī ilā Rabbikī*[1822] nidāsı şımāḫ-ı cānına erişmiş ve sünger-i ābdār-ı ecel ile naḳş-ı rūḥ-ı laṭīfi ḳırṭās-ı āhārmend-i cesed-i şerīfinden silinmiş olmaġın Bıñarbaşı Mezāristānıʾnıñ Ḳalender-ḫāne-i muḥāẕīsinde miyān-ı fużalā-yı ʿiẓāmda mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene ve mālik-i ḫıṣāl-i müstaḥsene maḳbūl ve merġūb-ı pīr ü cüvān ḥāşiye-i kitāb-ı ādāb u īḳān müstecābüʾd-daʿve leẕīẕüʾl-muṣāḥabe edīb ü vaḳūr ṣabūr u ġayūr bir ẕāt-ı maḥāsin-simāt idi.

Aṣḥāb-ı Ders-i ʿĀm Ve Muḥaddiṣīn-i Kirāmʾdan ʿArab Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi:

Ümmüʾl-bilād ve maʿden-i zümre-i ehl-i irşād olan Mıṣr-ı Ḳāhireʾde[1823] rū-nümūd[1824] ve mertebe-i rüşd ü sedāda vuṣūl ile ʿazīzüʾl-vücūd olup belde-i Ḳāhire-i meẕkūrede mevcūd ʿulemā-yı feẕāʾil-endūd mecālis-i ifādelerinde ʿulūm-ı ʿArabiyye ve uṣūl-i ḥadīṣ-i Nebebiyyeyi taḥṣīl ve *Eşrāfu ümmetī ḥameletüʾl-Ḳurʾān*[1825] feḥvāsınca Ḥāfıẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīm olduḳdan ṣoñra ḳurrā-yı ʿahddan daḫı ḳırāʾat-ı sebʿayı tekmīl edip ʿilmin ʿazīzinden aḫẕ-ı icāzet ve baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya ʿazm ü hicret ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde zümre-i ʿulemā-yı ṭālibāne ʿArabiyyüʾl-ʿibāre taḳrīr ile tedrīs-i ʿulūm u fażīlete mübāderet ve ʿArab ʿAbduʾllāh Efendi deyü miyān-ı ṣıġār u kibārda ictilāb-ı şöhret etmiş idi. Baʿż-ı eḥibbā-yı ṣadāḳat-intimā delāletleriyle derūn-ı ḥışārda sākine bir zen-i muḫaddere-i ʿaṣrī keşīde-i silk-i izdivāc ve muʿāmele-i ḥasene-i marżiyye üzre ḥüsn-i imtizāc ederek imrār-ı āvān ve gündüzlerde Muṣallā Medresesiʾnde Ḥücre-nişīn ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde naḳl-i ḥadīṣ ü tefsīr eyleyerek güẕārende-i şühūr u sinīn olup sinn-i şerīfleri ṭoḳsan ḥaddine ittiṣāl ve imtidād-ı iḳāmet ü iḫtilāṭ ile lisān-ı Türkīʾyi istiḥṣāl edip neyl-i füyūżāt-ı ʿadīl-i ʿulūm u feżāʾilden

[1822] Rabbine dön! Kuʾân, Fecr/28.

[1823] 322a KA

[1824] 319a AE

[1825] Ümmetimin en şereflisi Kurʾân- ı Kerimʾi taşıyandır. Hadis(Yılmaz 2013: 142).

Mollā-yı Dānişverānıñ erāżī-i ḳulūbların isḳā vü iḥyā etmekde iken biñ iki yüz sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maṭʿūnen cām-ı leb-rīz-i şehādeti nūş edip zindān ḳapusı ḫāricinde olan meḳābirde cesed-i laṭīfleri defīn-i ḳabr-i pür-nūr ve maẓhar-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūrdur. Merḥūm-ı mūmā ileyh semā-yı ʿulūm u maʿārifde şems-i bāziġ ve jengār-ı mā-sivādan mir'āt-ı derūnı pāk ü fāriġ ʿābid ü zāhid murtāż[1826] ü mücāhid mecmaʿ-i meḥāsin ü meḥāmid olup *Ḳaṣīde-i Bürde* üzerine taḫmīsleri Ḥikem İbni ʿAṭāyī Şerḥleri Enmūzec-i naḥv üzerine taḥrīrātları ve keẕālik *Dürer* üzerine tenmīkātları ve sūre-i Fetḥ tefsīrinde Ḳāżī üzerine ḥāşiyeleri ve Şeyḫ Aḥmed Ġazzī Ḥażretleriniñ *Verdiyye-i Naḥv*'e[1827] olan şerḥine taḥşiye gūne taḥrīrātları vardır.

Ders-i ʿĀm Bandırmalı ʿÖmer Efendi:

Ḥavālī-i diyār-ı Anaṭolu'da bir beldede ẓāhir ü bedīd ve mebānī-i ʿulūmı ʿulemā-yı kümmelīn-i ʿahdıñ mecālis-i taḳrīr ü tedrīslerinden taḥṣīl ve ḳavā'id-i rüsūm-ı ṭalebe üzre faż̌l u kemāli tekmīl ile ferīd muḳteżā-yı taḳdīr-i Kirdgārī Bandırma ḳaṣabasına irḫā-yı ʿinān-ı raḫş-ı iḫtiyār ve niçe rūzgār anda meks ü ḳarār ve baʿdehu maḥrūse-i Burusa ṣavbına ḳaṣd-ı āheng ve sünnet-i seniyye-i izdivācı bi'l-icrā belde-i mezbūrede tavaṭṭun u direng edip pīrāye-i faż̌l u kemāl ve neşr-i ʿulūm u maʿārife iştiġāl ile beyne'l-ʿulemā serefrāz ve Bandırmalı ʿÖmer Efendi denmekle mümtāz olmuş idi. Ṭarīḳ-i tedrīs-i rüsūma duḫūle iġtirāb ve biñ iki yüz yigirmi tārīḫinde rü'ūs-ı hümāyūna neyl ile maʿdūd-ı zümre-i müderrisīn-i feżā'il-niṣāb olup dā'imā Cāmiʿ-i Kebīr'de tedrīs-i ʿilm-i nāfiʿ ve naḳl-i tefsīr ve taḥdīs-ı kesīrü'l-menāfiʿ ederek belde-i mezbūrede mesned-ṭırāz-ı manṭūḳ u mefhūm ve maṭlaʿ-i neyyireyn-i maʿārif ü ʿulūm bir ẕāt-ı feżā'il-mevsūm olduġından ve ʿulemā-yı kirām miyānında taʿẓīm ü aʿzāza şāyān bir fāżıl-ı devrān bulundıġından şemʿ-i ulūma u feżā'ili telmīʿ ve[1828] dā'ire-i maż̌īḳ-ı maʿāşını tevsīʿ żımnında ṭafarāt-ı ṭarīḳ ile biñ iki yüz otuz üç sālinde Şeyḫü'l-İslām Müfti'l-enām Mekkī-zāde Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi Ḥażretleriniñ meşīḫat-ı evlālarında bā-rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye Medrese-i Murādiyye ʿuhdesine

[1826] 322b KA

[1827] 319b AE

[1828] 323a KA

tevcīh ü iḥsān ile çerāġ ve ṣūret-i mażāyaḳa-i ḥālī efrāġ-ı rütbe-i refāh-ı rifāġ ḳılunup medrese-i celīlede ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ü taḥḳīḳ-i resm-i ḥasenesi teʾdiye vü īfāya müceddid mükibb ve kendüye meʾvā-yı faẓīlet-iḥtivāsında ʿibādāt u ṭāʿāte muvāẓıb olaraḳ kām-bīn ve niçe şühūr ü sinīn ber-vech-i teḳāʿüd[1829] medrese-i mezbūrede cā-nişīn iken be-ḥikmet-i Ḫudā kişver-i vücūdını istīlā eden cünd-i maraż-ı müzmine ile ṭūl u dırāz-ı nā-mizāc-ı ʿasīrüʾl-ʿilāc ve niçe müddet-i medīd ser-beste-i visāde-i inziʿāc olup ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz ḳırḳ iki tārīḫinde ʿāzim-i medrese-i dār-ı beḳā ve cesed-i şerīfi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda ʿUryānī ʿAlī Efendi Ḥażretleriniñ civār-ı saʿādetlerinde defīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr zühd ü taḳvā ile meşhūr ʿālim ü ʿāmil fāżıl u kāmil vaḳūr u edīb sākin-i kūşe-i ṣabr u şekīb tedrīs ü taḳrīri müfīd ü nāfiʿ ve biʾl-cümle eştāt-ı ʿulūmı cāmiʿ idi

Ders-i ʿĀm Cebelī ʿOsmān Efendi:

Medīne-i Burusa fevḳında vāḳıʿ cebel ḳurrālarınıñ birinde toḫm-ı vücūdı bāriz-i mezraʿa-i ʿālem-i şühūd ve ḫaṭve ḫaṭve ʿaḳabe-i kuhsār-ı ṣabāveti ʿubūr ederek sünbüle-i rüşd ü sedād kişt̠zār-ı nāṣıye-i ḥālinde[1830] rū-nümūd olduḳda dāʿiye-i taḥṣīl-i ʿulūm ile medīne-i mezbūreye vażʿ-ı ḳudūm edip ʿulemā-yı ʿaṣrıñ nezd-i saʿādetlerine mülāzım ve ṣīġa-i istifāde-i fażl u kemāli cāzim olaraḳ bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa gencīne-i maʿārif ü feżāʾilden dest-ber-āverde-i biżāʿa-i ʿulūm ve beyneʾl-ahālī Ṭaġlı ʿOsmān Efendi denmekle mersūm olmuş ve şehr-i mezkūrda Abdāl Meḥemmed Maḥallesi ḳurbunda Ḫāce Yūnus Cāmiʿ-i şerīfiniñ ḫidmet-i imāmete neyl ile müşāhade-i rūy-ı dil-cūy-ı merdüm etmiş idi. Güzerānī-i evāsıṭ-ı sinn ü sāli hengāmında duḫūl-ı tedrīs-i ṭarīḳ ve baʿż-ı buḳāʿ-i ʿilmiyyede mesned-nişīn-i taḳrīr ü taṣdīḳ velā-siyyemā Cāmiʿ-i Kebīrʾde raġbet-i fühūm olan ṭalebe-i müstaʿiddāna ʿalā-mā-hüveʾt-taḥḳīḳ neşr-i cevāhir-i ʿilm ü kemāl ederek varaḳ-gerdān-ı nüsḫa-i tevfīḳ iken bi-emriʾllāhi teʿālā taḫmīnen biñ iki yüz ḳırḳ dört tārīḫinde rūḥ-ı[1831] şerīfi müteveccih-i ders-ḫāne-i milket-i beḳā ve cesedi maḥalle-i mezbūre civārında Deveciler Meḳābiriʾnde

[1829] 320a AE

[1830] 323b KA

[1831] 320b AE

vedīʿa-i laḥd-ı maġfiret-i Ḫudā oldı. Merḥūm-ı mezbūr niṣāb-ı ʿilm ü kemāl ile meẕkūr ḥalīm ü selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i müstaḳīm ʿulemā-yı ʿāmilīn ve fuḳarā-yı ṣābirīnden bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt idi.

Ders-i ʿĀm Zileli El-Ḥāc Meḥemmed Efendi:

Diyār-ı Anaṭoluʾdan Zile-nām ḳaṣabada ḳadem-nihende-i ʿālem-i şehādet ve baʿdehu sinnüʾl-bülūġ āsitān-ı ʿulemā-yı ʿaṣra cebīn-sūde-i rıḳḳıyyet olup şems-i tābān-ı sipihr-i ʿulūm olan niçe fużalā-yı füḫūmuñ envār-ı şuʿle-dār-ı ifādelerinden iḳtibās-ı żiyā-yı bī-ḳıyās-ı fażīlet ederek hilāl-i istiʿdād-ı Ḫudā-dādı[1832] mānend-i bedr-i lāmiʿ olduḳda irḫā-yı ʿinān-ı maṭıyye-i seyāḥat ve niçe müddet Der-i Saʿādetʾde meks ü iḳāmet edip baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya vażʿ-ı pā ve sünnet-i seniyye-i izdivācı icrā ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde on seneden ziyāde kütüb-i fıḳhıyyeden tedrīs ü taʿlīm ile meşġūl ve ifāde-i nāfiʿaları pīş-i erbāb-ı istifādeye meşmūl olmuş ve nāʾil-i genc-i mülk-i istiġnā bir ẕāt-ı feżāʾil-intimā bulunmuş olduġundan cūyende-i yed-i iḥsān-ı kübrā ve ferd-i eḥadıñ ʿarż eyledikleri ʿaṭāyā-yı cüzʾiye vü külliyeye dest-güşā olmayup bālīn-i *tevekkeletü ʿalaʾllāh*'a[1833] ittikā etmiş idi. Mürūr-ı eyyām ile *mafāẕaʾllāhi teʿālā*[1834] ḥabs-i mesāne ʿillet-i ʿasīrüʾl-ʿilācına giriftār ve maraż-ı mezbūruñ rūz u şeb şiddet-i vecīʿinden bīzār olmaġın niçe yıllar tedrīs ü taḥḳīḳ ḫidmetinden ʿamelmānde ve mübtelāsı olduġu dāʾ-i bī-devādan ʿāciz ü dermānde olup faḳaṭ ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde edāya mülāzım ve şiʿār-ı dīniyyeden mesāʾil-cūyānıñ āyīne-i dilden ġubār-ı şübeḥātini defʿ ü izāleye müdāvim ve her birlerine cevāb-ı bā-ṣavābı teʾdiye vü īfāya muḳaddem olup ʿāḳıbetüʾl-emr ʿillet-i meẕkūre ḥasebiyle biñ iki yüz elli iki tārīḫinde *İrciʿī ilā Rabbiki rāżıyyeten marżıyye*[1835][1836] emrine imtiṣāl ve rāḥat-ābād-ı ʿālem-i beḳāya irtiḥāl edip kendi taʿyīn ü tavṣiyesi üzre cesedi zevāyā-yı ṣūfiyyeden Zeyniyyeler Zāviyesi ḥavl-i ḥarem-i muḥteremi civārında fużalā-yı ʿālī-miḳdār ve sādāt-ı Naḳşbendiyye-i ḫaḳāyıḳ-āṣārdan Mollā Ḫayālī Ḥażretleriniñ merḳad-i şerīfleri ḳurbunda

[1832] 324a KA

[1833] Allahʾa tevekkül ettim.

[1834] Yüce Allahʾın galebesi.

[1835] Razı etmiş ve (kendi de) razı edilmiş şekilde Rabbine dön! Kurʾân, Fecr/28.

[1836] 321a AE

mütevārī-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḥūm-ı merḳūm[1837] ʿilm ü faẓlla meşhūr u mersūm ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ʿilm-i fıḳhda aḳrānı maʿdūm māh-ı tābān-ı zühd ü ṣalāḥ ve aḫter-i āsmān-ı fevz ü felāḥ bir ẕāt-ı feżāʾil-mevsūm idi.

Ders-i ʿĀm Şeyḫ Velī-zāde ʿAlī Efendi:

Medīne-i Burusa fevḳında vāḳıʿ Cebel ḳurrāllarınıñ birinde Şeyḫ Velī-nām şaḫṣıñ nemāyāfte-i kişтzār-ı ṣulbı olup refte refte derece-i sinn-i bülūġa vuṣūl ve miyān-ı bālā vü pesti farḳ u temyīz rütbesine mevṣūl olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i Burusaʾya gelüp aṣḥāb-ı ders-i ʿāmdan Belenli Ḥāce ʿOsmān Efendi merḥūmuñ meclis-i ifādesine mülāzım ve kemāl-i ḫāhişle semt-i taḥṣīle ʿāzim olup ḳadem-be-ḳadem mirḳāt-ı kemālāta ṣuʿūd ve kesb-i maʿānī-i feżāʾil etmekle ʿāric-i süllem ü ʿizz ü suʿūd olup fāżıl-ı mümā ileyhden meʾẕūn ü mücāz ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṭalebe-i fühūma tedrīs-i ʿulūm ile serefrāz olmuş ve biñ iki yüz elli altı tārīḫinde Cānbāz-zāde Meḥemmed Efendi Burusaʾya müftī naṣb olunduḳda mümā ileyhiñ ʿilm-i fıḳhda kemālātını biʾt-taḥḳīḳ ḫidmet-i müsvedde-i fetvāda istiḫdām ile rābıṭa-i iʿtibārını tevşīḳ etmiş idi. İşġāl-i tesvīd-i fetvā ile meşġūl-i ifāde-i taḳrīr-i ʿulūm ile vāṣıl-ı ser-menzil-i merdüm iken biñ iki yüz elli ṭoḳuz tārīḫinde tekmīl-i müddet-i ḥayāt ve terk-i meşġale-i kāʾināt edip belde-i mezbūrede Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr eşbāh u naẓāʾiri beyninde biżāʿa-i fażīlet ile şöhret-nümūd ve ṭarīḳ-i tedrīs-i[1838] resmiyyede zümre-i ʿulemā-yı müderrisīnden maʿdūd idi.

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Ḫalīl Efendi:

Cebel ḳurrāllarınıñ birinde tevellüd ve refte refte envār-ı rüşd ü ẕekā nāṣıye-i ḥālinde tavaḳḳud eyledikden ṣoñra[1839] dāʾiye-i taḥṣīl-i ʿilm ü fażīlet ile maḥrūse-i Burusaʾya naḳl ü hicret ve ders-i ʿām Ḫāce ʿOsmān Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i taḳrīr ü ifādesinden istifāde-i ʿulūm ve endek-i zamānda taḥḳīḳ-i manṭūḳ u mefhūm edip dürr-i semīn-i faẓl u kemālātı maʿlūm-ı ṣayrafyān-ı esāṭīn-i dīn olduḳda üstād-ı mümā ileyhden aḫẕ ve telaḳḳī-i iẕn ü icāzetle ḳāmet-efrāz-ı imtiyāz ve ṭarīḳ-i ʿilmiyye-i resmiyyeye daḫı duḫūl ile nevā-

[1837] 324b KA

[1838] 321b AE

[1839] 325a KA

sāz-ı baḫt-ı nā-sāz olup belde-i mezbūrede vāḳıʿ Cāmiʿ-i Kebīrʾde hengām-ı ṣayf u şitā ṭalebe-i ʿulūma tedrīs ü taḳrīr ile güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken ʿāriża-i ʿillet-i bīmārī ile ḫaylī demler ʿāciz ü bīzār ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz altmış sālinde ʿāzim-i ṣuffa-i ṣafā-efzā-yı dāruʾl-ḳarār olup cesedi Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda defīn-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envār oldı. Merḥūm-ı mezbūr meḥāsin-i aḫlāḳ ile meẕkūr ḥalīm ü selīm ʿāzim-i nehc-i müstaḳīm iżāʿa-i evḳātden müctenib ʿaleʾd-devām edeb ü kemāli mükteseb bir ẕāt-ı memdūḥuʾl-eṭvār idi.

RAVŻA-İ TĀSİʿ

Dedegān-ı Ṣafvet-Nişānı İfhām İder

Ḥācī Muṣṭafā Dede:

Sulṭānüʾl-evliyā ve sened-i saʿādet-i gürūh-ı aṣfiyā ve muʿteḳid-i ṣaġīr ü kebīr Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1840]*ıñ* veled-i maʿneviyesi ve zümre-i sālikān-ı ṭarīḳa-i nūr-baḫşiyyeniñ reh-revisi El-Ḥāc Muṣṭafā Dede Ḥażretleriʾdir. ʿAzīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerine intisāb ü intimā ve tekmīl-i esmā-yı ṭarīḳat ile rüteb-i ḫilāfete ḳadem-resā ve kerreten baʿde-i uḫrā yigirmi sekiz defʿa rācilen ḥacc-ı şerīfe reh-peymā ve devlet-i ebediyye-i ṭavāf-ı beyt-i mükerrem ü saʿādet-i sermediyye ziyāret-i ravża-i[1841] muṭahhara-i ḥażret-i Nebī-i[1842] muḥterem ile muġtenim olup bi-emriʾllāhi teʿālā bu ḫarāb-ābād-ı fenādan maʿmūre-i beyt-i beḳāya seyr ü sefer eyledikde cesed-i şerīfi civār-ı türbe-i ḥażret-i müşārun ileyhde mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmāt ile meşhūr sālikān-ı ṭarīḳ-i Naḳşbendiyyeʾniñ güzīdesi ve meydān-ı ṣıdḳ u istiḳāmetiñ dedesi idi.

Buḫārī ʿAlī Dede:

Milket-i Buḫārāʾdan Sulṭān-ı iḳlīm-i kerāmet Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1843] ile diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūmdan medīne-i Burusaʾya vażʿ-ı ḳudūm edip belde-i mezbūrede İncirlice Maḥallesi ḥammāmı ḳurbunda kūşe-nişīn-i ʿuzlet olmuş idi. Niçe eyyām meşġūl-i

[1840] Yüce sırrı kutsansın.

[1841] 322a AE

[1842] 325b KA

[1843] Yüce sırrı kutsansın.

ṭāʿāt-ı ḥażret-i melikiʾl-ʿallām olup ʿāḳıbet pençe-i pür-zūr-ı ecel girībān-ı ḥayātın çāk etmekle cesed-i şerīfi maḥalle-i mezbūrede Eşref-zāde Ḫānḳāhı reh-güẕārında vāḳıʿ bir menzil sāḥasında mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-medār ve medfen-i şerīfiniñ ṭarīḳa-i müşerref bir revzene-i ṣaġīri vardır.

ʿAlī Şīr Dede:

Ol şīr-i kuhsār-ı huşyār ġalebāt-ı ʿaşḳ-ı İlāhī ile zencīr-i ceẕbe vü istiġrāḳa giriftār olup beyneʾl-ahālī Mecẕūb ʿAlī Şīr Dede denmekle kesb-i iştihār etmiş idi. Burusaʾda Mollā Fenārī *ʿaleyhi raḥmetiʾl-Bārī*[1844] cāmiʿ-i şerīfleri civārında pīrāye-i cāygāh-ı iḳāmet olup mollā-yı müşārun ileyh ḥażretleriyle ekṣer-i evḳāt dehen-güşā-yı kelimāt iken irtiḥāl-i dārüʾş-şifā-yı beḳā edip Ḥażret-i Üftāde ḫānḳāhı ḳurbunda fütāde-i ḥufre-i laḥd-ı ġufrān olmaḳ üzre keşīde-i silk-i süṭūr u beyāndır. Ḥażret-i Üftāde ve Üçḳozlar ve Mollā Fenārī maḥallātında cereyān eden āb-ı ʿAlī Şīr elsine-i efvāh-ı nāsda cārī olduġu[1845] üzre mecẕūb-ı meẕkūruñ nāvdān-ı feyż ü himmetinden icrā etmesi ve ḳanevāt-ı zülāl-i kerāmetden aḳıtmasıdır dirler[1846].

Seyyid Behlūl Denmekle Müştehir Pīr Dede:

Buḫārāyyüʾl-aṣl ve Edhemiyyüʾl-intisāb ism-i şerīfi Behlūl ve efrād-ı āl-i Resūlʾden Pīr Dede denmekle şöhret-yābdır. ʿAhd-ı salṭanat-ı Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫānʾda Dāvūd Dede ve ʿAlī-Mest ile Buḫārāʾdan maḥrūse-i Burusaʾya gelüp ʿimāret-i sulṭān-ı müşārun ileyh ḳurbunda āsūde olduġu maḥallede iskān edip necmāsā ekṣer-i leyālīde īḳād-ı çerāġān etmekle Çırāḳlı Dede denmekle daḫı şöhret-nişān olmuşdur. Cāy-ı mezbūr ol zamān maʿmūr olup bir sāl-ḫord-ı pīre-zen-i fertūteye mekān imiş sulṭān-ı müşārun ileyh dede-i mezbūre temlīk murād edip ne deñlü ṣarf-ı naḳdīne-i nuḳre-i ḫām ve menzil-i meẕkūruñ şerāre-i taḳdīm-i tām ederler ise de ʿacūze taḫallüf ü ʿinād edip ʿāḳıbet ışrārı ḥālinde bir vāḳıʿa-i hevlnāk görmekle hırāsān olup rūz-ı ferdā biʾṭ-ṭavʿ veʾr-rıżā ḫāne-i mezbūrı ʿazīze teslīm eder. Niçe rūzgār maḥall-i merḳūmede pā-ber-cāy-ı ḳarār iken terk-i mülk-i cihān-ı

[1844] Bârî(olan Allahʾın) rahmeti onun üzerine olsun.

[1845] 326a KA

[1846] 322b AE

nā-pāydār eyledikde maḥall-i meẕkūr reh-güẕārında medfūn ve maḫdūmı Es-Seyyid Meḥemmedʾe maḳrūndır. Nebīresi Pīr-zāde üzerine bir ḳubbe binā edip eṭrāfında olan menāzili biʾl-iştirā evlād evlāda vaḳf etmişdir.

Dāvūd Dede:

Tercemeleri silk-i kitābda mesṭūr Seyyid Behlūl ve ʿAlī-mest ile devr-i Yıldırım Ḫānda medīne-i dil-ārā-yı Burusaʾya sāye-baḫş-ı teşrīf olan ṭarīḳ-i Edhemiyyeden Dāvūd Dede Ḥażretleridir. Müşārun ileyh sulṭān-ı maġfūruñ cāmiʿ-i pür-nūrları ḳurbunda[1847] Ḳurucāy-nām seng-lāḫda bedr-i tābān gibi lemʿa-feşān olup niçe āhen-ṣıfat-ı dilān-ı eşḫāṣı nerm-i nefes-i āteşīn etmiş iken seng-laḫt-ı vücūdı maḥall-i mezbūrede ġalṭīde-i sey-lāb-ı memāt oldı. Kerāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr u muʿteḳid-ı erbāb-ı şuʿūr olup maʿlūm-ı ṣıġār[1848] u kibār olan türbe-i şerīfesi ziyāretgāh-ı enāmdır. Menḳūldür ki merḥūm Sulṭān Yıldırım Ḫānıñ nigehdār-ı genc-i Şāyegānī ve ḥāfıẓ-ı nihān-ḫāne-i emvāl-i firāvānı Ferhād Aġa-nām ḫazīne-dārı bir mücevher-i girān-bahāyı ḳabża-i taṣarrufdan rubūde-i düzdān-ı çābuk-dest etmekle ḫavf-ı ġażab-ı pādşāhīden firār ve terk-i ḫānmān etmege ḳarār vermiş idi. ʿAzīz-i serīredān bu ḳıṣṣadan āgāh olup Ferhād Aġaʾya tesliye-künān ve cevher-i güm-geşteden nişān verüp ʿan-ḳarībiʾz-zamān ṣadr-ı vālā-yı vezārete şāyān olmasını tebşīr etmiş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa gevher-i mefḳūd baʿīdüʾl-maẕanne bir kimesneden vücūd bulup ve pīrāye-baḫş-ı ṣadr-ı vezāret olup ʿazīz-i mezbūruñ üzerine bir ḳubbe binā edip kendü daḫı ʿāzim-i iḳlīm-i ʿadem olduḳda türbe-i ʿazīz-i mezbūrede defn olunmuşdur. Türbe-i ʿazīz-i kerāmet-medār mürūr-ı niçe rūzgār ile ḫarābezār ve ṣademāt-ı ṣavāʾiḳ-i sipihr-i ġaddār ile eṭrāf-ı cidārı mānend-i sīne-i ʿāṣıḳān şerḥa-dār olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūrūn türbe-i saʿādetlerine ḳarīb cānib-i Şimāl ṭarīḳinde vāḳıʿ olan türbe-i şerīfde medfūn olan ẕāt-ı şerīf kütüb-i vefeyātda muḥarrer u muḳayyed[1849] olmayup icrā-yı resm-i külfet-i taḥarrī ile ism ve resmini taḥḳīke ẓafer müyesser olmamışdır.

Bahār Dede:

[1847] 326b KA

[1848] 323a AE

[1849] 327a KA

Ḳafes-i müşebbek-tār-ı ʿademden ʿandelīb-i nāle-senc-i vücūdı gülzār-ı köhne-bahār-ı ʿāleme taḥrīk-i bāl etmekle Bahār Dede denmekle şöhret-şiʿār olmuşdur. Meşām-ı istiʿdādı muʿaṭṭ-ı müşg-i ʿanber-i ceẕbe vü istiġrāḳ olup ezhār-ı nev-peydā gibi vücūd-ı laṭīfinde nişān-ı dāġ-ı ʿaşḳ nümāyān ve zemīn-i sīnesi nümūne-i şaḥn-ı lāle-sitān iken nev-bahār-ı ʿömrine bād-ı şitā-yı memāt resīde ve naḫl-i ṭarī-i cismi ḫazān-dīde olup Çamlıca reh-güẕārında muṣallā ḳurbunda mütevārī-i ḫāk-ı mezārdır. Ḥummāya mübtelā olanlar merḳadine ilticā itseler be-iẕn-i Ḫudā rehā vü şifā bulurlar.

Ḥācī Bayram-ı Velī Fuḳarāsından ʿAzīzler:

Yine maḥal-i mezbūre ḳarīb Ramażān Baba dergāhı cāddesi olan Sekileme ṭarīḳinde cisri mürūr etdikde cānib-i yemīninde bir köhne dīvārıñ taḥtında Şeyḫ Ḥācī Bayam Velī fuḳarāsından bir ḳaç ʿazīz-i nādirüʾl-vücūd defīn-i ḫāk-i müşg-i seved olup isimleri muḳayyed-i ṭūmār-ı nisyān-ı mensiyyen ve cānib-i yesārda daḫı bir ʿazīz-i büzürgvār-ı güm-geşte-nām āġeşte-i be-ḫāk-i mezārdır ki her kim ʿadem-i ḥurmete ictisār ve merḳad-i şerīfi üzerinden güẕār eylese belā-yı ʿaẓīme dūçār olduġu celī vü bedīdārdır. **Ḳıṭʿa:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Her ġubārı kim görürsen bād olınca raḳṣ ider

Keyḳubād u Ḫüsrev ü Faġfūr yā dehrüñ Cemi

Ṣanmañız güşende bülbül yā benefşe açılır

Ḳanġı ṭıfl-ı nāzenīniñ zülfidir yā perçemi

Yürigen Dede:

Bu vech üzre şöhreti mersūm ve ismi nā-maʿlūmdır. Lisān-ı ṣiḳātdan mesmūʿ olınan budur ki evāʾil-i ḥālinde ḳadem-i seyāḥat ile pūyān ve pāy-ı serīʿüʾl-ḫaṭvātı beydā-yı baʿīdüʾl-mesāfede şitābān olaraḳ Mekke-i Mükerremeʾde *Şerrefehaʾllāhi teʿālā*[1850]da iḥrām-ı mücāverāta beste-miyān etmiş idi[1851]. Ecvāf-ı leyāl mürāʿāt-ı ṭavāf ederken çeşmine bir

[1850] Yüce Allah onu şereflendirsin.

[1851] 327b KA

cāmiᶜ-i sāṭıᶜuᵓn-nūr nümāyān olur bī-tavaḳḳuf duḫūl-i derūn-ı ṣafā-meşmūnı olduḳda görür ki ḳıbāb-ı ᶜaşarīni ḥāvī bir cāmiᶜ-i refīᶜüᵓl-bünyān ve ṣaḥnında bir ḥavż-ı kevs̱er-nişān olduġunı naḳş-ı nigīn-i ḫāṭır edip z̤irve-i aᶜlā-yı münīrine ṣuᶜūd ve ḫırḳasın evvelīn pāyede vażᶜ edip zemīne hubūṭ etdikden ṣoñra dūçār olduġu şaḫṣa şu maḳūle cāmiᶜ ḳanġı şehrde lāmiᶜdir deyü tefaḳḳud u istifsārda olup ᶜāḳıbetüᵓl-emr medīne-i bihişt̲āsā-yı Burusaᵓda olduġu maᶜlūm olup devr-i ḳaṣabāt u bilād ederek şehr-i mezbūreye gelir[1852] ve ḫırḳasını Cāmiᶜ-i Kebīrᵓiñ minberinde bulur bundan ṣoñra cāmiᶜ-i mez̤kūrede ṭāᶜāt u ᶜibādete müdāvim ve miḥrāb dīvārında ḥucerātından medfeni ḥiz̤āsında olan ḥücrede kūşe-nişīn ve şemᶜ-i ḫalvet-i ᶜizz ü temkīn iken ḳadem-be-ḳadem ᶜāzim-i menzilgāh-ı beḳā olduḳda Bıñarbaşı Mezāristānıᵓna defn olunup ᶜaleᵓs-seḥer cesed-i şerīfini cāy-ı mezbūrede görürler “baᶜdehu yine medfenine defn olunup”[1853] rūz-ı ferdāda hem-çünān cenāzesi ᶜıyān olıcaḳ merreten s̱elās̱ede eşrāf u aᶜyān şehr-i serīredān bunda bir sırr-i ḥikmet vardır deyü mevżiᶜ-i mezbūre naᶜş-ı şerīfini defn ederler. El-ān merḳad-i münīri nişāngāh-ı tīr-i duᶜā-yı ṣaġīr ü kebīrdir. Bürhān-ı ṣaṭıᶜ-ı kerāmātından biri her ḳanġı ṣabī hengām-i meşy ü ḳıyāmda ᶜāciz ü bī-tāb olsa yevm-i Cumᶜa vaḳt-i bāng-i ṣalā pīş-i mezārından bir iki kerre geşt ü güz̤ār olunsa bi-ᶜiz̤niᵓllāhi yürür ve bir şaḫṣ ki mużṭaribüᵓl-ḥāl olup ḫulūṣ üzre meşhed-i münevverinde duᶜā eylese nefᶜin görür. ᶜAzīz-i mesbūḳuᵓl-beyānıñ ḳabr-i şerīfi kārşusında mevcūd sāḥa-i[1854] meşhūd kār-gīr-i türbe-i laṭīfede defīn-i ḫāk-i ᶜānber-ālūd olan Ḫ*ā*ce Meḥemmed Cemālüᵓd-dīn Ḳabūnī denmekle meşhūr ve ḳurbunda olan meḳābir-i şerīfeler evlād u ensābı olmaḳ üzre menḳūl ü mez̤kūrdır.

Ġāᵓib Dede:

Dede-i mezbūruñ ism-i şerīfi maᶜlūm olmayup z̤āt-ı ḥaḳāyıḳ-simātı rütbe-i velāyet ü kerāmete ḳadem-nihāde olan erlerden ve kendüden istimdād edenlere imdād u iᶜāne eden serverlerden olup maḥrūse-i Burusaᵓda derūn-ı ḥiṣārda vāḳıᶜ zindān-ı mücrimānda iḫtiyār-ı ᶜuzlet ü ḳarār edip bi-emriᵓllāhi Rabbüᵓl-ᶜālemīn dārüᵓs-sicn-i müᵓminīn olan bu

[1852] 324a AE

[1853] Tırnak içindeki kısım AEᵓde yazılmamıştır.

[1854] 328a KA

ʿālem-i ẓulmet-ābāddan feraḥ-ābād-ı ḫuld-i berīn olduḳda cesed-i şerīfi zindān-ı mesbūḳuʾl-beyān medāḫilinde nühüfte-i mezār-ı maġfiret-medārdır. ʿİllet-i teb ile lerzīde[1855] ve yed-i taṣarrufdan iżāʿat u ġāʾib eşyādan elem keşīde olan kimesneler rūḥ-ı şerīfinden biʾl-istimdād ʿillet-i mezbūrdan āzād olduġu manẓūr-ı dīde-i şühūd ve bi-iẕniʾllāhiʾl-vedūd iżāʿat olınan şeyʾ-i mefḳūd ṣūret-i ḥuṣūlde cilve-nümūd olduġu meşhūr u meşhūddır.

Mecnūn Dede Loḳmān Dede:

İkisi daḫı bir şecere-i aṣlīden nābit birāderler ve kerāmāt-ı ʿaliyye ṣāḥibleri marīżān-ı ʿuṣāta müdāvā-yı neṣāyiḥ ile şifā-āverler olup maḥrūse-i Burusaʾda ʿāzim-i dāruʾl-beḳā olduḳlarında taḫteʾl-ḳalʿa-i ḫānī ḳurbunda Çakır Cāmiʿi ittiṣālinde olan sāḥada medfūn olmuşlardır. Zamān-ı māżiyede mescid-i mezbūre mülāṣıḳ-ı zāviyeleri olup berāy-ı fuḳarā-yı enām yevmiye-i ṭabḫ-ı ṭaʿām olunurken tezelzül-i ṣadme-i rūzgār-ı zūr-kār ile müzmaḥill ü güm-nām olmuşdur.

Ḥaṣīr-pūş Dede:

Ālāyiş-i dünyāya ṣarf-ı nigāh ü raġbet etmeyüp terk-i eṭvār-ı riyākār-ı aġniyā[1856] vü iḫtiyār ṭarīḳ-i faḳr ü fenā edenlerden **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Bir ḥaṣīrım yoġiken külbe-i aḥzānımda

Būriyā naḳşı görünür ten-i ʿuryānımda

diyenlerden olup ḫırḳa-i muraḳḳaʿ-i köhne be-dūş olmaġla tāb-ḫāne-i ʿālemde şöhret-i nāmı Ḥaṣīr-pūş olmuşdur. Bu belde-i dil-güşāda baṣṭ-ı būriyā-pāre-i iḳāmet edip Abdāl Meḥemmed türbesi ḳurbunda tūşe-i ḳanāʿat ile kūşe-gīr-i ḫarābezār-ı ʿuzlet iken cānib-i maʿmūre-i melekūta ḫırām ve ʿazm-i dārüʾs-selām eyledikde Deveciler Mezāristānıʾnıñ cānib-i ġarbīsinde Abdāl Meḥemmed Türbesi civārında kendüye maḫṣūṣ türbesinde

[1855] 324b AE

[1856] 328b KA

medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr keşf ü kerāmāt ile muʿteḳid-i pīr ü cüvān ve meşhed-i şerīfi ziyāretgāh-ı ricāl ü nisvāndır.

Gözlice Dede:

Medīne-i Burusaʾda keşf ü kerāmāt ile meşhūr bir ʿazīz-i ʿālī-ḳadrdir. İne Beg çār-şūsı fevḳında mescid-i şerīfiñ cānib-i ġarbīsinde vāḳıʿ kūşede bir serv-i kebīr ẕeylinde[1857] nühüfte-i maġfiret-medār olup maḳām-ı ʿulyāsı cāy-ı isticāb-ı duʿā ve ziyāretgāh-ı bay u gedā olmaġın her bir ḫuṣūṣ içün ḳanġı şaḫṣ-ı ehl-i ḥulūṣ rūḥ-ı ḳudsiyesinden istimdād eylese elbette ḥuṣūl-i murād ile kām-yāb olduġu tecribe-kerde-i şeyḫ ü şābdır.

Bāyezīd Dede:

Ḳudemā-yı ṣuleḥā-yı kirāmdan ve sālik-i meslek-i ṣūfiyye-i ḥaḳīḳat-ittisāmdan olup medīne-i Burusa ẕeylinde Tīmūrtaş Maḥallesi taḥtında reh-güẕārda kār-gīr mescid-i şerīf binā edip niçe eyyām müdāvim-i ẕikr ü tevḥīd-i cenāb-ı melikiʾl-ʿallām iken vedāʿ-ı dār-ı ġurūr ve ʿazm-i serāy-ı sürūr eyledikde eẕer-i ḫayrı olan mescid-i şerīf ḳurbunda mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-i Rabb-i ġafūrdur. Merḥūm-ı mezbūr ṣāliḥ ü dīndār zāhid ü müteverriʿ bir ẕāt-ı fütüvvet-şiʿārdır. Maḥall-i meẕkūrda olan büyūt u menāzil mürūr-ı zamān ile güm-geşte[1858] vü vīrān olmaġla cāmiʿ-i meẕkūr bāġçeler derūnında ḫarāb olaraḳ el-ān mevcūd-ı sāḥa-i köhne-cihāndır.

Zerde Dede:

Maḥrūse-i Burusaʾda Bıñarbaşı-nām mesīregāhda vāḳıʿ mescid-i şerīf miḥrābı verāsında olan meḳābir-i müslimīne nāfiẕ reh-güẕārda bir sāḥa-i dil-ārāda nişāndih-i mezār-ı maġfiret-āṣārdır. Ziyāret-i ʿaliyyesiyle teberrük olunur bir ẕāt-ı kerāmet-şiʿār olup ṭabʿ-ı şerīfi bir miḳdar zerdeye māʾil olmaġla ol nām ile be-nām olmuşdır. Ṣūret-i meşyden ʿāciz ve dermāndih olan ṣıbyān-ı eṭrāf mezārı üzre bir ḳaç defʿa devr etdirilür ise *bi-iẕniʾllāhi teʿālā* meşy ü ḥareket kesb-i iḳtidār eyledigi meşhūr ve mücerrebdir.

[1857] 325a AE

[1858] 329a KA

Eşrefī Sinān Dede:

Evāʾil-i ḥālinde maḥrūse-i Burusaʾda Ḳaragürli denmekle maʿrūf mevżiʿ-i dil-ārāda Ferhādiyye Medresesiʾnde dānişmend-i güzīn ve tīşe-i ser-tīz-i endīşe ile kūh-ken-i Bī-sütūn-ı temkīn iken ṭarīḳ-i ʿaliyye-i ṣūfiyyeye sülūk edip belde-i İzniḳʾde āsūde-i mehd-i maġfiret-i ḳayyūmī Sulṭānüʾl[1859]-ʿārifīn Eşref-zāde ʿAbduʾllāh Rūmī *ḳuddise sırruhuʾl-celī*[1860] ḥażretleriniñ ḫalīfe-i ḥamiyyet-nihād ve dāmād-ı kerāmet-iʿtiyādları zübdetüʾl-meşāyiḫiʾl-kirām Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Tırsī ḥażretlerine ḫidmet ve tekmīl-i ṭarīḳ edip mücāzen medīne-i mezbūreye ʿavdet etmişler idi. Ḥālā mezār-ı raḥmet-medārları olan maḳām-ı vālāda meşġūl-i evrād u ezkār iken sinān-ı dest-i ecele levḥa-i vücūdı nişān olup cāy-ı mezkūrede medfūn ve seng-i merḳad-i münīri nişāngāh-ı tīr ü sinān-ı duʿā-yı ehl-i derūndır.

Mecẕūb Meḥemmed Dede[1861]:

Mecẕūb- İlāhī ve maḫzen-i esrār-ı nā-mütenāhī Meḥemmed Dede Ḥażretleridir[1862]. Maḥrūse-i Burusaʾda Bıñarbaşı ḳapusı ḳurbunda vāḳıʿ ḳubbe-i vīrānede iskān ve mānend-i genc-i nihān ol ḫarābezārde niçe demler iḫtifā üzre mekān edip çüre taʿbīr olunur aḥtābı cemʿ edip heme-i leyāl tā-be-ṣabāḥ iştiġāl-i nār etmek ve eṭrāf-ı cidār-ı ḳubbeye dek mismār etmek ʿādeti olup bu ḥāl-i pür-ʿāceb üzre güẕārende-i rūz u şeb iken temāmī-i elf tārīḫinde ṭılısmāt-ı ḥayātı fenā-peẕīr-i dest-i ecel olduḳda Burusaʾnıñ ṣıġār u kibār ve aʿyān u eşrāf-ı daḳāyıḳ-şiʿārı cenāzesine cümleten ḥāżır u müheyyā ve muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾde namāzı baʿdeʾl-edā naʿş-ı şerīfi ber-dāşte-i dūş-ı taʿẓīm ü ḥurmet ve ḳubbe-i mezkūreye muttaṣıl ḥaẓīre-i dil-ārāda mütevārī-i ḫāk-i raḥmet olmuşdur. Mecẕūb-ı mezbūrdan keşf ü kerāmāte müteʿallıḳ-ı gün-ā-gün ḥālāt-ı ġarībe meşhūd-ı dīde-i ehl-i şuʿūr olduġu zebān-zed-i cumhūrdur. Mürūr-ı vaḳt-i keseīr ile merḳad-i laṭīfi muḥtāc-ı taʿmīr olmaġın civārında sākin Allāh Velīʾsi denmekle şehīr Emīn Efendi-nām kimesne

[1859] 325b AE

[1860] Onun aşikar sırrı kutsansın.

[1861] Mecẕūb Meḥemmed Dede: Mecẕūb Dede AE

[1862] 329b KA

baʿż-ı kesānıñ iʿāneleriyle baʿdeʾt-termīm ṭaraf-ı reʾsinde olan ṣafḥa-i seng-i ruḫāme Hüdāyī Efendi Ḥażretlerini irşād eden Eskici Meḥemmed Dede[1863] deyü terḳīm etdirdigi ʿibāre-i ġayr-ı vāḳıʿa ġalaṭ-ı saḳīm ve ḫaṭā-yı ʿaẓīm olduġu daġdaġa-i şübehātden vā-reste vü müstaġnīdir. Mezbūr ʿAllāh Velīsi daḫı biñ iki yüz ḳırḳ sekiz senesinde vuṣlatu ilāʾllāh içün naḳd-i ḥayātın fedā edip mecẕūb-ı meẕkūr ḳurbunda medfūndur.

Başmacı Aḥmed Dede:

Maḥrūse-i Burusaʾda sine-i ʿademden kārgāh-ı ʿāleme vażʿ-ı ḳadem edip māʾil-i ṭarīḳ-i ṣūfiyye olmaġın meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAbduʾl-laṭīf[1864] Efendiʾye ḫidmet ve aḫẕ-ı tevbe vü inābet edip *El-Kāsib ḥabībuʾllāh*[1865]müfādınca başmacılıḳ ṣanʿatıyla kesb-i maʿīşet etmekle Başmacı Dede deyü iktisāb-ı şöhret etmiş idi. Ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān ve lisān-ı Fārsīʾde fāris-i meydān olup ḥışn-ı belde-i mezbūrede Naḳḳāş ʿAlī Mescidiʾnde imām iken biñ sekiz senesinde ʿāzim-i dārüʾs-selām olup Bıñārbaşı meḳābirinde Ḳalender-ḫāne muḳābelesinde medfūndur.

Ḥamza Dede:

Balya ḳażāsında Ḳocaeli-nām ḳaryede ʿāzim-i meydān-ı vücūd olup baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya gelüp seccāde-i Sulṭān Emīrʾde lemʿa-pīrā olan Şeyḫ Luṭfuʾllāh-ı S̱ānī Ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet ve tekmīl-i lāzıme-i ṭarīḳat etmişdir. Şeyḫ-i mezbūr ile biʾl-maʿiyye ḥacc-ı beytüʾl-ḥarām ve baʿdeʾl-ḳufūl ḫidmet-i ʿaliyyelerinde niçe yıllar ḳıyām ve taḥṣīl-i merām etdikden ṣoñra biñ on tārīḫinde ʿāzim-i kuhsār-ı Ḳāf-ı ʿadem olup Fıstıḳlı meḳābirinde tedārük-i cāy-ı ārām eyledi. Dede-i mezbūrdan ḫavārıḳ-ı ʿāde niçe ḥālāt ẓuhūr etmişdir.

Muʿabbir Velī Dede:

Sevāḥil-i baḥr-i siyehden bir ḳaṣabada deryā-yı ʿademden ber-āverde-i ser olup ḥāl-i şebābında maḥrūse-i Burusaʾya hicret ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve ġavs̱üʾl-vāṣılīn Ḥażretüʾş-Şeyḫ

[1863] 326a AE

[1864] 330a KA

[1865] Kazanan, Allahʾın sevgili (kuludur).

Meḥemmed Üftāde *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[1866]e ḫidmet ve anlardan tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat ve iḥrāz-ı rütbe-i icāzet edip ʿazīz-i müşārun ileyhiñ nefs-i nefīsleri[1867] berekātıyla taʿbīr-i ruʾyāda māhir ve beyneʾl-muʿabbirīn naẓīri nādir olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde be-her yevm ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı edā etdikden ṣoñra vāḳıʿa-dīdegān-ı ahālī şemʿine cemʿ olup ruʾyālarını inhā ve muḳteżāsınca taʿbīrini[1868] recā ederler idi. Biñ on tārīḫi ḫilālinde ḫ*a*b-nişīn-i ʿadem-ābāde şürūʿ edip Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Üftāde Efendi dergāh-ı şerīfi reh-güẕārında medfūndur.

Taḳıyye-düz Meḥemmed Dede:

Zümre-i taḳiyye-fürūşdan bir dervīş-i delḳ-i ṣalāḥ ber-dūşuñ ṣulbundan ẓuhūr ve Taḳıyyeci Evliyāsı denmekle meşhūr olup eyyām-ı ṭufūliyyetden mecẕūb-ı lāʾubālī ve keyfiyyet-i istiġrāḳ ile özge hāli olmaġın ʿĀnḳā-ṣıfat gāh temāşā-yı kūh-ı Ḳāf ve gāh beyt-i Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾi ṭavāfa giderdim deyü ġıybet ve dāʾimā ẕikr ü tevḥīd olan cemʿiyyetgāhda keẕret-i berf ü bārān ile ʿālem nümūne-i ṭūfān iken şeb-i tārda ʿazīmet eder idi. ʿĀḳbetüʾl-emr rūḥ-ı revānı cānib-i beḳāya münceẕib ve dest-i ecel ḫırḳa-i ḥayāt-ı bī-ṣebātın vücūdından sālib olup Deveciler Meḳābiriʾnde medfūndur. Mecẕūb-ı mezbūr ḍaḫke dāʾimā mübtelā beşūşuʾl-vech ḫoş-liḳā kimseden bir direm ḳabūli muḥāl ve Ḳāf-ı istiġnāda ʿAnḳā-miṣāl idi.

Eskici Meḥemmed Dede:

Diyār-ı Amasiyyeʾden bürūz ve evāʾil-i ḥālinde penbe-dūz olmaġla Eskici Dede denmekle şöhre-endūz olup maḥrūse-i Burusaʾya gelüp ḳıdvetüʾl-ʿārifīn Şeyḫ ʿAbduʾl-Müʾmin Efendiʾniñ ḥafīdesini tezevvüc etmekle şeyḫ-i mezbūruñ cāmiʿi civārında iḳāmet ve meşāyiḫ-i Semerḳandiyyeʾden inābet edip kūşe-nişīn-i zāviye-i ḳanāʿat olmuş *Fāṭlubuʾl-erzāḳe min-esbābihā*[1869] ḳavlince niçe zamān pīşe-i penbe-dūzī ile kifāf-ı rūzī edip baʿdehu

[1866] Aziz sırrı kutsansın.

[1867] 326b AE

[1868] 330b KA

[1869] Rızıkları, sebeplerine yapışarak elde edin.

terk-i āmāl-i erzāḳ-ı ẕū-zevāl ve*El-faḳru faḫrī*[1870]emr-i şerīfine[1871] imtiṯāl etmiş idi. Biñ yigirmi sekiz sālinde bu köhne-serāy-ı cihāndan maʿmūre-i melekūte[1872] revān olduḳda cāmiʿ-i mezbūr ittiṣālinde olan ḥaẓīrede medfūndur. ʿAzīz-i mezbūr inkişāf-ı żamīr ile muʿteḳid-i cumhūr ve rencīde-ḫāṭır olduġu şaḫṣa iṭāle ve cünd-i bī-emān ḥummā ḥavālesi meşhūr idi.

Murādiyye'de Mecẕūb Meḥemmed Dede:

Burusa'da Murādiyye semtinde şeh-rāhda Aḳcalı Çār-ṭāḳ denmekle maʿrūf eyvān-ı bülend-nişānıñ muḳābelesinde vāḳıʿ ġār-ı teng ü tārda niçe rūzgār cāy-ı ḳarār edip mecẕūb-şiʿār ve lā'ubālī-eṭvār olmaġın ṣubḥ u mesā tūde-i ḫas u ḫār peydā edip ḫāṣāk-ı mā-sivā gibi īḳād-ı nār etmekle muʿtād idi. Biñ ḳırḳ senesi ḫudūdında bu ġār-ı ġurūrdan serāy-ı sürūre irtiḥāl edip ġār-ı mezbūr ḳurbunda medfūn u maḳbūldür.

ʿĪsā Dede:

Sevāḥil-i Baḥr-i Siyeh'den ẓuhūr ve zühd ü salāḥ ile meşhūr olup pāy-ı seyāḥatla memālik-i cihānı geşt ü güẕār ederek maḥrūse-i Burusa'ya dāḫil ve ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye sülūk edip mümtāz-ı emāṯil olmuş idi. Rūz u şeb tevḥīd-i Bārī'ye müdāvim be-her gün ṣalāṭ-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīr'de cemāʿāt-i keṯīre ile edāya mülāzım iken biñ elli tārīḫinde terk-i ʿālem-i süflī ve ʿurūc-ı maḳāmāt-ı ʿulvī edip Bıñarbaşı Ḫāmūşānı'nda Ḳalender-ḫāne ḳurbunda mestūr-ı ḳabr-i pür-nūrdur. Dede-i mezbūr tīġ gibi mücerred ü pāk ve nāṣıye-i ḥāli envār-ı ʿibādet ile tābnāk idi.

Ṣamtī ʿAlī Dede:

Zümre-i budalā-yı mestūru'l-ḥālden Ṣamtī ʿAlī Dede'dir. *Es-Sükūn ḫayrun mine't-tekellüm*[1873] feḥvāsınva ḥoḳḳa-i dehānını mühr-i sükūtla *Men ṣamete necā*[1874] ḳavliyle esrārını cüz-dān-ı dilinde mektūm etmiş idi. Ḫārıḳ-ı ʿāde kerāmāt-ı ʿaliyyesi ve ʿacībāne

[1870] Yoksulluğum övüncümdür. Hadis(Yılmaz 2013: 153).

[1871] 327a AE

[1872] 331a KA

[1873] Susmak konuşmaktan daha hayırlıdır.

[1874] Susan kurtulur.

eṭvār-ı[1875] lāʾubālī-i ġarībānesi[1876] ve Burusaʾnıñ esvāḳ u bāzārında güẕār ederek reftār-ı dervīşānesi olup biñ seksen tārīḫinde rāḥat-ābād-ı ʿālem-i āḫirete rıḥlet edip Burusaʾda medfūndur.

Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dede:

Kemer-i vücūdı medīne-i Burusaʾda mensūc-ı yed-i kārgāh-ı ḳudret ve naḳş-bend-i kālā-yı zībā-yı rüşd ü ẕekāvet olduḳda ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye muḥibb ü dil-dāde ve metāʿ-ı dil ü cānda nuḳūş-i sivāʾiyeden āzāde edip mürşid-i sāmī ve ʿazīz-i nāmī Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1877]iñ kemāl-i inciẕāb ile zūd-ı ʿināyetlerine vürūd ve nūr-ı irşād u hidāyetin meşʿale-i rāh-ı maḳṣūd ḳılup ʿazīz-i mūmā ileyhden tekmīl-i esmā-yı isneyn ʿaşer ve feyż ü himmet-i ʿālīlerine maẓhar olup zāviye-i ʿazīzlerine pūst-ı iḳāmeti basṭ ve ḫalḳa-i bāb-ı ḫidmet ü istiḳāmetde ḥablüʾl-verīd ḥüsn-iʿtiḳād ile gerden-i irādetin rabṭ edip Ḥażret-i Şeyḫ *ḳuddise sırruhu* ṣavmaʿa-i fāniyeden firār ve ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār olduḳdan ṣoñra bir ḳaç sene daḫı ārām-sāz-ı erīke-i ḥayāt olup biñ yüz elli üç senesinde ʿāzim-i ʿālem-i beḳā ve zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde defīn-i cevf-i ġabrā olmuşdur.

Boyacı Aḥmed Dede:

Ḫulefā-yı ḥażret-i Hüdāyīʾden Şeyḫ Eyyūb Efendi ḥażretleriniñ ḫalīfesi Ṣaçlı Maḥmūd Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ercmendi Receb Efendi-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan medīne-i Burusaʾda Baba Ẕākir Maḥallesiʾnde kārgāh-ı vücūdda bedīd ve temyīz-i miyān-ı siyāh u sefīd eyleyüp bir ṣabbāġ-ı çīre-deste şākird ve taḥṣīl-i ḥareket edip üstādiyyet maḳāmına ṣāʿid olduḳda Boyacı Ḥācī Aḥmed Dede deyü şehīr ve aṣḥāb-ı ṭarīḳat ile ülfet-gīr idi. Biʾl-āḫire Şeyḫ İsmaʿīl[1878] Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-bāḳī*[1879]niñ dergāh-ı celīlelerine intisāb ve maʿden-i[1880] füyūżāt-ı ḥaḳḳāniyye olan dil-āgāhlarından esrār-ı İlāhiyyeyi ictilāb edip mürīd-i naẓar-kerdeleri ve ḫān-ı pür-niʿam-ı nefīse-i türbeleriniñ perverdeleri olup

[1875] 327b AE

[1876] 331b KA

[1877] Aziz sırrı kutsansın.

[1878] 332a KA

[1879] Baki sırrı kutsansın.

[1880] 328a AE

ʿazīz-i mūmā ileyh ol ḳadar taḳarrüb ḥāṣıl etmiş ki ḥāl-i iḫtiżārlarında bile yanlarında mevcūd ve himem-i ʿaliyyelerine maẓhariyetle mesʿūd olmuş idi.Biñ yüz elli beş senesinde reng-i taʿalluḳāt-ı sivāʾiyyeden dest-şū ve dīdār-ı mevlāyı ārzū edip bu ribāṭ-ı köhne-esās-ı cihāndan ʿāzim-i maʿmūre-i melekūt olup meşdūd-ı cismi Baba Ẕākir Maḥallesiʾnde olan maḳberede mütevārī-i denn-i mezār ve maẓhar-ı raḥmet-i Perverdigārdır. Dede-i mezbūr dervīş-i ṣādıḳ cemāl-i ḥaḳḳa ʿāşıḳ ṣāf-derūn bir merd-i ḥālet-nümūn idi.

Eşrefī Yaʿḳūb Dede:

Maḥallāt-ı medīne-i Burusaʾdan İgneci Oġlu Maḥallesiʾnde ḫırḳa-pūş-ı vücūd ve ḳadem-zen-i zāviye-i şühūd ve fārıḳ-ı miyān-ı būd u nebūd olduḳda tekmīl-i nefs ṣuyına ʿaṭf-ı ʿinān-ı eşheb-i himmet ve maḥrūse-i merḳūmede pertev-endāz-ı dāʾire-i irşād Eşref-zāde Seyyid Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı inābet ve lābis-i kisve-i ṭarīḳat ve muḳtebes-i nūr-ı rūḥāniyyet olup fenn-i mūsīḳīden ḫişşe-yāb ve şevḳ-efrūz-ı şeyḫ ü şāb olmaġın ʿazīz-i mūmā ileyhiñ ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerinde İlāhī-ḫān ve reʾīs-i ẕākirān olup bir bülbül-i naġme-serā ve ṭūṭī-i şeker-ḫā idi. Bu ḥāl üzre sübḥa-şumār-ı ṣubḥ u mesā iken biñ yüz elli yedi senesinde zāviye-i bī-ṣebāt-ı dehr-i denīden ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār-ı ḫuld-i berīn olup Muṣliḥüʾd-dīn Irġandı[1881] cisr-i bī-miṣāli ḳurbunda Ḳurd Oġlu Maḳberesiʾnde defīn-i ḫāk-i maġfiret-ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿāşıḳ-ı evvāh ve münācī-i der-seḥergāh ve iḳlīm-i faḳr u fenāya pādşāh idi.

Çıḳrıḳcı Aḥmed Dede:

Maḥrūse-i Burusaʾda ẓāhir ü nümāyān ve Çıḳrıḳcılıḳ ḥırefinde üstād olmaġın Çıḳrıḳcı[1882] Aḥmed Dede deyü maʿlūm-ı kihān u mihān idi. Faḳr u fenā meşrebine ġālib ve libās-ı fāḫiresi cesedinden sālib olup Eşref-zāde Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendiʾden aḫẕ-ı ẕikr u bīʿat etmekle himmet-i rūḥāniyesin cālib olmuş idi. Mecẕūbān-ı Ḫudāʾya muḳtedāʾī vü ser-āmed ve Ḥażretüʾş-Şeyḫ Abdāl Meḥemmed *ḳuddisuʾllāhi sırruhuʾl-müʾeyyed*[1883] ḥażretleriniñ türbe-i muḳaddeselerinde türbe-dār ve leyl ü nehār ol maḳām-ı mübārekde ḫidmet-güẕār

[1881] 332b KA

[1882] 328b AE

[1883] Allah onun kati sırrını kutsasın.

iken biñ yüz elli sekiz tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-ḳarār ve Abdāl Meḥemmed türbe-i münevveresi ittiṣālinde olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i müşg-bār oldı. Bālāda ẕikri mesbūḳ Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dedeʾniñ birāder-i cān-ber-ā-berleri ve zāviye-i ʿiffet ü istiḳāmetiñ dede-i maʿrifet-perverleridir.

Üftāde Türbe-dārı ʿAbduʾl-Bāḳī Dede:

Şāḫ-sār-ı vücūdı ḥadīḳa-i medīne-i Burusaʾda resīde ve gülşen-i ḳalbine bād-ı muḥabbetuʾllāh vezīde olup kibār-ı meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden inābet ve taḥṣīl-i aḫlāḳ-ı ḥamīdeye mübāderet edip ḥālāt-ı ṣūfiyyeden behre-yāb ve mecmūʿa-i derūn-ı āgāhı āyāt-ı ḥükm ü mevāʿiẓi nāṭıḳ bir kitāb olduḳda on sekiz terekli tāc bā-ibtihācı ser-i saʿādetine zīver ve nemed-i fütüvvet ü ʿişmeti der-ber eylemiş idi. Pederleri Velī Dedeʾden ṣoñra[1884] cāmiʿüʾl-ʿilm veʾl-ibāde ḥażret-i Pīr Meḥemmed Üftāde *Efażallāhi ʿalā-ḳulūbinā füyūżaʾl-müzdāde*[1885] ḥażretleriniñ türbe-i münevvere ve meşhed-i muʿaṭṭaralarına türbe-dār ve niçe sāl ü şühūr ol maḳām-ı ʿālīde cārūb-keş ü ḫidmet-güẕār ve rūḥāniyyet-i ḥażret-i ʿazīzden müşāhid-i āṯār iken biñ yüz altmış altı senesinde tebdīl-i maḳām ve ʿazm-i cānib-i melikiʾl-ʿallām eyleyüp cesed-i laṭīfi türbe-i şerīfe dāʾiresinde olan ḥaẓīrede medfūn olmaḳ üzre menḳūldür. Dede-i[1886] mezbūr hevā-yı nefs-i emmāresini tārik ve ṭarīḳ-i ṣabr u ḳanāʿate sālik idi.

Çelebi Sulṭān'da Mūsā Dede:

ʿAṣā-yı kerāmet-nümā-yı vücūd-ı mesʿūdı devḥa-i ḥadīḳa-i feraḥ-fezā-yı Burusaʾda neşv ü nemā ve Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Maḥallesiʾnde kūşe-nişīn-i inzivā ve Mūsā Dede deyü elsine-i ʿavām u ḫavāṣṣda şöhret-fezā olup biñ yüz altmış altı senesinde ṣımāḫ-ı rūḥına nidā-yı *İrciʿī* vāṣıl ve raḥmet-i Raḥmānʾa māʾil ve ḥażret-i Emīr maḳberesinde zümre-i mevtāya lāḥıḳ u dāḫil olmuşdur. Dede-i meẕkūr müteşerriʿ ü pāk-ʿitiḳād ve evḳāt-ı ḫamsede cemāʿate ḥażūr kendilere muʿtād olup maẓhar-ı kerāmāt ve maṣdar-ı ḫarḳ-ı ʿādāt muʿteḳid-i bay u gedā ve muʿtemed-i pīr ü bernā idi.

[1884] 333a KA

[1885] Allah kalbimize çokça feyizler versin.

[1886] 329a AE

Çaḳır Meḥemmed Dede:

Medīne-i Burusaʾda Murādiyye semtinde ẓāhir ü hüveydā ve ʿunfuvān-ı şebāb ve reyʿān-ı cüvānīde salik-i rāh-ı heves ü hevā ve şecāʿat ü şehāmet ile velevele-ārā olup min ḳabliʾr-raḥmān derūn-ı āgāhına fücūrdan fütūr geldikde maḥalle-i mezbūrede pūst-güster-i zāviye-i irşād ve ṭarīḳ-i Ḫalvetiyye erlerinden Muṣlī ḳulı serverlerinden sābıḳüʾz-zikr[1887] Şeyḫ Aḥmed Efendi meclisine duḫūle müsteʾhil ve aḫz-ı yed-i bīʿat ve talaḳḳun-ı zikr-i müselsel edip envāʿ-i mücāhedete sülūk ile ḳuṣūr-ı nefs-i emmāresini mükemmel ve bereket-i terbiyeleriyle saʿādet-i ʿuẓmāya nāʾil olup ʿazīz-i mümā ileyhden esmā-yı isnā ʿaşeri ikmāl ve riyāżāt u şāḳḳa iştiġāl etmiş idi. Egerçi ẓāhiren ümmī-i ṣāf-dil olup velīkin bildigiyle ʿāmil ve kelimāt-ı ḥikem-āmīzi cāmiʿ ve tīġ-i nefes-i nefīs-i pür-teʾsīri ile reʾs-i nefs-i bed-kāmı ḳāṭıʿ ʿāşıḳ u ṣādıḳ ve seḥerlerde uyanıḳ ve nār-ı muḥabbetuʾllāh ile baġrı yanıḳ müteveccih-i rūḥāniyyet-i ehluʾllāh bir pīr-i ʿārif ü āgāh olmaġın gecelerde ʿaşḳ-i Ḫudā milket-i vücūdını istīlā edip zārī zārī aġlar ve derdlü derdlü münācāt-ı Ḥaḳ edip[1888] iñler idi. Biñ yüz ṭoḳsan üç tārīḫinde **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Yurt itme birāder bu güzergāh-ı fenāda

Ol milket-i bākīdeki ḥubbuʾl-vaṭanı gör

müfādınca ārzū-yı liḳā-yı mevlā ile ʿazm-i serāy-ı ʿuḳbā eyleyüp cesed-i şerīfi Murādiyye fevḳında Ḳabluca Ḳapusı ḳurbunda olan meḳābirde medfūn ve seng-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārı āmāc-ı esinne-i duʿā-yı ehl-i derūndır. ʿAzīz-i mümā ileyhiñ ehl-i sülūk ḳarındaşlarımızı terġīb ile ḳışaş-ı pür-ḥışeş-i meşāyiḫ-i eslāf şaḥīfe-i ḫāṭırında mektūb bī-şekk ü mer pīr-i aṣḥāb-ı ḳulūb ve kālā-bāf zümresinde olmaġın nafaḳası kesb-i yedine menūṭ ve ḥabl-i umūrı ḫalḳa-i bāb-ı tevekküle merbūṭ idi.

Muḳʿad Dervīş Muṣṭafā Dede:

[1887] 333b KA

[1888] 329b AE

Evāʾil-i ḥālinde vālīlere müntesib ve ṭāʾife-i süvārī-i levend miyānında cündī-i bī-mānend olup[1889] mālik-i māl-i bisyār ve ḫadm ü ḫaşem ü ḫidmetkār ile belde-i Üsküdārʾda nüzūl etdikde sābıḳan mīrān-ı Kürdistānʾdan iken terk-i tāc u ḳabā ve ṭarīḳ-i Melāmiyyeʾden bürehner-ser bir abdāl-ı Ḫudāʾnıñ ceẕbe-i naẓarına dūçār olup niçe zamān enīs ü celīs ve maẓhar-ı nefes-i nefīsi olmaġla işārāt-ı mezbūr ile libās-ı fāḫireden ʿuryān ve şöhre-endāz-ı burc-ı evliyā olan maḥrūse-i Burusaʾya revān olduḳda Pirinc Ḫānı ḳurbunda bir cāygāhda pāy-der-dāmen-i iclās ve rūz u şeb müteveccih-i dergāh-ı ḫālıḳuʾn-nās olup yigirmi sene miḳdārı ṣayf u şitā ḫāric-i sūḳda mekān edip kimseden bir direm nān-pāre ḳabūl ve bāz-ı gürisne gibi eller elinden ġıdāsını meʾmūl etmeyüp bāb-ı tevekkülde müteḳāʿid ve mecẕūb-ı ḫilḳat-i mürtāż ü mücāhid idi. Biñ iki yüz yedi senesinde muḳʿid-i ṣıdḳa ḫırām ve Deveciler Ḫāmūşānıʾnda ārām eyledi. Mecẕūb-ı mezbūr kāşif-i esrār-ı ḳulūb-ı enām baʿż-ı ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ẕemīme olan şaḫṣ-ı bed-endīş muḳābelesinden[1890] güẕerān üzre iken nāʾire-i celālī işʿāl edip ḳıyām bir daḫı böyle fikr-i fāside tābiʿ olma deyü seng-endāz-ı dest-i düşnām olduġu meşhūrdur.

Oyun Dede Denmekle Meşhūr Muṣṭafā Dede:

Ḫulefā-yı girāmī Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1891]den Şeyḫ Meḥemmed Ḥiḳmetī-nām ʿazīz-i derd-āşnānıñ dest-i şerīfinden şerbet-i dārū-yı ṭarīḳati nūş ve eṣnā-yı seyr ü sülūkda vezān-ı bād-ı ceẕbe-i İlāhiyye ile deryā-yı dil-i ṣafveti cūş u ḫurūş eden ṣahbā-yı ʿaşḳ-ı Ḫudāʾnıñ ḥayret-zedesi ve bāzīçegāh-ı[1892] faḳr u fenānıñ Oyun Dedeʾsidir. Ser-i saʿādetinde ḳılıcı sikke-i şerīfeyi fāʾiz ve miyānın[d]a ḳırḳ zirāʿdan mütecāviz kemer[i] ṭūl ü dırāzı ḥāʾiz ve belinde üç dört meşe ve üç dört ḳuşāġı üzerinde beş altı tesbīḥ ve iki üç dāne ḫancer ve ṭaraf-ı yemīn ü yesārında üç dört ṭaġarcıḳ ve üç beş ʿaded ḳebīr ḳabaḳlar ve her biriniñ derūnında envāʿ-i tecemmülāt ve şeker-i gūn-ā-gūn ve tekmīlen ḳahve ṭaḳımı ve meʾkūlātdan eṭʿime-i muḫtelife ve envāʿ-i fevākih-i laṭīfe ve elinde ḳamışdan bir ʿaṣā ve bālāsında bir ḳandīl-i rūşenā ve leyl ü nehār fetīle-i rūz-ı żiyā-baḫşā olup ve iki ʿaded ṭablek

[1889] 334a KA

[1890] 330a AE

[1891] Aziz sırrı kutsansın.

[1892] 334b KA

taʿbīr olunur ālet-i ṭarab ve destinde ziller ile tezyīn olunmuş ḥallāc yāyı resminde muḳavvesüʾş-şekl bir aġac bu ḥāl-i uʿcūbe-reftār ile maḥrūse-i Burusaʾnıñ esvāḳ u bāzārını geşt ü güẕār ve tekyelerde fuḳarā vü dervīşān ile ṣoḥbet ü ülfet ederek imrār-ı leyl ü nehār üzre olup merḳūmuñ eṭvār-ı ġarībe-i naḳş-ı būḳalemūnına ʿuḳūl-i nevʿ-i beşer ermemiş ve bu ṭarz ü eṭvārda şaḫṣ-ı melāmet-peymā dīdeler görmemiş idi. Bıñarbaşı-nām mesīregāhda vāḳıʿ Düstūr-ḫān Buḳʿasıʾnda āşiyān-sāz bu ḥāl-i ḥālet-efzā ile dāʾire-i ṣūrī ve maʿneviyyeye ḫaṭve-endāz[1893] iken biñ iki yüz ṭoḳuz senesinde mizācına bir miḳdār inḥirāf ṭārī olmaġla ʿazīzleriniñ zāviye-i ʿaliyyesine gidüp ber-dūş olduġu bu ḳadar eşyā-yı saḳīleyi kendi yed-i şerīfiyle üzerinden nezʿ ü defʿ edip elbise-i fenā vü bār-ı saḳīl-i mā-sivādan ʿuryān olduġu[1894] ḥālde melʿabe-i fenādan rū-gerdān ve dergāh-ı mezbūr ḳurbunda olan mekteb-i ḫarābezār ḥaẕīresinde reh-güẕārda defīn-i ṣavmaʿa-i mezār-i maġfiret-nişān oldı. Dede-i meẕkūr ġāyet ẓarīf ü nāzük-mizāc gürūh-ı melāmiyye ve ʿāṣıḳān-ı ḥāl-i āşnā-yı ṭarīḳat-i ʿaliyyeden ṣāḥib-i keşf ü kerāmet bir ẕāt-ı uʿcūbe-ṣıfāt idi.

Ḥażret-i Emīr Türbe-dārı Eşrefī Meḥemmed Dede:

Dede-i mezbūr medīne-i Burusaʾda ẓuhūr ve mālik-i niṣāb-ı vuḳūf u şuʿūr olduḳdan ṣoñra vetīre-i ṣūfiyye-i muḥaḳḳıḳīne meyl ü raġbet edip āsitān-ı āsmān-sāy-ı Eşrefiyyeʾye intisāb ve ol ḫānedān-ı rasīḫüʾl-bünyānıñ çeşme-sār-ı kerem ü himmetinden zülāl-i feyż-i ṭarīḳat nūşıyla neşʾe-yāb olup bir zamān Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretleriniñ ḳahvecilik ḫidmetinde dāmen-der-miyān baʿde vefātihi ḳuṭb-ı cihān ve ġavs-i aʿẓam-ı devrān Ḥażret-i Emīr Sulṭān *ḳuddise sırruhuʾl-Müsteʿān*[1895] Ḥażretleriniñ türbe-i saʿādetleri dāʾire-i feyż-i bāhiresinde olan ḥucerātıñ birinde kūşe-nişīn ve ḥażret-i müşārun ileyhiñ ḫidmet-i müstevcibüʾl-mefḫaretlerinde ez-dil ü cān pūyān olaraḳ güẕārende-i şühūr u sinīn iken biñ iki yüz on bir tārīḫinde bi-emriʾllāhi teʿālā tekmīl-i enfās-i maʿdūde-i ʿömr-i ʿazīz ile rūḥ-i laṭīfi müteveccih-i ḥarem-i İrem-i dār-ı beḳā olup meḳābir-i ʿazīz-i müşārun ileyhde cesed-i şerīfi pinhān ve ʿālem-i sivādan nihān oldı. Dede-

[1893] 330b AE

[1894] 335a KA

[1895] Müstean(olan Allah) sırrını kutsasın.

i mūmā ileyhiñ sürme-i ādāb u ʿirfān ile dīde-i dil ü cānı rūşenā ve esrār-ı ṣūfiyye-i muḥaḳḳıḳīnden āşnā ʿāşıḳ-ı bī-ḳarār ve rūz u şeb[1896] müdāvim-i evrād u eẕkār ḥalīm ü selīm levḥalar üzre ḫaṭṭ-i celī taḥrīr ü tenmīḳ eyleyüp[1897] baʿdeʾt-teẕhīb baʿż-ı maḳāmāt-ı ʿāliyeye taʿlīḳ etmek ʿādeti idi.

Eşref-zāde Sancaḳdārı Süleymān Dede:

Vücūd-ı şerīfi maḥrūse-i Burusaʾda nümāyān ve beyneʾr-ricāl veʾn-nisvān Sancaḳdār Süleymān Dede denmekle müşārun biʾl-benān idi. Muḳteżā-yı tevfīḳ-i İlāhī zamān-ı sinn-i ḥadāşetinde ḳuṭbuʾl-ʿārifīn ve senedüʾl-vāṣılīn Eşref-zāde Şeyḫ Seyyid ʿİzzüʾd-dīn Efendi ḥażretleriniñ meclis-i feyż-penāhlarına ẓuhūr-ı iẕn-i duḫūl ile muvaḳḳar ve niçe müddet dāʾire-i ʿaliyye-i Eşrefiyyeʾde kemer-beste-i ḫidmet olaraḳ naẓar-ı feyż ü himmetine maẓhar olup ʿazīz-i müşārun ileyhiñ irtiḥālinde veled-i ḫayrüʾl-ḫalefleri ʿĀrif-i biʾllāh mürşid-i āgāh Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i bīʿat ve ṣıdḳ u ḫulūṣ ile ṭarīḳ-i eʿazze-i kirāma ʿazīmet ve gürz-i gīrān-i riyāżet ile mār-ı nefs-i emmāreyi imāteye beẕl-i maḳderet eylemişler idi. Dede-i ʿālī-şān bī-şekk ü gümān vāḳıf-ı esrār-ı ṭarīḳat-ı pīrān ve ḥāʾiz-i rütbe-i ādāb u ʿirfān ṣāḥib-i vecd ü ḥāl ve ḥīn-i ḫurūcda Sancaḳ-ı şerīf-i Eşrefiyyeʾyi der-āġūş-kün-ı taʿẓīm ü iclāl ve bu ḫidmet-i bāhirüʾl-ibticāl kendüye bāʿiṣ-i ser-māye-i ʿizz ü iḳbāl idi. Namāzgāh semtinde vāḳıʿ ḫāne-i saʿādetinde leylen ve nehāren rū-nihāde-i seccāde-i evrād u eẕkār ve icrā-yı āyīn-i şerīf günleri ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde ḫalḳa-i deverānda “Yā Ḥay yā Ḥay” diyerek kemend ü ḥad ü ḥāle giriftār ve ekṣer-i zamān Namāzgāh-nām behcet-irtisāmda şecere-i çenārıñ ẕeylinde murabbaʿ-nişīn-i çemen-ṣuffe-i ṣafā ve merāḳib-i dergāh-ı vālā-yı cenāb-ı Ḫudā ve ḳandīl-i nūrānī-i naẓar-ı vaḥdet-eṣeri lemʿa-pīrā-yı farḳ-i sālikān-ı ṣıdḳ-intimā iken biñ iki yüz on iki[1898] senesinde ʿalem-efrāz-ı tekye-geh-i[1899] iḳlīm-i āḫiret ve Namāzgāh Cāmiʿi ḳurbunda olan sāḥa-i celīlede ʿuzlet-nişīn-i merḳad-i raḥmet oldı. Dede-i merḳūm aḫlāḳ-i ḥamīde ile mevsūm ve efʿāl-i pesen-dīde ile mevṣūf u mersūm gülistān-ı Eşrefiyyeʾde dāstān-ı ẕikr ü

[1896] 331a AE
[1897] 335b KA
[1898] 331b AE
[1899] 336a KA

tevḥīdiñ bülbüli ve ravżatüʾṣ-ṣafā-yı ṭarīḳ-i Ḳādiriyyeʾniñ güli bir ẕāt-i kerāmet-maṣīr ve pīr-i rūşen-żamīr idi.

ʿUryānī-zāde El-Ḥāc ʿAbduʾl-kerīm Dede:

Tercemesi bālā-yı kitābda meẕkūr ʿUryānī-zāde Aḥmed Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı fütüvvet-eşeri ve Ḳuds-i şerīf-pāyesiyle Sulṭān Yıldırım Ḫān müderrisi ʿUryānī-zāde Muṣṭafā Efendiʾniñ birāder-i kihteri olup maḥrūse-i Burusaʾda tekye-geh-i cihāna bürūz ve āşār-ı rüşd ü sedād nāṣıye-i ḥālinde cilve-endūz olduḳda dünyā-yı denīniñ rang ü āl-i bī-meʾāline dūr-bīn-i diḳḳatle yek naẓar edip bu müsāfir-ḫāne-i köhne-ābāda gelenler göçüp gitmekde ve bu ḫırmen-i ʿālemde ḫalḳ-i cihānıñ ḥınṭa-i ʿömr-i ʿazīzleri āsyāb-ı çerḫ elinde seyr ü sürʿatle ögünmekde olduġunı derk ve ālāyiş-i ʿizz ü iḳbāl ḳabā-yı müsteʿārı biʾl-külliye terk eyleyüp ṭarīḳ-i ṣūfiyyeniñ ʿāşıḳ-ı ʿuryānı ve vādī-i faḳr u fenānıñ merd-i ṣāḥib-i ʿirfānı olmaġın maḥrūse-i meẕkūrede ḥānḳāh-ı Ḥażret-i Mıṣrīʾde seccāde-pīrā-yı meşīḫat olan Şeyḫ Aḥmed Efendi Ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet ve şeh-rāh-ı aṣḥāb-ı mücāhede vü riyāżate ʿazīmet birle ʿazīz-i müşārun ileyhden tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳat etdikden ṣoñra mecmaʿ-i ʿāşıḳān u dervīşān olan maḥāll-i füyūżāt-nişānda ṭarḥ-efken-i cemʿiyyet ü muḥabbet ve zevāyā-yı evliyā-yı ʿiẓāmda sālikān-ı rāh-ı Ḫudā ile ẕikr ü tevḥīd-i Kirdgārīʾye müdāvemet üzre iken[1900] biñ iki yüz on iki tārīḫinde ʿazm-künende-i ḥarīm-i cennet ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde peder ü ecdādı ḳurbunda defīn-i laḥd-ı maġfiret olmuşdur[1901]. Merḥūm-ı mezbūr aṣḥāb-ı terk ü tecrīdiñ sipehdārı ve gülistān-ı ʿaşḳ u muḥabbetiñ bülbül-i bī-ḳarārı ṣavmaʿa-i çille-i mücāhedeniñ elem-keşīdesi ve zāviye-i ādāb u ʿirfānıñ dedesi idi.

Ḥażret-i Emīr Türbedārı Ḳurd Dede:

Dede-i merḳūm füsḥat-serāy-ı ʿālem-i buṭūndan teng-meydān-ı milket-i vücūda ḳudūm edip refte refte nuḳūş-ı fehm ü dāniş-i insāniyye nāṣıye-i ḥālinde mersūm olduḳda mānend-i gürg-i beyābān bu ṣaḥrā-yı nā-be-sāmān-ı fāniyede ifnā-yı ʿömr ve zamān-ı ġayr-

[1900] 336b KA

[1901] 332a AE

ı şāyān olduġun derk ü iʿzān edip bī̇şezār-ı ecsāmda mekāʾid-i nefs-i ḥayvāniyyeden necāt bulmaḳ ve ḳuvve-i rūḥāniyye ile ṣāʿid-i ẕirve-i kuhsār-ı kemālāt olmaḳ niyyetiyle medī̇ne-i Burusaʾda seccāde-pī̇rā-yı meşī̇ḫat ve ʿāric-i bālā-yı kūh-ı pür-şükūh-ı ḥaḳī̇ḳat Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi ḥażretleriniñ ʿatebe-i āsmān-mertebelerine rūy-māl ve baʿdeʾl-inābe çille-i mücāhede vü riyāżata iştiġāl ile maẓhar-ı feyż ü himmet ve tāc-ı Eşrefiyyeʾyi pī̇rāye-i reʾs-i mefḫaret edip vücūd-ı raḥmet-nümūdı maḥrūse-i mezbūrede mütevārī̇-i ṣandūḳa-i ġufrān ḳuṭbuʾl-ʿārifī̇n ġavs̱üʾl-vāṣılī̇n ṣāḥibüʾl-ʿināyātuʾl-vefī̇r ḥażret-i Sulṭān Emī̇r *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadī̇r*[1902] Efendimiziñ türbe-i muṭahhara-i saʿādet-nümūn ve dāʾire-i muʿaẓẓama-i feyż-meşḥūnlarında türbedārlıḳ ḫidmet-i saʿādetine neyl ile vāṣıl-ı şeref-i sermediyye ve niçe müddet-i medī̇d-i ṣıdḳ u ḫulūṣ mezī̇d ile ol maḳām-ı İrem-nişānda rūzān u şebān ġalṭān olaraḳ imdād-ı rūḥāniyyet-i ʿazī̇z-i kerāmet-ʿunvān ile[1903] iktisāb-ı ḥālāt-ı ünsiyye etmiş idi. Taḫmī̇nen sinn ü sāli derece-i tāsiʿa ḳadem-resā ve telāḥuḳ-ı vāridāt-ı füyūżāt ile müstaġraḳ-ı ṣavfet ü ṣafā iken biñ iki yüz yigirmi bir tārī̇ḫinde bu vaḫşet-ḫāne-i fenādan dāruʾl-üns-i ʿālem-i beḳāya ʿazm ü revān olup cāmiʿ-i ḥażret-i müşārun ileyh[1904] civārında defī̇n-ı mezār-ı maġfiret-medārdır. Dede-i mezbūr ricāl ü nisvān miyānında meşhūr bī̇dār-ı heme-i vaḳt-i esḥār dāʾimā müvāẓib-i evrād u eẕkār ehl-i ḥāl bir pī̇r-i rūşen-żamī̇r ü nī̇k-ḫiṣāl idi.

Eşrefī̇ Ḳara Destār Aḥmed Dede:

Medī̇ne-i dil-keş-zemī̇n-i Burusaʾda ḳadem-zen-i tekye-geh-i ʿālem-i ẓuhūr ve pī̇rāye-i ser-i saʿādet-vāyesi olan tāc-ı bā-ibtihāc-ı Eşrefiyye üzerine siyāh şerī̇f tekvī̇r etmekle beyneʾl-ahālī̇ Ḳara Ṣarıḳ Aḥmed Dede deyü meşhūr idi. Kibār-ı meşāyiḫ-i Ḳādiriyyeʾden Şeyḫ-i şüyūḫüʾl-vāṣılī̇n ve muḳtedā-yı gürūh-ı sālikī̇n Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi Ḥażretlerine intisāb ve neyl-i şeref-i ḫidmet-i ʿaliyyeleriyle şeref-yāb olaraḳ nefaḥāt-ı ünsiyye iktisāb edip niçe müddet ḫāric-i şehrde vāḳıʿ Dāvūd Dede Ḥażretleriniñ türbe-i şerī̇fesinde cān u baş ile ḫidmet ve baʿdehu ḫānesi civārında olan Seyyid Uṣūl

[1902] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1903] 337a KA

[1904] 332b AE

Tekyesiʾnde baṣṭ-ı pūst-ı iḳāmet ve leyālī-i mübārekelerde fuḳarā vü dervīşān ile iḥyā-yı āyīn-i ehl-i İlāhīye mübāderet üzre iken ṣadā-yı kūs-ı irtiḥāl gūş-ı hūşıne ittişāl ve biñ iki yüz yigirmi beş Muḥarremüʾl-Ḥarāmʾında zāviye-i fenādan ʿālem-i beḳāya intiḳāl edip cesed-i şerīfi Seyyid Uṣūl Ḥażretleriniñ civār-ı maġfiret-medārında āsūde vü defīn ve rūḥ-ı revānı duʿā-yı fuḳarā vü dervīşāna ḳarīndir. Dede-i mezbūr[1905] zühd ü ṣalāḥ ile meşhūr ṣāf-derūn ve esnā-yı zikr-i İlāhīde ġalebe-i vecd ü ḥāl ile ḥāli dīgergūn ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ māʾide-i esrār-ı ṭarīḳati zāʾiḳ idi.

Nāy-zen ʿĀrif Dede:

Maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda çārgāh-ı ʿanāṣır-ı vücūda naġme-perdāz-ı duḫūl ve ṭarabgeh-i hevā-yı ṭurfe-i sevdā-yı ṣabāvetden şuʿbeʾī ez-dāʾire-i cünūn olan ṣadā-yı bülend-edā-yı hengām-ı şebābeti perde-i ecv-i muʿallā-yı sinn-i vuḳūf[1906] u şuʿūra mevṣūl olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i feraḥ-fezā-yı Burusaʾya ʿazm ü āheng ve tedārük eyledigi ḫāne-i dervīşānesinde direng edip kesb-i māye-i ʿīş-i rūziyyeden nāşī Ḥişārḳapusı-nām maḥallede dükkānçe-nişīn-i ser-terāşī olup delālet-i tevfīḳ-i Rabbüʾl-ʿİzzet ile endīşe-pīşe-i mezbūreden ferāġat ve Burusa Mevlevī-ḫānesinde seccāde-pīrā-yı meşīḫat olan Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Dede Efendiʾye teslīm-i irādet eyleyüp **Ḳıṭʿa:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Heves-i zülf-i yār var serde

Ser-i girānam ḫumār var serde

Zer-i ḫāliṣ-ʿayārdır ḳalbim

Sikke-i şehr-i yār var serde

müʾeddāsınca şeyḫ-i mūmā ileyh kemer-beste-i niyāz olaraḳ sikke-i şerīfe-i Ḥażret-i Mevlānāyı pūşīde-i ser-i iftiḫār ve giderek ʿayār-ı zer-i ḳadri revāc-peẕīr-i iʿtibār olmuş idi. Muḳteżā-yı meşereb-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳīden āşnā ve muvāfıḳ-ı uṣūl-i fenn-i meẕkūr icrā-yı

[1905] 337b KA

[1906] 333a AE

maḳāmātda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olup nühüfte-i mecmūʿa-i ḫāṭırı olan beste vü murabbaʿāt ve şarḳī-i şevḳ-engīzleri āġāzede mānend-i bülbül-i naġme-rüsūm zümre-i mūsīḳī-şināsān-ı ḫaṭṭ-ı Rūm miyānında meşhūr u maʿlūm olduġundan mā-ʿadā pesendīde-i ahālī-i ʿIrāḳ vü Nişābūr u[1907] Ṣıfāhān olur nefḫ-i nāy-ı rūḥ-baḫşāda Mesīḥā-dem-i zamān bir ẕāt-ı maʿrifet-nişān olmaġın **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Dest-i Ney-zenʾden ider nālişi ṣanma nāyı

Yād edip girye ider Ḥażret-i Mevlānāʾyı

zemzemesince elinde nāy-ı ḥālet-endūzuñ nāle-i dil-sūzı sīne-i ʿuşşāḳa dāġ-efrūz velā-siyyemā girift-zenlikde daḫı iẓhār etdigi kemāl-i mahāret ve hüner ü demdemehā-yı leṭāfet-eserinden derūn-ı zümre-i ehl-i derd gülşen-i nev-rūz olur idi. Yevm-i Cumʿa Mevlevī-ḫāne-i merḳūme maṭrabında nāy ve girift-zenlik rüsūmātını dem-ā-dem icrā ve niçe sinīn ber-vech-i uḫrā teʾdiye vü īfā ederek güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken biñ iki yüz otuz sālinde tennūre-i ḥayāt-ı müsteʿārı dūşından selb ü cüdā[1908] ve bāb-ı dergāh-ı mezbūr muḥāẕīsinde kenār-ı ḥaẓīrede defīn-i cevf-i ġabrā oldı. Dede-i mezbūr hüner ü maʿrifetle meşhūr esīr-i eḥibbā vü yārān ve eylence-i kibār-ı ʿālī-şān rind-i ẓarīf merd-i ʿarīf neẓāfet vü nezāketde misli nādir ve māʾil-i telebbüs-i envāʿ-ı libās-ı fāḫir āḫir vaḳtlerinde ibtilā-yı mükeyyifāt-ı gün-ā-gün ʿaleʾl-ḫuṣūṣ istiʿmāl-i berş ü efyūn ile ḥāli dīgergün idi.

Eskici Ṣāliḥ Dede:

Medīne-i Burusaʾda Ḥācılar Cāmiʿ-i Şerīfi müʾezzini ṭarīḳ-i Naḳşbendiyyeʾden cennet-mekān İbrāhīm Efendi-nām ʿazīziñ ferzend-i kihteri ve tercemesi bālāda mesṭūr Seyyid Baba Merḥūmuñ birāderi Meḥemmed Ṣāliḥ Dedeʾdir. Maḥrūse-i mezbūrede ṣulb-i mūmā ileyhden sāḥa-i ʿālem-i fenāya ḳadem-resā ve refte refte āsār-ı fehm ü şuʿūr nāṣıyesinde hüveydā olduḳda *El-ʿurūḳu neẓāʿa*[1909]edāsınca meslek-i ʿaliyye-i meşāyiḫ-i ṣūfiyyeye sülūke

[1907] 338a KA

[1908] 333b AE

[1909] Irklar ayrılır.

raġbet edip birāder-i mihteri şeyḫ-i meẕkūre ez-cān u dil[1910] mürīd ve baʿdeʾl-inābe gül-bün-i ṭarīḳatde bülbül-i gülşen-i ẕikr ü tevḥīd olup şeyḫ-i mezbūruñ irtiḥālinden ṣoñra ʿādet-i köhne-cihān üzre celb-i nafaḳa-i ehl ü ʿıyāl ḳaydına düşüp medīne-i merḳūme bedestānınıñ ḥaffāflar sūḳına müşrif olan bābınıñ ḫāricinde vāḳıʿ nişīmende mekīn olaraḳ pīşe-i zümre-i fuḳarā-yı dehrden bulunan icrā-yı ṣanʿat-ı penbe-dūzī ile kesb-i nafaḳa-i rūzīye müdāvim ve be-her gün ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde cemāʿatle edāya mülāzım ve veẓāʾif-i eyyām u leyālī-i maʿdūdesinden olan evrād u eẕkāre iştiġāl ile semt-i fevz ü felāḥa ʿāzim iken biñ iki yüz otuz yedi tārīḫinde ḳaṭʿ-ı peyvend-i ʿalāyıḳ-ı dār-ı fenā ve ʿazm-i maʿmūre-i mülk-i beḳā edip belde-i mezbūrede Ṣoġucuḳ Bıñar fevḳında menzili civārında olan birāderi Seyyid Baba Tekyesiʾnde medfūndur. Dede-i mezbūr miyān-ı gürūh-ı[1911] dervīşānda maʿrūf u meẕkūr ṣāliḥ ü dīndār ve müstaḳīmüʾl-eṭvār ḥalīm ü selīm ve ġayūr u edīb ḳāniʿ ü ṣābır şākir ü ẕākir olup baʿż-ı evḳāt tāc-ı şerīf-i Ḫalvetiyyeyi pīrāye-i ser-i mübāhāt etmek ʿādeti idi.

Bektaşī Ḥācī Meḥemmed Dede:

Maḥmiyye-i İstanbulʾda tekye-i vücūda ʿalem-efrāz-ı bürūz ve baʿde sinniʾl-bülūġ maḥrūse-i Burusaʾya ḫaṭve-endūz olup fenā-yı medīne-i mezbūrede zāviye-i Bektaşiyyeʾde şeyḫ bulunan Ḳaṭırcı Ḫalīl Dedeʾye kemer-beste-i irādet ve niçe müddet bār-girān-ı ḫidmetini idāre vü edāda beẕl-i mā-ḥaṣal-ı maḳderet ederek girih-bend-i inḳıyādı olan ḳaṭār-ı dervīşānī zümresine duḫūl ile tefavvuḳ-ı aḳrān ve āyīn-i ḳadīm-i ṭarīḳleri üzre dem-be-dem ikmāl-i ādāb u erkān etmiş olmaġın dede-i mezbūr biñ iki yüz on üç tārīḫinde müteveccih-i dergāh-ı Ḫālıḳ-ı bī-çūn ve zāviye-i merḳūmede[1912] medfūn olduḳda meşīḫatine şāyān ile şādmān olmuş idi. Ḳāʾil-i semt-i āmīziş ü ülfet ve māʾil-i sūzān-ı çerāġ-ı muḥabbet bir ẕāt-ı sebük-rūḥ ve meḥāsin-ḫaṣlet olmaġla ekser-i evḳāt zevāyā-yı belde-i mezbūrede meşāyiḫ vü dervīşān ile zānū-zede-i gülşen-i muvāneset ve bū-yāfte-i ezhār-ı ṣoḥbet olup nām-zed-i veẓāʾif-i ʿuhde-i liyāḳati olduġu üzre tekye-i merḳūmede loḳma-ḫor-ı maṭbaḫ-ı iḳāmet ve

[1910] 338b KA

[1911] 334a AE

[1912] 339a KA

pūst-ārā-yı kūşe-i müsāderet olan fuḳarā-yı Bektaşiyyeʾniñ *mā-yaḥtācü ileyh*[1913] olduḳları nafaḳa-i rūz-ı merrelerin deryūzeger-i keşkül-i niyāz olaraḳ defʿ-i çille-i ʿārıża-i iḥtiyāc ile güşāyende-i süfre-i ibtihāc iken biñ iki yüz otuz sekiz sālinde nāḳūr-ı nā-pāydār-ı ḥayātı yed-i ecelde şikeste ve zāviye-i mezbūrede Ramażān Baba Ḥażretleriniñ türbe-i saʿādetleri civārında ḥücre-i mezārda nühüfte olmuşdur. Dede-i mezbūr miyān-ı ṣıġār u kibārda meşhūr-ı ehl-i edeb rind-i ḳalender-meşreb seḫī[1914] vü kerīm münʿim ü müṭʿim ḫoş-ṣoḥbet nekre-gū laṭīfe-cū olup muġāyir-i emr-i şerīʿat ve muḫālif-i ādāb-ı ṭarīḳat kendüsünden ẓuhūr-ı aʿmāl-i ḳabīḥa ve ṣudūr-ı efʿāl-i fażīḥa görülmemiş ve ṭarīḳ-i mezbūruñ āyīn-i dīrīn-i ṣūriyyesinden olan çār-ʿalem taʿbīr etdikleri maẓhar u ḳudūm u ḫalīleniñ uṣūl-i ḍarbında āvāze-i māhāreti dem-sāz-ı perde-i iştihārı olmuş idi. **Beyt:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿīlün]

Devrān-i Cemʾde mey-kede dāruʾl-emān imiş

Şimdi degil efendi o da bir zamān imiş

Ḳara Ḳayış Ḫalīl Dede:

Medīne-i Burusaʾda raḥm-ı māder-i mihrbāndan sāḥa-i vücūda ḳadem-resā ve rükūb ü nüzūle ḳuvvet ü ḳudret kendüde ẓāhir ü peydā olduḳda[1915] der-miyān-i kemer-i seyāḥat olup niçe müddet Ḳoca ʿAbdī Paşa merḥūme ḫidmet ve ḫāne-i müjgān-ı diḳḳat ile nuḳūş-ı ġarībeye baʿż-ı büldān u ḳaṣabātı keşīde-i silk-i dīde-i ʿibret edip baʿdehu ārzū-yı vaṭan ile bī-ārām ve maḥrūse-i Burusa ṣavbına ḫaṭve-peymā-yı ʿavdet ü iʿtizām olup derūn-ı ṣafā-maḳrūnında der-kār olan iḳtiżā-yı ġalebāt-ı şevḳ-i nā-mütenāhī ve cānib-i çemen-istān-ı ʿālem-i vaḥdetden delālet-i nesīm-i feyż-baḫş-ı seḥergāhī ile būy-āşnā-yı sünbül-i sevdā-yı ʿaşḳ-ı İlāhī olmaġın şehr-i mezbūrede Enārlı Ḫānḳāhıʾnda lemʿa-fiken-i seccāde-i irşād ve cedd-i emced-i ʿabd-i ḥazīn ü nā-şād Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ meclis-i bāhirüʾt-taḳdīslerine çihre-sāy-yı irādet ve ʿazīz-i müşārun ileyhiñ naẓar-ı nūrānī-eserleriyle iḳtibās-ı envār-ı feyż-i ṭarīḳat edip **Beyt:**

[1913] Neye ihtiyacı varsa.

[1914] 334b AE

[1915] 339b KA

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Taṣavvuf yār olup bār olmamaḳdır

Gül-i gülzār olup ḫār olmamaḳdır

müʾeddāsınca bīgāne vü āşnāya gül-i gülzār olup ferd-i vāḥide ẕerrece bār olmamaḳ mülābesesiyle medīne-i meẕkūrede Taḥteʾl-ḳalʿa ḫānında pīşe-i müze-dūzī ile ıḳtırāf-ı nafaḳa-i rūzī[1916] etmiş idi.Vefātından ʿişrīn ṣāl muḳaddem ṣanʿat-ı merḳūmdan biʾl-külliye ḳaṭʿ-ı rişte-i naẓar ve bir kimseye dünyā içün bār-āver-ı sıḳlet olmayup kemālāt-ı insāniyyeden olan bāb-ı tevekkül-i tāme rabṭ-ı ḳalb birle erzāḳ-ı maḳsūme-i muḳadderesin gencīne-i ġaybiyye-i Ṣamedāniyyeden deryūzeger olup gündüzlerde ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde edāya mülāzım ve gecelerde tā-be-seḥer müteveccih-i rūḥāniyyet-i ehluʾllāh zār u giryān olaraḳ ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya müdāvim iken[1917] biñ iki yüz ḳırḳ bir tārīḫinde revende-i tekyegeh-i beḳā ve cesed-i şerīfi Enārlı Ḫānḳāhıʾnda olan ḥaẓīrede defīn-i ḫāk-ı fenā olmuşdur. Dede-i mezbūr ehl-i ḥāl u meḥāsinüʾl-ḫıṣāl sin ü sāli derece-i ṭoḳsanı mütecāviz ve rütbe-i ādāb u ʿirfānı ḥāʾiz olup ẓāhiren ümmī-i ṣāf-derūn ise de keşf ü kerāmāte dāʾir baʿż-ı ḥālāt-ı ḳudsiyye ẓuhūrı kendüden rū-nümūn olmuş idi.

Ṭarīḳ-i Ḫalvetiyyeʾden İbrāhīm Dede:

Maḥrūse-i Burusaʾda ẓuhūr ve perveriş-yāb-ı terbiye-i eyyām ü şühūr olaraḳ maʿber-i serḥadd-i şebābeti mürūr edip ġavāʾil-i ʿayb-ı cehl-i külliyeden infiṣāl mülābesesiyle bir miḳdār taḥṣīl-i ʿilm ü ḥāl ile mertebe-i insāniyyete ittiṣāl eyledikde āṣār-ı ʿaşḳ u muḥabbet-i İlāhī ṣavmaʿa-i derūnında ḥāṣıl ve meslek-i taṣavvufa ṭālib ü māʾil olup belde-i mezbūrede Enārlı Ḫānḳāhıʾnda seccāde-güster-i irşād-ı sālikīn ve neyyir-i tābān-ı sipihr-i şühūd u yaḳīn Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ mürīd-i ṣadīḳı ve dervīş-i ḥaḳīḳi olduḳdan ṣoñra nafaḳa-i ehl ü ʿıyālini keşīde-i destgāh-ı ḥuṣūl etmek içün bildīcilik(?) ṣanʿatı ile intiʿāş ve beyʿ-i bālīn ü firāş ederek dest-ber-āverde-i maʿāş olmuş idi. Mefṭūr olduġu māye-i şecāʿat u ṣalābet muḳteżā-yı berāy-ı iʿlā-yı kelimetuʾllāh

[1916] 335a AE

[1917] 340a KA

mücāhid fī-sebīliʾllāh olmaġın Nemçe ve Rusya seferleri muḥārebesinde ḫaylī zamān[1918] eṭvār-ı sürūşī-pesend ile cān-siperāne ḥareket ve bir zamān Donanma-yı hümāyūn ile deryā-yı sefīd seferlerinde telāṭum-rīz-i ʿummān-ı ẓuhūr olan ceng-i peykārda fedākārāne şirāʿ-güşā-yı mahābet ve muḥārebe-i aʿdā-yı tebehkārda beẕl-i naḳdīne-i maḳderet ederek[1919] rütbe-i ʿulyā-yı ġazāyı iḥrāz etmiş idi. Baʿdezīn masḳaṭ-ı reʾsi olan şehr-i mezbūre ʿavdet ü rücūʿ ve ṣanʿat-ı meẕkūr ile dāfiʿ-i ʿārıża-i cūʿ olaraḳ mekīn ve ʿazīzleriniñ zāviye-i ʿaliyyelerinde baʿż-ı evḳāt imāmet ve leyālī-i iḥyāda ẕākirlik ḫidmetlerini teʾdiye vü īfā edip ṣanʿat-i sālifüʾl-beyān ile kesb-i nafaḳa-i yevmiyyeye muvāẓabet ve leyl ü nehār ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudā ile iştiġāle müdāvemet üzre iken biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ-ı fenā ve ʿazm-i dergāh-ı Kibriyā edip maḥrūse-i mezbūrede Deveciler Maḳberesiʾnde mülḥaḳ-ı ḳaṭār-ı mevtā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr nīk-nefes ve ḫāliṣüʾl-cenān ve ser-güẕeşt naḳlinde ṣāḥib-i ʿaẕbüʾl-lisān nāzük-meşreb ehl-i edeb fuḳarā-yı ṣābırīn ve żuʿafā-yı ḳāniʿīnden bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Eşrefī Ḫākī Dede:

Dede-i mezbūr sevāḥil-i Baḥr-i Sefīdʾde vāḳıʿ ḳaṣaba-i Tekeʾde ḳulzüm-i buṭūndan müteveccih-i irāde-i İlāhiyye ile sāḥil-res-i ʿālem-i şühūd olup refte refte gird-āb-ı yem-i ṣabāvetden rehā-yāb ve mertebe-i rüşd ü sedāda neyl ile kām-yāb olduḳda ḳaṣaba-i mezbūreden fekk-i mersā-yı meks ü direng ve maḥrūse-i Burusaʾda keşīde-i zimām-i raḫş-i ʿazm ü āheng edip el esnāda maḳām-ı irşāde güsterende-i seccāde olan mürşidüʾs-sālikīn Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi Ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerinde dest-beste-i ārām ve ḫidmet-i ʿazīz-i müşārun ileyh ile taḥṣīl-i neşve-i rūḥāniyyeye ṣārif-i naḳdīne-i eyyām iken şeyḫ-i sālifüʾl-beyān biñ iki[1920] yüz iki tārīḫinde ṣāʿid-i bālā-yı kürsī-i cinān olduḳda[1921] **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

[1918] 335b AE
[1919] 340b KA
[1920] 336a AE
[1921] 341a KA

Ḫāk ol ki Ḫudā mertebeñi eyleye ʿālī

Tāc-ı ser-i ʿālemdir ol kim ḫāk-i ḳademdir

müʾeddāsınca ʿazīz-i mesbūḳuʾl-eẕkārıñ maḫdūm-ı kihterleri Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Necmüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ zamān-ı şerīflerinde ḫāk-i iḳdām-ı fuḳarā vü dervīşān olaraḳ Ḳahveciliḳ ḫidmetine ifnā-yı mā-ḥaṣal-i evḳāt ve tāc-ı şerīf-i Eşrefiyyeʾyi geh ü gāh zīver-i ser-i mübāhāt edip heme-i nehār ü leyāl ẕikr ü tevḥīd-i Ḫudāʾya biʾl-iştiġāl Eşref-zāde Şeyḫ Ḥabīb Efendi ve Şeyḫ Faḫrüʾd-dīn Efendi zamān-ı meşīḫatlarında daḫı muḥavvel-i ʿuhde-i ṣadāḳatı ḳılınan ḫidemāt-ı vecībeti teʾdiye vü īfā ile ḥaḳ bu ki beyneʾl-aḳrān mümtāz ve bu efʿāl-ı marżiyye üzre çihl sālden mütecāviz mānend-i ḥamāme-i demdeme-perdāz ḫānḳāh-ı Eşrefiyyeʾde āşiyān-sāz olup āḫirüʾl-emr biñ iki yüz elli bir senesinde revende-i tekye-geh-i mülk-i beḳā ve zāviye-i mezbūr derūnında olan türbe-i şerīfe ittiṣālinde mütevārī-i ḫāk-i fenā oldı. Dede-i mezbūr ṣāf-derūn ʿāşıḳ-ı ḥalet-nümūn olmaġın bunca senelerde dāʾire-i Eşrefiyyeʾde üç biñ ġuruş miḳdārı nuḳūd iddiḫārına ẓafer-nümūd olup be-her sene ʿīd-i fıṭr u ʿīd-i aḍḥānıñ ikinci güni ṣāḥibüʾl-füyūżātiʾl-keşīr Ḥażret-i Sulṭān Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-melikiʾl-ḳadīr*[1922] Efendimiziñ ziyāret-i ʿaliyyeleri içün ḫānḳāh-ı merḳūma cemʿ olan meşāyiḫ-i ʿalī-şān ve zümre-i fuḳarā vü dervīşānıñ yevm-i mezbūrede tenāvül eyledikleri ṭaʿāmiyyelerine mıblaġ-i mezbūrı vaḳf eylemiş ḥīn-i irtiḥālinde böyle eşer-i celīle muvafıḳ olmuşdur.

Nāy-zen Zeynüʾl-ʿĀbidīn Dede:

Dede-i mezbūr muḥāsbe ḳaleminde baş kātib Parmaḳsız Ḥasan Efendiʾniñ ḥafīdi olup[1923] maḥrūse-i Burusaʾda evc-i ʿalā-yı ʿālem-i buṭūndan muṭrıb-geh-i[1924] şühūda zemzemehā-yı ẓuhūr ve fuḳarā-yı ṭarīḳat-ı Mevleviyyeʾden Ney-zen Zeynel Dede denmekle kūçek u büzürg miyānında meşhūr olup ḫilḳat-i aṣliyyesinde merkūz māye-i ʿaşḳ u muḥabbet muḳteżāsınca maḳāmāt-ı işneyn ʿaşerden bī-naẓar taḳsīm ü pīş-revler bilür maḳbūl-i merd

[1922] Melik ve Kadir (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1923] 341b KA

[1924] 336b AE

ü zen aʿlā Nāy-zen olmaġla rūz-ı āẕīne baʿdeʾl-Cumʿa Burusa Mevlevī-ḫānesi maṭrabında kemāl-i şevḳ ü ṭarabla **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Bişnev ez-ney çūn ḥikāyet mi-koned

Ez-cüdāyihā şikāyet mi-koned[1925]

terennümesince nefḫ-i nāy-ı ẕevḳ-baḫşā ile icrā-yı naġme-i cān-fezāya āġāz eyledikde şerḥa-dār olmuş sīne-i sūznāk-ı ʿuşşāḳ-ı feraḥnāk ve bāʿiṯ-i rāḥatuʾl-ervāḥ olan terāne-i āheng-nümā-yı nāz ü niyāz-ı üstādānesinden āvāze-i Yā-Hū-yı erbāb-ı enfüs ü āfaḳ vā-beste-i küngüre-i eflāk olur idi. Āḫirüʾl-emr dest-i āmāli genc-i murāda ermemiş ve sinn ü sāli şumār-i ḥadd-i erbaʿīne vāṣıl olmuş iken biñ iki yüz elli üç tārīḫinde dem-i nefesi beste ve nāy-ı ḥayātı dest-i ecelde şikeste olup ḫānḳāh-ı meẕkūr muḥāẕīsinde olan ḥaẓīrede nühüfte-i küşe-i mezār-ı raḥmet-medārdır. Dede-i mezbūr ṣıġār u kibār beyninde meşhūr u meẕkūr ḥalīm ü selīm ṣāḥib-ṭabʿ müstaḳīm-eṭvār meḥāsin-āṯārı dervīşāne ve maḳām-ı ülfetde terennümāt-ı ḥarekāt-i rāst-kirdārı muvāfıḳ-ı uṣūl-i mizāc-ı yāran-ı zamāne fuḳarā-yı ṣābirīnden ehl-i ḥāl bir ẕāt-ı nīk-ḫıṣāl idi. Ṭūl-i ʿömr ile muʿammer olmaḳ müyesser olaydı zümre-i ʿāşıḳān-ı nāle-sencān Ḥażret-i Mollā-yı Rūmʾdan mahāret-i nefḫ-i nāy-ı ḥālet-efzāde perde-i ṣadā-yı bülend-edā-yı şöhreti resīde-i diyār-ı Ḥicāz u ʿAcem olacaġı emr-i müsellem idi.

Mevlevī ʿAbduʾr-Raḥmān Dede[1926]**:**

Şāmīyyüʾl-aṣl olup ḳadem-i şerīf-i ḥażret-i Nebevī ile Der-i Saʿādetʾe vażʿ-ı ḳadem edip Dāvūd Paşa semtinde ṣadr-ı esbaḳ Ḫalīl Ḥamīd Paşa merḥūmuñ inşā eyledigi[1927] zāviyede pūst-nişīn olan ẕāt-ı şerīfiñ ferzend-i mihteri olup pederi irtiḥālinde meşīḫata ʿadem-i raġbet ve birāder-i kihterine ferāġat edip Yeñiḳapu Mevlevī-ḫānesiʾne niyāz-kerde-i iḳrār olup maṭbaḫ-ı Mollā-yı Rūmʾa duḫūl ve müddet-i ḫidmeti derece-i ḫitāma vuṣūl bulduḳda

[1925] Dinle neyden hikayet etmekte, ayrılıklardan şikayet etmekte.

[1926] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[1927] 342a KA

Der-i Saʿādetʾden külfet-i ḥarekāt-ı seyāḥatı iḫtiyār maḥrūse-i Burusaʾya gelüp şehr-i meẕkūr Mevlevī-ḫānesi ḳurbunda tedārük eyledigi ḫānede tennūre-pūş-ı ḥüsn-i ḳarār olduḳda medār-ı maʿāş u ictilāb nafaḳa-i evlād u ʿıyāl mürisüʾt-telāş ḥasebiyle belde-i mezbūrede Ṭomruḳöñi Çār-şūsuʾnda selāsil-i iġlāl-i beyʿ ü şirāya dūçār ve icrā-yı āyīn-i şerīf güni olan yevm-i Cumʿa baʿżı kerre dergāh-ı Ḥażret-i Cünūnīʾde ḥāżır olmaḳ ʿādeti olup bu ḥāl üzre güẕārende-i leyl ü nehār iken biñ iki yüz elli dört sālinde sikke-i ḥayātı serinden ġalṭān ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dāruʾl-cinān olup cesedi Mevlevī-ḫāne-i mezbūrede muḥāẕīsinde olan meḳābirde āsūde vü defīndir. Dede-i mezbūr ehl-i ḥāl müstaġraḳuʾl-aḥvāl rāḥ-ı ḥaḳda seyr ile maʿmūre-i tenden geçüp faḳr u fenā vādīlerinde ḥırḳa-ber-dūş melāmet olmuşlardan bir pīr-i meḥāsin-ḫıṣāl idi.

ṬABAḲA-İ ŞĀDİS

E'imme vü Ḫuṭabāyı Taḥrīr-Bend-i Mevżiʿ-i Beyān Olur

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Es-Seyyid ʿAlī Efendi El-ʿAclūnī:

Āfitāb-ı vücūdı diyār-ı ʿArabistānʾdan ufḳ-ı belde-i ʿAclūnʾda ṭulūʿ u bürūz[1928] edip medīne-i Burusaʾya pertev-baḫşā-yı nehżat ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde İmām olup vaẓīfesi ile ḳanāʿat edip kemāl-i zühd ü veraʿdan nāşī muḫālaṭat-ı nāsdan rū-gerdān cāmiʿ-i meẕkūruñ cānib-i ḳıbliyesinde[1929] olan ḥucerāt-ı şaġīreniñ birinde ʿuzlet-güzīn olaraḳ gözden nihān ancaḳ evḳāt-i ṣalātda şems misāli nümāyān olup ḫidmetin edā etdikden ṣoñra müteveccih-i cānib-i kāşāne olur idi. ʿİlm-i Kīmyāʾya vāṣıl ve ol vādīde güzīde-i aḳrān u emāsil olduġu siḳāt-ı ṣaḥīḥüʾl-ʿayārdan meşhūr u mütevātir olup yigirmi seneden mütecāviz cāmiʿ-i meẕkūrda imām ve muḳtedā-yı enām olup bu ḥāl üzre güẕārende-i sāʿāt u eyyām iken ṭoḳuz yüz yetmiş iki senesinde civār-i mülk-i müteʿāle intiḳāl edip ḥażret-i Emīr merḳad-i münīri ḳurbunda medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr şerīfüʾn-neseb seyyid-i sütūde-eṭvār maẓanne-i kerāmet olmaḳ üzre muʿteḳid-i ṣıġār u kibār olup sālik-i mesālik-i sünnet ve meşġūl-i ʿibādet ü ṭāʿat idi.

[1928] 337a AE

[1929] 342b KA

Umūr Beg Cāmiʿi Ḫaṭībi Bedrüʾd-dīn Ḫalīfe:

Taḥṣīl-i ʿulūm ve tekmīl-i fühūm edip cānib-i ṣalāḥa rāġıb ve menāṣıb-ı resmiyyeden mütecānib Maḥmūd Bedrüʾd-dīn Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda Tīmūrtaş Paşa-zāde Ġāzī Umūr Beg merḥūmuñ eşer-i dest-i ḫayrātı olan cāmiʿ-i şerīfinde ḫaṭīb ü imām ve muḳtedā-yı enām be-her yevm baʿdeʾṣ-ṣalātiʾl-fecr cāmiʿ-i mezbūrde zümre-i ṭālibīne neşr-i ʿulūm edip Burusaʾda evlād-i ʿulemā-yı kirām ve ebnā-yı eşrāf-ı ẕeviʾl-iḥtirām ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemālde sūḫte-i āteş-i cidd ü ihtimām olan ṭalebe-i fiḫām mezbūrdan telemmüẕ ve mevāʾid-i fevāʾid-i ifādelerinden teleẕẕüẕ etmiş idi. Bu ḥālāt-ı seniyye ve meşġale-i marżiyye üzre iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde ʿāzim-i Firdevs-i berīn ve Umūr Beg Cāmiʿi ḥaẓīresinde āsūde vü defīndir[1930]. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü faẓīlet ile meşhūr ʿālim ü edīb bir pīr-i münevverüʾl-meşīb idi[1931].

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Amasyaʾdan nümāyān ve taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfāna ber-zede-i dāmān olup Burusaʾda Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde imām ve şüyūḫ u esātiẕeden ʿilm ü ḳırāʾatı tekmīle saʿy ü iḳdām etmekle ʿilm ü ḳırāʾatda be-nām ve cāmiʿ-i mezbūr ḳurbunda vāḳıʿ dāruʾl-ḳurrāda şeyḫ-i kebīr ve yine maʿbed-i münīr-i meẕkūrda nāḳil-i ḥadīṯ ü tefsīr olup ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Zeyniyyeʾden ʿAbduʾl-ġanī Efendiʾden muḳaddem zāviye-i Zeyniyye Cāmiʿinde ḫaṭīb iken biñ üç senesi ḫilālinde ʿālem-i beḳāya rıḥlet ve Burusaʾda āsūde-i meşhed-i raḥmetdir. Merḥūm-ı mezbūr üstād-ı mücevvidān-ı Rūm ve fenn-i ḳırāʾatda māhir ve ʿilm-i ḥadīṯ ü tefsīrde naẓīri nādir idi.

ʿAlī Paşa İmāmı ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi:

Ḳaresi vilāyetinde ẓuhūr ve ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi denmekle meşhūrdır. Nükūḍ-ı dest-māye-i ʿömri bīhūde itlāf etmeyüp kesb-i kālā-yı kemāl ile gencīne-i derūnı māl-ā-māl olduḳda germiyyet-i iḳbāl-i fenānıñ ʿaḳīb-i zevāl olduġunı ḫayāl edip sülūk-i ṭarīḳ-i menāṣıbdan ʿudūl ve Burusaʾda ʿAlī Paşa Cāmiʿi imāmetin ḳabūl eyleyüp ʿahdinde faẓīlet ile yegāne

[1930] 337b AE

[1931] 343a KA

olmaġın evlād-ı ʿulemānıñ ekser-i mezbūrdan telemmüẕ edip üstād-ı küll olmuş idi. Mübāḥeşe-i mesāʾil-i dīniyyede ġayūr olup ḥattā Nāṭır-zāde Efendi Burusa ḳāżīsi olup ḳuṭbuʾl-āfāḳ Üsküdārī Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī Ḥażretleri maḥkeme-i şuġrāda ḫidmet-i niyābetde bir mesʾele-i fıḳhiyyede taḫṭiʾe edip ziyāde şiddet ü ḥiddet etmekle bi-ḥasbiʾş-şerʿ taʿẕīr iḳtiżā etmekle baʿdeʾl-vuḳūʿ Maḥmūd Efendi Ḥażretleriniñ biʾl-külliye ferāġına bāʿiṣ olup ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Ḥażret-i Üftāde *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1932]iñ[1933] dāmen-i irādetlerine teşebbüṣ etmişdir. Baʿdehu biñ on senesinde[1934] maḥkeme-i kübrā ḳurbunda İbrāhīm Paşa mescidinde imām iken semʿ-i rūḥına eẕān-ı ḥayy ʿaleʾl-felāḥ-ı mevt vāṣıl olmaġın cemāʿat-i ḥavāsa çār-tekbīr vedāʿ ederek muṣallā-yı ʿīdgāh-ı beḳāya dāḫil olup cāmiʿ-i mezbūr miḥrābı verāsında olan ḥaẓīrede mütevārī-i laḥd-i maġfiretdir.

Ḥażret-i Emīr İmāmı ʿĪsā Efendi:

Ṣuleḥā-yı eʾimmeden Emīr Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīfinde imām olan ʿĪsā Efendiʾdir. Altmış sene miḳdārı cāmiʿ-i meẕkūrde imām-ı ẕī-şān ve sinni miʾe-i kāmileden mütecāviz ḳadd-i ḫamgeştesi miṣāl-i kemāl pīr-i kühen-sāl ḫāliṣüʾl-cenān idi. Ġarībdir ki żaʿf-ı pīrī ve huzzāl-ı heremden bī-tāb u tüvān iken ḫānesinde semʿine bāng-i eẕān resīde olduġu sāʿat reg-bereg cism-i laṭīfine māʾüʾl-ḥayāt ḳavī sirāyet edip āb-deste şürūʿ eder ve edā-yı ṣalāṭ cāmiʿ-i şerīfe gider idi. Baʿdehu menziline rücūʿda ḫuddāmı baġal-gīr ve istinādıyla āheste āheste bāb-i saʿādetlerine getürüp ferāşına ḳorlar vaḳt-i namāze dek yine keʾl-evvel ṭururlar idi. Müstecābüʾd-daʿve bir pīr-i rūşen-cemāl olup ʿālem-i āḫirete rıḥlet eyledikde Ḥażret-i Emīr Cāmiʿi ḳurbında visāde-i ḫāke ser-nihāde olmuşdur.

Eʾimme-i Kirām ve Ḫuṭabā-yı Fiḫāmdan Bāldır-zāde Muṣṭafā Efendi İbni ʿAlī Dede:

Mezbūr ʿAlī Dede Toḳadī olup ḥāl-i şebābında medīne-i Burusaʾya naḳl ü hicret ve Dāye Ḫatun Maḥallesiʾnde direng ü iḳāmet ve Başcı İbrāhīm Beg Cāmiʿ-i ḥaẓīresinde medfūn ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Semerḳandiyeʾden Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Efendiʾden bīʿat ve ṭāʿāt u ʿibādete

[1932] Aziz sırrı kutsansın.

[1933] 343b KA

[1934] 338a AE

müdāvemet baʿde[1935] vefātihi Abdāl Meḥemmed Cāmiʿi sāḥasında mütevārī-i laḥd-i maġfiret olmuşdur. Mevlānā-yı merḥūm-ı merḳūm Dāye Ḫatun Maḥallesiʾnde ʿālem-i vücūda ḳudūm ʿulemā-yı ʿaṣrdan taḥṣīl-i feẕāʾil ü ʿulūm etdikden ṣoñra Mıṣr-ı Ḳāhireʾye ʿazīmet[1936] ve ḥıfẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şāne himmet ve tekmīl-i ʿilm ü ḳırāʾat ve Şāṭıbīʾyi ḥıfẓ eyleyüp üstāddan aḫẕ-ı iẕn ü icāzet etdikden ṣoñra vaṭan-ı aṣliyyesi olan Burusaʾya ʿazm ü nehżat Abdāl Meḥemmed Cāmiʿinde imāmet ve Sulṭān Yıldırım Ḫān Cāmiʿinde ḫiṭābet edip baʿdehu Cāmiʿ-i Kebīrʾde imām ve dāruʾl-ḳurrāda şeyḫ-i pür-iḥtirām ve derūn-ı ḳalʿada Ḥişār Cāmiʿinde ḫaṭīb-i be-nām olup bu ḥāl üzre güẕārende-i leyāl ü eyyām iken biñ otuz iki senesi Cemādüʾl-evvelīsinde ʿazm-künende-i dār-ı beḳā ve ḫ*a*hende-i gülzār-ı ʿuḳbā olup sālifüʾẕ-ẕikr Abdāl Meḥemmed Cāmiʿi ḥaẓīresinde medfūn ve vālidine maḳrūndur. Merḥūm-ı mezbūr ʿālim ü fāżıl bir merd-i kāmil olup ʿulemā-yı kirām ve fużalā-yı ẕeviʾl-iḥtirāmdan bālāda ẕikri mesbūḳ Bāldır-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendiʾniñ peder-i ʿālī-ḳadrleri ve gülistān-ı maʿārifiñ bülbül-i naġme-güsterleridir.

Veled-i Enbiyā Maḥallesi Cāmiʿi İmām Ḳarabaş Şeyḫ Meḥemmed Efendi:

Ermenekiyyüʾl-aṣl olup resm-i ʿAbbāsī üzre serine destār-ı ʿallāme etmegin Ḳarabaş Efendi denmekle şöhret-nümādır.Vilāyetinde ʿaṣrı ʿulemāsından telemmüẕ ile temyīz-i siyāh u sefīd etdikden ṣoñra baʿż-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeye ḫidmet ve anlardan aḫẕ-ı iẕn ü icāzet eyledikde baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya ḫaṭve-peymā-yı hicret olup belde-i mezbūre maḥallātında Veled-i Enbiyā Maḥallesiʾnde muḳtedā-yı nās ve merḥūm Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿinde[1937] Kürsī-nişīn-i vaʿż u naṣīḥat olmaġın ḫalḳ ile ülfet ü istīnās üzre iken biñ altmış Rebīʿüʾl-evvelinde āzāde-i ser-i ʿalāyıḳ-ı dāruʾl-fenā olup Ḥażret-i Emīr ḥaẓīresinde mestūr-ı ḫāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mezbūr maẓanne-i aḥvāl-i kerāmet ve ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene müstecābüʾd-daʿve ve mālik-i ḥişāl-i müstaḥsene idi.

Murād-ı Ṯānī Cāmiʿi İmāmı Ḳara Ḫaṭīb Denmekle Meşhūr ʿAbduʾllāh Efendi[1938]:

[1935] 344a KA
[1936] 338b AE
[1937] 344b KA
[1938] 339a AE

Serā-perde-i ʿademden medīne-i Burusaʾda peydā ve beyneʾl-ahālī Ḳara Ḫaṭīb denmekle şöhret-nümādır. Pāye-be-pāye ʿurūc-ı süllem-i minber-i istiʿdād olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣrından telemmüẕ ve ḫān-ı nefīse-i ifādelerinden teleẕẕüẕ edip ṭarīḳ-i ṣūfiyyeye meyl-i ṭabīʿīsi ġālib olmaġın İzniḳʾde āsūde-i laḥd-ı maġfiret-ḳayyūmi Eşref-zāde Şeyḫ ʿAbduʾllāh Rūmī Ḥażretleriniñ ḫulefāsından aḫẕ-ı iẕn ü icāzet edip medīne-i Burusaʾda Sulṭān Murād-ı S̱ānī Cāmiʿ-i Şerīfinde imām ve ḫaẕret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[1939] Cāmiʿ-i münīrinde Ḳayın Pederleri Şeyḫ Meḥemmed Efendi yerine ḫaṭīb-i ẕeviʾl-iḥtirām olup sinn ü sāli miʾe-i kāmileye vāṣıl pīr-i rūşen-dil-i celīlüʾl-ḫaṣāʾil idi. Biñ altmış bir tārīḫinde ʿazm-i ʿuḳbā edip Ḥamza Beg ḳurbunda meḳābirde medfūn ve raḥmet-i İlāhiyyeʾye maḳrūndır. Rivāyet olunur ki merḥūm mesbūḳuʾẕ-ẕikriñ tercemesi meşāyiḫ gürūhında nigāşte-i kilk-i bedīʿüʾr-raḳm olan Kūsec ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi ile bir iki ḳażiyye daʿvāları imtidād bulup ḫilāl-i keş-me-keşde biri birlerine iṭāle-i lisān etmeleriyle ol ʿahdda Sulṭān Murād-ı S̱ānī müderrisi iftiḫārüʾl-ʿulemāʾiʾl-ʿiẓām ve muḫtāruʾl-fużalāʾiʾl-kirām Meḥemmed Efendiʾye ḫiṭāben emr-i ʿālī vārid[1940] olup bi-ḥasbiʾş-şerʿ daʿvāları istimāʿ ve mā-beynlerine fayṣal verilmek içün Cāmiʿ-i Kebīrʾde ʿāmme-i ʿulemā ve eʾime vü ḫuṭabā ve aʿyān u eşrāf ḥużūrında ʿaḳd-i meclis-i şerʿ olunup ḫaṣmān-ı meẕkūrānıñ iddiʿāları maʿlūm olduḳda mezbūr Şeyḫ Ḥasan taġlīṭ-i iḳrārı mūcibince taʿzīr-i şedīde taslīṭ olmaġın baʿdeʾl-yevm kürsī-i vaʿẓdan menʿine ḫaṭīb-i mezbūr yedine ḥicret-i şerʿiyye olmuşdur. Bu maḳūle umūr-ı dīniyyede ziyāde ġayūr u cesūr idi.

Ḫācılar Cāmiʿi İmāmı Reʾīsüʾl-Küttāb Ḫaṭṭāṭ Yūsuf Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda naʿş-ı raḥmet-naḳşı mestūr türāb-ı ḳabr-i pür-nūr ve terceme-i laṭīfeleri bālāda mesṭūr[1941] Şeyḫüʾl-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi Ḥażretleriniñ ʿabd-i müşterāsı ve būstān-ı behcetiñ serv-i bālāsı Yūsuf Efendiʾdir. Çāh-ı cehl ü taḳlīdden ḫurūc ve ʿazīz-i Mıṣr-ı maʿārif olmaġla pāye-i vālāye ʿurūc idecegi mevlāları mevlānā-yı müşārun ileyhiñ maʿlūm-ı żamīr-i daḳīḳadānları olduḳda tāziyāne-i terbiye ile taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle

[1939] Yüce sırrı kutsansın.

[1940] 345a KA

[1941] 339b AE

sevḳ bādiye-peymā-yı heves ü hevā olmadan menᶜ ü ᶜavḳ etmegin mezbūr daḫı istiḥṣāl-i hüner ü maᶜārife māᵓil evvelā ḫaṭṭ-ı taᶜlīḳ temeşşüḳ edip ḫoş-nüvīslikde ġıbṭa-fermā-yı emāsil olmuş idi. Fenn-i ṣakk ü inşāda ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġın bāb-ı maḥkeme-i Burusaᵓda yigirmi seneden mütecāviz reᵓīsüᵓl-küttāb ve maḥrūse-i merḳūmede Ḥācılar Cāmiᶜ-i şerīfinde cihet-i imāmet ile revnaḳ-efzā-yı miḥrāb olup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz otuz dört sālinde sicillāt-ı ᶜömri maṭvī ve rūḥ-ı laṭīfi bihişt-i berīniñ reh-revi oldı. Ḥācılar Cāmiᶜi ḳurbunda reh-güẕārda vāḳıᶜ olan ḥaẓīrede[1942] medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr umūr-dīde-i kār-āzmūde merd-i ᶜāḳil ü lebīb bir ẕāt-ı şerīf kāmil ü edīb idi. Kilk-i güher-rīzleri ile vāfir kütüb-i nefīse ketb ü taḥrīr ve ḫaṭṭ-ı taᶜlīḳ ile muᶜarreb bir Kelām-i Ḳadīm ve iki ᶜaded *Kitāb-ı Muḥammediyye* tasṭīr eylemişdir.

Cāmiᶜ-i Kebīr İmāmı ᶜAbduᵓr-Raḥīm Efendi İbni Ḫalīl Efendi:

Maḥrūse-i Burusaᵓda Ḫalīl Efendi-nām bir ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt ṣulbundan pertev-fiken-i ᶜālem-i ẓuhūr ve ikmāl-i ᶜilm ü ᶜirfāna saᶜy-i mevfūr ve Cāmiᶜ-i Kebīr İmāmı ᶜAbduᵓr-Raḥīm Efendi meşhūr olmuş idi. Maḥmiyye-i mezbūrede şeyḫüᵓş-şüyūḫ ve menbaᶜ-i yenābīᶜüᵓl-fütūḥ Şeyḫ Aḥmedüᵓl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuᵓl-ᶜazīz*[1943]e dāmād-i ẕeviᵓl-ibtihāc ve bāzār-ı iᶜtibārde kālā-yı ᶜizz ü şānı revāc bulup Burusaᵓda Sulṭāniyye müderrisi Vānī-zāde Aḥmed Efendiᵓniñ[1944] taḥrīḳ ü ifsādıyla zümre-i mutaᶜaṣṣıbīn cemāᶜatle Ḳadr namāzını menᶜ ü defᶜe şerāre-pāş-ı furṣat-bīn olmaġla biñ yüz on dört Ramażān-ı şerīfinde Ḳadr-namāzı vaḳᶜasında Cāmiᶜ-i Kebīrᵓde nevbet-i imāmet bunlarıñ olup bi-iẕniᵓllāhi teᶜālā ol ṭūfān-ı belādan kenār-gīr-i selāmet olmaġın vaḳᶜa-i hevl-engīzden ṣoñra yigirmi bir sene miḳdārı ḫidmet-i imāmeti icrāda ihtimām be-her sene leyle-i Ḳadrᵓde ṣalāt-ı mezbūreyi neẕr ederek cemāᶜatle iḥyā vü īfāya ḳıyām üzre iken ᶜāḳıbetüᵓl-emr biñ yüz otuz beş sālinde āşāmīden-i şarāb-ı menūn ve Bıñarbaşı Meḳābiriᵓniñ Ḳuzġuncıḳ ṭarafında olan sāḥada medfūn oldı. Maḫdūm-ı mihterleri Aḥmed Efendi pederleri yerine Cāmiᶜ-i Kebīrᵓde ḫaṭīb ü imām iken

[1942] 345b KA

[1943] Aziz sırrı kutsansın.

[1944] 340a AE

biñ yüz seksen yedi sālinde ʿāzim-i dārüʾs-selām olup maḫdūm-ı kihterleri Süleymān[1945] Efendi Murād-ı S̱ānī Cāmiʿ-i Şerīfinde ḫaṭīb-i naġme-serā iken biñ yüz seksen ṭoḳuz senesinde vefāt edip pederleri civārında medfūnlardır.

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Kürd-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi:

Medīne-i Burusaʾda eʾimme-i kirāmdan olup biñ yüz senesinde vefāt eden Kürd Muṣṭafā Efendi-nām bir merd-i pür-iḥtirāmıñ ferzend-i saʿd-āḫterleri ve biñ yüz on sekiz tārīḫinde Erżurūm Ḳāżīsi iken rūḥ-ı laṭīfi ḫa*h*hende-i temāşā-yı Ḥūr u Ġılmān ve ṭālib-i seyrān-ı ḳuṣūr-ı cinān olup cesedi anda āsūde-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmān olan şāʿir-i şīrīn-zebān Kürd-zāde Meḥemmed Ṭālib Efendi merḥūmuñ birāder-i ʿālī-güher-i kihterleri Kürd-zāde İbrāhīm Efendi Ḥażretleridir. Yegān yegān taḥṣīl-i maʿārif ve naḳdīne-i evḳātını tekmīl-i hünere ṣārif olup zümre-i ḫoş-nüvīsānıñ[1946] ser-bülendi maḥmiyye-i İstanbulʾda Ḳoca Muṣṭafā Paşa zāviyesi ḥarīminde medfūn olan ḫaṭṭāṭ Ḥāfıẓ ʿOs̱mān Efendi Ḥażretlerinden temeşşüḳ-i ḫaṭṭ-ı nesḫ ü s̱ülüs̱ ü celī edip mūmā ileyhden meʾẕūn u mücāz ve fenn-i ḫub-nüvīsīde ʿābir-i ḳanṭara-i taḳlīd ü mücāz olup üstād-ı nādire-i devrān ve beyneʾl-ḫaṭṭāṭīn müşārun biʾl-benān olmuş idi. Vāḳıʿā taḥrīr eyledigi ḳıṭaʿāt-ı laṭīfe ḫaṭṭ-ı ruḫsār-ı dil-berān-ı mehveşāndan elṭaf ve terḳīm ü tasṭīr buyurdıġı murakḳaʿāt-ı münīfe zülf-i ʿıṭr-feşān-ı ḫūbān-ı dil-keşāndan enẓaf idügi erbābı ʿindinde müsellem ü maḳbūl ve aṣḥabı ḳatında maḥfūẓ u maʿmūl idi. Maḥrūse-i mezbūrede Cāmiʿ-i Kebīrʾde pederleri Muṣṭafā Efendi yerine İmām-ı S̱ānī ve Sulṭān Orḫan Cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārında ḫaṭīb-i dil-keş-i Aġānī iken biñ yüz ḳırḳ dört tārīḫinde gezlik-i ser-tīz-i ecel vücūd-ı pür-sūdın ṣaḥīfe-i şühūddan terāş ve Deveciler Meḳābiriʾnde mevtāya ayaḳdaş eyledi. Merḥūm-ı mezbūr biʾl-ʿaşiyyi veʾl-ibkār taḥrīr ü kitābet ve ṭullābe fenn-i ḫaṭṭı[1947] taʿlīm ü irāʾet ile evḳāt-güẕār idi. Baʿż-ı ehl-i vuḳūfdan mervīdir ki pederleri Kürd Muṣṭafā Efendi ṣāḥibüʾt-tercemeyi ve dīger ferzendleri Ṭālib Efendiʾyi kūdek ḫorde-sāller iken ḳıdve-i erbābüʾz-ziyāde ve zübde-i aṣḥābüʾl-ʿibāde ḳuṭbuʾl-ʿārifīn Şeyḫ İbrāhīm Efendi el-müştehir bi-Üftāde-zāde

[1945] 346a KA

[1946] 340b AE

[1947] 346b KA

Ḥażretleriniñ ḥużūr-ı fāʾiżüʾn-nūrlarına maẓhar-ı himmet-i ʿaliyyeleri olmaḳ içün irsāl ederler birāderān-ı mezbūrān daḫı şeref-i dest-būs-ı ʿazīz-i müşārun ileyh ile müşerref olduḳlarında pīş-taḫtalarından bir miḳdār nebāt şekkeri ve bir ḫāme-i siyāh-cāme iḫrāc edip ol ḫāme-i vāsıṭı Nijādī[1948] İbrāhīm Efendiʾye ihdā ve nebāt şekerini daḫı Ṭālib Efendiʾye iʿṭā edip ḥażret-i ʿazīz-i *ḳuddise sırruhuʾl-metīn*[1949] biriniñ ḫaṭṭāṭ-ı ḫoş-nüvīs olmasını īmā ve āḫeriñ şāʿir-i şīrīn-zebān olacaġın inhā eylemiş ve fiʾl-ḥaḳīḳa mādiḥ-i merām-ı ʿaliyyeleri üzre ṣūret-nümā olmuşdur.

Ḥişār Cāmiʿi İmāmı Es-Seyyid ʿAbdüʾṣ-Ṣamed Efendi:

Tercemesi bālāda mürūr eden Vāʿiẓ ʿAbduʾllāh Efendiniñ ferzend-i bihterleri ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u teẕkīr Şeyḫ Seyyid Nūrüʾd-dīn Efendiʾniñ birāder-i sāmī-ḳadrleri olup biñ yüz otuz sekizde ʿāzim-i dāruʾl-beḳā olan Es-Seyyid Meḥemmed Efendiʾniñ maḫdūm-ı fütüvvet-muʿtādları Es-Seyyid ʿAbduʾṣ-Ṣamed Efendiʾdir. Ḫūrşīd-i vücūdı maḥrūse-i Burusaʾda ṭāliʿ ü raḫşān ve būstān-ı siyādetde bir serv-i sehī ḫırāmān ve ṭūṭī-i şükker-ḫā-yı gūyān olduḳda maḥrūse-i merḳūmede Ḥişār Cāmiʿinde imām ve muḳtedā-yı enām u aḳrān u neẓāʾiri ile ülfet ü ṣoḥbet ederek güẕārende-i eyyām iken biñ yüz elli tārīḫinde rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dergāh-i Rabb-i Ṣamed ve cesed-i laṭīfi Zindānḳapusı meḳābirinde pederi ḳurbunda mestūr-i ḥücre-i merḳad oldı. Merḥūm-ı mezbūr eʾimme-i kirām miyānında meşhūr ṣāḥib-i meḥāsin-sīret ehl-i dāniş ü ülfet bir ẕāt-ı nīḳ-ṣıfāt idi.

Ṭuz Bāzārı[1950] Cāmiʿi İmāmı Ḫaṭṭāṭ Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi:

Maḥrūse-i Burusa fevḳında kāʾin cebel ḳurrālarından bir ḳaryede nümāyende-i dīdār olup baʿdezīn medīne-i mezbūreye nehżat ve anda tavaṭṭun u ḳarār edip ẕātında kemāl-i ḳābiliyyet ve kesb-i maʿrifete ḳudret olmaġın bālāda mesṭūr ʿAyn-ı Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḥażretlerinden ʿulūm-ı nāfiʿa ḳırāʾatına mübāderet ve ānifen tercemesi mürūr eden Kürd-zāde İbrāhīm Efendiʾden ḫaṭṭ-ı[1951] nesḫ ü s̱ülūs̱ ü celīyi taʿallüm edip aḫẕ-ı iẕn ü icāzet

[1948] 341b AE

[1949] Sağlam sırrı kutsansın.

[1950] 347a KA

[1951] 341b AE

etmiş idi. Maḥrūse-i merḳūmede Bāzār-ı Milḥ Cāmiʿinde imām ve şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü iḥtirām iken biñ yüz elli yedi sālinde dem-i ḥayātı beste ve ḥoḳḳa-i vücūdı şikeste olup cāmiʿ-i mezbūr sāḥasında defīn-i ḳabr-i pür-nūrdur. Merḥūm-ı mezbūr müceddid ü sāʿī ve ṭarīḳ-i tekşīr-i āşārı merāʿī fuʾād-ı veraʿ-ı muʿtādı sūy-ı erbāb-ı taṣavvufa rübūde ve āyīne-i derūnı muḥabbet-i meşāyiḫ-i kirām ile zi-dūde olup küberā-yı ṭarīḳat-i Naḳşbendiyyeʾden Buḫārāyyüʾl-aṣl Şeyḫ Murād Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1952]den aḫẕ-ı dest-i inābet ve seyr ü sülūka ʿazīmet etmiş ve ḳalem-i ḫuceste-raḳamlarıyla Muṣḥāf-ı Keşīre taḥrīr ve kütüb-i vefīre terḳīm ü tasṭīr edip müẕehheblik ḥırfetinde ḫod ṣāḥib-i yed-i ṭūlā olmaġın mānend-i Mānī nuḳūş-ı mütenevviʿe ile ṣaḥāyif u evrāḳı teẕhīb ve keşret-i ʿibādet ü ṭāʿat ile aḫlāḳ-ı reddiyesin teẕhīb eylemişdir.

Ḫudāvendigār Ġāzī Cāmiʿi İmāmı Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusa ḫāricinde Çekirge-nām maḥall-i dil-güşāda ʿunḳūd-ı vücūdı bāġ-ı kevnde peydā ve ḥadīḳa-i leṭāfetde bir serv-i keşīde-i bālā olduḳda maʿrifet ü hüner semtine ʿāzim ve Āṣım Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ meclisine mülāzım olup ḫaṭṭ-i taʿlīḳi anlardan taʿallüm ve daḳāʾiḳ-i[1953] ḫaṭṭı tefehhüm edip biʾl-āḫire icāzet-yāb ve vuṣūl-i murād ile meserret-meʾāb olup maḥall-i feraḥ-fezā-yı meẕkūrda Ḫudāvendigār Ġāzī Ḥażretleriniñ binā buyurdıḳları cāmiʿ-i medrese-tevʾem-i şerīfde İmām-ı muḥterem ve ḫidmet-i mezbūrı teʾdiye vü īfā ile muġtenem iken biñ yüz yetmiş üç senesinde semʿ-i rūhına ṣadā-yı *İrciʿī* vāṣıl olduḳda lebbeyk-zen-i icāzet ve ʿāzim-i fusḫat-serāy-ı cennet olup Mevlūdī Şeyḫ Süleymān Efendi Ḥażretleriniñ[1954] meşhed-i saʿādetleri ḳurbunda mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣadā-yı ḫūb-edā ile ḳırāʾat-ı Ḳurʾānʾda meşhūr u mevṣūf cūd u seḫā ile maʿrūf der-i ḫānesi güşāde aḥbāb u müsāfirīne ikrāmı ḥadden ziyāde idi.

Sulṭān Orḫan Cāmiʿi Ḫaṭībi Ḫaṭṭāṭ Ṭaybī Muṣṭafā Efendi:

[1952] Aziz sırrı kutsansın.

[1953] 347b KA

[1954] 342a AE

Medīne-i Burusaʾda bir aṭyeb-i sāʿatde ḳadem-zen-i sāḥa-i vücūd ve lābis-i libas-ı muṭayyeb-i şühūd olup Üsküdārī Hüdāyī Şeyḫ Maḥmūd Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-vedūd*[1955]ıñ ḫulefā-yı kirāmlarından olup terceme-i şerīfesi bālāda mesṭūr Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi Ḥażretleriniñ aḫfād-ı ẕeviʾl-emcādından Ṭaybī Muṣṭafā Efendi denmekle meşhūr bir ẕāt-ı ḫuceste-mevfūrdır. Taḥṣīl-i maʿārife cidd-i keṣīr-i vefīr edip maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda Şeyḫüʾl-İslām Ekşiaş-zāde Velīyyüʾd-dīn Efendi merḥūmdan taʿallüm-ı ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ etmegin fenn-i mezbūruñ daḳāyıḳına vāṣıl ve ḥaḳāyıḳına māʾil olduḳda müşārun ileyhden aḫẕ-ı icāzet ve maḥrūse-i Burusaʾda ṭālibīne heftede iki hün taʿlīm ü irāʾet ve ḫaṭāların tenbīh ü işāret edip maḥrūse-i merḳūmede Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī*[1956] rūḥ-ı laṭīf çün binā olunan Cāmiʿ-i şerīfde imām ve Sulṭān Orḫan Ḫān Ġāzī Cāmiʿ-i laṭīfinde ḫaṭīb-i pür-iḥtirām olup[1957] dem-ā-dem taḥrīr ü kitābet ile evḳāt-güẕār ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde merciʿüʾl-küll olmaḳ kendülere māye-i iftiḫār iken biñ yüz yetmiş dört sālinde vedāʿ-ı ʿālem-i fānī ve ʿazm-i bihişt-i cāvidānī eyleyüp Deveciler Meḳābiriʾnde defīn ve raḥmet-i vāsiʿa-i ḥaḳḳa ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ḥaḳḳā ki fenn-i ḫaṭda üstād-ı kāmil ve mümtāz-ı emāṣil idi.

Ḥażret-i Emīr Ḫaṭībi ʿAlī Efendi:

Ḳaṣaba-i İnegölʾde ʿAlī Beg-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan ẓuhūr ve maḥrūse-i Burusaʾya ʿubūr ü mürūr edip[1958] bir miḳdār taḥṣīl-i hüner ü maʿārif eyledikde Ḥażret-i Emīr ḫiṭābeti maḥlūl olmaġın bā-imtiḥān cāmiʿ-i ʿazīz-i müşārun ileyhde ḫaṭīb-i dil-keş-naġam ve müfettiş maḥkemesinde olan küttābe-i riyāset ile mükerrem ve ḥażret-i Emīr Sulṭān Cāmiʿinde imāmet ile daḫı muḫterem olmuş idi. Altmış seneden mütecāviz ḫidemāt-ı mezbūrede imrār-i evḳāt ü sāʿāt üzre iken biñ yüz seksen ṭoḳuz sālinde tārik-i bisāṭ-ı ḥayāt ve ʿāzim-i cennāt-ı ʿalīyyāt olup Ḥażret-i Emīr Maḳberesiʾnde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr pīr-i mehīb münevverüʾl-meşīb ʿömri ṭoḳsanı tecāvüz etmiş bir ẕāt-ı ʿacīb ü ġarīb idi.

[1955] Vedûd (olan Allah) onun sırrını kutsasın.

[1956] Yüce sırrı kutsasın.

[1957] 348a KA

[1958] 342b AE

Ḳavaḳlı Cāmiʿi İmāmı Ḳanḳarpuz-zāde Ḫaṭṭāṭ Es-Seyyid Aḥmed Efendi:

Baṭṭīḫ-i vücūdı būstān-ı dilistān-ı Burusaʾda Ḫāce Meḥemmed Ḳaramanī Maḥallesiʾnde sādāt-i kirāmdan Ḫaffāf Ḥācī Ḫalīl-nām bir recül-i şerāfet-ittisām ṣulbundan ẓuhūr ve Ḳanḳarpuz-zāde Es-Seyyid Aḥmed Efendi denmekle meşhūr idi. Rāh-ı taḥṣīl-i maʿārifde şitābān ve ḫānūt-ı ehl-i kemālde hinduvāneveş ġalṭān olmaġın üstād-ı daḳīḳa-şinās Ḫaffāf İsmaʿīl Efendi merḥūmdan ḫaṭṭ-ı nesḫ ü sülüs ü celīyi temeşşüḳ edip cevdet-i ḫaṭṭ ile maʿlūm-ı nās olup mūmā ileyh İsmaʿīl Efendiʾden meʾẕūn ü mücāz[1959] ve kendi daḫı sāʾir-i tilāmīẕ ü ṭullāba taʿlīm ü irāʾet etmekle heves-kārān-ı ʿilm-i ḫaṭṭ ʿindinde serefrāz olmuş idi. Velādet eyledigi maḥalleden ḥiṣār-ı maḥrūse-i merḳūmeye nehżat ve Ḳavaḳlı Maḥallesiʾnde Cizyedār-zāde ḳonaġı civārında olan mescidiñ imāmeti vaẓīfesiyle ḳanāʿat edip ḫidmet-i meẕkūreyi edāya ḳıyām ve taḥrīr ü terḳīm ile güẕārende-i leyāl ü eyyām iken biñ yüz ṭoḳsan bir sālinde ḳırṭās-ı ḥayātı dest-i ecelde çāk ve cesed-i laṭīfi Bıñarbaşıʾnda mestūr-ı zīr-i[1960] ḫākdır. Merḥūm-ı mezbūruñ ḫaṭṭı ḫaṭṭ-ı üstādān-ı eslāfa muṭābıḳ ve eṭvār-ı meḥāsin-şiʿārı ṭabāyiʿ-i ebnā-yı zamāne muvāfıḳ idi.

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Bülbül Ḥāfıẓ ʿAbduʾllāh Efendi:

Belde-i Anṭaliyyeʾde ẓāhir ü bedīd ve maḥrūse-i Burusaʾya gelüp āşiyāne-i rāḥatı tecdīd edip ḥıfẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şān ile ḳadr ü rifʿati mezīd olduḳda maḥārīb-i cevāmiʿ-i belde-i mezbūrede imāmet eyleyüp bülbül gibi naġme-serā ve leṭāfet-i ṣadā ile memdūḥ-ı bay u gedā olup biʾl-āḫire Cāmiʿ-i Kebīr-i vācibüʾt-tevḳīrde Ḳara Ḫıżırlı-zāde Ḫalīl Efendi ferāġından imām ve gitdigi mecālis ü maḥāfilde merġūb-ı enām olmaġın bu ḥāl üzre imrār-ı şühūr u aʿvām ederken biñ yüz ṭoḳsan iki senesinde maṭʿūnen şehīd ve ʿāzim-i bihişt-i cāvīd olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde defīn-i zīr-i ġabrā ve şināver-i deryā-yı maġfiret-i cenāb-ı Kibriyāʾdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣāf-derūn sevdā-yı ʿaşḳ ile ḥāli dīgergūn cüvānān-ı ḫūb-rūyāne māʾil ve ḳanda bir ʿişvekār görse ʿaḳlı zāʾil olur ise de her ḥālde pāk-dāmen ü naẓar ve ʿiffet ü istiḳāmet ile şöhrever idi.

[1959] 348b KA

[1960] 343a AE

Murād-ı Ṯānī Cāmiʿi Ḫaṭībi İbrāhīm Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye Maḥallesiʾnde pā-nihāde-i süllem-i bālā-yı vücūd ve revnaḳ-dāde-i cevāmiʿ-i[1961] ʿālem-i şühūd olan İbrāhīm Efendiʾdir. Ḳadem-be-ḳadem ḥāʾiz-i minber-i fehm ü īḳān ve ḫuṭbe-i belīġa-i rüşd ü sedād ile mecmūʿa-i derūnı peẕīrüfte-i ʿunvān olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣrıñ nezd-i tedrīs ü taḥḳīklerinden bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve Sulṭān Murād-ı Ṯānī Cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿleriniñ maḥlūldan ḫiṭābetine neyl ile muḥaṣṣalüʾl-āmāl olmaġın niçe şühūr u sinīn Cāmiʿ-i Ḥażret-i müşārun ileyhde ḫaṭīb-i muʿciz-āyīn ve ekṯer-i evḳāt ṣalāt-ı[1962] mefrūżayı daḫı cemāʿatle teʾdiye vü īfā ederek kām-bīn iken biñ iki yüz on beş tārīḫinde bi-emriʾllāhi teʿālā minber-i ḥayātdan fütāde-i türāb-ı ecel ve Beşikciler ḳapusı ḳurbunda vāḳıʿ mezāristānda ġunūde-i gehvāre-i maġfiret-i Ḫudā-yı ʿazze ve cell olmuşdur. Merḥūm-ı mūmā ileyhiñ maḫdūm-ı mihterleri Meḥemmed Saʿīd Efendi medīne-i Burusaʾda maʿdūd zümre-i müderrisīn-i meḥāsin-nümūddan olup Murādiyye Maḥallesiʾnde olan ḫāne-i vālid-i mācid-i mükerremlerinde iskān ve pīrāye-i ādāb u vaḳār u meskenet ile maġbūṭuʾl-aḳrān iken biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz sālinde semt-i beḳāya ḫırām ve peder-i muḥteremleri civārında ittiḫāẕ-ı maḳām etmişdir. Dīger necl-i kihterleri Ḫaṭīb-zāde Muṣaṭafā Efendi ṣāḥib-i ʿilm ü kemāl ve maḥrūse-i Burusaʾda şumurde-i gürūh-ı müderrisīn-i feżāʾil-iştimālden olup olduḳca rüşd ü feṭānet ve cerbeze ü cesāret erbābından olmaġla kibār-ı belde ile āmīziş ü iḫtilāṭ-ı keṯret-i verziş mülābesesiyle ḫāne-i pederlerin terk ile belde-i mezbūrede maḥkeme Cāmiʿ-i Şerīfi civārında tedārük-i meʾvā-yı ārām ve giderek vücūh-ı velāyet-i taʿdādına idḫāl ile be-kām ve nüfūẕ-ı kelām ile nāʾil-i merām olmuş ise de ber-vefḳ-i dil-i āmāl mehcūr-ı şāhid-i ġınā-yı aḥvāl olmaġla ġāyet[1963] mā fiʾl-bāl ṭarīḳ-i Mevleviyye duḫūl ile kesb-i refāh-ı ḥāle heves-kār ve biñ iki yüz otuz beş senesinde Isbarṭalı ʿAlī Paşa merḥūmuñ zamān-ı ṣadāretinde şefāʿat ü recāsıyla ʿAyıntāb ḳażāsına dest-resle şeref-medār ve biñ iki yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde Filibe ḳażāsı

[1961] 349a KA

[1962] 343b AE

[1963] 349b KA

mevleviyetiyle ber-murād olup sene-i merḳūmede es̲nā-yı ḥukūmetinde sicill-i ḥayātı dest-i ecelde çāk ve belde-i[1964] Filibeʾde defīn-i zīr-i ḫāk olmuşdur.

Nuʿmān-zāde Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda eʾimme-i kirāmdan Bedrüʾd-dīn İmāmı denmekle şehīr Nuʿmān Efendi-nām pīr-i vācibüʾt-tevḳīriñ necl-i faż̄īletmendi Nuʿmān-zāde Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendiʾdir. Belde-i mezbūrede ṣulb-i mümā ileyhden meclis-i vücūd-ı ʿālem-i şühūda şeref-baḫş-ı vürūd ve refte refte mefhūm u meʾāl-i rüşd ü sedād kitāb-ı nāṣıyesinde rū-nümūd olduḳda muḳteżā-yı tevfīḳ-i İlāhiyye ʿāzim-i semt-i ʿulūm-i āliyye olmaġın şehr-i mez̲kūrda Münzevī ʿAbduʾllāh Efendi Ḥażretlerinden muḳaddemāt-ı ʿilm-i ʿArabiyyeʾyi ḳırāʾat ve tercemesi bālāda mesṭūr ʿulemā-yı feżāʾil-mevfūrdan Geyveli El-Ḥāc ʿAlī Efendi ve sāʾir füḫūlüñ nezd-i ifādelerinde ders ve derūnı tekrīr ü tevfīre mübāderet edip ikmāl-i faż̄l u kemāl ile z̲āt-ı şerīfi mecmūʿa-i külliye-i ʿavārif ve genc̄ine-i envāʿ-ı maʿārif olduḳdan ṣoñra ehl ü erbābından ʿulūm-ı hendeseyi daḫı eṭrāfıyla taʿallüm ü tefaṭṭun ve ʿilm-i irtifāʿ ile fünūn-ı kürre-i felekiyyeyi bi-temāmihi teferrüs ü tefettün etmekle müceddeden taḥtalar īcādına ḳādir ve kürre-i felekiyye iḫtirāʿına muḳtedir olup vālid-i[1965] muḥteremleri gibi ḫāne-i saʿādetleri civārında Bedrüʾd-dīn Cāmiʿ-i Şerīfinde geh ü gāh ḥasbeten liʾllāh imām be-nām ve Ḳayġan-zāde Cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿinde ders-i ʿām ve meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden mürşid-i āgāh Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1966]den uṣūl-i meslek-i Naḳşbendiyye üzre aḫz̲-ı nisbet ü inābet etmegin evrād u ez̲kāra müdāvemet ile ʿāzim-i şeh-rāh-ı ʿirfān u ḥaḳīḳat iken biñ iki yüz on sekiz sālinde müteveccih-i dergāh-ı İlāh ve cesedi Deveciler Mezāristānıʾnda ḳurb-i peder-i büzürgvārlarında defīn-i ḫāk-i siyāhdır. Merḥūm-ı mezbūr faż̄l u kemāl[1967] ile meşhūr ehl-i niʿmet yārān-ı maʿārif-āşnā ile māʾil-i üns ü ülfet ṣāḥib-i mihr-i vefā mālik-i şīme-i cūd u seḫā ṣadā-yı bülend-edāsı ḫūb ve tilāvet-i naẓm-ı celīli cümle ʿindinde merġūb ḥaḳḳ-cū-yı leṭāʾif-gū meḥāsinüʾl-ḫıṣāl bir z̲āt-ı nādirüʾl-mi̲s̲āl idi.

[1964] 344a AE

[1965] 350a KA

[1966] Aziz sırrı kutsansın.

[1967] 344b AE

Ḫudāvendigār Ġāzī Ḫaṭībi Ḥāfıẓ Eyyūb Efendi:

Bilād-ı Anaṭoluʾdan Uluborlu-nām ḳaṣabada rū-nümā ve refte refte be-vech-i mertebe-i rüşd ü sedāde ḳadem-resā olup taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün fersūde-i ʿatabe-i ʿulemā olmaḳ üzre maʿden-i fużalā-yı maʿārif-intimā olan maḥrūse-i Burusaʾya ʿinān-ı esb-i hicreti irḫā ve visāde-i ḥüsn-i iḳāmete istinād u ittikā etdikde Kelām-i Ḳadīm-i Rabbüʾl-İnāmı ʿaleʾl-vechiʾl-itḳān ḥıfẓ u ezber ve ʿilm-i ḳırāʾat u vücūhātı Şeyḫüʾl-Ḳurrā Müʾmīn-zāde Efendiʾden deryūzeger olmaġın ʿilm-i meẕkūrdan aḫẕ-ı iẕn ü icāzet ile beyneʾl-aḳrān muʿazzez ü muvaḳḳar olduḳdan ṣoñra maḥrūse-i merḳūmede pīrāye-baḫşā-yı mesned-i tedrīs ü taḥḳīḳ ve şeref-efzā-yı rütbe-i taʿlīm ü taṣdīḳ Dāye Ḫatun Cāmiʿi İmāmı El-Ḥāc Aḥmed Efendi Ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerine çihre-sāy-ı duḫūl ve rāh-ı[1968] taḥṣīlde der-kār olan çille vü meşaḳḳate mānend-i Eyyūb ṣābır u ḥumūl olaraḳ müşārun ileyhden iḳtibās-ı envār-ı ʿulūm ve ictilāb-ı esrār-ı fühūm etmekle cerāyid-i dil ü cānı māl-ā-māl cevāhir-i hüner ü maʿrifet ve kemāl-i dāniş ile kesb-i şöhret etmiş ve maṭālib-i dīniyyeniñ ḳaṭʿā ḫāhişgeri olmayup iḳbāl-i pāder-rikāb-ı fāniyyeden biri ve seccāde-i ʿibādet ü ḳanāʿatiñ bir ẕāt-ı maʿāli-güsteri olmuş bulundıġından Cāmiʿ-i Kebīr ḳurbunda olan muʿallim-ḫānede visāde-güzīn ve niçe sinīn muʿallim-i ebnā-yı müslümīn olup vücūd-ı pür-sūdında yümn ü bereket mevcūd olmaġın kendülerden[1969] taʿallüm-i Ḳurʾān eden eṭfāl-i nürsānıñ ekṣeri eşrāf-ı ümmeti ḥamletüʾl-Ḳurʾān-ı meʾāl-i saʿādet-ʿunvānına maẓhariyetle mesʿūd olmuşlardır. Biñ iki yüz ṭoḳuz tārīḫinde Veled-i Enbiyā maḥallesi Mescidi İmāmı Aḫaveyn Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi maḥlūlından merḥūm-ı bihişt-ḳarār Ġāzī Ḫudāvendigār Ḥażretleriniñ Çekirgeʾde vāḳıʿ cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārında ḫaṭīb-i ʿadīmüʾl-emṣāl ve ez-cān u dil teʾdiye-i ḫidmet-i meẕkūrede dāmen-der-miyān-ı iştiġāl iken biñ iki yüz on ṭoḳuz tārīḫinde ʿāzim-i dārüʾs-selām olup Deveciler Mezāristānıʾnda ḳurb-ı maġsel-i ġurabāda ittiḫāẕ-ı maḳām raḥmet-i kerīmüʾl-ʿalām etmişdir. Merḥūm-ı mezbūr sipihr-i ʿulūm u faẓīletde bedr-i lāmiʿ ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ḳırāʾat u vücūhātda ṣānī-i imām-i nāfiʿ olup ṣāliḥ ü dīndār

[1968] 350b KA

[1969] 345a AE

zīver-i verāʿ ü taḳvā ile nām-dār ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde cemāʿatle edā etmekle eyyām-güẕār vaḳūr u edīb bir pīr-i münevverüʾl-meşīb idi.

Ḥişār Cāmiʿi İmāmı El-Ḥāc Ḥāfıẓ Meḥemmed Efendi:

Medīne-i Burusaʾda medrese-nişīn ve ṭālib-i ʿilm ü şerīf-i saʿādet-āyīn olan bir ẕāt-ı sütüde-ḫiṣāliñ[1970] ṣulbundan ʿālem-i şehādete pā-nihāde ve ḳayd u bend-i ṭufūliyyettden āzāde olduḳda ḥıfẓ-ı Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾş-şānda mā-ḥaṣal iḳtidārını icrāda ve ʿulemā-yı ʿahdiñ mecālis-i ifādelerinden ʿulūm-i idrāk ü ʿirfānı istifāde etdikden ṣoñra pādşāhān-ı ʿiẓāmıñ serefrāzı Sulṭān Ḫudāvendigār Ġāzī Ḥażretleriniñ ḥişār-ı Burusaʾda binā vü iḥyā eyledigi cāmiʿ-i laṭīfleriniñ imāmeti dest-res olup evḳāt-i ḫamse ḫidmet-i lāzımesini teʾdiye vü īfāda olmaġla miyān-ı ṣıġār u kibārda Ḥişār Cāmiʿi İmāmı denmekle şöhret-dādedir. Yigirmi iki defʿa ṭavāf-ı bety-i Ḫudā[1971] ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Sulṭānüʾl-Enbiyā saʿādetine nāʾil ü fāʾiz ve bir defʿada Çekirgeʾde müsāferete muḳīm olan Sinop Vālīsi Süleymān Paşa merḥūmuñ ḥużūrında altı saʿāt müddetde bilā-sehv ü ḫaṭā ḫatm-i Ḳurʾān-ı kerīm etmekle beyneʾl-ḥuffāẓ rütbe-i şeref-i ʿuẓmāyı ḥāʾiz olup vezīr-i müşārun ileyh maʿiyyeti ile niçe zamān bilād u ḳaṣabātı pūyān olaraḳ yine vaṭan-ı aṣliyyesine ʿavdet edip sinn ü sāli ḥadd-i tisʿīn güẕer eylemiş bir pīr-i rūşen-żamīr ve meḥāsin-i beyżā ile vech-i pāki mānend-i mihr-i münīr iken bi-emriʾllāhi teʿālā biñ iki yüz yigirmi tārīḫinde terk-i ʿalāyıḳ-ı fenā ve murġ-ı rūḥı ʿazm-i gülzār-ı beḳā edip Bābüʾs-Siccin ḳurbunda olan meḳābirde defīn-i cevf-i ġabrā oldı. Merḥūm-ı mezbūr ṣadā-yı ḫūb-edā ile tilāvet-i Ḳurʾānʾda kemāl-i meleke ile meşhūr ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet tārik-külfet dervīş-nihād pāk-iʿtiḳād idi.

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Sāʿatci Es-Seyyid Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi:

Baġdād-ı bihşt-ābād civārında ḳaṣaba-i Süleymāniyyeʾde ḳadem-zen-i sāḥa-i vücūd ve bu taḳrīrce zümre-i Ekrādʾdan[1972] maʿdūd olup hücūm-ı ṭāʾife-i sürḫ-serān ile murġ-ı āsāyiş ü ḥużūrları perān olmaġın peder ü māderi ile raḫş-i seyāḥate süvār ve terk-i dār u diyār ve maḥrūse-i Burusaʾda temekkün ü ḳarār etmişler idi. Mezbūr-ı mütercem naḳd-i ʿömrini

[1970] 351a KA

[1971] 345b AE

[1972] 351b KA

ifnā etmeyüp bir miḳdār niṣāb-ı maʿārifden behrever ve pīşgāh-ı üstād-ı feyż-iktināhda Ḳurʾān-ı ʿaẓīmüʾl-ḳadri ḳavāʾid-i tecvīd üzre ezber edip zübde-i ḫoş-nefesān ve ʿandelīb-i şīrīn-elḥān-ı gülşen-i Ḥażret-i Ḳurʾān olduḳda Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Ḫānīʾde imām-ı ṯānī ve sāʿatcilik ḥırefinde üstād-ı bī-müdānī olmaġın Cāmiʿ-i mezbūr muṣallāsı fevḳında olan Taḫte Ḫānʾıñ ḥucerātınıñ birinde visāde[1973]-güzīn-i maʿīşet ve ḥıref-i merḳūme ile defʿ-i żarūret ve nevbeti günlerinde cāmiʿ-i meẕkūrde edā-yı ḫidmet-i imāmet etmek üzre iken biñ iki yüz yigirmi bir sālinde sāʿat-i ʿömri giriftār-ı yed-i ʿaḳreb-i zevāl ve ālāt-ı ḥayāt-ı zindegānīsi pā-māl-i ḳahr celāl olup ṭaraf-ı bedende olan rūḥ-ı revan-ı ʿazm-i dār-ı cinān etmiş ve Şehre Küsdü Meḳābiriʾnde ittiḫāẕ-ı mekān ile ahālī-i şehristān-ı fenāya biʾl-külliye küsmüştür. Merḥūm-ı mezbūr aḳrān u emṯāli miyānında meşhūr ṣāliḥ ü dīndār kendi ḥāliyle meşġūl bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Zümre-i E'imme-i Kirāmdan Ḳara Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi İbni el-Ḥāc ʿÖmer:

Diyār-ı feraḥ-āṯār-ı Anaṭoluʾdan Saḳarya ḳażāsında merḳūm El-Ḥāc ʿÖmer merḥūmuñ ṣulbundan menziletgāh-ı ʿālem-i vücūda pīrāye-güzīn-i nüzūl ve ḳademe-i bālā-yı süllem-i rüşd ü sedāde ḫaṭve-peymā-yı vuṣūl ve taʿlīm-i üstād-ı mekārim-nihād ile Ḥāfıẓ-ı kelām-ı Īzed-i Yezdān ve mālik-i dest-māye-i ʿilm ü ʿirfān bir ẕāt-ı ʿarāfet-meşmūl olduḳda muḳteżā-yı sāʾiḳ-i taḳdīr-i Kirdgār terk-i ʿalāyıḳ-ı dār u diyār[1974] edip maḥrūse-i Burusaʾya sevḳ-i semend-i hicret ve sünnet-i seniyye-i izdivāca iḳtifā vü mütāʿbaʿat ve belde-i mezbūrede tavaṭṭun u iḳāmet etdikde beliyye-i taḥṣīl-i nafaḳa-i yevmiyye mülābesesiyle baʿż-ı cevāmiʿ-i belde-i meẕkūrede vekāletle ḫaṭīb ü imām ve Şeker Ḫāce Cāmiʿ-i şerīfi muḥāẕīsinde Mışrī Zāviyesi ittişālinde olan muʿallim-ḫānede dehān-ı zümre-i ṣıbyāne ḥalāvet-baḫş-ı ʿilm-i Ḥażret-i Ḳurʾān ve niçe zamān müʾeddeb-i ebnā-yı kibār-ı zamān olmaġla beyneʾl-enām Ḳara Ḥāfıẓ Efendi denmekle be-nām olmuş idi. Vāḳıʿā muvāfıḳ-ı tecvīd ve vücūhāt-ı ṣadā-yı sükkerīn-ādāt ile tilāvet-i Naẓm-ı Celīlʾde maġbūṭuʾl-emṯāl ve taʿlīm-i Kelām-ı Ḳadīm Rabb-i macīdde[1975] ṣāḥib-i feyż ü kemāl olmaġla mekteb-i mezbūrda

[1973] 346a AE

[1974] 352a KA

[1975] 346b AE

taʿlīm-i Furḳānʾa müdāvim ve ṣalāt-ı mefrūżayı cemāʿatle edāya muḳaddem ʿaleʾl-ḫuṣūṣ beher rūz ṣalāṭ-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde īfāya mülāzım bu ḥālāt-ı nīk-ḫışāl ile şeh-rāh-ı ʿibādāt u ṭāʿāt-ı Ḫudāvend-i cihān-āferīne revende vü ʿāzim iken biñ iki yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde ṭıfl-ı sebüḳ-āmūz-ı rūḥ-ı şerīfi müteveccih-i debistān-ı ʿālem-i ʿilliyīn olup ṣalāt-ı cenāze-i maġfiret-āyātı muṣallā-yı maʿbed-i münīr-i meẕkūrda baʿdeʾl-edā naʿş-ı sūdmendi Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda āmāde ḳılınan ḳabr-i nūr-peyvendelerine vedīʿa olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿāḳil ü kāmil ʿārif ü sütūde-ḫaṣāʾil ḥalīm ü selīm ṣāḥib-ṭabʿ müstaḳīm edīb ü vaḳūr ḳāniʿ ü ṣabūr reşk-āver-i ehl-i īḳān taʿallüm-i Ḥażret-i Ḳurʾānʾda üstād-ı ʿabd-i ʿāciz-i nā-tüvān bir pīr-i ekmel-i ḫāliṣüʾl-cenān idi. *Raḥmetuʾllāhi ʿaleyhi.*

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı Es-Seyyid Ḥāfıẓ Aḥmed Beg Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda maʿaʾt-tevliyye cāmiʿ ü medresesi olan Ḫancerli Fāṭıma Sulṭān ṭāb-ı *ṭābe ṯerāhu* evlādından[1976] maʿdūd ve beyneʾl-ahālī Ḥāfıẓ Aḥmed Beg Efendi denmekle şöhret-nümūd idi. Medīne-i mezbūrede ṣulb-i vālid-i büzürgvārından ʿālem-i kevn ü mekāna ḳadem-zen ve envār-ı rüşd ü sedād ile çeşm-i baḫtı rūşen olduḳda debistān-ı üstād-ı ʿarāfet-nişānda taʿallüm-i ḥażret-i Ḳurʾān ve biʾl-āḫire ḥıfẓ u ezberde beẕl-i naḳdīne-i evḳāt ederek dāḫil-i silküʾl-leʾāl-i zümre-i ḥuffāẓ-ı zamān-ı saʿādet-iḳtirān olmaġla fiʾl-ḥaḳīḳa mücevvid-i ḫūb-elhān ve bülbül-i naġme-serā-yı gülşen-i Furḳān olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi bir tārīḫinde Sāʿatci Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi irtiḥālinde maḥlūlundan Cāmiʿ-i Kebīrʾde imām ve iki yüz yigirmi[1977] ṭoḳuzda Ḫāce Ḥāfıẓ El-Ḥāc Aḥmed Efendi vefātında maʿbed-i münīr-i meẕkūrda vekāletle ḫaṭīb-i be-nām olup bu ḥāl üzre güẕārende-i leyāl ü eyyām iken biñ iki yüz otuz iki senesinde tārik-i miḥrāb-ı dār-ı fenā ve ʿāzim-i cāmiʿ-i ʿālem-i beḳā olduḳda belde-i meẕkūrede Paris Beg Cāmiʿi ḳurbunda olan Şehre Küsdü Maḳberesiʾnde reh-güẕārda defīn-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣāf-derūn ṭavrı kendüye maḫṣūṣ bir ẕāt-ı budalā-nümūn idi. Āḫir-i vaḳtlerinde rūz u şeb teşne-leb olduġu tevliyet-i müşārun ileyhāye nāʾil ve bu cihetle kiştzār-ı emelinde eʿazz-ı murād u

[1976] 352b KA

[1977] 347a AE

maḳṣūdı kemā yanbaġī ḥāṣıl olmuş ise de be-ḥikmet-i Ḫudā çendān māh mürūrında ḫançer-i şād-ı merg cānına kār edip nā-kām u nā-murād ʿazm-i ʿālem-i āḫiret etmişdir.

Yeşil Cāmiʿi İmāmı Receb-zāde Es-Seyyid Ḥāfiẓ Meḥemmed Emīn Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ārāyiş-i miḥrāb-ı vücūd ve zībāyiş-i cāmiʿ-i ʿālem-i şühūd ve beyneʾl-ahālī Receb-zāde denmekle şöhret-nümūn olan Ḥāfiẓ Meḥemmed Emīn Efendiʾdir. Taḥt-ı terbiye-i dāye-i tevfīḳ-i Ḫudāʾda nīk ü bed-i cihānı mümeyyiz ü fārıḳ olduḳda Ḥażret-i Ḳurʾānı[1978] esātiẕe-i ekmelden baʿdeʾt-taʿallüm veʾl-ezber cemāl-i ʿilm ü kemāle ʿāşıḳ ve ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifāde vü taḳrīrlerinde biżāʿa-i ʿulūm u feżāʾili istiḥṣāl aḳrānına fāʾiḳ olmuş idi. Maḥrūse-i Burusaʾda Çelebi Ṣulṭān Meḥemmed Ḫān Ḥażretleriniñ binā vü inşā buyurdıḳları Cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿalarında imām-ı be-nām ve minber-i münīrinde vekāletle ḫaṭīb-i maʿālī-irtisām olup ṣadā-yı meḥāsin-edā-yı ʿālem-pesend ile tilāvet-i ḥażret-i Ḳurʾānʾda bī-mānend ve maʿlūmāt-ı ʿilm-i vücūhātda daḫı Ḥāfıẓ-ı ḫoş-lehce-i ser-bülend bir ẕāt-ı faż̄īletmend[1979] olmaġla bu aḥvāl-i sürūşī ile aḳrān u emṯāli miyānında mümtāz ve maḥalle-i mezbūrede ḫaylī zamān muḳtedā-yı nāss olaraḳ serefrāz iken bā-emr ü irāde-i Rabbāniyye biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde rūḥ-i şerīfi mülḥaḳ-ı sükkān-ı cevāmiʿ-i milket-i bāḳiyye olup cesed-i laṭīfi Deveciler Meḳābiriʾnde mütevārī-i ḫāk-i ġufrāndır. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ve biʾl-ḫuṣūṣ ḥüsn-i eṭvār u sütūde-i aḫlāḳ ile meẕkūr ḥalīm ü selīm müteveccih-i şeh-rāh-ı müstaḳīm ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet edīb ü vaḳūr erīb ü ġayūr ṣervet ü sāmān-ḥāliñ żıddı olaraḳ ḥaḳḳında der-kār olan çille-i teng-destini-i rūzgāre rāżī vü ṣābır ve rızḳ-ı maḳsūme-i ezeliyyesine ḳāniʿ ü şākir ʿālī-mizāc ḫūb-imtizāc devr-i ebvāb-ı kibār-ı zamāneden mütecāviz ekṣer-i evḳāt tedrīs ü taḥḳīḳ ile fevāʾid-i uḫreviyeyi cālib bir ẕāt-ı keṣīrüʾl-menāḳıb idi.

İbrāhīm Paşa Cāmiʿi İmāmı Ḫāce Ḥāfiẓ ʿAlī Efendi:

Medīne-i Burusaʾda maḥkeme-i kübrā-yı ʿatīḳ ḳurbunda vāḳıʿ beyneʾl-ahālī Maḥkeme Cāmiʿi denmekle meşhūr u şāyiʿ olan İbrāhīm Paşa Cāmiʿinde ḫaṭīb ü imām ve muḥāẕīsinde

[1978] 353a KA

[1979] 347b AE

muʿallim-ḫānede zümre-i ṣıbyān-ı ḳārī-i Ḳurʾān muʿallim-i belāġat-irtisām[1980] ve biżāʿa-i ʿilm ü faż̄ilet ile belde-i mezbūrede mevcūd füḥūl-i ʿulemā-yı kirāmdan maʿdūd ve maḥkeme mektebi ḫ*ā*cesi Ḥāfıẓ ʿAlī Efendi deyü şöhret-nümūd olmuş idi. Cāmiʿ-i meẕkūrda edā-yı ḫidmet-i imāmet ü ḫiṭābet ve mekteb-i mezbūrede zümre-i ḳārī-i Ḥażret-i Ḳurʾānʾı teʾdīb ü taʿlīm ile güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz ḳırḳ üç tārīḫinde ʿāzim-i debistān-ı ʿālem-i melekūt olup cesed-i laṭīfi mekteb-i merḳūm ḥaẓīresinde defīn-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı[1981] mezbūr faż̄l u kemāl ile meşhūr ber-ḳāʿide-i tedrīs ü taḥḳīḳe ḳādir ʿuẕūbet-i ṣadā-yı müʾessirüʾl-edā ile biʾl-vücūh tilāvet-i Ḳurʾānʾa muḳtedir ʿābid ü zāhid ve mecmūʿa-i meḥāsin ü meḥāmid ṣāḥib-i ʿirfān u ḥilm ü ḥayā ve daʿavāt-ı ḫayriyyesi iġtināma şāyān u sezā sinn ü sāli derece-i heftāde ḳadem-resā olmuş bir ẕāt-ı meḥāsin-intimā idi.

Ḫudāvendigār Ġāzī Cāmiʿi Ḫaṭībi Ḫaṭṭāṭ Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda Maḳsem Maḥallesiʾnde mecrā-yı ʿālem-i ġaybdan āb-ı nāb-ı vücūdı feverān-ı çeşme-sār-ı mülk-i şühūd ve cūybār-ı ġıll u ġışş ṣıbāvetden sāḥa-i rüşd ü sedāde ḫaṭve-endūd olduḳda tercemesi bālāda muḥarrer fużalā-yı kirāmdan Ḥāfıẓ Eyyūb Efendi merḥūmdan taʿallüm-i āyāt-i Ḳurʾāniyye ve bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān etmegin beyneʾl-ahālī Maḳsemli Ḥācī Ḥāfıẓ Efendi denmekle şöhret-nişān olmuş idi. Ḫaṭṭ-ı sülüs ü nesḫde Tarḫāna-zāde ʿAbduʾllāh Efendi merḥūmdan mücāz olup ḥüsn-i ḫaṭṭda ḳalem gibi ʿalem ve çābük-dest ü serīʿüʾl-ḳalem olmaġın terḳīm ü taḥrīrine muvaffaḳ olduġu Muṣāḥif-ı Şerīfe derece-i sebʿīni güẕār ve ṣafḥa-i ḳırṭāse ḫāme-i iḳtidār-ı nāfiʿüʾl-āsār ile keşīde vü nüvişte eyledigi kütüb-i mütenevviʿe-i bī-şumār olduġundan mā-ʿadā belde-i mezbūrede ṣaḥḥāflar sūḳında kārgeh[1982]-pīrā ve meşġūl-i beyʿ ü şirā-yı kütüb ü eczā ve refte refte mertebe-i refāḥ-ı ḥāle ḳadem-resā olmuş idi. Mūmā ileyh Ḥāfıẓ Eyyūb Efendi vefātından ṣoñraca veled-i nā-ḫalefiniñ ferāġından Çekirgeʾde Ḫudāvendigār Ġāzī *ṭābe ṣerāhu* Ḥażretleriniñ Cāmiʿ-i envār-ı lāmiʿalarında ʿuẕūbet-i ṣadā-yı ṣafā-baḫşā ile ḫaṭīb-i

[1980] 353b KA

[1981] 348a AE

[1982] 354a KA

naġme-perdāz ve irtiḥālinden çendān sāl muḳaddem Maḳsem Maḥallesiʾnde olan menzil-i ḳadīmini tārik ve Sulṭān Orḫan Maḥallesiʾnde biʾl-iştirā mālik olduġu ḫānede[1983] āşiyān-sāz bu efʿāl-i marażiyye ile ẕāt-ı şerīfi kitāb-ı ḥaysiyyet ü iʿtibāre ḥāşiye bāhirüʾl-imtiyāz iken biñ iki yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde müddet-i ḥayātı temām ve müsvedde-i ʿömri feẕleke-i ḫitām olup Başcı Zāviyesi miḥrābı verāsında olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣalāḥ-i ḥāl ile meẕkūr niçe sinīn-i bisyār ṣalāt-ı mefrūżayı tertīb üzre ḫatm-i Ḳurʾān ile īfāya müdāvim ve be-her yevm ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı Cāmiʿ-i Kebīrʾde cemāʿatle edāya mülāzım bir ẕāt-ı meḥāsin-ṣıfāt idi.

Yıldırım Bāyezīd Ḫān Cāmiʿi Ḫaṭībi Murabbaʿ-zāde Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi:

Terceme-i şerīfesi bālāda mesṭūr Sulṭānuʾl-ʿārifīn mihr-i münīr-i ufḳ-ı ehl-i yaḳīn Enārlı Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ inābet-kerdelerinden mīzān-ı ḥarīr kātibi esbaḳ Murabbaʿ İbrāhīm Efendi merḥūmuñ necl-i necīb-i ercmendi Ḥāfıẓ Aḥmed Efendiʾdir. Ṣulb-i mūmā ileyhden medīne-i Burusaʾda pertev-fiken-i vücūd-ı ẓāhir ve ḳadem-zen-i çār-pāye-i ʿanāṣır olup muḳteżā-yı istiʿdād-ı māder-zād ve refte refte ʿāric-i süllem-i rüşd ü sedād-ı Ḫudā-dād olduḳda mesbūḳuʾẕ-ẕikr Ḥāfıẓ ʿAlī Efendiʾdir. Taʿallüm-i Naẓm-ı Celīl ve ber-vech-i uḫrā ve şāyān-ı ḥıfẓ u ezberde beẕl-i naḳdīne-i cevdet-i eẕhān etmekle[1984] ṣadā-yı dil-güşā ve elḥān-ı ʿuẕūbet-edā ile ʿandelīb-i naġme-serā-yı gülşen-i Ḥażret-i Ḳurʾān-ı vācibüʾt-tebcīl olup baʿdehu tercemesi bālāda meẕkūr reʾīsüʾl-ḳurrā Şerīf Ḫāce Efendi merḥūmdan taḥṣīl-i ʿilm-i ḳırāʾat u vücūhāt ve baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrdan bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa istifāde-i hüner ü kemālāt etdikden ṣoñra ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ile şeref-endūd ve bu vechle zümre-i müderrisīn-i resmiyyeden maʿdūd olup şehr-i merḳūme[1985] fenāsında vāḳıʿ merḥūm-ı bihişt-mekān Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ʿaliyyetüʾr-raḥme veʾl-ġufrān ḥażretleriniñ cāmiʿ-i şerīflerinde ḫaṭīb-i be-nām ve maḥrūse-i mezbūrede meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-*

[1983] 348b AE

[1984] 354b KA

[1985] 349a AE

ʿazīz[1986]iñ ḫānḳāhlarında niçe zamān maḳām-ı imāmetde dest-beste-ı ḳıyām ve zāviye-i meẕkūre civārında olan Zeyniyye muʿallim-ḫānesinde murabbaʿ-nişīn-i cāy-ı ārām ve zümre-i ṣıbyān-ı ehl-i İslāma taʿlīm-i āyāt-ı Furḳāniyye ile güẕārende-i leyāl ü eyyām iken sinn ü sāli henūz derece-i s̱elās̱īne resīde olmuş idi. Maḥrūm-ı neyl-i ʿömr-i firāvānı biñ iki yüz ḳırḳ sekiz tārīḫinde maʿzūl-i imāmet-i mülk-i fānī ve müteveccih-i miḥrāb-ı cāmiʿ-i cemāʿat-i rūḥānī olup mekteb-i mezbūr sāḥasında āsūde vü defīn ve peder-i büzürgvārına ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene ve lāyıḳ-ı evṣāf-ı müstaḥsene maḥbūb-ı ḳulūb-ı pīr ü cüvān biʾl-icāze ḥüsn-i ḫaṭṭ ketb ü taḥrīrine muḳtedir Ḫaṭṭāṭ-ı Fāʾiḳüʾl-aḳrān ḥalīm ü selīm ṣabīḥüʾl-vech bir ẕāt-ı meḥāsin-nişān idi.

Gürūh-ı E'imme-i Feṣāḥat E'imme-i Kirāmdan Anḳaralı Ḥāfıẓ ʿÖmer Efendi:

Engūre-ı vücūdı belde-i Engūrīʾde nümā-yāfte-i bāġ-ı ʿālem ve taḥt-ı terbiye-i melevānda refte refte sirāyet-i ḥalāvet-i istiʿdād ile ṣād-āb u ḫurrem olduḳda muḳteżā-yı sāʾiḳ-i taḳdīr-i Ḫudā-yı ʿallām vaṭan-ı aṣliyyesinden ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ-ı maḳām ve maḥrūse-i Burusaʾya[1987] ʿaṭf-ı ʿinān-ı esb-i sebük-ḫırām baʿdeʾl-vuṣūl tedārük-i cāy-ı ārām edip imdād-ı güẕerānī-i eyyām ile beyneʾl-enām Engūrīli Ḥāfıẓ denmekle be-nām olmuş idi. Bir zamān mesācid-i baʿż-ı ḳurāda edā-yı ḫidmet-i imāmet ederek kesb-i şeʿbān ile dāfiʿ-i ʿillet-i ceyʿān bir müddet daḫı medīne-i Burusaʾda iḫtiyār[1988] ṣanʿat-i bezzāzī ile iḳtirāf-ı nafaḳa-i rūzīye berzede-i dāmān olup fiʾl-ḥaḳīḳa muvāfıḳ-ı ḳāʿide-i vücūhāt ü tecvīd ṣadā-yı meḥāsin-edā ile tilāvet-i Ḳurʾān-ı Rabb-i Mecīdʾde aḳrān-pesend ve ḥāfıẓ-ı ser-bülend olmaġın ṣanʿat-i meẕkūrdan ferāġat edip baʿż-ı cevāmiʿ-i şehr-i meẕkūrda biʾl-vekāle ḳabūl-i ḫidmet-i imāmet ve ḫiṭābet ile çerāġ-ı miḥrāb-ı ʿibādet ü ṭāʿat olup āḫir vaḳtlerinde Duḫter-i Şeref Maḥallesi muʿallim-ḫānesinde müʾeddib-i zümre-i ṣıbyān iken biñ iki yüz elli beş tārīḫinde ʿāzim-i dāruʾl-cinān ve mekteb-i mezbūr sāḥasında defīn-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr eṭvār-ı meḥāsin-ās̱ār ile meẕkūr ṣāliḥ ü ʿābid müteverriʿ ü mücāhid merd-i kāmil bir ẕāt-ı nīk-ḫaṣāʾil idi.

[1986] Aziz sırrı kutsansın.

[1987] 355a KA

[1988] 349b AE

ṬABAḲA-İ SĀBİʿ

Zümre-i Mūsīḳī-Şinās ve Gürūh-ı Ẕākirān-ı Ḫūb-Enfāsı Naġme-Sāzī'-i Perde-i Beyān Olur

Esved Dervīş ʿAlī:

Bālāda tercemesi sebḳ eden Kebābcı-zāde Bustān Efendi'niñ ṣulbundan ẓuhūr edip gendümgūn olmaġla Esved nāmıyla meşhūr idi. Sinn-i ṣıġarda ḥurūf-ı heycādan elif ü bāyı taʿallüm ü telaffuẓ etmemiş iken farḳ-ı ṣadā-yı Ḥicāz ile Şeh-nāzı temyīzde māhir henūz nā-resīde-i düvāzdeh sāl on iki maḳāmı icrāya ḳādir olup beste eyledigi ṣavt kūçek ü büzürg pesend ve'l-ḥāṣıl fenn-i mūsīḳīde reşk-āver-i üstādān-ı Ṣıfāhān u Nihāvend idi. Zāviye-i Aḥmed Paşa'da lemʿa-pīrā-yı mesned-i meşīḫat-ı ḳuṭbu'l-ʿārifīn Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ re'īs-i ẕākirleri iken biñ yigirmi üç senesinde[1989] vālidi ḥayātında dem-i nefesi beste ve ṣadā-yı zühre-şikāf-i *İrciʿī*'den mizmār-ı ḥayātı şikeste olup Murādiyye'de vāḳıʿ Beşikciler Ḳapusı[1990] ḳurbunda olan meḳābirde gehvāre-nişīn-i ʿadem olmuşdur.

Dervīş Ṣadāyī:

Mıṣr-ı Ḳāhire'da āsitāne-i dil-güşā olan Şeyḫ İbrāhīm Gülşenī fuḳarāsından Ṣadāyī denmekle şehīr ve ʿilm ü mūsīḳīde ṣīt u ṣadā-yı vaṣfı resīde-i ḳubbe-i çarḫ-ı esīrdir. Pāy-ı seyāḥat ile ʿālemi seyrān ederek tekyegāh-ı bihiştāsā-yı Burusa'da pūst-ı iḳāmeti basṭ edip çend rūz mihmān iken biñ altmış altı Muḥarremü'l-Ḥarāmıñ altıncı şeb-i āẕīne murġ-ı rūḥı gülzār-ı beḳāya pervāz ve Deveciler Maḳberesi'nde ārām-sāz oldı.

ʿUbeydī Efendi:

Maḥrūse-i Burusa'dan bedīd ve ʿaṣrı ʿulemāsından telemmüẕ edip fenn-i maʿārifde ferīd olduḳdan ṣoñra muḳteżā-yı meşreb-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳī taḥṣīl edip baʿż-ı cemʿiyyet-i zevāyā-yı meşāyiḫ-i ṭarīḳde ser-i ḫalḳa-i erbāb-ı ẕikr ü tevḥīd ve Ḥāfıẓ-ı kelām-i Rabb-i Mecīd olup şikest-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe ḳādir ve semt-i kitābetde māhir olmaġla dest-i ḳalem-i çābük-ḳadem ile iktisāb-ı taʿayyüş etmiş idi. Evāḫir-i ʿömrinde yekke-tāz-ı ʿarṣa-i cūd u seḫā Şeyḫü'l-İslām Bahāyī Efendi āsitānesine nāṣıye-sā olmaġla Burusa mīzān-ı ḥarīrinden

[1989] 355b KA

[1990] 350a AE

yevmī bir ḳaç aḳçe muḳāṭaʿaya mālik olup bir ḳaç eyyām mürūrında veẓāʾif-i ʿömri temām ve biñ yetmiş yedi Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde ʿāzim-i dārüʾs-selām olup Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda medfūn meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden pederi El-Ḥāc Aḥmed Efendiʾye maḳrūndır. Merḥūm Süleymān Efendi Ḥażretleriniñ eṣer-i teʾlīf-i celīli olan risāle-i mevlūd-i şerīfi beste eden Sekbānʾdan temeşşüḳ edip ḳırāʾatına meʾẕūn olmuşdur.

Mevlūdī ʿOṯmān Efendi:

Medīne-i Burusaʾda serā-perde-i ḫāne-i ʿademden[1991] āheng-ṭırāz-ı maḳām-ı vücūd olan Mevlid-Ḫān ʿOṯmān Efendiʾdir. Beyneʾl-enām *Mevlūd-i Süleymānī* denmekle şüyūʿ u be-nām olan manẓūme-i dil-ārāyı beste eden Sekbānʾıñ şākirdi henūz mesbūḳuʾẕ-ẕikr[1992] Ubeyd Efendiʾden telemmüẕ edip ḳırāʾatına aḫẕ-ı icāzet ve fenn-i mūsīḳīde mehāreti ve ḫoş elḥān ile Ḳurʾān-ı Ḳadīmʾi tilāveti olmaġın **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Firāz-ı naḫl-i gülde bülbül-i nālān ider feryād

Ṣanasın devr oḳur maḥfilde bir ṣāḥib-nefes-i üstād

vefḳınce Sulṭān Orḫan cāmiʿ-i şerīfinde devr-ḫān ve mevlevī-ḫāne-i Burusaʾda naʿt ü taʿrīfde muʿciz-beyān iken biñ yetmiş ṭoḳuz senesinde tebdīl-i maḳām edip Bıñarbaşıʾnda dergāh-ı mevlānā *ḳuddise sırruhuʾl-aʿlā* muḥāẕīsinde medfūndır.

Dervīş ʿAbdī:

Nāmı ʿAbduʾllāh bin ʿAlī fiʾl-aṣl Kefevīʾdir. Pāy-ı seyāḥate süvār ve ḫaṭve-peymā-yı baʿż-ı diyār olaraḳ Mıṣr-ı Ḳāhireʾde nümūne-nümā-yı gülzār-ı cinān olan āsitāne-i Gülşenī basṭ-ı pūst-ı ḳarār edip niçe eyyām zāviye-i mezbūrede seccāde-nişīn olan şeyḫ-i kerāmet-şiʿārıñ ʿabd-i Memlūḳī gibi ḫidmetinde ḳıyām etmiş idi. Baʿdehu belde-i merḳūmeden ṭayy-ı bisāṭ-ı iḳāmet ve pūyān-ı vādī-i seyāḥat olup biʾl-āḫire maḥrūse-i Burusaʾya vuṣūl ve Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi āsitānesine nüzūl edip fenn-i mūsīḳī ile

[1991] 356a KA

[1992] 350b AE

münāsebeti ve icrā-yı rüsūm-ı maḳāmāt-ı āṯār-ı ʿaşrde maḥāreti olmaġın şeyḫ-i mümā ileyhiñ reʾīs-i ẕākiri ve Ḳara Ẕākir denmekle müştehir Şeyḫ Ebū Bekr Efendiʾniñ tilmīẕ-i ẓāhiri olan Ser-terāş Dervīş ʿOṯmānʾdan baʿż-ı ṣavt meşḳ etmekle fenn-i meẕkūrda nādirüʾl-aḳrān ve ḳıdve-i gürūh-ı ẕākirān olmuş idi. Baʿdehu şeyḫ-i büzürgvār muʿtekif-i ṣavmaʿa-i mezār olduḳda ḳużātdan Ḥalebī Muḥarrem Efendi baʿż-ı ḳaṣabāta nāʾib ve ḳısmet-i rūz-ı ezeliyyeye ṭālib olup baʿde zamānin[1993] maḥrūse-i Burusaʾya gelüp zevāyā-yı evliyā-yı kirāmda bülbül-i şūrīdeveş İlāhī-gūyān iken biñ yüz yedi senesi Rebīʿüʾl-evvelʾiniñ on ikinci[1994] leyle-i Cumʿa ki şeb-i mīlād-ı Resūl-i kāʾināt ʿaleyhi efḍaluʾṣ-ṣalavāt idi. Ṭāʾir-i rūḥı zemzeme-perdāz olaraḳ gülzār-ı beḳāya pervāz edip Deveciler Meḳābiriʾnde defīn ve Sükūnī Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḥażretlerine ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūruñ īcādı olaraḳ niçe aṣvāt u İlāhiyyātı zebān-zed-i zümre-i ẕākirān olmuş ve ṭabīʿat-i şiʿriyyesi daḫı olup Muṭīʿ maḫlaṣıyla baʿż-ı ebyāt u eşʿārı ẓuhūra gelmişdir.

Hāvyār-zāde Ḥüseyn Efendi:

Maḥallāt-ı maḥrūse-i Burusaʾdan Ḳara Kādī Maḥallesiʾnde imām ve erbāb-ı maʿārif miyānında Hāvyār-zāde denmekle meşhūr u be-nām olup meşāyiḫ-i kirāmdan İştibī-zāde Es-Seyyid Şeyḫ Aḥmed Efendi ve Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ḫidmetlerinde enīs ve rūz u şeb meclis-i şerīflerinde celīs ve zāviye-i ʿaliyyelerinde olan zümre-i ẕākirāna reʾīs olup fenn-i mūsīḳīde fāʾiḳüʾl-aḳrān olmaḳ ḥasebiyle niçe ṣavt u besteler īcād etmiş ve kemān-keşlikde daḫı āzmāyiş edip tīrveş menzile vāṣıl ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ-i şikestede tetebbuʿ-ı ḫaṭṭ-ı Mīr ʿİmād ederek defter-i ḫoş-nüvīsāna dāḫil olmuş iken biñ yüz on beş Şevvālʾi evāsıṭında hāvyār-ı vücūdı ḳūt-ı ḥavṣala-i timsāḥ-ı ecel olmaġın Devecilerʾde mestūr-ı türāb-ı mezārdır.

Çatal Ṣaḳal Dervīş Muṣṭafā Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda ḳarīn-ı ẓuhūr ve resīde-i derece-i fehm ü şuʿūr olduḳda evāʾil-i ḥālinde ḳabā-dūzī ile kesb-i rūzī edip baʿdehu ḳumāş-ı istiʿdātını destgāh-ı aẕmāyiş-i

[1993] 356b KA

[1994] 351a AE

bürīdekār-ı ḫayāl ve endāze-i endīşe ile taḫmīn-i endām-ı aḥsen-i efʿāl edip fāżıl-ı devrān İsḥaḳ Ḫācesi Aḥmed Efendiʾniñ meclis-i ifādelerine[1995] mülāzemet ederek kesb-i kemāl etmiş ve baʿdeẕā ʿumdetüʾl-meşāyiḫiʾl-kirām Üftāde-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi Ḥażretleriniñ āsitāne-i saʿādetlerine intisāb[1996] ve niçe demler ḫidmet-i şerīfleriyle behre-yāb olduḳda nefes-i muʿciz-eserleriyle fenn-i mūsīḳīde be-nām īcād-ı beste ederek ṣāḥib-i maḳām olmuş idi. Dergāh-ı şerīf ʿazīz-i müşārun ileyhde ser-ẕākirīn ve ḥadīḳa-i ʿilm ü fażlından çatal-ı dest-i ṭalebi mīve-çīn iken biñ yüz yigirmi bir Receb-i şerīfinde āheng-i temāşā-yı maḳāmāt-ı beḳā etmekle Bıñarbaşı Ḫāmūşānıʾnda Üftāde Efendi zāviyesi reh-güẕārında defīn-i ḫāk-i fenā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr maʿrifet-āşnā ve meẕāḳ-i şiʿriyyede daḫı selīḳası olmaġın ṭabʿından niçe tārīḫ-i pesendīde ṣudūr ve baʿż-ı nādire-i ḫande-āver-i ẓarīfānesi ẓuhūr etmişdir.

Şarıca-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi:

Zer-i nāb-ı ḫāliṣüʾl-ʿayār-ı vücūdı kān-i ḫāk-i pāk-i Burusaʾdan ẓuhūr ve Şarıca-zāde İbrāhīm Efendi denmekle meşhūrdır. Sinn-i ṣıġarda taḥṣīl-i ʿilme sālik ve nefes-i bülend-i Ḫudā-dāde mālik olmaġın Cāmiʿ-i Kebīrʾde vekālet-i ḫiṭābet ederek uṣle vāṣıl ve ḫulūṣ-ı ḫidmet muḳābelesinde maḳṣūdına nāʾil olmuş idi. Dil-güşā-elḥān ile ḳırāʾat-ı *Muḥammediyye* ve Mevlid-ḫān ve muʿcize-i Dāvūdī-nefes ile dil-i mürdegāne baḫş-i cān ederken biñ yüz yigirmi tārīḫinde āheng-i maḳām-ı beḳā edip Deveciler'de medfūndır. Vefātına Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[1997]iñ tārīḫidir. **Tārīḫ:**

Şarıca-zāde Efendi ṣararup ṣoldı vāh

Sulṭān İmāmı El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi:

Hezār-ı naġme-senc-i nāle-perdāzāsā gülistān-ı maḥrūse-i Burusaʾda ḳadem-resā olup taḥṣīl-i maʿārif-i cüzʾiyede pāye iḥrāz ve nefes-i muʿciz-dem ile mūsīḳī-şināsān zümresinde serefrāz olduḳda Mevlūdī ʿOsmān Efendi[1998]-nām hünermendden ve baʿż-ı āsātiẕe-i Mevlūd-

[1995] 357a KA

[1996] 351b AE

[1997] Aziz sırrı kutsansın.

[1998] 357b KA

ḫānndan temeşşüḳ edip ḳırāʾat-ı Mevlūd-i şerīfde yegāne ve edāsı āvāze-i dil-keş[1999]-edālarına maḫṣūṣ naġamāt-ı rūḥ-efzā icrāsında ferīd-i zamāne olmuş idi. Baʿż-ı maḥallelerde mahāret-i ṭabʿ-ı naġme-sāzı muḳteżāsınca üstādān-ı selefe muġāyir şuʿebāt-ı nā-şenīde peydā edip iẓhār-ı yed-i ṭūlā etmişdir. Niçe meşāyiḫ-i ʿiẓāmıñ daʿavāt-ı ḫayriyyesine maẓhar ve mürşid-i sāmī Şeyḫ ʿAlī Selāmī Ḥażretlerine ḫidmet ü aḫẕ-ı dest-i inābet ile behrever olup belde-i mezbūrede vāḳıʿ Cāmiʿ-i Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫānīʾde imām ve şeref-i ḫidmet-i ḫiṭābet ile be-nām iken biñ yüz otuz üç tārīḫinde ḫırāmende-i gülzār-ı beḳā ve saʿādet-ḫāneleri civārında olan zāviye-i Selāmī ḥaẓīresinde mütevārī-i cevf-i ġabrā olmuşdur.

Sulṭān İmāmı-zāde Niẓāmü'd-dīn Efendi:

Tercemesi mürūr eden Sulṭān İmāmı El-Ḥāc Muṣṭafā Efendiʾniñ ṣulbundan gehvāre-i şühūda vażʿ-ı ḳadem eyledikde terennümāt-ı dāye-i rüşd ü sedād ile neşv ü nemā ve ṭabʿ-ı şūḫı muḳteżāsınca ʿilm-i mūsīḳīye heves edip ol fende şöhret-nümā olup peder-i ʿālī-ḳadrlerinden *Mevlidüʾn-Nebī* ʿaleyhiʾs-selām ḳırāʾatını temeşşüḳ edip naġme-i rāḥatüʾl-ervāḥı ḳulūb-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevāya dehende-i ṣafā ve āġāze-i müzīlüʾl-etrāḥı niçe mürde-dilānı iḥyā etmiş ve ʿaṣrında olan meşāyiḫ-i ʿiẓāmıñ duʿālarına nāʾil ve nüsḫa-i himmetlerin bāzū-yı ṣadāḳatine ḥamāʾil ḳılınmış idi. Medīne-i Burusaʾda Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ-i lāmiʿüʾl-envārında pederleri yerine İmām-ı Ṯānī ve ḫaṭīb-i dil-keş-i eġānī olup sübḥa-şumār-ı leyāl ü eyyām ve ʿibādāt u ṭāʿāt ile zād-ı rāh-ı āḫirete niẓām üzre iken biñ yüz elli tārīḫinde dem ü nefesi beste ve mizmār-ı vücūdı şikeste olup meşāhīr-i meşāyiḫ-i Celvetiyyeʾden Şeyḫ Selāmī[2000] Efendi Zāviyesiʾnde medfūn ve peder-i muḥteremlerine maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūr ṣāliḥ[2001] ü kāmil meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil fenninde māhir ve naẓīri nādir idi.

Ḫātim Meḥemmed Efendi:

[1999] 352a AE

[2000] 358a KA

[2001] 352b AE

Küberā-yı ṭarīḳ-i Celvetiyyeʾden ʿazīz-i sāmī Şeyḫ ʿAlī Selāmī Ḫulefāsından biñ yüz on tārīḫinde ṭarīḳ-i ḥacda lebbeyk-zen-i daʿvet-i Ḫudā ve müteveccih-i ʿālem-i beḳā olan Şeyḫ İbrāhīm Efendiʾniñ ṣulbundan medīne-i Burusaʾda engüşt-i vücūda zīver ve ʿilm-i mūsīḳīye heves edip ḫaylī hünerver olmuş idi. Sulṭān İmāmı Muṣṭafā Efendiʾden ḳırāʾat-ı Mevlid-i Şerīfi taʿallüm edip ḳırāʾat-ı Mevlid ü İlāhiyyātda şöhret-peẕīr olup ʿandelīb-i naġme-serā-yı ẕātı ṣavt-ı ḥüsn ile müzeyyen ü muvaşşaḥ ve terennümāt-ı dil-āsān ile muraṣṣaʿ u münaḳḳaḥ idi. Eşref-zāde ʿİzzüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı irşād-penāhlarında İlāhī-ḫān ve baʿż-ı İlāhiyyātına ḫūb-besteler īcād u peydā ve gülistān-ı ʿaşḳda hezārvār naġme-hā-yı gūn-ā-gūn icrā etmişler idi. Biñ yüz elli üç senesinde nefes-i nefīsi mefḳūd ve bülbül-i rūḥı ʿāzim-i gülşen-i dāruʾl-ḫulūd olup Selāmī Efendi Zāviyesiʾnde kendi ġars eyledigi dıraḫt-ı serv sāyesinde defīn ü musteẕill ve raḥmet-i İlāhiyyeʾye muṭṭaṣıldır.

Ḫaste-zāde ʿAbduʾllāh Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda bīmār-ḫāne-i vücūda vaż-ı ḳadem ve Ḫaste-zāde ʿAbduʾllāh Efendi denmekle meşhūr-ı bende vü āzāde idi. Üftān ü ḫīzān taḥṣīl-i hüner ü ʿirfān edip mühre-i fenn-i mūsīḳīden maʿdūd ve ʿilm-i meẕkūrda miṣl ü naẓīri nā-būd olmaġın belde-i mezbūrede bāsıṭ-ı seccāde-i irşād ve rāh-ber-i rāh-ı sedād Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[2002]iñ zāviye-i ʿaliyyelerinde reʾīs-i ẓākirīn olup deryā-yı derūnında cevāhir-i aṣvāt-ı bī-pāyān ve ʿaşḳ u ẕevḳ ile İlāhī-ḫān olduḳca ḳulūb-ı ʿāşıḳān u dervīşān[2003] sūzān u püryān ve zāviye-i meẕkūrede muʿallim-i ṣıbyān[2004] ve müʾeddib-i ebnā-yı zamān iken biñ yüz elli ṭoḳuz sālinde maraż-ı bī-emān-ı ecelden ḫaste vü bī-dermān ve ʿāzim-i dārüʾş-şifā-yı cinān oldı. Bıñarbaşı Gūristānıʾnda āsūde-i pister-i rāḥatdır.

Ḳapan Kātibī-zāde Muṣṭafā Efendi:

Cemīl-i naġme-perdāz-ı cüssesi gülzār-ı maḥrūse-i Burusaʾda lāne-sāz ve zümre-i mūsīḳī-şināsān ile hem-nām u āġāz olaraḳ gürūh-ı mezbūrdan beyninde keşret-ı ṣadā vü nāzük-terīn-edā ile mümtāz olup siyyemā tevşīḥ ile ḳırāʾat-ı *Risāle-i Mevlid-i Faḫrüʾl-Enbiyā*'da

[2002] Aziz sırrı kutsansın.

[2003] 353a AE

[2004] 358b KA

vaḥīd ve ṣīt ü şöhreti resīde-i mesāmiʿ-i ḳarīb ü baʿīd idi. Ḥaḳḳā ki naġme-i rāḥatüʾl-ervāḥı ṣafā-baḫş-ı ḳulūb-ı ṣaġīr ü kebīr ve terāne-i rāfiʿüʾl-etrāḥı müdīr-i çerḫ-i es̱īr ve zevāyā vü mecālis-i ehl-i z̤ikrde İlāhī-ḫān olduḳca nidā-yı yāhū evc-gīr olup bu ḥāl üzre ṭırāzende-i maḥāfil-i eḥibbā ve nüvāzende-i ḳulūb-ı dervīşān-ı bī-nevā iken biñ yüz elli ṭoḳuz senesinde nefes-i ʿömri nāfid ve devāt-ı zindegānīsi fāḳıd oldı. Mūsīḳār-ı cismi Bıñarbaşıʾnda mestūr-ı mezār ve vāṣıl-ı raḥmet-i cenāb-ı Āmuzgārdır. Merḥūm-ı mezbūr Ḳapan ḫānında pederleri yerine kātib ve behre-i yevmiyesini bu vechle kāsib ve biñ yüz otuz dört sālinde fütāde-i ḫāk-i mezār olan Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendiʾye dāmād olmaġla ḫānmān-ı derūnına zeḫāʾir-i sürūrı cālib olmuş idi.

Cumʿa Beg-zāde El-Ḥāc Ṣāliḥ Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Duḫter-i Şeref Maḥallesiʾnde bir şeref-i saʿātde ẓuhūr edip vālidi el-Ḥāc Meḥemmed ḳuṭb-ı dāʾire-i velāyet Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī Ḥażretleriniñ dāʾire-i ʿaliyyelerinde reʾīs-i z̤ākirleri olmaġın pederlerinden ve baʿż-ı esātiz̤e-i mūsīḳī-şināsāndan meşḳ-i ṣavt u[2005] ilāhī etmekle ol fende fāʾiḳüʾl-aḳrān ve beyneʾz̤-z̤ākirīn müşārun biʾl-benān olmuş idi. Ṣaḥīfe-i derūnında aṣvāt u ilāhiyyāt keş̱īr ü vāfir yeñiden besteler īcādına ḳādir ve zevāyā-yı[2006] meşāyiḫ-i ʿiẓāmda ve baʿż-ı emākin-i laṭīfede şehreyn-i rebīʿeynde ḳırāʾat-i *Mevlid-i Resūl-i Kibriyā*'da ser-muvaşşaḥān olup āteş-i ʿaşḳ ile ḳulūb-ı sāmiʿīni micmerāsā sūzān naġme-hāy-ı şevḳ-engīz ile ehl-i bezmi ʿandelībveş şūrīde vü nālān ederler idi. ʿĀḳıbetüʾl-emr bu dehr-i deni bī-beḳā olduġun iz̤ʿān ve bu pīrezen-i hezār-şevheriñ bī-vefā idügün īḳān edip biñ yüz seksen altı senesinde tekyegāh-ı cihāndan nā-būd ve ʿazm-i dāruʾl-ḫulūd eyleyüp Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Üftāde Efendi Zāviyesi reh-güz̤ārında defīn pederi El-Ḥāc Meḥemmedʾe ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ḫoş-ṣoḥbet tārik-i külfet-i ehl-i ülfet şāʿir-ṭabīʿat rind-i ẓarīf merd-i ʿarīf olup Bıñarbaşı Cāmiʿinde imām ve maẓhar-ı ʿizz ü iḥtirām idi.

[2005] 353b AE

[2006] 359a KA

Çıḳrıḳcı-zāde Siyāhī Aḥmed Efendi:

Pederi Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhu'l-ḫaṭīr*[2007] fuḳarāsından berçīde-i dest-i üstād-ı ḫarrāṭ olmaġın Çıḳrıḳcı-zāde Aḥmed Efendi deyü meşhūr ve elsine-i nāsda bu ʿunvān ile mevṣūf u meẕkūr idi. Cism-i maṭbūʿnı dest-i ḳudret maḥrūse-i Burusa'da çıḳrıḳ-ı tāmdan iḫrāc ve gevher-i ẕātını dürc-i ẓarāfet ü ʿirfāna idrāc edip fenn-i mūsīḳīyi ikmāl içün esātiẕe-i ʿilm-i meẕkūr āsitānesine rū-māl ve uṣūl ü fürūʿı ile tekmīl edip pīş-rev-i erbāb-ı kemāl olmuş idi. Leṭāfet-edā vü ʿuẕūbet-ṣadā ile velvele-endāz-ı ḳubbe-i çerḫ-i eṯīr ve neġamāt-ı şevḳ-engīzi pesendīde-i ṭabāyiʿ-i ṣaġīr ü kebīr olup Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbdu'l-Ḳādir Efendi merḥūmuñ zāviye-i şerīfelerinde Mevlid-ḫᾱn[2008] ve reʾīs-i İlāhī-gūyān iken biñ yüz ṭoḳsan iki tārīḫinde bülbül-i rūḥı gülistān-ı cihāndan perdāz ve ḳaṣr-ı cināniyyede naġme-sāz olup Ḥażret-i Emīr ḫāmūşānında[2009] mütevārī-i laḥd-ı mezārdır.

Ḳocagöz-zāde Muṣṭafā Efendi:

Medīne-i Burusa'da Murādiyye semtinde vilādet ve ġubāristān-ı ehl-i taṣavvufı kuḥl-ı cilā-baḫş-ı dīde-i dirāyet edip zümre-i mūsīḳī-şināsān ile ülfet ü istīnās ve envār-ı maʿāriflerinden iḳtibās eyleyüp ṣaḥīfe-i ḫāṭırında İlāhiyyāt-ı vefīre mevcūd ve ḫāṣṣa-i mūsīḳī-şināsān olan nāz u istiġnā kendüde mefḳūd olmaġın olmaġın zevāyā-yı evliyā'ullāhda meşāyiḫ ü fuḳarā ile enīs ü celīs ve gürūh-ı ẕākirāne reʾīs olmuş idi. Sulṭānü'l-ʿārifīn Eşrefü'l-meşāyiḫi's-sāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿİzzü'd-dīn Efendi el-müştehir bi-Eşeref-zāde ḥażretlerinden aḫẕ-ı yed-i inābet edip talaḳḳun-ı envār-ı ẕikr-i müselsel ile çeşm-i dil ü cānı lemeʿān ve Murādiyye Cāmiʿ-i şerīfinde ser-müʾeẕẕinān iken biñ yüz ṭoḳsan beş senesinde murġ-ı rūḥı āşiyān-ı tenden ṭayerān ve ʿazm-i gülşen-serāy-ı cinān eyledi. Murādiyye ḳurbunda olan meḳābirde defīn-i zīr-i türāb ve duʿā-yı müʾminīnden ḫiṣṣe-yābdır. Merḥūm-ı mezbūr muʿteḳid-i ehluʾllāh bir pīr-i rūşen-żamīr-i dil-āgāh idi.

[2007] Yüce sırrı kutsansın.

[2008] 354a AE

[2009] 359a KA

Laz El-Ḥāc Ḥasan Efendi:

Bilād-ı Baḥr-i Siyāhʾdan Ṭrabzon ḳurbunda bir beldede diyār-i mülk-i ʿademden mevc-zen-i ḳulzum-i ʿālem-i ẓuhūr baʿdehu maḥrūse-i Burusaʾya hicret ve ṭaraḥ-endāz-ı iḳāmet edip Laz Ḥācī Ḥasan Efendi denmekle meşhūr olmuş idi. Çırā Bāzārıʾnda şuʿle-efrūz-ı dükkānçe-i maʿīşet ve baʿde vāḳıf-ı kārgeh-ı maʿārif-i İlāhī ve ʿārif-i pīşe-i esrār-ı nā-mütenāhī Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿālī* [2010]ḥażretleriniñ dāʾire-i[2011] ʿaliyyelerinde çerāġ-ı sūzān-ı irādet olup zümre-i mūsīḳī-şināsnāndan maʿdūd ve niçe aṣvāt u ilāhiyyāt ṣaḥīfe-i ḫāṭırında naḳş-efzūd olmaġla dergāh-ı ḥażret-i[2012] ʿazīz-i müşārun ileyhde altmış seneden mütecāviz ser-ẕākirān-ı naġme-perdāzān ʿaleʾl-ḫuṣūṣ eṣnā-yı ẕikrde uṣūl-bend-i ehl-i devrān olmuş idi. Fuḳarā vü żuʿafāya enīs dāʾimā meşāyiḫ ü dervīşān ile celīs evḳāt-ı ḫamseyi cemāʿatle edāya mülāzım heme-i evḳāt ẕikr ü tevḥīd-i Perverdigārīye müdāvim ʿāşıḳ u ṣādıḳ dīde-i ḳulb-i ḥaḳīḳat-bīni uyanıḳ bir ẕāt-ı rāʾiḳ iken biñ iki yüz senesinde cānib-i ʿuḳbāya seyr ü sefer edip Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde Ḳalender-ḫāne muḥāẕīsinde āsūde-i laḥd-ı maġfiret-eṣerdir. Merḥūm-ı mezbūruñ sinn-i şerīfi ṭoḳsanı mütecāviz ve ādāb u ʿirfānı fāʾiz bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendi:

Mārrüʾẕ-ẕikr Ẕākir Ḥācī Ḥasan Efendiʾniñ maḫdūm-ı şerāfet-mevsūmı El-Ḥāc Ḫalīl Efendiʾdir. Merḳūm Ḥācī Ḥasan Efendi bir şeb ʿālem-i maʿnāda ḫānḳāh-ı Ḥażret-i ʿazīzde vāḳıʿ tevḥīd-ḫāneniñ miḥrābına reng-i ḫıżr-edā ferş-i seccāde eder. ʿAleʾṣ-ṣabāḥ ḫāk-i pāy-ı kīmyā-sāy-ı ḥażret-i ʿazīze rū-nihāde ve ruʾyāsını taḳrīr ü ifāde eyledikde ʿazīz-i müşārun ileyh bir veled-i ẕukūruñ ʿālem-i kevne nāzil ve dergāhımız miḥrābınıñ şeref-i imāmetine nāʾil olsa gerekdir deyü muvāfıḳ-ı taḳdīr olan taʿbīr-i dil-peẕīrleri cilveger-i ḥayyiz-i ẓuhūr ve mezbūr Ḫalīl Efendi ṣulb-i vālid-i mācidinden gehvāre-i vücūda mürūr etmiş ve taḥṣīl-i ʿulūm-ı nāfiʿa eyledikden ṣoñra ʿilm-i mūsīḳīye heves edip fenn-i mezbūrede mümtāz ve

[2010] Yüce sırrı kutsasın.

[2011] 354b AE

[2012] 360a KA

aḳrān u eşbāhından serefrāz ʿaleʾl-ḫuṣūṣ āsitāne-i Ḥażret-i Ġazzīʾde otuz[2013] seneden ziyāde ḫaṭīb ü imām ve revnaḳ-efzā-yı miḥrāb-ı ʿizz ü iḥtirām olmuşdur. Esnā-yı muḳābe-i şerīfelerde İlāhī-ḫān ve tilāvet-i risāle-i Mevlid-i Sulṭānüʾl-Enbiyāʾda ʿuẕūbet-i ḳırāʾat ile müşārun biʾl-benān ve maḥbūb u merġūb[2014] fuḳarā vü dervīşān iken biñ iki yüz sekiz tārīḫinde minber-i ḥayātdan nüzūl ve rūḥ-ı şerīfi gülzār-ı cināne vuṣūl bulduḳda cesedi Bıñarbaşıʾnda pederi ḳurbunda medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr ḫāliṣüʾl-cenān melīḥüʾl-lisān Çırā Bāzārıʾnda fürūzān eyledigi dükkān-ı żiyā-efşānı mecmaʿ-i meşāyiḫ ü ʿirfān müşfiḳ ü kerīm ve enīs ü ġam-güsār dervīşān u fuḳarā idi.

Rāġıb Paşa Kitābcısı Aʿmā Ṣādıḳ Efendi:

Maḥmiyye-i İstanbulʾda nüzhet-geh-i vücūda ġulġule-endāz olan Meḥemmed Ṣādıḳ Efendiʾdir. Refte refte ḳayd-ı hevā-yı ṣabāvetden rehā-yāfte olup niçe zamān erbāb-ı maʿārif ile ṣoḥbet ederek vāḳıf-ı ʿilm ü ʿirfān olduḳdan ṣoñra sefīne-i ʿuẕmā-yı biḥār-ı ʿulūm u faż̄īlet ve nüsḫa-i kübrā-yı kütüb-ḫāne-i maʿrifet faḫrüʾl-vüzerā vezīr-i mekārim-pīrā Rāġıb Paşa merḥūmuñ dāʾire-i ʿaliyyelerine intisāb ve zamān-ı ṣadāretlerinde kitābcılıḳları ḫidmetiyle kām-yāb olup ārāyiş-i ẕāt-ı meḥāsin-kirdārı olan āṯār-ı fehm ü dāniş muḳteżāsınca ṣadr-ı müşārun ileyhe keṯret-i şeref-i muḳārenetle kitāb-ı imtiyāz u iʿtibāre hāmiş olup mübteġā-yı meşreb-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳīye dil-bend ve zümre-i mūsīḳī-āşnā-yı ʿaṣrdan fenn-i meẕkūrı temeşşüḳ ü taḥṣīl ile aḳrān-pesend ve ʿilm-i mezbūrda ʿurūc-ı maḳāmāt edip āvāze-i bülend-māhāreti perde-i evcden Ḥüseynīʾye çıḳarmış ve ṣadā-yı naġme-i iştihārını resīde-i mesāmiʿ-i ahālī-i Ṣıfāhān u ʿIrāḳ[2015] u Nihāvend eylemiş idi. Vezīr-i müşārun ileyhiñ kişver-i beḳāya irtiḥālinden ṣoñra *bi-ḳażāʾiʾllāhi teʿālā*[2016] giriftār-ı ʿillet-i ʿamā ile temāşā-yı nuḳūş-ı ġarībe-i cihān gözlerine ḥarām olup niçe eyyām mürūrında dār u diyārından[2017] girih-güşā-yı beste-i direng ve maḥrūse-i Burusa ṣavbına zemzemehā-yı ʿazm ü āheng olup ḥiṣār-ı şehr-i mezbūrda ḳarār-gīr mülk-i iştirāsı olan

[2013] 355a AE

[2014] 360a KA

[2015] 355b AE

[2016] Yüce Allahʾın emrinin yerine gelmesiyle.

[2017] 361a KA

ḫānede ārām-sāz ve Der-i Saʿādet-i emtiʾa gümrüginden iḥsān-ı ʿaliyye-i şehriyārī olan vaẓīfesiyle nişīmen-i ḳanāʿatde demdeme-perdāz olduġundan mā-ʿadā belde-i mezbūrede revnaḳ-efzā-yı kāşāne-i übbehet ü iclāl mevālī-i ʿiẓāmdan Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi merḥūm ḳavābil-i erbāb-ı ʿirfānı velā-siyyemā zümre-i mūsīḳī-şināsānı şāyān-ı nevāziş ü iḥsānı etmek ʿādet-i dīrīne-i meşreb-i pāki ve lāzıme-i şān-ı mecbūluʾl-cevād Bermekī-idrākı olmaġın mezbūrı keşīde-i silk-i iltifāt-ı firāvānī edip rūz u şeb meclis-i ʿirfān-perverlerinde maʿaʾl-edeb terāne-i dil-güşā ve elḥān-ı ḥālet-efzā ile velvele-ārā ve baʿż-ı evḳātda daḫı yārān u eḥibbā ile maḳām-ı ülfet ü muʿāşeretde rāst-rū ve naġme-serā iken biñ iki yüz on üç tārīḫinde bülbül-i ḫoş-āyende-i rūḥı pervāz-künende-i bāġ-ı İrem dāruʾl-cinān ve cesedi Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde defīn-i ḫāk-i ġufrān oldı. Merḥūm-ı sālifüʾl-beyān ʿilm-i mūsīḳīde müşārun biʾl-benān ve kemāl-i mahāretine rūḥ-ı Fārābī ḥayrān rütbe-i taʿdāddan efzūn fuṣūl-i mütekāşireden aʿlā besteler ve nā-şenīde pīş-revler ile mecmūʿa-i sīnesi meşḥūn olup el-ḥāṣıl muvāfıḳ fenn-i edvār-ı icrā-yı maḳāmātda[2018] miṣl ü naẓīri nādir ve şuʿebāt-i şevḳ-āmīz ve neġamāt-ı ẕevḳ-engīzi muḥtevī-i ʿilm-i meẕkūrı ez-ser-i nev iḫtirāʿ ü īcāde ḳādir bir ẕāt-ı rūşen-dil-i ṣafā-nāṣir idi.

Ḳaraböcek-zāde Münādī Aḥmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda sāḥa-i[2019] şühūda ḳadem-nihāde ve beyneʾl-enām Ḳaraböcek-zāde denmekle şöhret-dāde olan Aḥmed Efendiʾdir. Refte refte ġavāʾil-i müddet-i ṣabāveti mütecāviz ve miyān-ı aġ u ḳarayı farḳ u temyīz rütbesinde ḥāʾiz olduḳda baʿż-ı erbāb-ı ʿirfāna muḳārenetle bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa leʾālī-i ʿilm-i ḥāli silk-i taḥṣīle keşīde eyledikden ṣoñra Enārlı ḫānḳāh-ı şerīfinde seccāde-pīrā-yı ḥaḳīḳat maẓhar-ı feyż-i İlāh ve cedd-i emced-i ʿabd-i rū-siyāh ḳıdve-i ehl-i yaḳīn Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi Ḥażretleriniñ āsitān-ı āsitāne-i ʿaliyyelerine cebīn-sāyīde olup ʿazīz-i müşārun ileyh ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı şerīflerine mevcūd-ı ẕākirān-ı maʿārif-i sürūddan muvāfıḳ-ı uṣūl-i maḳāmāt niçe aṣvāt u ilāhiyyāt temeşşüḳ ve fenn-i mūsīḳīniñ uṣūl u fürūʿına neyl ile eşbāh u naẓāʾirini tefevvuḳ eylemiş ve ʿādet-i ḳadīm-i bāzār-ı cihān üzre dūçār-ı ḳayd-ı iktisāb

[2018] 356a AE

[2019] 361b KA

dāne-i evlād u ʿıyāl olmaġın berāy-ı istiḥṣāl nafaḳa-i rūziyye sevḳ-i sāʾiḳ-i taḳdīr-i Ezeliyye ile maḥrūse-i mezbūrede dellāl olmuş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa vāḳıf-ı sūd u ziyān-ı cihān ve ʿārif-i nīk u bed-i devrān bir ẕāt-ı daḳāyıḳ-nişān olmaġla delālet-i dellāl[2020]-i tevfīḳ-i Kirdgār ile metāʿ-ı ḳadr ü iʿtibārı revāc-peẕīr-i çār-sū-yı ṣıġār u kibār olaraḳ yigirmi seneden ziyāde rākiben ʿaleʾl-ḫayl esvāḳ u bāzār-ı belde-i merḳūmede münādī ve sālifüʾl-beyān ḫānḳāh-ı ʿazīzlerinde[2021] niçe sinīn-i mütekāşire reʾīs-i ẕākirān-ı naġme-şināş ve ser-müʾeẕẕinān-ı müʾssirüʾl-enfās olmaġın eşnā-yı ẕikruʾllāhda mūcib-i taḥrīk-i sevdā-yı derūn aṣḥāb-ı vecd ü ḥāl olur ṣadā-yı bülend-edā-yı ḥālet-efzā ile ḳulub-ı ʿāṣıḳān u dervīşānıñ vesīle-i[2022] tezāyüd-i şevḳ ü şādī iken "Münādīler nidā eyler gel İlāhiye gel İlāhiye/ İşidenler cān fedā eyler gel İlāhiye gel İlāhiye" müfādınca biñ iki yüz on beş tārīḫinde nidā-yı münādī-i *İrciʿī* ṣımāḫ-ı cānına ilḳā ve rūḥ-ı revānı ʿāzim-i gülşen-serāy-ı beḳā olup Şehre Küsdü Cāmiʿ-i Şerīfiniñ cānib-i şarḳīsinde olan ḥaẓīrede medfūn ve meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Aʿrec Şeyḫ Meḥemmed Ḥażretlerine maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūr ʿāḳil ü kāmil meḥāsinüʾl-ḫaṣāʾil cihān-dīde ve telḫ ü şīrīn rūzgārı çeşīde ẓarīf ü ʿarīf ülfet ü muvāneseti laṭīf bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Ḳaṭırcı-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi:

Meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Aḥmed Ġazzī Ḥażretleriniñ şumurde-i zümre-i dervīşānından Uzun Dervīş Muṣṭafā-nām bir merd-i be-nām ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda dāʾire-i mülk-i vücūda resīde ve zamān-ı ḳudretle ḳaṭār-ı ahālī-i ʿālem-i şühūda keşīde olan Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥmān Efendiʾdir. Refte refte bār-girān-ı daġdaġa-i ṣabāvetden ḫalāṣ ve bir miḳdār tedārük-i aḳmişe-i mücellā-yı dāniş ü ʿirfān ile çerāġ-ı ḥāli bāhirüʾl-iḫtişāṣ olduḳda muḳteżā-yı ṭabʿ-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳīye keşīrüʾl-meyelān ve zümre-i mūsīḳī-şināsān-ı ʿaṣrdan fenn-i meẕkūrı temeşşüḳ etmekle ġıbṭa-fermā-yı aḳrān ve Cāmiʿ-i Kebīrʾde otuz seneden mütecāviz müʾeẕẕin-i ḫoş-elḥān ve baʿż-ı zevāyā-yı evliyā-yı[2023] kirām ve ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ḫānḳāh-ı ʿazīz-i müşārun ileyhde muḳābele-i şerīfelerde İlāhī-gūyān

[2020] dellāl: - KA

[2021] 356b AE

[2022] 362a KA

[2023] 357a AE

ve pey-rev-i gürūh-ı ẕākirān-ı naġme-perdāzān iken biñ iki yüz on dört tārīḫinde rūḥ-ı şerīfi nāʾil-i raḥmet-i Raḥmān ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde dāḫil-i ṣufūf-ı zümre-i ḫāmūşān oldı. Merḥūm-ı mezbūr ḥalīm ü selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i[2024] müstaḳīm neccārlıḳ ḥırefinde çīre-dest bir üstād-ı yegāne ve eẕvāḳ-ı ṣūfiyyeyi ẕāʾiḳ bir ẕāt-ı şerāfet-peymā idi.

Ṣūfī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Ṣūfī-zāde El-Ḥāc Meḥemmed-nām ṣāf-dil-i ṣıdḳ-ittisām ṣulbundan ʿālem-i kevne nāzil ve ṣūf-ı rüşd ü sedādı telebbüs ile rütbe-i farḳ u temyīze vāṣıl olduḳda Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī dergāhında olan muʿallim-ḫānede Ḫaste-zāde ʿAbduʾllāh Efendiʾden devā-yı taʿallüm-i Ḳurʾān ile dil-i bīmārı kesb-i ṣıḥḥat eyledikden ṣoñra muḥibb-i taḥṣīl-i ʿilm ü faẓīlet ve mükibb-i tekmīl-i hüner ü maʿrifet olup ders-i ʿām Kütükci-zāde Ḫ*ā*ce Aḥmed Efendi merḥūmuñ meclis-i ifādelerine dāḫil ve nāʾil-i pīrāye-i ʿulūm u feżāʾil olduḳda muḳteżā-yı meşreb-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳīden āşnā ve ṣaḥīfe-i ḫāṭırında mertebe-i taʿdāddan bīrūn aṣvāt u İlāhiyyāt mevcūd u müheyyā olmaġla sālifüʾẕ-ẕikr Şeyḫ Aḥmed Ġazzī *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[2025]iñ zamān-ı ʿaliyyelerinde yigirmi sene miḳdārı İlāhī-gūyān ve Şeyḫ Muṣṭafā Efendi ve Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-laṭīf Efendiʾniñ āvān-ı meşīḫatlarında daḫı ser-ḫalḳa-i gürūh-ı ẕākirān olmuş idi. Naḳd-i vaḳti maṣrūf-ı cihet-i ʿibādāt u ṭāʿāt be-her şeb çār rekʿat ṣalāt-ı tesbīḥi baʿdeʾl-edā müteveccih-i dergāh-ı mücībüʾd-daʿavāt olup sinn-i şerīfi miʾe-i kāmileyi güẕer etmiş pīr-i maʿālī-ṣıfāt iken biñ iki yüz[2026] on yedi sālinde “Sen bu ilde kimseye yār olmadın, var seniñ elbette yāriñ ḳandadır” zemzemesiyle dem-sāz ve ārzū-yı viṣāl-i ḥaḳīḳi ile murġ-ı rūḥı cānān iline pervāz ve gülşen-serāy-ı cinānda āşiyān-sāz olup ḳafes-i tenleri Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda ḳalender-ḫāne muḥāẕīsinde nühüfte-i ġār-ı mezārdır[2027]. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ʿābid ü zāhid mürtāż u mücāhid ʿāşıḳ u ṣādıḳ geceler tā-be-seḥer dīde-i başīreti uyanıḳ idi.

Ṣıçancı-zāde ʿAlī Efendi:

[2024] 362b KA

[2025] Aziz sırrı kutsansın.

[2026] 357b AE

[2027] 363a KA

Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusaʾda Ḥişār Cāmiʿi müʾezzini aṣlaḥuʾṣ-ṣuleḥā Ḥācī Ṣāliḥ Efendi-nām bir recül-i pür-iḥtirām ṣulbundan ḳadem-resā-yı maḥfil-i ʿālem-i şühūd ve ṣīt u ṣadā-yı şöhreti vāṣıl-ı menāre-i çerḫ-i kebūd olan ʿAlī Efendiʾdir. Burc-ı bārū-yı vaḳt-i cüvānīyi güzerān ve zaḫīre-i fehm ü idrāk u īḳān ile kesb-i şebʿān eyledikde devr-i mecālis-i ʿulemā ve vażʿ-ı cebīn-i ʿatebe-i ʿurefā edip biʾl-āḫire meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden mihr-i münīr-i sipihr-i ehl-i yaḳīn ve cedd-i mācid-i ʿabd-i kemīn Enārlı Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi Ḥażretlerinden iḳtibās-ı envār-ı rūḥāniyyet ve baʿde vefātihi ʿazīz-i müşārun ileyhiñ ḫulefā-yı kirāmlarından Şeyḫ Aḥmed-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi merḥūmdan tecdīd-i ḳıbāle-i bīʿat edip evrād u ezkār ile iştiġāl ve dāʾire-i mūsīḳī-şināsnāna daḫı ittiṣāl ve ʿilm-i mezkūrı bir miḳdār teferrüs etmekle mümtāzüʾl-emsāl olmuş idi. Zevāyā-yı meşāyiḫ-i kirāmda pey-rev-i zümre-i zākirān ve ḥiṣār-ı belde-i mezbūrede Naṣūḥ-zāde Tekyesiʾnde vekāletle icrā-künende-i āyīn-i pīrān iken biñ iki yüz on sekiz sālinde bülbül-i rūḥı ʿāzim-i gülistān-ı[2028] cinān ve Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī Zāviyesiʾnde olan ḥaẓīrede mestūr-ı perde-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr sālik-i Ḥaḳ ve ʿāşıḳ-ı dīdār-ı feyyāż-ı muṭlaḳ edīb ü vaḳūr faḳīr ü ṣabūr müstaḳīmüʾl-eṭvār bir pīr-i nīkū-kirdār idi.

Bayṭār-zāde Ḫaṭṭāṭ El-Ḥāc Meḥemmed Efendi:

Naḳş-ı vücūdı ḫāme-i ḳudret ile medīne-i Burusaʾda[2029] nüvişte-i ṣaḥīfe-i şühūd ve ḫuṭūṭ-ı kıyāset ü ʿirāfet pīşānī-i nūr-ı enīsinde mevcūd olduḳda ʿinān-ı esb-i sebük-cevelān-ı saʿy ü ictihādını vādī-i maʿārife sevḳ edip biñ iki yüz iki tārīḫinde ʿāzim-i ḫuld-i berīn ve belde-i mezbūrede Mudānya Ḫānı zeylinde vāḳıʿ ____(?)[2030] ve nām-ı dīger Aġa Maḥallesi muʿallim-ḫānesinde āsūde vü defīn olan reʾīsüʾl-ḫaṭṭāṭ Ḫaffāf El-Ḥāc İsmaʿīl Efendi merḥūmdan temeşşüḳ-i ḳavāʾid-i ḥurūf ve evḳāt ü sāʿātini ketb ü taḥrīre maṣrūf etmegin nesḫ ü sülüs ü celīde efendi-yi mūmā ileyhden meʾzūn ve ḫaṭṭ-i zībāsı ḫaṭṭ-i rūy-ı dil-berānveş melāḥat-efzūn olup ḫaffāflar sūḳında bir dükkānda visāde-pīrā ve ṭullāb-i

[2028] 358a AE

[2029] 363b KA

[2030] Nüshalarda şeklinde yazılan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

maʿārif-āşnāya fenn-i mezbūrı taʿlīm ü tefhīm ederek beyneʾl-enām Bayṭārī Efendi deyü şöhret-nümā olmuş idi. Fāris-i meydān-ı hüner ü ʿirfān ve ʿilm-i mūsīḳīde ġıbṭa-fermā-yı aḳrān ve ser-i ḫayl-i ẕākirān olup niçe müddet cāmiʿüʾl-ʿilm veʾl-ʿibāde Eş-Şeyḫ Meḥemmed Üftāde *enālehuʾllāhi teʿālā biʾs-sādeti*[2031] ḥażretleriniñ türbe-i münīflerinde olan cāmiʿ-i şerīfde ḫiṭābet ve bir zamān daḫı ḫānesi civārında Naṣūḥ-zāde Tekyesiʾnde vekālet-i meşīḫat edip uṣūl-i fenn-i mūsīḳīye muvāfıḳ nā-şenīde naġmeler iḫtirāʿında ṣāḥib-i yed-i ṭūlā ve zevāyā-yı ehluʾllāhīde şehreyn-i rebīʿeynde[2032] ḳırāʾat-ı Mevlid-i Sulṭānüʾl-Enbiyāʾda bülbül-i naġme-serā ʿaleʾl-ḫuṣūṣ tilāvet-i risāle-i *Miʿrāciyye*-i pādşāh-ı her-dü-serāda bir ṭūṭī-i gūyā olmaġın ṣadā-yı ḥālet-efzāsından büzürg u kūçek feraḥnāk ve zemzemhā-yı müʾessirüʾl-edāsından micmer-i derūn-ı ʿuşşāḳ sūznāk olur idi[2033]. Edā-yı farīża-i ḥacc-ı şerīf ile muʿazzez u muḥterem olduḳdan ṣoñra biʾd-defaʿāt ber-nehc-i bedel ol maḳām-ı ʿālīlere yüz şerefine neyl ile mesrūr u ḫurrem olmuş idi. Bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾl-müteʿāl biñ iki yüz on ṭoḳuz sālinde bādiye-i fenādan ʿālem-i maʿmūre-i beḳāya ʿazm ü irtiḥāl edip naʿş-ı şerīfi sālifüʾz-ẕikr Naṣūḥ-zāde zāviyesi ittiṣālinde reh-güẕārda vāḳıʿ ḥaẓīrede āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿāḳil ü kāmil niçe meşāyiḫ-i kibārıñ meclis-i muḳaddeslerine dāḫil ve naẓar-ı kīmyā-eserlerine nāʾil olmuş ve sinn ü sāli derece-i heftāde vuṣūl bulmuş bir pīr-i rūşen-żamīr idi.

Reʾīsüʾl-Müʾezzinīn Ṣoḳḳı(?)[2034]-zāde İbrāhīm Efendi[2035]:

Ḳuṭbuʾl-ārifīn ve senedüʾl-vāṣılīn Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī bendegānından Bulġur ṣıḳısı İsmaʿīl Efendi merḥūmuñ ṣulbundan maḥrūse-i Burusaʾda bālā-yı maḥfil-i şehādete pā-nihāde ve Ṣoḳḳı-zāde İbrāhīm Efendi denmekle şöhret-dāde olmuş idi. Rütbe-i ṣabāvetden maḳām-ı rücūliyyete ḳadem-zen ve zīver-i rüşd ü sedād-ı Ḫudā-dād ile ḳāmet-i liyāḳati muʿanven olduḳda bir miḳdār taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān-ı şeref-medār ve muḳteżā-yı meşreb-i şūḫı ʿilm-i mūsīḳīye heveskār olup mūsīḳī-şināsān-ı ʿaṣr ile ülfet ü iḫtilāṭ ederek fenn-i mezbūrı bi-

[2031] Allah ona saadet versin.

[2032] 358b AE

[2033] 364a KA

[2034] Nüshalarda صقى şeklinde yazılan kelime kaynaklarda tespit edilemedi.

[2035] Başlık AEʾde der-kenārda kayıtlıdır.

ḳadriʾl-istiṭāʿa istiknāh u iktisāb ve Cāmiʿ-i Kebīr-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānīʾde maḥfil-ārā-yı mevcūd olan zümre-i müʾeẕẕinān-ı ḫoş-elḥāndan maʿdūd olmaġın giderek ṭāʾife-i[2036] ʿāliyeye riyāsetle reşk-āver-i şeyḫ ü şāb olmuş ve berāy-ı infāḳ-ı ehl ü ʿıyāl dāʾire-i beyʿ ü şirāya ittiṣāl edip cāmiʿ-i merḳūm ḳurbunda dükkānçe-nişīn-i maʿāş[2037] ve Ḳahve-fürūşluk ile intiʿāş eylemiş idi. Otuz seneden mütecāviz cāmiʿ-i sālifüʾl-beyānda bi-ḫulūṣiʾl-cenān *mā vecibeʾī ʿaleynā*[2038] olan ḫidemāt-ı mebrūreyi teʾdiye vü īfā edip bu ḥālāt-ı seniyye-i meḥāsin-pīrā ile maʿmūruʾl-cevānib ve ez-her cihet hefevāt-ı nā-marżiyyeden mütecānib iken biñ iki yüz yigirmi dört tārīḫinde rūḥ-ı laṭīfi ʿāric-i süllem-i menāre-i ʿālem-i beḳā ve dāric-i cāmiʿ-i şehristān-ı ʿuḳbā olup cesed-i şerīfi ḫāneleri ḳurbunda Bıñarbaşı ḳapusında vāḳıʿ şecere-i çenārıñ sāyesinde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ṣalāḥ-i ḥāl ile meẕkūr ṣalāt-ı ḫamseyi her bir vaḳtde tecdīd-i vużū ile cemāʿatle edāya mülāzemeti ve be-her gün mineʾl-evvel ileʾl-āḫir *Delāʾil-i Şerīf*i tilāveti velā-siyyemā ṣadā-yı bülend-edā ile gūyā-yı aṣvāt u ilāhiyyātda mahāreti meşhūr idi.

Ḥikmetī-zāde Dāmādı Ḳalburcı-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Meḥemmed Efendi:

Medīne-i Burusaʾda bürūz u ẓuhūr ve Ḳalburcı-zāde denmekle kūçek ü büzürg miyānında meẕkūr idi. Tercemesi bālāda mürūr eden reʾīsüʾl-meşāyiḫ Ḥikmetī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi merḥūme dāmād olmaġla tāc-ı şerīf-i Celvetiyyeʾyi zīver-i yāfūḫ-ı ser-i ibtihāc etmiş ve giderek māḥaṣal ḳadr ü iʿtibārı bāzār-ı iştihāre şāyān gencīde-i ġırbāl-i revāc olmuş idi. Zümre-i mūsīḳī-şināsān ile mecālise ve gürūh-ı ẕākirān ile muṣāḥab vü muvānese ederek iḳtiżā-yı meşreb-i şūḫı fenn-i mezbūrede heves ve maḥmiyye-i Sitanbulda seccāde-nişīn-i meşīḫat Ümmī Sinān[2039]-zāde Efendi ḥażretlerinden ve baʿż-ı esātiẕe-i maḳām-āşnādan temeşşüḳ edip ʿilm-i meẕkūruñ ġavrına[2040] dest-res olup ṣaḥīfe-i żamīrinde rütbe-i güncāyişden bīrūn-ı ṣavt u ẕikr-i menḳūş ve İlāhiyyāt-ı meşāyiḫ-i kibār ile deryā-yı derūnı pür-ḫurūş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa ʿilm-i mezbūrda kemāl-i muḥārese u

[2036] 359a AE

[2037] 364b KA

[2038] Üzerimize görev olan.

[2039] 359b AE

[2040] 365a KA

mehāretle sebḳ-fermā-yı aḳrān ve beste eyledigi bu ḳadar ezkār u aṣvātı pesendīde-i maḳām-şināsān ve zebān-zed-i ṭā'ife-i zākirān-ı ḫoş-elḥān olup Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī *ḳuddise sırruhu'l-bāḳī*[2041] ḥażretleriniñ ḫānḳāh-ı ʿaliyyelerinde Ḳayın Pederleri şeyḫ-i mümā ileyh ile ḳırḳ seneden mütecāviz hem-dem ü celīs ve zāviye-i mezbūrede muḳābele-i şerīfelerde zümre-i zākirāne ve sā'ire evliyā-yı kirāmda şehreyn-i rebīʿeynde ḥīn-i tilāvet-i Mevlūd-i Seyyidü'l-enāmda müveşşeḥan-ı naġme-perdāzāne re'īs olup bu ḥāl-i marżiyye üzre güzārende-i evḳāt iken biñ iki yüz otuz yedi sālinde rūḥ-ı revānı semt-i beḳāya müteveccih olduḳda ḫānḳāh-ı mezbūr ḥaẓīresinde defīn-i ḳabr-i pür-nūr ve maẓhar-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūrdur. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr sinn ü sāli ḳademāt-ı süllem-i heftādı üç dört pāye tecāvüz etmiş imtidād-ı ʿömr mülābesesiyle niçe meşāyiḫ-i zevi'l-iḫtirāmıñ nezd-i saʿādetlerine duḫūl ile duʿā-yı himmetlerine nā'il olmuş ehl-i ülfet ḫoş-ṣoḥbet dāfiʿ-i kürūb-ı külfet olduḳca ʿilm-i ṭıbda daḫı ḥazāḳati āşikār bir pīr-i ḫuceste-āsār idi.

Şerīf Efendi El-Celvetī:

Vā-beste-i maḳām-ı nihüft-i milket-i buṭūn olan vücūdı maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusa'da āheng-endāz-ı dā'ire-i ʿālem-i ẓuhūr ve inẓimām-ı terbiye-i dāye-i rāst-nümā ile neġamāt-ı velvele-senc-i ṣabāveti perde-be-perde[2042] gomāşte-i kār-ḫāne-i ḥiss ü şuʿūr olduḳda muḳteżā-yı taḳdīr-i Ḫudā-yı ʿazze ve cell İnebeg sūḳında tütüncilik ṣanʿatıyla kesb-i ḳısmet-i rūz-ı ezel etmekle Tütünci Şerīf deyü meşhūr idi. Fenn-i mūsīḳī ile ʿalāḳası[2043] ve icrā-yı maḳāmāt-ı aṣliyye ve ferʿiyyede selīḳası olmaġın mūsīḳī-şināsān-ı ʿaṣrından beste vü pīş-revlerin temeşşük ü tefaṭṭun ve baʿż-ı esātize-i zākirāndan ṣavt u ilāhiyyāt teferrüs ü tefennün edip ṣafḥa-i żamīrinde bunca nuḳūş-ı aṣvāt-ı ġarībe ve niçe murabbaʿāt-ı nā-şenīde-i laṭīfe mevcūd olmaġla ṣadā-yı bülend-edā-yı dil-güşā ile mecālis-i ʿurefāda naġme-sürūd olmuş idi. Belde-i mezbūrede biñ iki yüz on altı tārīḫinde vuḳūʿ bulan ḥarīḳ-i kebīrden ṣoñra maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbul'a naḳl ü hicret edip medīne-i Üsküdār'da civār-ı ḫānḳāh-ı Ḥażret-i Hüdāyī'da uṣūl-i ḥāline çesbān-ı keşīde-i perde-i mülkiyyet

[2041] Baki olan sırrı kutsansın.

[2042] 360a AE

[2043] 365b KA

eyledigi maḳāmda sākin ve cevāhir-i bāzāristānında berāy-ı medār-ı maʿāş beyʿ ü şirāya rākin olarak ḫānḳāh-ı ʿazīz-i müşārun ileyhden eşnā-yı muḳābele-i şerīfede ser-i ṣıdḳ-eşerinde tāc-ı Celvetiyye ile dāḫil-i ḫalḳa-i żākirān ve şehreyn-i rebīʿeynde Mevlid-Ḫān olup ol deryā-yı züht-āşārıñ baʿż-ı mūsīḳī-şināsān ile daḫı niçe demler ülfet ü ṣoḥbet ederek icrā-yı maḳāmātda ḥarīrī gibi kesb-i nām etmişdir. Ve naġme-i iştihārını āvāze-i ʿuşşāḳ ile tā Ḥicāze çıḳarmış ve niçe üstādene eẕkār u aṣvātı ve baʿż-ı beste-i İlāhīyyāyı zebān-zed-i maḳām-şināsān olmuş idi. Otuz seneye ḳarīb bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām leyāl iken **Mıṣrāʿ:** "Yā türābī ciger yāḫūd ābī" zemzemesince maḥmiyye-i ʿaliyye-i mezbūreden vaṭan-ı aṣlīsi olan maḥrūse-i Burusaʾya[2044] bādbān-güşā-yı vürūd olup çendān māh mürūrında ki biñ iki yüz ḳırḳ yedi tārīḫinde rebīʿüʾl-evveliñ yigirmi üçinci güni murġ-ı rūḥı ʿazm-i gülzār-ı ḫuld-i berīn edip ḥaẓīre-i türbe-i vālā-yı ḥażret-i Üftādeʾde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr bir pīr-i diyānet-pīrā ve muḥibb-i fuḳarā heme-i evḳāt seccāde-i nāz u niyāzde nāle-güster ve bülbül-i nevā-sāz-ı[2045] gülşen-i seḥer idi.

Hāşim Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Muḥyiʾd-Dīn Efendi:

Fiʾl-aṣl Diyārbekrli olup niçe demler maḥrūse-i Burusaʾda cāy-ı iḳāmete seccāde-güster ve biñ iki yüz ḳırḳ beş sālinde ʿālem-i beḳāya seyr ü sefer ve ḥażret-i Emīr Sulṭān Mezāristānıʾnda ser-i rāhda ḳabr-i maġfiret-ḥafri maḳar eden dil-bestegān-ı ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Ḳādiriyyeʾden ḥaḳāyıḳ-ı ʿulūm-ı cifr-i cāmiʿden āşnā ve daḳāyıḳ-ı fünūn-ı evfāḳda nüsḫa-i kübrā olan erbāb-ı ʿirfānıñ dil-pesendi Es-Seyyid Meḥemmed Hāşim Efendi merḥūmuñ necl-i necīb ve ferzend-i edībi Es-Seyyid Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendiʾdir. Diyārbekrʾde revnaḳ-fiken-i diyār-ı vücūd ve ḳadem-zen-i dār-ı şühūd olup maʿiyyet-i peder-i sütūde-eşeri ile maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾa ḫaṭve-peymā-yı nüzūl ve ber-taḳrīb Enderūn-ı Hümāyūn-ı mülūkāneye duḫūl ve tāziyāne-i terbiye-i terbiye-i melevān ile rütbe-i rüşd ü sedāde mevṣūl olduḳda ol maḳām-ı maʿālī-ittisāmıñ āyīn ü erkānı üzre müteḥattim-i ʿuhde-i ʿubūdiyyeti olan ḫidemāt-ı lāzımesini teʾdiye vü īfā ederek cüyā-yı semt-i taḥṣīl-i hüner ü maʿārif ve ʿilm-i ʿArabī ve lüġāt-ı Fārsiyyeʾye vāḳıf olduḳdan ṣoñra

[2044] 360a AE

[2045] 366a KA

muḳteżā-yı ṭabʿ-i şūḫı ruḫ-ı zībā-yı ʿilm-i mūsīḳīye ʿāşıḳ ve esātiẕe-i serāy-ı hümāyūndan temeşşüḳ ile fenn-i mezbūruñ leẕẕet-i viṣālini ẕāʾiḳ ve ʿuẕūbet-i[2046] ṣadā-yı meḥāsin-edā ve icrā-yı neġamāt-ı ḥālet-efzāda emṣāline fāʾiḳ olmuş idi. Ṭıynet-i ezeliyyesinde merkūz olan aḫlāṭ-ı erbaʿa-i vücūd-ı ḥayvāniyyeden ʿillet-i sevdānıñ ġaleyānı ve çār-ʿanāṣır-ı ẕāt-ı insāniyyeden cünd-i hevānıñ kişver-i bedende ṭuġyānı mülābesesiyle āşifte-ḥāl ü şūrīde-meşreb olmaġın giderek muġāyir-i resm-i edeb baʿż-ı güne-i eṭvār-ı nā-sezāsı serāy-ı hümāyūn-ı şāhāneden ṭard u defʿine sebeb olup bu ḫüzn ü ālām-ı[2047] bī-ārām ile berāy-ı ṣıla-ı raḥm medīne-i Burusa ṣavbına ʿazm ve vālid-i büzürgvārına ḥüsn-i mülāḳāt ile leʾālī-i feraḥ u sürūrı silk-i dile naẓm etdikden ṣoñra vālī-i eyālet-fermān El-Ḥāc ʿAlī Paşa Ḥażretleri ol eṣnāda cezāyir-i baḥr-i sefīdden İstanköy muḥāfıẓı bulunmaġla maʿrūżāt-ı peder-i sürūşī-ṣıfātı ile vezīr-i müşārun ileyhiñ dāʾiresine intisāb ü intimā ve niçe sāl ḫidmet-i mühr-dārı ile kesb-i şeref-i evfā etmiş ve pederi mūmā ileyh Hāşim Efendi bālāde mesṭūr tārīḫ-i meẕkūrda mütevecciih-i dārüʾs-sürūr olmaġla medīne-i Ḳonyaʾdan şehr-i dil-güşā-yı Burusaʾya taḥrīk-i licām-ı raḫş-ı iḫtiyār ve belde-i mezbūrede tavaṭṭun u ḳarār eylemiş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa ʿilm-i mūsīḳīde ferīd ʿaleʾl-ḫuṣūṣ Ḥāfıẓ-ı Kelām-i Rabb-i Mecīd olmaġla ekṣer-i cemʿiyyet zevāyā-yı meşāyiḫ-i ṭarīḳde ser-ḫalḳa-i erbāb-ı ẕikr-i kerīmüʾl-vehhāb ve geh ü gāh çerāġ-ı şuʿle-feşān-ı miḥrāb-ı maʿālī-elḳāb olur idi. Ḫuṭūṭ-ı mütenevviʿe-i nefīse ile vādī-i ketb ü imlāda mānend-i ḳalem-i ʿalem velā-siyyemā ʿilm-i edebiyye ile cānib-i şiʿr ü inşāda yed-i ṭūlāsı meşhūr u müsellem olmaġın Burusa Paşa Ḳapusıʾnda maʿdūd zümre-i debīr-i belāġat-enīs ve baʿdehu jurnal ḳaleminde reʾīsüʾl-küttāb veḳāyiʿ-nüvīs olup bu ḥāl[2048] üzre güẕārende-i şühūr u sinīn ve sāl-i ʿömr-i ʿazīzi henüz mütecāviz-i pāye-i erbaʿīn iken biñ iki yüz elli iki Recebüʾl-ferdinde ṭaʿne-i ṭāʿūn ile maʿzūl-i kitābet-i mülk-i fenā ve kātib-i dīvān-ı şāh-ı şühedā-yı Kerbelā olup cesedi Emīr Sulṭān Meşhediʾnde vālidi civārında mütevārī-i ḫāk-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr esīr-i yārān u eḥibbā seḫā vü mā-melek-fedā hevā-yı ʿaşḳ u muḥabbet ile dest-i rūzgārda müşāhede-i çille-i germ ü serd etmiş bir merd ve dem-be-

[2046] 361a AE

[2047] 366b KA

[2048] 361b AE

dem perde-i dil-i pür-yāresinden[2049] ẓuhūr eden āvāze-i leṭāfet-i āġāzesi her ḥālde muḥarrik-i sevdā-yı derūn-ı ehl-i derd idi.

ṬABAḲA-İ ŞĀMİN

Şuʿarā-yı Belāġat-İʿcāzı Ḫāme-Güẕār-ı İşʿār Olur

Lāmiʿī Efendi-zāde Meḥemmed Lemʿī Efendi:

Terceme-i kerāmet-eşiʿʿası bālāda münevver-sāz-ı ṣaḥīfe-i imlā olan Şeyḫ Lāmiʿī Efendiʾniñ ferzend-i fürūzende-aḫteri Lemʿī Efendiʾdir. Neyyir-i ẕātı maḥrūse-i Burusaʾda maṭlaʿüʾl-envār-ı maʿārif olan ṣulb-i mūmā ileyhden ser-ber-āverde-i girībān-ı ẓuhūr ve Lāmiʿī-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi denmekle meşhūr idi. Sinn-i ṣıġarda vālid-i vālā-güherinden kesb-i envāʿ-ı feżāʾil edip muʿallim-i maḳām-ı Süleymānī Ḫayerüʾd-dīn Efendi mülāzemetle fāʾiz-i emānı olduḳdan ṣoñra baʿż-ı medārisde ferş-i seccāde-i istifāden ve şemşīr-i ṭabʿını mışḳala-i taḥṣīl-i merām ile cilā-dāde eyleyüp İstanbulʾda ḳırḳ aḳçe ile verilen medārisiñ biriyle şādmān ve elli ile Selçuḳ Sulṭān baʿż-ı ḳavle göre Ḫadīce Sulṭān Medresesiʾyle nūr-efşān olup ṭoḳuz yüz elli yedi tārīḫinde ḫūrşīd-i iḳbāli güm-geşte-i ġurūb-ı zevāl olmaġın ḥişārda vālidi ḳurbunda medfūndır[2050]. Merḥūm-ı mezbūr her ḥālde hüner ü maʿārif ile maʿlūm u meẕkūr olmuş fenn-i ʿarūż ve ḳāfiyede bir risāle teʾlīf etmişdir. Bu beyt-i envār ṭabʿından bir lemʿadır. **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Ġamzesi fikriyle ebrūsı ḫayāli dil-beriñ

Lemʿiyā yeter saña tīr ü kemān eglencesi

Cinānī Efendi:

Zümre-i ṭabʿıñ yār-ı cānı ve naẓm-āverān-ı ʿaṣrıñ nādirüʾl-aḳrānı Mevlānā Cinānī Efendiʾdir ki ismi Muṣṭafā babaları ismi Meḥemmedʾdir. Dārusʾs-salṭanatiʾl-ḳadīme-i maḥrūse-i Burusaʾda Murādiyye semtinde ẓuhūr ve şiʿr ü inşā ile meşhūr-ı cumhūr olmuşdur. Sinn-i

[2049] 367a KA

[2050] 362a AE

ṣıġarda taḥṣīl-i maʿārife meşġūl olup fünūn-ı Edebiyyeʾde māhir bir üstād-ı[2051] mefḳūduʾl-miṯl şāʿir idi. Tercemesi bālāda mesṭūr Muʿallim-zāde Aḥmed Efendiʾniñ dāruʾl-ifādelerinde terbiye olup mevlānā-yı mūmā ileyh dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye ḳāżīsı iken maḥkeme-i dāruʾl-mülk-i mezbūrede niçe eyyām ḫidmet-i kitābet ü niyābetlerinde istiḫdām edip baʿdehu ṣadr-ı Anaṭolu olduḳda mezbūre Ḳaresi sancaġı ḳısmetin iḥsān ve gül-ġonce-i meʾmūlini ḫandān etmiş idi. Baʿdehu ṭarīḳ-i tedrīse duḫūl ve pāye-i kedd-i erbāʿīnden maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ üç tārīḫinde Burusaʾda ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle şādmān ve biñ dört sālinde rūḥ-ı şerīfleri ʿāzim-i dāruʾl-cinān olup Murādiyye ḳurbunda Ḥamza Beg Meḳābiriʾnde medfūndır. Sirke-zāde Muṣlī Çelebiʾniñ sebū-yı ṭabʿından ẓuhūr eden tārīḫ-i ḥalāvet-nümādır. **Mıṣrāʿ:**"Cinānī āşiyān itdi cinānı" merḥūm-ı mezbūr feżāʾil-i keşīre ile meşhūr elsine-i salāsede naẓm u nesre ḳādir bī-naẓīr münşī ve ḫūb şāʿir idi. Diyār-ı Rūmʾda ṣāḥib-i ḫamse olanlardan maʿdūd olup teʾlīfātından *Maḫzenüʾl-Esrār* ve *Riyāżüʾl*[p052]*-Cinān* nāmına mesnevī merḥūm Āzerī Çelebi *Nakş-ı Ḫayāl*'e taḥrīr-i kilk etdikde bu daḫı *Riyāżüʾl-Cinān*'ı tarḥ etmiş ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş tārīḫinde itmām eyleyüp Sulṭān Murād Ḫān-ı Sālise ʿarż etdikde cevāʾiz-i bī-şumārına nāʾil olmuşdur. *Cilā-yı Ḳulūb*-nām manẓūmeniñ teʾlīfine bāʿis olan maḥbūb-ı raʿnā ve dil-ber-i müstesnā şūḫ-ı ser-āmed "Serrāc-zāde Şāh Meḥemmed vaṣfında eyledigi ḳaṣīde-i Rāʾiyyeden münteḫabdır. **Naẓm:"**[2053]

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Serrāc-zāde Şāh Meḥemmed ki ḥüsnle

Yūsuf gibi zamānede bulmuş iştihār

Ruḫsārı gülgül olsa ḳaçan ṭaʿn ider güle

Güller ḳızarsa şermle gülşende vechi var

[2051] 367b KA

[2052] 362b AE

[2053] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra yazılmıştır.

Reşk ile ʿālemiñ aḳıdır aġzı ṣuyını

Ol lebler ile söylese eşʿār-ı ābdār

ḥāṣılı merḥūm ḫafīfüʾr-rūḥ ve yemīn-ı başarı maʿlūl olup çeşm-i başīreti[2054] dūr-bīn idi. Kendi ḫaṭṭıyla olan müretteb dīvānı baʿż-ı ʿurefā-yı dehriñ manẓūr-i dīde-i daḳīḳadānı olmuşdır.

Hevāyī Muṣṭafā Efendi:

Hümā-yı hümāyūn-bāl-i vücūdı şehr-i dil-güşā-yı Burusaʾda bālā-pervāz-ı evcgāh-ı ẓuhūr olup ḥāl-i şebābından semt-i hevā-yı nefse güşāde-bāl olmayup taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl edip hüner ü maʿārifle pīrāste bir ẕāt-ı nīk-ḫıṣāl olmuş idi. ʿAbduʾl-Müʾmīn Efendi zāviyesi cāmiʿinde ṣaff-ı cemāʿat-i müʾminīne imām ve şeref-i ḫidmet-i ḫiṭābet ile aḳrānı ʿindinde be-nām olup biñ on yedi senesinde meşām-ı rūḥı ʿaṭıyye-rīz-i hevā-yı gülşen-i beḳā olup medīne-i Burusaʾda Bıñarbaşıʾnda medfūndır. Merḥūm-ı mezbūruñ āṯār-ı celīlesinden *Gülistān* u *Būstān*-ı Şeyḫ Saʿdīʾye şerḥ edip Şurrāḥdan Sürūrī ve Şemʿīʾniñ kelāmını şāhid-i zūr gibi redd ü cerḥ etmişdir. Ve *Ṣadr-ı Şerīfe*'ye taʿlīḳ ḥāşiyeleri ve *Telḫīṣ-i Muʿaddelüʾṣ-Ṣalāt*-nām ʿArabī risāleleri[2055] ḥayyiz-i ẓuhūra gelmişdir. Ġarībdir ki bu deñlü maʿārif ü feżāʾil ile aṣḥāb-ı himem ve erbāb-ı keremiñ manẓūrı olmayup genc-i muṭalsam gibi meknūn u maḥzūn ḳalmışdır. Ṭabʿ-ı hüner-sāz ile gāh-be-gāh āzmāyiş-i eşʿār-ı āb-dār edip ṣaḥāyif-i rūzgārı pür etmemişdir. Bu beyt dürc-i dehānından niṯār olunan leʾālī-i güftārındandır.

Beyt:

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlün fāʿīlün]

Ḫūnīn olalı nāḫun-ı ʿaşḳile dāġ-ı dil

Zeyn oldı berg-i lāle ile cümle bāġ-ı dil

[2054] 368a KA

[2055] 363a AE

Sehmī Meḥemmed Efendi:

Gencīne-i maʿārifden sehm-i vāfire ḥāʾiz Burusevī Meḥemmed Efendiʾdir. Çivī-zāde Efendiʾden mülāzemetle kām-revā baʿdehu sālik-i ṭarīḳ-i ḳażā olmuş idi. Ḥaḳḳa ki kemān-ı ṭabʿ-ı belāġat-iḫtişāṣından ḫalāṣ bulan tīr-i naẓm-ı tāze-zebān-ı dürüst-ʿayārı rāst-rev-nişāne-i ḳabūl-i erbāb-ı ʿirfān olup ʿilm ü maʿrifetden[2056] sehm-i evfā ve ḥaẓẓ-ı vāfir ṣāḥibi olduġu bī-gümāndır. *Cām-ı Gītī-nümā*-nām kitāb-ı belāġat-nişābı ve Burusaʾda olan evliyā-yı kirāmıñ menāḳıb-ı ʿaliyyelerini müştemil bir mecmūʿa-i feṣāḥat-intisābı ve müretteb Dīvān-ı tāze-ʿunvānı cilveger-i mınaṣṣa-i ẓuhūrdır. Biñ elli beş tārīḫinde sehm-i ḥayātı dest-i ecelde ḳavs-i ḳażādan per-tāb edip Temennā ḳurbunda olan mezāristanında serve ḳarīb resīde-i nişāne-i seng-i ser-menzil-i ḳabr oldı. Bu ḳıṭʿa-i nev-resīde gülzār-ı ṭabʿ-ı laṭīfinden çīdedir. **Ḳıṭʿa:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Şīve fenninde kemāl ile şuʿūrı ammā

Yoḳ vuḳūfı elem-i ʿaşḳa o sīmīn-bedeniñ

Girye-i Sehmī-i dil-ḫasteye eyler ḫande

Damdan düşmemiş aḥvālini bilmez düşeniñ

Vaʿdī Efendi:

Medīne-i Burusaʾsa cilveger-i mınaṣṣa-i ẓuhūr Vaʿdī Meḥemmed Efendi denmekle meẕkūr taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle saʿy-ı sedīd edip ʿilm ü maʿrifetle meşhūr[2057] olmuş idi. Şeyḫüʾl-İslām Esʿad Efendiʾden aḫẕ-ı mülāzemetle rehīn-i fevz ü meserret baʿdehu terk-i ṭarīḳ-i tedrīs edip ḳısmet ḳaleminde kitābet ve bu ḫidmet ile sedd-i ramaḳ-i maʿīşet edip biñ elli ṭoḳuzda vaʿde-i ʿömri temām olup dāʾin-i ecele edā-yı ḥayāt etmegin Şerefüʾd-dīn Paşa Cāmiʿi ḥaẓīresinde mütevārī-i türāb-ı mezār oldı. Merḥūm-ı mezbūr āmīziş-i āb u āteş gibi maʿrifet ile belāhati ve nezāket-i ṭabīʿat ile sebük-maġzī-i ḥamāḳati bir yere cemʿ etmiş bir

[2056] 368b KA

[2057] 363b AE

şaḫṣ-ı ṭurfe-aḥvāl ü ġarîbe-ḥāl olup rindān-ı beẕle-kāruñ bāʿiṯ-i ḫande-i temkîni ve yārān-ı nükte-şināsıñ Ḫâce-i Naṣrüʾd-dînʾi idi. Nevādir-i nā-şenîdesi beyneʾẓ-ẓurefā tevātür-yāftedir. Bu rubāʿi-i raʿnā zāde-i ṭabʿ-ı laṭîfidir. **Ḳıṭʿa:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Başḳa boy çekse yeridir ṣalınup nāz ile yār

Ḳadd-i mevzūnı ṣanavber gibi bālā mı degil

Ṣalma gird-āb-ı ġama fülk-i dili luṭf eyle[2058]

Esme ey bād-ı muḫālif meded eyyāmı degil

Naḳîb-zāde Reʾîsüʾl-Küttāb Es-Seyyid Niʿmetuʾllāh Efendi:

Reşk-i nüzhet-serāy-ı ḫuld-i berîn-i maḥrūse-i Burusaʾda bürūz ve neseb-i ṭāhire ile şeref-efrūz olan Naḳîb-zāde Niʿmetî Efendiʾdir. Silsile-i şerîfleri on yedinci atadan imāmüʾl-hümām sulṭān-ı şühedā Ḥażret-i Ḥüseyn-i Kerbelā *rāḍiyaʾllāhi ʿanha* efendimize vā-beste idügi kendi ḫaṭṭ-ı laṭîfleriyle raḳam-zede-i kilk-i beyāndır. Serā-perde-i ʿademden ḳarārgāh-ı vücūda teşrîf-baḫşā olduḳda mirʾāt-ı istiʿdād-ı Ḫudā-dādʾı tābiş-nümā-yı feyż-i ezeliyye ve ẕihn-i pāki behre-dār-ı gencîne-i tevfîḳ-i İlāhiyye olup taḥṣîl-i ʿilm ü maʿārife beẕl-i maḳdūr ve ḫāmevār mahāret-i ḥüsn-i ḫaṭla meşhūr idi. Maḥrūse-i meẕkūre maḥkeme-i kübrāsında[2059] bāb ḳaleminde olan küttābıñ reʾîsi ve ṣakk u inşāda yed-i ṭūlāsı olmaġın mevālî-i kirāmın enîs ü celîli olmuş idi. Fenn-i muʿammāda ḫaylî nām çıḳarmış ve baʿż-ı aḥbāb-ı maʿrifet-nişāba bî-nuḳaṭ mektūb-ı belāġat-maṣḥūb ṭarḥ u inşā edip ʿarż-ı hüner eylemişdir. Ḥaḳḳā ki iẓhār-ı ḳudret edip kimse üzerine nuḳaṭ ḳoymaġa ḳādir olmamışdır. Mülāzımîn zümresine duḫūl ve ḳırḳdan maʿzūl olup sinn-i şerîfi henüz vāṣıl-ı ḥadd-i erbaʿîn olmamış iken biñ altmış senesinde żiyāfet-ḫāne-i beḳāya intiḳāl ve niʿam-i Cināna vuṣūl ile ḫoş-ḥāl olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda medfūn aḳrabā vü taʿalluḳātına maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūr bir ẕāt-ı maʿālî-rüsūm olup pür-maʿrifet ü kemāl ve telden ḳafes miṯāl bir kitāb-ḫāne îcād edip içinde sebz-destār ile meşġūl-i kitābet ve naẓm u

[2058] 369a KA

[2059] 364a AE

neşrde[2060] neşr-i maʿārife müdāvemet etmekle ṭūṭī-i ḫoş-lehce-i Mıṣr-ı belāġat olduġunı erbāb-ı süḫan-şināse işāret eylemüş ve Eyyūb-zāde Mīḳātī Muṣlī Çelebi-nām bir üstād-ı be-nāmdan ḥisāba dāʾir baʿż-ı fen görmekle taḳsīm-i ġuremāda ṭarz-ı ġarīb iḫtirāʿ edip naẓm etmişdir.**Naẓm:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Ġuremānıñ ṭarīḳını saña

Kim suʾāl itse di edip taʿlīm

Deynler başḳa başḳa ḍarb olınur

Aṣl-ı māle kʾodur uṣūl-i ḳadīm

Ḥāṣıl-ı ḍarbı ṣoñra her biriniñ

Cümle-i deyne olunır taḳsīm

Her ne ise netīce-i ṭaḳsīm

Ṣāḥib-i deyne ḳılınur teslīm

Bu bir ḳaç beyt-i raʿnā zāde-i ṭabʿ-i bī-hemtālarıdır. **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Gördi çün düşdi biri birine laʿl ü deheniñ

Çıḳdı nāzüklik ile aralarından süḫanuñ

Ve lehu

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Ṣaḥn-ı gülzār-ı cihānda ġamdan āzād olmadım

Olmayınca mübtelā ol serv-i ḫoş-reftāre ben[2061]

Lisān-i Farsīʾde daḫı bir luġat-i ġarībe cemʿ itmişdir.

[2060] 369b KA

[2061] 364b AE

ʿĀṣımī Meḥemmed Efendi:

Erbāb-ı ʿirfān içre ser-āmed ʿĀṣımī Meḥemmed Efendiʾdir. Vālid-i muḥteremleri ḳaṣaba-i Geyveʾde meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Muḥyiʾd-dīn Efendi denmekle meşhūr bir pīr-i sālḫūrde-i Ercmend olup medīne-i Burusaʾya bir münāsebet ile basṭ-ı seccāde-i iḳāmet eyledikde mezbūruñ hilāl-i vücūdı ol burc-ı saʿādetden ṭulūʿ u bürūz etmiş idi. ʿAhd-ı şebābda sipāhī ṭarīḳına sülūk edip bir müddet tek ü pūdan ṣoñra tevfīḳ-i İlāhī menāhī ve mülāhīden ʿĀṣımī olmaġla cānib-i ṣalāḥa ḫırām ve taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifete teşmīr-i saʿīd-i ihtimām eyleyüp evvelā ʿulemānıñ serefrāzı ʿumdetüʾl-vāʿiẓīn Ḥāfıẓ-zāde Efendiʾden aḫẕ-ı nefāyis-i ʿulūm baʿde aḫẕiʾl-mülāzemet ṭarīḳ-i tedrīse ḳudūm edip[2062] ve ḳırḳdan maʿzūl olduḳdan ṣoñra niçe zamān Burusa maḥkeme-i kübrāsında ḳısmet ḳaleminde kitābet baʿdehu evḳāf-ı selāṭīnden Ḥażret-i Emīr ve Cāmiʿ-i Kebīr vaḳfında keẕālik kitābet ve ḳalʿa-i belde-i mezbūrede Ḥalvāyī Mescidiʾnde pederleri yerinde imāmet **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Eylerüm bunda imāmetden ṣafā ḳaṣdım budır

Yüz süren evvel ben olam āstānıñ ḫākine

müʾeddāsınca ḫāk-i maʿneviyye-i dergāh-ı ʿizzete cebīn-sāy-ı ʿubūdiyyet idi. Biñ altmış ṭoḳuzda Celālī Ḥasan Paşa fıṭratında meşreb-i muḥālif-i nāsdan remīde ve cümleden biʾlkülliyye dāmen-keşīde olup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yetmiş yedi sālinde dest-şūy-ı dünyā-yı fānī olup Bıñarbaşıʾnda Zindān Ḳapusı ḳurbunda serv sāyesinde medfūndır. Merḥūm-ı merḳūm naḫl-bend-i maʿārif[2063] ü ʿulūm ser-ġazel-i dīvān-ı feṣāḥat ve tāc-beyt-i manẓūme-i berāʿat olup sinn-i şerīfleri pāye-i sāl yetmiş yediye vāṣıl maʿārif-i cüzʾiyyede mümtāz-ı emāṣil idi. Bu ḳıṭʿa-i zībā āṣār-ı ṭabʿ-ı raʿnāsındandır. **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Ol dürri kenār eylemekle baḥr-ı felekde

[2062] 370a KA

[2063] 365a AE

Ṣanmañ beni gird-āb-ı ġam-ı firḳate ṭaldım

Ḥavż içre görüp yār ile aġyārı der-āġūş

Ġayretle özüm ʿĀṣımī ṭaşdan ṭaşa çaldım

menḳūldir ki ṣāḥib-i tercemenin ferzendi Hezār-fen ʿAlī Çelebi vālid-i büzürgvārı ḫaṭṭıyla kendi ebyāt u eşʿārı münderic bir laṭīf mecmūʿalarını İstanbulʾda ʿĀṣımī taḫalluṣ eder bir şāʿir-i nev-heves ihdā ve āṯār-ı peder-i mā-bihiʾl-iftiḫārını endāḫte-i deryā-yı nisyān edip ṣafḥa-i rūzgārdan maḥv u nā-peydā etmişdir. **Beyt:**

Leʾin faḫarte bābāʾin ẕevī ḥaseb

Leḳad ṣadakte velākin biʾse mā veledū[2064]

Naḳīb-zāde Es-Seyyid Şeyḫī Efendi:

Terceme-i münīfesi[2065] henūz bālāda ḳalem-i şikeste-raḳam-i ʿabd-i ʿāciz ile keşīde-i silk-i imlā olan Naḳīb-zāde Es-Seyyid Niʿmetuʾllāh Efendiʾniñ birāder-i kihter-i dil-pesendi Es-Seyyid Şeyḫī Efendiʾdir. Serā-perde-i ʿademden maḥrūse-i Burusaʾda erīke-i vücūda ẓāhir ve semt-i maʿārifde miṯli nādir ve ḥüsn-i ḫaṭṭ ile şiʿr u inşāye ḳādir olmaġın maḥrūse-i mezbūrda maḥkeme-i kübrāda vāḳıʿ bāb ḳaleminde kātib ve ṣakk u inşā taḥrīrine mücidd ü mükibb olup baʿde şeref-i mülāzemete nāʾil-i āmāl pāye-i medrese-i erbaʿīnden infiṣāl üzre iken biñ seksen tārīḫinde dāruʾl-beḳāya intiḳāl edip Bıñarbaşıʾnda āsūde vü defīn birāderi Niʿmetī Efendiʾye ḳarīndir. Bu beyt mezbūruñ olmaḳ üzre menḳūldür. **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Elüñ degse ṣunarduñ ḳurṣ-ı māha[2066] ey ḥasūduʾl-ḥaḳ

Felekde kimseniñ destinde bir nān olmasun dirsüñ

Sebzī Meḥemmed Efendi İbni ʿAbdī:

[2064] Gerçekten atalarının asaletiyle iftihar ettin; doğru söyledin fakat onların meydana getirdikleri ne de kötü! (İbnüʾr-Rûmî).

[2065] 370b KA

[2066] 365b AE

Ṭūṭiyān-ı ḫoş-lehce-i belāġatıñ ser-āmed ü dil-pesendi ve çemenistān-ı şiʿr ü inşānıñ serv-i bülendi Es-Seyyid Sebzī Meḥemmed Efendiʾdir. Nihāl-i ser-sebz-i vücūdı ravżatün min riyāżiʾl-cinān maḥrūse-i Burusaʾda mezbūr ʿAbdī Efendi ṣulbundan sāye-fiken-i sāḥa-i ẓuhūr ve semere-i fuʾād-ı mülāzemetle mīve-dār olup ḳad-keşīde-i miyān-ı erbāb-ı şuʿūr olduḳdan ṣoñra biñ altmış altı sālinde ḫāric elli ile Köse ʿAlī Paşa Medresesiʾne ʿāric ve sene-i mezbūrede Müftī Aḥmed Paşa Medresesiʾne revnaḳ-baḫşā ve altmış sekizde Bāyezīd Paşaʾya ḳadem-resā biñ yetmiş senesinde İnegölʾde İsḥaḳ Paşa Medresesiʾne ḫırām ve yetmiş sekizde ʿİvaż Paşa Medresesiʾyle nāʾil-i merām olup seksen altı senesinde Medrese-i Ḳadriyye ile fāʾiḳ-i aḳrān ve seksen sekizde Ḥażret-i Emīr ḳurbunda Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesiʾyle şādān olup[2067] bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ ṭoḳsan tārīḫinde berg-i sebz-i ḥayātı pejmürde-i tünd-bād-ı memāt olup Ṭuzbāzārı muʿallim-ḫānesi ḥaẓīresinde servi ḳurbunda mestūr-ı ḫāk-i mezārdır. Menḳūldür ki tenāvül-i fevākih ederken sebeb-i mevti bir şeftālū çekirdegi olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūruñ ṭabʿ-ı hünersāzı yegāne ve ebyāt u eşʿārı vādī-i tāze-i zebānda nāzükāne idi. *Niʾmeʾl-enīs mecmūʿatüʾn-nefīs*[2068] müʾeddāsınca şikeste-ḫaṭṭ-ı ḳalem-i muʿciz-raḳamlarıyla etdigi mecmūʿalar lā-yuʿad u lā-yuḥṣādır bu bir ḳaç beyt zāde-i ṭabʿ-ı laṭīfīdir. **Beyt:**

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Sākī pür eyle sāġarı faṣl-ı bahārdır

Bir gül açılmadı ḳatı çoḳ[2069] rūzgārdır

ve lehu

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Bugün dūzaḫ-nişānın şöyle taḥḳīḳ itdi kim vāʿiẓ

Ḳıyās itdim ki anı şimdi gelmişdir Cehennemden

ve lehu

[2067] 371a KA

[2068] Ne güzel bir dost ne harika bir topluluk.

[2069] 366a AE

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Biz hele ġarḳ-ı yem-i hecr olduḳ ammā ġayrıdan

Rāst gelmiş var mıdır ey rūzgār eyyāmuña

Vaḥīd Efendi:

Masḳaṭ-ı reʾsi diyār-ı Rūm-ı āsāyiş-rüsūmdan belde-i Ṣofya ve neşv ü nemāsı maḥmiyye-i dāruʾs-salṭanatiʾl-ʿaliyye olup ism-i şerīfi Meḥemmed ẕāt-ı sencīde-ṣıfātı zümre-i suḫan-şināsān miyānında zer-i meskūkāsā merġūb u ser-āmeddir. ʿAhdinde baʿż-ı ecille-i ṣudūruñ ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i feżāʾil ü maʿārifi olup resīde-i ser-menzil-i ümmīd ve kemāl-i maʿrifetle ʿaṣrında ferīd ü vaḥīd olduḳdan ṣoñra İzmir Ḳażāsından maʿzūl Menteş-zāde Aḥmed Efendi ile medīne-i Burusaʾya endāz-i nüzūl olduḳda maḥallāt-ı belde-i mezbūreden Maḳsem Maḥallesi Cāmiʿi İmāmı bā-emr-i Ḫudā müteveccih-i miḥrāb-ı cāmiʿ-i dār-ı beḳā olmaġın mollā-yı mezbūr himmeti ile anda imām ve Selīm-zāde Cāmiʿi ḫiṭābeti ile nāʾil-i merām olup baʿdehu niçe zamān maḥkeme-i kübrāda bāb ḳaleminde kātib ve lisān-ı yed olan ḥüsn-i ḫaṭṭ u inşā-yı bedīʿi sebebiyle aḳrānına ġālib ve ḳuṭbuʾl-ʿārifīn[2070] Üftāde Efendi Ḥażretleriniñ Cāmiʿ-i Şerīfi ḫaṭībi Pīr ʿAlī Efendi-zādeniñ kerīmelerini tezevvüc etmekle ḥadīḳa-i āmāle naḫl-i zībā-yı murādını cālib olmuş idi. Biñ ṭoḳsan dört senesinde ḥoḳḳa-i vücūddan reşḥa-i midād-i ḥayātı maḥv-şude-i dest-i ecel ve endāḫte-i ḳalemdān-ı ḳażā-nüvīsān-ı ezel olup Bıñarbaşıʾnda dergāh-ı ʿazīz-i müşārun ileyh reh-güẕārında üftāde-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūruñ ṭabʿ-ı suḫan-perdāzı nāzük ü yegāne ve eşʿār-ı dürer-bārı ṭarz-ı gülşen-i[2071] zebān-ı tāzede üstādāne idi. Bu bir ḳaç beyt bāġ-ı ṭabʿ-ı laṭīfinden çīde olan ezhār-ı güftārındandır. **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Gird-i ruḫsār-ı ʿaraḳnāküñde ḫāl-i ʿanberīn

Ḥabb-ı miskīndir ki terkībi gülāb-ālūdedir

[2070] 371b KA

[2071] 366a AE

ve lehu

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Ḳomazsın ey ṣabā āsūde bir dil zülf-i dil-berde

Yine āşüfteler ḫāṭır-perīşān olmasun dirseñ

Ḥüsām-zāde Ṣunʿī Çelebi:

Medīne-i Burusaʾda resīde-i mevlūdı Ḥüsām-zāde nāmı Ṣunʿuʾllāh ve naḳş-ı bedīʿ-i ḥüsn ü cemāli perdāḫte-i ṣunʿ-ı İlāhī bir māh idi. Maʿārif-i cüzʾiyyede māhir henüz tāze cüvān iken şāʿir olup Ṣaçlı Emīr merḥūma dānişmend ve taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle iştiġāl ile aḳrān-pesend iken bi-emriʾllāhi teʿālā hedef-i nāvek-i ser-tīz-i ṭāʿūn olup medīne-i mezbūrede Zeynīler Zāviyesi maḳberesinde medfūndır. Egerçi eşʿārı sādedir. Ve-lākin zemīn-i ṭabʿından ḫoş-āyende tārīḫleri ser-zede olmuşdur. Maḥmiyye-i Edirneʾde merḥūm-ı maġfiret-nişān Sulṭān Selīm Ḫān Miḫal Köprisiʾni taʿmīr eyledikde demişdir ki her mıṣraʿı tārīḫdir. **Tārīḫ:**

[feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Genc-i vāfīr virüp yine ol şeh

Cisr-i vīrānı eyledi maʿmūr

Kātib Muḫliṣ Muṣṭafā Efendi:

Medīne-i Burusaʾda mesned-i vücūda pā-nihāde ve Çāvuş-zāde Muṣṭafā Efendi denmekle meşhūr-ı bende vü āzādedir. Miṣāl-i maḥbere-i muṣannaʿ-i nuḳūş-ı dil-firīb-i[2072] hüner ile nümāyān ve ālāt-ı gūn-ā-gūn-ı maʿārife sīnesi revġanı muḳavvā-yı ḳalemdān olduḳda ḫādim-i ḫidmet-i şerīf-i Resūliʾṣ-ṣaḳaleyn ve pederi vefātından ṣoñra kātib-i evḳāf-ı Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn olup benān-ı suḫan-şināsında mānend-i ḳalem-i ʿalem ve erbāb-ı maʿārif ʿindinde miṣāl-i ḫāme-i müsellem-i ʿālem idi. Biñ yüz on üç tārīḫinde[2073] dest-i Kirāmen Kātibīn ism-i rūḥın defter-i ḥayātdan resīde edip Deveciler Maḳberesiʾnde dāḫil-i müteḳāʿidīn-i mevtā oldı. Vefātına Belīġ Efendiʾniñ tārīḫidir. **Tārīḫ:**

[2072] 372a KA

[2073] 367a AE

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Faḫr-i erbāb-ı ḳalem kātib-i ṣāḥib-ṭabʿıñ

Oldı Uçmaġa ḳaçan ṭāʾir-i rūḥı ṭālib

Gördi mażmūnını bu beyt-i cihānıñ fānī

Sefer-i dār-ı beḳā itmekle oldı rāġıb

Ḫāme-i ṭabʿ-ı Belīġ itdi raḳam tārīḫin

Naḳl-i dīvān-ı naʿīm eyledi rūḥ-ı kātib

merḥūm-ı mezbūr ekser-i maḳṭaʿ-ı ġazelde maḫlaṣ-perverīde māhir ṭabʿ-ı şūḫ ḫoş bir şāʿir-i rind-i sebük-rūḥ ve nedīm-i bezle-gūy u meclis-ārālıḳda misli ʿadīm idi. Bu bir ḳaç beyt āsār-ı dürer-bārındandır. **Beyt:**

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Ey zībdih-i mesned-i eyvān-ı risālet

Ey Ḥażret-i şāh-şeh-i şāhān-ı risālet

Kātib ḳuluña rūz-ı cezā eyle şefāʿat

Ey şāh-ı kerem-güster-i dīvān-ı risālet

ve lehu

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Şürūʿ itmiş gibi ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-dārı taḥrīre

Lisān-ı kilk-i Kātibʾden çıḳan hep güft u gū tāze

Resīm Muṣṭafā Efendi:

Cevher-i kem-yāb-ı vücūd-ı bihbūdı maḥrūse-i Burusaʾda Şehābüʾd-dīn Paşa Maḥallesiʾnde pīrāye-baḫş-ı ḳafes-i müşebbek-tār-ı cihān ve ṣadefçe-i ṭabʿı eser-i feyż-i Ḫudā-dād ile leʾālī-i girān-ḳadr-ı maʿārife maḫzen ü kān olan Muṣṭafā Resīm Efendiʾdir. Rūz u şeb dest-yāfte olduġu cevāhir-i hüneri ve ṣandūḳa-i ṭabʿında nihān ve naḳd-i cān ile ḫarīdār olan cevheriyyān-ı ʿirfāna fürūḫat içün niçe zamān dükkānçe-nişīn-i[2074] ser-zer-gerān olmuş idi. Ḥaḳḳā ki āzmāyiş-i rüsūm-ı ḫurde-i ḳalem-kārīde yegāne ve fenn-i mühr-kenīde çīre-dest olup ferīd-i zemāne idi. Meḥemmed Selīm Efendi Murādiyye müderrisi iken meclis-i ifādelerinden istifāde edip ve Erzenüʾr-Rūm[2075] Ḳāżīsi Kürd-zāde Meḥemmed Ṭālib Efendi teşrīfinden mülāzım ve pāye-i erbaʿīnden infiṣāle ʿāzim olup ser-menzil-i merām olan iḥrāz-ı rütbe-i medreseye eyyām-i ʿömri müsāʿade etmeyüp şāhid-i nāzende-i ümmīdden dest-şūy-ı çeşmesār-ı ferāġ ve düşmen-i erbāb-ı dil olan çerḫ-i denī zer-i nāb-ı kāmilüʾl-ʿayār-ı istiʿdādını ḳāleb-ı yeʾse ifrāġ etmiş idi. Tetebbuʿ-ı āṯār-ı esātiẕe-i şuʿarā-yı ʿAcemʾde mümāreseti ve zebān-zed olan ḍurūb-ı emṯāl-ı Fārsiyye żabṭında temam-ı maḥāreti var idi.ʿĀḳıbetüʾl-emr biñ yüz otuz tārīḫinde miḥnet-ābād-ı fenādan dārüʾs-sürūr-ı beḳāya sefer edip Ḳurd Oġlu meḳābire nişāndih-i seng-i mezār-ı maġfiret-medārdır. Vefātına Belīġ Efendiʾniñ tārīḫidir. **Tārīḫ:**

Ḳazıldı nām-ı Rāsim seng-i ḳabre nāgehānī vāh

Merḥūm-ı mezbūruñ istiḳāmet-i ṭabʿı yegāne ve güftār-ı sencīde-ʿayārı üstādāne olup icrā-yı iḫtirāʿ-ı hünerde māhir ve semt-i maʿārifde naẓīri nādir idi. **Ebyāt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

İdeli feyż-i cünūn-ı ʿaşḳ cihān-gīr bana

Eyledim mevc-i yem-i eşkimi zencīr bana

İtdi ey şūḫ-ı siyeh-çerde ḫayāl-i rūyuñ

Ẓulmet-ābād-ı ġamı gülşen-i Keşmīr bana

[2074] 372b KA

[2075] 367b AE

Ḫuldī Muṣṭafā Efendi:

Müşābih-i ḫuld-i berīn olan maḥrūse-i Burusaʾda Manastır Maḥallesiʾnde sāḥa-i ẓuhūra ḳarīn ve ʿatabe-i ʿulemā-yı ʿaṣrına taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl içün vāżıʿ-ı cebīn olup taḥṣīl-i ʿulūm u maʿārif ve naẓm u neṯrde evḳātını ṣārif olduḳda ḫāl-i pesendīde-ḫışāli Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi ve ʿUryānī ʿAlī Efendi-nām fużalādan telemmüẕ süfre-i ifādelerinden tenāvül ü teleẕẕüẕ edip baʿde iḳmāliʾl[2076]-fünūn Sulṭān Orḫan ʿimāret-i ʿāmiresinde meşīḫat ve muḥāsebe ḳaleminde[2077] kitābet ḫidmeti ile imrār-ı vaḳt ü sāʿat üzre iken biñ yüz otuz sekiz sālinde zeḫārif-i dünyādan rū-gerdān ve ālāyiş-i mā-sivādan dest-efşān olup Bıñarbaşıʾnda Mevlevī-ḫāne ḥiẕāsında bir maḥall-i mürtefiʿde defīn ve der-āġūş-kün-ı ḥavrā-yı ḫuld-i berīndir. Merḥūm-ı mezbūr ehl-i ḳalem-i ḫoş-nüvīs ḫaṭṭı gibi naẓm u neṯri daḫı pāk ü nefīs tārik-i külfet u nīgū-sīret ekṯeriyyā kütüb-i tevārīḫ-i selef muṭālaʿasında olup şekkerīn-ṣoḥbet u muʿāşere ve yegāne-i erbāb-ı nedāmet ü müsāhere idi. Bu murabbaʿ-ı laṭīf-i feṣāḥat-perdāz gülzār-ı ṭabʿından çīde olunan āṯār-ı eşʿārındandır.

Murabbaʿ:

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

Göñlüm yine bir serv-ḳadde yār olayım dir

Āzāde iken derde giriftār olayım dir

Şimdi yeñi başdan yine dīvānelik ister

Āşüfte-i ser-i ṭurra-i ṭarrār olayım dir

Şāhīn Emīr-zāde Es-Seyyid İsmaʿīl Belīġ Efendi:

Ṭūṭī-i suḫan-sāz-ı gülzār-ı behcet-āṯār-ı belāġat ve bülbül-i güyā-yı naġme-perdāz-ı būstān-ı pür-ezhār-ı feṣāḥat ʿilm ü ʿirfān ve şiʿr ü inşā ile maʿlūm-ı her ġarīb ü muḳīm Şāhīn Emīr-zāde Seyyid İsmaʿīl Belīġ Efendi ibni İbrāhīmʾdir. Pederleri mūmā ileyh maḥrūse-i Burusaʾda Mantıcı Maḥallesi mescidinde imām ve şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü iḥtirām

[2076] 373a KA

[2077] 368a AE

olup ṣāḥibüʾt-terceme maḥalle-i mezbūrede vilādet edip temyīz-i ġass u simīn ve tefrīḳ-i yesār u yemīn eyledikde **Naẓm:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Bi-ḳadriʾl-keddi tuktebuʾl-meʿālī

Ve men ṭalebeʾl-ʿulā sehereʾl-leyālī[2078]

müʾeddāsınca taḥṣīl-i maʿārife saʿy-ı belīġ ve tekmīl-i nefse cehd-i bī-dirīġ edip siyyemā şiʿr ü inşāya sāʿī ve niçe inşā vü meşneviyyāt u müfredāt u rubāʿī eylemişlerdir. Ḥaḳḳā ki naẓm u inşāda aḳrānına fāʾiḳ[2079] ve mūsīḳīdān ve zümre-i ẕākirāndan bir ẕāt-ı rāʾiḳ idi. Peder-i sāmī-ḳadrleri Seyyid İbrāhīm Efendi ʿazm-künende-i dāruʾn-naʿīm olduḳda yerlerine maḥalle-i mezbūre[2080] mescidinde imām ve ḫażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ḫaṭīr*[2081] Efendimiziñ ʿimāret-i ʿāmireleri meşīḫati ile muḥaṣṣıl-ı şān u nām ve müfettiş-i evḳāf-ı Ḥarameynüʾş-Şerīfeyn maḥkemesinde ḫidmet-i kitābet ile güẕārende-i sāʿāt-ı leyāl ü eyyām iken biñ yüz ḳırḳ üç sālinde tārik-i dünyā ve ʿāzim-i evc-i beḳā olup vücūd-ı maʿrifet-ālūdı maḥrūse-i merḳūme ẕeylinde Yeñiyer Mezāristānıʾnda mestūr-ı zīr-i türāb ve maḳrūn-ı duʿā-yı belīġ-i şeyḫ ü şābdır. Merḥūm-ı mūmā ileyh rind-i ẓarīf merd-i ʿarīf tārīḫ-gūylıḳda daḫı bī-naẓīr ve semt-i teġazzülde ṣīt-ı mahāreti resīde-i gūş-ı ṣaġīr ü kebīr zübde-i erbāb-ı kemāl meḥāsinüʾş-şiyem veʾl-ḫıṣāl idi. Maḥrūse-i Burusaʾya müteʿallıḳ kitāb-ı vefeyātı olup *Gül-deste-i Riyāż-ı ʿİrfān* deyü nām-zed ve niçe erbāb-ı ḥāl ve aṣḥāb-ı ḳāli ol cerīde-i münīfede ṣebt ü ḳayd etmişdir.

Maḥkeme-i Ṣuġrā Kātibi Meḥemmed Naʿīm Efendi:

Maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyyeʾde Ḳāsım Paşa ḳaṣabasında niʿmet-i vücūdı āş-pez-i yed-i ḳudret ile puḫte ve taʿlīm ü terbiye-i esātiẕe-i kirām ile çāşnī-dār olup leẕāʾiẕ-i ʿilm ü ʿirfānı endūḫte olduḳda maḥrūse-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet ve ḥirfet-i ḳazzāzī ile iktisāb-ı vech-i maʿīşet edip bu ḥāl üzre güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken **Beyt:**

[2078] Verdiğin emek kadar yüce makamlar takdir edilir ,yükselmek isteyen geceleri uykusuz geçirir.
[2079] 373b KA
[2080] 368b AE
[2081] Yüce sırrı kutsansın.

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

Kemāl ehli bulur her yerde yirin

Kemālüñ yoġ ise her yerde yirin

müfādınca merḥūm-ı mezbūruñ şuʿā-yı ḳadr ü ḥaysiyyeti faḫrüʾl-mevālī Hādī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi merḥūmuñ münʿakis-i mirʾāt-ı ʿilm-i daḳīḳadānları olduḳda maḥkeme-i şuġrāda kātib etmekle rütbe-i hüner ü maʿārifini iʿlā ve pāye-i menzilesin bālā etmiş idi.[2082] Biñ yüz altmış altı Ramażān-ı şerīfinde niʿmet-i vücūdı maṭbaḫ-ı cihāndan nā-bedīd ve ʿāzim-i dāruʾn-naʿīm-i cāvīd[2083] olup Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde medfūndır. Merḥūm-ı mezbūr pertev-i mihr-i ʿirfān ile tābnāk ḫoş-nüvīs ü ṣakkāk. Cüsse-i laṭīfleri żaʿīf ü naḫīf ve şiʿr ü inşā ile ʿarīf idi. İş bu naẓm-ı pend-edā zāde-i ṭabʿ-ı leṭāfet-intimālarıdır. **Ebyāt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

İtme ey māh ṣaḳın daʿva-i ḥüsn-i cāvīd

Gelicek şāhid-i ḫaṭṭıñ yüziñi ḳara ider

Ṭaşt-ı sīmīn ṭutar ṣanma dilā vaḳt-i terāş

Mihr-i rūyında küsūf-ı ḫaṭṭa nuẓẓāre ider

Ger suʾāl ider eyler ise ḫaste Naʿīmā ḥālin

Şerbet-i laʿli gibi yoḳdır aña çāre ider

ʿAbduʾṣ-Ṣamed-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi:

Bālāda eʾimme-i kirām faṣlında tercemesi ṭırāzende-i kilk-i güher-rīz-i beyān olan Ḥiṣār Cāmiʿi İmāmı Es-Seyyid ʿAbduʾṣ-Ṣamed Efendiʾniñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı faḫruʾl-ʿurefā

[2082] 374a KA

[2083] 369a AE

zuḫrüʾş-şuʿarā Seyyid Meḥemmed Ṣādıḳ Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda ṣulb-i mūmā ileyhden pā-nihāde-i mesned-i ẓuhūr ve gencīne-i feyż-i İlāhiyyeʾden behrever-i ḥiss ü şuʿūr olduḳdan ṣoñra taḥṣīl-i cihet-i ʿulūma sālik ve cevāhir-i zevāhir-i ser-māye-i belāġate mālik olmaġın ʿālim-i müstaḥrec-ḫıṣāl ve şāʿir-i ḫoş-lehce-i maḳāl olmuş idi. Pederleri Seyyid ʿAbduʾṣ-Ṣamed Efendi ʿazm-künende-i cāmiʿ-i şehristān-ı beḳā olduḳda yerlerine Ḥişār Cāmiʿinde imām-ı feżāʾil-melfūf ve evḳāf-ı ferḫunde-i sāʿāti semt-i maʿārife maṣrūf ve naẓm u ḳaṣāʾide meşġūf iken bi-emriʾllāhiʾl-melikiʾr-raʾūf biñ iki yüz yedi tārīḫinde zimām-ı eşheb-i rūḥ-ı laṭīfi ʿarṣagāh-ı cināne maʿṭūf olup cesed-i şerīfi Bābüʾs-Siccin ḫāricinde olan meḳābirde defīn ve vālid-i büzürgvārına ḳarīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr ʿuẕūbet-lisān ve ülfet-i yārān ile[2084] maʿlūm-ı cumhūr[2085] muʿteḳıd-i ehluʾllāh ve muḥibb-i meşāyiḫ-i dil-āgāh güyā olduġu tevārīḫ ü ḳaṣāʾidi zümre-i suḫan-şināsān ʿindinde enfes ü emlaḥ ve nādire-dān-ı kilk-i bedīʿinde cārī olan zülāl-i naẓm u eşʿārı ġıll u ġışdan pāk u münaḳḳaḥ ʿaleʾl-ḫuṣūṣ tārīḫ-gūylıḳda mahāreti olup ekṣer-i ẕevāt-ı kirām irtiḥāllerine tārīḫ-gūyā olmaḳ ādeti idi.

Mevlevī Mollāsı-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi:

Meşāyiḫ-i mevlevī-ḫāne-i Burusa sülāle-i selīlesinden Mevlevī Mollāsı denmekle meşhūr Meḥemmed Efendiʾniñ ferzend-i dil-bendi Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendiʾdir. Medīne-i Burusaʾda serā-perde-i buṭūndan ʿālem-i ẓuhūra ḳadem-zen ve taḫt-ı çille-i terbiye-i mürebbī tenevvüre-i istiʿdād ile ḳāmet-i zībāsı müzeyyen olduḳda sālik-i meydān-ı ʿilm ü kemāl olmaġın ʿulemā-yı ʿaṣrından taḥṣīl-i maʿārif-i gün-ā-gün baʿdehu ḳayın pederleri meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeʾden Şeyḫ Aḥmed-zāde Muṣṭafā Nesīb Efendiʾniñ meclis-i ifādelerinde müstefīd olaraḳ derūn-ı ṭabʿ-ı yegānesi cevāhir-i kemālāt ile meşḥūn olmuş idi. Ḳaṣāʾid ü eşʿārda benān-ı nāy-ı ḳaleminden midād-ı belāġat-rīziş ve ṣakk u inşāda daḫı ḫaylī verziş etmegin bāb-ı maḥkeme-i Burusaʾda niçe zamān kitābet ve bir müddet maḥkeme-i ṣuġrāda niyābet bir vaḳt daḫı Kete ḳażāsı maḥkemesinde icrā-yı emr-i şerʿīat edip bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sāl iken biñ iki yüz yigirmi Şevvāl'inde encümen-ārā-yı ḫuld-i berīn ve

[2084] 374b KA

[2085] 369b AE

bāb-ı Mevlevī-ḫāne-i mezbūre muḥāẕīsinde olan sāḥada āsūde vü defīndir.Vefātına Ṣarıḳcı-zāde İbrāhīm Rāżīʾnin tārīḫidir. **Tārīḫ:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Dört ṭarafdan geldi züvvār Rāżiyā tārīḫ didi

Mevlevī Mollāsı[2086]-zāde döndi gitdi Cennetʾe

merḥūm-ı mezbūr ketebe-i kirām beyninde muʿazzez ü mükerrem eşʿār u ebyātı müsellem ṭabʿ-i nāzüki fehm-i daḳāyıḳ-ı maʿānīde nā-dīde[2087] ve ṣakk u inşāsı mū-miyān-ı dil-berān gibi kenār-ı ḳabūle keşīde idi.

Es-Seyyid ʿOsmān Nüzhet Efendi:

Medīne-i bihiştāsā-yı Burusaʾda Mollā Fenārī Maḥallesiʾnde şuʿle-endāz-ı erīke-i vücūd-ı fānī ve gencīne-i envār-ı feyż-i feyyāż-i ʿālimden müstefīż-i şuʿā-yı istiʿdād-ı cāvidānī olan ḳıdve-i şuʿarā-yı ṣāḥib-i belāġat Es-Seyyid ʿOsmān Nüzhet Efendiʾdir. Mālik olduġu ser-māye-i şuʿūrı kesb-i kālā-yı maʿārife ṣarf edip żamīr-i münīri mışḳal-i ʿilm ü kemāl ile muṣayḳal ve kārgeh-i vücūd-ı pür-sūdı emtiʿa-i mütenevviʿa-i maʿārif ile müzeyyen ü mükemmel olduḳda ḳadr-i kāmilüʾl-ʿayār-ı zer maʿārif ü hüner ʿinde baʿżüʾn-nās mānend-i nüḥās olduġun derk ü iḥsās edip Baḳırcılar sūḳında dükkānçe-nişīn-i naḫḥās ve ahālī-i ḥırfet-i meẕkūreye ketḫudā-yı daḳāyıḳ-şināS olup kārgāhī maḥall-i ictimāʿ-i ehl-i ʿirfān ve taḳrīr ü ifādesi müfīd-i nezd-i ṭullāb-ı dānişverān-ı zamān idi. Muḳteżā-yı tevfīḳ-i Ṣamedāniyye sālik-i vetīre-i ṣūfiyye olmaġın küberā-yı sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾye Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi Ḥażretlerinden aḫẕ-ı dest-i inābet etmegin evrād u eẕkāre iştiġāl ve bu ḥālāt-ı marżıyye ile güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ iki yüz yigirmi Ẕiʾl-ḳaʿdeʾsinde nüzhet-serāy-ı cināne intiḳāl edip cāmiʿ-i Mollā Fenārī ḳurbunda mütevārī-i laḥd-ı maġfiret-i Bārīʾdir. Merḥūm-ı mezbūr daḳāyıḳ-ı şiʿr ü inşāya vāḳıf merd-i yegāne-i devrān ve naẓm-ı ṣafā-baḫşı ḥüsn-i dil-berān gibi perrān ve gül-ġonce-i ṭabʿı nesīm-i feyż-i İlāhī ile şüküfte vü ḫandān olup süfre-i niʿmeti bīgāne vü āşnāya āmāde luṭf u ikrāmı

[2086] 370a AE

[2087] 375a KA

ḥadden ziyāde vaḳūr u edīb[2088] ve cāmiʿ-i mollā-yı müşārun ileyhde ḫaṭīb idi. Bu ġazel-i leṭāfet-āsār netāyic-i ṭabʿ-ı pür-iḳtidārından **Ġazel:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Āftābım burc-ı ḥüsn üzre cihān ṭurduḳca ṭur[2089]

Ṣolmasun gül-ruḫlaruñ bāġ-ı cinān ṭurduḳca ṭur

Hāy-ı hūy-ı şevḳ-i mihriñ dilde olsun ber-devām

Tekye-i ʿālemde bu nüh āşiyān ṭurduḳca ṭur

Gitmesün eksilmesün dilde muḥabbet neşʾesi

Sīne-i ʿāşıḳda bu sūz-ı nihān ṭurduḳca ṭur

Böyle ser-mest-i ġurūr-ı nāz iken Nüzhet saña

Bir nigāh-ı iltifāt itmez hemān ṭurdıḳca ṭur

ʿOsmān Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi:

Ānifen tercemesi keşīde-i silk-i imlā olan Es-Seyyid ʿOsmān Nüzhet Efendiʾniñ ferzend-i saʿādetmendi ve debīristān-ı şiʿr ü inşānıñ Ḫ*ā*ce-i ercümedi Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendidir. Maḥrūse-i Burusaʾda ṣulb-i mūmā ileyhden nüzhet-serāy-ı vücūda pā-nihāde ve ḥüsn ü ḳubḥ-ı eşyā-yı ʿālemi farḳ u temyīz rütbesine baʿdeʾl-vuṣūl naḥḥās-ı cehli tebdīl-i zer-i nāb-ı hüner ü kemāl żımnında niṣāb-ı saʿy u iḳtidārını icrā vü īfāda olmaġın peder-i vālā-güher ve sāʾir ʿurefā-yı feżāʾil-eserden istifāde ve şemīr-i ṭabʿı mışḳala-i ḥüsn-i himmetle cilā-dāde olup naẓm u ḳaṣāʾid ü şiʿr-i şīrīn-edā-yı dil-güşāsı misāl-i rūy-ı ḫūbān ferec-baḫş-ı ḳulūb-ı erbāb-ı ʿirfān ʿaleʾl-ḫuṣūṣ esb-i ḫāme-i sebük-ḫırāmı vādī-i tārīḫ-

[2088] 370b AE

[2089] 375b KA

gūylıḳda cevelān etmegin ʿindeʾş-şuʿarā müverriḫ-i nādire-dān olmuş ve şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde Orḫan İmāmı-zāde Aḥmed Reşīd Efendiʾden mücāz ve ḥaḳāyıḳ-ı fünūn-ı ḫaṭṭı ʿalā-vechiʾl-itḳān taḥṣīl ile serefrāz olmuş ve kendüsi daḫı haftada iki gün ṭullāb-ı maʿārif-intisābe taʿlīm ü irāʾet ederek beyneʾl-enām kesb-i şöhret eylemiş ve ḳalem-i muʿciz-raḳamları miṯāl-i dil-ber-i ṭannāz-ı şīve-kār şīrīn-nümā olmaġın rūy-ı ḫaṭ-āver-i ḫūbān gibi niçe nāzenīn levḥalar taḥrīr ü imlā ve āviḫte-i baʿż-ı mevāżıʿ-ı sāmīye-i şerāfet-intimā etmişdir. *El-Kāsib ḥabībuʾllāh*[2090][2091] meʾāli[2092] mersūm-ı nāṣıye-i ḥāli olmaġla vālid-i muḥteremleriniñ kārgehinde ḳuʿūd ve ṭāʾife-i naḥḥāsāne ketḫudā-yı maʿālī-nümūd olup ṣadā-yı iştihārına cemʿ olan yārān-ı suḫanverāne maʿārif-i server iken biñ iki yüz otuz bir Rebīʿüʾl-ūlāsında ḳalem-i ḥayāt-ı nā-pāydārī şikeste-i dest-i memāt olup Mollā Fenārī ḳabr-i pür-envārı ḳurbunda medfūn ve pederi ʿālī-tebārına maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūr ḫalūḳ u ḥalīm ü selīm ṣāḥib-i ṭabʿ-ı müstaḳīm ehl-i ülfet niʿmet-i ṣoḥbeti pür-ḥalāvet żamīr-i münīri mışḳala-i ʿilm ü kemāl ile meclū ve ḳafes-i müşebbek-i vücūdı cevāhir-i şeb-tāb-ı maʿārif ile memlū ve çeşme-sār-ı dehān-ı nāzükden hemīşe cārī olan naẓm-ı dil-cū idi.

Yaġcı-zāde Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed ʿAvnī Efendi:

Medīne-i İrem-naẓīr-i Burusaʾda fürūġ-endāz-ı bezm-i vücūd ve nūr-ı ḥiss ü şuʿūr-ı pīrāmen-i nāṣıyesinde rū-nümūd olduḳda ʿavn-i Yezdānī kendüye yār u yāver ve tevfīḳ-i Ṣamedānī refīḳ ü reh-ber olup rūz u şeb rāh-ı ṭalebde pūyān ve ḳanādīl-i meclis-i erbāb-ı feżāʾildih-i mānend-i revġan-ı şuʿle-künān olaraḳ taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve ber-vech-i tedḳīḳ şikeste-ḫaṭṭ-ı taʿlīḳi üstād-ı ḫurde-şināsdan biʾṭ-taḥṣīl idḫāl-i cild-bend-i āmāl edip muḳteżā-yı ṭabʿ-ı şūḫı vādī-i naẓm-ı eşʿārda daḫı şāʿir-i şīrīn-meẕāḳ olmaġın ināre-i żiyā-yı hüner ü maʿārif ile fetīle-fürūz-ı şöhre-i āfāḳ olmuş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa şāhid-i nāzenīn-i şiʿrinde leṭāfet ü ān der-kār ve ḫaṭṭ-ı pākīze-edāsı nev-ḫaṭṭ-ı rūy-ı dil-berān-ı ʿişve-i zamān gibi manẓūr-ı dīde-i pīr ü cüvān olmuş ise de nezd-i kibār-ı zamānede hüner ü maʿārifiñ raġn-ı iʿtibārında ḳıllet peydā ve laṭme-i enfās-ı rūzgārdan iṭfāsı huveydā olduġundan

[2090] Kazanan, Allahʾın sevgili (kuludur).

[2091] 371a AE

[2092] 376a KA

medār-ı nemek-imāṭ-ı maʿīşet[2093] Ṭuz Bāzārı sūḳında dükkānçe-nişīn-i ticāret olup pervāne-i şuʿā-yı şemʿ-i[2094] muḥabbeti çāşnī-senc-i memlaḥa-i maʿrifeti olan yārān-ı hünermendān ile ülfet ü āmīziş ve cüz-dān-ı dil-i ṣafvet-intimāsında mestūr ruḫ-ı zībā-yı ḫaṭṭ-ı melāḥat-āṣārına müştāḳ olan zümre-i sūdā-gerāne ṣūret-i şīve-i ḫaṭṭ-ı meẕkūrı vāsıṭa-i ḳalem-i pür-iḳtidār ile keşf ü irāʾede verziş etmiş ve ecille-i sādāt-ı Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ Emīn Efendi *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[2095]iñ çerāġān-ı dāʾire-i irādetlerinde niçe zamān revġan-ı iḫlāṣı sūzān eylemiş olmaġın leyl ü nehār evrād u eẕkāre müdāvim ve şeh-rāh-ı ʿālem-i ʿirfāna revende vü ʿāzim iken biñ iki yüz ḳırḳ iki tārīḫinde mütveccih-i gülşen-serāy-ı cinān ve Ḥażret-i Emīr Cāmiʿ-i Şerīfi ittiṣālinde olan ḥaẓīrede seng-nişān oldı. Merḥūm-ı mezbūr şuʿarā-yı belāġat-gūyānıñ ṣāḥib-i ṭabʿ-ı selīmi ve ʿurefā-yı ʿaṣrınıñ yār-ı ḳadīmi ḫoş-ṣoḥbet nāzük-ṭabīʿat ʿilm-i mūsīḳīde daḫı ḫaylī māhir ve icrā-yı uṣūlāt ile aṣvāt u ilāhiyyāta besteler īcādına ḳādir şāʿir-i meḥāsin-maḳāl bir pīr-i rūşen-żamīr ü nīk-ḫıṣāl idi. Bu ġazel-i nev-resīde gülzār-ı ṭabʿından ser-zede olan ezhār-ı āṣārından çīdedir. **Ġazel:**

[Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

Tīr-i müjeñ ṭaḳınca kemāne birer birer

Āmāc-ı cānı aldı nişāne birer birer

Dūr olsa iltifāt-ı nigāhıñ fütādeden

Elbet gelir ḳapuña amāne birer birer

Pīçīde-i ḥāle çūnki girih-gīr-i kāküliñ

Arar ṭarasa cunḥamı şāne birer birer

[2093] 371b AE

[2094] 376b KA

[2095] Aziz sırrı kutsansın.

Maḳṣad uṣūl-i ʿaşḳ ise kānūn-ı sīnede

Mıżrāb-ı āhı ur reg-i cāne birer birer

ʿAvnī kitāb-ı ḥüsn-i şanemden ḫabīr iseñ

Başla rümūz-ı ʿaşḳı beyāne birer birer

Ḥācī Şerīf-aġa-zāde Es-Seyyid Meḥemmed ʿİffet Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda aṣḥāb-ı[2096] servet ü sāmān ve zümre-i kālā-fürūşāndan olup Emīr Ḫānında ḥücre-nişīn-i ticāret El-Ḥāc Şerīf Aġa merḥūmuñ maḫdūm-ı ʿişmet-mersūmları Es-Seyyid Meḥemmed ʿİffet Efendiʾdir. Medīne-i mezbūrede[2097] sāḥa-i ʿālem-i şühūda ḳadem-resā ve refte refte ḥimāye-i dāye-i tevfīḳ-i Ḫudāʾda dest-ber-āverde-i neşv ü nemā olaraḳ āsār-ı rüşd ü sedād cebīn-i ḥālinde peydā olduḳda meyl-i taḥṣīl-i ser-māye-i hüner ü maʿārif edip baʿż-ı ʿulemā-yı ʿahdıñ mecālis-i ifādelerinde bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa vāyemend-i nişāb-ı ʿilm ü ʿirfān ve luġāt-ı Fārsiyyeyi daḫı Meşāyiḫ-i Naḳşbendiyyeʾden Şeyḫ ʿAlī Behcet Efendi ve Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesiʾnde peyġūle-güzīn-i ḥaḳāyıḳ-nişān olan El-Ḥāc ʿAlī Ṣıddīḳ Baba Efendi-nāmān ʿazīzlerden teferrüse ber-zede-i dāmān ve muḳteżā-yı ṭabʿ-ı belāġat-şiʿārı silk-i naẓma keşīde vü terḳīm eyledigi leʾālī-i girān-ḳadr-ı eşʿārı mānend-i ruḫ-ı zībā-yı dil-berān-ı mehveşān maḳbūl-i suḫanverān ve manẓūr-ı çeşm-i hünermendān olmuş idi. Biñ iki yüz otuz dört sālinde bā-ibtidā-yı iḫrāc müderris-i sāniyye-i Zeyniyye ve biñ iki yüz elli bir tārīḫinde umūr-ı dāḫiliyye nāẓırı Pertev Paşa merḥūmuñ recā vü iltimāsıyla teḳādüm-i ṭarīḳ ve tesābüḳ-i refīḳ ederek Ferāʾizī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi maḥlūlından bā-rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye İnegölʾde vāḳıʿ İsḥaḳ Paşa Medresesiʾyle nāʾil-i emniye olup eksер-i evḳāt mesʿadet-i sāʿātde bu ḥālāt-ı marżiyye-i nīk-ḫū ile eşʿār u ḳaṣāʾid-gū iken biñ iki yüz elli altı senesi Rebīʿüʾl-āḫirinde ḳaṣīde-i ʿömri resīde-i ḫitām ve rūḥ-ı şerīfi ʿāzim-i dārüʾs-selām olup Bıñarbaşı

[2096] 372a AE

[2097] 377a KA

Meḳābiriʾnde medfūn ve birāder-i kihterleri mīzān-ı ḥarīr kātibi ʿĀrif[2098] Efendi ile peder-i mükerremine maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūr ʿirfān u hüner ile meşhūr ḫoş-ṣoḥbet yārān u eḥibbā ile āmīziş ü ülfetde celālī-ṭabīʿat şāʿir-i āteş-zebān ve nāẓım-ı muʿciz-beyān suḫanverān-ı ʿaṣrına fāʾiḳ reʾīsüʾş-şuʿarā denmekle sezā vü lāyıḳ muḥibb-i meşāyiḫ-i ṣūfiyye ve maḳar-i ṭarīḳat-ı Naḳşbendiyye ve Mevleviyye[2099] niçe şühūr u sāl ġınā-yı ḥāl ile müreffihüʾl-bāl iken ḫaylī zamān çille-i teng-desti ile perīşānüʾl-ḥāl olduġundan mā-ʿadā düşmen-i ehl-i dil olan sipihr-i ġaddār āyīnesinden heme-i ān gördügü ṣūret-i cūd u sitem ve her bār yār u ġārı eczā-yı yedinden bulunan derd ü elem ve be-ḥikmet-i Ḫudā sāḳī-i devrān elinden içdigi bāde-i endūh u ġam idi. İşbu ġazel-i dil-keş-edā ve rübāʿī-i raʿnā zāde-i ṭabʿ-ı nezāket-āsār ve mīve-i nihāl-i ḳalem-i ḫoş-güvārından nümūnedir. **Ġazel:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

ʿAşḳı mīnā ḳırılup mey dökilince çekeriz

Rūḥımız sāġar-ı tenden süzülünce çekeriz

Ḥasret-i reng-i ruḫuñ naḫl-i ḥayātım varaḳı

Berg-i güller gibi ḫāke dökülünce çekeriz

Belī ʿuşşāḳ miyānında sözin ṭoġrısı bu

Ġam-i ḳaddüñ belimiz tā bükülince çekeriz

Heves-i silsile-i kākül-i müşgīniñi biz

Dem-be-dem rişte-i ʿömrüm üzülünce çekeriz

[2098] 372b AE

[2099] 377b KA

Ḳurtuluş yoḳ girih-i kākül-i yārdan ʿİffet

Bu revişle elem-i ʿaşḳı ölünce çekeriz

Rubāʿī:

Viṣāle āhım ile dīde-i giryān olur mānīʿ

Żiyā-yı āftābe ebr ile bārān olur mānīʿ

Siyeh-rūz isteyen ʿālemde taḥṣīl-i kemāl itsün

Ki iḳbāl-i sipihre māye-i ʿirfān olur mānīʿ

RAVŻA-i ʿĀŞİR

Baʿż-ı Ẕevāt-ı Şāyān-ı Ẕikr ü Beyānı Beyān ile Ḫātime-Peẕīr-i Mertebe-i Teẕkīr Olur

Leys Çelebi Ḥamza Efendi:

Vālidi Aydın diyārı ʿulemāsından olup ismi ʿAlī ve kendilerinin şöhreti Leys Çelebiʾdir. Sebeb-i laḳab-ı[2100] mezbūr sikāṭdan bu vechle meẕkūrdır ki şaḫṣ-ı ʿArabʾda kār-ı muʿānid ile mübāḥeşe-i ʿilmiyye ederken sen çelebi degilsin dedigini ẓarīfān gūş etmeleriyle Leys Çelebi denmekle şöhret-şiʿār olmuşdur. Baʿżılar Esed maʿnāsına olan Leys ile taʿbīr ederler. *El-ʿuhdetü ʿaleʾr-rāvī*[2101]. Ḫidmet-i ʿulemā-yı kirāmdan istifādeye iştiġāl baʿdehu Ḫāce-zāde Muṣliḥüʾd-dīn Efendi āsitānesine ittiṣāl edip muḳteżā-yı ʿulüvv-i meşrebi şedāʾid-i ṭarīḳ-i tedrīsden ʿudūl ve eshel-i iḥrāz-ı rütbe-i celīledür deyü[2102] semt-i emāret ḳabūl edip üç defʿa devlet-i Bāyezīd Ḫānʾda dīvān-i ʿālī defterdārı olup çāşnī-senc-i ḥalāvet-i iḳbāl ve merāret-i idbār olduḳdan ṣoñra ārzū-yı iḥtişām-ı nā-pāydār-ı dünyāyı biʾl-külliyye ṣafḥa-i ḫāṭırdan selb ve rıżā-yı Dādār-ı cihān-āferīni celb etmek içün Burusaʾya reh-peymā ve dāḫil-i ḳalʿada bir zāviye binā ve bu ḥāl üzre güẕārende-i ṣubḥ u mesā iken ṭoḳuz yüz on üç tārīḫinde manṣıb-ı ḥayātdan maʿzūl ve rūḥ-ı laṭīfi ġurfe-i niʿam-ı cināna mevṣūl olmaġın zāviyesinde ḫaṭṭ-ı raḥl-i ḳarār eyledi. Ḥālā ol buḳʿa Leysiyye Tekyesi denmekle şöhret-peẕīr

[2100] 373a AE

[2101] Rivayet edenin sorumluluğunda.

[2102] 378a KA

olup ḫāric-i iʿtibār ile zümre-i müderrisīn-i bī-kese verilmek üzre ḳarār-dādedir. Merḥūm-ı mezbūruñ Ḳareşi vilāyetinde ḳaṣaba-i Biġaʾda keẕālik ebniyye-i ḫayrātı pes-mānde-i āṣārındandır.

Ṭaşḳun Ḫalīfe:

Eski-şehr ḳaṣabasından ẓuhūr u bürūz ve maḥrūse-i Burusaʾya gelüp kūşe-i kāşāne-i iḳāmetine pertev-efrūz olup ʿulemā-yı ʿaṣrdan ḳırāʾat ve mevlānā Mollā Ḫüsrev ḥażretlerine ḫidmet edip taḥṣīl-i ʿulūm ve tekmīl-i rüsūm eyledikden ṣoñra ṭarīḳ-i taṣavvufa meyl ü raġbet ve ṣavmaʿa-güzīn-i ferāġat olup[2103] merḳad-i münīr-i Ḥażret-i Emīr ḳurbunda kendüye mensūb bir mescid-i şerīf binā edip vaʿẓ u naṣīḥat ve ẕikr-i Ḫudāʾya muvāẓanet üzre iken ʿahd-ı salṭanat-ı Sulṭān Bāyezīd Ḫān-ı Velīʾde ʿazm-i mülk-i cāvidānī edip ẕikr olunan mescid-i şerīf ḥaẕīresinde mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mezbūr ṣūfī-i müteşerriʿ ve müttaḳī-i müteverriʿ idi.

Eflāṭun-zāde Derviş Meḥemmed Efendi:

Maḥrūse-i feraḥ-ābād-ı Burusaʾda bürūz-ı mesned-i ẓuhūr ve refte refte behre-yāb-ı feyż ü şuʿūr ve kemāl-i ʿaḳl ü dirāyet ile[2104] Eflāṭun gibi meşhūr olup Şeyḫüʾl-İslām ve zümre-i fużalā-yı kirām Mevlānā Mollā Ḫüsrev Ḥażretleriniñ meclis-i ifāde ve taḳrīrlerinde müstefīd ve vesiyyemā ʿilm-i fıḳhda bī-mānend ve ḫüsn-i ḫaṭṭ ve maʿārif-i gün-ā-gün ile kātib-i aḳrān-pesend ve fenn-i ṣakk u inşāda şöhre-bend olmaġla ānen-fe-ānen ḳadr ü iʿtibārı mezīd ve ṣīt ü ṣadā-yı maʿārifi sāmiʿa-i devlet-i ʿaliyyeye resīd olduḳda bā-fermān-ı şehryārī medīne-i mezbūrede nāʾib-i ḥākim ve deʿāvī-i ricāl ü nisvānī fāṣıl u ḥāsim olmuş idi. Bu nehc-i saʿādet-intimā üzre çihl sāl miḳdārı vüfūr-ı ṣıdḳ-ı diyānet ile meşġūl-i ḫidmet-i niyābet *Feʾsteḳim kemā umirte*[2105] ḥükm-i vācibüʾl-imtiṣāline gerden-beste-i muṭāvaʿat ve merāsim-i müstaḥsene istiḳāmeti icrā-kün-ı ṣıyānet olaraḳ pīrāye-baḫş-ı erīke-i şerīʿat iken ṭoḳuz yüz otuz beş tārīḫinde sicill-i maḥfūẓ-ı ḥayātı dest-i şāhid-i zūr-ı

[2103] 373b AE

[2104] 378b KA

[2105] Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Kurʾân,Hud/112.

ecelde çāk olduḳda cesed-i laṭīfi Bıñarbaşı Ḫāmūşānı'nda ʿīdgāhe nāẓır olan sāḥada mütevārī-i laḥd-ı raḥmet-i Raḥmāndır.

Ḥasan Cān Efendi El-Işfahānī:

Mefḫar-i selāṭīn-i heft-iḳlīm Sulṭān Selīm-i Ḳadīm'iñ muṣāḥib[2106] ü nedīmi Ḥasan Cān Efendi'dir.Ḫamīr-i māye-i vücūd-ı ʿarīḳi ḫāk-i ʿIraḳ'da Ḥāfıẓ Meḥemmed Bin Cemālü'd-dīn Işfahānī ṣulbundan pīrāye-baḫş-ı cilvegāh-ı ẓuhūr olup pertev-i āftāb-ı terbiyyet-i füḥūl ile kesb-i kemāl ve dānende-i ādāb-ı meclis olmaḳ üzre serefrāz-ı aḳrān u emsāl olmuş idi. Feṭḥ-i Mışr-ı Ḳāhire'den evvel ʿIrāḳ Seferinde iken Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretlerine ḫidmet ve iḥrāz-ı rütbe-i şeref-i muṣāḥabet edip şeş sāl ʿale'l-istimrār ḥużūr-ı hümāyūnlarında şāyeste-i ḫiṭāb-ı Şehriyārī olaraḳ ḥüsn-i naẓar-kerdeleri ve enderūn-ı feyż-meşḥūn-ı şāhāne-perverdeleri[2107] iken ʿāḳıbetü'l-emr pādşāh-ı ḥalīm ü selīm ṭoḳuz yüz yigirmi altı senesinde ʿāzim-i dār-ı naʿīm olduḳda mezbūr daḫı mezīd-i ṣıdḳ u iḫlāṣı sebebiyle manāṣıb-ı fāniyyeden bi'l-külliye mütebāʿid ve künc-i inzivāda nişīmen edip müteḳāʿid olmuş idi. Ṭoḳuz yüz yetmiş bir tārīḫinde maḫdūm-ı feżā'ilmendi Muʿallim-i Sulṭān Murād-ı Sālis *Tācü't-Tevārīḫ* ṣāḥibi Saʿdü'd-dīn Efendi Burusa'da Yıldırım Ḫān Medresesi müderrisi olmaġla cāẕibe-i Eyyūb iḳtiżāsı ve cālibe-i ʿırḳ-ı mürüvvet-muḳteżāsıyla belde-i mezbūreye naṭʿ-güster-i nüzūl olup ārām-ı çend-rūzdan ṣoñra ṭoḳuz yüz yetmiş dört sālinde nüzhet-kede-i beḳāya güẕār edip Çelebi Sulṭān Meḥemmed Ḫān türbesi bāb-ı ḥaremiñ ittiṣālinde olan ḥaẓīrede mütevārī-i ḫāk-ı mezārdır.

Der-Kenār[2108]**:**Ḫulḳ-i ḥüsn-i kānı Ḥasan Cān Aġa gördü ki dünyāda beḳā müstaḥīl ārzū-yı ṭavaf-ı cinān eyleyüp reh-güẕer-i raḥmet buldı. Sebīl-i sündüs u istebraḳ edip ferşini ide naṣīb aña Ḫudā Selsebīl.

Saʿdī-i mātem-zede tārīḫi

Didi İlā raḥmeti Rabb-i Cemīl.

[2106] 374a AE

[2107] 379a KA

[2108] Der-kenār AE'de 374a'da kayıtlıdır, KA'da kayıtlı değildir.

Necl-i mükerremleri Şeyḫü'l-İslām Ḫāce Saʿde'd-dīn Efendi'niñ bu güne tārīḫi seng-i mezārında maḥkūkdur.

Seyyid Ḥüseyn Erzincānī:

Diyār-ı Anaṭolu'dan Erzincān ḳaṣabasında ẓāhir ü nümāyān ve cāme-i ẕī-bahāsı istiʿdād u ʿirfān ḳāmet-i Zeyniyye'de ḫırāmına pīrāye-i ʿunvān olduḳda ḳıdve-i vādī-i kesb ü ticāretde pūyān ve iddiḫār-ı emvāl-i firāvān ile bir tācir-i ẕī-şān olmuş idi[2109]. ʿĀşir-i selāṭīn-i āl-i ʿOsmān merḥūm Sulṭān Süleymān Ḫān *eskenehu'llāhi fī-ġurefi'l-cinān*[2110] ḥażretleriniñ zamān-ı salṭanatlarında terk-i vaṭan cümle-i māl ü menāl ve ehl ü ʿıyāli ile maḥrūse-i Burusa'ya ẓıll-efken olup dāḫil-i Ḳalʿada Mollā Gürānī Maḥallesi'nde bir laṭīf bāġçe ve oṭalar binā edip bir mescid-i şerīf ve ḥareminde ḥucerātı müştemil dāru'l-ḥadīs iḥdās u inşā ve nuḳūd u ʿaḳārdan evḳāf-ı vaż'ile maḥall-i mezbūrı iḥyā eyledikden ṣoñra peyġūle-i ʿuzletde ṭarḥ-endāz-ı iḳāmet ve kūşe-nişīn-i ferāġat olup bu ḥāl üzre güẕārende-i şühūr u sāl[2111] iken biñ dört senesinde rūḥ-ı şerīfi ʿazm u rıḥlet-i ḳaṣr-ı bī-kuṣūr-ı Cennet eyledikde cesed-i laṭīfi mescid-i meẕkūruñ miḥrāb cidārına muttaṣıl reh-güẕārda defīn-i laḥd-ı raḥmet-i Rabb-i ġafūr ve meşhed-i saʿādeti elsine-i ricāl u nisvānda Yeşil Türbe denmekle meşhūr u meẕkūrdır.

Laʿlīn-Ḳabā Muṣatafā Efendi[2112]**:** Maḥrūse-i Burusa'da ṣandalī-nişīn-i hengāme-i vücūd olup sinn-i ṣıġarda maẓhar-ı feyż-i ṭalāḳat-lisān ve āvān-ı ṣıbāda varaḳ-gerdān-ı şeh-nāme-i ʿirfān olduḳda maḥmiyye-i İstanbul'da Ḳoca Muṣtafā Paşa Zāviyesi'nde seccāde-nişīn-i irşād ve baʿde vefātihi ol cāy-ı İrem-nişānda vāḳıʿ türbe-i saʿādetinde mütevārī-i ṣandūḳa-i raḥmet-i Rabbü'l-ʿibād olan pīrān-ı ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Ḫalvetiyye ve meşāhīr-i meşāyiḫ-i devlet-i Bāyezīdiyye'den Sünbül Sinān Efendi *ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz*[2113]e ḫidmet edip baʿdehu kesr-i nefes ve izāle-i riyā vü rüʿūnet içün tennūre-i seyāḥat der-miyān ve mihr-i felek gibi müzdeḥam-ābād-ı cihānı gerdān olup ḳıṣṣa-ḫān olmuş "*el-ḥikāye tuḥfetü'l-*

[2109] 374a AE

[2110] Allah onu cennetin köşklerine yerleştirsin.

[2111] 379b KA

[2112] Bu biyografi KA'da kayıtlı.

[2113] Aziz sırrı kutsansın.

cennete"[2114] medlūlunca pādişāh-ı dervīş-nüvāz Sulṭān Murād Ḫān-ı Sālis Ḥażretleriniñ bārgāh-ı Süleymānī'ye müdānī olan meclis-i hümāyūnlarına dāḫil ve iltifāt-ı bī-ġāyeleriyle maḥṣūdul-emāsil olduḳda ʿāḳıbetü'l-emr şāh-ı gītī-ārā-yı kişver-i nāsūtdan ʿālem-i lāhūta güzer etdikde mezbūr daḫı nā-murād u nā-kām ve esīr-i renc ü ālām vaṭan-ı aṣliyyesi Burusa'ya ʿavdet ve iʿtizām u iḫtiyār-ı künc-i ʿuzlet ü ārām edip biñ on tārīḫinde kendü daḫı laʿlīn-ḳabā-yı ḥayātdan ʿüryān ve Deveciler Meḳābiri'nde defīn-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur.

Dervīş Kāmilü'l-Mevlevī[2115]**:** İsmi Aḥmed Maġnisa'dan[2116] ḳarīn-i zuḥūr edip pīrāye-i maʿārif ile ser-āmed nedīm-i ḫoş-ṣoḥbet idi. Ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i Resūl ʿaleyhi'ṣ-ṣalāti ve's-selāmdan ṣoñra maḥrūse-i Burusa'ya nüzūl edip cemʿiyyetgāhlarda meddāḥ olmuş idi. Biñ altmış sekizde Taḥte'l-ḳalʿa cānibinde olan ḥücresinde şeh-nāme-i ḥayātı temām olup Bıñarbaşı'nda ġarḳ-āb-ı raḥmet-i Ḫudā oldı. Dervīş-i mezbūr dede-i ḥāl-āşinā ve çille-keş-i tekye-i faḳr u fenā idi.

Vāʿiẓ ʿAbdu'llāh Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi[2117]**:**

Tercemesi bālāda mesṭūr u muḥarrer Vāʿiẓ ʿAbdu'llāh Efendi merḥūmuñ ferzend-i bihteri ve Burusa'da Cāmiʿ-i Kebīr'de kürsī-pīrā-yı vaʿẓ u tezkīr olan Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Nūrü'd-dīn Efendi ḥażretleriniñ birāder-i sāmī-i kihteri Es-Seyyid Meḥemmed Efendi'dir. Ṭarīḳat-i Naḳşbendiyye'ye sālik ve ʿināyāt-ı Sübḥāniyye'ye mālik olup kūşe-gīr-i inzivā ve peyġūle-nişīn-i rıżā iken biñ yüz otuz sekiz senesinde naḳş-ı vücūdı ṣaḥīfe-i ʿālemden gezlik-i sertīz-i mevtle maḥkūk ve aʿẓā-yı cism-i nizārı dest-i hādimü'l-lezzāt ile maʿrūk olduḳda Zindān Ḳapusı ḫāricinde olan meḳābirde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr reh-rev-i nehc-i Ḫudā ve pey-rev-i aṣḥāb-ı şühūd-ı ṣıdḳ u ṣafā idi.

Çiçekci-zāde Ṭabīb Efendi[2118]**:**

[2114] Hikaye, cennetten bir hediyedir.
[2115] Bu biyografi KA'da kayıtlı.
[2116] 380a KA
[2117] Bu biyografi KA'da kayıtlı.
[2118] Bu biyografi KA'da kayıtlı.

ʿAḳākīr-ı vücūdı zemīn-i Burusaʾda demīde ve şükūfe-reng emīr-i cismi ṭıbāʿ-ı selīme pesendīde olup Çiçekci-zāde ʿAlī Efendi deyü pür-iştihār ve mezīd-i istiʿdād ile maʿlūm-ı ṣıġār u kibār idi. Fenn-i ṭabābete saʿy edip ʿilm-i mezbūruñ ġavāmıż-ı esrārını ẕāʾiḳ mānend-i Arisṭo bir ḥekīm-i ḥāẕıḳ olup maḥrūse-i Burusaʾda Sūḳ-ı Semekʾde dükkān-i ḥikmet-āşiyānları merżā-yı muḥtelifeye merhem-bend u ʿilāc-sāz idi. Şeyḫ İsmāʿil Ḥaḳḳī gibi[2119] bir ḥekīm-i bāṭınīniñ ṣoḥbet-i rūḥāniyyesine duḫūl müstāʾhel ü himem-i ʿaliyyelerine vāṣıl olup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken **Beyt**:

Çār-ʿunṣur bu hāven-i cihānda medḳūḳ olur

Ṭabībā dest-i ecel ile bir gün[2120]

fehvāsınca biñ yüz ḳırḳ yedi sālinde aşāmende-i dārū-yı memāt ve ʿāzim-i dārüʾş-şifā-yı cennāt olduḳda cesed-i şerīfi Bābüʾs-Siccin ḫāricinde olan meḳābirde ser-i rāhda maṭmūr u cilbāb-ı raḥmet ile mestūrdır. Merḥūm-ı mezbūr nevāzende-i Ḳānūn-ı Ḥikmetüʾl-işrāḳ cenāb-ı Ebū ʿAlī-nihād u Felāṭūn-meẕāḳ idi.

Ṭabīb Ḥāẕıḳ ʿÖmer Efendi:

İcrā-yı ʿanāṣır-ı erbaʿa-i vücūdı Rūmeli bilādından bir beldede tekevvün ve masḳaṭ-ı reʾslerinden pederi ile maḥmiyye-i İstanbulʾa hicret edip anda tavaṭṭun ve reyʿān-ı cüvānīde bir ḳaṣāba şākird olup ḥırfet-i merḳūmeye ḫaylī mümārese vü temerrün etmiş idi. Ṣanʿat-ı mezbūreden rū-gerdān ve pāy-ı seyāḥat ile ʿālemi pūyān olaraḳ Dımışḳuʾş-Şāmʾda şirẕime-i Yehūdʾdan Ḥanna ismiyle müsemmā bir ṭabīb-i ḫaẕāḳat-āşnā ve bir ḥekīm-i kār-āzmāya intisāb u intimā edip ʿilm-i ṭıbb ve ḥikmeti merḳūmdan aḫẕa müsāraʿat ve hāven-kūpī-i dārūya müdāvemet birle üstād-ı mesfūre ḫaylī ḫidmet eyledikden ṣoñra diyār-ı Firenkistānʾa seyr ü sefer ve ṭabībān-i daḳīḳa-şināsān ḫidmetine ẓafer bulup ḳānūn u ʿādetleri üzre daḳāyıḳ-i fenn-i ṭıbbı anda tekmīl ve ḥaḳāyıḳ-ı[2121] ʿilm-i teşrīḥi biʾt-temām taḥṣīl eyledikden ṣoñra dārüʾl-muvaḥḥidīn-i maḥrūse-i Burusaʾya şitāb ve belde-i merḳūmede tavaṭṭun edip merciʿ ü meʾvā-yı şeyḫ ü şāb olmuş idi. Maḥrūse-i

[2119] 380b KA

[2120] Tek nüshada kayıtlı bu beyt vezne uymamaktadır.

[2121] 375a AE

meẕkūrede rābiʿ-i selāṭīn-i ʿOsmāniyye Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān *ʿaleyhiʾr-raḥmete veʾl-ġufrān* [2122]ḥażretleriniñ[2123] eser-i dest-i ḫayrāt ve pes-mānde-i cümle-i müberrātlarından olup el-ḥāleti haẕihi inhidām-peẕīr-i ḫāk-i fenā olan dārüʾş-şifāda reʾīs-i eṭibbā ve ḫastegān u marażāya ṣubḥ u mesā müdāvā üzre iken **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Şerbet-i merg virir saña ṭabīb-i gerdūn

Fenn-i ḥikmetde olursañ da eger Felāṭun

müʾeddāsınca biñ yüz elli ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfinde nabż-ı sāʿid-i ḥayātı sākin ve rūḥ-ı revānı sūy-ı dārüʾş-şifā-yı cināna māʾil ü rākin olup Bıñarbaşı Mezāristānıʾnda Mevlevī-ḫāne ḥiẕāsında olan ḳubbe-i vīrāne ḳurbunda medfūn ve duʿā-yı ḥikmet-şināsāna maḳrūndır. Merḥūm-ı mezbūruñ ḥaḳḳā ki fenn-i ḥikmetde mahāreti *Kitāb-ı Enmūzec* gibi meşhūr ve ʿilm-i ṭıbda ḥāriḳ-i ʿāde rütbelerinde ḥaẕāḳati cümle ḫalḳ ʿindinde maʿcūn-ı veccāsā maʿrūf u meẕkūr Boḳraṭ-ı ʿaṣr ve Soḳraṭ-ı dehr idi.

Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendi:

Tercemesi bālāda raḳam-zede-i ṭūmār-ı eẕkār Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendiʾniñ dāmād-ı siyādet-āsārları olan sālifüʾl-eẕkār Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid ʿÖmer Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmı Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendiʾdir. Maḥrūse-i Burusaʾda vilādet edip li-ümmi cedd-i ʿulyāsı şeyḫ-i müşārun ileyh bilā-veled-i ẕukūr ʿāzim-i dergāh-ı Rabb-i ġafūr olmaġın meşīḫat-i zāviye-i Naṣūḥ-zāde sinn-i ṣıġarda ʿuhdesine tevcīh ü iḥsān ve baʿde sinniʾl-bülūġ bir miḳdār taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān ile ḫurrem ü şādān olduḳda ṭarīḳ-i tedrīse ʿadem-i iġtirāb ve pīrāye-i zühd ü ṣalāḥ u ʿirfān ile behre-yāb olup belde-i mezbūrede Ḥācılar Maḥallesi cāmiʿ-i şerīfi muḥāẕīsinde vāḳıʿ ḫāne-i saʿādetlerinde lemʿa-feşān ve mānend-i ḥażret-i Ḫalīlüʾr-raḥmān[2124] ḫānedānlıḳ resm-i

[2122] Rahmet ve bağışlanma onun üzerine olsun.

[2123] 381a KA

[2124] 381b KA

müstaḥsenesi ḥüsn-i icrāya ber-zede-i dāmān olmaġın *min-kulli feccin ʿamīḳ*[2125] eṭrāf u eknāfdan tevārüd eden ʿulemā vü ṣuleḥā ve zümre-i ṭullābe dāʾire-i bihiyyeleri miṣāl-i medrese-i bī-minnet ve seyyāḥān-ı devrān olan fuḳarā vü dervīşān-ı bī-kesāna tekye-i istirāḥat ve leyl ü nehār gürūh-ı mihmān-ı bī-nevāya māʾide-i firāvānı mebsūṭ ve nuḳūd-ı luṭf u ʿaṭā vü iḥsānı zümre-i ġurabā vü fuḳarāya mebẕūl u merbūṭ olup vāḳıʿā vādī-i cūd u seḫāda miṣl ü naẓīri mefḳūd memdūḥüʾş-şiyem ṣāḥibüʾl-iḥsān veʾl-kerem bir ẕāt-ı mekārim-nümūd olmaġla bu ḥālāt-ı marżiyye ile güẕārende-i evḳāt iken biñ iki yüz on yedi Ramażān-ı şerīfinde süfre-i ḥayāt-ı fāniyede ḳısmet-i ʿömri temām ve ʿāzim-i żiyāfet-ḫāne-i dārüʾs-selām olup Ḥiṣār-ı Burusaʾda vāḳıʿ ecdād-ı ʿālī-nijādları ḳurbunda mütevārī-i ḫāk-i mezārdır. Merḥūm-ı mümā ileyh ʿahd-ı Sulṭān ʿAbduʾl-Ḥamīd Ḫānʾda Nemçe keferesi üzerine vuḳūʿ bulan sefer-i hümāyūna ḫaylī cünūd-ı ẓafer-mevʿūd ile ʿazīmet etmiş ve feżāʾil-i ucūr-ı ġazāya nāʾil olmuşdur. Vefātlarından beş altı sene muḳaddem derd-i çeşme giriftār olup manẓara-i ʿaynı dāʾimā perdedār idi. Maḫdūm-ı ʿarāfet-mersūmı Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid[2126] İbrāhīm Efendi *El-ʿurūḳu neẕāʿa*[2127] müfādınca vālid-i muḥteremleri gibi dāʾire-i saʿādetlerinde sākin ve ḫānedānlıḳ rüsūmātını icrāya māʾil ü rākin zümre-i fuḳarā vü ġurebāya müşfiḳ ü kerīm bir ẕāt-ı firişte-vesīm olup ḫidemāt-ı gürūh-ı mihmān-ı ḫāne-ber-dūşāne diḳḳat ü iʿtinā üzre iken biñ iki yüz otuz tārīḫinde bilā-veled-i ẕukūr ʿāzim-i dārüʾs-sürūr ve pederleri ḳurbunda defīn-i laḥd-ı maġfiret-i Rabb-i ġafūr oldı. Münḥal olan meşīḫat-ı zāviye-i meẕkūre fuḳarā-yı ṭarīḳat-ı Ḳādiriyyeʾden balġamī-laḳab ve tiryāḳī-meşreb Şeyḫ[2128] ʿOs̱mānʾa tevcīh ü iʿṭā buyurulmuş ve ol daḫı biñ iki yüz ḳırḳ iki senesinde ʿazm-i tekye-geh-i beḳā edip zāviye-i mezbūre ḥaẓīresinde āsūde-i ḫāk-i fenā olmuşdur.

Cāmiʿ-i Kebīr Ṣalāgeri Muṣṭafā Efendi:

Cebel-i cedīd ḳurālardan bir ḳaryede zümre-i fuḳarā-yı renc-berāndan şaḫṣ-ı ṣāf-nihād ṣulbundan sünbüle-i vücūdı mezraʿa-i şühūda keşīde ve refte refte vaḳt-i ṣabāveti mertebe-

[2125] Uzak dağ yollarının hepsinden. Kurʾân, Hacc/27.

[2126] 376a AE

[2127] Irklar ayrılır.

[2128] 382a KA

i sinn-i temyīze resīde olduḳda kişţzār-ı ḥāl-i vālidi cünd-i şettā-yı faḳr u fāḳa ile maḫṣūṣ ve nefes-i nāṭıḳasını infāḳa ġayr-ı maḳdūr olmaġın bir zamān Eṭrenos ḳażāsı aʿyānı Yazıcı-zādeleriñ dāʾiresinde mihmān olup baʿdehu Kete ḳażāsında vāḳıʿ Dobu(?)[2129] ḳaryesine ʿazm ü nüzūl ve ḳarye-i mezbūrede dāʾire-i izdivāca duḫūl ve ḳabūl-i ḫidmet-i şubānī ile taḥṣīl-i āb u dāneye meşġūl bulunup yevmen mineʾl-eyyām maḥrūse-i Burusaʾya ʿazīmet ve Kaʿbe-i gürūh-ı fuḳarā[2130] olan Cāmiʿ-i Kebīrʾi rüʾyet edip maʿbed-i münīre ez-cān u dil ʿāşıḳ olmaġla ḳarye-i meẕkūreden küll-i leyle ṭuluʿ-ı fecrden iki sāʿat aḳdem Burusaʾya taḥrīk-i ḫaṭavāt-ı sürʿat ve ṣalāt-ı ṣubḥı cemāʿatle cāmiʿ-i mezbūrede edāya mübāderet ve ʿaleʾl-cenāh veʾl-istiʿcāl yine ḳarye-i merḳūmeye ʿavdet edip bu ḥāl-i ʿibret-nümā üzre on dört sene-i kāmile ṣabāḥ namāzını Cāmiʿ-i Kebīrʾde edā ve çobanlıḳ ḫidmetini ḳarye-i mezbūrede īfā ederek emrār-ı ṣubḥ u mesāda iken bi-emriʾllāhi teʿālā menkūḥası ʿāzim-i dār-ı beḳā olup iki sinn-i şıġarda eytāmı ile ḳarye-i meẕkūreden ḳaṭʿ-ı rişte-i iḳāmet ve medīne-i Burusaʾya naḳl ü hicret edip belde-i İrem-naẓīrde be-tekrār dāḫil-i dāʾire-i izdivāc ve s̱emere-i ʿaşḳ ve ḫulūṣ-ı derūnı olaraḳ[2131] Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṣalāgerlik ḫidmet-i saʿādetine neyl ile ḳarīn-i ibtihāc olup niçe şühūr u sāl bilā-fütūr u infiṣāl hengām-ı bāng-i ẓuhr u ʿaṣrda esvāḳ u bāzārda ṣadā-yı bülend-edā ile nidā-yı vaḳt-i ṣalāṭ ederek güẕārende-i ānāt u sāʿāt iken biñ iki yüz yigirmi bir senesi içinde ṣaḥt-ı vücūdı inḥirāf-ı mizācdan maṣūn olaraḳ bir rūz-ı mānend-i nev-rūz Gökdere mesīregāhına ʿazm ü revān olup ol eṭrāfda meymene-i müyessere geşt-i mesīre eyledigi e̱snāda cānib-i mülk-i melekūtdan nidā-yı vaḳt-i memāt perdāḫte-i gūş-ı hūşı olduḳda bilā-imhāl rūḥ-ı şerīfi nüzhetgāh-ı dār-ı cināna irtiḥāl edip naʿş-ı maġfiret-naḳşı maḥall-i mezbūrdan ḫānesine īṣāl ü isrā[2132] ve baʿdeʾl-ġasl veʾt-tekfīn muṣallā-yı Cāmiʿ-i Kebīrʾde ṣalāt-ı cenāzesi edā ve Bıñarbaşı Meḳābiriʾnde Ḳalender-ḫāne muḥāẕīsinde defīn-i cevf-i ġabrā olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr veraʿ-i taḳvā ile meşhūr ʿābid ü zāhid mürtāż u mücāhid ḳabā-yı zībāyı ʿabā-yı dervīşāne taḥvīl ve vech-i ḫelālden mütevārī-i kef-i yed-i ḳanāʿat-kirdārī olan sadaḳāt u fütūḥātı muṣḥaf-ı şerīf ile

[2129] Nüshalarda دوبو şeklinde yazılan yer adı kaynaklarda tespit edilemedi.

[2130] 376b AE

[2131] 382b KA

[2132] 377a AE

tesbīḥe tebdīl edip tesbīḥci ẕevāt ehl-i ṣalāḥa ihdā ve muṣḥaf-ı şerīfi ḥuffāẓ-ı ṣāḥib-i iḥtiyāca iʿṭā eylemek meşūbāt-ı uḫreviyyesin ḥāʾiz ve sinn ü sāli aʿdād-ı tisʿīni mütecāviz olmuş bir pīr-i diyānet-pīrā idi.

Reʾīsüʾl-Küttāb İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Nūrüʾd-dīn Efendi:

Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda vāḳıʿ maḥkeme-i Kübrāʾda bāb ḳaleminde reʾīsüʾl-küttāb İsḥaḳ Efendi-nām rāsıt-kirdār ve istiḳāmet-şiʿārıñ ferzend-i ercmendi ve Sulṭān Yıldırım Ḫān Medresesi müderrisi Meḥemmed Selīm Efendi merḥūmuñ birāder-i kihter-i maʿārifmendi[2133] Meḥemmed Nūrüʾd-dīn Efendiʾdir. Belde-i mezbūrede ṣulb-i mūmā ileyhden şuʿle-feşān-i bezm-i vücūd olup terbiye-i dāye-i melevān ile vāṣıl-ı mertebe-i sinn-i bülūġ ve envār-ı istiʿdād nāṣıye-i ḥālinde pür-fürūġ olduḳda mihr-i münīr-i sipihr-i ʿirfān olan baʿż-ı ẕevāt-ı maʿārif-āşnānıñ mişkātuʾn-nūr-ı ʿilm ü kemāllerine iḳtırān ile bi-ḳadriʾl-istiṭāʿa tecellī-i ifādelerinden iḳtibās-ı şuʿā-yı biżāʿa etdikden ṣoñra belde-i meẕkūre maḥkeme-i kübrāsında olan bāb ḳaleminde ḳabūl-i kitābet ve iḥrāz-ı pāye-i Dünyeviyye emniyesiyle[2134] metāʿib-i intiẓār-ı dūr-ā-dūr-ı resmiyyeden mübāʿid ve silsile-i ehl-i rüsūma giriftār olmaḳdan girībān-ı āmālin ṣıyānet edip ḳalem-ı mezbūre her-bār müdāvim ve bilā-fütūr icrā-yı āmed-şod-ı mülāzemete ʿāzim olaraḳ vāridāt-ı rūziyye-i muḳadderesine ḳanāʿat eylemiş ve naḳdīne-i evḳāt u ānātı cihet-i taḥṣīl-i kemāle maṣrūf ve zimām-ı esb-i ḫāme-i serīʿüʾl-ḥarekātı semt-i tekmīl-i ādāb u ʿirfāna maʿṭūf olduġundan fiʾl-ḥaḳīḳa cüz-dān-ı derūnı māl-ā-māl-ı eczā-yı maʿārif ü hüner velā-siyyemā ʿilm-i ṣakk u inşāda kemāl-i mahāreti celī vü eẓhar olmuş bulunduġundan Murād-ı Sānī Medresesi müderrisi İmām-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi ferāġından ketebe-i kirām-ı bāb-ı şerīʿate reʾīs-i maʿālī-maḳām ve ber-muḳteżā-yı şīve-i ḳader biʾd-defaʿāt ḫumār-ı ġazelle telḫ-kām ve neşʾe-i ṣahbā-yı naṣbla defʿ-i ġumūm u ālām ederek yigirmi beş sene miḳdārı ḥāmil-i umūr-ı enām olup bu ḥāl üzre varaḳ-gerdān-ı sicill-i leyāl ü eyyām iken biñ iki yüz otuz üç tārīḫinde sāġar-ı ḥayāt-ı nā-pāydārī dest-i sākī-i ecelde şikeste ve cesedi ḥażret-i Emīr civārında

[2133] 383a KA

[2134] 377b AE

Çınāröñü meḳābirinde ṣandūḳa-i ḫākde nühüfte[2135] olmuşdur. Merḥūm-ı sālifü'l-beyān hüner ü maʿārifle müşārün bi'l-benān olup bu güzergāh-ı ʿālem-i fenāda şumār-ı sinn ü sāli derece-i heştādı tecāvüz eylemiş bir miḳdār teraş-rūy u teng-ḫoy olmaġla kesb-i sāʿāt u neşāṭ żımnında be-her rūz baʿde'l-ʿaṣr yārān-ı ʿamel-āşnāsıyla meşġūl bulunmaḳ ʿādeti olmuş idi. *Tecāvezu'llāhi ʿan-seyyiātihi*[2136] maḫdūm-ı mükerremleri Meḥemmed Emīn Efendi biñ iki yüz ṭoḳuz tārīḫinde rütbe-i ibtidā-yı ḫārice irtiḳā ile maʿdūd-ı[2137] zümre-i müderrisīn-i rüsūm olup iki yüz yigirmi ṭoḳuzda rütbe-i Ṣaḥnla İḳlīm Şāh iki yüz otuz üçde İbtidā altmışlı ile ʿArabiyye otuz sekizde ḥareket-i altmışlı ile Müftī Aḥmed Paşa medreselerine vażʿ-ı ḳudūm ederek rütbe-i mūṣile-i Süleymāniyye'de olan medreseye neyl ile şādmān ve niçe zamān muḥāsebe ḳaleminde debīr-i ṣıdḳ-nişān ve cānib-i muḥāsib rūz-ı ḥisābdan rızḳ-ı muḳadderesin meṭālibe cūyān iken biñ iki yüz elli iki sālinde erḳām-ı maʿdūde-i ʿömri ḳalem-i yekūn ile resīde-i ḫitām olup pederi ḳurbunda ittiḫāẕ-ı maḳām etmişdir. Merḥūm-ı mezbūr aḳrān u emṡāli miyānında ḥüsn-i eṭvār ile meẕkūr munaṣṣıf u muʿtedil bir ẕāt-ı rūşen-dil idi.

Buḫārāyyü'l-Aṣl ʿAbdu'l-Ḳādir Kirāmī Efendi:

Vādī-i ʿademden iḳlīm-i Buḫārā'da ʿalem-efrāz-ı kişver-i şühūd ve debdebe-endāz-ı ṣaḥrā-yı vücūd olan Kirāmī Efendi'dir. Girih-gīr-i ṣabāvetden āzāde ve rütbe-i sinn-i vuḳūfa pā-nihāde olduḳda ol diyār-i sālifü'l-eẕkārıñ ʿulemā-yı kirāmı mecālis-i sāmīyelerine mülāzemet beẕle-i ʿulūm-ı ʿArabiyye'yi taḥṣīl ve ḳavāʿid-i Fārsiyeyi daḫı tekmīl etdikde ber-muḳteżā-yı sāyiḳ-i taḳdīr-i Kirdgār ikmāl-i faźl u kemāl-i bī-şumār ve tāmmü'l-ʿayār-ı zer-i nāb-ı ẕāt-ı maʿrifet-kirdārıñ maḥall-i iʿtibārı ehl-i dāniş-i rūzgār olan ḳalem-rev-i[2138] devlet-i ʿOṡmāniyye'de ḳıymet-dār etmek emniyesiyle ḳā'id-i ḳāfile-i sūdāgerān-ı cevāhir-i ʿulūm ile ʿahd-ı devlet-i Selimiyye'de vāṣıl-ı bāzār-ı revāc-ı rüsūm-ı milket-i Rūm olup ḫaylī müddet Der-i Saʿādet'de kendüye taḫṣīṣ olınan zāviye-i Naḳşbendiyye'de pīrāye-

[2135] 383b KA

[2136] Allah onu kötülükleriyle baş başa bıraktı.

[2137] 378a AE

[2138] 384a KA

güzīn-i peyġūle-i iḳāmet ve niçe fużalā-yı maʿārif-āşnā ile ṣoḥbet ederek kesb-i[2139] tezāyüd-i ʿilm ü maʿrifet eylemiş fiʾl-ḥaḳīḳa kemāl-i cevdet ẕihn-i pāki mülābesesiyle ṣandūḳa-i derūnı kālā-yı girān-bahā-yı ʿulūm-ı şettāya gencīne ve varaḳ-ı kütüb-i nefīseyi keşret-i muṭālaʿa ile ḳışaṣ-ı enbiyā-yı ʿiẓām ve vaḳāyiʿ-i ġarībe-i eslāf-ı kirām ile menāḳıb-ı bedīʿa-i mülūk-ı māżiyeye sīne-i pür-sekīnesi defīne olmuş bir ẕāt-ı maʿdūmüʾl-miṣāl olmaġla eṭvār-ı meḥāsin-kirdārı vükelā-yı devlet-i ʿaliyyeden baʿż-ı ẕevāt-ı ḳadir-şināsānıñ nezd-i ḳabūllerinde pesendīde ve nuḳre-i rāyiçe-i hüner ü maʿārifi keff-i terāzū-yı iʿtibārlarında sencīde olduġundan mā-ʿadā Ḫudāvendigār-ı bihişt-mekān vālid-i mācid-i şehinşāh-ı cihān Sulṭān Maḥmūd Ḫān *Ṣabbet ʿaleyhi şeʿābibüʾr-raḥmeti veʾl-ġufrān*[2140] ḥażretleriniñ eʿāẓım-ı ricāl-i ʿahd-i salṭanatlarından Ḥālet Efendi merḥūmuñ medāḫil-i müstaʿiddān-ı dāʾire-i ḥālet-nişānı silkine peẕīrā-yı duḫūl ve her bir naġme-i niyāz-ı sācīʿ-ṭırāzı nezd-i mekārim-şümūlında perde-i ḥüsn-i isʿāfe mevṣūl olmuş idi. Ḥasbeʾl-ḳader Maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾdan fekk-i ḳālīçe-i ḳıyām ve diyār-ı Anaṭoluʾdan baʿż-ı büldānı ziyāret iderek Medīne-i İzmirʾde keşīde-i zimām-ı esb-i sebük-ḫırām etmiş ve kibār-ı belde-i mezbūreden Kātib-zādeleriñ muḳayyed-i defter-i iḥsānı ve dāḫil-i dāʾire-i ʿināyet-i firāvānı olmaġın niçe sinīn-i sāḥil-i meẕkūrda mersā-nişīn-i ārām olmuş biñ iki yüz otuz iki tārīḫinde medīne-i Burusaʾya naḳl-i bisāṭ-ı hicret ve ol esnāda[2141] vālī-i şehr-i mezbūr olan Ḫalīl Ḥamīd Paşa-zāde Meḥemmed Nūruʾllāh Beg Efendiʾniñ manẓūr-ı çeşm-i iltifātı ve lāyıḳ-ı ikrām-ı genc-i Şeyegān-ı Bermekī-āyātı olmaġla Burusa-i ṭayyibe-i meẕkūrede mütevessid-i visāde-i[2142] iḳāmet olup bundan ṣoñra Burusaʾya vālī-i vālā-şān olan vülāt-ı kirāma daḫı ḥüsn-i muḳārenetle nāʾil-i āmāl olaraḳ on seneden mütecāviz beyneʾl-ahālī rütbe-i ser-bülendi ve imtiyāzı ḥāʾiz olup baʿżan baʿżan eṭrāf-ı memāliki daḫı seyāḥat ṭarīḳiyle geşt ü seyrān ve niçe eḥibbā-yı ẕeviʾl-iḳtidārıñ cāʾize-i behiyyelerin maẓhariyetleriyle ferḥān ve baʿdehu yine dāruʾl-iḳāmesi maḥrūse-i Burusaʾya ḫaṭve-peymā-yı ʿavdet ve ḫāne-i faẓīlet-āşiyānesinde kūşe-i āsāyişe ārāyiş ve ṣıġār u kibār ile ülfet ü muvānesetde āmīziş eyleyerek

[2139] 378b AE

[2140] Rahmet ve bağışlanma yağmuru onun üzerine yağsın.

[2141] 384b KA

[2142] 379a AE

güẕārende-i vaḳt ü sāʿat iken biñ iki yüz ḳırḳ yedi senesinde ʿalāyıḳ-ı fāniyyeden ḳaṭʿ-i pā ve seyāḥat-i dāruʾl-kirāme-i ʿālem-i beḳā edip vücūd-ı feżāʾil-āṯārı Mevlevī-ḫāne muḥāẕīsinde olan ḥaẓīrede mütevārī-i mezār-ı lāmiʿüʾl-envārdır. Merḥūm-ı merḳūm ʿilm ü ʿirfān ile meẕkūr u mersūm ve kemāl-i cūd u seḫā ile mevṣūf u mevsūm ġam-güsār-ı mecālis-i ʿurefā enīs-i ġurabā vü fuḳarā ʿulūm-ı ʿArabiyye ile fünūn-ı Fārsiyyeʾde mahāret-i evfāsı velā-siyyemā ʿilm-i edebiyye ve şiʿr ü inşāda yed-i ṭūlāsı meşhūr u müsellem ve *Dīvān-ı Mollā Cāmī* ve Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī ve manẓūme-i muʿaḳḳide-i maḳālāt-ı cenāb-ı Şevketʾi ḥaḳāyıḳ ü daḳāyıḳını ḥall ve müşkilātını münḥall ederek taḳrīr ü ifādede ḥaḳḳā ki kemālāt-ı bāhirüʾl-āyātı meşhūr-ı dīde-i ʿālem olup āsmān-ı hüner ü maʿārifiñ bedr-i tābı ve neşʾegāh-ı şoḥbet ü leṭāʾifiñ mey-i nābı nādire-i devrāndan bir ẕāt-ı ʿālī-ḳadr u feżāʾil-cenāb idi.

Der-Kenār[2143]**:** Merḥūm-ı mūmā ileyh Ferġānayyüʾl-aṣl Merġanāviyyüʾl-mevlid olup 1245 senesi Rebīʿüʾl-Āḫir evāḫirinde Burusaʾda irtiḥālinde ʿĀrif Ḥikmet Beg Efendi merḥūmuñ inşād eyledigi mışraʿ-ı berceste tārīḫ "Vedāʿ-i mülk-i ʿālem-kerde Ḳudret" şiʿrde maḫlaṣı Ḳudret.

Ḳudsī Es-Seyyid Meḥemmed Efendi:

Merḥūm-ı mezbūr Ḥarīm-i ḥarem-serāy-ı ʿālem-i ḳudsden irāde-i[2144] cenāb-ı Ḳuddūs[2145] ile belde-i Ḳuds-i şerīfde mesned-i vücūda cülūs edip refte refte ifāża-i şeb-nem-i feyż-i Ḫudā ile ġonçe-i tāze-i sinn ü sāli şüküfte vü ḫandān ve pīrāmen-i nāṣıye-i ḥālinde reng-i leṭāfet-i istiʿdād-ı nümāyān olduḳda hengām-ı ḥuṣūle-i mevḳūf olan murvārīd-i eyyām-ı taḥṣīli vāsıṭatüʾl-ʿıḳd-ı manẓūme-i ʿömr-i ʿazīz ederek ʿulemā-yı ʿaṣrıñ nezd-i ifāde vü taḳrīrlerinde dest-ber-āverde-i ʿilm ü kemāl olduḳdan ṣoñra ḥasbeʾl-ḳader belde-i mezbūrede taġyīr-i resm-i ḫıżr ve taḥrīk-i zimām-ı ḫayl-i sefer edip bu vesīle ile niçe kibār-ı meşāyiḫ-i sütūde-ṣıfāta ḥüsn-i mülāḳāt ile meclis-i saʿādetlerinde niçe esrār-ı mektūbe-i ḥaḳāyıḳa vāḳıf ve āṯār-ı mektūme-i daḳāyıḳa ʿārif olmuş idi. Bir zamān maḥmiyye-i ʿaliyye-

[2143] Der-kenār AEʾde 378aʾda kayıtlıdır; KAʾda kayıtlı değildir.

[2144] 385a KA

[2145] 379b AE

i İstanbulʾda mihmān ve baʿdehu Rūmeli ṣavbında ʿazm ü revān olup ḫıṭṭa-i bilād-ı mezbūreden Ruscuḳ ḳaṣabasında teʾehhül ve celb-i nafaḳa-i rūz-merreye tevaġġul eyleyerek niçe müddet ser-ḥad-i merḳūmede iḳāmet ve baʿdeẕā evlād u ʿıyāliyle medīne-i Burusaʾya ʿaṭf-ı ʿinān-ı esb-i ʿazīmet ve şehr-i meẕkūrde tavaṭṭun u ḳarāre niyyet etmegin berāy-ı āzmāyiş-i ārāyiş-i ṣūret-i ḥāl-i pīşe ʿaṭṭār-fürūşluḳ ile kesb-i ḳısmet-i maḳdūre-i ehl ü ʿıyāle ittiṣāl ve ḫalvet der-encümen ḳāʿidesince heme-i eyyām u leyāl evrād u eẕkāre iştiġāl ile güẕārende-i ānāt u evḳāt iken biñ iki yüz ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde ḳarārgāh-ı ʿālem-i beḳāya irtiḥāl edip cesed-i şerīfi Mantıcı Maḥallesi mescid-i şerīfiniñ cānib-i şarḳīsinde olan ḥaẓīrede āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meẕkūr u meşhūr ḥalīm ü selīm müşfiḳ ü kerīm ṣāliḥ ü dīndār ṣalāt-ı mefrūżayı cemāʿātle edāya muvāẓabet-kār olduġundan mā-ʿadā ṣalāt-ı nevāfili daḫı[2146] rūz u şeb īfāya dest-beste-i ibtidār ehl-i ḥāl ʿulūm-ı cifr ile fünūn-ı evfāḳdan āşnā bir ẕāt-ı nīk-ḫıṣāl idi[2147].

Eşrāf-ı Ḳużātdan Yaḥnī-Ḳapan-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Ḥasīb Efendi[2148]:

Tercemesi bālāda ḥāme-i güẕār-ı beyān ve Yaḥnī Ḳapan Cāmiʿi İmāmı denmekle eṭʿime-i iştihārı ḫāyīde-i dehān pīr ü cüvān olan ders-i ʿām feżāʾil-irtisāmdan Es-Seyyid El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ aḫfād-ı emcādından Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Ḥasīb Efendiʾdir.Maḥrūse-i Burusaʾda niʿmet-ḫāne-i şühūda ḳadem-resā ve luḥūm-ı vücūdı maṭbaḥ-ı teʾdīb ile terbiyede puḫte olaraḳ bir ẕāt-ı mesʿadet-pīrā olduḳda bir miḳdār tedārük-i ʿilm ü ʿirfān ve cümle āmīziş ü ülfet eyleyerek ser-defter-i emāsil ü aḳrān olup biñ iki yüz iki tārīḫinde ṭarīḳ-i ḳużāta duḫūl ve refte refte menāṣıb-ı seniyyeye vuṣūl bulmuş ve muḳtezā-yı mezīd ʿaḳl u dirāyeti giderek vücūh-ı vilāyet-i aʿdādından maʿdūd ve miyān-ı ṣıġār u kibārda şöhret-nümūd olmuş idi. Biñ iki yüz yigirmi sekiz evāʾilinde ʿAzīz Aḥmed Paşa merḥūmuñ buyuruldusuyla biʾl-istiḳlāl Burusa aʿyāniyetine neyl ile be-kām ve vezīr-i müşārun ileyh ile El-Ḥāc Muṣṭafā Paşa ve Nūruʾllāh Paşa ve ṣadr-ı esbaḳ Dervīş Paşa ve Ḳaṣṣābbaşı sābıḳ Ḥasan Paşa ve İçelli Aḥmed Paşa ve ṣadr-ı sābıḳ ʿAlī Paşa zamānlarında

[2146] 380a AE

[2147] 385b KA

[2148] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

biʾl-infiṣāl meʾmūriyyet-i meẕkūrede pā-ber-cāy-ı ḳıyām ve muʾaḫḫaran Burusa vālīleri ʿazl u naṣbları beyninde iki defʿa ṭarīḳlerinden Ḫudāvendigār Sancaġı mütesellimligi ile daḫı muḥaṣṣaluʾl-merām olup imtidād-ı eyyām ve müsāʿade-i kevkeb-i rūzgār-ı nā-fercām ile ḥasebiyle emvāl-i keşīre ile emlāk-i firāvāna mālik ve ʿadem-i hāżime-i beşeriyyetle mesned-i aʿyāniyyete nā-çesbān envāʿuʾl-īş ü iḫtişāma sālik olaraḳ ʿinān-ı esb-i iḳbālini vādī-i nā-bercāya irḫā eylemiş ve tāziyāne-i eṭvār-ı lāyıḳayı ḥadd-i iʿtidālden aşırmış olduġundan bundan aḳdem rütbe-i muʿallā-pāye-i vezāreti ʿuhdesinden refʿ ü ilġā ve dergāh-ı ʿālī ḳapucı başılıġı ile tesliyet-baḫşā olan Ḫalīl Ḥamīd Paşa-zāde Nūruʾllāh[2149] Beg Efendiʾniñ biñ iki yüz otuz beş senesi defʿa-i sāniyesinde pençe-i cān-güdāz ġadrine giriftār ve sūʾ-i ḥāline dāʾirdir. Devlet-i medāra taḳdīm ü tesyār eyledigi taḳrīrlerine naẓaran meʾmūriyyet-i meẕkūreye vaḳt-i naṣbından zamān-ı infiṣāline degin muḥāsebesine ruʾyet olunmaḳ üzre ṣādır olan fermān-ı ʿālī-şān mūcibince be-her altı māhda bir muḥāsebesine diḳḳat ü iʿtinā olunaraḳ vüzerā-yı ʿiẓām-ı ṣaḥḥlarıyla muṣaḥḥiḥ ve ḥükkām-ı zamānıñ ḫatm ü imżālarıyla muvaşşaḥ muḥāsebe diḳḳatlerine ʿadem-i iʿtibār ve mücerred-i icrā-yı nefsāniyet ḳaṣdıyla ḫayr-ı ruʾyet-i ḥisābda iki yüz elli biñ ġurūşdan mütecāviz ẕimmeti āşikār olduḳdan ṣoñra ḥarāret-aʿyīn-i nāssıñ teʾsīrinden lāzım gelen rubʿuʾl-ʿazl ile teb-lerze-i maḥmūm ve Rodos cezīresine biʾl-iclāl derd-i ser-i ġurbetle maʿmūm olup mīr-i mūmā ileyhiñ bu rütbede mütecāsir olduġu ʿöẕr-i iʿtisāfdan nāşī tekmīl-i icrā-yı iġrāż-ı derūna dest-res olamayup **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Buña eyyām-ı mükāfāt dinilür ey Nābī

Ḫalḳı bī-rāḥat iden kimsede rāḥat mı ḳalur

müfādınca livā-yı mezbūrdan sermā-yı nā-be-hengām-ı ʿazl nā-geh ẓuhūr ile şīrāze-i niẓām-ı iḳbāli ḥulel-peẕīr-i infiṣām ve az vaḳte Avlonya manṣıbıyla Burusaʾdan fekk-i livā-yı ārām etmiştir. Ve bundan ṣoñra gūyiyā fuḳarā olan meblaġ-ı meẕkūr evvel ü āḫir ceste ceste merḥūm-ı mütercemiñ emvāl-i emlāki fürūḫat olunaraḳ taḥṣīl etdirilmiş ise de ahālī-i

[2149] 386a KA

fuḳarāya ḳaṭʿan ve ḳāṭıbeten ḫayr u menāfiʿ olmayup eyādī-i yaġmā-gerānda resīde-i mertebe-i hebā-yı mensūr olmuşdur. Merḳūm-ı mūmā ileyh daḫı biñ iki yüz otuz yedi ḫilālinde şāyeste-i raḥm u eşfāḳ ve ḳayd-ı nefyden ıṭlāḳ olup bir müddet Burusaʾda ḫāne-i dīrīnesiyle ve vaḳf ḳaryesinde vāḳıʿ çiftliginde kūşe-nişīn-ı ʿuzlet ve niçe sinīn-i maḥmiyye-i ʿaliyye-i İstanbulʾda iḳāmet ve baʿdehu[2150] biñ iki yüz ḳırḳ üç tārīḫinde masḳaṭ-ı reʾsi olan maḥrūse-i Burusaʾya ʿavd u ricʿat edip **Beyt:**

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Şānımız dünyā bilür bir şehre rev-rāh idik

Bir ṣorar yoḳ şimdi ḥālim başḳa devrān oldı gel

meʾāli-mürtesem cerīde-i aḥvāli olup bir zamān şemʿ-i iḳbāli fürūzān ve ḫānesi melcā-yı pīr ü cüvān iken ber muḳteżā-yı şīve-i taḳdīr-i Ḫudā servet ü sāmān ve ḫānmānından cüdā olmuş bulundıġından eḥibbā vü āşināsından mā-ʿadā bu ḳadar iḥsān-dīdesi ve nān-ı niʿmetiyle perverdesi olan kimesneler daḫı kendüden rū-gerdān ve bu vechle dest-i çille-i çerḫ-i ġaddārda ḳāmet-i iʿtibārı mānend-i kemān olmaġın zümre-i ḫāne-ber-dūşān-ı bī-kesān gibi vaḳt-i pīrīde evlād u ensābı dāʾirelerinde muḳīm olaraḳ güzārende-i ezmān iken āḫirüʾl-emr biñ iki yüz ḳırḳ ṭoḳuz tārīḫinde iḫtiyār-ı mevt ile istiʿmāl eyledigi bir dirhem miḳdārı afyūnun teʾsīr-i semiyyetinden ʿāzim-i rāḥat-ābād-ı mülk-i beḳā ve cesed-i şerīfi Velī Şemsüʾd-dīn ḥażretleriniñ civār-ı raḥmet-medārlarında āsūde-i ḫāk-i fenā oldı. Merḥūm-ı mezbūr ḥüsn-i sīret ü dirāyetle mezkūr fī-ḥaddi zātihi edīb ü lebīb ve ḫaṣāʾil-i ḥasene ile mevṣūf zamān refāh-ı ḥāl ü hengām-ı devlet ü iḳbālinde zümre-i muḥtācīne bezl-i derāhim ü dīnār ederek cūd u seḫā ile maʿrūf biʾl-vücūh ḫayrāt u ḥasenāta māʾil olmaġla belde-i mezbūrede ḫaylīce ḥasenāt-ı sāriye ve ḫayrāt-ı cāriyeye muvaffaḳ u maḳrūn olmuş bir zāt-ı memdūḥuʾş-şemāʾil idi.

Lapa-zāde Sāʿatci El-Ḥāc Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi:

Maḥrūse-i Burusaʾda Ebuʾl-Fütūḥāt veʾl-meġāzī Sulṭān Orḫan Ḫān Ġāzī Cāmiʿ-i şerīfiniñ müʾezzin-i bülend-āvāzı ve zümre-i zākirān-ı ḫoş-nefesānıñ velvele-endāz-ı naġme-perdāzı

[2150] 386b KA

Lapa-zāde Ṣāliḥ Efendi merḥūmuñ ṣulbundan ḳadem-resā-yı kārgeh-i vücūd olan Lapa-zāde Ḥāfıẓ[2151] İbrāhīm Efendiʾdir.Delālet-i tevfīḳ-i cenāb-ı Bārī ile ḳadem-be-ḳadem irtifāʿ evc-i rüşd ü sedāde ṣuʿūd ve ānāt u sāʿāt-i çerḫ-i nīkūnı farḳ u temyīz derecesine ḳuʿūd eyledikde bir miḳdār dest-ber-āverde-i ʿilm ü ḥāl ve pīş-i muʿallim-i meḥāsin-keşīde Ḳurʾān-ı Kerīmʾi taʿallüm ü ezberde ḫaylī verziş ederek dāḫil-i silküʾl-leʾāl-i eşrāf-ı ümem-i nīk-ḫışāl olduḳdan ṣoñra sāʿatcilik ṣanʿatını der-ceyb-i maḳṣūd eylemek içün raḳḳāṣ-ı heves-ḫāne-i derūnı vādī-i ṭaleb-kārīde cilve-nümūd olmaġın maḥrūse-i mezbūrede Emīr Ḫānʾında ḥücre-nişīn-i maʿīşet olan üstād-ı daḳīḳa-şināsāndan Sāʿatci Şerīf merḥūme niçe müddet ḫidmet ederek ber-vech-i lāyıḳ ḥaḳāyıḳ-ı ḥırfet-i meẕkūrı taḥṣīle beẕl-i naḳdīne-i efkār u daḳāyıḳ eylemiş ve ʿādet-i devrān üzre infāḳ-ı evlād u ʿıyāl zencīrine düşmüş idüginden Cāmiʿ-i Kebīr muvaḳḳit-ḫānesiniñ taḥtında kāʾin ḥücrede otuz seneden mütecāviz be-her-rūz hengām-ı bāng-i ṣalātı ḫaber vermek meṣūbāt-ı celīlesin ḥāʾiz olaraḳ iktisāb-ı nafaḳa-i yevmiyye endīşesiyle ḥırfet-i sālifüʾl-eẕkār-pīşesi olmuş idi. Fiʾl-ḥaḳīḳa sāʿatcilik[2152] fenninde fāris-i meydān-ı hüner bir üstād-ı maʿrifet-mevsūm ve dest-i iḳtidār-ı ṭāʾife-i efrencden çıḳma envāʿ-i ṣanāyiʿ-i firengāne ile maṣnūʿ u mersūm ḫurde-kārī sāʿatleri tanẓīm ü taʿmīrde aḳrānı maʿdūm olduġundan başḳa berāy-ı nümāyiş-i hüner niçe demler ṣarf-ı ṣuʿāʿ-i nūr-ı baṣar edip müceddeden iki ʿaded tām ʿayār sāʿat īcād u iḫtirāʿ eylemişdir ki el-ḥāleti haẕihi biri vilāyet ṭarafından biʾl-iştirā sāʿat-ḫāne-i Burusaʾda pāyidār-ı merkez-i vücūd ve birisi daḫı keẕālik şirāʾen Mudanya ḳaṣabasında Cāmiʿ-i ʿAtīḳʾde āvīḫte-i cidār-ı şühūddır. ʿİlm-i irtifāʿ-i felekiyyātda daḫı olduḳca mahāreti der-kār olmaġla Cāmiʿ-i Kebīr muvaḳḳitligine[2153] revnaḳ-efzā olan Ḳaṭırcı-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Rāşid Efendi biñ iki yüz otuz ṭoḳuz Ramażān-ı şerīfinde mülḥaḳ-ı ḳaṭār-ı mevtā olduḳda muvaḳḳitlik mezbūr-ı maḥlūlından ʿuhdesine tevcīh olup cāmiʿ-i meẕkūr muvaḳḳit-ḫānesinde sāʿatcilik ḥırfetini icrā vü muvaḳḳitlik ḫidmetini teʾdiye vü īfāya ṣārif-i zindegānī-i ḥayāt ve meşāyiḫ-i kirām ve ʿulemā-yı ʿiẓām ve eḥibbā-yı sāʾire-i vefā-ittisām ile ülfet ü iḫtilāṭ eyleyerek güẕārende-i evḳāt iken **Beyt:**

[2151] 387a KA

[2152] 380b AE

[2153] 387b KA

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Olsa ḳumlar ṣaġaşınca ʿömriñe ḥadd ü ʿaded

Gelmeye bu şīşe-i çerḫ içre bir sāʿat gibi

müʾeddāsınca biñ iki yüz elli iki Rebīʿüʾl-āḫirinde sāʿat-i ʿömri rākid ve ẓarf-i bedende olan ālāt-ı ḥayātı fāḳıd olup Bıñarbaşında Ḳuzġunlıḳ-nām maḥalde āsūde vü defīndir. Merḥūm-ı mezbūr ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı ḥasene ve mālik-i eṭvār-ı müstaḥsene esās-ı ṣalāḥ binā-yı ḥāli müʾeyyed kendi ʿırż u edebi ile muḳayyed olup ʿulemā vü ṣuleḥāya inciẕābı ʿaleʾl-ḫuṣūṣ ṭarīḳat-i ʿaliyyeye daḫı intisābı vār idi.

Vücūh-ı Beldeden Salṭanat[2154] Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfiẓ ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi:

Mūmā ileyh milket-i Anaṭoludan medīne-i Ḳonyaʾda ḳadem-zen-i şehristān-ı kevn ü mekān ve inẓimām-ı terbiyyet-i tevfīḳ-i Ḫudā ile pīrāmen-i nāṣıye-i ḥālinde āṯār-ı rüşd ü sedād nümāyān olduḳda iżāfe-i himmet-i üstād-ı ʿirfāniyye ve idāre-i miknet-i muʿallim-i furḳāniyye ile dest-ber-āverde-i ʿilm ü īḳān ve āyāt-ı celīle-i Ḥażret-i Ḳurʾān-ı celīlüʾş-şānı ḥıfẓ u ezberde verziş ederek dāḫil-i ṣufūf-ı eşrāf-ı ümmet-i Nebī-i āḫirüʾz-zamān olduḳdan ṣoñra ḥasbeʾl-ḳader vaṭan-ı aṣliyyesinden tebdīl-i şekl-i ḥıżr ile dūçār-ı sekte-i ḫafaḳān-ı ʿazm ü sefer olup biʾl-āḫire medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda ṭayy-kerde-i cenāḥ-ı pervāz ve maḥallāt-i maḥrūse-i meẕkūreden Ṭoġan Beg[2155] Maḥallesiʾnde tedārük eyledigi menzilde āşiyān-sāz olup mülāḥaẓa-i defʿ-i żucret-i żarūret mülābesesiyle niçe müddet baʿż-ı ḳurāda ḳabūl-i ḫidmet-i imāmet edip bu ẕerīʿa-i ṣūriyye ile rızḳ-ı maḳsūme-i ehl ü ʿıyālin guncāyiş-i ṣandūḳa-i āmāl ve kişţzār-ı meşiyyet-ı ezelde iḫtişār-peẕīr-i maḳdūr olan ḥāṣılāt-ı zāʾide-i rūziyyeyi "żamīme-i hemyān-ı iddiḫār birle ıḳtırāf-ı vüsʿat-i ḥāl etmiş olmaġın be-tekrār belde-i"[2156] Burusaʾya ʿavdet ü rücūʿa ḳarār verüp meslek-i beyʿ ü şīrāyı biʾl-iḫtiyār Uzun Çārşūʾda kār-geh-pīrā-yı ṣanʿat-i bezzāzī olmaġla māʾil-i sīret-i ḥasene-i ḫalīlüʾr-raḥmān olmaġın belde-i mezbūrede Naʿl-bend oġlu Maḥallesiʾnde dāḫiliyye ve ḫāriciyyeyi mütekeffil naḫl-bend-i silk-i iḳtidārı olan ḫānesinde ḫānedānlıḳ rüsūmātını ḥüsn-i icrāya

[2154] 381a AE

[2155] 388a KA

[2156] Tırnak içindeki kısım AEʾde der-kenāra kaydedilmiştir.

ḫāhişger-i müşāberet ve iṭʿām-ı bay u gedāya berçīde-i dāmen-i mübāderet ve giderek silk-i vücūh-ı velāyetde intiẓām ile fāʾiz-i rütbe-i imtiyāz u meserret olup bu vechle bu ṭavr-ı[2157] ḫod-pesendi vādī-i ser-bülendīde kendüye medār-ı mübāhāt olaraḳ nezd-i ṣıġār u kibārda her bār ḥavāle-i ifṣāḥa-ı nāṭıka-i teẕkār etmegin beyneʾl-enām Salṭanat Efendi denmekle be-nām olmuş idi. Bu ḥālāt-ı marżiyye-i nīk-reftār ile vücūh-ı beldeden olaraḳ vech-i ḥelālden dükkān-ı meẕkūr ile Burusa bedestānında meşġūl-i aḫẕ u iʿṭā ve dāʾimā levāzım-ı mihmān-nüvāzīyi teʾdiye vü īfā ederek ucūr-ı cezīleyi ḥāʾiz ve aʿdād-ı sinn ü sāli ḳademe-i süllem-i bālā-yı tāsiʿi mütecāviz ve bu kār-ḫāne-i ʿālem-i fenānıñ teklīfāt-ı şāḳḳa-i meşy ü ḥarekātından dermānde vü ʿāciz olmaġın ʿāḳıbetüʾl-emr biñ iki yüz elli dört tārīḫinde nigehbān-ı gencīne-i ervāḥ-ı kār-geh-i vücūdın metāʿ-i ḥayāt-ı müsteʿārdan tehī ḳıldıḳda Deveciler Mezāristānıʾnda ḳurb-i maġsel-i ġurebāda bālīn-i ḫāk-i ġufrāna ser-nihāde olmuşdur. Merḥūm-ı mezbūr miyān-ı ṣıġār u kibārda meşhūr u meẕkūr ḥalīm ü selīm ʿāzim-i ṭarīḳ-i müstaḳīm evḳāt-ı ḫamseden ṣalāt-ı ẓuhr u ʿaṣrı ekṣer-i eyyām Cāmiʿ-i Kebīrʾde cemāʿat-i kübrā ile edāya dest-beste-i ḳıyām ve iki defʿa devlet-i ṭavāf-ı Beyt-i Ḫudā ve saʿādet-i ziyāret-i Ravża-i Muṭahhara-i Sulṭānüʾl-Enbiyā ile nāʾil-i feyż-i merām olmuşdur. Ṣāf-derūn melek-ḫaṣlet bir ẕāt-ı meḥāsin-nümūn idi. **Mıṣrāʿ:** Ḥaḳ teʿālā eyleye merḳadlerin cümle münīr

Beyt:

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

Buldılar āsāyiş-i mülk-i beḳā eslāfımız

Bu güẕergāh-ı fenāda biz de nevbet bekleriz

ʿĀşıḳ[2158]-ı Cemāl-i Nebī-i Medenī Ḥażret-i Üveysüʾl-Ḳaranī ve Şeyḫ Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī ve Şeyḫ Yūnus Emre ve Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed *ḳuddüsüʾllāhi esrārahüm*[2159]-nām ẕevāt-ı kerāmet-ittisāmıñ bu çemenzār-ı ʿālem-i fenāda gül-berg-i cism-i laṭīfleri vezān-ı bād-ı semūm-ı mevtle fersūde ve her birleri bir diyār-ı dil-ārāda āsūde olup ancaḳ bu şehr-i dil-

[2157] 381b AE

[2158] Bu kısım yalnız KAʾda kayıtlı.

[2159] Allah sırlarını kutsasın.

nişīn-i Burusaʾda naẓargāh-ı feyż-iktināhları mevcūd olmaġın ber-nehc-i iḫtiṣār-ı ravża-i ẕikr ü beyāne ezhār-niṣār-ı ifāde vü işʿār olaraḳ *Gülzār-i ʿİrfān* miskiyyüʾl-ḫitām olmaḳ ṣavāb-ı yed-i ʿabd-ı müstahām olmuşdur.

Naẓargāh-ı Ḥażret-i Üveysüʾl-Ḳaranī:

Medīne-i Burusaʾnıñ bir miḳdār ḫāricinde vāḳıʿ Atıcılar Ṣaḥrāsında cānib-i ġarbīde Oḳ Meydānı ḳurbunda bir maḥal-i İrem-nişān olup ḥażret-i müşārun ileyhiñ rūḥāniyyet-i ʿālīleri ṣāḥib-i naẓar bir velī-i kāmile görünmüş olmaġla maḥal-i meẕkūrde bir ḳabr-i şerīf īcād ḳılınup naẓargāh iʿtibār olunmuşdur ki vāḳıʿā cāy-ı[2160] isticābet-i duʿā bir maḳām-ı leṭāfet-eṣāṣ ve ziyāretgāh-ı ẕükūr ü ināṣdır. Aṣl-ı türbe-i raḥmet-medār-ı saʿādetleri ḫıṭṭa-i Yemenʾde Ḳırān dedikleri ḳaryede olup müteveccih-i dergāh-ı Rabb-i müsteʿān olduḳda anda āsūde-i meşhed-i muḳaddesdir. ʿAzīz-i müşārun ileyh ẓāhiren vü bāṭınen kimesne ile ṣoḥbet etmemiş talṭīf-i ser edip ṣoḥbet-i İlāhiyyeʾden aḫẕ-ı füyūżāt-ı nā-mütenāhīye eylemiş ve kemāli kemāl-i İlāhī olmaġla ʿaṣrınıñ ferīdi ve kāffe-i evliyā-yı ʿiẓāmıñ vaḥīdi olmuştur. *Raḍiyaʾllāhi teʿālā ʿanhüm*[2161]. Zamān-ı saʿādet-i ḥażret-i peyġamberīde ber-ḥayāt olup ʿatabe-i maʿālī-mertebe-i Nebevīʾye ʿaşḳ u muḥabbeti ber-kemāl ve ārzū-keş-i müşāhede-i cemāl ise de ber-ḥaseb-i cilve-i ḳader meclis-i saʿādet-i Sulṭānuʾl-enbiyāʾya cebīn-sūde-i müṣūl ve dāʾire-i ṣoḥbete ḳadem-nihāde-i duḫūl müyesser olmamışdır. Ḥażret-i Seyyid-i Kāʾināt ve Mefḫar-ı mevcūdāt *ʿaleyhüm efḍaliʾt-taḥiyyāt* efendimiz irtiḥāl-i ʿālem-i ʿulyā-yı viṣāl-i İlāhī buyurduḳlarından ṣoñra vaṣiyyet ü taʿyīn eyledikleri üzre Ḥażret-i ʿÖmer ve Ḥażret-i ʿAlī *raḍiyaʾllāhi ʿanha*nıñ cānib-i Yemenʾe ḥaṭve-peymā ve baʿdeʾl-mülāḳāt ʿazīz-i müşārun ileyh teslīm ü iʿṭā etdikleri ḥırḳa-i mübāreke-i Nebeviyye vücūd-ı pür-sūd-ı Devlet-i ʿOṣmāniyyeʾye pīrāye-i ʿizz ü şeref-i sermediyye olmaġın Der-i Saʿādetʾde Fātiḥ Sulṭān Meḥmed Ḫān ṭālib-i ṣürāh-ı cāmiʿ-i şerīfleri ḳurbında ʿAtīḳ ʿAlī Paşaʾda kāʾin-i dāʾire-i celīle-i maḫṣūṣada mesʿadet-ārā-yı maḥfūẓ olup senede bir kerre ḫavāṣṣ u ʿavām ziyāret-i ʿaliyyesiyle ictilāb-ı şeref ü iġtinām eylemek sünnet-i seniyye-i devlet-i ʿaliyye-i ebediyyüʾl-ḳıyāmdan bulunmuştur. Ẓıll-ı ẓalīl-i İlāh ḫalīfe-i Resūluʾllāh

[2160] 389a KA

[2161] Yüce Allah onlardan razı olsun.

pādişāh-ı devrān[2162] şehenşāh-ı keşīrüʾl-luṭf veʾl-iḥsān velī niʿmet-i bī-minnetimiz Sulṭān ʿAbduʾl-ḥamīd Ḫan ḫalladaʾllāhi eyyāmı salṭanatu ilā-āḫiriʾz-zamān Efendimiz ḥażretleriniñ cenāb-ı ḫamiyyet-meʾāb-ı ḥażret-i risālet-penāhīye maḫṣūṣ olan kemāl-i taʿẓīmāt-ı mütemādiyye-i mülūkāneleri muḳteżā-yı ʿālīsince bā-irāde-i seniyye ol dāʾire-i ʿaliyye-i ḳadīminden evsaʿ ü iʿlā olan olaraḳ nüḳūd-ı keşīre beẕliyle ber-vech-i reṣānet müceddeden binā vü inşā olunmuş ve ṣūret-i külfet-i tavṣīfi ḳudret-i ḥāme-i ʿabd-i ʿāciz-i şikeste-edādan bīrūn-ı zīb ü zīnet-i gün-ā-gün ṣabāḥat-nümā ve envāʿ-ı nuḳūş-ı bī-naẓīr-i meḥāsin-nümūn-ı leṭāfet-ārā ile ḥayret-efzā-yı dīde-i dünyā ḳılınmıştır. Cenāb-ı Rabb-i ʿİzzet ol ḥırḳa-i saʿādet ḥürmetine ẕāt-ı ḳudsiyyet-simāt-ı şāhānelerin kemāl-i ʿizz ü iḳbāl ve salṭanat ile müddet-i bilā-nihāyet şeref-pīrā-yı taḫt-ı ḫilāfet eyleyüp sāye-i maḳderet-vāye-i mülūkānelerinde şeh-zādegān-ı cüvān-baḫtānlarıyla revnaḳ-ṭırāz-ı eyvan-ı ten-durustı ve ʿāfiyet-i sermedī ve ḫırāmān-sāz-ı gülistān-ı ʿizzet-i ebedī edip velā-siyyemā dürre-i tāc-ı mestūrāt ve ʿatabe-i nāṣıye-i muḥaṣṣenāt veʾs-saʿādāt māder-i ʿışmet-meʾāşīrleriniñ daḫı Sulṭān-ı *ʿiliyyetüʾş-şān*[2163] ḥażretleriniñ daḫı vücūd-ı mekārim-nümūd-ı ʿālīlerin gerdiş-i rūzgārdan maṣūn ve fevz-i ṣıḥḥat-i meserretle eyyām-ı ʿömr ü iḳbāllerin mütezāyid ü efzūn eylesün.

Naẓargāh-ı Şeyḫ Ebū İsḥaḳ Kāzrūnī[2164]**:** ʿAzīz-i mezbūr ṭabaḳa-i evvelī ricālinden kibār-ı evliyādan bir ẕāt-ı maʿālī-ḳadr olup dört yüz yigirmi altı tārīḫinde tekyegāh-ı beḳāya irtiḥāl eyledikde Kārzūnʾda türbe-i şerīfesinde defīn-i laḥd-ı maġfiret-i Īzed-i müteʿāl olmuşdur. Maḥrūse-i Burusaʾda naẓargāhları Deveciler Mezāristānı[2165] cānib-i ḳıblesinde nām-ı şerīfleriyle be-nām olan İbni İsḥāḳ Cāmiʿ-i laṭīfi muḥāẕīsinde reh-güẕārda vāḳıʿ ṭarīḳa nāẓır bir derīcesi olaraḳ ḥücre-i münīfedir. Maḥall-i ḳabūl-i duʿā bir maḳām-ı rūḥāniyyet-ārādır. *Kitāb-ı Nefaḫāt*ʾda Mollā Cāmī ḥażretleri ʿazīz-i mezbūruñ tercemesinde ʿulūm u feżāʾilde kemālātını ve rütbe-i kerāmet ü velāyetde ḥārıḳ-ı ʿāde ḥālātını ber-vech-i taḥḳīḳ terḳīm ü tenmīḳ etmişdir.

[2162] 389b KA

[2163] Şanın nedeni.

[2164] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[2165] 390a KA

Naẓargāh-ı Ḥażretü'ş-Şeyḫ Yūnus Emre[2166]**:** Medīne-i dil-güşā-yı Burusaʾda Şiblī Maḥalle-i mescid-i şerīfini henüz mürūr etdikde Ḥażret-i Emīr *ḳuddise sırruhuʾl-ʿazīz*[2167] cāmiʿ-i laṭīfleri reh-güẕeriñde cānib-i yemīnde olan soḳaġıñ nihāyetinde Ḳaramazaḳ mescid-i şerīfine muttaşıl buḳʿa-i bihişt-nümāda üç ʿaded ḳabr olup biri Ḳara ʿAbduʾr-Rezzāḳ ki bānī-i mescid-i mezbūrdır. Biri ʿĀşıḳ Yūnus ve dīgeri Yūnus Emre deyü ṣafḥa-i mermerde terḳīm olunmuşdur. Ol naẓargāh-ı ʿālī kibār-ı evliyādan ṣāḥib-i İlāhiyyat Yūnus Emre ḥażretleriñdir. Ekser-i ʿavām-ı nās ʿĀşıḳ Yūnus ve Yūnus Emre başḳa olmaḳ zuʿm edip ġalaṭa düşmüşler Yūnus Emre ki mertebe-i maʿrifet ü ḥakīḳatde şeyḫi kemāl-i evliyādan Ṭapduḳ Emre ḥażretleridir. **Beyt:**

Yūnus bir ṭoġan idi ḳondı Ṭapduḳ ḳolına

Āvāre şikāre geldi bu yuva ḳuşı degil

Ṭapduḳ Emreʾniñ şeyḫi Şeyḫ Sinān Buḫārī ḥażretleridir. Şeyḫ-i mezbūr Buḫārāʾdan Rūmʾa hicret edip vilāyet-i Ḥamīdʾde bir ḳaryeye nüzūl baʿżı erbāb-ı tevfīḳ mübāʿayesine dāḫil olup Ṭapduḳ Emre daḫı mübāʿaye edip bāb-ı şeyḫden bīrūn olduḳda bizde vardır şeyḫince Ṭapduḳ[2168] dimesiyle Ṭabduḳ Emre deyü mülaḳḳab olmuşdur. Ṭabduḳ demekden murād şeyḫinden mübāyaʿa etdigini beyān ve hem şeyḫ-i mezbūruñ maẓhar-ı Ḥaḳ olduġun işʿār u iʿlāndır. Müşārun ileyh Yūnus Emre Ḫudāvendigār Ġāzī ve Yıldırım Bāyezid Ḫān *ṭābe-serāhu* ḥażerātınıñ ʿaṣr-ı ṣalṭanatları eʿazz-ı meşāyiḫden olup bā-emr-i ḥayy-i lā-yemūt ʿazm-i ʿālem-i lāhūt eyledikde vücūd-ı şerīfi diyār-ı Anaṭoluʾda Saḳarya ḳażāsı dāḫilinde Emre ḳaryesinde türbesinde āsūde-nişīn-i ḫāk-i ġufrān olmuşdur. Meşāyiḫ-i ʿAcemʾden Ḥabīb-i ʿAcemī ve evliyā-yı ʿArabʾdan ʿaliyyüʾl-Ḫavāṣ gibi kummel-i Rūmʾdan bulunan Yūnus Emre ümmiyyet ile maʿrūf u meẕkūr mekteb öñünden bile güẕer etmedigi meşhūrdır. Ve laḳīn taʿlīm-i İlāhī ile muʿallem min ʿindiʾllāh olup lisānuʾl-ġayb ve tercemānüʾl-esrār olmuş ve ḳadem-i ḥażret-i Mūsā *ʿaleyhiʾs-selāma* mevṣūl bulmuş bir ẕāt-ı ʿālī-şān idi.

[2166] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[2167] Aziz sırrı kutsansın.

[2168] 390b KA

Naẓargāh-ı Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed[2169]**:** Ol ẕāt-ı cebhe-sefīd İḳlīm-i Buḫārāʾdan bedīd olup Medīne-i Burusaʾda Selcuḳ Ḫatun Maḥallesiʾnde reh-güẕārda vāḳıʿ ṭarīḳa müşrif bir revzenesi olan ḥücre-i şerīfe naẓargāh-ı münīfleridir. Rūḥ-ı ḳudsiyyesinden istimdād olunaraḳ ziyārete sezāver bir maḳām-ı mesʿadet-āsārdır. Aṣl-ı türbe-i saʿādetleri belde-i mezbūre ḳurbunda Yeñişehr ḳaṣabası civārında bir mevżiʿ-i dil-ārāda olup dār-ı beḳāya ʿazm u rıḥlet eyledikde anda defīn-i laḥd-ı raḥmet-i raḥmān olmuşdur. ʿAzīz-i mezbūruñ ekser-i bilād u ḳasabātda naẓargāhları mevcūd ve ārāyiş-i naẓar-ı ehl-i şühūddır. Aṣl-ı türbe-i saʿādetleri eṭrāf u eknāfdan nisā vü ẕükūrdan[2170] merżā ve ehl-i sevdā fevc-ā-fevc gelüp ẕebḥ-i ḳarābīn edip baʿde _____(?)[2171] veʾl-istirḥām taḥṣīl-i bürʾ ü ṣıḥḥat-i tām ile ʿavdet etdikleri şöhre-i enāmdır. ʿAzīz-i mezbūruñ türbe-i şerīfleri civārında niçe ḥucerātı ḥāviyye zāviyesi olduġu menḳūl olup mürūr-ı zamān ile müşrif-i ḫarāb ve māʾil-i semt-i türāb olmuşdur.

ḪĀTİMETÜʾL-KİTĀB *bi-ʿavniʾllāhiʾl-melikiʾl-Vehhāb*[2172]

Cenāb-ı tensīḳ-fermā-yı eczā-yı kāʾināt ve şīrāze-dūz-ı muṣāḥif-i mevcūdāt ḥażretleriniñ[2173] tevfīḳāt-ı İlāhiyyesi refīḳ ve evliyā-yı kirām-i ʿālī-ṭabaḳāt ḥażarātınıñ himem-i ḳudsiyyesi bedreḳa-i ṭarīḳ olup ḳuṭb-ı merkez-i dāʾire-i kübrā-yı ḫilāfet dībāce-i nüsḫa-i mezāyā-yı salṭanat u ʿadālet evreng-nişīn-i ṣadr-ı celīlüʾl-ḳadr-i şehryārī pīrāye-güzīn-i taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı tācdārī ẓıll-ı ẓalīl-i cenāb-ı Rabb-i maḥīd Ḫaḳan-ı felek-ʿunvān-ı bāhirüʾt-teʾyīd şeh-i şāhān-ı çār-aḳṭār-ı ʿālem Sulṭān-ı Selāṭīn-i ʿArab u ʿAcem pādşāh-ı ẓafer-nişān Fātiḥ-i ḫıṭṭa-ı Kürdistān ḥārisüʾl-berreyn veʾl-baḥreyn ḫādimüʾl-Ḥarameyniʾl-Muḥteremeyn kāliʿ-i bāb-ı ḳalʿa-i ẓulm u taʿaddiyāt vāżıʿ-ı mebnā-yı maʿmūre-i ḳavānīn ü tanẓīmāt nāṣıb-ı sürādikāt-ı berr ü iḥsān ṣāḥib-i rāyāt-ı raḥm ü reʾfet-i bī-kerān Es-Sulṭān İbnüʾs-sulṭāniʾs-Sulṭān Ḥażret-i ʿAbdüʾl-Mecīd Ḫān ibnüʾs-sulṭān"[2174] Maḥmūd Ḫān inbüʾs-sulṭān ʿAbduʾl-ḥamīd

[2169] Bu biyografi KAʾda kayıtlı.

[2170] 391a KA

[2171] Tek nüshada(KA) şeklinde geçen kelime okunamadı.

[2172] Melik ve Vehhâb (olan) Allahʾın yardımıyla.

[2173] 382a AE

[2174] Tırnak içindeki kısım AEʾde boş bırakılmıştır.

Ḫān *Ebbdaʾllāhi ẓılāle salṭanatihi ilā-āḫiriʾz-zamān*[2175] Efendimiziñ nām-ı maʿālī-irtisām-i hümāyūnlarıyla ḥāʾiz-i rütbe-i bālā-yı ʿizz ü ʿunvān işbu *Gülzār-ı ʿİrfān* sinīn-i saʿādet-ḳarīn-i aḥd-ı şehinşāhīlerinden biñ iki yüz altmış üç sāl-i meymenet-iştimālidir. Maḥrūse-i dil-güşā-yı Burusa *ḥumītu ʿaniʾl-beliyye veʾn-nuḥūsede*[2176] cedd-i mācid-i[2177] keşīrüʾl-meḥāmidim vāḳıf-ı risālezār-ı Kirdgārī Emīrī Seyyid Şeyḫ Meḥemmed-i Enārī *ḳuddise sırruhuʾl-bārī*[2178] ḥażretleriniñ binā vü inşā eyledigi ḫānḳāh-ı zikr-ābādda **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Berāyā ẓıll-i refʿetde reʿāyā ḫāb-i rāḥatda

Zemīn āsūde ʿadlinde zamān emn ü emān üzre

Şehr-i Ẕiʾl-ḳaʿdeʾniñ yigirmi yedinci rūz-ı fīrūz-ı Cumʿada **Mıṣrāʿ:** İrişdi menzil-i maḳṣūda bu gün esb-i ḳalem" reftārınca resīde-i ser-menzil-i ḥüsn-i ḫitām ve keşīde-i silküʾl-leʾāl-i yümn-i itmām olmuşdur. Naẓar-endāz-ı muṭālaʿa olan iḫvān-ı vefā-iḳtirān-ı ehl-i ṭarīḳat ve sāʾir hüner-sencān-ı erbāb-ı[2179] maʿrifetden taẓarruʿ-kerde-i müstemendānemdir ki **Beyt:**

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

Zamān-ı kārda maʿlūm olur ḥāl-i sebük-maġzān

"Nümāyāndır ʿayār-ı lafẓ-ı bī-maʿnī meʾālinden"

edāsınca ġavāşī-i ʿillet-i ḳıllet-i biżāʿa ve ġavāʾil-i keşret-i ġaflet-i istiṭāʿa ḥasebiyle şevāʾib-i hevevāt-i ʿabd-i pür-ḳuṣūr dāmen-i ʿafv u inṣāf ile mestūr ḳılınup ruḫsāre-nümā-yı çeşm-i ıṭṭılāʿ olan ṣüret-i sehv ü ḫaṭā ve noḳṭa-i taʿbīrāt-ı nā-bercāsını ḳalem-i belāġat-tevāʾimleriyle tevʾemler ile taṣḥīḥ ü taḥḳīḳ ve gezlik-i iḥsān u keremleriyle tenḳīḥ ü tedḳīḳ buyuralar. Hemān cenāb-ı Ḫālıḳ-ı bī-çūn bu eşer-i nev-īcādıñ ṭarāvet-i evrāḳ-ı ḳadr ü ʿizzetin āfet-zede-i hevā-yı vaḫīme-i maṣāʾib-i rūzgār olmaḳdan maṣūn ve gül-reng-i kālā-yı raġbetin bāzār-ı çemenistān-ı cihānda ʿind-i maʿārif-şināsān mütezāyid ü efzūn edip

[2175] Allah onun saltanatının gölgesini ahir zamana kadar daim kılsın.
[2176] Afet ve beladan korundum.
[2177] 391b KA
[2178] Bârî (olan Allah) onun sırrını kutsasın.
[2179] 381b AE

Mıṣrā': "*Tīmār-ı garībān sebeb-i ẕikr-i cemīl est*"[2180] müfādınca bu ʿabd-i maḥzūnuʾl-fuʾād duʿā-yı ḫayr ile yād ve meḥāsin-i eẕkār ile mesrūr u şād olmaḳ müyesser eyleye āmīn. *Bi-ḥürmeti Seyyidiʾl-mürselīn, veʾl-ḥamdü lillāhi Rabbiʾl-ʿālemīn*[2181]*.*[2182]

Taḳrīr-i Ṣıdḳ-teẕkīr-i Müʾellif-i Ḥaḳīr Be-Ḥużūr-ı Hümāyūn-ı Ḥażret-i Şehinşāhī ki pīrāyiş-şude -i Ẕeyl-i Īn Kitāb-ı Müsteṭāb:

El-ḥamdülillahiʾl-ʿaliyyiʾl-aʿlā Veʾs-salātü veʾs-selāmu ʿalā-Resûlihiʾn-Nebiyyiʾl-Müctebā ve ʿalā-ālihi ve aṣḥābihi veʾt-tābiʿīne el-baḳāyā[2183]*.*[2184] pādşāh-ı rūy-ı zemīn Şehinşāh-ı ʿadl-āyīn şems-i tābān-ı āsmān-ı salṭanat-ı nūr-pāş serīr-i ḫilāfet-i cenāb-ı Ḫudāvend-i humāyūn-elḳāb şehr-i yār-ı gerdūn-vaḳār u ḳudret-niṣāb-ı dāver-i dādver-i maʿdelet-güster Dādār-ı maḳderet-medār-ı raʿiyyet-perver Sulṭān-ı Ġāzī-ʿunvān-ı ʿālem ḫaḳan-ı ẓafer-nişān naṣr-ı taʿallüm velī-niʿmet-i bī-minnetimiz pādşāhımız efendimiz ḥażretleriniñ maḥż-ı sāye-i ṭūbā-vāye-i şāhānelerinde gencīne-i hüner ü maʿārifden tehī-kīse-i naḳd-i istiḥḳāḳ bulındığım ḥālde cemʿ ü teʾlīf eyleyüp silküʾl-leṭāʾif-i ḫāṭimede muḥarrer sāl-i ferḫunde-fālde taḥrīr u tebyīżi cilveger-i çemen-ṣuffa müyesser olan işbu *Gülzār-i ʿİrfān* gerçi civār-ı übbehet-ḳarār devlet-i ʿaliyyede vāḳıʿ medīne-i Burusaʾya müteʿallıḳ ise de her ravża-i maḳālāt-ı rengīn-ādātı ve her bir ṭabaḳa-i kelimāt-ı leṭāfet-āyātı muṭālaʿa-i mezāyā-yı ṭalʿat-ı zībāsına dīde-dūz-ı nigerān-ı raġbet olan meşām-ı cān-ı ḫavāṣ u ʿavāma rāyiḥa-baḫş-ı gülhā-yı ʿirfān olup velīkin bu bāġ-ı ʿālemde ʿaded-i vāḥide münḥaṣır olmaġla pāye-i rifʿat-i iʿtibāre neyl ile şeref-iştihār bulmaḳ ʿaṭf-ı nigāh-ı behiyye-i lāmiʿüʾl-iḥsān-ı mülūkānelerine menūṭ ve bu vesīle-i cemīle ile bu ʿabd-i dāʿī-i ṣıdḳ-ittisām daḫı güşād-ı ġonce-i merām-ı dil-i nā-kām ile şād-kām olmaḳ basṭ-ı enfās-ı ḳudsiyye-i bāhirüʾl-feyeżān-ı[2185] şāhānelerine merbūṭ bulunmuş ve ol vechle ḥużūr-ı eşref ü ʿālī-i cihān-bānlarına min ġayri ḥaddin taḳdīm ḳılınmış niçe şühūr u sinīn aḳṣā-yı āmāl-i ḳalb-i ḥazīn olmuş olup

[2180] Gariplere bakma, güzel bir anmaya neden olur.

[2181] Peygamberlerin Efendisiʾnin hürmetine Hamd, âlemlerin Rabbi (olan) Allahʾadır.

[2182] 392a KA

[2183] Hamd, yüceler yücesi Allahʾa mahsustur. Salat ü selam Seçkin Nebiʾye, ailesine, ashabına ve ona tabi olanların üzerine olsun.

[2184] 382a AE

[2185] 392b KA

faḳaṭ bilā-ārām u sükūn ṣūret-i çille-i gün-ā-gün ʿacūze-i dünyā-yı dūn muʿāyenesinden ʿārıż olan şeyḫūḫet-i ṭāḳat-güdāz-ı vaḳtiyye ḥasebiyle bir mis̱liniñ ṣafḥa-i ḫıyābān-ı ḳırṭās-ı beyāne naḳş u taḥrīri bābında nis̱ār-ı şeb-nem-i kilk[2186]-i iḳtidār etmekde ʿusret-i ḳaviyye der-kār ve bu maḳūle-i nezaket-i kitābete ṣāḥib-i liyāḳat-ı ḫaṭṭāṭān-ı niʿamüʾs-selefe ḫulefā olan ḫaṭṭ-nivīsān-ı beldeden mehmā emken bir ehl ü erbābına yazdırılmasında ʿillet-i ḳıllet-i ḥālüñ kes̱reti ve kes̱ret-i ḳıllet-i aḥvālüñ ʿilleti ḥāciz olur rütbede ʿāciz isem de mezīd-i ḫalḳ-ı kerīm ve raḥm u eşfāḳ-ı ʿamīmlerine biʾl-iġtirār terācime-i baʿż-ı ẕevāt-ı maġfiret-delīl maṭlūbuʾl-iḫtiṣār ṭayy u tenzīl olunup ṭarīḳat-i ʿaliyye-i Mevleviyyeden Es-Seyyid El-Ḥāc Meḥemmed Zekī Dedeʾniñ ʿuhde-i ḳalemineʾ[2187] biʾl-iḥāle biñ iki yüz altmış ṭoḳuz Muḥarremüʾl-Ḥarāmı ibtidāsında “nüsḫa-i s̱āniyesiniñ terḳīmine”[2188] terṭīb-i leb-i ḫāme-i ibtidār etdirilmiş idi. Bi-ḥamdiʾllāhi teʿālā sāl-i mezbūr-ı şehr-i Receb-i şerīfiñ beşinci yevm-i ḫamīs ḫuceste-i bedīd derece-i ġāyete resīde olup muḳteżā-yı ḥükm-i ḳadr-i taḳdīmi ḫuṣūṣı biraz müddet-i yesīre cil-bend-i tevfīḳ ü teʾḫīre guncīde ḳılınmış idi. Bi-nuṣretiʾllāhiʾl-melikiʾl-vedūd hengām-ı meserret-encām taḳdīmi vürūd etmiş olmaġın bi-minnetiʾl-kerīmiʾl-müteʿāl melāz̲-ı cümle-i ḥācetmendin bī-kesān ve melcā-yı zümre-i dāʿiyān-ı ġarībān olan āsitān-ı der-i merḥamet-nişān-ı ebediyyüʾl-ʿunvānlarına cebīn-sāy-ı ibtihāl olduġumda İnşaʾllāhuʾl-kerīm meclis-i vālā-yı kerāmet-intimā-yı pādşāhīlerine taḳdīm olunduḳda mücerred-i zamān-ı gülşen-ābād-ı salṭanatlarında her bir gül-bīn-i[2189] tāze-resānı ḥadāyıḳ-ı erbāb-ı ḥaḳāyıḳdan yegān yegān iḳtiṭāf u ictinā olunup infihām-ı bāġayārā dest-i ihtimām ile ravżāt-ı ʿālī-ṭabaḳāt eʿazz-ı maṭlūbe-i naṣb u taʿbiye ve niçe müddet firāvān-ı ʿandelīb-i ḳalem-i ḫūb neġam-ı ter-zebānlık āb-ı rūyıyla tesfīh ḳılınaraḳ mertebe-i meḥāsin-i menḳıbe-i kemāle erişmiş bir tuḥfe-i maṭbūʿa-i dil-güşā olmaġın ḫilāf-ı ṭāliʿ-i sitem-kār-ı naẓar-ı ʿaliyye-i maʿālī-iʿtibār-ı[2190] tācdārī ve liḥāẓ-ı seniyye-i iltifāt-medār-ı şehryārīleri sezāvār buyurulduḳda nüsḫa-i nefīse-i z̲āt-ı şevket-simāt-ı mülūkāneleriniñ ḥādī olduġu ʿibāre-i celīle-i dāʿī-i nüvāzī vü ʿāṭıfetüñ lafẓ u maʿnāsından

[2186] 382b AE

[2187] KA: Burusaviyyüʾl-aṣl Seyyid Muṣṭafā-nām ḫaṭṭāṭa

[2188] Tırnak içindeki kısım AEʾde yok, SÜʾde kayıtlıdır; KA: nüsḫa-i s̱āliş̱esiniñ

[2189] 393a KA

[2190] 383a AE

müstefād olan luṭf u ʿināyet muḳteżāsınca ḫāric-i ḥāşiye-i edeb-i ẓuhūr-ı şaḥīfe-i ṣudūr eden meʾāl-i vaż‘-ı güstāḫī-i dervīşānem maẓharuʾl-ʿafv zekyātuʾẓ-ẓafer buyurılup **Naẓm:**

Ey şeh-i ʿālem luṭf u vefādır şānıñ

Evreng-i mekārimde ʿaṭādır şānıñ

Ben bende-i nā-çīziñe iḥsān eyle

Nā-çīzlere cūd u seḫādır şānıñ

cenāb-ı kerīm-i Kirdgār ẕāt-ı maʿālī-ṣıfāt-ı mülūkānelerine kemāl-i iḫtiṣāṣ u inḥiṣār ile milket-i devrānda insān olduḳca ve cism-i cihānda cān ṭurdıḳca mevḳiʿ-i Firdevs-i mevżiʿinde pāydār u ber-ḳarār buyursun āmīn. Cilvegāh-ı melāʾike-i muḥāfıẓīn olan dergāh-ı ḫilāfet-penāh-ı hümāyūnlarınıñ rābıṭa-i ṣıdḳ u iḫlāṣla bir ṣenā-ḫān-ı kem-teri ve imtidād-ı eyyām-ı ʿömr ü iḳbāl u salṭanatları duʿā-gūyānıñ aḫaṣṣ-ı dāʿī-i dīrīn-i istiḳāmet-perveri bulunan bu ʿabd-i żaʿīf-i ʿāciz ki tekye-i derūn-ı dervīşānesi vuḳūʿ-ı ṣademāt-ı recfe-i ekdār-ı rūzgārdan mineʾl-bāb ileʾl-miḥrāb ḫarāb u vīrān olmaġın ḥāl-i pür-melāl-ı ġarībānesine merḥameten miʿmār-ı berr ü ʿināyāt merāḥim-i ġāyāt-ı mülūkāneleriyle maʿmūr u ābādān ve vezān-ı tünd-bād-ı ālām-ı sipihr-i devvār ile pejmürde olan ḥadīḳa-i derūn u ıʿyānesinde dil-i gülşeniñ gülleri behār-ı luṭf u iltifāt-ı mekārim-āyāt-ı şāhāneleriyle şād u ḫandān buyurulmaḳ ʿatabe-i ʿulyā-yı sidre-peymā-yı ẓıll-i İlāhī ve südde-i vālā-yı ḥācet-revā-yı şehinşāhīlerinden aḫaṣṣ-ı tażarruʿ-ı keşīr-i dervīşāne ve eʿazz-ı niyāz-ı vefīr-i ʿācizānemdir. **Beyt:**

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

Müstaʿid ḳıl yoġ ise luṭfuña istiʿdādım

Saña güçlük mi var ey Şāh-ı kerem-muʿtādım

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Güzel, Bilal

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	2012
Lisans	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2009
Lise	75.Yıl Milli Piyango Anadolu Lisesi	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2009-2011	Uşak Üniversitesi	Arş. Gör.
2011-2018	Gazi Üniversitesi	Arş. Gör.
2018-	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Arş. Gör.

Yabancı Dil
İngilizce

Yayınlar

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:
1. GÜZEL BİLAL (2020). Bursalı Sair Huldî ve Şiirleri. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 13(24),257-284., Doi: http://dx.doi.org/10.15247/dev.2799.

2. GÜZEL BİLAL (2020). Kâtibî'nin Nüzhetü'l-Cenân Isimli Eserinde Sosyal Hayatın Izleri. TurkishStudies - Language and Literature, 15(1), 141-148., Doi:http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.41572

3. GÜZEL BİLAL (2020). Tezkiretü'l-Müteahhirîn'in yeni bir nüshası: Ba'z-ı Menâkıb-ı Mesâyih-i Sâlife.RumeliDE Dil ve Edebiyat Arastırmaları Dergisi, 7(18), 303-309., Doi:https://doi.org/10.29000/rumelide.705654

4. GÜZEL BİLAL (2020). Eskı Anadolu Türkçesı Dönemıne Aıt Manzum Bır Namazrısalesı. Osmanlı Mirası Arastırmaları Dergisi, 7(17), 23-68., Doi: http://dx.doi.org/10.17822/omad.2020.147.

5. GÜZEL BİLAL (2019). Klasik Türk Edebiyatında Kullanılan 'Sîne-Sâf' Tabiri Üzerine. Akademik Dilve Edebiyat Dergisi, 3(4), 447-456., Doi: https://doi.org/10.34083/akaded.642994.

6. GÜZEL BİLAL (2018). Bir Tezkirecilik Tabiri Olarak Sâf-dil/Sâde-dil. Akademik Dil ve Edebiyat,121-126.

7. GÜZEL BİLAL (2017). Klasik Türk Siirnde ”Agzı Mühürlü” Deyimi Üzerine. Littera Turca, 3(1), 99-106.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler :

1.GÜZEL BİLAL (2018). Tezkıretü'l-Evlıya'larda Cafer-I Sâdık'a Bakış. IV. Uluslar arası Alevilik ve Bektaşilik Sempozyumu, 1, 661-667. (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

2.GÜZEL BİLAL (2017). Klasik Türk Şiirinde "Sûret-ı Dîvâr" Tabiri Üzerine. Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası II (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

4.GÜZEL BİLAL (2011). Gelibolulu Mustafa Âlî Bibliyografyası. Uluslararası Gelibolulu Mustafa Âlî
Çalıstayı, 210-218. (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

4.GÜZEL BİLAL (2010). Klasik Türk şiirinde sevgiliye hitap: cânâ redifli gazeller.. IKÜ III.Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi 2010 TUDOK, 1, 835-839. (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

1.Kâtibî-Nüzhetü'l-Cenân (2019)., GÜZEL BİLAL, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Basım sayısı:1,Sayfa Sayısı 142, ISBN:978-975-17-4252-0, Türkçe(Bilimsel Kitap).

2. Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa Nuhbetü'ül-âsâr fî-ferâ'idi'l-es'âr (2018)., GÜZEL BİLAL,Türk Tarih Kurumu, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 501, ISBN:9789751635679, Türkçe(Bilimsel Kitap).

3.Safvetî Mehmet Çelebi Divançesi (2018)., GÜZEL BİLAL, TC Kültür Bakanlığı, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 97, ISBN:978-975-17-4041-0, Türkçe(Bilimsel Kitap).

4. Mehmet Cemîl-Muhtasar ve Manzûm Târîh-i Osmanî (2017)., GÜZEL BİLAL, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 69, ISBN:978-975-17-3976-6, Türkçe(Bilimsel Kitap).

5.Ankâ, Emir Süleyman (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Prof. Dr. OsmanHorata, Prof. Dr. Fatih Köksal, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 1, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

6. NÜMÂYÎ Ebubekirzâde Mehmed N Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi,
Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe , Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

7.MAKBULÎ Enderunlu Makbûlî Çelebi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi,Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi),

8.SIYAHÎ Mustafa Siyahî Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi),.

9.VEFÂÎ IV Mehmet (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe , Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

10.HANEFÎ Ismâil (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Horata Osman, Köksal Mehmet Fatih, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

11. NÜMÂYÎ Ahmed Nümâyî Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi),.

12.MEFTÛNÎ IKBÂLÎ II Mustafa (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

13. SIVASÎ ZÂDE Seyh Abdulbâkî Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe , Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

14. SAFVETÎ Mehmed Çelebi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

15.SADIKÎ Seyyid Ataullah Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

16. FÂRISÎ II Osman (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı,Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

17. ANKÂ Hüseyin Acem Hüseyin Molla (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi,Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

18. NIGÂHÎ İstanbullu (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe , Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

19.NAHLÎ Mahmud Çelebi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

20. HULDÎ Mustafa Efendi (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Horata Osman, Köksal Mehmet fatih, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

21.MEÂNÎ MAÂNÎ (2014)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

22.SAVFET Kemiksiz zâde Mustafa (2013)., GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Horata Osman, Köksal Mehmet Fatih, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

23. KÂTIBÎ, Muhammed bin Sâdık(2020), GÜZEL BİLAL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Editör:Aksoyak İsmail Hakkı, Yıldız Ayşe, Türkçe(Ansiklopedi Maddesi).

Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

1.
Türklük Biliminde Gür Bir Ses Prof. Dr. Isa Özkan'a Armağan, Bölüm Adı:(Mevlit okumanın Ve Mevlit Merasimlerinin Faziletlerini Anlatan Bir Eser: Dürretü'l-beyzâ) (2019)., GÜZEL BİLAL, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Editör: İbrahim Dilek, Ihsan Kalenderoğlu, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 600, ISBN:9789754561517, Türkçe(Bilimsel Kitap).

2.Sivrihisarlı Sinan Pasa ve Nesir Edebiyatı, Bölüm adı:(Prof. Dr. Mustafa İsen ile "Sinan Pasa ve Nesir Üslubu Üzerine Röportaj) (2017)., GÜZEL BİLAL, Sivrihisar Belediyesi, Editör :Ahmet Kartal-Zafer Koylu, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 555, ISBN:9786055227968, Türkçe(Bilimsel
Kitap).

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

1. GÜZEL BİLAL (2019). Bursa'da Biyografi Geleneği. Genç Türkologlar Kıs Semineri-Klasik Türk Edebiyatı (Özet Bildiri/Davetli Konuşmacı).

2. GÜZEL BİLAL (2018). Bir Tezkirecilik Tabiri Olarak Sâf-dil/Sâde-dil. Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası III, 2(4), 121-126., Doi: https://doi.org/10.34083/akaded.491150 (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

3. GÜZEL BİLAL (2019). Klasik Türk Edebiyatında Kullanılan "Sîne-Sâf" Tabiri Üzerine. Prof.Dr. Haluk İpekten Anısına Klasik Türk Edebiyatının Ses ve Anlam Dünyası, 3(4), 448-456., Doi: https://doi.org/10.34083/akaded.642994 (Tam Metin Bildiri/Davetli Konuşmacı).

4. GÜZEL BİLAL (2016). Yeni Tanıklar Işığında "Ağzı Yıprak" mı "Ağzı Yaprak" mı?. Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası I (Bildiri/Davetli Konuşmacı).

Diğer Yayınlar
1. GÜZEL BİLAL (2018). Türk Klasik Eserlerinin Dijital Ortama Aktarılması Projesi (E-Kitap). Bilig(86), 211-214. (Uluslararası) (Hakemli) (MAKALE Teknik Not).

2. GÜZEL BİLAL (2013). Yıldız Ayşe 2009 Mustafa Çelebi Varka veGülsah. Bilig(64), 347-349. (Uluslararası) (Hakemli) (MAKALE Kitap Kritiği).

Editörlük

1.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Yrd. Editör, https://dergipark.org.tr/tr/
2.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Yrd. Editör, https://dergipark.org.tr/tr/
3.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Yrd. Editör, https://dergipark.org.tr/tr/
4.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Yrd. Editör, Dergi Park/Ulakbilim, 29.12.2017-30.12.2017
5.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Editör, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 31.12.2017
6.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Editör, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 31.12.2017
7.Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Alan endeksleri), Dergi, Editör, Ulakbilim/Dergipark,26.12.2019-26.12.2019

DİZİN

Yer Adları Dizini

Abdāl Meḥemmed Maḥallesi, 711

Adana, 195

Aġa Maḥallesi, 776

Aḥmed Çavuş Medresesi, 299

Aḥmed Paşa Medresesi, 297, 538, 568, 569, 578, 587, 603, 647, 651, 656, 664, 790

ʿĀʾişe Sulṭān Medresesi, 530

Aḳ Çaġlayan, 673

Aḳca Limān, 173

Aḳcaʿalan, 191

Aḳcaḳoyunlı, 275

Aḳcalı Çār-ṭāḳ, 724

Aḳdepe, 247

Aḳḥiṣār, 155

ʿAkkā, 260, 514

Aḳşehr, 325

Aḳyazı, 156

ʿAlāʾiyye, 570

Alaṭaġ, 359

Alay Köşki, 281

Alboyacılar, 575

ʿAlī Paşa Cāmiʿi, 420, 448, 449, 457, 462, 464, 575, 676, 708, 743

ʿAlī Paşa Ḥammāmı, 330

Amasiyye, 203, 232, 244, 246, 564, 566

Āmed, 527, 547, 630

Anaḫor, 170

Anaṭolu, 196, 229, 261, 279, 285, 286, 287, 288, 297, 298, 299, 484, 525, 594, 702, 783

Anḳara, 186, 200, 245, 256, 533, 560, 699

Anṭaliyye, 597, 702

ʿArablar Maḥallesi, 312

ʿArafāt, 414, 439, 459

Arż-ı Rūm, 538

Atpazarı, 342

Aya Şilonya Ḳalʿası, 173

Ayaṣofya, 277, 298

Ayaṣofya Medresesi, 298

Aydın, 190, 207, 212, 224, 275, 505, 564, 583, 805

Aydos, 161, 163, 185, 342

ʿAyıntāb, 541, 753

Azerbaycan, 196

Baba Ẕākir Cāmiʿi, 629, 666

Baba-yı ʿAtīḳ Ḳaṣabası, 587

Bābüʾz-zemīn, 341, 435, 467, 476, 482, 489, 546, 650, 656

Baġdād, 196, 197, 198, 326, 361, 496, 542, 547, 549, 581, 588, 679, 756

Baḥr-ı Siyāh, 170, 558

Balāṭ, 556, 656

Banṭoz, 179

Başcı Cāmiʿi, 463, 476

Başcı İbrāhīm Zāviyesi, 463

Bāzār-ı Milḥ, 343, 539, 750

Bāzirgān Tekyesi, 331, 332

Beglerbegi Medresesi, 566

Behisne, 195

Bender, 695

Berġama, 168

Beşikciler Ḳapusı, 607, 763

Beyt-i Mükerrem, 266

Bıñarbaşı, 251, 258, 268, 270, 280, 309, 457, 458, 465, 466, 483, 489, 490, 495, 496, 497, 502, 504, 519, 526, 528, 532, 534, 535, 539, 541, 544, 548, 549, 569, 574, 577, 578, 582, 586, 587, 593, 595, 598, 600, 603, 604, 609, 612, 614, 617, 619, 624, 630, 634, 637,641, 645, 658, 661, 664, 665, 671, 672, 678, 680, 683, 692, 694, 699, 700, 703, 706, 707, 709, 711, 713, 714, 718, 720, 721, 723, 724, 730, 732, 747, 752, 758, 764, 766, 768, 769, 771, 773, 775, 778, 786, 797, 803, 807, 811, 813

Bıñarbaşı Gūristānı, 609, 768

Bıñarbaşı Ḥāmūşānı, 258, 270, 457, 458, 466, 490, 539, 544, 578, 593, 598, 664, 671, 700, 703, 707, 711, 714, 724, 764, 766, 807

Bıñarbaşı Ḳapusı, 645

Bıñarbaşı Maḳberesi, 495, 612

Bıñarbaşı Mezāristānı, 251, 268, 280, 465, 497, 502, 519, 528, 532, 539, 548, 595, 603, 614, 617, 624, 630, 634, 641, 658, 661, 665, 680, 683, 692, 694, 700, 706, 709, 713, 718, 723, 758, 769, 775, 786, 811

Big, 364

Biġa, 222

Bilecik, 154, 452

Boġaziçi, 363

Bolayır, 173, 175, 212

Bor, 473, 658

Bosna, 538, 539, 543, 691

Bozḳır, 337

Buḫārā, 581

Buḳʿa-i Penbe Emīr, 651

Burusa, 144, 154, 157, 159, 160, 170, 175, 182, 204, 205, 209, 220, 223, 225, 226, 229, 235, 256, 259, 262, 269, 271, 273, 275, 278, 279, 285, 287, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 316, 317, 326, 330, 334, 335, 354, 364, 368, 378, 379, 385, 400, 401, 410, 412, 414,415, 418, 432, 446, 448, 451, 463, 467, 469, 471, 477, 479, 482, 483, 485, 489, 491, 495, 498, 499, 502, 504, 507, 515, 516, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 537, 538, 542, 543, 548, 551, 560, 561, 562, 563, 564, 569, 570, 572, 579, 580, 582, 587, 588, 599, 600, 602, 610, 614, 622, 624, 628, 629, 631, 646, 651, 656, 663, 667, 669, 672, 675, 680, 689, 692, 694, 703, 708, 710, 711, 713, 720, 734, 737, 741, 744, 749, 750, 763, 772, 781, 788, 798, 816, 818, 823, 828

Burusa Ḳalʿası, 451

Burusa Maḥkeme-i Kübrāsı, 631

Burusa Meclisi, 479

Caʿfer Aġa Medresesi, 572

Cāmiʿ-i ʿAtīḳ, 227, 299, 821

Cāmiʿ-i Kebīr, 192, 202, 259, 262, 283, 305, 322, 324, 333, 347, 348, 349, 360, 387, 389, 400, 431, 437, 442, 453, 479, 481, 500, 502, 505, 510, 511, 513, 515, 533, 563, 575, 582, 587, 588, 597, 599, 611, 614, 617, 618, 623, 626, 629, 632, 636, 638, 641, 643, 644, 648,653, 654, 656, 665, 666, 670, 672, 677, 684, 687, 688, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 698, 699, 700, 701, 703, 704, 705, 707, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 718, 721, 723, 724, 736, 738, 742, 743, 745, 746, 747, 748, 749, 752, 755, 756, 757, 758, 761, 766, 774, 778, 788, 809, 812, 813, 821, 823

Cāmiʿ-i Muḥammediyye, 343

Cāmiʿ-i Zeyniyye, 503, 511

Ceviz-ābād, 299

Cezāyir, 407

Cisr-i Ergene, 219

Cisr-i Miḫal, 217

Çaḳır Cāmiʿi, 719

Çaḳırpıñar, 154

Çamlıca, 157, 717

Çamurlar, 204, 228

Çamurlar Ṣaḥrāsı, 228

Çatalfırūn, 347, 358, 392

Çay, 635

Çehārşenbe Zāviyesi, 448, 449, 450

Çekirge, 182, 223, 481, 750

Çendik Medresesi, 294, 534, 589, 610, 615

Çıḳrıḳcılar Ḳapusı, 493

Çimni, 172

Çirmen, 184

Çorlu, 179, 571

Çorlu Medresesi, 571

Çūbān Beg Buḳʿası, 643

Çuḳur Çemen, 234

Ḍarb-ḫāne Maḥallesi, 154

Dārende, 195

Dāvūd Ḳāżī Maḥallesi, 471

Dāvūd Paşa Medresesi, 278, 522, 588

Dāye Ḫatun Cāmiʿ, 333, 432, 434, 435, 613, 648, 705, 755

Debistān-ı Reyḥān Paşa, 429

Dedebali Ḫāce Ḥasan Maḥallesi, 494

Deli Orman, 208

Der-i Saʿādet, 245, 258, 259, 260, 262, 264, 279, 284, 286, 316, 389, 469, 471, 478, 480, 522, 535, 551, 640, 667, 670, 697, 712, 741, 773, 815, 824

Deşt-i Ḳıpçaḳ, 196

Deveciler Ḫāmūşānı, 408, 456, 589, 639, 701, 729

Deveciler Maḳberesi, 459, 586, 605, 686, 702, 739, 763, 792

Deveciler Meḳābiri, 365, 576, 603, 608, 612, 621, 650, 662, 684, 696, 711, 723, 748, 751, 759, 765, 809

Deveciler Mezāristānı, 249, 282, 437, 510, 584, 616, 627, 653, 695, 719, 754, 755, 823, 825

Develi Ḳaraḥiṣār, 233

Dimetoḳa, 180

Divrik, 195

Diyārbekr, 280, 536, 537

Dögüncüler, 227

Dölekler Ḥammāmı, 504

Duḫter-i Şeref Maḥallesi, 351, 513, 762, 769

Düstūr-ḫān Türbesi, 504, 527

Ebā Eyyūb Enṣārī Medresesi, 560

Edirne, vii, 181, 190, 204, 212, 217, 231, 255, 285, 286, 293, 296, 299, 300, 525, 528, 562, 594, 606

Eflaḳ, 174, 191, 208, 270

Efrenc, 174

Elbisiyye, 364

Emīr Sulṭān Meşhedi, 781

Emīr Sulṭān Zāviyesi, 459

Emrudlı Eli, 170

Enārlı Ḫānḳāhı, 416, 420, 428, 438, 737, 738

Enārlı Tekyesi, 338

Enez, 181

Engüri, 251

Ergene Köprisi, 213

Erikli, 247, 597, 702

Erzenü'r-Rūm, 794

Erzincān, 197, 198, 623, 704, 706, 808

Erżurūm, 551, 570, 748

Esediyye Medresesi, 289, 604, 644, 647

Eski Ḳabluca, 183, 313, 570

Eskişehr, 225, 519

Eşkel, 376

Eşref-zāde Ḫānḳāhı, 715

Eṭrenos, 158, 529, 574, 614, 813

Eyyūb, 277, 279, 326, 327, 346, 386, 387, 391, 396, 397, 400, 454, 456, 464, 493, 525, 597, 653, 702, 725, 755, 760, 787, 807

Eyyūb Efendi Tekyesi, 391

Fenār, 273, 287

Ferhādiyye Medresesi, 298, 721

Fırāt, 150

Fıstıḳlı, 369, 371, 722

Fidye Ḳızıḳ Ḳaryesi, 607

Fidyeḳızığı, 229

Filboz Maḥallesi, 325, 421, 423, 601, 615, 632

Filibe, 185, 538, 539, 547, 548, 549, 555, 588, 753

Fodra, 221

Ġalaṭa, 277, 279, 526, 533, 534, 579, 594

Ġalaṭa Sarāyı, 579

Gelibolı, 173, 174, 175, 182, 211, 522

Gelibolı Medresesi, 522

Gelincik, 491

Gemlik, 159, 166, 346, 367, 504, 528

Gerede, 298

Geyve, 155, 643

Girid, 264, 265, 266

Göbekli Medresesi, 619

Gökdere, 188, 310, 321, 360, 463, 500, 540, 588, 608, 638, 813

Göl Bıñar, 675

Göynük, 166, 195, 677

Gümülcine, 186

Güzel Ḥiṣār, 505, 583

Ḫāce Muḥyiʾd-dīn Mektebi, 433

Ḫāce Muṣliḥüʾd-dīn Buḳʿası, 541

Ḫāce Rüstem Buḳʿası, 538, 539, 591

Ḫāce Sunḳūr Mescidi, 285

Ḥācılar Cāmiʿi, 263, 746, 747

Ḥācılar Maḥallesi, 359, 508, 688, 811

Ḥācī Sevinc Maḥallesi, 453

Ḥaleb, 150, 197, 285, 544, 656, 659, 668

Ḥalebiyye Medresesi, 276, 299, 560

Ḥalebüʾş-şehbā, 279, 297, 361, 449, 545, 681

Ḥalvāyī Mescidi, 788

Ḥamevī-zāde Medresesi, 361

Ḥamīd, 147, 229, 260, 263, 354, 389, 577, 741, 812, 816, 819

Ḥammām Tekyesi, 463, 470

Ḥamza Beg Cāmiʿi, 491

Ḫanceriyye Medresesi, 297, 420, 527, 574, 575, 577, 583, 671

Ḥarameyn-i Şerīfeyn, 147

Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn, 209, 303, 347, 792

Ḫarmancık, 499

Ḫarmanḳaya, 154

Ḫarmanlık, 468

Ḫayrabolı, 186

Ḫayrüʾd-dīn Paşa Medresesi, 282

Ḥekīm Çelebi Zāviyesi, 452

Ḥelvāyī Maḥallesi, 175

Hereke, 163

Ḥışn-ı Keyf, 681

Ḥicāz, 556, 620, 741, 763

Ḥiṣār Cāmiʿi, 188, 362, 690, 693, 697, 745, 749, 756, 776, 797

Ḥiṣār-ı Burusa, 435, 633, 812

Ḥüseyn-zāde Medresesi, 278

ʿIrāḳ-ı ʿArab, 196

Isbarṭa, 186, 278

İbradı, 284

İbrāhīm Paşa Cāmiʿi, 576, 759

İçel, 268, 697, 704

İgneci Oġlu Maḥallesi, 726

İḳlīm Şāh Medresesi, 652, 663

İncegiz, 183

İncirlice Maḥallesi, 322, 345, 388, 396, 462, 714

İnebeg, 561, 779

İnegöl, 153, 271, 325, 527, 532, 564, 580, 667, 751, 790, 803

İnöñi, 156

Īrān, 150, 247, 556

İsli, 269

İstanbul, vii, 191, 194, 228, 272, 278, 281, 285, 288, 300, 301, 330, 332, 525, 545, 594, 669, 682

İvrindi, 366, 371

İzmid, 161, 162

İzniḳ, 165, 229, 246, 294, 346, 522, 555, 557, 564, 566, 656

İznikmid, 156, 162, 573, 581

Ḳabluca, 183, 235, 507, 570, 571, 607, 728

Ḳabluca Ḳapusı, 507, 728

Kaḫdama, 359

Ḳāhire, 681, 709

Ḳalʿa-ı Selāsil, 200

Ḳalʿa-i Burusa, 159, 423, 602

Ḳalʿa-i Caʿber, 150

Ḳalender-ḫāne, 466, 539, 578, 624, 643, 658, 704, 706, 708, 709, 722, 724, 771, 813

Kanḳıra, 379

Ḳara Deñiz, 536

Ḳara Kādī Maḥallesi, 765

Ḳaraaġac, 186, 331, 391, 455

Ḳaraaġac Maḥallesi, 331, 391, 455

Ḳarabaş Tekyesi, 267, 480, 500

Ḳarabeleñ, 675

Ḳaracaḥiṣār, 160

Ḳaragürli, 721

Ḳaraḥiṣār-ı Ṣāḥib, 492

Ḳarakāḍī Maḥallesi, 456

Ḳaraman, 179, 190, 205, 232, 233, 234, 235, 241, 249, 251, 259, 268, 367

Ḳaramanlı Oġlu Maḥallesi, 492

Ḳarin Ovası, 186

Ḳarḳın, 276

Ḳāsım Ṣubaşı Zāviyesi, 452, 453, 457, 459

Ḳaṣṣāb Başı Meḳābiri, 691

Ḳavaḳlı Maḥallesi, 465, 496, 519, 683, 752

Ḳavala, 185

Ḳayġan Cāmiʿi, 389, 579

Ḳayṣeriyye, 200, 527, 528, 532

Ḳaytaba, 235

Ḳāżī Ḥammāmı, 399

Ḳāżī-Yalaḳı, 295

Kediler Tekyesi, 322

Kefe, 239, 566

Kemaḫ, 195

Kenīsā, 280

Kerbelā, 191, 260, 391, 781, 786

Kerkük, 361

Kestel, 157, 289, 295, 561, 580

Keşan, 181

Kete, 221, 294, 528, 529, 579, 586, 600, 624, 661, 665, 708, 798, 813

Ḳıbrıs, 536, 541, 547, 594

Ḳırān, 824

Ḳırḳ Kenīsā, 185

Ḳırḳ Medresesi, 284, 528, 534, 571, 572, 573, 576, 577, 581, 588, 617, 623, 627, 661, 669

Ḳısıḳ Çeşmesi, 560

Ḳız Yaʿḳūb Maḥallesi, 701

Ḳızıḳ Çeşmesi Maḥallesi, 485

Ḳızıl Aġac Yeñicesi, 212

Ḳızılcabayır, 313

Kirmasti, 168

Ḳoca Efendi Türbesi, 617, 623

Ḳoca Muṣṭafā Paşa Zāviyesi, 808

Ḳocaeli, 161, 163, 261, 722

Ḳocasancaġı, 156

Ḳonya, 337, 532, 541

Kosova, 187, 189, 216

Ḳosṭanṭiniyye, 174, 182, 213, 249, 252, 277

Köstendil, 185

Ḳulaca, 153

Ḳulle Ḳapusı, 362

Ḳumla-i Ṣaġīr, 346, 504

Ḳurd Oġlu Maḳberesi, 726

Ḳurşunlı Maḥallesi, 655

Ḳuşaṭası, 264

Ḳuzġuncıḳ, 747

Ḳuzġunluḳ, 483

Kürdistān, 827

Kürkcibaşı Medresesi, 565

Küşter, 675

Küşterī Maḥallesi, 675

Kütahiyye, 186, 196, 531, 532, 533, 613

Lāġar Naṣūḥ Mektebi, 702

Lāmiʿī Çelebi Buḳʿası, 645, 646

Lārende, 326, 327, 451

Lefke, 155, 579

Leş, 174

Leysiyye Medresesi, 596, 597, 598

Lofça, 337

Loḳmānlar, 581

Luṭfiyye Medresesi, 602

Mācidiyye, 299

Maġnisa, 297, 380, 458, 534

Maḥkeme Cāmiʿi, 571, 596, 759

Maḳsem Maḥallesi, 472, 760, 791

Malaṭya, 195

Malġara, 529

Malṭa, 284

Manastır, 186, 275, 580, 795

Manastır Maḥallesi, 795

Manastır Medresesi, 275

Manṭıcı Maḥallesi, 458

Marʿaş, 528, 533, 544, 549, 573

Mauṣa Ḳalʿası, 594

Māverāʾüʾn-nehr, 273, 302, 681

Medīne-i Münevvere, 303, 367, 380, 531, 534, 577, 588, 644, 670

Medrese-i Bāyezīdiyye, 284

Medrese-i Dizdāriyye, 535

Medrese-i Ferhādiyye, 638, 646

Medrese-i ʿİvaż Paşa, 534

Medrese-i Ḳuds, 555

Medrese-i Nuṣret Paşa, 620, 648

Medrese-i Sulṭāniyye, 406, 553, 576, 581, 594, 604, 608, 617, 639, 652, 655, 656, 664

Meḥemmedü'l-Küşterī Maḥallesi, 359

Mekke-i Mükerreme, 235, 282, 284, 286, 287, 288, 301, 303, 526, 529, 530, 576, 579, 594, 605, 620, 717

Menteşa, 190, 460, 554, 556, 585

Meric, 181, 287

Mevlūdī Süleymān Efendi Buḳʿası, 607, 621, 631, 635, 650

Meydāncıḳ, 360

Mıṣr-ı Ḳāhire, 235, 253, 273, 284, 298, 299, 333, 347, 349, 457, 636, 681, 709, 745, 763, 764, 807

Mıṣrī Zāviyesi, 438, 506, 757

Miḫal Köprisi, 792

Miḫalic, 168, 482

Mīr Budāla Zāviyesi, 458

Misebolı, 222

Misini, 179

Mollā ʿArab Cāmiʿ, 336

Mollā Gürānī Mescidi, 685

Mollā Vācid Medresesi, 297

Mudanya, 280, 821

Mudurnı, 166, 203

Murādiyye, 272, 319, 322, 408, 438, 458, 461, 465, 470, 490, 492, 493, 494, 506, 526, 541, 550, 558, 564, 566, 576, 583, 584, 589, 592, 593, 599, 600, 603, 607, 608, 611, 613, 625, 631, 646, 647, 660, 710, 724, 728, 753, 770, 782, 794

Mūsā Baba, 278, 318, 459, 672

Muṣṭafā Paşa Medresesi, 570, 606, 633

Naḳḳāş ʿAlī Mescidi, 487, 633, 677, 722

Naʿl-bend Oġlu Maḥallesi, 497

Namāzgāh, 731

Namāzgāh Cāmiʿi, 731

Nemçe, 174, 215, 351, 691, 739, 812

Nevşehr, 702

Nigbolı, 186, 192

Nigde, 233, 241

Nīl, 298

Niş, 185

Nişāncı ʿAlī Paşa Medresesi, 579, 630, 638

ʿOs̱māncıḳ, 691

Östürünce, 330

Pars Beg Cāmiʿi, 338, 464, 654

Paşa Ḳapusı, 262, 368, 433, 536, 548, 781

Pāzārdepe, 366

Perī-Peyker Medresesi, 586, 589

Pīr Emīr Sulṭān Buḳʿası, 632

Pirinc Ḫānı, 251, 648, 729

Pirlepe, 186

Polanya, 183

Radoviş, 500

Revān, 408

Reyḥān Paşa Muʿallim-ḫānesi, 708

Rodos, 174, 236, 297, 819

Rodoscuḳ, 352

Rūm, 150, 197, 203, 236, 246, 270, 271, 272, 288, 296, 297, 298, 300, 301, 303, 318, 321, 333, 336, 349, 458, 480, 487, 533, 543, 559, 575, 581, 640, 672, 679, 695, 706, 714, 735, 743, 791, 815

Rūmeli, 170, 172, 177, 179, 211, 229, 236, 249, 257, 287, 288, 289, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 580, 810, 818

Rūmeli Yeñişehri, 299

Rusya, 400, 430, 739

Ṣabbāġ Ḫayrüʾd-dīn Buḳʿası, 664

Ṣaḥn Medresesi, 278, 560, 561

Saḳız, 282, 527, 529, 533

Ṣāliḥiyye, 270, 546

Ṣamaḳo, 185

Sarāybosna, 544

Ṣarrāfiyye Medresesi, 596, 610, 630, 655

Ṣaruḫan, 190, 234, 239, 242, 250, 554

Sedbaşı, 269, 326, 328, 331, 346, 396, 455

Sekileme, 328, 485, 717

Selāmī Efendi Zāviyesi, 768

Selanik, 208, 210, 219, 254, 535

Selīmiyye Dergāhı, 515

Semendire, 214

Semerḳand, 295

Seydī Ḳavaġı, 174, 175

Seydī Şehri, 186, 377

Seyfiyye Medresesi, 565

Seyyid Niʿmetuʾllāh Buḳʿası, 610

Silifke, 578

Simav, 186

Siroz, 208

Sivas, 196, 199, 263, 276

Siyāvüş Paşa Medresesi, 528

Ṣofya, 185, 531, 538, 539, 540, 541, 544, 791

Ṣoġanlı, 542, 669

Ṣoġıcaḳbıñarı, 360

Ṣoġıcaḳbıñarı Köprisi, 361

Ṣonsa, 566

Ṣūfī Sinān Buḳʿası, 636, 647

Sulṭān Bāyezīd Medresesi, 279

Sulṭān Murād-ı S̱ānī̱ Medresesi, 255, 379, 528, 557, 641

Sulṭān Orḫan Medresesi, 273, 295, 296, 523, 537, 563, 564, 565, 569, 577, 596, 633, 634, 658

Sulṭān Süleymān Türbesi, 279

Sulṭāniyye Medresesi, 520, 523, 556, 559, 564, 565, 572, 580, 581, 606

Sulṭānöñi, 256, 519

Süle Paşa Medresesi, 575

Sürmeli Çuḳur, 150

Süzebolu, 186

Şāh Melek Medresesi, 276

Şāhīn Lālā Medresesi, 543, 587, 588, 600, 604, 626, 647, 652

Şām, 197, 266, 270, 274, 298, 299, 343, 347, 415, 425, 482, 503, 523, 528, 531, 532, 533, 535, 564, 662

Şehābüʾd-dīn Paşa Maḥallesi, 347, 794

Şehre Küsdü Maḥallesi, 654

Şehre Küsdü Maḳberesi, 458, 758

Şehre Küsdü Meḳābiri, 655, 757

Şeker Ḫāce Cāmiʿi, 648

Şeker Ḫāce Maḥallesi, 563

Şerefüʾd-dīn Paşa Cāmiʿi, 692, 785

Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Tekyesi, 385

Şeyḫ Meḥemmed Sārbānī Mezāristānı, 621

Şiblī Dede Maḥallesi, 596

Şiblī Maḥallesi, 673

Şirvān, 574, 584

Ṭaġıstan, 464

Tañrı Yıḳdıġı, 184

Ṭaraḳcı, 195

Ṭaraḳlı, 166

Ṭaşcılar Çār-şūsı, 677

Ṭaşlıḳ Medresesi, 299

Ṭavşanlı, 186, 613

Ṭavuḳ-pazarı, 350

Tebrīz, 196

Teke, 243, 320, 567

Tekfurṭaġı, 173, 352

Tekurbıñarı, 155

Temennā, 446, 447, 448, 683, 785

Temennā Zāviyesi, 446, 447, 448

Ṭırnova, 185, 266

Timurcı, 222

Tire, 256, 707

Ṭob-ḫāne, 330, 388, 461

Toḳat, 200, 203, 225, 258, 276, 522, 534, 615

Ṭomanic, 706

Ṭomruḳöñi Çār-şūsu, 742

Ṭopḳapu Meḳābiri, 514

Ṭorbalı Göynük, 484, 650

Ṭrablus Şām, 527, 531, 532

Ṭuna Nehri, 170, 192

Ṭunus, 407

Ṭuz Bāzārı, 386, 749, 802

Ṭuzla, 174, 175

Ulubād, 211, 249, 366

Umūr Beg Cāmiʿi, 571, 592, 690, 691, 743

Umūr Beg Ḫāmūşānı, 637

Umūr Beg Maḥallesi, 454, 591

Urimiyye, 332, 496

Uzun Çārşū, 473, 822

Üç Şerefeli Medresesi, 522

Üçḳozlar, 336, 341, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 448, 450, 689, 715

Üçḳozlar Ḫānḳāhı, 417

Üçḳozlar Zāviyesi, 415, 418, 419, 420, 450, 689

Vādī, 392, 408, 636, 815

Vāʿiẓiyye Medresesi, 532, 539, 592, 626

Vālide Sulṭān Medresesi, 563

Vardar Yeñicesi, 210

Varna, 215

Veled-i Bevvāb Maḥallesi, 592

Veled-i Enbiyā Maḥallesi, 373, 500, 745

Veled-i Ḥabīb Maḥallesi, 362

Veled-i Naʿl-bend Maḥallesi, 489, 635

Velīyyüʾd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi, 537, 609, 618, 621, 625, 629, 632, 633, 658, 659, 661

Vidin, 191, 550

Vranya, 678

Yaḥnī Ḳapan Cāmiʿi, 818

Yaḥnī Ḳapan Maḥallesi, 482

Yaḳūblar, 614

Yalaḳābād, 250

Yalvaç, 186

Yanbolı, 186

Yārḥiṣār, 154

Yeñibāġçe, 245, 502

Yeñice, 155, 195, 319, 507

Yeñice Maḥallesi, 507

Yeñiḳapu Mevlevī-ḫānesi, 741

Yeñişehr, 156, 157, 159, 219, 226, 235, 246, 282, 287, 530, 564, 827

Yeñiyer Meḳābiri, 460, 491, 494

Yeñiyer Mezāristānı, 410, 796

Yeşil ʿİmāret, 673

Yörükli, 222

Zaġra, 186

Zanbaḳlı Mekteb, 536

Zāviye-i Naṣūḥ Dede, 422

Zeberced, 201

Zeynīler Zāviyesi, 277, 510, 555, 792

Zeyniyye Mektebi, 537, 632

Zeyniyye Muʿallim-ḫānesi, 637

Zile, 712

Zindān Ḳapusı, 491, 581, 601, 691, 788, 809

Özel Adlar Dizini

Abaza Ḥasan, 280

Abdāl Meḥemmed, 219, 309, 310, 711, 719, 726, 745

Abdāl Murād, 308

ʿAbdī-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi, 652, 663

ʿAbdī-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi, 602, 622

ʿAbdī-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi, 622, 628, 652

ʿAbduʾl-ġanī Efendi, 297, 743

ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi, 324, 374, 388, 391, 394, 396, 397, 403, 453, 464, 470, 494, 513, 670, 705, 730, 731, 733, 739, 770

ʿAbduʾl-Ḳādir Kirāmī Efendi, 815

ʿAbduʾl-Ḳādir Paşa, 264

ʿAbduʾllāh Aġa-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 634

ʿAbduʾllāh Efendi El-Münzevī, 359

ʿAbduʾllāh er-Rūmī, 333

ʿAbduʾllāh Erşed Efendi, 600

ʿAbduʾllāh Faḳīh, 367

ʿAbduʾllāh Mollā-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Esʿad Efendi, 547

ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi, 442, 455, 776

ʿAbduʾl-Mecīd Ḫān, 147

ʿAbduʾl-Müʾmin Mollā, 450

ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi, 538, 543, 585, 599, 703, 747

ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi İbni Ḫalīl Efendi, 747

ʿAbduʾr-Raḥīm Eş-Şirvānī, 574

ʿAbduʾr-Raḥīm Tırsī, 333, 721

ʿAbduʾr-Raḥmān Esferānī, 307

ʿAbduʾr-Raḥmān Ġāzī, 161

ʿAbduʾr-Rezzāḳ Nevres Efendi, 542

ʿAbduʾṣ-Ṣamed-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi, 797

ʿAbdüʾl-Kerīm Çelebi, 433

ʿAclān Beg, 167

Açıḳbaş Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Maḥmūd Efendi, 332

ʿAfīfüʾd-dīn, 282

Aḫaveyn Şeyḫ Aḥmed Efendi, 694

Aḫısḫavī Fāżıl Ḥasan Efendi, 629

Aḫısḫavī Ḥasan Efendi, 626

Aḫī Ḳadem, 229

Aḫī Şeyḫ Maḥmūd Efendi, 432, 433, 693

Aḫī Yaʿḳūb, 229

Aḫī-zāde ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi, 329

Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi, 330, 577

Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi, 355

Aḥmed Baba Efendi, 367

Aḥmed Beg, 234, 367

Aḥmed Ḥikmet Efendi El-Vāʿiẓ, 697

Aḥmed Münīb Efendi, 662

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi, 407

Aḥmed Paşa Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi, 406

Aḥmed Rāşid Efendi El-Eşrefī, 512

Aḥmed Reşīd Efendi, 642, 665, 801

Aḥmed Şemsüʾd-dīn El-Maʿrūf Bi-Mollā Diñḳoz, 567

Aḥmed Şemsüʾd-dīn-i Ṣaruḫanī, 332

Aḥmed Şerefüʾd-dīn Enārlı, 144

Aḥmed Żiyāʾüʾd-dīn Efendi, 145, 356, 390, 397, 398, 437

Aḥmedī, 227

Aḥmed-zāde Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi, 440

Aḳ Bıyıḳ Sulṭān, 317

Aḳ Ḥāşiye Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 500

Aḳ Ḥāşiye Şeyḫ Muṣṭafā Efendi El-Ḫalvetī, 500

Aḳ Ṣunḡur Aġa, 172

Aḳ Şemsüʾd-dīn, 318, 484, 560

Aḳ Timur, 157

Aḳca Ḳoca, 161, 163, 172

Aḳca Ḳoca-zāde, 172

Aḳşu Ḳaryeli-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Emīn Efendi, 649

Alaca Ḫırḳalı, 674

ʿAlāʾüʾd-devle Semnānī, 307

ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 295, 296, 321, 379, 421, 524, 559, 560, 743

ʿAlāʾüʾd-dīn Esved, 273

ʿAlāʾüʾd-dīn Keyḳubād, 150

ʿAlāʾüʾd-dīn-i ʿUşşāḳī, 340

ʿĀlī, 302, 484, 522

ʿAlī Beg, 164, 190, 229, 245, 248, 250, 751

ʿAlī Beg-zāde Timurtaş Paşa, 248

ʿAlī Behcet Efendi, 442

ʿAlī bin Maġribī-i Endülisī, 321

ʿAlī İbni Ṭāhir ʿÖmer, 260

ʿAlī Mūsā Erdebilī, 345

ʿAlī Paşa İmāmı ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 743

ʿAlī Paşa-zāde İbrāhīm Paşa, 252

ʿAlī Ṣıddīḳ Baba Efendi, 514, 803

ʿAlī Şīr Dede, 715

ʿAlī Şīrāzī, 294

ʿAlī Ṭūsī, 294

ʿAlī-Mest, 316, 457, 715

Aʿmā Ṣādıḳ Efendi, 772

Āmedī Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi, 630

ʿAmmār Yāsir Bin Bāyezīd, 307

Anderya, 181

Anḳaravī Meḥemmed Efendi, 299

ʿArab Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi, 442, 709

ʿArab-zāde Ṣāliḥ Efendi, 438

ʿArab-zāde Şeyḫ Meḥemmed Mesʿūd Efendi, 364

Aʿrec İbrāhīm Efendi, 587, 700

Aʿrec Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 464

ʿĀrif Ḥikmet Beg Efendi, 817

Arisṭo, 252, 810

ʿĀṣımī Meḥemmed Efendi, 788

ʿĀşıḳ Yūnus, 826

At Bāzārī Aḥmed Efendi, 534

ʿAṭāʾullāh Efendi, 297

ʿĀṭıf-zāde Meḥemmed Emīn Efendi, 537

Atmaca Beg, 233

ʿAṭṭār-zāde ʿAlī Efendi, 627

Ay Dede, 483

Aʿyān-zāde Meczūb Meḥemmed Baba, 680

Aydınī Muṣṭafā Efendi, 279

Aydınlı Şemsī Efendi, 559

ʿAyn-ı Ekber Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 346, 498, 749

ʿAynī Ekber Meḥemmed Efendi, 590

ʿAynī Ekber-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi, 619, 646

ʿAynī Ekber-zāde Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi, 646

ʿAzab Beg, 215

Āẕerī Çelebi, 783

ʿAzīz Aḥmed Paşa, 261, 264, 818

ʿAzīz-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 372

Baba Kemāl-i Cündī, 327

Baba Ẕākir, 629, 666, 673, 692, 725

Bahār Dede, 716, 717

Bahāʾüʾd-dīn Aḥmed, 327

Bahāʾüʾd-dīn Efendi, 353, 446

Bahāyī Meḥemmed Efendi, 282

Baḥrī Bābā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi, 461

Baḥrī Baba Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm, 470

Baḫşı Faḳıh, 377

Bāḳī, 344, 352, 478, 534, 536, 551, 552, 591, 603, 609, 627, 691

Bāḳī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Efendi, 591, 603

Bāḳī-zāde Muṣṭafā Efendi, 591

Balabancıḳ Beg, 172

Bāldır-zāde Dervīş Meḥemmed Efendi, 532

Bāldır-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi, 462

Bāldır-zāde Selīsī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 529

Bandırmalı ʿÖmer Efendi, 710

Başmacı Aḥmed Dede, 722

Başmacı Dede, 722

Başcı İbrāhīm Beg, 320, 451, 476, 638, 744

Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İsḥaḳ Efendi, 320

Başcı Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Süleymān Efendi, 463

Bāyezīd Dede, 720

Bāyezīd Paşa-zāde ʿĪsā Beg, 270

Bayram-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi, 599

Bayṭār-zāde Ḫaṭṭāṭ El-Ḥāc Meḥemmed Efendi, 776

Bedrüʾd-dīn Ḫalīfe, 743

Behzād, 193, 525, 669

Bektaşī Ḥācī Meḥemmed Dede, 736

Bektāşī Mürsel Baba, 678

Belaḳonya, 162

Belenli Ḫāce Es-Seyyid ʿOsmān Efendi, 671

Bıçaḳcı-zāde ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi, 284

Bıçaḳçı-zāde ʿAlī Efendi, 458

Bilāl-i Ḥabeşī, 662

Biñbaşı Şeyḫ Aḥmed Efendi, 325

Birgilī Meḥemmed Efendi, 699

Boluvī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 378

Boyacı Aḥmed Dede, 725

Boynı Yaralı Meḥemmed Paşa, 279

Börklüce Muṣṭafā, 207

Buḫārī, 253, 302, 307, 377, 450, 486, 495, 498, 556, 561, 679, 705, 714

Buḫārī ʿAlī Dede, 714

Burhānüʾd-dīn Muḥaḳḳıḳ-ı Tirmizī, 327

Burusa Ḳāżīsi Dāvūd Efendi, 524

Burusevī Efedi-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 417

Burusevī Efendi-zāde Es-Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi, 419

Burusevī Efendi-zāde Eş-Şeyḫ El-Ḥāc ʿAbdī Efendi, 416

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdī Efendi, 415

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 417

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 415

Burusevī Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi, 420

Bülbül Ḥāfıẓ ʿAbduʾllāh Efendi, 752

Bülbül Ḥāfıẓ Efendi, 656

Cāmgöz Şeyḫüʾl-İslām, 288

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 743

Cāmiʿ-i Kebīr İmāmı-zāde Maḥmūd Efendi, 641

Cāmiʿ-i Kebīr Ṣalāgeri Muṣṭafā Efendi, 812

Cānbāz-zāde Meḥemmed Efendi, 713

Cebelī ʿOsmān Efendi, 711

Celāl Beg, 237

Celālī Abaza Ḥasan Paşa, 285

Celālī Ḥasan Paşa, 788

Celālī Seyyidī Aḥmed Paşa, 280

Cem Sulṭān İbni Fātiḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 234

Cemālüʾd-dīn Iṣfahānī, 807

Cemālüʾd-dīn Meḥemmed bin Muḥammedüʾl-Aḳsarāyī, 273

Ceẕbedār-zāde Zāviyesi, 464

Cezerī Ḳāsım Paşa, 253, 294, 577, 592, 609, 633, 634, 635, 651, 657, 790

Cezzār Aḥmed Paşa, 514

Cinānī Efendi, 782

Cizyedār-zāde Aḥmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi, 289, 544, 545, 668, 773

Cizyedār-zāde ʿİzzet Efendi, 670

Cizyedār-zāde Maḥmūd Efendi, 545, 602

Cizyedār-zāde Meḥemmed Rāḳım Efendi, 668

Cumʿa Beg-zāde El-Ḥāc Ṣāliḥ Efendi, 769

Cüneyd Beg, 212, 267, 268, 271

Cünūnī Şeyḫ Aḥmed Dede, 410

Çaḳır Meḥemmed Dede, 728

Çalı Ḳaryeli-zāde El-Ḥāc Meḥemmed Rāşid Efendi, 661

Çandarlı Ḳara Ḫalīl Efendi, 185, 250, 519

Çatal Ṣaḳal Dervīş Muṣṭafā Efendi, 765

Çendik Muṣṭafā Efendi, 575

Çerāġ Beg, 270

Çeşmeci-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi, 502

Çeşm-i Siyāh Fāriġ Muṣṭafā Efendi, 598

Çıḳrıḳcı Aḥmed Dede, 726

Çıḳrıḳcı-zāde Siyāhī Aḥmed Efendi, 770

Çırāḳlı Dede, 715

Çiçekci-zāde Ṭabīb Efendi, 809

Çivī-zāde Efendi, 785

Çömez Aḥmed Efendi, 578, 580, 701

Çuḳacı-zāde İbrāhīm Efendi, 545

Çulcı Şeyḫ Ḫalīl Efendi, 491

Ḍaḥkī Muṣṭafā Efendi, 591

Dāmād Efendi, 656

Dārā, 152, 177, 181, 190, 214, 235, 272

Dāvūd Dede, 715, 716, 733

Dāvūd Paşa-zāde Muṣṭafā Beg, 245

Debbāġ-zāde Muṣṭafā Efendi, 324, 409

Debbāġ-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 408, 409, 765

Dede Cöngī, 567, 568

Dede Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 594

Defterdār Dervīş Efendi, 319

Ders-i ʿĀm El-Ḥāc Aḥmed Efendi, 613

Ders-i ʿĀm El-Ḥāc Ebū Bekir Efendi, 635

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi, 626

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Ḥamza Efendi, 654

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi, 618

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Nūḥ Efendi, 704

Ders-i ʿĀm Es-Seyyid Yūsuf Efendi, 702

Ders-i ʿĀm ʿOs̱mān Efendi, 708

Derv̄îş ʿAbdî, 764

Derv̄îş Kāmilüʾl-Mevlev̄î, 809

Derv̄îş Meḥemmed Efendi, 532, 782

Derv̄îş Ṣadāȳî, 763

Dil̄îroġlu ʿAl̄î Beg, 249

Diyārbekr Mollāsı Süleymān Efendi, 536

Dizdār-zāde Şeyḫ Aḥmed, 454, 456

Dūġlı Baba, 675

Duḫān Gümrikcisi Ṣāliḥ Efendi, 365

Düzme Muṣṭafā, 210, 229, 268, 269, 270, 271

Ebā Eyyūbeʾl-Enṣār̄î, 254

Ebū ʿAbduʾllāh Meḥemmed Semerḳandî, 364

Ebū Bekr Çelebi, 294, 424

Ebū İsḥaḳ Kāzrūn̄î, 606, 610, 616, 623, 630, 632, 652, 661, 751, 823, 825

Ebuʾl-Feraḥ-ı Ṭarsus̄î, 334

Ebuʾl-Ḥüseyn el-Ḳureyş̄î, 334

Ebuʾn-Nec̄îb ʿAbduʾl-Ḳāhir-i Sühreverdî, 312

Ebuʾn-Nec̄îb Sühreverdî, 307, 327, 340

Ece Beg, 170, 172, 173, 674

Ece Sulṭān, 673, 674

Efḍal-zāde Mūsā Efendi, 485

Efendi-zāde Meḥemmed Saʿîd Efendi, 287, 538

Eflāṭun-zāde Derv̄îş Meḥemmed Efendi, 256, 806

Egerci-zāde Muṣṭafā Efendi, 611

Egerci-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 615

Egerci-zāde Es-Seyyid ʿOs̱mān Efendi, 621

Egerci-zāde Ḥasan Hātif Efendi, 344, 611, 701

Egerci-zāde Meḥemmed Efendi, 617, 627, 700

Eginli El-Ḥāc Muṣṭafā Paşa, 262

Ehl̄îce Muḥyiʾd-d̄în Efendi, 564

Ekşiaş-zāde Vel̄îyyüʾd-d̄în Efendi, 751

El-Ḥāc ʿAz̄îz Aḥmed Paşa, 261

El-Ḥāc Bayram Efendi El-Vāʿiẓ, 686

El-Ḥāc Meḥemmed Emīn Efendi, 477

El-Ḥāc Velī Paşa, 265

Emīn Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed ʿAzīz Efendi, 609

Emīr ʿAlī Çelebi Efendi, 306

Emīr Külāl, 302

Emīr Sulṭān, 209, 298, 310, 315, 318, 366, 371, 372, 376, 459, 498, 529, 595, 609, 632, 652, 730, 744, 751, 780

Emīr Şāh Efendi, 298

Erṭuġrul Ġāzī, 150, 152, 271

Erzincānī Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi, 704

Esʿad Beg, 261

Eskici Meḥemmed Dede, 722, 723

Eskici Ṣāliḥ Dede, 735

Es-Seyyid ʿAlī Efendi, 381, 597, 742

Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendi, 771

Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Caʿfer Efendi, 482

Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḳāsım Efendi, 449

Esved Dervīş ʿAlī, 763

Eşrefī Meḥemmed Dede, 730

Eşrefī Sinān Dede, 721

Eşrefī Yaʿḳūb Dede, 726

Eşrefoġlu Rūmī, 395

Eşref-zāde ʿAbduʾllāh Rūmī, 165, 721

Eşref-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi, 345

Eşref-zāde Sancaḳdārı Süleymān Dede, 731

Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ, 684

Eş-Şeyḫ ʿAlī Efendi El-Vāʿiẓ, 684

Etmekci-zāde Eş-Şeyḫ ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi, 494

Evrenos Beg, 170, 172, 180

Evrenos Oġulları, 210

Eyyūb-zāde Mīḳātī Muṣlī Çelebi, 787

Faḫrüʾd-dīn ʿAcemī, 553

Faḫrüʾd-dīn Efendi, 347, 393, 396, 447, 463, 740

Fāżıl Mollā Çelebi, 579

Fāżıl Ṣāliḥ Efendi, 359

Fāżıl-ı Rūmī, 354

Fażlī, 248, 342, 345, 497, 597

Fażlī ʿOsmān Efendi, 342, 497

Fenārī-zāde Aḥmed Paşa, 254, 323, 358

Fenārī-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 295, 556

Fenārī-zāde Seyyid İbrāhīm Efendi, 584, 589

Fenārī-zāde Şāh Meḥemmed Efendi, 296, 334, 530, 553

Fenārī-zāde Yūsuf Bālī Efendi, 295

Ferāʾiżī Meḥemmed Efendi, 667, 706

Ferāʾiżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi, 666, 803

Ferhād Aġa, 716

Feyżī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc İsmaʿīl Efendi, 660

Feyżī-zāde Şerīf Aḥmed Efendi, 550

Feyżuʾllāh Efendi, 286, 299, 597

Fıkdıḳ Efendi, 625

Fincānī-zāde Şerīf ʿAlī Efendi, 516

Fīrūz Beg, 191

Ġāʾib Dede, 718

Ġazan Ḫān, 155

Ġāzī Fāżıl, 170, 173

Ġāzī Ḥamza Beg, 271

Ġāzī Oruc Beg, 249, 267

Ġāzī Umūr Beg, 249, 743

Ġazzī-zāde Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 441

Gedik Aḥmed Paşa, 234, 253

Germiyanoġlu, 196, 202, 213, 229, 249

Germiyanoġlu Yaʿḳūb Beg, 196, 202, 213, 249

Geyveli El-Ḥāc ʿAlī Efendi, 643, 754

Ġıyāṯüʾd-dīn Efendi, 560

Ġıyāṯüʾd-dīn Keyḫüsrev, 151

Girih-gīr-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi, 529

Gözlice Dede, 720

Gündüz Beg, 156

Ḥabīb-i ʿAcemī, 826

Ḫāce ʿAbduʾllāh Aḥrār-ı Semerḳandī, 364

Ḫāce ʿAbduʾllāh Semerḳandī, 319

Ḫāce Aḥmed Ḫayrbānī, 364

Ḫāce ʿAlāʾüʾd-dīn ʿAṭṭār, 364

Ḫāce ʿAlī bin Saʿīd Lālā, 307

Ḫāce Bahāʾüʾd-dīn Şāh-ı Naḳşbend, 364

Ḫāce Ḥāfıẓ ʿAlī Efendi, 759

Ḫāce Ḥasan ʿAṭṭār, 364

Ḫāce İsḥāḳ Ḫuttālānī, 307

Ḫāce İsmaʿīl Efendi, 647

Ḫāce Meḥemmed Maʿṣūm, 364

Ḫāce Meḥemmed Bāḳī, 364

Ḫāce Meḥemmed Cemālüʾd-dīn Ḳabūnī, 718

Ḫāce Meḥemmed Zāhid, 364

Ḫāce Ramażān-ı Burusevī, 377

Ḫāce Rüstem-i Ḳasṭamonī, 377

Ḫāce Saʿadüʾd-dīn, 242

Ḫāce Saʿdüʾd-dīn Efendi, 152, 210, 248, 528

Ḫāce Süleymān, 238, 514

Ḫāce Yaʿḳūb-ı Çerḫī, 364

Ḫācegī-i Emkenegī, 364

Ḫāce-zāde ʿAlī Efendi, 279

Ḫāce-zāde Meḥemmed Efendi, 608

Ḫāce-zāde Meḥemmed Mesʿūd Efendi, 278

Ḫāce-zāde Muṣṭafā Muṣliḥüʾd-dīn Efendi, 289, 560

Ḫāce-zāde Şemsüʾd-dīn Efendi, 383

Ḥācī Aḥmed Efendi, 376

Ḥācī Bayram-ı Velī, 194, 275, 312, 317, 483, 717

Ḥācī Bektaş-ı Velī, 178

Ḥācī Ḫalīfe Efendi, 294, 378, 379, 380, 452, 677

Ḥācī Ḫalīl Efendi, 220, 423

Ḥācī Ḫalīl-zāde, 329

Ḥācī İbrāhīm Dede Efendi, 316

Ḥācī İl Beg, 168, 172, 173, 180

Ḥācī Muṣṭafā Dede, 714

Hādī-zāde ʿAbduʾllāh Mollā Efendi, 536, 547

Ḫaffāf Ḥācī Ḫalīl, 752

Ḥāfıẓ ʿAbduʾl-Ḥalīm Efendi, 822

Ḥāfıẓ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi, 645

Ḥāfıẓ Aḥmed Beg Efendi, 758

Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi, 430, 653, 755, 761

Ḥāfıẓ ʿAlī Paşa, 302

Ḥāfıẓ Eyyūb Efendi, 653, 755, 760

Ḥāfıẓ İsmaʿīl Paşa, 266

Ḥāfıẓ Meḥemmed Efendi, 756

Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi, 759, 760

Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi, 474

Ḥāfıẓ Meḥemmed Ṭāhir Efendi, 665

Ḥāfıẓ ʿOs̱mān Efendi, 748

Ḥāfıẓ ʿÖmer Efendi, 762

Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī, 516, 817

Ḥāfıẓü'd-dīn-i Bezzāzī, 563

Ḫākī Dede, 739

Ḥalebī Muḥarrem Efendi, 765

Ḥalebī Şeyḫ Ḳāsım Efendi, 450

Ḥalīm-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 505

Ḥamāmī-zāde Es-Seyyid Muṣṭafā Efendi, 639

Ḥāmī, 186, 427

Ḥamīdī Pīrī Efendi, 377

Ḥamīdī Seyyidī Efendi, 278

Ḥammām Tekye Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi, 469

Ḥammām Tekyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi, 463

Ḥamza Beg-zāde Ḳara Muṣṭafā Paşa, 252

Ḥamza Dede, 722

Ḫarman Ṭanası, 204

Ḥasan Beg, 156

Ḥasan Cān Efendi El-Iṣfahānī, 807

Ḥasan Paşa İbn ʿAlā'ü'd-dīn Esved, 562

Ḥasan Ṣamsunī, 295

Ḫāṣekī Sulṭān, 579

Ḥaṣīr-pūş Dede, 605, 719

Ḫaste-zāde ʿAbdu'llāh Efendi, 768, 775

Hāşim Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Muḥyi'd-Dīn Efendi, 780

Ḫātem, 227, 235

Ḫaṭīb-zāde, 296, 566, 753

Ḫātim Meḥemmed Efendi, 767

Ḫaṭṭāṭ Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 749

Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed Efendi, 611, 750

Ḫaṭṭāṭ Muṣṭafā ʿĀṣım Efendi, 601

Ḫaṭṭāṭ Ṭaybī Muṣṭafā Efendi, 750

Ḫaṭṭāṭ Yūsuf Efendi, 746

Hāvyār-zāde Ḥüseyn Efendi, 765

Ḫayālī Çelebi, 484

Ḥaydar-ı Herevī, 276

Ḫayrī Beg, 682

Ḫayrü'd-dīn Paşa, 185, 250, 282

Ḫayrü'd-dīn Paşa-zāde ʿAlī Paşa, 250

Ḥażret-i Emīr Ḫaṭībi ʿAlī Efendi, 751

Ḥażret-i Emīr Türbe-dārı Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi, 503

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Efendi, 370

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi, 371

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 370, 373

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ İsḥaḳ Efendi, 373

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi, 366, 374

Ḥażret-i Emīr Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 371, 372

Ḥekīmbaşı-zāde ʿAlī Paşa, 358

Hevāyī Muṣṭafā Efendi, 784

Hezār-fen ʿAlī Çelebi, 789

Ḫıżr Beg Efendi-zāde Müftī Aḥmed Paşa, 560

Ḥıżr Beg Efendi-zāde Yaʿḳūb Paşa Efendi, 521

Hidāyetuʾllāh Efendi, 699

Ḥikem İbni ʿAṭāyī, 710

Ḥikmetī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 352, 463

Ḥikmetī-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi, 445

Ḥikmetī-zāde Eş-şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi, 444

Ḥikmetī-zāde Şeyḫ İsmaʿīl Efendi, 446

Hindī Baba, 679

Hindī Ḫāce Meḥemmed Efendi, 692

Hindī-zāde Ramażān Efendi, 531

Ḫod-bin Kemāl, 207

Ḫuldī Muṣṭafā Efendi, 795

Ḫundī Sulṭān, 306

Ḫūrşīd Aḥmed Paşa, 657

Ḥüsāmüʾd-dīn Çelebi, 327

Ḥüsāmüʾd-dīn-i Şaḳīḳ, 333

Ḥüsām-zāde Muṣṭafā Efendi, 572

Ḥüsām-zāde Ṣunʿī Çelebi, 792

Ḥüseyn Efendi-zāde Aḥmed Münīb Efendi, 638

Ḥüseyn Efendi-zāde Meḥemmed Refīʿ Efendi, 548

Ḥüseyn Ḫāce Efendi, 305

Ḥüseyn-i ʿAvvād, 244

Ḥüseyn-i Ḥamavī, 333

İbni Ḳaraman, 179, 190, 205, 232, 249, 251

İbni Muḳle, 616

İbrāhīm Dede, 566, 738

İbrāhīm Dede Efendi İbni Yaḫşī Bin İbrāhīm, 566

İbrāhīm Şāh Erdebilī, 345

İbrāhīm Zāhidüʾl-Geylānī, 345

İçelli ʿĀbidīn Paşa, 265

İçelli Aḥmed Paşa, 265, 818

İlāhī-zāde ʿAlī Efendi, 570

İlāhī-zāde Es-Seyyid Yūsuf Efendi, 573

İlāhī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 451

İlāhī-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi, 452

İlyās Efendi İbni İbrāhīm, 558

İlyās Paşa, 235

İmām Ḥüseyn, 260, 302

İmām Rabbānī, 364

İmām Süyūṭī, 681

İmām Yāfiʿī, 688

İmām-zāde Aḥmed Efendi, 568

ʿĪsā Çelebi, 201, 225, 249

ʿĪsā Dede, 217, 724

ʿĪsā Efendi, 691, 744

ʿĪsā Efendi El-Vāʿiẓ, 691

ʿĪsā-zāde Şeyḫ Müferrec, 349

İsfendiyāroġlu, 233

İsḥāk Beg, 213

İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Nūrüʾd-dīn Efendi, 814

İsḥaḳ Efendi-zāde Meḥemmed Selīm Efendi, 637

İsḥaḳ Ḫācesi Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi, 583

İsḥāḳ Paşa, 215, 253

İskender-i Makedonī, 162

İsmaʿīl Nūrüʾd-dīn Efendi, 660

İsmiḫān Sulṭān, 579

İsrāfīl-zāde Faḫrüʾd-dīn Efendi, 523

İştibī-zāde Seyyid Şeyḫ Aḥmed Efendi, 456

ʿİvaż Paşa, 204, 210, 251, 534, 590, 597, 610, 611, 612, 613, 622, 648, 653, 664, 665, 783, 790

ʿİvaż-zāde Ders-i ʿĀm Saʿdüʾd-dīn Efendi, 612

ʿİzzet Meḥemmed Paşa, 261, 359

Ḳaba Ḳulaḳ-zāde, 572

Ḳabā-dūz Şeyḫ Ḥasan Efendi, 490

Ḳāf-zāde Fāʾiżī, 254, 277

Ḳahramān, 240, 272

Ḳalburcı-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Meḥemmed Efendi, 778

Ḳālıbī Şeyḫ Aḥmed Efendi, 324, 407, 409

Ḳaloyan, 162

Ḳaltaḳcı-zāde El-Ḥāc Ḫalīl Efendi, 393, 444, 620

Ḳaltaḳcı-zāde Ḥācī Ḫalīl Efendi, 416, 426

Ḳalyoncı, 261

Kāmil-i Ḳayṣerī, 340

Kām-rān-zāde ʿAlī Efendi, 577

Kānī Beg Efendi, 385, 394, 432, 471

Ḳāniʿī, 688

Ḳanḳarpuz-zāde Ḫaṭṭāṭ Es-Seyyid Aḥmed Efendi, 752

Ḳara ʿAbduʾr-Rezzāḳ, 826

Ḳara Baba-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 462, 497

Ḳara Çelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi, 281, 654

Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi, 281

Ḳara Destār Aḥmed Dede, 733

Ḳara Ḥācī Ṣāliḥ Efendi, 702

Ḳara Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi, 757

Ḳara Ḥasan-zāde, 172

Ḳara Ḫaṭīb Denmekle Meşhūr ʿAbduʾllāh Efendi, 745

Ḳara Ḳayış Ḫalīl Dede, 737

Ḳara Muṣṭafā Paşa, 279, 606, 618, 627, 631, 633, 647, 654, 655

Ḳara Mürsel, 163

Ḳara Ṣāliḥ Efendi-zāde Ḥüseyn Efendi, 548, 630, 638

Ḳara Timur Taş, 172

Ḳara Yaʿḳūb Beg, 298

Ḳarabaş Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 745

Ḳaraböcek-zāde Münādī Aḥmed Efendi, 773

Ḳaraca Aḥmed, 554, 823, 827

Ḳaraca Aḥmed Efendi, 554

Ḳaraca Muḥyiʾd-dīn, 452, 483

Ḳaraca Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi, 483

Ḳaraçelebi-zāde ʿAbduʾl-ʿazīz Efendi, 261

Ḳaraḳoyunlı Meḥemmed Beg-zāde Ḳara Yūsuf Beg, 196

Ḳaramanoġlu, 179, 190, 204, 233, 239

Ḳaramanoġlu İbrāhīm Beg, 239

Ḳaraoġlan-zāde, 172

Ḳāsım Beg, 236, 243

Ḳāsım-zāde Şeyḫ Seyyid Meḥemmed Efendi, 459

Ḳasṭamonī Şeyḫ Şaʿbān Efendi, 422, 464

Ḳaṭırcı-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi, 774

Kātib Muḫliṣ Muṣṭafā Efendi, 792

Ḳāżī Beyżāvī, 527, 575, 581, 601, 689

Ḳāżī-zāde ʿAbduʾl-Hādī Çelebi, 573

Ḳāżī-zāde Es-Seyyid ʿAlī Efendi, 540, 541, 543

Ḳāżī-zāde İbrāhīm Efendi, 599

Ḳāẓī-zāde Ḳāsım Efendi, 523

Kebābcı-zāde Şeyḫ Bostān Efendi, 493

Keçeci-zāde Efendi, 640

Keçeci-zāde Efendi Dāmādı ʿAbduʾl-Laṭīf Efendi, 640

Kefevī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Rāşid Efendi, 660, 662

Kemāl Efendi El-Celvetī, 454

Kemāl Paşa-zāde Efendi, 298

Kemālüʾd-dīn Meḥemmed bin Muḥammedüʾl-Muḳrī, 273

Kemān-keş Muṣlī Efendi, 577

Key Ḫüsrev, 151

Ḳırımī Keşfī Efendi, 512

Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Efendi, 534

Ḳızıḳlı-zāde Aḥmed Ṣādıḳ Efendi, 606

Kiçi Meḥemmed Efendi, 579

Kilīmī Şeyḫ Aḥmed Efendi, 453

Ḳoca ʿAbdī Paşa, 737

Ḳoca Maḥmūd Efendi, 519

Ḳoca Meḥemmed Efendi, 273

Ḳoca Muṣṭafā Paşa, 236, 563, 748

Ḳoca Muṣṭafā Paşa-zāde Meḥemmed Efendi, 563

Ḳocagöz-zāde Muṣṭafā Efendi, 770

Ḳoñur Beg, 161

Köle-zāde İbrāhīm Efendi, 469

Köprili Meḥemmed Paşa, 281

Köprili-zāde Fāżıl Aḥmed Paşa, 333, 594

Köse Miḫal, 154, 158

Köse ʿÖmer-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi, 322, 462

Köse Şemsī Efendi, 523, 571

Ḳudsī Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 531, 817

Ḳumlalı Şeyḫ ʿÖmer Efendi, 504

Ḳurd Dede, 732

Ḳurrā Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 658

Kūsec ʿAlī Efendi, 613

Ḳuşaḳcı Meḥemmed Dede, 725, 727

Ḳuşcı ʿAbdī Efendi, 487

Ḳuṭnucı ʿAbduʾllāh Aġa, 649

Kürd Meḥemmed Baba, 678

Kürdī Meḥemmed Efendi, 698

Kürd-zāde Ḫaṭṭāṭ İbrāhīm Efendi, 748

Lālā Şāhīn Paşa, 181, 249

Lāmiʿī Efendi, 782

Lāmiʿī Efendi-zāde Meḥemmed Lemʿī Efendi, 782

Lapa-zāde Sāʿatci El-Ḥāc Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi, 820

Laz El-Ḥāc Ḥasan Efendi, 771

Levḥī Ḥüseyn Efendi, 605

Levḥī-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾllāh Efendi, 606

Levḥī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi, 606

Levḥī-zāde Meḥemmed Rıżā Efendi, 605

Leys Çelebi Ḥamza Efendi, 805

Loḳmān Dede, 719

Maʿālī-zāde, 280, 593

Maʿālī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 593

Maḥmūd Beg, 234, 249

Maḥmūd Çavuş-zāde Aḥmed Şemsüʾd-dīn Efendi, 300

Maḥmūd Efendi, 313, 328, 332, 334, 432, 433, 435, 450, 456, 464, 472, 493, 502, 529, 534, 544, 547, 568, 585, 586, 602, 725, 744, 751

Maḥmūd Ḫān, 201, 240, 827

Maḥmūd-ı Ḥayrān, 202, 676

Maḥmūd-ı Iṣfahānī, 312

Malḳoç-zāde ʿAlī Beg, 245

Manav Aḥmed Efendi, 576, 579

Manav Bālī Efendi, 565

Manav Ḫalīl Efendi, 570

Manav-zāde ʿAbduʾl-Ġafūr Efendi, 613

Mānī, 184, 193, 669, 750

Maʿrifetuʾllāh Efendi, 570

Martolos Efendi, 297

Maʿrūf-zāde, 296

Mecnūn Dede, 719

Mecẕūb Meḥemmed Dede, 721, 724

Meḥemmed ʿĀrif Efendi, 392

Meḥemmed ʿAvnuʾllāh Efendi, 386

Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Mollā, 423

Meḥemmed Burhānüʾd-dīn Efendi, 405

Meḥemmed Çavuş, 280

Meḥemmed Dede Efendi, 300, 411, 414, 498, 703

Meḥemmed Esʿad Efendi, 442, 540, 547

Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn, 144, 387, 390, 397, 398, 431, 646

Meḥemmed Faḫrüʾd-dīn Efendi, 390, 397, 398, 646

Meḥemmed Ḥabīb Efendi, 396

Meḥemmed Hāşim Efendi, 631, 632, 780

Meḥemmed ʿİffet Efendi, 668, 803

Meḥemmed Kemālüʾd-dīn Efendi, 632

Meḥemmed Naʿīm Efendi, 796

Meḥemmed Necmüʾd-dīn Efendi, 394

Meḥemmed Niẓāmüʾd-dīn Efendi, 651, 655

Meḥemmed Rāşid Efendi, 622, 633, 647, 656, 800

Meḥemmed Remzī Efendi, 592

Meḥemmed Reşīd Efendi, 375

Meḥemmed Ṣādıḳ Dede Efendi, 412, 624

Meḥemmed Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi, 394, 418

Meḥemmed Saʿīd Çelebi, 414

Meḥemmed Saʿīd Efendi, 287, 540, 625, 627, 631, 642, 670, 753, 798, 814

Meḥemmed Şerefüʾd-dīn Efendi, 386, 419

Meḥemmed Ṭayyib Efendi, 375

Meḥemmed Zekī Dede, 830

Meḥemmedüʾl-Enārī, 337, 353, 409

Mekkī-zāde ʿĀṣım Efendi, 663

Memek-zāde Muṣṭafā Efendi, 279

Menteş-zāde Maḥmūd Efendi, 538, 574, 575, 603

Menteş-zādelerden ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi ve ʿAbduʾl-Kerīm Efendi ve ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi, 585

Mermer-ser Şeyḫ Seyyid ʿAbduʾl-kerīm Efendi, 457

Mesīḥ Paşa, 254

Mestci Şeyḫ ʿAlī Efendi, 340

Mesʿūd Rūmī, 567

Mevc-zāde Ders-i ʿĀm ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi, 600

Mevc-zāde Ḥüseyn Efendi, 644

Mevlānā Aḥmed Şemsüʾd-dīn, 554

Mevlānā Celālüʾd-dīn-i Rūmī, 151

Mevlānā Dāvūd-ı Ḳayṣerī, 165

Mevlānā Ḫızır Şāh Efendi, 554

Mevlānā Mollā Fenārī, 254, 272, 304, 451, 519, 590, 699

Mevlānā Mollā Ḫüsrev, 276, 556, 558, 806

Mevlānā Mollā Yegān, 275, 563

Mevlānā Saʿdī Çelebi, 689

Mevlānā Saʿdüʾd-dīn Efendi, 191, 491, 531

Mevlānā Şemsüʾd-dīn Meḥemmedüʾl-Fenārī, 188

Mevlānā Şeyḫ Lāmiʿī, 237

Mevlānā Şeyḫ Maḥmūduʾl-Lāmiʿī, 240

Mevlevī ʿAbduʾr-Raḥmān Dede, 741

Mevlevī Mollāsı-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Saʿīd Efendi, 798

Mevlūdī ʿOsmān Efendi, 764, 766

Mevlūdī Süleymān Efendi, 300, 607, 621, 631, 635, 650, 656

Mısrī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi, 437

Miḫal Beg, 159

Miḫāl Oġlu Meḥemmed Beg, 208

Miloş Niḳolo, 188

Mimşād-ı Dīneverdī, 340

Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi, 559

Mīr Ġāzī-zāde Es-Seyyid Caʿfer Paşa, 258

Mīr ʿİmād, 765

Mīr-āḫūr Muṣṭafā Paşa, 259

Mirzā Muḥammed, 199, 202

Misḳālī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 489

Moġol Aḥmed Ḫān, 151

Mollā Aḥmed-zāde Meḥemmed Efendi, 345, 582, 795

Mollā ʿArab Meḥemmed Efendi, 681

Mollā Ayās Zeynī, 485

Mollā Celāl, 294, 584

Mollā Fenārī, 254, 275, 276, 304, 311, 452, 483, 521, 530, 531, 549, 588, 591, 593, 609, 614, 655, 715, 799, 801

Mollā Yegān-zāde ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 559

Mollā Yegān-zāde Yūsuf Bālī Efendi, 563

Muʿabbir Velī Dede, 722

Muʿallim-zāde Aḥmed Efendi, 297, 378, 783

Muʿallim-zāde Muṣṭafā Efendi, 380

Muʿallim-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 380, 381

Mudanyalı-zāde Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi, 385

Muġlavī Şeyḫ ʿOs̲mān Efendi, 460, 464

Muḥaddis̲ Ḥasan Efendi, 387, 614, 629

Muḥammed bin Ferāmuzüʾt-Toḳadī, 276

Muḥaşşī Ḥasan Çelebi Efendi, 556

Muḥaşşī Sinān Efendi, 533

Muḥyiʾd-dīn El-Fenārī, 381

Muḥyiʾd-dīnüʾl-ʿArabī, 490

Muʿīd Ḫayrüʾd-dīn Efendi, 526, 569

Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi, 526, 530, 533

Muḳʿad Dervīş Muṣṭafā Dede, 728

Mumcı-zāde Şeyḫ Ḥasan Efendi, 457

Murabbaʿ İbrāhīm Efendi, 761

Murabbaʿ-zāde Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi, 761

Murāddiyye İmāmı Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi, 490

Murād-ı S̲ānī Cāmiʿi Ḫaṭībi İbrāhīm Efendi, 753

Murādiyyeli Şeyḫ Süleymān Efendi, 506

Murtażā Paşa, 285

Mūsā Baba, 278, 318, 459, 672

Mūsā Dede, 727

Muṣannif Meḥemmed Efendi, 578

Muṣṭafā Efendi İbni ʿAlī Dede, 744

Muṣṭafā Efendi İbni Ebū Bekr Çelebi, 424

Muṣṭafā Neşāṭī Efendi, 466

Muṣṭafā Rıżāʾüʾd-dīn Beşikṭaşī, 364

Muṣṭafā Sürūrī, 246

Muṭīʿ, 765

Müʾeyyed-zāde, 294, 524

Müʾez̲z̲in-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Vāʿiẓ, 688

Müʾez̲z̲in-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 491

Müfīd, 433

Müftī Aḥmed Paşa-zāde Ḫıżr Beg Efendi, 561, 568

Müʿīd-zāde, 284

Münevver-zāde Meḥemmed Efendi, 576, 588

Münzevī Eş-Şeyḫ El-Ḥāc Meḥemmed Efendi, 505

Müslim, 253, 628

Müştemil-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 450, 489

Nābīʾ, 365, 819

Nāfiʿ Paşa, 316

Naḳīb-zāde Es-Seyyid Şeyḫī Efendi, 789

Naḳīb-zāde Reʾīsüʾl-Küttāb Es-Seyyid Niʿmetuʾllāh Efendi, 786

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ ʿAbdī Efendi, 434

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi, 433

Naḳşbendī Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 434

Naḳşbendiyye Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 433

Naṣūḥ-zāde Kemter Şeyḫ ʿAlī Efendi, 422, 423

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Ḫalīl Efendi, 423, 615, 811

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 421, 422

Naṣūḥ-zāde Şeyḫ Naṣūḥ Efendi, 421

Nāṭır-zāde Efendi, 744

Nāy-zen ʿĀrif Dede, 734

Nāy-zen Zeynüʾl-ʿĀbidīn Dede, 740

Nāẓım-ı Velādet-nümā-yı Ḥażret-i Peyġam-berī Şeyḫ Süleymān Efendi, 480

Necātī, 240

Necīb, 390, 541, 652

Nemçe, 174, 215, 351, 691, 739, 812

Nerīmān, 196, 258, 269, 271

Nesīb, 442, 641, 798

Neşʾet, 367, 514

Nevʿī-zāde ʿAṭāʾullāh Efendi, 487

Nevʿī-zāde ʿAṭāyī, 325

Nihālī Efendi, 361

Nilüfer, 154

Niʿmetuʾllāh Velī, 588, 673

Niẓāmüʾd-dīn Efendi, 385, 610

Niẓām-zāde Muṣṭafā Efendi, 610, 651

Nuʿmān Enṣārī, 285

Nuʿmān-zāde Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi, 754

Nūrüʾd-dīn Efendi-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi, 696

Nūrüʾd-dīn-i Naẓīrī, 312

Orḫan İmāmı-zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi, 628

Oruc Beg, 211, 269, 272, 653

ʿOs̱mān ʿAzīz-zāde, 372

ʿOs̱mān Nüzhet Efendi, 799, 800

Oyun Dede, 729

Oyun Dede Denmekle Meşhūr Muṣṭafā Dede, 729

ʿÖmer Efendi İbni ʿAbduʾr-Raḥmān, 589

ʿÖmer İbnüʾl-Ḫaṭṭāb, 272

ʿÖmer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc ʿÖmer Efendi, 615

Özbeg ʿAbduʾr-Raḥmān Baba, 677

Özbeg Şeyḫ Pīr Meḥemmed Efendi, 496

Pāpās ʿAlī Efendi, 297

Pertev Paşa, 478, 667, 803

Pīr Dede, 715

Pīr Emīr Sulṭān Şeyḫi Şeyḫ ʿAlī Efendi, 459

Pīr Ḥamdī Efendi, 333

Pīr Ḳāżī-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 611, 622

Pīr Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi, 587

Piyāle, 243

Pūstīn-pūş Dede, 189

Radovişli Şeyḫ ʿAlī Efendi, 500

Rāġıb Paşa, 302, 362, 772

Raḥmī-i Burusevī, 248

Rebīb Muṣṭafā Efendi, 595

Receb-zāde Es-Seyyid Ḥāfıẓ Meḥemmed Emīn Efendi, 759

Remzī-zāde ʿAbduʾl-Bāḳī Efend, 627

Resīm Muṣṭafā Efendi, 793

Resmī, 333

Reşīd Muṣṭafā Paşa, 264

Rıżā Paşa, 314

Rūm Meḥemmed Paşa, 298

Rüknüʾd-dīn-i Sücāsī, 327

Rüstem, 166, 168, 190, 210, 227, 233, 538, 539, 591, 610, 677

Rüstem Ḫalīfe, 677

Sāʿatci El-Ḥāc Meḥemmed, 374

Sāʿatci Es-Seyyid Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi, 756

Ṣaçlı Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 493

Saʿdī Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi, 476

Saʿdī Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 467

Saʿdī-i Şīrāzī, 563

Saʿdī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi, 655, 656

Ṣadr-ı Aʿẓam İbrāhīm Paşa, 210

Ṣadr-ı Aʿẓam Ḳoca Muṣṭafā Paşa, 257

Ṣadr-ı Aʿẓam Meḥemmed Paşa, 280

Ṣadrī, 355, 357

Ṣadrüʾd-dīn el-Erdebilī, 345

Ṣadrüʾd-dīn-zāde Rūḥuʾllāh Efendi, 280, 281

Saʿdüʾd-dīn Teftāzānī, 672, 681

Ṣāfī, 254, 311

Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi, 335, 379, 415

Ṣaḥḥāf Emīr Süleymān Efendi, 608

Saʿīd, 299, 428, 503, 511, 534, 540, 545, 642, 650, 659

Saʿīd Efendi-zāde Seyyid Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi, 511

Ṣalāḥuʾd-dīn-i Zer-kūb, 327

Ṣāliḥoġlu Yūsuf, 289

Sālim Efendi El-Ḫalvetī, 465

Ṣamtī ʿAlī Dede, 724

Ṣārı ʿAbduʾllāh Efendi, 514

Ṣarıca Paşa, 215

Ṣarıcaoġlu, 261

Ṣarıca-zāde Es-Seyyid İbrāhīm Efendi, 766

Savcı Beg, 153

Sebzī Meḥemmed Efendi, 789, 790

Sehmī Meḥemmed Efendi, 785

Selāmī Zāviyesi Şeyḫi El-Ḥāc Ḫalīl Efendi, 469

Selçuḳiyye, 151, 167, 221

Seydī ʿAlī Paşa, 302

Seydī ʿAlī-zāde Yaʿḳūb Efendi, 562

Seyyid ʿAbdüʾṣ-Ṣamed Efendi, 749

Seyyid Baba Denmekle Meşhūr Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 508

Seyyid Behlūl, 641, 715, 716

Seyyid Burhānüʾd-dīn-i Muḥaḳḳıḳ-ı Tırmızī, 151

Seyyid Celālüʾd-dīn Efendi, 397

Seyyid Ġāzī, 253

Seyyid Ḫalīl Efendi, 713

Seyyid Ḥüseyn Erzincānī, 615, 623, 808

Seyyid ʿĪsā Çelebi, 451

Seyyid Muḥammedü'l-Buḫārī, 211

Seyyid Nāṣıru'd-dīn Buḫārī, 309

Seyyid ʿÖmer-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḫalīl Efendi, 811

Seyyid Süleymān Efendi, 480, 693

Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ, 693

Seyyid Yaḥyā Eş-Şirvānī, 340

Seyyid Zeynü'l-ʿābidīn Efendi, 527

Ṣıddıḳ-ı Ekber, 379

Ṣıddīḳ, 516

Sinān Aġa, 243, 246

Sinān Beg, 237

Sinop Vālīsi Süleymān Paşa, 756

Sirke-zāde İbrāhīm Efendi, 579, 580, 581

Ṣoġancı Dāmādı Aḥmed Efendi, 501

Ṣūfī Eş-Şeyḫ Ebūbekr Efendi El-Vāʿiẓ, 695

Ṣūfī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Efendi, 775

Ṣūfī-zāde Ḥāfıẓ Aḥmed Efendi, 650

Ṣūfī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 494

Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi, 438

Suḥfī Efendi-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi, 438

Ṣuḥfī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 347

Sulṭān ʿAbdu'l-Ḥamīd Ḫān, 147, 260, 354, 389, 812

Sulṭān ʿAbdu'l-ḳādiri'l-Ceylānī, 482

Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Evvel, 279

Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Sālis, 286, 594

Sulṭān Aḥmed-i Celāyirī, 196

Sulṭān ʿAlā'ü'd-dīn-i Sānī, 153, 160

Sulṭān Bāyezīd-i Velī, 183

Sulṭān Berḳūḳ, 196

Sulṭān Emīr Seyyid Meḥemmedü'l-Buḫārī, 275, 302

Sulṭān Ferec, 197

Sulṭān İmāmı El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi, 766, 767

Sulṭān İmāmı-zāde Niẓāmü'd-dīn Efendi, 767

Sulṭān Maḥmūd, 147, 231, 239, 240, 261, 263, 266, 300, 301, 329, 667, 672, 816

Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı Sānī, 261, 301

Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 201, 202, 203, 205, 206, 207, 210, 217, 225, 226, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 235, 238, 241,

249, 251, 252, 253, 255, 262, 269, 270, 271, 272, 273, 276, 279, 282, 284, 285, 289, 316, 318, 369, 455, 467, 472, 481, 501, 515, 556, 557, 559, 561, 567, 568,579, 580, 584, 594, 610, 613, 651, 663, 672, 673, 727, 745, 767, 803, 807

Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Rābiʿ, 282, 284, 580, 594

Sulṭān Mesʿūd, 151

Sulṭān Mīr, 240

Sulṭān Murād, 154, 177, 178, 207, 209, 210, 217, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 237, 238, 239, 240, 241, 246, 247, 250, 251, 252, 255, 256, 267, 269, 271, 273, 276, 289, 310, 320, 379, 484, 490, 491, 496, 525, 526, 528, 533, 557, 579, 597, 620, 626, 633, 635, 637, 639,641, 651, 709, 746, 753, 783, 807, 809

Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānī, 209, 212, 232, 276, 490, 626

Sulṭān Mūsā, 228, 240

Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṯānī, 286

Sulṭān Orḫan, 154, 158, 159, 160, 164, 167, 171, 178, 221, 222, 243, 248, 256, 273, 286, 295, 296, 308, 523, 537, 563, 564, 565, 569, 576, 577, 578, 596, 600, 604, 613, 623, 627, 628, 629, 633, 634, 635, 650, 651, 658, 665, 666, 672, 675, 684, 748, 750, 751, 761, 764,795, 820

Sulṭān ʿOṯmān Ḫān, 150, 153, 224

Sulṭān Selīm Ḫān, 240, 242, 245, 258, 296, 297, 307, 363, 483, 545, 792, 807

Sulṭān Selīm-i Ṯālīṯ, 262

Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān, 188, 189, 192, 224, 228, 250, 273, 304, 316, 564, 605, 619, 628, 657, 658, 715, 761, 811

Ṣunʿuʾllāh Efendi, 497

Süheyl-i Yemenī, 312

Sükūnī Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 458, 765

Süleymān Ḫān, 246, 528, 808

Süleymān Paşa, 154, 163, 171, 174, 179, 548, 566, 595, 609, 622, 625, 627, 631, 633, 641, 647, 651, 656, 659, 664

Süleymān Şāh, 150

Süleymān Şerīf Efendi, 658, 659

Sünbül Sinān Efendi, 808

Sürmeli Seyyid Şeyḫ Süleymān Efendi El-Vāʿiẓ, 696

Sürmeli Şeyḫ İsmaʿīl Efendi, 408, 409

Sürmeli Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 683

Şaʿbān Aġa-zāde ʿAbdī Efendi, 586, 602

Şāh İsmaʿīl, 246

Şāhīn Emīr-zāde Es-Seyyid İsmaʿīl Belīġ Efendi, 145, 795

Şākir-zāde Efendi, 644

Şaḳḳuʾl-Ḳamer Aḥmed Efendi, 571

Şām Mollāsı Muʿīd-zāde Meḥemmed Efendi, 528

Şāmī-zāde Muṣṭafā Efendi, 543

Şarābdār İlyās, 229

Şehābüʾd-dīn Aḥmed, 333

Şehābüʾd-dīn Paşa, 347, 794

Şehābüʾd-dīn Paşa Maḥallesi, 347, 794

Şehlā İbrāhīm Paşa, 268

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā, 233

Şeh-zāde Cem Sulṭān, 234, 257

Şeh-zāde Emīr Süleymān, 201, 225, 226, 230, 231, 250

Şeh-zāde Erṭuġrıl, 224

Şeh-zāde Ḫācesi Es-Seyyid İbrāhīm Efendi, 299

Şeh-zāde İbrāhīm Çelebi, 222

Şeh-zāde ʿĪsā Çelebi, 225, 249

Şeh-zāde Ḳāsım Çelebi, 222

Şeh-zāde Küçük Sulṭān Aḥmed, 233

Şeh-zāde Mūsā Çelebi, 201, 204, 207, 226, 228, 252

Şeh-zāde Muṣṭafā Çelebi, 201, 210

Şeh-zāde Orḫan Çelebi, 231

Şeh-zāde ʿOs̱mān Şāh, 241

Şeh-zāde Savcı Beg, 223

Şeh-zāde Sulṭān ʿAbduʾllāh, 234, 236

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed, 230, 232, 241, 244, 245, 258

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Bāyezīd Ḫān, 244

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Murād Ḫān-ı S̱ānī, 232

Şeh-zāde Sulṭān Aḥmed Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 230

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn, 156, 164, 221, 232, 234, 495

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn Bin Sulṭān Murād, 232

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlāʾüʾd-dīn bin Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān, 221

Şeh-zāde Sulṭān ʿAlem-şāh, 238

Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd Bin Sulṭān Bāyezīd Ḫān, 239

Şeh-zāde Sulṭān Maḥmūd bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 230

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed, 217, 239

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā, 229, 233, 246

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 229

Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā Bin Sulṭān Süleymān Ḫān, 246

Şeh-zāde Sulṭān Yūsuf, 231

Şeh-zāde Süleymān Paşa, 166, 170, 173, 174

Şeh-zāde Yaʿḳūb Çelebi, 185, 223

Şemleli-zāde Şeyḫ Aḥmed Efendi, 457

Şemsüʾd-dīn-i Tebrīzī, 151, 327

Şerbetī Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi, 331

Şerīf Cürcānī, 553, 557, 672, 681

Şerīf Efendi El-Celvetī, 779

Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz, 311, 380, 448, 505

Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi, 380, 448, 505

Şeyḫ ʿAbduʾl-Bāḳī Efendi, 342, 591, 690

Şeyḫ ʿAbduʾl-Celīl Efendi, 507

Şeyḫ ʿAbduʾl-Ġanī Efendi, 452, 453

Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi, 341, 378, 382, 434, 463, 466, 474, 690, 691

Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi El-Vāʿiẓ, 690

Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Ḳuddusī, 275

Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf Merzifonī, 555

Şeyḫ ʿAbduʾl-Laṭīf-i Muḳaddesī, 311

Şeyḫ ʿAbduʾl-Müʾmin Efendi, 321, 472, 723

Şeyḫ ʿAbduʾn-Nebī Efendi, 452

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi, 454, 751

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi El-Ḫalvetī, 454

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Bisṭāmī, 488

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Efendi, 318, 369, 370, 372, 485

Şeyḫ ʿAbduʾr-Raḥmān Şibrīsī, 312

Şeyḫ Aḥmed Cünūnī, 325, 326

Şeyḫ Aḥmed Efendi, 330, 345, 357, 385, 397, 407, 408, 453, 474, 503, 505, 506, 508, 682, 684, 687, 688, 691, 697, 728, 732, 765

Şeyḫ Aḥmed Efendi El-Ḳādirī, 330

Şeyḫ Aḥmed Efendi En-Naḳşbendī, 503

Şeyḫ Aḥmed İlāhī, 318, 451

Şeyḫ Aḥmed Mīr Budalā, 321

Şeyḫ Aḥmed Pertevī, 444

Şeyḫ Aḥmed Şerefüʾd-dīn Efendi, 428

Şeyḫ Aḥmed-i Pīş-bīnī, 349

Şeyḫ Aḥmedüʾl-Ġazzī, 349, 352, 354, 423, 440, 441, 515, 694, 701, 703, 725, 747, 768, 769, 771, 775, 776, 777

Şeyḫ Aḥmedüʾr-Rifāʿī, 472

Şeyḫ ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 329, 451, 744

Şeyḫ ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 320, 325, 422

Şeyḫ ʿAlī Behcet Efendi, 368, 515, 516, 697, 803

Şeyḫ ʿAlī Efendi, 330, 332, 333, 336, 337, 340, 348, 351, 372, 406, 407, 438, 462, 467, 470, 491, 495, 684, 690

Şeyḫ ʿAlī Efendi En-Naḳşbendī, 495

Şeyḫ ʿAlī Selāmī, 373, 459, 610, 767, 768

Şeyḫ ʿAlī Semerḳandī, 451, 697

Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Dede Efendi, 412, 734

Şeyḫ ʿAṭāʾuʾllāh Efendi, 413, 449, 450

Şeyḫ ʿAṭāʾullāh Efendi En-Naḳşbendī, 489

Şeyḫ Baḥrī Baba, 319

Şeyḫ Bedrüʾd-dīn, 207, 366, 367, 374, 427, 428, 737, 776

Şeyḫ Bedrüʾd-dīn Efendi, 366, 367, 374, 428, 737, 776

Şeyḫ Cāhidī Efendi, 336

Şeyḫ Dāvūd Efendi, 369

Şeyḫ Ebū Bekr Şiblī, 334

Şeyḫ Ebūbekr Dede Efendi, 455

Şeyḫ Edebālī, 152, 157, 164, 221

Şeyḫ Ekmelüʾd-dīn, 273

Şeyḫ Emruʾllāh Efendi, 484, 560

Şeyḫ Eyyūb Efendi, 327, 346, 386, 387, 388, 391, 396, 397, 400, 454, 456, 493, 725

Şeyḫ Feyżuʾllāh Efendi El-Ḫalvetī, 510

Şeyḫ Ḥācī Ḳaramanī Efendi, 323

Şeyḫ Ḥāfıẓ İbrāhīm Efendi, 460, 517

Şeyḫ Ḥāfıẓ-zāde, 284

Şeyḫ Ḫalīl Efendi El-Ḳayġulı, 364

Şeyḫ Ḥāmid-i Aḳsarāyī, 194

Şeyḫ Ḥasan Efendi El-Vāʿiẓ, 694

Şeyḫ Ḥasan Şemşīrī, 312

Şeyḫ Ḥasanüʾr-Rūmī, 307

Şeyḫ Ḫayrüʾd-dīn Efendi, 323, 325, 403, 406, 407, 451, 453, 493, 494, 507, 763

Şeyḫ Ḫıżr Dede Efendi, 312, 482

Şeyḫ Ḫıżr Dede Efendi El-Muḳʿad, 482

Şeyḫ Ḥüsāmüʾd-dīn Efendi, 329, 446, 447

Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 334, 340, 370, 402, 403, 417, 436, 457, 469, 470, 476, 496, 518, 686, 748, 766, 768

Şeyḫ İbrāhīm Efendi El-Vaʿiẓ, 686

Şeyḫ İbrāhīm Efendi En-Naḳşbendī, 496

Şeyḫ İbrāhīm Gülşenī, 763

Şeyḫ İbrāhīm ibni Edhem, 297

Şeyḫ İsḥaḳ Efendi, 322, 374, 503

Şeyḫ İsmaʿīl Efendi, 461, 691, 693

Şeyḫ İsmaʿīl Ḥaḳḳī, 342, 344, 345, 348, 352, 353, 357, 402, 443, 444, 446, 469, 500, 597, 598, 601, 695, 729, 766, 779

Şeyḫ İsmaʿīl-i Rūmī, 330

Şeyḫ ʿİzzüʾd-dīn Efendi, 346, 388, 499, 726, 770

Şeyḫ Ḳadrī Efendi, 447

Şeyḫ Ḳāżī Dīneverī, 340

Şeyḫ Kemāl Efendi, 383, 456

Şeyḫ Lāmiʿī, 238, 486, 633, 677, 782

Şeyḫ Lāmiʿī Efendi, 238, 633, 677, 782

Şeyḫ Luṭfuʾllāh Efendi, 346, 369, 371, 374, 375

Şeyḫ Luṭfuʾllāh-ı Ṣānī Efendi, 370

Şeyḫ Maḥmūd Lāmiʿī Biñ ʿOsmān Bin Naḳḳāş ʿAlī, 486

Şeyḫ Maḥmūd-ı Ḥayrānī, 202

Şeyḫ Meḥemmed Bahāʾüʾd-dīn Efendi, 443

Şeyḫ Meḥemmed Bedrüʾd-dīn Efendi, 418, 425, 428, 442, 738, 761

Şeyḫ Meḥemmed Beg Efendi, 401

Şeyḫ Meḥemmed Dede Efendi, 410, 411, 412

Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 326, 329, 332, 333, 346, 364, 372, 373, 381, 382, 383, 384, 402, 416, 417, 421, 434, 436, 449, 463, 475, 505, 529, 532, 534, 583, 589, 594, 610, 619, 687, 688, 745, 746, 764

Şeyḫ Meḥemmed Efendi El-Eşrefī, 332

Şeyḫ Meḥemmed El-Küşterī, 675

Şeyḫ Meḥemmed Emīn Efendi, 361, 364, 445, 475, 512, 636, 696, 778, 799

Şeyḫ Meḥemmed Eşref Efendi, 392, 393

Şeyḫ Meḥemmed Muḥyiʾd-dīn Efendi, 335, 341

Şeyḫ Meḥemmed Rāşid Efendi, 450

Şeyḫ Meḥemmed Reşīd Efendi, 375, 376, 498

Şeyḫ Meḥemmed Ṣadrüʾd-dīn Efendi, 353, 416, 417, 425, 708, 773

Şeyḫ Meḥemmed Saʿīd Efendi, 436, 467

Şeyḫ Meḥemmed Sārbānī, 409, 621

Şeyḫ Meḥemmed-i Dīneverī, 340

Şeyḫ Meḥemmed-i Ermenakī, 455

Şeyḫ Muḫtār Efendi, 686

Şeyḫ Muḥyiʾd-dīn Efendi, 336, 346, 415, 446, 447, 449

Şeyḫ Muʿīd Efendi El-Vāʿiẓ, 689

Şeyḫ Mūsā Efendi El-Eşrefī, 499

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 297, 334, 338, 341, 381, 386, 398, 401, 403, 408, 415, 421, 433, 442, 449, 450, 456, 468, 470, 476, 518, 531, 594, 775

Şeyḫ Muṣṭafā Efendi Burusevī-zāde, 341

Şeyḫ Naṣūḥ Efendi, 325, 380, 381, 421, 422

Şeyḫ Nebiyye Efendi, 361

Şeyḫ Necmüʾd-dīn-i Kübrā, 307, 327, 434

Şeyḫ Nuʿmān Efendi, 357, 392, 514, 598

Şeyḫ Nūrī Efendi, 391

Şeyḫ ʿÖmer Bekrī, 340

Şeyḫ ʿÖmer Efendi, 336, 683

Şeyḫ ʿÖmer Sühreverdī, 312

Şeyḫ Paşa Baba Efendi, 475

Şeyḫ Pīr Meḥemmed-i Üftāde, 312

Şeyḫ Ramażān Baba Efendi, 328

Şeyḫ Saʿdüʾd-dīn Efendi, 384

Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn Efendi, 379, 381, 382, 395, 514

Şeyḫ Ṣafīyyüʾd-dīn el-Erdebilī, 345

Şeyḫ Ṣāliḥ Dede Efendi, 410, 411, 412

Şeyḫ Seyfuʾllāh Efendi, 414

Şeyḫ Seyyid Uṣūl, 315

Şeyḫ Sinān Buḫārī, 826

Şeyḫ Ṣunʿuʾllāh Efendi El-Celvetī, 497

Şeyḫ Süleymān Efendi, 324, 407, 409, 480, 492, 495, 587, 625, 750

Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḫalvetī, 492

Şeyḫ Süleymān Efendi El-Ḳādirī, 495

Şeyḫ Şemsüʾd-dīn Efendi, 400

Şeyḫ Şücāʿüʾd-dīn Efendi, 484

Şeyḫ Tācüʾd-dīn Efendi, 377, 378, 485, 486

Şeyḫ Velī Şemsüʾd-dīn, 481

Şeyḫ Yaḥyā Efendi El-Celvetī, 456

Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi El-Ḫalvetī, 331

Şeyḫ Zeynüʾd-dīn-i Ḫāfī, 312

Şeyḫ Ẓuhūrī, 315, 316, 501

Şeyḫ Ẓuhūrī Efendi, 501

Şeyḫī, 412, 462, 572, 789

Şeyḫi Şeyḫ Aḥmed Dede Efendi, 413

Şeyḫüʾl-İslām ʿAbduʾl-Ḳādir Efendi, 278, 527

Şeyḫüʾl-İslām Çivi-zāde Efendi, 298

Şeyḫüʾl-İslām Esʿad Efendi, 279, 577, 785

Şeyḫüʾl-İslām Esīrī Meḥemmed Efendi, 284, 580, 746

Şeyḫüʾl-İslām İmām Meḥemmed Efendi, 285

Şeyḫüʾl-İslām Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi, 286, 583

Şeyḫüʾl-İslām Ṣāliḥ Efendi-zāde Meḥemmed Emīn Efendi, 288

Şeyḫüʾl-İslām Ṣunʿuʾllāh Efendi, 282, 570, 573, 687

Şeyḫüʾl-İslām Yaḥyā Efendi, 284

Şiblī-zāde Meḥemmed Efendi, 595

Şihābüʾd-dīn Paşa, 214

Şirvānī ʿAlī Efendi, 701

Şöhretī Şeyḫ Süleymān Efendi, 509

Şümnī, 681

Ṭabīb Ḥāẕıḳ ʿÖmer Efendi, 810

Ṭabībī Muṣṭafā Efendi, 387

Ṭablī-zāde Şeyḫ ʿAḳlī ʿAlī Efendi, 409

Tācir-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 685

Ṭaġlı ʿOs̱mān Efendi, 711

Ṭahārī ʿOs̱mān Efendi, 624, 670

Ṭahārī-zāde Dede Es-Seyyid Luṭfuʾllāh Efendi, 624

Ṭahārī-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Ḥāfıẓ Muṣṭafā Efendi, 670

Ṭāhir ʿÖmer-zāde ʿOs̱mān Paşa, 260

Ṭahretin, 197, 198

Takıyye-dūz Meḥemmed Dede, 723

Taḳyeci Ḳulı, 578

Ṭālib Çelebi, 159

Ṭālibī, 159

Ṭapduḳ Emre, 826

Tarḫānacı-zāde ʿAbduʾllāh Efendi, 659

Ṭaşḳun Ḫalīfe, 806

Ṭavīl ʿAlī Efendi, 532

Ṭavīl Eş-Şeyḫ Muṣliḥüʾd-dīn Efendi, 486

Ṭavullı Baba, 675

Ṭāzıcıbaşı-zāde Meḥemmed Āgāh Efendi, 364

Tedbīrsiz-zāde, 692

Teḳfurṭaġlı Şeyḫ ʿAbdī Efendi, 458

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 448

Temennā Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi, 447

Timur, 164, 190, 195, 196, 197, 198, 200, 202, 203, 210, 249, 487

Timur Ṭaş Beg, 164

Timurtaş Paşa-zāde Oruc Beg, 267

Timurtaş Paşa-zāde Umūr Beg, 269

Tirevī El-Ḥāc Ḥasan Efendi, 707

Tirevī Ḥasan Efendi, 420

Tīz Viren Sulṭān, 676

Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi, 495, 569

Toz Ḳoparan, 444

Ṭrabzonī Meḥemmed Efendi, 588, 589

Ṭrabzonlı Meḥemmed Aġa, 236

Ṭurgud Beg, 156

Ṭursun Beg, 167

Ṭursun Faḳīh, 153, 160

Ṭuz Bāzārī-zāde Meḥemmed Efendi, 539

Ṭuz Bāzārī-Zāde Meḥemmed Saʿīd Efendi ve Meḥemmed Esʿad Efendi, 540

Ṭuzcı Baba, 677

Türk ʿOs̱mān Paşa, 263

Türkmen-zāde Es-Seyyid ʿAbduʾr-Raḥīm Efendi, 623, 664

Tütünci Şerīf, 779

ʿUbeydī Efendi, 763

ʿUlvān Beg, 209

Umūr Beg, 211, 234, 267, 270, 367, 454, 571, 591, 637, 684, 690, 691, 743

Umūr Beg-zāde ʿOs̱mān Beg, 234

ʿUryānī ʿAlī ʿAlāʾüʾd-dīn Efendi, 581

ʿUryānī-zāde ʿAbduʾllāh Efendi, 607, 612, 613

ʿUryānī-zāde El-Ḥāc ʿAbduʾl-kerīm Dede, 732

ʿUryānī-zāde El-Ḥāc Muṣṭafā Efendi, 657

ʿUryānī-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 603, 604, 607

Uzun Ḥasan Efendi, 579

Uzun Ḳāżī, 592

Üftāde Efendi-zāde Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 401

Üftāde Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 402

Üftāde Türbe-dārı ʿAbdu'l-Bāḳī Dede, 727

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Aḥmed Efendi, 404

Üftāde-zāde Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 403

Üftāde-zāde Ḳuṭb-ı Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 334

Üftāde-zāde Şeyḫ Ḫayrü'd-dīn Efendi, 403

Üftāde-zāde Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 402, 727

Ümmī Sinān-ı Velī, 408

Üngürüs, 192, 194, 247, 304, 682

Üveysü'l-Ḳaranī, 357, 823, 824

Vaʿdī Efendi, 785

Vaḥīd Efendi, 791

Vāʿiẓ ʿAbdu'llāh Efendi-zāde Es-Seyyid Meḥemmed Efendi, 809

Vāʿiẓ Ḥasan Efendi, 689

Vāʿiẓ Şeyḫ Bālī Efendi, 682

Vānī Dāmādı Muṣṭafā Efendi, 580, 582, 595

Velī Şemsü'd-dīn, 289, 481, 569, 618, 687, 820

Veliyyü'd-dīn El-Ḥüseynī, 255

Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa, 255

Velī-zāde ʿAlī Efendi, 713

Vidilli Ḫāce Ḥasan, 558

Yaġcı-zāde Ḫaṭṭāṭ Meḥemmed ʿAvnī Efendi, 801

Yaḥnī-Ḳapan-zāde Es-Seyyid El-Ḥāc Aḥmed Ḥasīb Efendi, 818

Yaḫşi Beg, 250

Yaḥyā Beg, 248

Yaʿḳūb Efendi-zāde Şeyḫ İbrāhīm Efendi, 436

Yaʿkūb Efendi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 435

Yāḳūt-ı Müstaʿṣımī, 616

Yamalı Es-Seyyid Eş-Şeyḫ Ḫalīl Efendi, 462

Yāvuz Pīrī Efendi, 525, 526

Yegān-zāde Şāh Meḥemmed Efendi, 520, 565

Yegān-zāde Yūsuf Sinānüʾd-dīn Efendi, 564

Yigitbaşı Şeyḫ Aḥmed Efendi, 352

Yoġurtlı Baba, 300, 319, 451, 452, 481, 573, 675

Yūnus Emre, 823, 826

Yūsuf Żiyā Paşa, 393

Yūsuf-ı ʿAcemī, 312

Yürigen Dede, 717

Zekeriyyā Efendi, 528

Zencīrī Şeyḫ ʿAlī Efendi, 340, 467

Zerde Dede, 720

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Seyyid Şeyḫ ʿAlī Efendi, 380

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾl-ʿAzīz Efendi, 381

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendi, 382

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Meḥemmed Efendi, 381, 382, 383, 384

Zeyniyye Zāviyesi Şeyḫi Şeyḫ Muṣṭafā Efendi, 384

Zeynüʾl-Ābidīn, 244

Zeyrek-zāde Rüknüʾd-dīn Efendi, 278

Zileli El-Ḥāc Meḥemmed Efendi, 712

Zindān Ḳapusı Mezāristānı, 491

Żiyā Yūsuf Paşa, 263

Zülf-i Nigār, 568

Eser Adları Dizini

Aḥkām-ı Ṣalavata-i Müteʿalliḳa, 274

Aḳsaʾl-Ereb fī-tercemeti Muḳaddimetüʾl-Edeb, 584

Aḳvāmüʾl-vesāʾil fī-tercemetiʾş-şemāʾil, 584

ʿAlā Mesʾeletiʾt-taʿlīl min-Mezāliḳiʾl-aḳdām, 580

Āl-i Selçuḳ Tārīḫi, 568

ʿAviṣatüʾl-efkār fiʾiḫtiyāri uliʾl-ebṣār, 274

ʿAynī Tārīḫi, 287

Bahāʾiyye, 583, 600

Baḥr-i Maʿārif, 246

Binā, 192

Būstān, 784

Bürhān-ı Tevḥīd, 557

Cām-ı Gītī-nümā, 785

Cāmiʿüʾd-Deʿāvī Veʾl-Beyyināt, 285

Cāmiʿüʾt-tevārīḫ, 217

Cemşīd ü Ḫūrşīd, 238

Cenāḥuʾs-sālikīn, 367

Cilā-yı Ḳulūb, 783

Dāʾire-i Hindiyye, 584

Delāʾil-i Şerīf, 778

Dībāce-i Muṣāḥabe, 563

Dībāce-i Teẕkiretüʾl-Esḫiyā, 574

Dībāce-i Uṣūl-i Pezdevī ve Caʿberī, 274

Dīvān-ı Mollā Cāmī, 817

Emsile, 353, 596, 612

Esās-ı Ṣarf, 274

Esāsuʾṣ-Ṣarf, 553

Esʾile-i Vācibe, 348

Ferāʾiż, 567

Ferāʾiż-i Seyyidīn, 567

Fevāʾid-i Ġıyāṣiyye, 274

Fevāyiḥ-i Miskiyye, 488

Fıḳıh-ı Ekber, 575

Füṣūl-i Bedāyiʿ, 553

Füṣūṣ, 165

Füṣūṣuʾl-Ḥikem, 490

Ġurer, 277

Gül ü Bülbül, 248

Gül-deste-i Belīġ-i Burusevī, 567

Gül-deste-i Riyāż-ı ʿİrfān, 796

Gülistān, 330, 334, 784

Gülşen, 282, 337, 567, 634, 667, 676

Gülşen-i Maʿārif, 667

Gülşen-i Niyāz, 283

Gülzār-ı ʿİrfān, 147, 149, 479, 828

Gülzār-ı Ṣuleḥā ve Vefeyāt-ı ʿUrefā, 391

Ḫāce Efendi Tārīḫi, 282

Ḥadāyıḳ-ı Şaḳāyıḳ, 298, 484, 555

Ḥadāyıḳ-ı Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye, 298, 484

Ḥadāyıḳu'l-Ḥaḳāyıḳ, 325, 487

Ḥāşiye-i ʿAḍudü'd-dīn, 277

Ḥāşiye-i Muṭavvel, 277

Ḥāşiye-i Nuḫbetü'l-fikr, 343

Ḥāşiye-i Tecrīd, 298, 567

Ḥāşiye-i Tecrīd-i Seyyid Şerīf, 298

Hidāye, 552

Ḥikmet-i Hidāye Şerḥi, 568

Ḥilyetü'l-Enbiyā, 282

Hümāyūn-nāme, 381, 524

Ḥüsām-ı Kātī, 554

ʿİbret-nümā, 336

İftitāḥ, 562

İḥyā-yı ʿUlūm, 492

İskender-nāme, 227

Kāfī, 282

Kāfiyye-i İbni Ḥācib, 296

Ḳara Çelebi-zāde ʿAzīz Efendi Tārīḫi, 281

Ḳaṣīde-i Bürde, 590, 699, 710

Kenz, 568, 681

Kenz ü Veḳāye, 568

Kitāb-ı Büyūʿ, 565

Kitāb-ı Enmūzec, 811

Kitāb-ı Fürūḳ, 343

Kitāb-ı Kebīr, 343

Kitāb-ı Kelīle ve Dimne, 525

Kitāb-ı Kenz, 343

Kitāb-ı Muḥammediyye, 747

Kitāb-ı Tenvīrü'l-Abṣār, 578

Kitāb-ı Vāridāt-ı Kübrā, 343

Kitāb-ı Vefāyāt-ı ʿUrefā, 356

Kitāb-ı Vefeyāt, 182, 459, 530, 608

Kitāb-ı Vefeyāt-ı Belīġ, 459

Kitābu'l-Ḫiṭāb, 343

Kitābu'n-Netīce, 343

Kitābu'z-Ẕikr Ve'ş-Şeref, 343

Kitābü'l-Ḫiṭāb, 343

Kitābü'n-Necāt, 343

Kitābüʾṭ-Ṭahāret, 563

Ḳudūrī, 558

Künhüʾl-Aḫbār, 483

Maḥṣūl-i İmām Rāzī, 274

Maḫzenüʾl-Esrār, 783

Maḳāṣıd Şerḥi, 558

Manẓūme-i Vehbāniyye, 567

Mefātīḥüʾl-Fütūḥ Fī Aḥvāliʾr-Rūḥ, 580

Menāḳıb-ı Şeyḫ Ḥüsāmī, 314

Menār-ı Pezdevī, 274

Merāḥiʾl-Ervāḥ, 562

Merāḥüʾl-Ervāḥ, 567

Meşnevī-i Maʿneviyye, 326

Meşnevī-i Şerīf, 326, 410, 411

Meşāyiḫ-i İslāmiyye, 261

Metn-i Ferāʾiż, 296

Metn-i Fıḳh-ı Ekber, 558

Metn-i Zencānī, 569

Mevlid-i Resūl-i Kibriyā, 769

Mevlidüʾn-Nebī, 767

Mevlūd-i Süleymānī, 764

Midḥatüʾl-Kübrā Fī-Ḥaḳḳı Muḥammediʾl-Muṣṭafā, 594

Miftāḥuʾl-Ġaybīn, 600

Mihādiyye, 546

Miʿrāciyye, 777

Mirʾāt-ı Kāʾināt, 330

Mirʾātüʾṣ-Ṣafā, 282

Mirḳātüʾl-Vuṣūl, 277

Muġnī, 273, 556

Muġniʾl-Lebīb, 556

Muḥaşşī-i Şerḥ-i Mifṭāḥ-ı Fenārī-zāde, 379

Muḥaşşī-i Tefsīr-i Ḳāżī Beyżāvī, 580

Muḫtaṣar İbni Ḥācibī, 274

Muḫtaṣar Muvāḳafe Şerḥi, 274

Muḳaddimetüʾl-Edeb, 584

Mühimmāt-ı Müʾminīn, 330

Mühimmātüʾl-Fetvā, 274

Münhācüʾl-ʿĀbidīn, 492

Müzīlüʾş-Şükūk, 305

Naḳdüʾl-Ḥāl, 344

Nevādiruʾl-Ḥikem, 522

Nihāye, 681

Niḳāye, 552

Rāşid Efendi Tārīḫi, 287

Ravżatüʾl-Ebrār, 150, 282

Ravżuʾr-Reyāḥīn, 688

Risāle-i Eṣīriyye, 274, 554

Risāle-i İsḥāḳiyye, 584

Risāle-i Mevlid-i Faḫrüʾl-Enbiyā, 768

Riyāżüʾl-Cinān, 783

Ṣadrüʾş-Şerīʿa, 296, 521, 565, 572

Ṣaḥīh-i Buḫārī, 556

Ṣāliḥiyye, 270, 546

Siyer-i Şerīf, 282

Ṣolaḳzāde Hemdemī Tārīḫi, 156

Süleymān Efendi Vefeyātı, 536

Süleymān-nāme, 282

Sülvānüʾl-Muṭāʿ, 288

Şāfiye, 546

Şāh u Gedā, 568

Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniye, 553

Şefīḳ-nāme, 546

Şemsiyye Şerḥleri, 554

Şemsüʾl-āfāḳ fī-ʿİlmiʾl-ḥurūf veʾl-evfāḳ, 488

Şerḥ-i Ādāb, 343

Şerḥ-i ʿAḳāʾid, 555

Şerḥ-i Cedīd ʿAleʾt-Tecrīd, 582

Şerḥ-i Ḥadīṣ-i Erbaʿīn, 343

Şerḥ-i Hidāye, 299

Şerḥ-i Kitāb-ı Muḥammediyye, 343

Şerḥ-i Kitāb-ı Şerʿatüʾl-İslām, 562

Şerḥ-i Mevāḳıf, 244, 274, 521, 553, 557, 563, 564

Şerḥ-i Mevāḳıf-ı Cürcānī, 244

Şerḥ-i Muṭavvel, 276

Şerḥ-i Muvāḳaf, 296

Şerḥ-i Pend-nāme-i ʿAṭṭār, 343

Şerḥ-i Şemāʾil-i Ṣermedī, 584

Şerḥ-i Şemsiyye Ḥāşiyesi, 558

Şerḥ-i Tefsīrüʾl-Fātiḥa, 343

Şerḥ-i Veḳāye, 521

Şerḥ-i Zeylāʿī, 568

Şerḥüʾl-Kebāʾir, 343

Şerḥüʾl-Meṣnevī, 343

Şifā-yı Ḳāżī ʿAyāż, 584

Şifā-yı Şerīf-i Ḳāżī ʿAyāżī, 492

Şuʿab-ı Īmān, 343

Tabṣīruʾl-Envār, 578

Tācüʾt-Tevārīḫ, 152, 178, 191, 203, 210, 241, 242, 248, 546, 575, 807

Tamāmüʾl-Feyż, 343

Tārīḫ-i İbni Zeydūn, 288

Ṭarīḳat-i Muḥammediyye, 699

Ṭarīḳat-nāme-i Celvetiyye, 343

Ṭarīḳat-nāme-i Ḫalvetiyye, 435

Tefsīr-ı Rūḥuʾl-Beyān, 343

Tefsīr-i Beyżāvī, 277, 553

Tefsīr-i Ḳāżī Beyżāvī, 526

Tefsīr-i Keşşāfī, 491

Tehāfüt, 294

Tehẕībüʾl-Manṭıḳ Dībācesi, 584

Telḫīṣ, 274, 784

Telḫīṣ-i Cāmiʿ-i Ḫılāṭī, 274

Telḫīṣ-i Muʿaddelüʾṣ-Ṣalāt, 784

Telvīḥ, 557, 572

Terceme-i Tācüʾt-Tevārīḫ, 289

Tevḥīd-nāme, 336

Teẕkire-i Laṭīfī, 219

Teẕkiretüʾş-Şuʿarāʾ, 522

Tuḥfe-i Ḫāṣekiyye, 343

Tuḥfe-i İsmaʿīliyye, 343

Tuḥfetüʾl-Mevāḥib, 312

Vaḥdet-nāme-i ʿĀlem-engīz, 585

Vāḳıʿāt-ı Ḥüsāmī, 299

Vefeyāt, 324, 497, 519

Vefeyāt-ı Bāldır-zāde, 324

Vefeyāt-ı Belīġ, 497, 519

Verdiyye-i Naḥv, 710

Vesīletüʾl-Merām, 343

Viḳāye, 273

Zādüʾn-Nevāfil fī Ṭayyiʾl-Merāḥil, 491

Zencānī Şerḥi, 567

Ẕeyl-i ʿAṭāʾī, 279

Ẕeyl-i Kitāb-ı Vefeyāt, 358

Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ, 487, 531, 567, 572

Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ-ı ʿAṭāyī, 567

Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye, 572

Zübdetüʾl-Beyān, 390

Zübdetüʾl-Eşʿār, 254, 277

ankara
HBM